T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

FİRDEVSÎ ŞÂHNÂME'SİNİN TÜRKÇE İLK MENSUR ÇEVİRİSİ (1b-56a)
(Metin-Dil İncelemesi-Dizin)

(DOKTORA TEZİ)

Fatih BUDAK

KOCAELİ 2020

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BİLİM DALI

FİRDEVSÎ ŞÂHNÂME'SİNİN TÜRKÇE İLK MENSUR ÇEVİRİSİ (1b-56a)
(Metin-Dil İncelemesi-Dizin)

(DOKTORA TEZİ)

Fatih BUDAK

Doç. Dr. Tülay ÇULHA

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 16.07.2020-2020/17

KOCAELİ 2020

ÖN SÖZ

Bir milletin kültürünü oluşturan en önemli yapı taşlarından biri edebiyattır. Geçmişe ait edebî eserler, insanların hayata bakış açıları, milletlerin yaşayış biçimleri ve sanat anlayışları hakkında bilgi vermekle kalmayıp dil bilimi ve tarih bilimi için de birinci dereceden kaynaklık etmektedir.

Edebiyat aynı zamanda uluslar arasındaki iletişimi ve etkileşimi sağlayan araçlardan birisidir. Bir toplumda geniş yankı uyandıran edebî eserler zamanla çevresindeki diğer ulusların edebî dünyalarına da etki etmiştir. Coğrafî olarak komşu olan Türk ve İran kültürleri arasındaki etkileşim de özellikle birçok eserin Farsçadan Türkçeye çevrilmesiyle daha belirgin hale gelmiştir.

İran'ın millî şairi kabul edilen Firdevsî ve eseri Şâhnâme de Türk edebiyatına doğrudan etki eden eserlerden biridir. 60.000 beyit gibi oldukça hacimli bir eseri kaleme alabilecek yetenekte ve donanımda olan Firdevsî eserinde; İranlıların Müslümanlıktan önceki bin yıllık tarihini, geleneklerini, yaşayışını ve kültürünü kaleme almıştır.

Şâhnâmenin Türk edebiyatında XV. yüzyıldan itibaren birçok manzum ve mensur çevirisi yapılmıştır. Bunlardan ilki ve doktora tez çalışmasının da konusunu oluşturan *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116* numarada kayıtlı mensur Şâhnâme çevirisidir. Tez çalışması olarak bu nüshanın seçilmesinin nedeni ise eserin Türk edebiyatında ilk Şâhnâme çevirisi olması ve kelime hazinesi ile dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemiyle ilgili çalışmalara katkı sağlayabilecek hacimde bir eser olmasıdır.

Bu çalışmanın amacı; Firdevsî, Şâhnâme, Şâhnâme'nin Türk edebiyatı, hikâye anlatıcılığı ve tarih yazıcılığı gibi konulardaki derin etkilerine değinmek, Şâhnâme'nin manzum ve mensur nüshalarını değerlendirdikten sonra Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan Hazine 1116 numarada kayıtlı mensur Şâhnâme çevirisinin 1b-56a varak aralıklarını Latin harflerine aktarmak, nüshayı dil ve yazım özellikleri bakımından ayrıntılı biçimde tanıttıktan sonra 15. yüzyıla ait bu eserin içeriği ışığında Eski Anadolu Türkçesinin genel kullanımlarından farklı dil özelliklerini ve dönemin kelime hazinesini ortaya koymaktır.

Nüshanın 1b-56a varakları arasını kapsayan tez çalışmasında Şâhnâme'nin başından ünlü hükümdar Rüstem'e kadar gelen meşhur İran padişahlarının yaşamları, kahramanlıkları, hükümdarlık dönemlerinde yaşanan olaylar ile halk arasında efsaneleşmiş diğer hikâyeler anlatılmaktadır.

Yazmanın mensur olması, her varağın yirmi beş satırdan ibâret olması hacmini oldukça arttırmaktadır. Yapılan sınırlandırma ile, sınırlı sürede, daha derinlemesine bir çalışma yaparak eserin bilim dünyasına tanıtılması mümkün olacağından böyle bir kısıtlamaya gidildi. Konu itibariyle de bir bütünlük oluşturması amacıyla çalışma 56a'da İran pehlivanı Rüstem'in kahramanlıklarının anlatılmaya başlandığı bölümde sonlandırıldı. Hem 330 varaklık TSMK Hazine 1116 hem de TSMK Hazine 1518 numarada kayıtlı 328 varaklık nüshanın, ilerleyen zamanlarda yapılacak bir proje çalışması ile Latin harflerine aktarımı ile birlikte sözlük-dizin çalışması yapılarak bilim dünyasının hizmetine sunulması planlanmaktadır.

Çalışmamız giriş, metin, dil incelemesi, dizin ve tıpkıbasım olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır:

Giriş bölümünde öncelikle Firdevsî'nin yaşamı, ailesi, eğitim durumu, ilmî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi verilmiştir. En tanınmış eseri Şâhnâme ve içeriği hakkında detaylı bilgiler verildikten sonra tez çalışmasının konusunu teşkil eden Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116 numarada kayıtlı Şâhnâme çevirisinin yazılışı, içeriği, mütercimi, dil ve üslûp özellikleri, nüshaları, tarihî ve kültürel önemi gibi konulara değinilmiştir. Son olarak bu bölümde Şâhnâme'nin diğer Türkçe manzum ve mensur çevirileri tanıtılmıştır.

Metin bölümünde ise çevirinin 1b-56a varak aralıkları transkripsiyon alfabesi kullanılarak Latin harflerine aktarılmıştır. Eserin başka bir kopyası tespit edilemediğinden metin Latin harflerine aktarılırken herhangi bir nüsha ile karşılaştırmak mümkün olmamıştır. Metindeki manzum kısımlar beyitler şeklinde düzenlenmiştir. Okuma esnasında bazı müstensih hataları -aynı kelimenin iki kez yazılması, kelime ve ünlülerin gösterimindeki yanlışlar vb.- yazıya geçirilirken düzeltilmiş ve bu hatalı kullanımlar dipnotta gösterilmiştir.

Metindeki ayet ve hadisler Arap alfabesi ile aynen yazılmış ve ayetlerin adları, anlamları günümüz Türkçesiyle dipnotlarda gösterilmiştir. Metindeki başlıklar takip kolaylığı sağlaması amacıyla koyu biçimde ve metne ortalanarak yazılmıştır. Varak numaraları köşeli parantez içinde koyu olarak **[36a]**, satır numaraları ise parantez içinde (1) gösterilmiştir. Ayrıca tüm özel isimlerin ilk harfi büyük yazılmıştır. Okunamayan kelimeler ise […] şeklinde gösterilmiştir. Metinde okunamayan sadece bir kelime bulunmaktadır. 1b-56a varak aralıklarında sadece 14b sayfasında minyatür bulunmaktadır. Metin bölümünde [MİNYATÜR] biçiminde gösterilmiştir.

Dil incelemesi bölümünde dönem itibariyle Eski Anadolu Türkçesi devrine ait olan çevirinin imlâ, ses bilgisi ve biçim bilgisine ait özellikleri incelenmiştir. Öncelikle Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerine değinilmiş, ardından bu özellikler metnimizdeki kullanımlarıyla karşılaştırmalı olarak ve aynı zamanda tarihsel gelişim sürecinde Eski Türkçe dönemiyle art zamanlı olarak değerlendirilmiştir. Dil özellikleri açıklanırken metinden örneklerle ispatlanmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde görülmeyen ya da sıklıkla karşılaşılmayan durumlar ayrıca ele alınmış, metinden örneklerle gösterilmiştir.

Dizin-Sözlük bölümünde ise ayet ve hadisler dışında metinde geçen tüm kelimeler varak ve satır numaraları gösterilerek alfabetik biçimde sıralanmıştır. Madde başı olan kelimeler daha kolay fark edilebilmeleri için koyu puntolarla yazılmıştır. Madde başı olan kelime grupları ise ***koyu-italik*** biçimde verilmiştir. Dizin bölümünde karışıklık yaratmaması amacıyla ayrıca bir özel adlar dizini yapılmamıştır.

Türkçe kelimelerin tarihî seyirleri ve metindeki anlamlarına yer verilmiştir. Gövde şeklindeki kelimelerin aldığı türetme ekleri de madde içerisinde gösterilmiştir. Sözlükte ayrıca Türkçe kelimelerin Eski Türkçe biçimleri etimoloji sözlüklerinden faydalanılarak gösterilmiştir. Kelime ek aldığı sırada herhangi bir ses olayına uğramışsa kelime kökünde parantez içinde söz konusu ses olayları da gösterilmiştir.

Madde başı türemiş bir kelime ise anlam verildikten sonra gövdenin yapısı italik olarak çözümlenmiştir:

küçük(g) (*kiçig* EDPT 696a) ufak, genç, yavru: 15a/7, 33b/17

k.+i (küçügi) 34a/12, 34b/1

oyna- (*oyna:-* EDPT 275a) hareket etmek, kımıldamak: *oy(u)n+a-*

o.-dı 2a/24, 48b/1, 53b/24

Metinde geçen deyim, birleşik fiil, Farsça-Arapça tamlamalar ve diğer kelime grupları da ayrıca ilgili sözcüklerin altında madde başı olarak ***koyu-italik*** biçimde verilmiş ve anlamlandırılmıştır:

busu (*busuğ* EDPT 373a) pusu, tuzak: 27a/15, 28b/23, 28b/24, 29b/1, 31b/19

b.+da 28b/24

busu aç- tuzağa düşürmek:

b.+yı a.-dı 30a/13

b. a.-dum 31b/19

busu düz- tuzak kurmak:

b. d.-düm 29b/1

Alıntı kelimeler ise orijinalinde olduğu şekliyle verilerek metindeki anlamı açıklanmıştır:

heves (< Ar. هوس *heves*) istek, heves: 3a/25, 3b/7, 6b/21, 14a/16

h.+i 37b/24

nigehbān (< Far. نگهبان *nigeh-bān*) bekçi, gözcü, koruyan: 2a/9, 14a/7, 37a/11

n.+ı 13a/1

Madde başında gösterilen kelime metnin değişik yerlerinde farklı anlamlarda kullanıldıysa bu farklı anlamların her biri numaralandırılarak açıklanmıştır:

ḳatı (*katığ* EDPT 597b) 1. çok, fazla, gayet: 13a/21, 30b/15, 39a/16, 41b/15, 46b/11, 51b/20, 52b/1

2. şiddetli, sert, kırıcı: 13a/22, 14a/6, 15a/18, 20a/3, 33a/11, 35a/5, 40a/4, 41b/10, 43b/19, 48a/12

Çalışmanın sonuna 1b-56a sayfalarının tıpkıbasımı ile çalışmada yararlanılan kaynakları gösteren kaynakça bölümü de eklenmiştir.

Çalışma azmi, disiplini, öğrencilerine karşı yardımsever ve hoşgörülü kişiliğiyle akademik hayatım boyunca örnek alacağım hocalarımın başında gelen ve doktora çalışmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, tecrübesi ile yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Tülay ÇULHA'ya; Farsça başlık ve manzum kısımların okunmasında yardımcı olan Prof. Dr. Naci TOKMAK ve Doç. Dr. Gülçin TANRIBUYURDU'ya; tez izleme sürecinde değerli fikirlerini benimle paylaşan Doç. Dr. Meryem GÜRBÜZ'e; eğitim hayatımın her anında maddî ve manevî desteklerini eksik etmeyen aileme; ömür boyu her konuda olduğu gibi akademik çalışmalarımızda da birbirimizin daima destekçisi olduğumuz çok kıymetli eşim Bilge BUDAK'a ve doktora eğitimim süresince "2211-A Genel Yurt İçi Doktora Burs Programı" kapsamında beni destekleyen TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

Fatih Budak

Kocaeli, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ……..I

İÇİNDEKİLER……...……VI

ÖZET …….....XV

ABSTRACT…….XVI

SİMGE VE KISALTMALAR……..XVII

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ……..XVIII

GİRİŞ…….1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİRDEVSÎ…….2

1.1. HAYATI VE AİLESİ……2

1.2. EĞİTİM DURUMU VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ……3

1.3. SİYASİ KİŞİLİĞİ……4

1.4. ESERLERİ……...6

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞÂHNÂME……...8

2.1. ESERİN YAZILIŞI……8

2.2. ESERİN İÇERİĞİ……..9

2.3. ESERİN KAYNAKLARI……11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞÂHNÂME'NİN TÜRKÇE İLK ÇEVİRİSİ (TSMK H. 1116)…….12

3.1. ŞÂHNÂME ÇEVİRİSİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER……12

3.2. ESERİN MÜTERCİMİ VE YAZILIŞ TARİHİ……...13

3.3. ESERİN İÇERİĞİ……15

3.4. ESERİN NÜSHALARI……....17

3.5. ESERİN NÜSHA ÖZELLİKLERİ……...17

3.6. ESERİN DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ……..19

3.7. ESERİN TARİHÎ VE KÜLTÜREL ÖNEMİ…….....19

3.8. ŞÂHNÂME'NİN DİĞER TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ…….....21

3.8.1. Mensur Çeviriler……22

3.8.1.1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116 Numaralı Şâhnâme Çevirisi…….22

3.8.1.2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1518 Numaralı Şâhnâme Çevirisi…….22

3.8.1.3. Mehdî Mahlaslı Derviş Hasan'ın Mensur Şâhnâme Çevirisi…….23

3.8.2. Manzum Çeviriler…….....24

3.8.2.1. Diyarbakırlı Şerifî'nin Manzum Şâhnâme Çevirisi…….....24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİL İNCELEMESİ…….25

4.1. ÜNLÜLERİN YAZIMI…….26

4.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı…….....26

4.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı…….....27

4.1.3. /ė/ Ünlüsünün Yazımı…….....28

4.1.4. /ı, i/ Ünlüsünün Yazımı……29

4.1.5. /o, ö; u, ü/ Ünlüsünün Yazımı…….....30

4.1.6. Ünlülerde İkili Yazımlar…….....32

4.2. ÜNSÜZLERİN YAZIMI…….....34

4.2.1. /b, p/ Ünsüzlerinin Yazımı…….....34

4.2.2. /c, ç/ Ünsüzlerinin Yazımı…….....35

4.2.3. /g/ Ünsüzünün Yazımı……...36

4.2.4. /k/ Ünsüzünün Yazımı……...36

4.2.5. /ñ/ Ünsüzünün Yazımı……...36

4.2.6. /s/ Ünsüzünün Yazımı…….....37

4.2.7. /t/ Ünsüzünün Yazımı…….....37

4.3. SES BİLGİSİ…….....37

4.3.1. Ünlüler……..37

4.3.1.1. Uzun Ünlüler……37

4.3.1.2. Ünlü Değişmeleri…….....40

4.3.1.2.1. /i/>/ü/ Değişmesi...……..40
4.3.1.3. Ünlü Uyumları……..41
4.3.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu……..41
4.3.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu……...42
4.3.1.3.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma…….42
4.3.1.3.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma……43
4.3.1.3.2.3. Eklerde Düzleşme……46
4.3.1.4. Ünlü Türemeleri……...48
4.3.1.5. Ünlü Düşmeleri…….48
4.3.1.6. Ünlü Birleşmeleri……..48
4.3.2. Ünsüzler……49
4.3.2.1. Ünsüz Uyumu...……....49
4.3.2.2. Ünsüz İkizleşmesi…….49
4.3.2.3. Ünsüz Türemesi……50
4.3.2.4. Ünsüz Düşmeleri……..50
4.3.2.4.1. Kelime Başında /b/ Sesinin Düşmesi…….50
4.3.2.4.2. Kelime Başında /y/ Sesinin Düşmesi…….50
4.3.2.4.3. Kelime Ortasında /l/ Sesinin Düşmesi……...51
4.3.2.4.4. Kelime Sonunda /v/ Sesinin Düşmesi……51
4.3.2.4.5. Kelime Ortasında ve Sonunda /g, ġ/ Sesinin Erimesi……51
4.3.2.5. Ünsüz Kaynaşması……...52
4.3.2.6. Hece Düşmesi…….....53
4.3.2.7. Göçüşme (Metatez)...…….....54
4.3.2.8. Ötümlüleşme……54
4.3.2.8.1. t > d Değişikliği……..54
4.3.2.8.2. k > g Değişikliği…….....56
4.3.2.8.3. ç > c Değişikliği……..57
4.3.2.9. Sızıcılaşma……58
4.3.2.9.1. b > v Değişikliği…….....58
4.3.2.9.2. d > y Değişikliği…….....58
4.3.2.9.3. ķ > ḫ Değişikliği…….....59
4.3.2.10. Genizsilleşme…….....60
4.3.2.11. Dudaksılaşma……...60

4.3.2.11.1. ġ > v Değişikliği……...60
4.4. ŞEKİL (BİÇİM) BİLGİSİ……...60
4.4.1. Yapım Ekleri……..60
4.4.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri……...60
4.4.1.1.1. +AK, +(I)K……60
4.4.1.1.2. +An……61
4.4.1.1.3. +Ar, +şAr……61
4.4.1.1.4. +CA……61
4.4.1.1.5. +CAK, +CUK……61
4.4.1.1.6. +CI……..62
4.4.1.1.7. +dAş……62
4.4.1.1.8. +dIn……63
4.4.1.1.9. +dU……63
4.4.1.1.10. +düz……..63
4.4.1.1.11. +ge……63
4.4.1.1.12. +ıl……..63
4.4.1.1.13. +In……63
4.4.1.1.14. +kek……..64
4.4.1.1.15. +lA……....64
4.4.1.1.16. +lAK……64
4.4.1.1.17. +lAyIn……..64
4.4.1.1.18. +lIK……..64
4.4.1.1.19. +lU……66
4.4.1.1.20. +mIş……..66
4.4.1.1.21. +(I)n……..67
4.4.1.1.22. +(I)ncI……...67
4.4.1.1.23. +rAK……67
4.4.1.1.24. +(s)I……..67
4.4.1.1.25. +sul……...68
4.4.1.1.26. +sUz……..68
4.4.1.1.27. +(I)z……..68
4.4.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri……....68
4.4.1.2.1. +A-……..68

4.4.1.2.2. +Al-, +l-……69
4.4.1.2.3. +An-……69
4.4.1.2.4. +Ar-, +r-……..69
4.4.1.2.5. +At-, +t-……..70
4.4.1.2.6. +dA-……70
4.4.1.2.7. +I-……....70
4.4.1.2.8. +IK-……70
4.4.1.2.9. +irge-……...71
4.4.1.2.10. +KIr-, +Ir-……71
4.4.1.2.11. +lA-……...71
4.4.1.2.12. +lAn-……72
4.4.1.2.13. +lAş-……..72
4.4.1.2.14. +ra-……....72
4.4.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri……...73
4.4.1.3.1. Ettirgenlik Ekleri……....73
4.4.1.3.1.1. -Ar-……...73
4.4.1.3.1.2. -dUr-……....73
4.4.1.3.1.3. -Ur-……...74
4.4.1.3.1.4. -(I)t-……..75
4.4.1.3.1.5. -t-……..75
4.4.1.3.1.6. -z-……....75
4.4.1.3.2. Edilgenlik Ekleri……....76
4.4.1.3.2.1. -(I)l-……....76
4.4.1.3.2.2. -(I)n-……...76
4.4.1.3.3. Dönüşlülük Ekleri……...77
4.4.1.3.3.1. -(I)l-……....77
4.4.1.3.3.2. -(I)n-……...77
4.4.1.3.3.3. -(I)ş-……....78
4.4.1.3.4. İşteşlik Ekleri……....78
4.4.1.3.4.1. -(I)ş-……....78
4.4.1.3.5. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler……...79
4.4.1.3.5.1. -AlA-, -lA-……..…..79
4.4.1.3.5.2. -I-……....79

4.4.1.3.5.3. -(ü)mse-……...79
4.4.1.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri……...79
4.4.1.4.1. -A……...79
4.4.1.4.2. -AK, -K……..80
4.4.1.4.3. -nAK……..80
4.4.1.4.4. -ç……....81
4.4.1.4.5. -GU…….....81
4.4.1.4.6. -ġuç……..81
4.4.1.4.7. -GUn……....81
4.4.1.4.8. -(I)m……....82
4.4.1.4.9. -In……....82
4.4.1.4.10. -malu……..82
4.4.1.4.11. -men……....83
4.4.1.4.12. -mi……...83
4.4.1.4.13. -mur…….....83
4.4.1.4.14. -sI……....83
4.4.1.4.15. -U……....83
4.4.1.4.16. -(U)K……...84
4.4.1.4.17. -(U)t…….84
4.4.1.4.18. -üse……..84
4.4.1.4.19. -(y)IcI……..85
4.4.2. İsim……..85
4.4.2.1. İsim Çekim Ekleri……....85
4.4.2.1.1. Çokluk Eki…….85
4.4.2.1.2. İyelik Eki……...86
4.4.2.1.3. Hâl Ekleri……86
4.4.2.1.3.1. İlgi Eki (Genitif)……86
4.4.2.1.3.2. Yönelme Hâli (Datif)……..87
4.4.2.1.3.3. Belirtme Hâli (Akuzatif)……....87
4.4.2.1.3.4. Bulunma Hâli (Logatif)…….....89
4.4.2.1.3.5. Ayrılma Hâli (Ablatif)……...89
4.4.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (Ekvatif)……..90
4.4.2.1.3.7. Vasıta Hâli (İnstrümental)……..90

4.4.2.1.3.8. Yön Gösterme Hâli (Direktif)…….90
4.4.2.1.4. Soru Eki……..91
4.4.2.1.5. İsimlerde Ek-fiil……..91
4.4.2.1.5.1. Ek-Fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı……...92
4.4.2.1.5.2. Ek-Fiilin Görülen Geçmiş Zamanı……..92
4.4.2.1.5.3. Ek-Fiilin Geniş Zamanı……...92
4.4.2.1.5.4. Ek-Fiilin Şart Kipi……...93
4.4.3. Fiil…….93
4.4.3.1. Fiil Çekim Ekleri……...93
4.4.3.1.1. Kişi Ekleri……...93
4.4.3.1.2. Bildirme Kipleri……..94
4.4.3.1.2.1. Görülen Geçmiş Zaman.....……..94
4.4.3.1.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman.....94
4.4.3.1.2.3. Şimdiki Zaman…….95
4.4.3.1.2.4. Geniş Zaman……....96
4.4.3.1.2.5. Gelecek Zaman……....96
4.4.3.1.3. Dilek Kipleri……...97
4.4.3.1.3.1. Dilek-Şart Kipi……..97
4.4.3.1.3.2. İstek Kipi……...98
4.4.3.1.3.3. Emir Kipi……..98
4.4.3.1.3.4. Gereklilik Kipi....…….98
4.4.3.2. Birleşik Fiiller……...99
4.4.3.2.1. İsim+yardımcı fiil/fiil Dizilişinde Olanlar……...……...99
4.4.3.2.2. Fiil+fiil Dizilişinde Olanlar (Tasvîr Fiilleri)……102
4.4.3.2.2.1. Sürerlilik Bildiren Birleşik Fiiler……102
4.4.3.2.2.2. Tezlik Bildiren Birleşik Fiiler…….102
4.4.3.2.2.3. Yeterlilik Bildiren Birleşik Fiiler……103
4.4.3.2.2.4. Yaklaşıklık Bildiren Birleşik Fiiller……....103
4.4.3.3. Fiilimsiler…….104
4.4.3.3.1. İsim-fiiller……..104
4.4.3.3.1.1. -Iş……....104
4.4.3.3.1.2. -işlik……....104
4.4.3.3.1.3. -mA…….105

4.4.3.3.1.4. -mAk……..105
4.4.3.3.1.5. -mAklIk……..106
4.4.3.3.2. Sıfat-fiiller……106
4.4.3.3.2.1. -(y)An……..106
4.4.3.3.2.2. -(y)AcAk……107
4.4.3.3.2.3. -dUk……...107
4.4.3.3.2.4. -mAz……...108
4.4.3.3.2.5. -mIş……108
4.4.3.3.2.6. -(U)r……109
4.4.3.3.3. Zarf-fiiller……109
4.4.3.3.3.1. -(y)A, -(y)U……...109
4.4.3.3.3.2. -AlI……109
4.4.3.3.3.3. -(y)ArAk……109
4.4.3.3.3.4. -dUgIncA……...110
4.4.3.3.3.5. -dUKçA……110
4.4.3.3.3.6. -dUKdA, -dUKdAn……...110
4.4.3.3.3.7. -IncA……...111
4.4.3.3.3.8. -IncAK……...111
4.4.3.3.3.9. -(y)IcaK……..111
4.4.3.3.3.10. -(I)ken……..112
4.4.3.3.3.11. -mAdAn……...112
4.4.3.3.3.12. -mAdIn……113
4.4.3.3.3.13. -(y)Up……...113
4.4.3.3.3.14. -(y)UbAn……114
4.4.4. Zamir……...114
4.4.4.1. Kişi Zamirleri……..114
4.4.4.2. İşaret Zamirleri……115
4.4.4.3. Dönüşlülük Zamirleri……..115
4.4.4.4. Belirsizlik Zamirleri……116
4.4.4.5. Soru Zamirleri……116
4.4.5. Sıfat……117
4.4.5.1. Niteleme Sıfatları……117
4.4.5.2. Belirtme Sıfatları……117

4.4.5.2.1. İşaret Sıfatları……117
4.4.5.2.2. Soru Sıfatları……118
4.4.5.2.3. Belirsizlik Sıfatları……118
4.4.5.2.4. Sayı Sıfatları……..119
4.4.5.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları……...119
4.4.5.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları……...119
4.4.5.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları……..120
4.4.5.2.5. Sıfatlarda Küçültme……...120
4.4.6. Zarf……..120
4.4.6.1. Durum Zarfları……120
4.4.6.2. Zaman Zarfları……121
4.4.6.3. Yer-Yön Zarfları……..123
4.4.6.4. Miktar Zarfları……123
4.4.6.5. Soru Zarfları……124
4.4.7. Edat……124
4.4.7.1. Bağlama Edatları……125
4.4.7.2. Son Çekim Edatları……125
4.4.7.3. Pekiştirme Edatları……..125
4.4.7.4. İşaret Edatları……..126
4.4.7.5. Ünleme(Seslenme) Edatları……126
METİN……...129
DİZİN……294
SONUÇ ……..774
KAYNAKÇA……....776
TIPKIBASIM……....781
ÖZGEÇMİŞ……...836

ÖZET

1450-1451 yılları arasında II. Murat'ın emriyle yapılan ve Firdevsî Şâhnâme'sinin Türkçe ilk çevirisi olma özelliğini taşıyan *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116* numarada kayıtlı mensur Şâhnâme nüshası bu tezin konusunu oluşturmaktadır.

Firdevsî, Şâhnâme ve Şâhnâme'nin Türkçe tercümeleri hakkında ön araştırma yapıldıktan sonra Hazine 1116 numaralı nüsha üzerinde daha önce çalışılmadığı tespit edildi. Bu ön araştırma sürecinde ayrıca metnin daha sağlıklı anlaşılabilmesi için eserin yazıldığı dönemin dil özellikleri hakkında da incelemeler yapıldı.

Beş bölümden oluşan çalışma, giriş, temelde anılan nüshanın 1b-56a varak arası transkripsiyon ve dil incelemesinden oluşmaktadır. Metinde yer alan kelimelerin anlamlarının dizin bölümü ve tıpkıbasım ile sonlanmıştır. Ayrıca çalışma sürecinde yararlanılan tüm kaynaklar kaynakça bölümünde gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şâhnâme, Firdevsî, Şâhnâme Çevirisi, Metin, İnceleme.

ABSTRACT

Between the years 1450-1451 which was made by II. Murat's order and has the feature of being the first Turkish translation of Firdevsî Shahnameh is the subject of this thesis and the copy registered in Topkapı Palace Museum Library Hazine-1116.

After the preliminary research on the Turkish translations of Shahnameh, Firdevsî, and Shahnameh; it was determined that the Hazine-1116 numbered copy has not been studied before. In this preliminary research process, in order to understand the text better, examinations were made about the language features of the period in which the translation was written.

The study, which consists of five chapters, consists of introduction, transcription between the 1b-56a leaf of the mentioned copy and language analysis. It ended with the section of the index containing the meanings of the words in the text and the facsimile. In addition, all the resources used during the study were added in the bibliography section.

Keywords: Shahnamah, Firdevsî, Shahnamah’s translation, Text, Analysis.

SİMGE VE KISALTMALAR

a	nüshanın ön yüzü
age.	adı geçen eser
agm.	adı geçen makale
agt.	adı geçen tez
Ar.	Arapça
b	nüshanın arka yüzü
b.	bin (oğlu)
bk.	bakınız
C.	cilt
cm	santimetre
ç.k.	çoğul kişi
E.T.	Eski Türkçe
EDPT	An Etymological Dictionary Pre-Thirteenth-Century Turkish- Sir Gerard Clauson
Erdal	Old Turkic Word Formation I/II - Marcel Erdal
Far.	Farsça
Fr.	Fransızca
H.	Hazine Kitaplığı
h.	hicrî
haz.	hazırlayan
Hz.	Hazreti
krş.	karşılaştırınız
Lessing	Mongolian-English Dictionary - Ferdinand D. Lessing
m.	miladî
Meninski	Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae,Persicae Lexicon Turcico, Arabico, Persicum- Franciscus M. Meninski
Moğ.	Moğolca
No.	numara
ö.a.	özel ad
öl.	ölümü
Ötüken	Ötüken Türkçe Sözlük I/V - Yaşar Çağbayır
Räsänen	Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen - Martti Räsänen
Sevortyan	Etimologiçeskiy Slovar Tyurkskilj Yazikov I/IV-E. Sevortyan
S	Sayı
s.	sayfa
t.k.	tekil kişi
TDK	Türk Dil Kurumu
Tietze	Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lûgati- Andreas Tietze
TSMK	Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi
vb.	ve benzeri
+	İsim kök/gövdesine gelen eklerden önce kullanılmıştır.
-	Fiil kök/gövdesine gelen eklerden önce kullanılmıştır.
<	Kelimenin kökenini ifade eder.
[…]	Okunamayan kelimeleri gösterir.
?	Dizinde anlamı belirlenemeyen kelimeleri gösterir.
[Minyatür]	Metnin orijinalinde minyatür bulunduğunu ifade eder.

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ا (آ)	a, ā	ص	ṣ
ا (أ)	a, e, ı, i, u, ü	ض	ż, ḍ
ب	b, p	ط	ṭ
پ	p	ظ	ẓ
ت	t	ع	‘
ث	ṣ	غ	ġ
ج	c, ç	ف	f
چ	ç	ق	ḳ
ح	ḥ	ك	k, g, (ñ)
خ	ḫ	ڭ	ñ
د	d	ل	l
ذ	ẕ, d̲	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, u, ū, ü, o, ö
ژ	j	ه	h, a, e
س	s	لا	la, lā
ش	ş	ى	y, ı, i, ī ,ė
		ء	’

GİRİŞ

Eski Anadolu Türkçesi dönemi Oğuzların konuşma dilinin artık sistemli ve kurallı bir yazı dili haline geldiği döneme verilen isimdir. Bu dönemde Anadolu coğrafyasında konuşulan Türkçe kendi içerisinde gösterdiği gelişimin yanı sıra Arapça ve Farsça gibi dillerle de yoğun etkileşim içine girmiştir. Özellikle Moğol istilası sebebiyle Horasan ve çevresinden göç ederek Anadolu'ya sığınan birçok bilgin ve şairin İran coğrafyasında tanınmış eserlerin Türkçeye tercüme edilmesinde büyük rol oynadığı görülmektedir. Tercüme hareketiyle birlikte kendi kültürlerinde geniş yankı uyandıran birçok eser Anadolu'da da birçok şaire ilham kaynağı olmuştur.

Firdevsî ve eseri Şâhnâme de Acem topraklarında derin etkiler uyandırmış ve sonrasında birçok kültürü etkilemiş olan millî bir destan örneğidir. İranlıların inanışına göre ilk insan ve İran Krallığının ilk menkıbevî hükümdarı Keyûmers'ten başlayarak Sasani Devletinin Araplar tarafından işgal edilmesine kadar geçen süreçteki tarihî olay ve hükümdarları kronolojik olarak, epik tarzda ve eşsiz savaş betimlemeleriyle anlatan eser doğu edebiyatının en önemli yapıtlarındandır. Şâhnâme, sadece İranlılarla kalmayıp zamanla onlarla etkileşim halinde olan ulusların dillerine de çevrilmiştir.

Şâhnâme'nin 15. yüzyıldan itibaren Türkçeye birçok çevirisi yapılmış; bununla birlikte yine Şâhnâme konu, vezin ve içerik gibi özellikleri bakımından Türk edebiyatında birçok şaire ilham kaynağı olmuştur. Hem edebî hem de tarih yazıcılığı bakımından, geçmişte Şâhnâme'den çokça yararlanılmıştır.

Yapılan tercümeler, aynı zamanda sözlü gelenekte anlatılagelmiş meddahlık geleneğinin oluşmasında da büyük rol oynamıştır. Bu görevi üstlenenlere verilen *kıssa-hân* "hikâye anlatan" gibi unvanlar oluşurken Şahname anlatıcıları için şahname-han olarak özel bir adlandırma kullanılmıştır.[1]

[1] M. Fuad Köprülü, Edebiyat Araştırmaları I "Türklerde Halk Hikâyeciliğine Ait Bazı Maddeler", Ankara, Akçağ Yayınları, 2004.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. FİRDEVSÎ

1.1. HAYATI VE AİLESİ

İran tarihini, millî rivâyetlerini ve kahramanlık destanlarını sözlü anlatılardan derleyerek yazıya geçirmesinden ötürü İran edebiyatının millî şairi olarak kabul edilen Firdevsî, dönemin Sâmânî Devleti'nin (m.819-1005) egemenliğinde bulunan Tûs şehrine bağlı Bâj köyünde doğmuştur.

Firdevsî'nin kesin olarak bilinmeyen doğum yılını *Clèment Huart*[2] h.320/m.932, *Ménage*[3] h.329/m.940 olarak göstermiştir. *Jules Mohl*[4] da kendi Şâhnâme tercümesine yazdığı ön sözde bu tarihin h.329/m.941 olduğu sonucuna varmıştır. *Necati Lugal*[5] ise kendi Şâhnâme tercümesinin ön sözünde, Şâhnâme'nin sonunda şairin, eserini h.400/m.1010 da bitirdiğini ve yaşının seksene yaklaştığını söylemesinden ötürü şairin doğum yılını h.320/m.932 ve h.325/m.937 arasında kabul etmenin daha uygun olacağını belirtmiştir.

Künyesi *Ebü'l-Kâsım*, lâkabı *Fahreddin*, mahlası ise *Firdevsî*'dir. Adı kaynaklarda *Ahmed, Hasan* ve *Mansûr*; babasının adı *Ali Fahreddin, Ahmed* ve *İshak* olarak farklı şekillerde geçmektedir. Kendisine ve babasına verilen bu adlardan hangisinin doğru olduğu tespit edilememiştir. Babasının Tûs Irmağından ayrılan Âbrâhe Çayı kenarında bir çiftlik sahibi (Dihkân) olduğu bilinmektedir.[6] Dihkânlar, yaşadıkları bölgenin ileri gelen, sözü geçen, soyları belli olan ve eğitimli kişilerinden oluşmaktadırlar. Ayrıca kendi kültürlerine önem veren Dihkânlar tarihlerine, dillerine de gereken özeni göstermektedirler.

---

2 Clèment Huart, "Firdâwsi", Encylopèdie de l'İslam, Volume 11, s. 116-117.
3 V.L. Ménage, "Firdâwsi", Enclopedia of İslam, Volume 11, 1965, s. 918.
4 Jules Mohl, Le Livre Des Rois Par Abou'lkasım Firdousi, Paris, 1876-1878.
5 Mehmet Necati Lugal, Şehnâme I (Ön söz: Kenan Akyüz), İstanbul, MEB Yayınları, 1994, s. 11-12.
6 Mehmet Kanar, "Firdevsî", İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları, C. 13, 2010, s. 125.

Firdevsî'nin mahlası ve babasının ismi hakkında farklı bir bilgi de *Devletşâh-i Semerkandî*'nin *Tezkiretü'ş-Şuarâ* isimli eserinde görülmektedir. *Devletşâh,* eserinde Firdevsî'den *İbn-i Şerefşâh* olarak bahsetmektedir. Aynı eserinde Firdevsî'nin babasının isminin *İshak bin Şeref Şâh* olduğunu belirtir.[7]

Bir oğlu ve bir kızı bulunan Firdevsî ömrünün büyük bir bölümünü doğduğu köyünde geçirmiştir. Eserini tamamladığı yıl otuz yedi yaşındaki oğlunu kaybeden Firdevsî'nin oğlunun üzüntüsü ve maddi sebeplerden ötürü özellikle kırk yaşından sonra sıkıntılar çektiği bilinmektedir. Firdevsî'nin ölüm tarihi konusunda da net bir bilgi yoktur. Ancak dönemin tezkirelerinde ve kendisinin Şâhnâme'de verdiği bilgiler göz önünde bulundurulduğunda h.411/m.1021 yılında öldüğü görüşü kabul görür.

Firdevsî'nin hayatı hakkında çok az bilginin olması ve bunların birçoğunun rivâyetlere dayanması şüphesiz Firdevsî'nin millî şair kabul edilerek çok sevilmiş olmasından kaynaklanmaktadır. Günümüzde onun hayatıyla ilgili edindiğimiz bilgiler, dönemin tezkire ve tarihçilerinin yazdıkları ile kendisini sevenlerin anlattıklarının iç içe geçmesiyle oluşmuştur. Bu sebeple gerçek bilgilerle rivâyetleri birbirinden ayırmak oldukça güçtür. Firdevsî'den bahseden ilk eser *Nizâmi-yi Arûzî*'nin (öl. 1164) *Çehâr Makâle* isimli eseridir. *Muhammed-i Avfî*'nin (öl. 1232) *Lûbâbu'l-Elbâb*, *Hamdullâh-i Mustevfî*'nin (öl. 1349) *Târîh-i Guzîde*, *Gıyaseddin Baysungur*'un (öl. 1426) *Mukaddime-i Baysungur* ve *Devletşâh-i Semerkandî*'nin (öl. 1494) *Tezkiretü'ş-Şuarâ* adlı eserleri başta olmak üzere birçok kaynakta Firdevsî hakkında yer alan bilgi ve rivâyetler efsanelerle iç içedir.

1.2. EĞİTİM DURUMU VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Firdevsî'nin ailesinin Tûs civarında bir çiftlik sahibi olduğu ve o dönemde çiftçilikle uğraşan ailesinin Dihkân adı verilen sosyal bir kesimi temsil ettiği bilinmektedir. Bu durum Firdevsî'nin çocukluktan itibaren iyi bir eğitim alabildiği ve Pehlevî dilini öğrendiği fikrini uyandırmaktadır. Şâhnâme gibi oldukça hacimli bir eseri yazabilmesi, İran'ın eski anlatılarına hâkim olması ve Şâhnâme kaynakları için Pehlevî dilinde yazılmış eski kitapları incelemiş olması bu görüşü desteklemektedir.

[7] Devletşâh-i Semerkandî, Tezkiretü'ş-Şuarâ (Haz. Necati Lugal), Tercüman Yayınları, İstanbul, 1977, s. 50.

Ancak yine de kaynaklarda Firdevsî'nin çocukluk, gençlik yılları ile eğitim durumu hakkındaki bilgiler oldukça sınırlıdır.

Firdevsî'nin öğrenim süreci ve hangi alanlarda eğitim aldığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak eserinin farklı bölümlerinde verdiği ipuçları ile hakkında yapılan çok sayıdaki araştırma ve incelemeden, onun yirmi beş yaşlarına kadar eğitim ve öğrenimine devam ettiği, öğrenimi boyunca tarih, özellikle de İran tarihi konusunda derinlemesine çalıştığı, kendisinden önce yine ünlü şairler tarafından kaleme alınmış olan *Şâhnâme* ve *Hudâynâme* gibi eserler üzerinde araştırmalar yaptığı anlaşılmaktadır. Bütün bu çalışmaların temel hedefi de eski İran'ın ve İran hükümdarlarının tarihini yazmaktır.[8] Firdevsî'nin vatansever ve millî duyguları çok güçlü bir kişilik olması nedeniyle atalarının tarihini öğrenme ve gelecek kuşaklara aktarma çabası en üst seviyededir.

İran tarihine olan merakı Pehlevî dilinde yazılmış eserlere olan ilgisini de artmıştır. Bu nedenle Firdevsî bu eserlerden yararlanabilmek için babasından ve dönemin Zerdüşt rahiplerinden Pehlevîce öğrendi. Firdevsî diğer Fars şairleri gibi ilk gençlik yıllarında gazel ve kasideler de yazmıştır.

Firdevsî babasının "*Firdevs"* adıyla bilinen bir bağın sahibi olması nedeniyle Firdevsî mahlasını almıştır. İran tarihine ve değerlerine karşı çok hassas olan Firdevsî hem İran hem de dünya edebiyatının en özgün şairlerindendir. Yaşadığı dönemde Arap istilaları sonucu millî kimliğini kaybetmeye başlayan bir milleti eseri sayesinde yeniden diriltmeyi başarmıştır. Yeteneği ve birikimi sayesinde sadece kahramanlık destanlarını değil; aşk ve trajedi gibi konuları da eşsiz betimlemeler, kapalı anlatımdan uzak ama derin ve etkileyici dili ile ifade etmiştir.

1.3. SİYASİ KİŞİLİĞİ

Firdevsî'nin yaşadığı dönemde hangi siyasiler ya da devlet adamları tarafından desteklendiği bilinmemektedir. Eserinin mukaddimesinde bir dostu tarafından bu eseri yazmaya teşvik edildiğini söylemektedir. Bu dostunun kim olduğunu ise belirtmemiştir. *Gıyaseddin Baysungur,* "*Mukaddime-i Baysungur"* isimli eserinin mukaddimesinde bu kişinin adının *Muhammed Laşkarî* olduğunu ve Firdevsî'nin

[8] Lugal (Ön söz: Nimet Yıldırım), age., s. 16.

Ebû Mansûr bin Muhammed adında bir kişiden maddi yardım gördüğünü ifade etmektedir.

Şâhnâme'yi tamamladıktan sonra eserini sunacağı büyük bir devlet adamı arayışına giren Firdevsî, bu amaçla eserinin mukaddimesinde dönemin Gazneli Devleti hükümdarı Sultan Mahmud'u övdüğü bir bölüme de yer vererek eserini Sultan'a sunmak istemiştir.

İlerleyen dönemde Sultan'ın veziri *Ebü'l Abbas Fazl b. Ahmed el-İsferâyânî* ve Sultan Mahmud'un kardeşi tarafından desteklenen Firdevsî her ne kadar eserini Sultan Mahmud'a sunmuş olsa da eseri Sultan'dan hak ettiği teveccühü görememiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında ise Sultan Mahmud'un Farsça bilmediği için eserin değerini idrâk edememesi ve çevresindeki yöneticilerin olumsuz düşünceleri gibi nedenler etkili olmuştur.

Bunun üzerine rivâyetlere göre Firdevsî, Sultan Mahmud'dan ödül olarak aldığı 60.000 dirhemlik parayı da saray çevresinde dağıtarak yeniden köyüne dönmüş ve Sultan Mahmud'a olan kızgınlığı sebebiyle kendisine bir hicviye yazmıştır. Bir başka rivâyete göre ise eseri okuyan Sultan, destan kahramanı Rüstem için; *"Benim ordumda ondan daha güçlü birçokları vardır."* demiş, Firdevsî de, *"Ama Tanrı Rüstem gibisini bir daha yaratmadı."* diye cevap verince Sultan Mahmud kızarak onu öldürtmek istemiştir. Firdevsî de Herat'a giderek ölümden kurtulmuş ve sultanı hicveden 100 beyitlik bir manzume yazmıştır. Firdevsî hakkında araştırma yapan âlimler Sultan Mahmud'un bu davranışının sebebini kendisinin Sünnî, Firdevsî'nin Şiî olmasına, bir kölenin oğlu olması dolayısıyla eski hükümdarlara antipati duymasına, eserde Türkleri küçük düşürücü ifadelerin bulunmasına bağlamaya çalışırlar. Diğer bir rivayete göre ise Firdevsî Taberistân'a giderek Bâvend hanedanından kumandan *İspehbed Şehriyâr*'a sığınmış ve yanında götürdüğü Şâhnâme nüshası ile Sultan Mahmud hakkında yazdığı hicviyeyi ona takdim etmiştir. Ancak Şehriyâr çok saygı gösterdiği Sultan Mahmud'u hicveden bu manzumeyi başkalarının bilmemesi için satın alarak yakmıştır.[9]

[9] Kanar, agm., s. 126.

İran edebiyatında kahramanlık şiir tarzını zirveye çıkartan Firdevsî, bu olaylardan sonra köyüne dönerek ömrünün kalanını yoksullukla geçirip 1021 yılında hayata gözlerini yummuş ve ardında yüzyıllarca adından söz ettirecek olan Şâhnâme adlı eserini bırakmıştır.

Firdevsî'nin şöhret kazandığı devir, Gazneliler devletinin altın devridir. Bu devirde ilim ve edebiyat sahasında büyük üstatlar yetişmiştir. Firdevsî kendinden evvel *Dakikî* ve diğer şairlerin başlayıp yarıda bıraktıkları Şahnâme'ye yeniden başlamış ve onu bitirmiştir.[10]

Hem Şâhnâme'nin giriş bölümündeki dizeler hem de kendisiyle ilgili bilgilere yer veren eserlerdeki kayıtlar Firdevsî'nin Şiî dünya görüşünü benimsemiş olduğunu, aynı zamanda Mutezile mezhebinin inanç ve görüşlerine yakın durduğunu göstermektedir. Birtakım kaynaklarda özellikle de onun vatan sevgisiyle dolu bir milliyetçi oluşundan hareketle Zerdüşt inanışına bağlı olduğu doğrultusundaki aktarımların temeli yoktur. O güçlü bir inanışa sahiptir, hayatı ve eserleri de açık bir şekilde bunu kanıtlamaktadır.[11]

1.4. ESERLERİ

Firdevsî, unutulmaya yüz tutan İran millî kültürünü sadece yaşatmakla kalmamış; bu kültürü, hem gelecek nesillere aktarma hem de diğer kültürlere tanıtma görevini üstlenmiştir. Bunu başarmasındaki en önemli unsursa şüphesiz İranlıların millî destan kabul ettikleri Şâhnâme isimli eseridir.

Yakın zamana kadar Firdevsî'ye bir de *Yûsuf u Züleyhâ* adlı bir mesnevi isnat edilmektedir. Ancak eserin yeni bulunan bir nüshasının ön sözünde Alparslan'ın oğlu *Şemseddin Ebü'l-Fevâris Togan Şah*'ın (öl. 1072) övülmesi, dilinin terim ve terkipler bakımından Sâmânî dönemi Farsçasından farklı oluşu ve üslûbunun Şâhnâme'den oldukça geri olması eserin Firdevsî'ye ait olmadığı hususunda şüphe bırakmamaktadır.[12]

---

10 Ali Nihat Tarlan, İran Edebiyatı, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1944, s. 37.
11 Lugal (Ön söz: Nimet Yıldırım), age., s. 17.
12 Kanar, agm., s. 127.

Şairin Şâhnâme dışındaki şiirleri ise İran bilimci Hermann Ethe tarafından bir araya toplanarak yayımlanmıştır. Fakat bunların Firdevsî'ye ait oldukları da kesin değildir. Firdevsî'nin Şâhnâme dışında tespit edilebilen bir başka eseri de bulunmamaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. ŞÂHNÂME

2.1. ESERİN YAZILIŞI

Gençlik yıllarından itibaren İran tarihine ve halk arasında anlatılan efsanevî hikâyelere ilgi duyan Firdevsî, İran'ın tüm tarihini ve destansı geleneklerini tek bir çatı altında toplamak istemiş ve bu amaçla günümüzde İran edebiyatının en önemli eserlerinden sayılan Şâhnâme'yi yazmıştır.

Firdevsî'nin eserini oluşturmasındaki en büyük nedenlerden biri de şüphesiz ülkesinin içinde bulunduğu siyasi ve sosyal koşullardır. Arapların istilâsı ve ırkçı politikaları sonucu eski İran kültürünün yavaş yavaş kendi özünden uzaklaştığını ve toplumda milli duyguların köreldiğini fark eden Firdevsî'nin en büyük amacı İran kültürünü ve İranlıları küllerinden yeniden doğurmaktır. Firdevsî'nin eseri ile gerçekleştirmek istediği amaçlardan biri de Farsçayı yeniden bir yazı ve ilim dili haline getirerek İran coğrafyasına hâkim dil olmaya çalışan Arapçanın etkisini yok etmektir. Firdevsî ömrünü, bilgi birikimini ve tüm yeteneğini bu eseri ortaya çıkarıp söz konusu amaçlarını gerçekleştirmek için harcamıştır.

Şâhnâme'nin yazımına muhtemelen h.370/ m.980 veya h.380 / m.990 yılında başlandığı ve eserin h.408 / m.1018 yılında tamamlandığı düşünülmektedir. Eserini bölümler halinde yazmaya başlayan Firdevsî, daha sonra bu bölümler arasında bağlantı kurup metni bir bütün haline getirmiştir. Firdevsî, ilk olarak kendisinden önce şair *Dakîkî*'nin yazdığı 1000 beyitlik Şâhnâme'yi, halk arasında anlatılan hikâyeleri ve efsaneleri derlemiş; tüm bu derlemelerin sonunda karşımıza 60 bin beyitlik millî bir destan çıkmıştır.[13]

---

13 Mehmet Kanar, "Şâhnâme", İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları. C. 38, 2010, s. 289.

Şâhnâme'nin bu denli hacimli ve etkileyici bir eser olmasında Firdevsî'nin şairlik yeteneği, İran kültürüne olan bağlılığı ve ana diline duyduğu sevgi yadsınamaz.

Şâhnâme, uzun hikâyelerin anlatılmasında en uygun tür olan mesnevi türüyle manzum biçimde aruzun *"fe'ûlün / fe'ûlün / fe'ûlün / fe'ûl"* vezni ile kaleme alınmıştır. Firdevsî'nin kullandığı bu kalıp ilerleyen dönemlerde şairler tarafından sıklıkla kullanılmış ve *"Şâhnâme kalıbı"* olarak da adlandırılmıştır. Bu da eserin geniş coğrafyalarda adından söz ettirdiğini göstermektedir.

2.2. ESERİN İÇERİĞİ

İran edebiyatının en önemli yapıtlarından sayılan ve gerçek tarihî bilgilerin destansı hikâyelerle harmanlanarak anlatıldığı Şâhnâme, dünyanın yaratılışından başlayarak İslam dönemine kadarki İran tarihini, mitolojisini, kahramanlarını ve hükümdarlarını ele alan, yaklaşık 60.000 bin beyitten oluşan oldukça hacimli bir millî destan örneğidir. İranlıların kendi kültürlerini ve dillerini unutmaya başladıkları bir dönemde Firdevsî eseri sayesinde bir milletin kendi kimliğine yeniden kavuşmasını sağlamıştır.

Firdevsî eserinde İran mitolojisi ve tarihini anlatmaya başlamadan önce birçok mesnevide olduğu gibi sırasıyla Allah'a ve akla övgü; âlemin, insanın, güneşin ve ayın yaratılışı; Hazreti Peygamber ile ashaba övgü, dört halifeye övgü; kitabın yazılışı ile eserin ortaya çıkmasında önemli desteği olan bir dostunun öğüdü; kendisinden önce Şâhnâme yazma girişiminde bulunan şair *Dakikî* ve *Mehmet oğlu Ebu Mansur* ile *Sultan Mahmud*'a övgü konularına yer vermiştir. İlerleyen bölümlerde ise Şâhnâmedeki inanışa göre ilk insan, ilk hükümdar ve mitolojik özellikler gösteren menkıbevî karakter *Keyûmers*'ten başlayarak *III. Yezdicerd*'e kadar geçen elli İran hükümdarının hayatına ve yaşadıklarına kronolojik olarak değinmiştir.

Eser; *Pişdâdîler*, *Keyânîler*, *Eşkânîler* ve *Sâsânîler* olarak dört döneme ayrılmıştır. Zerdüşt'e kadar olan padişahların tarihi *Âvestâ*'da mevcuttur. *Pişdâdîler* efsanevî şahsiyetlerdir; kısmen Hint-İran ortak mitolojisine dâhildirler. *Keyûmers, Avesta*'ya göre yaratılan ilk insandır. *Hûşeng, Tahmurs, Cemşid* ve *Menûçehr* de ilk

insan tipleridir. *Sâsânîler* devri Şahnâme'nin üçte birini tutmaktadır. Şahnâme'de bu unsurlar mitolojik mahiyetten çıkarılmış ve insanlaştırılmış, alelâde insanlar ve padişahlar olarak gösterilmiştir.[14]

Altmış üç destan içeren Şâhnâme'nin önemli kısmını tarihî olaylar ve hükümdarların başından geçenler oluştursa da Firdevsî eserinde felsefî ve ahlakî konulara da değinmiştir. Ayrıca bazı bölümlerde *"Zâl ile Rudâbe", "Menîje ile Bîjen"* ve *"Rüstem ile Tehmîne"* gibi aşk hikâyelerine de yer vermiştir.

Firdevsî, Şâhnâme'yi kaleme alırken halk arasında söylenegelmiş ve yazıya geçirilmiş halde bulunan efsanevî bilgilere tam bir bağlılık göstermiş, olaylar arasındaki küçük boşlukları doldururken de kendi hayal gücüne başvurmuştur.[15]

Eserde İran gelenekleri dışında, İslamî kaynaklardan alınmış hikâyelere ve Yunan, Hint kültürlerinin mitolojik unsurlarına da rastlanmaktadır. Şâhnâme'de ayrıca İranlıların komşuları olan Türklerle ilişkilerine ve Türk kültürüne ait bilgilere de ulaşılmaktadır.

Şâhnâme'de savaş, çekişme, kan dökme, ölüm gibi kavramlar sıklıkla görülse de Firdevsî'nin bu savaş meydanları ve mücadeleleri olağanüstü güzel bir üslûpla betimlemesi sayesinde eserin edebî niteliği ön plana çıkmıştır. Firdevsî ayrıca diğer aşk hikâyeleri ve lirik şiirleri sayesinde eserine farklı bir çekicilik kazandırmıştır. Anlatımının masalsı bir dille yapılması eserin akıcı biçimde okunmasını sağlamaktadır.

Şâhnâme, oldukça sade ve anlaşılır bir dille yazılmıştır. Sanatlı söyleyişlerden, kelime oyunlarından, yabancı kelimelerden ve kapalı bir anlatımdan uzak durarak eserini oluşturan Firdevsî, şüphesiz bunu eserinin herkes tarafından anlaşılabilmesi ve yazdıklarının gelecek kuşaklara da aktarılabilmesi için tercih etmiştir. Bu durum aslında Şâhnâme'nin sadece edebî bir kitap olmadığını bunun yanı sıra İran tarihini ve medeniyetini anlatan bir ansiklopedik kaynak olarak da değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

---

14 Latif Beyreli, Zuhal Kültüral, Şerifî Şâhnâme Çevirisi I, Ankara, TDK Yayınları, 1999, s. 18.

15 İskender Pala, "Şehnâme", Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, C. II, 1989, s. 380.

2.3. ESERİN KAYNAKLARI

Firdevsî, eserini hem eski İran kültüründe nesilden nesile anlatılagelen sözlü rivâyetlerden hem de *Dakikî* ve diğer şairlerin kendisinden önce yazdığı Şâhnâmelerden derlemeler yaparak oluşturmuştur.

Bu şâhnâmeler sırasıyla Sâsânî hükümdarı *I. Hüsrev (Enûşirvân)* devrinden (531-579) kalma bir tür resmî İran tarihi olan mensur *Ḫudâynâme*, *Ebü'l-Müeyyed-i Belhî*'nin mensur *Kitâb-ı Gerşasb*'ı, Sâmânîler devri Horasan sipehsâlârı ve Tûs hâkimi *Ebû Mansûr Muhammed b. Abdürrezzâk*'ın dört yazara hazırlattığı mensur *Şâhnâme-yi Ebû Manşûrî* (346/957) ve *Mes'ûdî-yi Mervezî* ile *Dakikî*'nin manzum şâhnâmeleridir.[16]

Firdevsî yukarıdaki kaynaklar dışında İslamiyet öncesi dönemde İran Devleti'nin resmî dini sayılan Zerdüştlükle ilgili metinleri, hikâyeleri içeren *Zend Âvesta*'dan da çokça yararlanmıştır. *Âvesta* hem İranlıların hem de Orta Asya'da yaşayan diğer ulusların kültür, inanç, ahlâk özellikleri; siyasi ve sosyal yaşayışları hakkında bilgi veren eşsiz bir eserdir. Firdevsî'nin Şâhnâme'de yer verdiği Ehrimen, Zerdüşt ve yaratılış destanı gibi mitolojik unsurların birçoğunun kaynağı *Âvesta* ve *Âvesta* tefsirleridir. Firdevsî eserinde ayrıca *Kur'ân* ve *Tevrat*'tan aldığı dinî bölümlere de yer vermiştir.

Şâhnâme her ne kadar İslam öncesindeki İran'ı ve İran halkının yaşayışını, düşünce yapısını yansıtsa da Firdevsî'nin Müslüman olması ve eserini de Müslüman bir hükümdara sunmak istemesinden ötürü eserin genelinde İslam felsefesine ve düşünce yapısına ait unsurlara da sıklıkla rastlanmaktadır.

[16] Kanar, agm., s. 290.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ŞÂHNÂME'NİN İLK TÜRKÇE ÇEVİRİSİ (TSMK H. 1116 NÜSHASI)

3.1. ŞÂHNÂME ÇEVİRİSİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Beylikler döneminde başlayan Arap ve Fars coğrafyasında yazılmış birçok tanınmış eserin Türkçeye tercüme hareketi Osmanlı döneminde de sürdürülmüştür. Osmanlı hükümdarı II. Murat emriyle de birçok eserin Türkçeye tercüme edildiği bilinmektedir. Bu eserlerden biri olan Şâhnâme'nin de XV. yüzyıldan itibaren dilimize birçok çevirisi yapılmıştır

Şâhnâme'nin Türkçe tercümeleri içinde bilinen en eskisi Osmanlı hükümdarı II. Murat'ın emriyle h. 854/ m.1450-1451 yılında yapılmış mensur tercümedir. Bu tezin konusunu oluşturan ve bir bölümünün transkripsiyonu yapılan söz konusu bu tercüme, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde Hazine Kitaplığı bölümünde 1116 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır.

330 varaktan oluşan Şâhnâme içerisinde altı minyatür de bulunmaktadır. Nüsha, Şâhnâme'nin başlangıcından *Keyhüsrev* ile *Efrasiyâb*'ın savaşına kadar olan bölümünü içermektedir. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116'da kayıtlı bu nüshanın devamını oluşturan ikinci yazma ise yine Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1518'de kayıtlı nüshadır.

Şâhnâme'nin Türkçe çevirileri ile ilgili daha önce yapılmış birçok çalışma ve araştırmada Şâhnâme'nin ilk Türkçe çevirisi olarak TSMK Hazine 1518 numaralı nüsha gösterilmiştir. Birçok kaynakta TSMK Hazine 1116'da kayıtlı nüshadan ya hiç bahsedilmemiş ya da bu iki nüsha birbirinden farklı çeviriler olarak değerlendirilmiştir ancak bu iki nüsha birbirinden konu bakımından farklı olmayıp birbirinin devamı niteliğindedir. Her iki nüshanın dil özelliklerinin aynı olması, olaylar bakımından Hazine 1116 numaralı nüshanın bittiği yerden[17] Hazine 1518 numaralı

[17] Şâhnâme'nin ikinci bölümünü içeren Hazine 1518 numaralı nüsha, *Efrasiyâb*'ın *Geng*'den kaçması hikâyesinin ortasından başlar ve *Mahûy-ı Surî* hikâyesi ile biter.

nüshanın devam etmesi, iki nüshanın da II. Murat'ın emri ile yazıldığının bilinmesi gibi hususlar; bu iki nüshanın birbirinin devamı olduğunu, tam bir nüshanın iki parçası olduğunu söylememize imkân sağlar. Hazine 1116 numaralı nüsha Şâhnâme'nin başından Keyhüsrev ile Efrasiyâb'ın savaştığı bölüme kadar gelmekte; Hazine 1518 numaralı nüsha ise Keyhüsrev ile Efrasiyâb arasında geçen olaylardan başlayarak Şâhnâme'nin sonuna kadar devam etmektedir.

Tüm bu sebeplerden ötürü Hazine 1116 ve Hazine 1518 numaralı nüshaları birbirinin devamı olan tek tercüme olarak kabul etmemiz gerekir. İlerleyen bölümde Hazine 1518 de kayıtlı nüsha hakkında daha detaylı bilgiler verilecektir.

3.2. ESERİN MÜTERCİMİ VE YAZILIŞ TARİHİ

Eserin mütercimi veya müstensihi hakkında kaynaklarda, dönemin tezkirelerinde ve kataloglarda herhangi bir bilgi tespit edilememiştir. Nüsha üzerinde yapılan inceleme ve çalışmalar sonucunda mütercimin ya da müstensihin adına rastlamak mümkün olmamıştır.

Eserin mütercimi her ne kadar kendisi veya ismi hakkında bir bilgi vermese de yaptığı çevirinin çok değerli olduğunu söylemekte ve Şâhnâme'nin herkesin ders çıkarabileceği bir eser olduğunu dile getirmektedir. Mütercim, Firdevsî'nin bu eserini tercüme ederken büyük küçük herkesin bu eserden yararlanması, hikâyeleri işitip geçmişten ibret alınması gerektiğini kendi sözleriyle ifade etmektedir. Ayrıca ifadelerinden II. Murat tarafından desteklendiği anlaşılan mütercim, kendini ilim dergâhının bir hizmetkârı olarak görmekte ve tercümenin yapılış amacını *(sebeb-i telif)* şu sözlerle ifade etmektedir:

"Fārisî'den Türkîyye gele tā cemîʿ ulu kiçi fāyda-mend olalar ḥiḳāyetlerin ėşidüp ve rivāyetlerin diñleyeler her biri iʿtibār alup bir nesne añlayalar ki rūz-gāruñ işi evvelden āḫire degin ʿibretdür ʿaḳl olan ʿibret naẓarı-y-la bunuñ seyrini ve devrini raḫmetini ve cevrini müşāhede ėder ḳudretu'l-lahdan bu dutup ṣıbġatu'l-lahdan reng alur eyle olsa Pehlevî dili müşekkeldür baʿżı kimesne muṭālaʿasından ḥaẓẓ alur ve baʿżı kişiler bî-behre ḳalur bu kimine ki ol ulu dergāhuñ cümle ḫiẕmet-gārlarınuñ bir kemteriydüm fi-l-cümle dervîşāne pādişāhuma evḳātda naẓm-ıla duʿā

ve neṣr-ile ṣenā ėderdüm pes ol dergāh-ı ʿālîden bunuñ tercümesine ben kimesneye işāret oldı ol işāretden cānuma ve gönlüme beşāret yėtişdi.

şehen-şāh adına ṭutuben ḫāme
getürdüm dile vaṣf-ı ŞĀHNĀME"[18]

"Farsçadan Türkçeye çevrilen (bu eserden) büyük küçük herkes faydalansın, hikâyeleri ve rivâyetleri dinleyip bunların her birinden ders çıkarıp anlasınlar ki zamanın geçmişten geleceğe kadar yaptığı daima ders vermektir. Aklı olan bu ibretler sayesinde Allah'ın rahmetinin ve gücünün farkına varır. Pehlevce gösterişli (gelişmiş) bir dildir. Kimisi onunla yazıp düşünmekten zevk alırken kimisi de onun güzelliğinden nasipsiz kalır. Ben de bu ulu dergâhın bir hizmetkârıyım, bu dergâhta padişahıma dua edip şükrederdim, sonra bu yüce dergâhta bu eserin tercümesi benden istendi ve bu istekten ötürü de gönlüme sevinç doldu.

Şâhlar şâhı adına kalem tutup, Şâhnâme'nin vasfını dile getirdim."

Çevirinin bizzat II. Murat emriyle yapılması ve bu dönemin Osmanlı Devleti'nde tarih yazıcılığının gelişmeye başladığı bir dönem olması sebebiyle mütercimin sarayda görevli bir tarihçi ya da padişah tarafından himâye edilen bir şair olduğunu söylemek mümkündür. Mütercimin kendini *"ilim dergâhının bir hizmetkârı olarak görmesi"* de bu düşünceyi destekler niteliktedir.

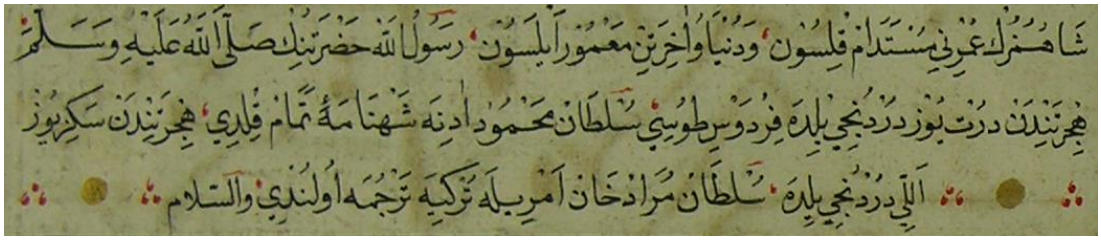
Eserin yazılış tarihini ise TSMK Hazine 1518 numaralı nüshanın son sayfasından öğrenmekteyiz:

"Resūl'ullāh ḥażretinüŋ ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem (7) hicretinden dört yüz dördünci yılda Firdevs-i Ṭūsī, Sulṭān Mahmūd adına Şâhnāme'yi tamām ḳıldı. Hicretinden sekiz yüz elli dördünci yılda Sulṭān Murād Ḫān emriyle Türkīye tercüme olundı ve-s-selām.[19]"

"Peygamber hazretlerinin hicretinin dört yüz dördüncü yılında Firdevs-i Tûsî Sultan Mahmut adına (eserini) tamamladı. Hicri 854 yılında ise Sultan Murat Han'ın emriyle (eser) Türkçeye çevrilmiştir." ifadesi eserin m.1450/1451 yıllarında tercüme edildiğini göstermektedir.

---

18 Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116 numaralı nüsha, 4a/11-17 satır aralıkları.
19 Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1518 numaralı nüsha, 328a/6-8 satır aralıkları.

3.3. ESERİN İÇERİĞİ

Eser, TSMK Hazine 1518'de kayıtlı nüsha ile birlikte düşünüldüğünde Şâhnâme'nin ilk Türkçe tam çevirisi olma özelliğini taşımaktadır. Eserin mütercimi dua ve şükür ile söze başladıktan sonra Firdevsî Şâhnâmesinde olduğu gibi sırasıyla Allah'a ve akla övgü bölümüne, kâinatın yaratılışına, Hz. Muhammed ile dört halifeye övgü bölümüne, Firdevsî'nin Şâhnâme'yi yazma sebebine, Şâhnâme'nin Türkçeye tercüme edilme sebebine ve dönemin hükümdarı II. Murat'ı öven beyitlere yer verdikten sonra çeviriye başlamıştır. Çevirinin Şâhnâmedeki olaylarla paralel ilerlediği görülmektedir.

Metin, büyük ölçüde mensur olarak ve Şâhnâme'nin aslına bağlı kalınarak kaleme alınmıştır. Ancak ahlâkî ders veren bölümler ile hikmetli sözler beyitler şeklinde aralara eklenmiştir. Kimi zaman mütercim de kendi fikirlerini belirtmek, olaylar karşısında bakış açısını ortaya koymak amacıyla çeviriye manzum bölümler eklemiştir ancak metnin geneline bakıldığında mütercimin çeviri dışında yaptığı kendine ait bu eklemeler oldukça sınırlıdır. Bunun nedeni ise mütercimin daimâ Şâhnâme'yi ön planda tutarak asıl amacından uzaklaşmamak istemesi ve okuyucuyu olay örgüsünden kopartmak istememesidir.

Osmanlı Devleti döneminde Fars edebiyatından yapılan çevirilerin henüz bu dönemde yeni yeni başlaması ve şairin kendi beyitlerinde de görüleceği üzere vezin ve edebî bilgisinin yetersiz olması, birçok beyitinde vezin düzeltmelerine ihtiyaç duyulması da kendi eklemelerinin sınırlı kalmasının bir başka sebebi olabilir. Sarayda görevli bir vakanüvis olduğunu düşündüğümüz mütercimin yaptığı bu eklemeler tercümenin kuru bir çeviri olmaktan çıkarılma çabası olarak değerlendirilebilir.

Yapılan bu tercüme ile Divan edebiyatındaki *"patronaj çeviri"* anlayışının temellerinin de atılmaya başladığını söyleyebiliriz. İlerleyen dönemlerde yapılan

çevirilere baktığımızda mütercimlerin çeviriyi yaptıkları eserin şairlerinden daha üstün söz söyleme, daha çarpıcı bir eser ortaya çıkarma gayreti içinde olduklarını görüyoruz. Mütercimlerin yaptıkları bu eklemeler, kuru bir çeviri anlayışının zamanla terkedilerek daha üstün söz söyleme gayretine dönüşeceğini göstermektedir.

Mütercimin kendine ait manzum eklemeleri genellikle didaktik beyitlerdir. Şâhnâme'de yaşanan mücadele ve savaşlar sonunda çoğunlukla insanın fânîliğinden ve bu dünyanın geçiciliğinden bahseden mütercim kendine ait manzum kısımları da çeviriye dâhil etmiştir. Örneğin 22b sayfasında *Feridûn*'un oğlu *İrec*'in kardeşleri *Selm* ve *Tûr* tarafından haksızca öldürülmesiyle ilgili mütercim şu beyitleri yazmıştır:[20]

(13) teng görindi aña işbu fenā
dād vėrmez bī-gümān dār-ı fenā

emni var ṣanma buyurduñ ėy ulu
kim ecel ḳorḫusı vardan ṭaṭlu

(14) kimesne bu derde dermān bulmadı
çāresin bunuñ kimesne bilmedi

kimse kimseyi ecelden ėy āḥī
ḳurtaramaz kim ṭura bir gün daḫı

(15) ėrdügi dem kimseye vėrmez amān
ger Ferīdūn ola ol ger Nerrīmān

"(13) bu dert ona sıkıntı verdi, kimseye fayda etmez bu kötü dünya.

bu dünyanın garantisi var sanma ey ulu, can korkusu her şeyden tatlıdır.

(14) kimse bu derde (ölüme) derman bulamadı, çâresini hiçkimse bulamadı.

ey dost, kimse kimseyi ecel eriştiğinde bir gün bile geç olsun diye kurtaramaz.

(15) ecel, eriştiğinde kimseye aman vermez, ister Feridun olsun isterse Neriman."

[20] TSMK Hazine 1116 22b/13-15.

Tercümenin yapılış şekline bakıldığında, mütercimin Firdevsî Şâhnâme'sini birebir tercümeye çalıştığı anlaşılmaktadır. Çünkü olay örgüsü bakımından tercümenin Şâhnâme'nin aslı ile paralel gittiği ve büyük ölçüde kelimelerin aynı anlamları verecek şekilde kullanılmaya gayret edildiği görülmektedir.

Eser, deyim ve atasözleri bakımından da oldukça zengindir. 15. yüzyılın kelime hazinesine ışık tutan bu tercümede daha önce sözlüklerde karşılaşılmayan yeni kelimelere de rastlanmıştır. Bu kelimelerin kimi zaman Farsça kelimelere karşılık bulmak amacıyla mütercim tarafından türetildiğini düşünmek mümkündür. (*bėzent*-süs *Hazine 1116 16a/4*, *süstlemek*-güçsüz bırakmak *Hazine 1116 19a/21*, *suraşmak*-sulamak *Hazine 1116 25b/8*). Ayrıca eserde sanatlı söyleyişlerden, mazmunlardan ve yabancı sözcüklerin kullanımından uzak durulmuştur. Halkın anlayabileceği sade ve yalın bir dille yazılmış olması eserin geniş kitlelere ulaştırılmaya çalışıldığı fikrini de desteklemektedir.

3.4. ESERİN NÜSHALARI

Eserin ülkemiz kütüphanelerinde ya da yurt dışında tespit edilebilmiş herhangi bir başka nüshası bulunmamaktadır. Hazine 1116 numaralı nüshadan bahseden kataloglar ise şunlardır:[21]

3.5. ESERİN NÜSHA ÖZELLİKLERİ

Aharlı kağıt üzerine yazılan nüsha 425x235 mm boyutlarındadır. Nüsha ser-levha müzehhep olup cetveller kırmızı renkle gösterilmiştir. Nüshanın dışı vişne çürüğü renginde, deri ciltli ve mikleblidir. Eser 330 varaktan oluşup içerisinde Osmanlı tarzında altı adet minyatür bulunmaktadır. Kısmen harekeli nesih ile yazılan eserin her bir varağı ortalama 25 satırdır. Ancak bazı sayfalarda 24 satır ya da 26 satır bulunduğu da görülmektedir. 1b sayfası, içerisinde bulunan ser-levhadan ötürü 11 satırdan ibarettir. Nüshanın sayfa kenarları kırmızı renkli ve tek cetvellidir.

---

[21] Fehmi Ethem Karatay, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu, II. Cilt, İstanbul, MEB Yayınları, 1961 s. 57-58.
Gustav Flügel, Arabischen, Persischen, Türkischen Handschriften der kaiserlichen und königlichen Hofbibliothek zu Wien I, Viyana, 1865, s. 495-96.
Edgar Blochet, Catalogue des manuscrits Turc de la Bibliothīque Nationale, II. Cilt, Paris, 1932 s. 220.

Eserde bölüm başlıkları okuyucunun algılamasını kolaylaştırmak amacıyla kırmızı mürekkeple yazılmıştır. İlk varaklarda bölüm başlıkları Farsça verilirken 12b sayfasından itibaren tüm başlıklar Türkçe yazılmıştır. Buradan hareketle mütercimin İslamî geleneğin ve klasik edebiyatın da etkisiyle dönemin eserlerinde daima uygulanan mesnevi formunu korumaya çalıştığını söyleyebiliriz. Sırasıyla Allah'a ve akla övgü bölümüne, kâinatın yaratılışına, Hz. Muhammed ile dört halifeye övgü bölümüne, Şâhnâme'nin Türkçeye tercüme edilme sebebine *(sebeb-i telif)* ve dönemin hükümdarı II. Murat'ı öven beyitlere yer verdikten sonra çeviriye başlayan mütercimin bölümlerin başlıklandırılmasını ise Farsça biçimde yaparak mesnevi formunu gözettiği görülmektedir. Bu bölümlerden sonra ise mütercimin kendi ifadelerinde de belirttiği üzere halkın anlayabileceği sadelikte bir çeviri yapmak istediği için başlıkları Türkçe yazmaya başladığını düşünmekteyiz.

Nüshanın başındaki boş sayfada başlık, minyatür ve varak sayıları ile kayıtlı olduğu bölüm hakkında Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesindeki görevlilerce yazıldığı düşünülen Arap harfli bilgiler bulunmaktadır. Ayrıca nüshanın miklebinde *"Şâhnâme-yi cild-i evvel"* yazısı eserin birinci cildi olduğunu göstermektedir.

Nüshanın varaklarında herhangi bir yıpranma, yırtılma görülmemektedir. II. Murat'ın emriyle tercüme edildiği için son derece kaliteli bir kâğıda, güzel bir nesih yazıyla geçirilmiş olan nüshanın tüm varakları okunmaya elverişlidir.

Nüshanın bir diğer dikkat çeken özelliği ise metnin üç yerinde yazı karakterinin değişmesidir. Bu durum bize nüshanın bir değil, birden fazla müstensihin elinden çıkmış olabileceğini düşündürmektedir. Nüshada belirli aralıklarla birkaç varağın tamamının harekeli olarak yazılması da müstensihlerin değiştiğini ve her müstensihin okuyucunun kendi el yazısına alışması için bu yöntemi uyguladığını düşündürmektedir. Ayrıca az kullanılan, eski ya da halk arasında bilinmeme ihtimali olan kelimelerin yanlış okunmasını önlemek için bu kelimeler de harekeli biçimde yazılmıştır.

3.6. ESERİN DİL VE ÜSLÛP ÖZELLİKLERİ

Mütercim, çeviriye nesnel bir bakış açısı ile yaklaşmış ve olayları olduğu gibi aktarmıştır; özellikle Türklerle ilgili bölümlerde herhangi bir değişikliğe gitmemiştir. Bu da mütercimin o dönemde öznel ve taraflı bir çeviri anlayışından uzak durmaya çalıştığını göstermektedir. Tercümenin ilk varağında yer yer anlam karışıklıkları ve tutukluklar görülse de mütercimin çevirideki bu acemiliği metni tanıdıkça yerini daha ustaca bir kullanıma ve anlaşılır ifade biçimine bırakmıştır.

Ayrıca eserdeki birçok alıntı kelimenin günümüzde de kullanılıp anlaşılması çevirinin sadece hükümdar ve çevresiyle sınırlı kalmaması halk tarafından anlaşılması amacının da güdüldüğünü göstermektedir.

Türkçeye yapılan bu çeviride mütercimin tam olarak başarılı olduğunu söylemek mümkün değildir. Kelimesi kelimesine bir çeviri yapılmaya çalışıldığından zaman zaman cümle yapılarında Türkçeye uygun olmayan kullanımların anlam bozukluğuna yol açtığı görülmektedir. Eserin dil özelliklerine dair diğer bilgiler ise dil incelemesi bölümünde detaylı olarak verilecektir.

3.7. ESERİN TARİHÎ VE KÜLTÜREL ÖNEMİ

Şâhnâme yazıldığı dönemden itibaren tanınmış ve diğer kültürleri de etkilemiş bir eserdir. Anadolu coğrafyasında Şâhnâme'nin ilk etkileri Selçuklular devrinden itibaren görülmeye başlanmıştır. Şâhnâme hakkında fikir sahibi olan ve eseri okuyan birçok şair ondan esinlenerek konu bakımından Şâhnâme benzeri mesneviler yazmışlar ve kimi Şâhnâme karakterlerini Türk edebiyatına uyarlamışlardır.

Emir Ahmed Kani'î veya *Ahmed b. Mehmed El-Tûsî'*nin *Şâhnâme-i Selâcika*'sı; *Hoca Dehhânî'*nin *Şâhnâme-i Selçûkiyân'*ı (*Kayıp Selçuklu Şâhnâmesi*), *Ünsî*'nin *Şâhnâme-i Selçuk'*u, *Yârcânî*'nin *Karaman Şâhnâmesi*; *Ahmed Nigîdî*'nin *Selçuk-nâme*'si Anadolu Selçuklular döneminde Şâhnâme'den ilham alınarak yazılmış ilk örneklerdir. Ancak Selçuklular döneminde Anadolu'da Türkçe veya başka bir dilde Şâhnâme'nin aslından yapılmış tam bir çevirisi bulunmamaktadır.

Şâhnâme, Türk kültüründe etkisini zamanla daha da artırmış; 15. yüzyıldan itibaren eserin mensur ve manzum birçok çevirisi yapılmıştır. Özellikle doktora tezinin de konusun oluşturan çeviride görüleceği üzere halkın anlayabileceği üslûpta

çevirilerin yapılması, Şâhnâme'ye ait hikâyelerin halk arasında ve sözlü gelenekte yaygınlaşmasını sağlamıştır. Kahvehânelerde ve meclislerde okunan Şâhnâme'ye ait hikâyeler, Türk halk hikâyeciliğinin ve meddahlık geleneğinin oluşmasında etkili olmuştur. Meddahlık geleneği aracılığıyla Şâhnâme'ye ait bu hikâyeler sözlü ortamda dilden dile dolaşmış ve neticesinde Şâhnâme anlatıcıları gibi toplumsal bir rol ortaya çıkmıştır. İlerleyen dönemlerde halk arasında bu tür hikâye anlatıcılarına *kıssa-hân* "hikâye anlatıcısı" ismi verilirken; gelecekte Şâhnâme anlatıcıları özel bir yere sahip olmuş; kendileri *Şâhnâme-hân* "Şâhnâme anlatıcısı" olarak adlandırılmıştır. Aynı geleneğin Türk kültürüne uyarlanmış örnekleri kabul edilen *Salsal-nâme, İskender-nâme, Anter-nâme, Hamza-nâme, Süleyman-nâme* gibi eserlerde Şâhnâme'de yer alan birçok karaktere, olaya veya bölümlere de rastlamaktayız.

M. Fuad Köprülü, Şâhnâme'nin Türk halk hikâyeciliği üzerindeki etkilerini şöyle açıklamaktadır:

İran medeniyetinin, şehirlerdeki Oğuz kitleleri üzerindeki nüfusu o kadar kuvvetli olmuştur ki daha XV. asırdan itibaren, kıssa-hân kelimesi ile aynı manada olarak Şâh-nâme-hân tabirinin kullanıldığını, müteâkip asırlarda ise Şâhnâme okumakla meşhur meddahların yalnız saraylarda değil, orta halli halk kahvelerinde de bulunduğunu görmekteyiz.[22]

Halkın beğenisini kazanan Şâhnâme tercümelerinden Osmanlı padişahları da etkilenmiş; kendileri için Şâhnâme tarzında *Selim-nâme, Süleyman-nâme* ve *Şehinşeh-nâme* isimli eserler yazdırmışlardır. Her ne kadar bu eserlerde hükümdarların beğenisine sunulacağından taraflı ve abartılı ifadelere yer verilse de bu tür eserler, yazıldığı döneme ışık tutan tarihî belge niteliğindedir.

Doğulu hükümdarların çoğunun maiyetinde Şâhnâme yazarlarının bulunması, Osmanlı döneminde de Şâhnâme geleneği görevinin ihdâsına sebep olmuştur. Bu görevi ilk defa ihdâs eden hükümdar Fatih Sultan Mehmed'dir. Fatih Sultan Mehmed zamanının ilk devlet görevlisi Şâhnâme yazarı *Şehdî*'dir. Ondan önce II. Bayezıd zamanında *Kemal* adında bir şairin Osmanlı padişahlarının hayatlarını Şâhnâme

[22] M. Fuad Köprülü, age., s. 324.

tarzında anlatmaya çalıştığı ve teşvik gördüğü bilinmektedir.[23] Böylece Osmanlı padişahları adına Farsça ve Türkçe Şâhnâme yazmak yaygınlaşmış ve Şâhnâmecilik denilen edebî bir tür ortaya çıkmıştır.

Şâhnâme'nin hem edebiyatımıza hem de kültürümüze görüldüğü üzere farklı şekilde yansımaları olmuştur. Özellikle mesnevi tarzında yazılan destansı hikâyeler için konu ve ilham kaynağı olup bu tür kahramanlık hikâyelerinin yaygınlaşmasında önemli bir yere sahiptir. Şâhnâme'de yer alan karakter ya da olayların da Türk kültürüne adapte edilerek verildiğini görmekteyiz. Türk kültüründe ve tarihinde birçok kahraman varken Osmanlı hükümdarları "*Rüstem, Zâl, İskender, Siyavuş*" gibi Şâhnâme karakterine benzetilerek anlatılmıştır.

3.8. ŞÂHNÂME'NİN DİĞER TÜRKÇE ÇEVİRİLERİ

Şâhnâme'nin Osmanlı Devleti döneminde bilinen iki mensur, bir manzum toplam üç tam çevirisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki mütercimi bilinmeyen, II. Murat'ın emriyle yapılmış mensur çeviri (m.1450-1451), ikincisi *Diyarbakırlı Şerifi*'nin *Memlük Sultanı Kansu Gavri*'ye sunduğu manzum çeviri (m.1511) ve üçüncüsü ise *Mehdî Mahlaslı Derviş Hasan*'ın kendisinden de eklemeler yaptığı mensur çeviridir. (m.1773)

Cumhuriyet döneminde ise Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi profesörlerinden *Necati Lügal* tarafından Şâhnâme'nin ilk yirmi bin beyti *Vullers* baskısı esas alınarak Türkçeye çevrilmiş ve *Doç. Dr. Kenan Akyüz* tarafından *Abdülbaki Gölpınarlı*'ya ait bir başka İran baskısı ise karşılaştırmalı olarak düzenlenerek Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarından dört cilt halinde 1945-1955 yılları arasında yayımlanmıştır.

Prof. Dr. Nimet Yıldırım, *Necati Lügal*'in Türkçeye çevirdiği bu dört cildi yeniden düzenleyip ön sözünü ekleyerek 2009 yılında Kabalcı Yayınları'ndan yayımlamıştır. Şâhnâme'nin yirmi bin beyiti dışında kalan bölümü de yine *Prof. Dr. Nimet Yıldırım* tarafından ikinci cilt olarak 2016 yılında Kabalcı Yayınları arasında yayımlanmıştır. Böylece Şâhnâme'nin günümüz Türkçesiyle tam bir çevirisi yapılmıştır.

---

[23] Nureddin Ardıç, Franz Babinger, "Osmanlı Şeh-nâmecileri", Aramak, Güzeli, İyiyi, Gerçeği, Sayı 32, 1939, s. 19.

3.8.1. Mensur Çeviriler

3.8.1.1. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1116 Numaralı Şâhnâme Çevirisi (M. 1450-1451)

Tez çalışmasının konusunu teşkil eden bu nüsha hakkında detaylı bilgiler daha önceki bölümlerde[24] verilmiştir. Söz konusu bu nüsha 1450-1451 tarihleri arasında II. Murat'ın emri ile yazılmıştır. Mütercimi ve müstensihi hakkında herhangi bir bilgi yoktur.

3.8.1.2. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Hazine 1518 Numaralı Şâhnâme Çevirisi (M. 1450-1451)

Hazine 1116'da kayıtlı nüshanın devamı olan bu nüsha *Mustafa Kuğu* tarafından doktora tezi olarak çalışılmış olup transkripsiyon alfabesiyle Türkçeye aktarılmıştır.[25] Daha önce de belirttiğimiz üzere bu nüshanın sonunda yer alan;

"Resūl'ullāh ḥażretinüŋ ṣalla'llāhu ʿaleyhi ve sellem (7) hicretinden dört yüz dördünci yılda Firdevs-i Ṭūsī, Sulṭān Mahmūd adına Şâhnāme'yi tamām ḳıldı. Hicretinden sekiz yüz (8) elli dördünci yılda Sulṭān Murād Ḫān emriyle Türkīye tercüme olundı ve-s-selām."

"Peygamber hazretlerinin hicretinin dört yüz dördüncü yılında Firdevs-i Tûsî Sultan Mahmut adına (eserini) tamamladı. Hicri 854 yılında ise Sultan Murat Han'ın emriyle (eser) Türkçeye çevrilmiştir."

ifadesinden eserin m.1450/1451 yılında tercüme edildiği anlaşılmaktadır. Bu nüshada da mütercim ve müstensih hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. 328 varaktan oluşan eserde dokuz adet minyatür de bulunmaktadır. Nüsha, *Keyhüsrev* ile *Efrasiyâb* arasında geçen olaylardan başlayarak Şâhnâme'nin sonuna kadar devam etmektedir.

İlk sayfası altın yaldızlı olup her varakta yirmi beş satır vardır. Harekeli bir nesihle yazılmıştır. Metinde yazı belirsiz aralıklarla değişmektedir. Bölüm başlıkları

---

[24] *bk.* 3.1.

[25] Mustafa Kuğu, 15. Yüzyıla Ait Şâhnâme Tercümesi: Giriş-Metin-Sözlük, Doktora Tezi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2017.

kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserin dili akıcı, üslûbu etkileyicidir. Mensur bir eser olmasına rağmen felsefi ve ahlaki meseleler, genel olarak manzum bir şekilde ifade edilmiştir. Bu nüsha dışında Hazine 1518 numaralı tercümenin bilinen üç nüshası daha vardır: İkinci nüshası *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Bağdat Kitaplığı'nda 284 numarada* kayıtlı; nesih yazıyla yazılmış bir yazmadır. Üçüncü nüsha ise *İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet Yazmaları, No. 101*'de kayıtlı olup başında eksik varaklar mevcuttur ve ciltleme esnasında sayfalar karışmıştır.[26]

Son ve dördüncü nüsha ise *Avusturya Ulusal Kütüphane'de (Österreichische Nationalbibliothek, Cod. Mixt. 709 Han)* bulunmaktadır. Avusturya'da bulunan bu nüshanın ise sadece 1-52 varak aralıkları mevcuttur.[27]

3.8.1.3. Mehdî Mahlaslı Derviş Hasan'ın Mensur Şâhnâme Çevirisi (M. 1773)

Şâhnâme'nin üçüncü çevirisi *II. Osman*'ın emriyle *Mehdi mahlaslı Derviş Hasan* tarafından yapılmıştır. *(Uppsala University Library, Celsing, No. I).* Şâhnâme'nin I. cildini içeren bu eserde otuz adet minyatür vardır. Aynı tercümenin bir diğer nüshası *Paris Bibliotheque Nationale*'de olup *(Suppl Turc, No. 320)* eserin ikinci bölümünü ihtiva etmektedir. Bu nüshada da bir adet minyatür bulunmaktadır.[28]

İlk defa *Orhan Şaik Gökyay*'ın bahsettiği Şâhnâme'nin bu mensur tercümesinin bir başka nüshası da *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi*'nde kayıtlı olup *(TY, No. 6131-6133)* üç cilttir ve mütercimi belli değildir. Eserde 104 adet minyatür mevcuttur. I. cildin sonunda istinsahının *Derviş Mustafa* tarafından h.1187 (m.1773) yılında tamamlandığı kaydedilmiştir. Serbest bir tercüme niteliğinde olan bu çeviriye halk arasındaki çeşitli rivayetler ilave edilirken *Süleyman-nâme* ve *Tevarih-i Kebir* gibi eserlerden faydalanılmıştır. Hikâye üslûbuyla kaleme alınan bu tercümede geçen deyimler ve atasözleri, savaş tasvirlerindeki yansıma sözler, argo diye

---

26 Kuğu, agt., s. 6.
27 Flügel, age., s. 495-496.
28 Zuhal Kültüral, "Şâhnâme Türkçe Tercümeleri", İslam Ansiklopedisi, Diyanet Vakfı Yayınları. C. 38, 2010, s. 291.

nitelendirilebilecek kelimeler dönemin söz varlığını ortaya koyması bakımından önemlidir.[29]

3.8.2. Manzum Çeviriler

3.8.2.1. Diyarbakırlı Şerifî'nin (Şerifî-i Âmedî) Manzum Şâhnâme Çevirisi (M. 1511)

Şâhnâme'nin Türkçeye yapılan ikinci çevirisi *Diyarbakırlı Şerifî (Şerifî-i Âmedî)* tarafından manzum olarak yapılmış ve h. 916'da (m.1511) Memlük sultanı *Kansu Gavri*'ye sunulmuştur. *Topkapı Sarayı Kütüphanesi Hazine 1519* numarada kayıtlı bu çeviri *"Şerifî Şâhnâme Çevirisi"* adıyla *Zuhal Kültüral* ve *Latif Beyreli* tarafından doktora tezi olarak neşredilmiştir. Aynı zamanda eser Şâhnâme'nin bilinen tek manzum çevirisidir.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan bu nüsha iki cilt olup 1170 varaktır. Her sayfada iki sütun halinde yirmi beş beyit bulunmaktadır. Eser büyük boy olup bazı kısımları tamir görmüş, bazı yerlere de sonradan ilaveler yapılmıştır. Baştaki ilk iki sayfa tezhiplidir. Ketebesinde *Şerifî* tarafından tercüme ve istinsah edildiği hususu ile eserin bitiş tarihi kayıtlıdır. Eserde birinci ciltte 37, ikinci ciltte 24 olmak üzere toplam 61 adet minyatür bulunmaktadır. Şâhnâme vezninden farklı olarak aruzun *"mefâ'îlün / mefâ'îlün / fe'ûlün"* kalıbıyla yazılmıştır. Çevirinin birinci cildinde 29709, ikinci cildinde ise 26786 beyit/satır bulunmaktadır. Eserin tamamı 56506 beyitten oluşmaktadır. Çevirinin;

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi *Hazine 1520, Hazine 1521, Hazine 1522*;

Süleymaniye Kütüphanesi *Damad İbrahim Paşa-983,*

Millet Kütüphanesi-*1184,*

New York Public Library Spencer Collection- *Turkish Manuscript-1*,

Londra British Museum The Oriental İndia Office Collection- *O/C or.-7204* ve *O/C or.-1126* numaralı kayıtlarda kopyaları bulunmaktadır.[30]

---

29 Kültüral, agm., s. 290.

30 Beyreli, Kültüral, age., s. 20-23.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. DİL İNCELEMESİ

Doktora tezinin konusunu oluşturan söz konusu Firdevsî Şâhnâme'sinin ilk Türkçe çevirisi m.1450/1451 yılında yapılmıştır. Bilindiği üzere Eski Anadolu Türkçesi dönemi olarak da adlandırılan bu dönemde eserler imlâ bakımından birbirinden oldukça farklılık göstermektedir. Birçok eserin kendi nüshaları arasında dahi farklı yazım özellikleri görülebilmektedir. Bu yüzden Eski Anadolu Türkçesinde kurallı ve belirli bir imlâdan söz etmek mümkün değildir.

Şâhnâme çevirisinde hem Eski Türkçe imlâ geleneğinden gelen Uygur imlâsının hem de Arap-Fars imlâ geleneklerinin izlerini görmek mümkündür. Çeviri, okunaklı bir nesih yazısıyla yazılmış olup ilk iki varak okuma kolaylığı sağlaması ve yazım özelliklerini anlamamız için müstensih tarafından harekeli şekilde yazılmıştır. Bunun dışında 1b-56a varak aralıklarını kapsayan çalışmamızda çevirinin harekeli herhangi başka bir varak ya da bölümü bulunmamaktadır. Ayrıca metinde okuma esnasında yazımı benzer olan kelimelerin yanlış okunmasını engellemek maksadıyla kimi kelimeler harekeli biçimde yazılmıştır.

Ayrıca sık sık yapılan yazım hataları, kelimelerin yazımındaki tutarsızlıklar *(örn:* ***taḫt/taḫt)*** eserin müstensihlerinin eğitim durumlarının çok iyi olmadığı ya da görme bozuklukları yaşadıkları fikrini uyandırmaktadır. Örneğin; *yalıñ (çıplak) / yalın (ateş)* kelimelerinin yazımında yanlışlık yapılmıştır. Müstensih, yazım olarak birbirine çok benzeyen bu iki kelimeden çıplak, açık anlamına gelen kelimeyi *yalıñ* biçiminde *nazal n (ñ)* ile yazması gerekirken */n/* sesi ile yazmıştır:

yalın I (*yalıñ* EDPT 929b) çıplak, açık: 14b/4, 43b/22

yalıñ II (*yalın* EDPT 929b) alev: 5b/3

Çeviride belirli bir yazım tutarlılığı görülmemektedir. Dönemin birçok eserinde görüleceği üzere eserde Uygur imlâsının etkisiyle ekler kimi zaman ayrı kimi zaman

ise kelimeye bitişik yazılmıştır. Aynı zamanda *ki, kim, içün, daḫı, hem dek* gibi edatların yazımında da farklılıklar görülmektedir. Söz konusu edatların bitişik veya ayrı yazılmasında metin içerisinde bir birlik söz konusu değildir.

Ünsüzlerin yazımında Arapça yazımın etkisiyle birçok örnekte -özellikle -*Up* zarf-fiil ekinde- */p/* sesi çoğunlukla (ب) harfi ile ve */ç/* sesi ise (ج) harfi ile gösterilmiştir. Ünlülerin gösteriminde ise genel kurala uyularak alıntı kelimelerde uzun ünlüler gösterilmiş, Türkçe kelimelerde ise ilk hecedeki ünlüler büyük çoğunlukla gösterilmiştir. Kelime içerisindeki ünlüler ise kimi zaman gösterilmiş kimi zaman ise gösterilmemiştir. Kapalı e olarak adlandırılan */ė/* sesi de eserde gösterilmiştir. Tez metnimizde de bu ses */ė/* biçiminde yazıya aktarılmıştır.

4.1. ÜNLÜLERİN YAZIMI

Eserde ünlülerin yazımında Eski Uygur imlâsına uyulduğu ve özellikle Türkçe kelimelerin kök hecelerinde bulunan aslî uzun ünlülerin de yazıldığı tespit edilmiştir. Arapça ve Farsça kelimelerde ise Arap imlâsına uyularak anlam ayırt edici özelliği bakımından sadece uzun ünlüler gösterilmiştir.

4.1.1. /a/ Ünlüsünün Yazımı

Türkçe kelimelerde */a/* ünlüsü kelime başında elif (ا) ve medli elif (آ) ile gösterilmiştir. İç seste çoğunlukla gösterilmezken kök hecede elifle (ا) yazıldığı örnekleri de mevcuttur. Son seste ise elif (ا) ve he (ه) ile gösterilmiştir.

a) Kelime Başında Yazımı

Elif (ا) ile yazımı

acıḳdı اچقدی **(34a/23)**, *aç* اج **(43b/22)**, *ad* اد **(36a/1)**, *aġaç* اغج **(22b/24)**, *aġır* اغر **(50b/1)**, *aġırlanup* اغرلنو **(12a/22)**, *aġız* اغز **(52b/23)**, *aġla!* اغله **(46b/16)**, *alalum* الالوم **(31a/24)**, *alḳış* القش **(16a/1)**, *altmış* التمش **(27a/2)**, *altun* التون **(49b/11)**, *aña* اکه **(43b/24)**, *ana* انا **(38b/18)**, *arġaç* ارغاج **(45a/9)**, *armaġan* ارمغان **(24a/13)**, *aṣṣı* اصّی **(5a/13)**, *aşaġa* اشغا **(7a/17)**, *at* ات **(30a/21)**, *ata* اتا **(8a/4)**, *av* او **(43b/24)**, *ayaḳ* ایق **(13a/2)**, *azġun* ازغون **(41b/12)**

Medli elif (آ) ile yazımı

açdı آجدى **(52b/23)**, *açıḳ* آچق **(48b/7)**, *adını* آدنى **(4a/19)**, *aġruḳ* آغروق **(27a/3),** *aġuyla* آغويله **(49a/16)**, *atasınuñ* آتاسنك **(48b/8)**, *atdan* آتدن **(48b/2)**, *aygır* آيغر **(48b/3)**, *azıġı* آزغى **(20b/11)**

b) Kelime İçinde Yazımı

Kök hecede elifle (ا) yazımı

ayaġın اياغن **(26a/19)**, *baṭman* بطمان **(26a/21)**, *baş* باش **(46b/25)**, *bay* باى **(15b/16),** *bayaġı* بياغى **(8a/1)**, *çadır* چادر **(27b/13)**, *daġ* داغ **(6b/19)**, *daḫı* داخى **(43b/24)**, *ıraḳ* ايراق **(54b/6)**, *inan!* اينان **(35b/17)**, *ḳan* قان **(34b/5)**, *ḳaş* قاش **(10b/23)**, *ḳulaġuzıdur* قلاغزدور **(2a/1)**, *ṣaḳal* صقال **(36b/16)**, *ṭaş* طاش **(5b/2)**, *sancaḳ* سنجاق **(30a/12)**, *ṣav* صاو **(25a/25)**, *ṭam* طام **(42a/12)**, *ṭopraḳ* طپراق **(12a/10)**, *ṭuman* طمان **(5b/1)**, *var* وار **(27b/5)**, *yaraḳ* يراق **(13b/24),** *yaş* ياش **(52b/15)**

c) Kelime Sonunda Yazımı

Elif (ا) ile yazımı

ana انا **(38b/18)** *aldadı* الدادى **(19b/10)**, *arasından* اراسندن **(6b/7),** *aşaġa* اشغا **(7a/17)**, *balta* بلتا **(5a/19)**, *bañа* بكا **(19b/5)**, *boyayup* بويايب **(22a/13)**, *ḳaba* قبا **(54a/6)**, *ḳaya* قيا **(47b/14)**, *ḳışa* قصا **(46b/15)**, *odadan* اودادن **(45a/10)**, *ova* اوا **(18a/1),** *sañа* سكا **(3a/12)**, *ṣınayup* صنايب **(30a/25)**, *yaḳa* يقا **(12b/11)**

He (ه) ile yazımı

ḳara قره **(41a/15)**, *ḳoca* قوجه **(11b/16)**, *orta* اورته **(53b/12)**, *ṭaşra* طشره **(13a/4)**, *yarma* يرمه **(6b/12)**, *yuva* يووه **(36b/20)**

4.1.2. /e/ Ünlüsünün Yazımı

Türkçe kelimelerde */e/* ünlüsü kelime başında elif (ا) ile gösterilmiştir. İç seste genellikle gösterilmeyen */e/* sesi, kimi örneklerde he (ه) ile yazılmıştır. Son seste ise he (ه) ile gösterilmiştir.

a) Kelime Başında Yazımı

Elif (ا) ile yazımı

egüp اكب **(48b/25)**, *eglenmek* اكلنمك **(12b/20)**, *egrilik* اكريلك **(46b/4)**, *eksük* اكسك **(54b/3)**, *eküp* اكوب **(16a/4)**, *el* ال **(22a/13)**, *emerdi* امردي **(34a/22)**, *er* ار **(28b/24)**, *erenler* ارنلر **(29a/1)**, *erkek* اركك **(18a/20)**, *esdi* اسدى **(27b/1)**, *esen* اسن **(20/15)**, *eski* اسكى **(9b/14)**, *et* ات **(43a/23)**, *etek* اتك **(26a/19)**, *evden* اودن **(42b/7)**, *eyer* اير **(6a/5)**, *eyledi* ايلدى **(19a/10)**

b) Kelime Sonunda Yazımı

He (ه) ile yazımı

bile بله **(12a/8)**, *böyle* بويله **(33b/1)**, *çise* جسه **(14a/18)**, *dede* دده **(23b/17)**, *degme* دكمه **(17a/21)**, *deve* دوه **(50b/5)**, *eñse* اكسه **(25b/5)**, *ėrte* ارته **(22a/1)**, *gėce* كيجه **(53a/10)**, *gėne* كنه **(2b/20)**, *gölge* كولكه **(34a/25)**, *gövde* كوده **(28b/17)**, *ince* انجه **(54b/10)**, *kimesne* كمسنه **(19b/12)**, *ne* نه **(3b/8)**, *nėce* نجه **(16b/14)**, *nesne* نسنه **(10a/20)**, *öyle* اويله **(30b/20)**, *şöyle* شويله **(33a/6)**, *üzere* اوزره **(9b/11)**, *yine* ينه **(3b/6)**

4.1.3. /ė/ Ünlüsünün Yazımı

Kapalı e olarak adlandırılan */ė/* sesinin yazımı Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait eserlerde farklılık göstermektedir. Kimi eserlerde bu ses, gösterilmezken kimi eserlerde ise sesin gösterilmesine önem verilmiştir. Hatta aynı eser içerisinde dahi */ė/* sesinin farklı yazım şekilleri mevcuttur. Şâhnâme çevirisinde de birçok kelimede */ė/* sesinin yazımında farklılıklar görülmektedir. Bu farklı yazımlara ait örnekler ünlülerde ikili yazımlar bölümünde verilmiştir.

Şâhnâme çevirisinde */ė/* sesi kelime başında ve ortasında korunmuştur. Ses, kelime başında elif-ye (ای) ile, kök hecede sadece ye (ی) ile gösterilmiştir. Ayrıca kelime başında */ė/* sesi olmasına rağmen sadece elif (ا) ile gösterilen örneklerde mevcuttur.

a) Kelime Başında Yazımı

Elif-ye (ای) ile yazımı

ėdüp ايدوب **(3b/9)**, *ėki* ايكى **(20a/17)**, *ėl* ايل **(14a/8)**, *ėletmiş* ايلتمش **(46a/10)**, *ėricek* ايرجك **(23a/1)**, *ėrgürüp* ايركورب **(45b/9)**, *ėrişdi* ايرشدى **(55b/19)**, *ėrüre* ايروره **(3a/14)**, *ėşüm* ايشوم **(44a/6)**, *ėşik* ايشك **(50b/16)**, *ėşidem* ايشدم **(7b/12)**, *ėvmek* ايومك **(26b/9)**, *ėyü* ايو **(26b/19)**

Elif (ا) ile yazımı

ėki اكى **(20a/12)**, *ėlçi* الچى **(45a/4)**, *ėletdi* التدى **(26a/2)**, *ėlli* اللى **(6b/3)**, *ėn* انى **(20a/5)**, *ėndi* اندى **(5b/2)**, *ėrişdi* ارشدى **(18a/13)**, *ėrte* ارته **(7b/14)**, *ėşitdi* اشتدى **(40a/13)**, *ėtdi* اتدى **(49b/5)**, *ėvmek* اومك **(16b/16)**, *ėyitdi* ايتدى **(5b/24)**

b) Kelime İçinde Yazımı

bėcerici بيچريجى **(38a/5)**, *bėl* بيل **(49a/21)**, *bėş* بيش **(41a/9)**, *dėdi* ديدى **(9b/4)**, *dėrüp* ديرب **(20a/2)**, *gėce* كيجه **(27b/15)**, *gėne* كينه **(36a/14)**, *nėce* نيجه **(3a/22)**, *vėrdi* ويردى **(29b/10)**, *yėmek* ييمك **(36a/3)**, *yėl* ييل **(29b/20)**, *yėr* يير **(30b/12)**

4.1.4. /ı, i/ Ünlüsünün Yazımı

Kelime başında */ı, i/* ünlüleri elif-ye (ای), elif (ا) ve hemzeli elif (أ) ile gösterilmiştir. Kök hecede ye (ى) ile veya işaretsiz şekilde yazılmıştır. Son seste çoğunlukla ye ile (ى) gösterilmiştir. Ayrıca bazı örneklerde; */ı, i/* ünlüleri ile biten eklerin sonundaki bu ünlülerin esre ya da esreli ye (ي) gösterildiği tespit edilmiştir.

açdı اجدي **(9b/21),** *bağışladı* بغشلادِ **(23b/9),** *dindi* دندِ **(2a/18)**, *emerdi* امردي **(34a/22)**, *ışmarladı* ايصمرلدي **(8a/11),** *nesneleri* نسنلر **(2a/3)**, *razı* راز **(13a/15)**

a) Kelime Başında Yazımı

Elif-ye (ای) ile yazımı

ırak ايراق **(54b/6)**, *ırmak* ايرماق **(40b/6)**, *içdiler* ايجدلر **(47a/20)**, *içinde* ايجنده **(22b/7)**, *ile* ايله (48a/22), *ilerü* ايلرو **(43b/17)**, *ileyüme* ايليومه **(47b/16)**, *ince* اينجه **(34b/14)**, *inek* اينك **(10a/23)**, *iş* ايش **(18a/13)**, *ivedü* ايودو **(36b/23)**

Elif (ا) ile yazımı

ırak̡ اراق **(44a/2)**, *ırmayup* ارمايب **(5a/2)**, *ışmarladı* اصمرلدى **(28b/1)**, *ıssı* اسى **(34b/1)**, *ışık̡* اشق **(23b/18)**, *içmege* اجمكه **(27b/14)**, *ilerü* الرو **(9b/21)**, *imdi* امدى **(15a/20)**, *inanmaz* انانمز **(7a/16)**, *ince* انجه **(41b/21)**, *incinmişdür* انجنمشدر **(48b/5)**, *incü* انجو **(38b/9)**, *iriñ* اريڭ **(19b/11)**, *issi* اسّى **(52a/4)**, *istemez* استمز **(46b/3)**, *ivedü* اوه دو **(21b/19)**

Hemzeli elif (أ) ile yazımı

iş أش **(18a/6)**, *işinden* أشندن **(18a/12)**, *istersin* أسترسن **(21a/7)**, *istemezem* أستمزم **(22a/5)**

b) Kelime İçinde Yazımı

Kelime ortasında */ı/* ve */i/* sesleri metinde gösterilmemiştir. Birkaç örnekte anlam karışıklığına neden olmaması için bazı kelimeler harekelenmiş ve bu sesler esre işareti ile gösterilmiştir.

dipi دپى **(18a/1)**, *diri* درى **(34b/23)**, *dişi* دشى **(18a/20)**, *dizgin* دزكن **(12b/21),** *ėrişdi* ايرشدى **(55b/19)**, *içinde* ايجنده **(22b/7)**, *ėşitdi* اشتدى **(40a/13)**

c) Kelime Sonunda Yazımı

Ye ile (ى) yazımı

anı انى **(26b/8)**, *arı* ارى **(5b/25)**, *aşşı* اصّى **(32b/15)**, *bayağı* بياغى **(8a/1)**, *beri* برى **(42b/11)**, *biti* بتى **(19b/7)**, *borı* بورى **(55b/3)**, *çeri* جرى **(27a/13)**, *daḫı* داخى **(21b/17)**, *deri* درى **(43a/23)**, *dipi* دپى **(18a/1)**, *diri* درى **(34b/23)**, *dişi* دشى **(18a/20)**, *egri* اكرى **(5b/25)**, *ėki* اكى **(12a/18)**, *gibi* كبى **(40a/24)**, *imdi* امدى **(47b/13)**, *ḳarġı* قرغى **(38a/16)**, *kiçi* كيجى **(52b/19)**, *kişi* كشى **(16b/7)**, *ḳuzı* قزى **(31a/18),** *süçi* سجى **(39a/13)**, *şimdi* شمدى **(42a/24)**, *Tañrı* تكرى **(4b/21)**, *yağı* يغى **(37b/13)**

4.1.5. /o, ö, u, ü/ Ünlüsünün Yazımı

Kelime başında */o, ö, u, ü/* ünlüleri elif-vav (او) ya da sadece elif (ا) ile, kök hecede ve kelime ortasında vav (و) ile veya işaretsiz gösterilmiştir. Kelime sonunda da vav (و) ile gösterilmiştir.

a) Kelime Başında Yazımı

Elif-vav (او) ile yazımı

od اود **(23a/2)**, *odadan* اودادن **(45a/10)**, *oġlan* اوغلان **(35a/4)**, *oġul* اوغل **(3a/3)**, *oḫşadı* اوخشدى **(31b/13),** *oḳ* اوق **(29a/5)**, *okıdılar* اوقدلر **(8b/10)**, *oldı* اولدى **(36a/15),** *on* اون **(41a/9)**, *ordu* اوردو **(44a/20)**, *ot* اوت **(8b/2)**, *oyun* اوين **(23b/3)**, *ögmege* اوكمكه **(39a/20)**, *ögüt* اوكت **(45b/11)**, *öldi* اولدي **(29b/1)**, *öñ* اوك **(22a/18)**, *öyle* اويله **(30a/17)**, *uçmaḳlıḳ* اوچماقلق **(27b/18)**, *ulu* اولو **(47b/11)**, *urġan* اورغان **(3a/8)**, *üç* اوچ **(36a/15)**, *ün* اون **(28a/17)**

Elif (ا) ile yazımı

oġlan اغلان **(16b/3)**, *oḫşayup* اخشايب **(44b/23)**, *oḳ* اق **(49b/8)**, *oldı* الدى **(56a/13)**, *omuz* اموز **(12b/15)**, *oturması* اترمسى **(38a/21)**, *ögdi* اكدى **(52a/18)**, *ölüm* الوم**(7a/15)**, *uṣṣı* اصّى **(10a/7)**, *uyḳu* ايقو **(44b/7)**

b) Kelime İçinde Yazımı

busu بوسو **(28b/24)**, *doġru* دوغرو **(29a/20)**, *gözi* كوزى **(49a/25)**, *görmeyüp* كورميب **(55b/2)**, *güyegü* كويكو **(46b/2)**, *ḳulaḳ* قولق **(46b/10)**, *ḳuzı* قوزى **(31a/18)**, *ḳorḳu* قورقو **(10a/7)**, *ḳurmaġa* قورمغه **(23b/3),** *omuz* اموز **(12b/15)**, *oturdı* اتوردى **(5a/16)**, *ögüdine* اوكودنه **(45b/18)**, *söylersem* سويلرسم **(49b/13)**, *ölüm* الوم**(7a/15)**, *sonra* سوكره **(12a/22)**, *sürüsi* سوروسى **(31a/18)**, *ṭutdı* طوتدى **(5b/9)**

c) Kelime Sonunda Yazımı

Vav (و) ile yazımı

aġu اغو **(49a/16)**, *ayru* ايرو **(34a/24)**, *bellü* بلو **(24b/3)**, *busu* بوسو **(28b/24)**, *doġru* دوغرو **(29a/20)**, *dürlü* درلو **(16b/4)**, *güyegü* كويكو **(46b/2)**, *ḳamu* قمو **(43b/18)**, *ḳarañu* قراكو **(29a/5)**, *ḳarşu* قرشو **(19b/6)**, *kendü* كندو **(28b/24)**, *ḳuru* قرو **(52b/13)**, *ordu* اوردو **(44a/20)**, *sürüsi* سوروسى **(31a/18),** *uyḳu* ايقو **(55b/2)**

4.1.6. Ünlülerde İkili Yazımlar

/a/ Ünlüsüne Ait İkili Yazımlar

añа انه **(43b/24)**, *añа* اكا **(36a/1)**

atasınuñ آتاسنك **(48b/8)**, *atasınuñ* اتسنك **(48b/2)**

daḫı داخى **(43b/24)**, *daḫı* دخى **(6b/6)**

ḳoca قوجه **(11b/16)**, *ḳoca* قوجا **(55b/9)**

oḫşayup اخشايب **(44b/23)**, *oḫşadı* اوخشدى **(31b/13)**

ṭaşa طاشا **(5b/2)**, *ṭaşa* طاشه **(5b/4)**

/ė/ Ünlüsüne Ait İkili Yazımlar

bėl بيل **(49a/21)**, *bėl* بل **(30b/16)**

dėdi ديدى **(9b/4)**, *dėdi* ددى **(12b/21)**

ėdüp ايدب **(10b/23)**, *ėdüp* ادب **(11a/23)**

ėki ايكى **(20a/17)**, *ėki* اكى **(20a/12)**

ėletmiş ايلتمش **(46a/10)**, *ėletdi* التدى **(26a/2)**

ėrişdi ايرشدى **(55b/19)**, *ėrişdi* ارشدى **(18a/13)**

ėşidem ايشدم **(7b/12)**, *ėşitdi* اشتدى **(40a/13)**

ėvmek ايومك **(26b/9)**, *ėvmek* اومك **(16b/16)**

gėce كيجه **(27b/15)**, *gėce* كجه **(12b/1)**

gėne كينه **(36a/14)**, *gėne* كنه **(38a/3)**

nėce نيجه **(3a/22)**, *nėce* نجه **(30a/1)**

vėrdi ويردى **(29b/10)**, *vėrdi* وردى **(33b/3)**

yėl ییل **(29b/20)**, *yėl* یل **(54a/21)**

yėr ییر **(30b/12)**, *yėr* یر **(47b/15)**

/ı, i/ Ünlülerine Ait İkili Yazımlar

ıraḳ ایراق **(54b/6)**, *ıraḳ* اراق **(44a/2)**

ırmaḳ ایرماق **(40b/6)**, *ırmaḳ* ارماق **(40b/5)**

ışmarladı ایصمرلدي **(8a/11)**, *ışmarladı* اصمرلدی **(28b/1)**

içdiler ایجدلر **(47a/20)**, *içmege* اجمکه **(27b/14)**

içinde ایجنده **(22b/7)**, *içinde* اجنده **(39b/9)**

ilerü ایلرو **(43b/17)**, *ilerü* الرو **(9b/21)**

ince اینجه **(34b/14)**, *ince* انجه **(41b/21)**

iş ایش **(18a/13)**, *iş* أش **(18a/6)**

ivedü ایودو **(36b/23)**, *ivedü* اوه دو **(21b/19)**

ḳuyı قویی **(8a/1)**, *ḳuyı* قوی **(7b/25)**

/o, ö, u, ü/ Ünlülerine Ait İkili Yazımlar

boġaz بوغز **(9b/9),** *boġaz* بغز **(31a/2)**

dizgin دزکن **(12b/21),** *dizgün* دزکون **(47b/16)**

doġru دوغرو **(13a/19)**, *doġrı* دغری **(49b/3)**

kendi کندی **(16a/15)**, *kendü* کندو **(16a/14)**

ḳoḳusı ققوسی **(16b/1)**, *ḳoḳusından* قوقوسندن **(37a/6)**

ḳulaḳ قولق **(2a/8)**, *ḳulaḳ* قلق **(56a/2)**

oġlan اوغلان **(35a/4)**, *oġlan* اغلان **(16b/3)**

oġul اوغل **(3a/3)**, *oġul* اوغول **(43a/19)**

oḳ اوق **(49b/8)**, *oḳ* اق **(54a/4)**

oldı اولدى **(36a/15)**, *oldı* الدى **(56a/13)**

oturdı اتوردى **(5a/16)**, *oturması* اترمسى **(38a/21)**

ögmege اوكمكه **(39a/20)**, *ögdi* اكدى **(52a/18)**

ögüt اوكت **(45b/11)**, *ögüdine* اوكودنه **(45b/18)**

ötüri اتورى **(50a/25)**, *ötürü* اتورو **(13b/1)**

söz سوز **(39b/18),** *söz* سوز **(43b/16)**

ṭoġrı طغرى **(48b/25)**, *ṭoġru* طغرو **(52b/25)**

ṭutdı طوتدى **(5b/9)**, *ṭutdı* طتدى **(30a/17)**

4.2. ÜNSÜZLERİN YAZIMI

Türkçe kelimelerde ünsüzlerin yazımında genel olarak tutarlılık gözlemlenirken Arapça ve Farça kelimelerin yazımında ise müstensihin Arap harflerindeki nokta tasarrufundan kaynaklı olabileceğini düşündüğümüz tutarsızlıklar ve ikili yazım biçimleri görülmektedir. Tez metninde ve sözlük kısmında bu gibi ikili yazımlar, anlam karışıklığı oluşturmaması ve metinde yazım birliğinin sağlanması amacıyla tek bir biçimde ve madde altında verilmiştir. (*Örneğin; cāzū/cāẕū, gürs/gürz, ḫiẕmet/ḥiẕmet, ḫürrem/ḥürrem, taḫt/taḥt, uyḫu/uyḳu, yigid/yigit*)

4.2.1. /b, p/ Ünsüzlerinin Yazımı

/p/ ünsüzü Türkçe, Farsça kelimelerin başında ve ortasında düzenli olarak pe (پ) işareti ile gösterilmiştir. Kelime sonunda ise */p/* ünsüzü hem pe (پ) hem de be (ب) işaretleri ile gösterilmiştir. Özellikle Türkçe yaygın kullanıma paralel olarak *-Up* zarf-fiil ekinin yazımında bu tür ikili yazımlar oldukça fazladır. Metin çeviri yazıya aktarılırken bu ikili yazımlar için pe (پ) harfi tercih edilmiştir.

a) Kelime Başında ve İçinde Yazımı

apbak اپبق **(34a/1)**, *arpa* ارپه**(5b/20)**, *çapınur* چاپنور **(28a/6)**, *çepçevre* چپچوره **(5b/8)**, *depdi* دپدی **(11b/6)**, *depesinden* دپسندن **(8b/15)**, *depinüp* دپنب **(34a/13)**, *dipi* دپی **(18a/1)**, *öpdi* اپدی **(20a/12)**, *pars* پارس **(5b/20)**, *perkenmiş* پرکنمش **(3a/8)**

b) Kelime Sonunda Yazımı

basup بصوب **(20a/3),** *çeküp* چکوپ **(6a/4)**, *ėdüp* ایدب **(34a/14),** *gidüp* کدب **(21b/21),** *hep* هب **(49b/10),** *ḳaplar* قبلر **(37a/20),** *köp* کوب **(32a/15),** *ḳurtılmayup* قرتلمایوب **(8b/15)**, *olup* اولپ **(8b/23)**, *örtüp* اورتپ **(7b/23)**, *ṣarp* صرب **(47b/14)**

4.2.2. /c, ç/ Ünsüzlerinin Yazımı

/c/ ve */ç/* ünsüzleri Eski Anadolu Türkçesine ait metinlerde çe (چ) ve cim (ج) işareti ile gösterilmiştir. Ancak metnimizde dönemin diğer eserlerinde de görülen genel duruma paralel olarak bu iki sesin gösteriminde bir birlik görülmemekte ve */c/* sesinin */ç/* harfi ile gösterildiği örnekler de bulunmaktadır.

/c/ Ünsüzünün Yazımı

aġaç اغج **(24b/2)**, *aldaġuç* الدغج **(5a/14)**, *azuçuḳ* ازوچوق **(38a/21)**, *balçıḳ* بلجق **(6b/16)**, *bekçilerden* بکجلردن **(12b/23)**, *çañ* چاك **(54a/4)**, *çapınur* چاپنور **(28a/6)**, *çekdi* چکدی **(12b/6)**, *çise* جسه **(14a/18)**, *gėce* کیجه **(27b/15)**, *içmek* اچمك **(54b/15)**, *ince* انجه **(41b/21)**, *incinmişdür* انجنمشدر **(48b/5)**, *incü* انجو **(38b/9)**, *ḳarınca* قرنجه **(43a/13)**, *ḳoca* قوجه **(19b/19)**, *küçük* کوچك **(33b/17)**, *nėce* نجه **(40a/1)**, *sancaḳ* سنجاق **(30a/12),** *süçi* سجی **(39a/13),** *uçmaḳlıḳ* اوچماقلق **(27b/18)**, *üç* اوچ **(36a/15)**

Metinde bir örnekte */c/* sesinin çe (چ) ile ve iki örnekte de */ç/* sesinin cim (ج) ile yazıldığı tespit edilmiştir. Bu gibi kullanımlara ait başka örnekler olmadığı için genel bir değerlendirme yapmak mümkün değildir. Bu yazımlar müstensih hatası olabileceği gibi kelime kökünden kaynaklı bir yazım durumu da olabilir.

acıḳdı اچقدی **(34/23)**, *açdı* اجدی **(9b/21),** *kiçi* کجی **(4a/11)**

4.2.3. /g/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde */g/* sesinin yazımı için ince sıradan ünlülerle kef (ك) işareti, kalın sıradan ünlüler için ise gayın (غ) işareti kullanılmıştır.

beg بك **(27b/24)**, *gėce* كيجه **(44a/15)**, *geçerdi* كچردى **(34b/14)**, *geldi* كلدى **(36b/1)**, *genç* كنج **(34b/20)**, *geyik* كيك **(31a/7)**, *gizlü* كزلو **(16a/3)**, *gölge* كولكه **(34a/25)**, *gök* كوك **(49a/9)**, *ögmege* اوكمكه **(39a/20)**, *sögüt* سكوت **(9b/1)**, *yigit* يكت **(12a/18),**

aġaç اغج **(22b/24)**, *aġır* اغر **(50b/1)**, *aġız* اغز **(52b/23)**, *aġu* اغو **(49a/16)**, *arġaç* ارغاج **(45a/9)**, *armaġan* ارمغان **(24a/13)**, *azġun* ازغون **(41b/12),** *bayaġı* بياغى **(8a/1)**, *boġaz* بوغز **(9b/9),** *daġ* داغ **(6b/19)**, *doġru* دوغرو **(29a/20)**, *ḳarġı* قرغى **(38a/16)**, *oġlan* اوغلان **(35a/4)**, *oġul* اوغل **(3a/3)**, *ṭoġru* طغرو **(52b/25),** *urġan* اورغان **(3a/8)**, *yaġı* يغى **(37b/13)**

4.2.4. /k/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde */k/* sesinin yazımı için ince sıradan ünlülerle kef (ك) işareti, kalın sıradan ünlüler için ise kaf (ق) işareti kullanılmıştır.

berk برك **(46a/15)**, *bėzek* بيزك **(3a/15)**, *bölük* بولك **(12a/18)**, *gök* كوك **(49a/9),** *kiçi* كجى **(4a/11)**, *kemükleri* كموكلرى **(8a/1)**, *küçük* كوچك **(33b/17)**, *kök* كوك **(21b/15)**, *kömür* كمور **(49b/13)**, *siñek* سكك **(51a/6)**, *üleşik* اولشك **(19a/23)**, *yügrük* يكروك **(13b/16)**

aġruḳ آغروق **(27a/3)**, *aḳ* اق **(35b/21)**, *baḳır* بقر **(6b/20)**, *çomaḳ* چومق**(49a/10)**, *ıraḳ* ايراق **(44a/2)**, *ḳatı* قتى **(39a/16)**, *ḳoḳulu* ققولو **(6b/20)**, *ḳurmaġa* قورمغه **(23b/3)**, *oḳ* اوق **(49b/8)**, *uyḳu* ايقو **(44b/7)**

4.2.5. /ñ/ Ünsüzünün Yazımı

Kelime başında bulunmayan */ñ/* ünsüzü kelime tabanlarında ve kelimelere getirilen eklerde kef (ك) işareti ile gösterilmiştir.

añlayup اكلايب **(53b/1)**, *añmadı* اكمدى **(8a/3)**, *baña* بكا **(9b/15)**, *beñiz* بكز **(44a/21)**, *bıñarlar* بيكارلر **(5a/21)**, *biñ* بك **(32a/6)**, *deñiz* دكز **(28b/5)**, *deriñ* دريك **(7b/23)**, *göñül* كوكل **(54b/8)**, *iriñ* اريڭ **(19b/11)**, *ḳañlıları* قكلىلرى **(24a/12)**, *oñat* اوكت **(17a/17)**, *siñek* سكك **(51a/6)**, *Tañrı* تكرى **(4b/21)**

4.2.6. /s/ Ünsüzünün Yazımı

Metinde Türkçe kelimelerin yazımında /s/ sesi için sin (س) işareti ve sad (ص) işareti kullanılmıştır. Kalın sıradan ünlülerle birlikte hem sin (س) işareti hem de sad (ص) işareti, ince sıradan ünlülerle birlikte ise sadece sin (س) işareti kullanılmıştır.

busu بوسو **(28b/23),** *eksük* اكسوك **(6b/23),** *esen* اسن **(20a/15),** *esirgeyeler* اسركيالر **(23a/5),** *eski* اسكى **(53a/22),** *istemege* استمكه **(50a/14),** *saña* سكا **(3a/12),** *sen* سن **(18b/21),** *severdi* سوردى **(23a/17),** *siñek* سكك **(51a/6)**, *sögüt* سكوت **(9b/1)**, *söz* سوز **(39b/18)**

aṣlan اصلان **(30b/9)**, *aṣṣı* اصّى **(21b/23)**, *baṣdurdı* بصدوردى **(30a/1)**, *ışırdı* اصردى **(40b/16)**, *ḳışa* قصه **(46b/15)**, *ṣaç* صاج **(42b/14)**, *ṣağ* صاغ **(35a/4),** *ṣaḳladı* صقلادى **(10a/7)**, *ṣanu* صانو **(42a/1)**

4.2.7. /t/ Ünsüzünün Yazımı

/s/ sesinde olduğu gibi */t/* sesinin de kalın ve ince ünlülerle birlikte farklı gösterim şekli bulunmaktadır. Eserde */t/* sesi, kalın sıradan ünlülü kelimelerde hem tı (ط) işareti hem de te (ت) işareti ile, ince sıradan ünlülü kelimelerde ise sadece te (ت) işareti ile kullanılmıştır.

alt الت **(36b/11)**, *altmış* التمش **(14a/24)**, *altun* التون **(45a/7)**, *artuḳ* ارتوق **(33a/11)**, *ata* اته **(44a/4)**, *biti* بيتى **(19b/7)**, *burtarup* بورترب **(11a/16)**, *bütün* بتون **(28b/23)**, *ditredi* دتردى **(11b/5)**, *et* ات **(8a/12)**, *ḳatı* قتى **(14a/6)**, *tüy* توى **(13a/13)**, *yatlu* يتلو **(2b/3)**

baṭman بطمان **(47b/15)**, *ṭağ* طاغ **(5b/7)**, *ṭalazlu* طلازلو **(52b/15)**, *ṭalu* طالو **(8a/25)**, *ṭamaḳ* طمق **(49b/3)**, *ṭanıḳ* طانق **(11b/5)**, *ṭanışuḳ* طانشوق **(2a/4)**, *ṭar* طار **(25b/3)**, *ṭaş* طاش **(53b/14)**, *ṭoğru* طغرو **(15a/10)**, *ṭopraḳ* طپراق **(48b/13)**, *ṭutdılar* طوتدلر **(10a/16)**

4.3. SES BİLGİSİ

4.3.1. Ünlüler

4.3.1.1. Uzun Ünlüler

XI. yüzyılda konuşulan Türk lehçelerinde birincil uzun ünlülerin bulunduğunu Kâşgarlı Mahmud'un eşsiz eserinden öğreniyoruz. *Dîvânu Lugâti't-Türk* yazarı,

Arap yazım sisteminin de etkisinde kalarak kısa ünlüleri sadece harekelerle gösterdiği hâlde, uzun ünlüleri uzatma harfleri denilen ünlü işaretleri *(elif, vav, ye)* ile yazmış ve harekelemiştir. Böylece, uzun ya da kısa ünlülü sözcükler sözlükte kendiliğinden bir araya gelmiş bulunmaktadır.[31]

Bu dönemden Eski Anadolu Türkçesi dönemine kadar geçen süreçte Arap alfabesiyle yazılan metinlerde yabancı kelimelerdeki uzun ünlülerin yanı sıra Türkçe kelimelerdeki birincil uzun ünlüler de gösterilmiştir.

Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise birincil uzun ünlülerin kısalması söz konusudur. Bu dönemden itibaren artık Türkçe kelimelerdeki uzun ünlüler yazıda gösterilmemeye başlanmıştır. Ancak çalışmaya konu edinilen Şâhnâme çevirisinde Türkçe kelimelerde bulunan uzun ünlülerin yazıda korunduğu birçok örnekte de tespit edilmiştir:

āç "aç, tok olmayan"	*aç*	**(43b/22)**
āġ " ağ, balık ağı"	*aġ*	**(33b/16)**
āġla- "ağlamak"	*aġladı*	**(35b/16)**
āġu "ağı, zehir"	*aġu*	**(49a/16)**
āl " al, kırmızı"	*al*	**(11b/25)**
āñla- " anlamak"	*añlayup*	**(53b/1)**
ār- "yorulmak"	*armazdı*	**(10a/24)**
ārı- "temizlemek"	*arıdup*	**(15a/24)**
āt " ad, unvan"	*ad*	**(19a/5)**
āz "az, yetersiz"	*az*	**(43b/18)**
bār "var"	*var*	**(16b/20)**

[31] Talat Tekin, Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi-13, Ankara, Simurg Yayınları, 1995, s. 86. (Kelimelerin uzun ünlülü biçimleri Tekin'in bahsi geçen eserinden alınmıştır.)

bāy “zengin”	*bay*	**(15b/15)**
bōş “boş, serbest”	*boş*	**(14a/18)**
bōz “ boz rengi”	*boz*	**(22b/10)**
kȭk “mavi, gök”	*gök*	**(51a/11)**
kȭç “güç, kuvvet”	*güç*	**(11a/21)**
qāba “kaba, iri, büyük”	*ķaba*	**(52b/24)**
qān “kan”	*ķan*	**(31b/9)**
qānat “kanat”	*ķanat*	**(37a/4)**
qār “kar”	*ķar*	**(34a/1)**
qāş “kaş”	*ķaş*	**(10b/23)**
qīr “kır, gri”	*ķır*	**(29a/5)**
qīn “kın”	*ķından*	**(47a/6)**
qōl “kol”	*ķol*	**(33a/10)**
ōn “on, 10”	*on*	**(40b/18)**
ōt “od, ateş”	*od*	**(29a/6)**
ȭç “ öc, intikam”	*öç*	**(32b/10)**
sāman “saman”	*şaman*	**(5b/20)**
sī- “kırmak, bozmak”	*şımaķ*	**(44a/25)**
sōl “sol”	*şol*	**(29b/9)**
sōr(a)- “sormak”	*şorarsa*	**(17a/18)**
sȭz “söz”	*söz*	**(7b/17)**

sūçi “asker, ordu”	*süçi*	**(39a/13)**
sūt “süt”	*süd*	**(40a/18)**
tāġ “dağ, orman”	*daġ*	**(6b/19)**
tāl “söğüt”	*ṭal*	**(54b/19)**
tām “ duvar, tam”	*ṭam*	**(42b/5)**
tāş “taş”	*ṭaş*	**(18b/4)**
tōn “elbise”	*ṭon*	**(29b/23)**
tōz “toz”	*toz*	**(22b/3)**
tört “dört, 4”	*dört*	**(53b/10)**
ūn “ses”	*ün*	**(42a/23)**
yāġ “yağ”	*yaġ*	**(7b/1)**
yān “yan, taraf”	*yanına*	**(23b/8)**
yāş “yaş, taze”	*yaş*	**(52b/15)**
yāz “ilkbahar”	*yaz*	**(41b/12)**
yōq “yok”	*yoḳ*	**(38a/5)**
yōl “yol”	*yol*	**(47a/11)**
yūz “yüz, çehre”	*yüz*	**(50b/8)**

4.3.1.2. Ünlü Değişmeleri

4.3.1.2.1. /i/>/ü/ Değişmesi

Eski Türkçede kelime içerisinde yer alan */ı, i/* sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde bazı kelimelerde yuvarlaklaşarak */u, ü/* seslerine dönüşmüştür. Kelime sonundaki */g/* sesi, Eski Anadolu Türkçesinde kendinden önceki ünlüyü uzatarak

yuvarlaklaşmasına neden olmakta ve yine dudak ünsüzlerinin yanında bulunan düz ünlüler yuvarlaklaşmaktadır. Bu duruma ait örneklere metnimizde de rastlanmaktadır:

E.T. *ḳapıġ* > *ḳapu* **(50a/7)**

E.T. *ḳamıġ* > *ḳamu* **(31a/14)**

E.T. *kirpik* > *kirpük* **(35b/20)**

E.T. *ṣanıġ* > *ṣanu* **(42a/1)**

E.T. *ṭapıġ* > *ṭapu* **(39a/11)**

E.T. *temir* > *demür* **(15b/18)**

E.T. *yabız* > *yavuz* **(16a/23)**

4.3.1.3. Ünlü Uyumları

4.3.1.3.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

Kalınlık-incelik uyumuna, bazı istisnalar dışında Türkçenin tarihi seyri boyunca her dönemde uyulduğu bilinmektedir. Metnimizde de kalınlık-incelik uyumuna uyulduğu görülmektedir.

Metinde *-ki* ekinin kalınlık-incelik uyumuna girdiği tespit edilmiştir:

altındaġı **(33a/15)**, andaġı **(22b/6)**, ardındaġı **(39a/20)**, ḳanḳı **(16a/3)**, omuzındaġı **(13b/2)**

-ken zarf-fiil eki ile *-yorur* şimdiki zaman ekinin uyuma girmediği görülmektedir:

geliyorur **(55b/4)**, gide yoruz **(18b/10)**, ḳılurken **(48b/11)**, ḳova yorurken **(31a/12)**, otururken **(9a/16)**, savaşa yorurken **(29a/7)**, ṭururken **(44a/16)**, uyurken **(12b/4)**, varken **(21a/1)**, yaturken **(9b/2)**

4.3.1.3.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

Eski Anadolu Türkçesinde düzlük-yuvarlaklık uyumu bakımından kalıplaşmış ve tam bir uyumdan söz etmek mümkün değildir. Eski Türkçeden itibaren dudak uyumuna engel olan durumlar Eski Anadolu Türkçesi döneminde de devam etmiş ve bu uyumun sağlam temeller üzerine oturmasına engel olmuştur.

Eski Türkçeden itibaren varlığını sürdüren kelimelerin ikinci hecesindeki hece yuvarlaklığı, Eski Anadolu Türkçesinde kelime ve eklerde görülen yuvarlaklaşmalar, kelime sonundaki */g, ġ/* seslerinin düşmesi sonucu ortaya çıkan yuvarlaklaşmalar ve eklerin kullanımlarındaki sürekli düzlük veya yuvarlaklık gibi durumlar dudak uyumunu bozan başlıca nedenler arasındadır.

Metnimizde de dönemin özelliklerine paralel olarak yukarıda bahsedilen nedenlerden ötürü tam bir dudak uyumu yoktur.

4.3.1.3.2.1. Kelimelerde Yuvarlaklaşma

Eski Türkçe döneminde bazı kelimelerin tabanlarında görülen hece yuvarlaklığı *(altun, artuḳ, azġun, çatuḳ, eyü)* Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir. Ayrıca bu dönemde kelime sonlarındaki */g, ġ/* sesleri düşerken sızıcılaşarak erimiş ve kendinden önceki düz ünlüleri de yuvarlaklaştırmıştır. Bazı kelimelerde dudak ünsüzlerinin etkisiyle görülen yuvarlaklaşmalar bulunmaktadır. Metnimizde yer alan kelime yuvarlaklaşmalarına ait örnekler şu şekildedir:

E.T. *adruḳ* > *ayru* **(18a/21)**

E.T. *ḳapıġ* > *ḳapu* **(20a/8)**

E.T. *ḳamıġ* > *ḳamu* **(27b/24)**

E.T. *ḳısıġ* > *ḳısu* **(14b/7)**

E.T. *kiçig* > *küçük* **(33b/17)**

E.T. *ṣanıġ* > *ṣanu* **(42a/1)**

E.T. *ṣarıġ* > *ṣaru* **(55b/7)**

E.T. *ṭapıġ > ṭapu* **(4b/2)**

E.T. *tarıġ > daru* **(8a/16)**

E.T. *temir > demür* **(48a/3)**

E.T. *yabız > yavuz* **(39b/8)**

Metnimizde kelime sonundaki */g,ġ/* sesleri düşmesine rağmen düzlüğünü koruyarak düzlük-yuvarlaklık uyumuna giren örnekler de mevcuttur:

E.T. *arıġ > arı* **(3b/10)**

E.T. *aṣıġ > aṣṣı* **(18a/15)**

E.T. *bitig > biti* **(54b/1)**

E.T. *çerig > çeri* **(47b/1)**

E.T. *isig > ıssı* **(34b/1)**

E.T. *ḳatıġ > ḳatı* **(41b/15)**

E.T. *süçig > süçi* **(39a/13)**

E.T. *tirig > diri* **(34b/23)**

4.3.1.3.2.2. Eklerde Yuvarlaklaşma

Eski Anadolu Türkçesinde dudak uyumunu bozan nedenlerden birisi de eklerin kullanımlarındaki sürekli yuvarlaklıktır. Kimi eklerin bu dönemde yuvarlaklaşmasıyla düzlük-yuvarlaklık uyumu tam değildir. Metinde geçen sürekli yuvarlak ünlü bulunduran ekler ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Bildirme 3.t.k. Eki:	**+dUr**	*benüm+dür* **(5b/17)**

Fiilden Fiil Yapım Ekleri:		
	-DUr	*bil-dür-di* **(54b/3)**
	- Ur	*biş-ür-üp* **(12a/22)**

Fiilden İsim Yapım Ekleri:		
	-mUr	*yaġ-mur* **(29a/5)**
	-(U)K	*kes-ük* **(23a/4)**
	-U	*ay(ı)r-u* **(20a/1)**
	-GU	*sev-gü* **(39b/19)**

İsimden İsim Yapım Ekleri:		
	+lU	*örtü+lü* **(18a/21)**
	+sUz	*şav+suz* **(9a/16)**
	+cUK	*oğlan+cuḳ+ı* **(34a/1**)

İstek-emir Kipi Çekimi:			
	3.t.k. eki:	**-sUn**	*al-sun* **(16b/21)**
	1.ç.k. eki:	**-(y)AlUm**	*var-alum* **(11b/17)**

Görülen Geçmiş Zaman Çekimi:			
	1.t.k. eki:	**-(U)m**	*getür-düm* **(48a/4)**
	2.t.k. eki:	**-(u)ñ**	*uşan-duñ* **(35b/6)**
	1.ç.k. eki:	**-dUk**	*bul-ın-duḳ* **(31a/21)**
	2.ç.k. eki:	**-(u)ñUz**	*düz-ül-dünüz* **(25b/4)**

Geniş Zaman Eki:	**-Ur**	*gel-ür* **(3b/10)**

İlgi Eki:	**+nUñ**	*ḳız+uñ* **(42a/17)**

İyelik Ekleri:			
	1. t.k. eki:	**+(U)m**	*ten+üm+i* **(26b/20)**
	2. t.k. eki:	**+(U)ñ**	*iş+üñ* **(12a/3)**
	1. ç.k. eki:	**+(U)mUz**	*ara+muz+a* **(11a/15)**
	2. ç.k. eki:	**+(U)ñUz**	*yėr+üñüz* **(7a/14)**

Sıfat-fiil Ekleri:		
	-dUk	*bil-dük-ler-i* **(24a/13)**
	-Ur	*yaraş-ur* **(21b/8)**

Zarf-fiil Ekleri:		
	-(y)U	*eyle-y-ü* **(22b/23)**
	-(y)Up	*seç-il-üp* **(11b/16)**
	-(y)UbAn	*bağla-y-uban* **(12b/13)**
	-dUKçA	*ol-duḳça* **(31b/25)**
	-dUKdA	*añ-duḳda* **(24a/15)**

Yön Gösterme Eki:	**+ArU**	*iç+erü* **(20a/9)**

4.3.1.3.2.3. Eklerde Düzleşme

Sürekli yuvarlak biçimde olan ekler gibi Eski Anadolu Türkçesi döneminde sürekli düz ünlülerden oluşan ekler de düzlük-yuvarlaklık uyumuna engel olmaktadır. Metinde geçen sürekli düz ünlü bulunduran ekler ve örneklerine aşağıda yer verilmiştir:

Aitlik Eki:	**+KI**	*anda+ġı* **(22b/6)**

Belirtme Eki:	**+(y)I**	*ḳarınca+y+ı* **(22a/11)**

Birliktelik Eki:	**+(y)IlA**	*ḳan+la* **(27b/24)**

Duyulan G. Zaman Eki:	**-mIş**	*çekil-miş* **(35a/14)**

Bildirme Eki			
	Bildirme 2.t.k. eki:	**+sIn**	*gerek+sin* **(3a/12)**
	Bildirme 2. ç.k. eki:	**+sIz**	*kişi+siz* **(30a/2)**

İsimden İsim Yapım Ekleri:		
	+(I)ncI	*bir+inci* **(49a/12)**
	+CI	*+cı* **(48b/8)**

Fiilden İsim Yapım Eki:	**-(y)IcI**	*yırt-ıcı* **(5a/4)**

İstek-emir Kipi 2. t.k. Eki:	**-GIl**	*düzet-gil* **(3b/6)**

İyelik 3.t.k. Eki:	**+(s)I(n)**	*deri+sin* **(4a/24)**

Gelecek Zaman Eki:	**-(y)IsAr**	*ol-ısar* **(23b/4)**

Görülen G. Zaman 3. t.k. Eki:	**-dI**	*ṭoğ-dı* **(33b/15)**

Fiil Çekiminde 2.t.k. Eki:	**-sIn**	*bil-ür-sin* **(43b/12)**
Fiil Çekiminde 2.ç.k. Eki:	**-sIz**	*buyur-ur-sız* **(16a/22)**

Zarf-fiil Eki:		
	-IncA	*yum-ınca* **(27b/13)**

4.3.1.4. Ünlü Türemeleri

Metinde ünlü türemesi bir örnekte tespit edilebilmiştir:

az+u+çuḳ **(38a/21)**

4.3.1.5. Ünlü Düşmeleri

Eski Türkçeden itibaren süregelen bir özellik olarak orta hecede bulunan vurgusuz ünlülerin düşmesi durumu, Eski Anadolu Türkçesinde de devam etmiştir. Metnimizde ünlü düşmesine ait birçok örnek bulunmaktadır:

aġ(ı)z+ı+n+dan **(49b/1)**

ay(ı)r-ıl-up **(15a/19)**

baġ(ı)r+ı **(9a/8)**

beñ(i)z+i **(45a/6)**

bey(i)n+i+si **(46b/6)**

boy(u)n+ı **(39b/6)**

ėy(i)t-e-sin **(55b/15)**

oġ(u)l+ı+n+a **(19a/23)**

4.3.1.6. Ünlü Birleşmeleri

Türkçe kelimelerde iki ünlü yan yana bulunamamaktadır. Bu yüzden ünlü ile biten bir kelime ile ünlü ile başlayan bir kelime veya ekin birleşmesi durumunda ünlüler kaynaşır ve sonucunda kalıplaşmış ifadeler ortaya çıkar. Ünlü geçişmesi adı da verilen bu duruma metnimizde sıklıkla rastlanmaktadır:

böyle (< bu+ile) **(33a/19)**

kendözi (< kendi+özi) **(45b/21)**

n'ėt- (< ne+ėt-) **(47b/13)**

n'eyle- (< ne+eyle-) **(36a/22)**

n'ol- (< ne+ol-) **(51b/9)**

nesne (< ne+erse+ne) **(5b/18)**

niçün (< ne+içün) **(14a/9)**

şimdi (< uş+imdi) **(44a/2)**

şol (< uş+ol) **(54b/10)**

şöyle (< uş+öyle) **(30a/2)**

4.3.2. Ünsüzler

4.3.2.1. Ünsüz Uyumu

Hem Eski Türkçede hem de Eski Anadolu Türkçesi döneminde kelime ve ekler arasında ötümlülük-ötümsüzlük bakımından bir uyum yoktur. Kelimeler ötümlü ya da ötümsüz ünsüzlerle bitse dahi ekler ötümlü şekilleriyle kalıplaştığı için ünsüz uyumuna engel olmaktadır. Dönemin bu genel özelliğine paralel olarak Şâhnâme çevirisinde de ünsüz uyumu görülmemektedir.

4.3.2.2. Ünsüz İkizleşmesi

İkizleşme Türkçenin benimsediği olaylardan değildir. Ancak bazı ses değişiklikleri nedeniyle ikizleşme olayı ortaya çıkabilir. Bu hadise çoğunlukla ekleşme durumunda ve eriyen */g/* sesinin uzattığı ünlünün normal uzunluğa dönerken hece dengelenmesi amacıyla ortaya çıkan ikizleşmedir.[32] Metnimizde ünsüz ikizleşmesine üç örnekte rastlanmıştır:

E.T. *elig> ėlli* **(50b/5)**

E.T. *isig> ıssı* **(35b/3)**

E.T. *aşıġ> aşşı* **(8b/17)**

[32] Hatice Şahin, Eski Anadolu Türkçesi, Ankara, Akçağ Yayınları, 2011, s. 46.

4.3.2.3. Ünsüz Türemesi

Eski Türkçede *ur-* şeklinde olan fiil, Eski Anadolu Türkçesi dönemine gelindiğinde ünsüz türemesi sonucu başına */v/* sesini alarak *vur-* hâline gelmiştir. Ancak metnimizde *ur-* biçiminde kullanılan kelime sadece iki örnekte *vur-* şekliyle kullanılmıştır:

E.T. *ur-> vur-* **(5a/10, 12b/5)**

4.3.2.4. Ünsüz Düşmeleri

Eski Türkçeden itibaren ilerleyen dönemlerde kelime içerisindeki bazı seslerin çeşitli nedenlerle düştükleri görülmektedir. Özellikle Eski Anadolu Türkçesine gelindiğinde kelime sonlarındaki */g, ġ/* seslerinin erimesi sıklıkla görülen bir durumdur. (*bk*. 2.1.3.2.1.)

4.3.2.4.1. Kelime Başında /b/ Sesinin Düşmesi

Kelime başında */b/* sesinin düşmesi hadisesine metnimizde iki örnekte rastlanmıştır. Eski Türkçede *bol-* şeklinde olan yardımcı fiil Anadolu sahasında *ol-* şeklini almıştır. Metinde tüm örnekler *ol-* şeklinde kullanılmıştır:

E.T. *birle> ile* **(14a/23)**

E.T. *bol-> ol-* **(41b/4)**

4.3.2.4.2. Kelime Başında /y/ Sesinin Düşmesi

E.T. *yarmaġan> armaġan* **(24a/13)**

E.T. *yinçge> ince* **(53b/10)**

E.T. *yinçü> incü* **(38b/9)**

E.T. *yitür-> itür-* **(48b/11)**

4.3.2.4.3. Kelime Ortasında /l/ Sesinin Düşmesi

E.T. *keltür-> getür-* **(3b/13)**

E.T. *oltur-> otur-* **(55a/19)**

4.3.2.4.4. Kelime Sonunda /v/ Sesinin Düşmesi

E.T. *ṣub> ṣuv> ṣu* **(2a/17)**

Metinde *ṣuv* kökünden türetilen *ṣuv+ar- (sulamak)* kelimesinde ise kelimenin Eski Türkçe biçimini koruduğu ve kelime sonundaki */v/* sesinin düşmediği tespit edilmiştir.

4.3.2.4.5. Kelime Ortasında ve Sonunda /g, ġ/ Sesinin Erimesi

Eski Türkçede birden fazla heceli kelimelerin sonunda ve eklerin başında yer alan */g, ġ/* sesleri Eski Anadolu Türkçesi döneminde erimiştir:

E.T. *arıġ > arı* **(3b/10)**

E.T. *aṣıġ > aṣṣı* **(18a/15)**

E.T. *belgür- > belür-* **(8b/24)**

E.T. *bilig > bilü* **(16a/21)**

E.T. *bitig > biti* **(54b/1)**

E.T. *busuġ > busu* **(31b/19)**

E.T. *çümgen > çemen* **(42b/9)**

E.T. *elig > el* **(29b/10)**

E.T. *eşgek > eşek* **(5b/10)**

E.T. *ilgerü > ilerü* **(55b/24)**

E.T. *ingek > inek* **(10a/23)**

E.T. *ḳamıġ > ḳamu* **(27b/24)**

E.T. *ḳapıġ > ḳapu* **(20a/8)**

E.T. *ḳatıġ > ḳatı* **(41b/15)**

E.T. *ḳazġan- > ḳazan-* **(5a/22)**

E.T. *kergek > gerek* **(7b/13)**

E.T. *ḳışġa > ḳışa* **(46b/15)**

E.T. *ḳulġaḳ > ḳulaḳ* **(32b/4)**

E.T. *ḳuruġ > ḳuru* **(53a/10)**

E.T. *ṣarıġ > ṣaru* **(55b/7)**

E.T. *süñüg > süñü* **(11b/21)**

E.T. *sürüg > sürü* **(31a/18)**

E.T. *ṭamġaḳ > ṭamaḳ* **(49b/3)**

E.T. *tirig > diri* **(34b/23)**

E.T. *türlüg > dürlü* **(54a/6)**

E.T. *yaḍaġ > yaya* **(32a/18)**

E.T. *yalġan > yalan* **(16b/21)**

E.T. *yaraḳlıġ > yaraḳlu* **(29b/19)**

4.3.2.5. Ünsüz Kaynaşması

Eski Türkçe döneminden itibaren kelime bünyesinde yan yana bulunan */n/* ve */g/* seslerinin kaynaşması, Eski Anadolu Türkçesi döneminde de devam ederek nazal n *(ñ)* sesinin ortaya çıkmasına neden olmuştur:

E.T. *anġa> aña* **(2b/2)**

E.T. *ḳarangu> ḳarañu* **(28b/13)**

E.T. *sanga> saña* **(33a/23)**

E.T. *tanġa> tañа* **(28b/6)**

E.T. *yanġa> yañа* **(27a/25)**

4.3.2.6. Hece Düşmesi

Kelime içerisinde benzer ya da eş hecelerin yan yana gelmesi durumunda bu hecelerden birinin düşmesi olarak tanımlanan bu ses değişikliğinin Eski Anadolu Türkçesinde bazı örnekleri görülmektedir[33]. Metnimizde ayrıca bildirme eki olan */dUrUr/* edatıyla birlikte bu edatın ekleşmiş şekli olan */-dUr/* biçimi de kullanılmıştır:

E.T. *tUrUr > -dUr*

andan durur **(34b/12)**, *çoḳ durur* **(2a/11)**, *ḳayadur* **(29b/15)**, *sendendür* **(35b/7)**, *şöyledür* (46a/16), *var durur* **(8a/4)**

Metinde hece düşmesi yaşanan diğer örnekler ise aşağıda sıralanmıştır:

E.T. *arpaġan > arpa* **(5b/20)**

E.T. *ḳarındaş > ḳardaş* **(20b/16)**

E.T. *ḳuruġsaḳ > ḳursaḳ* **(23a/12)**

E.T. *ṭaṭıġlıġ > ṭaṭlu* **(54b/17)**

E.T. *tiriglig > dirlik* **(6a/2)**

E.T. *yapurġaḳ > yapraḳ* **(32b/8)**

[33] Şahin, age., s. 46.

4.3.2.7. Göçüşme (Metatez)

Kelime içerisindeki ünlü ya da ünsüz seslerin birbiriyle yer değiştirmesi olayına verilen isimdir. Metinde göçüşme olayına ait bir örneğe rastlanmıştır:

E.T. *ḳarva- > ḳarva-* **(5a/9)**

4.3.2.8. Ötümlüleşme

Eski Anadolu Türkçesini Eski Türkçe döneminden ve diğer Orta Türkçe lehçelerinden ayıran en önemli ses özelliklerinden birisi de ötümlüleşmedir. Bu dönemde kelimenin başında, ortasında veya sonundaki ötümsüz */t, k, ç, p/* sesleri ötümlüleşerek */d, g, c, b/* seslerine dönüşmektedir.

Metinde ince ünlülü kelimelerde ötümlüleşme, daha kurallı ve yaygın biçimde görülürken kalın ünlülü kelimelerin ise hem ötümlü ve hem de ötümsüz ünsüzlerle beraber kullanılabildiği görülmektedir.

4.3.2.8.1. t > d Değişikliği

Eski Türkçe döneminde kelime başındaki ve iki ünlü arasındaki */t/* sesinin Eski Anadolu Türkçesinde ötümlüleşerek */d/* sesine dönüştüğü görülmektedir. Metinde bu değişikliğe ait örnekler şu şekildedir:

Kelime Başında

E.T. *ṭaḳı > daḫı* **(23b/8)**

E.T. *tarıġ > daru* **(8a/16)**

E.T. *tė- > dė-* **(55a/20)**

E.T. *tegirmen > degirmen* **(47b/21)**

E.T. *tegme > degme* **(37a/19)**

E.T. *temir > demür* **(48a/3)**

E.T. *temren > demren* **(54a/8)**

E.T. *teñiz > deñiz* **(30a/18)**

E.T. *tiken > diken* **(31a/10)**

E.T. *tile- > dile-* **(32b/2)**

E.T. *tirig > diri* **(34b/23)**

E.T. *ṭoġru > doġru* **(38a/6)**

E.T. *tört > dört* **(50b/8)**

E.T. *tün > dün* **(45b/6)**

Kelime Ortasında

E.T. *alta- > alda-* **(19b/10)**

E.T. *altur- > aldur-* **(29b/3)**

E.T. *amtı > imdi* **(47b/13)**

E.T. *yaṣtuḳ > yaṣduḳ* **(23a/10)**

E.T. *yėti > yėdi* **(11a/24)**

Kelime Sonunda

E.T. *ant > and* **(7b/11)**

Metinde ayrıca kelime başındaki */t-/* sesinin aslî uzun ünlülerin etkisinde kalmasından dolayı ötümlüleşmediği ve Eski Türkçedeki şeklini koruduğu örnekler de mevcuttur:

E.T. *ṭar > ṭar* **(14a/15)**

E.T. *ṭaş > ṭaş* **(22a/1)**

E.T. *ṭolu > ṭolu* **(46a/11)**

E.T. *ṭudaḳ > ṭudaḳ* **(37a/6)**

E.T. *ṭuman* > *ṭuman* **(5b/1)**

E.T. *ṭur-* > *ṭur-* **(26a/19)**

Kelime başında hem */d/* hem de */t/* sesiyle yazılmış kelimeler ise söyledir:

E.T. *ṭaġ*	**(28a/6)**,	*daġ*	**(6b/19)**
E.T. *ṭaġılup*	**(31a/18)**,	*dağılmaġa*	**(52a/16)**
E.T. *ṭoġru*	**(39a/6),**	*doğru*	**(29a/20)**
E.T. *ṭudaḳları*	**(41b/22)**,	*dudaḳ*	**(20a/11)**
E.T. *ṭut-*	**(28b/23)**,	*dut-*	**(18b/1)**

4.3.2.8.2. k > g Değişikliği

Eski Anadolu Türkçesinde kelime başındaki ince sıradan ünlülerle kullanılan */k/* sesinin */g/* sesine dönüştüğü görülmektedir:

E.T. *keç-* > *geç-* **(30b/23)**

E.T. *keḏ-* > *giy-* **(15b/5)**

E.T. *kel-* > *gel-* **(38a/19)**

E.T. *keltür-* > *getür-* **(56a/1)**

E.T. *kergek* > *gerek* **(41a/7)**

E.T. *kėt-* > *git-* **(21a/4)**

E.T. *keyik* > *geyik* **(46b/15)**

E.T. *kezle-* > *gizle-* **(24b/22)**

E.T. *kögüz* > *gögüs* **(5a/11)**

E.T. *kök* > *gök* **(36b/24)**

E.T. *köñlek > göñlek* **(2b/7)**

E.T. *köñül > göñül* **(30a/6)**

E.T. *köz > göz* **(24a/18)**

E.T. *küḏegü > güyegü* **(46b/2)**

E.T. *kümiş > gümüş* **(50b/3)**

E.T. *kün > gün* **(10a/16)**

Ayrıca metinde kalın sıradan ünlülerle birlikte görülen *ḳ > ġ* değişikliğine ait örnekler şu şekildedir:

E. T. *aḳ > aġ* **(33b/16)**

E. T. *ḳov- > ġov-* **(30b/14)**

E.T. *saḳın- > saġın-* **(19b/16)**

E.T. *yarlıḳa- > yarlıġa-* **(25b/15)**

4.3.2.8.3. ç > c Değişikliği

Kelime başında görülmeyen bu ötümlüleşmeye genellikle iki ünlü ses arasında rastlanmaktadır:

E.T. *açık- > acık-* **(34a/23)**

E.T. *ança > anca* **(27b/12)**

E.T. *ḳarınça > ḳarınca* **(43a/13)**

E.T. *kėçe > gėce* **(43a/9)**

E.T. *nėçe > nece* **(7a/13)**

E.T. *yinçge > ince* **(53b/10)**

E.T. *yinçü > incü* **(38b/9)**

4.3.2.9. Sızıcılaşma

4.3.2.9.1. b > v Değişikliği

Eski Türkçede kelime başındaki */b/* sesleri Eski Anadolu Türkçesinde de büyük çoğunlukla varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde üç sözcükte kelime başındaki */b/* sesi sızıcılaşarak yerini */v/* sesine bırakmıştır:

E.T. *bar* > *var* **(41a/10)**

E.T. *bar-* > *var-* **(54b/18)**

E.T. *bėr-* > *vėr-* **(6a/14)**

Kelime içerisinde ise çoğunlukla */b/* sesi */v/* sesine dönüşmüştür:

E.T. *ab* > *av* **(38b/2)**

E.T. *ev* > *ev* **(5b/23)**

E.T. *seb-* > *sev-* **(23a/17)**

E.T. *yabız* > *yavuz* **(55a/22)**

E.T. *yalbar-* > *yalvar-* **(24a/10)**

4.3.2.9.2. d > y Değişikliği

Eski Türkçede ünlüden sonra gelen */d/* sesi birçok lehçede olduğu gibi Eski Anadolu Türkçesinde de sızıcılaşarak */y/* sesine dönüşmüştür:

E.T. *a̲da̲k̲* > *aya̲k̲* **(4a/19)**

E.T. *a̲dġır* > *ayġır* **(27a/1)**

E.T. *a̲dır-* > *ayır-* **(41a/5)**

E.T. *e̲der* > *eyer* **(30b/17)**

E.T. *e̲dgü* > *ėyü* **(18a/16)**

E.T. *kaḏġu > ḳayġu* **(16a/22)**

E.T. *ḳaḏış > ḳayış* **(15a/16)**

E.T. *keḏ- > giy-* **(33a/2)**

E.T. *ḳuḏruḳ > ḳuyruḳ* **(49a/23)**

E.T. *ḳuḏuġ > ḳuyu* **(7b/25)**

E.T. *küḏegü > güyegü* **(46b/2)**

E.T. *uḏluḳ > uyluḳ* **(31a/1)**

E.T. *yaḏaġ > yaya* **(32a/18)**

4.3.2.9.3. ḳ > ẖ Değişikliği

Eski Anadolu Türkçesinde pek yaygın olmayan bu sızıcılaşma şekline dair metinde geçen örnekler şu şekildedir:

E.T. *aḳşam > aẖşam* **(53b/22)**

E.T. *ḳorḳu > ḳorẖu* **(32b/20)**

E.T. *oḳ > oẖ* **(42b/12)**

E.T. *oḳşa- > oẖşa-* **(31b/13)**

E.T. *sarḳıt- > sarẖıt-* **(50b/20)**

E.T. *taḳı > daẖı* **(10a/21)**

E.T. *yıḳ- > yıẖ-* **(14b/6)**

4.3.2.10. Genizsilleşme

Eski Anadolu Türkçesinde geniz ünsüzleri kelime bünyesindeki diğer ünsüzleri de kendisine benzeterek genizsilleştirebilmektedir. Metinde genizsilleşme olayına ait örnekler şu şekildedir:

E.T. *miñ > biñ* **(25a/14)**

E.T. *men > ben* **(44a/9)**

E.T. *muñ > buñ* **(44b/11)**

4.3.2.11. Dudaksılaşma

4.3.2.11.1. ġ > v Değişikliği

Dudak ünlüsü bulunan kelimelerde damak ünsüzü olan */g/* sesi dudaklılaşarak */v/* sesine dönüşmüştür. Metinde bu ses olayına ait bir örneğe rastlanmıştır:

E.T. *ṣoġuḳ > ṣovuḳ* **(19a/10)**

4.4. ŞEKİL (BİÇİM) BİLGİSİ

4.4.1. Yapım Ekleri

4.4.1.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

4.4.1.1.1. + AK, +(I)K

Eski Türkçede *+GAK* biçiminde kullanılan ve genellikle organ adları türeten ek Eski Anadolu Türkçesinde işlek değildir. Metinde eke ait üç örneğe rastlanmıştır:

eñ+ek " çene " **(49a/24)**

ḳara+ḳ " göz, göz bebeği" **(10b/23)**

yañ+aḳ " yanak " **(20a/11)**

4.4.1.1.2. +An

Eski Türkçede çokluk eki olarak kullanılan bu ek, daha sonraki dönemlerde bu işlevini yitirmiş, kalıplaşmış bir iki kelimede kullanılmaya devam etmiştir[34]:

er+en "yiğit, kahraman" **(27a/12)**

oġul+an "oğul, evlat" **(23b/8)**

4.4.1.1.3. +Ar, +şAr

Sayı isimlerinden üleştirme sayı sıfatları türeten işlek bir ektir:

bir+er "birer, teker" **(18b/22)**

ėki+şer "ikişer" **(21b/7)**

4.4.1.1.4. +CA

Eski Anadolu Türkçesinde genellikle küçültme sıfatları ve dil adları türeten işlek bir ektir:

aḳ+ça "akçe, para" **(17b/13)**

ʿArab+ca "Arapça" **(12b/16)**

Pehlev+ce "Pehlevce" **(12b/15)**

4.4.1.1.5. +CAK, +CUK

İsimlerden sıfat ve zarf görevinde kelimeler türeten bir yapım ekidir. Ayrıca küçültme adları da türeten ek oldukça işlektir:

az+u+çuḳ "azıcık" **(38a/21)**

barma(ḳ)+cıḳ "parmakcık" **(34a/22)**

oġlan+cuḳ " oğlancık" **(34b/22)**

---

[34] Şahin, age., s. 55.

ṭar+cuḳ	“ daracık”	**(31a/11)**
tiz+cek	“ hızlı, çabuk”	**(42b/3)**
yalın+caḳ	“açık, çıplak”	**(4b/13)**
yavru+caḳ	“ yavrucak”	**(34b/3)**

4.4.1.1.6. +CI

Meslek ismi ve bir işi sürekli yapan kişi anlamları türeten, dönemin en işlek biri olan eke metinde de sıkça rastlanmaktadır:

bek+çi	“koruyucu”	**(10b/19)**
çarıḳ+çı	“ayakkabıcı”	**(24a/3)**
demür+ci	“demirci”	**(11a/23)**
deve+ci	“ deve bakıcısı”	**(44b/19)**
ėl+çi	*“elçi”*	**(50b/11)**
ḳapu+cı	“ bekçi, nöbetçi”	**(30a/2)**
ḳul+luḳ+çı	“ hizmetçi”	**(39b/21)**
ṣavaş+çı	“savaşan, savaşçı”	**(27b/7)**
ulaḳ+çı	“haberci”	**(54b/9)**
yardım+cı	“yardım eden”	**(31b/14)**

4.4.1.1.7. +dAş

Birliktelik ve ortaklık bildiren ekler türetmektir:

ḳarın+daş	“kardeş”	**(25b/15)**
yol+daş	“dost, arkadaş”	**(21b/1)**

4.4.1.1.8. +dIn

ay+dın “aydın, parlak” **(27b/11)**

4.4.1.1.9. +dU

İşlek bir ek olmayıp yansıma sözcüklerden isimler türetmektedir:

ġıjıl+du “ haykırma, bağırtı” **(34b/2)**

4.4.1.1.10. +düz

Zaman zarfı türeten eke metinde tek örnekte rastlanmaktadır:

gün+düz “gündüz” **(50b/17)**

4.4.1.1.11. +ge

Metinde tek örneğine rastlanan ve işlek olmayan bir ektir:

öz+ge “başka, diğer” **(7b/10)**

4.4.1.1.12. +ıl

Renk isimleri türetmekte olan ekin metnimizde iki örneği bulunmaktadır:

ḳız+ıl “ kırmızı” **(38a/25)**

yaş+ıl “yeşil” **(32a/15)**

4.4.1.1.13. +In

İşlek olmayan bir ektir:

uz+un “uzun” **(52b/1)**

yaḳ+ın “yakın” **(24b/13)**

4.4.1.1.14. +kek

Kalıplaşmış olarak sadece *erkek* kelimesinde görülmektedir:

er+kek " erkek, adam" **(5b/20)**

4.4.1.1.15. +lA

Zaman zarfları türeten ve işlek olmayan bir ektir:

dün+le "geceleyin" **(44b/16)**

öy+le "öğle vakti" **(30b/22)**

ṭañ+la "sabah vakti" **(28b/21)**

4.4.1.1.16. +lAK

Yer adları türeten ek işlek değildir. Metinde eke dair tek örneğe rastlanmıştır:

ot+laḳ "otlak, çayır" **(10a/21)**

4.4.1.1.17. +lAyIn

İsimlere gelerek zarf türeten bir ektir. Metinde tek bir örneği bulunmaktadır:

oġ(u)r+ı+layın " gizlice" **(41a/16)**

4.4.1.1.18. +lIK

Türkçenin eski dönemlerinden itibaren görülen ve en işlek eklerinden biri olan *+lIK* ekinin birçok işlevi bulunmaktadır. Hem somut hem de soyut isimler türeten ek, sıfat tabanlarına eklenerek sıfatları da isimleştirmektedir. Ayrıca metinde ekin Arapça ve Farsça kelime tabanlarında da sıklıkla kullanılarak yeni kelimeler türettiği görülmektedir:

ana+lıḳ "annelik" **(48b/16)**

ay(ı)r-u+lıḳ "ayrılık" **(38a/17)**

aydın+lıḳ "aydınlık" **(2b/21)**

demür+ci+lik	“demircilik”	**(5a/19)**
doġru+lıḳ	“doğruluk, dürüstlük”	**(29a/20)**
el+lik	“ eldiven”	**(6b/1)**
ėyü+lük	“iyilik”	**(15b/23)**
gün+lik	“güneşlik, gölgelik”	**(26a/1)**
ḳarañu+luḳ	“karanlık”	**(28b/19)**
ulu+luḳ	“yücelik”	**(35b/17)**
yara-maz+lıḳ	“kötülük”	**(21a/3)**
yavuz+luḳ	“yiğitlik”	**(15a/20)**
yoz+luḳ	“kötülük”	**(15a/20)**

Eski Anadolu Türkçesinde sıklıkla kullanılan ek, bu dönemde çoğunlukla düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymaktadır fakat metinde yabancı kelimelere eklenirken ekin yuvarlak ünlülü tabanlarda düz ünlü ile kullanıldığı ve kalınlık-incelik uyumuna uymadığı görülmektedir. Bu durum metnin yazıldığı dönemlerde yabancı kelimelerdeki ince ünlülerin kalın biçimde telaffuz edildiğini göstermektedir:

ʿāḳil+lıḳ	“akıllılık”	**(6a/24)**
cādū+lıḳ	“büyücülük”	**(14a/11)**
düşmen+lıḳ	“düşmanlık”	**(35b/9)**
ḫoş+lıḳ	“hoşluk, güzellik”	**(4a/4)**
ḫūb+lıḳ	“güzellik”	**(38a/24)**
kāmil+lıḳ	“olgunluk”	**(7a/19)**
rūşen+lıḳ	“aydınlık”	**(23b/10)**

Ekin sonunda bulunan */k/* sesinin bazı örneklerde tonlulaşarak */g/* sesi ile yazıldığı tespit edilmiştir:

Tañrı+lıġ	"ilahlık"	**(14a/11)**
ulu+luġ	"yücelik"	**(29a/17)**

4.4.1.1.19. +lU

Eski Anadolu Türkçesinde isimlerden sıfat yapmak için kullanılan en işlek eklerinden biridir. Eski Türkçede *+lIg* şeklinde olan ekin sonundaki */g/* sesi düşmüştür. Ekin ünlüsünde görülen yuvarlaklaşma sonucu bu dönemde daima yuvarlak ünlülerle kullanılmıştır:

ad+lu	"ünlü,meşhur"	**(55a/21)**
aġu+lu	"zehirli"	**(28b/9)**
bėzek+lü	"süslü"	**(10a/11)**
eksük+lü	"sakat, engelli"	**(15b/15)**
giz+lü	"gizli"	**(44a/8)**
ḳıynak+lu	"yırtıcı, pençeli"	**(5a/5)**
ört-ü+lü	"gizli, saklı"	**(18a/21)**
ṭar+lu	"sıkıntılı"	**(34a/7)**
yaraḳ+lu	"silahlı"	**(29b/19)**

4.4.1.1.20. +mIş

Altı ve yedi sayılarından kalıplaşmış olarak yine sayı adları türetmektedir:[35]

alt(ı)+mış	"altmış, 60"	**(50b/3)**
yėt(i)+miş	"yetmiş, 70"	**(3a/7)**

[35] bk. *altmış,* EDPT 130b

4.4.1.1.21. +(I)n

Eski Türkçede vasıta hâli olarak kullanılan ek Eski Anadolu Türkçesinde isimlerden zaman ve durum zarfları türetme görevinde de kullanılmıştır. Metinde eke ait üç örneğe rastlanmıştır:

kez+(i)n	"kez, defa"	**(40a/11)**
yaya+n	" yaya olarak"	**(32a/23)**
yig+(i)n	"üstün, baskın"	**(39b/10)**

4.4.1.1.22. +(I)ncI

Sayı isimlerinden sıra sayı sıfatları türetmek amacıyla kullanılan ektir:

bir+(i)nci	"birinci"	**(10a/16)**
dört+(ü)nci	"dördüncü"	**(40a/10)**
ėki+nci	"ikinci"	**(51b/13)**
üç+(i)nci	"üçüncü"	**(12b/8)**

4.4.1.1.23. +rAK

Karşılaştırma ve üstünlük gibi anlamlar katan ek işlek olarak kullanılmış, zarf ve sıfat türünde sözcükler türetmiştir:

gür+rek	"daha sağlam"	**(15a/17)**
sevgilü+rek	" daha değerli"	**(35a/9)**

4.4.1.1.24. +(s)I

Kelimeye benzer, gibi anlamları katan, işlek olmayan bir ektir. Metinde tek örnekte tespit edilmiştir:

ay(ı)r-ıḳ+(s)ı	"farklı, ayrı"	**(47a/2)**

4.4.1.1.25. +sul

İşlek olmayan ek Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde sadece tek örnekte görülmektedir:

yoḳ+sul "yoksul, fakir" **(52b/19)**

4.4.1.1.26. +sUz

Yokluk anlamları türeten ekin ünlüsü bu dönemde daima yuvarlak ünlü ile kullanılmıştır. Metinde işlek biçimde kullanıldığı görülmektedir:

ata+suz "babasız, yetim" **(27b/1)**

çeri+süz "askersiz" **(16b/6)**

dil+süz "sessiz, sakin" **(10b/21)**

eksük+süz "noksansız, tam" **(12b/10)**

ṣav+suz "sözsüz" **(9a/16)**

suç+suz "suçsuz,günahsız" **(23a/3)**

4.4.1.1.27. +(I)z

Metinde tek bir örnekte tespit edilmiştir:

yal(ı)ñ-(ı)z "yalnız, tek" **(7b/23)**

4.4.1.2. İsimden Fiil Yapım Ekleri

4.4.1.2.1. +A-

İsim köklerinden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türeten işlek bir ektir:

beñ(i)z+e- "benzemek" **(53a/11)**

boş+a-t- "boşandırmak" **(29a/7)**

dil+e- "dilemek, istemek" **(22a/9)**

oy(u)n+a- “kımıldamak” **(2a/24)**

yaş+a- “yaşamak” **(15a/1)**

4.4.1.2.2. +Al-, +l-

İsim köklerinden geçişsiz fiiller türeten işlek bir ektir:

az+al- “azalmal, eksilmek” **(32a/2)**

ince+l- “incelmek” **(2b/20)**

ḳoca+l- “yaşlanmak” **(19a/20)**

ṭar+al- “daralmak, bunalmak” **(41b/10)**

yön+el- “yönelmek, yola çıkmak” **(56a/9)**

4.4.1.2.3. +An-

Eski Türkçeden itibaren varlığını sürdüren ek, Eski Anadolu Türkçesinde işlek değildir. Metinde iki örnekte tespit edilmiştir:

boş+an- “çözülmek, vazgeçmek” **(29b/25)**

u(vu)t+an- “utanmak, mahcup olmak” **(20a/22)**

4.4.1.2.4. +Ar-, +r-

İsim köklerinden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türeten işlek bir ektir:

aḳ(ġ) +ar- “ağarmak” **(42b/24)**

bel(g)ü+r- “belirmek” **(25a/19)**

ḳara+r- “kararmak” **(7a/22)**

ṣar(ıg)+ar- “sararmak” **(47b/20)**

yaş+ar- “yeşermek” **(52b/16)**

4.4.1.2.5. +At-, +t-

İşlek olmayan ek metinde üç örnekte geçmektedir:

göz+et- "korumak, kollamak" **(30a/6)**

ṭon+at- "giydirmek" **(55a/12)**

yavaş-at- "ehlileştimek" **(5b/22)**

4.4.1.2.6. +dA-

İsimlerden ve yansıma kelimelerden hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türetebilen bir ektir. Eski Türkçeden itibaren kullanılan ek Eski Anadolu Türkçesinde işlevini daha çok *+lA* ekine bırakmıştır. İşlek değildir:

al+da- "aldatmak" **(19b/10)**

iz+de- (iste-) "istemek" **(38a/20)**

ḳımıl+da-n- "hareket etmek" **(34b/10)**

4.4.1.2.7. +I-

İsimlerden geçişsiz fiiller türeten ek işlek değildir:

berk+i- "güçlenmek" **(43b/3)**

ḳaḳ+ı- "öfkelenmek" **(14a/6)**

şaḳ+ı- "ötmek, şakımak" **(29a/3)**

4.4.1.2.8. +IK-

Geçişsiz fiiller türeten ek, Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde işlek olarak kullanılmıştır:

aç+ıḳ- "acıkmak" **(34a/3)**

bir+ik-dür- "birikmek, yığımak" **(26b/8)**

göz+ik- “gözükmek” **(52b/25)**

ṭar+ıḳ- “daralmak, sıkılmak” **(9b/21)**

4.4.1.2.9. +irge-

Tek örnekte tespit edilen ek işlek değildir:

es+irge- “korumak” **(50a/2)**

4.4.1.2.10. +KIr-, +Ir-

Eski Türkçe döneminde de görülen ek yansıma sözcüklerden fiiller türetmektedir:

ġıj+ġur- “haykırmak” **(49a/25)**

çıġ+ır- “çığırmak” **(31a/8)**

çıñ+ır- “çınlamak” **(28a/5)**

ḥay+ḳır- “haykırmak” **(49b/2)**

4.4.1.2.11. +lA-

Eski Türkçeden itibaren her dönemde sıkça kullanılan eklerden birisidir. Hem geçişli hem de geçişsiz fiiller türeten ekin metnimizde kullanımına ait birçok örnek bulunmaktadır:

aġu+la- “zehirlemek” **(15b/3)**

av+la- “avlamak” **(5b/10)**

baġ+la- “bağlamak” **(4b/18)**

bes(i)+le- “beslemek” **(23a/20)**

eyer+le- “eyer vurmak” **(14a/14)**

göz+le- “gözlemek, bakmak” **(15b/21)**

ḳarşu+la- “karşılamak” **(38b/9)**

ḳuç-ak+la- “kucaklamak” **(52a/6)**

öğ-üt+le- “öğüt vermek” **(10a/23)**

ṣu+la- “sulamak” **(3a/16)**

4.4.1.2.12. +lAn-

İsimden fiil türeten *+lA* eki ile *-n-* dönüşlülük ekinin kaynaşması sonucu oluşmuştur. İsim tabanlarına eklenerek geçişsiz fiiller türetmekte ve işlek biçimde kullanılmaktadır:

at+lan- “ata binmek” **(51b/10)**

gölge+len- “kararmak” **(46a/2)**

ḳanat+lan- “uçmak, yükselmek” **(51b/5)**

ḳayġu+lan- “kaygılanmak” **(38a/8)**

öyke+len- “öfkelenmek” **(50b/22)**

yanḳu+lan- “yankılanmak” **(27a/16)**

4.4.1.2.13. +lAş-

İsimden fiil türeten *+lA* eki ile *-ş-* dönüşlülük ve işteşlik ekinin kaynaşması sonucu oluşmuştur:

esen+leş- “esenlik dilemek” **(49a/23)**

4.4.1.2.14. +ra-

Tek örnekte rastlanan ek işlek değildir:

çıñ+ra-ḳ “küçük çan” **(36a/3)**

4.4.1.3. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

Fiilden fiil yapım ekleri genellikle fiillerin anlamını ettirgenlik, dönüşlülük, edilgenlik ve işteşlik bakımından değiştiren çatı ekleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların dışında anlamlar katan fakat işlek olmayan fiil türetme ekleri de bulunmaktadır:

4.4.1.3.1. Ettirgenlik Ekleri

Geçişsiz fiillerden geçişli fiiller türeten eklerdir. Eski Türkçeden itibaren işlek olarak kullanılan bu ekler metinde de sıklıkla kullanılmıştır:

4.4.1.3.1.1. -Ar-

Eklendiği fiilleri geçişli hâle getirmektedir:

çıḳ-ar-	"çıkarmak, ayırmak"	**(26b/14)**
git-er-	"gidermek"	**(48b/17)**
ḳız-ar-	"kızarmak"	**(39b/12)**
ḳop-ar-	"koparmak"	**(41b/13)**

4.4.1.3.1.2. -dUr-

Eski Türkçede *+tUr-* şeklinde görülen ek Eski Anadolu Türkçesinde ötümlüleşerek *+dUr* biçimini almıştır. İşlek olarak kullanılan ek, fiilleri geçişli hâle getirmiştir. Ekin ünlüsü daima yuvarlak ünlüyle yazılmıştır:

aġ-dur-	"yükseltmek"	**(6b/25)**
bil-dür-	"bildirmek"	**(37b/16)**
doḳın-dur-	"zarar vermek"	**(8a/2)**
düz-et-dür-	"hazırlatmak"	**(56a/6)**
ėr-iş-dür-	"eriştirmek"	**(37a/16)**

giy-dür- “giydirmek” **(32b/15)**

ṭol-dur- “doldurmak” **(43a/4)**

uy-dur- “boyun eğdirmek” **(7b/18)**

üle-ş-dür- “paylaştırmak” **(15b/16)**

4.4.1.3.1.3. -Ur-

Eski Türkçe döneminde *-GUr-* biçiminde olan ekin başındaki */g/* sesi eriyerek bu dönemde *-Ur-* biçimini almıştır. Ekin ünlüsü Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde daima yuvarlak ünlüyle yazılmıştır. İşlek olarak kullanılmıştır:

art-ur- “artırmak” **(11a/23)**

bat-ur- “batırmak” **(15a/11)**

biş-ür- “pişimek” **(50a/21)**

deg-ür- “eriştirmek” **(41a/11)**

duy-ur- “ilan etmek” **(9b/5)**

geç-ür- “geçirmek” **(29b/12)**

giy-ür- “giydirmek” **(35b/25)**

ṣav-ur- “savurmaḳ” **(5a/6)**

ṭoy-ur- “doyurmak” **(52b/6)**

uç-ur- “yükseltmek” **(12b/3)**

Ayrıca metinde iki örnekte ekin Eski Türkçedeki şekliyle kullanıldığı tespit edilmiştir:

ėr-gür- “eriştirmek” **(44b/9)**

ṭur-ġur- “kaldırmak” **(53b/24)**

4.4.1.3.1.4. -(I)t-

aḳ-(ı)t- “akıtmak” **(12a/4)**

sarḳ-(ı)t- “sarkıtmak” (**19b/9)**

4.4.1.3.1.5. -t-

Ünlü ile ya da */l, r/* sesleri ile biten çok heceli fiillere getirilen ve işlek biçimde kullanılan ettirgenlik ekidir:

ağla-t- “ağlatmak” **(32b/25)**

ay(ı)r-ıl-t- “ayırmak” **(25b/4)**

bağla-t- “esir etmek” **(44b/19)**

besle-t- “büyütmek” **(37b/16)**

düre-t- “yaratmak” **(18b/20)**

ḳarar-t- “karartmak” **(26b/25)**

ḳıġır-t- “çağırtmak” **(52b/6)**

ögür-t- “bağırtmak” **(48a/12)**

ṣarar-t- “soldurmak” **(20b/22)**

yaṣa-t- “hazırlatmak” **(27a/15)**

4.4.1.3.1.6. -z-

İşlek olarak kullanılmamıştır. Eski Türkçede görülüp sonraki dönemlerde sadece türemiş kelimelerde kalıplaşmış olarak bulunur. Metinde iki örnekte tespit edilmiştir:

em-(ü)z-ür- “emzirmek” **(10a/20)**

düt-(ü)z- “tütsülemek” **(15b/7)**

4.4.1.3.2. Edilgenlik Ekleri

4.4.1.3.2.1. -(I)l-

Eski Anadolu Türkçesinin en işlek edilgenlik ekidir. Ünlüsü düz olarak kullanılmıştır:

baṣ-(ı)l-	"yenilmek"	**(5a/8)**
bėzen-(i)l-	"süslenilmek"	**(42b/7)**
buy(u)r-(ı)l-	"emredilmek"	**(13b/13)**
ḳır-(ı)l-	"öldürülmek"	**(30a/18)**
ḳur-(ı)l-	"kurulmak, hazırlanmak"	**(3a/7)**
ṭuy-(ı)l-	"duyulmak, öğrenilmek"	**(14a/14)**
vėr-(i)l-	"verilmek"	**(50b/5)**
yarat-(ı)l-	"yaratılmak"	**(21a/19)**

4.4.1.3.2.2. -(I)n-

Ünlüyle ya da */l/* sesiyle biten fiillere getirildiğinde hem edilgenlik hem de dönüşlülük anlamı veren ektir. Ünlüsü daima düzdür:

al-(ı)n-	"alınmak"	**(15b/10)**
çal-(ı)n-	"çalınmak, seslendirilmek"	**(42b/24)**
döşe-n-	"yayılmak, serilmek"	**(38b/4)**
oḳı-n-	"söylenmek, anılmak"	**(28a/13)**
yasa-n-	"düzenlenmek"	**(36b/5)**
yük+le-n-	"yüklenmek, koyulmak"	**(12a/15)**

4.4.1.3.3. Dönüşlülük Ekleri

4.4.1.3.3.1. -(I)l-

boz-(ı)l-	“bozulmak, aksamak”	**(46b/9)**
düz-(i)l-	“bir işe girişmek”	**(25b/4)**
kes-(i)l-	“ kesilmek, kopmak”	**(31b/5)**
ṣaç-(ı)l-	“ saçılmak, dağılmak”	**(47a/22)**
üz-(i)l-	“üzülmek”	**(34a/20)**
yaḳ-(ı)l-	“aşık olmak”	**(39b/20)**
yıġ-(ı)l-	“toplanmak, birikmek”	**(6a/7)**
yükse-l-	“ yülselmek, uzamak”	**(2a/24)**

4.4.1.3.3.2. -(I)n-

düz-(i)n-	“düzünmek, hazırlanmak”	**(46b/16)**
ḳımıl+da-n-	“hareket etmek”	**(34b/10)**
silk-(i)n-	“silkinmek, toparlanmak”	**(9a/24)**
ṭola-n-	“dolanmak, gezinmek”	**(33b/2)**
ulula-n-	“kibirlenmek”	**(4a/6)**
yar-a+la-n-	“yaralanmak”	**(28b/11)**
yaṣda-n-	“yaslanmak”	**(42a/23)**
yuvala-n-	“yuvarlanmak”	**(34a/12)**

4.4.1.3.3.3. -(I)ş-

İşteşlik eki olan *-(I)ş-* bazı örneklerde fiilin çatısını dönüşlü hâle getirebilmektedir:

bula-ş-	"bulaşmak"	**(34a/24)**
çaġ(ı)r-(ı)ş-	"bağırmak, seslenmek"	**(54a/18)**
ėr-(i)ş-	"erişmek, ulaşmak"	**(6a/18)**
ṭola-ş-	"gezinmek"	**(50a/12)**
yara-ş-	"yakışmak"	**(19b/3)**

4.4.1.3.4. İşteşlik Ekleri

4.4.1.3.4.1. -(I)ş-

Bir işi karşılıklı ya da birlikte yapma anlamı veren ek işlek olarak kullanılmıştır:

aġla-ş-	"ağlaşmak"	**(4b/18)**
çek-(i)ş-	"savaşmak"	**(48a/)**
dile-ş-	"birbirinden dilemek"	**(26a/1)**
ḳucaḳ+la-ş-	"kucaklaşmak"	**(32a/6)**
ṣanç-(ı)ş-	"süngüleşmek"	**(30b/16)**
ṣor-(ı)ş-	"karşılıklı hatır sormak"	**(21b/5)**
söyle-ş-	"karşılıklı konuşmak"	**(51b/16)**
ṭur-(ı)ş-	"dövüşmek"	**(38b/7)**

4.4.1.3.5. Fiilden Fiil Yapan Diğer Ekler

4.4.1.3.5.1. -AlA-, -lA-

İşlek olmayan bir ektir:

ayır-t-la-	"ayırmak, seçmek"	**(5a/18)**
ṣal-la-n-	"sallanmak"	**(41b/1)**
ügür-t-le-	"iyisini seçmek"	**(5b/20)**
yuv-ala-n-	"yuvarlanmak"	**(34a/12)**

4.4.1.3.5.2. -I-

Metinde iki örnekte tespit edilmiştir:

ḳaz-u-	"kazımak, kaldırmak"	**(13b/24)**
sür-i-	"sürüklemek"	**(24b/19)**

4.4.1.3.5.3. -(ü)mse-

Metinde bir örnek tespit edilmiştir:

gül-(ü)mse-	"tebessüm etmek, gülmek"	**(55a/20)**

4.4.1.4. Fiilden İsim Yapım Ekleri

4.4.1.4.1. -A

Bazı kelimelerde kullanılan ek, aslında zarf-fiil ekinin kalıplaşmış hâlidir:

ėrt-e	"ertesi gün, yarın"	**(45a/17)**
geç-e	"taraf, yan, yaka"	**(45b/12)**
gör-e	"göre, nazaran"	**(15b/1)**
öt-e	"öbür taraf, yan"	**(54a/9)**

4.4.1.4.2. -AK, -K

Eski Türkçede *-gAK* şekliyle kullanılan ekin başındaki */g/* sesi bu dönemde erimiştir. Hem geçişli hem de geçişsiz fiillere getirilebilen ek yer ismi ve alet isimleriyle birlikte sıfatlar da türetmektedir. Eski Anadolu Türkçesinde işlek olarak kullanılmıştır:

bėze-k	"süs, ziynet"	**(3a/15)**
bıç-aḳ	"bıçak"	**(43a/23)**
bin-ek	"binek hayvan"	**(5b/20)**
büyü-k	"büyük, kocaman"	**(52b/14)**
çıñ+ra-ḳ	"küçük çan"	**(36a/3)**
dėr-in-ek	"dernek, toplantı"	**(55b/19)**
döşe-k	"yatak, şilte"	**(20b/23)**
ır-aḳ	"uzak"	**(24b/12)**
ṣolu-ḳ	"soluk, nefes"	**(49a/18)**
ṣovu-ḳ	"soğuk"	**(19a/10)**
ṭanı-ḳ	"tanık, şahit"	**(11b/5)**
yalabı-ḳ	"parlak"	**(32a/14)**
yat-aḳ	"yuva"	**(13a/8)**

4.4.1.4.3. -nAK

Metinde işlek olarak kullanılmayan ek bir örnekte tespit edilmiştir:

yıġ-naḳ	"toplantı, topluluk"	**(24a/2)**

4.4.1.4.4. -ç

Eski Türkçede de aynı biçimde kullanılan ek işlek değildir. Metinde eke ait iki örnek tespit edilmiştir:

ṣaġın-ç	"istek, arzu"	**(42a/1)**
tın-ç>dinç	" dinç, sağlıklı"	**(6b/12)**

4.4.1.4.5. -GU

Ünlüsü daima yuvarlak olan ek işlek olarak kullanılmıştır:

bil-gü	"bilgi"	**(52b/24)**
çal-ġu	"çalgı"	**(52a/9)**
sev-gü	"sevgi, aşk"	**(34b/4)**
uy(u)-ḳu	"uyku"	**(17b/23)**
yan-ḳu	"yankı"	**(14a/19)**

4.4.1.4.6. -ġuç

İşlek olmayan ek metinde tek örnekte tespit edilmiştir:

alda-ġuç	"aldatıcı, düzenbaz"	**(5a/14)**

4.4.1.4.7. -GUn

İşlek olarak kullanılan ek genellikle sıfatlar türetmiştir:

az-ġun	"azgın, sapkın"	**(41b/12)**
düz-gün	"düzgün, uygun"	**(5a/23)**
kes-gün	"keskin"	**(47a/6)**
ṣat-(ġ)un	"bedel, intikam"	**(24b/21)**

4.4.1.4.8. -(I)m

Ünlü uyumuna uyan ek işlek olarak kullanılmış ve daha çok tek heceli fiillerden soyut ve somut isimler türetmiştir:

gey-(i)m	"at zırhı"	**(27a/13)**
ṭut-(u)m	"davranış"	**(39b/8)**
öl-(ü)m	"ölüm"	**(7a/15)**
yė-m	"yem, yiyecek"	**(5b/23)**
yet-(i)m	"sahipsiz, kimsesiz"	**(44b/23)**
yort-(u)m	"koşuş, koşma"	**(31a/7)**

4.4.1.4.9. -(I)n

Hem Eski Türkçede hem de Eski Anadolu Türkçesinde işlek olmayan eklerdendir:

biç-(i)n	"ekin biçme"	**(51b/20)**
büt-(ü)n	"bütün, hepsi"	**(5b/9)**
deg-(i)n	"kadar, dek, değin"	**(30a/9)**
ek-(i)n	"ürün, hasat"	**(49b/14)**
gel-(i)n	"gelin, eş"	**(17a/16)**

4.4.1.4.10. -malu

Ek metinde tek örnekte tespit edilmiştir:

ṣaġ-malu	"süt veren, sağılan"	**(51b/20)**

4.4.1.4.11. -men

İşlek olmayan ek metinde tek örnekte tespit edilmiştir:

deg-ir-men "değirmen" **(47b/21)**

4.4.1.4.12. -mi

degir-mi "yuvarlak" **(23a/25)**

4.4.1.4.13. -mur

yaġ-mur "yağmur" **(30b/11)**

4.4.1.4.14. -sI

giy-si "giysi, kıyafet" **(23b/20)**

4.4.1.4.15. -U

Eski Türkçede *-Ig* şeklinde olan ek, kelime ve ek sonundaki */g/* sesinin erimesi sonucunda *-U* biçimiyle kullanılmıştır:

ay(ı)r-u "başka, diğer" **(20a/1)**

bil-ü "zihin, idrak" **(26b/16)**

ḳoḳ-u "koku" **(16b/1)**

öl-ü "ölü" **(3b/17)**

ört-ü "örtü" **(5b/19)**

ṣaç-u "para" **(56a/5)**

sür-ü "sürü, topluluk" **(31a/18)**

yap-u "yapı, bina" **(12b/19)**

4.4.1.4.16. -(U)K

Ünlüsü daima yuvarlak olan eklerdendir. Hem geçişli hem de geçişsiz fiillere gelebilen ek işlek olarak kullanılmıştır:

art-(u)ḳ	"fazla, ziyâde"	**(43b/9)**
böl-(ü)k	"parça, kısım"	**(12a/18)**
buyur-(u)ḳ	"emir, buyruk"	**(25a/13)**
çat-(u)ḳ	"çatık"	**(21b/9)**
kes-(ü)k	"kesik, kesilmiş"	**(23a/4)**
ḳıs-(u)ḳ	"dar geçit"	**(14b/7)**
ḳon-(u)ḳ	"konuk, misafir"	**(51b/12)**
ṭol-(u)ḳ	"dolu, dolmuş"	**(35b/4)**

4.4.1.4.17. -(U)t

Daha çok yer ve araç isimleri türeten ek işlek olarak kullanılmıştır:

bėze-n-t	"süs, ziynet"	**(16a/4)**
bin-(ü)t	"binek hayvanı"	**(5b/20)**
ög-(ü)t	"öğüt, nasihat"	**(45b/11)**
yoġur-t	"yoğurt"	**(7b/2)**

4.4.1.4.18. -üse

İşlek olmayan ek tek örnekte tespit edilmiştir:

giy-üse	"giysi"	**(22b/15)**

4.4.1.4.19. -(y)IcI

Ekin ünlüsü daima düzdür. Bir işi yapan, eden anlamında sıfatlar türetmektedir:

aç-ıcı	"açan"	**(31b/18)**
al-ıcı	"alan"	**(33a/9)**
bėcer-ici	"Allah, yaratan"	**(44a/2)**
besle-(y)-ici	"besleyen, büyüten"	**(34b/24)**
biç-ici	"öldüren, yok eden"	**(53a/11)**
düret-ici	"Allah"	**(48b/17)**
ḳar-ış-dur-ıcı	"karştıran"	**(39b/14)**
öldür-ici	"katil, öldüren"	**(22a/12)**
ṣal-ıcı	"kılıç kullanan"	**(33a/12)**
ṭoġur-ıcı	"doğuran"	**(48b/16)**
ṭut-ıcı	"avcı, yakalayan"	**(21a/8)**
yırt-ıcı	"vahşi, yabani"	**(5b/20)**

4.4.2. İsim

4.4.2.1. İsim Çekim Ekleri

4.4.2.1.1. Çokluk Eki

Eski Türkçeden itibaren Türkçenin her devrinde olduğu gibi hem Eski Anadolu Türkçesi döneminde hem metinde çokluk ifade etmek amacıyla *+lAr* eki kullanılmıştır:

beg+ler	**(24b/8)**
cevher+ler	**(50b/24)**

eren+ler+üñ **(6a/12)**

ırmaḳ+lar **(5a/21)**

ḳapu+cı+lar **(53b/14)**

ḳaravaş+lar **(32a/8)**

kişi+ler+i **(18a/7)**

mūbed+ler **(3a/21)**

yigit+ler **(18a/24)**

4.4.2.1.2. İyelik Eki

Düzlük-yuvarlaklık uyumunun tam olmadığı metinde dönemin genel özelliklerine paralel olarak I. ve II. şahıs iyelik ekleri daima yuvarlak, III. şahıs iyelik ekleri ise daima düz ünlülerle kullanılmıştır:

1. tekil	**+(U)m**	*ayaḳ+um* (49b/15), *ev+üm.*(43b/24)
2. tekil	**+(U)ñ**	*ad+uñ* (13b/25), *söz+üñ+i* (7b/12)
3. tekil	**+(s)I(n)**	*ata+sı* (20b/24), *ḳapu+sı+n* (18a/7)
1. çoğul	**+(U)mUz**	*ara+muz+da* (46a/8), *ön+ümüz* (47b/14)
2. çoğul	**+(U)ñUz**	*göñ(ü)l+ünüz* (11b/4), *yardım+ñuz* (31b/14)
3. çoğul	**+lArI(n)**	*baş+ların* (4b/18), *etek+lerin* (26a/19)

4.4.2.1.3. Hâl Ekleri

4.4.2.1.3.1. İlgi Eki (Genitif)

İsimle isim arasında ilgi kuran ek, Eski Türkçeden itibaren aynı biçimde kullanılmıştır. Metinde daima dar-yuvarlak ünlüyle *+nUñ* şeklinde kullanılmıştır:

delik+üñ **(15a/18)**

eren+ler+üñ **(6a/12)**

kişi+nüñ **(53a/25)**

sen+üñ **(22a/19)**

4.4.2.1.3.2. Yönelme Hâli (Datif)

Eski Türkçede *+GA* şeklinde kullanılan yönelme hâli eki Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde, ekin başındaki */g/* sesinin yutulması sonucu *+A* biçiminde kullanılmıştır. Ünlü ile biten kelimelere getirildiğinde kelime ile ek arasına bir de */y/* ünsüzü girer:

ėl+e **(14a/8)**

ḳarın+daş+a **(31a/8)**

ḳılıç+a **(10b/25)**

ṣavaş+a **(47b/11)**

yė-mek+e **(8b/4)**

4.4.2.1.3.3. Belirtme Hâli (Akuzatif)

Eski Türkçede *+I(G)* şeklinde kullanılan belirtme hâl ekini Eski Anadolu Türkçesi döneminde *+(y)I* olarak görmekteyiz. Bu dönemde kelime ve eklerin sonundaki */g/* sesinin eridiği bilinmektedir. Ekin ünlüsü daima düz-dar ünlülüdür. Metinde belirtme hâlinin yaygın olarak kullanıldığı biçimde budur:

dil+i **(25b/24)**

ḳarınca+yı **(22a/11)**

kendü+yi **(52a/3)**

oḳ+ı **(18b/8)**

yigit+i **(9a/10)**

Eski Anadolu Türkçesinde iyelik eki almış bazı isimlerin *+(y)I* belirtme hâl ekini almadan belirtme durumuna girdiği ve söz konusu eki almadan belirtili nesne olduğu görülür. Böyle örneklerde sıfır accusative söz konusudur. Bu durum yalnızca iyelik eki almış kelimelerde görülür.[36] Metinde bu duruma ait örnekler ise şu şekildedir:

ad+ı+n **(12a/13)**

baġ(ı)r+ı+n **(54a/7)**

göñ(ü)l+i+n **(39b/16)**

göz+i+n **(22a/6)**

uyluḳ+ı+n (31a/1)

Metinde sıklıkla kullanılan *+(y)I* biçimi dışında ekin diğer Orta Türkçe lehçelerinde karakteristik hâle gelen *+nI* biçimine ait örneklere de rastlanmıştır. Söz konusu *+nI* biçimindeki ek Eski Türkçede sadece zamirlere gelmiştir. Eski Anadolu Türkçesine ait ilk metinlerde bu kullanıma rastlanmaktadır:

biribiri+ni **(26b/5)**

kendü+ni **(15b/2)**

ṭaş+nı **(5a/19)**

yėryüzi+ni **(33a/11)**

Metinde ayrıca belirtme hal ekinin kimi örneklerde yazılmadığı ekin hemze işareti (ء) ya da sadece ye (ى) işareti ile gösterildiği de tespit edilmiştir:

çeriyi (چرىٔ) **(47b/15)**

dünyāyı **(دنیای)** **(4b/6)**

ʿināyeti **(عنایتُ)** **(6a/12)**

[36] Şahin, age., s. 52.

ḳayayı **(قیای)** **(5b/1)**

ḳorḳuyı **(قورقوی)** **(49a/21)**

kendüyi **(کندی)** **(7b/9)**

nāmeyi **(نامۀ)** **(45b/13)**

şehzādeyi **(شهزادۀ)** **(4b/14)**

4.4.2.1.3.4. Bulunma Hâli (Logatif)

Eski Türkçeden bu yana değişiklik göstermeden kullanılan bulunma hâl eki metinde *+dA* şeklinde kullanılmıştır. Ünsüz uyumuna uymayan ek sadece ötümlü olarak kullanılmıştır:

ana+da **(19b/24)**

çemen+de **(15b/7)**

ova+da **(6b/3)**

yėr+de **(5a/8)**

yıġnaḳ+da **(26b/21)**

4.4.2.1.3.5. Ayrılma Hâli (Ablatif)

Ayrılma hâl eki metinde *+dAn* biçiminde kullanılmıştır. Ünsüz uyumuna uymayan ek sadece ötümlü olarak kullanılmıştır:

deri+den **(6b/4)**

gėce+den **(48a/8)**

ḳol+dan **(28b/8)**

ḳorḳ-u+dan **(51a/12)**

siz+den **(39b/25)**

4.4.2.1.3.6. Eşitlik Hâli (Ekvatif)

Eski Anadolu Türkçesinde işlek biçimde kullanılan eşitlik hâl eki *+CA* ekidir:

gizlü+ce **(41a/6)**

ḥaḳḳ+ı+n+ca **(43a/9)**

öñ+ce **(17a/24)**

yėr+i+n+ce **(37b/16)**

4.4.2.1.3.7. Vasıta Hâli (İnstrümental)

Metinde vasıta yani fiilin hangi araçla yapıldığını bildiren durum eki için hem ekler hem de *bile, birle ve ile* edatları kullanılmıştır:

+(I)n

yaya+n **(36a/17)**

+(I)lA

altun+la **(17b/13)**

ėyülik-ile **(15a/5)**

ṭañ+la **(28b/21)**

ṭırnaḳ-ıla **(4b/14)**

4.4.2.1.3.8. Yön Gösterme Hâli (Direktif)

Yön gösterme durumu birkaç örnekte kalıplaşmış olarak görülmektedir. Eski Türkçede *+GArU* şeklinde olan ekin başındaki */g/* sesinin düşmesi ile Eski Anadolu Türkçesi döneminde ek *+ArU* biçiminde kullanılmıştır. Kimi örneklerde ise sadece *+rA* ve *+rU* ekleri yön gösterme eki olarak kullanılmıştır:

arḳa+ru **(49a/23)**

iç+erü **(20a/9)**

ṣoñ+ra **(33a/1)**

ṭaş+ra **(13a/4)**

4.4.2.1.4. Soru Eki

Metinde soru anlamı için soru sözcükleri dışında */mI/* soru edatı da kullanılmıştır. Ancak söz konusu soru edatının yazımında kendisinden önceki kelimeden ayrı yazılması hususunda bir birlik yoktur. Bazı örneklerde soru edatı kendinden önceki kelimeden ayrı yazılırken bazı örneklerde ise kelimeye bitişik yazılmıştır:

ḳorḳmaz mısın	(قورقمز مسن)	**(22a/10)**
oldımı	(اولديمی)	**(34b/20)**
perīmidür	(پريمدر)	**(34a/9)**
ṣaġmıdur	(صغمدر)	**(26a/7)**
var mı	(ورمی)	**(26a/4)**
yoḳmı	(يوقمی)	**(26a/4)**

4.4.2.1.5. İsimlerde Ek-fill

Eski Türkçeden itibaren hem isimlere gelerek onların fiil gibi çekimlenmelerini sağlayan hem de fiilleri birleşik zamanlı hale getiren *ėr-* yardımcı fiili Eski Anadolu Türkçesinde *i-* şeklini almıştır. *i-* fiili isimlerde öğrenilen geçmiş zaman, duyulan geçmiş zaman, geniş zaman ve şart kipleriyle birlikte kullanılmıştır. Bazı örneklerde *i-* fiili kaybolurken sadece zaman ve şahıs eki kalmaktadır. Ayrıca olumsuz çekiminde ise *degül* edatı ile kullanılmıştır.

i- yardımcı fiilinin yazımında birlik söz konusu değildir. Ek-fiilin ekleşme sürecinde olduğu bu dönem içerisinde kimi zaman isimden ayrı kimi zamansa isme bitişik yazılmıştır. Ayrıca */i-/* fiili hem kapalı ė hem de elif ile yazılmıştır:

4.4.2.1.5.1. Ek-fiilin Öğrenilen Geçmiş Zamanı

Ek-fiilin öğrenilen geçmiş zamanı çekiminde *i-* yardımcı fiili *-mIş* ekini alarak isimlere gelir. Metindeki örneklerde *i-* fiilinin kaybolduğu görülür:

ḫāk+mış **(47b/18)**

var+mış **(17a/15)**

yoḳ+mış **(17a/15)**

4.4.2.1.5.2. Ek-fiilin Görülen Geçmiş Zamanı

Ek-fiilin görülen geçmiş zamanı çekiminde *i-* yardımcı fiili *-dI* ekini alarak isimlere gelir. Metinde *i-* fiilinin kaybolduğu örnekler de mevcûttur:

bunlar-ıdı **(45b/13)**

rāżı degil-idi **(19a/23)**

ṭaġ-ıdı **(28a/20)**

yigit+di **(29b/8)**

4.4.2.1.5.3. Ek-fiilin Geniş Zamanı

Geniş zaman çekimi diğer zamanlara göre farklıdır. Bu zamanın ilk iki kişisi için müstakil kişi ekleri 3. kişi için ise ya eksiz kullanım ya da *tur-* fiilinin geniş zamanından kalıplaşan *+dUr* ve *+dUrUr* eki kullanılır[37]:

aġaç+dur **(19b/10)**

böyle+dür **(51b/1)**

diken+durur **(5a/13)**

ḳul+am **(36b/25)**

lāyıḳ degil+üz **(51a/19)**

[37] Şahin, age., s. 70.

4.4.2.1.5.4. Ek-fiilin Şart Kipi

Ek-fiilin şart kipi çekiminde *i-* yardımcı fiili *-sA* ekini alarak isimlere gelir ve koşul anlamı katar:

gerek+se **(40a/19)**

pādişāh+sa **(43b/11)**

var+ısa **(51a/24)**

yoḳ+sa **(8b/4)**

4.4.3. Fiil

4.4.3.1. Fiil Çekim Ekleri

4.4.3.1.1. Kişi Ekleri

Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde hem zamir kökenli hem de iyelik kökenli kişi ekleri kullanılmıştır:

Zamir Kökenli Kişi Ekleri

	Tekil	**Çoğul**
I. Kişi	-Am, men	-Uz, -vUz
II. Kişi	-sIn, sen	-sIz
III. Kişi	-	-lAr

İyelik Kökenli Kişi Ekleri

	Tekil	**Çoğul**
I. Kişi	-m	-k
II. Kişi	-ñ	-ñUz
III. Kişi	-	-lAr

4.4.3.1.2. Bildirme Kipleri

4.4.3.1.2.1. Görülen Geçmiş Zaman

Görülen geçmiş zaman için *-dI* eki kullanılmıştır. 1. ve 2. tekil kişi ekleri ekin ünlüsüne eklendiğinde yuvarlaklaşır; 3. tekil ve çoğul kişilerde ise daima düz ünlüyle kullanılmıştır. Ayrıca ekin *d-* ünsüzü daima ötümlü olup ünsüz uyumunu bozmaktadır:

1. tekil kişi	*ėt-dü-m*	**(3b/7)**
2. tekil kişi	*iste-dü-ñ*	**(18b/25)**
3. tekil kişi	*gel-di*	**(25a/15)**
1. çoğul kişi	*bul-un-du-ḳ*	**(31a/21)**
2. çoğul kişi	*ḳıl-du-ñuz*	**(16a/22)**
3. çoğul kişi	*ṣıġın-dı-lar*	**(47a/1)**

4.4.3.1.2.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

-mIş

Öğrenilen geçmiş zaman için *-mIş* eki kullanılmıştır. Ekin ünlüsü Eski Türkçeden itibaren daima düzdür:

1. tekil kişi	*vėr-miş-em*	**(43b/21)**
2. tekil kişi	*egir-miş-sin*	**(31a/11)**
3. tekil kişi	*sür-miş*	**(8b/1)**
1. çoğul kişi	*ėt-me-miş-üz*	**(16b12)**
2. çoğul kişi	*dön-miş-siz*	**(11b/5)**
3. çoğul kişi	*otur-mış-lar*	**(23a/14)**

-(y)UpdUr(Ur)

-mIş eki dışında *-(y)Up* zarf-fiil eki ile *-dur(ur)* bildirme ekinin birleşerek kalıplaşması sonucu ortaya çıkan yapı, cümleye sonradan farkına anlamı katmıştır. Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde bu kullanım daha çok 3. kişi çekimlerinde görülmektedir:

aç-ıl-updur **(46a/25)**

ağla-t-updurur **(32b/25)**

bit-ir-üpdür **(10b/16)**

ḳoy-updurur-am **(18b/24)**

otur-updur **(26a/16)**

4.4.3.1.2.3. Şimdiki Zaman

Anadolu sahasında 15. yüzyıldan itibaren şimdiki zaman için *-(y)A yor(Ur)* kalıbı kullanılmaya başlanmıştır. Metinde de bu kullanıma sıklıkla rastlanmaktadır:

1. tekil kişi	*ṭur-a yorur-am* **(48b/23)**
2. tekil kişi	-
3. tekil kişi	*gel-e yorur* **(55b/4)** *ṣavaş-a yorur-ken* **(29a/7)**
1. çoğul kişi	*git-e yoruz* **(18b/10)**
2. çoğul kişi	-
3. çoğul kişi	-

4.4.3.1.2.4. Geniş Zaman

Geniş zaman için *-(V)r* eki kullanılmıştır. Ekin ünlüsü bazen dar-yuvarlak bazense geniş-düz olarak kullanılmıştır. Geniş zamanın 1. ve 2. kişi çekimlerinde kullanılan şahıs ekleri kişi zamirlerinden dönüşmüştür:

1. tekil kişi	*bil-ür-em*	**(43b/4)**
2. tekil kişi	*ṣan-ur-sın*	**(34b/9)**
3. tekil kişi	*yaḳ-ar*	**(6a/19)**
1. çoğul kişi	*ėt(d)-er-üz*	**(50b/16)**
2. çoğul kişi	*dut-ar-sız*	**(21a/3)**
3. çoğul kişi	*git-er-lerdi*	**(26b/24)**

4.4.3.1.2.5. Gelecek Zaman

Metinde gelecek zamanın kullanımı üç farklı biçimde yapılmıştır:

-(y)AcAK

Eski Türkçeden itibaren aslında sıfat-fiil olarak kullanılan ek, Eski Anadolu Türkçesinin son dönemlerinde gelecek zamanı çekimlemek için kullanılmıştır. Metinde en işlek olarak kullanılan gelecek zaman ekidir. Ekin metinde çoğunlukla *-dur* bildirme ekini alarak birleşik zamanlı çekimlendiği de görülmektedir:

aġla-y-acaḳ-dur **(28a/19)**

bıraḳ-acaḳ degil+dür **(54b/23)**

çıḳ-acaḳ-dur **(30b/12)**

ḳıl-acaḳ **(19a/9)**

ḳurtar-acaḳ-dur **(20b/11)**

ol-acaḳ-dur **(9b/8)**

-(y)IsAr

Eski Türkçede yaygın olarak kullanılan ek, işlekliğini yitirmiştir:

baḫtiyār ol-ısar **(23b/4)**

iḫtiyār ḳıl-ısar **(23b/5)**

ḳal-ma-y-ısar **(15b/9)**

-sA gerek

Kalıplaşmış bir kullanım olarak karşımıza çıkan ek hem gelecek zaman hem de gereklilik kipi çekimlerinde kullanılmıştır. Gelecek zaman çekimine ait örnekler şu şekildedir:

boş+al-sa gerek **(49b/19)**

bula-n-sa gerek **(13a/24)**

ḳurtıl-ma-sa gerek **(3a/10)**

ol-sa gerek **(10a/5)**

4.4.3.1.3. Dilek Kipleri

4.4.3.1.3.1. Dilek-Şart Kipi

Dilek-şart kipi olarak -*sA* eki kullanılmıştır:

1. tekil kişi	*bul-maz-sa-m* **(3a/15)**
2. tekil kişi	*iste-r-se-ñ* **(17a/3)**
3. tekil kişi	*yarat-sa* **(43a/15)**
1. çoğul kişi	*ėy(i)t-ür-se-k* **(9b/16)**
2. çoğul kişi	*dė-se-ñüz* **(7a/17)**
3. çoğul kişi	**-**

4.4.3.1.3.2. İstek Kipi

İstek kipi için *-(y)A* eki kullanılmıştır:

1. tekil kişi	*vėr-e-y-üm* **(10a/21)**
2. tekil kişi	*çek-e-sin* **(49b/25)**
3. tekil kişi	*ara-y-a* **(18b/2)**
1. çoğul kişi	*al-a-lum* **(28b/21),** *biş-ür-e-vüz* **(50a/21)**
2. çoğul kişi	**-**
3. çoğul kişi	*gör-e-ler* **(52a/22)**

4.4.3.1.3.3. Emir Kipi

Emir kipinin bir eki olmayıp kişilere göre çekimleri özel eklerle yapılmaktadır. 1. kişi çekimleri bulunmayan emir kipinin 2. tekil kişi çekimi eksiz ya da *-gIl* ekiyle gerçekleştirilmiştir. 3. kişi çekimlerinde de sadece kişi ekleri kullanılmıştır:

1. tekil kişi	**-**
2. tekil kişi	*av+la-n-ma-ġıl* **(18b/9)**, *gel* **(15a/20)**, *gözet-gil* **(8a/3)**
3. tekil kişi	*yė-süñ* **(6b/12)**
1. çoğul kişi	**-**
2. çoğul kişi	**-**
3. çoğul kişi	*git-me-sünler* **(41a/10)**

4.4.3.1.3.4. Gereklilik Kipi

Eski Anadolu Türkçesinde gereklilik kipi için kullanılan özel bir ek bulunmamaktadır. Gereklilik anlamı bu dönemde *-(y)A* istek kipi ve *-sA gerek* kalıbıyla verilmektedir.

4.4.3.2. Birleşik Fiiller

Türkçede birleşik fiiller bir isim ile yardımcı fiilin birleşmesi ve iki fiilin çeşitli zarf-fiil ekleri ile birleşmesi sonucu oluşmaktadır. Metinde her iki tür birleşik fiile sıklıkla rastlanmaktadır.

4.4.3.2.1. İsim+yardımcı fiil / fiil Dizilişinde Olanlar

Eski Anadolu Türkçesinde isimlerin fiil gibi kullanılmasını sağlayan *ėt-*, *eyle-*, *ḳıl-*, *ol-*, *bul-*, *dut-/ṭut-*, *ur-/vur-* ve *al-* yardımcı fiilleri bulunmaktadır. Bu yardımcı fiiller genellikle yabancı kelimelerle bir arada kullanılmaktadır:

İsim + ėt-

dermān ėt(d)-üp **(9a/6)**

efsūn ėt(d)-er **(29b/1)**

gümān ėt-düm **(49a/25)**

ḥamd ėt(d)-er-üz **(50b/16)**

luṭf ėt(d)-e-sin **(24a/1)**

pāk ėt(d)-e-vüz **(24b/2)**

ṣavaş ėt(d)-en-ler **(31b/9)**

terk ėt(d)-üp **(35a/20)**

İsim + eyle-

ābādān eyle-di **(5a/18)**

cefā eyle-y-üp **(34a/14)**

fikr eyle-y-em **(52a/13)**

ḫaber eyle-ñ **(50b/11)**

naṣīḥat eyle-di-ler **(48b/4)**

selām eyle-di **(45a/10)**

tamām eyle-y-e-m **(3b/7)**

yād eyle-y-ü **(55b/14)**

İsim + ḳıl-

arzū ḳıl-a **(13a/10)**

bahāne ḳıl-maḳ **(44b/16)**

buyruḳ ḳıl-a **(44b/3)**

helāk ḳıl-du-ñ **(31a/17)**

ḳarār ḳıl-dı **(16a/5)**

seyr ḳıl-dı **(34a/19)**

yardım ḳıl-du-ñ **(32b/1)**

İsim + ol-

āşüfte ol-up **(34b/16)**

bay ol-dı **(15b/16)**

büryān ol-a **(48b/10)**

dermān ol-a-m **(55a/23)**

ġālib ol-dı **(24a/23)**

mest ol-a-lar **(1b/16)**

ṣayru ol-maḳ **(7a/5)**

İsim + bul-

amān bul-ur-sa **(37a/11)**

aṣṣı bul-dı **(8b/17)**

çāre bul-ma-dı-lar **(9a/9)**

ṣafā bul-up **(54a/2)**

ziyān bul-du-m **(18a/15)**

İsim + dut-/ṭut-

boyun dut-dı-lar **(16a/1)**

göñül ṭut-dı **(5a/2)**

ḳılıç dut-ar-lar **(27b/3)**

ümīd ṭut-an **(46a/2)**

yüz dut-dı **(23a/3)**

İsim + ur-/vur-

bend ur-up **(5b/6)**

ceng ur-up **(42a/24)**

ḳanat ur-dı **(37a/4)**

ḳulaḳ ur-mış-dı **(46b/10)**

yüzine vur-ma-dı **(12b/5)**

İsim + al-

and al-up **(50b/1)**

cān al-a-lum **(28b/21)**

ḫaber al-maḳ **(44a/17)**

intiḳām al-ur-am **(20a/2)**

ẕevḳ al-ur **(37b/1)**

4.4.3.2.2. Fiil+fiil Dizilişinde Olanlar (Tasvîr Fiilleri)

4.4.3.2.2.1. Sürerlilik Bildiren Birleşik Fiiller

Eylemin sürekli yapıldığını veya devam ettiğini gösteren birleşik fiil için *asıl fiil+zarf-fiil+tasvirî fiil (gel-, ko-,dur-)* kalıbı kullanılmıştır:

aġla-y-u gel-miş-em **(11a/14)**

aṣ-a ḳo-dı **(15a/18)**

çıḳ-a gel-di **(54a/17)**

iste-y-ü gel-miş-durur **(35b/2)**

ṭur-a gel-diler **(21b/18)**

4.4.3.2.2.2. Tezlik Bildiren Birleşik Fiiller

Eylemin hızlı biçimde yapıldığını gösteren birleşik fiil için *asıl fiil+zarf-fiil+tasvirî fiil (vėr-)* kalıbı kullanılmıştır:

dė-y-i vėr- **(47b/7)**

ėt(d)-i vėr-üñ **(9b/14)**

ėy(i)t-i vėr-em **(31b/21)**

ḳıl-ı vėr-di **(8a/14)**

ṣal-ı vėr-ür-di **(9a/13)**

4.4.3.2.2.3. Yeterlilik Bildiren Birleşik Fiiller

Eylemi gerçekleştirmeye gücü yetme durumunu gösteren birleşik fiil için *asıl fiil+zarf-fiil+tasvirî fiil (bil-)* kalıbı kullanılmıştır:

añ-a bil-ür **(26a/7)**

at-a bil-en-i **(14a/16)**

ėt(d)-e bil-dük-ñ-ce **(3b/12)**

ėşit-i bil-e **(2a/10)**

gel-e bil-ür **(30b/3)**

ṭur-a bil-me-y-e **(30b/2)**

yė-y-e bil-ür **(50a/12)**

Yeterlilik fiilinin olumsuz çekiminde ise *bil-* fiili bazı örneklerde kullanılırken bazısında kullanılmamıştır:

geç-e bil-mez **(44a/2)**

gel-i-mez **(26b/20)**

ḳurtar-ı-maz **(32b/23)**

var-ı-maz **(32b/22)**

4.4.3.2.2.4. Yaklaşıklık Bildiren Birleşik Fiiller

Eylemin neredeyse gerçekleştiğini gösteren birleşik fiil için *asıl fiil+zarf-fiil+tasvirî fiil (yaz-)* kalıbı kullanılmıştır:

çıḳ-a yaz-dı **(36b/23)**

ėr-e yaz-dı **(23a/23)**

4.4.3.3. Fiilimsiler

4.4.3.3.1. İsim-fiiller

4.4.3.3.1.1. -Iş

bin-iş **(39b/13)**

ėn-iş **(48a/4)**

otur-ış-ın **(25b/22)**

yüri-y-iş **(38b/18)**

İsim-fiil eki olan ek kalıcı isimler de türetmiştir:

beñze-ş	"eş, benzer"	**(17b/1)**
bil-iş+lik	"tanıdık, âşina"	**(30a/10)**
çal-ış	"savaş, mücadele"	**(39b/14)**
dė-(y)-iş	"kelâm, söz"	**(41a/1)**
döv-üş	"dövüş, kavga"	**(18a/14)**
ur-uş	"kavga, cenk"	**(22a/4)**
üle-ş	"hisse, pay"	**(38a/5)**
yüri-y-iş	"saldırı, hücum"	**(37b/11)**

4.4.3.3.1.2. -işlik

-Iş isim-fiil ekinin genişletilmiş biçimi olan ek Eski Anadolu Türkçesinde işlek değildir. Metinde bir örnekte rastlanmıştır:

bil-işlik **(30a/10)**

4.4.3.3.1.3. -mA

ağla-ş-ma **(38a/14)**

çağ(ı)r-ış-ma **(4b/19)**

yėl-me **(13b/17)**

yė-me-den **(38a/10)**

yüg(ü)r-üş-me **(4b/19)**

4.4.3.3.1.4. -mAk

göster-mek **(24a/21)**

ḥīle ėt-mek **(30a/5)**

ögren-mek **(38a/11)**

giz+le-mek **(46b/17)**

yalvar-maḳ **(51b/4)**

ṣayru ol-maḳ (**7a/5)**

İsim-fiil eki olan ek */-Iş/* ekinde olduğu gibi kalıcı isimler türetmiştir:

boġ-mag "gerdanlık, kolye" **(42b/8)**

giy-mek "elbise, kıyafet" **(5a/23)**

iç-mek "içki" **(54b/15)**

yė-mek "yiyecek" **(8a/16)**

4.4.3.3.1.5. -mAklIk

-mAk isim-fiil ekinin genişletilmiş biçimi olan ek aynı fonksiyonda kullanılmıştır:

endīşe ėt-meklik-e **(9a/5)**

göster-meklik-e **(51b/17)**

öl-meklik **(22b/17)**

ulaş-maḳlıḳ-a **(41a/2)**

4.4.3.3.2. Sıfat-fiiller

4.4.3.3.2.1. -(y)An

Geniş zaman anlamı veren ve Eski Türkçede *-gAn* şeklinde kullanılan sıfat-fiil eki, fiillerden sıfat türünde sözcükler türetmekte ve işlek biçimde kullanılmıştır:

eyle-y-en **(18b/20)**

gör-en **(26b/13)**

oḳı-y-an **(3a/25)**

ol-an **(13b/14)**

öl-dür-en **(49a/11)**

uġra-y-an **(46b/5)**

vėr-en **(49a/10)**

Ek, Eski Anadolu Türkçesinde kalıcı isimler de türetmiştir:

düz-en "düzen, tertip" **(47a/21)**

yarat-an "Allah, Yaratan" **(49b/7)**

yüri-y-en "insan, insanoğlu" **(2b/1)**

4.4.3.3.2.2. –(y)AcAK

Gelecek zaman anlamı katan ek işlek biçimde kullanılmıştır:

çek-ecek nesnelerden **(2a/2)**

dön-ecek vaḳt **(22a/25)**

git(d)-ecek vaḳtüm **(32a/1)**

ḳaç-acaḳ yėrde **(18b/25)**

ḳorḳ-acaḳ günlerüñ **(9b/25)**

ol-acaḳ nesnelere **(2a/2)**

ṭoġ-acaḳ zamān **(23a/19)**

ṭur-acaḳ vaḳt **(26b/9)**

Gelecek zaman sıfat-fiil eki olan ek, kimi örneklerde kalıplaşarak kalıcı isimler türetmiştir:

em-ecek > em-cek "meme" **(48b/15)**

giy-ecek "giyecek, kıyafet" **(5b/11)**

yė-y-ecek > yė-cek "yiyecek, yemek" **(12a/22)**

4.4.3.3.2.3. -dUK

Görülen geçmiş zaman anlamı veren sıfat-fiiller türeten ek işlek biçimde görülmektedir. Ekten sonra genellikle iyelik eklerini almaktadır:

alıḳo-duḳ+ları **(9a/7)**

bil-dük+üm **(51a/13)**

gönder-dük+i **(25b/1)**

iste-dük+in+den **(49b/23)**

ṣavaş-duḳ-uñuz+a **(40a/15)**

ṭoġ-duḳ-ı **(30a/11)**

ur-duḳ+ları **(11b/12)**

4.4.3.3.2.4. -mAz

Geniş zamanın olumsuzu anlamını veren ektir:

düken-mez namla **(3a/9)**

yara-maz nesnelerden **(2a/7)**

4.4.3.3.2.5. -mIş

Geçmiş zaman anlamı katan ek işlek biçimde kullanılmıştır:

düş-miş budaḳ **(47a/5)**

pelengī giy-miş perī **(4b/8)**

iş gör-miş mūbedler **(3a/21)**

ṣuv+ar-ıl-mış nīz-ḫançerle **(22a/16)**

yarat(d)-ıl-mış+dan **(21a/9)**

yaş+a-mış kişiler **(10a/13)**

yıl+la-mış şarāb **(8a/18)**

Ek metinde ayrıca kalıcı isimler de türetmiştir:

geç-miş "geçmiş, mâzi" **(3a/20)**

şına-n-mış "deneyimli" **(16b/17)**

yė-miş "meyve" **(31a/10)**

4.4.3.3.2.6. -(U)r

Geniş zaman anlamı katan ek işlek olarak kullanılmıştır:

añla-r kimse **(2a/11)**

ḳayna-r bir oġlancuḳ **(34a/23)**

söyle-r dil **(2b/3)**

yara-r iş **(15a/23)**

4.4.3.3.3. Zarf-fiiller

4.4.3.3.3.1. -(y)A, -(y)U

Durum anlamı katan zarf-fiil ekinin metnimizdeki asıl işlevi tasvirî fiillerin kurulmasını sağlamaktır. Farklı ünlülerle de kullanılabilen ek oldukça işlektir.

dė-y-ü **(7b/19)**

iste-y-ü **(20b/14)**

yė-y-e iç-e **(17b/8)**

yüri-y-ü **(16a/10)**

4.4.3.3.3.2. -AlI

Seyrek kullanılan ek metinde tek örnekte görülmektedir:

ol-alı **(40b/23)**

4.4.3.3.3.3. -(y)ArAK

Durum anlamı katan eke ait iki örneğe rastlanmıştır:

söyle-y-erek **(55a/20)**

yüri-y-erek **(40b/5)**

4.4.3.3.3.4. -dUgIncA

Metinde eke ait iki örnek tespit edilmiştir:

ėr-dügince **(43a/8)**

ol-duġınca **(13b/9)**

4.4.3.3.3.5. -dUKçA

Geçmiş zaman sıfat-fiil ekine eşitlik hâli eki getirilerek yapılan ek *(-duk+ça)*, zaman anlamı katmaktadır. Metinde eke ait iki örnek tespit edilmiştir:

dön-dükçe **(20b/24)**

ol-duḳça **(31b/25)**

4.4.3.3.3.6. -dUKdA, -dUKdAn

Geçmiş zaman sıfat-fiil ekine bulunma ya da ayılma hal eki getirilerek yapılan ek *(-duk+da/dan)*, zaman anlamı katmaktadır. Metinde işlek olarak kullanıldığı görülmektedir:

añ-duḳdan **(24a/15)**

bil-dükden **(6b/22)**

bul-duḳda **(53a/21)**

geç-dükden **(23a/16)**

gel-dükde **(6b/8)**

göriş-dükden **(18b/18)**

ol-duḳda **(24a/1)**

öl-dükde **(25b/15)**

ṭoḳu-duḳdan **(6b/5)**

4.4.3.3.3.7. -IncA

Zaman anlamı katan zarf-fiil eki metinde işlek olarak kullanılmıştır:

çıḳ-ınca **(3a/3)**

ėr-ince **(37a/26)**

ėriş-ince **(19b/20)**

gel-ince **(30b/20)**

ol-ınca **(37b/16)**

var-ınca **(53a/16)**

yum-ınca **(27b/12)**

4.4.3.3.3.8. -IncAK

Eski Anadolu Türkçesinde nâdiren kullanılan ve *-IncA* ekinin genişletilmiş biçimi olan eke bir örnekte rastlanmıştır:

ṣay-ıncaḳ **(53a/7)**

4.4.3.3.3.9. -(y)IcAK

Eski Anadolu Türkçesinde gelecek zaman anlamı katan zarf-fiillerden olan ek, metinde işlek olarak kullanılmıştır:

bıraḳ(ġ)-ıcaḳ **(54b/23)**

dė-y-icek **(10b/2)**

dök-icek **(29a/8)**

ėr-iş-icek **(17b/10)**

ėşit(d)-icek **(46b/21)**

ėt(d)-icek **(39a/25)**

gözle-y-icek **(16b/5)**

ḳıl-ıcaḳ **(49a/10)**

ḳop-ıcaḳ **(49a/9)**

ḳurtıl-ıcaḳ **(2b/23)**

ol-ıcaḳ **(53b/22)**

öl-icek **(42a/9)**

yėt-icek **(25a/16)**

4.4.3.3.3.10. -(I)ken

Zaman anlamı katan *-ken* zarf-fiil ekinin metinde hem *i-* yardımcı fiiliyle birlikte hem de bu yardımcı fiil olmadan esas fiile eklenerek kullanıldığı örnekler bir arada görülmektedir:

gel-ür-ken **(12b/4)**

git(d)-er-ken **(8b/14)**

ḳaç-ar i-ken **(10a/15)**

söyle-r i-ken **(9a/4)**

ṭur-ur-ken **(44a/16)**

uyu-r-ken **(12b/4)**

4.4.3.3.3.11. -mAdAn

Durum anlamı katan ek metinde işlek değildir:

iç-meden **(38a/11)**

incit-meden **(35b/2)**

yė-meden **(38a/10)**

4.4.3.3.3.12. -mAdIn

Diğer zaman zarf-fiilleri esas fiile zaman bakımından sonralık kazandırır. Bu ek ise, diğerlerinin tersine, esas fiile zamanda öncelik verir. Yani esas fiilin yapıldığı zamanda, zarf-fiil ekinin geldiği fiilin yapılmamış olması gerektiği şartını koyar.[38] Eski Türkçede *-mAtI/-mAtIn* şeklinde olan ek metinde işlek olarak kullanılmıştır:

başla-n-madın **(34b/12)**

geç-medin **(56a/13)**

gör-medin **(40a/20)**

işlen-medin **(34b/12)**

ḳaldur-madın **(52b/14)**

ol-madın **(39b/1)**

ṭur-madın **(53a/2)**

4.4.3.3.3.13. -(y)Up

İki fiili birbirine bağlayan zarf-fiil eki bu sayede cümleleri birleştirmektedir. Dâima yuvarlak ünlüyle kullanılan ek oldukça işlektir:

aç-up **(33b/20)**

aḳıt(d)-up **(12a/4)**

ışmarla-y-up **(10a/23)**

iste-y-üp **(30b/8)**

keber-t(d)-üp **(30b/13)**

oḫşa-y-up **(44b/22)**

yüri-y-üp **(16a/2)**

[38] Gürer Gülsevin, Eski Anadolu Türkçesinde Ekler, Ankara, TDK Yayınları, 2017, s. 138.

4.4.3.3.3.14. -(y)UbAn

-*Up* zarf-fiil ekinin genişletilmiş biçimidir. Eski Anadolu Türkçesine ait işlek olmayan eke iki örnekte rastlanmıştır:

bağla-y-uban **(12b/13)**

var-uban **(27a/21)**

4.4.4. Zamir

4.4.4.1. Kişi Zamirleri

	Ben	**Sen**	**Ol**	**Biz**	**Siz**	**Anlar**
Genitif	*benüm* **(20b/18)**	*senüñ* **(37a/26)**	*anuñ* **(1b/5)**	*bizüm* **(24a/19)**	*sizüñ* **(40a/15)**	*anlaruñ* **(31b/19)**
Datif	*baña* **(54a/1)**	*saña* **(7b/20)**	*aña* **(43b/24)**	*bize* **(12a/8)**	*size* **(31a/9)**	*anlara* **(40b/2)**
Akuzatif	*beni* **(33a/7)**	*seni* **(10b/15)**	*anı* **(28b/19)**	*bizi* **(19b/10)**	*sizi* **(41b/15)**	*anları* **(17b/14)**
Logatif	*bende* **(43a/22)**	*sende* **(35a/10)**	*anda* **(17b/24)**	*bizde* **(33a/17)**	-	-
Ablatif	*benden* **(49a/2)**	*senden* **(20a/1)**	*andan* **(56a/3)**	*bizden* **(21b/21)**	*sizden* **(17a/25)**	*anlardan* **(13b/22)**
Ekvatif	-	-	*anca* **(27b/12)**	-	-	-
İnstrümental	*benümle* **(11a/25)**	*senüñle* **(35a/25)**	*anuñla* **(26a/15)**	-	*sizüñle* **(15a/7)**	*anlaruñla* **(16b/8)**

Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde kişi isimlerinin yerini tutan altı kişi zamiri bulunmaktadır:

	Tekil	**Çoğul**
1. kişi	*ben*	*biz*
2. kişi	*sen*	*siz*
3. kişi	*o, ol*	*anlar*

Bilindiği üzere 3. kişi zamirinin kökü gelen çekim ekleri sonuncunda değişmektedir. Aşağıdaki tabloda kişi zamirlerinin çekim eki almış şekilleri gösterilmiştir:

4.4.4.2. İşaret Zamirleri

Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan işaret zamirleri *bu, şu, ol ve şol*'dur. Kişi zamiri *ol* ile işaret zamiri *ol* arasında ayrım yoktur:

bu

bu **(7b/25)**, *bu+lar* **(20b/7)**, *bu+ña* **(45b/13)**, *bu+nca* **(33a/12)**, *bu+nda* **(45a/13)**, *bu+ndan* **(21b/14)**, *bu+nı* **(54b/21)**, *bu+nlar* **(52a/22)**, *bu+nsuz* **(37b/14)**, *bu+nuñ* **(36b/10)**, *bu+nuñ-çün* **(44b/5)**, *bu+nuñla* **(34a/6)**

şu

şu **(24b/7)**, *şu+ña* **(17b/23)**, *şu+nlar* **(13b/12)**, *şu+nuñ* **(49a/15)**

ol / şol

ol **(19a/21)**, *ol+dı* **(29b/14)**, *ol+dur* **(41b/23)**; *şol* **(35a/17, 47b/25, 54b/10)**

4.4.4.3. Dönüşlülük Zamirleri

Metinde kullanılan dönüşlülük zamirleri "*kendü, kendözi ve öz"* zamirleridir:

kendözi **(18a/24, 28b/23, 45b/21),** *kendöz+imden* **(16b/6),** *kendözi+n* **(34b/8),**

kendü **(20a/16)**, *kendü+ler* **(54a/4)**, *kendü+m* **(50a/25)**, *kendü+me* **(21a//16)**, *kendü+ñe* **(18b/10)**, *kendü+ni* **(33a/18)**, *kendü+si* **(9b/20)**

öz+i **(8b/13)**, *öz+inden* **(11a/3)**, *öz+iyle* **(4a/10)**

4.4.4.4. Belirsizlik Zamirleri

Metinde kullanılan belirsizlik zamirlerine ait örnekler şu şekildedir:

birbiriyle **(30a/9)**, *biri* **(52b/10)**, *birisi* **(21b/5)**, *cümle* **(4a/14)**, *cümlesi* **(43a/6)**, *her biri* **(30a/23)**, *her birisinden* **(36a/19)**, *her kim* **(11b/16)**, *her ne* **(51a/12)**, *ḳamu* **(31b/7)**, *ḳamusı* **(32b/21)**, *ḳanḳısıdur* **(17b/17)**, *kimesne* **(32b/21)**, *kimisi* **(8a/9)**, *kimse* **(20a/15)**, *ne kim* **(44a/9)**, *özge* **(28a/14)**

4.4.4.5. Soru Zamirleri

Eski Anadolu Türkçesinde ve metinde kullanılan soru zamirleri *kim* ve *ne* zamirleridir. Ayrıca bu soru zamirlerine çekim ekleri getirilerek yeni soru sözcükleri de türetilmiştir:

kim **(4a/18)**, *kimden* **(11a/16)**, *kimdür* **(54a/17)**, *kime* **(9b/8)**, *kimlerdür* **(26a/5)** *kimüñ* **(13a/7)**

ne **(16a/22)**, *nedür* **(55a/24)**, *neye* **(44b/4),** *nesi* **(51b/19)**

Metinde hem mensur hem de manzum kısımlarda *ne* soru zamirinin kendinden sonraki kelimeyle birleştiği örnekler de görülmektedir:

ne etdiler > n'ėtdiler **(47b/13)**

ne eyler > n'eyler **(36a/22)**

ne oldı > n'oldı **(8b/13)**

4.4.5. Sıfat

4.4.5.1. Niteleme Sıfatları

İsimlerin niteliklerini bildiren sıfatlara metinde sıkça rastlanmaktadır:

adlu *(ejdehā)* **(37a/14)**

aġır başlu *(kişiler)* **(18b/6)**

aġır *(çeri)* **(29b/19)**

altun *(kürsi)* **(24b/14)**

ḳara ḳara *(bulutlar)* **(32a/15)**

pāk *(oġul)* **(33b/22)**

ulu *(begler)* **(24b/8)**

uzaḳ *(yėr)* **(54a/5)**

yaramaz *(nesneler)* **(2a/7)**

yėrince *(sözler)* **(37b/10)**

4.4.5.2. Belirtme Sıfatları

İsimleri işaret, soru, sayı ve belirsizlik bakımından belirten sıfatlardır:

4.4.5.2.1. İşaret Sıfatları

Metinde kullanılan işaret sıfatları *bu, şu, işbu, ol* ve *o'*dur. İşaret sıfatı olan bu sözcükler hal ekleri ya da çoğul eklerini aldıklarında ise zamir haline gelirler.

bu *(işden)* **(18a/14)**

bu *(yolı)* **(36b/11)**

işbu *(maḫlūḳ)* **(34b/8)**

ol *(gün)* **(52a/2)**

ol *(yöreye)* **(49b/16)**

şol *(ağaç)* **(8b/2)**

şol *(gökler)* **(39b/23)**

Metinde çoğunlukla *"ol"* işaret sıfatı kullanılmıştır. Fakat Eski Anadolu Türkçesinin son dönemlerinde görülen *"o"* işaret sıfatı da metinde iki yerde kullanılmıştır:

o siyāh *(mārlar)* **(13b/2)**

o *(ḳolında)* **(13b/7)**

4.4.5.2.2. Soru Sıfatları

İsimleri soru yoluyla belirten sıfatlardır. Metinde geçen soru sıfatları ise şunlardır:

ḳanḳı *(memleket)* **(16a/3)**

ḳanḳı *(vilāyetde)* **(16a/3)**

ne *(vaḳt)* **(38a/17)**

nėce *(bahāneñ)* **(11a/21)**

nete *(siz)* **(55b/11)**

4.4.5.2.3. Belirsizlik Sıfatları

İsimleri farklı yönlerden belli belirsiz belirten sıfatlardır. Metinde geçen belirsizlik sıfatları ise şunlardır:

baʿżı *(kişiler)* **(4a/14)**

bir *(yėr)* **(2b/16)**

birḳaç *(gün)* **(36a/13)**

cümle *(begler)* **(11a/12)**

çoḳ *(nesne)* **(45b/11)**

her *(ėlden)* **(38a/20)**

her *(yañadan)* **(46a/9)**

hiç *(kimesne)* **(32b/22)**

ḳamu *(ululaı)* **(5a/16)**

nėce *(günler)* **(42a/18)**

4.4.5.2.4. Sayı Sıfatları

İsimleri sayı yönünden belirten sıfatlardır. Metinde asıl sayı, sıra sayı ve üleştirme sayı sıfatları bulunmaktadır:

4.4.5.2.4.1. Asıl Sayı Sıfatları

bėş altunlu *(kemḫā)* **(41a/10)**

bir *(gece)* **(34a/22)**

dört *(ayaḳlu)* **(51b/20)**

ėki *(kise)* **(41a/9)**

ėki *(kişinüñ)* **(35a/5)**

üç *(yigit)* **(9a/19)**

yėdi *(ıḳlīm)* **(9b/2)**

4.4.5.2.4.2. Sıra Sayı Sıfatları

Metinde sıra sayı sıfatı yapan ek daima düz ünlülerle kullanılmıştır:

birincisi **(10a/16)**

dördinci *(ḳat)* **(40a/10)**

ėkinci *(gün)* **(51b/13)**

üçinci *(bölük)* **(6b/10)**

4.4.5.2.4.3. Üleştirme Sayı Sıfatları

birer ḳara *(libāsdan)* **(9a/14)**

birer *(omuzında)* **(15a/25)**

ėkişer ėkişer **(43a/15)**

4.4.5.2.5. Sıfatlarda Küçültme

Metinde *+cAK* ve *+cÜK* ekleri sıfatlara küçültme anlamı katmaktadır:

yavru+caḳ **(35b/11)**

yalın+caḳ **(4b/13)**

oġlan+cuḳ **(10a/20)**

ṭar+cuḳ **(31a/11)**

4.4.6. Zarf

Fiilleri, sıfatları ve zarf olarak kullanılan kelimeleri durum, zaman, miktar, yer-yön, soru bakımından belirten ve anlamlarını kuvvetlendiren sözcük türleridir.

4.4.6.1. Durum Zarfları

Eylemin gerçekleşme biçimini gösteren ve hâl bildiren zarflardır. Durum anlamı dışında sebep, birliktelik, yineleme anlamları da katan durum zarflarına metinde sıkça rastlanmaktadır. Metinde kullanılan durum zarflarına ait bazı örnekler şunlardır:

bile: *şāhuñ eyvānına girdi ėki ḳardaşı* ***bile*** *geldi* **(13b/21)**

bir bir: *ne ėşitdilerse* ***bir bir*** *ḫaber vėrdiler* **(41b/17)**

böyle: *çün anı **böyle** gördi cigerinden bir ṣovuḳ āh eyledi* **(19a/10)**

gizlüce: *senüñ-ile anda eglenüp **gizlüce** söyleşdi* **(41a/6)**

gürrek: *ol bend üzerine bir bend daḫı urdı **gürrek*** **(15a/17)**

ḫaḳḳınca: *anı **ḫaḳḳınca** ögmek ḳaçan olur* **(43a/9)**

hemān: ***hemān** perī çehreler māh-ruḫ ile söze maḥall buldılar* **(41b/19)**

ḳatı: *ḳapucı bunları görüp ṭaraldı ve **ḳatı** ḳaḳıdı* **(41b/10)**

oġrılayın: ***oġrılayın** naẓarı bunda olup Rūẕābe ṭurmadın degerdi* **(42b/10)**

rāḥat: *yėmege içmege başlayup **rāḥat** oldılar* **(51b/24)**

revān: *ırmaḳlar **revān** aḳup ḫalāyıḳ yayıldı* **(5a/21)**

tīz: ***tīz** sürdi Abtīnüñ serāyına geldi* **(10b/8)**

tīzicek: *çün vücūda geldi **tīzicek** pīlī şāha segirdüp muştıladılar* **(23b/5)**

yap yap: *Ferīdūn **yap yap** gitmek yaraġın eyledi* **(12a/5)**

yollu yolınca: ***yollu yolınca** görüşüp ṣoruşından ṣoñra geldiler ḳondılar* **(47a/16)**

zār zār: *gördi bunı **zār zār** aġladı* **(35b/16)**

4.4.6.2. Zaman Zarfları

Eylemin zamanını, ne zaman gerçekleştiğini bildiren zarflardır:

ardınca: *nāme **ardınca** eglenmeyüp yortmayla gelürem* **(51b/13)**

artuḳ: ***artuḳ** ḳalḳ ve firīb yėrinde dilāver gerekmez* **(19b/13)**

az ṣoñra *görelüm **az ṣoñra** ḥikāyet ne oldı* **(7a/23)**

bir gün: ***bir gün** baḫt andan yüz döndürüp* **(3b/4)**

bundan böyle: ***bundan böyle** sen benüm serāyuma pāsubān olmayasın* **(14a/7)**

çün: ***çün*** *oġullarına yaḳın yėtdi bir toz ḳopardı* **(18b/4)**

dā'īmā: *bu yolı ṭutup* ***dā'īmā*** *naṣīḥat böyle ėşidürdük* **(33a/19)**

dün gün: *dünyā endīşesinden geçmiş oturup* ***dün gün*** *ʿibādet ėderdi* **(10b/3)**

evvel: ***evvel*** *Selm'e baḳdı* **(19a/13)**

gėce gündüz: ***gėce gündüz*** *bir laḥẓa ḥālī olmayup* **(7b/7)**

gėce: ***gėce*** *leşkeri gün şāhınuñ üzerine ġalebe ėdüp* **(21a/23)**

gündüz: *ne* ***gündüz*** *diñlenür ne şarāb içer ve ne ṣoḥbet eyler* **(44b/24)**

henüz: *ol üçine daḫı* ***henüz*** *ad vėrmemişsin* **(16b/11)**

hep: ***hep*** *ėyüligle ve dādla elüñüz ėrüp* **(31b/7)**

her gün: ***her gün*** *aḫşama degin oruç ṭutardı* **(6a/1)**

imdi: ***imdi*** *ne fermān ėdersin* **(40a/22)**

ḳaçan: *ḳaravaş ėydür* ***ḳaçan*** *buyurursañ varayum* **(41b/4)**

öyle: *seḥerden* ***öyle*** *vaḳtine ėrince ceng ü cūş ġavġādaydı* **(30b/22)**

şabāḥ: ***ṣabāḥ*** *olıcaḳ kimse ḳılmadı ceng* **(28b/15)**

şimden gėrü: *devlet ü cüst ü cū* ***şimden gėrü*** *kendünündür* **(12a/24)**

şimdi: *ne dėrseñ eyle olsun* ***şimdi*** *diñle bunuñ işini* **(7b/19)**

…a degin: *aḫşam****a degin*** *yėdiler içdiler* **(53b/22)**

… den sonra: ***andan ṣoñra*** *ėşüñe ulaşdı* **(17b/19)**

4.4.6.3. Yer-Yön Zarfları

Eylemin gerçekleştirilme yönünü belirten fiillerdir. Metinde kullanılan yer-yön zarflarına ait bazı örnekler şunlardır:

aşaġa:	*başın **aşaġa** şalup serv egdi*	**(46a/8)**
gėrü:	*bu yigitleri cellād elinden **gėrü** gönderdiler*	**(9a/9)**
içerü:	*geçüp **içerü** gidersin baña baḳmazsın*	**(45a/13)**
ḳarşu:	*alay alay leşker **ḳarşu** vardı*	**(17b/10)**
ṭaşra:	*ellerine yapuşup **ṭaşra** getürdiler*	**(13a/4)**
yaḳın:	*çün oġullarına **yaḳın** yėtdi bir toz ḳopardı*	**(18b/4)**
yuḳaru:	*göñli şād olup anı ʿizzetle ol yıġnaḳdan **yuḳaru** geçürdi*	**(39a/8)**

4.4.6.4. Miktar Zarfları

Azlık-çokluk ifade eden ve fiiller dışında sıfat ya da zarfları da belirten zarflardır:

aġır:	***aġır** bahālu bezler ve gevherler getürdiler*	**(51b/19)**
artuḳ:	*her kişi mertebesini bilüp ḥaddinden **artuḳ** başmaya*	**(6b/16)**
az:	*günāh uluydı **az** çoḳ ʿöẕr ėletmedi*	**(29b/9)**
biraz:	*her yañadan **biraz** söyleşdi*	**(44b/14)**
çoḳ:	*dünyā sizüñ gibi **çoḳ** gördi ve görecekdür*	**(20b/10)**
ġāyet:	***ġāyetde** göñlümi melūl görürem*	**(46a/10)**
hiç:	***hiç** ėşitmez ve diñlemez*	**(53a/11)**
ḳatı:	*gidüp ʿaḳl başından **ḳatı** ṭañladı*	**(39a/16)**
köp:	*Keylān deñizinde ḳara ḳara bulutlar **köp** çıḳup*	**(32a/15)**

nėce: ***nėce*** *istedümse eyle alup* **(7a/13)**

ol-ḳadar: ***ol-ḳadar*** *gözinden yaş dökdi ki gözleri görmez oldı* **(23a/10)**

ẕerre: ***ẕerre*** *ḳadar daḫı incitmeyem* **(35b/24)**

4.4.6.5. Soru Zarfları

Fiillerin durumunu, zamanını, miktarını ve yönünü soru yoluyla belirten zarflardır:

ḳanda: *siz* ***ḳanda*** *gidersiz ve ne ėdersiz* **(41b/11)**

ḳanı: ***ḳanı*** *hediyyeñ ne vardur* **(55b/20)**

ne ḳadar ***ne ḳadar*** *gėce uzun olursa anda ḳarañulıḳ fāyide vėrmez* **(50a/17)**

ne miḳdār *ulular kimler vezīrler kimlerdür* ***ne miḳdār*** *gencleri ola* **(26a/5)**

ne: *dünyāya* ***ne*** *ümīd dutarsız* **(21a/3)**

nėce: *beni ėle ve şehre* ***nėce*** *ḳoyasın* **(14a/9)**

ne-çün ***ne-çün*** *bańa ḳarşu ṭurursın* **(46a/21)**

neden: ***neden*** *bu söze ṭurġursız* **(43b/4)**

nete *rūz-gāruñ gerdişinden* ***nete*** *siz dėyü ṣordı* **(55b/11)**

niçün: ***niçün*** *benüm oġlancuġuma el uzatduñ* **(11a/15)**

niye: *İrān taḫtını kiçi oġlına* ***niye*** *vėrdi* **(19a/23)**

4.4.7. Edat

Tek başlarına bir anlama sahip olmayan fakat cümlede üstlendikleri görev sayesinde anlam kazanan sözcük türleridir. Diğer kelimeler arasında genellikle zarf veya sıfat ilgisi kurmak amacıyla kullanılan edatlar kendi içinde türlere ayrılır:

4.4.7.1. Bağlama Edatları

Kelime, kelime grupları ve cümleleri birbirine bağlamak ya da aralarında ilgi kurmakla görevli edatlardır. Metinde sıklıkla kullanılan bağlama edatları şunlardır:

anuñ-çün **(1b/15)**, *bāri* **(3a/16)**, *belki* **(19a/11)**, *çü* **(25b/6)**, *çün* **(18b/23)**, *çünki* **(26b/13)**, *çün-kim* **(7a/19)**, *eger* **(48b/21)**, *ger* **(53a/24)**, *hem ... hem* **(52b/2)**, *ile* **(37b/8)**, *illā* **(3b/18)**, *ki* **(48b/4)**, *kim* **(25b/1)**, *meger* **(41a/4)**, *ne ... ne* **(43a/15)**, *nete-kim* **(5a/23)**, *ve* **(31b/7)**, *veyā* **(9b/15)**, *velī* **(35b/13),** *velīkin* **(52a/11),** *vü* **(25a/20)**, *ya* **(55a/24)**, *yaḫūd* **(28b/7)**, *zīrā* **(31a/24)**

4.4.7.2. Son Çekim Edatları

Bir ismin başka bir isimle ilgisini tayin eder. Genellikle müstakil kelimelerdir. Hem isim hem de fiilden türemiş olabilirler. Çoğunlukla isim çekimi eklerinden biriyle kalıplaşmış olarak kullanılırlar.[39]

Yalın Halde Bulunanlar: *gibi* **(37b/4)**, *içün* **(36a/21)**, *birle*, **(1b/3)**, *ile* **(52a/2)**, *içre* **(51b/3)**, *üzre* **(44b/6)**, *berāber* **(32a/22)**, *bile* **(12a/8)**, *dėyü* **(8b/12)**, *ḳadar* **(26a/5)**

Yönelme hâl eki isteyenler: *-(y)A dek* **(30b/19)**, *-(y)A degin* **(6a/1)**, *-(y)A ḳadar* **(26a/5)**, *-(y)A göre* **(48b/14)**, *-(y)A ḳarşu* **(18b/25)**

Ayrılma hâl eki isteyenler: *-dAn berü* **(31a/15)**, *-dAn gėrü* (37a/3), *-dAn ṣoñra* **(4b/20)**, *-dAn ötürü* **(34a/9)**, *-dAn özge* **(22a/5)**, *-dAn öñden* **(38a/3)**, *-dAn artuḳ* **(50b/8)**

4.4.7.3. Pekiştirme Edatları

Anlamı pekiştirmek ve güçlendirmek amacıyla kullanılan edatlardır. Metinde kullanılan pekiştirme edatları ise şunlardır:

daḫı **(17b/10)**, *elbette* **(37b/15)**, *hergiz* **(23a/4)**, *ḫod* **(3b/13)**, *ḥaṭṭā* **(38a/24)**

---

39 Şahin, age., s. 63.

4.4.7.4. İşaret Edatları

Cümlelere işaret anlamı katan edatlardır:

tā **(35a/13)**, *tā ki* **(6a/15)**, *şöyle kim* **(13b/13)**

4.4.7.5. Ünleme (Seslenme) Edatları

Duyguları ifade etmek ya da seslenme bildirmek amacıyla kullanılan edatlardır:

āh **(19a/10)**, *ėy* **(13b/5)**, *hey* **(39a/7)**, *işbu* **(32b/19)**, *uşda* **(46b/5)**, *yā* **(29a/12)**, *vāh* **(22b/16)**

Üzerinde çalıştığımız çeviri genel olarak Eski Anadolu Türkçesine ait dil özelliklerini gösterse de kimi zaman dönemin dil özelliklerine aykırı kullanımları da barındırmaktadır. Dil incelemesi bölümünde ayrıntılı biçimde açıklanan bu farklı kullanımları ve yazım özelliklerini maddeler halinde şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Ön ünlüyle biten kelimelere kimi zaman art ünlülerle başlayan ekler getirilmiştir. Bu durum o dönemde kelimelerin kalın telaffuz edildiğini de göstermektedir: kāmil**lıġı** (كاملغى) **(7a\19)**, selāmet**lıġ**la (سلامتلغله) **(29a\22)**.

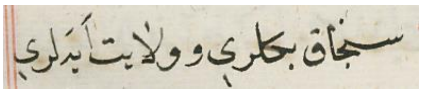
2. Kelimelere getirilen eklerin kimi zaman kelimeye bitişik yazılmadan ayrı yazılması: nesne**nüñ (نسنه نون) (2a\07)**, ṭaş**a (طاشا),** ėdecek**sin (ايدجك سن) (7b\20)**.

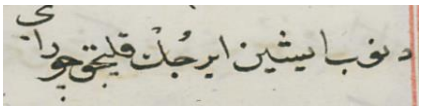
3. Yükleme hal ekinin veya 3. tekil iyelik ekinin kimi örneklerde hemze, kimi örneklerde ise esre ile gösterilmesi: vaṣf**ı (وصفِ) (1b\11)**, kişi**yi (كشى) (2a\02)**, name**yi (نامهٔ) (3b\02)**, nesneler**i** (نسنلر) **(2a/3)**, şehzade**yi (شهزادهٔ) (4b\14)**, çeri**yi (چرىٔ) (47b\20)**.

   Bazı kelime sonlarında -özellikle görülen geçmiş zaman ekinde- /i/ sesinin gösterilmemesi: dind**[i] (دند) (2a\18)**, ḳarşulad**[ı]** (قرشولد) **(36a\25)**.

4. Ünlü ile biten kelimelere getirilen yükleme hal ekinin ve yardımcı sesin tek harfle gösterilmesi: ḳaya**ı** (قیای) **(5b\01)**, yazu**ı** **(** یازوی **) (6a\16)**, dünyā**ı** **(** دونیای **) (7a\12)**, kendü**i** **(** کندوی **) (7b\06,09)**.

5. Az kullanılan, eski ya da halk arasında bilinmeme ihtimali olan kelimelerin yanlış okunmasını önlemek için harekeli biçimde yazılması:

(sancāḳ begleri ve vilāyet **eyeleri**) **(18b\17)**

(dönüp **İrec'üñ** ḳılacaḳ çü rāy)

6. Bazı kelime ve eklerin yazımında müstensih hatası olarak düşünülebilecek ikili yazım şekilleri:

taht kelimesinde ***"h"*** sesi ***/ḥ/*** biçiminde ve ***/ḫ/*** biçiminde karşımıza çıkmaktadır: taḥt **(** تحت **) (6a\07, 28a\11, 42b\23)**; taḫt **(** تخت **) (20b\05, 24a\24, 31a\09)**.

7. ***Kapalı ė*** sesinin birçok örnekte ve metnin genelinde ***"ye" (ی)*** harfi ile gösterilirken kimi örneklerde gösterilmemesi: **ė**düp **(**ادوب**) (9a\06)**, **ė**düp **(** ایدوب **) (13a\06)**, **ė**dindi (ایدندی) **(2b\02)**, **ė**dindi **(** ادندی **) (24a\23)**, **yė**r **(** یر **) (1b\14, 2a\19, 4b\23)**; **yė**r **(** ییر **) (14b\11, 26a\13, 42b\22)**.

8. *Ki* bağlacının kimi zaman kelimeye bitişik kimi zaman da ayrı yazılması: yığıldı-**ki (** یغلدیکه **) (26b\11)**, şöyle-**ki (** شویلکه **) (35b\12)** ; söz açdı **ki (** اچدی که**) (48a\12)**, ol şāhsın **ki** dād ėdicisin **(** شاهسن که **) (29a\22).**

9. */p/* sesinin metinde çoğu kelimede ***"be"(ب)*** harfi ile gösterilirken kimi örneklerde ise ***"pe"(پ)*** harfi ile gösterilmesi: çekü**p** **(** چکوپ **) (6a\04)**, örtü**p** **(** اورتوپ **) (7b\23)**.

-Up zarf-fiil eki kimi örneklerde sadece */b/* veya */p/* harfi ile gösterilirken kimi örneklerde vav harfi de eklenmektedir: aç**up** **(** اچوب **) (33b\20)**, ḳork**up** **(** قورقب **) (34a\03)**.

10. Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde daima dar ünlülü kullanılan ve bu sebeple düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulmasına sebep olan *+lIK* eki, metinde bazı örneklerde beklenilenin aksine yuvarlak ünlülü biçim de gösterilmiştir: ṣayru**luġ**uñ (صيرولغك) **(6b\22)**, ėyü**lük**le (ايلوكله) **(12a\07).**

11. */c/* ve */ç/* ünsüzleri Eski Anadolu Türkçesine ait metinlerde *çe (چ)* ve *cim (ج)* işareti ile ayrı ayrı gösterilmiştir. Ancak metnimizde iki sesin gösteriminde bir birlik görülmemekte ve */c/* sesinin çe harfi ya da */ç/* sesinin cim harfi ile gösterildiği örnekler de bulunmaktadır: *acıḳdı* (اچقدى) **(34/23)**, *açdı* (اجدى) **(9b/21),** *aġaç* (اغج) **(24b/2)**, *aldaġuç* (الدغج) **(5a/14)**, *balçıḳ* (بلجق) **(6b/16)**, *çise* (جسه) **(14a/18)**, *kiçi* (كجى) **(4a/11)**

12. Bildirme eki olan olan */dUrUr/* edatıyla birlikte bu edatın ekleşmiş şekli olan */-dUr/* biçimi de kullanılmıştır: *tur-ur> dur-ur>dur*

andan durur **(34b/12)**, *çoḳ durur* **(2a/11)**, *ḳayadur* **(29b/15)**, *sendendür* **(35b/7)**, *şöyledür* **(46a/16)**, *var durur* **(8a/4)**

13. Arapça ve Farsça kelimeleri birbirine bağlayan *u, ü* bağlaçlarının metnin genelinde ayrı yazılırken kimi söz öbeklerinde ilk kelimeyle bitişik yazılması ya da bu bağlaçların sadece hareke ile gösterilmesi: *dün **ü** gün* **(** دونو كون **) (6b\08)**, *ten **ü** cān* **(** تنو جان **) (6b\14)**, *taḫt **[u]** baḫt* (تختُ بخت) **(35b\03)**

14. Ünlülerin yazımında görülen ikili kullanımlar:

15. Bazı kelimelerde yazım yanlışlıkları, eksik veya yanlış yazılmış nokta tasarrufları, aynı kelimenin hata sonucu tekrar yazılması gibi durumlara da rastlanmaktadır.

METİN

[1b] (1) Bismillahirraḥmanirraḥīm (2) hezār ḥamd u şükr-i minnet olsun ol pādişāh-ı perverdigār-ı ʿāleme kim ʿālem ü ʿālemiyānı cihān u cihāniyānı ez-cemād u ḥayvān (3) u ins ü cān-ı ḳudreti ve celāl-i ḥikmeti birle yaratdı ve cümle mevcūd anuñ ḳaydını görüp tertībini düzetdi ve cemīʿ eşyāda (4) ḳudretin ve ḥikmetin iẓhār ėtdi ve şalavāt u selām seyyīd-i enām resūlümüz Muḥammed Muṣṭafā üzerine olsun ki anuñ şānında (5) geldi **وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ**[40] daḫı anuñ aṣḥābına ve evlādına ve aḥbābına olsun **رِضْوَانُ اللّٰه عَلَيْهِم اَجْمَعِيْنَ** (6) [41] **مآ دَامَتِ ألسَّموآتِ أسَّبْعِ وَالْارَضْيْنَ**

Tevḥīd-i Bār-ı ʿazze ve Celle Celālühü ve ʿamme Nevālühü ve lā İlāhe Ġayruhu

(7) be-nām Ḫüdāvend-i cān u ḫıred
kezīn ber-ter endīşe ber-negzered

Ḫüdāvend-i nām u Ḫüdāvend-i cāy
Ḫüdāvend-i ruzī-dih ü reh-nümāy

(8) Ḫüdāvend-i keyhān u gerdān-ı sipihr
firūzende-i māh u nāhīd-i mihr

zi nām u nişān u gümān ber-ter est
nigārende-yi ber-şode aḫter est

(9) zi bīnendegān āferīnende-rā
ne bīnī merencān dü bīnende rā

neyābed bedû nīz endīşe rāh
ki û ber-ter est nām u zi-cāy-gāh

(10) sutūden nedāned kes û rā çü hest
kemer-bendegī rā bebāyedet best

---

40 *"ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn"* **Enbiyâ Suresi – 107. Ayeti Türkçe Meali:** "Seni biz, sadece âlemlere rahmet olarak gönderdik."

41 *"ridvânullahi aleyhim ecma'în mâ dâmetis semâvâtü'sebi vel'ardin"* Yedi kat sema ve yeryüzü durduğu müddetçe Allahü Teâlâ'nın rızâsı onlar üzerine olsun." anlamına gelen duâ, hürmet ve saygı ifâdesi.

behestīş bā-yed ki ḫestû şevī
zi güftār be-yekbār yeksū şevī

(11) Ender Beyān-ı ʿAḳl u Cān

ėy ʿāḳil ü kāmil ʿaḳl u cānuñ vaṣfı ne vech-iledür ėşit saña beyān ėdeyin tā ki ʿaḳl-ıla (12) cānuñ vaṣfında kāmiller ne dėmişler ne beyān ḳılmışlardur bilesin ve maʿlūm ėdesin ʿaḳl bir cevherdür ki bedene cisme müteʿalliḳdür (13) nefs-i nāṭıḳa eşyā-yı kemāhı idrāk ėtmek ve ėyüyi yavuzdan seçmek ve gereklü olan nesnelere meyl ėtmek ve muḫāṭara olan mühlik (14) nesnelerden ṣaḳınmaḳ olmaz illā ʿaḳl sebeb-ile olur görmemisin-ki şol mecānīn ḳısmından olan kimesneler çoḳ yėrlerde kendülerin (15) mehlekelere ilḳā ėderler helākdan ṣaḳınmazlar ne-çün anuñ-çün ki ʿaḳılları yoḳdur ve daḫı şol sekrān ḳısmından olan (16) kimesneler ki ziyāde şarāb içüp mest olalar tā ḥadde ki yėrle gögi farḳ ėtmemek derecesine varalar anlaruñ gibi kimesneler ne dėdügin **[2a]** (1) ve ne ėtdügin bilmezler niçün anuñ-çünki mestlik ḥāli-y-le ʿaḳlı zā'il olmışdur pes eyle ʿaḳl dėdükleri kişinüñ ḳulaġuzıdur (2) her nesnede kişii ṭoġru yola delālet ėden ʿaḳldur şād olacaḳ nesnelere şād olmaḳ ve ġam çekecek nesnelerden ġamm-gīn (3) olmaḳ ve ėdecek nesneleri ėtmek ve ėtmeyecek nesneler[i] ėtmemek ʿaḳl sebebi-y-ledür Ḥaḳḳ-teʿālā celle ve ʿalā ḳullarına ʿaḳl anuñ-çün (4) vėrmişdür ki her işdeʿaḳl-ıla ṭanışuḳ ėde ʿaḳl anı ne yola çekerse ol yola gide şol kimesne ki her işde ʿaḳl[ı] öñine (5) pīş-rev ḳılup ve ḳulaġuz ṭutup ʿaḳl izince yürümeye lā-büdd ol kimesne işledügi işden peşīmān ola imdi ʿaḳl dėdü[gi] (6) cānuñ çerāġıdur cānuñ şerefi revnāḳı degildür illā ʿaḳl-ıla ėki cihānda kişi ʿazīz olmaḳ ʿaḳl sebebi-y-ledür ʿaḳl cānuñ (7) pāsubānıdur cānı yaramaz nesnelerden ṣaḳlayan ʿaḳldur zīrā ekṣer mażarrat ki kişiye yėtişür üç nesnenüñ netāyicidür göz görmesinüñ (8) ve ḳulaḳ ėşitmesinüñ ve dil söylemesinüñ zīrā anca nesneler vardur ki anı ėşitmek ve anı baḳup görmek ve anı dile getürüp söylemek (9) çoḳ dürlü fitneye ve fesāda bāʿiṣ olur imdi anuñ gibi nesnelerden cānı ḥāfiẓ ve nigehbān olan ʿaḳldur Firdevsī dėmişdür ki

(10) sipās-ı to gūş est ü çeşm ü zebān
kezīn se resed nīk ü bed bī-gümān

bī-gümān kişi ʿaḳl u cānuñ ne şerḥin ḳıla eger ben ḳılam ėşidibile

(11) Der-beyān-ı İẓhār-ı Ḳudret-i Ḥaḳḳ Celle ve ʿAlā

bil ėy ḥikem-i fāżıl ki bunda çoḳ-durur ḳāʿide velī çün añlar kimse yoḳdur (12) şerḥ ėtmek ne fāʿide daḫı bundan ṣoñra yaradılan sendendür bize ėydivėr ki ḥāl eger ḳılduġını Gird-gār-ı cihānuñ (13) bilmezseñ āşikār u nihān bilenler ėtdügini eyleyüp yorı dünyāda ḥālüñi ḫalḳa söyle ʿālimlere ṣormaḳdan üşenme ve ögrenmekden (14) bir zamān diñlenme çün söz şāḫını elüñe alasın pes dānişüñ cevābını ne olduġın gerek bilesin evvelinden dürüst ki bu gevhere (15) māye n'oldı nuḫust ki Ḥaḳḳ-teʿālā celle ve ʿalā yoḳ nesneden ne nesne yaratduñ kendünüñ ḳuvveti ve ḳudreti iẓhār olmaġ-içün bu (16) ḥadīṯ nasıḳınca ki **كُنْتُ كَنْزاً مَخْفِيًا اِلى آخِرِهِ** [42]

Der-beyān-ı ʿAnāṣır-ı Erbaʿa

bu üç gevhere māye ḳılup çehārı yaḳışdurdı bī-renc perverdigār (17) bir yüksek od ḳodı tāb-nāk andan aşaġa yėl ve ṣu daḫı altında bu tīre ḫākı döşedi evvel ki od cünbüş eyleyüp yandı anuñ (18) germinden yebūset belürdi ve çün dind[i] ārām ėdüp sovuḳlıḳ gösterdi ve sovuḳlıḳdan terlik belürtdi çün bu dört gevher (19) yėrine geldi anuñla bu serāy-ı bī-beḳānuñ bünyādı döşendi gevherle birbirine ḳarıldı her biri ṭabīʿatınca netīce vėrdi ve madde (20) ḳopardı bulardan peydā oldı bu künbed-i tīz ki ʿacāyibler gösterür levn levn yėdi ketḫüdā on ėki evde ḳarār eyleyüp her biri mertebesince yėr (21) ṭutdı her birinden cünbüş ve reviş ḳopdı pes bil-ki baḫş ėtdi çün bunlaruñ ṭabīʿatın ṭutdı felekler birbirine beste olup (22) daḫı deprendi çün iş peyveste oldı yėrde alçaḳlıḳ ve yükseklik belürmezdi hemān bir ḳara merkez-idi ẓulümānī yılduz ki (23) yuḳarudan ṭoġdı ṭopraġuñ üstini aydın eyledi dünyā münevver olup rūşen çerāġ gibi deryā ve kūh deşt rāġ belürdi (24) yėryüzi belürdi müzeyyen oldı ṭaġlar yükseldi şular oynadı yėnecek nesne başın ḳaldurdı bulut ḳalḳdı ve yaġmur yaġdurdı (25) baş ḳaldurup güneşi yėr kenārın ṭolanmaġa başladı ot bitdi aġaçlar çıḳdı pür-budaḳ vėrüp uzandı çün kemāle yėtdi yine depesi üstine **[2b]** (1) yıḳıldı çevürdi be-zīr ėtdügi yėrde uzamaḳdan artuḳ daḫı işi yoḳ yüriyenler gibi her yaña yürimez andan ṣoñra ki ḥayvān geldi (2) otı ġıdā ėdindi nebāt gibi degil bunuñ aña göre fażīleti oldı ḫūr[d] u ḫ̣āb u ārām ṭutup daḫı bu ḥālle dirliginden kām istedi

[42] /Küntü kenzen mahfiyyen ila ahirihi/ " Ben gizli bir hazineydim, diye başlayan ve devam eden hadis-i şerif."

(3) Der-beyān-ı Ḥayvān

ne bilüsi var ne söyler dili
hemān ḫār u ḫāşāke ėrür eli

ne ėyü ve ne yatlu bilür ve ne işüñ (4) öñin ve ṣoñın çaġlar ve ne Tañrı andan ḳullıḳ ister çün dānā ve tüvānā-y-dı üstād anuñ-çün pinhān olmayup hüner belürdi beyt

(5) bu resm-ile baġlandı kār-ı cihān
kişi añlamaz nedür kār-ı cihān

Der-beyān-ı İşān ʿĀlem Ṣıfr

bulardan geçe ādem oldı bedīd
(6) bu bende ol oldı ser-ā-ser kilīd

başı serv gibi ṭosṭoġru yüceldi ḫūb güftār u girdārla bėzenüp ʿaḳl u fehm ve rāy u ḳuvvet (7) buldı yaradılmışda ne varsa rām u fermān berī oldı ʿaḳl yüzinden azacaḳ velī maʿnīde gör ki ne çoḳ degmemisin ki ādem (8) demegüñ maʿnīsi bir ne nesnedür yoḳ ki ādem dėdügüñ bir ʿabeş nesnedür[43] daḫı fiʿili ve nişānı yoḳdur

(9) İnṣāf Ez Naṣṣ-ı İşān

ėki dünyādan seni getürdiler daḫı bunca zaḥmetle yėtürdiler yaradılmış öñi ḥisābuñ ṣoñı sen olduñ yėtürme dėvşür kendüñi naẓar (10) ėt serencāmuñı gör senden bundan yek mühīm yoḳdur ki ḥālüñi ārāmuñı bilesin

Der-beyān-ı Tevḥīd

eger rence ḳılsañ tenüñi revā
(11) kişi bī-renc-ise dāniş-çün sezā

cihān-āferīnüñ sırrın kim bilür illā ʿālimler şöyle rivāyet ḳılur ki şiʿr:

dilerseñ yoz ḥālde ḳalmayasıñ
(12) belā dāmına baş ṣalmayasıñ

bu dünyāda ve ol dünyāda yaramazlıḳdan emīn olup Ḥaḳḳ ḳatında ėyülik bulasın gözle-ki bu künbed-i tīz (13) girdi ki hem derd ü hem dermān andandur ne dā'īm dönmekden ėrür ve ne renc ü tīmārdan aşınur ne cünbüşinden bir laḥẓa ārām ėder ve ne bizüm (14) gibi yoḳ nesneden tebāh olur

[43] / نستەدر /

Der-beyān-ı Gerdiş

gözet kim ḫüdāvend-i perverdigār
yaradur bed ü nīk-ile rūz-gār

anuñla döner devr ü gerdān-ı sipihr
(15) ki andandur ceng-i peyvend-i mihr
eflākı bu resme darpā eyleyüp gėce ve gündüzi bu vech-ile ḳıldı yāḳūt-ı raḫşendeden düzdi (16) bu çarḫ-ı kebūd ki ne āb ve ne bād ve ne gerd ve ne dūddur güninde bāġuñ ziyneti gibi gögüñ yüzini fürūġ ve çerāġla bėzedi ve ḳıldı

(17) Der-gerdiş-i Şems

yėr cismine nūrdan gönlek giyüp dehr-i ḳarañu iken rūşen olur çün maşrıḳdan maġribe ėrişdi nā-bedīd[44] oldı ḳarañu (18) gėce baş ḳaldura daḫı cihānı ẓulümātla ṭoldura bu ḳarañu gėcenüñ daḫı bir çerāġı var ki yanmaḳdan diñlenmez yėlmekden diñlenmez bu gerdişde (19) otuz gün devr ėder ėki gün ėki gėce yüzin göstermez

Der-gerdiş-i Ḳamer

her aḫşam vara vara bārīk olur güneş yüzine ḳarşu nezdīk (20) olur nā-gāh gözikür incelmiş ve ṣararmış şol ʿāşıḳ gibi ki maʿşūḳ muḥabbetinden zerd-ā-zerd olur evvel gün gözikür gözikmez ki gėne ṭolanur (21) birisi gėce yüksek görinür ve aydınlıḳ artuḳ vėrür ėki hafta geçer tamām dürüst olur şöyle kim görinürdi nuḫust beyt (22)

bu resm-ile ḳodı ḫüdāvend-i dād
olur olduġınca bu durur nihād

saña evvel dīn yolın gözlemek gerek ʿaẕābdan ʿiḳābdan (23) ḳurtılıcaḳ yėri bulmaḳ gerek eger dilemezseñ ki göñlüñ ḳayġu ṭola dā'īm müste-mend olasın

[44] / نابدايد /

Der-beyān-ı Emr-i Şerīʿat

(24) peyġāmber-i muḥkem kim buyurduġı yola git göñül çirkini şerīʿat ṣuyı-y-la yuyup ve gör kim beyt (25)

nedür ol ḫüdāvend-i tenzīl ü vaḥiy
ḫüdāvend-i emr ü ḫüdāvend-i nehiy

ki güneş ulu peyġāmberlerden ṣoñra Ebūbekrden yek kimse üzerine ṭoġmadı **[3a]**

(1) Der-faẓilet-i Çehār-yār

Ebūbekr-i ṣıddıḳ sulṭān-ı dīn
emānetde evvel ol oldı emīn

ʿÖmer ḳıldı İslāmı ḫod āşikār
(2) cihānı düzetdi çü bāġ [u] bahār

bularuñ üçincisi ʿOṯmān-ı güzīn
ḫüdāvend-i şerm ü ḫüdāvend-i dīn

ʿAli-y-di dördinci cüft-i betül
(3) ki anı çıḳınca ögerdi resūl

ėki oġul ki cihān-āferīnendesi
Ḥabībüñ nūrı ve bīnendesi

birisi şīr-i nām-dārān Ḥasan
(4) çerāġ-ı cihān meh ü encümen

birisi dilāver Hüseyin-i emīr
ki ol yazıda eyledi dār u gīr

zamāne zebūn-ıdı ol rūz-gār
(5) ki Ḥaydar ele aldı ẕü'l-fiḳār

bilüde yoḳ anuñ gibi ādemī
adını dėdi peyġāmber-i Hāşīmī

ki ben şehr-i ilmüm ʿAli der durur

(6) yaḳīn bu ḥadīṯ-i peyem-ber durur

biz ḥānedān-ı Muḥammed ʿālīnüñ etbāʿnuñ aṣḥābınuñ bendesiyüz eger bendelige yararsaḳ cihān ḫalḳınuñ ferḫundesiyüz (7) ḥakīm bu cihānı bir deñiz miṯālinde ḳodı ki yėller gelür mevcler ḳoparur anuñ her ṭarafında bir yėtmiş ḳadar gemi bunuñ içinde yelkenleri ḳurılmış lengeri (8) ve dümeni ṭoġrılmış aralarında bir büyük gemi yelkeni ve urġanları muḥkem külegi ṣüreyyāya ėrişmiş ve lengeri taḥtü'ṣ-ṣerāda perkenmiş cemʿī gemilerden ulu kiçi (9) dükenmez nʿamla ṭolu içinde Muḥammed Muṣṭafā aṣḥābı ve aḥbābı ile ʿāḳil ki ırаḳdan bu deñizi gördi kenārı belürmez ve dibine ėrilmez bildi-ki ol (10) mevc urup ḳurtılmasa gerek göñlinde ėyitdi-ki eger beni yanında aṣḥābla olam ümīddür ki ġarḳ olmaḳdan ḳurtılam

Şefāʿat-ı Resūl

(11) hemānā ki baña ola dest-gīr

ḫüdāvend-i tāc u livā vü esīr

ḫüdāvend-i ḫūy mey-i engübīn

hemān çeşm-i şīr ü {ü} mā-yı muʿīn

(12) sen daḫı eger āḫiret evine göz ṭutarsañ anlaruñ yanında yėr ėdinmek gereksin yoḳ eger göñlüñ ḫaṭāya mā'ildür saña ḫod düşmen ol dil bī-ḥāṣıldur (13) zinhār gözet tā cihānı bāzīcheyle geçüp yol erenlerinden ḳalmayasın gerekdür ki anlaruñ gibi ḳılasın dilerseñ ki sen daḫı yol bulasın ḥaḳīḳat (14) cemīʿ ümmet-i Muḥammedī in-şā'Allah ėyüler menziline ėrüre bu ḥāle kimse ėrişmez sözi ve rivāyeti-y-le meger Tañrınuñ ʿināyetle ne söz dėr-isem hep (15) dutup ki dāniş bāġınuñ yüzini düzüp bėzek ve bārın bitürüpdururlar kimine daḫı eger bir yüksek ve budaḳlu aġaçda yėr bulmazsam ki çıḳmaġa muḥāl (16) yoḳdur bārī cehd ėdüp ayaġında bir yėr eyleyem bāşed gölgesinde bulam beyt

aña kim ṣulasa serv-i bülend

ėrürmez ṣovuḳ ıssı daḫı gezend

(17) gerekdür ki bu nāme-yi şehriyār

ḳala benden āfāḳda yādigār

sen bunı zamāna ṣan ėdinüp durūġ u fesāne bilme bunuñ sözleri ol ki (18) ʿaḳluña muvāfıḳdur añlayasın añlamaduġuñ remz yolından maʿnīsin isteyesin bir nāmedür ki

eski ḳalmış rūz-gārdan firāvān içinde (19) dāsitān u aḫbārdan perākende her bir fāżıllarda ve bundan behre her bir ʿāḳillerde

Der-beyān-ı Sebeb-i Şāh-nāme-yi Be-zebān-ı Firdevsī

(20) dārü'l-ḥilāfetde bir nām-dār vardı Dihḳān-zāde ulu ṣoydı ʿāḳil ve āzāde-civān geçmiş işleri isteyüp hemīşe eski rūz-gārı (21) ṣorardı her vilāyetden çoḳ iş görmiş mūbedler getürdi-ki bu nāmeyi cemʿ ėtdüreydi bunlara ṣorar-ıdı ulu pādişāhlardan daḫı (22) ulu nām-dār erenlerden ve ferruḫ ululardan ki memleketi evvel nėce ṭutdılardı-ki āḫir şöyle ḳoyup gitdiler anlara ol merdānlıḳ güni ėyülügle (23) nėce başa yėtdi cihānuñ geştini ve pādişāhlaruñ ḥāllerini ulular dėyüvėrdiler ol daḫı bunlardan ėşitdügini cümle yād dutup ser-ā-ser (24) cemʿ ėdüp bir nām-dār nāme bünyād ėtdi-ki ulular ve kiçiler ḳatında andan şimdi cihānda bir yādigār ḳaldı çün bu nāmenüñ dāsitānların (25) oḳıyan her yėrde bunı iẓhār eyledi cemīʿ işden ḫalḳ oḳımaġa ve bilmege heves ḳıldı ʿālim ehli bütün buña mā'il oldı ulular ve ekābirler **[3b]** (1) ve ḫocalar istemek ve ėşitmek ardınca oldılar nā-gāh bir gün bir yigit geldi ḫoş-dil ve güşāde-zebān sözi ḫūb ve ṭabīʿatı revān (2) ėyitdi ben bu nāmei naẓma getüreyüm bunuñ sözin ėşidüp şād olup bu nāmei eline vėrdiler meger bu yigidüñ bu bed-ḫūlıġı (3) vardı-ki ṭabīʿatle faṣiḥat yārdı beyt

aña yüriyiş ėtdi nā-gāh merg
gelüp başına ḳodı bir tīre terk

(4) zamāndan bir gün şād olmayup ol bed-ḫūlıġla cān-ı şīrīnden berī oldı bir gün baḫt andan yüz döndürüp nā-gāh bir ḳulınuñ elinde (5) helāk oldı Güştāsbla Ercest şāh cenginden biñ beyt miḳdārı dėmiş-iken rūz-gār başa yėtüp dār-ı fenādan dār-ı beḳāya (6) gitdi çün bunuñ ḥāl[i] böyle oldı bu nāme yine ḳaldı beyt

İlāhī ʿafv ḳıl anuñ günāhın
düzetgil ḫaşr olan günde cāhın

(7) andan ṣoñra üstād-ı kāmil ve hikem-i fāżıl Firdevsī ėydür ben heves ėtdüm ki bu nāmeye el uram bāşed ki tamām eyleyem bir yārum (8) var-ıdı kim gėce gündüz ins-i ḫalvetüm celīs-i selvetümdi aña ėyitdüm ne dėrsin bu aḥbār-ı ḫüsrevānī ve āṯār-ı pādişāhāne cemʿ olmaḳ (9) defteri göñlüm ister ki iḳdām ėdüp rūz-gārumı buña ṣarf ėdem ol yār ėyitdi ėyü fikr ėtmişsin n'ola yigitlik var (10) ve ḳuvvetüñ var ṭabīʿatüñ pāk ve zihnüñ ārī ḫoş niyyetdür elüñden gelür merd güşāde-zebān ve söz söylemekde pehlevānsın (11) yine ėyitdüm ki göñlümden bu endīşe geçer ki nā-gāh rūz-gār amān

vėrmeyüp ve çarḫ-ı ẓālim yüz göstermeye tamām olmadın ḳoyavuz (12) gidevüz ol yār ėydür ki rūz-gāruñ işi budur ḥālīyā söz ki söylendi ḳaldı ėdebildügüñce cedd ü cehd ėt söylemek ardınca (13) ol ola ki kemāle ėrgüresin ve ger bir dürlü daḫı olursa ḫod emr İlāhuñdur ben getüreyüm Pehlevī yazu-y-la bende-vār dėdi (14) vardı getürdi bu daḫı ele alup gördi-ki bir zībā dāsitān her ṭarafda aḫbār-ı merdān-ı rāstān ol zamānda bir beg vardı (15) tāc u taḫt ve saʿādet ü baḫt-ıla buña ėyitdi sen söylemek ardınca ol ben senüñ mā-lā-budduñı görem ve ḳayduñı ḳayıram kimseye muḥtāc (16) olmayasın bu ḥālle bir müddet söylendi nā-gāh ecel ėrüp bunuñ daḫı dām u belādan ḫalāṣ olmadı gitdi

Der-beyān-ı Sulṭān Maḥmūd

(17) ışṣuz ḳaldı andan daḫı encümen ne vechle kim bāġdan narven ṣavaş arasında nā-peydā olup ölüsi dirisi belürmedi (18) illā vaṣiyyet böyle ėtmişdi-ki bu nāme tamām olursa pādişāhlardan bir kimesneye ulaşdurasın anuñ vaṣiyyetin yād ėdüp (19) öldi-kim münāsebetle bunca vaḳāyiʿden ṣoñra Sulṭān Maḥmūd Sebüktigin adına tamām oldı nėce ki ʿālemde aḫbār-ı maʿrūf u āṯār (20) meşhūrdur ol müddetten bu rūz-gāra degin anuñ adına ḳaldı bir mūʿteber kitāb ve muḥkem bünyād ki her ṭarafına naẓar ėderseñ bāġ u bahar (21) gibi müzeyyen ve mücellā güller ve sünbüllerdür müşekkel lüġāt ġarāyib {d} dillerle mecmūʿ efāżıl ve ekābir ḳatında merġūb begler ve pādişāhlar naẓarında (22) maḥbūb ebyātları maḥbes ve muraṣṣaʿ evzānları müzeyyen ve mükemmel ehl-i maʿrifet ḳatında güzīde ve merd-baṣīr bunca yıllar selāṭīn-i ʿālem (23) ve vüzerā-yı memālik defāyininde ḳaldı şimdi ki-ḥālde

Der-beyān-ı Sebeb-i Türkī Şoden

pādişāh-ı İslām muġīṯü'l-enām (24) tāc-ı baḫş-ı eyyām vāriṯ-i mülk-i süleymān ẓıll-ı ʿavāṭıfu'r-raḥman ḳāliʿ-i ḳāmiʿü'ẓ-ẓulm ve't-ṭuġyān-ı müessis esāsü'l-ʿadl ve'l-iḥsān (25) ser-ġāziyān-ı şāh pīrūz-baḫt ki ḳur tāc ḫurşīdüñ üstinde taḫt beyt

ḫüdāvend-i mülk ḫüdāvend-i tāc
[4a] (1) ḫüdāvend-i Rūm u şeh-i baḫter

açıldı anuñ adla kār-zār-ı cihān
bulmaya dėmişler zemīn ü zamān

bugün rūz-gār içre şehler gibi
(2) bugün duʿācısı İrān Tūrān gibi

eger çekmese kāfire tīġ-i kīn
ne İrān ḳalurdı ne Tūrān Çīn

çomaḳ urdı çünki Benī aṣfere
(3) emīn oldı İslām ėli yeksere

girüp çünki meydāna ėde neberd
ḳıla zaḫm gūyā ki Elburz-gerd

süñü dutmaġa çün ʿınān ėde ḫam
(4) öñinde çi bebr ü çi şīr ü rezm

eger bezm ėde āsumān-ı vefā
eger rezm ėde tīġ-zen ejdehā[45]

zamān ḫoşlıġı ʿadlla dāddur
(5) cihān şādlıġ[ı] anuñ şādıdur

teni zinde pīl ü cānı Cebrāil
eli ebr-i Behmen dili baḥr-ı Nīl

serv baht-ı bed-ḫ āh anuñ cismine
(6) zer ü sīm teg ḫordur çeşmine

ne ululanur tācına genc-içün
ne ḳayġulanur remzle renc-içün

ḳamu ḫiẕmetinde ser-efgendedür
(7) ger āzādlar ve eger bendedür

kesildi ḳılıncında küfrüñ sözi
çomaġından açıldı īmān yüzi

[45] /ژسدها ۱/

bağışlar kime olsa ıḳlīm ü şehr
(8) duʿādur hemīn dehrden aña behr

beşikden ki oğlan dil ėde güşād
sözi çıḳar ağzından evvel murād

İlāhā anı nām-dār eylegil
(9) bu evde hem ol evde şād eylegil

cihān tāc u taḫtından ayrılmasun
ḫod ansuz cihānda zamān olmasun

vücūdından ābād olup tāc u taḫt
(10) özi-y-le müşerref anuñ mülk-i baḫt

devleti pāyidār ʿömri üstüvār ola
dostı şād u ḫāndān düşmeni ḫor ola

diledügi bu mecmūaʿ mūʿteber ü maḫzen (11) per-durur Fārisīden Türkiyye gele tā cemīʿ ulu kiçi fāyda-mend olalar ḥikāyetlerin ėşidüp ve rivāyetlerin diñleyeler her biri iʿtibār (12) alup bir nesne añlayalar ki rūz-gāruñ işi evvelden āḫire degin ʿibretdür ʿaḳl olan ʿibret naẓarı-y-la bunuñ seyrini ve devrini raḥmetini (13) ve cevrini müşāhede ėder ḳudretu'l-lahdan bu dutup ṣıbġatu'l-lahdan reng alur eyle olsa Pehlevī dili müşekkeldür baʿżı kimesne (14) muṭālaʿasından ḥaẓẓ alur ve baʿżı kişiler bī-behre ḳalur bu kimine ki ol ulu dergāhuñ cümle ḫiẕmet-gārlarınuñ bir kemteriydüm (15) fi-l-cümle dervīşāne pādişāhuma evkātda naẓm-ıla duʿā ve neṯr-ile ṯenā ėderdüm pes ol dergāh-ı ʿālīden bunuñ tercümesine ben kimesneye (16) işāret oldı ol işāretden cānuma ve göñlüme beşāret yėtişdi semʿen ve ṭāʿaten dėyüp beyt

şehen-şāh adına ṭutuben ḫāme
(17) getürdüm dile vaṣf-ı Şāh-nāme

Ḥaḳḳuñ ʿināyeti-y-le geldük şimdi
āğāz-kāre görelüm nedür nāme

Şehriyār-ı Dihḳān-Fārisī ne söyler ki (18) evvel ululıḳ adın kim isteyüp kim şāhlıḳ tācın kim başa urındı anı kimse eski rūz-gārdan bilmez meger oğul atadan rivāyet eyler (19) kim ol kend[ü] atasından ve dedesinden şöyle ḥikāyet eyler kim ululıḳ

adını kim alur ve getürüp öñdenki ululardan kim evvel ayaḳ (20) başdı rāvī dāsitān-ı kühen çün ḳadīm pādişāhlardan açdı süḫen şöyle dėdi-ki ʿāleme taḫt u tāc āyīn ve mülk ü baḫt (21) erkānın Keyūmerş getürdi evvel pādişāh ol oldı ḥamel burcından ki güneş baş ḳaldurup cihānı ẓulümātdan yuyup nūrla ṭoldurdı

(22) Evvel Kişi Ki Der-ʿālem-i Pādişāh Girde-būd Keyūmerş

beyt ḳuzı burcına geldi çün gün ʿayān
ḳarı dünyā oldı yine nev-civān

(23) Keyūmerş Ber-taḫt Çün Devlet-nişest

Keyūmerş taḫta çıḳup cihānuñ keṯḫüdālıġın eline aldı ṭaġlar içinde maġāralarda yėr ṭutup ḳarār eyledi (24) kendü taʿalluḳātı peleng derisin giyüp cānavar etin yėrlerdi bāḳī[lıḳ] ḫalāyıḳ daḫı ḳalan cānavarlaruñ etinden yėyüp ve derisinden (25) giyerlerdi daḫı bundan ġayrı yėmek ve giymek bilmezlerdi nūrānī taḫt üstinde güneş gibi oturup otuz bir yıl bu resme pādişāh **[4b]** (1) oldı bedr-ay bir yüksek ṭaġ başında gözikür gibi şehen-şehlıḳ ferri yüzinden yalabırdı cemīʿ cānavarlar ḳurt ve ḳuş (2) bunuñ yöresine aşup taḫtuñ ileyinde ṭapu ḳılup baş yėre ḳorlardı oġul vardı bir serv nām-cūy atası gibi ḫoş-ḫulḳ (3) ve ḫūb-rūydı bir ferḫunde yigid-ėdi adı Siyāmek atasını bunuñ muḥabbeti-y-le diri-y-di göñli cihānda anuñla şād olurdı (4) yüzde ay ve boyda serv pādişāhuñ taḫtı ve baḫtı gün-be-gün ziyāde olup ululadı cihānda kimse düşmeni yoġdı meger dīvlerle (5) ki oġrın düşmenlik buña ḥased eyleyüp bir gün ṭanışdılar başladı dīv baş ḳaldurup anuñ bir oġlı vardı bir ḳara ejderhā gibi (6) ġalabalık dīv leşker-ile dünyāyı ḳapḳara başup şāhuñ ve sipāhuñ taḫt u tācın isteyüp bunlaruñ üzerine çeri çekdi ḳamulara (7) rāzını açup cihāna düşmenlik āvāzını ṭoldurdı Siyāmeküñ ḫod ne ḫaberi vardı ki ol ulu taḫtını andan özge daḫı kimse (8) ister nā-gāh bir ferişte gelüp pelengī[46] giymiş perī şūretinde düşmen anası-y-la ne ḥīle ḳılduġını bir bir dėyüvėrdi çün (9) dīv-i pelīdüñ yaramaz girdārı Siyāmeküñ ḳulaġına degdi şāh-zādenüñ başı kīnle ve dili ḫışmla ṭolup ḳurtdan (10) ve ḳuşdan ādemīden çeri cemʿ eyleyüp beyt

özi giydi cismine cürm-i felek
ne cevşen var-ıdı ne āyīn-i ceng

[46] / پکنکنه /

(11) dīvüñ ṣavaşına gitdi Ehrimen daḫı dīvlerden yıġup ḳarşuladı ėki çeri ki birbirine muḳābil oldı bu yañadan Siyāmek (12) ol yañadan dīv-beççe ḥamle eyledi ṭolaşdılar bir zamān ėkisi bile çekişdiler oḳ ḳılıç daḫı yoġdı hemān yumrıḳ ve çaba-y-la (13) ilen bu anı ol bunı ururdı yalıncaḳ şeh-zāde hemān bir deri giymiş tīz çengālın uzatdı dīv-i siyāh eñsesinden ve ṣatanından (14) şeh-zādei dutup ėki ḳat eyledi büküd getürdi yėre çalup ṭırnaġ-ıla perr ü bālin çāk ėtdi Siyāmek kendü tedbīr-ile (15) ve bilüsi-y-le geldi ve ṣavaşdı helāk olduġın atası ėşidüp ḳayġudan dünyā başına ḳarañu oldı dişi-y-le kendü etin (16) ḳoparup zārī ėde ėde ṭaġdan aşaġa ėndi beñzi ṣolıḳ cigeri ḳanla ṭolu rūz-gār-ı perīşān gibi yaslu çün ḫalāyıḳ (17) şāhuñ öldigin ėşitdiler cemīʿ ḫātrları ṣınuḳ ve rengleri ṣolıḳ ne-ḳadar ādemī varsa yıġılup pādişāh ḳapusına (18) geldiler ṣaf bağladılar dėrdiler ve başların açup öñinde ṭopraḳ ḳoydılar aġlaşdılar ṣaçların ṣaḳalların yoldılar cānavarlar (19) perrende ve cinninde dėrilüp zārīlıḳ eyleyüp yügrüşme ve çıġrışma ḳopardılar ṭaġladılar bölük bölük olup yas-ıla derd-mend (20) olmış yüzleri gözleri ṭolu gerd-ile ḳaldılar bir yıl yaslu oturdılar işleri fiġān u zārīlıḳ bir yıldan ṣoñra Ḥaḳḳ peyām (21) eyledi gelüp bir ferişte Tañrı selāmın getürdi ėyitdi uṣuñı başıña dėvşür bundan böyle aġlama ve zārīlıḳ eyleme benüm (22) buyruġum-ıla çeri cemʿ eyle yüri ol dīv-i pelīdüñ leşkerinden toz ḳoparup ol bī-dīn melʿūndan kendü kīnüñi alup (23) yėryüzini riʿayyet eyle şāh-ı nām-ver[47] yüzini göge ṭutup el getürdi ḥācet diledi düşmeni helāk olmaġ-içün Ḥaḳḳ-teʿālānuñ (24) ulu adların oḳıyup yüzini yėre sürdi Ḥaḳḳā nāliş ėtdüginden ṣoñra Siyāmeküñ kīnine ḳuşandı gėce ve gündüz ṣabr u (25) ārām ėtmeyüp yaraḳ ėtdi Siyāmeküñ bir ḫuceste ferzendi vardı dedesi ḳatında vezīrlik mertebesinde olurdı bu şeh-zādenüñ **[5a]** (1) adı Hūşeng-ėdi ėydesin-ki başdan ayaġa ferhengdi pādişāh bunı oġlında[n] yādigār bilüp dā'īm kendü yanında ve (2) ḳoltuġında beslerdi bir zamān gözinden ırmayup oġlı yėrine görürdi çün göñül ṭutdı kīn ve ceng ėtmege oḳıdı ki maḫlūḳ (3) geldi ḳatına bir bir sözini söyledi Hūşenge rāzını cümle āşikāre eyleyüp ėyitdi ben çeri yıġam gerek ki yėryüzinde toz ḳoparup ol (4) dīv-i melʿūnuñ evini başına yıḳsam gerek sen bu leşkere gerekdür ki pīş-rev olasın ben pīr köhneyem sen yeñi sālārsın yırtıcı cānavarlardan (5) bebr ü peleng ve arslan ve ḳurt ve ḳıynaḳlu ḳuşlardan ve perīden yıġışdurup ġalaba çeri kendü ardınca ve Hūşeng öñce yürüdi (6) çeri-ile sipāh-ı dīv daḫı bunı gördi ġalabalıġla dėrilüp yėrüñ ṭopraġını göge ṣavurdı ḳarşu geldi Tañrınuñ ḫışmı (7) ėrişüp yırtıcılaruñ heybetinden ve

[47] / نام وُر /

aġırmaġından dīvüñ çengālı ṭutmaz oldı ṣusatıldı ėki leşker birbirine ḳarışdı (8) yėrde dīvler-ile yırtıcılar hevāda tīz ḳanatlu ḳuşlarla ʿifrītler ḳıjġurup ġavġā ḳopdı dūd-ı ādemden ʿāḳıbet dīv başıldı (9) ṣıçradı Hūşeng ėrişüp dīvle berāber oldı cihānuñ başına yıḳup eli-y-le boynından ve bir eli-y-le uyluġından ḳarvadı (10) boyınca ḳaldurup yėre vurdı atası derdinden dil ü cānı ṭopṭolu kīn başından ayaġına degin ḳayış çekdi murdār başını pelīd (11) gövdesinden ayırup gögüsi ve ṭalusı ayrılup pāre pāre olmış ayaġı altına ṣaldı çün bu kīni isteyici geldi ve intiḳām alındı (12) Keyūmerṣüñ rūz-gār[ı] tamām olup ecel geldi anı aldı dünyā-yı murdār andan daḫı gėrü ḳaldı bunuñ işi budur tā ola ve oldı (13) kimseye ne ḥürmet gösterdi ve ne ʿizzet ḳıldı

Vefāt-ı Keyūmerṣ

beyt cihān bir ferīnde düşmen-durur
ziyān aṣṣı gül-zārı diken-dürür

(14) bu dünyā ser-te-ser aldaġuç ve fesāndur ne ėyüye ḳalur ve ne yamana ne-ḳadar renc çekerseñ yėle ṣayup āḫir mālı genci düşmene ṭapşurmaḳ gerek

(15) Nişesten-i Hūşeng Becā-yı peder Ber-taḫt-ı Devlet

gelüp geçdi Hūşeng dede taḫtına tāc urup oldı şād ḳırḳ yıl (16) pādişāhlıḳ eyledi fikr ü ferāset dāniş ü kiyāsetle ululıḳ taḫtına ki oturdı ḳamu ululları dėvşürüp getürdi bir yėre beyt (17)

dėdi mülke bugün benüm pād-şā
ḳamu yėrde pīrūz-ı fermān-revā

Ḥaḳḳ-teʿālānuñ buyruġın gözleyüp ʿadl u dād kemerin bėline (18) baġladı andan ṣoñra el urup dünyāyı ābādān eylemege başladı evvel bir hüner kend[ü] fikri-y-le peydā eyledi ki ṭaşdan demüri ayırtladı (19) çün demüri tanıdı ve ṭaşnı böldi küreler eyleyüp sızurdı demürciligi pīşe ėdinüp balta ve fermān-ber tīşe-vāre (20) bel ve oraḳ eyledi çün bu tamām oldı ṭaġlardan ovalara arḳlar eyleyüp ṣular aḳıtmaġa endīşe ḳıldı ėndürdi ṣuyı (21) yüce yėrlerden bıñarlar ve ırmaḳlar revān aḳup ḫalāyıḳ yayıldı rāḥat oldı otlar bitüp yėryüzini sebze ve gülistān (22) bitürdi anlardan ekmege ve biçmege başladılar her kişi işe güce yapuşup etmek ḳazanmaḳ ardınca oldı andan-ṣoñra ki bu işler bitdi yėmekleri (23) yėmiş ve giymekleri yapraġdı daḫı dedesinüñ āyīn buydı-ki evvelden düzgün ʿibādet ėderlerdi Tañrıya nete-kim ʿArablaruñ

miḥrābı (24) ol zamān oddı ve daḫı ṭaşdan od çıḳmaḳ andan ḳaldı ki bir gün bir nėce ādemle şāh ṭaġa çıḳd[ı] seyrāne gezerken baḳdılar (25) gördiler bir yėrde bir uzun ḳapḳara nesne depesinde ėki gözi var ėki ḳandan gül gibi aġzından buḥār çıḳup ol buḥārdan ṭaġı ve ṭaşı **[5b]** (1) ḳapḳara ṭuman ṭutar bunı gör[üp] biraz ʿacebleḍiler Hūşeng bir ḳayayı ḳopardı eline aldı bunuñ üzerine gelüp ṭaġdan uçurıvėrdi (2) yılan ṭaş āvāzından beliñleyüp ṣıçradı nā-bedīd oldı bu ṭaş-ki yige-y-le yuḳarudan ėndi bir ḳayaya uġradı andan daḫı bir ulu ṭaşa (3) ayrılup birbirine ṭoḳınup pāre pāre oldı evānın ṭaşdan bir yalıñ çıḳdı ḳuruca ota düşüp yandı yılan ölmedi gitdi velī (4) ḳudretden bir od ḳopdı vaḳtā-ki ṭaşa nesne cilālardı od ḳopardı ve rūşena belürürdi anlara şāh ėyitdi bu bir Yezdān-ı nūrdur ki Ḥaḳḳ (5) size erzānī ḳıldı eger ʿaḳluñuz varsa bu ḳudreti ve ḳuvveti görüp bu nūra ḳarşu yüz ṭutup anuñ birligine ve varlıġına iḳrār ėtmek (6) gereksiz ki size bunuñ gibi hediyye vėrdi dėdi ḳarşusına bend'[u]rup ḳıble eyledi ve perestiş ḳılup bu iş böyle Hūşeng (7) şehriyārdan ḳalup cihān-dār buña ḳarşu ṭurup cihān-ı āferīne ʿibādet ḳılurdı gėce ki oldı bir ṭaġ gibi aġaç dėvşürüp od (8) yaḳdı kendü leşkeri çepçevre ḫalḳa olup oturdılar yėmek ve içmek ve şādlıḳ eyledi ėrteye degin ol gėcenüñ adını Sede (9) ḳoyup Sede gėcesi andan ḳaldı bu resm-ile bütün cihānı ābādān eyledi şāhlıḳ ve merdānlıḳ ferri-y-le ṭaġlardan ve yabanlardan ḳulanı (10) ve geyigi avlayup ṣıġırı ve keçi ve ḳoyun ve eşegi ṭutup eve ögretdi ḫalāyıḳ kimin ḳoşdılar kimin ṣaġdılar ve yėdiler sebeb daḫı deştī (11) yügrük cānavarlardan ḳaḳum ve sincāb ve samūr ve kermūn ve dilkü gibi ṭutdı öldürüp derisin çıḳardı giyecek ėdindiler dürüşdi (12) ve düzdi vėrüp aldı alup kendü gitdi adı ḳaldı bunca endīşe ve efsūnla renc gördüginden ṣoñra ki rāḥat olmaġa (13) yüz dutdı cihān-ı bī-vefā anuñ daḫı elin alup yabana atdı beyt

endīşe {zamān}den çü Hūşenge ėrdi zamān
(14) çevürdi yüzini vėrmedi hiç amān

cihān saña mihr ėdüp tāze yüzümi gösterecekdür bil ki ol ululara ne ḳıldıysa ʿāḳıbet saña daḫı anı ėdecekdür (15)

Hūşeng ü Cülūs-ı Ṭahmūrş Becā-yı Peder

bir oġlı vardı şehüñ hūş-mend
anuñ adı Ṭahmūrş-ı dīv-bend

(16) şāhlıḳ kemerin bėline baġlayup geld[i] atası taḫtına oturdı çeri ululaın ḳıġırdı bunlara ʿizzetle ḫalḳ ėdüp luṭfla söyledi (17) şöyle dėdi-ki bir gün tāc u taḫt baña

yaraşur genc ve memleket ve leşker benümdür cihānuñ ser-ā-ser ketḫüdāsıyam ʿadl u dādla ʿālemi (18) müzeyyen eyleyem çün ululıḳ benüm oldı dīvüñ elini kesem her nesne ki ḫalḳa fāyīdelüdür alur ve getürüp ve ol nesne ziyāndur bünyād- (19) ından yėtürem ḳoyunuñ ḳuzınuñ ḳırḳdurup egirtdi ṭoḳutdı libās ve örtü döşek ėdindiler gösterdi pelāslar ve şāllar bünyād (20) oldı binütden at ve ḳatır gibi binek ögredüp ot şaman ve arpa vėrdi erkek yırtıcılardan degdi tāzī ve parsı ügürtledi (21) çāre vü ḥīle-y-len ṭutup ṭaġdan ėndürüp eve ögretdi ḳuşlardan ol ki maṭbūʿdı baḳdı çaḳır ve şāhin ve balaban ve zaġanos (22) gibi aġla ṭutdı yavaşadup uçurup ava düşürdi ḫalāyıḳ bunı görüp ʿacabe ḳalurdı bundan ṣoñra yabandan ve yazıdan ḫorosı (23) ve tavuġı ve ördegi getürdi yavaşlıġla evde insāna ins eyledi buyurdı-ki añullıġ-ıla besleyeler yėm vėrüp kümes düzüp her biri yavrusından (24) ve yumurdasından behre-mend olalar ėyitdi bunları ṣaḳlañ ve sebeb ėdüp yaradana şükr ėdüñ ki ol bize bunuñ gibi ṭoġru yol (25) gösterüp ve dest-gāh vėrdi bir pāk-dil vezīri vardı yaramaz fiʿilden ve egri ḳuldan göñli arı ki maḳṣūdı ve murādı **[6a]** (1) ėyü ʿamel ve zībā-girdārdı her işde yarar ve cümle yėrde sāz-kārdı adı Sehrasb-ėdi her gün aḫşama degin oruç ṭutardı (2) ėrteye degin ayaġın ṭurup ʿibādet ėderdi gündüz oruç ṭutup gėce namāz ḳılmaḳ anuñ dīni ḫāṣṣ u ʿāmm-la ḫoş dirlik (3) anuñ āyīni-ėdi şāhuñ devletine sermāye ve düşmeninüñ ḳahrına pīrāye-y-di dā'īm pādişāhı ėyü endīşelere ḳulavuzlayup (4) ve ṭoġru yola üzler-idi beyt

vezīr olsa anuñ gibi kār-dān
şehüñ ėyüligine yayıla cihān

şāh yaramazlıḳdan el çeküp (5) bunuñ rāyına uydı nūr-ı Yezdānla yüzi ḳaralanup daʿvāt ve efsūnla yüriyüp dīvleri ṭutdı baġladı eyer düzdi arḳalarına (6) urup binüp memleketden memlekete gitdi çün dīvler bunuñ bu işin gördiler ʿāṣi olup fermānından yüz döndürmege ittifāḳ ėdüp (7) yıġıldılar ki bunı taḫtından ėndüreler ve mülki ṭutalar çün Ṭahmūrṯ bunlaruñ sır ve kārını ṭuydı gelüp ḫışmla anlaruñ bāzārını şıydı (8) ferr-i Sübḥān ile bėlin baġladı daʿvāt oḳıyup aġır gürzini omuzına getürdi yürüdi bir aġır cāzū çerisi ve efsūn-ger nerre dīvler (9) siyāh dīv deminde öñlerince pīş-rev olup yėr ve gögi ġavġā vü ʿalāle ṭutdı

Ceng-kerden-i Ṭahmūrṯ Bā-dīvān-ı Cāzū

(10) cihān şāh Ṭahmūrṯ-ı pāk-dīn
kemer-beste geldi ḳılup rezm ü kīn

ḳopardı berāber bularuñla ceng

ṣavaşda bular ėdemezdi direng

(11) hevā ḳayra döndi yėryüzi tīrelenüp ḳarañulıḳdan ādemīnüñ gözi ḫīre oldı bir yañadan od ve dīvlerüñ aġzından çıḳan tütün (12) ve cāzūlaruñ rīvi bir yañadan Yezdān-perest merdāne erenlerüñ hāy u hūyı Ḥaḳḳuñ ʿināyeti ėrişdi şāh bu dīvlere ẓafer buldı kimisini (13) efsūnla baġlayup gürzle yıḳup yüregini ṭaġladı

Fermān Berden-i Dīvān-ı Mer Ṭahmūrş Rā

ṭutup çekdiler beste vü ḫaste-ḫ ār

(14) bular cānına istedi zinhār

bizi ḳırma dėdiler saña bir hüner gösterelüm ki gereklü ola şāh daḫı dīvlere bu şarṭla amān vėrdi (15) tā ki gizlü hüner ne ise āzāde ve āşikāre ḳılalar çün-kim āzād oldılar yazucılıġı pādişāha ögretdiler göñli açılup bunlardan (16) yazuyı taʿlīm eyledi ögrendi ḥisāb añladı Pārsī ve ʿArabī ve Hindī ve Rūmī dil yazdı ve bildi Suġdī ve Pehlevī ve Çīnī ve (17) ʿİmrānī ve Ṣüryānī hep müretteb düzdi otuz yıl bu resmle çalışdı ve dürüşdi bunca ki hünerlere ve işe ḳarışdı renci ve hüneri (18) yādigār ḳalup rūz-gārı tamām olup aña daḫı nā-gehān ecel ėrişdi cihānuñ besledüginden ne fāyide çün ṣoñra kesecekdür penç (19) yaḳar ʿömrüñ çün ecel yėli esecekdür beyt

ṭutar ḳaldurur tā be-çarḫ-ı bülend

döner ėndürür tā be-ḫāk-ı nejend

ne ḳaldurduġına (20) cānla ḳarār ėt ve ne ėndürdügine dille iʿtibār

Vefāt-ı Ṭahmūrş ve Cülūs-ı Pesereş Cemşīd

girān-māye Cemşīd kemer baġlayup atası naṣīḥatı-y-la (21) cānı ve göñli ṭolu gelüp ol ferruḫ atanuñ taḫtına geçüp başına tāc-ı ḫüsrevī urındı

Āyīn-i Pādişāh-ı Cemşīd

(22) binā eyledi resm şāhen-şehī

cihān ser-be-ser aña oldı rehī

dīv murġ perī iṭāʿat eyleyüp zamāne çekişikden ḳurtıldı (23) cihān rāḥatlıḳ bulup pādişāhlıḳ mesnedi bunuñ ferrinde gün gibi raḫşān oldı dėdi benüm Ḥaḳḳuñ ferri ve nuṣreti-y-le hem pādişāhlıġla (24) ve hem ʿāḳillıġla ki cāna dāniş ü maʿrifetden yol

ėdüp cāhıllaruñ elini yaramazlıḳdan kesem evvel merdāne erenlere ad ve (25) ṣan isteyüp nām u neng olup yoldaşlıḳ ḥarb ve ḍarb mertebesini gösterüp ceng āletine el urdı pāddişāhlıḳ ferri-y-le **[6b]** (1) demüri yumuşadup ışıḳ ve cevşen eyledi ve pāyın [ü]zere beste ve gögüsliḳ cebe ve begter kejīm ve dizlik ve ḳollıḳ ve ellik kendü (2) rūşen bilüsinden müretteb eyledi bu ālete elli yıl tamām zaḥmet çeküp kendüye renc ėdüp dėrdi ve dėvşürdi bir nėce yėrde (3) cebe-ḫāne düzüp genc eyledi bundan ṣoñra elli yıl daḫı geçicek endīşe ḳıldı-ki ovada ve yazıda ve seferde ve ḥażarda dost (4) ḳarşusında ve düşmen yüzinde giyeler ketenden ve ibrīşimden ḳıldan ve deriden egirmesin ve bükmesin ve ārāyişin ve arġacın ṭoḳumasın (5) tārın ve pūdın ṭoḳuduḳdan yumasın ve biçüp dikmesin ḫalḳa gösterdi hep ögrendiler andan yine başladı bir işe daḫı bünyād ėtmege (6) zamāne bundan ḫoş-dil bu zamāndan şādān her yėrden ādemi dėvşürüp her birinüñ dirligin ve mertebesin gösterdi elli yıl daḫı (7) buña dürüşdi ʿābidler ṭāīfesine anlar sürdler dėrlerdi ḫalḳ arasından bunları seçüp bunları çıḳardı ṭaġlarda ve maġāralarda (8) yėr vėrdi ki tāḥallūt olup dün ü gün ḥużūrla ḫālıḳlarına ʿibādet eyleyeler ve şāh ḳatına geldükde bunlaruñ yėrleri ṣaġ ḳolda (9) ola bir ṣaf daḫı bir yaña ḳodılar anlaruñ adını mīsārlar dėrler-ėdi ki bunlar ṣavaşçı şīr-merdler ve merdān-erenler leşkerüñ ve kişverüñ (10) revnāḳı pādişāhlıḳ taḫtı bunlaruñla üstüvārdur ve merdānlıḳ adı bunlaruñla pāyidārdur üçinci bölük anları ayırdı-ki hiç kimsenüñ (11) minneti anlaruñ üzerlerinde olmaz kendüler biçer döger götürür ve bir kimseden ṭaʿne ėşitmez yėmekde içmekde fāriġ ve urmaḳdan kendüler rāḥat (12) ve ḳulaḳları dinç kimse tāʿyib ėtmez gerekse yarma yėsüñ gerekse birinç rūz-gār ābādān bunuñla ve bu şādān-dil rūz-gārla dünyā (13) ġavġādan ve ġalebeden emīn beyt

ne-dür ol süḫen-gūy āzāde-merd
ki āzāde-rā gehī bende-gerd

dördinci ol ṭāīfe ki Ehnūḫuşī (14) dėrler yaʿni dest-kārdurlar ve her ṣanʿatdan bilen pīşe-kārlar ki yıl on ėki ay işi pīşedür ten ü cān andan pür-endīşedür elli (15) yıl bunda zaḥmet çeküp urındı çalındı vėrdi aldı beyt

bulardan her birine bir pāy-gāh
ayırdı sezā-vār ve gösterdi rāh

(16) tā her kişi mertebesini bilüp ḥaddinden artuḳ başmaya artuġın eksügin bilüp birbirine ʿizzet ḳıla buyurdı andan dīvlere ṣu getürüp balçıḳ ėdeler (17) çün balçıḳ olup ḳalıp düzüp kireç kestürdi kendüsi hendese-y-le ölçüp evvel dīvlere kireçle ve

ṭaşla dīvār yapdurdı ḥammām (18) ve yüce serāylar ve köşkler gibi ki yėlden ve yaġmurdan penāh ola bunlar dīvlerüñ dest-renci-y-le tamām oldı bir zamān daḫı ḳaya kestürdi (19) ve daġ ḳazdurdı nesne isteyüp birḳaç gevher maʿdenin buldı laʿl u yāḳūt bīcāde ve pīrūze dürlü dürlü cevāhir bulup (20) altun gümiş baḳır çıḳup ṭaġdan ṭaşdan efsūnla bunuñ gibi nesneler ḥāṣıl ėtdi daḫı gökçek ḳoḳulu nesneleri ki ḫalḳ sever (21) ve ister ʿūd ʿanber ve kāfūr ve müşg-nāb ḥekīmlige andan heves ėdüp derdüñ ve dermānuñ sebebin (22) ṣaġlıġuñ ve ṣayrulıġuñ aṣlın tanıdı gizlü nesne ḳomadı hep bildükden gemiye başdı deñiz-ile ėlden ėle gezer oldı (23) hünerden bir nesne kendü ẕātında eksük bulmayup elli yıl daḫı şöyle gezdi her neye el urdıysa çün eline geldi azup (24) pādişāhlıḳ yėrinden ayaġın öte başdı pādişāhlıḳ ḳuvveti-y-le bir ulu taḫt yaṣadı dört yanına laʿl u yāḳūt pīrūze ḳodurdı (25) muraṣṣaʿ bir raḫşende taḫt oldı ḳaçan-ki istese dīv götürürdi yėryüzinden hevāya aġdurdı yine hevādan yėre ėndürürdi **[7a]** (1) taḫtına cihān ehl[i] ʿacabe ḳalup taḫtına temāşā ḳılmaġa dėrildiler ol gün Nevrūz dėyüp Cemşīdüñ üstine gevher ṣaçdılar evvel bahār (2) yeñi yıl başı ḫalḳ ḳış zaḥmetinden ḳurtılmış ulular şādlıġ-ıla oturup mey ü ney ve sāzende vü güyende istediler bu zībā yıġnaḳ ki şimdi (3) pādişāhlar yıl başında ėydürler almaḳ vėrmek yėmek ve içmek ḫilʿat giydürüp ḳabaḳ atmaḳ mertebede ḳaldurup ve manşıbdan (4) ėndürmek ol rūz-gāruñ ulularından şimdiki zamānda bize yādigār ḳaldı cehd ėt ki senden ṣoñra bir Tañrıya ve ādeme yarar (5) nesne yādigār ḳala üç yüz yıl daḫı bu işi sürdi-ki ol dem ölmek ve ṣayru olmaḳ yoġdı ādemī rencden ve zaḥmetden fārigh (6) dīv ādemīnüñ emrine bėl baġlayup buyruġına muṭīʿ yėmek ve içmek yatmaḳ ve diñlenmekden ġayrı iş güç yoḳ bu ḥālle bu ḳadar (7) rūz-gārda ḫoşlıḳdan artuḳ nesne vėrmedi bunlara Gird-gār beyt

cihān-dār oturmışdı tā ferruḫī
cihān ser-be-ser olmış aña zihī

(8) bir taḫt-ı pür-māye ḳurılu üzerinde oturmış Cemşīd elinde bir ḫüsrevī cām ṭolu mey dīvler taḫtı omuzında getürüp hevā yüzine (9) yėtürmiş cevāhirden bu taḫt-ı ḫurşīd-tābān şāh-ı fermān-revān üzerinde söykenmiş ḳuşlar taḫt üzerinde ḳanat ḳanada vėrüp (10) ṣaf baġlamış bu ululıḳ taḫtına bu ʿaẓamete ve şevkete ki baḳdı kendüden artuḳ ulu daḫı kimse görmedi yücelikden {şāh} (11) şāh-ı Yezdān-şinās ḫüdādan yüz döndürüp nā-sipās oldı çeriden adlu ululları ḳıġırdı bunlara kibirle ne-ḳadar söz söyledi (12) şöyle dėdi ululara kim dünyāyı kendümden ġayrı kimsenüñ bilmezem cihānda hüner benden belürdi benüm gibi nām-dār daḫı pādişāhlıḳ (13)

mesnedine ḳadem başmadı cihānuñ yüzini ben bėzedüm ve ābādān ėtdüm nėce istedümse eyle alup dünyāda dīv perī ve vaḥşü ṭayr (14) fermānuma geldi yėmeñüz ve içmeñüz rencüñüz rāḥatuñuz libāsuñuz ve yėrüñüz yurduñuz bendendür beyt

ululıḳ ve şāhlıḳ müsellem baña
(15) kim ėydür ki var bir daḫı pādişāh

dārū ve dermānla cihānı eyle ṣaġlatdum ki ṣayrulıḳ ve ölüm bize ėrmedi sizüñ tenüñüzde ʿaḳl (16) u cān benden oldı baña inanmaz meger ol-ki Ehrimendür egerçi cihāna pādişāhlar çoḳ gele illā benüm gibi zamāneye kimse gelmeye (17) beyt

bilürsiz çü bunı ben ėtdüm hemīn
baña dėseñüz ne cihān-āferīn

cemīʿ vüzerā ve ḥekīmler başlarını aşaġa ṣalup (18) bu sözi ėşidicek çün böyle dėdi bundan ferr-i Yezdānī dutup bütün cihān ḳov ve çav ṭoldı beyt

(19) hüner çün-kim ulaşd[ı] tā Gird-gār
şikest ėrdi yüz döndürüp rūz-gār

ne ḫoş dėdi kim buldı bu kāmilliġi
ki ḫoş şāh olasın gözet ḳullıġı

(20) Ḫüdāvende her kim ola nā-sipās
düşe gönline her yañadan hirās

Cemşīdüñ ṭālīʿ ve rūzı (21) ḳadri yevmen fe-yevmen eksildi ol ferr-i fīrūzī gitdi beyt

olup pāk-ı Yezdān aña ḫışm-nāḳḳ
ḳayulandı Cemşīd olup ters-nāḳ

(22) üç yıl oturup ḫalḳa ḳarşu ḳararup ḳayġu baġladı ṭaġıldı her yaña bütün sipāhīler oturdı ḳan aġladı ve ėtdügi (23) ḫaṭāya ʿöẕr getürdi bu bunda bu ḥālle perīşān ḳaldı görelüm az ṣoñra ḥikāyet ne oldı

Der-beyān-ı Peydā Şoden Ḍaḥḥāk

(24) bir er vardı ol zamānda Yemen beriyyesi serverlerinden ulu ṣoy ve ėyü kişi-y-di Tañrı ḳorḳusından baġrı başlu gözi yaşlu (25) merd-şinās ʿadl u dādda şevketlü ve luṭf u seḫā ḳuvvetlü dört ayaḳludan ne-ḳadar ṣaġmalu varsa birine biñ gelürdi ṣıġırdan **[7b]** (1) ve yuntdan her yıl ḫalḳa vėrürdi rāyegān sütden ve yaġdan isteyene dirīġ eylemezdi ḳoyundan ve ḳuzıdan dā'īm (2) taṣadduḳ ėderdi şöyle buyurmış-ıdı süd ve yoġurt isteyene ne-miḳdār dilerse kimse mānīʿ olmaya bu pāk-dil serverüñ (3)

bir oġul vardı laḳab[ı] Ḍaḥḥāk künd ü dilīr sebük-sāz pāk adını Pūresb ḳomışdı atası Peḥlevīce ḥisābda Beyūr (4) dėyü on biñ dėmekdür maġruḳ eyerlü on biñ Tāzī atı vardı andan ötürü adını Beyūr oḳırlardı günüñ ėki baḫşi atdan (5) ėnmezdi ululıḳdan yoḳ ki ceng ü kīnden ṭaġda ve yazıda yėmede ve içmede şöyle-ėdi-kim bir gün ʿaleyhillaʿne[48] bir ėyü yüzlü (6) ḫoş sözlü ādem ṣūretinde kendüyi düzüp daḫı gelüp ḳatına ḫiẕmete ve belāya meşġūl oldı ʿacāyib ve ġarāyib sözlere ve rivāyetlere (7) başladı gėce gündüz bir laḥẓa ḫālī olmayup yigid bunuñ sözine ḳulaḳ dutdı çün diñledi göñli ėyü niyyetlerden boşalup yaramaz (8) fiʿiller-ile ṭoldı ḫoş geldi bunuñ güftārı bilmedi-ki azġunlıḳdur girdār-ı cehālet ṭopraġın başına ḳoyup ʿaḳlını ve cānını (9) buña vėrdi çün iblīs gördi-ki bunı azdurup beynisini ve zebād ḳıldı göñli ḫoş olup kendüyi şād eyledi sözler söylemege (10) başladı zībā vü naġz bu yigidüñ başında maġz ḳomadı ėyitdi sözlerüm vardur firāvān fāyidelü ki benden özge kimse (11) anı bilmez yigid ėydür ėydivėr ṣaḳlama ėy nīk-rāy ėyü sözler-ile bizi eyle bay ėydür evvel and vėrürem andan saña söz açaram (12) sāde-dil yigid-ėdi uyup bunuñ fermānına rāżı oldı and içdi-ki senüñ sözüñi ne dėrseñ ėşidem ve ḳabūl ėdem rāzuñı (13) aṣla bir kimseye açmayam şeyṭān ėyitdi bu taḫtda ve bu serāyda senden artuḳ ketḫüdā neye gerek senün gibi oġul olıcaḳ ata neye yarar (14) benüm ögüdümi ėşit ve sözümi ṭut-ki zamāne bu sālḫūrde kişiyi ḳocaltdı ve sen yigidsin ėrte yürürsin şimdiden gėrü bu taḫt- (15) gāhuñdur[49] saña yaraşur anuñ manṣıbı ve mülki dėdi

Naṣīḥat-ı İblīs Ḍaḥḥāk Rā Ber Koşten-i Pedereş

eger sözüme eyler-iseñ vefā

(16) olasın cihān mülkine pād-şā

Ḍaḥḥāk bunı ėşidüp atası ḳatından beñzi sürḫken zerde dönüp göñli pür-derd oldı ėydür (17) bu söz olacaḳ söz ve bitecek iş degildür bir daḫı söyle ėydür eger bu sözden geçerseñ ve peymānuñdan dönerseñ boynuña düşer peymān (18) u ʿahd sen zār u ḫār olursın atañ ercümend ḳalur civān Tāzīnüñ başını dāma getürüp sözine uydurdı aña ėyitdi senüñ tedbīrüñ (19) ve rāyuña uydum ne dėrseñ eyle olsun şimdi diñle bunuñ işini ne vechle bitürürsin ki bu kişi aradan götürelüm dėyü buña ėyitdi ben (20) saña çāre eyleyüp ve ḳayduñı görüp başuñı güneşe götürem ėyitdi baña ėydivėr bahāne eyleme ne çāre ėdeceksin ėyitdi sen (21) şöyle epsem ol gözle ki

[48] “ Lanet olsun ona!” anlamına gelen Arapça ifade.

[49] / تختکاهیند ور /

baña kimsenüñ yardımı gerekmez ben anı bir çāre ilen duzaġa düşürem kim ḫalḳuñ endīşesini uzaġa ṣalam (22) pes ol şāhuñ serāy ḳapusında bir dil-güşā bāġı vardı ki her gün dünleden ḳalḳardı anda ʿibādet ėtmege varurdı anda ṣuya (23) girürdi yalñız kimse ėletmezdi bile pes iblīs oruna geldi bunuñ yolında bir deriñ ḳuy[u] ḳazdı aġzını çör çöple örtüp (24) yolını düzetdi beyt

ser-i Tāzīyān mihr ü nām-cūy
ṭurup dünleden bāġına ṭutdı rūy

(25) çün ol araya yėtdi ki ḳuy[u] ḳazılmışd[ı] başduġı gibi başı aşaġa ḳuyunuñ içine gitdi depesi üstine düşüp bu merd-i Yezdān-perest **[8a]** (1) kemükleri uvınup şikest oldı gelüp iblīs-i laʿin ḳuyuyı ṭopraġla ṭoldurup gėne bayaġı gibi üstini yol eyledi

Der-üftāden-i Peder-i Ḍaḥḥāk Der-çāh

(2) beyt
ėyü yatlu ol şeh-i āzāde-merd
doḳındurmadı oġlına bād-ı serd

anı besledi ḫarc ėdüp māl u genc
(3) meger şāh evlādı yu çekdi renc

gözetgil sen ol şūḫ ferzendi
hiç añmadı mihr ü peyvendi

ata ḳanına oldı hem destān
(4) ben ėşitdüm ėy dost bir destān

ki oġul ger olursa nerre şīr
ata ḳanına olmaya dilīr

meger gizlüce var-durur dāḫ-söz
(5) anadan gözikür bu baḫşende yüz

sebük-māye Ḍaḥḥāk-ı bī-dād-ger
bu vech-ile evlād taḫt-ı peder[50]

[50] / پرد ر /

ʿArabistānuñ taḫtın ṭutup (6) ata tācın başından giydi memleketüñ aṣṣısın ve ziyānın gözlemege başladı çün iblīs böyle ėtdi andan ṣoñra gėrü bir ḥīle daḫı (7) āġāz eyledi eger baña uyduñsa dünyādan murāduñı bulduñ eger bir daḫı peymān ėdüp benüm sözlerüme fermān olursañ cihānuñ ser-ā-ser (8) pādişāhlıġı senündür dīv perī murġ ve māhī emrüñe muṭīʿ olur bu vechle çāre-sāz ėdüp bir ʿacāyib endīşe daḫı (9) düzdi kendü teʿallīḳinden bir kimisi getürdi bir zībā-müşekkel müvecce[h] yigid ṣūretinde sözleri ḫūb u künd ü merġūb Ḍaḥḥākuñ (10) taḫtı ile[yi]ne gelüp duʿā ḳıldı ėyitdi eger pādişāh ḫiẕmetine yararsam bir hüner-mend çāşnī-gīrem çün şāh ėşitdi bunı nüvāḫt (11) ėdüp çāşnī-gīrlige[51] ḳodı pādişāh muṭbaḫınuñ meftāḥını vezīrler buña ışmarladılar ol zamān dürlü dürlü yėmek firāvān (12) degüldi ve et etmek nebāt sehl şurbalar olurdı bu kez bu dürlü dürlü ḳuşlardan ḳoyun ve ṣıġır hep ḥāżır eyledi bir zamān (13) pādişāh[ı] dilīr ėtmek-çün ḳanla besledi tā her ne dėrse bunuñ sözine fermān ėde bir müddet daḫı yumurda ṣarusı-y-la besledi tā ten-dürüst (14) oldı ve saġ bu yėyecekden ferāz ki yıl on ėki ay ḫōnuñ andan olup perverīşüñ anuñla ḳılıvėrdi ol gėce te'emmül ėdüp fikr eyledi ki ʿaceb ėrte (15) ne bişürem buña ki muḥabbetümi göñline düşürem bir gün ki künbed-i lāciverd çıḳardı ve kestürdi yāḳūt-ı zerd yemegi keklik ve çil etinden (16) eyleyüp envāʿ darularla bişürüp şād oldı geldi server-i Tāzī çün yėmege el uzatdı ʿaḳılsuz başını buña teslīm ḳıldı üçinci (17) gün yine ḳoç etinden ḳaliyye ve ḳuzı etinden kebāb ėdüp ḫōn bėzedi dördinci gün ki şöylen çekdi şāha genç ṣıġır (18) bėlinden et kesüp zaʿfrān ve gül-āb yıllamış şarāb ve müşg-nābla yėyecek getürdi Ḍaḥḥāk el uzatdı bu yėmekden ki yėdi (19) ʿacabe ḳaldı bunuñ kiyāsetinden ėyitdi ėy nīl-ḫūy dė benüm ḳatumda maḳṣūduñ nedür dile elden günden cevāhirden ve altundan (20) atdan ḳuldan senüñ dilegüñ ḳamu revādur beyt

ḫod şükr aña dėdi ėy pād-şā
hemīşe dėril şād u fermān-revā

benüm göñlüm senüñ mihrüñle (21) ṭolup cānumuñ azıġı nūrı çehreñdür bir arzūmuz pādişāh ḳatında egerçi benüm ol miḳdārum yoḳdur buyura şāh ki ėki ṭalusı (22) başında öpüp yüzümi ve gözümi mübārek omuzına sürem çün ėşitdi bunuñ güftārını nihānı bilmedi bāzārını bindügin (23) aña dėdi kim bitdi kāmuñ senüñ yücelsün bu iş-ile nāmuñ senüñ yücelsün bu iş-ile nāmuñ senüñ buyurdı ki dīv kendü cüfti gibi (24) geldi ėki ṭalusınuñ başında bir öpdi ve yüzini omuzına sürdi arzūsı[52] ve maḳṣūdı

[51] / كاشنكيرلكه /
[52] / ازوسى /

ki tamām oldı hemān sāʿat öpdügi gibi nā-bedīd oldı cihānda (25) bunuñ gibi ʿaceb ḥāl ola mı Ḍaḥḥākuñ ėki ṭalusı başından ėki ḳara yılan bitüp baş ḳaldurdı kişi müteḥayyir ḳalup ʿāciz oldı ḥekīmler **[8b]** (1) ḥekīmler ve cerrāḥlar geldi rūz-gār sürmiş ve iş görmiş ulular dėrildi cemīʿ dem-beste olup ṭaña ḳaldılar serencām yolın ṭutup (2) kesdiler Ḥaḳḳuñ ḳudreti-y-le şol aġaç ṭalı ki şehüñ ṭalusından yine bitdi ḥekīmler dėrilüp her biri bir dürlü ot ṣalıvėrdi (3) dermān bulmadılar yine iblīs bir hekīm ṣūretinde sürdi Ḍaḥḥākuñ ḳatına gelüp ėyitdi bu bir olacaḳ işdi oldı (4) yazılan bo[z]ılmaz çāre budur ki yėmek vėrüp anda yėr ėdesin epsem ṭura yoġsa dermān ve ḥikmet-ile biter iş degildür (5) illā ādem beynisini vėrüñ yėmege ola ki andan üşenüp getürmeye dökile maḳṣūdı bunuñ gibi nīrengden ve fiʿilden buña bu kişi bunca (6) yıl dėrilecekdür ādem öldüre her gün dünyādan insān azalup şeyṭān ʿāliye ola andan ṣoñra İrāndan ġavġā ve ḫurūş (7) ḳopdı ki her ṭarafdan ceng ü cūş belürdi Cemşīdüñ rūşen[53] güni ḳara oldı begler peymānından dönüp fermānından (8) çıḳdılar ferr-i yez[d]ānī üzerine ḳarardı egrilige ve yaramazlıġa döndi her uçda bir beg belürüp İrān pādişāhlıġın istedi şāhdan (9) yüz döndürüp leşker bölük bölük oldı bir bir İrān beglerinden çeriler ile ʿArabistāna yüz ṭutdı ėşitdiler ki anda bir ejderhā (10) ṣıfatlu mih-ter vardur çeri cümle Ḍaḥḥāka yüz urdılar geldiler buña ve şāhlıġına āferīn oḳıdılar İrān-zemīn pādişāhlıġına (11) ḳabūl ėdüp andan taḫta başladılar Ḍaḥḥāk-ı ejdehā-peyker çeri cemʿ ėdüp yüritdi İrān ve ʿArabistāndan mübālaġa leşkerle Cemşīdüñ (12) taḫtına yüz ṭutup ḫaber ki şāha yėtdi öbür yaña cihān-dār geldi dėyü

Hezīmet Şoden Cemşīd Ez-taḫt

beyt özi gitd[i] ve ḳaldı taḫt u külāh
(13) ululıġ u dīhīm ü genc ü sipāh

başın aldı ol gitdi taḫt u tāc Ḍaḥḥāka döndi kimse bilmedi ki Cemşīd öldi mi n'oldı yüz yıl (14) tamām dünyāda belürsiz olup gitdi yüz yıldan ṣoñra bir gün Çīn Deñizinde gemi-y-le giderken buldılar ṭutdılar getürdiler bunca kim (15) ejdehānuñ ḳorḳusından ḳaçdı ʿāḳıbet ḳurtılmayup ele girdi çün Ḍaḥḥāk bun[ı] gördi bir laḥẓa amān vėrmeyüp depesinden (16) bıçaḳu-y-la ėki biçdürdi ki görüp bütün cihān heybete ḳaldı beyt

ḳanı taḫt-ı şāhī ve ol dest-gāh
zamān şöyle ḳopdı ki bī-çāre gāh

[53] / روشنیکن /

(17) andan artuḳ taḫta kim pādişāhlıḳ ėde ve buyruḳ süre bunca rencden ne aṣṣı buldı yėdi yüz yıl ʿömrsüz bunca nesne peydā ėtdükden (18) ṣoñra gör ki ne ḥālle dünyādan gitdi

Be-dest Ḍaḥḥāk Şikeste Şoden Cemşīd

Niçün gerek bunca dirlik dırāz
Cihān açmaya çünki ḳatuñdan rāz

(19) seni beslerse şehd ü nūşla ve ḫoşlıġa hemān ėydesin ki baña yüz gösterdi ve raḥm eyledi daḫı cevr ėdecek degildür eger rāzuñı (20) açup ve göñlüñi vėresin bir naġar yanınca yine derdle yüregüñi pür-ḫūn eyleye göñlüm ṭoydı bu serāy-ı fānīden ki evvel genc gösterür (21) ve āḫir renc ėrürür beyt

cihāna ki gör bir ṣıfat-ı şīrsin
ki ṭoġurup özüñ yine pīrsin

Nişten Ḍaḥḥāk Ber-taḫt-ı Cemşīd

(22) çün Ḍaḥḥāk taḫta geçdi tamām biñ yıl pādişāh oldı zamāne aña yüz ṭutdı rūz-gār yüzine güldi nihān olup girdār-ı fer- (23) zānelerüñ murādı dīvānelerüñ hüner ḫ̬ār düşdi ve siḥr-i ercümend nihān ṭoġrulıḳ āşikār egzind[i] dīvler şād-mān olup hep ėyülik (24) yanup yaramazlıḳ belürdi ėki pākīze-ten ḳızlar sögüt yapraġı gibi ditregi Cemşīd serāyından çıḳardılar ki ḳız ḳardaşları şāhuñ (25) ve cihān bānūlarınuñ başı tācdı birinüñ adı Şehnāz ve birinüñ Mihrināz Ḍaḥḥākuñ eyvānına ėledüp ol ejdehāya ṭapşurdılar egrilik **[9a]** (1) ve bed-ḫūlıḳ ögredüp besledi bunları cāzūlıġla ki bilmezdi ḫod yaramazlıḳdan ġayrı hüneri ve kārı yıḳmaḳ ve yaḳmaḳ ve tālān ve öldürmek (2) ve aşmaġdı her gėce şöyle-y-di ki çāşnī-gīr ėki yigidi ṭutardı gerek sipāhī gerek şehrī öldürürdi muṭbaḫa ėledüp beynisin çıḳarur (3) ol yılanlara ġıdā [ė]derdi ėki pāk yigitler ol kişverden ṣāliḥ ve ulu ṣoy birinüñ adı Ermāyīl-i pāk-dīn ve birünüñ Hermāyil-i pīş-bīn şöyle-y-di (4) bir gün ėkisi oturup andan bundan söz açup söyler-iken şāhuñ ẓulmini ve yaramaz bidʿatlarını ve leşkerüñ ḥālini añdılar ve biraz (5) ḳabardılar ėyitdiler iş ėdelüm vėrelüm pādişāhuñ çāşnī-gīrligin ṭaleb ėdelüm ola ki olavuz andan-ṣoñra endīşe ėtmeklige bu ėki maẓlūm (6) her gėce nā-ḥaḳḳ öldürürler meger birisine dermān ėdüp ḳurtaravuz ve vardılar ḫiẓmet ėde maḳṣūda ėrüp şu ki bendler ki muṭbaḫuñ kilīdin (7) bunlara vėrdiler ėyü yatlu ne varsa teslīm ėtdiler çün aḫşam oldı yine ol cellādlar ėki yigidi ṭutup çeke çeke döge döge

getürdiler (8) ṭutdılar ḳoyun gibi yüz üstine bıraḳdılar çāşnī-gīrlerüñ bu derdden ḫod yüregi ḳan ve baġrı büryān olup başları ḫışmla ve gözleri (9) yaşla ṭolu-y-dı bu şāhuñ yaramaz girdārından aldılar bu yigitler cellād elinden gėrü gönderdiler gitdi bundan artuḳ çāre bulmadılar ki (10) birünüñ beynisin çıḳarup bir ḳoyun beynisine ḳatalar vėreler eyle ėtdiler yılana vėrdiler yėdi ferāġat oldı bu alıḳoduḳları yigidi getürdiler (11) āzād ėtdiler dėdiler ki olmasun ki şehre ve şenlige ve ėle ve vilāyete giresin senüñ yėrüñ ṭaġ ve mīşelerdür her gün bir yigid (12) beynisine bir ḳoyun beynisini ḳatup vėrürlerdi her ayda otuz yigid anlaruñ ʿināyeti-y-le ḫalāṣ bulup cān ḳurtıldı çün (13) bir ėki yüz ḳadar er dėrildi bir gizlü yėrde cemʿ ėdüp bunlara birḳaç keçi ve ḳoyun vėrüp ṭaġa ṣalıvėrürdi belürsiz olup ṭaġılur- (14) lardı Kürdüñ aṣlı andandur ki şimdi daḫı şehre ve ābādānlıġa çendān gelmezler birer ḳara libāsdan evleri var ne Tañrı ḳorḳusın bilürler (15) ve ne şerīʿat emri pes Ḍaḥḥāk-ı bed-ḫūnuñ āyīn buydı ki ḳaçan şarāb içse bir merd-āceng eri getürürdi pehlevānlardan dīvle düzlik (16) dėyü öldürürdi ve bir kişinüñ bir ulu ḳızı olsa maḥbūba sözsüz ṣavsuz perdesinde otururken çekdürürdi getürürdi (17) ḫiẕmet ėtdürürdi ne dīn gözlerdi resm ü kīş bilürdi

Ḫˇāb-Dīde Ḍaḥḥāk

Çün rūz-gārından ḳırḳ yıl (18) ḳaldı gör ki başına Tañrı ne ḳażā getürdi bir gėce şāhlıḳ taḫtında şevket ü nāz içinde Şehnāzla uyḳu degin düşde gördi-ki (19) dīvān-ḫāneden üç yigit ṣavaş āleti-y-le çıḳageldi ėki ulusı ėki yanında kiçisi ortada ki boyı serve beñzer yüzi güneşe pādişāhlıḳ (20) ferri çehresinden nūr gibi balḳır kemer baġlayup şāh-vār yüriyişi elinde bir gürz-i gāv-ser ferr-i Yezdān-ıla müretteb ʿaḳl u kiyāset-ile mürekkeb (21) beyt

yüzin ṭutdı Ḍaḥḥāka ḳılmaġa ceng
urup başına bir gürz-i gāv-reng

bu kiçi yaşlu yigit aşaġa alup (22) bunı başından ayaġına ḳayış çeker ol ḳayışla ṭaş gibi elini baġlayup boynına belheng ṭaḳar ṣaçı ṣa[ḳa]lı yüzi gözi ṭopraġa bulanmış ḫor (23) u zār gām u derdle öñine ḳatup segirtdürür Demāvend ṭaġına degin çeke duta ardınca öñince ġalabalıḳ bu heybet-ile eyle ṣıçradı (24) şāh-ı bī-dād-ger ki dėyeydüñ bu derdle yüregi yarıldı bir naʿra urdı uyḳusı içinde ki dėyeydüñ deprendi ol yüz direklü serāy silkindi (25) yėrinden ol gün yüzlüler ṭurageldiler bu nām-dārlar ki Ḫüdānuñ ġulġulından uyandılar aġız açdılar şāha dėdiler ki ėy tācuñ taḫtuñ

şüreyyāya **[9b]** (1) ėrmiş ve emrüñ taḥt'üş-şerāya yėtmiş ne olduñ ki şöyle ḳorḳup sögüt yapraġı gibi ditrersin berüñde Şehnāz ėydür şāha ne gördüñ ėydi- (2) vėr ki kendü serāyuñda ārāmla yaturken bir vechle cānuñdan ḳorḳduñ yėdi ıḳlīm peymānuñ ṭut{d}up ādem oġlı ve ded ü dām fermānuñdadur (3) bu ḫurşīd ruḫlu sipeh-dār ėydür ki bunuñ gibi ṭañ işi gizlemek olmaz eger {benden} bu düşi benden ėşideñ siz şöyle-ki ḥālümden bī-ümīd olasız

(4) dönüp şehriyāra dėdi ki Ernūvāz
gerekdür ki açıla bize bu rāz

ola kim bulavuz bunuñ çāresin
oñuldavuz ol zaḫmuñ yaresin

(5) cihānuñ rāz[ı] hep āşikāredür meger ol ki dermānı yazdı gizlürekdür hemān şāha bu rāzuñ perdesin açup ser-ā-ser bu düşi bunlara duyurdı (6) Şehrināz ėydür pādişāhum bu işi süst dutma kendüñe çāre eyle zamānenüñ mihrini senüñ taḫtuñ ucı ve cihān senüñ (7) taḫtuñla rūşendür ki dünyā bütün dīv perī ve murġ māhī senüñ yüzigüñ altındadur her vilāyetden ululları cemʿ ėdüp müneccimlerden (8) ve beglerden söz ki ser-be-ser ʿulemāya dė şor ve iste ṭoġrulıġla ki cihān senden şoñra ne olacaḳdur kime degüp pādişāhlıḳ ne (9) vechle dönüp dīvden ve perīden ve arāmīden senüñ ölümüñ kimüñ elinde olacaḳdur çün bilesin ol zamān aña göre çāre eyle yoḳ yėre düşmenüñ (10) düşmenliginden ḳorḳma ve mekrinden eymenme ġāyetde Ḍaḥḥāka müvecceh geldi bu söz ki ol serv-i gül-ruḫ dėdi

(11) cihān dünden olmışdı pür-zāġ
hemān-ki batdı ṭaġ üzere çerāġ

çü açıldı bu kişver-i lāciverd
bitürdi güneş yėrde yāḳūt-ı zerd

(12) sipeh-dār ḳanda bir ʿālim dānā ve fāżıl tüvānā vardı ėllerden getürdi cümle efāżılı cemʿ ėdüp ol ciger-sūz düş ki görmişdi (13) bunlara beyān ėtdi her birine dėyüp derdine dermān istedi bulara dėdi ne varsa gerdiş-i rūz-gārda nīk ü bed baña rāzını āşikār (14) ḳıluñ ve bu düşümden taʿbīr ne gösterür ʿayān ėdivėrüñ cānuma aydınlıḳdan yol ėdüñ ve bu sözi benden gizlemeñ meger eski kişilerden (15) bu yeñi derde çāre ėrişe ki benüm zamānum ḳaçan başa ėrür ve tāc taḫt ve kemer kimüñ olur ya bu rāzı baña açmaḳ veyā ḫorlıġla başı ortaya (16) ḳomaḳ gereksiz müneccimlerüñ ṭudaġı depreyüp gözleri şulandı biribirisi-y-le söyleşüp ėyitdiler eger olacaġın

ėydürsek cāna (17) ḳorḳudur cān ḫod yabana atmalu degildür ve eger dėmezsek yine cāndan el yumaḳ gerek bī-gümān dėrsek ḳażā dėmezsek belā ʿaceb (18) ḥālümüz bunuñla n'ola üç gün şöyle taḥayyürde ḳaldılar kimse söz söylemedi dördinci gün şāh ḳaḳıdı bunlara ėyitdi eger (19) olacaġı ėydürmezseñüz cümle boġazuñuzdan aşdururam ḥükemānuñ gözleri ḳanla ṭoldı ve yürekleri derdle başların sarḳıdup (20) perīşān ṭururlardı bunlardan bir yigit-ki ʿilmi ve ʿameli ḳuvvetlü ve kendüsi cüretlü-ėdi ʿaḳlda fehīm ve faẕlda müstaḳīm bīdār u zīrek (21) adı ḳamudan ol meclisde dānā-y-dı göñli ṭarıġup ve bī-pāk olup ağız açdı ilerü gelüp Ḍaḥḥāka söyledi ėyitdi başuñı beyhūde (22) sevdādan arıt ki anadan her ki doġdı ölse gerek senden öñdün çoḳ cihān-gīr vardı ululıḳ taḫtına sezā-verdi firāvān (23) ve şādīlıḳ sürdükden ṣoñra kendü gidüp tāc u taḫt birine daḫı ḳaldı eger bir demür ṭaġsañ yeksere sipihr ėndürürsin (24) bir gün yėre ser ü baḫtuñ ṭopraġa düşüp tāc u taḫtuñ bir kişiye daḫı olacaḳdur beyt

(25) ki ol şāhuñ adı Ferīdūn ola
cihāna sipihr ü hümāyūn ola

vücūda ol yigid daḫı gelmedi
daḫı ḳorḳacaḳ günlerüñ olmadı

[10a] (1) çün ol pür-hüner anadan ṭoġa bir bār-dār-ı dıraḫt gibi ʿadl u dāddan bār vėre merdānlıġla başını göge ėrürüp kemer ü nām u tāc isteye (2)

Ṣıfat Kerden-i Hekīm Pehlevān-ı Ferīdūn

ola ḳadd u ḳāmetde bir serv-i berz
getürüp omuzında pūlād gürz

ura başuña gürz-i gāverī
(3) çeküp bendle süriye tā be-kūy

aña ṣordı Ḍaḥḥāk-ı nā-pāk-dīn
yine baġlayup eyleye ḫışm u kīn

mūbed-i dilāver buña ėydür (4) eger ʿaḳluñ varsa bilesin ki niçün ėde kişi bahāne düşmenlik senüñ elüñde öle atası anuñ-çün kīn ḳarışup başı ḫışmla (5) ṭola bir pür-māye gāv[54] bu cihān-cūya dāye olsa gerek ol daḫı senüñ elüñde tebāh ola bundan

[54] / كاه /

ötürü ki senüñ üzerüñe (6) gürz çeküp gele Ḍaḥḥāk çün bu sözleri ḳulak urup diñledi taḫtından yıḳılup ʿaḳl başından gitdi mūbed-i dānā daḫı taḫt (7) öñinden ṣıçrayup çıḳdı ḳorḳusından köşeden köşeye düşüp yüzini ṣaḳladı birazdan çün uṣṣı başına geldi (8) taḫtına çıḳup oturdı oġrın āşikāre cihān içinde dā'īm Ferīdūnuñ nişānın isterdi beyt

ne ārām vardı ne ḫ̬āb u ne ḫūrd
(9) olup rūz-ı rūşen aña lājiverd

bunuñ üzerine bir müddet ki geçdi şāh-ı ejdehā[nuñ] işi ṭaraldı cihānuñ nehārı bir dürlü (10) daḫı olup Ferīdūn-ı ferruḫ anadan ṭoġdı

Der-beyān-ı Vilādet-i Ferīdūn-ı Ferruḫ

gören ḳāmetin dėr serv-i sehī
yüzinden yaġar ferr-i şāhen-şehī

(11) özi ferrle ṣanki Cemşīddi
yüzi reng bābında ḫurşīddi

cihāna yaġmur gibi gereklü ve zamāna ʿadl gibi bėzeklü üzerinde saʿādetle (12) dönüp bu gerdiş-i sipihr Ferīdūna mihr gösterdi hemān ol gāv-ı pür-māye daḫı ki ḳalan ṣıġırlar üzerine faẓīleti vardı andan bir erkek (13) ṭāvūs gibi her tüyinde bir dü[r]lü reng vücūda geldi ʿāḳiller ve müneccimler ve yaşamış kişiler üzerine çoḳdılar ʿālemde kimse bunuñ gibi (14) ṭañ nesne ne gördi ve ne pīrlerden ėşitdi dėdiler Ḍaḥḥāk ḫod bunuñ nişānın bulmaġ-içün dünyāyı birbirine urdı Abṭīn ki (15) Ferīdūnuñ atası adı {adı} ʿālem başına anuñ ṭaralup kendü cānından bīẕār olmış eyledi eyle ḳaçar-iken bunları her yėrde (16) cüst ü cüydan nā-pāklaruñ bir gün bir yėrde birincisi ṭuş geldi ṭutdılar baġlu Ḍaḥḥākuñ ḳatına getürdiler hemān sāʿat (17) amān vėrmeyüp ol miskini helāk eyledi Ferīdūnuñ anası çün bunı gördi ki kendü cüftine böyle düş-vār (18) ḥāl ėrdi bir ferḫunde ḫātūndı adı Firānek Ferīdūnuñ muḥabbeti-y-le cānı ve dili ṭolu oġlını eline alup zārīlıḳ ėde ol mezġāra (19) ėrdi ki ol ṭāv ṭāvūs reng anda ėyitdi[55] sürüp anuñ gibi ḳatına vardı gözlerinden ḳan revān olup ėyitdi işbu süd emer oġlan- (20) cuġı benden Tañrı emāneti ḳabūl eyle andan öz oġuluñ besler gibi ol rengīn gāvuñ südinden emzür eger nesne isterseñ (21) her ne dėrseñ vėreyüm başum cānum daḫı yoluña fedā olsun bu otlaġuñ issi ol gāvuñ ṣāḥibi

[55] / ابیدی /

ėydür ėy pāk-maġz ḫātūn (22) senüñ oġluñı ḳabūl ėtdüm ve ėyitdügüñ gibi ṭutup oġluñuñ şeb ü rūz ḳul gibi ḫiẕmetinde olup taḳṣīrlıḳ[56] olmaya in-şā'- (23) Allahüteʿāla anası Ferīdūnı buña ışmarlayup biraz ögütledi üç yıl cān vėrüp atası gibi ol kişi bunı besledi inek südi-y-le (24) Ḍaḥḥāk ḫod dā'īm bunı şormaḳdan ve istemekden armazdı bu gāvuñ vaṣfı söylenüp andan şoñra ki ʿāleme münteşir oldı (25) tīz Firānek sürdi bu mīşeye geldi bu emānet alan kişiye ėydür göñlüme bir nesne geldi Tañrıdan illā gāfilāne tedbīr elbette **[10b]** (1) ėtmek gerek ki bu oġlum cānumdan daḫı ʿazīzdür baña izümi bu cāzūsitān ṭopraġından götürüp ḫalḳ arasından çıḳup Hindü- (2) sitāna bu oġlanı Elburz ṭaġına dilerem ėledem eyledüm böyle dėyicek bu kişi getürdi oġlını vėrdi alup bundan dün gün gitdi (3) tā kūh-ı Elburza yėtdi bir ʿābid kişi ol ṭaġda dünyā endīşesinden geçmiş oturup dün gün ʿibādet ėderdi (4)

Ferīdūn ʿĀbid Ameden Pīş

Firānek buña dėdi ėy pāk-dīn
özüm yaşluyam yėrüm zemīn

velī bu saʿādetlü ferzend men
(5) olacaḳdur mih-ter-i encümen

ala tācı vü başı Ḍaḥḥākdan
anuñ ḫilʿatin eyleyüp ḫākdan

ata gibi şefḳatlü üzerine ditreyüp (6) bunı ṣaḳlamaḳ gereksin[57] bu oġlanı ḳabūl ėdüp ʿābid üzerinden şovuḳ yėl esdürmeyüp oḳıdup terbiyyet ėderdi nā-gāh (7) rūz-gārlar Ḍaḥḥāka ol gāvdan ve ol murġ-zārdan ḫaber oldı şol mest pīl gibi sürdi geldi kīnle ol mīşede ol (8) gāv bulup helāk eyledi daḫı ne-ḳadar anda ṭavar buldıysa ḳırup tīz sürdi Abtīnüñ serāyına geldi istedi kimse bulmayup (9) serāyını yaḳup eyvānına od bıraḳdı vīrān ḳıldı döndi gitdi çün Ferīdūnuñ yaşı on altıya yėtdi ṭaġdan bir gün sürdi (10) ovaya ėnüp anasına ėyitdi baña ėydivėr gizleme sözüñ ṭoġrusın-ki ben ne yėrdenüm aşılda kimüñ gevherinden oluram ve atam kimdür (11) ne dėyem ėl arasında ki ben kişiyem baña bir ʿāḳilāne cevāb vėr Firānek buña ėydür nām-cūy ėydüreyüm bir bir ne ṣorduñsa (12) şöyle bil ki İrān-zemīnden bir kişi vardı adı Abtīn

[56] / تفصيرلق /
[57] / كرسين /

ulu ṣoydandı ve bīdārdı ḫıred-mend (13) gördi bī-azārī ata atadan bir bir belürdi ṣoyı Ṭahmūrṣ şāha çıḳardı benüm ḥelālüm ve senüñ atañdı anuñ muḥabbetle (14) dünüm dün günüm gündi ḥāl buydu-ki Ḍaḥḥāk-ı cādū-perest senüñ cānuña ḳaṣd eyledi yılduz ṣayıcı aña dėmiş-ki (15) senüñ ölümüñ Ferīdūn elindedür dėyü ne-ḳadar miḥnet ü zevāller çeküp ben seni andan gizledüm beyt

(16) atañ ol girān-māye merd-civān
yoluñda fedā ḳıldı rūşen-revān

Ḍaḥḥākuñ omuzında ėki yılan bitüpdür ki dā'īm ādem öldürürler (17) ve beynisin anlara yėdürürler atanuñ daḫı ḳafāsından maġzını silküp ol ejdehālara yėdürdiler ʿāḳıbet bir mīşeye[58] aldum ḳaçdum (18) seni ki kimsenüñ endīşesi ėrmezdi anda bir gāv gördüm ṣol ḫürrem bahār gibi ki başdan ayaġa pür-reng nigārdı ol deştüñ (19) bekçisi ėki elini bögrine urup dün gün aña ḳarşu ṭurup ḫiẕmet ėderdi bir müddet seni anda ḳodum ol kişi ol mübārek cānavaruñ (20) südi-y-le[59] besledi ṣol dilāver neheng gibi boy çeküp tāzelendüñ ulalduñ serencām ol gāvdan ve mīşeden (21) şehriyāra ḫaber oldı sürüp geldi anuñ gibi dilsüz mihribān dāyeyi helāk ėdüp andan serāyumuza gelüp ol (22) yüce eyvānları yandurup tozını göge çıḳardı serāydan ve ḫānumāndan geçüp seni aldum dün gün ḳaçmaġla bunda getürdüm (23) Ferīdūn çün anasınuñ sözine ḳulaḳ urdı yüregi cūş ėdüp ġażaba geldi derdle göñli ve kīnle başı ṭolup ḳaş ve ḳaraġın (24) çatup döndi anasına ėydür arslan dilīr olmaz illā tecrübeylen şimdi baña cāzū ėdecegün ėtdi gerekdür ki ben daḫı Tañrı (25) buyruġı-y-la el ḳılıca urup yürüyem Ḍaḥḥākuñ taḫtını başına yıḳup eyvānından toz ḳoparam anası ėydür bu fikr degildür **[11a]** (1) sen bütün cihānla çıḳışamazsın Ḍaḥḥāk tāc u taḫtla çeri bütün anuñ fermānında her memleketden isterse yüz biñ ṣavaşçı (2) gelür dünyāyı yigitlik gözi-y-le görme kīn istemeñüñ ṭarīḳi böyle degildür beyt

ki her kim yigitlik şarābın içe
(3) kişi görmeye hiç özinden geçe

bu mestlik-ile vėre baş yėle
senüñ ḫoşlıġ u baḫt elüñe gele

[58] / پیشیه /
[59] / سدیله /

şöyle-y-di ki Ḍaḥḥāk (4) her gün ağız açа Ferīdūnı añardı ol yücelikde alçaḳlıḳ endīşesin ėdüp cānı Ferīdūn ḳorḳusından ṭolmışdı (5)

Tedbīr Costen-i Ḍaḥḥāk Bā Erbāb-ı Devlet Ez Kerden-i Ferīdūn

bir gün oturmışdı fikrle başında bir tāc-ı pīrūzdan altında (6) bir muraṣṣaʿ memleketden ulularu ḳıġırdı ki pādişāhlıġını ṭoġrılda daḫı vüzerāya ve ekābire ėyitdi ėy pīr hüner ʿāḳiller (7) ve ferruḫ fāżıllar benüm gizlü düşmenüm var ki ʿāḳiller ḳatında āşikāredür yaşda kiçi ve bilüde ulu ṣoyda aṣīl ü künd ü dilīr ü merdāne eger başda (8) yaşda azdur bu yigit illā bil ki ulular şöyle dėdi ki düşmen ne-ḳadar ḫor ḫūrd olursa daḫı bilmeze urmaḳ gerekmez ben bunı (9) ḫor görmeyüp rūz-gāruñ yaramazlıġından ḳorḳaram benüm bundan artuḳ gerekdür leşkerüm ādemden hem dīv perīden bir çeri (10) çıḳarsam gerek ben ādemī ve dīvī perī biribirine ḳatup siz ittifāḳ ėtmek gereksiz ki ben bu işden ġāyetde perīşānum ve rāḥatum yoḳdur (11) şimdi bir maḥżar yazmaḳ gereksiz kendü dest ḫaṭṭuñuzla sipeh-dār ėyülikden artuḳ nesne ėtmeyüp ḳavli ve fiʿili ṭoġru- (12) lıḳdur ʿadlda ve dādda eksüklik eylemez bunuñ ḳorḳusından cümle begler iḳrār ėdüp bu işe bunuñla ittifāḳ eylediler bu ejdehānuñ (13) maḥżarına nā-güzīr olup hep gelüp ṭanıḳlıḳ yazdılar bernā vü pīr bu meclisde hemān sāʿat şehüñ dergāhından dād u feryād ḳopdı ki benüm (14) dādumı vėr ki aġlayu gelmişem senden saña rencle ve revānla şikāyetüm vardur eger dād vėrmekden senüñ işüñ bu-y-ısa bütün dünyāda (15) ḫod saña yār kimse yoḳdur eger bizüm aramuza güç ḳılmaġı revā görmezseñ niçün benüm oġlancuġuma el uzatduñ dėdi şikāyet ėdeni (16) ḳatına ḳıġırdı geldi içerü bu nām-dārlar ḳatında oturdı yüzin burtarup şāh buña ṣordı ki ėyit kimden güç gördüñ eli-y-le (17) başına urup şāhdandur şikāyetüm dėdi şāha benüm Gāve-yi dād ḫod kişi çü ʿālemde oġulla şādāndur ki anlaruñ ayrulıġı (18) gerek gerekmez kişiye nevḥa vü zārī ėtdürür göñül baḫşāyişle bir baḳ ki benüm her zamān cigerüm nėce yanar yigitlikden çün kişi (19) ḳocalıġa ėrişe oġulla ḳıvanur yoḳ ki daḫı nesne-y-le beyt

beni bu gidi devrān ėdüp cevr ü derd
(20) göñül ṭolu ümīd ve baş ṭolu gerd

yigitlik gitdi ve oġul ḳalmadı benüm bir sözüme ḳulaḳ ur şehā ki ẓulmüñ ḫod ḥaddi ve nihāyeti (21) olup bir bahāne-y-ilen olur nėce bahāneñ var senüñ ėy şehriyār ki rūz-gāruñ yaramazlıġını baña ṣıġınam ėlden artuḳ baña güç (22) ėdüp dā'īm yüregüme neşter urasın şehā ben n'eyledüm-ėdi ve ger bī-günāhum bahāne ḳılma

benüm ḥālüme ėy tāc-dār naẓar eyle (23) kendüñe derd-i ser arturup zaḥmet vėrme bir ziyānsuz demürci kişiyem dā'īm senden benüm başuma odlar yaġar eger sen şāhsın (24) ve ger ejdehā ki evkāt ḥükm ėtmek gereksin eger yėdi ıḳlīmüñ pādişāhı senseñ niye derd ü renc baña naṣīb olurdı hep (25) benümle ḥisāb ṭutmaḳ gereksin tā cihān ḫalḳı ʿacebe ḳala meger senüñ ḥisābuñdan bellü ola ki ėki kez nevbet baña nėce geldi ki bunca **[11b]** (1) ādemden benüm oġlumuñ beynisin vėresin yılanlaruña şehriyār bunuñ yüzine dañyu ḳaldı ʿacebledi bu sözleri ki ėşitdi ḫāṭırın (2) ḫoş ėdüp anuñ oġlını gėrü vėrdiler şāh buyurdı-ki otura ululara ḳatında şöyle ki pādişāh buyurmışdı ulular çün ḫaṭṭı yazdılar (3) buyurdı ki Gāve daḫı ṭanıḳlıġın yaza çün Gāve maḥżarı eline alup oḳıdı daḫı ol ulularuñ yüzine baḳup ġażabla (4) çaġırdı ki ėy Tañrı ḳorḳusından göñül götürüp dīve uymuş azġunlar ki göñlüñüz anuñ bir sözine vėrüp ṭamuya (5) yüz dönmişsiz ne pādişāhdan endīşe ėderem ve ne maḥżara ṭanıḳ oluram dėyü ḥayḳırdı ve ditredi yėrinden ṭurageldi (6) maḥżarı yırtdı ve ayaġı-y-la yėre depdi oġlı öñince dīvān-ḫāneden ṭaşra bāzāra çıḳdı oturan begler şāha āferīn eyleyüp (7) dėdiler ėy şehriyār rūy-i zemīn niçün senüñ elüñde Gāve-yi ḫām-güy berāberüñ gibi yüz ḳızdurup bizüm maḥżarumuzı senüñ (8) peymānuñla fermānuñdan çıḳup yırta şeh-i nām-ver bunlara ėydür benden bir ʿaceb söz ėşidüñ ėy pīrler ḳorḳaram ki benüm rūşen (9) günüm ḳarardı ola çün Gāve gelüp ḳapudan belürdi benüm ḳulaġuma girdüginleyin benümle anuñ arasında bu eyvānuñ içinde (10) dürüst bir demürden ṭaġ peydā oldı hem ol-ki ėki elin başına urdı ʿaceb buña benüm göñlüme şikest ėrdi ne bilem ki şimdiden (11) gėrü ne olacaḳdur ki çarḫuñ rāzını kimse bilmez çün şāhuñ dergāhından çıḳdı Gāve {e}hep ehl-i bāzār ardına düşdi ḫalḳı (12) dāda ḳıġırup ġavġā vü feryād ėdüp çaġırurdı ol deri ki demürciler öñine dutarlar çeküç urduḳları vaḳt birisi süñünüñ (13) başına geçürüp hemān laḥẓa toz ḳopardı süñü elinde çaġırur ve dėr ki ėy Yezdān-perest nām-dārlar ve dīn gözleyen erenler göñülden (14) Ḍaḥḥāḳuñ peymānın çıḳarup gelüñ Ferīdūn ʿahdine girüñ bir bir Ferīdūn ḳatına varup anuñ sayesinde ve ḳurbında diñlenelüm (15) bilüñ şāh Ehrimenüñ dostı ve cihān yaradanuñ düşmānıdur gör ol bī-bahā vü nā-sezā-vār postdan düşmen āvāzı ḳopdı (16) seçilüp dostdan çoḳ çeri yıġılup öñlerince bu pīr merdāne her kim görse ḳoca ve yigit uşsın başına dėrüp (17) ėydürdi ki gelüñ Ferīdūn ḳatına varalum cān u teni yolına fedā ḳılup muṭīʿ olalum ki bu tāc-ı İlāhī aña lāyıḳdur tīz (18) ola ki dostı düşmenden seçe cihānı zīr ü zeber ėdüp ėle her yaña Ferīdūndan ḫaber isteyüp bilmezdi ḳandalıġın başın (19) alup ṭosṭoġru nişān eyleyüp

öñce giderdi tā kendü sālārından ḫaber-ile serencām ki anuñ işinden āgāh olup Ferīdūndan (20) yaña yüz ṭutdılar

Āgāhī Yāften Gāve Ez Ferīdūn

ġalabalıġla yeñi sālāruñ dergāhına geldiler beşāret ėdüp şādlıḳlar ėtdiler çün (21) Ferīdūn ol deri süñü üzerinde gördi ėyülügle bunı bir yūm görüp ʿilm ėdindi dībā-yı Rūmla yüzin örtüp (22) dürr ü cevāhir ü altun incü-y-le yüzini bėzedi beyt

döküp başı üzere çü tābende-māh
anı fāl-ı ferruḫ ėdindi şāh

(23) düzüp rengini zerd sürḫ benefş
ḳodılar adını Gāveyānī direfş

andan ṣoñra her kim taḫtı ṭutup başına tāc giydiyse (24) ol miḳdārsuz demürci peş-dāmenine dürlü dürlü gevherler aṣardı ve bėzerdi

Ameden-i Be-ḥażret-i Ferīdūn

(25) ḳarañu gėce ṣanki ḫurşīddi
cihān göñli andan pür-ümīddi

pür-māye altunlu pīrūzeden ve gevherlerden eyle aldı **[12a]** (1) aḫter-i gāveyān ki bir günlik yėrden balḳırdı bir zamān bunuñ üzerine daḫı geçdi meger çarḫuñ nihānı ėdecek işi[60] vardı Ferīdūn çün (2) baḳdı cihānı bütün Ḍaḥḥākuñ elinde gördi başında tāc bėlinde kemer-i keyān ṭaġdan sürdi anasınuñ ḳatına geldi dėdi-ki (3) ben ṣavaşa giderem senüñ duʿādan ġayrı işüñ olmasun cihān ḫalḳını ḳoyup cihān yaradanı gözle ėyü yatlu elüñ aña (4) uzat anası gözlerinden ḳan aḳıdup ḫūn-dille Ḫüdāya niyāz eyledi dėdi ėy cihān-dār-ı perverdigār saña ışmarladum emānete rūz-gāruñ (5) miḥnetinden ve Ḍaḥḥākuñ cāzūlıġından sen ṣaḳla her kişiden rāzını ṣaḳlayup Ferīdūn yap yap gitmek yaraġın (6) eyledi ėki ḳardaşı vardı ėki hümā yigitler yaşda ėkisi daḫı Ferīdūndan ulu bularuñ birinüñ adı Kiyānūş ve birinüñ adı (7) Ṣādkāmdı Ferīdūn bunlara aġız açup dėdi şād u ḫandān oluñ ėy server ki çarḫ üzerümüze ėyülükle dönüp ululıḳ (8) taḫtını şimdi bize ėrecekdür varup üstād demürcilere baña bir aġır gürz buyurmaḳ gerekdür aġız açduġınlayın ėkisi bile demürci (9) dükkānına segirtdiler her kimse ol pīşede nām-dārdı sürüp Ferīdūn ḳatına geldiler cihān-cūy

[60] / اسی /

pergār ṭutup tīzicek (10) bunlara bir gürz şūretinde ṭopraḳ üzerine bir gāv başı miṣālinde çizdi gösterdi aña el urup tīz ahen-gīrler düzdiler Ferīdūnuñ (11) ḳatına getürdiler güneş yüzi gibi bir gürz-i raḫşān üstādlaruñ işini begenüp ḫilʿat ve altun aḳça vėrdi daḫı çoḳ dürlü (12) ümīd ėdüp ululıġa vaʿde eyledi beyt

ki ejdehā-yı müstelim zīr-i ḫāk
sizüñ başıñuz tozdan ola pāk

(13) bula bunlaruñ her biri serveri
vėrem ben demürcilere mih-terī

dāz-ār Tañrınuñ adın yād ėdüp cihānı bütün dāda getürem (14) atası ḳanına kemer baġlayup başını güneşe ėrürüp bu saʿd günde yüriyiş niyyetine çıḳdı fāl-ı ferruḫla bir çeri yıġnaḳ oldı (15) dergāhına ki taḫtı ferrle buluda ėrdi pīllere ve ṣu ṣıġırı ḳañlılarına çerinüñ erzaġı yüklenüp öñce yüridi Kiyānūş pür-māye şehler (16) saġ yanında kiçi ḳardaş gibi nīk-ḫ ̮āh başı kīnle ve dili dādla ṭolu yėl gibi menzilden menzile ėltür andan ʿArabistāna yėtdi ol (17) yėre ki Yezdān-perestler vardı ol ėyüler menzilde ḳonup anlara selām gönderdi çün gėce oldı ol yėrden bir ḫūb (18) yüzlü yigit ḫırāmān şehüñ ḳatına geldi ėki bölük müşgīn ṣaçını ayaġına degin ṭaġınmış yüzi ḫūrī-yi behişteye beñzer bu ferişte (19) anuñ-çün gelmiş behiştden ki buña ėydivėre ėyü yatlu ne olacaġsa perī gibi oġrılayın sürdi sipeh-dāruñ ḳatına geldi (20) aña efsūn u daʿvāt ögretdi ki bendlerüñ kilīdin vėrüp ṭılsım ve cāzūlıḳ ne bilürse boza Ferīdūn bildi ki (21) bu ʿināyet-i Sübḥānīdür yoḳ āmūziş[61]-i şeyṭānī şād-mānlıḳdan yüzi erġuvāna döndi ki kendü civāndı ve devlet daḫı (22) civān oldı çāşnī-gīri yėcekler bişürüp bir ḫōn çekdi yėmekden ṣoñra yorılmışdı başı aġırlanup uyḳu ġalebe eyledi (23) yatdı uyudı yine uyḳuda aña ne olacaġın bir bir gösterdiler cihān-dār çün uyḳuda ve uyanıḳlıḳda ne varsa gözledi ki (24) devlet ü cüst ü cū şimden gėrü kendünündür şād-mān çün bunuñ yüriyişini yarar işini ve baḫt-ı bīdārını (25) gördiler ḳardaşınuñ ėkisi daḫı ḥased ėdüp ṭurdılar bunı helāk ėtmege yaraḳlandılar bir ṭaġ vardı üsti yanlarından ḳayalu bunlar **[12b]** (1) ėkisi ḫalḳdan oġrın bu nāzla yėtmiş şāhuñ ḳaṣdına bir zamān ol uzun gėce ṭurdılar andan ṣoñra bu ṭaġdan yuḳaru bu ėki dād-ger (2) bir kimsenüñ bunlardan ḫaberi yoḳ nihānī çeriden çıḳup gitdi çaḳ ol ṭaġuñ depesine vardılar segirdüp bir büyük ḳayayı ḳopardılar (3) tā bunuñ başını amān vėrmeyüp dökeler bu yaramazlıġuñ öñin ṣanmayup ḳayayı yulvayı getürüp üzerine

[61] / اموزمش /

uçurup hemān öldiye ṣaydılar (4) Tañrı emri-y-le ḳayanuñ yanḳulanduġından uyurken uyana geldi daḫı efsūna başladı oḳıdı heybet-ile gelürken ḳaya ėrdügi yėrde şöyle (5) muaʿllāḳ ḳaldı bir ẕerre ilerü gelmeyüp şāhuñ şarāb başından gidüp uyandı uyḳudan bu yaramazlıġı hiç bunlaruñ yüzine vurmadı ol sāʿat (6) ṭurdı ḳuşandı kemerin ve yaraġın ḳuşandı Tañrıya ṣıġınup çerisin çekdi ḳardaşları bildiler ki bu Yezdān-ı ʿaṭādur cāzūlıḳ (7) degil Ferīdūn ol aradan ferr ü şevketi-y-le Gāve-yi pīş-rev Gāveyān direfş bilesince şār-bānları ṣaru ḳızıl Ervend ırmaġına ṭoġru (8) yüz ṭutdı cedd-ile şöyle mülk-i dīhīm isterler cān vėrüp pādişāhlara eger Pehlevce bilmezseñ ʿArabca Dicle dėrler Ervende andan üçinci (9) gün ol şāh-ı āzāde şaṭṭ kenārına yėtdi Baġdāda çün ırmaġuñ kenārına ḳondı gemicilere selām u ḫaber gönderdi şāh-ı pīrūz anlara ėyitdi gemi getürüp (10) beni ve çerümi öte geçürüñ bir eksüksüz ne-ḳadar gemüñüz varsa ṣudan aġruġumı ve ḫalḳumı ṭaşımaḳ gerek Ferīdūnuñ sözine baş ėndürmeyüp gemüci (11) gemüyi getürmedi şöyle cevāb vėrdi-ki baña şāh-ı cihān ulular ortasında şöyle dėdi-ki kimse ol yaḳaya geçürme benüm mührüm-ile nişānumı görmince (12) Ferīdūn çün ėşitdi ḫışm-nāk olup ol dipsüz ṣudan bī-pāk efsūnla bėlüñi baġlayup ṣıçradı bir şīr-dil (13) ʿArabī ata bindi beyt

başı tīz olup kīne vü ceng-ile
özin ṣaldı ırmaġa kil renc-ile

ḳalan leşkeri baġlayuban kemer
(14) ḳamu geldiler ḳılalar güẕer

ol ʿArabī bedevīleri eyerine degin ṣuya ġarḳ eyleyüp bahādır başı ḳaysı olup atlar ṣuya yatduġına (15) şol ḳarañu gėcede Şimāl yėli gibi şu içinde omuzın baturmayup aḳrayu oruna ḳuruya çıḳdılar andan Beytü'l-muḳaddese sürdiler Pehlevce (16) Ḳudüse Keng-i Dej ḫoht dėrlerdi beyt

ʿArabca anı ḫāne āʿnī Ḳudüs-i pāk bil
bir āverde-yi eyvān-ı Ḍaḥḥāk bil

(17) ol şehrden naṣīb ü behresini çün yazıdan şehre yaḳın ėrişdiler bir mil ḳadarı yėrden Ferīdūn baḳdı ol şehrde bir serāy gördi (18) ki eyvānı yüksekligi bitüp ki sen ėydeydüñ ḳubbesi yılduza ėrmişdür ārām u şādī biri yalabır gökde müşterī miṣāli Ferīdūn (19) anı bildi-ki ejdehānuñ evidür hem ululıḳ mekānı hem belā yėridür yārenlerine ėyitdi ol ki ḳara ṭopraḳdan bunuñ gibi yüksek yapu (20) yapdı ḳorḳaram andan-ki meger cihānuñ anuñla bir dürlü daḫı rāzı var ola gerekmez ki bunuñ gibi

ṣavaş vaḳtinde eglenmek yėrinde bize ėvmek (21) ḥāṣıl ola böyle dėdi [g]ürze el urup dizgin at boynına ṣalup yortdu sen ėydeydüñ bir od yalıñdı (22) dürüst ki serāy bekçisinüñ öñinde bitdi çekdi eyerden ol aġır gürzi eline alup yėri devirür ger dėyeydüñ heybetlen bu (23) bekçilerden bir kimse ḳapuda ḳalmayup anı göricek perākende oldı Tañrı adını oḳımaġla Ferīdūn bu serāy-ı bülendüñ içine girdi atla (24) gürzi elinde bir ner ejdehā gibi ki sūz u tābından cihānı ṣanasın oda yandururdı

Ferīdūn Ḍaḥḥākuñ Evine Geldügi

Ḍaḥḥāk ki bu eyvānuñ her ṭarafında (25) envāʿ dürlü sehm-nāk ṭılsımlar eyleyüp dururdı başı ʿayyuḳa çıḳmış Ferīdūn hep ėndürdi daʿvāt u efsūnla yėre çalup **[13a]** (1) pāre pāre eyledi her kim ḳarşusına geleydi bir gürz urup işini bitürürdi ol nerre dīvler ve cāzūlar ki bu evüñ nigehbānı ve pās-bānı-y-dı (2) birer birer gürz-i girānı-y-la ḫurd eyleyüp geld[i] ṣāh-ı cādu-perestüñ taḫtına geçüp kürsiye ayaḳ başdı tāc-ı keyānī getürüp başına (3) her köşede buyurdı cüst ü cū hiç Ḍaḥḥāk-ı Tāzīden nişān bulmadılar girüp şebestānından ol müşg ü mūy u mā[h] (4) putları ellerine yapuşup ṭaşra getürdiler buyurdı başların yuyup evvel andan göñüllerinden küfr-ger ü çirkini giderüp pāk- (5) dīn ve ṭoġru yol gösterdi āyīn-i dīn ü erkān-ı yaḳīnle müzeyyen oldılar ki put-perestligle beslenüp mestler gibi serāsīme-y-diler (6) pes ol ḫām cihān-dāruñ ḳız[62] ḳardaşları ḳızıl gül nergis-ile aġız açup Ferīdūna duʿā eylediler beyt

aña alḳış ėdüp dėdiler süḫen
(7) yeñi ol cihān olduġınca kühen

yılduzuñ ne yılduzdur ėy nīk-baḫt kimüñ toḫumısın ve ne serv budaġında olur sebz ki böyle (8) zūr u şevket ü dilīrlik ve merdānlıġa ve şīrāne öyke-y-le ejderhā yatağına geldüñ ki biz bu cāzū-yı bed-baḫtuñ girdārından (9) ne miḳdār yaramazlıġa rūz-gār geçürdük beyt

firāvān bize eyleyüpdür belā
bil ol Ehrimen-kiş ner ejderhā

(10) kimse görmedük ki böyle zehre-y-le bu mertebede hünerden behresi ola ki taḫtı endīşe ėde gelüp anuñ cāhını arzū ḳıla Ferīdūn (11) cevāb vėrdi-ki bu tāc u taḫt bilüñ ki cāvidān kimseye ḳalmaz benüm ol nīk-baḫt Abtīnüñ ferzendi ki kīn-ile ṭutup Ḍaḥḥāk (12) öldürdi anı zār u ḫor ėdüp uş anuñ kīnin almaġa Ḍaḥḥākuñ taḫtına

[62] / قر /

geldüm ʿināyet-i Yezdānī olu[r]sa kendünüñ başını daḫı alam hemān gāv-ı (13) pür-māye ki her tüyi pür-ümīddi beyt

kim ėtdügi-çün böyle ḫoş çār-pāy
ne girdi gör ol merd-i nā-pāk-rāy

(14) kemer baġlamışam ben uş ceng-cūy
ṭutup Hindden şehr-i İrāna rūy

urup başına gürz-i gāv-çihr
ne baḫşāyiş ėdem aña ne mihr

(15) Ernūvāz çün bu sözi ėşitdi dileginden rāzı āşikāre ḳılup buña ėyitdi Ferīdūn şāh sen misin ki cāzūlıġı ve tenbellıġı vīrān (16) ėdüp bu güşāyişüñ bendi senüñ kemerüñde belürüp Ḍaḥḥākuñ ölümi elüñde olacaḳdur biz ėki yüzü örtülüler cihān-dār (17) aşlından helāk olmamaġ-çün rām olup ol bize ve biz yılanlara cüft olmışduḳ elümüzden ne gelürdi ėy şehriyār-ı devletlü (18) yüzüñi çü gördük mürüvvet şimdi senüñdür Ferīdūn ėydür eger çarḫuñ anuñla rāzı bu degilse cevr ü ẓulm ėtmekde be-ʿavn-i ḫudāvend-pāk (19) beyt

izin ejdehānuñ kesüp ḫākdan
cihānı ḳılam pāk nā-pākdan

siz şimdi baña doġru dėmek gereksiz ki (20) ol ejdehā-yı bed-liḳā ḳandadur aña maḥbūbeler rāzı açdılar meger dīvüñ başı kāze düşe ėyitdiler Hindüstān ṭarafına vardı (21) ki bend-i cāzūlıġla biñ kişinüñ bī-günāh başın kesüp ḳanın döke ki rūz-gār şiddetinden cānına ḳatı vehm urupdur meger (22) bu çāre vü ʿilletle senüñ bendüñden ḫalāṣ ola ḳatı azġun ve nā-sipās olup senüñ havluñ-ıla dün gün hirās içindedür ki dėmişdi (23) aña bir pīş-bīn ki rūz-gār senden boşalup Ferīdūn gelüp taḫtuñı ṭutup baḫtuñ gülini ṣoldurur çıḳdurur ol fālдan içinde odlar (24) yanup dārligi ve ʿıyş[ı] nā-ḫoş olupdur şimdi erden ve ʿavratdan şīşe ṣançup ve ḳurtdan ḳuşdan ḳırup ḳan-ıla bulansa gerek kim aḫter- **[13b]** (1) şināsuñ fālı bozıla bu işden ötürü Hind ıḳlīmine gitdi senüñ fikrüñ-ile şād u ḫürrem olmaḳdan göñül götürüpdür ve daḫı ol (2) omuzındaġı yılanlardan müteḥayyir ḳalup dün gün renc içindedür o siyāh mārlaruñ ʿaẕābından diñlenmeyüp ėlden ėle gezer yürür bir yėrde (3) gelmez ṭurabilmez yaḳışaldı gelmege bugün yarın gelür ciger-ḫaste putlar açdılar hep rāzı ḳulaġ urup gerden-firāz diñledi (4)

Ḍaḥḥāk Ferīdūnuñ Geldügini Bildügi

Çün Ḍaḥḥāk taḫtından bir yaña gideydi bir ḳulı vardı uṣlu ve dölek ve merdāne taḫtı ve genci serāy[ı] ol (5) dutar-ıdı Ḍaḥḥākuñ her işde reh-nümāsı ve dil-güşāsı adını Kender dėrlerdi bahādır u şād-kām erdi segirdi geldi kendü serāya (6) girdi ne gördi taḫtda bir yeñi tāc-dār oturur ki ferrinden serāy ḫürrem bahār olmış beyt

dil-ārām oturmış ṭutup pīş ü gāh

(7) boyı serv ṭalı yüzi gird-māh

bu yanında serv-i sehī Ernūvāz o ḳolında māh Şehrināz şehr içinde ḳulları ṭolmış kemer-beste (8) ḳullar ḳapusında ṣaf ṣaf ṭurmışlar ne bildi ve ne ḫaber ṣordı s̱enā ėdivėrdi baş yėre ḳodı alḳış aña ki hemīşe ėy şehriyār şād (9) ol oldugınca rūz-gār ferrle oturdı bir ḫuceste ki şehlıḳ taḫtına sezā-vārsın dostuñ şād ve düşmenüñ ġam-ıla beste olsun (10) yėdi ıḳlīm saña bende yazılup tācuñ güneşe ėrüp günüñ ferḫunde olsun Ferīdūn ilerü ḳıġırup Kendevi kimdür buña dėyü (11) vardı ve buyurdı-ki var bu taḫtuñ ālātını ve döşegini ve nihālesini ve kürsilerini cümle esbābını getür döşe şarāb- (12) ḫāne ḳurup muġannīleri ve sāzendelerüñ ve gūyendelerüñ cümlesin getür ve ḫōn ḳaydın gör şunlar ki dāniş-ile benüm ṣoḥbetüme (13) sezā ve ʿişretüme dil-ferādur şöyle kim benüm baḫtuma yaraşur taḫtum ileyine cemʿ eyle bu sözleri ėşitdi ketḫüdāya buyrıldıysa (14) müheyyā ḳılup ḥāżır eyledi mey-i rūşen ü gūyende-yi pür-fen getürüp pāk-dil ululardan pādişāh ṣoḥbetine lāyıḳ olan ādemi ḳıġırdı (15) ol gėce Ferīdūn dost-kāmlar içüp pādişāhāne meclis ḳurılup şöyle ki gerek ʿişret eyledi yatsu geçdüginden ṣoñra (16) Kendev bir yürügen ve yügrüg bedevīye binüp bir nihānī yol eline alup yeñi tāc-dāruñ meclisinden çıḳup Ḍaḥḥāka yüz ṭutdı (17) kömürden od ḳopar gibi ḳarañu gėce ḳalbinden baş ḳaldurup yėlme ve yügürme-y-le sipeh-dāra yėtdi ne-kim gördi ve ėşitdi (18) bir bir ḫaber vėrdi beyt

aña dėdi ėy şāh-ı gerden-keşān

günüñ dünüñe ėrişdi nişān

üç arslan yigit ṭutdı (19) kişveri çeküp geldiler bir ulu leşkeri bu üçüñ ortalarında bir kiçisi ki bālāsı serve beñzer yüzi pādişāhlara yaşda kiçi (20) velī bilüde ve devletde ulu ol ėkisi daḫı aña ḫiz̲met ėderler mertebe anuñdur bir gürzi var bir ḳara ḳayaya beñzer ėl arasında gün gibi (21) yėldürür atla şāhuñ eyvānına girdi ėki ḳardaşı bile geldi ululıḳ taḫtına oturdı senüñ ṭılsımuñı ve bendüñi ėndürüp bozdı (22) her kimi

eyvānuñda buldıysa nöbetçi anlardan ve bās-bān nerre dīvlerden başlaruñ kesüp gürzle beynilerni ḳana ḳarışdurdı beyt (23)

aña dėdi Ḍaḥḥāk şāyed gele
ḳonuḳdur çü yėtdi gerek şād ola

cevāb ile dėdi buña pīşe-kār çeker mi ḳonuḳ gürz-i gāv-ser (24) sen anı ḳonuġa şayma ḳonuḳlıḳdan geçdüñ başuña yaraġ eyle merdānlıġa gele bir kişi taḫtuña geçe tācdan ve kemerden senüñ aduñı ḳazu[yu]p **[14a]** (1) minnetsüz kendü āyīnine döndüre eger anı ḳonuḳ dėrseñ fermān senüñ dėdi Ḍaḥḥāk ėydür çoḳ feryād eyleme ḳonuḳ güstāḫ olduġı (2) yegdür fālda Kendev ėydür gerçek ėydürsiz ne dėrsüñüz velī ḳuluñuñ sözini daḫı bir diñle ki eger bu nām-dār senüñ (3) mihmānuñ-ısa senüñ şebestānuñda n'eyler ki Cem cihān-dāruñ ḳız ḳardaşları-y-la otura söz ṣav ėdüp söyleşe beyt (4)

duta bir elinde ruḫ-ı Şehrināz
birinde ʿaḳīḳi leb-i Ernūvāz ḳara

dünde bundan beterini eyleye
ṣaçı müşgini zīr-i ser eyleye

(5) senüñ ol ėki ay yüzlüñüñ müşgīn zülflerini mest olduġı vaḳt duta baġrına başa bu resme ḳonuḳ hiç eve gelmeye şāh (6) ėşitdi ol sözleri ölümin arzū ḳıldı āşüfte olup ve ġażaba gelüp ḳatı āvāzla ve zişt sövlemekle bu kişiye ḳaḳıdı (7) ėyitdi daḫı bundan böyle sen benüm serāyuma pāsubān ve taḫtuma nigehbān olmayasın beyt

dönüp böyle dėdi yine pīşe-kār
(8) ki ben hem gümān ėderem şehriyār

çü bulmayasın sen ululıḳda behr
baña ḳanda bildüresin ėl ü şehr

sen ki ululıḳda bī-behre olasın beni ėle (9) ve şehre nėce ḳoyasın ve niçün ḳayduñı görmezsin ki bunuñ gibi iş eyleyü ki geldügi yoḳdur serverlik yėrinden ḫamīrden ḳıl çeker (10) gibi çıḳduñ kendüñe çāre ėtseñe saña düşmen geldi gürz-i gāv-peyker elinde ṭılsım ve bendünüñ rengīn yuyup tācuñ taḫtuñ ve mührüñüñ (11) naḳşın bozdı ol iş degildür bu ki firīble ve cādūlıġla şerrini kendüñden döndüresin ol Tañrılıġ işinden ḳorḳup (12) dā'īm bu kişinüñ vaṣfını ḫod ėşitmişsin cihān-dār Ḍaḥḥāk bu sözden cūşa gelüp tīzlendi beyt (13)

gėce bu […] kār eyledi
güni yaşurup düni ḳar’eyledi

buyurdı-ki ol dün içinde gündüz yüriyen yėl ayaḳluları (14) eyerleyeler

Ḍaḥḥāk Ferīdūnuñ Cenge Gelüp Ṭutıldugı

ḫışmla bir aġır çeri ṣavaşçı nerre dīvler yolsuz yėrden serāyına ṭoġru başı kīnle ṭolu sürdi (15) andan Ferīdūnuñ çerisi çün āgāh oldı ol yolsuz yėrden yaña ḳarşulayup yolın aldılar atlarından ėnüp ol ṭar soḳaḳlara (16) birbirine ṭolaşdılar ḳapularda bacalarda şehr ḫalḳı dėrilüp dururdı ḳılıç dutup ṭaş ve aġaç atabileni ḳamu Ferīdūn heves (17) ėderlerdi ki Ḍaḥḥākuñ derdinden cigerleri pür-ḫūndı dīvārlardan kerpiç ṭamlardan ṭaş ve maḥallelerde oḳ ve ḳılıç (18) bir ḳara bulutdan çise yaġar gibi yaġardı biri boş yėre ṭoḳınmayup hep ādeme degerdi şehrüñ ululları ve ṣavaşçıları cümle (19) bir olup Ferīdünla Ḍaḥḥākdan yüz döndürmişlerdi at ayaġından yėr ṣarṣılup er āvāzından ṭaġ yanḳulardan feryāda (20) geldi baş üzere ḳara tozdan bulut baġlayup süñü demürinden seng-i ḫārenüñ yüregi yarılurdı ḫurūş ėtdiler (21) āteş-gerden ki eger taḫta ejdehā şāh olsa ḳoca ve yigit fermānından dönerüz beyt

bu taḫta şehen-şāh ol āzād-merd
Ferīdūn yarar ol süvār-neberd

(22) taḫtda dilemezüz Ḍaḥḥākı
ol ejder yüzlü merd-i nā-pākı

şehr ü sipāh birbirine ḳarışup bölük bölük ṣavaşırlardı bu rūşen şehrden (23) bir ḳara toz ḳopdı ki gün yüzin lāciverd ėtdi pes ġayret ėdüp bir çāre ile daḫı Ḍaḥḥāk çeriden çıḳup serāyına (24) yüz ṭutdı başdan ayaġa demüre ġarḳ olup tā kimse bunı bilmeye geldi serāy ṭamına çıḳdı elinde altmış ḳulaç (25) bir kemendi baḳdı gördi Şehrināz ve birisi daḫı Ferīdūna duʿā ėdüp buña nefrīn oḳırlar çün gördi bunuñ ḳara nergisi cāzūlıġla **[14b]** (1) Ferīdūna rāz-ṭaş olmışlar beyt

ėki yañaġı rūz ėki zülf[i] şeb
ḳarşu vėrmege buña açmışdı leb

bildi ki ḳażā-yı Yezdānī (2) ėrdi bundan ḳurtılacaḳ degüldür yüreginde ġayret odı şöyle yandı ki yāl-ki ḳafāsına ėrdi eyvānuñ küngüre- (3) sini berkidüp kemendine kendüyi ḳapadı ṣalıvėrdi tāc u taḫt yār ėtmedi ḫışmla gözi ḳararmış aşaġa ėndi elinde

āb-gūn (4) deşne perī yüzlülerüñ ḳanına deşne ne ėdeyin dėdi ne söz söyledi hemān yalıñ deşne elinde ayaḳ başdı-ki

[MİNYATÜR]

(5) ilerü yürüdi Ferīdūn yėl gibi yėte geldi ol gürz-i gāv-sere el urdı ve Ḍaḥḥākuñ başına ėndürdi ḫurd (6) ėdüp başına yıḫtı fi'l-ḥāl bir ferişte geldi Tañrı fermānı-y-la dėdi urma ki daḫı zamānı yėtmemişdür şöyle bağlu ve şikeste (7) bende çek ve ėlet tā ėki ṭaġ gele ileyüñe öñi ḳısuḳ ol ṭaġda ḫoş-durur bunuñ bendi ki yöresine ceyūş u peyvendi (8) gelmeye çün şāh-ı dilīr bundan böyle söz ėşitdi arslan derisinden bir kemend ėtdürüp bağladı elini ve ayaġını ki pīl-i jiyān olsa (9) sökemezdi bıraġup anuñ nā-ḫūb āyīn ferr ü ʿadlle taḫt-ı zerrīne ayaḳ başdı buyurdı-ki mübeşşerler ḳapuda çıġıralar ki her kim (10) uludan kiçiden şehrlü sipāhī varsa gerekmez ki ceng ü sāz-ıla olup birbiriyle nām u neng isteye ve çeri eri gerekmez ki pīşe-kārlār bir (11) yėrde hüner ṭaleb ėde beyt

biri kām-zūr biri gürz-dār
bunuñ ṣanʿat işi anuñ kār-zār

çün bu anuñ işin isteye (12) ol bunuñ ser-ā-ser yėryüzi fitne vü āşūbla ṭola beyt

ki uş bāġdadur ki nā-pākdı
işinden cihān ehli nā-pākdı

[15a] (1) siz kendü işüñüze dalup yėme ve içmede şād ḫürrem çoḳ yaşañ çıġrıhdan ḫalḳ çün şāhuñ buyruġın istimaʿ ėtdiler şehrüñ (2) be-nāmları ki tāc u genc issileri-y-di beşāret ėdüp pīşkeşler ve niṣa[r]larla dilleri ḫoş şāhuñ ḳatına geldi Ferīdūn-ı ferḫunde buları (3) ḫoş gördi mertebesince yėr gösterüp nuṣḥla dād u āferīn ėdüp ʿadl u dīn yolına ḳulavuzladı ėyitdi bu benüm yėrüm ve taḫtumdur ki (4) Tañrı beni oradan getürdi böyle ṭañ iş kim görmişdür ki ḳādiri bu kemāl ėl içinden Elburz ṭaġından beni ḳopara ki cihānı (5) ejdehānuñ şerrinden benüm gürzüm-ile ve fermānum-ıla ḳurtardum baña çün baḫşāyiş vėrdi ėyülik vėrici anuñ yolını ėyülik-ile gözlemek (6) gerekdürür beyt

benüm ketḫüdā-yı cihān ser-be-ser
gerekmez ki bir yėrde ḳılam sefer

ve ger ne bu yėrde ben olurdum
(7) sizüñle ṣafā ʿıyşa ḳalurdum

ḳamu büyük küçük baş yère ḳoyup duʿā vü ṣenā eylediler buyurdı {buyurdı} ki ʿalem çözilüp kös çalındı (8) ol yèrden göç èdüp çekildi şehrlü dergāha gelüp şāhuñ yüzine baḳarlardı ki tīz gitdügine melūldılar ejdehāyı çıḳardılar (9) aġır zincīr bendle şöyle sezāsıydı pey-ā-pey leşker şehrden dürlü dürlü sancaḳlar çeküp ve ʿalemler getürüp giderler-idi bir deve arḳasında (10) baġlu bend içinde ḫor u zār Ḍaḥḥākı èletdiler şāh-ı pīrūz-baḫt Şīrḫāna ṭoġru èlede gitdi rūz-gār-ı kühen gör ki ne vech-ile ḳoparur (11) beyt

diker bècerür pāre ḫūn bitürür
eger èndürür ṭopraġa baturur

cihān cihāna ne murdārsın
(12) ki geh yār olursın geh aġyārsın

pes rūz-gārlar ki bir kūh u deştüñ üzerinden geçdi ve geçecekdür ki bu çarḫuñ sırrına (13) kimse ne èrdi ve ne èrecekdür bu resmle Ḍaḥḥākı aġır bend içinde Şīrḫāna ki getürdi alup ṭaġ içine girdi ki işini (14) bitüre yine ol ferruḫ ferişte geldi èyülükle bunuñ ḳulaġına söyledi-ki bunı baġ-ıla şöyle kūh-ı Demāvende ki ol [i]nsden (15) ki meger buñ güninde buña èş olup dīvler Ḍaḥḥākı bundan aldı Demāvende geldi başından ṭutdı ayaġına degin bir ḳayış (16) çekdi-ki bütün ṣırtınuñ uyluġına degin derisi ḳopdı ol ḳayış-ıla başını ve elini ayaġını baġlayup boynınuñ kemüklerini uvatdı dünyāda (17) baḫt dönmeginden yaramaz nesne olmaz çün ol bend üzerine bir bend daḫı urdı gürrek bu ṭaġ içinde bir dipsüz maġāra buldı getürüp (18) aġır mismārlarla bu deligüñ içine yèr èdüp aṣaḳodı cigeri ḳanı burnından gelüp ol delikde ḳatı ʿaẕāb içinde ḳaldı çün (19) andan Ḍaḥḥākuñ adı ḫāk olup yèryüzi andan pāk oldı ḫ̬īş ü peyvendden ayrılup ol resme bendle ḳaldı beyt (20)

gel imdi cihānı yozluġla
geçürme dürüş yavuzluġla

èyü yatlu çün-kim degil pāyidār
pes ol ḫoş-ki èyülük ḳala yādigār

(21) hemān aḳça altun serāy-ı bülend
saña olmayısar-durur sūd-mend

gèrü söz ḳalur söze cehd èdgil
söze ʿizzet èt ḫor anı bilmegil

(22) söz ehli gevherden sözi yeg görür
ki söz gökden oldı yėrden gevher

eyā ol-ki dehrī dutarsan ele
velī cehd ḳıl kim işüñ dād ola

(23) ʿābir-ile ʿanber sirīşte degil
bu ėyüligi ʿadl ėdüp buld'ol

Ferīdūn ki Tañrıya yarar iş işledi ol cihānı yaramazlıḳdan yuyup (24) Ḍaḥḥākı bend eyledi ki bī-dād-ger ü nā-pākdı ėkinci ol ki memleketi azġunlardan arudup yavuzlardan aldı üçinci[63] ol-ki atası (25) ḳanın alup cihānı kendüye rāst eyledi-ki beyt

inanmaya buña dil-i hūş-yār
ki birer omuzında bite dü mār

[15b] (1) velī çün yazılmış buldum ben-daḫı aña göre naḳş ḳıldum ḳudret-i Allahdan baʿīd degil ki yaramaz fiʿilden ve şeyṭānuñ aġzını (2) degdügi yėrden yılan peydā olup bir ẓālime ʿaẕāb ėde bed-ḫū kişinüñ fiʿili ḫod bir yılandur ki kendüni incidür ve hem (3) yöresinde olanı aġular

Ferīdūn Pādişāhlıġı Bėş Yüz Yıl

beyt Ferīdūn ki şeh-i kām-kār
(4) özinden geçe görmedi şehriyār

ulular resmince dīhīm bėzeyüp tāc urındı taḫta çıḳdı zamāne ḳayġusuz (5) olup her kişi ṭoġru yola geldi ay başında bir ber-hüccet keyānī[64] tācı başına giydi begler çekişden arıdup āyīn ü erkānca bir yeñi (6) bayram eylediler beyt

mey-i rūşen ü çehre-yi şād-nev
cihān ṭolu şādī ser-i māh-ı nev

buyurdı-ki od yaḳup ʿud ʿanber (7) dütüzeler ḫazān vaḳt çemende içmek anuñ ʿādeti-y-di ten-āsānlıḳ ve ʿıyş ėtmek anuñ āyīni-y-di andan daḫı yādigār ḳaldı bize bu Māh u (8) Mihr dürüş zaḥmet çek yė yėdür hiç dünyā-yı dūne yüz gösterme bėş yüz yıl cihān anuñ oldı-ki bir gün bir yaramaz bünyād ḳondı (9)

[63] / اوكنجى /
[64] / كتانى /

beyt cihān çün aña ḳalmadı

ėy püser ṭamaʿ ḳılma saña ḳalmayısar

gözet ki ḳanı Ferīdūn ki Ḍaḥḥāk elinden tāc u taḫtı aldı (10) cihāna bėş yüz yıl şāh olduġından ṣoñra kendi derd ü ġamdan artuḳ nesne alınmayup cihānı bir kūye daḫı ḳodı beyt (11)

bu ḥāl-ıla yüz ulu kiçi heme

gerek şāh olġıl gerekse reme

Firānek bu işden ne ḫaberi vardı ki oġlı şāh olaydı (12) Ḍaḥḥākdan taḫtını alup rūzgārı başa ėrdi pes ḫaber yėtdi ferruḫ oġlından ki taḫt aldı ve şehriyār u tāc-dār (13) oldı ḫalvete vardı başın ve tenin yuyup cihān-ı āferīne yalvarup yüzini ṭopraġa sürdi Ḍaḥḥāk nefrīn ḳıldı (14) ol şād-mān çün kār içün şükr ėdüp ol kimselere kim muḥtācdılar kimseye bildürmeyüp ġayret-ile yürürlerdi anlara ve şunlar ki (15) ṭullar ve yetimlerdi ve eksüklü kişilere ol-ḳadar nesne ṣadaḳa eyledi ki bir dervīş ḳalmadı ki bu naʿmla bay (16) oldı bir hafta altun aḳça bu resmle üleşdürdi berisi hafta bezm-sāz ėdüp cihānı şādlıġla pür-āvāz eyledi (17) kendü serāyını bėzeyüp būstān gibi ululları hep ḳonuḳlıġa ḳıġırdı andan ṣoñra ol genc ārāste ki bunca zamāndan yıġılmış ėdi (18) ḳapuların fetḥ ėdüp baḫşīş ėtmege başladı genc ḳapusı güşāde renc ḳapusı baġlandı çün oġul şehriyār oldı ata gözine demür direm (19) gözükdi hemān aġır ḳaftānlar ve şāh-vār gevherler yügrük Tāzī bedevīler ve ışıḳ cevşen ḳılıç çomaḳ bunları ḳamu develere yükletdi (20) kerīme ṣıġınup cümle ferzendine gönderdi dilden āferīn ve nāmda duʿā yazdı çün ferzāne bu genci gördi biraz dökdi andan cihānı (21) yaradana[65] münācāt ėdüp rızıḳ aldı anasına āferīn ḳıldı çeri dā'īm bunı gözlerlerdi çün ėşitdiler sürüp şāh ḳatına geldiler (22) ḳamu dėdiler ki ėy şāh-ı pirūz-ı Yezdān-şinās şükr ol Tañrıya ve andan sipās ki gün-be-gün şöyle baḫtuñ artup taḫtuñ yücelsün (23) saña yavuz ṣananuñ baḫt[ı] nigūn olsun gökden üzerüñe ėnen fetḥ ü ẓafer yėr ḫalḳından duʿā vü s̱enā olup gümānuñ ėyülük taḫtuñ (24) raḫşende ve kendün civān-merd ol andan ṣoñra her ṭarafdan gün görmiş adlu begler anuñ ḳapusına geldiler baḫtına s̱enā ėdüp (25) taḫtına altun gümiş niṣār ėtdiler ve gevher ṣaçdılar her kişverüñ ululları ḳapusında kemer-beste ṣaf baġladılar ve ḫiẕmete **[16a]** (1) boyın dutdılar yalvarup Allaha alḳış ėderlerdi ḳamu ol tāc u taḫt mühr ü külāha el ḳaldurup ulu kiçi devlet pāyende olduġın (2) isterdi beyt

[65] / بادانا /

ki cāvid ola dünyāda şehriyār

hemīşe böyle dā'īm ḫoş rūz-gār

andan ṣoñra yüriyüp (3) Ferīdūn cihāna bütün naẕar ėdüp gizlü ve āşikāre ḳanḳı vilāyetde ẓulm sezdi ve ḳanḳı memleket ẓulmle vīrān olmışdı bildi (4) ʿadlle ve beẕlle ābādān eyledi şöyle-kim resm-i pādişāhīdür ot yėrine serv [ü] gül-bin eküp dünyāyı bėzentle behişte (5) döndürdi Âmilden geçüp Temşiyyede ḳarār ḳıldı ki kös dėrler kimse bundan ġayrı daḫı bilmez anuñ yılından ki ėlli geçdi (6) üç ʿazīz oġlı oldı lāyıḳ tāc u taḫt ʿadl u dād yaraşıḳ her endāmda şehriyāra beñzer ḳāmetleri serv ve yüzleri gül (7) ėki ulusı Şehrināzdan ve bir kiçisi ḫūb-ruḫ Ernūvāzdan bu kiçide şāhlıḳ ferri ve berzi vardı velī bu ėki uluda ḫışm (8) kīn ḳoḳusı ḳoḳardı ataları bir sene daḫı ad vėrmemişdi şöyle yorarlardı andan ṣoñra kim tāc u taḫta lāyıḳ oldılar (9) ve merdānlıḳ maḳāmına ėrdiler gördi adlu kişilerden birini ilerü ḳıġırup rūz-gār görmiş her işde dānā vü pīrūz şāha (10) yarar ve memleketde gereklü adı Cendel aña dėdi yüriyü dünyāyı ara üç ḳız bul ululardan üçi daḫı bir atadan ve bir anadan (11) perī-çehre vü pāk-dil ve ulu aṣl ḫūblıḳda benüm üç oġluma lāyıḳ şöyle ki baña ulaşmaġa yaraya ki atları daḫı ad āvāzla (12) ḳıġırda ḳadden ve ḥadden rūda ve mūda sözde ve yüzde biribirinden farḳ olınmaya Cendel çün şāhuñ buyruġın (13) ėşitdi evkāt tefekküre varup te'emmül eyledi-ki uyaḳ göñüllü o açuḳ yüzlü başı pür-dād cānı (14) pür-hüner kendü şāyeste ve maʿḳūl şīrīn sözlü ve iş başarıc[ı] erdi duʿā ėdüp pādişāh ḳatından çıḳdı (15) kendi kendüye bir nėce yarar adam bile alup İrāndan baş ḳaldurup gitdi ṣormaḳ ve istemek görmek ve (16) ėşitmekle cihān beglerinüñ her ėlde ki perde ardında bir ḳızı vardı ṣorup ḥālini ve adını ve āvāzını ve ṣoyını ululardan bir kimse (17) bulmadı ki Ferīdūna ulaşmaġa yaraya-y-dı beyt

ḫıred-mend rūşen-dil ü pāk-ten

sürüp geld[i] tā serv-şāh-ı yemen

(18) **Cendelüñ Yemene Geldügi Yėrdür**

nişān ald[ı] Cendel bunuñ üç ḳızından şöyle-ki Ferīdūn buyurmışdı sürd[i] ʿizzet [ü] (19) iḫtirāmla Yemen şāhınuñ ḳatına geldi kihterāne āferīn ėdüp yėr öpdi ve tevāżūʿ gösterdi beyt (20)

ki cāvid ḳalsun ser-efrāz şāh

firūzende olsun bu tāc u bu gāh

şāh ḳarşu gelüp ḳuçdı ve ḳaldurdı ʿizzetle (21) elin alup taḫta geçürdi dėd[i] aġzuñdan āferīn eksilmesün ve göñlüñden bilü cānuñ dānişden nehiy olmasun (22) ve görmegil ḳayġu neye ḳadem-rence ḳılduñuz ne buyurursız ve ne peyġāmuñuz vardur şāh-ı cihān-dārdan biz ḳullarına Cendel ėydür (23) ėlüñe yāvuz el ėrmesün sen şād u ḫürrem ol yārāndan bir kemīne ḳulam şāh ḫiẕmetine peyāmum var ne ṣorarsañuz cevāb vėrüp size Ferīdūn-ı (24) ferruḫ selāmın getürürem beyt

selām ėtd[i] saña Ferīdūn-gerd
büzürk ol kişi kānī ṭutmaya ḫıred

ėydür baña dėdi-ki **[16b]** (1) Yemen şāhına dėgil ki taḫtuñdan ʿadl u dād ḳoḳusı müşg gibi ḳoḳsun beyt

ḫuceste tenüñe ulaşmaya renc
ṭaġıla ḳamu renc ü dėrile genc

(2) bilgil ėy serv[er]-i Tāzīyān ki yılduzuñdan dā'īm bī-ziyānsın cāndan ve oġuldan ʿazīz daḫı nesne olmaz ve anuñ ulaşıḳlıġı gibi (3) ulaşıḳlıḳ yoḳdur cihānda ėyü nesne varsa hemān ėki göz olur benüm ḫod üçdür beyt

ki ger oġlan ümīdi ḳalmayadı
(4) benüm ʿavrata meylüm olmayadı

daḫı dürlü dėdi sözi reh-nümā
ki ol sözden ulu söz ehli ṣafā

ki gözden ʿazīz ol kimesne ola
(5) anı gözleyicek temettuʿ bula

ne dėr ol ḫıred-mend pākīze-maġz
ki fikr ėtd[i] ḳılmaġa pelvend-naġz

ulaşıḳlıġın kimsenüñ ḳılmadum
(6) ki tā kendözimden ėyü bulmadum

ʿaḳl issi ve ėyü fikirlü erenlerden dostlıḳda kendü muḳābilin ister ki ādemle ḫürrem oluruz çerisüz (7) kişi olmaya şehriyār benüm maʿmūr pādişāhlıġum ḳuvvetüm ve şevketüm nihāyetsüz leşkerüm ve merdāne erenlerüm vardur üç oġul (8) tāca ve taḫta lāyıḳ her dürlü murāddan ve gencden bī-niyāz cümle arzūya elleri ėrür baña ḳādir Tañrı ki anlaruñla dünüm gün gibi geçer (9) sipāsum Yezdānadur ol vėrdi baña bunuñ gibi dest-gāh u mertebe her vechle ki baḳaram rūz-gāra bende vardur taḫt-

sezā-ver (10) ü baḫt-āmūz-gār bu üç girān-māye üç pādişāh-zāde yüzi örtülü cüft gerekdür bilenlerden ki bildüm ol bilmekle şād olup ādem (11) gönderdüm senüñ perdeñ ardında üç pākīze-ten ü pūşīde-rūy vardur ol üçine daḫı henüz ad vėrmemişsin göñlüm şād-kām (12) biz daḫı üç ferruḫ bahādıruñ gerekince adın yād ėtmemüşüz şimdi bu ėki dürlü ḳıymetī gevheri biribirine ḳarışdurup üç (13) pūşīde-rūy üç dīhīm-cūya vėrmek bī-güft ü gūy bil ki lāyıḳlu lāyıḳına ėrişür Cendel Ferīdūn bu vechle peyġām (14) eyledi siz nėce bilürseñüz cevāb vėrüñ dėdi beyt

peyāmı kim diñledi şāh-ı Yemen
ṣolıḳdı yüzi oldı ḥāli yaman

göñülde ėyitdi (15) eger yaṣduġumda gözüm bu üç ay yüzlüyi görmezse baña rūşen gün ḳara gėce gibi ola cevāba ağız açmaḳ gerek ėlçi ėydür ėy (16) nām-cūy zamān gerek bunuñ gibi sözde ṣavda ėvmek olmaz benüm ulularla ṭanışuġum vardur ėyü yatlu neyse anlara rāzum açsam gerek (17) ėlçi bir yėre ḳondurup kendü fikre yėtdi dīvāna çıḳmayup ṭanışuġa oturdı bir yėrden firāvān ulular ve ṣınanmış baş kişiler (18) ḳatına ḳıġırup gizlü işüñ yüzini açup rāzını bunlara dėdi ki dünyāda benüm ḳavmden ve ḳabīleden üç şemʿ-i raḫşān gibi (19) üç ḳızum var Ferīdūn ḳatuma peyġām gönderüp öñüme dām[66] ḳurdı ki gözüm öñinden bunları ayırsa gerek (20) sizüñle bir ṭanışuġum vardur ėlçi ėydür şöyle dėdi şāh ki benüm üç şāh-zādem var tāc u taḫtla gereklü üçi daḫı (21) benüm pe[y]vendüme üç ḳızuñ üç oġluma vėr eger alsun dėrsem göñlüm yoḳdur yalan ululıġa ṣıġmaz ve eger maḳṣūdını vėrürsem (22) göñlüm ve gözüm ṣu-y-la ṭolar eger fermānından baş çekersem cānum peymānından ḳorḳar

beyt kişi kim ola şehriyār-ı zemīn
(23) belādur ṣaḳınmaḳ anuñ-ıla kīn

bunı ḫod ėşitdi ulular ki Ḍaḥḥāka geldi andan bu bābda fikrüñüzde sizüñ daḫı ne geçdi-y-se (24) açmaḳ gerek cihān görmiş dilāver erenler her biri cevāba ağız açdılar ki biz daḫı revā görmezüz degme yėlden ki sen yėrüñden deprenesin **[17a]** (1) eger āḫir yėrinde pā-güş-vār degilüz beyt

söz açmaġ ve baḫşīş-durur dinümüz
cıda vü süñü ṭutmaḳ āyīnümüz

yėri ḫançer-ile süsüz (2) ḳılup hevāyı süñü-y-le neyistān ėdelüm üç ferzendüñ eger saña ʿazīzse kisenüñ aġzın açup dilüñi ṭut eger bu (3) pādişāhlıḳdan ḳorḳup bir çāre

[66] / دام /

daḫı isterseñ andan ulu dilekler dile ola ki dilegüñden yüz döndüre çün ol (4) iş bilenlerden böyle söz ėşitdi tedbīrlerinden ne baş gördi ve ne ayaḳ buldı şāhuñ ḳāṣıdın ḳıġırup ḫūblıġla (5) nüvāziş ḳıldı ki ben şehriyāruñ ḳulıyam ne buyurdıysa fermānına ṭurmışam dėdi var ėyit-ki eger sen ulusın ve oġlanlaruñ saña ʿazīzdür (6) şāh-zādeler ḫod ʿazīzdür ve muḥteremdür ḫāṣṣa ki tāca taḫta yaraya bu dilege ben sipās ṭuram velī sen beni ādemīler bil (7) ḳızdan endāze ėdüp ne [b]uyurursañ ṭutaram eger şāh gözlerüm dilerse Yemen taḫtı ve deşt ve İrān bize ḫordur üç oġlancuġumdan (8) bu ėyülik serverleri bilür eger şāhuñ buyruġı böyle devrānuñ emrinsüz iş olmaz velīkin şehriyāruñ fermānı-y-la bu üç (9) ʿıyālümi evümden çıḳaruram ki ol tāc u taḫt yaraşıġı üç şāhuñı görem şādlıġ-ıla ḳatuma gelüp cānumı ḳarañulıġdan aydın (10) ėdeler dil anlaruñ dīdārından şād-mān ola pes andan üç gözüm nūrını anlara vėrem görem rāzumı el ü bāl (11) anlaruñ-ıla emānet ṭutam ve çün ḫāṭırları dileye yine pādişāh ḳatına gönderem Cendel-i pür-māye çün ḫilʿat giydi ve teşrīf (12) buldı cevābın aldı taḫt öñinde baş ḳoyup çıḳdı gün-be-gün sürdi Ferīdūna yėtdi dīvāna gelüp yėr öpdi ve ṣenā (13) ḳılmaḳdan-ṣoñra ne kim gördi ve ėşitdi bir bir beyān eyledi şāh oġlanlarını ḳıġırup olan rāzı bunlara açdı kendü (14) rāyından ve Cendelüñ varup geldüginden sözleri hep duyurdı beyt

şöyle dėdi-ki şehriyār-ı Yemen
(15) serv-sāye figende simīn-ten

üç nā-süfte gevheri varmış çün oġlı yoġmış ol ḳızları başına tāc ėdinmiş ferişte (16) eger anlaruñ gibi gelin bulsa nėce yėrde öñlerinde ḫāk-bus ḳıla evvel ü āḫir ne söz geçdiyse bunlara söylendi dėdi (17) gereklü sözler gönderüp atasından sizüñ-çün diledüm şimdi siz anuñ ḳatına varup ėyü yatluda ferruḫ fālla oñat (18) sözlü oluñ ve ʿāḳilāne sözine ḳulaḳ ṭutup ne ṣorarsa ferruḫ rāyla şīrīn sözle cevāb vėrüñ beyt (19) zīrā ki perverde-yi pādişāh gerekmez kim ola Pārsa

bilici vü rūşen-dil ü pāk-ten
ola lāyıḳ ögmeglige encümen

dilini ṭoġrulıġla bėzeyüp göñlini (20) dāniş-ile ārāste ḳılmaḳ gerek velī siz her ne dėrsem ėşidüñ eger sözüm ṭutarsañuz ḫürrem oluñ bir uzaḳ göricidür şāh-ı Yemen ki (21) degme yėrde naẓarı yoḳdur hem genci çoḳdur ve hem leşkeri ṭoḳ hem bilüsi vardur ve hem kişveri beyt (22)

gerekmez ki ol böyle sizi zebūn
getürüp işe merd-i bīnā-füsūn

hem evvel ki ėre size bezm-gāh
düzüp taḫt size daḫı tāc-gāh

(23) üç gün yüzlüyi bāġ u bahār miṣāli pür-reng nigārla getüre anda daḫı serv-i sehī gibi şāhāne taḫta geçüre ḳadde ve ḳāmetde ve dīdārda (24) şöyle-ki ulusı kiçisi birbirinden farḳ olmaya üçinden kiçi öñce yüriye ulusı ardınca yüriye ortanca ḫod ortada ulu ḳızı kiçi oġul (25) yanına oturup kiçi ḳız ulu tāc-dār kenārına gele ortancı hemān ortada gözleñ ki dānişde ziyān ėtmeyesiz ṣora sizden ki bu üç **[17b]** (1) beñzeşden uluyı ve kiçiyi ve ortancıyı ėydivėrmek gereksiz ėydüñ ki ol yuḳaru oturan kiçidür ulu yėrde yaraşmaz ortancı ḫod rāst yėrindedür (2) dėyü cevāb vėrüñ ki üç ḫurşīd-ruḫları serv-i çemen gibi size bu resme göstere şāh-ı Yemen benüm sözüme inanuñ ve naṣīḥatümden (3) geçmeñ üç-gün olmasun-ki ayrılasız birbiriñüzden bir serāya ḳonuñ ki hünerüñüz ve ferrüñüz ve merdānlıġuñuz var olmasun-ki (4) sözümden çıḳasın aġır başlu pāk-dil üç ferzend ata sözine dil ṭutup pür-dāniş ü füsūnla Ferīdūn ḳatından (5) çıḳdılar tedbīr ü bilüden ġayrı ne oñar ne oġul-ki anuñ gibi ata besleye ol gėce yėrlü yėrine varup yėdiler içdiler şād ḫürrem (6) ve rāḥat oldılar

Ferīdūnuñ Oġlanları Yemene Evletmege Geldügi

çü gün ʿaksi-y-le ṭolup āsumān
(7) ṣaçup lāciverd üstine erġuvān

felek himmetüñ aġzın açdı
cihāna ṣaru altunı ṣaçdı

varup üçi daḫı pādişāh- (8) zādelerüñ yaraḳlandı bile dānā mūbedler alup nām-dār çeri başları bī-ḳıyās leşker ve yaraġla yėye içe Yemene yėtdiler beşa- (9) retçi gönderdiler şehre anuñ-çün Serv bunlaruñ geldüginden āgāh oldı ṭabl u naḳāre urdılar çeri yėtdi ve begleri (10) yıġıldı ṣaf baġla[y]up alay alay leşker ḳarşu vardı kendü bunlara ėrişicek {atdan} şāh-zādeler atdan ėnüp bu daḫı (11) ėndi ḳuçdı görişdi begler gelüp şeh-zādelerüñ ellerin öpdiler aldı bunları Yemene geldi er ʿavrat şehrden (12) ḳarşu çıḳdılar süciye müşg ḳatup zaʿfrān üzerlerine ṣaçdılar ḳamu anlaruñ yāline müşg ü mey-dökilüp altun (13) aḳça ayaḳ altına düşmişdi bir serāy-ı behişt gibi bėzenmiş lāciverd altunla münaḳḳaş dībā-yı Rūmdan zarlar ṭutılu ebreşīm

(14) ḳāli vü degme döşekler döşenmiş ol gün anda ḳondurdılar çün ṣabāḥ oldı anları güstāḫ ėdüp üç ḳızı şöyle ki (15) Ferīdūn dėmişdi perdeden ṭaşra getürdi beyt

ki her üç ṣūretde tābende-māh
yüzi tābişinden olmaz nā-gāh

(16) oturdı üçi daḫı hem ol nişān ki vardı nişān şāh-ı gerden-keşān ṣordı şāh bunlara ki bu üç ay yüzlünüñ (17) ulusı ḳanḳısıdur ortancısı ve kiçisi ḳanḳısıdur bilmek gerek bu nīrengüñ gözini baġlayup şöyle ki ögrendiler atadan (18) aña dėyüvėrdiler ʿacebledi şāh-ı Yemen ve cümle begler bildi şāh-ı girān-māye ki fiʿil ḳarışdurmaḳdan fāyide yoḳ böyledür iş hem (19) bu resmledür yol dėyü uluyı uluya vėrdi ve hem kiçiyi kiçiye vėrdi miyāne ḫod yėrinde-y-di andan ṣoñra (20) ėşüñe ulaşdı bāzārları tīz alup efser-dār üç tāc-dār yanında yüzleri ataları udından pür-şerm ü reng olup (21) nerm söz ve rengīn yüz udla ve edeble evlerine gitdiler beyt

ser-i Tāzīyān Serv şāh-ı Yemen
getürdi mey ü eyledi encümen

(22) ṣoḥbete oturdı ve ʿıyşa meşġūl olup ol gün içdi tā gėce karañu oldı bunuñ üç güyegüsi Ferīdūn oġulları (23) ol gėce hep dost-kāmı buña içdiler tā şuña dek ki şarāb ʿaḳla ġalebe eyledi āsāyiş ü uyḳu vaḳti geldi bir güllik üzerinde (24) bir köşk vardı buyurdı-ki anda bunlara maḳām düzdiler būstānda gül-efşān aġacı kenārında ol üç āzāde yatdı ʿArab (25) şāhı server-i efsūn-ger bir çāre endīşe ėdüp anda geldi bu gülşen-i ḫüsrevīde cāzūlıḳ ārāyişin yazdı bunları buydurmaġ-çün **[18a]** (1) dipi ḳoparup yėller esdürüp ṭaġı ve ovayı şöyle ṭoñdurdı-ki ḳuzġun hevāda uçmazdı şāh-ı efsūn-keşānuñ (2) oġulları bu ṣovuḳda yėrlerinden ṭurageldiler ferr-i Yezdānī vü ferzānlıġla duʿā oḳıyup bu cāzūlıġuñ yolın şöyle (3) baġladılar ki ṣovuḳ bunlara ḳaṭʿā eṣer eylemedi çün güneş baş ḳaldurup pertevinden ʿāleme nūr-ı Yezdānī ṭoldurdı geld[i] merd-i efsūn-ger güyegüleri (4) ḳatına beyt

ki buymış ola bu üç āzāde-merd
yañaġı gül iken olup lāciverd

eli vü ayaġı düşüp ḫor [u] zār
ḳıla ḳızları kendüye belī kār

(5) bu vechle görmek isterdi velī ay u gün dilegince dönmedi üçi daḫı bedr-ay miṣāli ol ḫüsrevānī taḫt üstinde (6) otururlardı bildi-ki rūz-gār el vėrmeyüp efsūnla iş bitmedi geldi eyvānlar döşeyüp begler ve ulu nām-dār (7) kişileri ḳıġırdı eski

genclerüñ ḳapusın açup güyegülerine yaraḳ ėtmege sāz eyledi ʿArabistānuñ cümle ḫalḳını cemʿ ėdüp (8) Yemenden tā Ciddeye ve Mekkeye ve Mışır serḥaddine varıncaya degin getürdi bir ay dün gün yėmekler içmekler ve ʿıyş u ẕevḳ ü şādlıḳ (9) eyledi beyt

ki her köşede ẕevḳdi vü ṣafā
ne ḫoşdur zamāne çü ḳıla

vefā çalınurdı şeştā vü ḳopuz u def
kimi beyt oḳıyup çalardı keff

(10) getür sāḳīye bir ḳadeḥ pür şarāb
çü sāz-ı ʿArab-vār u sūz-ı rebāb

bir aydan ṣoñra üç ḫurşīd daḫı bāġ-ı behişt gibi (11) bėzeyüp ki dihḳān-ı sālḫūrde anlaruñ boyı gibi serv görmedi ve dikmedi beyt

ḳamu tāc u genc-ile nādīde renc
(12) meger ṣaçları gürdi renc-i şikenc

getürdi ol üç māh-ı nevi üç şāh-ı neve vėrdi çün dügün işinden fāriġ oldı (13) göñlüñe yine bir dürlü ġam gelüp kīnle dilinde dėdi şāh-ı Yemen ki yaramaz iş ėrişdi baña Ferīdūndan üç gözüm nūrını (14) kendü elümle düşmene vėrdüm gerek gerekmez serencām ḳorḳaram bu işden Yemen vilāyetini ser-ā-ser ḳarışa ġavġāya ve dövüşe ulaşa yaramazlıḳ (15) benden oldı baña ki bėlüm ḳurusun māye hep gitdi ve rencümden daḫı ziyān buldum bu üç şeh-zāde güyegüden aṣṣı gitdi (16) ve māye daḫı ziyān buldı beyt

ėyü günlü ol-kim anuñ ḳızı yoḳ
çü ḳızı ola gökde yıldızı yoḳ

Ferīdūndan gelen (17) mūbedlere dėdi Serv ki lāyıḳ-durur māhla şāh cüft bilüñ ki bu üç gözüm nūrını kendü dīnümce bunlara (18) ṭapşurdum ki tā gözleri gibi bunları göñülleri içinde cānları gibi yėr ėdeler dėdi biraz aġladı daḫı gönderme (19) yaraġın gördi ḳatır ḳatır ner develer ve beserek māyeler getürdi muraṣṣaʿ ʿamārī vü miḥāffelerden Yemen şehri balḳırdı oġulda (20) çün ferr ü āyīn ola sevgilü olur gerek erkek gerek dişi bunlara āferīn ėderdi ay u gün üç māh üç şāh ve bunca sipāh (21) her nesneden genc-i ārāste her birinüñ ayru ʿamārīleri ve mühdīleri muraṣṣaʿ şārbaları incülü ve örtülü altunlu bezler şādlıġla naḳāre (22) vü ṭabl āvāzından dėyeydüñ cihān

pür-ṣadā olmışdı çekilüp andan İrāna ṭoġru bir nėce menzil Serv bunları gönderdükden (23) ṣoñra derd ü ġamla[67] gėrü döndi ḫaste vü ġamm-gīn olup beyt

güvenme ḳızuñ üstine zinhār
degil ʿāḳıbet çün saña pāyidār

(24) bėcer besle rencle çün ulula
gide kendözi bunca niʿmet bulam

bīnā-dil ü āh-cūy yigitler Ferīdūndan yaña yöneldiler develer (25) üzerinde muraṣṣaʿ ʿamārīleri ve zerrīn miḥāffeler şöyle ki pādişāhlıġuñ sāzı ve āyīnidür mübālaġa ḫazīne üstinde her birinüñ **[18b]** (1) çetr dutdılar merdāne vü ʿāḳil beglerle bunlaruñ döndüginden Ferīdūn āgāh oldı sürdi ilerü yollarına geldi dilerdi-ki (2) bunlaruñ gönlin araya tā gümānı ḳılmayup hünerlerin bile

Ferīdūn Oġullarına Kendüyi Ejdehā Ṣūretinde Gösterür

özini efsūnla bir ṣūrete (3) daḫı döndürüp geldi gözükdi beyt

çıḳa geldi şöyle ki bir ejdehā
dėyeydüñ neheng olmaz andan rehā

heybetle ḫurūşān (4) u cūşān olup aġzından od ṣaçılurdı çün oġullarına yaḳın yėtdi bir toz ḳopardı ki ṭaġ u ṭaş belürsiz oldı (5) beyt

revān toz ḳopardı hemān ėtd[i] cūş
kim old[ı] üninden cihān pür-ḫurūş

ulu oġlına doġru depretdi ser
(6) ki bile ne var anda ferr ü hüner

bu oġlan ejdehā-y-la ṣavaş eylemek ʿāḳil ü aġır başlu kişilerüñ işi degil dėdi tīz arḳasın (7) çevürüp yüz döndürdi atası ortancı ḳardeşine daḫı sürdi ol çün bunı gördi çekdi yayın ḳırbanından eline aldı bir (8) ḳaba yüñlü yaṣṣı demrenlü oḳı kirişe gizleyüp dėdi beyt

bizüm ger işümüz ola kār-zār
nedür ejdehā yoḳsa ceng-i süvār

(9) ḫurūş eyledi ejdehāyı görüp
çü geldi kiçi oġlı atın sürüp

[67] / اغله /

dėdi yolumuzdan dön avlanmaġıl
nehengīsüñ aşlan yünin almaġıl

(10) yola gide yoruz yolumuz alma bizden ḫayr eylemezsin eger şāh Ferīdūnuñ adı{adı} ḳulaġuña ėrmiş ise kendüñe zaḥmet vėrme (11) ki biz üçümüz daḫı anuñ oġullarıyuz gürz ü ḳılıç çalıcı merdānelerüz yolumuzdan ṣavıl yoġsa bed-ḫūlıḳ ışığın giyüp şimdi (12) bu yazıda başuña odlar yaḳaruz Ferīdūn-ı ferruḫ sözlerin çün ėşitdi ve hünerlerin görd[i] nā-bedīd oldı gitdi (13) bir yoldan daḫı şöyle-ki kendünüñ ḳāʿidesi ve erkānı-y-dı zinde pīller yüridüp ve kös çalınup gürz-i gāv-peyker (14) elinde ulular ve begler ḳolında cihān bütün elinde ḳarşu geldi nerre şīrler bunı göricek çeriden serpilüp (15) pīl ü leşker yėrlü yėrinde ṭurdı oġulları ḳarşu vardılar atlarından yıḳılup yėr öpdiler varup şāhuñ üzengüsin yüzlerine (16) sürdiler nüvāḫt ėdüp bunları pādişāh buyurdı atlu atına bindiler bāḳī begler daḫı mertebesince gelüp bunlaruñla görişdiler (17) evvel vezīrler andan eṭrāfdan gelmiş şāh-zādeler dīvān başları ve serḥad ululları sancaḳ begleri ve vilāyet eyeleri (18) bāḳī aṣḥāb-ı dīvān erbāb u erkān ṣaġīr ü kebīr görişdükden ṣoñra dönüp şehr içinden duʿā vü ṣenā-y-la geldiler serāya geldiler (19) Ferīdūn bir ḫalvete girüp cihān-āferīnüñ öñinde baş ḳoyup münācāt eyledi ėyitdi ėy yėri gögi yaradan (20) insānı ve ḥayvānı düreden kimi dilerse ʿazīz ḳılan ve dilemedügin ḫor eyleyen beyt

zamān u mekān yaradan Gird-gār
ėyü yatlu senden döner rūz-gār

(21) sen eyledüñ güneşi yėryüzine raḫşende
ve sen ḳılduñ buludı deryāda dıraḫşende

dėyü şükr eyledi ve geldi oġulların ḳatına (22) ḳıġırdı birer cevherī taḫta yėr gösterdi beyt

dėdi bunlara ki ol neheng-i dijem
ki yaḳaydı yėri ger uraydı dem

(23) ėyitdi ki gelüp sizden hüner ü merdānlıḳ isterdi çün gördi ḫürrem olup şād gėrü döndi şimdi şöyle-ki ʿaḳla (24) yarar sizüñ aduñuz ḳoyupdururam sen-ki ulusın aduñ Selm olsun maḳṣūduñ ḳamu ḥāṣıl ola ʿālemde ki selāmet (25) istedüñ ve ḳaçacaḳ yėrde ṭurmaduñ ejdehāya ḳarşu bir dilāver ki kendüyi ṣaḳınmaya sen aña dīvāne dė merdāne dėme **[19a]** (1) ortancı ki evvelden tīzlik eyledi ve odı ġalebesinden dilīrlik

artdı Tūr oḳıyalum ki zinde pīlden yüz döndürmez nerre şīrdür (2) hüner ḫod bahādırlıḳdur yėrinde ki bed-dil kişi taḫta lāyıḳ degil beyt

kiçiñüz aġır başlu ol tīz-ceng
ki işde şitāb eyledi hem direng

(3) vaḳārla tīzligüñ aralıġın iḫtiyār ėdüp ʿāḳilāne durdı

bahādır yigit çünki hūş-yār ola
ögilmek cihānda aña yār ola

(4) baḳup İrec ėtdüm anuñ nāmını
ėyülik ḳıla Tañrı fercāmını

anuñ-çün ki evvelden şīrlik ėdüp merdānlıġla dilīrlik (5) gösterdi bu kez perī-çehreler adın aġız açup yād ėdelüm Selm ėşinüñ adı Arzū ve Tūr ėşinüñ adı Āzāde-cū (6) İrec dilberinüñ adı Sehī ki her birinüñ ḫūblıḳda ve güzellikde Süheyl ḳaravaşıdur ve daḫı yılduzlarından ṭālīʿleri (7) ne gösterdi-y-se ki müneccimler yazmışdı getürüp ol defteri öñine ḳodı ve naẓar eyledi gözetdi beyt (8)

gözetdi çü Selm aḫterinden nişān
sebeb-i müşterī gördi ṭālīʿ gümān

görür Tūra ṭālīʿ yazılmışdı şīr
güneş anda ḳonmışdı saʿd-ı dilīr

(9) dönüp işin İrücüñ ḳılacaḳ çü rāy
keşf ṭālīʿn buldı yılduzın ay

aḫter-şināslar andan nişān şöyle vėrdiler ki ṣulḥ arasında (10) ceng olsa endīşeye batup şāh çün anı böyle gördi cigerinden bir ṣovuḳ āh eyledi ki çarḫuñ İrece mihri olmayup (11) ḥāli āşüfte-y-di Tūr endīşesine geldi belki ṭālīʿ ḳavsdur hemān dönmez dėdi çün şāh gördi-ki çarḫuñ (12) girdārından İrece bir vechle muḥabbet yoḳdur dilden rāzın āşikāre ėdüp cihānı üç baḫş ḳıldı beyt (13)

biri Rūm u ḫāver biri Türk ü Çīn
erenler yėri biri İrān-zemīn

evvel Selme baḳdı Rūmı ve ḫāveri aña vėrdi buyurdı (14) tā bir aġır çeri bile çekildi gitdi varup ulular taḫtına ḳadem başdı oturdı aña ḫāver issi dėrlerdi daḫı Tūrān (15) zemīni Tūra vėrüp Türkān u Çīne anı sālār eyledi aña daḫı bir aġır leşker vėrüp yola gönderdi ve ėrdi Tūrān taḫtına (16) oturdı bėlin baġlayup elin açdı şāh-ı Tūrān

oḳıyup ulular geldiler üstine gevher ṣaçdılar bu ėkisünüñ aralığı İrece (17) düşüp atası aña İrān şehrin seçdi vėrdi beyt

hem İrān u hem deşt-i nīze-verān
daḫı taḫt-ı şāhī ve tāc-ı keyān

(18) aña vėrd-kim lāyıḳdı tāc
ḳılıç u nişān ve daḫı taḫt-ı ʿāc

bir zamān anuñ ḫüsrev merzubānları bunları yėrlü yėrinde ārāmla şād (19) oldılar ulular ki hüner ü mertebe issi-y-di buña şāh-ı İrān oḳırlardı bunuñ üzerine ki bir müddet geçdi zamāne rāzını (20) dilde gizlü ṭutardı Ferīdūn-ı ferzāne çün bāġ u baḥāra toz ḳondurup tāze yapraġı ṣoldurmaġa başlayup ḳocaldı (21) beyt

bu resm-iledür ḫod ser-ā-ser süḫen
kişi süstler çün-kim ola kühen

çün ḳocalmaġa yüz dutdı andan ol ėki pür-māye ḳabarmaġa (22) başladılar Selmüñ göñli yėrinden ḳopup ḫūyda ve tedbīrde bir dürlü daḫı oldı cānı ḥırṣa ġarḳ olup geldi ṭanışuġa oturdı (23) atası üleşigine rāżı degil-idi ki İrān taḫtını kiçi oġlına niye vėrdi göñül ve gözi ḫışm u kīnle ṭolup Çīn (24) şāhına biti yazdı ki dā'īmā ḫürrem ü şād-kām ol endīşesini bir bir neyse bildürdi Tūr-ı cihāngīrüñ ḳatına ki rāy u endīşeden (25) cānı ıraġdı beyt

dėdi ėy şehen-şāh-ı Türkān u Çīn
dili ėyülik ummaḳdan ėden emīn

ėrüp yėlden ḳullığını pesend
[19b] (1) döşeñ yanuma ḳadde serv-i bülend

göñlüñ dutup bu dāsitānı oḳı ki hiç rāst erenlerden ėşitdügüñ bu ḳader üç oġulduḳ (2) taḫt u tāc lāyıḳ kiçimüzüñ baḫtı niye yeg oldı bilelüm eger yaş veʿaḳılla ben ulusıyam zamāne benüm mührümde yaraşur beyt (3)

çü benden geçe tāc u taḫt külāh
yaraşmaz meger saña ėy nīk-ḫ̲āh

yarar mı ḳılavuz biz ėki dijem
ata bize böyle-ki ḳıldı sitem

(4) çün İrān ve Yemen ve deşti İrece vėre Rūmı ve ḫāveri baña beyt

saña bildüre deşt ü Türkān u Çīn
naṣīb olmaya bize İrān-zemīn

(5) bu behiştde baña yėr yoḳ ve atamuñ başında bilüsi yoḳ bir ʿāḳil kişi buldı-ki her işde zīrek gönderdi bir hecīne binüp (6) revān oldı sürdi Tūrān ėline yėtdi Türkān u Çīn sipeh-dārı fitne ėşidüp ḳarşu ādem ṣaldı ʿizzetle ėledüp (7) bir yėre ḳondurdılar ėrtesi dīvāna ėletdiler biti vėrüp ėşitdügin çeriligle bir bir aña dėdi Tūruñ başında beyni yoġdı (8) yėdi yıl ṭoldı şöyle dėdi-ki beni ve seni cihānuñ bir kenārına gönderüp İrec ulular ortasında cihān bir ceviz gibidür İrān anuñ (9) maġzı baḫṣīşde atamuz ėyü iş ėtmedi bu sözleri çün ėşitdi Tūr-ı dilīr ġażaba geldi nerre şīr gibi dėdi sözümi añla (10) daḫı şehriyāra varup şöyle cevāb vėr ki beyt

yigitlik zamānında bizi peder
bu vechle aldadı ėy tāc-ver

bir aġaçdur kendü eli-y-le dikmiş (11) ki yapraġı ḳandur yėmişi iriñ senüñle ben şimdi bir güft-gū içün bir yėrde yüz gereküz tā ʿāḳilāne tedbīrle deñeyüp tā (12) şāh ḳatına ululardan bir dillü şīrīn sözlü kimesne göndererüz beyt

aña dėdi benden ėrüp vėr peyām
(13) ki ėy şāh-ı bīnā-dil ü nīk-nām

artuḳ ḳalḳ ve firīb yėrinde dilāver gerekmez ki ṣabr eyleye bu işde eglenmemek gerek yüriyişde (14) ḫod āsāyiş olmaz ḳāṣıd ki cevābı getürdi yine Selme ol yüz[i] örtülü rāz āşikāre oldı zehre şeker ḳatup (15) bu ḳardeş Rūmdan gitdi ol Çīnden bir yėre gelüp ṭanışdılar dolaşdılar getürdiler tīz görüci ve uzaḳ bilici bir mūbed (16) kendü uşlu ve göñli güşāde söz ehli bir ḫalvet yėre girüp her dürlü işi ṣandılar ve ṣaġındılar evvel Selm atası (17) udından geçüp söz açdı ḳāṣıda ėyitdi şöyle git yola ki toz ve yėl daḫı ėrmesün yolda eglenme işüñ yėlmek olsun (18) yėl gibi Ferīdūna ėriş çün şāhuñ dīvānına varasın evvel bu ėki oġuldan ve daḫı dė-ki Tañrı ḳorḳusı dünyāda ve āḫiretde (19) kişiye gerekdür beyt

yigit ḳoca olmaġa vardur ümīd
siyāh olmaya ḳıl ki oldı sepīd

(20) dilersüñ yėr ola saña cāy-teng
saña tende ola ol serāy-ı direng

cihānı saña vėrd[i] Yezdān-ı pāk
güneşden ėrişince bu tīre ḫāk

ḳamu dilegüñce ėdüp resm ü rāh

(21) Ḥaḳḳuñ ḳılmaduñ buyruġına nigāh

istemedüñ egrilik ve noḳṣānlıḳdan ġayrı ki baḫşīş içinde hiç ṭoġrılıḳ ėtmedüñ (22) üç oġullaruñ oldı ʿāḳil ü bahādır ulusında ve kiçisinde ne hüner gördüñ ki biri andan gėrü ḳaldı beyt (23)

birini dem-i ejdehā ḳılduñ

birini getürüp ṣuya ṣalduñ

biri tāc başında görür gözün dutar elüñ yoḳ-ki (24) bir atada anada andan kimüz ve pādişāhlıḳ taḫtına yaraşmazuz eger dād ḳılan şehriyār-ı zemīn böyle dād ėderse bizden aña (25) āferīn olmasun eger tāc ol yaraşmaz başdan alınursa dünyā ġavġādan ḳurtılur cihāndan bir köşe daḫı aña vėresin **[20a]** (1) tā bizüm gibi senden ayru ḫaste ve göñli şikeste otura beyt

ve ger yoḳ süvārān-ı Türkān Çīn

ser-efrāz Rūmīler ėdeci kīn

(2) bī-şümār leşker dėrüp İrecden ve İrāndan intiḳām aluram hemīn bizüm bu peyġām u güftārumuzı var ėlet ol buyruġı geçen şāha (3) mūbed bu ḳatı sözle peymānı ėşitdi yėr öpdi ve çıḳdı gitdi ol resme tīzligle üzengüye ayaḳ başup eyere (4) bindi ki yėlden od daḫı ol vechle ḳopmaya

Geldügi Selmüñ ve Tūruñ Ėlçisi Ferīdūn Ḳatına Yėtdügi

andan dün gün (5) şāh Ferīdūnuñ dergāhına yėtdi bir yapu gördi ayaġı taḫtü'ş-şerāda başı fevkü's-şerāda küngüresi buluda ėrmiş ve ėni (6) bir ṭaġdan bir ṭaġa gitmiş oturmış anda ḥürmetlü ulular ḳapudan perde pür-māye begler şeh-zādeler beyt (7)

bu yanında çoḳ baġlu şīr ü peleng

bir yañada zinde pīlān-ı ceng

bunca merdāne vü bahādır u dilīr erenlerüñ āvāzından arslan (8) ögürmesi gibi bir ḫurūş ḳopdı ki bu eyvānı çarḫ ve leşkeri ḳāṣıd perī ṣandı vardılar ḳapu erenleri şehriyār-ı (9) cihāna ḫaber eylediler ki bir ḳāṣıd geldi şāh ḳatına bir yėlmelü dest-gāh issi kişi buyurdı perde ḳaldurup atla içerü getürdiler (10) ḳāṣıduñ çün gözi Ferīdūnuñ[68] yüzine ṭuş oldı gözini ve göñliñi şāhdan ṭolu buldı ki ḳāmeti serv yüzi (11) gün yüzinüñ ḥaṭṭı ḳızıl gül üzerine ṣaçılmış kāfūr gibi-y-di beyt

[68] / فرویدن /

dudaḳ ṭolu gülmek yañaḳ ṭolu şerm
keyānī dili ṭolu güftār-ı nerm

(12) gördügi gibi baş yère ḳodı ve yėr öpdi Ferīdūn[69] buyurd[ı] ki ḳaldurup sezāsınca yėr gösterdiler oturdı buña evvel ėki sevgilü- (13) sinden ṣord[ı] ki göñülleri ḫoş ve kendüler ten-dürüstler midür andan dėdi nėcesin bu zişt ü uzaḳ yoluñ aṣṣısından ve (14) ėnişinden ve yoḳuşından ne peyġāmuñ ve ne murāduñ var dile kim yavuzlıḳdan emīnsin ḳāṣıd ėydür ėy şāh-ı girān-māye (15) sensüz olmasun bu taḫt-gāh kimse görmesün ṭapuñdan özge tāc u külāh kimi ṣorarsañ ṣaġ u esen senüñ aduñ (16) himmetinde murāduñcadur bir ḳulam ben şāha nā-sezā ve kendü diline geçmez sözi peyġāmum var şāh ḳatına ḳatı sözlü-y-le ḥaddinden (17) ulu benüm suçum yoḳ velī gönderenler kīn ü ḫışmla ṭoludur beyt

dėyem çünki fermān ėde şehriyār
ne dėdi-ise ol ėki nā-hüşyār

(18) buyurdı aña kim aġız açdı
ne dėvşürdiyse ḳamu ṣaçdı

Ferīdūn bunuñ sözine dutd[ı] gūş
çün ėşitdi başda ġażab ḳıldı cūş

(19) ėlçiye ėydür ėy hūş-yār niye eyledüñ ʿöẕr sende ne var ki ben ḫod gözüm yola ṭutup yādumdan bunı geçürdüm ve benüm (20) gönlüm aña ṭanıḳlıḳ vėrürdi ki bed-gevherden ėyülik gelmez ėyit ol ėki beyhūde nā-pāka ki ėki Ehrimen maġz-ālūdedür ki (21) sizden bunuñ gibi ḳāṣıd ve selām sezā-y-dı ki gevherüñüz āşikāre eyledüñüz benüm ṣavumdan başuñuz boşalup bilüden behreñüz (22) ḳalmadı ne utanursuz benden ve ne Tañrıdan ḳorḳarsuz hemānā ki bundan ġayrı bir yėr daḫı var beyt

baña öñ eger vardı müşg-mūy
(23) hemān serv teg ḳadd u ay-rūy

beni ol felek ki eyledi çenberi
bozılmadı uş döne ṭurur gėrü

size böyle ḳalmaya bu rūz-gār
(24) ne ḫod ḳalasız dünyāda pāyidār

[69] / فرویدن /

be-nām ḫüdāvend Yezdān-ı pāk
bu raḫşende gün ḥaḳḳı vü tīre ḫāk

daḫı tāc ḥaḳḳı vü taḫt u külāh
(25) size ḳılmadum ben yaramaz nigāh

bir yıġnaḳ eyledüm ulular ve müneccimler ve mūbedlerden rūz-gār olupdurur bunuñ üzerine bī-dādlıġla **[20b]** (1) baḫş ėtdüm ėli bu sözde ṭoġrulıḳ istedüm egrilikden uç bucaḳ yoġdı dilümde Tañrı ḳorḳusı olup cihānda (2) ṭoġrulıḳ dilerdüm çünki cihānı baña ābādān vėrdiler maʿmūrı ḫarāb istemedüm meger şöyle ābādān üç nūr-dīdeme (3) ṭapşurdum sizüñ ḫod benüm yolumdan egrilige ve ḳarañulıġa çekdi dīv göñlüñüzi ḳorḳuñ ki yüce Tañrı sizden bunuñ (4) fiʿili begenecek midür beyt

dėyem söz eger ḳulaġuñ açasın
ne ekdüñse bil anı biçesin

dėdi bir daḫı sözi yine reh-nümā
(5) degil cāvidān bize işbu serāy

ḥırşuñuz ʿaḳl taḫtına çıḳup yine dīv yār u yoldaşuñuz oldı ḳorḳaram kim bu ejdehā-yı (6) heft-serüñ elinde cismiñüz ve cānuñuz boşına baña ḫod dünyādan gidecek vaḳtidür tīzlik ve āşūb hengāmı degildür beyt (7)

velī bu ola sözi her serverüñ
ki üç oġlı vardı bir mih-terüñ

biri epsem ėkisi pür-kīne ser
bu üçden kim ėdi bular bed-gevher

(8) göñülden mühmel ḥırşı çıḳarup Ferīdūn ögüdin yād eyleñ ki çün ṭamaʿ dilden boşına hemān (9) şāhlıḳ tācı ve taḫtı genc ü niʿmet-ile döşenür beyt

kişi-kim ṣata ḳardeşini be-ḫāk
dėmezlerse yarar aña āb-ı pāk

(10) dünyā sizüñ gibi çoḳ gördi ve görecekdür kimseye hergiz rām olmayacaḳdur şimdi ne bilürsiz ki ḥisāb (11) güninde Tañrıdan ḳurtaracaḳdur cehd ėdüp anı yol azıġı ėdüp dürüşüñ tārīḫi ḳıṣṣa ḳılasız ḳāṣıd bunuñ sözin (12) èşidüp tīz yėr öpdi ve döndi[70]

[70] / د ینده /

Selmüñ ve Tūruñ Ėlçisi Ferīdūn Ḳatından Döndügi

Ferīdūn ḳatından çünki gitdi (13) ki dėyeydüñ götürdi atdı çün Selmüñ ḳāṣıdı gėrü döndi şehen-şāh oturdı ve rāzı açdı hemān-ki cihān- (14) cūyı ilerü ḳıġırup olacaġı dėyüvėrdi aña dėdi ol ėki oġlan ṣavaş isteyü ḫāverden biz[e] yüz dutdılar (15) dehrden şöyle behreleri vardur ḫod ki ṣanurlar şādān olalar yėrümüz ʿamelle daḫı ėki ėldendür anlaruñ yėmi ki (16) ol ėllerüñ ṭabīʿatı ḳatılıġla mürekkebdür beyt

ḳarındaş saña anca ḳardaş ola
ki başuñda tāc-ı münaḳḳaş ola

(17) çü ṣolmaġa başlaya yüzüñ güli
ḳapuñ öñine uġramaya yolı

eger sen ḳılıç alana muḥabbet götüresin başuñ çekişikden (18) ferāġat bula benüm ėki oġlum ki şimdi cihānuñ ėki ḳulaġından baña bunuñ gibi rāz açdılar başuñ saña gereklü-y-se (19) yaraġuñ ėdüp genc ḳapusın aç ve güç ḳaydın gör beyt

seḥer-gāh ger ėtdüñse nūş cām
ve ger ne içerler oġul saña sām

(20) gerekmez saña ėy püser yār kes
yėter ṭoġrulıḳ saña yār pes

İrec nām-ver baḳdı ol pāk atasınuñ muḥabbetin ve şefḳatin (21) görüp ḥadden artuḳ şāh-ı girān-māye ėyitdi güneşi gizlemek olmaz

Ferīdūna dėr İrec ėy şehriyār
gözetgil ki bu gerdiş-i rūz-gār

(22) gelür yėl gibi üstümüzden öter
buña ʿārif olan niye ġam ṭutar

ṣarardur hemīşe ruḫ-ı erġuvān
ḳılur tīre dīdār-ı rūşen-revān

(23) evveli gülmekle gencdür ve āḫiri ġuṣṣa-y-la renc rencden ṣoñra ḳoyup ḥasretle gitmek çün döşek ṭopraḳ (24) ve yaṣduḳ ṭaş olmalıdur bugün niçün bir aġaç dikesin çarḫuñ üzerine döndükçe ṣuyı ḳan ola ve bārı kīn (25) dünyā ḳılıç u taḫt u mühr issi bizüm gibi nėce gördi ve görecekdür ol öñden-ki tāc-dārlar āyīninde bunlar gözleyüp

çün kendüleri **[21a]** (1) görmediler destūr olursa bana pādişāhdan ben yatlu güni yatlulıġla geçürmezem ėyülik varken beyt

gerekmez baña tāc u taḫt u külāh
(2) ne ėl ü gün yaraġ u sipāh

varam ve dėyem nām-dārān men
fedā ola size ten ü cān men

ḫışm ėtmek ve kīn dutmaḳ (3) ėyü degildür dīn āyīninden ḫışm gelmeñ dünyāya ne ümīd dutarsız görüñ ki Cemşīde ne yaramazlıḳ eyledi ol tāc u taḫt u kemer (4) ḫāk olup ʿāḳıbet ne ḥālle gitdi şöyle bilüñ ki cihān kimseye ḳalmaya anda şādān olacaḳ degilsin (5) size ve baña hem āḫir kār-ı rūz-gār şöyle ėdecekdür tāc u taḫt baña gerekmez gelüñ size ışmarlayayın anlaruñ ḫışm-nāk (6) göñlini dīne getürmek yeg ol-kim kīn ėdevüz aña dėd[i] şāh ėy ḫıred-mend oġul anlar ṣavaş dilerler sen ʿıyş (7) u ṣulḥ istersin ben bu sözi yādumda dutmaḳ gerekem ki aydan ayduñlıḳ ʿaceb olmaya sen ʿaḳl issinden cevāb ile yarardı kim (8) göñlüñ anlara mihr ü peyvend ėtdi velīkin bir tehlikelü yėr olsa ejdehā aġzı gibidür kim ādemüñ öñin alur ṭutıcı zehr (9) gibi çü cāna ziyān ḳıla yaradılmışdan naṣībi ulusı böyledür senüñ cānum eger tedbīrüñ eyle ise yėrüñden (10) ṭurup tīz yaraġuñ gör bir nėce ḳullar al çeriden bile ḫiẕmet-içün yoldaşlıġa ben-daḫı derdle nāme gönderdüm ol (11) yıġnaġuñ ulularına meger seni ten-dürüst yine görem cānum senüñle ve dīdāruñla şāddur tīz yazıcı getürüp beyt (12)

buyurdı içinde şāh-ı zemīn
ki ėy Rūm şāhı ve sālār-ı Çīn

daḫı şöyle dėdi-ki bu nāme-yi sūd-mend (13) ol ėki güneş gibi bülendüñ ḳatına

ėki merd-i ceng ėki şeh-i zemīn
ulular içinde çü raḫşān nigīn

aña āşikāre ne varsa nihān
(14) ser-i nāme ol Gird-gār-ı cihān

firūzendesi tīġüñ ve leşkerüñ
fezāyendesi şāhuñ ve efserüñ

Ferīdūn Selm ve Tūra Nāme Yazup İrec Gitdügi

(15) beyt

ṣaçan ḳarañu dünde rūz u sepīd
açan genci aña duta ümīd

ḳamu müşkil renclerüñ aña āsāndur
(16) cümle ėyüligü andan bilmek gerekdür

istemeyüp kendüme külāhı daḫı baġlu genci ve ne taḫt u sipāhı bunca renc ü ġam (17) çekdügümden ṣoñra size isterem ārāmı ve şādlıġı ve baḫt u dirligi ḳardaş ki sizüñ göñlüñüzde andan derd vardı (18) ne-ḳadar ki ol sizüñ üzeriñüze ṣovuḳ yėl esdügin istemedi şimdi sizüñ rencīde olduġuñuz ḳorḳusından dīdāruñuza (19) arzū ḳılup ḳatuñuza geldi şöyle-ki nām-dārlara yarardı şāhlıġı bıraġup sizi ḳabūl eyledi taḫtdan ėnüp eyere (20) binüp ḫiẕmetüñüze ḳullıḳ kemerin baġlayu yüz dutdı andan ki ol yaşda sizden kiçidür kiçi ulu nüvāziş ėtmek gerek (21) ʿazīz dutuñ ve yėñ içüñ ten bėcerdügüñüzden ṣoñra cān besleñ beyt

çü bir nėce gün cān sevindüresiz
(22) görüp ḫoş yine bāña gönderesiz

urup nāmenüñ mührin üstine şāh
hem ol saʿādet İrec çıḳup ṭutdı rāh

geldi serāyına tā ne (23) ḳaydı varsa göre çün gėce leşkeri gün şāhınuñ üzerine ġalebe ėdüp kendü ẓulümānī cevşen giyüp (24) anuñ nūrānī begterin çıḳardı beyt

yatur ol gėce şād-dil nīk-baḫt
ki ṭañlası yola baġlaya raḫt

(25) yoldaşları daḫı evlü evine varup her kişi ḳaydın ve meṣāliḥin görüp gitmege ārāste oldılar beyt **[21b]** (1)

fīrūzān olup künbed-i çenberī
çü çāk eyledi çadır-ı ʿanberī

İrec bir nėce ḳoca ve yigit yoldaşlarla şöyle ki (2) ḫiẕmete yarardı çekildi çıḳdı bī-ġam u şād-mān yėye içe menzilden menzile çün bunlara yaḳın yėtdi göñli ḫürrem (3) ve kendü dil-şād bunlaruñ içinde ḥased odı yanduġından ol bī-ḫaber anlar çün āgāh oldılar bütün çerilerin bindürüp (4) kendüler ʿādetince buña ḳarşu çıḳdılar çün

ḳardaşlar bunuñ yüzin gördiler mihr ėdüp ve tāze yüz gösterdiler ėki bed-dille biri (5) nīk-ḫūy biribirin ṣorışdılar illā ki ber-arzū beyt

ėki kīne-ver birisi dil-güşā
gelüp ḳondı ṭutıldı perde-serā

(6) ol çeri bütün İreci dikerlerdi-ki tāca ve taḫta lāyıḳdı ve ʿālemüñ göñline muvāffaḳ beyt

ḳamu bī-ḳarār oldılar mihrine
(7) göñül mihrine ve hem-daḫı çihrine

bu daġuñ leşkeri ėkişer olup sözleri İrecdi gizlü ve āşikāre her birinüñ buña uşda (8) tāc u taḫta yaraşur kişi bunsuz olmasun taḫt [u] külāh Selm aralıḳdan çeriye baḳup ṭuydı ol işden başı ġażabla ṭoldı (9) göñli kīnle cigeri pür-ḫūn ḳaşı gözi çatuḳ serā-perde ḫalvet eyleyüp Tūrı ḳatına ḳıġırdı ve bir nėce ululerla ṭanışuġa (10) oturdı çün ṭanışuḳ eylediler şāhlıḳdan tāc u taḫt ḥālinden ve memleket nėce olacaġından söz ortasında Tura Selm (11) ėydür çeri niçün ėkişer ėkişer oldılar bilür misin gėrü döndügümüzde yoldan meger leşkeri dikmedük ola ki ne-ḳadar yolı (12) ḳayup gözlerini İrecden götürmeyüp ėki şāhuñ çerisi daḫı ḳarşu varmaḳda bir dürlü-y-di geldüginde ayrıḳsı oldı (13) bizüm İrāndan ötürü göñlümüzde od yanardı şimdi ḫod dāġ üstine bir dāġ daḫı oldı ėki memleket beglerini daḫı (14) nigāh ėtdüm bundan ṣoñra andan ġayrı kişiye şāh dėmezler daḫı çoḳ çāre vü ḥīle ḳıldılar kimse beglerden varup anı görüp (15) beyt

temāşā ḳılup ferr ü evrendini
ḳabūl ėtmeñüz cāna peyvendini

eger bunuñ kökini ḳoparmazsañ (16) yėrüñden yüce taḫtuñdan ayaġ altına seni bıraġur dėyüp bu ḥālle yėrlerinden ṭurdılar ol gėce ėrteye degin çāre vü (17) {vü} ḥīle düzetdiler çün güneş öñlerinden perde götürüp rāzın āşikāre eyledi bunlar daḫı uyḫudan uyanup (18) yėrlü yėrinden ṭurageldiler ėki beyhūde-dil daḫı bu işe germ ki yüzlerinden muḥabbet ü şerm gidereler

(19) Selm ve Tūr İreci Öldürdügi

ėkisi daḫı ivedi-y-le yėrinden durduġı gibi yüzlerin perde-serāya ṭutdılar çün İrec (20) çadır içinden yola baḳdı dili pür-mihr ü muḥabbet bunlara ḳarşu segirtdi çün döndiler ḫayme içine girdiler evvel (21) biraz söz söylendüginden muḥabbet gidüp Tūr buña ėydür eger sen bizden kiçiseñ niçün ululıḳ tācın urınduñ beyt (22)

saña ola İrān u taḫt-ı keyān
ben uş Tūrānda beste-meyān

ulu ḳardaşum göre ḫāverde renc
başuñda senüñ tāc pāyuñda genc

(23) bu baḫşı ki şāh-ı cihān eyledi
saña aşşı bize ziyān eyledi

ne tāc-ı şāh ḳoyam ben saña şimdi ne külāh ne İrān (24) göre ne ululıḳ ne leşker çün İrec Tūruñ bu sözin ėşitdi ėyüligle buña cevāb vėrdi beyt

(25) dėdi Tūra ėy mihr-i şīr-dil
eger kām isteseñ bir dem ārām ḳıl

ne İrān dėrem ben ne ḫāver-zemīn
ne taḫt-ıla beglik ne ıḳlīm-i Çīn

[22a] (1) ululıḳ ki ṣoñı ėrür miḥnete
gerek aġlamaḳ ol döner devlete

bu çarḫ el ururssa bugün zenge
ḳoya ėrte bir ṭaş bālīn-ki

(2) ne tāc u ne taḫt u ne genc ü sipāh
ne orunuñ ne ḫüsrevānī külāh

eger taḫt-ı İrān benüm elümde-y-di şimdi taḫtdan ve tācdan (3) ṭoydum size ışmarladum tāc u taḫt u mühri şimden-gėrü göñlüñüzde benden kīn dutmañ ḳabūl ėdüp dünyādan dürüşmekle (4) kendüme rızıḳ ḥāṣıl ėdem sizüñle benüm uruşum ṣavaşum yoḳdur dilüñüzi benden ötürü ġamm-gīn eylemeñ (5) ki dīdāruñuzdan özge sizüñ incinmeñüzle zamāne istemezem kiçilikden artuḳ āyīnüm bu ḳadar ve gerden- (6) keşlikle dīnüm olmasun ḳardaşından Tūr böyle cevāb ėşitdi ḳaşın gözin çatup göñlinde ḫışm (7) u kīn şūr ḳopdı İrecüñ sözi ḫoş gelmedi zīrā dilinde ṭoġru söze yėr yoġdı ṣıçradı yėrinden ṭurup (8) geldi kürsiden ḳalḳup ol altunlu aġır gürsi eline alup daḫı İrec tāc-dāruñ ṣaçına yapuşup gürs-ile (9) depre bir urdı ol cānına amān isteyüp zinhār dilerdi ėydürdi-kim Tañrıdan ḳorḳmaz mısın hiç ya atañdan (10) utanup ḫürmet ėtmez misin hemīn bu mıdur fikrüñ ve tedbīrüñ öldürme beni ki serencām-ı

kār benüm ḳatuma ṭoluşdurur (11) Gird-gār bir ḳarıncayı incitme kim dānā kişidür anuñ-daḫı cān var cān şīrīn bize ve size ḫoşdur kendüñi ādem (12) öldüricilerden eyleme ki bundan böyle benden daḫı nişān bulmayasın beyt (13)

revā mı ki hem dāsitān olsın
ola cānuñ cān-sitān olsın

ḳardaş ḳanın el boyayup pīr olmış atanuñ yüregin yaḳasın maḳṣūduñ cihān (14) ise bulduñ beyhūde yere ḳan ėdüp yine Tañrıya ʿāṣi olursın ne-ḳadar sözin ėşitdi-y-se cevāb vėrmeyüp (15) hemān ḳaḳımaḳ ve sögmekle bir ḫançer ḳoncuñdan çeküp çıḳardı eline aldı İrec bu yaña ol yaña feryād ėdüp ulu ḳardaşına (16) ve buña yalvarurdı ve aġlardı Tūr baḳmayup buncaduġına ol zehrle ṣuvarılmış nīz-ḫançerle nāzik tenini çāk (17) eyledi beyt

ayaḳdan düşüp yere serv-i sehī
boşandı kemergāh şāhen-şehī

boyandı ḳana ol ruḫ-ı erġuvān
yıḳılup yere ol şeh-i nev-civān

(18) cihānā öñ ki besler-idüñ ʿizzetle kenāruñda yine ṣoñ öldürdüñ ḥasretle cānına amān (19) vėrmedüñ nihānı bilmezem kimse-y-le dostlıġuñ varsa velī āşikāre muḥabbetüñe senüñ aġlamaḳ gerekdür beyt (20)

ėşit sen-daḫı ėy güneh-kār merd
cihāndan olup göñli pür-dāġ u derd

çü şāh öldüre bī-güneh eyle bil
bu ėki sitem-gerden endāze ḳıl

(21) ol ten-i pīl-vārından tāc-dār başını ḫançerle ayırup işini bitürdiler ḳafāsından beynisini silküp müşg ü ʿabīr-le (22) ṭoldurdılar bir ḥarīre ṭolayup ol başı bir altun tābūt içine cihān-dār pīre gönderdiler dėdiler uşda ol (23) server-i ser-firāzuñ başı ki dedeleri tācı aña degüp taḫtına oturdı şöyle yıḳıldı yere beyt

(24) dönüp ṭutdı ol ėki bī-dād şūm
biri rāh-ı Çīn ü biri rāh-ı Rūm

neṣr Ferīdūn ėki gözi yolda bekler ve leşker şāha (25) arzū-mend çünki dönecek vaḳt oldı atasınuñ ḫod bundan ne ḫaberi var-ıdı şāha taḫt düzdürüp **[22b]** (1) pīrūze ve altun pīrāye ėder-idi ḳarşu çıḳmaġa şarāb u sāzende vü gūyende dėrüp pīller üzerine ṭabllar berkidüp (2) cemīʿ memleket ḫalḳı şād-mānlıḳ ėderlerdi ḳarşulamaġa çıḳdılar

begler ve ulular çeri bu ḥāldeyken şāh u leşker (3) baḳdılar ki yoldan bir ḳapḳara toz göge direk olmış

Ferīdūna İrecüñ Başı Geldügi

(4) çün yaḳın {çün yaḳın} geldi toz içinden hecīne binmiş bir yaslu er göñli derd ü ġamla pāslu olmış fiġān ėdüp zārīlıġla (5) aġlar ol süvāruñ bir yanında bir altun tābūt içinde ḥarīrle İrec şāhuñ başı beyt

ḳılup nāle vü āh u zārī vü derd
(6) Ferīdūna ėrişdi ol şūḫ-merd

bunuñ ḥāline ve derdine ṭañlaşup tābūtuñ taḫtasın ḳopardılar andaġı bezüñ (7) içinde İrecüñ başı görindi Ferīdūn atından yėre yıḳılup hep libāsın pāreledi beyt

(8) siyāh oldı güni vü gözi sepīd
ki görmekden oġlın kesildi ümīd

çün şāh seferden böyle çeri perākende olup (9) aġlamaḳdan gözleri ṭonup ʿalemleri yırtup kösleri pārelediler nām-dār erenlerüñ yüzi rengi abanosa dönüp (10) pīller üzerinden ṭablı ḳaraya boyanup aḳ boz atları nīl-reng eylediler şā[h] u leşker yayan olup başlarına (11) ṭopraḳ ḳoymaġla andan gėrü döndiler pehlevānlar dillerinde İrec ḫurūş ėdüp aġlayu başlarına ve gögüslerine döge (12) gelürlerdi beyt

bu nevʿe döner üstümüze sipihr
giderse gerek çünki gösterdi çihr
çü düşmen ḳılasın saña yüz ṭuta

(13) teng görindi aña işbu fenā
dād vėrmez bī-gümān dār-ı fenā

emni var ṣanma buyurduñ ėy ulu
kim ecel ḳorḫusı vardan ṭaṭlu

(14) kimesne bu derde dermān bulmadı
çāresin bunuñ kimesne bilmedi

kimse kimseyi ecelden ėy āḫī
ḳurtaramaz kim ṭura bir gün daḫı

(15) ėrdügi dem kimseye vėrmez amān
ger Ferīdūn ola ol ger Nerrīmān

ėy nėce Cemşīdlerüñ yolın urur
ėy nėce giyüse ol ḳarşu ṭurur

(16) ėy nėce ḳayṣerlerüñ ḳaṣrın yıḳan
ėy nėce dādārlar dārın yıḳan

erdeşīrleri ḳılupdur bu riyāh
āh bu mevtüñ elinden āh vāh

(17) ḥaḳḳdur ölmeklik īmān yoldaş ḫoş
tā ki bundan gitmeyesin eli boş

ḳul işi cürm ü ḫaṭā durur ḫaṭā
pādişāhuñ ne durur ʿafv u ʿaṭā

(18) fāʿilāt fāʿilātün fāʿilātün
(19) vėr ṣalavāt oddan isterseñ necāt
(20) şāh u çeri dāġ-ı dil ü hāy u hūyla andan İrecüñ bāġına yüz dutdı ol gün ki pādişāhlaruñ dėrnegi güni (21) ki olaydı günüñ çoġın ol bāġda İrec meclis ḳurup dīvān ṭutardı Ferīdūn ol nev-civān şāh oġlınuñ başın ḳuçup (22) baġrına başdı aġlayu aġlayu nevḥayla geldi ol şāhuñ şehlıḳ taḫtına baḳup şāhuñ başını ki tāca sezā-vār görmedi (23) tāca ve taḫta nefrīn eyleyü şāh-ı dil-ḫaste ḳara ṭopraġı yėrden alup taḫta ve kendü başına ṣaçardı beyt (24)

ṭurur bāġ-ı şāhī vü serv-i sehī
gül-efşān aġaç ṭalı sīb-i behī

tehī şāh u leşkerden ol taḫt-gāh
çıḳardı güne anda gerd-i siyāh

(25) bāġa od ṣaldı ve yüzin yırtdı aḳ ṣaḳalına ḳanlu yaş döküp ṣaçını yolmaġla gülistānın ḳoparup büstānuñ **[23a]** (1) servlerini oda yandurdı hep kestürüp bir uġurdan şādlıḳdan gözini yumdı gözinden yüzine yaş yėrine ḫūn (2) ėnüp ėydürdi ėy dāver-i reh-nümūn bāġuñ çayırın çemenin bozup köşkine ve taḫtına od bıraḳdı İrecüñ başını (3) kenārında ḳoyup yüzin ḥażret-i ʿizzete dutdı beyt

daḫı dėdi ėy dāver-i dād-ger
bu suçsuz ölene ḳıl bir naẓar

(4) başı ḫançer-ile kesük bu nerre zār
tenin ėtdi ol ėlde arslan şikār

ol ėki bī-dād şūmuñ cānını eyle yaḳ ki hergiz rūşen (5) gün görmeyeler daḫı dilerem senden anlaruñ cigerine bir dāġ urasın ki ḳurd u ḳuş görüp esirgeyeler beyt (6)

bunı dilerem ėy ulu Gird-gār
ki anca amān eyleye rūz-gār

meger İrecüñ ṣoyı bir nām-ver
ḳıyup baġlaya bu ḳan-çün kemer

(7) andan ṣoñra eger ölürsem ġam degil bu vechle ėyidüp aġladı zārlıḳ eyledi ki gözinden ėnen yaşdan yėre otlar bitdi (8) her zamān başını ḳaldurup yüzini göge ṭutardı ve ėydürdi ėy Ḫüdā-yı cihān u perverdigār-ı zamān u mekān ol (9) kimseye ki bunuñ gibi iş ėtdi dilerem ki çoḳ müddet olmaya ki rūz-gārını anuñ bu nevʿle başa ėrüresin döşegi (10) yėr ve yaṣduġı ṭopraḳ gözleri ḳararmış ol-ḳadar gözinden yaş dökdi ki gözleri görmez oldı dīvān (11) ḳapusın baġlayup aġzın açup ėydürdi zār u dirīġ ėy ṣavaşçı civān kimse nām-dārlardan ölmedi şöyle ki (12) sen öldüñ ėy pehlevān başuñı zārla kesüp tenüñe arslanlar ḳursaġı kefen oldı beyt

muġannī ḫurūşla gözler pür-āb
(13) gidermişdi ʿālemden ārām-ḫāb

ser-ā-ser memleketde er ü ʿavrat her yėrde bölük bölük dilleri ḳanla ve gözleri yaşla (14) ṭolu oturmışlar zavallu ve yaşlu ḳaftānları gök ve ḳara dillerinde şāh ve yürekleri pāre pāre ʿālem ḫalḳı ḳaraya boyanmışdı (15) şāha muvāffaḳat ėdüp cān u dille dirligi ölüme degşürüp bir müddet bu ḥālle gün geçürdiler bir zamān bunuñ üstine (16) geçdükden ṣoñra şāh İrecüñ şebestānına girüp ol māh-ruḫlara naẓar eyledi birer birer ol gül yüzlülere göz dutdı (17) bir ḫūb cāriye gördi aralarında Āferīd ki İrec anuñla muḥabbet ėdüp ḳalanından artuḳ severdi ol (18) cāriye ḥāmile bulındı çün bunı böyle gördi şād-mān oldı şāh-ı cihān göñli açıldı beyt (19)

ṭolup göñline ol ṣanemden ümīd
oġul kīnine cānı buldı nüvīd

çün ṭoġacaḳ zamān oldı māh Āferīdüñ bir ḳızı (20) ṭoġdı ʿālem ḫalḳı üzerine dėrilüp şād-mānlıġla beslemege ve ḫizmete yüz ṭutup öñinde dün gün cānlarını (21) ve

tenlerini fedā ėtdiler oġlunuñ derdle nihānı yanup şāh bunuñla āşikāre eglenürdi ol kīn alınmaḳ ümīdine urınup (22) anı şādī vü nāzla beslerdi ol māh-rūnuñ yüzini gören başdan ayaġa hemān İrecdür yėrinde dėrdi çün (23) ululadı ve ėre yazdı yüzi güne beñzerdi ve ṣaçı düne beyt

eger yüzini göreydi māhitāb
ḥasedden ne ārām ėderdi ne ḫ̬āb

(24) güneş çün ṭoġaydı ol gül yüze
yüz ururdı izinden ḳopan toza

dedesi anuñ yaraġın görüp Hūşenge vėrdi ki (25) ulu ḳardaşınuñ oġlı-y-dı bir degirmi yüzlü serv boylu arslan sīnelü hüner-mend merdāne pehlevān Cemşīd aṣlı taḫta **[23b]** (1) ve tāca lāyıḳ ādemdi begler ortasında ulu ve Ferīdūn göñlinde sevgilü-y-di merd dilīr ve ṣavaşda nerre şīrdi (2) ol adlu yigide vėrüp bir zamān-ki üzerine geçdi

Menūçihr Ṭoġduġı

bir müddetden ṣoñra çarḫ-ı gerdān yine bir ʿaceb (3) ṣūret-bāzlıḳ ėdüp bir dürlü daḫı oyun ḳurmaġa başladı beyt

bir melik-zāde vücūda geldi ėy şāh
(4) aña mihr ü māh olısar tāc-gāh

bir sülāle rūzī ḳıldı Ḥaḳḳ saña
yüzini gören kişi ḳalur ṭaña

ṭoġdı bir oġuluñ k'olısar baḫtiyār
(5) tāc u taḫt anı ḳılısar iḫtiyār

bir oġul ṭoġurdı bu gün yüzlü māh
ne oġul kim lāyıḳ taḫt u külāh

çün vücūda geldi tīzicek (6) pīlī şāha segirdüp muştıladılar beyt-i diger

gelen muştıcı dėdi ėy nām-ver
göñül şād ėdüp İrece ḳıl naẓar

(7) cihān-dāruñ yüzi açılup şādlıḳdan lebleri şöyle pür-ḫande oldı ki dėyeydüñ meger İreci zinde oldı (8) getürdi ol oġlını yanına ḳodı daḫı ḫüdāya niyāz eyledi-ki bunuñ gibi atadan ve anadan bir şāyeste oġul vėrdi (9) beyt

cihān yaradanı çü şāh ėtdi yād

baġışladı maḳṣūd vėrdi hem murād

Ferīdūn çün açup (10) cihānuñ bunuñ gibi rūşenlıġın gördi tāze çihr-ilen küllī muṭālaʿasından dėdi-ki bu yeñi gün bize ferḫunde yavuz şananuñ (11) cānı gövdesinde künd ola beyt

mey-i rūşen ėrürdi pür-māye cām

Menūçihr ḳodum dėdi aña nām

(12) cihān yaradana şükr ėdüp ʿadl u dād ėtmegi dėdi ėy ḫüdāvend-i bī-bār u bī-ālet beyt

bu oġlancuġuñ ʿömrini ferḫunde ḳıl

(13) yoz ṣananlaruñ dilini künde ḳıl

beyt

ki bu İrecüñ kīnin ala meger

baṣup düşmeni ėde zīr ü zeber

(14) şu resme dutardı ki bād-ı hevā

doḳınmaḳ görmez-idi aña revā

lālāsı ki götürdi serāydan ve bāġdan (15) çıḳmaz-ıdı altına müşgīn dībā döşeyüp üstine çetr-i zībā ḳurılurdı şöyle-ki bunuñ üzerine zamān geçdi (16) ki yılduzından buña ẕerre ziyān olmadı şāhāne hünerler ki işe yarardı üstādlar ki şehriyāra taʿlīm ėtdürürdi (17) beyt

gözi göñli şāhuñ çü dem-sāzdı

çeri hep anuñla hem āvāzdı

dede taḫtı zerrīn kemer rāyegān

(18) aña vėrdi pīrūze tāc-ı cihān

vėrüp ḳanda varsa genc ü gevher

ışıḳ [u] cevşen ü taḫt u tāc u kemer

çetrler ṭolu pelengler daḫı (19) ṭavīle ṭavīle atlar maġruḳ āletle ḳılıçlar zerrīn ḳınla ve aġır çomaḳlar pīrūze dest-ile beyt

(20) daḫı begter ü Türk ü Rūmī zirih

açıldı ḳamu giysilerden girih

kemān-çaçī yaylar vü tīr-i ḫadeng
daḫı Çīnī ḳalḳan vü zūpīn-i ceng

(21) bu resme ārāste gencler ki dėrmesinde anuñ çoḳ rencler görmişd[i] ser-ā-ser Menūçihre lāyıḳ görüp vėrdi ki şāhuñ (22) mihri anuñla-y-dı bu cümle gencüñ meftāḥını bunca rızıḳla bunuñ ḫazīne-dārına ışmarladı ḳamu leşkerüñ pehlevānları (23) ve kişverüñ nām-dārları buyurdı ki tā göñülden Tūra ve Selme kīne-cūy olup anuñ ḳatına geleler beyt

(24) kendüye Rūmı musaḫḫar eyledi
cümle begleri muḳarrer eyledi

rāy u tedbīrle dutdı her ėli
anuñ-çün oldı mülke ol velī

(25) devletüñ sermāyesidür ḥüsn-rāy
rāy-durur bī-gümān meṣel-i hümā

rāyla durur kişi-kim ola şāh
rāyla ārāste durur taḫt-gāh

[24a] (1) ḳamu ḫalḳa sen gerek luṭf ėdesin
luṭf varken ḥayf ola ʿunf ėdesin

luṭfla olsa gerekdür iʿtibār
ʿunfla olduḳda olmaz pāyidār

(2) cümle ʿālem aña ve hem şāhlıġına taḥsīn ü āferīn oḳıyup tācına zeberced ṣaçdılar ber-saʿd bunda āyīnle bir ulu yıġnaḳ ėdüp (3) bayram eylediler kim ḳurd ḳoyundan seçildi ve şāhin ördekden belürdi ḳaravul begin ve ḳuru erenlerin ṣavaşçı çarıḳçı (4) tımārcı ve gündelikçi meymene vü meysere sancaḳ begleri yazılup çün çeri ḳaydı tamām görildi Menūçihr başladı (5) baş ḳaldurdı pes bundan Selmle Tūra ḫaber geldi-ki ol ḳararmış şāhlıḳ taḫtı bir yeñi günle rūşen oldı çün (6) āgāh oldılar ol ėki bī-dād Menūçihrüñ ḥālinden ve atalarınuñ işinden göñli ėki bī-dāduñ pür-nehīb oldı ki (7) yılduzları bālā iken peste döndi güni ḳara olup cefā-pīşenüñ ucın dutdılar fikr ü endīşenüñ ardınca oldılar

(8) buña ḳodılar ṭanışuġı derest

ki tā ḳılalar aña bir çāre cüst

çāreleri daḫı buña Ferīdūna bir kimse göndereler (9) ėtdükleri günāhuñ ʿöẕrin dileyeler ėkisi daḫı arayup ol yıġnaḳda bir pāk-dil ü zebān-dār bulup daḫı ol (10) {ol} ʿaḳl u şerm tedbīr issi kişiye yalvarup çoḳ aṣṣı sözler dėdiler

Selm ve Tūr Ferīdūna Ėlçi Gönderdükleri

(11) yuḳaru aşaġa ṣaġınmayup ḫāver genclerinüñ ḳapusın açup muraṣṣaʿ tāc u altun taḫt pīller üzerine bėzediler (12) ve ḳañlılara aḳça vü filori aṭlas u ḳadīfe vü kemḫā müşg ü ʿanber ḳoydılar bu pīllere bu ḳañlıları çekdürüp ḫāverden (13) İrāna gönderdiler ve hem pādişāh ḳapusında bildükleri ululara ferdān ferdān-ile armaġan ḳatup gönderdiler çün bu mālı (14) genci ārāste ėdüp gönderdükden ṣoñra ḳāṣıdı nāme-y-le gönderdiler nāmede ne dėdiler anuñ ile gönderüp anuñ adla kim (15) vėrür nām u kām Tañrı adın añduḳdan-ṣoñra atalarına böyle dėdiler beyt

ki cāvid ola Ferīdūn-gerd

(16) çü çoḳ rūzī ḳıldı aña dest-bürd

başı ṣaġ ola vü teni ercümend

yaylımı ėre tā be-çarḫ-ı bülend

ėyit ki ol ėki bedḫū (17) yaramaz işlü ki ata udından gözleri yaşludur peşīmān olmış dāġ-dil pür-günāh yüzlerin ṭoġru yola döndürüp (18) geçmiş işe ʿöẕr ėderler ėki ḳuldan peyġām getürürem bu şāhen-şehlıḳ berz ü bālāsına zīrā ki biz aña göz dutmazduḳ (19) ki kimse bizüm sözümüz ėşideydi beyt

ne dėdiler ol ulu bilüler

ki her kim yoz ėtdi ḳaçan güler

(20) ḳala gözi yaşlu dili ṭolu derd

nete-kim biz ėy şāh-ı āzāde-merd

yazılmış böyle-y-di ve olan oldı şimdi geçen günāhuñ (21) ʿöẕrin ḳabūl ėdüp luṭf göstermek gerek ki beyt

her bir cihān-sūz ner ejdehā

belādan bular daḫı bulmaz rehā

(22) egerçi ki bizüm günāhumuz uludur ol ʿālī āsitānda ümīddür ki bilmez urıla bahāne hemān oldı-ki dīv-i nā-pāk bizi (23) doġru yoldan azdurup ḳażāya uġratdı anuñ rāyı bize şöyle ġālib oldı fitnesi boynumuzda yėr ėdindi

(24) velī göz dutaruz kim ol tāc-ver
bu suçı bize ʿafv ḳıla meger

ve daḫı bahāne sipihr-i bülend
geh olur penāh u geh olur gezend

(25) üçinci ol-ki dīv ortada bėl baġlayu-durur eksük ėrürmekden ötürü eger pādişāhuñ başı bizüm kīnümüzden pāk olursa **[24b]** (1) bizüm dīnümüz ve günümüz rūşen ola bu ėki müste-mend bī-çārenüñ ḳatına Menūçihri bir aġır leşker-ile göndereler ki tā ḳul gibi dā'īm (2) öñinde ḫizmet ėdüp meger ol aġaç ki bu kīnden bitdi göz yaşla yuyup pāk ėdevüz cedd ü cehd ėdüp rencle ṣuvarılup (3) tāze olduġından ṣoñra aña māl u mülk tāc u genc vėrevüz ėlçi bu sözleri dili ṭolu ne sözinüñ başı bellü ne ayaġı (4) pīller ve genç gerdūnlarla ārāste şāh-ı cihān dergāhına ėrişdi çün ėlçi geldüginden Ferīdūn āgāh oldı (5) buyurdı dīvān-ḫāneyi ve serāyları silüp süpürüp Çīnī dībācla döşediler taḫtlar getürdiler muraṣṣaʿ pīrūzeden (6) ḳurdılar aġır kürsi altundan gümişden yėr yėr ḳodılar

bu pīrūze taḫt üzere oturdı şāh
ḳaddi servdi yüzi gird-māh

(7) giyüp tāc urup ṭavḳ aṣup gūş-vār
şu resme ki-olur ʿādet-i şehriyār

Menūçihre yėr ėtdi yanında şāh
oturdı urınmış başına külāh

(8) gelüp ėki ḳolda ulu begler oturup leşker ṣaf ṣaf ayaġın ṭurdı göñülleri gözleri ḳamu şāhuñ (9) mihri-y-le ṭolu şöyle-ki altun nacaḳdan ve çomaḳdan altun kemerden ve başmaḳdan yėryüzi (10) güneş gibi olmışdı Pārslar ve Tāzīler muraṣṣaʿ ḳılāde ve altun zincīrle dīvān ḳapusında ṭururdı (11) bir yaña baġlu aṣlanlar ve pelengler ve bir yaña zinde pīller çıḳdı serāydan Şāpūr gelüp Selmüñ ėlçisini dīvāna getürdi (12) ėlçi ıraḳdan baḳdı bu ʿaẕīm ü şevketlü bār-gāhı gördi ṣıçradı atından ėndi yayan olup gelüp ḳapudan (13) içerü girdi çün şāha yaḳın geldi ol yüce taḫt u tācı gördi yüz yėre

ḳodı yėr öpdi yüzin (14) sürdi şehriyār-ı cihān u ketḫüdā-yı zamān buyurdı aña bir altun kürside yėr gösterdiler beyt

(15) ṭurup ėlçi ḳıldı şehe āferīn
ki ėy ṣāḥib-i taḫt u tāc u nigīn

ki zemīn pāye taḫtuñdan gülşen ü hevā māye baḫtuñdan (16) rūşendür beyt

açıḳ dillü er çün söze ḳıldı cūş
aña dutdı şāh-ı cihān-dār gūş

(17) çü medḥine şāh eyledi tāze çihr
pes ėlçi öñinde yaḳışdurdı mihr

ṭoġrulıḳ başını yaşarup ėki ḳanlunuñ (18) peyġāmın ėrürmege başladı ėki bī-dād oġlınuñ peyāmını oġlı ölmiş şāha bir bir dėyüvėrdi ki biz (19) ḳullaruñ cānla ḫāk-ı pāyuñda süriyü işlerine ʿöẕr ėdüp Menūçihri ḳatlarına istedüklerin tāc u taḫtı (20) aña vėrüp ḳul gibi ileyinde kemer baġlayalum dėdüklerini dībā vü dīnār u tāc u kemer-ile andan atası ḳanını (21) ṣatun almaḳlarını ḳāṣıd bir bir dėdi ve şāh ėşitdi beyt

çü bir bir ėşitdi cihān-ketḫüdāy
ne dėmişse ol ėki nā-pāk-rāy

(22) ḳāṣıda ne dėdüñse ėşitdüm velī güneşi gizlemek olmaz dėdi beyt

nihān işin ol ėki dīv-i pelīd
(23) güneşden daḫı rūşen ėtdi bedīd

ėşitdüm ne dėdüñse biñ süḫen
cevāba ne dėr diñle merd-i kühen

(24) bu kez ėlçiye şāh-ı cihān-ketḫüdāy
cevāba daḫı dürlü başladı rāy

anı bir yėrde ḳondurdı

Ferīdūn Gürşāsbı İrec Kīnine Ḳıġırduġı

(25) buyurdı ki daḫı āferīn ü şenā-y-la bir nāme yazalar sipeh-dār-ı İrān u server-i Sistān Gürşāsb pehlevān ki **[25a]** (1) beyt

ululıḳ yėrinde çü ḫurşīddi
nebīre-yi cihān-dār Cemşīddi

cihān-cūy Gürşāsb tāc u taḫt

(2) ser-efrāz-ı sālār u bīdār-baḫt

ser-i nāme evvel dėdi āferīn

Ḫüdādan saña pehlevān-ı zemīn

nigeh-dār-ı İrān u püşt-gevān

(3) ola cāvidān ol cihān pehlevān

ḳamu ḫāver ü Rūm tā ḥudūd-ı Çīn

senüñ aduñ-ıla bėzerler nigīn

beyt

(4) çi anlar ki taḫtuñ-durur mih-terī

senüñ ḳullaruñuñdur çākerī

ve şol bahādırlar ki şīr-i jiyān avda ḫasteleridür

(5) senüñ dergāhuñuñ kemer-besteleridür

beyt

serv-i ser-keşān ḫüsrev-i Nīmrūz

cihāngīr sālār u gītī-firūz

(6) bilesin ėy pehlevān-ı ser-efrāz ki bizüm ėki oġlumuz ki geldiler cenge sāz ėdüp çeri dėvşürüp bizüm mihrümüz (7) göñüllerinden pāk perdāḫte ḳıldılar beyt

çü İrec işinden ki boşandılar

Menūçihr kīnine ḳuşandılar

beyt

(8) ve ger rence ḳalup cihān-pehlevān

gele bize dil-şād u rūşen-revān

meger İrecüñ siz isteyüp yėryüzini ėki ḫūnīden (9) yuyasız senüñ rāyuñ-ıla Menūçihr ceng ėdüp cihānı ol ėki bed-baḫta teng ėde nāmenüñ üzerine mühr urup şāh Ḳāren (10) nām-dārı ilerü ḳıġırdı ve dėdi Gürşāsb pehlevāna degme kimse göndermek olmaz ki ulu ve göñüllü pehlevān anuñ (11) sākin olduġından zamāne ṭolu ʿıyş u söz ve anuñ ḥareket ḳılduġından cihān pür-ceng ü şūrdı pes aña ululardan (12) bir nām-dār kimse varup luṭf gösterüp tevāżūʿ birle görmek gerek eyle olsa sizden muvāffaḳ

ve bu mertebeye lāyıḳ (13) kim ola kim kerem ėdüp ḳadem-rence ėdüp bu işe ḳuşanmaḳ gereksiz Ḳāren-i ceng-cū pādişāhdan bu resme buyruḳ (14) ėşitdi yüz ḳodı taḫt ayaġın öpdi çıḳdı bir biñ ḳadar ādemle yaraġ ėdüp yola girdi teʿaccīl sürüp Sistāna (15) girdi ḫaber ėrişdi ki cihān-dārdan pehlevān ḫiẕmetine Ḳāren-i Gāve geldi pehlevān buyurdı leşker bindi kös (16) ü naḳāre çalındı Sām-ı nerrīmān atlanup leşkerle ḳarşuladı şehre yaḳın yėticek kendü daḫı ḳapuya ėndi görüşdiler (17) şāhdan ve ululardan ṣorup ol gün yėdiler içdiler seḥer-gāh pādişāhuñ nāmesin oḳıtdı dīvānda buyruġı başum (18) üzere dėyü at çekdürdi bindi kendü yola ʿazm ėtdi leşker yaraġın görüp üç günden ṣoñra çıḳsun dėdi beyt

(19) özi Ḳāren-ilen yola girdiler
çü İrāna yaḳın gelüp ėrdiler

sipeh-dāruñ sancaġı belürdi dėyü Ferīdūna beşāret ėtdiler hümāyūn (20) sancaġı hāmūna çeküp pīl ü kös ü ṣanç ṣurnā vü naḳāre vü nefīr çalınup leşker bütün gelüp ulu begler binüp şāh daḫı ḳarşu (21) çıḳdı çün tehemten tozdan belürdi ve sancaġı görindi bu çeri bunda ol çeri anda ṣaf baġladı ṭurdı (22) pīl-ten ki şāha yaḳın ėrdi yėr öpdi ve şāha duʿā eyleyü oturdı pādişāh ve çeri yayan olup şāhla pehlevān (23) görişdi ve pehlevān yüridi ve şāhı ata bindürdi şāh ata begler geldiler pehlevānla görüşdiler atlu atına binüp kös (24) ü naḳāre çalındı yollarda temāşālar olındı pehlevānuñ eli şāhuñ elinde geldi dīvān-ḫāneye girüp taḫta geçdi bir yanında (25) Gürşāsb pehlevān bir yanında Menūçihr şāh-cerān oturdı buyurdı ėlçi ilerü getürdiler çoḳ dürlü söz ṣav olındı **[25b]** (1) beyt

dėdi ėlçiye Ferīdūn-ı yigit
ne söz kim dėdüñse cevābın ėşit

Ferīdūn Selme ve Tūra Cevāb Gönderdügi

(2) dėgil ol ėki bī-şerm ü bī-pāka kim ėki bed-mihr ü bī-dād nā-pāk-dururlar ḫīre sözler işe yaramaz nėce söyleyelüm eger (3) Menūçihre şefḳatüñüz oldı İrec nām-dāruñ teni ne oldı ki hengāmında oturup başını bir ṭar ṭābūta ḳoyup (4) baña gönderdüñüz bu kez çün İrecden ayrıltduġuñuz Menūçihr kīnine mi düzüldüñüz yüzini görmeyesin meger çoḳ leşkerle ki (5) başında pūlāddan terk ve eñsesinde demür ḳaftān ola öñince Gürşāsb cihāngīr ki sancaġınuñ ve leşkerünüñ yaraşıġıdur (6) beyt

bile gürzle Gāveyānī direfş

yėr at naʿlı-y-la çü reng-i benefş

Ḳāren-i rezm-zen gibi ser-efrāz Şāpūr ve Nestūh (7) gibi leşker-şiken bir ḳolında sām-nīzem Şīrūy-ı şīr-efgen-ile bir ḳolında nerrīmānlan şāh-ı Serv-i Yemen çeri öñince (8) bular rāy-zen ol dıraḫt ki İrecüñ kīninden bitdi yapraġın ve yėmişin ḳanlan yuyup kīn būstānın ṣuraşmaḳ gerek (9) andan berü anuñ-çün kīn istenmedi ki zamānenüñ arḳasın düz görmedük hem revā degildi ki ben kendü ėki ferzendüm (10) ile ṣavaş ėtmege el ḳarışduraydum uş ol servden ki bir bār-dār budaḳ çıḳdı arslan (11) gibi öyke-y-le atası kīnine bėli baġlu çeri nām-dārlarla bile Sām-ı nerrīmān gibi ve Gürşāsb-ı Cem gibi pehlevānlar çeri ṭutup (12) ṭaġdan ṭaġa cāy u cihānı olalar beyt

ve daḫı dėmişsiz gerekdür ki şāh

göñül pāk ėdüp ʿafv ḳıla günāh

(13) ki bize böyle yazdı devr-i sipihr ki ʿaḳl ḫīre olup maḥall-i mihr ḳarardı ėşitdüm hep ol mühmel ʿöẕrle nā-be-kār (14) sözlerüñüzi velī gerek ki ol rūz-gār gören pīr dānā ne dėdi beyt

ki her kim cefā toḫumın ekdi yėre

(15) ne ṣaġlıḳ ne öldükde ḫūb göre

eger yarlıġarsa Yezdān-ı pāk

size ḫod ḳarındaş ḳanından ne bāk

her kimsenüñ kim revānında (16) ʿaḳlı ola eyle günāh ėde ki ʿöẕr ḳābil gele perverdigārdan utanmaz mısız ki bunuñ [gibi] kerem sözler söyledüñüz (17) bu daḫı şöyle ḳalmaya ve bu yaramazlıġuñ ʿivažın ėki cihānda bulasız beyt

üçinci ki gönderdügüñüz taḫt-ı ʿāc

(18) daḫı pīllerle pīrūze tāc

daḫı bu kühen kişiler gün-e-gün

ki istenmeye kīn ü hem bite ḫūn

(19) alam İrecüñ ḳatına tāc u zer

ki taḫt olsun ve ne tāc u ne ferr

bahāsuz başa bahā alam

meger ejdehādan beter olam

(20) ki dėyelüm pīr olmış ata nev-civān ferzendenüñ cānını bahāya vėrdi beyt

sözi nėce bunca ḳılalum dırāz

(21) bize yoḳ sizüñ māluñuza niyāz

cevāb diñle var dėgil ol bī-dād-ger ol ėki yeñi şāhlara ėlçi bu hevlle güftārı (22) diñ[le]yüp Menūçihr sālāruñ oturışın gördi ṣolġup ditredi yėrinden ṭurageldi hem ol sāʿat (23) üzengüye ayaḳ başdı çıḳup hep olacaġı ol merd-civān rūşen-revān-ıla bildi-ki Tūrla Selme bu gerdiş-i sipihr iken (24) daḫı geç ḳalmayup yüz döndürecekdür beyt

ėrişdi bulara çü āb-ı revān

başı pür-cevāb dili pür-gümān

çün ḫāver yaḳınına (25) ėrdi yazıda bir serā-perde gördi ṭutılu ṭoġru serā-perdeye geldi perde içinde şāh-ı ḫāver bir ḳadīfe çadır ṭutmış **[26a]** (1) tā çerilerin üzerine ṣalup münaḳḳaş günlik altında Tūrla oturur ṭanışup dileşidururken ėyitdiler ėlçi gėrü geldi (2) hem ol sāʿat geldi sālār-ı yār ėlçi şehriyār ḳatına ėletdi bir yeñi çadır ṭutup anda vardılar oturdılar ve yeñi şehriyārdan (3) ḫaber ṣordılar dīhīminden ve tācından taḫtından her vechle istifsār ėtdiler Ferīdūn şāhdan ve leşkerinden ṣavaşçı (4) bahādırlarından ve kişverinden ve daḫı sipihr-i gerdān-ı girdārından ki Menūçihre mihri var mı yoḳmı ulular kimler vezīrler (5) kimlerdür ne miḳdār gencleri ola ve ḫāzīn ne kişidür incülü cılavısı düzine ḳadar ola ve ser-i leşker kim ṣavaşçı (6) adlu erenlerden mertebede kim var Gürşāsbdan ṣordılar ve leşkerinden ve ulu kişverüñ adlu beglerinden henüz ol (7) ḳarı ḳurt ṣaġmıdur yoḳsa gitdi mi ki ol yıġnaḳda ḫod anuñ adını kim añabilür dėdi ėlçi ėydür kimse ki (8) rūşen bahārı görmemişdür varup şehriyār-ı cihān-dāruñ ḳapusın görsün bir ḫürrem gülistāndur ḳapusı (9) cennet ṭopraġı ʿanber ü ṭaşı cümleten altun beyt

sipihr-revān ṣaḥn-ı eyvāndur

behişt-i berrīn rūy-ı ḫandāndur

(10) çün serāy ḳapusına ėrişdüm küngüresini yılduza ėrmiş gördüm bir yanında zīnde pīller ve bir yanında nerre (11) şīrler cihān bütün taḫtınuñ altında ve baḫtına muṭīʿ olmış pīller arḳasında altun taḫtlar erkek arslanlara (12) boynında muraṣṣaʿ ṭavḳlar pīller öñinde ṭabllar dögilüp her ṭarafda tuçdan borılar gümişden nefīrler (13) çalınur sen ėydür ṣanki meydān cūşa gelüp yėr ü gök ġavġā vü ḫurūş ėder beyt

ėrişdüm çü gördüm ki ol ercümend

(14) ḳomış altına pīrūze taḫt-ı bülend

oturmış anda bir şehriyār ki ḳaddi serv yüzi māhdur yāḳūt-ı raḫşāndan başında (15) külāh beyt

çü kāfūr-mūy çü gül-berg-rūy
dil ez nerm-cūy u zebān-ı nerm-gūy

anuñla cihān ṭolu bīm [ü] ümīd
(16) dėyeydüñ dirildi meger Cemşīd

Menūçihr ḳaddi-y-le serv-i bülend
şecāʿatle Ṭahmūrs̱-ı dīv-bend

ṣaġ yanında oturupdur (17) taḫtda dėyesin ki pādişāhuñ göñli ve cānıdur bir yanında Gürşāsb-ı kişver-güşā ėki oġlı öñinde ayaġa ṭururlar (18) beyt

nerrīmān-ı cengī vü ferḫunde Sām
fiġān kendüler yanında ḥüsām

daḫı Çerkes ü Rūmdan ḳul hezār
(19) peşinde ḳamu ṭavḳla gūş-vār

neṣr hep eteklerin birbirine degüp Gürşāsb ḳarşusında ayaġın ṭururlar cihān pehlevānı (20) eger yėrinden deprene cihān bütün ṣavaşına ḳatlanmaya kim vara bular öñine ṣavaş istese bir kişinüñ ki gürzi (21) altı yüz baṭman artuḳ ola beyt

eger ol zemīne ura gürz-i kīn
zamān ḳorḳuben ṣarṣıla bu zemīn

(22) çün Gürşāsb gürzin ele ala gerden-keşler bütün ʿacebe ḳalalar beyt

çi dilkü öñinde çi yüz nerre şīr
çi bir er ḳatında çi üç yüz dilīr

(23) hizebr-i jiyān görse anı be-ḫ̱āb
hemān ḳorḳusından döke yėre āb

çerinüñ öñi Ḳāren-i rezm-zen
daḫı ṣol yanı serv-şāh-ı Yemen

nerrīmān ki bī-dād düstūrdur
ki pīrūz Gürşāsb gencūrdur

ser-i leşker Ḳarzen (25) anuñla yürür Evkān Sām-ı nerrīmān ṭurupdur ḳılıçlar ellerinde yère bu kīnle ḳan dökerler anlaruñ genci **[26b]** (1) ve genc-ḫānesi ḥisābdan artuḳdur bu ululıġı ve ʿaẓameti görmiş degil İrānuñ èki yanı ṭolu leşkerdür altun (2) kemerlü ve altun külāhlu mübārizlerden Şīrūy ki bir zinde şīrdür Şāpūr pehlevān ol zinde pīl dilīr beyt

(3) eger ol çeri yüride pīl ü kös
hevā yüzi ola ġubar abanos

hep göñülleri pür-kīn ve yüzleri pür-çīn (4) ṣavaşdan artuḳ arzūları yoḳdur ol yıġnaḳ eger bizüm üzerümüze ṣavaşa gele ṭaġ ova ola ve ova ṭaġ ola (5) anlara bir bir ne gördi-y-se birbirini dèyüvèrdi ve söyledi ol sözleri-ki Ferīdūn-ı ferruḫdan èşitdi èki cefā-pīşenüñ (6) göñli bu derdden bulanup ġamdan yüzleri rengi lāciverdī oldı oturdılar ve hem tedbīrle ṭanışdılar (7) sözlerinüñ ne başı bellü-y-di ne ayaġı pes Selme Tūr èyitdi ārāmı ve şādlıġı gèrü ḳomaḳ gerek beyt

gerekmez ki ol nèce nerre şīr
(8) ola dişleri teber kendü dilīr

anuñ gib[i] er bī-hüner mi ola
ki anı nüvāziş Ferīdūn ḳıla

birikdüre çün el nebīre yine
(9) baḳın ol aradan bite gitmege

neṣr ṣavaş yaraġın görmek gerek bize ki èvmek vaḳtidür epsem ṭuracaḳ vaḳt degil tīz (10) çeriden ulaḳçılar çıḳarup segirtdiler Çīnden ve ḫāverden leşker dèvşürdiler ol diyārlara ġavġā vü ġalebe yayılur (11) bütün anlara yüz ṭutdılar bir çeri yıġıldı-ki ucı bucaġı belürmezdi yaramazlıḳ hemān oldı-ki yılduzlarında saʿādet (12) yoġdı cebe vü geyime ġarḳ olup èki leşker ḫāverden İrāna çekilüp èki ḫūnī kīnle göñül berkidüp zinde (13) pīllere ve ḫazīneler çünki İrān naḥiyyesinde gören geldi Ferīdūna ḫaber vèrdi-ki ḫāverden bir leşker yètd[i] ki İrāna anlardan (14) ova belürsiz olup toz cihānı ṭutdı beyt

buyurdı Ferīdūn Menūçihr şāh
hemān-kim yazıya çıḳara sipāh

(15) bir müṣül getürdi cihāngīr pīr ki çün yigit saʿādet issi ve uġurlu ola ṣınılmamış geyik anuñ dāmına gelür peleng (16) ardı ṣıra ve ṣayyād öñinde bile beyt

ki ṣabırla ʿaḳılla rāy u bilü
ėder nerre şīri duzaḳda alu

(17) yoz işlü kişi yine āşnā
düşer ʿāḳıbet hem gelür başına

neṣr çün Menūçihr leşkeri yazıya çeküp bir hafta oldı (18) ḳamu yaraġın müretteb gördi gide demde Ferīdūn geldi buña naṣīḥat vėrüp dāniş-āmīz sözler söyledi şāhum cānuñı (19) ol yaramazlardan ṣaḳınup ṣavaş vaḳtinde hep ʿāḳil beglerle ve ulularla ṭanış beyt

Menūçihr dėdi ėy sezā-vār şāh
(20) gelimez kimesne saña kīne-ḫ āh

meger ol-ki yavuz ṣana rūz-gār
ḳıla öz ten ü cānına zinhār

ben uş tenümi Rūmī zırh (21) ile şöyle baġlayam ki kīnden açmayam girihin kīn istemekle ṣavaş yėrinden ḳara tozı güneşe çıḳaram ol yıġnaḳda (22) görmeyem bir merdāne ki yaraydı ḳılmaġa benümle neberd

Menūçihr Selmüñ ve Tūruñ Ṣavaşına Varduġı

(23) buyurd[ı] ki tā Ḳāren-i rezm-cūy göçüp şehrden şāhuñ serā-perdesin çıḳarup hümāyūn ʿalemini hāmūna çekdiler ve pehlevān-ı (24) cihānuñ serā-perdesin āb-ı revānın kenārına dutdılar beyt

giderlerdi leşker gürūh gürūh
deñiz gibi ḳızdı ol deşt [ü] kūh

(25) ḳarartdı günüñ yüzini şöyle gerd
ṣan ėdeydün oldı güneş lāciverd

ser-ā-ser kişverden eyle ḫurūş ḳopdı kim **[27a]** (1) ger olurdı ol ḫurūşı ėşiden ʿArabī aygırlaruñ kişnemegi yazıda ṭabl āvāzın başdurdı pehlevān leşker-gāhından (2) ėki mil yėre degin ėki yaña zinde pīller baġlanmışdı altmış pīlüñ üzerinde altun taḫt gevherle muraṣṣaʿ üç yüz (3) pīle aġruḳ yüklenmişdi altı yüz yüreklü ve ḳuvvetlü ve heybetlü pīl başından ayaġa degin kejīmlü ṣavaş-çündi (4) hemān gözleri ve ḫorṭumları görinür ve boyunlarından çañlar ki her birinüñ āvāzı bir mil giderdi tā mīşeden leşker (5) çıḳup yazıya şāhuñ serā-perdesin ḳurdılar çerinüñ begi Ḳāren-i

kīne-dār çeri üç yüz on biñ ṣavaşçı (6) süvār ḳamu cevşen-pūş nām-dārlar ellerinde birer gürz-i girān şöyle bahādırlar ki her biri bir pīl-i jiyāndur hep İrec kīnine (7) bėl bağlamış beyt

öñince yürür Gāveyānī direfş
dutar elde her biri tīġ-i benefş

Menūçihrlen Ḳāren-i pīl-ten (8) çıḳageldi ėkisi daḫı mīşeden Nārven mīşesinden şāhla ser-leşker ki çıḳdı düşmenüñ leşkerin gördiler serā-perdesin (9) ve çadırın ve ġalebesin çaġladılar bunlar daḫı çeri ol gėñ yėre çeküp alayı bėzediler ve ḳoşun düzdiler çeri (10) beglerini ḳol ḳol yaṣadılar ol yañadan anlar ve bu yañadan bunlar ėki yaġılar ḳarşu ḳarşu ḫışm u kīnle ṣaf bağladılar Menūçihr (11) şāh-ı Yemenle ḳalbde ṭururdı ṣol ḳolı Gürşāsba vėrdiler ṣaġ ḳolı Ḳubād-ı Gāveylen Sām pehlevāna vėrüp (12) ḳalan beglerden bünye ve çarḫaya nām-dār erenler ḳodılar ṣol ḳolda Gürşāsb nām-dār berāberinde Selm leşkeri-y-di (13) Gürşāsb-ı cihān-baḫş pīl arḳasında söylese āvāzı bir nėce mil giderdi geyimi yalabıduġından ol çeri (14) arasında güneşe beñzerdi yürise yėryüzinde pīlüñ heybetinden ṣarṣılurdı Ḳāren-i ser-leşker ve mübāriz Sām (15) çeri erenlerinüñ elinde çomaḳ u ḳılıç ḳaravul başı Ḳubād-ı cengī busu bekçisi yalman sanki bir leşker yaṣatdı çeşm-i ḫurūş (16) gibi ki ḳaġanlar añururdı ve ṭabl u kös yanḳulanurdı Selme ve Tūra dėdiler ki kīn-dārlar ṣavaşa (17) yaraḳlandılar ḫūn-cigerle ve ağızları köpürüp pīşeden yazıya çıḳup ṣaf bağladılar bunlar daḫı çeriler kendüler (18) ḳanlu ve başları kīnlü leşkeri ḳoşun ḳoşun eyleyüp ṣavaş yėrine çekdiler bir yanına deñiz ve bir yanına (19) ṭaġ ėrüp berāber Menūçihr ḳanına teşne ṭurdılar her biri bir şīr-i jiyān[71] gibi beyt (20)

çün Menūçihr leşkerin gördi ėy yār
ṣaġ u ṣol ṭurmış ḳamu mīr ü kibār

her birine istimālet vėrdi şāh
(21) kim cihānda ben olursam pādişāh

her birüñüze vėrem ben memleket
varuban anda ėdesiz salṭanat

(22) dürüşelüm nām-çün ceng ėdelüm
düşmene yėryüzini teng ėdelüm

[71] / زيان /

ḳanda-kim var nām u nāmūs hüner
(23) kişide kim olmaya nāmūs u neng
yėryüzinde aña yegdür gūr-ı teng

işbu resme istimālet vėrdi ėy cān
(24) leşkerine şeh Menūçihr ol-zamān

bu sözle ḳamu ḫoş-dil oldılar
anuñla ʿahd-ı muḥkem ḳıldılar

(25) istimāletle olur ḳuvvetlü şāh
hem-daḫı şāh-ıla olur ḫoş-dil şāh

bu yaña Menūçihr Ḳubādı ḳaravula seçdi **[27b]** (1) Tūr göricek yėl gibi esdi Ḳubāduñ ḳatına geldi ėyitdi yüri Menūçihre dė-ki ėy atasuz yeñi şāh bu leşker (2) ve bu tāc u genc külāh nedür eger İrecden vücūda ḳız ėrdi saña ḳılıç u cevşen kim vėrdi daḫı bunca leşker ü pehlevān (3) ki ḳılıç dutarlar ve gürz-i girān ki bizüm öñümüze kīne-ḫ āh olup kös ü sipāh-ıla geldiler beyt

(4) belī dėdi aña ėrürem peyām
ne vech-ile sen eyledüñse nām

velīkin çü endīşe ola dırāz
senüñ göñlüñe ʿaḳl gösterd[i] rāz

(5) bilesin ki bir hevl-nāk iş var ileyüñde andan ṣoñra ḳorḳasın bu ḫām sözlerüñden beyt

(6) eger ḳurd u ḳuş sözlere rūz u şeb
müdām aġlayaydı degild[i]ʿaceb

ki Nārven pīşesinden tā Çīn serḥaddine (7) degin ṣavaşçı erenlerdür ve merdāneler kīn ėdici yalabıduġını benefş ḳılıçlaruñ ki göresiz Gāveyānī direfşle (8) beyt

şöyle yara baġruñuzı bu nehīb
ki farḳ ėtmeyesiz bālādan nişīb

Ḳubād ol-dem sürüp şāhuñ (9) ḳatına gelüp ol rezm-ḫ āhdan ne ėşitdi-y-se aña dėyüvėrdi beyt

Menūçihr güldi ve dėdi ulu
(10) bu resme dėmezsüz meger kim delü

sipās aña kim vėrdi cān u cihān
ki oldur bilen āşikār ü nihān

(11) dedem İrec aydın İlāhumdur
Ferīdūn-ı ferruḫ güvāhumdur

şimdiki ṣavaşda berāber olavuz belüre ne (12) varsa nejād u gevher beyt

be-zūr ḫüdāvend-i ḫurşīd ü māh
ki anca ḳomayam aña dest-gāh

ki yumınca gözin zīr ü zeber
(13) teninden başın ayıram göreler

buyurd[ı]-ki çadır ṭutup meclis yaraġın görüp ṣarāb u rebāb sāzende vü güyende (14) getürdiler ḫōn bėzediler ḳamu pehlevānlar ve begler geldiler yėmege içmege meşġūl oturdılar aḫşam ḳarañusında olınca içüp (15) gėce dört yaña ḳaravul seçdiler Gürşāsb-ı ser-efrāz ṣaf öñinde aġzı görüp dā'īm ḥayḳırurdı Ḳāren-i rezm-zen-ile (16) serv-şāh-ı Yemen dėrler-idi ki bu Ehrimen cengidür hemān kīn istemek ve ṣavaş günidür kemer-beste vü yaraġla (17) ārāste bīdār oluñ cihānı penāh ėdüp dört yanuñuza nigāh ėdüñ çeri ileyinden bir ḫurūş ėtdiler ki bilüñ (18) ėy şāhuñ nām-dār erenleri ki her kim bu rezm-gāhda ölürse bizden günāhından pāk olup uçmaḳlıḳ olur her ki (19) İrān-zemīn pehlevānlarından Çīn dilīrlerinüñ ḳanın dökerse hemān ėyü adla cāvidān ḳılup mūbedlerden adı ṣanı-y-la ola (20) hem pādişāhdan tāc u taḫt bulalar şāhdan taḫt ve Tañrıdan baḫt çün çāk-ı ṣubḥ sepīdün ki ėki (21) behre ile çarḫdan ḫurşīd yekser merdānlıġın gösterüp gürz ü ḫançer ü çomaḳ ḳılıçla yėrlü yėrüñüzde ve ḳollu (22) ḳoluñuzda ṭurup yėrüñüz bekleñ birbirüñüzden bir ayaḳ ilerü başmañ çeri başları dilīr erenleri (23) şāh ḳarşusına ṣaf ṣaf ṭurup beyt

çıġırdı ḳamusı ki biz bendeyüz
cihān içre ḫod şāhla zindeyüz

(24) ne fermān olursa eyle ėdüp yėre ḳanla sīller eyleyelüm ḳamu ulular ve begler kīne-sāz olup çadırlu çadırına (25) vardılar beyt

gėce ḳamu fikrle merdān-merd
ki nėce ola rūz-gār neberd

gėce ẓulümātınuñ bėlin egüp **[28a]** (1) ḳarañu dünden aġarup seḥer ki baş getürdi beyt

Menūçihr geldi ṭutup ḳalb-gāh

giyüp cevşen urınd[ı] Rūmī külāh

(2) çeri bütün naʿra vü ġavġāyı felege yėtürdiler beyt

ṭolu başları ḫışm ü ḳaşları çīn

dėyeydüñ dürilürdi rūy-i zemīn

(3) yürüdi şāh geregi gibi ḳalb u cenāhı ṣaġ ḳol leşkeri yaṣadı yėr ṣu üzerinde gemi gibi olup dėyeydüñ ki ṣavaş (4) ėtmege şitāb ėder beyt

urur mühre bir kūhe zinde pīl

ki cünbān olur yėr deryā-yı Nīl

bir bezm-gāh ėdi (5) dėyeydüñ yėryüzi boru nefīr üninden hemān pīller öñinde kösleri ve ṭablları çalınurdı pīller çıġırur ve çıñırur (6) ve çapınur başdan başa ṭaġ gibi bölük bölük olup ėki leşkerden ur ṭut ḳopdı

Gürşāsbla Şīyrūnuñ Cengi ve Şīyrū Öldügi

(7) bir pehlevān vardı Tūrānda Şīyrūy adlu dilīr ü ser-efrāz ve ad u ṣan issi-y-di sürdi bir ḳara (8) ṭaġ gibi ortaya geldi bėline ṭutdı gören bahādırlar ṣınuḳdı çün Ḳāren baḳdı anı gördi kīn-ile ṣıyırdı (9) ḳılıcın eline aldı nerre şīr gibi Şīyrūy {gibi}añurdı ḳarşu geldi bėline ṭutdı ḳuvvetle bunı dürtdi Ḳāren yeñilüp göñül derdle (10) ṭoldı anuñla ṭurışmaġa döyemedi çün Sām sipeh-dār anı gördi ġażabla pelenge dönüp bu dilāverüñ öñine cenge (11) geldi bir gürz urdı Sām Şīyrūñ ṭalusına ki beñzi zaʿfrāna döndi ışığınuñ ḳıyısından baġrından cevşen taḫtları ḫurd-ḫām (12) oldı ṣıyırdı Şīyrū ve ḳılıcın eline aldı ėki nām-dār serverler aña dėmeyüp gėrü gėrüsine döndiler andan yėl gibi ṣaf öñine gelüp Menūçihr (13) şāha ün eyledi ki beyt

ḳanı pehlevānlar sipeh-dār gör

ki Gürşāsb oḳınur cihān-dār-gürz

benümle ṣavaşa gelürse günün (14) ėdem ḳanı-y-la lāle-gün İrāndan benüm andan özge hem-tām yoḳ beyt

benüm gibi İrān u Tūrānda kes

(15) var-ısa hemān pehlevān ola pes

ki ḳılıcum yalmanı arslanlar ḳanın içüp gürzüm perī [vü] nehengler beynisin yėr beyt (16)

ele ben alup gürzi kīn-ile çün

ola yėdi ıḳlīm çü deryā-yı ḫūn

Gürşāsb bunuñ āvāzın ėşidüp pīlin (17) ol yaña ṭoġrıltdı çün ḫāver sālārına yaḳın yėtdi Şīyrūy nām-dār ün eyled[i] ki öyke-y-le āvāzından ki dėyeydüñ (18) ṣavaş yėri ki ėy ġāfil başlu ve ḥīle-y-le güç işlü dilkü ol serverlerden beni añmışsın senüñ ḫod benüm ḳatumda miḳdāruñ (19) azdur ki şimdi ışıġuñ ve cevşenüñ üstüñe aġlayacaḳdur cevāb eyle vėrdi Şīyrū ki uş ṭurmışam benüm zinde (20) pīllerüñ gövdesinden başın ayıruram beyt

çevürdi atın ve ėrişdi dīvān
dėyeydüñ ki ṭaġ-ıdı oldı revān

(21) cihān-baḫş Gürşāsb ḳarşu ṭurur
gelür çünki bunuñ ışıġın görür

aña dėdi Şīyrū ki ėy zūr-mend
(22) ṣavaşda ḳaçan ėdeler rīş-ḫand

aña dėdi Gürşāsb ėy nīm-merd
nėce geleyüm ben olıcaḳ neberd

(23) ki öñüme sen gelesin ve ṣavaş isteyesin benüm bunuñ gibi işe gülesüm gelür böyle dėyüp pehlevān aġır gürzi (24) eline alup uyluġın gerüp at üzerinden gürzi ṭoġrıltdı üzerine yėtdi depesine eyle urdı gürz-gāv-ıla (25) ki başı üstine yėre ėndi ol ceng-cūy

biraz ṭalbıdı cismi pür-ḫāk [u] ḫūn
çıḳup beyni ışıḳdan bīrūn

[28b] (1) ol ṭopraḳda şöyle cān ışmarladı-kim dėyeydüñ Şīyrū anadan ṭoġmadı beyt

ḳamu Çīn bahādırları ceng-cūy
sürer pehlevāna ḳılup hāy u hūy

(2) Gürşāsb eyle naġra urup ḳalb-gāha ṭoġrı dutdı ki ḳorḳusından ay u gün ditreyüp zemīn zamān ürkerdi beyt (3)

ururdı çomaġı sürüp zinde pīl
yėri ḳanlan ḳıldı deryā-yı Nīl

ele gürz-i girān u şimşīr tīz alup ol ṣavaşa (4) rüsteḫīz bıraḳdı

hevā oldı leşker yüzinden siyāh
dėyeydüñ ki yoġ-ıdı ḫurşīd māh

(5) bahādırlar şol pīl-i dilīr gibi nerre şīrle ṣavaş isterlerdi ėki çeri ėki deñiz miṣāli birbirine ḳatılup ol buña bu aña çalḳanup (6) mevc ururdı beyt

süñü ḳılıçla gürz-i girān
bulara ṭaña ḳaldı çeşm-i zamān

yėrlerinden deprenüp ṭaġ gibi ėki (7) leşker ėki yañadan ura ur ḳopdı beyt

beyābān dėyeydüñ ki al vāledür
yaḫūd yaz güni biten lāledür

(8) pehlevān bu ḳoldan ol ḳola ol ḳoldan bu ḳola mest olup gürz ü ḳılıç urdı beyt

olup pīlüñ ayaġı ġarḳ-ḫūn
(9) dėyeydüñ ki bī-çāredendür sütūn

ol aġır gürz ile pehlevān biñden artuḳ Çīnī ve Tūrī öldürdi ve aġulu ḳılıç ile bir biñe (10) yaḳın adam bıçdı üç yüz ḳadar nām-dār başlu ėdüp yüz altmış bellü bahādırlar yıġıldı çün Selm rezm-gāha ser-ā-ser (11) leşkerini ölmiş ve yaralanmış gördi hemān çün Tūr Gürşāsbuñ ḳıyıḳlıġın gördi cān-ı şīrīnden ümīdi üzildi (12) İrān erenleri daḫı ṣavaş ėde Gürşāsba ėrdiler beyt

mü'eyyed muẓaffer Menūçihrdi
ki dünyā anuñla pür-mihrdi

(13) bu vechle ṣavaşdılar tā ḳarañu gėce ėrüp ḫurşīd-i raḫşende nā-bedīd oldı beyt

zamāne bir işle ėtmez direng
(14) gehī şehd nūş ėderür şereng

gėce Selmüñ ve Tūruñ göñli cūşa gelüp andan şeb-ḫūn ėtmege yüz ṭutdılar beyt

(15) ṣabāḥ olıcaḳ kimse ḳılmadı ceng
şeb-ḫūn günleri tār u teng

ol gün çeri deprenmeyüp yėrlü yėrinde ḳarār eyledi (16) çün gün öyle zevāline yėtdi ėki ceng-cūyuñ ṣabrı ve ārāmı gitdi bir yėre oturup birbiri-y-le beyhūde rāy-ı tedbīr (17) eylediler çün gėce ėre bir şeb-ḫūn ḳılup yabanı yazıyı pür-ḫūn eyleyelüm İrānda bir nām-dār ḳomayalum meger ölmiş gövde başdan (18) ve gövdeden başı ayrıla beyt

bu yaña cihān-cūy şāh-ı dilīr
ki ata ḳanın ister ol nerre şīr

(19) cihānı yoz ṣananı ṭar eyleyüp cehd ėdelüm anı ele getürelüm beyt

çü gėce ėrişdi gün olup nihān
ḳarañulıġa ṭoldı ser-ā-ser cihān

(20) arzū-y-lan şeb-ḫūn isteyüp ėki bī-dād-ger çeri düzüp şāh u sipāh bu endīşe-y-le gėne ārām-gāhına vardılar ėyitdiler (21) ṭañla ṣavaşmayalum yėrlü yėrümüzde eglenelüm aḫşam ėrdügi gibi şeb-ḫūn ėdelüm nā-gāh cānlarını alalum çün iş ṭuyıcılar bu ḫaberi (22) bildiler gelüp andan Menūçihr ṭuydurdılar tā ki şāh ėde fikrle işlerini tebāh çün bunı diñledi civān ʿāḳil (23) çāre ėtmege başladı leşkeri bütün Ḳārene ışmarladı sālār-gerd kendözi bir müvecceh yėrde busu ṭutdı otuz biñ (24) kişi içün yaraḳlu adı bellü er aldı bir evkāt yėrde gözledi busu ḳıldı şöyle pinhān ṭurdı kendünüñ busuda (25) olan cümle erenleri dutuñ çü rencīşi Tūr otuz biñ Tūrī ve Çīnī dilīr ü bahādır erenler seçüp şeb-ḫūn yaraġı-y-la pehlevānlar ḥāżır olmış **[29a]** (1) zinde pīller üstinde ṣavaşçı kīni-y-le erenler ḳamu ārāste yüritdi ki anda ėrdi gelecegi yėrde ḥāżır çeri gördi ṣavaşmaḳdan (2) artuḳ daḫı çāre görmedi naʿra urup depdi çerisi-y-le bunlara ḳoyıldı beyt (3)

çerinüñ tozından hevā ṭutdı mīġ
şaḳıram yıldırım gibi pūlād āvāzı tīġ

hevāyı dėyeydüñ ḳarsalap yėryüzini elmās (4) gibi yaḳdı bulud içinde yėlle od çaḳup ādemüñ beynisinde dėyeydüñ pūlād āvāzı vardı beyt

ėki leşker ėderdi bir ceng ü cūş
(5) ki eflāka ṭolmışdı yanḳu vü ḫurūş

ḳarañu gėce yazınuñ yüzi ḳıra beñzeyüp her ṭarafdan oḳ yaġmur gibi yaġardı sipeh-dār-ı Türkān (6) od gibi yaḳra ḳılıcı-y-la öñine geldi çoḳ adlu mübārizler düşürdi Ḳāren-i rezm-zen āşüfte pīl gibi ḳandan yėri od deñizine (7) döndürmişdi öñlerinde bunlar ṣavaşa yorurken artlarından nā-gāh şāh daḫı busuyı boşatdurdı ėki yañadan şöyle (8) ṭutdılar ki Tūra geçecek yėr ḳalmadı öñi Ḳāren-ilen olup rū-be-rūy ṣoñından ėrişdi şeh-i ceng-cūy saḳın yu yėre ḳan dökicek (9) eyā ki öñüñ ḳılıç ola arduñ ḳaya çün Tūr eyle gördi ġamm-gīn olup bildi ki baḫtı güni dönmişdi cılav çekdi (10) ve yüz döndürdi leşkerden her yaña ġavġā vü ġalebe ḳopdı ol yañadan at döndürüp yėl gibi toz ḳopardı (11) Tūr ḳaçdı dėyü Menūçihre çün ḫaber oldı ardına düşdi süre süre ol nām-dār kīne-ḫ ā̆ha ėrdi beyt (12)

çıġırdı buña merd yā hūş u ferr
ki Tur ėy sitem-kār bī-dād-ger

kesüp bī-günāh ile şāhuñ başın
(13) gör uş baş u cān yaradanuñ işin

bir elinde ḫançer bir eli-y-le daḫı ṣaḳalın ṭutup başın teninden ayırdı ḳūşe gövdesinden ḫūn (14) atdı aşaġa yuḳaru ṣanup ṣaġınup döndi leşker-gāhına geldi beyt

ḳalur-ıdı bed-ḫ āh u hem nīk-ḫ āh
ḳamu āferīn Menūçihr şāh

(15) ki yuḳaru rūzla ol şīr-dil
revārişde ėtdi yėri ḫūn-kil

andan buyurdı-ki Ferīdūna bir nāme yazalar

(16) Fetḥ Nāmesi Menūçihrüñ Ferīdūn Ḳatına ve Tūruñ Başını Gönderdügi

ėyü yatlu ṣavaş güninde ne oldı-y-sa söz (17) evvel ṣenā-yı cihān-dār ėydür ki şöyle o yėri baḫtı bīẕār ėder anuñdur ululuġ ferheng-dār bizüm göñlümüz çünki ol ėtdi şād (18) sipās ol cihān-dār feryād-resden kim bunuñ güninde kişiye andan özge dest ü res yoḳdur beyt

hümā vü reh-nümādur hümā vü dil-güşā
(19) hem ol cāvidānī ulu pādişāh

bula andan ėyülik Ferīdūn-ı berz
ḫüdāvend-i tāc ḫüdāvend-i gürz

ki hem dād u hem dīn ü hem ferruḫī
(20) hem ad ṣan u hem taḫt şāhen-şehī

ḳamu doġrulıḳ anuñ baḫtı-y-la doġru cümle ser-firāzlıḳ anuñ taḫtı ėlinde ṭoludur cihān ṭolup (21) cihān-āferīnüñ dādından senüñ ferr ü tüvānālıġuñla yėryüzine nūr vėrdi ve ʿālem ʿadluñla rūşen oldı sen ol (22) şāhsın ki dād ėdecisin ve hem dāniş issi senüñ baḫtuñla ve himmetüñle ki böyle ėtmişdüñ ḫoşlıḳ ve selāmetlıġla ėrüp (23) Tūrān-zemīne çeri çekdüm ve kīn istedüm cihāngīr Gürşāsb (24) ṣavaş güninde Rūmuñ ve Çīnüñ leşkerini biribirine urup ėki ulu ṣavaş ėtdük (25) üç günde çi dün ḳarañusında çi gün aydınlıġında şeb-ḫūn ulu[la]rdan bizden kemīn çeküp **[29b]** (1) öldi her dürlü kīn èşitdüm ki sāz-ı şeb-ḫūn èder çün bī-çāre ḳalmışdı efsūn èder busu düzdüm āḫir geçüp püştine ḳomadum (2) meger yėl anuñ müştine çün ṣavaşa ṭurmadı döndi başın aldı ḳaçdı izine düşüp sürdüm ardından yètdüm cebesine (3) aldurdum götürdüm pīlle atından atdum beyt

dėyeydüñ yıḳıldı bir ejderhā
gidüp başı ḳaldı bī-tenhā

vėribidüm uş tā ki göre yine
(4) bu kez Selm çün düzerem kīmiyā

şöyle ki İrec nām-dāruñ başını altun tābūta ḳoyup zār [u] ḫār senden utanup aña raḥm ėtmedi (5) cihān-āferīn beni aña ḥavāle eyledi beyt

kesüp başını ve döküp ḳanını
yıḳam yėr ėdem ḫāre eyvānını

nāmede bunı yazup (6) bir cest erle bir hecīne bindürüp gönderdi bu yigit aldı yola girdi yüzi ṭolu şerm Ferīdūn udından ėki gözi pür āb-ı (7) kerem olup beyt

ki nėce ėletsün ser-i şāh-ı Çīn
kesilmiş göre şāh-ı İrān-zemīn

ki oġul eger terk ėdüp rāh-ı dīn döke ḳan (8) cehāletle ḳopara kīn ḥaḳīḳaten oġullıḳdan çıḳmaz ġāyetde günāh ulu-y-dı az çoḳ ʿöẕr ėletmedi ve daḫı ol ki kīn isteyen yeñi yigitdi ve bahādır (9) işinde tā ḫayr ėdüp ol ṣol gözlemedi bu ḫacāletle başı alup yolda eglenmedi İrāna ėrdi ol şūḫ yüzlü kişi Ferīdūnuñ doġru (10) ḳatına girüp Tūruñ başın elinde ḳodı ve nāme vėrdi Ferīdūn Menūçihr şād olup el ḳaldurdı ve duʿā ḳıldı ol yaña (11) çün Selme ḫaber yėtdi ol ṣavaş ḥālinden ve busudan püşt-penāhı bozılduġından gėrü yanında bir ḳalʿa vardı ki burcı (12) buluda ėrmişdi şöyle fikr ėtdi-ki ol ḥiṣāra girüp anda bir müddet ėyü yatlu rūz-gār geçer çün Selm ṣavaşdan el çekdi (13) ve çeriden yüz döndürdi şāh daḫı böyle rāy eyledi ārām ėdecek yėri Elānān ḳalʿası olacaḳdur gerekdür şimdi ki anuñ (14) tedbīrin ėdüp yolın ṭutavuz Ḳāreni ḳıġırup yu ėtdügi aña ėydivėrdi ki rāz-dārı ve ṭanışacaġı oldı ki (15) eger ol deñiz içinde ḳalʿaya ḳaçup girürse kimse anuñ ayaġın yėrinden depredemez ḳayadur ḳudretden deñiz içinde ḳoymış (16) yüksekligi ḫod felege ėrüpdür bir hümāyūn taḫtdur hümā gölgesi düşmiş içinde genc bī-nihāyet her nesneden ḫazīne (17) ṭolu ben buña bir çāre ėdüp ol yañaya yüritem öñin alayum çün Ḳāren şāhdan bu sözleri ėşitdi tefekküre varup (18) göñlinde bir endīşe eyledi daḫı şöyle dėdi şehriyār ki ėy şāh-ı bā-dād ber-rūz-gār çün bī-çāre oldı Selm ṣavaşda (19) her yėrden adam gönderüp nihānī çeri vėrdüm ister eger şāh maṣlaḥat görürse merdāne vü yaraḳlu erenlerden ben ḳolına bir aġır çeri yeldüre tā anuñ (20) çāresi yörüp ḥiṣārdan yanın alam ucında yėl ḳoyam gerekdür ki şāhuñ hümāyūn sancaġı ve Tūruñ yüzügi

benümle meger bir çāre (21) ėdüp çeriyi ḳal'a ḳoyam ben ve Şīyrūy pehlevān bu ḳarañu gėce yüritelüm siz bu sözden aġız açup kimseye söylemeñ hevānuñ yüzi (22) çün senderūsa döndi bunlar pīl kümesine gūş bekidüp bindi ḳamu şavaşçı nām-dārlar ḳurudan deñize yüz ṭutup (23) çün ḳalʿaya yaḳın yėtdiler Ḳāren-i rezm-zen çeriyi Şīrūya [ı]smarladı ėyitdi ben ṭon degişüp kendümi belürsiz ėdüp dizdār (24) ḳatına varayum Tūruñ mührin ve nişānın gösterüp birḳaç pehlevānlarla ol-ki ḳalʿaya girem girdügim gibi sancaḳ ḳaldurup ve ḳılıç (25) çıḳarup ġavġā ḳoparduġumuzlayın siz busuyı açup ḥişāra ṭoġru boşanuñ benüm ünüm èşidicek cenge başlañ aşaġa yuḳaru **[30a]** (1) bulduġuñuza amān ėtmeñ ḳalʿa yaḳınında Şīrūy busuya ḳoyup kendü bir nėce eren ü bahādırlarla çün ḳalʿanuñ ḳapusına ėrdi (2) bunları yıḳdı ḳapucı görüp ne kişisiz dėyü ṣordı şöyle cevāb vėrdi ki Tūr ḳatından gelürem eyle emr ėtdi ki (3) yolda bir sāʿat diñlenmedüm baña ėyitdi var dizdāra dėgil ki gėce gündüz yatma ve ġāfil olma ḥāżır ol ḥişāra sen-daḫı anda dur (4) ėyüde yatluda anuñla yoldaş ol ḳalʿayı gizleyüp uyaġ olġıl dėdi eger Menūçihrüñ çoḳ leşkeri-y-le sancaġı gelür ise ḳalʿadan yaña ḳorḳuyı (5) giderüp çāre vü efsūn u ḥīle ėtmek ardınca oluñ çün dizdār bunuñ gibi rengīn sözler èşidüp mühri ve yüzigi gördi āşikāresin (6) görüp rāzın degmedi hem ol sāʿat ḳalʿa ḳapusını açdılar aña gözet ki dihḳān-ı süḫen-gūy ne dėdi göñül sırrın ol kimse bildi ki göñül (7) gizledi kimsenüñ içindeki sırrı kimse bilmez meger ol ki göñül ve rāz yaratdı beyt

ʿibādet gerekdür bizüm pīşemüz

(8) dün gün riyāżetde endīşemüz

velī kişinüñ öñine bir iş düşse anı her ṭarafdan çaġlayup ėyü yatlu ne olıcaḳ degmek gerek çün {dizdār} (9) dizdārlan Ḳāren-i rezm-zen yüze yüz oldı anuñ göñli şāda ve bunuñ göñli pür fiʿile vü ḥīle ol gün gėce degin nā-gāh birbiri-y-le (10) dostlıḳ ṣūretin gösterüp muḥabbet yüzinden ṭoġdı dizdār bilmedi bu yadla bilişlik eyleyüp başını ve ḥişārı güzāfa yère elden (11) çıḳardı çün gėce yüz ṭutdı gürīz ėtmege ki güneşden ḳarañusınuñ başına rüsteḫīz ḳopardı gün ṭoġduġı vaḳt Ḳāren nām-dār (12) bir māh-peyker sancaḳ ḳaldurdı bārū üzerinden nişān gösterüp Şīrūya ve çeriye ḫurūş u āvāze ḳopardı çün Şīrūy ol (13) şāhāne sancaġı bārūda gördi ḳalʿaya yüz ṭutup şād-mānlıġla busuyı açdı ḳalʿanuñ ḳapusın bu leşker Şīrūylan aşaġadan (14) ve ol pehlevānlar Ḳārenilen yuḳarudan ḥişār erenlerini ṭutdılar ve ḳırdılar ve bārūdan atdılar bir yaña oḳ gürz ve ḳılıç başlarına (15) od yandurdı ve bir yaña bunlardan ḳaçanı deñize dökilürdi çün güneş çāşt yèrine ėrdi ne ḥişār peydā ėdi (16) ne dizdār

ve ne ḥiṣār eri ne ḳalʿada leşker ḳaldı ve ne deñizde ḳamu hemān bir ḳara tütün ḳopdı ki gökyüzini yėle od çaḳup (17) baġladı erenlerüñ ḫurūşı ve feryādı cihānuñ yüzini ṭutdı güneş öyle yėrine gelicek ḳalʿa bayaġı yazı-y-dı (18) gibi olmışdı er ʿavrat oḳ eri bir on biñ ḳadar ḳırıldı hemān oddan ḳatrān gibi dūd çıḳup deñiz zift gibi (19) ṣaḥrā ḳandan revān ırmaḳ oldı yıḳup ve yaḳup ḫarāb ėdenden ṣoñra ser-firāz döndi andan Menūçihr şāha geldi (20) yeñi tāc-dār ḳamu dėyivėrdi nėce varup ḥīle eyleyüp ḳalʿa aldugı ve ṣavaş ėdüp içinde ādemiyi ḳırup iskele gemülerini (21) yaḳdugını Menūçihr aña sensüz olmasun at ve ḳılıç kūpāl[72] dėyüp duʿā vü āferīn ḳıldı ve daḫı dėdi sen-ki bundan gitdüñ (22) bir nām-dār pehlevān aġır çeri-y-le kīne geldi bir gürz ser-firāz-ı Ḍaḥḥāk cihān-dāruñ torunı-y-mış bir nā-pāk kimse adı Kākū yaraḳlu (23) yüz biñ erle nā-gāh üzeremüze at ṣaldı bir nėce şöyle bahādırlarumuz öldürdügi ṣavaş güninde her biri bir nerre şīrdi (24) şimdi Selmüñ ṣavaṣa niyyeti vardur zīrā ki Ḳudüsden ve Şāmdan ġalaba çeri yardımcı geldi ve anı bir dīv gibi ṣavaşçı pehlevān (25) vardur dėrler zūr issi ve heybetlü nā-pāk ve ḳuvvetlü Ehnūz daḫı merdānlar gürz ile şınayup ṣavaşda deñemedüm velī rezm **[30b]** (1) ėdende rūz-ıla pīli ėndürür dėrler egerçi dilīr er ü arslan ḳuvvetlü pehlevāndur gümānumda oldur ki ḳılıcum elüme aldugumda bir laḥẓa (2) ileyümde ṭurabilmeye bu kerre eger ṣavaṣa gelürse bize bir el urup anı çaġlasam gerek tā göre ne-miḳdārludur aña dėdi Ḳāren (3) şehriyār senüñ ḳarşuña kim gelebilür ṣavaṣa Kākū ne kişidür ve bā-güne kişidür saña muḳābil ʿālemde kimdür eger senüñ berāberüñe gele ceng (4) içinde derisi çatlaya cengüñ yėlinden seḥer-gāhuña nefīr ü kös çalındı ṭabl u ṣurnā āvāzı ḳopdı çeri ḳol ḳol (5) yaṣandı şāh ḳalʿaya geldi ḥāżır ṭurdı Ḳāren şāhuñ ḳatına gelüp ve aña ėyitdi buyurursañ āşikāre vü pinhān ben şimdi zībā (6) fikirle ve evkāt tedbīr buña bir ḫoş çāre eyleyem ki bundan böyle Mışır ve Şāmdan ve Ḳudüsden Rūmdan Kākū gibi bir dilāver daḫı ṣavaṣa (7) bu yaña gelmeye şehriyār nām-dār aña ėyitdi Kākūdan ötürü ġamm-gīn olma-ki şimdi benüm ṣavaşum vaḳt gelüpdür biraz epsem ol ėy pehlevān-ı (8) ser-firāz ḫod bu yortmaḳda rencīde olup çeri çekdüñ ve kīn isteyüp zaḥmet çekdüñ bundan böyle ben ve pehlevān (9) Kākū ėki kīnlü aṣlan dutuşalum böyle dėdükleri gibi perde-serāy öñinde ṭabl u ceng āvāzı ḳopup kös çalındı pehlevānlaruñ (10) ḫurūşı ve kösüñ āvāzından hevā ḳır-gün oldı ve yėr abanos rengine döndi dėyeydüñ ki elmasuñ cānı vardur veyā ḳara tozın zebānı (11) her yañadan ḫurūş dār u gīr belürüp hevā kerkes duzaġı oldı oḳ yeleginden bulutdan yaġmur yaġar gibi

[72] / كوپاك /

ḳayra yaġup ḳılıç ḳabżaları ele yapuşdı (12) dėyeydüñ ki yėr şöyle mevc uracaḳdur ki ol ṭalaz mevcle uca çıḳacaḳdur ėki çeri birbirine ḳarışup tozdan cihān zengī yüzi (13) gibi siyāh olmışdı ki ol demde öyke-y-le Kākū-yı şīr keberdüp leşkerüñ ileyine geldi çün Menūçihr şāh anı gördi şīr (14) ġovan gibi ḳıjġurup ṭoġrıldı ėki ṣafuñ ortasına hemān şāh ve Kākū yüze yüz olup ṣıçratdı şāha ṭoġru şāh-ı şīr- (15) dil daḫı ḳarşu ṭurdı yėtdi Kākū nerre dīv gibi ṭolaşdı buña ḥamle eyledi taḫtına ṭayanup ḳatı heybet gösterdi bu ṣavaşçı (16) dīvle ṣançışdı ėydeydüñ ėki pīl-i jiyāndur ki kīnle bėl baġlayup ve ḫışmla[73] el açdururlar gözetdi şāhuñ kemergāhına (17) ṭoġru dutup yėtdi şöyle dürtdi ki eyerde şāh silkinüp başında ışığı deprendi kemer-bendinüñ zırhı yırtılup (18) cevşen taḫtasından pāk teni gözükdi yėl-ile öte çıḳdı şāh-ı pür-dil gördi ki öñine ḳolay geldi ṭalusına (19) ṭutdı bir ḳılıç urdı ki kesüp ışıġuñ ser[i] beynisin ve cevşenüñ beḳāsın arḳa taḫtaların tā bėline dek ayırdı ėki civānī (20) bu vechle tā öyle zevāline gelince şol ceng-i pelengler gibi ḳanı ṭopraġa ḳarışdurup bu anı ol bunı sürer ėdi (21) meydānda ėki ḳolda leşker daḫı Sām bir yañadan ve Gürşāsb ḳoç gibi bir yañadan ol yañadan Selm leşkeri pehlevānla cengde-y-di (22) ve bu yañadan Sām leşkeri Sām-ıla seḥerden öyle vaḳtine ėrince ceng ü cūş ġavġā vü ḫurūşda-y-dı ṭaġ u şaḥrāyı (23) yazı ḳana ġarḳ olup her ṭarafa sīller revān revān olmışdı çekişik olup çoḳ merdāne erenler ve adlu (24) pehlevānlar yıḳıldı merd-ġayret gürz elinde nāmūs gözler-idi ve nā-merd bī-ḥamiyyet yüzi ṣarpda cılav uġurlardı ėki ḳalup şāhla (25) bu pehlevānuñ cengine müteḥayyir ḳalmışlardı Menūçihr çalışmaḳdan artuḳ ġāyetde yorılup ṭarıḳdı ġayret ėdüp atını depretdi **[31a]** (1) uyluġın gerdi ve ḳolını uzadup el urdı Kākūnuñ kemer-bendini ṭutdı ḳuvvet ėdüp ḫ ā̆r u zār ol pīl teni eyerden ḳapdı (2) götürdi yėr[e] çalup ḳılıç-ıla bögrinden boġazına degin yırtdı ol merd Tāzī tīzligle helāk oldı ėydesin ki ne anadan ṭoġdı ve ne (3) dünyāya geldi ne Tāzī ne Türkī ṭoġan ser-be-ser olup ḳamusı kimse ḳalmayısar çün öldi şāh-ı ḫāverüñ arḳası ṣınup daḫı dürlü endīşeye (4) düşdi kīne-dāruñ başı kīnden boşanup ṭoġrı ḥiṣāra ḳaçmaġa yüz ṭutdı ardı ṣıra Menūçihrüñ leşkeri ḳovmaġla ḳırmaġla (5) yola ele aldı Selm ol ḳaçmaġ-ıla deñize yėtdi ne gemi buldı ve ne ḫod geçicek yėr vardı müteḥayyir ü fürū-mānde ḳaldı (6) yazınuñ yüzi başludan ve gövdeden şöyle-idi kim segirdi gelen atluya geçmege ʿāciz olurdı ḫışm u kīnle ṭolu sālār-ı nevīr (7) yügrük ve yaraḳ yėl ayaḳluya binüp kermin ṣıyırdı degdi ḳara tozuñ içine düşüp geyik ḳovar peleng gibi ḳafāsından yortumla beyt (8)

[73] / خمشله /

ėrişdi çü gördi ḳaçar şāh-ı Rūm
çıġırdı ki ėy merd-i bī-dād [u] şūm

ėl-çün ḳarındaşa ḳurduñ duzaḳ
çü bulduñ ėline ḳaçarsın uzaḳ

(9) getürdüm saña şāhum uş tāc taḫt
yėtürdi bir ol ḫüsrevānī dıraḫt

ulular tācından böyle ḳaçma ki Ferīdūn size bir yeñi taḫt bėzeyüpdür (10) aġaç ki diküp besledüñ bāra ėrişdi şimdi yėmişi eyleyü ki güle eger diken olursa sen eküpdurursın ve ger ḥarīr çıḳar-ısa (11) kendüñ egirmişsin çün ṭarcuḳ sinlede üstüvār ėdeler ėyü yatlu ne ėtdüñse cümle senüñle ber-kenār ėde bu resme (12) güft ü gūyla ardı şıra ḳova yorurken ol tīzligle yėtdi bir ḳılıç urdı depesine ki ol ḫüsrevānī (13) tenini bėline degin ėki pāre eyledi buyurdı başını kesüp süñüye dikdiler ḳaldurdılar çeri görüp bunuñ heybetine ʿacebe ḳaldılar (14) ol zūr u bāzū vü şīrāne yüregine taḥsīn getürüp ulular ḳamu āferīn eyledi ki ėy şāh-ı binā-dil [ü] pāk-dīn (15) Cemşīd zamānından berü daḫı senüñ gibi şehriyār kimse taḫta görmedi ḳadde ve ḳuvvetde ve merdānlıḳda ve heybetde (16) ġayret-ile başuñ aydan ve günden bülend oldı şāhlardan bir senüñ gibi eline hümā-nāk ṣavaşda ḫançer almadı ki Kākū-yı (17) ser-efrāz rūz-gāra bir süvār daḫı ṣavaş güninde gelmeye bir zaḫm-ıla yėre ṣalduñ ve helāk ḳılduñ senüñ yardımcuñ (18) Tañrı olsun hep leşkeri Selmüñ perākende ṭolu güninde ḳuzı sürüsi gibi ṭaġılup bölük bölük gitdiler deryāda (19) ve ṭaġda ve yazıda aralarında ʿāḳil bir pāk-maġz kişi ki dil-güftār naġz-ıla ṭolu ėdi buldılar ki Menūçihr şāhuñ ḳatına vara (20) leşker dilinden ėyde biz ser-ā-ser ḳullaruz şāh buyruġınsız bir ḳadem yėre başmayalum kimümüz ber-yurt eken biçen issi berzümüz göçer ḳonar (21) yunt biçerüz ve ḳoyun arıdur cümle ki bu ṣavaş yėrinde bulunduḳ arzū-y-la kīne ve cenge gelmedük ṣavaşçı ve yazılu (22) çeri degüldük pādişāh ḥükmi-y-le geldük bu kīne-gāhda dest-gāhumuz yoḳdur şimdi baş ve cān-ıla yolında ve buyruġında (23) ḳullarıyuz ser-be-ser eger fikri ceng ve ḳan dökmek-ise bizüm ḳarşu ṭurmaġa ve çekişüge ḳuvvetümüz yoḳdur ḳamu (24) bī-günāhuz başumuz cānumuz alalum şāhuñ ayaġına gelelüm maḳṣūdı ve hevāsı neyse ṣora zīrā ki cānumuza başumuza (25) ḥükmi revādur güneh-kārsa Selmdi biz bī-günāh yarar eger bizi bağışlarsa şāh-ı cihān-dār **[31b]** (1) geldi şāh ėline bu ʿāḳil kişi bu sözleri dėdi çün pādişāh ḳulaḳ urup bir bir diñledi şöyle cevāb vėrdi (2) ki ben arzūyı ve hevāyı bıraġup ad u ṣanı

ḳaldurdum her ne işle Tañrıya ve ādeme yarar degildür ki şeyṭānī ve yaramazlıḳdur (3) beyt

ser-ā-ser ḳatumda benüm dūr ola
yaramazlıġa dīv rencūr ola

siz eger ḳamu benüm kīne-dārum ve ėyü şanıcı yārümsiz (4) ʿāḳil oluñ ve bed fiʿillü gerekmez ki and şıcı ve ḫāin olasız çün nuṣret vėrici baña dest-gāh vėrdi güneh-kār daḫı (5) ḳurtıldı bī-günāh daḫı bugün dād günidür bī-dādlıḳ gitdi serverlerüñ başı kesilmekden āzād oldı ḳamu mūbedler (6) daḫı ʿaḳla yol eyleyüp başda yaramazlıġı yaramazdan kesüñ bir yėrde ki vardur maʿmūr vilāyet eger Çīn ḥaddinde ve eger Rūm (7) sınurında hep ėyüligle ve dādla elüñüz ėrüp rūşen-revānla yėrüñüz olsun ulular ḳamu āferīn oḳıyup üzerine altun (8) ve gevher ṣaçdılar bir çıġlıḳ ḳopdı perde-serāydan ki ėy ferḫunde-rāy pehlevānlar ḳamu ceng ālātın tenüñüzden çıḳarup mühr ü miḫnet (9) ḫilʿatin giyüñ bundan böyle nā-ḥaḳḳ ḳan dökmeñ ki cefā-pīşelerüñ muḥabbeti ser-nīgūn oldı andan hep ṣavaş ėdenler (10) ḫışm u kīnle bir bir baş yėre ḳoyup şāha şenā eylediler ḳamu leşker āleti ve ṣavaş sāzını getürüp cihān-dāruñ (11) öñine dökdiler bölük bölük getürdükleri silāḥ u yaraġ bir ṭaġ gibi yıġıldı cevşenden kejīmden ve çomaḳdan ve ḳılıçdan (12) ve Hindī ḫançerden çün bu vechle ceng āleti gördi ol cihān-gīr yeñi tāc-dār bunlara çoḳ luṭfla söyleyüp (13) oḫşadı lāyıḳınca her birine ʿizzet ėdüp dėdi ki cebbār pīrüz ger dest-gīrüñüz olsun ay u gün ü yıldızlar yārdan (14) yardımcıñuz bir pehlevān merdāne ėlçi bulup ḫāver şāhınuñ başın aña vėrüp

Selmüñ Başını Gönderdügi Menūçihr Ferīdūna

(15) daḫı bir nāme yazup dedesi ḳatına cengden ve cārdan ve ḳamu ḥālden bildürüp evvel gird-gā[ra] āferīn eyleyüp andan şāh-ı nām-dārı (16) yād eyledi ėyitdi sipās ol ḫüdāvend-i pīrūz-gerden ki andandur ḳuvvet ve andandur hüner hep ėyü yatlu anuñ fermān (17) olup ve fermān altında ve cümle düzenlerüñ devāsı anuñ dermānındadur beyt

Ferīdūna andan ola āferīn
(18) uyaḳ aṣlu ve ulu şāh-ı zemīn

açıcı yaramazlıġuñ bendini
döküci ėyüligle peyvendini

Tūrān-ilen kīn çeküp ve Çīn (19) erenlerine ḳıyup anlaruñ cānına busu açdum şāhuñ ʿināyeti-y-le ol ėki bī-dād-ger ki ata ḳanı-y-la ḳanlu ėdi cihān-āferīnüñ (20) ferr ü rūzı-y-la ki ol yaratdı āsumān u zemīni kīn ḳılıcı-y-la başların kesüp yėryüzini bī-dāddan yudum ben daḫı (21) uş nāme ardınca şāh ḫizmetine gelüp ne geçdi-y-se aralıḳda cümle ėydivėrem ḳalʿadan yaña gönderdi Şīyrū-yı ser-efrāz (22) cihān-cūy aña buyurdı ki ol genci anda yararı ve ėyüsi ne varsa dėvşür żabṭ eyle pīller arḳasına yükledüp (23) şāh dergāhına götür İrānuñ sipeh-dārı ve pehlevānlaruñ arḳası cihān pehlevānı çadıra geldi Menūçihr çün (24) Gürşāsbuñ yüzin gördi öñine gelüp şenā eyledi Gürşāsb-ı cihān-baḫş pīl-mest gibi geldi keyānī taḫta oturdı (25) şāh yanında şöyle dėdi şehriyār-ı nām-dār ki ḫürrem diril rūz-gār olduḳça şimdi yėdi yüz otuz üç yıl **[32a]** (1) geçdi ki zamānda naẓīrüm yoġdı benüm meger gidecek vaḳtüm ėrüpdür ki kendü eyvānuma arzū-mend oldum ve göñlüm gitmek ister (2) benüm cānum Sistān hevāsın azaldı sen şād u ḫürrem ol ėy şāh-ı Keyānīstān ḳucaḳlaşup görişdiler gitmeye kemerin baġladı (3) şāh aña lāyıḳınca ḫilʿatler ve pīşkeşler vėrüp bir menzil anuñla bile geldi ʿözürle ve luṭfla anı Zābilistāna gönderdi (4) kendü İrāna ṭoġru göçdi buyurdı tā perde-serāy dehlīzinde kös ü nefīr ü ṣurnā vü naḳāre çalınup deryā kenārın (5) gözetüp Çīn serḥaddinden İrāna ṭoġru ve Ferīdūn ḳatına yüz ṭutdılar ḳıymetī nesnelerden ḫazīneden ve cebe-ḫāneden bulduḳları (6) altundan aḳçadan ve bezlerden şāhlıġa yararını develere yükletdiler biñ at Şāmī ve Rūmī biñ at Türkī ve Çīnī ki her biri (7) bir nigāra beñzerdi seçdiler çıḳardılar bunca māl u genc cemʿ olından ṣoñra bir elli biñ Çīnī ve Rūmī ve Ḫıṭāyī maḥbūb (8) oġlanlar ve şāyeste zībā ḳaravaşlar her biri ṣanem-i raʿnālar gözleri bālālar ve özleri ziyālar getürdiler çün pīrūz (9) döndi şāh-ı civān andan gözi göñli şād u ḫandān oldı yolda her kim-ki ol şāh gördi ṣanki ḥamel burcında māhı (10) bulurdı el ḳaldurup bu şādılıġa Ḥaḳḳ-teʿālāya şükr ü şenā ėderdi bu resmle ẕevḳ ü ʿıyş ėdüp yollarda şāh (11) u leşker Ferīdūn-ı ferruḫa yaḳın ėrdiler çün Temşiyyeye ėrişdiler dedesi oġlınuñ dīdārına niyāz-mend olmışdı (12)

Menūçihr Ṣavaşdan Ferīdūnuñ Ḳatına Döndügi

ḳapuda nefīr ü kösler çalındı ulular şāh ḳatında olan leşker (13) yėtdi hep pīller arḳasına pīrūze taḫtlar yaṣayup sālār-ı bīẕār-baḫt daḫı altun mehd ḳurup cevāhirle muraṣṣaʿ aṭlasla (14) çeri İrān ḳatına geldikleyin Ferīdūn ḳarşulamaġa çıḳdı ol dürlü dürlü yalabıḳ sancaḳlardan cihānuñ yüzi ḳızıl (15) yeşil ṣaru ve benefş olmışdı

Keylān deñizinde ḳara ḳara bulutlar köp çıḳup mütevātir Sārīye leşker gelürdi (16) gencler ve pīller ve ḫazīnelerle bu yañadan ḳarşu gelenler atları ālātı bütün muġarraḳ gümiş-ile ve altun-ıla erenlerüñ (17) gümiş ḳalḳanları ve gümiş üzengüleri altun kemerlerden yėrde yılduz ṭoġmış dėyeydüñ her ṭarafda nerre şīrler gibi (18) atlular dilīr ve ṣavaşçı bahādırlar kelānīler ḳaġan arslan gibi atlu yaya başlarında müşgīn külāh ve bėllerinde zerrīn (19) kemer ki ṣavaş güni olsa her biri şöyle göndericiler ki öñlerine peleng ü neheng ṭurmazdı (20) İrānīler her biri şīr-i jiyān gibi merdāneler adlu emīr-zādeler vü pehlevān-zādeler beyt

çerinüñ başı Ḳāren-i rezm-zen
(21) ki görmiş degil ṣavaşda şiken

çeri ileyince yürür pīl ü şīr
bularuñ pāyınca erenler dilīr

çün yaḳışdılar şāh u sipāh (22) ki ḳarşudan şāh Ferīdūn-ı ferruḫuñ sancaġı gözikdi Menūçihrüñ leşkeri berāber yėrlü yėrinde ṣaf baġladılar beyt (23)

atından yayan oldı sālār-ı nev
dıraḫt-ı nev-āyīn ber ü bār-ı nev

yėr öpdi daḫı ol ferr ü taḫt u tāc u mühre (24) āferīn eyledi buyurdı Ferīdūn aña atına bindi yanına alup elin öpdi ve arḳasın yepdi hemān sāʿat (25) yüzin göge ṭutup nāliş ėyitdi ki ėy tüvānā dād-ger ṭoġru söyleyicisin dėyeydüñ ki ben dād ėdici dāver yeg güninde **[32b]** (1) güç armışlar yāverüm hem dād ėtdüñ baña hem yardım ḳılduñ hem tāc u taḫta yėtürdüñ hem mühr ü külāh vėrdüñ ki her kim (2) ḳıldı seni püşt-penāh yarar ger ėrürürse çarḫa külāh dilerdüm ṭapuñdan çü bir kīne-ver ki bu kīne baġlaya (3) bėle kemer şükr ki torunumı gördi gözüm şimdi kend[ü] ferheng ü āyīn tedbīrümle geldiler şehre girdiler naḳāreler ve kösler (4) āvāzından yėr ṣarṣılurdı çalmaḳdan ve ėyitmekden ḳulaḳ ṭutılurdı ol ḳondılar yėdiler içdiler rāḥat oldılar seḥer-gāh (5) ki bu çarḫ-ı köhne altundan bir yeñi tāc giydi-ki nūrına baḳmaḳdan insānuñ ve ḥayvānuñ gözi ṭutdı Ferīdūn dīvāna çıḳup (6) ulu begleri ve pehlevānları getürdi ve buyurdı-ki Menūçihr gelüp altun taḫta çıḳdı ve tāc-ı şāhī başa urındı (7) sipeh-dār Şīrūy ol ḫazā'īn-i ārāste vü pīrāste getürüp dīvāna çekdi Ferīdūn buyurdı Menūçihre ol genc (8) bütün çeriye ulaşdurdı çün bunları ḳıldı baḫt u gün dönüp gitmege başlayup keyānī servüñ yapraġı ṣoldı ḫazāna döndi (9)

Ferīdūnuñ Vefāt Ėtdügi

Ferīdūn üç şāhuñ başını ileyine ḳoyup tācdan ve taḫtdan kenār eyledi her zamān zār zār aġlayup (10) miḥnet-ile dėrilürdi nevḥa içinde zārīlıġla dā'īm ėderdi ki bu üç dil-firūz dil-sūzem öcinden benüm baḫtum dönüp günüm ḳarardı-ki (11) zārī-y-le şöyle olup benüm öñümde düşmen murādınca öldiler yigitler bunuñ gibi yoz işler gelür bed-ḫūlıḳdan ve yaramaz fiʿilden (12) sözüme ve ögüdüme uymadılar lā-cerem cihān başlarına ḳarañu olup bu ḥāle uġradılar cigeri pür-ḫūn ve gözi nem-gīn (13) kendü yaslu ve göñli ġamm-gīn bu ḥālle tā rūz-gārı başa yėtüp derd-i ḥasretle dünyādan gitdi anuñ gibi şehriyār oġul (14) derdinden gör ki neye ėrdi bunca uzaḳ rūz-gār görinden ṣoñra Ferīdūn gibi gidüp adı ḳaldı pes ėyü ad ḫoşdur (15) ve ṭoġrulıḳ ki kimse ėyü ziyān evinden aṣṣı ėtmedi ve ėdecek degil Menūçihr geldi üzerine başına tāc giydürdi (16) ve bėline bir ḳanlu zünnār baġladı pādişāhlar āyīnince ḳızıl altun lājiverdle münaḳḳaş bir ẕaḥme eyledi altına bir ʿācdan (17) taḫt ḳodılar taḫt üzerinde bir muraṣṣaʿ tāc aṣdılar şöyle ki resm ü āyīn ü dīnleri-y-di ulu kiçi gelüp tābūtın yüzlerine (18) sürüp vedāʿ ėtdiler ẕaḥme ḳapusın yapdılar içinde ḳalup olʿazīz dünyādan şöyle ḫ ẓār [u] zār gitdi beyt (19)

çün bu resme oldı nā-gāh ḥāl-i şāh
ėrdi Ferīdūna fermān-ı İlāh

teng görindi aña işbu fenā
dād vėrmez bī-gümān dār-ı fenā

(20) emni var ṣanma buyurdı ėy ulu
kim ecel ḳorḫusı var ṭopṭolu

şemʿ gibi ḳāmetin örtedi bu bīm
ne nebī buldı aña çāre ne ḥekīm

(21) ḳamusı bu miḥnet-ile öldiler
tünd-bād ḳahırla ḫāk oldılar

kimesne bu derde dermān bulmadı
çāresin bunuñ kimesne bilmedi

(22) bil yine her ʿuḳdede müşkil-güşāy
ėdemez bu ʿuḳde ḥal hiç rāy

hiç kimesne varımaz ol ʿuhdeye
kim güşāyiş bula işbu ʿuḳdeye

(23) kimse kimseyi ecelden ėy āḫī
ḳurtarımaz kim ṭurur bir gün daḫı

ėrdügi dem şehlere vėrmez amān
ger Ferīdūn ola ger Nerrīmān

(24) ėy nėce Cemşīdlerüñ yolın urur
ėy nėce keyyūslara ḳarşu ṭurur

ėy nėce dārlaruñ dārın yıḳar
ėy nėce ḳayṣerlerüñ ḳaṣrın yıḳar

(25) nėce Ḍaḥḥāk aġladupdurur ėy hem
nėce Kāvus iñiledüpdür zīr ü yemm

nėce nīk Rüstemleri başupdurur
nėce Behrām yayını yaşupdurur

[33a] (1) pes bir ay şāh ve ulu begler yas ṭutdılar ve te'essüf ėtdiler gözleri yaşlu ve beñizleri şolıḳ ġam u derdle olup bir aydan şoñra (2) geldi Menūçihr dīvāna çıḳdı taḫta geçdi ve ol ḫüsrevānī tācı giydi bu ḥālle çün yazdum Ferīdūnuñ naḳş u rengi (3) şimdi yaşayam Menūçihrüñ örnegini

Menūçihr Taḫta Çıḳduġı Pādişāhlıġı Yüz Yigirm[i] Yıl

çün Menūçihr (4) taḫta geçdi efsūn-ıla cāzūlıḳlaruñ yolın baġlayup yüz yigirmi yıl pādişāhlıḳ ėtdi ḳamu yėryüzinüñ pehlevānları (5) aña baş baş āferīn oḳıdılar çün şāhlıḳ efserini başa urdı cihāna bütün beşāret ḫaberin vėrdi dādla (6) ve dīnle ve merdānlıġla pāklıkla ve ėyüligle ferzānlıġla ser-be-ser leşkerine ulu kiçi ki vilāyetdeydiler şöyle dėdi (7) ol benüm ki çarḫ-ı gerdān sipihrden hem ḫışm u cengüm vardur ve hem dād u mührüm vardur beni ol cebbār pīrūz-şāh eyleyüp (8) tāc u taḫt u külāh vėrdi yėr bende ve çarḫ yārum ki bugün tāc-dārlar başı şikārumdur

ve hem dīnüm vardur ve hem ferr-i Sübḥānī (9) hem ėyülig-ile baḫtum hem ululuḳ-ıla sulṭānī ḳarañu gėcede kīn alıcı ve münevver günde düşmāna ḳılıç çalıcı (10)

benüm ṣāḥib-i tīġ ü zerrīn-güneş
daḫı getüren Gāveyānī direfş

ḳolum birinde tīġdür ve elüm birinde mīġ
ṣavaş arasında cānum degildür dirīġ

(11) deryā-yı cūşāndan artuḳ benüm ėki keffüm āteş-i sūzāndan ḳatı atum naʿlınuñ tīġidür yėryüzini kīnle rūyīn aṭlasa döndürüp (12) yavuzlaruñ elini yavuzlıḳdan ḳışa eyleyem ṣalıcı aġır gürz ṭutıcı tāc ṭutan memleketler alan taḫt-ı ʿāc bunca hünerlerle cihānı (13) yaradana ṭapucı bir kimseye ḳulam Ferīdūn-ı ferruḫ yolın gözleyelüm ki dedemüz eski er-idi eger bir nev-civānsañ hep kīne- (14) dārlara dest-bürd gösterüp dest ol pādişāha götürelüm beyt

ki andan tāc u taḫt sipāh
(15) sipās andan olsun ki oldur penāh

her kimse-ki yėdi ıḳlīmde rū-yı nerminde yoldan dönüp dīnde aza eli altındaġı zebūn (16) ṭutup dervīşlere renc ėrüre gencine ve ululıġına ṭayanup baş ḳaldura reʿayyete ve ėle güne zaḥmet eyleye benüm ḳatumda (17) dīvden beter ser-be-ser münāfıḳ u müşrik kāfirdür beyt

pes ol kimse-kim şöyle bī-dīn ola
aña bizde Ḥaḳḳ-ıla nefrīn ola

(18) kīnle el ḳılıca urup ėlini vilāyetini ayaġa vėrüp kendüni helāk eyleyem ayaġa ṭurup ḳamu pākīze-dīn (19) ve pehlevānlar Menūçihre āferīn ḳıldılar senüñ ferruḫ dedeñ daḫı bu yolı ṭutup dā'īmā naṣīḥat böyle ėşidürdük pāyidār olsun (20) saña taḫt u tāc-ı şāhān u ferr-i mūbedān göñlümüz fermānuñda ve cānumuz peymānuñ altındadur cihān pehlevānı Sām ayaġa (21) ṭurup şöyle dėdi ki ėy ḫüsrev-i dād u rāst pādişāhlardan bizüm görüp ve istemek senden buyruḳ ve benden (22) ṭutmaḳdur güzīde erenlerüñ ve ser-efrāz şāhlaruñ ṣoñı ata atadan şāh-ı İrān sensin ki göñlüñ şād-mān ve baḫtuñ bīdār (23) ve bu himmet ki senüñ var Tañrı saña nigeh-dār olsun ki tā Sām Sistāndan ḳopupdurur zamāne bir senüñ gibi şāh taḫtda (24) eski cihān-gīrlerden benüm yādigārum ve ululuḳ taḫtında nigārumsın rezm arasında şīr ü pāyendesin (25) ve bezm içinde şeyd-i tābende zemīn ü zamān ḫāk-ı pāyuñdur hemān taḫt-ı pīrūze cāyuñ olsun çün yėryüzi Hindī ḳılıç-ıla yuduñ **[33b]** (1) şimdi

sen ārām-lan otur taḫtuñda ẕevḳ ʿişret eyle kim bundan böyle bizüm nevbetümüzdür bıñarumuz senüñ yėrüñ ʿıyş u şādīdür (2) ve ārām u bezm varam ıḳlīmi icāzetüñle ṭolanup düşmāndan biraz bulduġumı bende çekem baña pehlevānlıġı dedeñ vėrdi velī (3) göñlüme bilüsinüñ fikr ü rāyuñdan ėrdi aña daḫı şāh āferīn ėdüp çoḳ hediyye ve şāh-vār ḫilʿat vėrdi pes taḫtına yüz (4) ḳoyup Sām çıḳdı ve bilesince pehlevānlar yüritdi andan Sistāna varup rūz-gārı ʿadl u dādla geçürürdi (5)

Zāl Ṭoġduġı

ėşit yine bir ʿacāyib ḥikāyet ki ol eski erenlerden rivāyet ėderler meger bu ḥikāyetlerden ʿibret alup (6) iʿtibārı olmaduġına rūz-gāruñ ʿaḳl [u] göñülüñe ėde sirāyet ʿuzlet yolın ṭutup bulasın mülk-i selāmet ebedī şād (7) olasın ve rāḥat beyt

ŞĀH-NĀME ki yazdı Firdevsī
sözi bu resme düzdi Firdevsī

naẓm incü gibi ʿibāretdür
(8) dėme dāsitān veyā ḥikāyetdür

dünyede bir şāhāne būstāndur
içi ṭopṭolu gülistāndur

her ṭarafda kim açılur güller
(9) her güle ḳarşu bunca bülbüller

ve būstānuñ içinde gerd-ā-gerd bār-dār aġaçlar envāʿ dürlü fevākih-ile ki her dürlü fevākih fevāīdden (10) ḫālī degil her ṣāḥib-i naẓar bu būstāndan fāyide bulur ve her ʿārif tā ḫaber kim bu gülistandur nīk būyla ḳāʿide olur ne ḥācet ki (11) biz taʿrīf ėdevüz cihānda ḫod ehl-i naẓarlar bilür eger bunuñ vaṣfına başlar söz ḥikāyet ḳalur ḫālīyā görelüm ki Sām-ı ser-efrāzuñ (12) ḳażiyyesi neye ėrür ve ne olur ḳulaḳ ṭut ėy oġul rūz-gārdan başına ne gelür Sāmuñ oġlı ve ḳızı yoġdı dėr dā'īm (13) bu ḥāle üzinüp oġula[74] ḳıza cān-ıla cūyā-y-dı şebestānında bir nigār vardı ki rūyı gül-berge ki beñzer-idi mūyı müşge (14) ol māh-ruḫdan meger ferzend ümīdi vardı ki perī çehre yār-dār-ıdı Sām-ı nerrīmāndan bir müddet olmışdı ve illā (15) aġırlıġından yārinüñ ġāyet zaḥmetde-y-di pehlevān Sistāna gelicek ol günlerde andan ṭoġdı bir güneş gibi raḫşende (16) yüzlü boyı ve bėli ve ḥaddi ve büni zībā hiçbir endāmda eksügi yoġdı

[74] / اوقوله /

velī ne-ḳadar ve yüzinde olan ḳılı aġdı oġlan çün (17) bu vechle oldı bir hafta kimse Sāma ḫaber ḳılmadı ol nām-dār pehlevānuñ şebestānı hep ol küçük ḳatına çıḳup (18) aġlarlardı ve bu ḳudrete ʿaceb ḳılup ṭañlardı ki kimse Sām nām-dār dėmezdi ki ḫūb-ruḫ bu ṣūretle (19) pīr oġlan ṭoġurdı şerẕe-dil dāye var-ıdı Sāmuñ serāyında dilīr olup geldi pehlevānuñ ḳatına girdi oġluñ (20) oldı dėyü muştıladı aġız açup āferīn ḳıldı ki Sām-ı yelüñ güni ferḫunde ve anuñ düşmenlerinüñ cigeri künde (21) olsun ol ki Tañrıdan gėce gündüz diler-idüñ ve cānuñ ol dilege üzinürdi ḥāṣıl (22) olup perdeñde ėy server-i nām-cūy bir pāk oġul ṭoġurdı bilesin ol māh-rūy dilīr pehlevān beççe-şīr (23) dil-ki görinür bu oġlanlıḳda merdāne vü dilīr olacaġı beyt

teni pāk nuḳre yüzidür behişt

(24) nuḳresüñ degildür bir endām zişt

hemān ol ḳızıl yüzde aḳ düşdi mūy senüñ baḫşuñ (25) eyle-y-di ėy nām-cūy bu baḫşīşe şükr ėt cānuñı nā-sipās ėdüp ve göñlüni melūl ṭutma tīz taḫtdan (26) aşaġa ėnüp Sām-ı süvār perdede bu bahāruñ ḳatına geldi bir aḳ başlu tuḫfe oġlan gördi ki anuñ ne görmişdi **[34a]** (1) ve ne ėşitdi hep başı ve ḳaşı ve kirpügi ḳar gibi apbaḳ ḥaddi nūr gibi ve ḥaṭṭı kāfūr miṣāli tenini ṭurduġı yėrde aḳ gümiş (2) şanasın gövdesi sīmāb gibi başından ayaġa ditrer pehlevān oġlanı gördi şaçı sepīd cihāndan ser-be-ser oldı nā-ümīd (3) ḳırlıḳdan bunuñ ṣūretinde nişān görmedi ḳaḳıdı ve yüz döndürdi Sām serzenişden ḳorḳup dāniş yolından çıḳup (4) ayrıḳsı fikre düşdi ki bunuñ gibi ādem oġlından nişān vėrmediler bunca ki geldi gitdi nām-dār pehlevānlar ve ulular yüzini (5) göge ṭutup Gird-gāra ġażabla nāliş eyledi ki ėy müberrā egrilikden ve eksüklikden ėyülik anuñla artdı ki sen istedüñ yozlıḳ (6) bunuñla eksildi ki sen diledüñ eger ben bir ulu günāh eyleyüp Ehrimen dīnine uydumsa anuñ ʿöẕrini meger Gird-gār-ı cihān (7) benden ḳabūl ėdeydi eyledi nihān ṭarlu tīzligle cānum oddan cigerümde ḳaynar ḳanumda ḥayretden bu Ehrimen yavrusı gibi (8) oġlancuġ-çün ki peyker siyāh ve şaçı simīne beñzer çün pehlevānlar ve gerden-keşler bu bed-nişān oġlandan ṣoralar (9) ne dėyem ki bu dīv-beççe kimdür peleng-i dü-reng ya bir perīmidür cihānuñ ulularu āşikāre vü nihān bundan ötürü baña güleler bu ʿibretden (10) terk ėdüp İrān zemīni daḫı bu ėle güne āferīn oḳımayam dėdi ve yüzin döndürüp taḫtına ilendi ḳarandı buyurdı (11) ki tā götüreler ėlden günden ıraḳ ėledeler Elburz adlu bir ṭaġ vardı ėlden salcām gün ṭoġan yėre yaḳın bir yėrde (12) Sīmurġuñ yuvası ulu-y-dı ol küçügi ol yėrde getürdiler bir ḳayanuñ üstine bıraḳdılar ve gitdiler bu yaña ol yaña yuvalanurdı (13) depinüp aġlardı şunuñ gibi pehlevān-ı bī-günāh ne

reng-i sepīd añlar ne siyāh ata mihr ü peyvendin götürüp yère bıraḳdı (14) bir süd emer oġlanı cefā eyleyüp ki dünyāda kimse eyle ėdüp kendü oġlancuġı ve cānı pāresini ki kimse görmedi (15) ki yabana ata cihān u cān yaradan Yezdān ol işden Sāma ḫışm ėdüp bir ṣayrulıġla mübtelā eyledi ki hiç vechle (16) dermān bulmazdı tamām cihānuñ ḥekīmleri Sāmuñ ḳatına çıḳup ne ḥālle kim çāre ėtdiler devā olmadı ḫoş eyleyüp (17) kimse oñara eylemedi bildi Sām-ı nerrīmān daḫı bunı dürüst ki ol günāhdan ötürü Ḥaḳḳ bunı şöyle bī-çāre vü (18) süst ḳıldı çün Sām Zāla bī-dād-ger oldı gör ki anuñ-çün Ḥaḳḳdan başına ne geldi Tañrı daḫı anı ḳınadı (19) ve bunuñ daḫı göñli pür-kīn oldı beyt

buña bir meṣel söyledi nerre şīr
ḳaçan yavrusın dişi ḳıldı seyr

ki ger pes saña (20) ḫūn-dil vėrdüm ḳaçan söyleyüp yüzine urdum ki sen baña cān-u dil gibisin yüregüm kim üzilür eger sen benden ayrılasın (21) yėryüzinde dād u dām biñ mertebe yavrusına ādemīden mihribān yoḳdur hemān ol genc oġlan ol aracıḳda bir gün (22) bir gėce ḳalmışdı örtüsüz ıssıda ve ṣovuḳda bir zamān bir barmacıḳların emerdi ve bir zamāndan ṣoñra öyke-y-le aġlardı (23) Sīmurġuñ çün yavrusı acıḳdı pervāz ėdüp yavrusından ḳalḳdı yėryüzin üsden gördi ḳaynar bir oġlancuḳ ėşitdi (24) aġlar beşigi ḳaya ve dāyesi ḫāk teni ḳaftāndan ayru aġzı südden ḳapḳara tozuñ içine bulaşmış yatur güneş üzerine (25) düşmiş peleng olaydı kāş-ki atası anası meger üzerine bir gölge ėdelerdi güneşden Tañrı Sīmurġuñ göñline bir muḥabbet **[34b]** (1) ṣaldı ki ol küçügi yėmege niyyet ėtmedi hevā yüzinden ėnüp Sīmurġ el urdı götürdi ol ıssı ḳayanuñ üstinden aldı (2) ġıjıldu-y-la Elburz ṭaġına ėletdi ki anda-y-dı yuvası ve yavruları yavrularuñ öñine bıraḳdı tā nāle vü zārına baḳmayup anı (3) yırtalar ėyülik vėrici Tañrı ʿināyet eyledi ki ḳudretinden meger olacaġı vardı degdi Sīmurġ yavrucaḳları-y-la ol gencüñ yüzine (4) gözinden yaş yėrine ḳan aḳardı ʿacebleyüp aña sevgü bıraḳdılar ol ḫūb çehresine özleri göyündi yuvada yumışaḳ yüñ (5) içine bıraġıḳodılar nāzik avuñı getürdi Sīmurġ ḳanından yaladurlardı aña çün süd bulmazdı ḳan emmekle gün geçürürdi (6) yavrucaḳlar-ıla ögrenüp ḳan u murdār-ıla beslenürdi beyt

sen ʿacebleme gerekse biñ ṭanış
taḳdīr-i Allah ile olur cümle iş

(7) emr anuñdur ḥükm anuñdur ol ḳılur
ni neye gereken ol Ḥaḳḳ bilür

zehresi yoḳ bir kişinüñ kim ṭura
anuñ emrinsüz bir işe el ura

(8) işleden oldur her işi ėy güzīn
nesne ṣanur işbu maḫlūḳ kendözin

her bir āʿżā içre ki bir ḳuvvet var
ḫālıḳ emr-ile vėrür alur ėy yār

(9) sen ṣanursın işleyen sensin yaḳın
ėy ḳarındaş bu bilüden ki ṣaḳın

ḳudreti yoḳ kimsenüñ bu irāde
kim özinüñ rāyla adam ėde

(10) fāʿil-i muṭlaḳ her işde Ḥaḳḳ-durur
mülki içre ḫākim-i muṭlaḳ-durur

ger dėr-isen bir ḳoluñ ucı ki var
anuñ emrinsüz ḳımıldanmaz ėy yār

(11) dāḫil ḫāric ḳamu cüst-ile ü[st]
cümle anuñ emri-y-le olur dürüst

ḳamu işde ḳādir nāẓır durur
emr nerede dėr-ise ḥāżır durur

(12) yėrde gökde cümle iş işlenmedin
her neye bünyād ise başlanmadın

cümle andan-durur aña maʿlūm ḳamu
āfāḳ içre her ne olursa ʿamū

(13) bu resm-ile bir müddet ki geçdi perde ḳaldurup dānā-yı tüvānā rāzı açdı çün oġlan çoḳ yigit oldı ol ṭaġa gelüp (14) kārbān uġrardı geçerdi bir nev-civān ḳopdı bir serv gibi boy çekdi bėli ince gövdesi bir simīn ṭaġa beñzer-idi ėyü yatlu gizlenmez

(15) bunuñ nişānı cihāna yayıldı Sām-ı nerrīmāna ḫaber oldı ol nīk-pey ü pāk-dil oġuldan çün göñline bunuñ muḥabbeti Tañrı (16) ṭoldı ol nā-ḫoşlıġı endāmından gitdi ḫoş oldı gėcelerden bir gėce zamāne işinden āşüfte olup dāġ-dil yaturdı (17) şöyle gördi-ki Hind ıḳlīminde bir er bir Tāzī atla segirdi Sāmuñ ḳatına gelürdi bu süvāri ser-efrāzuñ ve bahādır u dilīr (18) daḫı oġlından aña muştılıḳ vėrüp ol gölgelü servüñ ḳaba budaġından nişān dėdi çün uyandı ʿulemāyı ve fūżalāyı (19) ḳıġırup gördügi düşi anlara dėdi andan ġayrı ki iş bilenlerden ėşitmişdi bu dāsitānda ne dėrsiz dėdi ʿaḳluñuz buña (20) yār olur mı ki ol genç oġlan daḫı diridür yoḳsa ḳışuñ güzüñ ıssısından ṣovuġından tebāh oldı-mı her kimse-ki (21) var-ıdı pīr ü civān aġız açup dėdiler ki ėy pehlevān-ı cihān her ki Tañrıya nā-sipās ola bir işde ėyülik bilüp ḥaḳḳ-şinās (22) eyleyüp olmazsan ėyülik vėricünüñ peymānın ṣayup anuñ gibi bī-günāh oġlancuġı bıraḳasın ṣaçı aḳ olduġından dil-teng (23) olup teni pāk u rūşen andan ʿār ėtmek yoġ-ıdı eger göñlüñden geçerse ki diri degil yaraḳlan istemesinden diñlenme (24) ve eglenme beyt

ki ṭaşda vü ṭopraḳda şīr ü peleng
balıḳ ṣu dūçār içinde neheng

ḳamu yavrusın besleyicidür
(25) ve Ḥaḳḳa şükr eyleyicidür

saña ten-dürüstlik andan oldı şimdi ki fikrüñ evvelüñden artdı ki Tañrı kem-ā-kem ėder nigāh ṣovuḳdan **[35a]** (1) ve ıssıdan olmaz tebāh ʿöẕrle yüzüñi Tañrıya döndür şimdi ki ėyüye yatluya yol gösterici oldur oldı ki berisi gün pehlevān aġlamaḳ (2) ve melāletle Elburz ṭaġına revān oldı meger anda pāk ferzendini ve anuñ gibi bir şāḫ-ı berūmendi bula gėce ḳarañu oldı (3) uyumaġa pehlevān baş ḳodı göñli endīşeden hiç dölenmezdi şöyle gördi düşde ki Hindüstān ṭaġından bir yüksek (4) tābend[e] direfş ḳaldururlardı güneş gibi nūrānī bir ḫūb-rū oġlan bir aġır çeri bilesinde ṣaġ yanında bir mūbedler māh-rū ṣol yanında (5) bir server-i kāmil bu ėki kişinüñ biri Sām ḳatına gelürdi ḳatı sözler ile aġız açup ėydürdi ki ėy arsız kişi ve yaramaz (6) ʿamellü Tañrınuñ udından ve ḳorḳusından gözini göñlini götürmiş er beyt

saña dāyelıġa yarar-ısa ḳuş
(7) nedür pehlevānlıḳ bu hāy ḫoş

ger ādemde aḳ ḳıl ola ʿayıb ʿār
ṣaḳaluñ ṣaçuñ sinn gibidür yüri var

saña bu oġlan-çün beşāret ėdüp (8) ṣadaḳa vėrmekde bī-dādlıḳ ḳılup dād yolın yėtürürsin pes yaradan[a] ʿāṣilıḳ ėdüp bīẕār ol şeyṭān sü ki her gün tenüñde (9) bir dürlü görürsin oġul eger senüñ ḳatuñda ḫor oldıysa anı ʿazīz ėdüp besledi Gird-gār ki andan sevgilürek (10) dāye nesne bėcermekde daḫı yoḳdur sende ḫod muḥabbetden māye yoḳ velī nā-sipāslıḳdan göñlüñde sermāye çoḳdur şol (11) şīr-i jiyān gibi duzaġa düşer uyḳusı içinde ḥayḳırdı Sām ḳorḳdı Ḥaḳḳdan ve ol {ve} hemm-nāk düşden ki daḫı (12) şiddete ėrişe rūz-gār elinden çün uyandı mūbedleri ve ser-leşkerleri ḳıġırdı binüp ėyü deveylen ol kūhsāra (13) sürdi tā bıraḳduġını ṭaleb ėde gördi bir ṭaġ depesi ṣüreyyāya ėrmiş dėyeydüñ ki yılduzlar-ilen yücelikde berāber olmış bir yuva (14) anuñ üzerinden çekilmiş bülend ki Zuḫalden aña ḫaṭar ėrmeye aşaġasından ṣandaldan direkler aralıġı ʿūd aġaçdan çatılmış ol ḳara (15) ḳayaya çün naẓar eyledi Sām ol ḳuşuñ heybet ü hevline ve ol yükseklige oturaġa bir ṭaġdı ki başı gökde ne-dest (16) rencle yapılmış ve ne ṣudan ṭoprakdan olmış yaradana āferīn eyleyüp yüzini yėre sürdi ki anuñ gibi ol resme ḳuş (17) yaratdı ve şol vechle nişīm düzdi ki ḳayadan başını pervīne ėrürdi bildi ki ol dād ėdici ḥakīm ʿādil tüvānā (18) ve yücelerden yücedür çıḳmaġa yol istedi ḫod yolmı vardı kimse vaḥşü ṭuyūrdan ādemīden perīden aña ėrişmege (19) Tañrıya yalvarurdı ve ṣenā ėde ėde ol ṭaġuñ yöresinde gezerdi bu ḥālle müdārā bulmadı ėydürdi ėy münezzeh mekāndan aydan ve günden (20) ve rūşen-revāndan şimdi senüñ ḳorḳuñdan cānumı terk ėdüp istiġfāra gelüp başumı yėre ḳomışam ʿafv ėdüp beni yėrden (21) ḳaldur ve bıraḳduġum oġlumı baña rūzī ḳıl eger bu oġlan-ı pāk benüm bėlümdense ki bed-gevher şeyṭān toḫumı degülse bunda ėrmege (22) bende bī-çārenüñ elin alup ol bī-günāh göñle ḳabūl ėtdür ṭaġ başından Sīmurġ ki baḳdı Sāmı ve bu leşkeri gördi (23) bildi-ki anda geldügi oġlandan ötürüdür ki devr-i felekden zaḥmetler görüp naṣīḥat almışdur şöyle dėdi Sāmuñ oġlına (24) Sīmurġ ki ėy oturaġ muḥabbetin ve yuva zaḥmetin çekmiş seni besleyici bir dāye em hem dāye em hem ėyü sermāye em saña ad ḳodum Destān-ı Zendī dėyüp (25) ki atañ senüñle düzdi çoḳ destān u bend çün yėrüñe varasın ėyit-ki bu adla oḳıya seni pehlevān nām-dār beyt **[35b]** (1)

atañ Sām bil pehlevān-ı cihān
yaḳışaḳlu kimse cihānda ʿayān

saña anuñ ḳatında yüz aḳlıġı ḥāṣıl oldı-ki bu vechle oġul (2) isteyü gelmişdurur ve ėyüdür ki şimdi götürüp incitmeden seni anuñ ḳatına ėledem var ėl gün ve şehrler görüp ʿālemde her ėyülikden (3) behre bulasın hemān pehlevānlar görüp ve şehriyār

bilesin daḫı taḫt [u] baḫt issi olup gevherle muraṣṣaʿ tāc giyesin yigit çün (4) Sīmurġdan bu sözleri ėşitdi ḳayġuya batup gözleri ṭoluḳdı Sīmurġuñ āvāzı-y-lan āşinā olup söyleşürdi ẕātında (5) çoḳ fehmi bilüsi vardı ne-ḳadar ādem görmemişdi-y-se daḫı Sīmurġdan ol ḳadar güft ü gū ögrenmişdi Ḥaḳk-teʿālanuñ ʿināyeti bilesindi (6) dili ve ʿaḳlı ve dürüst fikri vardı dönüp Sīmurġa ėşit ki Destān ne-dėdi beñzer kim işüñden uṣanduñ bunuñ gibi yabana (7) atarsın senüñ nişīmüñ benüm raḫşende gāhum ve ėki ḳanaduñ ferr-i külāhumdur evvel minnetüm sendendür andan Tañrıdan ki benüm düş-vār olmış (8) işüm senüñle āsān oldı şöyle cevāb vėrdi Sīmurġ ki ger tāc u gāh göresin daḫı resm keyānī külāh meger ki (9) bu yuva işüñe yaramaya ḥāliyā rūz-gārdan bir ṣınamaġına yarar yoḳ ki düşmenlikden ıraḳ ėderem seni pādişāhlıḳdan yaña (10) ḳulavuzlaram ėy cānum cānı saña bunda olmaḳ benüm ḥaḳḳuma ėyü velī anda olmaḳ saña bil-ki ġāyetde ḫoşdur beyt

(11) elüñde götürgil benüm perrümi
senüñle bile bulasın ferrümi

ki ḳanadum altında ulaldup seni yavruçaḳlarumla besleye ṭurdum (12) eger bir kimseden söz ṣādır olup şöyle-ki başuña bir yük gelüp vāḳaʿya uġrarsañ benüm yüñümden bir pāre oda ṣal hem ol (13) sāʿat benüm ferrümi ve ʿavnumı göresin ol demde bir ḳara bulut ėrüp seni incitmeden yine bunda ėrürüm velī dāyenüñ muḥabbetin (14) göñlinden çıḳarup mihrin unutma ki benüm göñlümde senüñ sevgüñ şöyledür ki ṣanki yüregümden ayrılur gibisin göñlüni (15) bu sözlerle yumuşadup rām ėdenden ṣoñra götürdi hevāya aġdı pervāz ėdüp ėndürdi atasınuñ öñinde ḳanadı (16) altında ṣaçı ḳılı ujamış teni pīle beñzer ėki yañaḳları gül-bahār gibi atası ki gördi bunı zār zār aġladı baş ḳoyup (17) Sīmurġa duʿā vü āferīn ḳıldı beyt

ki ėy şāh-ı mürġān saña dād-ger
inan vėrdi ḳuvvet ululuḳ hüner

(18) ki feryād ėrürsin bükilmişlere
ulusın cihānda ulalmışlara

senden ḳamu yavuz ṣanıcılar ḫor u nejendsin şöyle hemīşe (19) şād-mān u zūr-mend olasın başdan ayaġa oġlını degdi ululuġa ve tāca taḫta lāyıḳ gördi ḳaddi serv ve bāzūları (20) ve yaġrını arslan sīnelü yüzi güneş miṣāli dil-pehlevānlıḳ alıcı ve eli ḳılıç çalıcı beyt

ḳara kirpügi gözleri ḳuzġun

(21) lebi laʿl u yañaġı mānend ḫūn

ol aḳ ḳıldan ġayr[ı] anuñ üzerinde ṭaʿn ėtmelü nesne görmedi Sāmuñ göñli behişt-i berrīn gibi müzeyyen (22) olup ol pāk ferzende {eyledi} āferīn eyledi baña ėy oġul kendüñi nerm eyle geçmişi yād ėtmeyüp göñli kerem ėt dėdi (23) bundan böyle ki seni bulmaġa Ḥaḳḳ baña dest vėrdi benüm kemterīn Yezdān-perest bende ḳabūl ėtdüm ulu Tañrıdan ki göñlümi saña (24) bir vechle melūl ėdüp ẕerre ḳadar daḫı incitmeyem ėyüden yatludan senüñ hevāñı isteyüp bundan böyle ne dilerseñ ḳatumda (25) revā ve ne dėrseñ eyle ola bir pehlevān ḳaftān giyürüp ṭaġdan döndiler aşaġa ėnicek ḫilʿat getürtüpdi çeri yėtüp pehlevānuñ **[36a]** (1) ḳatına geldiler Sāmuñ eline girmiş kām u leşker güşāde-dil ü şād-kām çün Destān ad ḳomışdı aña Sīmurġ pes[75] Zāl-ı Zer oḳıdı (2) atası ṭabl çalmaġıyla ilerü sürdiler pīlleri atlu ġalebesinden ve pīl ayaġından bir toz ḳopdı ki kimse kimseyi görmezdi kösle (3) nefīr üninden altun çıñraġı ve Hindī çañ āvāzından berükü berükü sözin ėşitmezdi erenler ḳamu naʿra ėdüp bu ṣafā-y-la yėmek (4) içmekle yollarda ve ṭaġda ṭaşda gelürler-idi çün şeb ṣaffet çarḫuñ yüzinden Sīmurġ ḳanat açdı ki Rūm leşkeri (5) busuya girüp Ḥabeşe çeriyi ḳaravul seçdi ol yazıda bunlar daḫı ḳonup ol gėce rāḥat olup murād ʿıyşla ḫoş (6) geçdiler seḥer ki {ki} gerdūn-gerd döndi Türkistān leşker çeküp bir boz ata bindi başına bir tāc-ı müẕehheb urındı ki (7) nūrdan yüzine baḳanuñ gözi ṭondı bunuñ ḳılıcı yalabıduġın göricek Zengibār alayı ṣındı Sām daḫı geçüp şehre ṭoġrıldı (8) gitdügi nām-dārlardan bir pehlevān bile ziyāde yine geldi şehr ḫalḳı ḳarşulayup ẕevḳler ve temāşālarla altun u cevāhir üzerine (9) niṣārla duʿālar ve āferīnler ḳıldılar gelüp ḫürrem ü şādān serāyına ve taḫtına yėtdi bu ḫaber ʿāleme yayıldı ve her memlekete ṭoldı (10) Sām ṭaġdan maḳṣūdla ferruḫ döndi bir bir şāha ėrişdi ḫaber bu beşāretden Menūçihr şād olup cihānı yaradanı şükrle (11) yād ėtdi buyurdı-ki Nevẕer nām-dār Zābilistānda Sām-ı süvāra vara ol şād-mānlıġa ki yüz gösterdi ululıḳ ṣenāsın (12) ėrürüp ḳutlulaya ḫoş rūz-gār olduġına buyura ki şāha gele Destānı bile alup tā şehriyār ḥālini ve ḥikāyetini (13) neydi ve nėce olduġın bile göre ne fiʿil ṣūret var būstān-ı Sāmda bile Sīmurġla künāmda beslendi birḳaç gün (14) ḳapuda olandan ṣoñra gėne Sistāna varup pādişāhlıḳ ṭapusına varup duʿā-y-la ḫiẕmete ola bu buyruġ-ıla (15) şāh-zāde Nevẕer bir üç biñ ḳadar adı bellü ādem-ile sürüp Sistāna geldi Sāma şāh-zāde ėrdi dėyü ḫaber oldı (16) nefīr çaldurup leşkeri bindi beşāretler ve

[75] / بس /

şādlıḳlarla Zālla kendü ḳarşu geldi çün yaḳın ėrişdiler pehlevān (17) ve şāh-zāde yayan oldı ḳucaḳlaşup görişdiler Zāl daḫı geldi elin öpdi getürdi leşkerin şehre ve kendüni (18) serāya ḳondurdı ḫilʿati giyüp ve gölmek mażmūmın bilüp öpdi başına ḳodı üç gün ḳonaḳladı andan ṣoñra Nevẕere (19) ve leşkerine pīşkeşler atlar ve develer ḳatırlar ḳullar ve ḳaravaşlar biñ er her birisinden vėrdi cemīʿ nām-dārlarını ḫilʿat- (20) leyüp ḳamu leşkere pīşkeşler buyurdı Nevẕer-i şehriyār ki bıraḳılanlar şāhuñ buyruġı-y-la ḳapuya geleler çün şāhuñ peyġāmın (21) ėşitdi Sām yėr öpüp buyurdı ki giyünüp bėline altun kemer ḳuşana ṣavaş yaraġınca mükemmel içün bir sāʿat eglenmeyüp (22) gele n'eyler çeri şöyle ki buyurdı Sām kendüyi yaraḳladı Zāl nerre şīr ol pehlevānī ḳāmeti serpilüp elinde bir kemān-ı (23) keyānī bir elinde bir tīr-i ḫadeng ḳılıç ve aġır gürz ve esbāb-ı ceng bir zinde pīle binüp dergāha gitmek yaraġı-y-la (24) müheyyā İrāna ṭoġrılup şöyle buyurmışdı tāc-dār Nevẕer ve Zāl leşkeri-y-le Sām-ı süvār sürüp çün yaḳın (25) geldiler çün ėşitdi leşkeri-y-le binüp pādişāh ḳarşulad[ı] Menūçihrüñ ʿalemini göricek Sām atından ėnüp yayan oldı **[36b]** (1) ve ilerü yüridi yėr öpdi Menūçihr buyurdı tā atına bindi geldi şāhuñ elin öpdi pes ṣordı ol derdinden ve ṣayrulıġından (2) ki şāh daḫı zaḥmetde-idi anuñ bīmār oldugından ėyitdi şükr ol Tañrıya ki pehlevāndan ol renci zā'il olup ol zaḥmetden (3) ḳurtıldı erzānī ḳılup ėyitmiş oġlını Ḥaḳḳ anuñla ḫoşnūd eyledi incinmiş göñlini pes andan taḫta yüz ṭutdılar şāh (4) ve pehlevān ve leşker Menūçihr gelüp şād dīvānına çıḳdı başına tāc-ı keyānī giyüp bir ḳolında Sām ve bir ḳolında Ḳāren oturdı (5) dīvān yaşanup begler gelüp yėrlü yėrinde durdı pes sālī ḳapucı başı ārāste geyme-ilen başında altunlu ışığı (6) ve elinde altun çomaġını şehriyār getürdi geldi yėr öpdi ve ḳarşu ṭurdı şehriyār bunuñ ol bülend ḳāmetine ve ḫūb (7) çehresine ki ėydeydüñ ārām-cān u mihr-dildür ʿacabe ḳalup taḥsīn eyledi döndi Sāma ėyitdi bunuñ naẓīri yoḳdur ʿālemde daḫı Zāl (8) pehlevāna ve Sām-ı rūşen-revāna çoḳ āferīn ḳılup müneccimi ilerü ḳıġırdı nihān bunuñ ṭāliʿn gördürüp ṣordı şöyle cevāb vėrdi (9) şāha sitāre-şümar ki nā-sezā endīşeden şāhum güẕer eyle ki bu pīrsin pehlevān-ı civāndan çoḳ düşmeni bī-revān göreceksin (10) saña ėy şāh bunuñ sebebinden çoḳ şādlıḳ ėrecekdür şimdi uş beyān ėtdüm aşlı senüñ aşluñı bėcerüp cihān ayaḳ (11) altına alalar şöyle dėdi pes Sām şehriyār ki benden bu yolı emānet bilüp yoḳ yėre azarlama bir vechlen şād-mānlıḳdan artuḳ (12) yüz kestürme ki ulular yüzlüdür ve arslan ṣançlu ʿāḳiller göñüllü beñzer ve ḳaplan yüreklü aña ögret ṣavaşuñ (13) yolı ve şādını hemān ḫoşlıḳ ve bezmüñ āyīnini görmemişdür ḳuşdan ve ṭaġdan ve yuvadan ġayrı

gerekmez ki ārām u maḳṣūddan (14) artuḳ nesne söze pes Sīmurġuñ işinden ve ol yüksek ṭaġdan ve ʿazīzken neye ḫor oldugından şāh ṣordı (15) Sām bir bir dėyivėrdi ne yėdüginden ve yatdugından ol yuvadan ol heybetle ḳuşdan ve Zāl niçün yabana şaldugından (16) ve üzerine ne-ḳadar rūz-gār geçdüginden ve kendünüñ ol belāyla gördügi rencden ki çarḫ-ı gerdān ėrişdi andan ṣoñra ṣaḳalın (17) bulduġı ki oġlına şefḳati düşdi ṣoñra Zāldan bunca ve Sīmurġuñ bunca yıl ʿāleme ḫaber düşdi ve dāsitān oldugından (18) her kim ol ṭaġa uġradıysa anı ol yüksek yėrde gördüklerin bu vechle tā düşde āfitāb-ı rūşen cihān-tāb (19) gibi Ḥaḳḳ-teʿālā gösterdi vardum ol Ḫüdā-yı himmet anuñ buyruġı-y-la Elburz ṭaġına depdi ol düş-vār ṣarp yalçın (20) bir ṭaġ gördüm başı bulutda felegüñ bir ḳatıdur dėyesin ṣu üzerinde çekilmiş gitmiş ḳullesinde bir yuva bir yüksek serāy gibi (21) her ṭarafı muḥkem anuñ içinde ḳuşuñ yavruları ve Zāl ki ėydeydüñ üçi bile ṭoġdı ve buydı ins ṭutmış ne-ḳadar ki degdüm (22) bir vechle ṭaġa yol yoġdı ne-deñlü bu yanına yėldüm ve yügürdüm görüp şād-mān oldı göñlüm yüzinden muḥabbet ḳoḳusı (23) gelürdi cāna yādından ol yuvanuñ benüm ḫod yėtmiş oġul bulmaġı ivedisinden yüregüm ṭutuşup cānum çıḳayazdı (24) yüzüm dergāh-ı ʿizzete ṭutdum ve dėdüm beyt

ki ėy bilici hep göklerde rāz
meded ėrici vü özi bī-niyāz

görüp yėr ü gök cümle fermān-ki
(25) muṭīʿ oldı maḫlūḳ bürhān-ki

bir ḳulam başdan ayaġa pür-günāh uş ileyüñde ėy ḫüdāvend-i ḫurşīd ü māh ümīdüm senüñ baḫşāyişüñdür **[37a]** (1) pes daḫı nesneden baña dest-res yoḳdur sen bu ḳuş beslemiş bende ḫ̆ārlıḳ ve zārlıġla ulalmış süd yėrine et emüp ḥarīr yėrine (2) deri giymiş ne ana mihrin ve ne dāye muḥabbetin bulmış ne bir pür-māye ādem yüzin görmiş beyt

ya bunda ėrür baña rāh ḳıl
aña ėrmege renc kūtāh ḳıl

(3) benüm bed-ḫūlıġum-ıla cānumı yaḳmayup göñlümi münevver ḳılup kerem luṭfından gėrü baġışla ki sensin bī-çārelere reh-nümā ve bu gitmişi yėrine (4) getürmege sendendür devā Tañrı buyruġı-y-la hem ol sāʿat ki bu dilegi diledi ve ḳatında ḥācet ḳabūl olup ḳanat urdı (5) Sīmurġ hevāya degdi ki heybetinden ādemüñ başında ʿaḳlı ḳalmadı serāsīme oldı ṭaġdan aşaġa ėndi şol ebr-i bahār gibi (6) Zālı

ṭutmış ḳanadı kenārında ḳoḳusından cihān pür-müşg olup ėki gözüm ter benüm ėki ṭudaġum ḫuşk oldı (7) anuñ sehminden ve oġlumuñ arzūsından başumdan ʿaḳıl yayındı beyt

getürdi baña şanki bir dāyedür
ki göñli ṭolu mihrle māyedür

(8) taʿaccüble Sīmurġ ileyinde baş ḳoyup dilümden baña sitāyiş revān oldı Tañrıdan ve ḥükminden geçmek olmaz oġlan ḳatumda (9) ḳalup kendü gitdi ben uşda şāh-ı cihān ḳatına getürüp āşikāre vü pinhān ne geçdi ise ʿayān eyledüm buyurdı şāh ki (10) mūbedler ve ʿāḳil müneccimler geleler Zāluñ yılduzını arayalar göreler ki ṭāliʿi nedür baḫtı ne yüz gösterür aḫterinden Sāma diler ki Zāl (11) eger çarḫdan amān bulursa yarar ger cihāna penāh olup İrāna ve taḫt u tāca nigehbān ola çün ulula ne olacaḳdur (12) kimden faḫr ėdüp ne ḥālle dėrilecekdür sitāre-şināslar dilber ėdüp yılduzınuñ nişānın ki ṭutdılar beyt (13)

dėdiler ki ėy şāh-ı dīhīm-dār
{d} dil-şād u ḫandān sürüp rūz-gār

ki bir pehlevān ola bu nām-dār
ser-efrāz u hūş-yār u gürd ü süvār

(14) cihāna bütün pehlevān olup ululara dest-dār ola bunuñ püştinden bir adlu ejdehā ḳopa ki cihān ser-ā-ser anuñ avucında (15) ola ve ser-efrāz vardı ki görklü şāhlıḳ taḫtı anuñ-ıla pāyidār ola merdānlıġla ḳaçan ki ceng eyleye yüreklü ḳaġanı ava bıraḳa (16) beyt

ola pehlevān-ı cihān ser-be-ser
hünerlen ėrişdür ḫurşīde ser

anuñ rūz-gārında İrān-zemīn diñlenüp (17) adlu pādişāhlar ḳamu āferīn ḳılalar çün bunı ėşitdi şehriyār göñli ġamdan āzād ve kendü ġuṣṣadan şād oldı bir ḫilʿat düzdi (18) aña şāh-ı zemīn ki görenler ḳamu āferīn eyledi Tāzī atlardan altunlu cebelik[l]eri-y-le Hindī ḳılıçlardan muraṣṣaʿ ḳınlar-ıla aṭlasdan (19) ve kemḫādan ve yāḳūtdan ve laʿlden envāʿ dürlü dürlü altunlu degme ḳaftānlardan Rūmī ḳullardan ḳaftānları altunlu kemḫādan (20) ve Firengī ḳadīfeden pīrūzdan sofrālar ve zebercedden ṭabaḳlar altundan ve gümişden ḳaplar ve meşrebeler içleri ṭolu ṭabaḳlaruñ (21) müşg ü kāfūr u zaʿfrān bu ḳullaruñ elinde getürdiler hemān ışıḳ u cevşen ü kejīm ü süñüler ve aġır gürzler (22) beyt

daḫı tāc-ı pīrūze taḫt-ı zer

ḳızıl mühr yāḳūt altun kemer

kendü mühri-y-le Menūçihr bir ḥükm (23) yazdı dil-güşā buyruġ-ıla ḳamu Kābil ve Māy ve Keşmīr ve Hinde degin (24) bu vilāyetler ve memleketler tā deryā-yı Sinde degin Zāvulistāndan evvel yaʿnī tā Büste varınca (25) menşūrını diñlediler çün bu ḥükmi ve ḫilʿati yaraḳladılar pes cihān pehlevānuñ atın istediler daḫı Sām (26) ayaġa ṭurup şāha ėyitdi ėy mih-ter dād-ver issi māhdan tā māha ėrince senüñ gib[i] şāh taḫta çıḳup başına **[37b]** (1) külāh urınmadı mührle ve dādla ḫūyla ve bilü-y-le zamāne senden ẕevḳ alur ḳamu ʿālemüñ gencini gözüñden ḫor ėlüñden artuḳ (2) nesne olmasun ʿālemde yādigār senden aşaġa ėndi daḫı taḫt ayaġın öpdi pīllere kös berkidüp çıḳdı andan Zāvulistāna yüz (3) ṭutdı şehrler ve ėller bunlara nigerān bular şād ʿālem bu şādlıḳdan şād-mān çün melik nīm-rūza ėrdi şehre ve ululara ḫaber yėtdi (4) Sistānı behişt gibi bėzediler ki ṭopraġı miske döndi ve ḫıştı altuna naẓar ḳılmaġa ḳarşu gelürlerdi şehr köy ki Zāl-ı Zerüñ yüzini gör{il}di ḳamu (5) müşgi zaʿfrāna ḳarup altunı aḳça-y-lan niṣār ėderlerdi ulular kiçiler içinde cihānda bir şād-mānlıġ-ıdı her ḳanda ki bir mih-ter nām-dār vardı (6) dünyāda Sām-ı süvāra gelüp ḳutlulayup āferīn ḳıldılar ki bu nev-civānuñ ḳademi mübārek ola pehlevāna çün ḳutlulayup āferīn ėderlerdi (7) gelüp Zāla niṣār ṣaçarlardı oturdı bu kez ʿıyş u şādlıġ-ıla Sām ḳapusın yapup renc ü zaḥmetüñ kīnesin açdı zer ü gevherüñ (8) esbābın ḳurdı ʿıyş ile ʿişretüñ ol kimse-ki ululardandı ve ḫilʿata yarardı mertebesince ḫilʿat düzüp ulular ḳāʿidesince (9) teşrīf vėrdi kimse ḳomadı baḫşīş vėrmedük atdan ḫilʿatden altundan ve aḳçadan ḳamu maḳṣūda ėrdi murādın buldı iş (10) görmiş ululara ıḳlīmden ḳıġırdı daḫı anlara gereklü yėrince sözler söyledi şöyle dėdi ki ėy nām-dār ʿāḳiller pāk ü hūş-yār- (11) dil mūbedler şöyledür buyruġı tāc-dāruñ ki çeri çekmek gerek yüriyişe bir aġır leşker depredüp Gürksārāna ve Māzenderāna (12) yüriyüp ėlini ve köyini yıḳup anda bir nām-dār ḳosam gerek ki cümle bed-ten ü cāzū Ehrimen cānı-y-la ser-ā-ser Menūçihre düşmen (13) dururlar sizüñ ḳatuñuzda ḳoram bu oġlanı ki cānumuñ pāresi ve cigerümüñ yaġıdur ve göñlümüñ duzaġı bilesiz ki (14) cānum ve göñlüm bunda ḳalur ki bunsuz yaş yėrine gözlerümden ḳan dökilür yigitlik çaġında ve merdānlıḳ vaḳtinde bir bey-hūd (15) iş eyledüm şimdi pīrlik ėrişdi ve civānlıḳ gitdi elbette bu pīrlikle biz daḫı gitmek gerek Tañrı oġul vėrdi (16) ḳıymetin bilmeyüp ol bilmezligle yabana bıraḳdum Sīmurġ-ı girān-māyeye Ḥaḳḳ bildürüp götürtdi besletdi bir serv-i bülend gibi olınca (17) baña ḫordı ve ḳuş ḳatında ʿazīz çün baḫşāyiş vaḳti

ėrişdi cihān yaradan gėne vėrdi şimdi size ışmarladum (18) edeb ögretmege cānını hünerle münevver ḳılmaġa bilsin ki sizüñ ḳatuñuzda benüm hem yādigārumdur ve hem emānetümdür ʿazīz ṭutuñ (19) ve naṣīḥat ėdüñ hep ėyü tedbīr ve yüksek mertebe gösterüñ gerek revānını ʿaḳılla yuyasız ve dėyesiz ki budur āyīn-i Yezdān-ı pāk (20) çün ben dönem anuñ yolına zaḥmet çekdügüñüzden artuḳ size niʿmet ėrürem gerekmez ḫod ġıybetçi kişi ki Zāluñ (21) ḳapusına güẕer eyleye dilīr ü civāndur dünyā görmemiş ve ne dünyādan behre almış çün kişilerle muṣāḥib ola anlaruñ (22) ḫūyı ve ṭabīʿati-y-le ḳalur hüneri gerekdür bir yėre ėrüre ki çarḫ-ı gerdāndan başını yüceldüp ḳaldura ki ben gitmelüyem (23) ve çeri başları ile pādişāh buyruġı-y-la düşmenden yaña andan yüzini Zāla döndürdi daḫı ėyitdi hevāyı (24) hevesi ḳo ʿadl u dādı ṭut şöyle bil-ki Zābilistān kendü serāyuñdur cihān ser-be-ser fermānuñ altında gerek senüñ ḫānumānuñ (25) ābād ola ki dostlar görüp anı şād olalar az ve çoḳ göñlüm senüñle şād ve genclerümüñ cümle dili sendedür rūşen göñlüñ ne-ki işe **[38a]** (1) yarar ögrendüñ ve bildüñ bezmden ve rezmden bir uġurdan mūbedlerden tedbīr ü āyīn ḫüsrevāne vü erkān ḳāʿide-yi pādişāhāne taʿlīm ėt (2) ve ögren pes Sāma dėdi Zāl pehlevān ki nėce dirilem bunda zār u giryān kimse kim anadan günehkār ṭoġdı benüm ol şikāyetlü pür- (3) feryād yarar ki dāda ėrmeyüp olmayam şādmān bundan öñden bunca ki ayırduñ vaḳt oldı ṣulḥ ėtmege gėne yabana atma ki (4) bir müddet ḳuş ḳıynaġında döşegüm topraḳ ve yėmegüm ḳan oturaġum yuva ve yārum Sīmurġ eger anlardan ṣaysam daḫı ėyü-y-di (5) şimdi yine ayru ḳaldum bėcericiden şöyle besler beni Gird-gār beyt

üleşüm benüm gülde cüzz-i ḫār yoḳ
(6) bu işde Ḫüdā-y-la bī-kār yoḳ

aña dėdi atası ki ne dėrseñ eyledür doġru söylersin göñlüñde ne varsa ve maḳṣūduñ (7) neyse söyle velī yılduz ṣayıcı ve ṭālīʿ ṣanıcı senüñ ferruḫ ṭālīʿüñden şöyle ḫaber vėrd[i] ki bu arada ola senüñ ārām-gāhuñ (8) hem bunda leşkerüñ ve taḫt u külāhuñ sipihr-i gerdānuñ ḥükminden güẕer ėtmek olmaz bu yėre muḥabbet ėtmek gereksin eger ḳayġulanursañ bunda (9) ėy nām-dār Kābilden yaña daḫı güẕer eyle avlayuraḳ biraz gėrüden ki tā bir dürlü yaramazlıḳ vaḳʿa olmaya şimdi kendü yanuña (10) dėrşür dāniş-ehl fāżıllar ve merdāne erenlerden her fenden ögren ve ėşit ki her dānişden bir fāyide bulasın baḫşīşden ve yėmeden (11) içmeden dün gün diñlenme hep dāniş ögrenmek ve ʿadl ėtmek olsun işüñ beyt

bunı dėdi ve ḳopdı āvāz-ı kös

(12) hevā ḳar[a] gün oldı pür-abanos

zengüñ ḫurūşı ve Hindī çañuñ āvāzı cihānı velveleye ṭoldurdı perde-serāy (13) ḳapusından binüp bir nām-dār leşker-ile ārāste olup sipeh-dār cenge yüz ṭutdı üç menzil Zāl bile vardı ki tā Sām göre (14) çeriyi nėce sürerdi atası Zālı ḳucaḳlayup anda bir ʿacāyib aġlaşma ve feryād oldı Zāluñ aġlamaḳdan cigeri ḳanı gözinden (15) gelüp ol ḳan yüzi üzerine sīl gibi revān oldı buyurdı ki yoldan gėrü tācına ve taḫtına dönüp şād-mānlıġla ʿıyşa (16) ve nūşa meşġūl ola Sāmdan çün ayrıldı Zāl-ı civān gözleri yaşlu ve kendü tīre revān oldı ḳaşı ḳaraġı çatuḳ (17) ayrulıḳ ġamından göñli ṭaraldı ėydürdi ʿaceb ne vaḳt-degin Sāmuñ yüzini bir daḫı görem ki ārām u şād-ıla başum yėre (18) ḳoyup öñinde duʿā vü ṣenā eyleyem ėydem ki ben ḳullıġa yaradum-mı bu endīşe-y-le döndi Destān-ı Sām nėce dirile tā ki nīk- (19) nām ola geldi taḫt-ı ʿāca çıḳup başına ol dil-firūz tācı giydi ḳolında bilezük ve elinde gürz-i gāv-ser boynında ṭavḳ-ı (20) zerrīn kemer bėlinde her ėlden mūbedler getürüp her dürlü dīnden ve āyīnden ṣordı ve istedi sitāre-şināslar ve dündārlar (21) ṣavaşçı erenler ve kīn-dārlar gėce gündüz bile olup azuçuḳ anlaruñla-y-dı ṣoḥbeti ve seyrānı oturması ve ṭurması şöyle oldı (22) Zāl çoḳ bilüden ve hünerden ki ʿālemde aẓherü mine-eş-şemsdi rāyda ve bilüde bir yėre ėrdi ki cihānda kendü naẓīrin görmedi (23) şöyle çābuḳ süvār oldı-ki ulular andan destān ėderlerdi bu vechle dönerdi gerdān-ı sipihr Sāma ve Zāla luṭfla mihr (24) gösterdi ḫūblıġından müteḥayyir ḳalurdı er ü ʿavrat çün görelerdi yöresine üşürlerdi temāşāya ki ḥaṭṭā yüzi üstinde (25) aḳ gül ḳızıl yaşdanmış gibi görinürdi her kim yaḳından ıraḳdan görürdi gümān müşg ėderlerdi ol ḫod kāfūr ėdi-ki **[38b]** (1) bitmişdi müşg yėrine gülberg-i terüñ üstine kāfūr-ı ḫuşk şöyle-idi ki bir gün tedbīr eyledi tā pādişāhlıġından ayaḳ depredüp (2) bir yaña av ṣūretinde seyrān eyleye anlaruñla ki dün gün ṣoḥbetde ve āyīnde bile-y-di bir nėce bahādırlarla yaraḳ görüp Hindüstān (3) ṭarafına niyyet ėtdi ki Kābil ve Keşmīr Murġ Māyda āşikār nihān ṣorup isteyüp ne var-ısa ʿacāyib ü ġarāyib göre bile ḳaṭārları-y-la (4) develer ve atlar ve ḳatırlar serā-perde ve çadırlar ve otaḳlar bezm ālātı ve rezm esbābı her yėrde ḳonup meclis ḳurup şarāb u ḫōn döşenüp sāzende (5) vü güyende raḳḳāṣlar ve deffāflar getürüp yėmek içmekle rūz-gār ḳāʿidesince renci baġlayup genci açmış seyrle ḫandān u şād-mān (6) Zābilden Kābile geldi bir nām-dār pādişāh vardı adı Mihrāb zeber-dest gencle ve maḳṣūdla kām-kār ḳāmetde bir serv-i āzād (7) mānendine yüzde bahār rengine ʿāḳiller göñüllü ve civān-merdler ḫulḳlu her yıl

Sāma sāv vėrürdi ki ṭurışmaġa ḳuvveti yoġdı (8) Kābil anuñ ḥükminde Ḍaḥḥāk-ı Tāzī aşlındandı çün Destān-ı Sāmuñ geldüginden èşitdi Kābilden yaraḳ görüp bindi (9) ḳarşuladı firāvān genc ve geyimlü atlar ve ḳullar her birinüñ elinde ṭabaḳlar-ıla incü yāḳūt müşg ʿanber aṭlas u kemḫā vü ḳadīfe bir tāc (10) ṭolu gevher şāh-vār bir ṭavḳ zebercedle muraṣṣaʿ ve Kābilde olan ulular-ıla cemīʿ pīşkeşler bile ḳarşu geldiler çün (11) Zāla ḫaber eylediler ki Mihrāb şāh geldi ki seni ṭapulaya ve yüzüñi ḳāmetüñi görüp āferīn eyleye bu Kābil kişverinde pādişāh- (12) dur niṣārla ve pīşkeşler-ile ḳarşulayup çadırdan ṭaşra Zāl anuñ-ıla görişdi ve nüvāḫt ėtdi ḳāʿidece yėr eyleyüp (13) oturdı ḳuvveti varmadı ki muḥabbeti gönline yėr eyledi taḫt-ı pīrūze üstinde göñülleri açuḳ ve gözleri ṭoḳ bezm ālātın (14) getürüp ʿıyş esbābın müheyyā ėtdiler Mihrābuñ ḫalḳı daḫı Zāluñ leşker-gāhında ḳonup getürdiler ṣenā vü sitāyişle pīşkeşi (15) çekdiler Zāl aña ol Zāla tekellüf ḳılup luṭfla ve muḥabbetle āferīn ėtdiler ėkisi ḳadde ḳāmetde bī-naẓīr bilüde ve hünerde (16) kāmil bir pehlevān ḫōn döşediler geldi ferruḫ begler ve pehlevānlar ḳamu oturdılar ṣaġraḳ-dār cām leb-ā-leb bir nėce ki devri döndürdi (17) Zāl Mihrābı başdan ayaġa degdi kendüye dīdārı ḫoş gelüp muḥabbet bāzārı göñlinde tīz oldı dānişi ve rāyını (18) begenüp ėyitdi ol ana ki ṭoġurdı ol olmadı çün Mihrāb ḫōndan ḳalḳdı yüridi Zāl baḳdı yaraşıḳlu yüriyiş ve ziyā (19) yaġrın yāl görüp şöyle dėdi ululara ki bundan yaḳışaḳlu-y-la baġlansa olmaz kimse kemer ʿālemde bunuñ boyı-y-la ve yüzi-y-le (20) kimse olsa olmaz bu heybet ü heyāt bir kişi muḳābil gelmez ṣavaşda buña ulular içinde nām-dār pehlevān-zāde lāyıḳdur (21)

Rūẕābenüñ Ḫūblıġı ve Zāluñ ʿIşḳı

bir nigārdur cümle ḫūblar serveridür yüzi güneşden rūşen-terdür yañaġı rengi ve yüzi berg-i gül beyt (22)

teni başından ayaġa mānend-i ʿāc
yüzi gülistān dėyesin ḳaddi sāc

düşer süft-i sīmīne müşgin kemend
kemendüñ ucı ḫalḳa pāy-bend

(23) yüzi gül-nāra beñzer ve lebleri nār simīn yėrinde biteni ėki nār bil

ṣaçı Mūsīden vėrür yėdi nişān
aġzı ʿİsī sözin ėderdi beyān

(24) dişinüñ vaṣfın ṣorarlarsa nedür
utana pervīz dėyen aña ya dürr

gözinüñ nergis perestārı müdām
(25) ṣaçlarına müşg-ile ʿanber ġulām

yüzi ḫandān olur-ıdı ter-güle
zülfi ṭaʿna urur-ıdı sünbüle

[39a] (1) görse yüzin vālih olurdı melek
cūş ėderdi ʿışḳına māh-ı felek

ṭolu ārāyiş dāniş ü ḫavāstdan ėydesin (2) bir behiştdür Zāluñ göñli cūşa gelüp şöyle oldı ki ārām u ṣabrı gitdi ḥüsnle er bu vechle olıcaḳ (3) ḫūblıġda ḳızı kim bilür nėce ola dėdi ol gėce endīşe-y-le oturdı Zāl-ki görmedin andan ḫūb-ḫūr gitdi (4) derdle bir ṣovuḳ āh eyledi ki derdinden oturanlaruñ içi yandı çün ṭaġ başından tācın yalabıtdı cihānı (5) kāfūr gibi aḳ ėdüp açdı dīvān ḳapusın açdurdı Destān zerrīn-kemer erenler atlu atına binüp pehlevān ḳapusına geldiler (6) ṣaf bağlayup yaṣadılar ṭurdılar ṭaşra geldi Mihrāb-ı Kābil-şāh Zābil dīvāna ṭoġru çün bār-gāhuñ yaḳınına yėtdi (7) ḳapudan çağrışdılar ki yol ėdüñ hey ṣavıluñ pehlevānuñ ḳatına girdi Mihrāb bir dıraḫt gibi ki pür-bār-nev ola Zābilden (8) ne-ḳadar adlu begler varsa Mihrābuñ üzerine niṯār ṣaçdılar Zāluñ göñli şād olup anı ʿizzetle ol yıġnaḳdan yuḳaru geçürdi (9) ėyitdi dile benden ne dilersin kemerden ve ḳılıçdan taḫtdan ve tācdan ėlden ve günden beyt

aña dėdi Mihrāb ki ėy pādişāh
(10) ser-efrāz u pīrūz fermān-revā

benüm arzūm zamānda bir nesnedür ki ol sizüñ ḳapuñuzda düş-vār degül-ki şādlıġ-ıla benüm ḫāneme[76] (11) gelüp gün gibi rūşen ėdesin ṭapu ḳılalum ve niṯār getürelüm ḫiẕmet bāġınuñ[77] bārın bitürelüm çākerāne meclis eyleyüp bendegāne (12) yüz sürelüm bir nėce gün Kābil şarābın içüp Hindüstān güyendelerin diñleñ aña cevāb vėrdi Zāla bu rāy[ı] göñlüñden (13) gider ki senüñ ḫāneñe varmaġa baña maṣlaḥat

[76] / جانمه /
[77] / ياغنوك /

degildür bunı Sām ṭuyar-ısa begenmez ve şāh ėşidürse ḫoş gelmez ki biz süçi içüp (14) ve mest olup daḫı put-perestler evine varavuz böyle rāst degildür dīnümüzde ve ne ḫod vardur āyīnümüzde bundan ġayrı ne dėrseñ (15) revā görüp senüñ dīdāruñla şād olup ḳabūl ėderüz beyt

dėdi Zāla göñlinde nā-pāk-dīn
velī yüzine eyledi āferīn

(16) bu vechle çün sözlerin diñledi
gidüp ʿaḳl başından ḳatı ṭañladı

taḫt öñinden ḳalḳup ḫırāmān taḫtına āferīn eyledi yürüdi (17) anuñ mihri Zāluñ göñlinde ṭolu ol ḳāmet ü çengāl ü bāzū ve perr ü bāle ʿacebe ḳalup anuñ ḥüsnine ol serv boyına ve caʿd mūyına (18) Destān çün ardından yüriyişin gördi gerekince beglere bunı medḥ eyledi ol resme ki dīn ü hem yola yarar dil ḫod (19) anuñ vaṣfında kūtāh-ıdı öñden aña kimse ululardan naẓar ėtmeyüp delülerden ṣayarlardı dīnini ve āyīnini ḫorlayup çün (20) rūşen göñlini pehlevānuñ andan yaña kerem gördiler sözde ṣavda ulular daḫı bir bir ögmege başladılar anı ve hem perdesi ardındaġı (21) bālāsından ve dīdārından ve āhestelıġından ve ḫūblıġından ve şāyestelıġından Zāluñ göñli bu uġurda dīvāne olup ʿaḳl[ı] gitdi (22) ve ʿışḳ ferzāne oldı beyt

sipeh-dār-ı Tāzī ser-i rāstān
bunuñ üstine dėdi bir dāsitān

ki atam cihān içre cüftüm-durur
(23) ḫam çarḫ köhne nühüftüm-durur

gerekmez baña zen-ki raʿnā olam
bilüler içinde rüsvā olam

bu işe ṭutup peyveste göñlini (24) endīşeden Zāl ḫaste-dil oldı kendü fikrinde güft ü gū ėdüp ṭarlıġanurd[ı] ki bu sebebden nāmūsa şikeste ola dėyü bir (25) nėce gün bu ḥālle geçdi Zāl-ı Zerüñ başında görüp ʿışḳ odına cānı ve teni ṭutışdı şöyle-ki tütün āh ėdicek depesine **[39b]** (1) şöyle-idi ki bir gün Mihrāb Zāluñ ḳatına vardı yėdi içdi aḫşam olmadın dilinde Zāluñ vaṣfı ve göñlinde anuñ mihri (2) söyleni evine geldi anuñ mihri sitāyiş ėderdi anuñ bėlini ve yālini ḳaddini ve ḥaddini ṭurışını ve oturışını kendü şebestānına (3) girdi ve gülistānına teferrüc ḳıldı ėki gün yüzlü vardı eyvānında birisin duḫt-ı şekker-bā-senç ve biri Rūẕābe-yi māh-ruḫ (4) biri ʿavratı ve

biri ḳızı Mihrāb bunlaruñ-ıla göñlin açup biraz geldi ve uyandı bėzenmişler bāġ-ı nehār gibi başdan ayaġa pür (5) bā-reng ü nigār Rūẕābenüñ yüzine baḳup ḥüsnine ṭaña ḳaldı üstine Tañrı adın oḳıdı ki boy[ı] servdi ve yüz bedr (6) ėy ṣaçı ʿanberden başına külāh dībā giyüp egnine başı boynı gevherle pīrāste ḥūr-ı behişt gibi ārāste hoş-ābından lerze (7) vėrüp ʿunnāb-ı Sīnduḫt aġız açup söyledi Mihrāba ki bu gün tīz varduñ ve yine geldüñ nėceydüñ ʿişretde ve ṣoḥbetde ki (8) yavuz el senden ıraġ olsun nėce kişidür bu pīr-ser Sāmuñ oġlı taḫt ister veyā yuv[a] mı özler hiç ādemīlıḳ ḫūyı var mı ṭutumında (9) nām-dārlar izin izler mi beyt

aña dėdi Mihrāb zāde-ḫūy
ki ėy serv-i simīn bir māh-rūy

şöyle bil-ki dünyā içinde ser-ā-ser (10) nām-ver pehlevānlarda Zāl yüriyişin kimse yürimez ne Gürşāsb buña beñzer ne Sām-ı süvār anlardan yigindür eger kār-zār (11) ėde eli ve dizgini gibi naḳḳāş eyvānda nigār ėdemeye ne ḫod eyerde anuñ kimse bir süvār göre beyt

dile şīr-i ner ḳuvvete zinde pīl
(12) elidür seḫāvetde deryā-yı Nīl

eger bezm ėde zer-efşān olur
ve ger rezme gide ser-efşān olur

yañaġı rengin görürse ḳıza erġuvān
(13) güli yeñi yıl kendü uyaḳ ve devlet civān

beyt

eyerde biniş tīz-ceng ejdehā
ṣavaşda ṭurışdur neheng-i belā

(14) çalışda ḳarışdurucı ḫāk ḫūn
ėrişdüricek ḫançeri āb-gūn

pehlevānlardan kim varsa ḳatında birin erlikde anuñ öñine geçer (15) görmedüm hemān ʿayıbı oldur kim ṣaçı aḳdur ʿayıb isteyen ancaḳ aña ṭaʿn ėder ṣaçı aḳlıġı daḫı şol vechle yaraşur ki ėydesin (16) görenüñ göñlin alur çün Rūẕābe bu güft ü güy ėşitdi yüzi gül-nār gün oldı göñül Zāluñ mihrine boyanup ārāmı ve ḫoşlıġı (17) yüzi gidüp cānı oda yandı şöyle-ki Zāluñ yādından ve adından ġayrı gėce gündüz ol ayuñ söz[i] ṣavı yoġdı ne ḫoş dėmişdür (18) bu söz ki ata ki erenler vaṣfın söyleme ʿavrata

ʿavratlaruñ göñli dīv mekānına beñzer sözden olur derdi ve söz derdüñün dermānıdur (19) çün ʿaḳlı yėrine arzū ḳıldı daḫı dürlü oldı rāy u āyīn ve Ḫüdādan pür-derde ve tīre-revān düşüp sevgü göñlinde ve dilinde (20) Zāl-ı civān oldı bu ḥālle tā andan bir nişān belürdi ʿaḳlı yavu ḳılup ʿışḳa yaḳılurdı anuñ bėş Ḫıṭāyī ḫiẕmet-gārları vardı ki (21) hem ḳullıḳçısıdı ve hem kendü-y-le ġam u şādīde yārdılar bu şāyeste ḳullıḳçılara ėyitdi size gizlü işümi açsam gerek zīrā siz benüm (22) rāz-dārumsız hem ḫiẕmet-gārum hem ġam-güsārum siz var olup yıl on ėki ay taḫtla hem-rāh oluñ bilüñ pīşeñüz daḫı benüm ḥālümden (23) ve āgāh oluñ ki cūşān oldum şol gökler deñizi gibi ki mevci āsumāna çalar rūşen göñlüm Zāluñ mihri-y-le ṭolmışdur ki uyḳuda ve uyanıḳlıḳda (24) anuñ ḫayālinden ḫālī degilüm bir ḥālde ārāmum ve bir vechle bu ḳısmetde kāmum yoḳ hemīşe göñlüm anuñ mihri ġamında dün gün cānum çehresi (25) endīşesinde ne başda ʿaḳıl ḳaldı ve ne tende tüvān ėydesin ki bende fehm revān ḳalmadı sizden ġayrı kimse rāzumı bilmez **[40a]** (1) ve bilürse daḫı ḥālüme naẓar ḳılmaz derde dermān sizsiz yār mihribānsız şimdi size nėce peymān ḳılup ve bu işe gerek ne vechle (2) dermān ėdesiz eger bizüm rāzumızı atam āşikāre bile cānumuzdan bizi tār [u] mār eyleye şimdi bir çāre ėtmek gerek cānumı ve göñlümi (3) ġamdan ḳurtarmaḳ gerek bunlara ʿaceb geldi ol söz ki yaramaz iş vāḳıʿa olurdı ulu ṣoydan ve begler ḳızından dīv gibi yėrinden (4) ṣıçrayup hep ḳatı cevāba başladılar ki ėy cihān bānūlarınuñ efseri ulular ḳızınuñ ser-efrāzı ve serveri ögilmiş Hindüstān ve (5) Çīnde būtlar içinde yāḳūt-ı raḫşān miṣāli ne ḳaddüñ gibi çemende serv ṭalı ne ḥaddüñ gibi semende renk ḫayāli yüzüñe nisbet-i ḫurşīd (6) māh zülfüñüñ rengi gibi müşg siyāh olmaya senüñ ṣūretüñ miṣālini Ḳannuçdan ray ḫāver sulṭānına tuḥfe gönderür senüñ ḫod gözüñde (7) şerm ve ḳatuñda arzūm yoḳdur bir kimse-ki göñülden atası yabana ṣala sen dilersin getürüp baġruña başasın ḫalḳ içinde nişānlu (8) olup ṭaġda ḳuş beslemiş ola kimse anadan pīr ṭoġmadı ve ol ki ṭoġdı anuñ ṣoyı ḳopmadı işbu ėki süd ḳoḳar ḳırmızı lebleri-y-le (9) ʿaceb ola eger pīr ṭaleb ėdersin cihān ser-ā-ser senüñ mihrüñle pür ve eyvānlarda senüñ çehreñüñ naḳşı maṣtūrdur saña bunuñ gibi (10) rūy bālā mūyla dördinci ḳat gökden arzū ḳılalar bu ıḳlīmde daḫı nėce ulular vardur ki taḫt u tāc u külāh u sipāh (11) ilerüdür ḫāḳān-ı Çīn gibi ve Rāy ki Hindüstān serveridür ki bunlaruñ ʿadlı-y-la cihān münevverdür bularuñ birisin bir kezin (12) eyle ki atañ saña ėşidicek āferīn ḳıla bu ʿazīz zār u ḫor eyleyüp söyleme anı ki Tañrı ve ādem begenėcek degül çün (13) Rūẕābe bunlaruñ sözlerin ėşitdi od yėlden gizlenür gibi cigerinüñ odı ölçerdi ve dutdı yüzin döndürüp ve gözlerin (14)

yumup ġażabla ṭutup bunlaruñ yüzine bir ḥayḳırdı andan ṣoñra ḫışmla yüzin burtarup ve ḳaşı ḳarağı çatup şöyle dėdi-ki (15) sizüñ bu ḫām sözlerüñüz ṣavaşduġuñuza degmezdi benüm göñlüm çün sitāreden tebāh oldı ne ėydivėrür aña şimdiden (16) gėrü ḫurşīd ü māh egerçi kilden gül zībā-terdür illā güle naẓar ėtmez ol-ki kil ḫordur kimüñ ki cigerine sirke dermān ola (17) eger bal yėyürler ziyān ėde beyt

ne Rāy gerekdür ne ḫāḳān-ı Çīn
ne ḫod tāc-dārān-ı İrān-zemīn

ne māh iş ėdinürem ne (18) ḫurşīd cüft benüm ol gerekdür ki cüftüm ola nühüfte benüm işüm ve yārum cihānda Sām oġlı Zāl gerekdür ki ṣīrāne bāzūları (19) vardur ve merdāne ḳadd u bāli benüm gövdemde cānum gibidür gerekse pīr olsun gerekse civān yaña anuñ mihrini göñül (20) görmedin ḳabūl ėdüp dostlıġı istemekle ṭutdı ben anı severem yoḳ ki mūy ve boy hünerdür maḳṣūdum nedür arzūyı (21) ḳaravaşlar bu kez rāzını añladılar ėşitdiler dil-ḫaste āvāzını ʿöẕr dileyüp çaġrışdılar ki biz bendeler göñülden saña mihribān (22) ve perestendeyüz dė imdi ne fermān ėdersin ki senüñ buyruġuñda ėyülikden artuḳ nesne yoḳ gelmez birisi anlardan ėyitdi (23) ėy serv-ḳadd ḥāżır ol-ki kimse bu sırdan āgāh olmasun ḫayr u şer nīk bed ʿaḳıl yaradılmışdan senüñ rıżāñ olup (24) yüz biñ bizüm gibi saña fedā olsun beyt

ėki nergisüñ ḳābili şerm ola
yañaḳlar ṭolu reng āzerm ola

(25) eger cāzūlıḳ ögrenmek gerekse bend ü efsūnla gözler baġlamaḳ uçalum ḳuşla ve cāzū olalum bilelüm ve çāre istemekde āhū olalum meger **[40b]** (1) şāh[ı] māh ḳatına getürüp anuñ naẓarında pāy-gāh bulavuz laʿlīn lebini Rūẕābe pür-ḫande ḳılup muʿaşfer yañaġını bendeye döndürüp ėyitdi (2) anlara ki şimdi ḫoş söyledüñüz budur āyīn ve budur rāh ki eger cehd ėdüp bu işi bitüresiz bir dıraḫt-ı bülend diküp bāra yėtüre (3) siz ki her gün yāḳūt vère bārını dėrüp ele getüresiz ki her gün ḳaravaşlar bunuñ ḳatından ṭurup ol bī-çāreler çāre ėtmege yüz (4) ṭutdılar ṣaçları ucını gül-ile pīrāste ėdüp Rūmī aṭlaslar giyüp ārāste oldılar her dürlü būy ve rengle bėzendiler ḫürrem bahār gibi (5) bėşi bile gitdiler tā ırmaḳ kenārına gelüp her yaña gezdiler ve gül dėrdiler yüriyerek tā serā-perdenüñ berāberine geldiler ṣunuñ bu geçesinde (6) ol ḳaravaşlar hem gül dėrerlerdi ve hem destān ėydürler ırmaḳ kenārı nergis ve benefşe ve nev-bahār yañaḳları gülistān kenārları gül-zār (7) yüce taḫtuñ üzerinde Destān otururken baḳdı bunları gördi ṣord[ı] ki bu gül dėrenler kimdür şöyle dėdiler pehlevān ki Mihrāb (8) nām-dār serāyından ḳaravaşları gülistāna göndermişler māh-ı

Kābilistān çün ėşitdi Destān göñli ḳopdı ġāyet muḥabbetinden yėrinden (9) ṭurdı bir ḳullan şitāb ėdüp ṣalını ṣalını ṣunuñ bu kenārına ṭutup yürüdi perī çehreler ḳarşusına ki geldi Zāl silāḥ-dārdan (10) yay alup perr ü bāl açdı yayan avlayuraḳ ṣuda bir nėce ördek gördi bir oḳ gizleyüp yaya oġlan eline vėrüp cihān pehlevān (11) ele alup gizledi ṭurdı ṣudan ördek uçduġı gibi ivediylen bir tīr-i ḫadeng çarḫa sürdi ḳanat ḳaḳup degdügi gibi birini (12) urdı başı kesilüp gövdesi ol geçeye düşdi ḳanı ṣunuñ yüzini lāle-gün eyledi ġulāma Zāl buyurdı ki ol yaña geçüp ol (13) başsuz ḳuşı al gel gemi-y-le geçüp bu ay yüzlü oġlan ol gün yañaḳlu dilberler ḳatına yėtdi beyt

(14) ḳula ṣordı bunlar ki ėy pehlevān
bize söylegil söz açup zebān

ki ol şīr bāz[ū] vü pīl-ten
nöker midür ya şāh-ı encümen

(15) ki bu resmle açdı şast-ı kemān
ne çalar anuñ öñinde bed-gümān

görmedük bundan yeg süvār ki yaya oḳa bu vechle (16) cüst ü kām-kār ola perī-ruḫ dudaġın ışırdı ki epsem şāhı bu resme añma beyt

şeh-i Zābilistān u ferzend-i Sām
(17) ki Destān oḳır pādişāhlar be-nām

eger cihānı bütün gezerse bir kişi görmeye bir bunuñ gibi nām-dār ḳaravaş gelüp bu oġlana ėyitdi (18) iken daḫı bolca mübālaġa ögme bir māhī var Mihrābuñ serāyında senüñ şāhuñdan ḥüsnde on derece artuḳ ḳāmeti sācdur ve (19) çeşmi ʿāc başında Tañrıdan bir müşgīn tāc gözleri dijem ve ḳaşları ḫam sütūnı ėki ḳaşınuñ simīn ḳalem beyt

(20) aġız ṭarlıġ-ıla dili mest-mend
ser-zülüfdür ḫalḳa pāy-bend

ėki fitne pür-ḫ̤āb pür-āb rūy
yañaḳlar ṭolu lāle vü müşg-mūy

(21) nefese meger ṭudaġında rāh yoḳdur cihān yüzinde ḫod anuñ gibi māh yoḳdur beyt

mihri lāle baġrına ururdı dāġ
(22) yüzi māha şemʿdi şemse çerāġ

yañaġı tābına dėmezdi āfitāb
deşne-y-di laʿline dürr-i ḥisāb

yüzinüñ tābı bile ol dil-firūz
(23) Sistānı ḳılmışdı nīm-rūz

gözlerinüñ siḥri-y-le ol dil-sitān
Sistānı ḳılmışdı Bābilistān

naḳş-bend fıṭrat olalı āşikār
(24) görmemişdi kimse anuñ gibi nigār

ḳaravaşlar her biri āşikāre ḳamu vaṣf ėderlerdi ki böyle ḫūbdur ol nigār tā bu çāre-leyin ol leb-i (25) laʿl-famı meger āşinā ėderlerdi Zāl-ı Sāmla beyt

ėyü lāyıḳdur ger ola
ki Rūẕābe vü Zāl hem-ber ola

[41a] (1) çün bulardan bunuñ gibi söz ėşitdi ġulām güldi ve dė[y]işlerin ėşitdi beyt

daḫı bunlara dėdi ol ḫūb-çihr
(2) ki ḫoşdur bir arada māhla mihr

velī söylemek olmaz kimse bu sözi gāh ola ki arġa ṣu gelmez ola ulaşmaḳlıġa çün cihān (3) rāy ḳılmaġa başladı pes muḥabbet her kişinüñ göñlinde yėr ėtdi dilāver ki cüftden perhīz ėde gerek geñezligle iken daḫı (4) ḳısuya girmeye cehd ėde tā aṣla ḳızı olmaya meger olup bir kimseden başına gelmeye serzeniş ki böyle dėdi cüftine bāz-ner (5) çü yumurtaya oturup yayd[ı] perr eger ḫāyeden çıḳa dişi görem pes öz ḫāyemi ıraḳdan ayıram bunlardan çün ḫandān olup oġlan (6) gėrü döndi pes andan Zāl nām-dār ṣordı kimdi ki senüñ-ile anda eglenüp gizlüce söyleşdi bir bir baña dėyivėrmeñ (7) gerek ki anuñ sözinden şād u ḫandān olup güşāde-ruḫ ve sīm-dendan olduñ ne ėşitdiyse ġulām bir bir pehlevāna ėydivėrdi (8) şādīden Destānuñ cānı ve göñli feraḥlandı bu māh-ruḫ oġlana ėyitdi ki var anlara ėyit ki bu gülistāndan bir zamān gitmek (9) meger gül-ile bile bāġdan gevher ėledesiz ėki kise altun aḳça istedi ḫazīneden on dāne yāḳūt-ı raḫşān bėş altunlu (10) kemḫā buyurdı-ki kimse ṭuymasun pinhān bunı anlaruñ ḳatına ėledüñ biraz gitmesünler serāya ki anlar gele peyġāmum var gönderecek (11) vardılar būt-ruḫlara pencine daḫı degürdiler bu bezler-ile genci

ve zenden ṣoñra genc ü hüneri peyġāmını dėdiler Zāl-ı Zerüñ ḳaravaş (12) bu oġlana ėyitdi her giz söz gizlü ḳalmaz meger ol-ki ėki kişi arasında ola üç kişide sır ṣaḳlanmaz dörtde ḫod bir maʿfilde (13) gibi söylenmişdür şimdi dön var ėyit ki pehlevāna ki ėy ḫıred-mend rūşen-revān şöyle bilgil ėy şāh-zāde (14) eger sözüñ varsa nihānī bize yüze yüz dėmek ḫoşdur ḳaravaşlar biribirine dėdiler ki duzaġa[78] düşdi şīr-i ner şimdi murādı (15) Rūẕābenüñ ve maḳṣūdı Zāluñ yėrine yėtdi ve ḫūb-düşdi ḳāl geldi ḳara gözlü ġulām bunlaruñ sözin ėydivėrdi (16) bir bir tamām Destāna ki ḳaravaşlar buña uġrılayın dėdiler Zāla āşikār eyledi çün oġlandan ėşitdi şāh-ı Zābil sürdi (17) sipeh-dār Kābilüñ bāġına geldi ṣalını bulını gülistān içinde māh-ı Kābilistān ümīdine perī-yüz gül yañaḳlu ṭırāz-būtları (18) ḳarşu gelüp öñine baş ḳoyup ṣenā vü āferīn ḳıldılar sipeh-dār bunlaruñla söyleyüp ol gül-endāmuñ bālāsından ve dīdārından (19) güftārından ve girdārından rāyından ve ʿaḳlından ṣordı tā göre kendü ṭabīʿatına muvāffaḳ gelür mi ėyitdi (20) ser-ā-ser baña ṭoġrısı neyse ėydivėrüñ egrilik olmasun sözüñüzde ṣaḳınuñ eger rāstlıḳda bulınursañuz benüm ḳatumda (21) yüz suyı ḥāṣıl ėdersiz ve ger yalandan eger bilüñden bir şemme gümān ėdersem sizi pīl ayaġı altında ḫurd ėtdürürem lāle- (22) ruḫlaruñ ḳorḳusından beñzi gidüp senderūsa döndi zemīn-pūs ḳıldılar ėyitdiler andan cihān içinde ṭoġmadı ve ṭoġmaya (23) ulular arasında Sām nām-dār gibi ve ol yüzlü ḳāmetlü pehlevān göñli ve bilüsi ve rāy-pāk er daḫı senüñ gibi ėy pehlevān-ı dilāver (24) bu berz ü bālā ki sende var ve bu bāzū-yı şīrāne hemān mey ṭamar dėyesin rūyuñdan ve ʿanber ḳoḳusı gelür būyuñdan üçinci daḫı (25) Rūẕābe ḫūb-ruḫ gibi bir serv-i simīn durur pür-reng būy

başından ayaġa gül-ile semen
sehī serv üzere Süheyl-i Yemen

[41b] (1) ki ol künbed-i sīmden tā zemīn ṣallanurdı gülden kemend-i kemīn yāḳūt zümrüd-ile dökilmiş ʿanber ü müşgle başı bükülmiş beyt (2)

ser-zülüf caʿd-ı müşgīn zırh
bıraḳmış dėyesin küre-ber-küre

[78] / دراغا /

eli barmaġı bir gümişden ḳalem
aña müşgle eylemiş yüz raḳam

(3) yazamaz bu naḳşı būt-ārā-yı Çīn
buña aylan gün ėder āferīn

Zāl ḫiẕmet-gāra şīrīn sözlen ve nerm āvāzlan ėydür ki şimdi (4) çāre nėcedür aña ėrem-ki baña ėydivėr ki benüm dil ü cānum anuñ mihrle pür oldı ve arzūm çehresi görmekdür ḳaravaş ėydür ḳaçan buyurursañ (5) varayum ol sehī ḳaddüñ serāyına degin cihān pehlevānuñ ferḫunde rāyından ve güftārından ḫūyından dīdār-ı rūşeninden her vechle (6) söyleyüp gönlüni ḳoparalum hemān bizüz ol ortada bī-gāne yoḳdur müşg bu başını dāma bıraġup lebini Zāluñ lebine ėrürelüm (7) meger pehlevān bir kemendle ḫırāmān ol bülend serāyuñ dīvārına gelüp küngüreye ḫalḳa ṣalup arslan ḳuzı şikārından şād (8) ola andan göresiz ḫoş gelür mi size ve bu sözlerden gönlüñüz şādān olur mı beyt

eger burca çıḳarsa Zāl-ı Sām
(9) bu duḫt-ı Mihrāb ola şād-kām

bular gitdi Zāl gönli şād u künd ü ferruḫ gėrü döndi çün ḫūb-ruḫlar serāy ḳapusına yėtdiler (10) her birinüñ ḳoynı ve ḳoltuġı ṭolu ellerinde birer şāḫ-ı gül-deste ḳapucı bunları görüp ṭaraldı ve ḳatı ḳaḳıdı ilendi dilin güstāḫ (11) ėdüp bunlaruñ-ıla ṣavaşa başladı ki vaḳt ḳapudan çıḳarsız ki ʿaceblerem ki siz ḳanda gidersiz ve ne ėdersiz bunlar cevāb vėrdiler nāz u (12) şīve-y-len ki n'olduñ niye ḳaḳarsın ve ilenürsin bugün daḫı bir dürlü gündür gülistān yolında āḫir azġun dīv yoḳdur yaz geldi (13) yėrden şāḫ-ı sünbül ḳoparup gülistāndan gül dėrerüz dizdār ol yañadan ėşidüp ėydür bu güni evvelki günlere ṣayup şimdi (14) öñden ki gibi gezmek olmaz bunda leşker gelüp Zābilistān şāhınuñ perdesi ṭutılmazdı görmezmisiz ki şāh-ı Kābil (15) her gün dünleden ata binüp anuñ dergāhına gider ki biri biri-y-le ḳatı dostdur varmaḳdur ve gelmekdür her gün eger sizi (16) şöyle görürse gül elüñüzde gürzle ṭopraġa berāber eyler daḫı ėtmeñ böyle eyle olsun dėyü serāya girüp ay yüzlü ḳatında (17) ne ėşitdilerse bir bir ḫaber vėrdiler münevver oldı göñül Rūẕābenüñ mihrle ol ümīde ki yārinüñ çehresine ėrişe ḳodılar (18) gevheri ve kemḫāları öñinde ṣordı Rūẕābe ėyüden yatludan ki nėce oldı işüñüz Sāmuñ oġlı-y-la görmegi daḫı ėyü midür (19) yoḳsa ırāḳdan ėşitmegi hemān perī çehreler māh-ruḫ ile söze maḥall buldılar bėşi

daḫı söylemege şitāb ėtdiler ki Zāl ol (20) cihānuñ pehlevānı āyīnde ve ferrde anuñ gibi olsa olmaz beyt

bir er baḳasın ḳadde serv-i sehī
yüzinden aḳar ferr-i şāhen-şehī

(21) hem yüzinde reng būy var hem üzerinde ferr-i şāḫ bir serverdür bėli ince ve yaġrını yaṣṣı beyt

ėki göz ėki nergis ḳayr-gūn
(22) ṭudaḳları laʿl u yañaḳları çü ḫūn

ḳarusı eli ėydesin şīr ü ner
ner uyluḳlu bil-ki dil ü şāh-ferr

başınuñ ṣaçı ser-ā-ser aḳ ʿayıbı (23) oldur hemīn daḫı ṭaʿn ėtmelü degil ol pehlevān-ı cihānun zülfi ucı simīn zırh gibidür ki gül erġuvān üstine düşmiş sen ėydesin-ki (24) eyle olduġı ḫoşdur eger eyle olmasa muḥabbet düşmeye-y-di beyt

yüzüñ görmege aña vėrdük nüvīẕ
gėrü döndi bizden göñül pür-ümīẕ

(25) şimdi mihmānuñ yaraġına çāre eyle ve buyur ki ne vechle aña ḫaber ėdelüm şöyle dėdi ḳaravaşlar ki māh-ruḫ bir dürlü daḫı olmışsız **[42a]** (1) ṣanuda ṣaġınçda hemān Zāl daḫı ki murġ-perverdedür şöyle pīr-ser ve pejmürde-y-di benüm yañaḳlarumı sözle öñinde bėzenüp andan bahā (2) {andan bahā} istedüñüz beyt

bilür çü būy-ı gül erġuvān
sehī ḳadd u zībā-ruḫ u pehlevān

bu sözle ṭuṭaġı pür-ḫande-y-di
(3) yañaġı çü gül-nār zībende-y-di

ėydür tīz müjde-içün anuñ ḳatına varup söyleñ ve sözin ėşidüñ ki maḳṣūduña ėrdüñ yaraḳlan- (4) gil ki bir māh-rū nigār göresin cāriye ėydür Rūẕābeye şimdi çāre eyle ėrişmege tedbīr gör ki murādı müyesser eyledi bu işüñ (5) serencām in-şā’Allah ferḫunde ola Rūẕābe ṭurmadın ḳayd görürdi ḫalḳdan nihānī bir evde vardı ḫürrem bahār gibi ulular çehresinden (6) pür-nigār Çīnī dībāylan döşeyüp zerrīn ṭabaḳlar yaṣadılar müşg [ü] ʿanberi biri birine ḳatup zümürrüdi ve ʿaḳīḳi aña (7) dökdiler şīşeden bādīlere gül-āb ṭoldurup pīrūze ve altundan cāmları içine ḳodılar bir yaña dikdiler benefşe gül nergis (8) erġuvān bir kenāra ṣaçdılar semen-şāḫ u sünbül daḫı zaʿfrān ol ḫurşīd-rū ḳızuñ evinden būy-ḫoş ḫurşīd[e] ėrdi (9) beyt

güneş çarḫda ölicek

ḳapuyı bağladıyu ėrdi kilīd

perestende sürdi Destāna ki iş bitdi yaraġuñ (10) ile dostāne gel

Zāl ve Rūẕābe Buluşduġı

şöyle ki maʿşūḳın ister ʿāşıḳ sipeh-dār serāya doġru sürdi (11) ḳolında ṣādıḳ çün refīḳ oldı muvāfıḳ ḫilāf ortadan gidüp bir oldı maʿşūḳ ve ʿāşıḳ dīvāruñ dibine ėrdi Zāl-ı dilīr (12) ṭam üstine gelüp baḳdı dil-dārını aşaġada gördi üstine gelüp siyāh çeşm ü gül-ruḫ geldi ṭurur ṭamda bir serv (13) gibi ki başında māh tamām ola beyt

ıraḳdan çü Destān-ı Sām-süvār

gözikicek ol duḫter-i nām-dār

(14) ėki bīcādesin açup ol serv-i āzād dėdi şād geldüñ ėy civān-merd şād beyt

selām-ı cihān-āferīn olsun

(15) cihāndan saña āferīn olsun

perestende ḫandān ola göñli şād

anuñ gibisin sen ki ol ḳıldı yād

bu resm-ile (16) perde-serāydan buña ol ḫüsrevānī ayaḳlaruñuz rencīde oldı sipeh-dār ki bu vechle āvāza ėşitdi degdi ol gül (17) yüzlüyi gördi beyt

ki ṭam ol gevherden olur tāb-nāk

ḳızuñ yañaġı ḳatında yāḳūt-ḫāk

cevāb eyle vėrdi ki ėy ḫūb-çihr

(18) selāmuñ ben ėdeyüm duʿāñı sipihr

nėce günler ki yüzümi göge ṭutup āh u fiġān ėder-idüm ve Tañrıya yalvarurdum (19) ki ėy Ḫüdā-yı cihān baña bir kez yüzüñ göstere-y-di āşikāre bu ḫūb-güftār ve nāzik bi-ḥamdülillah (20) ki şimdi şād oldum āvāzuñ-ıla dīdāra daḫı yaḳın yol bulmaġa bir çāre eyle ṣorasın sen bārūda (21) ve ben yėrde perī yüzlü söyledi ve pehlevān ėşitdi başdan gīsū-yı gül-bārın ve aġdup beyt

(22) açar bir kemendle servle bülend

ki olmaya ol resmle miskīn kemend

ḫam-ender-ḫam mār-be-mār-ber
gümiş ġabġaba nār-ber-nār-ber

(23) uzadup ṣaçın yaṣdanup küngüre
dėdi dilde Zāl ėy kemend-sere

gėne ün eyledi (24) Rūẕābe ki ėy pehlevān-zāde gürd ü dilīr ṣaçı şimdi tīz ṭaġıdup bėlüñe baġla keyānī ceng urup pehlevānī (25) ḳarularuñ ṭolaşdur bu gīsūmuñ bir yanına yapuş ki senden ötürüdür bu sāc ya ulaşdurmaġa dermān ḳıla veyā yoluñda **[42b]** (1) çār[e] ola naẓar eyledi çün Zāl ol māh-rūyuñ yüzine ʿacebe ḳaldı bu būy mūy beyt

bu miskīn kemendüñ ucını ḳıld[ı] pūs
(2) ki ėşitdi āvāzın būs ʿarūs

şöyle cevāb vėrd[i] ki bu tāze degildür bunuñ gibi günde güneş rūşen olmasun ve bunuñ bir ḳılına (3) noḳṣān ėrüren ʿālemde gülmesün ki ben ölümi ḫayrlıġla cāna urup bu ḫaste göñlüme tīz peykān ėrürem beyt

(4) ġulāmuñ kemendin alup ḳıldı ḫam
ėdüp pīç ü degdürdi urmadı dem

başı küngürenüñ ḫalḳasına düşüp yapuşdı aşaġadan (5) yuḳaru çıḳdı çün ser-efrāz ṭam üstine çıḳup ṭururdı perī-rūy öñinde baş ḳoyup āferīn ḳıldı beyt

(6) dutup ol zamān dest Destān be-dest
ėki bile döndi mānend mest

aşaġa ėndi kāḫ-ı bülendüñ ṭamından elinde dest (7) şāḫ-ı bülend bu zer-nigār evden yaña yüridi ol meclis-i şāh-vāra geldiler ki bir behişt ėdi bėzenilmiş pür-nūr ḳullıḳçılar ḳarşu- (8) sında ve öñinde ḥūrī Zāl ʿacebe ḳalmışdı anuñ rūy u mūyına bālāsına ve ferrine bilezük ve boġmaġ ve küpe-y-le ol nigārın (9) bėzenmiş gevher ü aṭlasla bāġ-ı bahār gibi beyt

ėki yañaġı lāle-zār çemen
ser caʿd-zülfi şiken-ber-şiken

hemān Zāl şāhāne (10) ferrle bu māhuñ yanına oturdı yāḳūt-ı raḫşāndan başına bir tāc giymiş ve bir altunlu deşne ḫamāīl ṣalmış oġrılayın naẓarı (11) bunda olup Rūẕābe ṭurmadın degerdi beyt

her kim bir kez gördi ol dilberi
cān olurdı vehm andan dil beri

(12) ġamzesi oḫ ḳaşı yay zülfi kemend
her zırhda misk-terden nėce bend

yüzi cennet ḳāmeti ṭūba-ḥırām
ṭuṭaġı kevṯer sözi şīrīn kelām

(13) hem leṭāfetde lebi laʿl-ıla nāb
hem ṭarāvetde dişi dürr-i ḥisāb

çün ṣabā zülfine ḳılurdı güẕer
ṭoldururdı bāġ içini misk-ter
(14) ṣaç şeb-gūn yüzidür gündüz miṯāl
ṣunʿ işidür düşmüşdi ẕül'l-celāl

zülfine reyhān anuñ ḥayrāndı
vaṣl-ı rūḫa rūḫla reyhāndı

(15) lāle yüzi muṣḥafından bir varaḳ
gül ḥayāsından anuñ ġarḳ-ı ʿaraḳ

gözi efsūn ögredürdi bābla
siḥri bilür-idi cümle bābla

(16) işbu resme ḫūbdı mührüñ ḳızı
dilde henüz söylenürdi sözi

ol şāḫ u bāl ol ferr ü perze ki eger gü[r]z uraydı ḳayayı ṭopraḳ (17) ėderdi bir zamān aralıḳda şarāb u būse kenār oldı meger arslan ki ḳulana pençe ildürmekden ḳayar-ıdı beyt (18)

sipeh-dār dėdi buña rū-be-rūy
ki ėy serv-i simīn-ber ü müşg-būy

Menūçihr eger ėşidürse bu işe rāżı olmaz hemān Sām-ı (19) nerīm[ān] daḫı ḫurūş ėdüp baña bunuñ-çün başı ḫışmla pür-cūş olacaḳdur velīkin sermāye cān u tendür ḳamu ḫor ṭutup kefen giyem (20) ḳabūl ėtdüm dāver-i dād-gerden ki her kez senüñ peymānuñdan geçmeyem varam Ḥaḳḳ ileyinde niyāz eyleyüp ʿābidler gibi ayaġa ṭuram namāz eyleyem (21) meger ki ol Sāmuñ ve şāh-ı zemīnüñ göñlini yuya ḫasm-ı bī-kār u kīnden cihān-āferīn güftümi ḳabūl ėde meger āşikāre cüftüm (22) olasın aña

dėdi Rūẕābe ki ben daḫı şöyle ḳabūl ėtdüm dīn ü āyīn yaradan Tañrıdan ki kimse ḫākim olmaya yeri gögi (23) bėzeyen ṭanıḳlıġla pehlevān-ı cihān Zāl-ı Zerden ġayrı taḫt tāc mülk baḫt issidür muḥabbet her zamān biribirine artup ʿaḳl (24) gėrü ḳalup arzū ilerü gelmişdi bu vechle ʿıyş ėtdiler tā ṭañ yėri aġardı perde-serāy ḳapusında ṭabl u naḳāre çalınup çün boru **[43a]** (1) aġırdı pes ol māhla şāh esenleşüp dėdi beyt

ḳılup nergisini ėkisi pür-āb
dil uzadup ėyitdiler ėy āfitāb

(2) ėy ferr-i ʿālem daḫı bir zamān
n'olaydı bize vėreydüñ amān

meger bu ėki dīdār gözleyici derd-mendler dīdār ṣafāsından göñülde (3) ġam ḳomayalardı giryān u sūzān bārūdan kemendle ėndi Zāl-ı pehlevān serāydan geldi taḫta oturdı meyden maḫmūr olmış (4) ve būsdan mest çün ḫurşīd-tābān ṭaġdan baş ḳaldurup cihānı ser-ā-ser nūrla ṭoldurdı bahādırlar ve pehlevānlar bölük bölük (5) geldiler Destān nām-dār görüp selām vėrdiler ve döndiler sipeh-dār ḳıġırıcı gönderd[i] ki bil-ki ulunların ḳıġıra çün vezīrler ve begler (6) ser-efrāz bahādırlar ve ferruḫ pehlevānlar beyt

ḫıred-mend rūşen-revān oldılar
sürüp cümlesi ḳapuya geldiler

(7) aġız açup Destān-ı Sām lebini ḫandān ve göñlini şād-kām ol melīkenüñ göñlin ġaflet uyḳusından bīdār ėdüp cihān-dāra āferīn (8) eyledi dėdi Gird-gār-ı pāk ve ʿaṭā baḫşdan bizüm göñlümüz ṭolu ve ümīd ü dāddur fermānına ʿaḳıl ėrdügince nā-gāh ėdüp günāhdan (9) ḳorḳup ve baḫşāyişine ümīd eylemekdür anı ḥaḳḳınca ögmek ḳaçan olur velī gėce gündüz ʿaczle ḳul gerekdür ki ḳullıḳ ḳıla (10) beyt

yüridici gün üzere tābende māh
dile ėyülig-ile nümāyan-rāh

anuñ-ıladur ṭabaḳāt-ı eflāk (11) medārda ve anuñ-ıla ṭurur ṣafaḥāt-ı zemīn ḳarārda beyt

getürür yaz u güz ü yay u ḫazān
ḳılur ṭolu meyve-le dar rāz-dan

(12) yigit yüridür kāh bārnuñ būy
gehī pīr ėder aġarup rūy-mūy

anuñ buyruġından ve tedbīrinden kimse geçmez anuñ emrinsüz (13) yėr üstine ḳarınca başmaz beyt

ḳaçan-kim yaradıldı levḥ ḳalem
olacaġa cümle çalındı raḳam

(14) cihānda artmaġı cüftle eyledi ki yėrden artmaḳ bir vechle peydā olınmadı beyt

ki bir yoḳ meger ḳādir kām-kār
(15) ki aña ne cüft ü ne yoldaş var

daḫı ne yaratsa ėkişer ėkişer yaratdı gizlü nesneler bunuñ-ıla āşikār oldı yüce gökden (16) buyruġla söz gelüp ser-ā-ser ḫod dünyānuñ bünyādı üzerinedür zamāne ādem-ile ārāste olup andan ḳıymet bilür niʿmet (17) ü ḫavāste eger cihānda cüft olmaya-y-dı ḳuvvet ve tüvānālıḳ gizlü ḳalaydı ve daḫı neng üzerinedür dīn-i Yezdān degdüm (18) ve gördüm ki yigitde ne vechle yėrinde ḳıla ḥāṣa kim bir ulu ṣoy ola cüft olmayacaḳ bī-behre ḳalur ne ḫoş-durur pehlevān (19) civāndan ki ferzend rūşen-revān ola çün gidicek vaḳti yėtişe oġul dīdār-ıla bir yeñi rūz-gāra ėrişüp özi gidecek (20) ḳala oġlına nām ki bu Zāluñ oġlıdur ol pūr-ı Sām beyt

anuñla bėzene yine tāc u taḫt
ata adla bu ḳalan yüce baḫt

(21) ḳamu bu benüm dāsitānum-durur
gül ü nergis ü būstānum-durur

ki ḳabūl ėdi göñlüm Mihrābuñ ḳızını gözlerümden yaş sīl (22) olur anuñ derdinden ki bende ʿaḳl u ṣabr ḳalmayupdur ne dėrsiz bunuñ āḫiri nėce olacaḳdur dėmedüm kimseye bu ḥāli tā cān u (23) dile ʿışḳ eṣer ėtmeyince cemālinüñ ḫayāli ḫūb-ārām benden gidüp et ve deri nedür bıçaḳ süñüye yėtdi ḫāk serāy-ı Mihrāba mihrüm (24) düşüp bilesiz ki şöyle zemīn gerdān-ı sipihrüm-durur beyt

göñül duḫt-ı [Sin]duḫta olındı rām
ne dėrsiz buña rām ola mı Sām

(25) veyā ḳaḳıya mı Menūçihr şāh
yigitlik gümān ėde yoḳsa günāh

yönini dīne āyīne döndürüp çi uluca çi kiçi cüft ister olur **[43b]** (1) bundan ötürü ʿāḳil kişi ṣavaşup yoşımaz ki hem ʿayıb degildür hem dīn yolıdur şimdi bize mūbed-i pīş-bīn ve yavuz-rāy ʿāḳil (2) pāk-dīn ekābirüñ göñlinde söz bulanup dem-beste ḳaldılar ki şāhuñ göñli anlardan ḫoş degildi zīrā Ḍaḥḥāk Mihrābuñ dedesi- (3) idi

kimse açuḳ söz bu ḥālden söyleyemedi ki nūş zehrle berkimek revā görmezlerdi çün bunlardan Zāl nām-dār (4) bir vechle cevāb ėşitmedi göñli cūş ėdüp bir dürlü daḫı söyledi ki bilürem neden bu söze ṭurġursız anuñ-çün ki (5) endīşeme ṭaʿn ėdüp ėtdügüm tedbīri ḫorlarsız velī her kimse ki kendü işin begene gerekdür ki çoḳ dürlü serzeniş (6) ėşide baña eger bu sözde yol kestüresiz bu müşkil bendi ḥal ėdesiz ol işi ėdem cihānda siz ki daḫı kiçilere ulular (7) ėtmemiş ola ḫūblıḳdan ėyülikden ve doġrulıḳdan yaramazlıḳdan bir ḳılıca ziyānum olmaya ḳamu begler ve ulular aña cevāb (8) vėrüp maḳṣūdın ve ārāmın istediler ki biz saña berāberinde velī ʿacāyib işe fürū-māndeyüz bu tedbīrüñe ėy pehlevān (9) ululardan kimse ʿayıb görüp ṭaʿn ėtmediler ki böyledür artuḳ ve eger eksük ʿavratdan pādişāhuñ hünerine noḳṣānlıḳ (10) veyā ol-ki Mihrāb bu mertebede degildür uludur ve pehlevān sebük-māye degildür hemān oldur ki ejdehā gevherindendür (11) ne-ḳadar eger ʿArabistāna pādişāhsa eger şāh yaramaz gümān ėtmezse andan ṣoya aṣla neng ėreceklen degildür beyt (12)

murāduñ bunuñ-ıla ola tamām
ki bu dilüñe bulasın nām-kām

şöyle ki sen bilürsin rūşen-revāndur bir nāme yazmaḳ (13) gerekdür pehlevāna senüñ ḫod ʿaḳluñ bizden artuḳ ki revān gümānuñ be-endīş ü pür-dānişdür meger ol pādişāh ḳatına (14) bir nāme göndere anuñ rāyını gözleye Menūçihr daḫı Sām-ı süvāruñ sözin bu ḳadir işde bāşed ki şımaya sipeh-dār (15) yazıcıyı tīz ilerü ḳıġırup ne-ki göñlinde gizlü-idi açup ol nāmede söz yėrine gevher ṣaçdı

Zāl Sāma Nāme Gönderdügi

(16) beyt

buyurdı bize nāme ber-nām Sām
ser-ā-ser duʿā vü ṣenā vü selām

sözüñ evvelin āferīn eyledi
(17) aña ki āsumān-ı zemīn eyledi

ki ol ḳıla şādān u ol vėre zor
yüriden felekde meh ü neyyīre hūr

ḫüdāvend var u ḫüdāvend yoḳ
(18) ḳamu ḳullarıyuz anuñ az ve çoḳ

pes andan ola Sāma medḥ dürūd
ḫüdāvend-i şimşīr ü kūpāl ḫod

segirden atı ḳopsa hengām-ı gird
(19) bikrden ārī gelse vaḳt-i neberd

ḳoparan ḳatı yėl ṣavaş yėrine
bulutdan döken ḳanı yaş yėrine

yaraşdurıcı tāc u zerrīn kemer
(20) yaḳışdurıcı şehlere taḫt-ı zer

cihānı hünerlen ḳamu ṭolduran
hünerle hünerden boyın ḳalduran

Sām-ı nerrīmān gibi gürz-[d]ār olıcaḳ (21) cihāna ne geldi ne gele bir süvār daḫı ben anuñ kemīne bir ḳulıyam muḥabbetine cānumı ve göñlümi vėrmişem anadan ṭoġdum ol vechle (22) ki bilürsiz felekden baña ne ḥālle güçler ėrdi ata ʿıyş u şād-ıla kemḫā vü aṭlas içinde Sīmurġ ėletmişdi aç yalın (23) Hindüstān ṭaġında ol yuvada ḳalup nā-güzīr ḳandı emdügüm kim çün süd bulınmazdı göñlüm ġamm-gīn ve yañaḳlarum ber-mürde (24) ümīdüm hemīşe Sīmurġ ṭutmış niyāz-mend aña ki av ḳaçan götüre meger yavrularından geçerse beni daḫı aña evüm yuvaydı (25) ve ḳuş işüm eger anlardan ḥisāb ėdüp yüzüme baḳalardı zamāndan zamāna gözüme ṭopraḳ ṭolup derümi yėl üstinde **[44a]** (1) pāre pāre olup eyler-idi hemān baña Sām oġlı dėrler-idi Sām taḫtda ve ben nişīmde çün Tañrı şöyle yazmışdı çarḫ-ı gerdān (2) daḫı anuñ üzerine döndi şimdi ki yine ıraḳ ḳaldum bėcericiden beni şöyle besler meger rūz-gār kimse Tañrınuñ taḳdīrinden geçebilmez (3) eger uçup buluda çıḳarsa sende anı eger dişle kemüre dilīr er ki yarıla anuñ āvāzından post-ı nerre-şīr beyt

giriftār fermān-ı Yezdān ola
(4) eger dişi aġzında ṣaddan [artuḳ] ola

bir göñül yıḳıcı iş şimdi öñüme geldi-ki ėl içinde añmaḳ olmaz ata eger dilīrdür ve ger ner[re] ejdehā (5) ben ḳulınuñ sözin ėşidürse revādur ben Mihrāb ḳızından şöyle giryān oldum ṣanki tīz odda ḳarañu gėcelerde yılduzlar (6) benüm ėşüm ve şöyle

bilesin ki deryā dėdükleri kenāruma dökilen yaşumdur kendümden bir rence ėrüp dururam ki beni gören (7) yıġnaḳda özi göynür ve aġlar egerçi göñlüm bunca güce ėrdi ve derde uġradı senüñ buyruġuñsız dem urmazam ne buyurursa (8) şimdi cihān pehlevān ki bu zaḥmetle nėce renc-revān çekem sipeh-dār ėşitdi mūbedine dėdi ki her kim gizlü rāzın āşikāre (9) ḳıldı ḳabūl ėder her ne kim başına gelürse sipeh-dār ḫod peymānından degmede dönmeye bu işe meger destūr ola tā ben Mihrābuñ (10) ḳızını doġrulıġla āyīnle ve erkānla alup kendüme cüft ėdinem ata yādına getürem ger ol ki Tañrı teʿālā beni gėrü (11) kendüye vėrdi Elburz ṭaġından getürdügünde ėl arasında şu nevʿle peymān ėtd[i] ki göñlüñde senüñ bir vechle arzū (12) ḳomayam dilegüñde olam şimdi ʿālemde maḳṣūdum bu ve göñlüm buña baġlanmışdur dėyü bir cüst yigide vėrüp nāme üç (13) atla Sāma Kābilden gönderdi ėyitdi eger biri ḳalursa muḳayyīd olma bıraḳ bir laḥẓa eglenme birine daḫı binüp yolı (14) elüñe alup dün ḳatup bu resm-ile pehlevāna ėrince yüri çıḳdı Kābilden ol yigit şöyle yortma-y-la ki ėydesin (15) altında atı ḳuş gibi uçardı gėce gündüz tā Gürksārāna yėtdi Sām bir ṭaġda avlanı yorurdı tāzīler ve doġanları-y-la (16) kendü bir yüksek yėrde ṭururken ırаḳdan baḳduġı gibi gördi bunı şöyle dėdi ol yanında olan ulu beglere ve iş (17) görmiş pehlevānlara ki bir Kābilī pehlevān geldi yėlmeyle altında bir boz at var Zābilī Zāluñ ėlçişi olacaḳdur anuñ ḫaberin almaḳ (18) gerek hem ol sözde-iken atlu daḫı yėl gibi yėtegeldi elinde Zāl nām-dāruñ nāmesi ėndi yėr öpdi şenā vü duʿā ėtdükden (19) ṣoñra nāme vėrdi Sām nāme aldı ve ol ṭarafdan ḫaber ṣordı ėlçi daḫı bildügi gibi cevāb vėrüp Zāluñ peyġāmın ėrürdi (20) pehlevān avdan döndi geldi ordusına ḳondı ḫalvet ėdüp nāmenüñ mührin açdı Destānuñ (21) ser-ā-ser sözlerin oḳıdı beñzi oturduġı yėrde teġayyür olup ṭaña ḳaldı anuñ gibi arzū kendüye (22) ḫoş gelmedi daḫı dürlü ḫūy u rāy umardı şöyle dėdi ki uşda belürdi ol söz ki (23) anuñ gevherine yarardı çün besleyicisi yırtıcı ḳuş ola pes ol kāmil dil üstine gerekdür rūz-gār- (24) dan oturduġı yėrde melūl olup uzaḳ fikre düşdi ve endīşeye batdı eger dėr-isem bu fikr degil cāhıllıḳ (25) ėtme ʿāḳilāne depren Tañrı ḳatında ve ādem arasında daḫı and ṣımaḳ revā olmaya ve ger dėyem belī dilegüñ revādur göñlüñ **[44b]** (1) yine hevā ėderse ṭolaş bu ḳuş beslemişden ve ol dīvden düresin ne vechle döl döş ḳopa bu ḫālle fikirle melāletle (2) uyḳu başdı yatdı uyudı iş ki ḳula düş-vār u müşkildür ki göñli ḫaste ėder ve teni şikeste anuñ-ıla aydınlıġa ve geñezlige (3) döner āşikāre vü nihānī ki buyruḳ ḳıla Gird-gār-ı cihān çün uyḳudan uyandı bir direng eyledi ululardan ve mūbedlerden (4) müneccimler ve ḳāḍılardan yılduz ṣayıcı açdı bu rāzı

ki bunuñ ṣoñı neye ėrişür ėki ṣoy ṣu od miṣāli biribirine ḳarmaḳ (5) güçdür hemān tā ki ḥesāb güninde bunuñ-çün Ferīdūnla münāẓarası[79] olacaḳdur ḳalem ucını naḳş-ı ferruḫ ḳoyup eflākuñ (6) ve encümüñ seyrini ṣaʿd u ḥüsnini bu ṭāliʿ üzere ne gösterürse cevāb vėrüñ zīcler ve usṭurlāblar getürüp sitāre- (7) şināslar gün uzun arayup aḥvāli felek-i bülendin ve bulından ṣoñra şādān u ḫandān sevinmekle ilerü gelüp Sām-ı nerrīmāna (8) sitāre-şümar şöyle dėdi ėy pehlevān zerrīn-kemer saña müjde olsun ki Mihrābuñ ḳızı-y-la Zāldan ki ėkisi ferruḫ hemāl (9) olalar bu ėki gevherden bir pīl-i jiyān ṭoġup merdānlıġla bėl baġlaya şāhuñ taḫtını buluda ėrgürüp cihānı ḳılıç-ıla aġır (10) gürzle yuya andan çoḳ ziyān Tūrāna ėrüp ne-ḳadar ėyüligi varsa İrāna ola derd-mendleri rāḥatlıġa getürüp (11) eksüklik yolını ve ṣavaşuñ ḳapusına baġlaya andan pehlevāna ad ṣan artup buñ deminde İrānīlerüñ ümīdi ola beyt (12)

ol at üstine kim ḳıla ceng
görürse yüzin süre ceng-i peleng

baḫtlu ol pādişāh-ki anuñ zamānesinde taḫta otura çün (13) ėşitdi mühendislerden bu cevābı şād oldı ve anlardan minnet dutdı çün ḳorḳu umduġı yėrden rāḥatlıḳ ḫaberin aldı (14) bunlara girān altun aḳça baḫşīş ėtdi Zāluñ ėlçisin ilerü ḳıġırup anuñ-ıla her yañadan biraz söyleşdi ve ṣorışduġından (15) ṣoñra ėyitdi aña ėyitgil ḫūblıġla āhestelıġla ki bunuñ arzū ėtmeñüñ ve bu resme murād istemeñüñ yüzi yoġdı (16) velī çün ol and böyle-y-di pes bī-dādlıḳ ėdüp bahāne ḳılmaḳ olmaz ben şimdicek dünleden bu rezm-gāhdan (17) göçüp leşkeri İrāna çekem tā şehriyār-ı kām-kār görem ne buyurursañ bu dilegüñde ne revā görür ėlçiye biraz aḳça vėrüp (18) olmasun yatlu yaramaz söyleyesin dėyü gönderdi kendü leşkeri ol ṣavaşdan muẓaffer ü ḫoş-dil ṭutılan Gürksār- (19) ānlardan biñ ḳadar baġlatdı yayan sürdürdi dünüñ ėki baḫşında yazıda velvele ve ġulġule ḳopup deveci ve ḫar-bende (20) ve seyis āvāzı cihānı ṭutdı perde-serāy ḳapusında boru aġırup kös ü nefīr çalındı sipeh-dār İrāna ṭoġru ol yañadan (21) merdānlar şehrine yüz dutdı bu yañadan ėlçi yortma-y-la Zāl-ı ferḫunde ve baḫt-ı ḫuceste Zāla yėtdi ḫaberin ėşidüp anuñ Zāl Gird-gāra (22) āferīn eyledi ol şād-mān rūz-gāruñ baḫşīşine şādān-dil olup kendü ḳardaş yoldaşın oḫrayup oḫşayup (23) dervīşlere ve yetimlere ve ġarīblere altun aḳça üleşdürdi çoḳ āferīn ü şenā eyledi Sām-ı sipeh-dār ve ol kerīm sözlerle (24) ḫūb peyġāmına ne gėce uyur ve ne gündüz diñlenür ne şarāb içer ve ne ṣoḥbet eyler göñli cüftine arzū-mend olup ne

[79] / مناطرسی /

[45a] (1) söylerse Rūẕābeden söylerdi sipeh-dārla ser-vaḳd ortasında bir şīrīn sözlü açıḳ yüzlü ʿavrat vardı peyġām getürürdi (2) andan pehlevāna ve bundan aña cevāb ėledürdi serv-i revāna Dāsitān nām-dār anı ḳıġırup ne ḫaber geldi-y-se bir bir ėydivėrdi aña (3) ėyitdi Rūẕābeye var ėyit ki ėy teng-dil māh-ruḫ söz çün ṭarlıḳdan ḳatılıġa ėrdi yumuşayup açılmasına tīz kilīd (4) bulasın ki ėlçi geldi Sām ḳatından ki şād-mānlıḳ ḫaberi-y-le ve ferruḫ peyġāmla çoḳ dėdi istedi bu dāsitān illā ʿāḳıbet bezm-ile (5) hem-reng olup rıżā vėrdi sebük nāmenüñ cevābını ol ʿavrata vėrdi aldı ʿavrat şādlıġından ḳanda başduġın (6) bilmeyüp ferruḫdan beñzi erġuvāna döndi dönmiş segirdi Rūẕābeye ėrdi baş ḳoyup āferīn ḳılduġından ṣoñra bu (7) şād-mānlıġla müjde vėrdi perī yüzlü ol ʿavratuñ sözine ferruḫ olup üstine aḳça ṣaçup altına altun muraṣṣaʿ kürsi (8) ḳodı bu cāriye ger ʿavrata başdan ayaġa getürüp bir dest[e] ḫilʿat vėrdi bir altundan dest-māl getürdi ileyine ki altundan (9) arışı arġacı görinmezdi altun üzerine dökilü laʿl u yāḳūt şöyle ki altun belürmezdi bir cüft yüzük ḳızıl yāḳūt ḳaşı (10) felekde müşterī gibi balḳır çün selām u duʿā eyledi Destān-ı Sāmuñ ḳatına gönderdi bunları alup ʿavrat odadan (11) ki serāya ėrişdi nā-gāh Sīnduḫt baḳdı bunı gördi ʿavrat anuñ ḳorḳusından beñzi senderūsa dönüp (12) baş ḳodı ve zemīn-pūs ḳıldı cānına endīşe düşüp Sīnduḫtuñ bundan çaġırup ėyitdi hey ḳanda sen ėydi- (13) vėr ki zamāndan zamāna gelüp bunda ileyümde geçüp içerü gidersin baña baḳmazsın bu rūşen göñlüm saña bed-gümān oldı (14) baña ėydivėr yaysın ya kiriş ʿavrat ėydür ben bī-çāre ʿavratum ṭul[um] müdār[ā] eyleyüp her vechle etmek ḳazanuram ulu- (15) lar evine varup ḳaftān u cevāhir ṣataram alurlar altundan incüden bezlerden bahāsı-y-la aḳçasın vėrürler Rūẕābe (16) ėydür göster göreyin göñlümde gümān ḳalmasun Rūẕābeye vėrdüm dėdi bir ėki nesne daḫı istedi varup getürmege (17) giderem ėyitdi getür bahāsını gözüm görsün ḫışm odına ṣu sepilsün ėyitdi aḳçasın ėrte vėrem (18) dėdi māh-rūy daḫı bahā ḳılmadum benden ne istersin dėdi bildi-ki ne ṣūretden ṣorarsa (19) müdārā eyler güftārı ṭoġru degil ve kendü ögürdüp ġażaba gelüp ḳaḳımaġa başladı ṭoġrulıġın egriligin (20) bilmek-çün geldi ḳoltuġına aldı urdı bu aġır bahālu ḳaftānları görüp çün Rūẕābenüñ ālātından (21) nesne bulmadı melūl olup ḫışmla yüzi üstine anı yėre çaldı serāy ḳapusın berkidüp endīşeden (22) meste döndi elini yañaḳlarına urup feryādla ne işdür bu dėyü ḳıġırdı ḳızını ilerü getürdi (23) ėki güllerini ol ėki nergis-i āb-dārla ol-ḳadar yudı ki güller daḫı āb-dār oldı Rūẕābeye ėydür ėy (24) ser-efrāz-ı māh-rū taḫt-

gāhuñdan uṣanduñ mı ki zindānı ve cāhı ḳabūl eyledüñ gizlü ve āṣikāre cihānda ėyüligden (25) ne ḳaldı ki ben saña ėtmedüm beyt

sitem-ker niye olduñ ėy müşg-müy

dėgil rāzuñı hep baña rū-be-rūy

ki bu ʿavrat niçün gelür **[45b]** (1) kimden söz getürür ḥikāyet nėcedür ve bu ne kişidür ki yüzüñe ve ḫizmetüñe lāyıḳdur Tāzīler serverinüñ ulu ḫazīnesinden (2) mübālaġa bize nesne ḳaldı çoḳ aṣṣı ve ziyān bu yavuz ad-ıla sen hep yėle vėreceksin ben ṭoġurdugum gibi ḳız hiç olmasun Rūẕābe (3) hemān yėre baḳup ayaġın gözler anası udından ne söyler ve ne ṭınardı nergisinüñ ḳanı-y-la yüzini bėzeyüp gözlerinden mihr ṣuyın (4) yėre aḳıdurdı anasına şöyle dėdi ki ėy başum tācı ve gözüm nūrı bilgil kim ʿışḳ benüm göñlümde od yaḳup cānumı ḳarardup (5) reng-i güle döndi kāş-ki beni ferruḫ ana ṭoġurmaya-y-dı ki benüm üzerüme bu ḳadar ėyü yatlu söz ṣav olmaya-y-dı sipeh-dār (6) Destān-ki Kābilde ḳaldı şöyle anuñ mihri beni odlara yaḳdı ki cihān gözüme ṭar olup āşikāre vü nihān dünde (7) ve günde nālān u giryānum anuñ dīdārından ayru baña dirlik yoḳdur ki cihān bütün ḳatumda anuñ bir ḳılına degmez bilesin ki ol beni gördi (8) bile bir yėrde oturup {ʿahd} el ele vėrdük ʿahd u peymān ėtdük bizüm-ile anuñ arasında od panbuḳdan ıraḳ ḳalup görmekden (9) ve sözden ġayrı nesne olmadı daḫı söylenicek söz söylenüp ḳavl u ḳarār eylendi benüm andan artuḳ cüftüm yoḳdur ol (10) daḫı benümle şöyle ʿahd ėtdi ki Sāmuñ adam varup bu ḥāli söyledi andan yine cevāb Zāl pehlevāna getürdi (11) bir zamān ḳaḳıyup ṭarlıġandı ve illā ṣoñra ögüt sözler-ile dėyüp ėşidüp destūr vėrdi ėlçiye çoḳ nesne vėrüp (12) gönderdi gördüm Sāmuñ nāmesini ve ėşitdüm peyġāmını bu ʿavratuñ eli-y-le ki yüzi üstine yėre çalup urduñ ve ṣaçın (13) yolduñ nāmeyi bunuñ eline vėr[di] bu baña getürdi ėyitdi benüm daḫı nāme cevābı işde bunlar-ıdı ki gördüñ Zāl buña ulaşduġını (14) begenüp Sīnduḫt bu söz ve ṣavdan aşaġa ḳaldı şöyle dėdi ki ḳızum bu az iş degildür Destān gibi ululardа bir pür-māye (15) pehlevān yoḳdur uludur ve hem cihān pehlevānuñ oġlı hem adı ṣanı var hem rūşen fikri ve rāy hünerleri çoḳ velī bir ʿayıbı (16) var ki bunca hüner ol ʿayıb ḳatında azdur ki şāh-ı ʿālem bu ḫışm-nāk olup gele Kābilüñ ṭopraġını güneşe çıḳara zīrā istemez ki (17) bizüm taḫtumuzdan dünyā yüzinde bir ata biner kimse ola ʿavratı nüvāḫt ėdüp ʿöẕr diledi bilmezligle bir işdi oldı dėyü (18) anı ṣalıvėrdi Rūẕābenüñ şöyle gördi ḥālini ki cihānda kimse ögüdine girüp söz ėşidicek degil

(19) Mihrāb Zāluñ ve Rūẕābenüñ Muḥabbetin Ṭuyduġı

bu ḥayretden ėydeydüñ derisi teninde pāre pāre oldı ġam u tīmārla giryān (20) geldi yatdı uyudı bu ḥālde Mihrāb dergāhdan şād-dil gele Zāluñ luṭfın ve keremin añmaġ-ıla serāya girdi (21) Sīnduẖt yatar beñzi ṣolıḳ ve kendözi āşüfte gördi ṣordı ėyitdi ne oldı ėydivėr niçün bu gül yapraġı gibi (22) yüzler ṣoldı şöyle cevāb vėrdi Mihrāba ki göñlüme bir uzaḳ endīşe düşdi bu maʿmūr serāydan ve içindeki (23) esbābdan bu Tāzī atlardan ṭavīle ṭavīle ve bu ḫazīnelerden ve bu şāha ṭapucı ḳullardan bu bāġ-ı būstāndan ve ḫüsrevānī (24) bār-gāhdan bu gül gibi ḫūb çehremüz ve serv-i mānend boyumuzdan bu ad ve ṣanumuzdan ve tedbīr bilümüzden ki bu tāzelıḳ ve doġrulıḳda-y-ken (25) zamāndan zamāna eksilmegine dönüp bizüm rencümüz yėl olup iẖtiyār söz ṣavuñ ucı düşmene vėrile bir ṭar tābūt **[46a]** (1) bizüm naṣībümüz ola ol aġaçdan ki tiryāḳ oḳırduḳ bārı bize zehr ola dikdük ve rencle ṣuvarduḳ budaḳlarını tāc [u] gencle (2) bėzeyüp çün başı göge ėrişüp gölgelendi aña ümīd ṭutan ve bėceren başı üstine ṭopraġa düşdi evvel āẖir bizüm işümüz (3) buña ėrüp bilmezüz ki ḥālümüz nėce olacaḳdur Mihrāb ėydür Sīnduẖta bu sözi sen yeñi getürdüñ ve yeñi eskimez serāy-ı bī-beḳā bu (4) ḥālle olur ki ʿāḳil olan elbette dā'īm andan ḥaẕer ėder biri gelürse biri lāzımdur ki gider gelmek gitmek nedür bizi (5) çarẖ bir bir sürer ġam u şādı yazılan yuyılmaz bunda Tañrı-y-la ṣavaşmaḳ olmaz aña dėdi Sīnduẖt bu dāsitān bir yüzden (6) daẖı oḳır rāst beyt

ne vechle senden ola pehlevān
bunuñ gibi rāz-ıla işler nihān

naẕar-dār olan ʿārif-i nīk-baẖt
(7) oġula düzer dāsitān-ı dıraẖt

anuñ-çün bu meṣel getürdüm ki sipeh-dār ʿaḳıl yolında benüm sözlerümi diñ[l]eye dėdi başın (8) başın aşaġa ṣalup serv egdi daẖı nergisler-ile ḳızıl güli yuyup dėdi ki çarẖ aramuzda şöyle dönmez ki bizüm dilegümüzdür (9) ve bize gerekdür ėy ʿāḳil Rūẕābeye bilesin Sāmuñ oġlı her yañadan ḥīle ve al-ıla dām ėdüp rūşen göñlini alup (10) ṣabrın ve ārāmın ėletmiş biz bu müşkile bir dürlü çāre ėtmek gereküz çoḳ naṣīḥat vėrdüm aṣṣı ėtmedi ġāyetde göñlümi (11) melūl görürem ve anuñ beñzini müteġayyir gül yañaḳları rengi dönüp ve cānı ṭolu ʿışḳla dāġ-derd olmış çün ėşitdi (12) bu sözi Mihrāb yėrinden ṣıçradı ṭurdı geldi kīnle el ḳılıca urdı beñzi lājiverde dönüp eli ayaġı ditredi (13) cigeri pür-ẖūn bir ṣovuḳ āh eyledi ėyitdi Rūẕābenüñ

ḳanını şimdi ṭopraġa döküp tenini rīze rīze eyleyem ne dėmekdür (14) bu başına bir rüsteḫīz ḳoparam böyle dėyecek Sīnduḫt ṭurup ėki ḳolını bėle ḥamāīl bıraġup Mihrāba ṣarmışdı (15) berk ben ḳaravaşuñdan şimdi ḳulaḳ ṭut ne-dėrem biraz diñle işüñ öñin ṣoñın anla andan ṣoñra fermān senüñ (16) ʿaḳluñdan nėce gelürse ve bilüñe ne yarar-ısa anı eylegil dėdi Sīnduḫt şöyle bıraḳdı ve pīl- (17) mest gibi bir ḫurūş eyledi ki benüm ḳızum ṭoġduġı gibi fi'l-ḥāl ol demde ne-çün anuñ başını kesmedüm (18) dedem āyīnince varup öldürmedüm ki işde şimdi baña bunuñ gibi bed-nāmlıḳgetürdi dėdi beyt (19)

oġul kim atanuñ yolın izlemez
bahādırlar bėlinden anı dėmez

baña bir meṣel-i ḫoş getürdi peleng
ḳaçan oldı ceng ėtmege tīz-ceng

(20) baña dėdi uruşdurur arzū
dedemden atam şöyle ṭutardı ḫū

atadan oġulda gerekdür eṣer
ḳayırmaz eger az olursa hüner

(21) hem cān ḳorḳusıdur bu ve hem ʿār ėdecek yėr ne-çün baña ḳarşu ṭurursın ḳomazsın eger Sām nām-dār (22) Menūçihr şehriyār ol ferr ü şevket-ile bizüm üzerümüze gelürse Kābilüñ tütün göge çıḳup ne bir ābādān (23) yėr ḳala ve ne bir dāne eken biçen ki cümle ėl ü vilāyet ḫarāb olup at ayaġına gide Sīnduḫt cevāb vėrd'ki (24) bu bābdan melūl olup göñlüni ġamm-gīn ṭutma içüñden ḳorḳuyı ve ḥaẕeri gider ki Sām (25) bundan ḫaber aldı Gürksārāndan anuñ-çün döndi gizlü degil bu rāz açılupdur şöyle dėdi Mihrāb ki ėy māh- **[46b]** (1) rūy sözi benden gizleme doġrusın ėydivėr ki egrilik gözleme bunı ḫod ʿaḳıl ḳaçan ḳabūl ėdecekdür ki ṭopraġa (2) yėl fermānın ṭuta benüm göñlüm buña melūl olmazdı eger bilem ki şerr ü şūrdan emīn olaydum Zāl-ı girān-māyeden yeg güyegü (3) ḳanda ola bizüm ḫod ėlümüzde nėce kerre kimdür ki Sām-ı süvāruñ peyvendin istemez Ahvāzdan Ḳandahāra degin bütün cihān (4) içinde uludur ve adı ṣanı ṣarḳ u ġarba ṭolu Sīnduḫt ėydür ėy ser-efrāz egrilik niçün eyleyem doġrulıġı (5) ḳoyup senüñ eksükligüñ benüm cānuma gelür ve saña uġrayan derd bañadur benüm daḫı gümānum şöyle-y-di şimdi uşda gibidür (6) dėrem benüm ḳatumda taʿyin dürüst oldı-kim anuñ gibi beni derd-nāk gördüñ ve

ġam-ıla şādī göñlümden olmış pāk eger rāst (7) olur bu bir ʿaceb işdür ki bunca yaramaz endīşe çekmek gerek Ferīdūn serv-i Yemenle şād oldı cihānuñ-içün Destān daḫı (8) bu fikri ėdüp saña ṭolaşdı ki od ve ṣu yėl ve ṭopraḳdan ḳara yėryüzi şöyle tāb-nāk oldı her ḳaçan ki bī-gāne (9) kimse senüñ-ile ḫ̬īş ola yavuz ṣanıcınuñ tedbīri arada bozılur göñli pür-kīn ve başı pür-cūş olup Sīnduḫta (10) Mihrāb ḳulaḳ urmışdı buyurdı-ki var Rūẕābeyi benüm ḳatuma getür Sīnduḫt ḳorḳdı ol tīz erden ki öyke-y-le (11) nā-gāh anı helāk ėde aña ėyitdi Kābilistānī cāriye göñlini kīnden yuyup bir ḳatı peymān ėdüp evvel şöyle (12) ḳavl ėtdi Sīnduḫtla nām-dār ki Rūẕābenüñ yüzine ziyān ėrmeye aña ėyitdi gözle-ki şāh-ı zemīn (13) bize pür-kīn ėdecekdi ḳalmaya bu ėlde günde ābādānlıḳ ne ata ne ana Rūẕābe daḫı ṭopraġa berāber ėdeler çün (14) ėşitdi Sīnduḫt yėre baş ḳoyup yüz urdı ve çıḳdı gelüp ḳızı ḳatına pür-ḫande aġız (15) açup gün gibi yañaġı zīr-i şeb dėdi müjde olsun ki ceng-i peleng geyik çalmasından ḳıṣa ḳıldı ceng (16) şimdi düzin ḳuşan tīz atañ ḳatına varup aġla ve zārīlen aña Rūẕābe ėydür eyā pīr eyā peder nedür veyā sermāye (17) nedür bī-māye nelikdür benüm cānumuñ cānı Sāmuñ oġlıdur bu āşikāre olan işi ne gizlemek gerek beyt (18)

olup laʿl yāḳūt içine ġarḳ
gelür atasına çü ḫurşīd-i şarḳ

behişt-idi ārāste pür-nigār
yalabır bir güneş gibi evvel bahār

(19) atası ki gördi ol ḥüsn būy u rū-yı mūyı ṭaña ḳalup Tañrı adın üzerine oḳıdı aña ėyitdi (20) ėy beynisi ʿaḳıldan yunmış aṣīllerde bu ḳaçan revā olur ki perī Ehrimenle cüft isteye eger Ḳaḥṭān yazısından (21) gelüp bir yılan ṭutıcı köpek rehbānlıḳ eyleye oḳla helāk eylemek gerek anı Rūẕābe bu sözleri ėşidicek (22) melūl olup beñzi zaʿfrāna döndi göñül ġamm-gīn oldı ve uddan yañaḳları pür-ḫūn başını aşaġa bıraġup (23) epsem baḳardı nergislerinüñ ṣuyı ol ḳara kirpüklerinden dāne dāne yėre dökilüp hemīn şikeste-dil ü ḫaste-cān şöyle (24) ṭururdı atasınuñ göñli pür-ceng ve başı pür-ḫışm peleng gibi tīzlenüp ha ḳalḳardı ha ḳopardı anası işāret ėtdi (25) Rūẕābeye baş ḳoyup melūl ve perīşān odasına gėrü döndi yüzi maḳhur u nāẕır-ı mükedder

Zāluñ ve Rūẕābenüñ Ḥālin Şāh Ṭuyduġı

[47a] (1) ėkisi daḫı Tañrıya ṣıġındılar ve hem perīşān olmış ve hem müşevveş ḥāl olmış Mihrāb pes pādişāha ėrişdi bu dāsitān (2) ki ve destān düzdi Zāluñ ʿışḳı ve Mihrābuñ peyvendi ve ol ėkisi ayrıḳsı aṣıl biribiri-y-le ḳarışduġı ve söz açıldı (3) her yañadan mūbedlerle şāh-ı ser-efrāz ḳatında şöyle dėdi ʿāḳiller şāh ki bizüm rūz-gāruma perīşānlıḳ ėdecekdür bundan (4) İrānı dīvānun ve ejdehānuñ elinen rāyla ve cengle pāk eyledüm Ferīdūn Ḍaḥḥākdan ne derd-i serle cihān iḫlāṣ ėtdi ḳorḳaram (5) ki ol toḫumdan kimse ėrişüp Zāluñ şenī muḥibb-ile gerekmez ki ayaġa düşmiş budaḳ baş ḳaldura göñelmiş berāber ola (6) çün Sāmuñ oġlından ve Mihrābuñ ḳızından bir kesgün ḳılıç ḳından çıḳar gibi bir kimse ḳopa tiryāḳ zehrle ḳarışup bizüm (7) ṣoyumuzdan bir yaña ola eger anası ṭarafın gözleyüp yaramaz sözler-ile dimāġı ṭolup bir yaña baş çekerse İrān ser-ā-ser ceng ü (8) āşūbla ṭolacaḳdur meger ki tāc u genc aña döne sözini begenüp mūbed aña ḫüsrev-i pāk-dīn dėyü āferīn eylediler ėyitdiler bizden pādişāh (9) dānā ve gereklü işlere tüvānādur siz anı ḳıluñ ki yaraşur ʿāḳil kişi tedbīrle ejdehāyı düşürür bu gün zemīn ü zamānuñ başı (10) çatıludur ve peymānuñla ve cihān ser-be-ser fermānuñdadur şāh buyurdı ki Nevẕer kendü ḫāṣṣ taʿalluḳātı-y-la ve bahādırlar-ıla ilerü (11) geldi bir nėce ulu begleri-y-le aña ėyitdi Sām-ı süvāra ḳarşu istiḳbāle var ṣor ṣavaşdan ve yol zaḥmetinden ḫāṭırın (12) ele al andan ṣoñra ėyit bize gel görelüm daḫı tīz eve gitmek yaraġında ol Sistān hemān sāʿat çıḳdı şāhuñ (13) oġlı çerisi-y-le ve ol begler-ile Sām-ı nerrīmāna ḳarşu gitdiler zinde pīllerle kösle naḳāre-y-le çün bu ḥālden Sām āgāh (14) oldı ordusından begler-ile binüp şeh-zādeye ḳarşu geldi yasaḳ eyledi hep bunuñ dėyü ki Nevẕer nām-dār atası ḳa- (15) tından Sām-ı süvāra ḳarşu gelür ve adlu bahādırlar ve sipāhīler ḳamu zinde pīl ve kös ve borı-y-la atlandılar ol yañadan (16) Nevẕer bu yañadan Sām-ı süvār çıḳdı yėrlü yėrinde durdılar pehlevānla şeh-zāde ėndiler görişdiler ve bāḳī begler daḫı yollu yolınca (17) görüşüp ṣoruşından ṣoñra geldiler ḳondılar Nevẕer şāhuñ peyġāmın vėrdi Sām-ı pehlevān şāhuñ peyġāmından (18) bunuñ dīdārından şād-kām olup ol gün ol gėce ḳonuḳlıḳ eyledi ṭutup anuñ dīdārından şādān evveli biribirinüñ (19) dīdārından şād-kām olup şöyle cevāp vėrd'ki fermān eyledi Sām ḫōn döşediler ve piyāle dutup ol Menūçihr yādına (20) ṭolu içdiler andan Nevẕer ṭolusın ve Sāmuñ her pehlevānuñ adına ṭolu sürildi ol gün gėce degin gėce ṣabāḥ olınca (21) felek ki düzenin yayup ayuñ dükkānın dėvşürdi beyt

yine bünyādı şādı urdı ʿālem
sürildi yėryüzinden yas mātem

(22) ḳara ṭonın cihān çıḳardı ṣaldı
çü ḳırmızı şībin egnine aldı

muraṣṣaʿ tāc hem urdı başına
ṣaçıldı şuʿlesi ṭaġ u ṭaşına

(23) revān aġdı serīre şāh-ı encüm
yaşındı cümle yıldız oldı ṣan-kim

münevver oldı ʿālem gitdi ẓulmet
beşāret buludından yaġdı raḥmet

(24) çün ṣabāḥ oldı ḳapudan āvāzı çıḳup çadırlar ėndi ve çeri bindi Sām-ı süvār Nevẕer nām-dārla şāhuñ bār-gāhına (25) ṭoġrıldı andan yüriyüp menzil-be-menzil İrāna geldiler Menūçihr çün geldüklerin bildi şāhlıḳ taḫt u tācını ārāyiş ḳılup **[47b]** (1) Ṣādīden ve Āmilden pür-ḫurūş ḳopup çeri deryā-yı sebz gibi cūşa geldi şehri ve yolları bėzeyüp atlu yaya gürz zūpīn ḫışt (2) aġır silāḥlarla baġlanup ḫāṣṣ u ʿāmm ḳarşu vardı bir çeri oldı-ki ṭaġdan ṭaġa süñülü ve ḳızıl yeşil ḳalḳanlu ādem-idi (3) kös ṣurnā ve naḳāre ve ṣançla nefīr çalınurdı ʿArabī aygırlar kişneyüp ve pīller çaġrışurdı sancaḳlar çözilüp ṭabllar diñler bu vechle (4) bu leşker ḳarşu geldi Sāma niṣār ḳılup ulu kiçi duʿā ėderdi çün bār-gāha ėrişdi atdan ėndi yayan oldı çavuşlar (5) ḳapucılar ḳarşulayup yol eyledi çün şāh-ı cihān-dāruñ yüzin gördi yėr öpdi ve āferīn ḳıldı Menūçihr yāḳūt-ı raḫşāndan (6) başında tāc u taḫt-ı ʿācdan ėnüp ḳarşu gelüp pehlevānı ḳuçdı ve görişdi gerekince nüvāḫt ėdüp kendü yanına aldı (7) oturdı ol ṣavaşçı Gürksārlardan ve Māzenderānuñ dīvlerinden ḳayırup ḫayli ṣordı sipeh-dār bir bir dėyivėrdi (8) ėyitdi şād-mān ol ėy şāh-ı cāvidān[80] yavuz ṣanıcınuñ yavuzlıġı senüñ cānuñdan ıraḳ olsun vardum ol nerre (9) dīvlerüñ şehrine {ne} dīvler ki her biri bir ṣavaşçı nerre şīr ḳanadılan ḳuş gibi uçar ve Tāzī atlardan yügrük ve İrān bahādır- (10) larından yüreklü ol çeri ki Seksār dėrler anlara her biri daḫı ṭaşra çıḳdılar bir aġır leşker ki kūh-tā-kūh yaṣayup rūşen gün (11) yüzi tozdan belürmezdi yaraġ-ıla ve ġalabalıġla ün-güy eyleyü baña ḳarşu ṣavaşa geldiler beyt

[80] / جاوزان /

yėryüzini ṭutdı gün-ā-gün direfş
(12) çoḳ ʿalemlerinüñ reng reng sürḫ benefş

raʿd gibi kösler ḳıldı ḫurūş
leşker ėtdi baḥr-ı aḥżār gibi cūş

her yère kim uġradı ol ceyş ėy cān
(13) ol yėrüñ ḳavmi girüp oldı nihān

gėce gündüz yėye içe gitdiler
diñle imdi ėy ḳarındaş n'ėtdiler

dė ėrinme sende imdi ėy yārā
(14) vėr ṣalavāt ʿışḳla peyġāmbera

çeri deñiz miṣāli çalḳanurdı tozdan gün belürmez ardumuz ṭaġ öñümüz yalçın ḳaya ṣarp dere (15) düşüp yėr leşkerümden ṣarṣılurdı bilmedüm ki buña nėce çāre eyleyem çeriyi ol yėrde ḳoyup ben bu yüz baṭman gürzi elüme (16) aldum bunlara doġru yüridüm ileyüme gelene birer birer ėndürüp beynisini elüñe ḳatardum alayların döndürüp dizginlerin bozdum (17) cihān-dār Ferīdūn oġlı Selmüñ bir oġlı varmış ḳurt gibi bir ġalaba bir leşker-ile çerinüñ öñine geldi ol ser-efrāzuñ evi (18) gördi bir serv boylu ay yüzlü dilīr beyt

atadan meger toḫm-ı Ḍaḥḥākmış
ser-i serverān öñinde ḫākmış

(19) çeri bī-girān miṣl mūr u melāh
ne ṣaḥrā belürür ne kūh ne sünḥ

çün ol bī-nihāyet leşkerüñ yüzi belürdi bizüm bahādırlarumuzuñ (20) beñzi ġamdan ṣarardı perīşān ḳaldılar ben ol gürz-i yek-zaḫm elümde çeriyi yaṣadum daḫı ilerü yürüyüp eyer içinden bir ḫurūş (21) eyledüm ki yėryüzi degirmen gibi olup anlara başları çizgindi ve gözleri ḳızardı beyt

ki gördi vü ėşitdi āvāzumı
(22) görüp zaḫm kūpāl bāzūmı

çü pīl-i jiyān eyledüm cenge sāz
baña sürdi elde kemend-i dırāz

atup üstüme deldi beni yayla (23) kemend ṣırtuma cünne ṣala añladum eyerde öte çıḳdı öldüremedi kemān-ı keyānī elüme alup pūlād demrenlü tīr-i ḫadengle atumuñ (24) dizgini ḳolaylayup od gibi üzerine oḳ sepdüm kemānum şöyle-y-di ki eger başı sendānisine daḫı ışġı başına yamandı ola gördüm (25) toz arasında çıḳageldi şol pīlmest gibi bir Hindī ḳılıç elinde şöyle gördüm anı şehriyāra ki ṭaġ olsa bir berāberinde **[48a]** (1) ol heybetle andan amān istedi ol depdi ben ṭurdum ḳolayın gözleyüp tā ne vechle ele getürem dėyü bir zamān ol beni ben anı ıraḳdan (2) ṣançışduḳ süñü pāre pāre oldı oḳ-ıla dermān ėdemedük yüridi el uzatdı ki meger beni atdan götüre yapuşduġı gibi (3) ben-daḫı el urdum kemer-bendine ol pehlevān-ı dilīrüñ nerre şīr gibi atından ayırup demür gibi çengāl ve şīrāne bāzū-y-lan bir (4) pīl-i jiyān gibi getürdüm yėre urdum çün şāh bu vechle ḫ̬ār yıḳıldı çeri ṣavaşdan yüz döndürdi ėnişde yoḳuşda (5) ṭaġda ve ṭaşda her ṭarafda ṭaġılup ādem bölük bölük bir yigirmi bėş biñ ḳadar atlu yaya ol ṣavaşda ḥisāb-ıla ḳırıldı (6) ola üç yüz biñ vardı şehrī ve sipāhī ve pehlevānlar ol ṣavaşda olan anlardan ne ṭurışsun düşmen senüñ baḫtuñ-ıla (7) taḫtuñ ṭapucısı ileyinde çün pehlevānuñ güftārın ėşitdi şāh ferruḫdan ėydesin tācı güneşe ėrdi çün gündüz (8) gėceden çekişmek-ile gėrü ḳaldı şāh-ı Türkistānuñ sulṭān-ı Sām ki yüridi yėrin aldı cihān yavuz ṣanıcınuñ yavuz- (9) lıġından emīn olup mey ü meclis bėzeyüp şād-mān oldılar ṣoḥbetle ḫoş geçüp hep sipeh-dār yādına ṭolu içdiler çün (10) ṣabāḥ oldı bār-gāhuñ perdesin götürdiler erkān-ı devlet ü aʿyān-ı ḥażret cümle ḥāżır oldılar pādişāh Menūçihr-i (11) ser-efrāz geldi taḫta oturdı Sām-ı sipeh-dār şāhuñ dīvānına gelüp āferīn ü duʿā eyledi bu diledi-ki Zāl ve Mihrābdan (12) söz açdı ki şāh-ı cihānuñ ögürdüp ṭurş-yüzle ve ḳatı söz-ile pehlevāna ėyitdi ervend begler-ile ve aġır leşker-ile (13) yüri Hindüstānuñ şehrlerin ve vilāyetlerin ḫarāb eyle yaḳup ve Mihrāb Kābilüñ evini başına yıḳ gerekmezdür ki yavuzlıḳdan (14) anı ḳurtarasın ki ejdehā ṣoyından ol ḳalmışdur zamāndan zamāna andan bir āvāze ḳopup dünyā yüzi emīnken pür-ceng (15) ü cūş olur ulular anuñ-ıla ulaşdurı ve kimseler kim anuñ ḫışmı ve taʿalluḳātıdur başını teninden ayırup yėri pāk eyle Ḍaḥḥākuñ (16) ṣoyından ve taʿalluḳātından aña şāh çün ḫışm u tīzlik gösterdi oldı sözi üzerine söz artmadı şöyle cevāb (17) vėrdi-ki eyle ādem ki pādişāhuñ göñlinde in-şā’Allah kīni çıḳaram dėyü egildi taḫtı öpdi ve pādişāhuñ eline yüz sürdi (18) ve çıḳdı çeri çeküp Zāvulistāna ṭoġrı göçdi pehlevānlar pīl ayaḳlulara binüp toz ḳopardı Mihrāba ve Zāla bu ḫaber (19) ėrişdi ki şāh ve sipeh-dār ne vechle tedbīr ėtdiler şehr-i Kābil cūşa gelüp Mihrābuñ eyvānından nāle vü ḫurūş ḳopdı (20) Mihrāb [Sin]duḫt

ve Rūẕābe cānlarından ve māllarından ve ėllerinden nevmīd oldılar Kābilden Zāl atasına ḳarşu giderdi başı (21) mür-ḫavḳ ve göñli ḳalḳuḳ ėydürdi ki ejdehā-yı dijem gelürse ki cihānı nefesi-y-le yaḳa evvel benüm başum almaḳ gerek andan (22) Kābilistāna yürimek gerek atasınuñ ḳatına gelürdi göñli endīşe ile ve başı sūd ile ve cigeri ḳan-ıla ṭolu çün (23) Sām-ı dilīre ḫaber oldı-ki şehrden nėce nerre şīr geldi ki Ferīdūn ʿalemini bėzeyüp cümle leşker ata bindiler beşāret-çün naḳāreler (24) çaldurup sipeh-dār u leşker aña ḳarşu vardılar hep pīller arḳasını zerrīn direfşlerle bėzediler ḳızıl ve yeşil (25) ve ṣaru ve benefş ʿalemler çün Destān ıraḳdan belürdi Sām-ı dilāver ol maġruḳ eyerlü ve altun cebel-gerlü ayġırı **[48b]** (1) ṣıçratdı ilerü oynadı {oynadı} oġlına ḳarşu yüridi atasınuñ yüzin göricek Zāl-ı Zer atından ėnüp yėr öpdi (2) ve ḳarşu yüridi ulular ėki yañadan ḳarşu yayan oldılar çi ulu begler çi alçaḳ ḥāllü nökerler geldi atasınuñ üzengüsine (3) yüz urdılar Zāl-ı dilīr elin öpdi atası biraz buña söylemedi bir sāʿatdan ṣoñra buyurdı bir semend ʿArabī ayġıra binüp bir altundan (4) ṭaġ gibi yaldurayı yalabıyı yüridi öñince ulular ḳatına gelüp her biri yumışaḳ sözler-ile naṣīḥat eylediler ki atañ senden (5) incinmişdür bir ʿöẕr iste ve ḫāṭırın ola baş çekme şöyle cevāb vėrdi-ki ne ġam andan teşvīş yoḳdur benüm daḫı başumda (6) āḫir ʿaḳıl yėrine ṭopraḳ degildür ata eger ʿaḳlın başına dėrşürürse hemān söz sözden geçmez ve eger ḫışm-ıla aġzın (7) açarsa ben şerm-ile öñine göz yaşı getürem böyle göñülleri açıḳ ve şād-kām tā Sāmuñ dergāhına geldiler hemān atdan ėndügi (8) sāʿat ḳapucı başına ėyitdi Destān ḳıġır gelsün çün Zāl atasınuñ ḳatına geldi yėr öpdi ve ḳarşusında (9) ayaġın ṭurdı ėki nergisüñ ṣuyı-y-la gülleri yıḳayup Sāma āferīn ḳıldı ve duʿā eyledi beyt

(10) pāy-dād-dil pehlevān şād ola
dil ü cānınuñ baḫşīşi dād ola

ḳılıcuñdan elmās büryān ola
ʿadd u heybetüñ-ile lerzān ola

(11) ḳaçan-kim atuñ ḳalḳa rūz-ceng
şitāb ėde düşmen ḳılurken direng

felek kim göre gürzüñüñ yėlini
sitāre anuñ itüre yolını

(12) çü ʿaḳl-ıla cān oldı bünyād-ger
ėrişdi ded ü dāma hep dād-ger

cihān dāduñuzdan ḳamu şād-mān
geçer ʿadluñuzla zemīn ü zamān

(13) meger ben-ki dād-gere bī-behre em
ve ger nėce peyvend ki şöhre em

bir ḳuş beslendüsiyem ṭopraḳ yėyici dünyāda kimse-ile ṣavaşum (14) yoḳ hiçbir vechle daḫı kendümde günāh bilmezem ki kimse andan baña yol bula meger ol-ki atam Sām-dārdur ṣoyuma göre bī-hüner (15) daḫı degülem anadan ṭoġduġumlayın ṭaġda yėr eyleyüp yabana bıraḳduñ ne beşik gördüm ve ne emcekden süd emdüm ne kimsenüñ (16) atalıġından analıġından ḫaberüm vardı göñlüñi ārām u muḥabbetden götürüp ėletdüñ bir ṭaġda atduñ ṭoġurıcıyı miḥnete bıraġup (17) düreciyi ʿaḳluñdan giderdüñ cihanı yaradanla ceng ėdersin ki niye aḳ ve ḳaradur reng şimdi-ki Tañrı (18) ʿināyet naẓarı-y-la baña baḳup ol yaradan hüner vėrü merdānlıḳ ve pehlevānī ḳılıç ve şāh-ı Kābil gibi bir arḳa ki tāc u genc (19) taḫt baḫt issidür ve hem düşmeni güni olursa aġır gürz ve ġalabalıḳ leşker-ile ādem ejdehāsı oturdum Kābilde (20) rāy u peymānuñı gözleyüp senüñ fermānuñ-ıla ne günāh ėtdi ve ne gördüñ andan-ki kīnle vilāyete[81] çeri çekdüñ daḫı (21) evvelki dėdüñ senüñ maḳṣūduñ vėrüp cihānda aduñı yüceldüp eger kīn ėderseñ incitmeyem ne aġaç-ki dikerseñ (22) cehd ü renc-ile bāra ėrürem Māzenderāndan hediyye düzedüp Gürksārdan bunuñ-çün mi yortduñ şöyle-mi dilersin benüm (23) dārumı ki vīrān ḳılasın ḫān [u] ābādumı tenümi ḫışmuña ḳarşu ṭutayın ben uşda senüñ ileyüñde ṭura yoruram bıçaġuylan (24) bėlümden ėki bıç Kābilden yaña baña nesne söyleme ėyit ne ėydürseñ fermān senüñdür Kābile ne ziyān olursa bil-ki sañadur sipeh-dār (25) çün Zāluñ sözlerin ėşitdi süksünin egüp ḳulaġın ḳabartdı aña ėyitdi böyledür ne dėrseñ ṭoġrı dėrsin senüñ sözüñ **[49a]** (1) ḫod ṭoġrılıġa ṭanıḳdur düşmenlerüñ göñli senüñ ḥaḳḳuñda şād ol[a] benüm işüm saña öñden ṣoña hep bī-dād ėdi (2) benden arzū ḫod göñlüñ ṭarıġup ve cānuñ buñalup bunı istedüñ tīzlenme ki şimdi bāzāruñı tīz ėdüp senüñ işüñe (3) çāre eyleyem bir nāme yazup yine senüñ elüñe ėy nīk-ḫ̬āh pādişāha gönderem çün hünerlerüñi ve dīdāruñı göre istemeye (4) cihān-dār senüñ irādeñi sözden ne-ki gereklüdür ḳamu yād getürüp ve anuñ cānını dilini bāşed ki dād[a] yöneldem in-şā'Allah beyt (5)

[81] / ولاينه /

eger yār olursa cihān-dārumuz
senüñ dilegüñce ola kārumuz

ne yėrde ki gelmez ḳolaya şikār
ḳarusıyla arslan ṭutar cümle kār

(6) Sāmuñ Nāmesini Menūçihre Zāluñ Eli-y-le Rūẕābe-çün

yazıcı ḳıġırup her bābdan söz söylenüp bir nāme buyurdı ser-nāme (7) āferīn Ḫüdā eyledi ki vardur ve hemīşe ber-ḳarār oldı olacaḳdur andandur ėyü yatlu var yoḳ hep ḳullaruz ḫalāyıḳ bī-ḥisāb (8) velī ol ḫālıḳ bī-zevāl birdür her neye ki ol var olmaġa ḳalem çaldı çarḫ-ı revān üzerine ḳalem çaldı dönüp ol (9) ṣoñ tamām oldı beyt

yüriden gün gök üstinde ḫurşīd māh
bula andan ėyülik Menūçihr şāh

ṣavaş ḳopıcaḳ zehr tiryāḳsız
(10) ṣafā ḳılıcaḳ mihr gibi firūz

ṣalıcı çomaḳ alıcı şehrler
vėren şehrden ḳamuya behreler

Ferīdūn direfşin göge ḳalduran
(11) ḳıya sürse ceng-i neheng öldüren

çomaġuñ yėli ėrse kūh-ı bülend
ola naʿl-hāk ser-efşān semend

hümāyūn pāk-göñül (12) ve pākīze-dīnden ḳoyunı ḳurdla yüridürsin şimdi ben yėrine yėtmiş yüz yigirmi birinci yıla ayaḳ baṣmışam başuma kāfūrī toz ḳoyup (13) ayla gün tācumı şöyle giyürmiş pehlevānī bėlümi bağlayup bende-vār cāzūlarla çoḳ ṣavaş ṣavaşdum beyt (14)

cılav dögüp at ṣalıcı gürz-dār
benüm teg süvār görmedi bir süvār

çün ben ol aġır gürze el urdum Māzenderān pehlevānlarınuñ (15) cenge ṭāḳatları ḳalmaya eger benden olmasaydı cihānda nişān gerden-keş pehlevānlar arasında baş ḳaldurup şunuñ gibi (16) ejdehā ki Keşef deresinden ol rūz-gārda çıḳup cihānuñ yüzini aġu-y-la kef ḳılmış-ıdı beyt

yėrüñ şehrden şehre pehnās-ıdı
(17) hemān ṭaġdan ṭaġa bālāydı

cihānuñ ṭolup göñli andan hirās
dün ü gün ṭutarlardı yolında pās

hevā yüzi uçucılardan (18) pāk olup yėryüzi yırtıcılardan ayırtlanmışdı ṣoluḳ deminden kerkesüñ ḳanadı yanup yėr ser-ā-ser zehrinden ḳaynardı deñizden (19) dijem nehengi çeküp hevādan perrānī ʿuḳābı ėndürürdi yėryüzinde insān ve ḥayvān ḳalmayup hep yėrin aña vėrdilerdi (20) kendüler gidüp çün gördüm ki cihānda bir kimse yoġdı-ki varup aña el uraydı cihān yaradanuñ pāk Yezdānuñ (21) ḳuvveti-y-le göñlümden ḳorḳuyı ve eymenmegi giderüp bėl bağladum anuñ yüce adların añup ol pīl gövdelü semende binüp eyere (22) berkidüp bir gürz-i gāv-ser ḳolumda yayum ve boynumda ḳalḳanum beyt

yürürem aña çün neheng-i dijem
benüm tīz-ceng vü anuñ tīz-dem

(23) her kim ėşitdi-y-se ejdehāya gürz çekecegüm benümle vedāʿ ėdüp esenleşdiler başından ḳuyruġına degin bir arḳuru ṭaġ (24) gibi ṣaçı yėrde sürinür bir uzun kemend miṣāli dili bir ḳara gürgen aġacı gibi eñegin ayırup yol üzerine bıraḳmış ėdi ėki pür- (25) ḫūn gül gibi ėki gözi beni gördügi gibi ġıjġurdı ve ġażaba geldi şöyle gümān ėtdüm ėy şehriyār ki od içinde ḳaldum dört **[49b]** (1) yanumdan cihān gözüme deñiz gibi gözükdi ḳara tütünden ki aġzından çıḳup buluda ėrdi āvāzından rūy-i zemīn ṣarṣılup (2) zehresinden cihān deryā-yı Çīne dönmişdi şöyle-ki bahādır erenlerüñ işidür nerre şīr gibi aña bir ḥayḳırdum elmās (3) demrenlü bir ḫadengi çarḫa sürüp bī-direng çenesine doġrı sürdüm meger dilini ṭamaġına ḳodum dīv çün aġzınuñ bir kenārın (4) ṭutdı ḳadandı şöyle-ki dilini aġzına çekmedi şöyle ḳaldı yine bir daḫı aşaġa çeñesinden urdum ki geçüp yuḳarusına (5) işledi ve üçinci oḳı yine ṭoġrıltdum boġazınuñ içine ṭutdı kār ėtdi gerekince ki cigerinüñ ḳanı ḳaynayup aġzından geldi buñaldı (6) ḳuyruġın yėre degüp baña sürdi çün dem urdı dünyāyı benüm başuma ṭar eyledi ṣıyırdum bu yüz baṭman gāv-ser gürzi elüme (7) aldum cihānı cānı yaradan Yezdān-ı pākuñ ḳuvveti-y-le ṣıçratdum ol pīl-ten ayġırı beyt

çalup başına gürz-i gāv-çihr
(8) dėyeydüñ ḳaya yaġdururdı sipihr

oḳ atdum başını zinde pīl gibi revān oldı zehr andan Nīl ṣuyı miṣāli bir zaḫmdan (9) şöyle düşdi-ki daḫı ṭayanmadı beynisinden ova ṭaġla berāber oldı ol dā'īre ḳan zehr ṭolup yėryüzi emīnlik (10) ve ārāma mekān oldı hep ėlde günde ṭaġ ṭaş ṭolu er ʿavrat baña āferīn ḳıldı cihān ḫalḳı ol cenge naẓāre (11) olup ki ol ejdehā-yı zişt ḳażāydı ulular üzerüme gevher ve altun ṣaçup baña Sām-ı yek-zaḫm anda oḳıdılar (12) andan döndügümleyin rūşen tenümden cevşen deldi dökildi ve atumuñ kejīmi ṭaġıldı üstinde ḳalmadı anı ḫod ne-ḳadar (13) söylersem vaṣfa gelmez ḳābil degil-ki ol ėlde günde birḳaç yıla degin ḳara ṭopraḳdan ve kömürden ġayrı nesne olup ot (14) ve yėmiş ve ekin bitmedi eger dīvler cenginden şerḥ ėdersem anuñ ṣavaşında nāme uzanur nėce bunuñ gibi ve bundan (15) ġayrı daḫı ki ser-efrāz pehlevānlaruñ başını ayaġum altına alup dururam ne yazıda ki ben at oynadaydum yırtıcı arslan (16) ol yöreye uġramazdı şimdi nėce yıldur ki at arḳası ve eyerdür yėrüm ve taḫt-gāhum ḳamu Gürksārān ve Māzenderān bu aġır (17) gürzle saña ṭoġrıltdum ve hep senüñ şādlıġuñ ve nuṣretüñ istedüm-ki bir gün ėlüm günüm añmadum şimdi-ki ḥālde benüm ol (18) zaḫm urucı kūpālum hemān yüce boyum ve yāl ü bālüm şöyle ki var-ıdı bir düzine ḳalmayup süksünüm bükilüp ve kemer-gāhum (19) boşalsa gerek ki yüz yigirmi ḳulaç bir kemend atup zamāne beni ʿaksince baġlamaġa başladı nevbeti Zāla vėrdük (20) ki merd şimşīr ü kūpāldur çoḳ ṣavaşçılar ṣavaşın ṣavaşup cihānı gürz-i girānı-y-la ṭutdı bundan böyle ḫiẕmete (21) ve cenge anı revā görüp ṭapuñuza gönderdüm bir nihānī murādı vardur gele şāh-ı cihāndan isteye bir arzūdur ol Tā- (22) ñrıya yarar ki ėyülik anuñ fermānı altındadur ėtmedük pādişāh buyruġınsız ki ḳul gerekmezdür ḫod-rāy ola hemānā ki (23) rāyı şāh-ı cihān-dār işidür benüm Zālla peymānumı ki anuñ istedüginden bir vechle baş çevürmeyem bu günlerde bizden arzū ėdüp (24) benüm ḳatuma geldi pür-ḫūn ḫāk ki kemüklerinüñ çak çak āvāzı gelürdi bunı dėdi Āmilde ber-dār eyleyesin (25) biñ ki Kābile leşker çekesin çün ṭaġda ḳuş beslemiş ola atası ėl içinden yabana atup Kābilistāndan anuñ gibi bir ay göre **[50a]** (1) serv-i sehī gibi ḳadd ve başında dīvāne gülistān olursa ʿacep olmaya pādişāh gerekdür ki göñlüñde andan kīn dutmaya şimdi (2) ḫod renc ü ʿışḳı bir yėre ėndi ki anı gören esirger nėce derd ki ol gördi ol yoḳ yėre ṣoñra şöyle peymān ėtdük (3) ki pādişāh daḫı ėşitdi size gönderdüm bī-dil ü mest-mend çün ol taḫt-ı bülendüñ ileyine gele anı ėydesiz ki ululıġa (4) yarar size ḫod ʿaḳılda nesne kestürmek olmaz cihānda bu benüm bir oġuldur pes gerek ġam-güsār gerek feryād-res Sām-ı nerrīmāndan (5) şāh-ı cihāna hezārān āferīn olsun dėdi ve hem andaġı ululara çün

nāme yazup fikr-i rāst ėtdiler tīz Destān aldı (6) ve ayaġa ṭurdı güneş çün başını yaṣduġa ḳoyup gėce ḳara tācını urındı göñline endīşe getürmeyüp yatdı (7) ėrteye degin uyudı ve diñlendi beyt

ḳara ḳaftānı cenge bıraḳdı şeb
seḥer ki çıḳageldi pür-ḫande leb

ḳapuda nefīr çalınup (8) bir nėce yoldaşlan bindi Sām-ı ser-efrāzuñ nāmesi elinde pādişāh ḳapusına yüz ṭutdı çün Kābilde bu destān fāş (9) oldı Mihrābuñ başı pür-ceng ü ḫurūş olup ḳaḳıdı ve Sīnduḫt ḳıġırdı ilerü getürdi Rūẕābenüñ ḫışmını (10) buña sürüp şöyle dėdi-ki şimdi bundan ġayrı tedbīr yoḳdur ki şāh-ı cihānla dürüşmege benüm ḳuvvetüm yėtmez gerekdür ki ol nā-pāk (11) ḳızuñ-ıla seni getürem dīvān içinde zār zār öldürem meger şāh-ı İrān bu ḫışm [u] kīnden diñlenüp yėryüzi emīnlik ola (12) veyā Kābilde kim ṭolaşup anuñ gürzinüñ zaḫmın yėyebilür ėşitdüñ ḫod ki Sām-ı pehlevān Keşef-rūdda ol ejdehāyı (13) nėce öldürüp pāk ėtdi andan berü yėryüzini gören ve ėşiden aña hep āferīn ėtdiler çün ėşitdi bu sözi (14) Sīnduḫt başın aşaġa atdı ve çāre istemege göñlin endīşeye bıraḳdı göñlinde bir çāre bildi-ki uzaḳ görici (15) ve tīz-fehm ʿāḳil-idi daḫı segirdi şāh-ı Kābilüñ ḳarşusına geldi elin bögrine urup ḳarşu ṭurdı ėyitdi benden bir (16) söz ėşit andan-ṣoñra maḳṣūduñ neyse eyle ėdesin dėdi eger bu māl u genc sende baş cān-çün-ise ėrteye ḳoyam (17) ki rūz-gār ṭoġurıcıdur ne ḳadar gėce uzun olursa anda hem ḳarañulıḳ fāyide vėrmez ve pāyidār olmaz beyt

(18) seḥerden güneş ṭoġa raḫşān ola
cihānı ʿaḳīk-i bedeḫşān ola

aña Mihrāb ėydür eski tevārīḫden erenler arasında dāsitān (19) oḳıma dürüş nėce müdārā cānuñ-çün bilürseñ eyle yoġsa ḳanlu kefeni tenüñe giy aña Sīnduḫt ėydür ėy ser-efrāz ola ki (20) söyleyem ḳabūl ėtmeyesin bu tedbīrüñ ḳılıcı ḳınından çıḳup ben Sām-ı pehlevānuñ ḳatına varmaḳ gerekem ol-ki söylemek birle bu (21) ḫām işleri ʿaḳlla meger ki bişürevüz benden cān ortaya ḳomaḳ senden māl u genc baña ışmarlamaḳ Mihrāb ėydür işde ḫazīne- (22) lerüñ kilīdi işte sen māluñ gencüñ ḳayġusın çekme ḳul ḳaravaş at ḳatır taḫt tāc düzüp ne dilerseñ al bile git (23) meger Kābilistān bizüm üçümüzden ḫarāb olmaya çün irkdi ve ṭaġıldı dėrilüp yine rāḥat ola bizüm-ile Sīnduḫt ėydür (24) ėy nām-dār cān yolına mālı ḫor ṭutmaḳ gerekdür velī gerekmez ki çün ben cān istemekde olam Rūẕābeye sen bir dürlü mażarrat ėrürsin (25) ben cihānda andan ötürü ġam çekerem ve bugün senüñ-ile anuñ-çün peymānum

vardur kendüm-içün ḳayırmazam anuñ cānınuñ ḳaygusıdur evvel **[50b]** (1) {evvel} andan bir ʿaẕīm and alup peymān andan ol şīr-zen merdāne-vār çāre ėtmege ḳuşandı tenine pür-māye aġır ḳaftānlar (2) giyüp başını dürr yāḳūt-ıla bėzedi

Sīnduḫt Sāmuñ Ḳatına

bir ėlli biñ ḳadar Hindī filori niṣār çün getürdi yüz ʿArabī at (3) altun ālātla ėlli Ḫıṭāyī oġlan zerrīn kemer ile ʿArabī ve Fārisī otuz at gümiş eyeri uyanla altmış cāriye laʿl saḳanduruḳ ve altun (4) ṭavḳla bir pīrūzdan ve altundan cām her birinüñ elinde ṭolu müşg yāḳūt kāfūr laʿl pīrūze ve envāʿ dürlü cevāhir ḳırḳ ḳaftānlıḳ (5) Çīnī bez ṭırazī dürlü dürlü cevherler-ile ėlli altun ḳınlu Hindī ḳılıç otuz zehr-āb vėrilmiş nemçe altunlu ḳını yüz deve ḳızıl (6) tüylü genc māye yüz yürügen ve yükçi ḳatır bir tāc-ı muraṣṣaʿ şāh-vār gevherlerle ṭavḳı ve bilezügi ve küpesi-y-le bir bisāt fīlüñ heyātına (7) naḳş olınmış bir dürlü gevher üstinde bele doḳınmış ḫüsrevī ḳulaçla ėni yüz yigirmi üçden artuḳ ola uzunı ol zinde (8) pīllerden artuḳ dört pīle örtü döşek yüklendi çün pīşkeşler müheyyā oldı bir ėki yüz ḳadar atlu alup bėlini (9) pehlevān kemeri-y-le ḳuşanup merdāne dutdı bindi bir Rūmī terk başına giyüp bir pīl gibi atla düni güne ḳatup sürdi yortma-y-la (10) tā Sām-ı pehlevānuñ dergāhına ėrdi ne ilerü adam gönderdi ne adın dėdi ḳapuda iş bilenler ėrdi nā-gehān ki ser-efrāz-ı (11) cihāna ḫaber eyleñ ki Kābilī bir ėlçi geldi söz vardur sipeh-dār-ı Zāvuliyye Mihrābuñ peyġāmını getürür Sām-ı cihān-gīrüñ (12) ḫiẕmetine geldi perde-dār pehlevāna ḫaber eyledi buyurdı varuñ getürüñ gelsün dėdi çıḳup icāzetdür gelüñ dėdiler (13) atdan ėnüp Sīnduḫt serv-i revān gibi ṣalını sipeh-dāruñ ḳarşusına geldi egildi yėr öpdi şāha ve pehlevān-ı zemīne (14) āferīn ėtdi beyt

her ne iş kim ḥażretüñe ʿarż olur
ʿaḳluñ anuñ müşkilini ḥal ḳılur

Ḫaḳḳ seni ḳılup durur müşkil-güşā
(15) ḥikmet-ile cümle ḫalḳa reh-nümā

sensin āḫir Ḫaḳḳ yola mürşidümüz
ḫiẕmetüñdür ḳaderümüz hem ʿıydumuz

şād oluruz ḫūb yüzüñi göricek
(16) biñ yaşaruz ḫiẕmetine ėricek

tācumuzdur devletüñüñ sāyesi
ėşigüñdür baḫtumuz sermāyesi
ḥamd ėderüz aduñı iḫlāṣla
(17) gėce gündüz ʿām-ıla hem ḫāṣṣla

bu-durur Ḥaḳḳdan duʿāmuzdan gūn
dost ṣanmaya saña bu çarḫ-ı dūn

Ḥaḳḳ-teʿālā ʿömrüñi ḳılsun mezīd
(18) düşmenüñi ḳahr-ıla ḳılsun ḳadīd

sen selāmet seyr ėdesin ʿālemi
ʿadluñla şād ėdesin ādemī

niṣār ḳul ve ḳaravaş at (19) ve ḳatır ve pīl ėki mil ḳadar yėre degin çevziñişdi bir bir Sāmuñ öñine çekdiler pehlevān ṭaña ḳaldı ki bunı gördi endīşe-y-le (20) oturduġı yėrde meste dönüp dizinüñ üstine gelüp başını sarḫıtdı fikre vardı ki bir yėrde bunca māye olıcaḳ ʿavrat göndermek (21) ne āyīn ü dīne gele eger bu pişkeşi bundan hep ḳabūl ėdersem pādişāhuñ göñline ėşidürse ḫoş gelmez eger gėrü döndürürsem (22) Zāl-ı Sīmurġ öykelenüp āşüfte olur ve göñli yıḳılur ve başını ḳaldurup ėyitdi bu māl genc pīl at ve ḳatır ne var-ısa ėledüñ (23) Destānuñ ḫazīne-dārına māh-ı Kābilistān niyyetine ṭavşuruñ perī-rūy Sīnduḫt Sāmuñ ileyinde şād u kām aġız açup (24) dil uzatdı çün hediyyesi ḳabūl olduġın gördi ėyülige ėrüp yavuzlıḳdan ḳurtılduġın bildi üç būt-ruḫ (25) maḥbūba kendünüñ yanında var-ıdı semen-peyker ve serv-ḳaddler her birinüñ elinde bir cām içi ṭolu ḳızıl yāḳūt u laʿl-i **[51a]** (1) Bedaḫşī hep biribirine ḳatup pehlevānuñ ileyine dökdiler çün nām-dāruñ göñli ḫoş olup bār-gāh-ı dīvān ehlinden (2) ḫalvet ḳıldı şöyle dėdi Sām-ı ser-efrāza Sīnduḫt ki senüñ mübārek rāyuñ-ıla yigitler pīr olur ki cihān ululaı senden (3) dāniş ögrenüp cehl ḳarañulıġından ʿilm aydınlıġına ėrdiler senüñ gürzüñle Tañrıya yol açup mihrüñ-ile yaramazlıġuñ (4) eli baġlandı güneh-kār eger kimse var-ıdı Mihrābdı ki ḫūn dilinden ġamzesi serābdur Kābilüñ bī-günāhların n'eyledi-ki çeri çeküp (5) başlarından ve cānlarından toz ḳoparsañ gerek ser-ā-ser saña ṭapucı ve ḳamu ḫāk-i pāyuñ dururlar ėl ü şehr senüñ himmetüñ-ile ābādān- (6) dur ıḳlīm ü vilāyet heybetüñ-ile vīrān andan

ḳorḳ ki ʿaḳl u ḳuvvet pīl ü siñek yėr ve gök yaratdı Tañrı bunuñ gibi işi (7) senden gözle ki revā görür mi ʿābidler ve zāhidler reʿayyet ve dervīşler ḳatına bėl baġlamaġa aña Sām nām-dār ėydür ne (8) ṣorar isem saña ėydivėr bahāne eyleme sen Mihrābuñ ḫiẕmet-gārımısın veyā ėşi anuñ ḳızı Zāl ne yėrde bildi ve nėce (9) gördi ḳız rūy u mūyda ne ṣūretlüdür ve ʿaḳılda ve ḫūyda ne sīretlü ḳāmetinden dīdārından edebinden hünerinden (10) ne vech-ile ki bilürsin ėydivėr baña dėdi beyt

aña dėdi Sīnduḫt ki ėy pehlevān
ser-i pehlevānān u püşt-girān

(11) bir ulu peymān isterem senden ki yėr ve gök ėl ve gün anuñ heybetinden ditrer ki senden benüm cānuma ḫaṭā gelmeye ne ol (12) kimselere ki baña ulaşıḳdur benüm serāyum maʿmū[r] eyvānum mālum gencüm ḫışmum bünyādum vardur çün ḳorḳudan emīn olam her ne (13) dėrseñ bildügüm ėydivėrüp ḳatuñda yüz ṣuyı bulam Kābilistānuñ gizlü gencini dėrüp Zābilistāna ṭaşıyam bunuñ-ıla (14) daḫı ne yararsa ṣāmitden ve nāṭıḳdan benden isteyüp mih-ter dānā bula Sām ol zamān elin eline aldı göñlini ėyü nüvāḫt (15) eyleyüp anuñ-ıla dėdügi gibi peymān ėtdi çün Sīnduḫta anuñ andını ėşidüp hemān ḫūb sözler-ile peyvendini gördi (16) fi'l-ḥāl yėr öpüp ayaġa ṭurdı ve ne-ki gizlü-idi ṭoġrulıġ-ıla bir bir ėydivėrdi ben Ḍaḥḥākuñ ḫışmıyam ve Mihrāb-ı rūşen (17) ʿavratı anası Rūẕābe-yi māh-rūbuñ ki Destān cān u dil-ile muḥabbet ėdüp anuñ vuṣlatına üzinür ḳamu ḫışm ḳavm pāk-ı (18) Yezdānuñ öñinde gėceler ėrteye degin saña āferīn eyleyüp ve şāh-ı cihān-dāra duʿālar oḳırduḳ şimdi geldüñ tā murāduñ ne (19) ve Kābilden size dost ve düşmen kim bilem eger biz güneh-kār ve bed-gevher isüz ki pādişāhlıġa lāyıḳ degilüz uşda senüñ (20) naẕaruñda ṭura yoruram zār u mest-mend öldürmelü-y-sem öldür ve bend ėtmelü-y-sem fermān senüñdür Kābil ḫalḳınuñ cānlarını (21) oda yaḳma ki günden güne günleri ḳarañulıġın geçer çün anuñ sözlerin ėşitdi pehlevān görd[i] ki bir ʿavratdur (22) pāk-rāy rūşen-revān-ıla ādemiyāne ve ʿāḳile ḫātūn beyt

yañaḳda gülistān ḳāmetde çün serv
(23) miyāne vü ḫoş ḳadd yüriyişe teẕerv

şöyle cevāb vėrdi-ki benüm peymānum dürüstdür eger cānum gövdemden ayrılmazsa (24) ve Mihrāb ve şehr-i Kābil ve her kim senüñ aḳrabāñ ve taʿalluḳātuñ var-ısa şād-dil ve ten-dürüst oluñ buña daḫı (25) hem-dāsitānum ki Zāl cihānda Rūẕābe isterse cüft alam aña behre-ḥāl siz egerçi bir gevherden daḫı siz bula hemān **[51b]** (1) ululıġa ve tāc u taḫta lāyıḳsız böyledür cihānuñ işi ve bu ʿayıb olmaz bu işde ʿāḳil

olan Gird-gār-ı cihān-ıla ceng eylemez şöyle (2) yaradur ki kendünüñ dilegidür biz bunda taḥayyürde ḳalup hemān şöyle nigerānuz kimin ḳaldurur kimin ėndürür gerek yandurur gerek (3) sevindürür biri genc ü niʿmetle ārāste biri yoḳlıġla kevn-kāste serencām ėkisi daḫı ḫāk olur ki ḫāk içre hep gevher (4) pāk olur bir nāme içi ṭolu yalvarmaḳ ve derd-mendligle şāh-ı bülendüñ ḳatına yazdum Menūçihrüñ ḫiẕmetine girüp Zāl-ı Zer (5) şöyle gitdi-ki dėyeydüñ ḳanatlandı uçdı eyere şöyle bindi ki atı görmedi ve atı şöyle ḳopdı-ki ėydesin naʿlı (6) yėre degmedi benden Zāla şāh ḫoş cevāb vėrüp çün ḫandān ola ferruḫ-zā-y-la şāyed ḫāṭırın ele getüre ki (7) ḳuş besledügi bī-dil olup kirpügi ṣuyından ayaġı kile batupdur gelen daḫı eger muḥabbetde anuñ gibi-y-se yarar ki ėkisi (8) daḫı tenden çıḳalar bir cān olalar bir kez yüzini ol ejdehā yavrusınuñ baña daḫı bahā al göster meger görüp begenem (9) ve gönlüme ḫoş gele bāşed ki dīdārından sūd-mend olam aña dėdi Sīnduḫt ki n'ola eger pehlevān ḳulını şād u rūşen- (10) dil ḳılup benüm serāyuma ṭoġrı atlanup yüzüm üstine ayaḳ baṣa başumı şādlıġla göge ėrüre çün Kābile senüñ gibi şehriyār (11) getürevüz öñine cān u baş niṣār ėdevüz Sāmuñ lebini Sīnduḫt pür-ḫande ḳılup çün gönlinden kīn toḫumını ḳopmış gördi yėl (12) gibi bir dilāver ulaḳçı yola bıraġup Mihrāba muştılıġa gönderdi ki yaramaz endīşeden hiç yād ėtme gönlüñi şād ėdüp ḳonuḳ ḳaydın (13) gör ki uş ben-daḫı nāme ardınca eglenmeyüp yortma-y-la gelürem bilmiş olasın dėdi ėkinci gün çün çeşm-i āfitāb gelüp (14) abdārlandı uyumış başlar uyḳudan bīẕār oldı Sīnduḫt-ı girān-māye yüz ṭutup tāc-dāruñ dergāhına geldi (15) ḳapucılar ve çavuşlar yortuñ ve ṣavıluñ māh-ı bānū gelür dėyü Sāmuñ dīvānından rev-ā-rev ḳopdı geldi Sāmuñ ileyinde baş (16) ḳoyup duʿā eyledi andan bir zamān anuñ-ıla söyleşdi ve ṭanışdı gitmege destūr istedi şād-mān şāh-ı Kābil ḳatına (17) varmaġa daḫı yeñi ḳonuġuñ işin düzüp güyegüye tāze peymān göstermeklige hem Mihrābuñ fikri sözlerinden bī-çārenüñ (18) ḥālinden Sām nām-dār icāzet vėrdi var git ne gördüñ-ise Mihrāba ėydivėr dėyü lāyıḳınca aña ḫilʿatlar ve teşrīfler (19) yaraşdurup ḫazīneden aġır bahālu bezler ve gevherler getürdiler daḫı Kābilde Sām-ı pehlevānuñ nesi var-ısa serāydan ve bāġdan ve (20) ekinden ve biçinden dört ayaḳlu ṣaġmalu ve kelle kelle atdan ve deveden örtü döşekden cümle Sīnduḫta bağışlayup elin eline alup bir ḳatı (21) peymān u ʿahdla ḳabūl ėtdi anuñ ḳızı Zāla şer çomaġını yozlıġa bıraġup emīnlik āyīnesini ele aldı bir ser-efrāz pehlevānla ėki yüz kişi (22) bele ḳoşup ėyitdi ṭurma yüri var Kābilde şād-mān olup bundan böyle düşmenüñ yavuzlıġından ḳorḳma ġamla nergis gibi olan (23) yüzi ol māhuñ şādlıġından güle

dönüp ferruḫ-baḫt saʿdı-y-la yola girdi pāk-ten ḳızuñ anası şād-mān evine geldi baḫtlu ana ve (24) saʿādetlü ḳız ve devletlü ana ve ḫoş-dil ve şehr-i emīn vilāyet yėmege içmege başlayup rāḥat oldılar

Zāl Menūçihrüñ Ḳatına Geldügi Zāluñ Nāmesi-y-le

(25) şimdi ḳulaḳ dut Zāl nām-dār ki Menūçihr-i ferḫunde-fāluñ ḳapusına yüz dutdı eglenmedi ve diñlenmedi dün ü gün sürüp **[52a]** (1) İrāna yėtdi pes şehriyār[a] ḫaber oldı ki yoldan Sām-ı süvāruñ oġlı Zāl nām-dār geldi buyurdı pādişāh anlara ki ḳapuda adı (2) bellü begler ėdi bahādırlar ve ser-leşker ile ḳarşu varup ʿizzet ü iḥtirāmla görüşüp aldılar şehre getürdiler ol gün ḳondurup (3) ḫiẕmet ve ḳonuḳlıḳ eyleyüp ėrtesi ḳapuya ḳıġırdılar dīvān-sālār öñine düşüp pīşkeş çekdi ve kendüyi pādişāh ileyine (4) getürdi çün şāhuñ yaḳınına yėtdi yėr öpüp ṣenā vü āferīn ḳıldı bir zamān yüzini ṭopraḳdan ḳaldurmadı ḥürmet issi (5) şāh yüzini buña döndürdi ve göñlini ḥāline mā'il ḳıldı buyurdı yüzini ṭopraḳdan götürüp tozın sildiler ve müşg (6) ü gül-āb ṣaçdılar geldi taḫtuñ öñinde baş ḳoyup şāhuñ ayaġına yüzin sürdi boynın ḳuçaḳladı anuñ Menūçihr daḫı (7) ṣordı ve nüvāḫt ėtdi şāha yaḳın yėr ėtdiler oturdı buña dėdi pādişāh-ı kām-kār ki nėceydüñ ėy pehlevān-zāde bu (8) düş-vār yoluñ tozından ve yėlinden ve zaḥmetinden ayaġa ṭurup baş ḳodı ėyitdi senüñ devletüñde hep ėyü-y-idi ḳamu günlerüm ʿıyşla (9) ve çalġu-y-ladı seferde dėyüp pehlevānuñ nāmesin öpüp cihān-dāruñ eline vėrdi andan alup pehlevānuñ mektūbını şād (10) u rūşen-revān olup güle güle çün oḳıtdı maẕmūmın bildi şöyle cevāb vėrdi-ki göñlüñe bir uzaḳ renc düşürdüñ (11) velīkin bu nāme derd-ile Sām-ı pīr yazmış göndermiş egerçi benüm göñlüm bu işden ġamm-gīndür velī anuñ üzerineyem ki (12) ėyüden yatludan endīşe ėtmeyüp senüñ maḳṣūduñ revā ḳılup kāmuñı bitirüp ḫayra ėrürem fercām u ārāmuñı sen (13) bir nėce gün ḳatumda şādlıġlan eglen tā ben işüñde naẕar ėdüp evkāt fikr eyleyem çāşnī-gīrler getürdiler ḫōn döşediler zerrīn (14) ālātlan şöylen çekdiler Zāl-ı Zer pādişāhuñ sofrāsına ṣundılar yėdiler erbāb-ı dīvān çün ṭaġıldı ʿavām yėr öñinde (15) ve ḫavāṣṣ cemʿ oldı bir yėrde daḫı şarāb sāzende vü gūyende esbāb-ı ʿıyş müheyyā ėdüp ṣoḥbete oturdılar pehlevānlar (16) ve emīr-zādeler kāmil mūbedler ve ʿāḳil vezīrler yėdiler içdiler çün sarḫoş oldılar daġılmaġa başladılar Sām (17) oġlınuñ altun eyerlü atın getürdiler şāha duʿā ėdüp ayaġa ṭurdı āferīn eyledi ve ṣenā-y-la atına bindi yüridi şehri- (18) yār daḫı aña āferīn ėdüp gidenden ṣoñra ġıyābına çoḳ ögdi beyt

şeh Sām atdı çü müşgīn kemend
(19) Ḫıṭā[y] şāhınuñ urd[ı] pāyına bend

başı aşaġa ḳuyuya ṣaldı
yüriyüp ḳamu ʿālemi aldı

Zāl ol gėce ėrteye degin (20) uyumayup göñli ṭolu endīşe revānı ṭolu fikir beyt

çü ḳurtıldı bāġdan şeh-i Nīmrūz
ḳarañulıḳ geçüp oldı nūr-ı zer-ver

(21) dünleden kemerin ḳuşanup Zāl Menūçihr-i pīrūzuñ dergāhına ʿazm ḳıldılar buyurdı fāżıl müneccimler geleler yıġnaḳ ėdeler (22) taḫt-ı bülendüñ ileyinde sipihrüñ gerdişinden ṭāliʿ ne yüz gösterür göreler bunlar hep dėrilüp ḫāṭır oldılar āzād rencler (23) görüp tā ki yılduzda ne rāz bilürler zīc-i Rūmī ellerinde ve usṭurlāb-ı Hindī ol gün ol işde eglendiler andan ṣoñra (24) aġız açdılar şehriyāra ki çarḫ-ı gerdānuñ şümārını bildük ve müşkilüñ güşādını bulduḳ şöyle peydā oldı yılduzuñ (25) dādından bu ṣu bir rūşen ü pāk çeşmeden revān olsa gerek bu Sāmuñ oġlından ve Mihrābuñ ḳızından bir pür-meniş **[52b]** (1) nīk-nām pehlevān ola Zāluñ bėlinden bir şīr-dil ki merdānlıġa başı ṣüreyyāya ėre ʿömri ḳatı uzun ola hem gün çoḳ ve hep (2) zīb ü ferri artuḳ hem ėnlü hem şāh-bāl ola bezm ü rezm içinde mānendi bulınmaya be-ġāyet güzīn ola beyt (3)

ne yėrde atı tüyi ola ter
ḳuruya ġanīminde cān u ciger

ʿuḳāb ışığı üzere perr yėmeye
cihān beglerin kimseye ṣaymaya

(4) boyı uzun ola ḳavli zūr-mend
ḳaġan aşlanı ṭuta ṣalup kemend

bütün bir ḳulan odda büryān ėde
hevāyı ḳılıç-ıla giryān ėde

(5) kemer-beste vü tāc-dārān ola
pes İrāna püşt-i süvārān ola

şehriyār bunı ėşidicek ḫoş gelüp müneccimleri ḫilʿatla (6) ve niʿmetle ṭoyurdı ėyitdi bu rāzı gizlü ṭutuñ gönderdi Zālı ḳıġırtdı getürdi andan nesne sūʾāl ėdüp zīrekligin ve

(7) fehmin bilmek-içün bir nėce muʿamma ṣūretlü perde-y-le sözler getürüp bir yaña uyanuḳ göñüllü mūbedlerden

Zāldan Mūbedler Sū'āl Eyledügi

(8) geldi oturdı bir yaña adlu ulular-ıla Zāl evvel ol kāmillerden birisi ki tīz-fehmdür beyendi ṣordı Zāla ki (9) ol on ėki serv-i sehī bitmişdür ḫūblıḳ ve tāzelıġın her servüñ otuz budaġı var Fārisī ḥisābında artuḳ eksük olmaz (10) ne nesnedür bir daḫı ilerü gelüp ṣordı-ki ėy nām-dār ėki at bir ḳayr rengi gibi ḳapḳara ve biri billūr gibi aḳ āb-dār yürügen (11) ve yügrük ėkisi daḫı yortmaḳda ve yėlmekde rencle biribirini ḳovar ve illā ėrişmez nedür birisi daḫı ėydür ol otuz atlu ki (12) gelür şehriyār ve geçer biri eksük olur çün evkāt yine dönüp ṣayasın hemān dürüst yine otuz gelür dördinci ėydür (13) ol murġ-zār ki görürsin pür-sebze vü reng-i nigārdur otları her dürlüden ter ü ḫuşk ki anlardan kāfūr u müşg ḳoḳusı (14) gelür bir kişi bir kesgün ve büyük oraḳ elinde bī-bāk bu murġ-zāruñ içine girür daḫı dürlü fikr ü niyyet ėtmez baş ḳaldurmadın (15) ol otı yaş ve ḳuru dėmez biçer nedür birisi daḫı ėydür ol ėki serv ki ṭalazlu deñizden çıḳupdur inegüm ṣaġmalu gibi bir ḳuş (16) anlaruñ üzerinde yuva yapmış yuvaya kāh ėrtede gelür kāh aḫşamda bundan çün uça yapraġı ḳurur birisine ki ḳona yaşarup (17) tāze ve āb-dār biri yaslu gibi ṣolıḳ ve ebterdür birisi daḫı ṣordı ki ṭaġda bir şehristān gördüm ḫoş yapu ve muḥkem (18) bünyād-ı emīn ġuṣṣadan ve ābād gelürler ol şehristāndan ki ḫalḳ bir ḫāristān yazıda bünyād bıraġup yüce serāylar yaparlar (19) ki ḳullesi buluda ėrür almaġa ṣatmaġa meşġūl olup ulu ve kiçi şāh ve ḳul bāy ve yoḳsul olur göñüllerinde ol şehristānuñ (20) muḥabbetin çıḳarurlar bir gün yād ėdüp ḥisāba getürmezler bir yėl çıḳup nā-gehān bunlaruñ yėrin yurdın evin barḳın yıḳup belürsiz (21) ėder uzun fikre ve endīşeye bıraġup bunları yine ol şehristāna muḥtāc ėder perde içindedür bu sözler iste bul (22) ve pehlevānlar ortasında āşikāre ḳıl eger bu rāzı āşikāre ḳılasın ḳara ṭopraġı müşg-sār eyleyesin bir zamān endīşeye (23) varduġından ṣoñra Zāl-ı Zer gögsin gerüp başın ḳaldur[dı] daḫı söyledükleri sū'ālüñ cevābına aġız açdı (24) ne-kim bilgüler söyledi bir bir yād eyledi

Zāl Sūāle Cevāb Vėrdügi

evvel on ėki ḳaba aġaç (25) ki her birinüñ otuz ṭalı var on ėki aydur ki ṭoġru gözikür yeñi pādişāh yeñi taḫta oturur gibi otuz günle **[53a]** (1) ol ayuñ şümārı bu resmledür

olur gerdiş-i rūz-gār daḫı ol-ki şāhuñ ve ulularuñ ileyinde ol ėki atdan (2) nişān vėrdük ki biribiri ardınca ṭurmadın segirdürler bāşed ki berāber ola bulamaz ne-ḳadar yortup yėlürse (3) biribirinden yüz döndürür senüñ bu destānuñ dün ü gündüzdür ki güneş ṭoġar ʿālem münevver olur ve gėce ėrür cihān mükedder olup (4) ẓulümāta batar ḫurşīd-i tābende ki ḥamel burcından baş ḳaldura ve ṣıġıruñ başına pençe ildüre cihān kehribā[r] gibi ṣabṣaru olup (5) balḳır lājūverdī serāyuñ içinde müẕehheb-taṣvīr gibi çün güneş yüzin yaşura gėce ėrüp yine dünyāyı ẓulümāta düşürür beyt (6)

dün gün bu vech-ile ola dürüst
kim eyler ṭaleb biribirin cüst

üçinci ki dėdüñ ol otuz süvār ki gelür şehriyāra ve geçer (7) bir kez baḳarsañ rāst otuzdur ne artuḳ gelür ne eksük bir daḫı ṣayıncak otuzdan bir eksük gelür çün ʿArablaruñ (8) ayına baḳasın biri dürüst otuz gündür ne-ḳadar ṣayarsañ birisi ay otuzdan eksük gelüp bu vechle gelür gider ay ve (9) yıl ḥesābını böyle bilgil-ki Gird-gār-ı cihān ḫallāḳ āşikāre vü nihān bu ḥālle yaratdı beyt

dėgil sözüñ illā ki noḳṣān māh
(10) ki bir gėce eksük gelür kāh kāh

daḫı beyābān u murġ-zār ol iti oraḳlu er ki yaş ḳuru ot biçmek-içün anda ḳorḳudadur (11) ter ü ḫuşk yeksān hep biçer eger yalvarasın ve söyleyesin hiç ėşitmez ve diñlemez beyt

biçici zamān beñzer biz ota
(12) gerekse oġul ol gerekse ata

yigide ḳocaya naẕar eylemez
çalar ṭuş olanı daḫı söylemez

cihānuñ nihādı bu resme gelür
(13) ki her kim anadan ṭoġarsa ölür

zamān bir bir nefesin ṣayup ādemüñ bu ḳapudan çıḳup sözi ve ṣavı keser şimdi (14) gelelüm ol sū'ālüñüz ki ṣorduñuz ol serv ki deryā-yı cūşāndan baş ḳaldurup çıḳupdur ve anda ol ḳuşuñ (15) yuvası ki var ḥamel burcından tā terāzuya degin cihān aydınlıḳda durur rūşen ü münevver güne şöyle ʿaḳrebden (16) balıḳ burcına varınca ḳarañulıḳ ve ẓulümātdur ėki serv çarhuñ ol ėki ḳolı ki bir yanı tāze ve bülenddür ve bir yanı (17) ḫor u nejend üstinde perrān ḳuş güneş ki cihāna ḳorḳu ve ümīd andandur daḫı şehristān ki dėdüñ ol (18) kūhsārda āḫiret serāy[ı] ve ḳarār yėridür ve

bu ḫāristān dünyā-yı fānī ki hem nāz u genc evidür hem derd ü renc (19) mekānı nefes alup vėrdügüñce bir bir ṣayar kendü besler ve yine döner kendü yėr ecel yėli ki zelzele-y-le (20) gelür cihānuñ bünyādın yıḳup tār u mār ḳılur gencümüz-ile bu ḫāristān yėrinde ḳalup derd ü rencle ol şehr- (21)istāna gitmek gerekdür bizüm rencümüzle olan bāġdan ve ʿimāretden bir kişi daḫı bār yėyüp ve rāḥat bulduḳda ṣoñra (22) aña daḫı ḳalmayup geçecekdür evvelden āḫire söz bu vech-ile olup yeñi eski ve eski yeñi olacaḳ (23) degil eger azıġumuz ėyü ʿamel-ile olursa cānumuz ol evde rāḥatlıḳ bulup ebedī ṣafāya ėrişür (24) ve ger neʿūẕubillah ki ṭamaʿ ėdüp ve şeyṭāna uyarsuz güneh-kār olup yine cezāmuza batup sermedī cefāya (25) uġraruz eger eyvānumuz Keyvāna ėrürse yükseklig-ile bizüm bundan behremüz bir pāre bīzdür ki her kişinüñ yüzine **[53b]** (1) örteler ve başına ṭopraḳ ḳoyalar hep zaḥmet ve ḳorḳu yėridür belā vü taʿab ḳarārı ʿārif olan öñini añlayup ṣoñ (2) günüñ yaraġında olur pāyende devlete ėrür ve cāhıl ḳalan evvelini bilmez āḫirini ṭañlar lā-cerem cāvidānī ʿaẕāba yėtür çün (3) Zāl bu müşkilleri ḥal ḳıldı şehriyāruñ göñli ġāyetde şād u ḫürrem oldı bundan ṣoñra nāmesini oḳıdı Zāluñ yazılanı (4) dile sürüp içinde ne dürlü söz var-ısa Menūçihr bir bir beyān eyledi bu yıġnaḳ bütün ʿacebe ḳaldı şād oldı şāh-ı (5) ʿālem zihī zihī dėyü āferīn ḳıldı bir meclis-gāh bėzetdi şehriyār ayuñ on dört gėcesi gibi pādişāh ḫüsrevānī (6) taḫtda ve vüzerā ḳarşusında ḫiẕmetde beleñler ṣaġ ḳolda ve pehlevānlar-ıla begler ṣol ḳolda erbāb-ı devlet ve aʿyān-ı (7) ḥażret ėki yaña kim oturmaḳda kim ayaḳ üstinde durmaḳda mīr-āḫūr ḳapudan girdügi yėrde altun kürsi üzerinde taʿalluḳātı (8) yanında şarāb-dār ve çāşnī-gīr pādişāh ḳarşusında ḫōn ālātı müheyyā ve şarāb esbāb-ı ārāste emīr-zādeler (9) ve pehlevān-zādeler ḳūrda yüz ḫūb-girdār u şīrīn güftār serv-i ḳadd semen-i ḫadd māh-rūy müşg-būy gözleri ela (10) dudaḳları laʿlīn ve yañaḳları simīn bėli ince ve endāmı yėrlü yėrince Çerkezī Rūmī ve Ḫıṭāyī ḳullar dört nevbet olup (11) bölük bölük dest-māllar ellerinde çarḳap ḳaftānlar ve muraṣṣaʿ tāc ve zerrīn kemer-ile şāhuñ her ṭarafda ḫiẕmete ḥāżır (12) ve pādişāh bunlaruñ dīdārına nāẓır ėdi dīvān-sālārlar zerrīn debūslarla orta yėrde gelenüñ (13) gidenüñ yėrin gösterüp ve yolın bildürmekde ḳapunuñ bir yanında cengī zinde pīller ve bir yanında altun zincīrler-ile (14) nerre şīrler ve pelengler ṣaf ṣaf ḳapucılar iç yüzde ve peykler ṭaş yüzde pīl āvāzından ve aṣlan añırmasından (15) cihān pür-ṣadā oldı eyvān içinde şarāb-ḫāne yanında gūyendeler ve sāzendeler şīrīn āvāzların direngin (16) ser-āġāzların mūsıḳī ḫōnlar biribirine uyup rāst evinden ʿıraḳ u sefā-hān yüzine geçüp hicāzda seyr (17) eyleyüp nevrūz şehnāz selmek ü nühüft

rekeb ʿuzzāl ėdenden ṣoñra būselikde fürū-daşt (18) ḳılurlar-ıdı sāzendeler ḳānūn ve çeng ve ḳopuzı birbirine ḳoşup peşrevler ve dāyīreler naḳşlar (19) ve taṣnīfler şeştālar çalup ibrīşim āvāzı ve gūyende ser-āġāzı nāy iḥtiraḳı ve ġazel-ḫan (20) iştiyāḳı cānlara eṣer ėdüp ve cigerlere güẕer ėderdi sīm-endām sāḳīler ḳadeḥ ellerinde çizginüp nāz u ʿişve-ilen (21) göñüller ḳoparurdı ve cāna feraḥ vėrürdi şāh vezīrlere beglere ve begler vezīrlere ṭolu içüp birbiri şādlıġına ḫoş (22) geçerlerdi ol gün aḫşama degin yėdiler içdiler aḫşam olıcaḳ at istemek ġalebesi ḳopdı pehlevānlar ve begler (23) şād u mest biribirinüñ eline yapuşup evlü evine gitdiler rāḥat oldılar yatdılar seḥer-gāh ki güneş ṭaġ başından (24) şuʿāʿ gösterdi adlu begler ve pehlevānlar yėrlü yėrinden oynadı binüp ḳapuya ṭurġuru ve ṭapuya geldiler kemer-beste (25) seḥerden Zāl-ı dilīr sürüp pādişāhuñ ḳatına geldi nerre şīr gibi gitmege destūr istedi sālār-ı ferruḫ Sām-ı süvār **[54a]** (1) şāh-ı cihān[a] ėydür ėy şehriyār baña Sām nām-dāruñ dīdārı arzūdur çün bu yüce taḫtuñ ayaġın tāc-ı ferrüñüñ duʿāsından (2) cānum ve göñlüm ṣafā bulup rūşen oldı şimdi icāzet olsun şāh aña ėydür ėy civān-merd bahādır bu gün daḫı (3) bizüm-ile eglen yėyelüm içelüm saña duḫter-i Mihrāb arzūsıdur göñlüñde Sām-ı nerrīm[ān] arzūsı n'eyler şehriyār buyurdı (4) ṣanç u Hindī çañ naḳāre vü nefīr çıḳardılar ṭabllar dögildi süñü gürz oḳ yayla pehlevānlar silāḥları ārāste kendüler (5) beste şād-mān vardılar ṣavaş güni gibi yayların ellerine aldılar bir uzaḳ yėrde nişāne ḳoyup üzerine oḳ atdılar her pehlevān (6) bir dürlü hüner gösterüp cılav dögdiler at oynatdılar bir ḳaba aġaç var-ıdı bu meydānda üzerine çoḳ aylar yıllar geçmiş (7) Destān-ı Sām yayın eline alup başın düzdi ve baġrın ovdı Tañrı adın añup atın ṣıçratdı yaya gerdi şöyle (8) çekdi-ki oḳ demreni ḳabżaya ėrdi ṭutdı ve gözledi aġacuñ ortasına ṭoġru şeşdi şöyle ḫalāṣ ėtdi-ki (9) doḳınup öte yanına çıḳdı ol pehlevān ḫadengüñ ki görenler vālih ü deng oldılar at segirdme-y-le yine bir oḳ (10) daḫı urdı geçürdi ḳalḳan getürüp zūbīn aġır ḫıştlar-ıla çevrindiler Ḫıṭāyī ġulāmdan ḳalḳan (11) alup Zāl atını mahmuzladı ve gögsini gerdi yayı bıraḳdı zūbīn eline aldı yine bir dürlü hüner (12) daḫı gösterdi atup ḫıştı üç ḳalḳandan öte geçürdi ḳuvvetden siperler pāre pāre oldı gidüp (13) taḫtası dikildi gerden-keşler şāh-ı cihān ėydür bunuñ-ıla dutuşmaḳ kim ister pehlevānlardan ve ululardan çekişmekde (14) daḫı bir ṣınañ ki oḳdan ve zūbīnden toz ḳopardı hep silāḥlar ellerine alup bahādırlar göñülleri (15) ḫışm-nāk ve dilleri pür-mizāc dizgin ṭolaşduru bunuñ-ıla ṣançışmaġa uzun süñülerle ṣuvarılmış cübūrla (16) şöyle oldı ki ādem ādemi başardı ġalabadan Zāl atın depretüp toz ḳopardı gözetdi-ki atlar cılavısı

(17) doġrı kendü nām-dār gerden-keş ve çābuḳ süvār kimdür toz içinden neheng gibi çıḳageldi kemer-bendine yapuşup (18) şöyle ḫ̬uvār atdan ḳapdı getürdi ki şāh ve leşker ʿacebe ḳalup ṭaña batdılar çaġrışdılar āvāz-ıla gerden-keşler (19) pehlevānlar ki kimse bu nişānlu ādem ne gördi ne göricekdür her kim bunuñ-ıla neberd iste[ye] anası üstine (20) ḳaftānın lājiverdī boyaya aşlandan daḫı bunuñ yüreklü ve bahādır ḳopmaya ne aşlın ki nehenglerden ṣayılur (21) böyle ḳuvvet ü heybetle baḫtlu Sām-ı yėl ki bunuñ gibi nām-dār ḳoya yādigār kendüden cihānda gürd ü dilīr (22) süvār şāh aña āferīn eyledi ve ulu pehlevānlar ve adlu begler hep kemer-beste ve külāhlan ulular şāhuñ dīvānına (23) {dīvānına} geldiler bir ḫilʿat yaṣadı şāh-ı cihān ki gören ṭaña ḳaldı begler ve pehlevānlar aġır bahālu taḫtdan (24) yāre ve ṭavḳ ve altun kemerden hemān altunlu ḳaftānlardan ḳuldan ḳaravaşdan atdan ḳatırdan (25) her nesneden hep bunları Zāl-ı sipeh-dāra vėrdi pes Zāluñ nāmesine zībā cevāb **[54b]** (1) ve ferruḫ kelām-ıla biti yazdı ėy pehlevān nām-dār süvār ve dilīr her işde nuṣretlü ve ḳuvvetlü miṣāl ṣīr-i ner sipihr-i (2) gerdān senüñ gibi bir daḫı görmeye rāyda ve rūyda bezmde ve rezmde hemān ferḫunde oġluñ Zāl-ı süvār ki senden (3) cihānda yādigār ḳala ol nāmeden ki Sām gönderdi artuḳ eksük içinde nėce bildürdi bunda ėrişdi ve murādını (4) buldum maḳṣūdı dilegi ve ārāmı neyse bitdi her nesne ki anuñ rāmı ve Zāluñ rāyı dün gün ārāmdı çoḳ ferruḫ (5) günler üzerine ṣayup cümle arzūsı neyse kendüye ṭapşurdum bir aşlandan ki anuñ avı peleng ola ṭoġmaya meger (6) yine cengī ḳaġan aşlan gönderdüm şād-mān göñülle ki yavuz ṣananuñ yavuzlıġı andan ıraḳ olsun leşker (7) bahādırlarından hep baş ḳaldurup hünerde ferruḫ fālla çıḳdı Zāl-ı Zer öñden ulaḳçı gönderdi Sāmuñ (8) ḳatına ki şāhdan göñül ḫoşlıġla ve mübārek ḳadem-ile uş gėrü döndüm ḫüsrevānī ḫilʿat ü tāc ṭavḳ u yāre (9) ve taḫt-ı ʿāclan ben-daḫı yortma-y-la tīz ḳatuña yėtişem eyā mihribān u nām-dār pehlevānlar çoḳ ulaḳçı pehlevāna yėtdi (10) şol vechle şād-mān düşdi-ki aḳ başla ṣanasın tāze civān oldı tīzicek Kābile bir atlu gönderdi ne-ki (11) oldı ve geçdi-y-se bir bir Mihrāba bildürdi şāhuñ nüvāḫt ėtdügini ve ulular ortasında ol hünerle şād- (12) mānlıḳ yüz gösterdügini daḫı dėdi-ki uş Destān baña ėyitdügi gibi şöyle gerek yaraġumuz görüp anda gelevüz (13) ėlçi segirdme-y-le Kābile yėtdi çün bildiler ki Zāl ne eyledi ve ne ḳıldı beşāretler ḳılup naḳāre çalındı ḫurşīd-i (14) Zābilistānuñ peyvendinden şöyle şād oldı şāh-ı Kābilistān-ki ėydeydi-ki ölmiş gövdeye cān geldi ve ṣusıza (15) revān ėrdi her ṭarafda ṣoḥbetler ḳurılup ėyitmek ve ėşitmek yėmek ve içmekler oldı şādiye ve çalmaġa oynamaġa (16) el urdılar ki ḳamu ġamdan ve

endīşeden ḳurtıldı çün Mihrābuñ göñli açıldı ve rūşen-revān oldı yüzi ḫandān (17) ve göñli şād-mān düşdi girān-māye Sīnduḫtı ilerü ḳıġırdı aña ṭaṭlu dil-ile ḫūb söz söyledi ėyitdi yüri (18) Rūẕābenüñ ḳatına var ol yücelmiş yeñi aya ėyitgil ėy duḫter-i ferḫunde-rāy senüñ tedbīrüñden münevver oldı (19) bu ḳarañulıḳ olmış işleri bir ṭala urduñ yėryüzinde ki aña şehriyārlar āferīn ėderler şöyle-ki bunuñ (20) evvelden ėyülig-ile sen bünyādın urduñ gerekdür āḫirini daḫı bir ḫayrla başa ėrürmek hep māl u genc eyleyü ki ārāste (21) eger taḫt-ı ʿāc ve eger pīrūzdan tācdur çün Sīnduḫta bunı ėşitdi sürüp ḳızı ḳatına geldi göñli şādī (22) kendü ġuṣṣadan āzād olup ėydivėrdi atasınuñ sözlerini ve Zāluñ dīdārını muştıladı ki nėce ḫoş bulduñ (23) sen bu işi ki kimse bunuñ gibi iş ḳılup tedbīr bıraġacaḳ degildür cihānuñ erlerinden ʿavratlarından himmet-i bülend-ile (24) yarar ki serzeniş ḳılmaḳdan başuñı ḳaldurasın göñlüñ dilegine tīz ėrdüñ şimdi ne-ki isterdüñ bulduñ murādla aña (25) Rūẕābe ėydür ėy ʿavratlar şāhı her meclisde ögilmege lāyıḳ ve taḥsīne muvāffaḳsın ben senüñ ḫākipāyuñdan başuma yaṣduḳ **[55a]** (1) ḳılup fermānuñdan dīnüme ārāyiş eyleyem senüñ dilegüñce olup cümle kārumuz himmetüñ-ile başa yėtüp bu tīz bizārumuz meger oña senden (2) Ehrimenlerüñ gözi dūr ḳalup dil ü cānuñ ḫānesi ʿıyş u sūr olsun çün Sīnduḫt ėydür ḳızınuñ bu vechle (3) ḫūb sözlerin görüp ėşitdi serāylar bėzemege yüz ṭutdı cihānı ḫürremlıġ-ıla būstāna döndürüp yėryüzini behişt-i (4) berrīn eyledi eyvānları bėzeyüp dürlü dürlü besāṭlar ve nihāleler gül-ābı mey ü müşg ü ʿanberi ḳarışdurup evlere ṣaçdı (5) bir besāṭ bıraḳdı naḳşı altun ser-be-ser zeberced ile doḳınmuş birisinüñ yüzi başdan ayaġa dürr-i ḫoş-āb ki her dānesi (6) bir gevher-i şeb-çerāḳ ėdi bir eyvān-ı Çīn āyīn ü ārāyiş resmince cümle altun taḫtlar ḳurılup hep naḳşī gevher (7) ḳonmış gevherüñ ortası ḫayāller ḳazılmış taḫtuñ ayaġı ḳızıl yāḳūtdan ki Ḍaḥḥāk-ı Tāzīye işlenmiş bir meşhūr işdi (8) bir köşki gün-ā-gün bādyalar ibrīḳler ve bülbüller ve meşrebeler Reyden Pārsdan ve Ahvāzdan gelmiş cāmlar ve ṣaġraḳlar (9) yāḳūtdan ve laʿlden pīrūzdan bėzedi ol gün yüze cāzūlıḳlar yazup Rūẕābe behişt miṣāline ėdüp ol müẕehheb (10) evüñ içinde oturdı üzerine kimse ḳomadılar Kābilistānı bütün örtdiler Rūmī aṭlas-ıla ve Çīnī altunlu bezlerle (11) sūḳlarda ve dükkānlarda ve maḥallelerde şarāb içüp nāy ve rebāb çaldurup bölük bölük ʿıyşlar ve temāşālar ėdi (12) sāzendeler altun tāçlar giyüp pīllere bindiler ve gerdūnlar ṭonadup ḳarşu çıḳdılar yaraḳlar eyleyüp yollarda biñ Ḫıṭāyī (13) maḥbūb oġlan ellerinde altun gümiş ṭabaḳlar-ıla müşg ü ʿanber ḫalūḳ aṭlaslar ve kemḫālar şehrde yollarına döşemege (14) biribirine şād-mān olup müşg zeberced-ile

niṣārla gül-ābdan yollaruñ ve köylerüñ ṭopraġı ter olmışdı bu yañadan (15) Zāl yoldaşları-y-la Zāvulistāna yüz[82] ṭutup ivedi-y-le şöyle sürerdi ki ėydesin ṣuda gibi veyā hevāda perrān ʿuḳābdı (16) yėmek ne yatmaḳ ne içmek ne diñlenmek ata odlar başdurup kimsenüñ geldüginden ḫaberi olmadın ulular ḳarşu varup (17) beşāretler çalındı yüzin gözin öpdi boynın yıldı ḳoyıvėrdüginden ṣoñra Zāl yėr öpdi ve üstine duʿā (18) eyledi ne ki anda pādişāh ḳapusında oldı sözden ṣavdan meydāndan ve eyvāndan bir bir ėydivėrdi aġır (19) taḫtuñ üzerinde oturdı Sām Zāl yanında ayaġın durdı ḫürrem-dil ü şād-kām Sīnduḫtuñ sözlerinden açup (20) söylemege başladı gülümsedi söyleyerek gözlemege başladı şöyle dėdi ki Kābilden bize peyġām geldi peyġām (21) getüren Sīnduḫt adlu bir ʿavratdı benden peymān ėdüp ve ṭoġrulıḳ istedi dil vėrüp iḳrār eyledüm ki aña (22) yavuz ṣanmayam her ne ki benden ėyülig-ile istedi anuñ sözi üzerine olup ʿahd eyledüñ evvel ol-ki şāh-ı (23) Kābilistānla māh-ı Kābilistān cüft ola ėkinci ol ki anuñ evine mihmān varup cümle derdine dermān olam (24) şimdi ādem geldi anuñ ḳatından ki yaraḳ tamām oldı yüzüñi göster ya gelen kişiye cevāb nedür ne dėyelüm Mihrāb-ı (25) āzādeye şāfīlıḳdan şöyle tāzelendi ki Sām başdan ayaġa ėydesin laʿl-fam oldı şöyle cevāb vėrdi-ki **[55b]** (1) eger pehlevān rūşen bilüsinden revā görürse çeri çeküp Kābile varavuz bu bābdan anuñ-ıla ėydevüz ėşidevüz Destān (2) baḳup güldi Sām zīrā ki bildi andan maḳṣūdı nedür ḳarañu gėce gözi uyḳu görmeyüp ne söz ki Mihrāb ḳızından (3) olmaya-ıdı Zāl anı ne söyler ne ėşidürdi buyurdı tā zeng borı çalup çadırlar dėrşürüp perde-serāy çözdiler (4) bir kişi gönderdi ḫazīne-y-le gürd ü pehlevān u dilīr tā Mihrāb-ı şīrüñ ḳatına varup ėyde ki sipeh-dār gele yorur Zālla (5) ve pīller-ile ve ulu begler-ile pehlevānlar-ıla çün ėşitdi Mihrāb nefīr çaldurdı ve bindi ḳarşu ulular-ıla Kābilüñ ḫāṣṣ ü ʿammı (6) çıḳup pīller arḳasın taḫtlar ile bėzediler ṣurnā ve naḳāre çalup pīle berkitdi kös çeri yaṣadı çü çeşm-i ḫoros zinde (7) pīller ve ėydiciler yėryüzi behişte döndi çekilür her yaña dürlü dürlü direfş çi aḳ çi ḳızıl çi ṣaru benefş çalınur (8) nāy ü çeng ü şeştā depredürler Hindī çañlar ve Çīnī zengler kös āvāzı gelüp ve çalarlar her yañadan bir dürlü sāz er (9) ʿavrat oġlan ve ḳoca şehrī ve yabanī bir yėre cemʿ olup ėydeydüñ cihān ḫalḳı anda gelüpdurur ḳamu beşāretler-ile ve şādlıġla (10) bu resme Sāma gelüp yėtdiler atdan ėnüp ḳarşu yüridi Mihrāb gördi Sām daḫı atdan ėndi ḳucaḳladı yüzin (11) öpdi yine ata bindiler pehlevān kenārına alup anı rūz-gāruñ gerdişinden nete siz dėyü ṣordı şāh-ı Kābilistān (12) himmetüñüzde ḫoşuz dėyü sipeh-dār ve Zāla duʿā vü

[82] / یور /

āferīn eyledi bir yürügen ʿArabīye binmiş ṭaġ başından yeñi ay ṭoġar gibi (13) balḳır bir tāc-ı zerrīn gevher ile muraṣṣaʿ getürdi Zāluñ başına ḳodı ṣafālarla sevinmek-ile ṣād u ḫandān Kābile geldiler (14) önden geçen ḥikāyetleri yād eyleyü Mihrābla Zāl biribiri-y-le söyleyü ki şehrüñ ve bāġlaruñ içi Hindī çalġular-ıla pür-ṣadā (15) ḳopuzlar çengler ve nāylar üninden ėydesin vaḫş-ṭayr ėydici olmışdı ve zamāne bu ṣafā-ıla bir yeñi ārāyişe dönmişdi (16) anlaruñ yāllerine ve kāküllerine müşg ü zaġferān ḳarışdurup ṣaçmışlar-ıdı pīller arḳasında çalınur kös ṭabl aralıḳda (17) müşg ü ʿabīr ḫalūḳ tozardı Sīnduḫt bėzenüp ḳarşu çıḳdı üç yüz altun tāclu ḳaravaşla her birinüñ elinde (18) bir altun cām içi ṭolu müşg ü zaġferān gevherler pes Sām-ı nerrīmāna āferīn oḳıyup üzerine ol cāmlardan ve gevher (19) ṣaçdılar her kim-ki ol dėrnege ėrişdi māldan ve gencden bī-niyāz oldı güle güle Sīnduḫta Sām ėydür daḫı (20) Rūẕābeyi nėce degin ṣaḳlayasın aña Sīnduḫt ėydür eger güneşi görmege hevā[s] ėdersin ḳanı hediyyeñ ne vardur (21) yine şöyle dėdi Sīnduḫta Sām ki dile benden ne dilersin maḳṣūduñ neyse tācdan gencden taḫtdan ve şehrden (22) benüm ne'm var-ısa hep sizüñdür vardılar ol zengār serāya ki anda-ıdı ol ḫürrem bahār geldi pehlevānuñ ileyine baş (23) ḳodı pehlevān başın ḳuçdı naẕar ki eyledi ol māh-rūya ṭurduġı yėrde ṭaña ḳaldı bilmedi-ki gözini bunuñ (24) üzerine nėce açup ne vechle sitāyiş eyleye buyurdı tā Mihrāb ilerü geldi kendülerüñ āyīni ve dīnince ʿaḳd ėtdiler (25) el alışdılar ėkisini ḳarşularında bir taḫta geçürdiler üzerilerine ʿaḳīḳ zeberced ṣaçdılar beyt **[56a]**

(1) başında anuñ efser-i nām-dār
teninde şehüñ ḫilʿat-i şāh-vār

getürdi şāh-ı Kābil Rūẕābenüñ cāhiz defterini ol (2) ārāste gencüñ nüsḫasını ne var-ısa aña oḳıdı ki gözler görüp ve ḳulaḳlar ėşitmişdi çün Sām anuñ gibi mübālaġa mālı (3) ve genci gördi ṭañlayup Tañrı adın oḳımaġa başladı vardılar andan bir serāya daḫı oturdılar bir hafta anda dün gün (4) yėyüp içüp ʿişret ėtdiler eyvāndan çıḳup Mihrābuñ bir ḫāṣṣ bāġ[ı] var-ıdı üç hafta daḫı bāġda yėdiler içdiler ululer (5) Zābilden Kābilden gelüp ṣaçular getürdiler ay başında Sām-ı nerrīm[ān] yaraḳ eyledi Zāvulistāna gitmege Zālla ve leşker-ile pīl (6) ve kös-ile ki aña zamāne yüz gösterüp rikābına būse ėderdi ʿamārī vü miḥāffe yükler düzetdürüp bir mehd-i muraṣṣaʿ yaṣadılar (7) māh-ruḫ otura Sīnduḫt ve Mihrāb ḳamu taʿalluḳātı-y-la Sistān yolın ṭutdılar bu ṣādlıġ-ıla Yezdāna şükr eyleyü ṣādān- (8) dil ü rūşen-revān şöyle şād u ḫandān yėye içe nīm-rūza geldiler her işde muẕaffer ü pīrūz Zābilistānuñ pādişāh-(9) lıġı Sām nām-dār Zāla vėrüp ferḫunde fālla kendü çeri çekdi ḫuceste ʿalemini

getürüp yine Gürksārāna yöneldi varayum (10) dėdi ki ol pādişāhlıḳ benümdür hem ol ėlüñ göñülleri ve gözleri bizüm-ile doġar degildür Menūçihr ol vilāyetüñ menşūrını (11) baña vėrdi hem şaḳla dėyü ışmarladı bed-aṣl düşmenlerüñ fitnesinden ḳorḳaram ḫāṣṣa Māzenderān bahādırlarından gidüp (12) Sām-ı yek-zaḥm Zāl ḳıldı meyle meclis bėzeyüp piyāle ḳaldurdı göñül ḫoş ve murādı müyesser ʿıyşa meşġūl oldı biraz (13) müddet üzerine geçmedin serv-i āzād ber-dār olup ol bahādu[r]-ı dil-firūz şolup göñline ġam u renc düşer oldı (14)

Rüstem-i Destān Ṭoġduġı

DİZİN

āb (< Far. آب *āb***)** su: 2b/16, 26a/23, 29b/6

a.+ (āb-ı pāk) 20b/9

āb-ı kerem göz yaşı: 29b/6

āb-ı revān akarsu: 25b/24

a.r.+ın 26b/24

ābād (< Far. آباد *ābād***)** mamur, şen, bayındır: 4a/9, 37b/25, 52b/18

a.+umı 48b/23

ābād ol- bayındır hale gelmek:

ā. o.-a 37b/25

ā. o.-up 4a/9

ābādān (< Far. آبادان *ābādān*) bayındır, mamur: 5a/18, 5b/9, 6b/12, 7a/13, 16a/4, 20b/2, 46a/22

a.+dur 51a/5

ābādān ėt- bayındır hale getirmek bk. *ābādān ėt-*

ā. ė.-düm 7a/13

ābādān eyle- bk. *ābādān ėt-*

ā. e.-di 5a/18

ā. e.-mege 5b/9, 16a/4

ābādānlıḳ(ġ) bayındırlık, mâmurluk: *ābādān+lık* 46b/13

a.+a (ābādānlıġa) 9a/14

abanos (< Far. ابنوس *abanus*) koyu, parlak siyah: 26b/3, 30b/10

a.+a 22b/9

āb-dār taze, sulu: 45a/23, 52b/10, 52b/17

a.+la (nergis-i āb-dār) 45a/23

ābdārlan- güzelleşmek: *ābdār+lan-*

a.-dı 51b/14

ʿ**abeş** (< Ar. عبث ʿ*abeṣ)* boş, saçma: 2b/8

āb-gūn parlak *(kılıç, hançer vb.)*: 14b/3, 39b/14

ʿ**ābid** (< Ar. عابد ʿ*ābid)* kulluk eden, tapınan: 10b/3, 10b/4, 10b/6

ʿā.+ler 6b/7, 42b/20, 51a/7

ʿ**abīr** (< Ar. عبير ʿ*abīr)* miskten yapılmış güzel koku: 55b/17

ʿa.+le 15a/23, 22a/21

Abtīn *ö.a.* (< Far. ابتين *Abtīn*) İran hükümdarlarından Feridun'un babası: 10a/14, 10b/12

A.+üñ 10b/8, 13a/11

ʿ**āc** (< Ar. عاج ʿ*āc*) fildişi: 40b/19

ʿā.+ (mānend-i ʿāc) 38b/22

ʿā.+ (taḫt-ı ʿāc) 19a/18

ʿā.+ (taḫt-ı ʿāc) 25b/17, 33a/12

ʿā.+a (taḫt-ı ʿāc) 38a/19

ʿā.+dan 32b/16

ʿā.+dan (taḫt-ı ʿāc) 47b/6

ʿā.+lan (taḫt-ı ʿāc) 54b/9

ʿ**acāyib** (< Ar. عجايب ʿ*acāyib*) tuhaf, anlaşılmaz: 7b/6, 8a/8, 33b/5, 38a/14, 38b/3, 43b/8

ʿa.+ler 2a/20

ʿ**aceb** (< Ar. عجب ʿ*aceb*) garip, acayip, şaşırtıcı: 8a/25, 11b/8, 11b/10,

21a/7, 23b/2, 33b/18, 40a/9, 46b/7, 50a/1

ʿ*a.+e* 36b/7, 5b/22, 8a/19

2. şüphe, hayret ifade eden soru zarfı, acaba: 8a/14, 9b/17, 38a/17

ʿ***aceb gel-*** şaşmak, hayret etmek bk. ʿ*aceb ḳıl-*, ʿ*acebe ḳal-*

ʿ*a. g.-di* 40a/3

ʿ***aceb ḳıl-*** bk. ʿ*aceb gel-*

ʿ*a. ḳ.-up* 33b/18

ʿ***acebe ḳal-*** bk. ʿ*aceb gel-* 5b/22, 8a/19, 36b/7

ʿ*a. ḳ.-a* 11a/25

ʿ*a. ḳ.-alar* 26a/22

ʿ*a. ḳ.-dı* 42b/1, 53b/4

ʿ*a. ḳ.-dılar* 31a/13

ʿ*a. ḳ.-mışdı* 42b/8

ʿ*a. ḳ.-up* 7a/1, 39a/17, 54a/18

ʿ**aceble-** şaşırmak: ʿ*aceb+le-*

ʿ*a.-di* 11b/1, 17b/18

ʿ*a.-diler* 5b/1

ʿ*a.-me* 34b/6

ʿ*a.-rem* 41b/11

ʿ*a.-yüp* 34b/4

acıḳ- (*açık-* EDPT 23a) acıkmak: *aç+ıḳ-*

a.-dı 34a/23

ʿ**āciz** (< Ar. عاجز ʿ*āciz*) güçsüz, kudretsiz, zayıf (kimse): 8a/25, 31a/6

ʿ***āciz ol-*** elinden bir şey gelmemek, gücü yetmemek:

ʿ*ā. o.-dı* 8a/25

ʿ*ā. o.-urdı* 31a/6

ʿ**acz** (<Ar. عجز ʿ*acz*) gücü yetmeme durumu, güçsüzlük, acizlik

ʿ*a.+le* 43a/9

aç (*a:ç* EDPT 17a) aç, acıkmış (olan): 43b/22

aç- (EDPT 18a) açmak:

a! 20b/19

a.-a 11a/4

a.-an 21a/15

a.-ar 42a/22

a.-aram 7b/11

a.-arsa 48b/7

a.-asın 20b/4

a.-dı 9b/21, 17a/13, 17b/7, 19a/16, 19b/17, 20a/18, 20b/13, 30a/13, 34b/13, 36a/4, 37b/7, 39a/5, 40b/10, 40b/15, 44a/20, 44b/4, 48a/12, 4a/20, 52b/23

a.-dılar 9a/25, 13a/20, 13b/3, 16b/24, 20b/18, 30a/6, 52a/24

a.-dụġınlayın 12a/8

a.-dum 31b/19

a.-maġ 17a/1

a.-maḳ 9b/15, 16b/15, 16b/24

a.-maya 8b/18

a.-mayam 7b/13, 26b/21

a.-mış 38b/5

a.-mışdı 14b/1

a.-sam 16b/16, 39b/21

a.-up 4b/7, 4b/18, 8b/20, 9a/4, 9b/5 12a/7, 13a/6, 16b/18, 17a/2, 18a/7, 19a/5, 23a/11, 23b/9,

24a/11, 29b/21, 29b/25, 33b/20, 34b/21, 35a/5, 39b/4, 39b/7, 40b/14, 42a/14, 43a/7, 43b/15, 46b/15, 50b/23, 51a/3, 55a/19, 55b/24

açdur- (*açtur-* EDPT 21b) açtırmak: *aç-dur-*

a.-dı 39a/5

a.-urlar 30b/16

açıcı açan, açık hale getiren: *aç-ıcı* 31b/18

açıḳ (*açuk* EDPT 22b) açık: *aç-ıḳ* bk. *açuḳ:* 24b/16, 48b/7

açıḳ yüzlü temiz kalpli, güvenilir bk. *açuḳ yüzlü* 45a/1

açıl- (EDPT 26b) açılmak: *aç-ıl-*

a.-a 9b/4

a.-dı 4a/1, 4a/7, 9b/11, 23a/18, 23b/20, 47a/2, 54b/16

a.-masına 45a/3

a.-up 6a/15, 23b/7

a.-updur 46a/25

a.-ur 33b/8

açuḳ bk. *açıḳ* 38b/13, 43b/3

açuḳ yüzlü bk. *açıḳ yüzlü* 16a/13

ad (*a:d* EDPT 32b) 1. isim: 16a/8, 16a/11, 16b/11, 35a/24, 36a/1

a.+ı 4b/3, 5a/1, 5b/15, 6a/1, 6b/10, 8b/25, 9a/3, 9b/25, 10a/15, 10a/18, 10b/12, 12a/6, 12a/6, 15a/19, 16a/10, 18b/10, 19a/5, 19a/6, 30a/22, 38b/6, 46b/4

a.+ın 4a/18, 12a/13, 16b/12, 19a/5, 24a/15, 39b/5, 46b/19, 50b/10, 54a/7, 56a/3

a.+ına 3b/19, 3b/20, 4a/16, 47a/20

a.+ından 39b/17

a.+ını 3a/5, 4a/19, 5b/8, 6b/9, 7b/3, 7b/4, 11b/23, 12b/23, 13b/5, 16a/16, 26a/7

a.+la 4a/1, 24a/14, 35a/25, 43a/20

a.+ların 4b/24, 49a/21

a.+uñ 18b/24, 20a/15

a.+uñ-ıla 25a/3

a.+uñı 13b/24, 48b/21, 50b/16

a.+uñuz 18b/24

2. nam, şöhret, şan: 6a/24, 28a/7, 29a/20, 31b/2, 32b/14, 44b/11, 45b/24

a.+ı 5b/12, 9b/21, 27b/19, 32b/14, 45b/15

a.+ıla 45b/2

a.+la 27b/19

ad ḳo- isim vermek, isim koymak: bk. *ad vėr-*

a.ḳ.-dum 35a/24

a. ḳ.-mışdı 36a/1

a.+ını ḳ.-mışdı 7b/3

a.+ını ḳ.-yup 5b/9

a.+uñuz ḳ.-yupdururam 18b/24

ad vėr- bk. *ad ḳo-*

a. v.-memişdi 16a/8

a. v.-memişsin 16b/11

adı bellü meşhur, tanınmış: 28b/24, 36a/15, 52a/1

adam (< Ar. ادم *adam*) 1. kişi, kimse, şahıs: 16a/15, 28b/10, 34b/9

2. bir yerde hizmet gören, iş yapan (kimse): 29b/19, 45b/10, 50b/10

adam ėt(d)- düzeltmek, çekidüzen vermek:

a. ė.-e (adam ėde) 34b/9

adam gönder- haberci göndermek:

a. g.-di 50b/10

a. g.-üp 29b/19

ʿadd (< Ar. عد *ʿadd*) itibar edilme, saygı görme: 48b/10

ādem (< Ar. آدم *ādem*) insan, beşer: 2b/5, 2b/7, 2b/8, 7b/6, 8b/5, 8b/6, 10b/16, 16b/10, 19b/6, 22a/11, 35b/5, 37a/2, 40a/12, 44a/25, 48a/5, 48a/17, 48b/19, 54a/16, 54a/19, 55a/24

a.+de 35a/7

a.+den 11a/9, 11b/1

a.+den (dūd-ı ādem) 5a/8

a.+di 23b/1

a.+e 7a/4, 14a/18, 31b/2

a.+i 13b/14, 54a/16

a.+idi 47b/2

a.+ile 36a/15, 43a/16

a.+iyi 30a/20

a.+le 5a/24, 16b/6, 25a/14

a.+üñ 21a/8, 29a/4, 37a/5, 53a/13

ādem oġlı insan oğlu: 9b/2

a.+ndan 34a/4

ādem şal- haberci göndermek, adam göndermek:

ā. ş.-dı 19b/6

ādemī (< Ar. آدمى *ādem-ī*) insana ait, insanla ilgili: 3a/5, 4b/17, 6b/6, 7a/5, 11a/10, 50b/18

a.+den 4b/10, 34a/21, 35a/18

a.+ler 17a/6

a.+nüñ 6a/11, 7a/6

ādemīlıḳ insanla ilgili olma durumu, insanlık: *ādemī+lık* 39b/8

ādemiyāne (< Ar. *ādem*; Far. *+āne*) erkekçe, cesurca, adamca: 51a/22

ʿādet (< Ar. عادت *ʿādet)* usûl, görenek:

ʿā.+ (ʿādet-i şehriyār) 24b/7

ʿā.+ince 21b/4

ʿā.+iydi 15b/7

ʿādil (< Ar. عادل *ʿādil*) haktan ayrılmayan, adaletli: 35a/17

ʿadl (< Ar. عدل *ʿadl)* doğruluk, adalet: 5a/17, 5b/17, 7a/25, 10a/1, 10a/11, 15a/3, 15a/23, 16a/6, 16b/1, 23b/12, 33b/4, 37b/24, 38a/11

ʿa.+da 11a/12

ʿa.+ıyla 40a/11

ʿa.+le 4a/4, 14b/9, 16a/4

ʿa.+uñla 29a/21, 50b/18

ʿa.+uñuzla 48b/12

ʿadl ėt- adil davranmak:

ʿa. ė.-mek 15a/23

ʿadl u dād ėt- adaletli ve eşit davranmak:
ʿa. u d. ė.-megi 23b/12

adlu (*a:tlığ/a:dlığ* EDPT 54b) ünlü, meşhur: *ad+lu* 7a/11, 15b/24, 16a/9, 23b/2, 26a/6, 28a/7, 29a/6, 30b/23, 32a/20, 34a/11, 37a/14, 37a/17, 39a/8, 47a/15, 52b/8, 53b/24, 54a/22, 55a/21

āfāḳ (Ar. آفاق *āfāḳ*) ufuklar: 34b/12
a.+da 3a/17

Āferīd *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen kadın: 23a/17
Â.+üñ 23a/19

āferīn (< Far. آفرین *āferīn*) beğenme, takdir, teşvik duygularını anlatmak için kullanılır: 8b/10, 11b/6, 15a/3, 15b/20, 15b/21, 16a/19, 16a/21, 18a/20, 19b/25, 24a/2, 24b/15, 24b/25, 25a/2, 29a/14, 30a/21, 31a/14, 31b/7, 31b/15, 31b/17, 32a/24, 33a/5, 33a/19, 33b/3, 33b/20, 34a/10, 35a/16, 35b/17, 35b/22, 36b/8, 37a/17, 37a/18, 37b/6, 37b/6, 38b/11, 38b/15, 39a/15, 39a/16, 40a/12, 41a/18, 41b/3, 42a/15, 42b/5, 43a/7, 43b/16, 44b/22, 44b/23, 45a/6, 47a/8, 47b/5, 48a/11, 48b/9, 49a/7, 49b/10, 50a/5, 50a/13, 50b/14, 51a/18, 52a/4, 52a/17, 52a/18, 53b/5, 54a/22, 54b/19, 55b/12, 55b/18
a.+ler 36a/9

āferīn eyle- takdir etmek, alkışlamak, beğenmek: bk. *āferīn ėt-, āferīn ḳıl-, āferīn oḳı-*
ā. e.-di 31a/14, 32a/24, 35b/22, 37a/18, 39a/15, 39a/16, 43a/8, 43b/16, 44b/22, 49a/7, 52a/17, 54a/22
ā. e.-diler 47a/8
ā. e.-ye 38b/11
ā. e.-yüp 11b/6, 31b/15, 35a/16, 51a/18

āferīn ėt(d)- bk. *āferīn eyle-*
ā. ė.-di 50b/14
ā. ė.-diler 38b/15, 50a/13
ā. ė.-er (āferīn ėder) 41b/3
ā. ė.-erdi (āferīn ėderdi) 18a/20
ā. ė.-erler (āferīn ėderler) 54b/19
ā. ė.-erlerdi (āferīn ėderlerdi) 37b/6
ā. ė.-üp (āferīn ėdüp) 15a/3, 16a/19, 33b/3, 52a/18

āferīn ḳıl- bk. *āferīn eyle-*
ā. ḳ.-a 40a/12
ā. ḳ.-alar 37a/17
ā. ḳ.-dı 15b/21, 24b/15, 30a/21, 33b/20, 35b/17, 42b/5, 47b/5, 48b/9, 49b/10, 53b/5
ā. ḳ.-dılar 33a/19, 36a/9, 37b/6
ā. ḳ.-duġından 45a/6
ā. ḳ.-up 36b/8

āferīn oḳı- bk. *āferīn eyle-*

ā. o.-dılar 8b/10

ā. o.-mayam 34a/10

ā. o.-yup 24a/2, 31b/7, 33a/5, 55b/18

āfitāb (< Far. آفتاب *āf-tāb*) 1. güneş: 40b/22

a.+ (āfitāb-ı rūşen) 36b/18

2. güzel yüzlü sevgili, dilber: 43a/1

a.+ (çeşm-i āfitāb) 51b/13

ʿ**afv** (< Ar. عفو ʿ*afv*) af, bağışlama: 3b/6, 22b/17, 24a/24, 25b/12, 35a/20

ʿafv ėt(d)- affetmek, bağışlamak: bk. *ʿafv ḳıl-*

ʿa. ė.-üp (ʿafv ėdüp) 35a/20

ʿafv ḳıl- bk. *ʿafv ėt-*

ʿa. ḳ.! 3b/6

ʿa. ḳ.-a 24a/24, 25b/12

āgāh (< Far. آگاه *āgāh*) haberi olan, haberdar: 11b/19, 14a/15, 17b/9, 18b/1, 21b/3, 24a/6, 24b/4, 39b/23, 40a/23, 47a/13

āgāh ol- haberdar olmak, öğrenmek:

ā. o.-dı 14a/15, 17b/9, 18b/1, 24b/4, 47a/14

ā. o.-dılar 21b/3, 24a/6

ā. o.-masuñ! 40a/23

ā. o.-uñ! 39b/23

ā. o.-up 11b/19

āgāhī (< Far. آگاهی *agāhī*) bir şeye vâkıf olma: 11b/20

aġ (*a:k* EDPT 75a) beyaz: bk. *aḳ*

a.+dı 33b/16

aġ (*a:ġ* EDPT 75a) Ağ, fileye benzer araç:

a.+la 5b/22

aġ- (*a:ġ-* EDPT 76b) çıkmak, yükselmek:

a.-dı 35b/15

aġaç(c) (*ıġa:ç* EDPT 79b) ağaç: 5b/7, 8b/2, 14a/16, 20b/24, 22b/24, 24b/2, 31a/10, 48b/21, 52b/24, 54a/6

a.+da 3a/15

a.+dan 35a/14, 46a/1

a.+dur 19b/10

a.+ı (aġacı) 17b/24, 49a/24

a.+lar 2a/25, 33b/9

a.+uñ (aġacuñ) 54a/8

aġar- (*krş.a:k* EDPT 75a) 1. Ağarmak:

aḳ(ġ) +ar-

a.-dı 42b/24

a.-up 28a/1

2. kırlaşmak, ak duruma gelmek:

a.-up 43a/12

āġāz (< Far. آغاز *āġāz*) başlama, başlangıç: 8a/7

āġāz eyle- başlamak:

ā. e.-di 8a/7

āġāz-kār anlatıcı, söze başlayan:

a.+e 4a/17

aġdur- (*ağtur-* EDPT 80b) yukarı çıkarmak, yükseltmek:

a.-dı 6b/25

ağır (*ağır* EDPT 88b) 1. ağırlığı çok olan, hafif karşıtı: *aġ-ır* 6a/8,

12a/8, 12b/22, 15a/9, 15a/13, 15a/18, 22a/8, 23b/19, 24b/6, 28a/23, 28b/9, 33a/12, 36a/23, 37a/21, 44b/9, 47b/2, 48b/19, 49a/14, 49b/16, 54a/10, 55a/18

2. sayıca çok, yoğun: 6a/8, 14a/14, 19a/14, 19a/15, 24b/1, 29b/19, 30a/22, 35a/4, 37b/11, 47b/10, 48a/12

3. (*ağırlığ* EDPT 93a) değerli, kıymetli, gösterişli: 15b/19, 45a/20, 50b/1, 51b/19, 54a/23

ağır başlu davranışları ölçülü, aklı başında, ciddi: 17b/4, 18b/6, 19a/2

ağır- (*ağır-* Tietze I/273) haykırmak, kükremek:
a.-dı 43a/1
a.-mağından 5a/7
a.-up 44b/20

ağırlan- (*ağırlan-* EDPT 94b) üzerine ağırlık çökmek: *ağır+lan-*
a.-up 12a/22

ağırlığ (*ağırlığ* EDPT 93a) hamilelik: *ağır+lığ*
a.+ından 33b/15

ağ(ı)t(d)- (*ağıt-* EDPT 80b) dağıtmak, savurmak:
a.-up (ağdup) 42a/21

ağ(ı)z (*ağız* EDPT 98a) ağız: 9a/25, 9b/21, 11a/4, 12a/7, 12a/8, 13a/6, 16b/15, 16b/24, 19a/5, 20a/18, 29b/21, 33b/20, 34b/21, 35a/5, 39b/7, 40b/20, 43a/7, 46b/14, 50b/23, 52a/24, 52b/23
a.+ı (ağzı) 21a/8, 27b/15, 34a/24, 38b/23
a.+ın (ağzın) 17a/2, 17b/7, 23a/11, 48b/6
a.+ına (ağzına) 49b/4
a.+ında (ağzında) 44a/4
a.+ından (ağzından) 4a/8, 5a/25, 6a/11, 18b/4, 49b/1, 49b/5
a.+ını (ağzını) 7b/23, 15b/1
a.+ınuñ (ağzınuñ) 49b/3
a.+ları 27a/17
a.+uñdan (ağzuñdan) 16a/21

ağız aç- konuşmaya başlamak, söze girişmek:
a. a.-a 11a/4
a. a.-arsa 48b/7
a. a.-dı 9b/21, 20a/18, 52b/23
a. a.-dılar 9a/25, 16b/24, 52a/24
a. a.-dugınlayın 12a/8
a. a.-maḳ 16b/15
a. a.-up 12a/7, 13a/6, 19a/5, 29b/21, 33b/20, 34b/21, 35a/5, 39b/7, 43a/7, 46b/15, 50b/23
a.+ın a.-up 23a/11

ağla- (*ığla:-* EDPT 85b) ağlamak:
a! 46b/16
a.-dı 7a/22, 18a/18, 23a/7, 35b/16
a.-ma! 4b/21
a.-maḳ 22a/1, 22a/19, 35a/1
a.-maḳdan 22b/9, 38a/14

a.-r 22b/5, 34a/24, 44a/7
a.-rdı 22a/16, 34a/13, 34a/22
a.-rlardı 33b/18
a.-yacaḳdur 28a/19
a.-yaydı 27b/6
a.-yu 11a/14, 22b/11, 22b/22
a.-yup 32b/9

aġlaş- (*ıġlaş-* EDPT 86a) birlikte ağlamak: *aġla-ş-*
a.-dılar 4b/18
a.-ma 38a/14

aġlat(d)- (*ıġlat-* EDPT 86a) ağlamasına sebep olmak: *ağla-t-*
a.-updurur (aġladupdurur) 32b/25

aġruḳ(ġ) (*ağruk* EDPT 90b) ağırlık, eşya: 27a/3
a.+umı (aġruġumı) 12b/10

aġu (*ağu:* EDPT 78b) zehir:
a.+yla 49a/16

aġula- zehirlemek: *ağu+la-*
a.-r 15b/3

aġulu zehirli: *ağu+lu* 28b/9

aġyār (< Ar. اغيار *aġyār*) başkası, yabancı:
a.+sın 15a/12

āh (< Far. آه *āh*) acı, üzüntü vb. duyguları ifade eder: 19a/10, 22b/5, 22b/16, 39a/4, 39a/25, 46a/13

āh ėt(d)- feryat etmek: bk. *āh eyle-*
ā. ė.-icek (āh ėdicek) 39a/25

āh eyle- bk. *āh ėt-*
ā. e.-di 19a/10, 39a/4, 46a/13

āh u fiġān (< آه وفغان *āh u fiġān*) ağlayıp sızlama, feryat: 42a/18

āh u fiġān ėt(d)- ağlamak, inlemek:
ā. u f. ė.-er-idüm (āh u fiġān ėder-idüm) 42a/18

āh vāh (< Far. آه واه *āh vāh*) acıma, yakınma bildirir: 22b/16

aḥbāb (Ar. احباب *aḥbāb*) dost; bildik kişi:
a.+ı 3a/9
a.+ına 1b/5

aḫbār (< Ar. اخبار *aḫbār*) hikâyeler, menkıbeler:
a.+dan 3a/19

aḥbār-ı ḫüsrevānī padişahlara ait hikâyeler, menkıbeler: 3b/8

aḫbār-ı maʿrūf u āṯār bilinen, anlatılan menkıbeler: 3b/19

aḫbār-ı merdān-ı rāstān doğru sözlü mertlerin hikâyeleri: 3b/14

āh-cūy ağlayan, inleyen: 18a/24

ʿahd (< Ar. عهد *ʿahd*) söz verme, ant, yemin: 7b/18, 27a/24, 45b/8, 45b/10, 55a/22
ʿa.+ine 11b/14
ʿa.+la 51b/21

ʿahd-ı muḥkem sağlam yemin, güçlü söz: 27a/24

ʿahd ėt- söz vermek:
ʿa. ė.-di 45b/10

ʿahd eyle- yemin etmek:
ʿa. e.-düñ 55a/22

ʿahd u peymān kuvvetle verilen söz, yemin: 45b/8

ahen-gȓr (< Far. اهنكير *ahen-ger*) demirci:

a.+ler 12a/10

āhestelıḳ(ġ) yavaşlık, sakinlik: *āheste+lıḳ*

a.+ından (āhestelıġından) 39a/21

a.+la (āhestelıġla) 44b/15

aḥżār (< Ar. احضار *aḥżār*) yeşil, yemyeşil:

a.+ (baḥr-ı aḥżār) 47b/12

āḫī (< Ar. آخى *āḫī*) arkadaş, dost: 22b/14, 32b/23

āḫir (< Ar. آخر *āḫir*) son, akıbet, nihayet: 5a/14, 8b/21, 17a/1, 17a/16, 21a/5, 29b/1, 3a/22, 41b/12, 46a/2, 48b/6, 50b/15

a.+e 4a/12, 53a/22

a.+i 20b/23, 43a/22

a.+ini 53b/2, 54b/20

āḫiret (< Ar. آخرت *āḫiret*) ahiret, öbür dünya: 3a/12, 53a/18

a.+de 19b/18

aḫşam (*axşam* EDPT 96b) akşam, gece vakti: 2b/19, 9a/7, 27b/14, 28b/21, 53b/22, 39b/1

a.+a 6a/1, 53b/22

a.+da 52b/16

aḫter (< Far. اختر *aḫter*) baht, talih: 1b/8

a.+ (aḫter-i gāveyān) 12a/1

a.+inden 19a/8, 37a/10

aḫter-şināś müneccim, falcı:

a.+lar 19a/9

a.+uñ 13a/24

āhū (< Far. آهو *āhū*) ceylan, karaca: 40a/25

aḥvāl (< Ar. احوال *aḥvāl*) haller, olaylar:

a.+i 44b/7

Ahvāz İran'da yer alan bir şehir:

a.+dan 46b/3, 55a/8

aḳ bk. *aġ* 22b/10, 22b/25, 33b/24, 34a/1, 34b/22, 35a/7, 35b/21, 38a/25, 39a/5, 41b/22, 48b/17, 52b/10, 54b/10, 55b/7

a.+dur 39b/15

aḳ başlu beyaz saçlı: 33b/26

aḳ ėt- beyazlatmak:

a. ė.-üp (aḳ ėdüp) 39a/5

aḳ- (EDPT 77b) akmak:

a.-ar 41b/20

a.-ardı 34b/4

a.-up 5a/21

aḳça (*akça/akçe* Tietze I/298) gümüş sikke, para: *aḳ+ça* 12a/11, 15a/21, 15b/16, 17b/13, 24a/12, 41a/9, 44b/14, 44b/17, 44b/23, 45a/7

a.+dan 32a/6, 37b/9

a.+sın 45a/15, 45a/17

a.+ylan 37b/5

ʿaḳd (< Ar. عقد *ʿaḳd*) anlaşma, sözleşme: 55b/24

ʿ***aḳd ėt-*** anlaşmak, sözleşmek:
ʿ*a. ė.-diler* 55b/24

ʿ**āḳıbet** (< Ar. عاقبت ʿ*āḳıbet*) sonunda, nihayetinde: 5a/8, 5b/14, 8b/15, 10b/17, 18a/23, 21a/4, 26b/17, 45a/4

ʿ**aḳ(ı)l** (< Ar. عقل ʿ*aḳl*) akıl: 1b/11, 1b/12, 1b/14, 2a/1, 2a/3, 2a/4, 2a/5, 2a/6, 2a/10, 2b/6, 2b/7, 4a/12, 7a/15, 9a/20, 10a/6, 15a/16, 16b/6, 20b/5, 21a/7, 24a/10, 25b/13, 27b/4, 33b/6, 37a/7, 39a/16, 39b/25, 40a/23, 42b/23, 43a/8, 46a/7, 46b/1, 48b/6, 51a/6
ʿ*a.+ (beyān-ı ʿaḳl u cān)* 1b/11
ʿ*a.+a* 17b/23, 18b/23, 31b/6
ʿ*a.+da* 9b/20, 50a/4, 51a/9
ʿ*a.+dan* 46b/20
ʿ*a.+dur* 2a/2, 2a/7, 2a/9
ʿ*a.+ı (ʿaḳlı)* 2a/1, 2a/4, 25b/16, 35b/6, 37a/5, 39a/21, 39b/19, 39b/20
ʿ*a.+ıla* 1b/11, 2a/6, 48b/12
ʿ*a.+ın (ʿaḳlın)* 48b/6
ʿ*a.+ından (ʿaḳlından)* 41a/19
ʿ*a.+ını (ʿaḳlını)* 7b/8
ʿ*a.+la* 19b/2, 26b/16, 37b/19, 50a/21
ʿ*a.+ları* 1b/15
ʿ*a.+uñ (ʿaḳluñ)* 10a/4, 43b/13, 50b/14
ʿ*a.+uñdan (ʿaḳluñdan)* 46a/16, 48b/17
ʿ*a.+uñuz (aḳluñuz)* 5b/5, 34b/19

ʿ***aḳl başından git-*** korkudan ne yapacağını şaşırmak:
ʿ*a. b. g.-di* 10a/6

ʿ***aḳ(ı)lın başına dėrşür-*** akılsızca davranışlarda bulunmaktan kaçınmak:
ʿ*a. b. d.-ürse* 48b/6

ʿ**aḳılsuz** akıldan yoksun (kimse): ʿ*aḳıl+suz* 8a/16

aḳıt(d)- (EDPT 81a) akmasını sağlamak: *aḳ-ıt-*
a.-maġa 5a/20
a.-up 12a/4
a.-urdı (aḳıdurdı) 45b/4

ʿ**aḳīḳ** (< Ar. عقيق ʿ*aḳīḳ*) içinde çeşitli renk halkaları bulunan kıymetli süs taşı: 55b/25
ʿ*a.+i* 14a/4, 42a/6

ʿ***aḳīḳ-i Bedeḫşān*** Bedehşân taşı: 50a/18

ʿ**āḳil** (< Ar. عاقل ʿ*āḳil*) akıllı, anlayışlı (kimse): 18b/1, 18b/6, 19b/5, 1b/11, 26b/19, 28b/22, 31a/19, 31b/1, 31b/4, 37a/10, 3a/9, 3a/20, 43b/1, 43b/1, 46a/4, 46a/9, 47a/9, 51b/1, 52a/16
ʿ*ā.+idi* 50a/15
ʿ*ā.+ler* 10a/13, 11a/6, 11a/7, 36b/12, 37b/10, 38b/7, 47a/3
ʿ*ā.+lerde* 3a/19

ʿ**āḳilāne** (< Ar.*ʿāḳil; Far.+āne*) akıllıca, akla yaraşır biçimde: 10b/11, 17a/18, 19a/3, 19b/11, 44a/25

ʿ**āḳile** (< Ar. عاقله *ʿāḳile*) akıllı kadın: 51a/22

ʿ**āḳillıḳ(ġ)** akıllılık, âkil olma durumu:

ʿāḳil+lıḳ

ʿa.+la (ʿāḳillıġla) 6a/24

aḳra- (*okra:*- EDPT 92a) kişnemek:

a. +yu 12b/15

aḳrabā (< Ar. اقربا *aḳraba*) aralarında kan bağı bulunan kimseler:

a.+ñ 51a/24

ʿ**aḳreb** (< Ar. عقرب *ʿaḳreb*) akrep burcu:

ʿa.+den 53a/15

ʿ**aks** (< Ar. عقس *ʿaḳs*) yansıma:

ʿa.+ince 49b/19

ʿa.+iyle 17b/6

al I (*a:l* EDPT 120b) kırmızı: 28b/7

a.+dı 11b/25

al II (*a:l* EDPT 120b) hile, düzen:

a.+ıla 46a/9

al- (EDPT 124b) almak:

a! 21a/10, 40b/13, 47a/12, 50a/22, 51b/8

a.-a 10b/5, 23b/13, 26a/22

a.-alar 36b/11

a.-alum 28b/21, 31a/24

a.-am 13a/12, 25b/19, 25b/19, 29b/20, 51a/25

a.-an 10a/25, 33a/12

a.-ana 20b/17

a.-asın 2a/14

a.-ayum 29b/17

a.-dı 4a/23, 5a/12, 5b/1, 5b/12, 6b/15, 8b/13, 15a/15, 15a/24, 15b/9, 15b/12, 15b/21, 16a/18, 17a/12, 17b/11, 18b/7, 22a/15, 28a/9, 28a/12, 28b/24, 29b/2, 29b/6, 31a/5, 34b/1, 3a/5, 44a/19, 44b/13, 45a/5, 45a/20, 46a/25, 47a/22, 47b/6, 48a/8, 50a/5, 51a/14, 51b/21, 52a/19, 54a/11

a.-dılar 9a/9, 14a/15, 52a/2, 54a/5

a.-duġı 30a/20

a.-duġumda 30b/1

a.-dum 10b/17, 10b/22, 47b/16, 49b/7

a.-ma 18b/10

a.-madı 31a/16

a.-maġa 13a/12, 52b/19

a.-maġıl 18b/9

a.-maḳ 7a/3, 44a/17, 48a/21

a.-maḳlarını 24b/21

a.-mış 37b/21

a.-mışdur 35a/23

a.-sun 16b/21

a.-up 3b/14, 4a/12, 4b/22, 5b/12, 5b/13, 7a/13, 9a/21, 10a/18, 10b/2, 11b/3, 11b/19, 12b/22, 13b/16, 15a/13, 15a/25, 15b/12, 16a/15, 16a/21, 17b/8, 17b/20,

22a/8, 22b/23, 28a/16, 28a/24, 28b/3, 29b/9, 32a/24, 33b/5, 35a/22, 36a/12, 40b/10, 40b/11, 42b/4, 44a/10, 44a/14, 45a/10, 46a/9, 47b/23, 49b/15, 50b/1, 50b/8, 51b/20, 52a/9, 53a/19, 54a/7, 54a/11, 54a/14, 55b/11

a.-ur 4a/14, 4a/19, 5b/18, 21a/8, 34b/8, 37b/1, 39b/16

a.-uram 20a/2

a.-urlar 45a/15

ʿ**alāle** (< Ar. علاله *ʿalāle*) illetler, hastalıklar: 6a/9

ālāt (< Ar. آلات *ālāt*) aletler, araçlar:

a.+ı 32a/16, 38b/4, 53b/8

a.+ın 31b/8, 38b/13

a.+ından 45a/20

a.+ını 13b/11

a.+la 50b/3

a.+lan 52a/14

alay (Tietze I/334) askeri birlik:

a.+ı 27a/9, 36a/7

a.+ların 47b/16

alay alay bölük bölük, yığın yığın: 17b/10

alçaḳ ḫāllü düşük rütbeli: 48b/2

alçaḳlıḳ (*krş. alçak* EDPT 129b) 1. düzlük yer: 2a/22 *alçaḳ+lıḳ*

2. alçak gönüllülük: 11a/4

alda- (*alta:-* EDPT 133a) aldatmak, hile yapmak: *al+da-*

a.-dı 19b/10

aldağuç aldatıcı, düzenbaz: *alda-ġuç* 5a/14

aldur- (*altur-* EDPT 133b) aldırmak: *al-dur-*

a.-dum 29b/3

ʿ**ālem** (< Ar. عالم *ʿālem*) yeryüzü, dünya: 1b/2, 10a/15, 23a/14, 23a/20, 24a/2, 29a/21, 37b/3, 47a/21, 47a/23, 53a/3

ʿā.+ (ferr-i ʿālem) 43a/2

ʿā.+ (selāṭīn-i ʿālem) 3b/22

ʿā.+ (şāh-ı ʿālem) 45b/16, 53b/5

ʿā.+de 10a/13, 11a/17, 18b/24, 30b/3, 35b/2, 36b/7, 37b/2, 38a/22, 38b/19, 3b/19, 42b/3, 44a/12

ʿā.+den 23a/13

ʿā.+e 4a/20, 10a/24, 18a/3, 36a/9, 36b/17

ʿā.+e (pādişāh-ı perverdigār-ı ʿālem) 1b/2

ʿā.+i 5b/17, 50b/18, 52a/19

ʿā.+üñ 21b/6, 37b/1

ʿ**alem** (< Ar. علم *ʿalem*) bayrak, sancak: 15a/7

ʿa.+ini 26b/23, 36a/25, 48a/23, 56a/9

ʿa.+ler 15a/9, 48a/25

ʿa.+leri 22b/9

ʿa.+lerinüñ 47b/12

ʿ**ālemiyān** insanlar, bütün dünya halkı:

ʿā.+ı 1b/2

ālet (< Ar. آلت *ālet*) araç, alet:

a.+e 6b/2

a.+i 31b/10, 31b/12

a.+ine 6a/25

a.+iyle 9a/19

a.+le 23b/19

ʿ**aleyhillaʿne** (< Ar. عليهللنه *ʿaleyhillaʿne*) " Lanet olsun ona!" anlamına gelen Arapça ifade: 7b/5

alıcı alan: *al-ıcı* 33a/9, 35b/20, 49a/10

alıḳo- zorla tutmak, hapsetmek: *al-ı ḳo-*

a.-duḳları 9a/10

alın- (EDPT 148a) alınmak: *al-ın-*

a.-dı 5a/11

a.-maḳ 23a/21

a.-mayup 15b/10

a.-ursa 19b/25

ʿ**ālī** (< Ar. عالى *ʿālī*) ulu, yüce: 24a/22

ā.+den (dergāh-ı ʿālī) 4a/15

ʿā.+nüñ 3a/6

ʿ**Ali** Hazreti Ali: 3a/5

ʿa.+ydi 3a/2

ʿ**ālim** (< Ar. عالم *ʿālim*) ilim sahibi kimse, bilgin: 3a/25, 9b/12

ʿā.+ler 2b/11

ʿā.+lere 2a/13

ʿ**āliye** (Ar. عاليه *ʿāliye*) yüce, ulu: 8b/6

alḳış (*alkış* EDPT 137b) övme, övüş, dua: 13a/6, 13b/8, 16a/1

alḳış ėt- övmek:

a. ė.-erlerdi 16a/1

a. ė.-üp 13a/6

Allah (< Ar. الله *Allah*) her şeyin yaratıcısı olan tek ve mutlak varlık, Tanrı:

A.+ (taḳdīr-i Allah) 34b/6

A.+a 16a/1

A.+dan (ḳudret-i Allah) 15b/1

alt (EDPT 130a) 1. varlığın yere bakan yüzü, üst karşıtı:

a.+ına 5a/11, 17b/13, 21b/16, 23b/15, 26a/14, 32b/16, 36b/11, 45a/7, 49b/15

a.+ında 2a/17, 11a/5, 26a/11, 33a/15, 35b/11, 35b/16, 41a/21, 44a/15, 44a/17

2. hizmetinde, emrinde olma:

a.+ındadur 9b/7, 33a/20, 49b/22

a.+ında 31b/17, 37b/24

3. iç, iç taraf:

a.+ında 26a/1

altı yüz altı yüz, 600: 26a/21, 27a/3

altmış (EDPT 130b) altmış, 60: *alt(ı)+mış* 14a/24, 27a/2, 50b/3

altun (*altu:n* EDPT 131a) altın: 6b/20, 11b/22, 12a/11, 15a/21, 15b/16, 15b/25, 17b/12, 22a/22, 22b/1, 22b/5, 24a/11, 24b/9, 24b/10, 24b/14, 26a/9, 26a/11, 26b/1, 26b/2, 27a/2, 29b/4, 31b/7, 32a/13, 32a/17, 32b/6, 32b/16, 36a/3, 36a/8, 36a/21, 36b/6, 37a/22, 41a/9, 44b/14, 44b/23, 45a/7, 45a/9, 45a/9, 48a/25, 49b/11, 50b/3, 50b/3, 50b/5,

52a/17, 53b/7, 53b/13, 54a/24, 55a/5, 55a/6, 55a/12, 55a/13, 55b/17, 55b/18

a.+a 37b/4

a.+dan 8a/19, 24b/6, 32a/6, 32b/5, 37a/20, 37b/9, 42a/7, 45a/8, 45a/8, 45a/15, 48b/3, 50b/4

a.+ı 17b/7, 37b/5

a.+ıla 32a/16

a.+la 17b/13

altunlu altından yapılmış: *altun+lu* 11b/25, 18a/21, 22a/8, 36b/5, 37a/18, 37a/19, 37a/19, 41a/9, 42b/10, 50b/5, 54a/24, 55a/10

alu (Tietze I/363) değersiz, aciz, aşağı: 26b/16

alu ėt(d)- aciz kılmak, değersiz hale getirmek:

a. ė.-er (ālu ėder) 26b/16

ʿām (< Ar. عام *ʿām*) yıl, sene:

ʿā.+ıla 50b/17

amān (< Ar. امان *amān*) yardım, rica, bağışlanma isteği: 3b/11, 5b/14, 6a/14, 8b/15,

10a/17, 12b/3, 22a/9, 22a/18, 22b/15, 23a/6, 30a/1, 32b/23, 37a/11, 43a/2, 48a/1

amān bul- güvende olmak:

a. b.-ursa 37a/11

amān ėt- acımak, bağışlamak: bk. *amān eyle-*

a. ė-meñ! 30a/1

amān eyle- bk. *amān ėt-*

a. e.-ye 23a/6

amān iste- yardım istemek:

a. i.-di 48a/1

a. i.-yüp 22a/9

amān vėr- fırsat vermek:

a. v.-di 5b/14, 6a/14

a. v.-eydüñ 43a/2

a. v.-medüñ 22a/19

a. v.-meyüp 3b/11, 8b/15, 10a/17, 12b/3

a. v.-mez 22b/15, 32b/23

ʿamār (< Ar. عمارى *ʿamār*) develerin üzerine konan yüklük: 18a/19, 56a/6

ʿa.+ileri 18a/21, 18a/25

ameden (< Far. امدن *ameden*) Farsça gelmek fillinin çekimli hali: 10b/4

a.+ (ameden-i be-ḥażret-i Ferīdūn) 11b/24

ʿamel (Ar. عمل *ʿamel*) dînî emirleri yerine getirmek için yapılan iş, fiil, hareket: 6a/1

ʿa.+i 9b/20

ʿa.+ile 53a/23

ʿa.+le 20b/15

Āmil Kuzey İran'da eskiden çok büyük olduğu düşünülen şehir:

a.+de 49b/24

a.+den 16a/5, 47b/1

āmūz-kār öğreten, öğretici: 16b/10

āmūziş (< Far. آموزش *āmūziş*) öğretme, öğretim:

āmūziş-i şeyṭānī şeytanın öğrettikleri: 12a/21

añ- (EDPT 168a) hatırlamak, akla getirmek:

a.-ardı 11a/4

a.-dılar 9a/4

a.-duḳdan 24a/15

a.-ma 40b/16

a.-madı 8a/3

a.-madum 49b/17

a.-maġ-ıla 45b/20

a.-maḳ 44a/4

a.-mışsın 28a/18

a.-up 49a/21, 54a/7

aña (*ona:* EDPT 170a) ol zamirinin yönelme hali: 2b/2, 3a/16, 3b/3, 3b/8, 4a/8, 6a/18, 6a/22, 7a/7, 7a/21, 7b/18, 8a/20, 8a/23, 8b/22, 9b/9, 10a/3, 10a/9, 10b/14, 10b/19, 11b/17, 12a/3, 12a/10, 12a/20, 12a/23, 13a/6, 13a/14, 13a/20, 13a/23, 13b/8, 13b/18, 13b/20, 13b/23, 15b/1, 15b/9, 16a/10, 17b/18, 18b/25, 19a/3, 19a/13, 19a/14, 19a/15, 19a/17, 19a/18, 19b/7, 19b/12, 19b/24, 19b/25, 20a/18, 20a/20, 20b/9, 20b/14, 21a/6, 21a/13, 21a/15, 21a/15, 22a/23, 22b/13, 23b/4, 23b/11, 23b/14, 23b/18, 24a/2, 24a/8, 24a/16, 24a/18, 24b/3, 24b/14, 24b/16, 24b/20, 25a/11, 27a/23, 27b/4, 27b/9, 27b/10, 27b/12, 28a/12, 28a/21, 28a/22, 28b/5, 29b/4, 29b/5, 29b/14, 30a/6, 30a/21, 30b/2, 30b/5, 30b/7, 31b/14, 31b/22, 32a/3, 32a/24, 32b/19, 32b/20, 33a/5, 33a/17, 33b/3, 34b/4, 34b/5, 34b/12, 34b/18, 35a/14, 35a/18, 36a/1, 36b/12, 37a/2, 37a/18, 38a/6, 38b/15, 39a/9, 39a/12, 39a/19, 39b/9, 39b/15, 40a/15, 41b/2, 41b/4, 41b/24, 41b/25, 42a/6, 42b/22, 43a/15, 43b/7, 43b/17, 43b/24, 43b/24, 44b/15, 45a/2, 45a/2, 46a/2, 46a/5, 46b/11, 46b/12, 46b/16, 46b/19, 47a/8, 47a/8, 47a/11, 48a/16, 48a/24, 48b/25, 49a/19, 49a/20, 49a/22, 49b/2, 50a/13, 50a/18, 50a/19, 51a/7, 51a/10, 51a/25, 51b/9, 51b/18, 52a/18, 53a/22, 54a/2, 54a/22, 54b/17, 54b/19, 54b/24, 55a/21, 55b/20, 56a/2, 56a/6

ana (*ana:* EDPT 169b) anne: 37a/2, 38b/18, 45b/5, 46b/13, 51b/23, 51b/24

a.+da 19b/24

a.+dan 8a/5, 9b/22, 10a/1, 10a/10, 16a/10, 23b/8, 28b/1, 31a/2, 38a/2, 40a/8, 43b/21, 48b/15, 53a/13

a.+sı 10a/17, 10a/23, 10b/25, 12a/4, 34a/25, 45b/3, 46b/24, 47a/7, 51a/17, 51b/23, 54a/19

a.+sına 10b/10, 10b/24, 15b/21, 45b/4

a.+sınuñ 10b/23, 12a/2

a.+sıyla 4b/8

analıḳ(ġ) annelik: *ana+lık*

a.+ından (analıġından) 48b/16

ʿ**anber** (< Ar. عنبر ʿ*anber*) güzel koku: 6b/21, 15a/23, 15b/6, 24a/12, 26a/9, 38b/9, 38b/25, 41a/24, 41b/1, 55a/13

ʿ*a.+den* 39b/6

ʿ*a.+i* 42a/6, 55a/4

ʿ**anberī** (< Ar. عنبرى ʿ*anber-ī*) anber kokulu:

ʿ*a.+ (çadır-ı ʿanberī)* 21b/1

añabil- aklına getirebilmek: *añ-a bil-a.-ür* 26a/7

anca (*ança:* EDPT 172b) o kadar, öyle: 2a/8, 20b/16, 23a/6, 27b/12

ancaḳ (*ançak* EDPT 174a) ancak, ama, fakat: 39b/15

and (*and/ant* EDPT 176a) verilen söz, yemin: 7b/11, 7b/12, 44a/25, 44b/16, 50b/1

a.+ını 51a/15

and al- söz almak, yemin ettirmek:

a. a.-up 50b/1

and iç- yemin etmek:

a. i.-di-ki 7b/12

and şı- sözünden dönmek, yemin bozmak:

a.ṣ.-maḳ 44a/25

and şıcı sözünden dönen, yemin bozan: *and ṣı-cı* 31b/4

and vėr- yemin ettirmek:

a. v.-ürem 7b/11

anda (*anta:* EDPT 176b) ol zamirinin bulunma hali, orada: 7b/22, 7b/22, 8b/4, 8b/9, 10a/19, 10b/8, 10b/18, 10b/19, 17a/23, 17b/14, 17b/24, 17b/25, 18b/6, 19a/8, 20a/6, 21a/4, 22b/24, 25a/21, 26a/2, 26a/14, 27a/21, 29a/1, 29b/12, 30a/3, 31b/22, 35a/2, 35a/23, 35b/10, 37b/12, 38a/14, 41a/6, 49b/11, 50a/17, 53a/10, 53a/14, 54b/12, 55a/18, 55b/9, 56a/3

a.+ıdı 55b/22

a.+ydı 34b/2

andaġı oradaki, o yerdeki: 22b/6, 50a/5

andan (*andan/andın* EDPT 177b) ol zamirinin ayrılma hali, oradan: 2a/17, 2b/1, 2b/4, 3a/24, 3b/4, 3b/7, 3b/17, 4b/7, 5a/12, 5a/18, 5a/22, 5a/24, 5b/2, 5b/9, 6b/5, 6b/14, 6b/16, 6b/21, 7b/4, 7b/11, 8a/6, 8a/14, 8b/5, 8b/6, 8b/11, 8b/17, 9a/4, 9a/5, 10a/12, 10a/20, 10a/24, 10b/15, 10b/21, 11b/23, 11b/25, 12a/16, 12b/1,

12b/8, 12b/15, 12b/20, 13a/4, 14a/15, 15a/19, 15a/19, 15b/7, 15b/17, 15b/20, 15b/22, 15b/24, 16a/2, 16a/8, 16b/23, 17a/3, 17a/10, 17b/19, 18a/22, 18b/3, 18b/17, 19a/9, 19a/21, 19b/22, 19b/24, 20a/4, 20a/13, 21a/16, 21a/17, 21a/20, 21b/14, 22b/11, 22b/20, 23a/7, 24b/20, 25b/9, 27b/5, 28a/12, 28a/14, 28b/14, 28b/22, 29a/15, 29a/18, 29a/19, 30a/19, 31b/9, 31b/15, 31b/17, 32a/9, 33a/14, 33a/15, 33b/4, 33b/15, 34b/12, 34b/19, 34b/23, 34b/25, 35a/9, 35b/7, 36a/18, 36b/3, 36b/16, 37b/2, 37b/23, 38a/23, 39a/3, 39a/20, 39b/20, 40a/14, 41a/6, 41a/22, 41b/8, 42a/1, 42b/11, 43a/16, 43b/11, 43b/18, 44b/10, 44b/11, 45a/2, 45b/9, 45b/10, 46a/4, 46a/15, 47a/12, 47a/20, 47a/25, 48a/1, 48a/14, 48a/21, 48b/5, 48b/14, 48b/20, 49a/9, 49a/17, 49b/8, 49b/12, 50a/1, 50a/13, 50a/16, 50a/25, 50b/1, 50b/1, 51a/6, 51b/16, 52a/9, 52a/23, 52b/6, 54b/6, 55b/2, 56a/3

a.+dur 2b/13, 2b/15, 9a/14, 31b/16, 31b/16, 49a/7, 53a/17

anı (*o:nu* EDPT 170b) ol zamirinin belirtme hali, onu: 2a/4, 2a/8, 2a/8, 2a/8, 3a/3, 4a/8, 4a/18, 4b/13, 5a/12, 5b/14, 7b/11, 7b/21, 8a/2, 11b/22, 12b/16, 12b/19, 12b/23, 13a/12, 13b/24, 14a/1, 15a/21, 16b/5, 19a/10, 19a/15, 20b/4, 20b/11, 21b/14, 23a/22, 23b/5, 24b/24, 26a/23, 26b/8, 28a/8, 28a/10, 28b/19, 30a/8, 30a/24, 30b/2, 30b/13, 30b/20, 32a/3, 34a/18, 34b/2, 35a/9, 36b/18, 37b/25, 39a/8, 39a/20, 40a/12, 40a/20, 43a/9, 44a/3, 45a/2, 45a/21, 45b/18, 46a/16, 46a/19, 46b/11, 46b/21, 47a/9, 47b/25, 48a/1, 48a/14, 49b/12, 49b/21, 50a/2, 50a/3, 55b/3, 55b/11

āʿnī (< Ar. اعنى *aʿnī*) Arapça'da "demek istiyorum ki, yani" anlamına gelen kelime: 12b/16

añla- (*añla:*- EDPT 186a) anlamak: *añ+la-*

a! 19b/9, 46a/15

a.-dı 6a/16

a.-dılar 40a/21

a.-dum 47b/23

a.-maduġuñ 3a/18

a.-maz 2b/5

a.-r 2a/11, 34a/13

a.-yalar 4a/12

a.-yasın 3a/18

a.-yup 53b/1

anlar onlar: 6b/7, 21a/6, 21b/3, 25a/4, 27a/10, 41a/10

a.+a 3a/22, 5b/4, 10b/17, 12a/17, 12b/9, 15b/14, 16b/16, 17a/10, 21a/8, 26b/5, 26b/11, 34b/19, 37b/10, 40b/2, 41a/8, 47b/10, 47b/21, 52a/1
a.+dan 5a/22, 13b/22, 26b/13, 38a/4, 39b/10, 40a/22, 43b/2, 43b/25, 44b/13, 48a/6, 52b/13
a.+ı 6b/10, 17b/14
a.+uñ 1b/16, 3a/12, 3a/13, 6a/7, 6b/9, 6b/11, 9a/12, 11a/17, 17a/10, 17a/16, 17b/12, 18a/11, 20b/15, 21a/5, 23a/5, 26a/25, 31b/19, 37b/21, 41a/10, 52b/16, 55b/16
a.+uñ-ıla 17a/11
a.+uñla 16b/8, 38b/2
a.+uñlaydı 38a/21
ansuz onsuz, o olmadan: 4a/9
añullıḳ(ġ) (*añullık* EDPT 161b) yavaşlık, sakinlik: *añul+lık*
a.+ıla (añullıġ-ıla) 5b/23
anuñ ol zamirinin ilgi hali, onun: 1b/3, 1b/4, 1b/5, 2a/9, 2a/17, 3a/5, 3a/7, 3b/6, 3b/18, 3b/20, 4a/1, 4a/5, 4a/5, 4a/10, 4b/5, 5b/5, 5b/13, 5b/15, 6a/2, 6a/3, 6a/4, 7b/15, 10a/15, 10a/19, 10b/5, 10b/13, 10b/21, 11a/1, 11b/2, 11b/4, 11b/9, 11b/14, 11b/19, 13a/10, 13a/12, 14b/9, 14b/11, 14b/11, 15a/5, 15b/7, 15b/7, 15b/8, 15b/24, 16a/5, 16b/2, 17a/17, 17b/5, 18a/16, 18b/11, 19a/4, 19a/18, 19b/8, 21a/24, 22a/11, 23a/9, 23a/24, 23b/21, 23b/23, 24a/14, 24a/14, 24a/23, 25a/10, 25a/11, 26a/7, 26b/8, 26b/15, 29a/20, 29a/20, 29b/2, 29b/13, 29b/15, 29b/19, 30a/9, 31b/16, 31b/17, 32b/13, 33b/20, 33b/26, 34a/6, 34b/7, 34b/10, 34b/11, 34b/22, 35a/2, 35a/14, 35a/16, 35b/1, 35b/2, 35b/21, 36b/2, 36b/19, 36b/21, 37a/7, 37a/14, 37a/16, 37b/20, 38b/8, 39a/17, 39a/17, 39a/19, 39b/1, 39b/2, 39b/2, 39b/11, 39b/14, 39b/20, 39b/24, 39b/24, 40a/8, 40a/19, 40b/1, 40b/15, 40b/21, 40b/24, 41a/7, 41b/4, 41b/15, 41b/20, 42a/3, 42a/15, 42b/8, 42b/14, 42b/15, 43a/12, 43a/12, 43a/22, 43b/14, 43b/18, 43b/21, 44a/2, 44a/3, 44a/17, 44a/21, 44a/23, 44b/12, 44b/21, 45a/11, 45b/6, 45b/7, 45b/7, 45b/8, 46a/11, 46a/17, 46b/6, 47a/18, 48a/15, 48b/11, 49a/4, 49a/21, 49a/22, 49b/14, 49b/22, 49b/23, 49b/25, 50a/12, 50a/25, 50b/14, 51a/8, 51a/11, 51a/15, 51a/17, 51a/21, 51b/7, 51b/21, 52a/6, 52a/11, 54b/4, 54b/5, 55a/22, 55a/23, 55a/24, 56a/1, 56a/2

a.+dur 13b/20, 29a/17, 34b/7, 34b/7

a.+ıla 16b/23, 37a/15, 38b/12, 43a/11, 44b/2, 44b/14, 48a/15, 51a/15, 51b/16, 55b/1

a.+ıladur 43a/10

a.+la 4b/3, 8a/14, 12b/20, 13a/18, 23a/17, 23b/17, 26a/15, 26a/25, 27a/24, 28a/10, 28b/12, 2a/19, 2b/14, 30a/4, 32a/3, 34a/5, 36b/3, 43a/20

a.+laydı 23b/22

anuñ-çün o yüzden, o sebeple: 1b/15, 2a/1, 2a/3, 2b/4, 10a/4, 12a/19, 17b/9, 19a/4, 23b/24, 25b/9, 34a/18, 43b/4, 46a/7, 46a/25, 50a/25

añur- (*añra:/ıñra:* EDPT 189b) bağırmak:

a.-dı 28a/9

a.-masından 53b/14

a.-urdı 27a/16

apbaḳ bembeyaz: 34a/1

ʿ**ār** (< Ar. عار *ʿār*) utanma duygusu: 34b/23, 35a/7, 46a/21

ʿār ėt(d)- utanmak:

ʿā. ė.-ecek (ʿār ėdecek) 46a/21

ʿā. ė.-mek 34b/23

ar- (*a:r-* EDPT 193a) yorulmak:

a.-mazdı 10a/24

ara (*ara:* EDPT 196a) mesafe, iki şey arasında bulunan:

a.+cıḳda 34a/21

a.+da 38a/7, 41a/2, 46b/9

a.+dan 7b/19, 12b/7, 26b/9

a.+larında 3a/8, 23a/17, 31a/19

a.+muza 11a/15

a.+muzda 46a/8

a.+sında 3b/17, 10b/11, 11b/9, 13b/20, 19a/9, 27a/14, 33a/10, 33a/24, 41a/12, 41a/23, 44a/11, 44a/25, 45b/8, 47b/25, 49a/15, 50a/18

a.+sından 6b/7, 10b/1

a.+ya 7b/25

ara- (*arka:- I* EDPT 217a) aramak, incelemek:

a! 16a/10

a.-ya 18b/2

a.-yalar 37a/10

a.-yup 24a/9, 44b/7

ʿ**Arab** *ö.a.* (< Ar. عرب *ʿArab*) Arap kavminden olan (kimse): 17b/24

ʿA.+laruñ 5a/23, 53a/7

ʿ***Arabca*** *ö.a.* Arapça, Arap dili: *ʿArab+ca* 12b/8, 12b/16

ʿ***Arabī*** (< Ar. عربی *ʿArab-ī*) Araplar'a, Arap kavmine ait: 6a/16, 12b/13, 12b/14, 27a/1, 47b/3, 48b/3, 50b/2, 50b/3

ʿa.+ye 55b/12

ʿ**Arabistān** *ö.a.* Arap yarımadası:

ʿA.+a 8b/9, 12a/16, 43b/11

ʿA.+dan 8b/11

ʿA.+uñ 8a/5, 18a/7

ʿ***Arab-vār*** Araplara özgü:

ʿa.+ (sāz-ı ʿArab-vār) 18a/10

ʿaraḳ (< Ar. عرق *ʿaraḳ*) rakı:

ʿa.+ (ġarḳ-ı ʿaraḳ) 42b/15

aralıḳ(ġ) (*aralık* EDPT 230b) iki şey arasındaki açıklık: *ara+lık*

a.+da 31b/21, 42b/17, 55b/16

a.+dan 21b/8

a.+ı (aralıġı) 19a/16, 35a/14

a.+ın (aralıġın) 19a/3

ārām (< Far. آرام *ārām*) rahat, huzur, dinlenme: 2a/18, 2b/2, 2b/13, 4b/25, 10a/8, 12b/18, 21b/25, 23a/23, 29b/13, 33b/2, 36b/13, 38a/17, 39a/2, 48b/16

a.+a 49b/10

a.+dı 54b/4

a.+ı 21a/17, 26b/7, 28b/16, 39b/16, 54b/4

a.+ın 43b/8, 46a/10

a.+la 9b/2, 19a/18

a.+lan 33b/1

a.+um 39b/24

a.+uñı 2b/10, 52a/12

ārām-cān gönül rahatlığı: 36b/7

ārām-gāh dinlenme yeri:

a.+ına 28b/20

a.+uñ 38a/7

ārām-ḫāb huzurlu uyku, rahatlık: 23a/13

ārām ėt(d)- dinlenmek, rahat ve huzur içinde olmak: bk. *ārām ḳıl-*, *ārām ṭut-*

ā. ė.-er (ārām ėder) 2b/13

ā. ė.-erdi (ārām ėderdi) 23a/23

ā. ė.-ecek (ārām ėdecek) 29b/13

ā. ė.-meyüp 4b/25

ā. ė.-üp (ārām ėdüp) 2a/18

ārām ḳıl- bk. *ārām ėt-* :

ā. ḳ.! 21b/25

ārām ṭut- bk. *ārām ėt-* :

ā. ṭ.-up 2b/2

ārāmī (< Far. آرامی *ārām-ī*) rahatlık, huzur:

a.+den 9b/9

ārāste (< Far. آراسته *āreste*) süslü, süslenmiş: 15b/17, 17a/20, 21a/25, 23b/21, 23b/25, 24a/14, 24b/4, 27b/17, 29a/1, 36b/5, 38a/13, 39b/6, 40b/4, 43a/16, 46b/18, 51b/3, 54a/4, 54b/20, 56a/2

a.+ (esbāb-ı ārāste) 53b/8

a.+ (genc-i ārāste) 18a/21

a.+ (ḫazāīn-i ārāste vü pīrāste) 32b/7

ārāste ėt(d)- sıralamak, tertip etmek:

ā. ė.-üp (ārāste ėdüp) 24a/14

ārāste ḳıl- süslemek, bezemek:

ā. ḳ.-maḳ 17a/20

ārāste ol- hazırlanmak:

ā. o.-dılar 21a/25, 40b/4

ā. o.-up 38a/13, 43a/16

ārāyiş (< Far. آرایش *ārāyiş*) süs, zinet eşyası: 39a/1, 47a/25, 55a/1, 55a/6

a.+e 55b/15

a.+in 6b/4, 17b/25

ardı şıra peşinden, arkasından: 26b/16, 31a/4, 31a/12

ardına düş- peşinden gitmek, takip etmek:

a. d.-di 11b/11, 29a/11

ardınca arkasından: *ard+ınca* 3b/1, 3b/12, 3b/15, 5a/5, 5a/22, 9a/23, 17a/24, 24a/7, 30a/5, 31b/21, 51b/13, 53a/2

ardınca ol- hevesinde, isteğinde olmak:

a. o.! 3b/15, 3b/13

a. o.-dı 5a/22

a. o.-dılar 3b/1, 24a/7

a. o.-uñ 30a/5

arġa(ç) (*arka:ğ* EDPT 216a) atkı, dokumacılıkta bezin enine atılan ip:

a.+ı (arġacı) 45a/9

a.+ın 6b/4

arı (*arığ* EDPT 213b) saf, temiz: 3b/10, 5b/25

arış (EDPT 239a) dokumalarda tezgaha uzunlamasına gerilen ip:

a.+ı 45a/9

arı(t)- (*arı:t-* EDPT 198a) temizlemek: *arı+t-*

a! 9b/22

a.-up (arıdup) 15a/24, 15b/5

a.-ur (arıdur) 31a/21

ārī (< Ar. ارى *ārī*) pak, temiz: 43b/19

ʿārif (< Ar. عارف *ʿārif)* çok anlayışlı, irfan sahibi: 20b/22, 33b/10, 46a/6, 53b/1

ʿā.+ (ʿārif-i nīk-baḫt)

ʿārif-i nīk-baḫt talihli âlim: 46a/6

ʿārif ol- anlayışlı olmak: 20b/22

ʿā. o.-an

arķ(ġ) (*arık* EDPT 214a) su kanalı:

a.+a (arġa) 41a/2

a.+lar 5a/20

arķa (*arka:* EDPT 215b) 1. arka, ön karşıtı: 30b/19

a.+sı 31a/3, 31b/23

a.+sın 32a/24

2.sırt:

a.+sın 18b/6

3. binek hayvanların sırt kısmı:

a.+larına 6a/5

a.+sı 49b/16

a.+sın 55b/6

a.+sına 31b/22, 32a/13

a.+sını 48a/24

a.+sında 15a/9, 26a/11, 27a/13, 55b/16

4. peş, art:

a.+sın 25b/9

5. yardımcı, koruyucu, dost: 48b/18

a.+sı 31b/23

arķasın yep- sırtını sızvazlamak:

a.y.-di 32a/24

arķuru (*arkuru:* EDPT 219a) birbirinin tersine, çaprazlama: 49a/23

armaġan (*armağa:n/ yarmağa:n* EDPT 232a) hediye, armağan: 24a/13

arpa (*arpağa:n* EDPT 200a) arpa: 5b/20

arsız arsız, yüzsüz: *ar+sız* 35a/5

arslan (*arsla:n* EDPT 238a) 1. aslan: bk. *aṣlan* 5a/5, 10b/24, 14b/8, 20a/7, 23a/4, 23a/25, 30b/1, 35b/20, 36b/12, 41b/7, 42b/17, 49a/5, 49b/15

a.+lar 23a/12, 28a/15

a.+lara 26a/11

2. yiğitlik, cesaret, sağlamlık ifade eden övgü sözü: 13b/18, 25b/10, 32a/18

arslan şançlu aslan pençeli: 36b/12

arslan sīnelü aslan gibi geniş gövdeli, heybetli: 23a/25, 35b/20

art(d) (*a:rd* EDPT 200b) arka taraf, geride bulunan, peşinden:

a.+ında (ardında) 16a/16, 16b/11

a.+ındaġı (ardındaġı) 39a/20

a.+ından (ardından) 29b/2, 39a/18

a.+larından (ardlarından) 29a/7

a.+umuz (ardumuz) 47b/14

a.+uñ (arduñ) 29a/9

art- (EDPT 201b) artmak, çoğalmak:

a.-dı 19a/1, 34a/5, 34b/25

a.-madı 48a/16

a.-maġı 43a/14

a.-maḳ 43a/14

a.-up 15b/22, 42b/23, 44b/11

artuḳ (*artuk* EDPT 201b) 1. başka, -den gayri: *art-uḳ* 2b/1, 7a/7, 7a/10, 7b/13, 9a/9, 11a/11, 11a/21, 15b/10, 23a/17, 26b/4, 29a/2, 33a/11, 36b/11, 36b/14, 40a/22, 45b/9, 50b/8

2. fazla, ziyade: 6b/16, 20b/21, 26a/21, 28b/9, 40b/18, 43b/9, 50b/7, 52b/9, 53a/7, 54b/3

a.+dur 26b/1

a.+ın 6b/16

3. şimdi, bundan böyle: 2b/21, 8b/17, 11a/9, 19b/13, 22a/5, 30b/25, 37b/1, 37b/20, 43b/13, 52b/2

artur- (*artur- II* EDPT 210a) artırmak, çoğaltmak: *art-ur-*

a.-up 11a/23

ʿ**arūs** (< Ar. عروس *ʿarūs*) gelin: 42b/2

ʿ**arż** (< Ar. عرض *ʿarż*) takdim etme, sunma: 50b/14

arzū (< Far. ارزو *arzū*) istek, dilek: 13a/10, 14a/6, 19a/5, 21a/19, 39b/19, 40a/10, 42b/24, 44a/11, 44a/21, 44b/15, 46a/20, 49a/2, 49b/23

a.+dur 49b/21, 54a/1

a.+ları 26b/4

a.+m 39a/10, 40a/7, 41b/4

a.+muz 8a/21

a.+sı 54a/3, 54b/5, 8a/24

a.+sıdur 54a/3

a.+sından 37a/7

a.+ya 16b/8

a.+yı 31b/2, 40a/20

a.+yla 31a/21

a.+ylan 28b/20

arzū-mend hevesli, istekli: 22a/25, 32a/1, 44b/24

arzū-mend ol- hevesli olmak:

a. o.-dum 32a/1

a. o.-up 44b/24

arzū ėt(d)- dilemek, arzulamak: bk. *arzū ḳıl-*

a. ė.-üp (arzū ėdüp) 49b/23

a. ė.-menüñ 44b/15

arzū ḳıl- bk. *arzū ėt-*

a. ḳ.-a 13a/10

a. ḳ.-alar 40a/10

a. ḳ.-dı 14a/6, 39b/19

a. ḳ.-up 21a/19

aş- (EDPT 240b) asmak:

a.-ardı 11b/24

a.-dılar 32b/17

a.-maġdı 9a/2

a.-up 24b/7

aşaḳo- asadurmak, asmaya devam etmek: *aş-a ḳo-*

a.-dı 15a/18

āsān (< Far. آسان *āsān*) kolay: 35b/8

a.+dur 21a/15

āsān ol- kolaylaşmak:

ā. o.-dı 35b/8

āṯār (< Ar. آثار *āṯār*) eserler: 3b/19

āṯār-ı pādişāhāne padişaha yakışır eserler: 3b/8

āsāyiş (Far. آسایش *āsāyiş*) rahat, huzur: 17b/23, 19b/14

aşdur- (*astur-* EDPT 244a) astırmak: *aş-dur-*

a.-uram 9b/19

aṣḥāb (< Ar. اصحاب *aṣḥāb*) 1. Hz. Muhammed soyundan gelen kimseler:

a.+ı 3a/9

a.+ına 1b/5

a.+ınuñ 3a/6

a.+la 3a/10

2. Belli bir zümreye veya yere ait olan kimseler:

a.+ (aṣḥāb-ı dīvān) 18b/18

ʿāṣi (< Ar. عاصی *ʿāṣi*) isyankar: 6a/6, 22a/14

ʿāṣi ol- isyankar olmak:

ʿā. o.-up 6a/6

ʿā. o.-ursın 22a/14

aṣīl (< Ar. اصیل *aṣīl*) soylu, saygı-değer: 11a/7

a.+lerde 46b/20

ʿāṣilıḳ asilik, isyankarlık: *ʿāṣi+lıḳ* 35a/8

ʿāṣilıḳ ėt(d)- isyan etmek:

ʿā. ė.-üp (āṣilıḳ ėdüp) 35a/8

āsitān (< Far. آستان *āsitān*) eşik:

a.+da 24a/22

aṣl (< Ar. اصل *aṣl)* 1. kaynak, kök: 47a/2

a.+da 10b/10

a.+ı 9a/14

2. soy: 16a/11

a.+ı 23a/25

a.+ın 54a/20

a.+ından 13a/17

a.+ındandı 38b/8

a.+u 31b/18

a.+uñı 36b/10

3. gerçek, hakikat:

a.+ı 36b/10

a.+ın 6b/22

aşla (< Ar. اصلا *aṣla*) asla, hiçbir şekilde: 41a/4, 43b/11, 7b/13

aşlan bk. *arslan* 18b/9, 30b/9, 53b/14, 54b/6

a.+dan 54a/20, 54b/5

a.+ı 52b/4

a.+lar 24b/11

aşşı (*aṣıġ* EDPT 245a) fayda, kâr: 5a/13, 8b/17, 18a/15, 21b/23, 24a/10, 32b/15, 45b/2, 46a/10

a.+sın 8a/6

a.+sından 20a/13

aşşı bul- faydalanmak, yarar görmek:

a. b.-dı 8b/17

aşşı ėt- yardım etmek:

a. ė.-medi 32b/15, 46a/10

āsumān (< Far. آسومان *āsumān*) gökyüzü: 17b/6, 31b/20

a.+ (āsumān-ı vefā) 4a/4

a.+ (āsumān-ı zemīn) 43b/17

a.+a 39b/23

aş- (*a:ş-* EDPT 255a) geçmek:

a.-up 4b/2

aşaġa (*aşak* EDPT 259a) aşağı: 2a/17, 4b/16, , 7a/17, 7b/25, 9a/21, 14b/3, 24a/11, 29a/14, 29b/25, 33b/26, 35b/25, 37a/5, 37b/2, 42b/6, 45b/14, 46a/8, 46b/22, 49b/4, 50a/14, 52a/19

a.+da 42a/12

a.+dan 30a/13, 42b/4

a.+sından 35a/14

ʿāşıḳ (< Ar. عاشق *ʿāşıḳ*) âşık: 2b/20, 42a/10, 42a/11

aşın- (EDPT 264a) aşınmak:

a.-ur 2b/13

āşikār (< Far. اشکار *āşikār*) Belli, açık: bk. *āşikāre* 2a/13, 3a/1, 8b/23, 9b/13, 27b/10, 38b/3, 40b/23, 41a/16, 43a/15

āşikār eyle- belli etmek, meydana çıkarmak: bk. *āşikār ḳıl-, āşikār ol-, āşikāre ėt-, āşikāre eyle-, āşikāre ḳıl-, āşikāre ol-*

ā. e.-di 41a/16

āşikār ḳıl- bk. *āşikār eyle-*

ā. ḳ.-dı 9b/14

āşikār ol- bk. *āşikār eyle-*

ā. o.-alı 40b/23

ā. o.-dı 43a/15

āşikāre bk. *āşikār*: 5a/3, 6a/15, 10a/8, 13a/15, 16a/3, 19a/12, 19b/14, 20a/21, 21a/13, 21b/7, 21b/17, 22a/19, 23a/21, 30b/5, 34a/9,

37a/9, 40a/2, 40b/24, 42a/19, 42b/21, 44a/8, 44b/3, 45a/24, 45b/6, 46b/17, 52b/22, 52b/22, 53a/9

a.+dür 11a/7, 9b/5

a.+sin 30a/5

āşikāre ėt- bk. *āşikār eyle-*

ā. ė.-üp (āşikāre ėdüp) 19a/12

āşikāre eyle- bk. *āşikār eyle-*

ā. e.-di 21b/17

ā. e.-düñüz 20a/21

ā. e.-yüp 5a/3

āşikāre ḳıl- bk. *āşikār eyle-*

ā. ḳ.! 52b/22

ā. ḳ.-alar 6a/15

ā. ḳ.-asın 52b/22

ā. ḳ.-dı 44a/9

ā. ḳ.-up 13a/15

āşikāre ol- bk. *āşikār eyle-*

ā. o.-an 46b/17

ā. o.-dı 19b/14

āşinā (< Far. آشنا *āşnā*) bildik, tanıdık: 35b/4, 40b/25

āşinā ol- alışkın olmak:

ā. o.-up 35b/4

āşnā bk. *āşinā* 26b/17

āşūb (< Far. آشوب *āşūb*) karışıklık, kargaşa: 20b/6

a.+la 14b/12, 47a/8

āşüfte (< Far. آشوفته *āşüften*) perişan, meftun: 14a/6, 29a/6, 34b/16, 45b/21, 50b/22

a.+ydi 19a/11

āşüfte ol- perişan olmak, aklı başından gitmek:

ā. o.-up 14a/6, 34b/16

ā. o.-ur 50b/22

at (EDPT 33a) at: 5b/20, 12b/21, 14a/19, 25a/18, 25b/6, 28a/24, 29a/10, 30a/21, 30a/23, 32a/6, 32a/6, 44a/17, 44b/12, 46a/23, 49a/14, 49b/15, 49b/16, 50a/22, 50b/2, 50b/3, 50b/18, 50b/22, 52b/10, 53b/22, 54a/6, 54a/9

a.+a 7b/13, 10b/5, 12b/13, 25a/23, 25a/23, 36a/6, 39b/18, 41b/15, 43b/22, 45b/17, 48a/23, 53a/12, 55a/16, 55b/11

a.+dan 7b/4, 8a/20, 17b/10, 37b/9, 47b/4, 48a/2, 48b/7, 50b/13, 51b/20, 53a/1, 54a/18, 54a/24, 55b/10, 55b/10

a.+ı 7b/4, 43b/18, 44a/15, 51b/5, 51b/5, 52b/3

a.+ın 18b/9, 28a/20, 37a/25, 52a/17, 54a/7, 54a/16

a.+ına 18b/16, 25a/23, 32a/24, 36b/1, 39a/5, 52a/17

a.+ından 22b/7, 24b/12, 29b/3, 32a/23, 36a/25, 48a/3, 48b/1

a.+ını 30b/25, 54a/11

a.+la 12b/23, 13b/21, 20a/9, 34b/17, 44a/13, 50b/9

a.+lar 12b/14, 23b/19, 36a/19, 38b/4, 38b/9, 54a/16

a.+lardan 37a/18, 45b/23, 47b/9

a.+ları 16a/11, 22b/10, 32a/16
a.+larından 14a/15, 18b/15
a.+um 33a/11
a.+umuñ 47b/23, 49b/12
a.+uñ 48b/11

at oynat(d)- at sürmek:
a. o.-aydum (at oynadaydum) 49b/15
a. o.-dılar 54a/6

at- (EDPT 36a) atmak:
a.-a 34a/15
a.-arsın 35b/7
a.-dı 5b/13, 20b/13, 29a/14, 50a/14, 52a/18
a.-dılar 30a/14, 54a/5
a.-dum 29b/3, 49b/8
a.-duñ 48b/16
a.-ma 38a/3
a.-malu 9b/17
a.-up 47b/22, 49b/19, 49b/25, 54a/12

ata (*ata:* EDPT 40a) baba, soy: 8a/3, 8a/4, 8a/6, 10b/13, 15b/18, 17b/4, 17b/5, 19b/3, 24a/17, 25b/20, 28b/18, 31b/19, 33a/22, 34a/13, 43a/20, 44a/4, 44a/10, 46b/13, 48b/6
a.+da 19b/24
a.+dan 4a/18, 10b/13, 16a/10, 17b/17, 23b/8, 33a/22, 46a/20, 47b/18
a.+ları 16a/8, 17b/20
a.+larına 24a/15
a.+larınuñ 24a/6
a.+m 10b/10, 39a/22, 40a/2, 46a/20, 48b/14
a.+muñ 19b/5
a.+muz 19b/9
a.+nuñ 6a/21, 10b/17, 22a/13, 46a/19
a.+ñ 7b/18, 10b/16, 35a/25, 35b/1, 40a/12, 46b/16, 48b/4
a.+ñdan 22a/9
a.+ñdı 10b/13
a.+sı 4b/2, 4b/15, 5a/10, 5b/16, 6a/20, 7b/3, 7b/16, 10a/4, 10a/15, 10a/23, 12a/14, 15a/24, 18b/7, 19a/17, 19a/23, 19b/16, 24b/20, 25b/11, 34a/25, 35b/16, 36a/2, 38a/6, 38a/14, 40a/7, 46b/19, 47a/14, 48b/3, 49b/25
a.+sına 46b/18, 48a/20
a.+sından 4a/19, 17a/17
a.+sını 4b/3
a.+sınuñ 20b/20, 22a/25, 35b/15, 46b/24, 48a/22, 48b/1, 48b/2, 48b/8, 54b/22

ʿ**aṭā** (< Ar. عطا *ʿaṭā*) Bağış, ihsan: 22b/17, 43a/8
ʿa.+dur 12b/6

atabil- atabilmek: *at-a bil-*
a.-eni 14a/16

atalıḳ(ġ) (*atalık* EDPT 59a) babalık: *ata+lıḳ*
a.+ından (atalığından) 48b/16

atasuz (*atasız* EDPT 72a) babasız, yetim: *ata+suz* 27b/1

āteş (< Far. آتش *āteş*) ateş:

a.+ (āteş-i sūzān) 33a/11

āteş-gerden ateş saçan: 14a/21

atlan- (EDPT 58a) ata binmek: *at+lan-*

a.-dılar 47a/15

a.-up 25a/16, 51b/10

aṭlas (< Ar. اطلس *aṭlas*) değerli bir kumaş türü: 24a/12, 38b/9, 43b/22

a.+a 33a/11

a.+dan 37a/18

a.+ıla 55a/10

a.+la 32a/13, 42b/9

a.+lar 40b/4, 55a/13

atlu (*atlığ* EDPT 55a) atlı asker, süvâri: *at+lu* 18b/16, 25a/23, 32a/18, 36a/2, 39a/5, 44a/18, 47b/1, 48a/5, 50b/8, 52b/11, 54b/10

a.+lar 32a/18

a.+ya 31a/6

av (*a:v* EDPT 3b) av: 38b/2, 43b/24

a.+a 37a/15, 5b/22

a.+da 25a/4

a.+dan 44a/20

a.+ı 54b/5

a.+uñı 34b/5

ava düşür- avlamak:

a. d.-di 5b/22

ʿ**avām** (< Ar. عوام ʿ*avām*) halkın alt tabakası: 52a/14

āvāz (Far. آواز *āvāz*) ses, seda: bk. *āvāze*

a.+ (āvāz-ı kös) 38a/11

a.+a 42a/16

a.+dı 23b/17

a.+ı 11b/15, 27a/4, 27a/13, 29a/3, 29a/4, 30b/4, 30b/9, 38a/12, 44b/20, 47a/24, 49b/24, 53b/19, 55b/8

a.+ıla 54a/18

a.+ın 27a/1, 28a/16, 42b/2

a.+ından 5b/2, 14a/19, 18a/22, 20a/7, 28a/17, 30b/10, 32b/4, 36a/3, 44a/3, 49b/1, 53b/14

a.+ını 4b/7, 16a/16, 40a/21

a.+ıylan 35b/4

a.+la 14a/6, 16a/11

a.+lan 41b/3

a.+ların 53b/15

a.+umı 47b/21

a.+uñ-ıla 42a/20

āvāze bk. *āvāz* 48a/14

āverde (Far. آورده *āverde*) getirilmiş: 12b/16

avla- (*avla:- I* EDPT 10a) 1. avlamak: *av+la-*

a.-yup 5b/10

a.-yuraḳ 40b/10

2. (*avla:- II* EDPT 10a) çevresini kuşatmak:

a.-yuraḳ 38a/9

avlan- avlanmak: *avla-n-*

a.-ıyorurdı 44a/15

a.-mağıl 18b/9

ʿ**avn** (< Ar. عون ʿ*avn*) yardım:

ʿ*a.+umı* 35b/13

ʿ**avrat** (< Ar. عورت ʿ*avrat*) kadın, eş: 17b/11, 23a/13, 30a/18, 38a/24, 45a/1, 45a/5, 45a/10, 45a/11, 45a/14, 45a/25, 49b/10, 50b/20, 55b/9

ʿ*a.+a* 16b/4, 39b/18, 45a/5, 45a/8

ʿ*a.+dan* 13a/24, 43b/9

ʿ*a.+dı* 55a/21

ʿ*a.+dur* 51a/21

ʿ*a.+ı* 39b/4, 45b/17, 51a/17

ʿ*a.+lar* 54b/25

ʿ*a.+larından* 54b/23

ʿ*a.+laruñ* 39b/18

ʿ*a.+um* 45a/14

ʿ*a.+uñ* 45a/7, 45b/12

avuç(c) (EDPT 6a) avuç:

a.+ında (avucında) 37a/14

ay (*a:y I* EDPT 265a) 1. ay, dünyanın uydusu: 4b/4, 18a/5, 18a/8, 18a/20, 19a/9, 28b/2, 31b/13, 49b/25, 55b/12, 56a/5

a.+a 54b/18

a.+dan 21a/7, 31a/16, 35a/19

a.+ına 53a/8

a.+la 49a/13

a.+lan 41b/3

a.+uñ 39b/17, 47a/21

2. (*a:y II* EDPT 265a) otuz günlük zaman dilimi: 6b/14, 8a/14, 15b/5, 33a/1, 39b/22, 53a/8

a.+da 9a/12

a.+dan 18a/10, 33a/1

a.+dur 52b/25

a.+lar 54a/6

a.+uñ 53a/1, 53b/5

ay-rūy ay yüzlü: 20a/23

ay yüzlü güzel yüzlü 40b/13, 41b/16, 47b/18

a.+nüñ 17b/16

a.+ñüñ 14a/5

a.+yi 16b/15

ayaḳ(ġ) (*aḏak* EDPT 45a) ayak: 4a/19, 13a/2, 14b/4, 14b/9, 17a/4, 17b/13, 20a/3, 21b/16, 25b/23, 27b/22, 36b/10, 38b/1, 49a/12, 51b/10, 53b/7

a.+a (ayaġa) 5a/1, 10b/18, 14a/24, 23a/22, 26a/17, 27a/3, 33a/18, 33a/18, 33a/20, 34a/2, 35b/19, 36b/25, 37a/26, 38b/17, 38b/22, 39b/4, 41a/25, 42b/20, 45a/8, 47a/5, 50a/6, 51a/16, 52a/8, 52a/17, 55a/5, 55a/25

a.+dan 22a/17

a.+ı (ayaġı) 5a/11, 18a/4, 20a/5, 24b/3, 26b/7, 28b/8, 41a/21, 46a/12, 51b/7, 55a/7,

a.+ın (ayaġın) 6a/2, 6b/24, 24b/8, 25a/14, 26a/19, 29b/15,

37b/2, 45b/3, 48b/9, 54a/1, 55a/19

a.+ına (ayaġına) 5a/10, 9a/22, 12a/18, 15a/15, 31a/24, 46a/23, 52a/6

a.+ında (ayaġında) 3a/16

a.+ından (ayaġından) 14a/19, 36a/2

a.+ını (ayaġını) 14b/8, 15a/16

a.+ıyla (ayaġıyla) 11b/6

a.+laruñuz 42a/16

a.+um (ayaġum) 49b/15

ayaġa ṭur- ayağa kalkmak, ayakta durmak: bk. *ayaġın dur-, ayaġın ṭur-*

a. ṭ.-am 42b/20

a. ṭ.-dı 50a/6, 51a/16, 52a/17

a. ṭ.-up 33a/18, 33a/21, 37a/26, 52a/8

a. ṭ.-urlar 26a/17

ayaġın dur- bk. *ayaġa ṭur-*

a. d.-dı 55a/19

ayaġın ṭur- bk. *ayaġa ṭur-*

a. ṭ.-dı 24b/8, 48b/9

a. ṭ.-up 6a/2,

a. ṭ.-urlar 26a/19

ayaḳ altına al- hakir görmek, değer vermemek:

a. a. a.-alar 36b/11

a.+um a. a.-up 49b/15

ayaḳ baş- ulaşmak, erişmek:

a. b.-a 51b/10

a. b.-dı 4a/20, 13a/2, 14b/4, 14b/9, 25b/23

a. b.-mañ! 27b/22

a. b.-mışam 49a/12

a. b.-up 20a/3

aʿyān (< Ar. اعيان *aʿyān*) ileri gelenler, eşraf:

a.+ (aʿyān-ı ḥażret) 48a/10, 53b/6

ʿayān (< Ar. عيان *ʿayān)* açık, aşikar, belli: 4a/22, 9b/14, 35b/1, 37a/9

ʿayān eyle- ortaya koymak, belli etmek bk. *ʿayān ėdivėr-*

ʿa. e.-düm 37a/9

ʿayān ėdivėr- bk. *ʿayān eyle-*

ʿa. ė.-üñ! 9b/14

aydın (*a:ydin* EDPT 268b) aydınlık, parlak: *ay+dın* 2a/23, 17a/9, 27b/11

aydın ėt(d)- aydınlatmak, ışık vermek: bk. *aydın eyle-*

a. ė.-eler (aydın ėdeler) 17a/10

aydın eyle- bk. *aydın ėt-*

a. e.-di 2a/23

aydınlıḳ(ġ) (*krş. a:ydin* EDPT 268b) aydınlık: *aydın+lıḳ* bk. *ayduñlıḳ* 2b/21

a.+a (aydınlıġa) 44b/2

a.+da 53a/15

a.+dan 9b/14

a.+ına (aydınlığına) 51a/3

a.+ında (aydınlığında) 29a/25

ayduñlıḳ bk. *aydınlıḳ(ġ)* 21a/7

ayġır (*aḏğır* EDPT 47b) iri cüsseli at:
a.+a 48b/3
a.+ı 48a/25, 49b/7
a.+lar 47b/3
a.+laruñ 27a/1

ʿayıb (< Ar. عيب *ʿayb*) 1. utanılacak hal, davranış: 35a/7, 43b/1, 43b/9, 45b/16, 51b/1
2. noksan, kusur, eksiklik: 39b/15
ʿa.+ı 39b/15, 41b/22, 45b/15

ayır- (*aḏır-* EDPT 66b) ayırmak:
a.-am 27b/13, 41a/5
a.-dı 6b/10, 6b/15, 29a/13, 30b/19
a.-duñ 38a/3
a.-sa 16b/19
a.-up 5a/11, 22a/21, 48a/3, 48a/15, 49a/24
a.-uram 28a/20

ayırtla- (*aḏırtla:-* EDPT 70b) seçmek, ayırmak, temizlemek: *ayır-t-la-a.-dı* 5a/18

ayırtlan- (*krş. aḏırtla:-* EDPT 70b) ayrılmak, ayıklanmak: *ayırtla-n-a.-mışdı* 49a/18

āyīn (< Far. آيين *āyīn*) adet, töre: 4a/20, 5a/23, 9a/15, 14b/9, 15b/5, 18a/20, 32b/3, 32b/17, 38a/1, 39b/19, 40b/2, 42b/22, 50b/21, 55a/6
a.+ (āyīn-i ceng) 4b/10
a.+ (āyīn-i dīn) 13a/5
a.+ (āyīn-i pādişāh-ı Cemşīd) 6a/21
a.+ (āyīn-i Yezdān-ı pāk) 37b/19
a.+de 38b/2, 41b/20
a.+den 38a/20
a.+e 43a/25
a.+i 55b/24, 6a/3
a.+idür 18a/25
a.+ince 32b/16, 46a/18
a.+inde 20b/25
a.+inden 21a/3
a.+ine 14a/1
a.+ini 36b/13, 39a/19
a.+iydi 15b/7
a.+le 24a/2, 44a/10
a.+üm 22a/5
a.+ümüz 17a/1
a.+ümüzde 39a/14

āyīne (< Far. آيينه *āyīne*) ayna:
a.+sini 51b/21

ayrıḳsı (*krş. aḏruk* EDPT 65a) farklı, başka türlü: *ay(ı)r-ıḳ+sı* bk. *ayruḳsı* 21b/12, 34a/4, 47a/2

ayrıl- (*aḏrıl-* EDPT 68b) ayrılmak: *ay(ı)r-ıl-*
a.-a 28b/18
a.-asın 34a/20
a.-asız 17b/3
a.-dı 38a/16
a.-masun 4a/9
a.-mazsa 51a/23
a.-up 5a/11, 5b/3, 15a/19
a.-ur 35b/14

ayrılt- ayırmak: *ay(ı)r-ıl-t-*
a.-duġuñuz 25b/4

ayru (*aḏrı:* EDPT 63b) başka, öteki, diğer: *ay(ı)r-u* 18a/21, 20a/1, 34a/24, 38a/5, 45b/7

ayrulıḳ(ġ) (*aḏırtlığ* EDPT 70a) ayrılık, uzak düşme: *ay(ı)r-u+lık* 38a/17
a.+ı (ayrulığı) 11a/17

ʿayyuḳa çıḳ- ortaya çıkmak, ifşa olmak:
ʿa. ç.-mış 12b/25

az (*a:z* EDPT 277a) az, yetersiz: 7a/23, 29b/8, 37b/25, 43b/18, 45b/14, 46a/20
a.+dur 11a/8, 28a/19, 45b/16

az şoñra birazdan: 7a/23

az- (*a:z-* EDPT 279a) doğru yoldan sapmak, ayrılmak:
a.-a 33a/15
a.-acaḳ 2b/7
a.-up 6b/23

āʿżā (< Ar. اعضا *āʿżā)* vücüdün bölümleri, organlar: 34b/8

ʿaẕāb (< Ar. عذاب) keder, acı: 15a/18, 15b/2
ʿa.+a 53b/2
ʿa.+dan 2b/22
ʿa.+ından 13b/2

ʿaẕāb ėt(d)- acı çektirmek:
ʿa. ė.-e (ʿaẕāb ėde) 15b/2

āzād (< Far. آزاد *āzād)* hür olma, serbestlik: bk. *āzāde* 6a/15, 9a/11, 31b/5, 37a/17, 52a/22, 54b/22
a.+lar 4a/7

āzād ėt- serbest bırakmak, salıvermek:
ā. ė.-diler 9a/11

āzād ol- serbest kalmak, kurtulmak:
ā. o.-dı 31b/5, 37a/17
ā. o.-dılar 6a/15
ā. o.-up 54b/22

āzād-merd hür kişi: bk. *āzāde-merd* 14a/21

āzāde bk. *āzād* 6a/15, 17b/24
a.+ (şāh-ı āzāde) 12b/9
a.+ye (mihrāb-ı āzāde) 55a/25

āzāde-cū hür olmak isteyen: 19a/5

āzāde-merd bk. *āzād-merd* 6b/13,18a/4
a.+ (şāh-ı āzāde-merd) 24a/20
a.+ (şeh-i āzāde-merd) 8a/2

āzāde-rā serbest fikirli: 6b/13

azal- (Tietze I/523) azalmak, eksilmek: *az+al-*
a.-dı 32a/2
a.-up 8b/6

ʿaẓamet (< Ar. عظامت *ʿaẓamet*) büyüklük, yücelik:
ʿa.+e 7a/10
ʿa.+i 26b/1

azarla- (< Far. آزار *āzār*) kızmak, çıkışmak: *azar+la-*
a.-ma! 36b/11

azdur- (*krş. azıt-* EDPT 281a) baştan çıkarmak, doğru yoldan saptırmak: *az-dur-*
a.-up 7b/09, 24a/23

āzerm (< Far. آزرم *āzerm*) utanma, haya: 40a/24

āzerm ol- utanmak:
ā. o.-a 40a/24

azġun (*azğun* EDPT 283b) azgın, sapkın: *az-ġun* 13a/22, 41b/12
a.+lar 11b/4
a.+lardan 15a/24

azġunlıḳ azgınlık: *azġun+lıḳ*
a.+dur 7b/8

aẓherü mine-eş-şems **"**güneşten bile aydınlık" anlamına gelen Arapça kalıplaşmış söz grubu:
a.+di 38a/22

azıḳ(ġ) (*azuk* EDPT 283a) yiyecek:
a.+ı (azığı) 8a/21, 20b/11
a.+umuz (azığumuz) 53a/23

ʿ**aẕīm** (< Ar. عظيم *ʿaẓīm*) büyük, ulu: 24b/12, 50b/1

ʿ**azīz** *(*< Ar. عزيز *ʿazīz)* kıymetli, değerli: 2a/6, 16a/6, 16b/2, 16b/4, 18b/20, 21a/21, 32b/18, 35a/9, 37b/17, 37b/18, 40a/12
ʿa.+dür 10b/1, 17a/5, 17a/6
ʿa.+ken 36b/14
ʿa.+se 17a/2

ʿazīz dut- değerli görmek, kıymetini bilmek: bk. *ʿazīz ṭut-*
ʿa. d.-uñ 21a/21

ʿazīz ėt(d)- değer vermek:
ʿa. ė.-üp (ʿazīz ėdüp) 35a/9

ʿazīz ḳıl- değerini artırmak:
ʿa. ḳ.-an 18b/20

ʿazīz ṭut- bk. *ʿazīz dut-*
ʿa. ṭ.-uñ! 37b/18

ʿ**azm** (< Ar. عزم *ʿazm*) çaba, gayret: 25a/18, 52a/21

ʿazm ėt- çabalamak, gayret etmek: bk. *ʿazm ḳıl-*
ʿa. ė.-di 25a/18

ʿazm ḳıl- bk. *ʿazm ėt-*
ʿa. ḳ.-dılar 52a/21

azuçuḳ azıcık, az miktarda: *az+uçuḳ* 38a/21

bāb (< Ar. باب *bāb*) husus, mesele, konu:
b.+da 16b/23
b.+dan 46a/24, 49a/6, 55b/1
b.+ında 10a/11
b.+la 42b/15, 42b/15

Bābilistān *ö.a.* günümüzdeki Bağdat bölgesinin eski metinlerdeki ismi: 40b/23

baca (< Far. بجه *bāce*) baca, duman çıkan yer:
b.+larda 14a/16

bād (< Far. باد *bād*) rüzgar, yel: 2b/16
b.+ (bād-ı hevā) 23b/14
b.+ (bād-ı serd) 8a/2

bā-dād (< Far. باداد *bā-dād*) adil, doğru:
b.+ (şāh-ı bā-dād) 29b/18

bādī (< Far. بادی *bāde*) kadeh:
b.+lere 42a/7

bā-dīvān-ı cāzū cadıların divanıyla: 6a/9

bādya (< Far. بادیا *bādya*) ağzı geniş su kabı:
b.+lar 55a/8

baġ (*ba:ğ* EDPT 310b) zincir, bent:
b.+dadur 14b/12

bāġ (< Far. باغ *bāġ*) yeşillik, ağaçlık yer; bostan: 42b/13
b.+ (bāġ-ı bahār) 42b/9
b.+ (bāġ-ı behişt) 18a/10
b.+ (bāġ-ı būstān) 45b/23
b.+ (bāġ-ı nehār) 39b/4
b.+ (bāġ-ı şāhī) 22b/24
b.+a 22b/25
b.+da 22b/21, 56a/4
b.+dan 23b/14, 3b/17, 41a/9, 51b/19, 52a/20, 53a/21
b.+ı 7b/22, 56a/4
b.+ıla 15a/14
b.+ına 7b/24, 22b/20, 41a/17
b.+ınuñ 3a/15, 38b/20
b.+laruñ 55b/14
b.+un 2b/16
b.+uñ 2b/16, 23a/2

Baġdād *ö.a.* Bağdat şehri:
B.+a 12b/9

baġ(ı)r (*bağır* EDPT 317a) bağır, yürek, gönül:
b.+ı (baġrı) 7a/24, 9a/8
b.+ın (baġrın) 54a/7
b.+ına (baġrına) 14a/5, 22b/22, 40b/21
b.+ından (baġrından) 28a/11
b.+uña (baġruña) 40a/7
b.+uñuzı (baġruñuzı) 27b/8

baġışla- (*bağışla-* EDPT 321b) bağışlamak, affetmek: *baġış+la-* 37a/3
b.-dı 23b/9
b.-r 4a/7
b.-rsa 31a/25
b.-yup 51b/20

baġla- (*bağla:-* EDPT 314b) bağlamak, kuşanmak: *baġ+la-* 42a/24

b.-dı 5a/18, 6a/5, 6a/8, 7a/22, 14b/8, 25a/21, 30a/17, 32a/2, 32b/16

b.-dılar 4b/18, 15b/25, 18a/3, 27a/10, 27a/17, 32a/22

b.-dıyu 42a/9

b.-dum 49a/21

b.-mağa 49b/19, 51a/7

b.-maḳ 40a/25

b.-mış 7a/10, 27a/7

b.-mışam 13a/14

b.-ya 21a/24, 23a/6, 32b/2, 44b/9, 44b/11

b.-yalum 24b/20

b.-yam 26b/21

b.-yu 21a/20, 24a/25

b.-yuban 12b/13

b.-yup 5b/16, 6a/13, 6a/20, 7a/6, 9a/20, 9a/22, 10a/3, 12a/14, 12b/12, 14a/20, 15a/16, 17b/10, 17b/17, 19a/16, 23a/11, 30b/16, 33a/4, 38b/5, 39a/6, 49a/13

bağlan- (*bağlan-* EDPT 315a) bağlanmak: *bağla-n-*

b.-dı 2b/5, 15b/18, 51a/4

b.-mışdı 27a/2

b.-mışdur 44a/12

b.-sa 38b/19

b.-up 47b/2

bağlat- (*bağlat-* EDPT 315a) esir etmek, yakalatmak: *bağla-t-*

b.-dı 44b/19

bağlu (*bağlığ* EDPT 214b) bağlanmış halde bulunan: *bağ+lu* 10a/16, 14b/6, 15a/10, 20a/7, 21a/16, 24b/11, 25b/11

bağrına baş- sevgiyle kucaklamak, sarılmak:

b. b.-a 14a/5

b. b.-asın 40a/7

b. b.-dı 22b/22

bā-güne (< Far. باگونه *bā-güne*)çeşitle, tarzla: 30b/3

bahā (< Far. بها *behā*) değer, kıymet: 25b/19, 42a/1, 45a/18, 51b/8

b.+sını 45a/17

b.+sıyla 45a/15

b.+ya 25b/20

bahādır (< Far. بهادر *bahādur*) bahadır, yiğit, cesur: 12b/14, 13b/5, 16a/4, 19a/3, 19b/22, 20a/7, 28b/25, 29b/8, 34b/17, 49b/2, 54a/2, 54a/20

b.+ (bahādır-ı dil-firūz) 56a/13

b.+lar 25a/4, 27a/6, 28a/8, 28b/5, 28b/10, 32a/18, 43a/4, 43a/6, 46a/19, 47a/15, 52a/2, 54a/14

b.+lar-ıla 47a/10

b.+ları 28b/1

b.+larından 26a/4, 47b/9, 54b/7, 56a/11

b.+larla 30a/1, 38b/2

b.+larumuz 30a/23

b.+larumuzuñ 47b/19

bahādırlıḳ yiğitlik, kahramanlık: *bahādır+lıḳ*

b.+dur 19a/2

bahālu kıymetli, değerli: *bahā+lu* 45a/20, 51b/19, 54a/23

bahāne (< Far. بهانه *bahāne*) sahte özür, mazeret: 7b/20, 10a/4, 11a/22, 24a/22, 24a/24, 44b/16, 51a/8

b.+ñ 11a/21

b.+yilen 11a/21

bahāne ėt(d)- bahane bulmak: bk. *bahāne eyle-, bahāne ḳıl-, bahāne urıl-*

b. ė.-üp (bahāne ėdüp) 10a/4

bahāne eyle- bk. *bahāne ėt-, bahāne ḳıl-, bahāne urıl-*

b. e.-me! 7b/20, 51a/8

bahāne ḳıl- bk. *bahāne ėt-, bahāne eyle-, bahāne urıl-*

b. ḳ.-ma 11a/22

b. ḳ.-maḳ 44b/16

bahāne urıl- bk. *bahāne ėt-, bahāne eyle-, bahāne ḳıl-*

b. u.-a 24a/22

bahār (< Far. بهار *behār*) ilkbahar, tazelik mevsimi: 7a/1, 10b/18, 13b/6, 38b/7, 40b/4, 42a/5, 46b/18, 55b/22

b.+ (bāġ-ı bahār) 42b/9

b.+ (ebr-i bahār) 37a/5

b.+ı 26a/8

b.+uñ 33b/26

bahāsuz kıymetsiz, değersiz: *bahā+suz* 25b/19

baḥr (< Ar. بحر *baḥr)* deniz, derya: 4a/5

b.+ (baḥr-ı aḥżār) 47b/12

baḥr-ı Nīl Nil nehri: 4a/5

baḫş (< Ar. بخش *baḫş*) bağış, ihsan: 2a/21, 19a/12, 20b/1

b.+ (tāc-ı baḫş-ı eyyām) 3b/24

b.+dan 43a/8

b.+ı 21b/23

b.+ında 44b/19

b.+i 7b/4

b.+uñ 33b/24

baḫş ėt- vermek, bağışlamak, ihsan etmek: bk. *baḫş ḳıl-*

b. ė.-di 2a/21

b. ė.-düm 20b/1

baḫş ḳıl- bk. *baḫş ėt-*

b. ḳ.-dı 19a/12

baḫşāyiş (< Far. بخشایش *baḫşāyiş*) merhamet, şefkat, af: 13a/14, 15a/5, 37b/17

b.+ine 43a/9

b.+le 11a/18

b.+üñdür 36b/25

baḫşāyiş ėt(d)- merhamet etmek:

b. ė.-em (baḫşāyiş ėdem) 13a/14

baḫşende (< Far. بخشنده *baḫşende*) affedici, merhamet eden: 8a/5

baḫşīş (< Far. بخشیش *baḫşīş*) 1. armağan, hediye, ihsan: 15b/18, 17a/1, 37b/9, 44b/14

b.+den 38a/10

b.+e 33b/25

b.+i 48b/10

b.+ine 44b/22

2. paylaşma, pay, hisse: 19b/21

b.+de 19b/9

baḫşīş ėt- hediye etmek, armağan vermek: bk. *baḫşīş vėr-*

b. ė.-di 44b/14

b. ė.-mege 15b/18

baḫşīş vėr- bk. *baḫşīş ėt-*

b. v.-medük 37b/9

baḫt (< Far. بخت *baḫt*) baht, talih, kısmet: 3b/4, 4a/20, 11a/3, 15a/17, 16b/10, 21a/17, 25a/2, 27b/20, 32b/8, 35b/3, 42b/23, 43a/20, 48b/19

b.+ (baḫt-ı bed-ḫāh) 4a/5

b.+ (baḫt-ı bīdār) 12a/24

b.+ (baḫt-ı ḫuceste) 44b/21

b.+ (mülk-i baḫt) 4a/10

b.+ı 4b/4, 15b/23, 19b/2, 29a/9, 29a/17, 37a/10

b.+ıla 3b/15

b.+ına 15b/24, 26a/11

b.+ıyla 29a/20

b.+um 32b/10, 33a/9

b.+uma 13b/13

b.+umuz 50b/16

b.+uñ 9b/24, 13a/23, 15b/22, 33a/22

b.+uñ-ıla 48a/6

b.+uñdan 24b/15

b.+uñla 29a/22

baḫter (< Far. بختر *baḫter*) batı, garp:

b.+ (şeh-i baḫter) 4a/1

baḫtiyār (< Far. بختيار *baḫtiyār*) mutlu, mesut: 23b/4

baḫtiyār ol- mutlu olmak:

b. o.-ısar 23b/4

baḫtlu şanslı, talihli: *baḫt+lu* 44b/12, 51b/23, 54a/21

baʿīd (< Ar. بعد *baʿīd*) uzak, ırak: 15b/1

bāʿiṣ (< Ar. باعث *bāʿiṣ*) sebep, neden: 2a/9

bāʿiṣ ol- sebep olmak:

b. o.-ur 2a/9

bāk (< Far. باك *bāk*) korku, kaygı: 25b/15

baḳ- (*bak-* EDPT 311a) 1. bakmak, görmek:

b! 11a/18

b.-alardı 43b/25

b.-anuñ 36a/7

b.-aram 16b/9

b.-ardı 46b/23

b.-arlardı 15a/8

b.-asın 41b/20

b.-dı 5b/21, 7a/10, 12a/2, 12b/17, 14a/25, 19a/13, 20b/20, 21b/20, 24b/12, 28a/8, 35a/22, 38b/18, 40b/7, 42a/12, 45a/11

b.-dılar 5a/24, 22b/3

b.-duġı 44a/16

b.-ın 26b/9

b.-maḳdan 32b/5

b.-mayup 22a/16, 34b/2

b.-mazsın 45a/13

b.-up 2a/8, 11b/3, 19a/4, 21b/8, 22b/22, 39b/5, 45b/3, 55b/2

2. beslemek, büyütmek:

b.-up 48b/18

3. anlamak, idrak etmek:

b.-arsañ 53a/7

b.-asın 53a/8

baḳır (*bakır* EDPT 317b) bakır madeni: 6b/20

bāḳī (< Ar. باقى *bāḳī*) geriye kalan, diğerleri: 4a/24, 18b/16, 18b/18, 47a/16

bāl (< Far. بال *bāl*) kanat: 17a/10, 39a/17, 40b/10, 42b/16

b.+i 40a/19

bal (*ba:l* EDPT 330a) bal: 40a/17

bālā (< Far. بالا *bālā*) 1. boy, kamet: 40a/10, 41a/24

b.+dan 27b/8

b.+sı 13b/19

b.+sına 24a/18, 42b/8

b.+sından 39a/21, 41a/18

2. yüksek, yüce: 24a/7

b.+lar 32a/8

b.+ydı 49a/17

balaban (Meninski I/870) bir kuş türü olan çakırdoğan kuşu: 5b/21

balçıḳ (*balçık* EDPT 333a) balçık, çamur: 6b/16, 6b/17

balıḳ (*balık* EDPT 335b) 1. balık: 34b/24

2. balık burcu: 53a/16

bālīn (< Far. بالين *bālīn*) yastık, kalın minder: 22a/1

balḳı- (*barkı-/balkı-* Tietze I/591) parlamak, ışık saçmak:

b.-r 9a/20, 45a/10, 53a/5, 55b/13

b.-rdı 12a/1, 18a/19

balta (*baltu:* EDPT 333b) savaşlarda kullanılan yakın savaş silahı, balta: 5a/19

bañа (*bañа:* EDPT 346a) ben zamirinin yönelme hali: 3a/11, 5b/17, 7a/14, 7a/16, 7a/17, 7b/20, 7b/21, 8a/7, 8b/19, 9b/13, 9b/15, 10b/1, 10b/10, 10b/11, 10b/24, 11a/21, 11a/21, 11a/24, 11a/25, 12a/8, 12b/11, 13a/19, 14a/8, 15a/5, 16a/11, 16a/24, 16b/8, 16b/9, 16b/15, 18a/13, 18a/15, 19b/4, 19b/5, 20a/22, 20b/2, 20b/6, 20b/18, 21a/1, 21a/1, 21a/5, 21a/5, 21a/22, 25b/4, 30a/3, 31b/4, 32b/1, 33b/2, 34a/9, 34a/20, 35a/21, 35b/22, 35b/23, 37a/1, 37a/2, 37a/7, 37a/8, 37b/17, 39a/13, 39a/23, 41a/6, 41a/20, 41b/4, 42a/19, 42b/19, 43b/6, 43b/22, 44a/1, 45a/13, 45a/14, 45a/25, 45b/7, 45b/13, 46a/18, 46a/19, 46a/20, 46a/21, 47b/11, 47b/22,

48b/14, 48b/18, 48b/24, 49b/6, 49b/10, 49b/11, 50a/21, 51a/10, 51a/12, 51b/8, 54a/1, 54b/12, 56a/11

b.+dur 46b/5

bānū (< Far. بانو *bānū)* kadın, hanım:

b.+ (māh-ı bānū) 51b/15

b.+larınuñ 8b/25, 40a/4

bār (< Far. بار *bār*) meyve, yemiş: 10a/1, 53a/21

b.+ (ber ü bār-ı nev) 32a/23

b.+a 31a/10, 40b/2, 48b/22

b.+ı 20b/24, 46a/1

b.+ın 3a/15, 39a/11

b.+ını 40b/3

b.+nuñ 43a/12

bār-dār meyve yüklü (ağaç): 25b/10, 33b/9

b.+ (bār-dār-ı dıraḫt) 10a/1

bā-reng (< Far. بارنك *bā-reng*) renkli, rengarenk: 39b/5

bār-gāh (< Far. باركاه *bār-gāh*) girmek için izin almak lâzım gelen, girilebilecek yer,

çadır, yüksek divan:

b.+ (bār-gāh-ı dīvān) 51a/1

b.+a 47b/4

b.+dan 45b/24

b.+ı 24b/12

b.+ına 47a/24

b.+uñ 39a/6, 48a/10

bārī (< Far. بارى *bārī*) hiç olmazsa: 3a/16

bārīk (< Far. باريك *bārīk*) ince: 2b/19

bārīk ol- incelmek:

b. o.-ur 2b/19

barḳ (*bark* EDPT 359b) ev, hane:

b.+ın 52b/20

barmaḳ(ġ) (*barmak/barnak/bannak* Tietze I/592) parmak:

b.+ı (barmaġı) 41b/2

barmacıḳ parmakcık: *barma(ḳ)+cıḳ*

b.+ların 34a/22

bārū (< Far. بارو *bārū*) kale duvarı, sur: 30a/12

b.+da 30a/13, 42a/20

b.+dan 30a/14, 43a/3

baṣ- (*bas-* EDPT 370b) 1. basmak, ağırlığını vermek:

b.-a 51b/10

b.-dı 4a/20, 6b/22, 6b/24, 13a/2, 14b/4, 14b/9, 19a/14, 25b/23

b.-dıġı 7b/25

b.-dıġın 45a/5

b.-madı 7a/13

b.-mañ 27b/22

b.-mayalum 31a/20

b.-maz 43a/13

b.-mışam 49a/12

b.-up 20a/3

2. yenmek, alt etmek:

b.-ardı 54a/16

b.-maya 6b/16

b.-updurur 32b/25

3. ansızın saldırmak, baskın vermek:

b.-up 23b/13

4. etkisini kuvvetle hissettirmek, bürümek, kaplamak:
b.-a 14a/5
b.-asın 40a/7
b.-up 4b/6
b.-dı 22b/22, 44b/2

bās-bān (< Far. باسبان *bās-bān*) bekçi, gözetleyici: 13b/22

başdur- (*bastur-* EDPT 372b) bastırmak: *baş-dur-*
b.-dı 27a/1
b.-up 55a/16

başıl- (*krş. basur-* EDPT 374b) basılmak, yenilgiye uğratmak: *baş-ıl-*
b.-dı 5a/8

baş (EDPT 375a) 1. baş, kafa: 2a/25, 2b/12, 2b/18, 4a/21, 4b/2, 4b/5, 8a/25, 11a/3, 11a/20, 12b/10, 13b/8, 13b/17, 14a/20, 15a/7, 16a/15, 16b/22, 17a/4, 17a/12, 18a/3, 18b/19, 20a/12, 24a/5, 28a/1, 29a/13, 31a/22, 31b/10, 33a/16, 35a/3, 35b/16, 37a/8, 41a/18, 42b/5, 43a/4, 45a/6, 45a/12, 46b/14, 46b/25, 47a/5, 47a/7, 48b/5, 49a/15, 49b/23, 50a/16, 51b/11, 51b/15, 52a/6, 52a/8, 52b/14, 53a/4, 53a/14, 54b/7, 55b/22
b.+a 3a/23, 3b/5, 4a/18, 9b/15, 15b/12, 23a/9, 25b/19, 32b/6, 32b/13, 33a/5, 54b/20, 55a/1
b.+da 11a/7, 20a/18, 31b/6, 39b/25
b.+dan 10b/18, 14a/24, 19b/25, 23a/22, 28b/17, 35b/19, 36b/25, 38b/17, 39b/4, 42a/21, 45a/8, 55a/5, 55a/25
b.+ı 2b/6, 4b/9, 7b/25, 8b/25, 9b/15, 10a/4, 10b/5, 10b/23, 11b/22, 12a/10, 12a/16, 12a/22, 12b/13, 12b/25, 13a/20, 14a/14, 16a/13, 21b/8, 22a/22, 22a/23, 22b/3, 22b/5, 22b/7, 23a/4, 24a/16, 24a/25, 25b/24, 28a/25, 28b/18, 29b/3, 31a/4, 31b/5, 34a/1, 36b/5, 39b/6, 40b/12, 41b/1, 42b/4, 42b/19, 46a/2, 46a/2, 46b/9, 46b/24, 47a/9, 47b/24, 48a/20, 48a/22, 50a/9, 52a/19, 52b/1
b.+ın 2a/24, 8b/13, 11b/18, 13a/21, 15b/13, 22b/21, 27b/13, 28a/20, 29a/12, 29a/13, 29b/2, 29b/9, 29b/10, 31b/14, 46a/7, 50a/14, 52b/23, 54a/7, 55b/23
b.+ına 3b/3, 4b/15, 5a/4, 5a/9, 6a/21, 7b/8, 9a/18, 9a/21, 10a/7, 10a/15, 10b/25, 11a/17, 11b/10, 11b/13, 11b/16, 11b/23, 13a/2, 13a/14, 14b/5, 14b/6, 15b/5, 17a/15, 22b/23, 24b/7, 26b/17, 30a/11, 32b/15, 33b/12, 34a/18, 36a/6, 36a/18, 36b/4, 37a/26, 38a/19, 39b/6, 41a/4, 42b/10,

44a/9, 46a/14, 47a/22, 47b/24, 48a/13, 48b/6, 49b/7, 50b/9, 53a/4, 53b/1, 55b/13

b.+ında 7b/10, 8a/22, 8a/24, 11a/5, 12a/2, 15b/5, 19b/5, 19b/7, 19b/23, 25b/5, 26a/14, 30b/17, 36b/5, 37a/5, 39a/25, 40b/19, 42a/13, 47b/6, 50a/1, 56a/1

b.+ından 8a/6, 8a/25, 9a/22, 10a/6, 12b/5, 15a/15, 27a/3, 34a/2, 38b/22, 39a/16, 41a/25, 49a/23, 53b/23, 55b/12

b.+ını 5a/10, 7b/18, 8a/16, 10a/1, 12a/14, 12b/3, 13a/12, 15a/16, 22a/21, 22b/22, 23a/2, 23a/8, 24b/17, 25b/3, 29a/16, 29b/4, 29b/5, 30a/10, 31a/13, 31b/14, 32b/9, 35a/17, 37b/22, 41b/6, 46a/17, 46b/22, 48a/15, 49b/8, 50a/6, 50b/2, 50b/20, 50b/22

b.+ınuñ 41b/22

b.+ıña 4b/21

b.+ıñuz 12a/12

b.+la 54b/10

b.+lar 51b/14

b.+ları 9a/8, 27a/18, 28a/2, 47b/21

b.+ların 4b/18, 9b/19, 13a/4, 31b/20

b.+larına 22b/10, 22b/11, 30a/14, 32b/12

b.+larında 32a/18

b.+larından 51a/5

b.+larını 7a/17

b.+laruñ 13b/22

b.+um 10a/21, 25a/17, 38a/17, 45b/4, 48a/21

b.+uma 11a/23, 49a/12, 49b/6, 54b/25

b.+umda 48b/5

b.+umdan 37a/7

b.+umı 35a/20, 51b/10

b.+umuz 31a/24

b.+umuza 31a/24

b.+uñ 20b/17, 20b/18, 31a/16

b.+uña 10a/2, 13b/24, 18b/12, 35b/12

b.+uñda 20b/16, 21b/22

b.+uñı 7b/20, 9b/21, 23a/12, 54b/24

b.+uñuz 20a/21

2. bir topluluğu yöneten kimse, başkan: 16b/17

b.+ı 27a/15, 32a/20, 33a/8

b.+ına 48b/8

b.+ını 49b/15

b.+ları 17b/8, 18b/17, 27b/22, 37b/23

3. iki uçtan her biri, taraf:

b.+dan 5a/1

b.+ından 5a/10

4. dağın en üst noktası, zirve:

b.+ı 20a/5, 35a/15, 36b/20

b.+ında 4b/1

b.+ından 35a/22, 39a/4

5. bir şeyin başladığı zaman, başlangıç:

b.+ı 7a/2, 24b/3, 26b/7

b.+ında 7a/3, 56a/5

baş baş birer birer: 33a/5

baş çek- vazgeçmek, isyan etmek:

b. ç.-erse 47a/7

b. ç.-ersem 16b/22

b. ç.-me! 48b/5

baş çevür- itaatsizlik etmek:

b. ç.-meyem 49b/23

baş ėndür- boyun eğmek:

b. ė.-meyüp 12b/10

baş getür- yükselmek (güneş, ay vb.):

b. g.-di 28a/1

baş ḳaldur- 1. baş kaldırmak, isyan etmek:

b. ḳ.-a 33a/16

b. ḳ.-dı 24a/5

b. ḳ.-madın 52b/14

b. ḳ.-up 16a/15

2. filizlenmek, yeşermek (bitki, ağaç vb.):

b. ḳ.-a 47a/5

3. kendini göstermek, ortaya çıkmak:

b. ḳ.-a 2b/18, 53a/4

b.+uñı ḳ.-asın 54b/24

b. ḳ.-dı 8a/25

b.+ın ḳ.-dı 2a/24

b. ḳ.-up 2a/25, 4a/21, 4b/5, 13b/17, 18a/3, 43a/4, 49a/15, 53a/14, 54b/7

b.+ını ḳ.-up 23a/8

baş ḳoy- başını yere koyup saygı göstermek: 17a/12, 18b/19, 35b/16, 37a/8, 41a/18, 42b/5, 45a/6, 45a/12, 46b/25, 51b/16, 52a/6, 52a/8, 55b/23

baş şal- başını öne eğmek: 2b/12, 7a/17, 46a/8

baş yėre ḳo- bağlılığını bildirmek, secde etmek:

b. y. ḳ.-arlardı 4b/2

b. y. ḳ.-dı 13b/8, 20a/12,

b. y. ḳ.-up 15a/7, 31b/10, 46b/14

b.+um y. ḳ.-up 38a/18

başa yėt- ulaşmak, erişmek:

b. y.-di 3a/23

b. y.-üp 3b/5, 32b/13, 55a/1

başdan başa baştan başa: 28a/6

başı ağırlan- uykusu gelmek: 12a/22

b. a.-up

başı göge ėriş- çok uzamak:

b. g. ė.-üp 46a/2

başı ḳaysı ol- başı dertte olmak:

b. ḳ. o.-up 12b/14

başına ėndür- başına vurmak:

b. ė.-di 14b/5

başına gel- bir olay veya durumla karşılaşmak:,

b. g.-di 34a/18

b. g.-meye 41a/4

b. g.-ür 26b/17, 33b/12

b. g.-ürse 44a/9

başına od yandur- başına dert açmak: bk. *başına odlar yaḳ-*

b. o. y.-dı 30a/15

başına odlar yaḳ- bk. *başına od yandur-*

b. o. y.-aruz 18b/12

başına tāc ėdin- değer vermek, sevgi göstermek:

b. t. ė.-miş 17a/15

başına ṭar eyle- mahvetmek, yok etmek:

b.+uma ṭ. e.-di 49b/6

başına ṭopraḳ ḳoy- ölmesini istemek:

b. ṭ. ḳ.-maġla 22b/11

b. ṭ. ḳ.-up 7b/8

başına yıḳ- harap etmek, zor durumda bırakmak:

b. y.! 48a/13

b. y.-sam 5a/4

b. y.-up 5a/9, 10b/25

başında ʿaḳlı ḳalma- şaşırmak:

b. ʿa. ḳ.-dı 37a/5

başını dāma getür- tuzağa düşürmek:

b. d. g.-üp 7b/18

bāşed (< Far. باشد *bāşed*) "olsun, ola, olur" anlamına gelen kelime: 3a/16, 3b/7, 43b/14, 49a/4, 51b/9, 53a/2

başla- (*başla:* EDPT 381a) başlamak : *baş+la-*

b.-dı 2a/25, 4b/5, 5a/18, 6b/5, 7b/7, 7b/10, 8a/6, 12b/4, 15b/18, 23b/3, 24a/4, 24b/18, 24b/24, 28b/23, 41a/3, 41b/11, 45a/19, 49b/19, 55a/20, 55a/20, 56a/3

b.-dılar 5a/22, 8b/11, 19a/22, 39a/20, 40a/4, 52a/16

b.-ñ 29b/25

b.-r 33b/11

b.-ya 20b/17

b.-yup 19a/20, 32b/8, 51b/24

başlan- (EDPT 382b) başlanmak: *başla-n-*

b.-madın 34b/12

başmaḳ (*başmak* EDPT 382b) ayakkabı:

b.+dan 24b/9

başsuz başı olmayan: *baş+suz* 40b/13

bat- (EDPT 298a) 1. batmak:

b.-dı 9b/11

b.-up 35b/4, 53a/24

b.-updur 51b/7

2. ufukta kaybolmak, görünmez olmak:

b.-ar 53a/4

baṭman (*batma:n* EDPT 305b) eski bir ağırlık ölçüsü: 26a/21, 47b/15, 49b/6

batur- (EDPT 308a) batırmak: *bat-ur-*

b.-mayup 12b/15

b.-ur 15a/11

bay (*ba:y* EDPT 384a) zengin, soylu: 7b/11, 15b/15, 52b/19

bay eyle- zenginleştirmek:

b. e.! 7b/11

bay ol- zenginleşmek:

b. o.-dı 15b/16

bayağı (*baya:kı*: EDPT 385a) önceki, eskisi gibi: 8a/1, 30a/17

bā-yed (< Far. باید *bā-yed*) güçle, kudretle: 1b/10

bayram eyle- sevinmek, kutlamak:
b. e.-diler 15b/6, 24a/3

bāz-ner (< Far. بازنر *bāz-ner*) erkek doğan: 41a/4

bāzār (< Far. بازار *bāzār*) pazar, çarşı:
b.+ (ehl-i bāzār) 11b/11
b.+a 11b/6
b.+ı 38b/17
b.+ını 6a/7, 8a/22
b.+ları 17b/20
b.+uñı 49a/2

baʿżı (< Ar. بعضی *baʿżı)* bazı, birtakım: 4a/13, 4a/14

bāzīche (< Far. بازیجه *bāzīche*) eğlence, boşa vakit geçirme:
b.+yle 3a/13

bāzū (< Far. بازو *bāzū*) pazu: 31a/14, 39a/17, 40b/14
b.+ları 35b/19, 40a/18
b.+mı 47b/22
b.+ylan 48a/3

bazu-yı şīrāne aslan gibi güçlü: 41a/24

be- (< Far. به *be-*) Kelime başına getirilerek "ile, için, -e kadar, -e göre" anlamında ön ek: 1b/10, 2b/1, 3a/19, 6a/19, 8b/18, 10a/3, 11b/24, 13a/18, 20b/9, 24a/16, 26a/23, 27b/12, 40b/17, 42b/6, 43b/13, 52b/2

be-ʿavn yardımla:
b.+ (be-ʿavn-i ḥudāvend-i pāk) 13a/18

bebr (< Far. ببر *bebr*) kaplan: 4a/4, 5a/5

becā (< Far. بجا *be-cā*) yer, mevki:
b.+(becā-yı peder) 5a/15, 5b/15
b.+yipdür 5b/15

bėcer- (*becer-* Tietze I/626) beslemek, büyütmek:
b! 18a/24
b.-dügüñüzden 21a/21
b.-en 46a/2
b.-mekde 35a/10
b.-üp 36b/10
b.-ür 15a/11

bėcerici Allah, yaratan: *bėcer-ici*
b.+den 38a/5, 44a/2

be-çarḫ gökyüzüne kadar:
b.+ (be-çarḫ-ı bülend) 6a/19, 24a/16

beççe-şīr (< Far. بچەشیر *beççe-şīr*) aslan yavrusu: 33b/22

bed (< Far. بد *bed*) kötü, fena, çirkin: 1b/9, 2b/14, 9b/13, 40a/23

bed fiʿillü kötü amelli: *bed fiʿil+lü* 31b/4

bed-aṣl aslı, soyu kötü olan: 56a/11

bed-baḫt bahtı, talihi kötü olan:
b.+a 25a/9
b.+uñ (cāẕū-yı bed-baḫt) 13a/8

bed-dil kötü kalpli: 19a/2

b.+le 21b/4

beden (< Ar. بدن *beden*) beden, vücut:

b.+e 1b/12

be-dest elde, el üzerinde: 8b/18, 42b/6

bedevī (< Ar. بدوی *bedevī*) göçebe, çölde yaşayan:

b.+ler 15b/19

b.+leri 12b/14

b.+ye 13b/16

bed-gevher aslı kötü olan, mayası bozuk: 20b/7, 35a/21, 51a/19

b.+den 20a/20

bed-gümān kötü fikirli, art niyetli: 40b/15, 45a/13

bed-gümān ol- kötü düşünmek:

b. o.-dı 45a/13

bed-ḫāh başkasının kötülüğünü isteyen: 29a/14

b.+ (baḫt-ı bed-ḫāh) 4a/5

bed-ḫū kötü huylu, huysuz: 15b/2, 24a/16

b.+nuñ (Ḍaḥḥāk-ı bed-ḫū) 9a/15

bed-ḫūlıḳ(ġ) kötü huyluluk: *bed-ḫū+lıḳ* 9a/1, 18b/11

b.+ı 3b/2

b.+la 3b/4

b.+dan 32b/11

b.+um-ıla

bedīd (< Far. بدید *bedīd*) açık, belli, âşikâr: 2b/5, 24b/23

bedīd ėt- açığa çıkarmak, âşikâr etmek:

b. ė.-di 24b/23

bedīd ol- belli olmak:

b. o.-dı 2b/5

bed-liḳā çirkin yüzlü:

b.+ (ejdehā-yı bed-liḳā) 13a/20

bed-mihr kötü kalpli: 25b/2

bed-nāmlıḳ kötü namlılık, adın kötüye çıkması: *bed-nām+lıḳ* 46a/18

bed-nişān kötülük gösteren: 34a/8

bedr (< Ar. بدر *bedr*) dolunay: bk. *bedr-ay* 5a/15, 39b/5

bedr-ay bk. *bedr* 4b/1, 18a/5

bed-ten kötü yaratılışlı: 37b/12

be-endīş kaygılı, endişeli: 43b/13

beg (*be:g* EDPT 322b) asilzâde, ileri gelen: 3b/14, 8b/8

b.+i 27a/5

b.+in 24a/3

b.+ler 3b/21, 8b/7, 11a/12, 11b/6, 15b/5, 15b/24, 17b/11, 17b/18, 18a/6, 18b/14, 18b/16, 20a/6, 22b/2, 23b/1, 24b/8, 25a/20, 25a/23, 27b/14, 27b/24, 33a/1, 36b/5, 38b/16, 39a/8, 40a/3, 43a/5, 43b/7, 47a/16, 48b/2, 52a/2, 53b/6, 53b/21, 53b/22, 53b/24, 54a/22, 54a/23

b.+ler-ile 47a/13, 47a/14, 48a/12, 55b/5

b.+lerden 9b/8, 21b/14, 27a/12

b.+lere 39a/18, 44a/16, 53b/21

b.+leri 17b/9, 18b/17, 23b/24, 24a/4, 32b/6

b.+lerin 52b/3

b.+lerinden 8b/9, 26a/6

b.+lerini 21b/13, 27a/10

b.+lerinüñ 16a/16

b.+leriyle 47a/11

b.+lerle 18b/1, 26b/19

be-ġāyet son derece, pek çok, fazlasıyla: 52b/2

begen- (*beyen-* EDPT 386a) beğenmek: bk. *beyen-*

b.-e 43b/5

b.-ecek 20b/4, 40a/12

b.-em 51b/8

b.-mez 39a/13

b.-üp 12a/11, 38b/18, 45b/14, 47a/8

beglik (*be:glik* EDPT 326a) beylik: *beg+lik* 21b/25

begter (< Far. بکتر *begter*) zırhlı elbise: 6b/1, 23b/20

b.+in 21a/24

be-ḫāb uykusunda, uyurken: 26a/23

be-ḫāk toprak üzerine, yere: 6a/19, 20b/9

be-ḫāk-ı nejend kara toprağın, dünyanın üstüne: 6a/19

behī (< Ar. بهی *behıī*) güzel:

b.+ (sīb-i behī) 22b/24

behişt (< Far. بهشت *behişt*) cennet: 33b/23, 37b/4, 42b/7, 55a/9

b.+ (bāġ-ı behişt) 18a/10

b.+ (behişt-i berrīñ) 26a/9, 35b/21, 55a/3

b.+ (ḫūr-ı behişt) 39b/6

b.+ (serāy-ı behişt) 17b/13

b.+de 19b/5

b.+den 12a/19

b.+dür 39a/2

b.+e 16a/4, 55b/7

b.+eye (ḫūrī-yi behişt) 12a/18

b.+idi 46b/18

behr (< Far. بهره *behre*) pay, hisse, nasip: bk. *behre* 4a/8, 14a/8

Behrām *ö.a.* (< Far. بهرام *Behrām*) Şâhnâme'de adı geçen Acem pehlivanı: 32b/25

behre bk. *behr* 3a/19, 27b/21, 35b/3, 37b/21

b.+ler 49a/10

b.+leri 20b/15

b.+müz 53a/25

b.+ñüz 20a/21

b.+si 13a/10

b.+sini 12b/17

behre-ḫāl aynı halde olan: 51a/25

behre-mend nasiplenmiş: 5b/24

behre-mend ol- nasiplenmek:

b. o.-alar 5b/24

beḳā (< Far. بقا *beḳā*) devam, devamındaki kısım:

b.+sın 30b/19

bekçi (*krş. bek (?pek)* EDPT 323a) koruyucu, gözetleyici: *bek+çi*

b.+lerden 12b/23

b.+si 10b/19, 27a/15

b.+sinüñ 12b/22

bekit(d)- (*berki:-* EDPT 363a) bağlamak: *berki-t-*

b.-üp (bekidüp) 29b/22

bekle- (*bekle:-* EDPT 326b) beklemek:

b.-ñ 27b/22

b.-r 22a/24

be-kūy köye kadar, köye varıncaya dek: 10a/3

bīl (< Far. بل *bīl*) bir tür zirâat aleti, bel: 5a/20

bėl (*bė:l* EDPT 330a) 1. sırtın altındaki kısım, bel: 5a/20, 7a/6, 24a/25, 27a/7, 30b/16, 44b/9, 49a/21, 51a/7

b.+e 32b/3, 46a/14

b.+i 25b/11, 33b/16, 34b/14, 41b/21, 53b/10

b.+in 6a/8, 19a/16, 27b/25

b.+inde 12a/2, 38a/20

b.+inden 8a/18

b.+ine 5a/17, 5b/16, 28a/8, 28a/9, 30b/19, 31a/13, 32b/16, 36a/21

b.+ini 39b/2, 50b/8

b.+le 16a/4

b.+lerinde 32a/18

b.+ümden 48b/24

b.+ümi 49a/13

b.+üñe 42a/24

b.+üñi 12b/12

2. soy sop, zürriyet:

b.+inden 46a/19, 52b/1

b.+üm 18a/15

b.+ümdense 35a/21

bėl bagla- 1. hazırlanmak:

b. b.-dum 49a/21

b. b.-mış 27a/7

b. b.-ya 44b/9

b. b.-yup 30b/16

2. itaat etmek:

b. b.- magа 51a/7

b. b.-yu-durur 24a/25

b. b.-yup 7a/6

belā (< Far. بلا *belā*) bela, dert: 2b/12, 9b/17, 12b/19, 13a/9, 53b/1

b.+ (neheng-i belā) 39b/13

b.+dan 24a/21, 3b/16

b.+dur 16b/23

b.+ya 7b/6

b.+yla 36b/16

beleñ (*belen* Tietze I/643) dağlı, dağda yaşayan: 53b/6

belheng (< Far. پالهنگ *pālheng*) yular, boyna takılan halka: 9a/22

belī (< Ar. بلى *belī)* evet, peki: 18a/4, 27b/4, 44a/25

beliñle- (*beliñle:-* EDPT 344b) korkup sıçramak, irkilmek: *beliñ+le-*

b.-yüp 5b/2

belki (< Ar. بلكه *bel-ki*) belki, muhtemelen: 19a/11

bellü (*krş. belgü:* EDPT 340a) belli, meydanda olan, açık: 11a/25, 24b/3, 28b/10

b.+ydi 26b/7

bellü ol- belli olmak, meydana çıkmak:

b. o.-a 11a/25

belür- (*belgür-* EDPT 341a) belirmek, ortaya çıkmak, oluşmak: *bel(g)ü+r-*

b.-di 2a/18, 2a/23, 2a/24, 2b/4, 7a/12, 8b/7, 8b/24, 10b/13, 11b/9, 24a/3, 25a/19, 25a/21, 39b/20, 44a/22, 47b/19, 48a/25

b.-e 27b/11

b.-medi 3b/17

b.-mez 3a/9, 47b/14

b.-mezdi 2a/22, 26b/11, 45a/9, 47b/11

b.-üp 8b/8, 13a/16, 30b/11

b.-ür 47b/19

b.-ürdi 5b/4

belürsiz belirsiz: *belür-siz* 8b/14, 9a/13, 18b/4, 26b/14, 29b/23, 52b/20

belürsiz ėt(d)- gizlemek:

b. ė.-üp (belürsiz ėdüp) 29b/23

belürsiz ol- görünmez olmak, kaybolmak:

b. o.-dı 9a/13, 26b/14

b. o.-up 18b/4

belürt- belirtmek: *belür-t-*

b.-di 2a/18

ben (EDPT 346a) I. tekil kişi zamiri, ben: 2a/10, 3a/5, 3b/2, 3b/7, 3b/13, 3b/15, 4a/15, 5a/3, 5a/4, 7a/13, 7a/17, 7b/19, 7b/21, 8a/4, 10b/10, 10b/11, 10b/15, 10b/24, 11a/8, 11a/10, 11a/22, 12a/3, 12a/13, 13a/14, 14a/8, 15b/1, 17a/5, 17a/6, 19b/2, 19b/11, 20a/16, 20a/19, 20a/25, 21a/1, 21a/7, 21a/10, 21b/22, 21b/23, 21b/25, 25b/9, 26b/20, 27a/21, 27a/21, 28a/16, 28a/22, 29b/17, 29b/19, 29b/21, 29b/23, 30b/5, 30b/8, 31b/2, 31b/20, 32a/25, 34a/6, 37a/9, 37b/20, 37b/22, 38a/18, 40a/20, 42a/18, 42a/21, 42b/3, 42b/22, 43b/21, 44a/1, 44a/5, 44a/9, 44b/16, 45a/14, 45a/25, 45b/2, 46a/15, 47b/15, 47b/20, 48a/1, 48a/3, 48b/7, 48b/13, 48b/23, 49a/12, 49a/14, 49b/15, 50a/20, 50a/24, 50a/25, 51a/16, 51b/13, 52a/13, 54b/9, 54b/25

b.+de 16b/9, 35b/23, 39b/25, 43a/22

b.+den 3a/17, 7a/12, 7a/16, 7b/10, 9b/3, 9b/14, 10a/20, 11b/8, 18a/15, 19b/3, 19b/12, 20a/22, 22a/3, 22a/4, 22a/12, 33a/21, 34a/7, 34a/20, 36b/11, 39a/9, 43a/23, 45a/18, 46b/1, 49a/2, 49a/15, 50a/15, 50a/21, 51a/14, 51b/6, 55a/21, 55a/22, 55b/21

b.+dendür 7a/14

b.+i 3a/10, 11a/19, 12b/10, 14a/8, 15a/4, 15a/4, 17a/6, 19b/8, 20a/23, 22a/10, 28a/18, 29b/5, 33a/7, 35a/20, 38a/5, 43b/24, 44a/2, 44a/6, 44a/10, 45b/5, 45b/6, 45b/7, 46b/6, 47b/22, 48a/1, 48a/2, 49a/25, 49b/19

b.+üm 4b/21, 5a/17, 5b/18, 6a/23, 7a/12, 7a/16, 7b/14, 8a/7, 8a/19, 8a/20, 8a/21, 9b/15, 10b/13, 11a/7, 11a/9, 11a/13, 11a/15, 11a/17, 11a/18, 11a/20, 11a/22, 11a/23, 11b/1, 11b/8, 11b/9, 11b/10, 12b/11, 13a/11, 13b/12, 13b/13, 14a/7, 15a/3, 15a/5, 15a/6, 16a/11, 16b/3, 16b/4, 16b/7, 16b/16, 16b/18, 16b/20, 16b/21, 17b/2, 19b/2, 20a/17, 20a/19, 20a/21, 20b/3, 20b/18, 22a/2, 22a/4, 22a/10, 28a/14, 28a/14, 28a/18, 28a/19, 28a/23, 29b/25, 30b/7, 31b/3, 31b/3, 32a/1, 32a/2, 32b/10, 32b/11, 33a/7, 33a/10, 33a/11, 33a/16, 33a/24, 35a/21, 35b/7, 35b/7, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 35b/13, 35b/14, 35b/23, 36b/23, 37a/3, 37a/6, 37b/18, 38a/2, 38a/5, 39a/10, 39a/10, 39b/21, 39b/22, 40a/15, 40a/18, 40a/18, 40a/19, 41a/20, 41b/4, 42a/1, 43a/21, 44a/6, 45b/4, 45b/5, 45b/9, 45b/13, 46a/7, 46a/17, 46b/2, 46b/5, 46b/5, 46b/6, 46b/10, 46b/17, 48a/21, 48b/5, 48b/22, 49a/1, 49a/14, 49a/22, 49b/6, 49b/17, 49b/23, 49b/24, 50a/4, 50a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/23, 51b/10, 52a/11, 55b/22

b.+ümdür 5b/17, 56a/10

b.+ümle 11a/25, 11b/9, 26b/22, 28a/13, 29b/20, 45b/10, 49a/23

be-nām namlı, meşhur, adlı: 20a/24, 40b/17

b.+ları 15a/2

bend (< Far. بند *bend*) 1. bağ, halka; bağlama: 5b/6, 15a/10, 15a/13, 15a/17, 15a/24, 40a/25, 42b/12, 51a/20, 52a/19

b.+ (bend-i cāzūlıḳ) 13a/21

b.+e 2b/6, 33b/2, 35a/22

b.+i 13a/16, 14b/7, 43b/6

b.+ini 31b/18

b.+le 10a/3, 15a/9, 15a/19

b.+ler 9a/6

b.+lerüñ 12a/20

b.+ünüñ 14a/10

b.+üñden 13a/22

b.+üñi 13b/21

2. dört veya daha çok mısradan meydana gelen bölümlerden her biri: 35a/25

bend eyle- bağlamak, zincire vurmak: bk. *bend ėt-*, *bend ur-*, *bende çek-*

b. e.-di 15a/24

bend ėt- bk. *bend eyle-*

b. ė.-melüysem 51a/20

bend ur- bk. *bend eyle-*

b. u.-dı 15a/17, 52a/19

b. u.-up 5b/6

bende çek- bk. *bend eyle-*

b. ç.! 14b/7

b. ç.-em 33b/2

bende (< Far. بنده *bende*) kul, köle: 13b/10, 33a/8, 37a/1

b.+dür 4a/7

b.+ler 40a/21

b.+siyüz 3a/6

b.+ye 40b/1

b.+yüz 27b/23

bende-gān kullar, köller:

b.+e 39a/11

bende-gerd köle gibi hizmet eden: 6b/13

bendeliḳ(g) kulluk: *bende+liḳ*

b.+e (bendelige) 3a/6

bende-vār köle gibi, köleye benzer: 3b/13, 49a/13

benefş (< Far. بنفش *benefş*) mor: 11b/23, 27b/7, 32a/15, 47b/12, 48a/25, 55b/7

b.+ (reng-i benefş) 25b/6

b.+ (tīğ-i benefş) 27a/7

benefşe (< Far. بنفشه *benefşe*) menekşe kelimesinin eski metinlerdeki şekli: 40b/6, 42a/7

benī aşfer sarı ırk, Asyalı:

b.+e 4a/2

beñ(i)z (EDPT 352a) yüz, surat:

b.+i (beñzi) 7b/16, 4b/16, 28a/11, 41a/22, 44a/21, 45a/6, 45a/11, 45b/21, 46a/12, 46b/22, 47b/20

b.+ini (beñzini) 46a/11

b.+leri 33a/1

beñze- (*beñze:-* EDPT 352b) benzemek: *beñ(i)z+e-*

b.-r 9a/19, 12a/18, 13b/19, 13b/20, 16a/6, 34a/8, 35b/6, 35b/16, 36b/12, 38b/23, 39b/10, 39b/18, 53a/11

b.-r-idi 33b/13, 34b/14

b.-rdi 23a/23, 27a/14, 32a/7

b.-yüp 29a/5

beñzeş eş, benzer: *beñze-ş*

b.+den 17b/1

ber (< Far. بر *ber*) meyve, yemiş:

b.+ (ber ü bār-ı nev) 32a/23

berāber (< Far. برابر *ber-ā-ber*) birlikte: 5a/9, 6a/10, 27a/19, 27b/11, 32a/22, 35a/13, 41b/16, 46b/13, 47a/5, 49b/9, 53a/2

b.+inde 27a/12, 43b/8, 47b/25

b.+ine 40b/5

b.+üñ 11b/7

b.+üñe 30b/3

berāber eyle- bir araya getirmek: bk. *berāber ėt-*

b. e.-r 41b/16

berāber ėt- bk. *berāber eyle-*

b. ė.-eler (berāber ėdeler) 46b/13

berāber ol- birlikte olmak:

b. o.-a 47a/5, 53a/2

b. o.-avuz 27b/11

b. o.-dı 5a/9, 49b/9

b. o.-mış 35a/13

ber-arzū arzulu, istekli: 21b/5

ber-dār asılmış: 49b/24, 56a/13

ber-dār eyle- asmak, öldürmek:

b.- e.-yesin 49b/24

ber-dār ol- asılmak:

b. o.-up 56a/13

berg (< Far. برگ *berg*) yaprak:

b.+ (berg-i gül) 38b/21

ber-hüccet delilli, belgeli: 15b/5

beri (*berü:* EDPT 355b) beri, öte karşıtı: bk. *berü* 42b/11

b.+si 15b/16, 35a/1

berī (< Far. بری *berī*) arınmış, temizlenmiş, kurtulmuş: 2b/7, 3b/4

berī ol- kurtulmak, arınmak:

b. o.-dı 2b/7, 3b/4

beriyye (< Ar. بريه *beriyye*) çöl, sahra:

b.+si 7a/24

ber-ḳarār aynı durumda, devamlı, süregelen: 49a/7

ber-ḳarār ol- devam etmek, süregelmek:

b. o.-dı 49a/7

berk (EDPT 361b) sağlam kuvvetli: 46a/15

berki- (*berki:*- EDPT 362b) sağlamlaşmak: *berk+i-*

b.-mek 43b/3

ber-kenār beraber, birlikte: 31a/11

ber-kenār ėt(d)- birlikte oturmak:

b. ė.-e (ber-kenār ėde) 31a/11

berkit(d)- (EDPT 363a) sağlamlaştırmak: *berki-t-*

b.-di 55b/6

b.-üp (berkidüp) 14b/3, 22b/1, 26b/12, 37b/2, 45a/21, 49a/22

ber-mürde solgun, soluk: 43b/23

bernā (< Far. برنا *bernā*) genç, delikanlı: 11a/13

ber-nām namlı, şöhretli: 43b/16

berrīn (< Far. بررن *berrīn*) pek yüksek, en yüce:

b.+ (behişt-i berrīn) 26a/9, 35b/21, 55a/4

ber-rūz-gār zamâne, o dönemde yaşayanlar: 29b/18

ber-saʿd kutlulukla, bahtiyarlıkla: 24a/2

ber-taḫt tahtta olan, egemen: 4a/23

b.+ (ber-taḫt-ı Cemşīd) 8b/21

b.+ (ber-taḫt-ı devlet) 5a/15

ber-ter pek yüksek, en yüksek: 1b/7, 1b/8, 1b/9

berūmend (< Far. برومند *berūmend*) faydalı, yararlı:

b.+i (şāḫ-ı berūmend) 35a/2

berü bk. *beri* 25b/9, 31a/15, 50a/13
b.+ñde 9b/1
berükü beriki: 36a/3
ber-yurt vatanda, yurt üzerinde: 31a/20
berz (< Far. برز *berz*) 1. dik, dosdoğru, düz:
b.+ (serv-i berz) 10a/2
2. saygınlık, itibar: 24a/18, 41a/20
b.+i 16a/7
3. güvenilir, dürüst:
b.+(Ferīdūn-ı berz)
4. çiftçi:
b.+ümüz 31a/20
besāṭ (< Ar. بساط *besāṭ*) yayvan kap: 55a/5
b.+lar 55a/4
beserek (< Far. بيسراك *bīserāk*) tüylü ve besili erkek deve: 18a/19
besle- (Räsänen 71) beslemek, büyütmek: *bes(i)+le-*
b! 18a/24
b.-di 8a/2, 8a/13, 8a/13, 9a/1, 10a/23, 10b/20, 35a/9
b.-dügi 51b/7
b.-düginden 6a/18
b.-düñ 31a/10
b.-mege 23a/20
b.-miş 37a/1, 40a/8, 49b/25
b.-mişden 44b/1
b.-ñ 21a/21
b.-r 10a/20, 38a/5, 44a/2, 53a/19
b.-r-idüñ 22a/18
b.-rdi 5a/2, 23a/22
b.-rse 8b/19
b.-ye 17b/5, 35b/11
b.-yeler 5b/23
beslen- beslenmek: *besle-n-*
b.-di 36a/13
b.-üp 13a/5
b.-ürdi 34b/6
beslendü (*krş. beslengi* Erdal 320-323) besleme, evlatlık: *beslen-dü*
b.+siyem 48b/13
beslet- büyütmek, yetiştirmek: *besle-t-*
b.-di 37b/16
besleyici büyüten, doyuran: *besle-(y)-ici* 35a/24
b.+dür 34b/24
b.+si 44a/23
beste (< Far. بسته *beste*) bağlanmış, bağlı: 2a/21, 6a/13, 6b/1, 13b/9, 54a/5
beste-meyān köle: 21b/22
beste ol- bağlanmak:
b. o.-sun 13b/9
b. o.-up 2a/21
bėş (*bė:ş* EDPT 376a) beş, 5: 39b/20, 41a/9
b.+i 40b/5, 41b/19
bėş yüz beş yüz, 500: 15b/3, 15b/8, 15b/10
beşāret (< Ar. بشارت *beşāret*) 1. müjde, iyi haber: 11b/20, 15a/2, 25a/19, 33a/5, 35a/7, 48a/23
b.+den 36a/10

b.+ler 54b/13, 55a/17

2. sevinç, memnuniyet: 4a/16, 47a/23,

b.+ler 36a/16

b.+ler-ile 55b/9

beşāret ėt(d)- müjdelemek:

b. ė.-diler 25a/19

b. ė.-üp (beşāret ėdüp) 11b/20, 15a/2, 35a/7

beşāretçi haberci: *beşāret+çi* 17b/8

beşik(g) (*bėşük* EDPT 380b) beşik: 48b/15

b.+den 4a/8

b.+i (beşigi) 34a/24

beter (< Far. بتر *bed-ter*) çok fena, kötü: 25b/19, 33a/17

b.+ini 14a/4

beter ol- çok daha fena olmak:

b. o.-am 25b/19

betül (< Ar. بتول *betül*) namuslu kadın:

b.+ (cüft-i betül) 3a/2

beyābān (< Far. بیابان *beyābān*) çöl, sahra: 28b/7, 53a/10

beyān (< Ar. بیان *beyān*) açıklama, anlatma: 1b/11, 1b/12, 9b/13, 17a/13, 24b/12, 36b/10, 38b/23, 53b/4

b.+ (beyān-ı ʿaḳl u cān) 1b/11

beyān ėt(d)- bildirmek, anlatmak, söylemek: bk. *beyān eyle-, beyān ḳıl-, beyān ol-*

b. ė.-eyin (beyān ėdeyin) 1b/11

b. ė.-di 9b/13

b. ė.-düm 36b/10

beyān eyle- bk. *beyān ėt-*

b. e.-di 17a/13, 53b/4

beyān ḳıl- bk. *beyān ėt-*

b. ḳ.-mışlardur 1b/12

beyen- bk. *begen-*

b.-di 52b/8

beyhūde boş, gereksiz, nâfile: 9b/21, 20a/20, 22a/14, 28b/16, 37b/14,

beyhūde-dil kötü kalpli, art niyetli: 21b/18

bey(i)n (*bėñi:* EDPT 248b) beyin, dimağ, akıl:

b.+i (beyni) 19b/7, 28a/25

b.+ilerni (beynilerini) 13b/22

b.+isi (beynisi) 46b/20

b.+isin (beynisin) 9a/2, 9a/10, 10b/17, 11b/1, 28a/15, 30b/19

b.+isinde (beynisinde) 29a/4

b.+isinden (beynisinden) 49b/9

b.+isine (beynisine) 9a/10, 9a/12

b.+isini (beynisini) 7b/9, 8b/5, 9a/12, 22a/21, 47b/16

beyt (< Ar. بیت *beyt*) iki dizeden ibaret nazım parçası: 2b/4, 2b/21, 2b/24, 3a/16, 3b/3, 3b/5, 3b/6, 3b/25, 4a/16, 4a/22, 4b/10, 5a/13, 5a/16, 5b/13, 6a/4, 6a/19, 6b/13, 6b/15, 7a/7, 7a/14, 7a/17, 7a/18, 7a/21, 7b/24, 8a/2, 8a/20, 8b/12, 8b/16, 8b/21, 9a/21, 9b/24, 10a/8, 10b/15, 11a/2, 11a/19, 11b/22, 12a/12, 12b/13, 12b/16, 13a/6, 13a/9, 13a/13,

13a/19, 13b/6, 13b/18, 13b/22, 14a/3, 14a/7, 14a/12, 14a/21, 14b/1, 14b/11, 14b/12, 15a/6, 15a/11, 15a/19, 15a/25, 15b/3, 15b/6, 15b/9, 15b/10, 16a/2, 16a/17, 16a/19, 16a/24, 16b/1, 16b/3, 16b/14, 16b/22, 17a/1, 17a/14, 17a/18, 17a/21, 17b/15, 17b/21, 18a/4, 18a/9, 18a/9, 18a/11, 18a/16, 18a/23, 18b/3, 18b/5, 18b/8, 18b/20, 18b/22, 19a/2, 19a/7, 19a/12, 19a/17, 19a/21, 19a/25, 19b/2, 19b/4, 19b/10, 19b/12, 19b/19, 19b/22, 20a/1, 20a/6, 20a/11, 20a/17, 20a/22, 20b/4, 20b/6, 20b/9, 20b/16, 21a/1, 21a/11, 21a/15, 21a/21, 21a/24, 21a/25, 21b/5, 21b/6, 21b/15, 21b/21, 21b/24, 22a/12, 22a/17, 22a/19, 22a/23, 22b/5, 22b/7, 22b/12, 22b/23, 23a/3, 23a/5, 23a/12, 23a/18, 23a/23, 23b/3, 23b/9, 23b/11, 23b/12, 23b/13, 23b/17, 23b/19, 23b/23, 24a/15, 24a/19, 24a/21, 24b/14, 24b/16, 24b/21, 24b/22, 25a/1, 25a/3, 25a/5, 25a/7, 25a/7, 25a/18, 25b/1, 25b/6, 25b/12, 25b/14, 25b/17, 25b/20, 25b/24, 26a/9, 26a/13, 26a/15, 26a/18, 26a/21, 26a/22, 26b/2, 26b/7, 26b/14, 26b/16, 26b/19, 26b/24, 27a/7, 27a/19, 27b/3, 27b/5, 27b/8, 27b/9, 27b/12, 27b/23, 27b/25, 28a/1, 28a/2, 28a/4, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28a/20, 28b/1, 28b/2, 28b/6, 28b/7, 28b/8, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 28b/18, 28b/19, 29a/2, 29a/4, 29a/11, 29a/14, 29a/18, 29b/3, 29b/5, 29b/7, 30a/7, 31a/7, 31b/3, 31b/17, 32a/20, 32a/22, 32b/18, 33a/14, 33a/17, 33b/7, 33b/23, 34a/19, 34b/6, 34b/24, 35a/6, 35a/25, 35b/10, 35b/17, 35b/20, 36b/24, 37a/2, 37a/7, 37a/12, 37a/16, 37a/22, 38a/5, 38a/11, 38b/21, 39a/9, 39a/15, 39a/22, 39b/9, 39b/11, 39b/13, 40a/17, 40a/24, 40b/13, 40b/16, 40b/19, 40b/21, 40b/25, 41a/1, 41b/1, 41b/8, 41b/20, 41b/21, 41b/24, 42a/2, 42a/9, 42a/13, 42a/14, 42a/17, 42a/21, 42b/1, 42b/3, 42b/5, 42b/9, 42b/11, 42b/17, 43a/1, 43a/6, 43a/10, 43a/11, 43a/13, 43a/14, 43a/20, 43a/24, 43b/11, 43b/16, 44a/3, 44b/11, 45a/25, 46a/6, 46a/18, 46b/17, 47a/21, 47b/11, 47b/18, 47b/21, 48b/9, 49a/4, 49a/9, 49a/13, 49a/16, 49a/22, 49b/7, 50a/7, 50a/17, 50b/14, 51a/10, 51a/22, 52a/18, 52a/20, 52b/2, 53a/5, 53a/9, 53a/11, 55b/25

b.+ (beyt-i diger) 23b/6

Beytü'l-muḳaddes *ö.a.* Kudüs'teki meşhur câmi, Mescid-i Aksâ:
B.+e 12b/15

Beyūr *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen pehlivan: 7b/3, 7b/4

bez (*bė:z* EDPT 388a) bez, değerli kumaş: 50b/5
b.+ler 18a/21, 51b/19
b.+ler-ile 41a/11
b.+lerden 32a/6, 45a/15
b.+lerle 55a/10
b.+üñ 22b/6

bėze- (*beze:-* EDPT 390a) süslemek, donatmak:
b.-di 8a/17, 2b/16, 11b/22, 50b/2, 55a/9
b.-diler 24a/11, 27a/9, 27b/14, 37b/4, 48a/24, 55b/6
b.-düm 7a/13
b.-mege 55a/3
b.-rdi 11b/24
b.-rler 25a/3
b.-yen 42b/23
b.-yüp 15b/4, 15b/17, 17a/19, 18a/11, 45b/3, 46a/2, 47b/1, 48a/9, 48a/23, 55a/4, 56a/12
b.-yüpdür 31a/9

bėzek (*beze:k* EDPT 391a) süs, ziynet:
bėze-k 3a/15

bėzeklü süslü, süslenmiş: *bėzek+lü* 10a/11

bėzen- (*bezen-* EDPT 392b) süslenmek: *bėze-n-*
b.-diler 40b/4
b.-e 43a/20
b.-miş 17b/13, 42b/9
b.-mişler 39b/4
b.-üp 2b/6, 42a/1, 55b/17

bėzenil- süslenilmek: *bėzen-il-*
b.-miş 42b/7

bėzent süs: *bėzen-t*
b.+le 16a/4

bėzet- (*bėzet-/bėze:t-* EDPT 390a) süsletmek: *bėze-t-*
b.-di 53b/5

be-zẖr yere, yerde: 2b/1

be-zẖr ėt- yerle bir etmek, yere çalmak:
b. ė.-dügi 2b/1

bezm (< Far. بزم *bezm*) içkili, eğlenceli meclis; eğlence, rahatlık: 4a/4, 33a/25, 33b/2, 38b/4, 38b/13, 39b/12, 52b/2
b.+de 54b/2
b.+den 38a/1
b.+ile 45a/4
b.+üñ 36b/13

bezm-gāh sohbet ve eğlence için toplanılan meclis: 17a/22

bezm-sāz sohbet ve eğlence meclisi kuran: 15b/16

bezm-sāz ėt- sohbet ve eğlence meclisi kurmak:
b. ė.-üp (bezm-sāz ėdüp) 15b/16

bezm ėt(d)- eğlenmek, sohbet etmek:

b. ė.-e (bezm ėde) 4a/4, 39b/12

be-zūr kuvvetle, güçle, zor kullanarak: 27b/12

bıç- (*bıç-/biç-* EDPT 292b) kesmek, öldürmek: bk. *biç-*

b! 48b/24

b.-dı 28b/10

bıçaḳ (*bıçak* EDPT 293b) bıçak: *bıç-aḳ* 43a/23

b.+uyla 8b/16

b.+uylan 48b/23

bıñar (*bıña:r* EDPT 351b) pınar:

b.+lar 5a/21

b.+umuz 33b/1

bırağıḳo- bırakıvermek: *bıraḳ(ġ)-ı ḳo-*

b.-dılar 34b/5

bıraḳ(ġ)- (Sevortyan II/307-308) bırakmak:

b! 44a/13

b.-a 37a/15

b.-ıcaḳ (bırağıcaḳ) 54b/23

b.-asın 34b/22

b.-dı 10b/9, 23a/2, 28b/4, 34a/13, 34b/2, 46a/16, 50a/7, 50a/14, 54a/11, 55a/5

b.-dılar 9a/8, 34a/12, 34b/4

b.-duġını 35a/13

b.-duġum 35a/21

b.-dum 37b/16

b.-duñ 48b/15

b.-mış 41b/2, 49a/24

b.-up (bırağup) 14b/9, 21a/19, 31b/2, 41b/6, 46a/14, 46b/22, 48b/16, 51b/12, 51b/21, 52b/18, 52b/21

b.-ur (bırağur) 21b/16

bıraḳıl- bırakılmak: *bıraḳ-ıl-*

b.-anlar 36a/20

bī-azārī zararsız, incitmeyen: 10b/13

bī-bāk korkusuz: 52b/14

bī-bahā paha biçilmez: 11b/15

bī-behre nasipsiz, kısmetsiz: 4a/14, 14a/8, 43a/18, 48b/13

bī-behre ḳal- faydalanamamak, nasip olmamak: bk. *bī-behre ol-*

b. ḳ.-ur 4a/14, 43a/18

bī-behre ol- bk. *bī-behre ḳal-*

b. o.-asın 14a/8

bī-beḳā bekasız, ölümlü:

b.+ (serāy-ı bī-beḳā) 46a/3

b.+nuñ (serāy-ı bī-beḳā) 2a/19

bīcāde (< Far. بیجاده *bīcāde*) kırmızı dudak: 6b/19

b.+sin 42a/14

biç- bk. *bıç-*

b.-en 31a/20, 46a/23

b.-er 52b/15, 53a/11, 6b/11

b.-erüz 31a/21

b.-esin 20b/4

b.-mege 5a/22

b.-mek 53a/10

b.-üp 6b/5

biçici yok eden, öldüren: *biç-ici* 53a/11

bī-çāre çaresiz, zavallı: 8b/16, 28b/9, 29b/1, 29b/18, 34a/17, 45a/14

b.+dendür 28b/9

b.+ler 40b/3

b.+lere 37a/3

b.+nüñ 24b/1, 35a/22, 51b/17

bī-çāre ol- çaresiz kalmak:

b. o.-dı 29b/18

biçdür- (*bıçtur-* EDPT 293b) biçtirmek: *biç-dür-*

b.-di 8b/16

biçin (Tietze I/695) ekin biçme, hasat: *biç-in*

b.+den 51b/20

bī-dād adaletsiz, zâlim: 22a/24, 23a/4, 24a/6, 24b/18, 25b/2, 26a/24, 49a/1

b.+ (merd-i bī-dād) 31a/8

b.+dan 31b/20

b.+uñ 24a/6

bī-dād-ger zâlim, gaddar: 15a/24, 25b/21, 28b/20, 29a/12, 31b/19, 34a/18

bī-dād-ger ol- eziyet etmek:

b. o.! 25b/21

b. o.-dı 34a/18

bī-dādlıḳ(ġ) adaletsizlik, zulümlük: *bī-dād+lıḳ* 31b/5, 35a/8, 44b/16

b.+la (bī-dādlıġla) 20a/25

bīdār (< Far. بدار *bīdār*) uyanık: 9b/20, 25a/2, 27b/17, 33a/22, 43a/7

b.+dı 10b/12

bīdār-baḫt mutlu talih: 25a/2

baḫt-ı bīdār uyanık talih:

b.b.+ını 12a/24

bīdār ėt- uyandırmak:

b. ė.-üp (bīdār ėdüp) 43a/7

bīdār ol- uyanık olmak, tetikte olmak:

b. o.-uñ! 27b/17

bidʿat (< Ar. بدعت *bidʿat*) sonradan türeyen şey, yeni âdet:

b.+larını 9a/4

bī-dīn dinsiz, kâfir: 4b/22, 33a/17

bī-dil 1. dilsiz, konuşamayan: 51b/7

2. âşık: 50a/3

bī-direng sürâtli, hızlı, çabuk: 49b/3

bī-ġam gamsız, dertsiz: 21b/2

bī-gāne yabancı, aşina olmayan: 41b/6, 46b/8

bī-girān uçsuz bucaksız, sınırı belli olmayan: 47b/19

bī-güft ü gūy konuşmadan, söyleşmeden: 16b/13

bī-gümān şüphesiz, muhakkak: 2a/10, 9b/17, 22b/13, 23b/25, 32b/19,

bī-günāh günahsız, masum: bk. *bī-güneh* 13a/21, 29a/12, 31a/25, 31b/5, 34b/22, 35a/22

b.+ (pehlevān-ı bī-günāh) 34a/13

b.+ların 51a/4

b.+um 11a/22

b.+uz 31a/24

bī-güneh bk. *bī-günāh* 22a/20

bī-ḫaber habersiz: 21b/3

bi-ḥamdülillah Allah'a hamdolsun, elhamdülillâh: 42a/19

bī-ḥamiyyet haysiyetsiz, onursuz: 30b/24

bī-ḥāṣıl sonsuz, nihayetsiz:

b.+dur 3a/12

bī-ḥisāb sayısız, hesapsız: 49a/7

bī-hüner hünersiz, marifetsiz: 26b/8, 48b/14

bī-kār faydasız, yararsız: 38a/6

b.+ (ḫasm-ı bī-kār) 42b/21

bī-ḳarār kararsız: 21b/6

bī-ḳarār ol- kararsız kalmak:

b. o.-dılar 21b/6

bī-ḳıyās eşi benzeri olmayan, eşsiz: 17b/8

bikr (< Ar. بكر *bikr*) bir varlığın el değmemiş hâli, ilk şekli:

b.+den 43b/19

bil- (EDPT 330b) bilmek, farkına varmak:

b! 2a/11, 2a/21, 5b/14, 10b/12, 11a/8, 12b/16, 12b/16, 13a/9, 16b/13, 17a/6, 20b/4, 22a/20, 32b/22, 35b/1, 37b/24, 38b/23, 39b/9, 41b/22, 43a/5, 48b/24

b.-di 3a/9, 6a/16, 12a/20, 12b/19, 14b/1, 16a/3, 17b/18, 18a/6, 25b/23, 29a/9, 30a/6, 34a/17, 35a/17, 35a/23, 45a/18, 47a/25, 50a/14, 50b/24, 51a/8, 52a/10, 55b/2

b.-diler 12b/6, 28b/22, 54b/13

b.-dügi 13b/4, 44a/19

b.-dügüm 51a/13

b.-dük 52a/24

b.-dükden 6b/22

b.-dükleri 24a/13

b.-düm 16b/10

b.-düñ 38a/1

b.-e 18b/02, 18b/6, 36a/13, 38b/3, 40a/2

b.-elüm 19b/2, 40a/25

b.-em 11b/10, 46b/2, 51a/19

b.-en 6b/14, 27b/10

b.-enler 2a/13, 50b/10

b.-enlerden 16b/10, 17a/4, 34b/19

b.-esin 1b/12, 2a/14, 2b/10, 9b/9, 10a/4, 25a/6, 27b/5, 33b/22, 35b/3, 44a/6, 45b/7, 46a/9

b.-esiz 37b/13, 43a/24

b.-gil 16b/2, 41a/13, 45b/4, 53a/9

b.-ki 35b/10

b.-me 3a/17

b.-medi 7b/8, 8a/22, 8b/13, 22b/14, 30a/10, 32b/21, 55b/23

b.-medüm 47b/15

b.-mege 3a/25

b.-megil 15a/21

b.-mek 17b/17, 21a/16, 45a/20, 52b/7

b.-mekle 16b/10

b.-meye 14a/24

b.-meyüp 37b/16, 45a/6

b.-mez 4a/18, 7b/11, 11b/11, 16a/5, 24a/22, 30a/7, 39b/25, 53b/2
b.-mezdi 9a/1, 11b/18
b.-meze 11a/8
b.-mezem 7a/12, 22a/19, 48b/14
b.-mezler 2a/1
b.-mezlerdi 4a/25
b.-mezligle 37b/16, 45b/17
b.-mezseñ 2a/13, 12b/8
b.-mezüz 46a/3
b.-miş 51b/13
b.-sin 37b/18
b.-üñ 11b/15, 13a/11, 18a/17, 21a/4, 27b/17, 39b/22
b.-üp 5a/1, 6b/16, 6b/16, 34b/21, 36a/18, 36b/11
b.-ür 2b/3, 2b/11, 17a/8, 21b/11, 33b/11, 34b/7, 39a/3, 42a/2, 43a/16
b.-ür-idi 42b/15
b.-ürdi 9a/17
b.-ürem 43b/4
b.-ürler 9a/14, 52a/23
b.-ürse 12a/20, 40a/1
b.-ürseñ 50a/19
b.-ürseñüz 16b/14
b.-ürsin 43b/12, 51a/10
b.-ürsiz 7a/17, 20b/10, 43b/22

bilici anlayan, idrak eden: *bil-ici* 17a/19, 36b/24

bildür- (*biltür-* EDPT 334b) bildirmek: *bil-dür-*
b.-di 19a/24, 54b/3, 54b/11
b.-e 19b/4
b.-esin 14a/8
b.-mekde 53b/13
b.-meyüp 15b/14
b.-üp 31b/15, 37b/16

bile (*birle:* EDPT 364b) birlikte, beraber: bk. *birle* 4b/12, 7b/23, 12a/8, 13b/21, 16a/15, 17b/8, 19a/14, 21a/10, 25b/6, 25b/11, 26b/16, 32a/3, 35b/11, 36a/8, 36a/12, 36a/13, 36b/21, 38a/13, 38a/21, 38b/10, 40b/5, 40b/22, 41a/9, 42b/6, 45b/8, 50a/22, 51b/22
b.+since 12b/7, 33b/4
b.+sinde 35a/4
b.+sindi 35b/5
b.+ydi 38b/2

bilezük(g) (*bile:zük* EDPT 345b) bilezik: 38a/19, 42b/8
b.+i (bilezügi) 50b/6

bilgü (*krş. bilig* EDPT 339a) bilgi, mâlûmat: *bil-gü*
b.+ler 52b/24

bilişlik (*krş. biliş* EDPT 344b) âşinalık, tanışıklık: *bil-işlik* 30a/10

bilişlik eyle- tanımak, âşina olmak: *b. e.-yüp* 30a/10

billūr (< Far. بلور *billūr*) berrak, pürüzsüz: 52b/10

bilü (*bilig* EDPT 339a) 1. zihin, idrak, bilgi: *bil-ü* 16a/21, 26b/16
b.+de 3a/5, 11a/7, 13b/20, 38a/22, 38b/15
b.+den 17b/5, 20a/21, 34b/9, 38a/22
b.+müzden 45b/24
b.+ñden 41a/21
b.+ñe 46a/16
b.+si 2b/3, 17a/21, 19b/5, 35b/5, 41a/23
b.+sinden 6b/2, 55b/1
b.+sinüñ 33b/3
b.+siyle 4b/15
b.+yle 37b/1
2. bilgin, âlim:
b.+ler 24a/19, 39a/23

bīm (< Far. بیم *bīm*) korku, kaygı: 26a/15, 32b/20

bīmār (< Far. بیمار *bīmār)* hasta: 36b/2

bīmār ol- hastalanmak:
b. o.-duġından 36b/2

bī-māye yoksul, fakir: 46b/17

biñ (*bıñ* EDPT 346b) bin, 1000: 3b/5, 7a/25, 8b/22, 13a/21, 24b/23, 25a/14, 32a/6, 32a/6, 34a/21, 34b/6, 36a/19, 44b/19, 49b/25, 50b/16, 55a/12
b.+den 28b/9
b.+e 28b/9

bin- (EDPT 348a) binmek, at vb. hayvanları kullanmak:
b.-di 12b/13, 20a/4, 25a/15, 25a/18, 29b/22, 32a/24, 36a/6, 36a/16, 36b/1, 38b/8, 47a/24, 50a/8, 50b/9, 51b/5, 52a/17, 55b/5
b.-diler 18b/16, 48a/23, 55a/12, 55b/11
b.-dügin 8a/22
b.-er 45b/17
b.-iş 39b/13
b.-miş 22b/4, 55b/12
b.-üp 6a/6, 13b/16, 19b/5, 21a/20, 25a/20, 25a/23, 31a/7, 35a/12, 36a/23, 36a/25, 38a/13, 39a/5, 41b/15, 44a/13, 47a/14, 48a/18, 48b/3, 49a/21, 53b/24

binā (< Far. بنا *binā*) bir şey üzerine dayamak, oturtmak (fikir, dâvâ vb. için): 6a/22

binā eyle- dayandırmak, kurmak:
b. e.-di 6a/22

bīnā-dil gönül gözü ile gören, gerçekleri sezen: 18a/24, 19b/13

bīnā-füsūn büyücü, büyü yapabilen:
b.+ (merd-i bīnā-füsūn) 17a/22

bī-naẓīr eşsiz, nenzersiz: 38b/15

bī-nihāyet sonsuz, sonu olmayan: 29b/16, 47b/19

bindür- (*bintür-* EDPT 350a) bindirmek, çıkarıp oturtmak:
bin-dür-
b.-di 25a/23
b.-üp 21b/3, 29b/6

binek Binmeye mahsus hayvan veya taşıt: *bin-ek* 5b/20

bīnende (< Far. بیننده) uyanık, basiretli: 1b/9

b.+si 3a/3

bī-niyāz ihtiyaçsız: 16b/8, 36b/24, 55b/19

bī-niyāz ol- ihtiyacı olmamak:

b. o.-dı 55b/19

binüt binek hayvanı: *bin-üt*

b.+den 5b/20

bī-pāk kirli, temiz olmayan: 9b/21, 12b/12

b.+a 25b/2

bir (*bi:r* EDPT 353b) 1. (herhangi) bir: 1b/12, 2a/14, 2a/17, 2a/22, 2b/8, 2b/8, 2b/13, 2b/18, 3a/7, 3a/8, 3a/15, 3a/16, 3a/18, 3a/19, 3a/20, 3a/24, 3b/1, 3b/3, 3b/4, 3b/7, 3b/13, 3b/14, 3b/16, 3b/18, 3b/20, 4a/12, 4a/14, 4b/1, 4b/2, 4b/3, 4b/5, 4b/8, 4b/12, 4b/13, 4b/21, 4b/25, , 5a/2, 5a/13, 5a/16, 5a/18, 5a/24, 5a/25, 5b/1, 5b/2, 5b/3, 5b/4, 5b/7, 5b/17, 5b/25, 6a/8, 6a/11, 6a/12, 6a/14, 6b/2, 6b/5, 6b/9, 6b/11, 6b/15, 6b/18, 6b/23, 6b/24, 6b/25, 7a/4, 7a/8, 7a/15, 7a/24, 7b/3, 7b/5, 7b/7, 7b/13, 7b/17, 7b/21, 7b/22, 7b/23, 8a/4, 8a/6, 8a/7, 8a/8, 8a/9, 8a/10, 8a/12, 8a/13, 8a/15, 8a/21, 8a/24, 8b/2, 8b/3, 8b/8, 8b/9, 8b/14, 8b/15, 8b/20, 8b/21, 9a/4, 9a/10, 9a/11, 9a/12, 9a/13, 9a/15, 9a/16, 9a/18, 9a/20, 9a/21, 9a/24, 9b/2, 9b/12, 9b/20, 9b/23, 9b/24, 10a/1, 10a/2, 10a/5, 10a/9, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10a/18, 10a/25, 10b/3, 10b/9, 10b/11, 10b/12, 10b/17, 10b/18, 10b/19, 11a/5, 11a/5, 11a/6, 11a/9, 11a/11, 11a/18, 11a/20, 11a/21, 11a/23, 11b/4, 11b/8, 11b/10, 11b/21, 12a/8, 12a/10, 12a/11, 12a/14, 12a/17, 12a/22, 12a/25, 12b/1, 12b/2, 12b/5, 12b/10, 12b/12, 12b/16, 12b/20, 12b/21, 12b/23, 12b/24, 13a/1, 13a/23, 13b/2, 13b/4, 13b/6, 13b/19, 13b/20, 13b/24, 14a/2, 14a/4, 14a/18, 14a/19, 14a/23, 14a/25, 14b/6, 14b/8, 14b/10, 15a/6, 15a/9, 15a/12, 15a/15, 15a/17, 15b/2, 15b/5, 15b/8, 15b/10, 15b/15, 16a/7, 16a/10, 16a/15, 16a/16, 16a/23, 16b/17, 16b/20, 17a/3, 17a/20, 17b/3, 17b/13, 17b/23, 17b/24, 17b/25, 18a/13, 18a/22, 18b/2, 18b/3, 18b/4, 18b/7, 18b/13, 18b/19, 18b/25, 19a/10, 19a/12, 19a/14, 19a/15, 19a/18, 19a/19, 19a/22, 19b/5, 19b/7, 19b/8, 19b/10, 19b/11, 19b/12, 19b/15, 19b/16, 19b/24, 19b/25, 20a/5,

20a/6, 20a/7, 20a/8, 20a/9, 20a/16, 20a/22, 20a/25, 20b/4, 20b/7, 20b/24, 21a/8, 21a/10, 21a/21, 21b/1, 21b/9, 21b/12, 21b/13, 21b/25, 22a/1, 22a/9, 22a/11, 22a/15, 22a/22, 22b/3, 22b/4, 22b/5, 22b/14, 22b/18, 23a/1, 23a/3, 23a/5, 23a/6, 23a/15, 23a/17, 23a/19, 23a/25, 23b/2, 23b/2, 23b/3, 23b/4, 23b/5, 23b/8, 24a/2, 24a/5, 24a/8, 24a/9, 24a/21, 24b/1, 24b/11, 24b/14, 24b/24, 24b/25, 25a/12, 25a/14, 25a/24, 25a/25, 25b/3, 25b/7, 25b/10, 25b/25, 26a/2, 26a/8, 26a/10, 26a/14, 26a/17, 26a/20, 26a/22, 26b/2, 26b/11, 26b/13, 26b/15, 26b/22, 27a/6, 27a/15, 27a/18, 27a/19, 27b/5, 27b/17, 28a/4, 28a/7, 28a/11, 28b/9, 28b/13, 28b/16, 28b/17, 28b/23, 28b/24, 29a/4, 29a/13, 29a/15, 29b/3, 29b/6, 29b/11, 29b/12, 29b/16, 29b/17, 29b/18, 29b/19, 29b/20, 30a/1, 30a/3, 30a/8, 30a/12, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/18, 30a/22, 30a/23, 30a/24, 30b/1, 30b/2, 30b/6, 30b/19, 30b/21, 31a/9, 31a/12, 31a/16, 31a/17, 31a/19, 31a/20, 31b/6, 31b/8, 31b/11, 31b/14, 31b/15, 32a/3, 32a/7, 32b/2, 32b/5, 32b/16, 32b/16, 32b/17, 32b/23, 33a/13, 33a/23, 33b/5, 33b/8, 33b/13, 33b/14, 33b/15, 33b/22, 33b/24, 33b/26, 34a/6, 34a/9, 34a/11, 34a/12, 34a/14, 34a/15, 34a/19, 34a/23, 34a/25, 34b/7, 34b/8, 34b/10, 34b/13, 34b/14, 34b/16, 34b/17, 34b/21, 35a/2, 35a/3, 35a/4, 35a/5, 35a/9, 35a/13, 35a/15, 35a/24, 35b/9, 35b/12, 35b/13, 35b/24, 35b/25, 36a/2, 36a/6, 36a/8, 36a/15, 36a/21, 36a/22, 36a/23, 36b/4, 36b/11, 36b/20, 36b/22, 36b/25, 37a/2, 37a/7, 37a/13, 37a/14, 37a/17, 37a/22, 37b/5, 37b/11, 37b/12, 37b/14, 37b/16, 37b/22, 38a/1, 38a/4, 38a/9, 38a/10, 38a/13, 38a/14, 38a/17, 38a/22, 38b/1, 38b/2, 38b/6, 38b/9, 38b/10, 38b/16, 38b/20, 38b/21, 39a/2, 39a/4, 39a/7, 39a/10, 39a/12, 39a/22, 39a/24, 39b/1, 39b/9, 39b/11, 39b/20, 39b/24, 40a/2, 40a/7, 40a/11, 40a/14, 40b/2, 40b/9, 40b/10, 40b/11, 40b/17, 40b/18, 40b/19, 41a/2, 41a/4, 41a/8, 41a/12, 41a/21, 41a/25, 41b/2, 41b/7, 41b/12, 41b/20, 41b/21, 41b/25, 42a/4, 42a/5, 42a/7, 42a/8, 42a/11, 42a/12, 42a/19, 42a/20, 42a/22, 42a/25, 42b/2, 42b/7, 42b/10, 42b/11, 42b/15,

42b/17, 43a/2, 43a/14, 43a/18, 43a/19, 43b/4, 43b/7, 43b/12, 43b/14, 43b/21, 43b/23, 44a/4, 44a/6, 44a/11, 44a/12, 44a/13, 44a/15, 44a/16, 44a/17, 44b/3, 44b/9, 45a/1, 45a/8, 45a/9, 45a/16, 45b/7, 45b/8, 45b/11, 45b/14, 45b/15, 45b/17, 45b/22, 45b/25, 46a/5, 46a/10, 46a/13, 46a/14, 46a/17, 46a/19, 46a/22, 46a/23, 46b/7, 46b/11, 46b/18, 46b/21, 47a/6, 47a/7, 47a/11, 47b/2, 47b/9, 47b/10, 47b/17, 47b/18, 47b/20, 47b/25, 48a/1, 48a/3, 48a/5, 48a/14, 48b/3, 48b/5, 48b/13, 48b/16, 48b/18, 49a/3, 49a/6, 49a/14, 49a/20, 49a/22, 49a/23, 49a/24, 49b/2, 49b/3, 49b/4, 49b/8, 49b/17, 49b/18, 49b/19, 49b/21, 49b/23, 49b/25, 50a/2, 50a/4, 50a/8, 50a/14, 50a/15, 50a/24, 50b/1, 50b/2, 50b/4, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 50b/11, 50b/20, 50b/25, 51a/11, 51a/21, 51a/25, 51b/4, 51b/8, 51b/12, 51b/16, 51b/20, 51b/21, 52a/4, 52a/10, 52a/13, 52a/15, 52a/25, 52b/1, 52b/4, 52b/7, 52b/8, 52b/10, 52b/14, 52b/15, 52b/17, 52b/18, 52b/20, 52b/22, 53a/16, 53a/16, 53a/25, 53b/5, 53b/13, 54a/5, 54a/6, 54a/9, 54a/11, 54a/14, 54a/23, 54b/2, 54b/5, 54b/10, 54b/19, 54b/20, 55a/5, 55a/6, 55a/7, 55a/8, 55a/21, 55b/4, 55b/8, 55b/9, 55b/12, 55b/13, 55b/15, 55b/18, 55b/25, 56a/4, 56a/6

b.+dür 49a/8

b.+le 7a/11, 50a/20

2. bir, 1: 4b/20, 5a/9, 5b/15, 12a/1, 12b/17, 15b/16, 16a/8, 18a/8, 18a/10, 26b/17, 27a/4, 27a/13, 27b/22, 33a/1, 33b/17, 34a/21, 34a/22, 53a/7, 53a/10, 53a/21, 56a/3

bir bir teker teker, birer birer: 5a/3, 8b/9, 10b/11, 10b/13, 11b/14, 12a/23, 13b/18, 17a/13, 19a/24, 19b/7, 24b/18, 24b/21, 24b/21, 26b/5, 31b/1, 31b/10, 36a/10, 36b/15, 39a/20, 41a/6, 41a/7, 41a/16, 41b/17, 45a/2, 46a/5, 47b/7, 50b/19, 51a/16, 52b/24, 53a/13, 53a/19, 53b/4, 54b/11, 55a/18

bir ol- birlikte olmak, yanında bulunmak:

b. o.-dı 42a/11

b. o.-up 14a/19

biraz (*bir az/bir ez* Meninski I/153) biraz, bir parça: *bir+az* 10a/23, 15b/20, 18a/18, 21b/21, 28a/25, 30b/7, 33b/2, 38a/9, 39b/4,

41a/10, 44b/14, 44b/17, 46a/15, 48b/3, 56a/12, 5b/1, 9a/4

birazdan az sonra: *biraz+dan* 10a/7

birbiri bir diğeri, biri öteki: *bir+bir+i* bk. *biribiri* 53b/21

b.+nden 17a/24

b.+ne 2a/19, 2a/21, 4b/11, 6b/16, 5a/7, 5b/3, 10a/14, 14a/16, 14a/22, 26a/19, 28b/5, 30b/12, 53b/18

b.+ni 26b/5

b.+ñüzden 17b/3, 27b/22

b.+yle 14b/10, 28b/16, 30a/9

bī-renc zahmetsiz, sıkıntısız: 2a/16

b.+ise 2b/11

birer (EDPT 368a) bir sayısının üleştirme şekli, bir tane: *bir+er* 9a/14, 15a/25, 18b/22, 27a/6, 41b/10

birer birer teker teker: 13a/2, 23a/16, 47b/16

bī-revān hareketsiz, cansız: 36b/9

biri herhangi bir şahıs, bir tanesi: *bir+i* 2a/19, 2a/20, 4a/11, 5b/23, 8b/2, 12a/13, 12b/18, 14a/18, 14b/11, 16b/24, 19a/13, 19b/22, 19b/23, 20b/7, 21b/4, 22a/24, 27a/6, 27a/7, 27a/19, 30a/23, 32a/6, 32a/8, 32a/19, 32a/20, 35a/5, 39b/3, 39b/4, 40b/24, 44a/13, 46a/4, 47b/9, 47b/10, 48b/4, 51b/3, 51b/3, 52b/10, 52b/12, 52b/17, 53a/8

b.+n 39b/14

b.+nde 14a/4, 33a/10

b.+nden 2a/21

b.+ne 6b/15, 7a/25, 9b/13, 9b/23, 27a/20, 31b/13, 44a/13

b.+ni 16a/9, 19b/23, 19b/23, 40b/11

b.+nüñ 6b/6, 8b/25, 9a/3, 9a/10, 12a/6, 18a/21, 18a/25, 19a/6, 21b/7, 27a/4, 38b/9, 41b/10, 50b/4, 50b/25, 52b/25, 55b/17

b.+ñüze 27a/21

b.+si 2b/21, 3a/3, 3a/4, 11b/12, 14a/25, 21b/5, 40a/22, 52b/8, 52b/11, 52b/15, 52b/17, 53a/8

b.+sin 39b/3, 40a/11

b.+sinden 36a/19

b.+sine 9a/6, 52b/16

b.+sinüñ 55a/5

biribiri bk. *birbiri* 53a/2

b.+n 21b/5, 53a/6

b.+nden 16a/12, 53a/3

b.+ne 11a/10, 16b/12, 29a/24, 41a/14, 42a/6, 42b/23, 44b/4, 51a/1, 53b/16, 55a/14

b.+ni 52b/11

b.+nüñ 47a/18, 53b/23

b.+siyle 9b/16

b.+yle 41b/15, 47a/2, 55b/14

birikdür- (EDPT 363a) bir yere toplamak, yığmak: *bir+ik-dür-*

b.-e 26b/8

birinç (< Far. برنج *birinc*) pirinç: 6b/12

birinci ilk, en önde olan: *bir+inci*

b.+si 10a/16

birḳaç birkaç, az sayıda: 6b/19, 9a/13, 29b/24, 36a/13, 49b/13

birle bk. *bile: bir+ile* 1b/3, 25a/12

birlik(g) bir ve tek olma hali, vahdet: *bir+lik*

b.+ine (birligine) 5b/5

bīrūn (< Far. بیرون *bīrūn*) dışarı, dışarıya: 28a/25

bisāt (< Ar. بسات) üzeri örtülmüş: 50b/6

bi-smillahi'r-raḥman ir-raḥīm Rahman ve rahîm olan Allah'ın adıyla: 1b/1

bī-şerm utanmaz, arsız: 25b/2

bī-şümār sayısız, pek çok: 20a/2

bişür- (*krş. bış-(p)* EDPT 376b) pişirmek: *biş-ür-*

b.-em 8a/15

b.-evüz 50a/21

b.-üp 8a/16, 12a/22

bit- (*büt-* EDPT 298b) 1. sona ermek, tamamlanmak:

b.-di 5a/22, 8a/23, 42a/9, 54b/4

b.-e 25b/18, 26b/9

b.-ecek 7b/17

b.-er 8b/4

b.-medi 18a/6

b.-üp 12b/18

b.-ürdi 5a/22, 9b/11

2. filizlenip yeşermek, büyümek:

b.-di 2a/25, 23a/7, 24b/2, 25/8

b.-en 28b/7

b.-medi 18a/6, 49b/14

b.-mişdi 38b/1

b.-mişdür 52b/9

b.-üp 5a/21

3. ortaya çıkmak:

b.-di 8b/2, 12b/22

b.-e 15a/25

b.-eni 38b/23

b.-üp 8a/25

b.-üpdür 10b/16

bī-tenhā sahipsiz, başı boş: 29b/3

biti (*bitiğ* EDPT 303a) mektup: 19a/24, 19b/7, 54b/1

bitür- (*bütür-* EDPT 308b) 1. bitirmek, sonlandırmak: *bit-ür-*

b.-esiz 40b/2

b.-üp 52a/12

2. ortaya çıkarmak:

b.-ür 15a/11

3. yeşertmek, büyütmek:

b.-di 13a/1

b.-elüm 39a/11

b.-üpdururlar 3a/15

4. öldürmek, mahvetmek:

b.-diler 22a/21

b.-e 15a/14

b.-ürsin 7b/19

bī-ümīd ümitsiz: 9b/3

bī-ümīd ol- ümitsiz olmak:

b. o.-asız 9b/3

bī-vefā vefasız: 5b/13

bīnendegān (< Far. بینندکان *bînendegān*) uyanık, kalp gözü açık kimseler: 1b/9

biz (EDPT 388a) birinci çoğul kişi zamiri, biz: 3a/6, 13a/8, 13a/16, 13a/17, 16a/22, 16b/12, 16b/24, 18b/11, 19b/3, 24a/18, 24a/20, 24b/18, 27b/23, 31a/20, 31a/25, 33b/11, 37b/15, 39a/13, 40a/21, 43b/8, 46a/10, 51a/19, 51b/2, 53a/11

b.+de 33a/17

b.+den 18b/10, 19b/24, 21b/21, 27b/18, 29a/25, 41b/24, 43b/13, 47a/8, 49b/23

b.+e 2a/12, 5b/24, 7a/4, 7a/15, 9b/4, 12a/8, 12b/20, 13a/9, 13a/17, 15b/7, 17a/7, 19b/3, 19b/4, 20b/5, 20b/14, 21b/23, 22a/11, 23b/10, 24a/23, 24a/24, 25a/8, 25b/13, 25b/21, 26b/9, 30b/2, 40b/14, 41a/14, 43a/2, 43b/1, 43b/16, 45b/2, 46a/1, 46a/9, 46b/13, 47a/12, 55a/20

b.+i 6a/14, 7b/11, 19b/10, 24a/22, 31a/25, 40a/2, 46a/4

b.+üm 2b/13, 11a/15, 11b/7, 18b/8, 20a/1, 20a/2, 20b/25, 21b/13, 24a/19, 24a/22, 24a/25, 24b/1, 25a/6, 26b/4, 27b/3, 29a/17, 30a/7, 31a/23, 33a/21, 33b/1, 40a/2, 40a/24, 43a/8, 45b/17, 45b/25, 46a/1, 46a/2, 46a/8, 46a/22, 46b/3, 47a/3, 47a/6, 47b/19, 50a/23, 53a/21, 53a/25

b.+üm-ile 45b/8, 50a/23, 54a/3, 56a/10

b.+üz 41b/6

bīz (< Far. بیز *bīz*) kefen:

b.+dür 53a/25

bīzār (< Far. بیذار *bīzār*) 1. bıkmış, usanmış, bezmiş: 29a/17, 35a/8, 51b/14

2. sıkıntı, dert:

b.+umuz 55a/1

bīzār ol- bıkmak, usanmak:

b. o.! 35a/8

b. o.-dı 51b/14

b. o.-mış 10a/15

bī-zevāl geçici olmayan, devamlı: 49a/8

bī-ziyān zararsız:

b.+sın 16b/2

boġaz (*boğuz* EDPT 322a) boğaz:

b.+ına 31a/2

b.+ınuñ 49b/5

b.+uñuzdan 9b/19

boġmaġ (*boğmak* EDPT 315b) gerdanlık, kolye: *boġ-maġ* 42b/8

bolca (EDPT 330b) çok fazla: 40b/18

borı (*bo:rgu:y* EDPT 361a) nefesle çalınan silindir biçiminde uzun çalgı: bk. *boru* 55b/3

b.+lar 26a/12

b.+yla 47a/15

boru bk. *borı* 28a/5, 42b/24, 44b/20

boş (*boş/bo:ş?* EDPT 376a) tenha, kimse olmayan yer: 14a/18

boşal- (*krş. boşu:*- EDPT 377b) 1. çözülmek: *boş+al-*

b.-sa 49b/19

2. ayrılmak, terketmek:

b.-up 7b/7, 13a/23, 20a/21

boşan- (*boşun*- EDPT 383a) 1. boşlamak, çözülmek: *boş+an-*

b.-dı 22a/17

b.-uñ 29b/25

2. vazgeçmek:

b.-dılar 25a/7

b.-up 31a/4

boşatdur- (*krş. boşu:*- EDPT 377b) boşaltmak: *boş+a-t-dur-*

b.-dı 29a/7

boşına (*krş. boş/bo:ş?* EDPT 376a) boş yere, nâfile: 20b/6, 20b/8

boy (*bo:y* EDPT 384b) boy, uzunluk: 10b/20, 34b/14, 40a/20

b.+da 4b/4

b.+ı 9a/19, 13b/7, 18a/11, 33b/16, 39b/5, 52b/4

b.+ın 43b/20

b.+ına 39a/17

b.+ınca 5a/10

b.+ıyla 38b/19

b.+um 49b/18

b.+umuzdan 45b/24

boy çek- uzamak:

b. ç.-di 34b/14

b. ç.-üp 10b/20

boya- (*boya:*- EDPT 385a) boyamak:

b.+ya 54a/20

b.-yup 22a/13

boyan- (Tietze I/770) 1. boya ile renklendirilmek, bürünmek, kaplanmak: *boya-n-*

b.-dı 22a/17

b.-mışdı 23a/14

b.-up 22b/10

2. erişmek, ulaşmak:

b.-up 39b/16

boy(u)n (EDPT 386b) omuz ile baş arası, boyun:

b.+ı (boynı) 39b/6

b.+ın (boynın) 52a/6, 55a/17

b.+ına (boynına) 9a/22, 12b/21

b.+ında (boynında) 26a/12, 38a/19

b.+ından (boynından) 5a/9

b.+ınuñ (boynınuñ) 15a/16

b.+larından 27a/4

b.+umda (boynumda) 49a/22

b.+umuzda (boynumuzda) 24a/23

b.+uña 7b/17

boyun dut- razı olmak, kabul etmek, boyun eğmek:

b. d.-dılar 16a/1

boynuña düş- üstlenmek, üzerine düşmek:

b. d.-er 7b/17

boz (*bo:z* EDPT 388b) açık toprak rengi, gri: 22b/10, 36a/6, 44a/17

boz- (*buz-* EDPT 389b) 1. bozmak, işe yaramaz duruma getirmek:

b.-a 12a/20

b.-dı 13b/21, 14a/11

b.-up 23a/2

2. çıkarmak:

b.-dum 47b/16

bozıl- (*buzıl-* EDPT 391b) iyi ve düzenli olmaktan çıkmak, gidişi aksamak: *boz-ıl-*

b.-a 13b/1

b.-dugından 29b/11

b.-madı 20a/23

b.-maz 8b/4

b.-ur 46b/9

bög(ü)r (EDPT 328a) göğüs, bağır:

b.+inden (bögrinden) 31a/2

b.+ine (bögrine) 10b/19, 50a/15

böl- (EDPT 332a) bölmek:

b.-di 5a/19

bölük (EDPT 339b) 1. parça, kısım: *böl-ük* 12a/18

2. zümre, cemâat: 6b/10

bölük bölük takım takım, parça parça: 4b/19, 8b/9, 14a/22, 23a/13, 28a/6, 31a/18, 31b/11, 43a/4, 48a/5, 53b/11, 55a/11

böyle (Sevortyan II/107-108) böyle, bu şekilde: 3b/6, 3b/18, 5b/6, 4b/21, 7a/18, 8a/6, 10a/17, 10b/2, 11a/2, 12b/21, 13a/7, 13a/10, 13a/13, 14a/7, 14b/8, 15a/4, 16a/2, 17a/4, 17a/8, 17a/22, 19a/10, 19b/3, 19b/24, 20a/23, 22a/6, 22a/12, 22b/8, 23a/18, 24a/15, 25b/13, 28a/23, 29a/22, 29b/13, 30b/6, 30b/8, 30b/9, 31a/9, 31b/9, 33a/19, 33b/1, 35b/23, 35b/24, 39a/14, 40b/24, 41a/4, 41b/16, 46a/14, 48b/7, 49b/20, 51b/22, 53a/9, 54a/21

b.+dür 17b/18, 21a/9, 43b/9, 48b/25, 51b/1

b.+ydi 24a/20, 44b/16

bu (*bu:* EDPT 291b) bu: 2a/14, 2a/15, 2a/16, 2a/17, 2a/18, 2a/19, 2a/20, 2b/2, 2b/5, 2b/6, 2b/12, 2b/15, 2b/16, 2b/18, 2b/22, 3a/6, 3a/7, 3a/9, 3a/14, 3a/17, 3a/21, 3a/24, 3b/2, 3b/6, 3b/7, 3b/8, 3b/11, 3b/14, 3b/16, 3b/18, 3b/20, 4a/9, 4a/10, 4a/13, 4a/14, 4a/25, 4b/11, 4b/13, 4b/25, 5a/4, 5a/11, 5a/14, 5a/20, 5a/22, 5b/2, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/9, 6a/6, 6a/12, 6a/14, 6a/17, 6b/2, 6b/6, 6b/12, 7a/2, 7a/5, 7a/6, 7a/9, 7a/10, 7a/18, 7a/19, 7a/23, 7b/2, 7b/10, 7b/13, 7b/14, 7b/17, 7b/19, 7b/25, 8a/5, 8a/8, 8a/12, 8a/14, 8a/18, 8a/23, 8b/3, 8b/5, 8b/20, 9a/5, 9a/8, 9a/9, 9a/10,

9a/21, 9a/23, 9a/24, 9a/25, 9b/3, 9b/4, 9b/5, 9b/6, 9b/10, 9b/11, 9b/14, 9b/15, 10a/5, 10a/6, 10a/12, 10a/21, 10a/24, 10a/25, 10b/1, 10b/2, 10b/4, 10b/6, 10b/25, 11a/3, 11a/8, 11a/10, 11a/12, 11a/13, 11a/16, 11a/19, 11b/1, 11b/9, 11b/16, 11b/17, 12a/14, 12a/18, 12a/21, 12b/1, 12b/3, 12b/5, 12b/6, 12b/22, 12b/23, 12b/24, 13a/1, 13a/8, 13a/10, 13a/11, 13a/15, 13a/16, 13a/18, 13a/22, 13b/1, 13b/7, 13b/11, 13b/13, 13b/19, 14a/2, 14a/5, 14a/6, 14a/11, 14a/12, 14a/13, 14a/21, 14a/22, 14b/11, 15a/3, 15a/4, 15a/12, 15a/13, 15a/17, 15a/18, 15a/23, 15b/7, 15b/11, 15b/15, 15b/16, 15b/20, 16a/7, 16a/20, 16b/10, 16b/12, 16b/13, 16b/15, 16b/23, 17a/2, 17a/6, 17a/8, 17a/25, 17b/2, 17b/10, 17b/16, 17b/17, 17b/19, 17b/25, 18a/2, 18a/4, 18a/5, 18a/14, 18a/15, 18a/17, 18b/6, 18b/12, 19a/5, 19a/16, 19a/21, 19b/1, 19b/5, 19b/9, 19b/10, 19b/13, 19b/15, 19b/18, 19b/20, 20a/2, 20a/3, 20a/7, 20a/8, 20a/13, 20a/15, 20a/23, 20a/24, 20b/1, 20b/5, 20b/7, 20b/21, 21a/7, 21a/12, 21b/7, 21b/16, 21b/18, 21b/23, 21b/24, 22a/1, 22a/5, 22a/10, 22a/15, 22a/20, 22b/2, 22b/12, 22b/14, 22b/16, 23a/3, 23a/4, 23a/6, 23a/7, 23a/9, 23a/15, 23b/5, 23b/10, 23b/12, 23b/13, 23b/21, 23b/22, 24a/12, 24a/13, 24a/18, 24a/24, 24b/1, 24b/2, 24b/3, 24b/6, 24b/12, 24b/24, 25a/12, 25a/13, 25a/21, 25b/4, 25b/17, 25b/18, 25b/21, 25b/23, 26a/21, 26a/25, 26b/1, 26b/6, 27a/10, 27a/24, 27a/25, 27b/1, 27b/2, 27b/5, 27b/8, 27b/10, 27b/16, 27b/18, 28a/10, 28b/5, 28b/8, 28b/13, 28b/18, 28b/20, 28b/21, 29b/4, 29b/6, 29b/9, 29b/17, 29b/21, 30a/10, 30a/13, 30b/2, 30b/7, 30b/8, 30b/15, 30b/20, 30b/22, 30b/25, 31a/11, 31a/21, 31a/22, 31b/1, 31b/12, 32a/10, 32a/16, 32b/2, 32b/5, 32b/10, 32b/12, 32b/13, 32b/19, 32b/20, 32b/21, 32b/22, 33a/2, 33a/19, 33a/23, 33b/5, 33b/7, 33b/10, 33b/13, 33b/17, 33b/18, 33b/23, 33b/25, 33b/26, 34a/7, 34a/8, 34a/9, 34a/10, 34a/12, 34b/9, 34b/13, 34b/17, 34b/19, 35a/5, 35a/7, 35a/19, 35a/21, 35a/22, 35a/25, 35b/1, 35b/4, 35b/9, 35b/15, 36a/3, 36a/9, 36a/10, 36a/14, 36b/9, 36b/11, 36b/18, 36b/22, 37a/1, 37a/3, 37a/4, 37a/13,

37a/21, 37a/24, 37a/25, 37b/3, 37b/6, 37b/7, 37b/13, 37b/15, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/23, 38b/11, 38b/20, 39a/2, 39a/12, 39a/16, 39a/21, 39a/23, 39a/24, 39a/25, 39b/7, 39b/8, 39b/16, 39b/18, 39b/20, 39b/21, 39b/24, 40a/1, 40a/10, 40a/12, 40a/15, 40a/21, 40a/23, 40b/2, 40b/5, 40b/7, 40b/9, 40b/13, 40b/15, 40b/16, 40b/17, 40b/24, 41a/2, 41a/8, 41a/11, 41a/12, 41a/24, 41b/3, 41b/6, 41b/8, 41b/9, 41b/13, 42a/2, 42a/4, 42a/15, 42a/16, 42a/19, 42a/25, 42b/1, 42b/2, 42b/3, 42b/7, 42b/10, 42b/18, 42b/24, 43a/2, 43a/20, 43a/21, 43a/22, 43b/3, 43b/4, 43b/6, 43b/8, 43b/10, 43b/12, 43b/14, 44a/8, 44a/9, 44a/12, 44a/14, 44a/24, 44b/1, 44b/4, 44b/6, 44b/9, 44b/13, 44b/15, 44b/16, 44b/17, 44b/21, 45a/4, 45a/6, 45a/8, 45a/13, 45a/20, 45a/22, 45a/25, 45b/1, 45b/2, 45b/5, 45b/10, 45b/12, 45b/13, 45b/14, 45b/16, 45b/19, 45b/20, 45b/21, 45b/22, 45b/23, 45b/23, 45b/24, 46a/3, 46a/5, 46a/7, 46a/10, 46a/12, 46a/14, 46a/21, 46a/24, 46a/25, 46b/7, 46b/8, 46b/13, 46b/17, 46b/20, 46b/21, 47a/1, 47a/13, 47a/16, 47b/3, 47b/4, 47b/15, 48a/4, 48a/11, 48a/18, 49b/6, 49b/16, 49b/23, 50a/4, 50a/8, 50a/11, 50a/13, 50a/16, 50a/20, 50b/17, 50b/21, 50b/22, 51b/1, 52a/7, 52a/11, 52a/25, 52b/6, 52b/14, 52b/21, 52b/22, 53a/1, 53a/3, 53a/6, 53a/8, 53a/9, 53a/12, 53a/13, 53a/18, 53a/20, 53a/22, 53b/3, 53b/4, 53b/17, 54a/1, 54a/2, 54a/6, 54a/19, 54b/23, 55a/1, 55a/2, 55a/14, 55b/1, 55b/10, 55b/15, 56a/7

b.+dur 3b/12, 5a/12, 8b/4, 37b/19, 40b/2, 40b/2,

b.+nca 2b/9, 3b/19, 3b/22, 5b/12, 6a/17, 8b/5, 8b/14, 8b/17, 8b/18, 11a/25, 15b/17, 18a/20, 18a/24, 20a/7, 21a/16, 23b/22, 25b/20, 27b/2, 32a/7, 32b/14, 33a/12, 33b/9, 34a/4, 36b/17, 38a/3, 44a/7, 45b/16, 46b/7, 50b/20

b.+ncadugına 22a/16

b.+nda 2a/11, 6b/15, 7a/23, 10b/22, 24a/2, 25a/21, 35a/21, 35b/10, 35b/13, 37a/2, 37b/14, 38a/2, 38a/8, 41b/14, 42b/11, 45a/13, 46a/5, 51b/2, 54b/3

b.+ndan 2a/12, 2b/10, 3a/19, 4b/21, 5b/22, 6b/3, 6b/6, 7a/18, 9a/4, 9a/9, 10a/5, 10b/2, 11a/9, 14a/4, 14a/7, 14b/2, 14b/8,

15a/15, 21b/14, 22a/12, 22a/25, 22b/17, 24a/5, 30a/21, 30b/6, 30b/8, 31b/9, 33b/1, 34a/9, 35b/23, 35b/24, 38a/3, 38b/19, 40b/15, 43b/1, 45a/2, 45a/12, 46a/25, 47a/3, 49b/14, 49b/20, 50b/21, 51b/22, 52b/16, 53a/25, 53b/3

b.+nı 3a/17, 3a/25, 4b/13, 5a/1, 5a/6, 5b/1, 5b/22, 6a/7, 7a/17, 7b/9, 7b/16, 8a/10, 8b/15, 9a/22, 10a/17, 10a/23, 10a/24, 10b/6, 11a/8, 11b/21, 12a/25, 14a/24, 15a/14, 15b/21, 16b/23, 18b/7, 18b/14, 20a/19, 23a/6, 23a/18, 28a/9, 28b/22, 29b/5, 30b/20, 34a/17, 35b/16, 37a/17, 38a/11, 39a/13, 39a/18, 41a/10, 44a/16, 45a/11, 46b/1, 49a/2, 49b/24, 50b/19, 52b/5, 54b/21

b.+nsuz 21b/8, 37b/14

b.+nuñ 2b/2, 3a/7, 3a/17, 3b/2, 3b/6, 3b/16, 4a/12, 4a/15, 4b/2, 4b/3, 5a/12, 5b/1, 5b/6, 5b/24, 6a/5, 6a/6, 6a/23, 6b/20, 7b/7, 7b/8, 7b/12, 7b/19, 7b/23, 8a/13, 8a/19, 8a/22, 8a/25, 8b/5, 9b/3, 9b/4, 10a/9, 10a/13, 10a/14, 11a/12, 11b/1, 12a/1, 12a/24, 12b/3, 12b/19, 12b/20, 14a/9, 14a/25, 14b/7, 14b/11, 14b/12, 15a/14, 16a/18, 16b/9, 16b/16, 17b/22, 19a/19, 20a/18, 20a/21, 20a/25, 20b/3, 20b/11, 20b/18, 21b/4, 21b/15, 22b/6, 22b/14, 23a/9, 23a/15, 23b/8, 23b/10, 23b/15, 23b/22, 25b/16, 28a/16, 28a/21, 28a/23, 29a/18, 30a/5, 30a/9, 31a/13, 32b/11, 32b/21, 33b/11, 34a/3, 34a/4, 34a/19, 34b/15, 35b/6, 36a/7, 36b/6, 36b/7, 36b/8, 36b/10, 37a/14, 38b/19, 39a/22, 40a/9, 40b/3, 40b/17, 41a/1, 42b/2, 42b/19, 43a/22, 44b/4, 44b/15, 45b/13, 46a/6, 46a/18, 47a/14, 47a/18, 48b/22, 49b/14, 51a/6, 54a/20, 54a/21, 54b/19, 54b/23, 55b/23

b.+nuñ-çün 44b/5

b.+nuñ-ıla 43a/15, 43b/12, 51a/13, 54a/13, 54a/15, 54a/19

b.+nuñla 6b/12, 9b/18, 11a/12, 23a/21, 34a/6,

b.+ña 3a/25, 3b/9, 3b/15, 5b/7, 6b/7, 7b/9, 7b/19, 8a/11, 8a/15, 8a/16, 8b/5, 8b/10, 10a/3, 10a/23, 10b/4, 10b/11, 11a/16, 11b/10, 12a/19, 13a/15, 13b/10, 13b/23, 14a/25, 14b/1, 15a/15, 15a/25, 17b/23, 19a/19, 20a/12, 20b/22, 21b/4, 21b/7, 21b/21, 21b/24, 22a/16, 23b/16, 24a/8, 26b/18, 28b/5, 29a/12, 29b/17, 30b/6, 30b/15, 34a/19, 34b/19, 38b/20, 39b/10, 41a/16, 41b/3, 42a/16, 42b/18, 43a/24, 44a/12,

45b/13, 46a/3, 46b/2, 47b/15, 48b/3, 4b/5, 50a/10, 51a/24, 52a/5, 52a/7
b.+ydı 5a/23, 9a/15, 36b/21
b.+ydu 10b/14
b.+yısa 11a/14

budaḳ(ġ) (*butık* EDPT 301b) dal, filiz, budak: 2a/25, 25b/10, 47a/5
b.+ı (budaġı) 52b/9
b.+ında (budaġında) 13a/7
b.+ından (budaġından) 34b/18
b.+larını 46a/1

budaḳ vėr- filizlenmek:
b. v.-üp 2a/25

budaḳlu dallı, filizli: *budaḳ+lu* 3a/15

bugün içinde bulunulan gün: *bu+gün* 4a/1, 4a/2, 5a/17, 13b/3, 20b/24, 22a/1, 31b/5, 33a/8, 41b/12, 47a/9, 50a/25

buḥār (< Ar. بوحار *buḥār*) buhar: 5a/25
b.+dan 5a/25

bul- (EDPT 332a) bulmak: 16a/10, 52b/21
b.-a 12a/13, 16b/5, 20b/18, 29a/19, 32b/22, 35a/2, 48b/14, 49a/9, 51a/14, 51a/25
b.-alar 27b/20
b.-am 3a/16, 18a/24, 51a/13
b.-amaz 53a/2
b.-asın 2b/12, 3a/13, 33b/6, 35b/3, 35b/11, 38a/10, 43b/12, 45a/4
b.-asız 25b/17
b.-avuz 9b/4, 40b/1
b.-dı 2b/7, 6a/12, 6b/19, 7a/19, 8b/17, 15a/17, 15a/23, 17a/4, 17a/12, 18a/16, 19a/9, 19b/5, 20a/10, 23a/19, 31a/5, 32b/20, 37b/9
b.-dılar 8b/14, 31a/19, 41b/19
b.-dıysa 10b/8, 13b/22
b.-duġı 36b/17
b.-duġumı 33b/2
b.-duġuñuza 30a/1
b.-duḳ 52a/24
b.-duḳda 53a/21
b.-duḳları 32a/5
b.-dum 15b/1, 18a/15, 54b/4
b.-duñ 8a/7, 22a/14, 31a/8, 54b/22, 54b/24
b.-ından 44b/7
b.-madı 16a/17, 22b/14, 32b/21, 35a/19, 45a/21
b.-madılar 8b/3, 9a/9, 13a/3
b.-madum 16b/6
b.-maġ-içün 10a/14
b.-maġa 35b/23, 42a/20
b.-maġı 36b/23
b.-maḳ 2b/23
b.-maya 4a/1
b.-mayasın 14a/8, 22a/12
b.-mayup 6b/23, 10b/8
b.-maz 24a/21
b.-mazdı 34a/16, 34b/5
b.-mazsam 3a/15

b.-mış 37a/2

b.-sa 17a/16

b.-up 6a/23, 6b/19, 9a/12, 10b/8, 24a/9, 31b/14, 53a/23, 54a/2

b.-ur 33b/10

b.-urdı 32a/10

b.-ursa 37a/11

bulan- (*bulğan-* EDPT 337a) bulanmak: *bula-n-*

b.-mış 9a/22

b.-sa 13a/24

b.-up 26b/6, 43b/2

bular (*krş. bu:* EDPT 291b) bu zamirinin çokluk biçimi, bunlar: bk. *bunlar bu+lar* 6a/10, 6a/14, 20b/7, 24a/21, 25b/8, 26a/20, 37b/3, 41b/9

b.+a 9b/13, 25b/24, 28b/6

b.+dan 2a/20, 2b/5, 6b/15, 41a/1

b.+ı 15a/2

b.+uñ 3a/2, 12a/6, 32a/21, 40a/11

b.+uñla 6a/10

bulaş- (*krş. bulga:-* EDPT 377a) bulaşmak: *bula-ş-*

b.-mış 34a/24

bulın- (*bulun-* EDPT 344a) bulunmak: *bul-ın-*

b.-dı 23a/18

b.-duḳ 31a/21

b.-maya 52b/2

b.-mazdı 43b/23

b.-ursañuz 41a/20

bulud (*bulıt* EDPT 333a) bulut: bk. *bulut* 29a/4

buluş- (EDPT 345b) buluşmak: *bul-uş-*

b.-dugı 42a/10

bulut(d) bk. *bulud* : 2a/24, 14a/20, 35b/13

b.+a(buluda) 12a/15, 20a/5, 29b/12, 44a/3, 44b/9, 49b/1, 52b/19

b.+da 36b/20

b.+dan 14a/18, 30b/11, 43b/19

b.+ı (buludı) 18b/21

b.+ından(buludından) 47a/23

b.+lar 32a/15

buñ (EDPT 347a) sıkıntı, darlık: 15a/15, 44b/11

buñal- (*krş. buñ* EDPT 347a) sıkılmak, daralmak: *buñ+a-l-*

b.-dı 49b/5

b.-up 49a/2

bundan ġayrı artık, bundan böyle: 4a/25, 16a/5, 20a/22, 39a/14, 50a/10

bunlar bk. *bular bu+n+lar* 6b/9, 6b/18, 12a/25, 20b/25, 21b/17, 27a/9, 27a/10, 27a/17, 29a/7, 29b/22, 36a/5, 40b/14, 41b/11, 52a/22

b. -ıdı 45b/13

b.+a 3a/21, 5b/16, 7a/7, 7a/11, 9a/7, 9a/13, 9b/5, 9b/13, 9b/18, 11b/8, 12a/7, 12a/10, 16b/18,

17a/13, 17a/16, 17b/10, 17b/16, 17b/24, 18a/3, 18a/17, 18a/20, 18b/22, 21b/2, 21b/20, 29a/2, 31b/12, 37b/3, 40a/3, 41a/1, 44b/14, 47b/16,

b.+dan 3a/23, 6a/15, 9b/20, 12b/2, 30a/15, 41a/5, 43b/3

b.+ı 5b/24, 6b/7, 6b/7, 9a/1, 10a/15, 15b/19, 16b/19, 17b/11, 17b/25, 18a/18, 18a/22, 18b/16, 19a/18, 30a/2, 32b/8, 40b/7, 41b/10, 45a/10, 52b/21, 54a/25

b.+uñ 2a/21, 4b/6, 6a/7, 6b/8, 12a/13, 12b/5, 17b/9, 18b/1, 18b/2, 21b/3, 40a/11, 40a/13, 40a/14, 41a/15, 52b/20, 53b/12

b.+uñ-ıla 39b/4, 41b/11

b.+uñla 6b/10, 6b/10, 18b/16, 41a/18

burc I (< Ar. برج burc) on iki takım yıldızından her biri:

b.+ına 4a/22, 53a/16

b.+ında 32a/9

b.+ından 4a/21, 53a/4, 53a/15

burc II (< Ar. برج burc) kalelerde bulunan savunma kulesi:

b.+ı 29b/11

b.+a 41b/8

burtar- (*krş. bu:r-* EDPT 355a) yüzünü buruşturmak: *bur-t-ar*

b.-up 11a/16, 40a/14

bur(u)n (EDPT 366b) burun:

b.+ından (burnından) 15a/18

būs (< Far. بوس *būs*) öpüş, öpücük: bk. *būse, pūs* 42b/2

b.+dan 43a/4

būse bk. *būs* 42b/17, 56a/6

būselik musikîde makam adı: *būse+lik*

b.+de 53b/17

būstān (< Far. بوستان *bū-sitān*) çiçek bahçesi, bostan: 15b/17

b.+ (būstān-ı sām) 36a/13

b.+a 55a/3

b.+da 17b/24

b.+dan 33b/10

b.+dan (bāġ-ı būstān) 45b/23

b.+dur 33b/8

b.+ın 25b/8

b.+um 43a/21

b.+uñ 22b/25, 33b/9

busu (*busuğ* EDPT 373a) pusu, tuzak: 27a/15, 28b/23, 28b/24, 29b/1, 31b/19

b.+da 28b/24

b.+dan 29b/11

b.+ya 30a/1, 36a/5

b.+yı 29a/7, 29b/25, 30a/13

busu aç- tuzağa düşürmek:

b.+yı a.-dı 30a/13

b. a.-dum 31b/19

b.+yı a.-up 29b/25

busu düz- tuzak kurmak: bk. *busu ḳıl-, busu ṭut-*

b. d.-düm 29b/1

busu ḳıl- bk. *busu düz-*

b. ḳ.-dı 28b/24

busu ṭut- bk. *busu düz-*

b. ṭ.-dı 28b/23

būt (< Far. بوت *būt*) put, put gibi güzel:

b.+lar 40a/5

būt-ārā güzel süsleyen:

b.+ (būt-ārā-yı Çīn) 41b/3

būt-ruḫ güzel yanaklı: 50b/24

b.+lara 41a/11

būy (< Far. بوی *būy*) koku: 40b/4, 41a/25, 41b/21, 42b/1, 43a/12, 46b/19

b.+ (būy-ı gül) 42a/2

b.+la 33b/10

b.+uñdan 41a/24

buy- (*buḏ-* Sevortyan II/242-243) soğuktan donmak:

b.-mış 18a/4

buydur- dondurmak: *buy-dur-*

b.-maġ-çün 17b/25

būy-ḫoş hoş, güzel koku: 42a/8

buy(u)rıl- emredilmek: *buy(u)r-ıl-*

b.-dıysa (buyrıldıysa) 13b/13

buyruḳ(ġ) (*buyruk* EDPT 387a) emir, hüküm, buyruk: *buyur-uḳ* 8b/17, 25a/13, 33a/21, 44b/3

b.+ı (buyruġı) 17a/8, 20a/2, 25a/17, 37b/11

b.+ıla (buyruġ-ıla) 36a/14, 37a/23

b.+ın (buyruġın) 5a/17, 15a/1, 16a/12

b.+ına (buyruġına) 7a/6, 19b21

b.+ında (buyruġında) 31a/22

b.+ından (buyruġından) 43a/12

b.+ınsız (buyruġınsız) 31a/20, 49b/22

b.+uñsız (buyruġuñsız) 44a/7

b.+ıyla (buyruġıyla) 10b/25, 36a/20, 36b/19, 37a/4, 37b/23

b.+la (buyruġla) 43a/16

b.+um-ıla (buyruġum-ıla) 4b/22

b.+uñda (buyruġuñda) 40a/22

buyruḳ ḳıl- hüküm vermek:

b. ḳ.-a 44b/3

buyur- (EDPT 387b) buyurmak, emir vermek:

b! 41b/25

b.-a 8a/21, 36a/12

b.-dı 5b/23, 6b/16, 8a/23, 11b/2, 11b/3, 13a/3, 13a/4, 14a/13, 14b/9, 15a/7, 17b/24, 18b/16, 19a/13, 20a/9, 20a/12, 20a/18, 21a/12, 23b/23, 24b/5, 24b/14, 24b/25, 25a/15, 25a/25, 26b/14, 26b/23, 27b/13, 29a/15, 31a/13, 31b/22, 32a/4, 32a/24, 32b/6, 32b/7, 32b/20, 34a/10, 36a/11, 36a/20, 36a/21, 36a/22, 36b/1, 37a/9, 38a/15, 40b/12, 43b/16, 46b/10, 47a/10, 48b/3, 49a/6, 50b/12, 52a/1, 52a/5, 52a/21, 54a/3, 55b/3, 55b/24

b.-dı-ki 13b/11, 15b/6, 41a/10

b.-dıysa 17a/5

b.-duġı 2b/24

b.-duñ 22b/13

b.-maḳ 12a/8

b.-mışdı 11b/2, 16a/18, 36a/24

b.-mışıdı 7b/2

b.-ursa 44a/7

b.-ursañ 17a/7, 30b/5, 41b/4, 44b/17

b.-ursız 16a/22

bük- (EDPT 324a) pamuk, yün veya deriyi birbirine burarak tek bir ip haline getirmek:

b.-mesin 6b/4

bükil- (*bükül-* EDPT 326b) ezilmek, bükülmek: *bük-il-*

b.-miş 41b/1

b.-mişlere 35b/18

b.-üp 49b/18

büküd (*krş. bükü̇t-* EDPT 325b) bükme, katlama: 4b/14

büküd getür- bükmek:

b. g.-di 4b/14

bülbül (< Far. بلبل *bulbul*) güzel sesiyle meşhur küçük bir kuş türü:

b.+ler 33b/9, 55a/8

bülend (< Far. بلند *bulend*) yüksek, yüce, ulu: 31a/16, 35a/14, 36b/6, 41b/7, 42a/22

b.+ (be-çarḫ-ı bülend) 24a/16, 6a/19

b.+ (dıraḫt-ı bülend) 40b/2

b.+ (kūh-ı bülend) 49a/11

b.+ (serāy-ı bülend) 15a/21

b.+ (serv-i bülend) 3a/16, 19b/1, 26a/16, 37b/16

b.+ (sipihr-i bülend) 24a/24

b.+ (şāḫ-ı bülend) 42b/7

b.+ (taḫt-ı bülend) 26a/14

b.+dür 53a/16

b.+ile (himmet-i bülend) 54b/23

b.+in (felek-i bülend) 44b/7

b.+üñ 21a/13

b.+üñ (kāḫ-ı bülend) 42b/6

b.+üñ (serāy-ı bülend) 12b/23

b.+üñ (şāh-ı bülend) 51b/4

b.+üñ (taḫt-ı bülend) 50a/3, 52a/22

bün (< Far. بون *bun*) dip, kök:

b.+i 33b/16

bünyād (< Far. بنیاد *bunyād*) 1. esas, temel: 5b/19, 6b/5, 15b/8, 34b/12, 3a/24, 3b/20, 52b/18

b.+ı 2a/19, 43a/16, 47a/21

b.+ın 54b/20

b.+ından 5b/18

2. yapı, bina:

b.+ın 53a/20,

b.+um 51a/12

b.+ (bünyād-ı emīn) 52b/18

bünyād ėt- bina etmek, kurmak:

b. ė.-di 3a/24

b. ė.-tmege 6b/5

bünyād ol- oluşmak, kurulmak:

b. o.-dı 5b/20

bünyād-ger kuran, oluşturan: 48b/12

bünye (< Ar. بنيه *bünye*) ordunun merkezi, orta kısm: 27a/12

bürhān (< Ar. برهان *burhān*) kanıt, delil: 36b/25

büryān (< Far. بريان *biryān*) yanma, kavrulma: 9a/8, 48b/10, 52b/4

büryān ėt(d)- kebap etmek, kavurmak: *b. ė.-e (büryān ėde)* 52b/4

büryān ol- 1. kızmak, ateşle dağlanmak:
b. o.-a 48b/10
2. yüreği yanmak, üzülmek:
b. o.-up 9a/8

Büst *ö.a.* Afganistan'da bulunan bir yer:
B.+e 37a/24

bütün (EDPT 306b) hepsi, tamamı, eksiksiz: *büt-ün* 3a/25, 5b/9, 7a/18, 7a/22, 8b/16, 9b/7, 11a/1, 11a/14, 12a/2, 12a/13, 15a/16, 16a/3, 18b/14, 21b/3, 21b/6, 25a/20, 26a/11, 26a/20, 26a/22, 26b/11, 28a/2, 28b/23, 32a/16, 32b/8, 33a/5, 37a/14, 40b/17, 45b/7, 46b/3, 52b/4, 53b/4, 55a/10,

büyük (EDPT 385b) 1. büyük, kocaman: *büyü-k* 3a/8, 12b/2, 52b/14
2. yaşlı, ihtiyar: 15a/7

büzürk (< Far. بزرگ *büzürg*) ulu, yüce: 16a/24

caʿd (< Far. جعد *caʿd*) kıvırcık: 39a/17, 41b/2

caʿd-ı müşgīn kıvırcık, misk kokulu saç: 41b/2

caʿd-zülf kıvırcık saç:

c.+i 42b/9

cādū-perest büyücülüğe tapan:

c.+ (Ḍaḥḥāk-ı cādū-perest) 10b/14

c.+üñ (şāh-ı cādū-perest) 13a/2

cādūlıḳ(ġ) cadılık, büyücülük: *cādū+lıḳ*

c.+la (cādūlıġla) 14a/11

cāh (< Ar. جاه *cāh*) yüksek makam, mevki, rütbe:

c.+ı 45a/24

c.+ın 3b/6

c.+ını 13a/10

cāhıl (< Ar. جاهل *cāhil*) câhil, bilgisiz: 53b/2

c.+laruñ 6a/24

cāhıllıḳ cehâlet, bilgisizlik: *cāhıl+lıḳ* 44a/24

cāhiz (< Ar. جاهز *cāhiz*) gelin çeyizi: 56a/1

cām (< Far. جام *cām*) içki kadehi: 7a/8, 20b/19, 23b/11, 38b/16, 50b/4, 50b/25, 55b/18

c.+lar 55a/8

c.+lardan 55b/18

c.+ları 42a/7

cān (< Far. جان *cān*) can, ruh, gönül: 6b/14, 7a/16, 9a/12, 9b/17, 10a/23, 11b/17, 12b/8, 21a/2, 21a/21, 22a/11, 23a/15, 27a/23, 27b/10, 28b/1, 29a/13, 34a/15, 34a/20, 42b/11, 42b/19, 43a/22, 46a/21, 47b/12, 48b/12, 50a/16, 50a/21, 50a/24, 51a/17, 51b/8, 51b/11, 52b/3, 54b/14

c.+ (beyān-ı ʿaḳl u cān) 1b/11

c.+ (cān-ı şīrīn) 3b/4, 28b/11

c.+ (ins ü cān-ı ḳudret) 1b/3

c.+a 6a/24, 9b/16, 21a/9, 21b/15, 36b/23, 42b/3, 53b/21

c.+dan 9b/17, 16b/2

c.+ı 2a/7, 2a/9, 4a/5, 5a/10, 6a/21, 10a/18, 11a/4, 16a/13, 19a/22, 19a/25, 23a/19, 23b/11, 30b/10, 34a/14, 35b/10, 39a/25, 39b/17, 41a/8, 46a/11, 46b/17, 49b/7

c.+ıdur 26a/17

c.+ıla 31a/22, 33b/13

c.+ına 6a/14, 13a/21, 22a/9, 22a/18, 26b/20, 31b/19, 45a/12

c.+ından 10a/15

c.+ını 7b/8, 23a/4, 25b/20, 37b/18, 49a/4

c.+ınuñ 48b/10, 50a/25

c.+ıyla 37b/12

c.+la 6a/20, 24b/19

c.+lara 53b/20

c.+ları 18a/18

c.+larından 48a/20, 51a/5

c.+larını 23a/20, 28b/21, 51a/20

c.+um 10a/21, 16b/22, 21a/9, 21a/11, 32a/2, 33a/10, 34a/7, 35b/10, 36b/23, 37b/14, 39b/24, 40a/19, 41b/4, 51a/23, 54a/2

c.+uma 4a/16, 9b/14, 46b/5, 51a/11

c.+umdan 10b/1

c.+umı 17a/9, 35a/20, 37a/3, 40a/2, 43b/21, 45b/4

c.+umuñ 8a/21, 37b/13, 46b/17

c.+umuz 31a/24, 33a/20, 53a/23

c.+umuza 31a/24

c.+umuzdan 40a/2

c.+uñ 1b/11, 1b/12, 22a/13, 2a/6, 2a/10, 16a/21, 33b/21, 49a/2, 50a/19, 55a/2

c.+uña 10b/14

c.+uñdan 9b/2, 47b/8

c.+uñı 26b/18, 33b/25

c.+uñuz 20b/6

cān-sitān can alan, can alıcı: 22a/13

cān al- öldürmek, canını almak:

c.+larını a.-alum 28b/21

cān gel- canlanmak, dirilmek:

c. g.-di 54b/14

cān ışmarla- can vermek, ölmek:

c. ı.-dı 28b/1

cān ortaya ḳo- canını fedâ etmeye hazır olmak:

c. o. ḳ.-maḳ 50a/21

cān vėr- 1. ölmek:

c. v.-üp 10a/23, 12b/8

2. yaşatmak, beslemek:

c. v.-di 27b/10

cāna ur- kabullenmek:

c. u.-up 42b/3

cānı oda yan- içi yanmak, üzülmek:

c. o. y.-dı 39b/17

cānına endẕe düş- korkmak:

c. e. d.-üp 45a/12

cānına ḳaṣd eyle- öldürmeye niyet etmek:

c. ḳ. e.-di 10b/14

cānını yaḳ- acı veya üzüntü vermek:

c. y.! 23a/4

c.+umı y.-mayup 37a/3

cānavar (< Far. جانور *cān-aver*) canavar, vahşi hayvan: 4a/24

c.+lar 4b/1, 4b/18

c.+lardan 5a/4, 5b/11

c.+laruñ 4a/24

c.+uñ 10b/19

cār (< Far. جار *cār*) haberler, olan biten her şey:

c.+dan 31b/15

cāriye (< Ar. جاريه *cāriye*) hizmetçi kadın, halâyık: 23a/17, 23a/18, 42a/4, 45a/8, 46b/11, 50b/3

cāvid (< Far. جاود *cāvid*) sonsuz, ebedî: bk. *cāvidān* 16a/2, 16a/20, 24a/15

cāvid ol- ebedi olmak, sonsuza dek var olmak: bk. *cāvidān ol-*

c. o.-a 16a/2, 24a/15

cāvidān (< Far. جاودان *cāvidān*) bk. *cāvid* 13a/11, 20b/5, 25a/3, 27b/19

c.+ (şāh-ı cāvidān) 47b/8

cāvidān ol- bk. *cāvid ol-*

c. o.-a 25a/3

cāvidānī (< Far. جاودانی *cāvidān-î*) sonsuz: 29a/19, 53b/2

cāy (< Far. جای *cāy*) 1. yer, mahâl, mevki: 25b/12

c.+uñ 33a/25

2. yeryüzü, dünya:

c.+ (ḫüdāvend-i cā) 1b/7

cāy-teng sıkıntı verici yer: 19b/20

cāzū (< Far. جازو *cāzū*) cadı, büyücü: 6a/8, 10b/24, 37b/12, 40a/25

c.+ (bā-dı̄vān-ı cāẕū) 6a/9

c.+ (cāẕū-yı bed-baḫt) 13a/8

c.+lar 13a/1

c.+larla 49a/13

c.+laruñ 6a/12

cāzūlıḳ(ġ) 1. bk. *cādūlıḳ: cāzū+lıḳ* 12a/20, 12b/6, 17b/25, 40a/25

c.+ı (cāzūlıġı) 13a/15

c.+ından (cāẕūlıġından) 12a/5

c.+la (bend-i cāzūlıḳ) 13a/21

c.+la (cāzūlıġla) 9a/1, 14a/25

c.+laruñ 33a/4

c.+uñ (cāẕūlıġuñ) 18a/2

2. muska:

c.+lar 55a/9

cāzūlıḳ yaz- muska yazmak:

c. y.-dı 55a/9

cāzūsitān büyücülerin yaşadığı yer: *cāzū+sitān* 10b/1

cebbār (< Ar. جبار *cebbār*) 1. kuvvet ve kudret sahibi Allah: 33a/7

2. becerikli, marifetli: 31b/13

cebe (< Moğ. *zebe* Lessing 1042a) zincirden örülmüş zırh: bk. *cebelik* 6b/1, 26b/12

c.+sine 29b/2

cebe-ḫāne silah ve savaş aleti deposu: 6b/3

c.+den 32a/5

cebel-gerlü zırhlı, silahlı: 48a/25

cebelik bk. *cebe: cebe+lik*

c.+leriyle 37a/18

Cebrāil *ö.a.* (< Ar. جبرایل *Cebrāil*) dört büyük melekten biri: 4a/5

cedd (< Far. جدّ *cedd*) çaba, gayret: 3b/12, 24b/2

c.+ile 12b/8

cedd ü cehd ėt(d)- gayret etmek, çabalamak:

c. ė.! 3b/12

c. ė.-üp (cedd ü cehd ėdüp) 24b/2

cefā (< Far. جفا *cefā*) eziyet, sıkıntı: 25b/14, 34a/14

c.+ya 53a/24

cefā-pı̄şe zâlim, zulmeden:

c.+lerüñ 31b/9

c.+nüñ 24a/7, 26b/5

cefā eyle- eziyet etmek, üzmek:

c. e.-yüp 34a/14

cehālet (< Ar. جهالت *cehālet*) câhillik, bilgisizlik:
c.+ (girdār-ı cehālet) 7b/8
c.+le 29b/8

cehd (< Ar. جهد *cehd*) çabalama, gayret etme, uğraşma: 3a/16, 3b/12, 15a/21, 15a/22, 20b/11, 24b/2, 28b/19, 40b/2, 41a/4, 48b/22

cehd ėt(d)- çabalamak: bk. *cehd ḳıl-*
c. ė.! 7a/4
c. ė.-e 41a/4
c. ė.-elüm 28b/19
c. ė.-gil 15a/21
c. ė.-üp (cehd ėdüp) 3a/16, 20b/11, 40b/2

cehd ḳıl- bk. *cehd ėt-*
c. ḳ.! 15a/22

cehl (< Ar. جهل *cehl*) bilgisizlik, cehâlet: 51a/3

celāl (< Ar. جلال *celāl*) yücelik, büyüklük, ululuk: 1b/3

celāl-i ḥikmet Cenâbıhakk'ın yaratma gücü:
c. ḥ.+i 1b/3

celīs (< Far. جليس *celīs*) sohbet arkadaşı:
c.+ (celīs-i selvet) 3b/8

cellād (< Ar. جلاد *cellād*) cellât, katil: 9a/9
c.+lar 9a/7

cemāl (< Far. جمال *cemāl*) güzel yüz, yüz güzelliği:
c.+inüñ 43a/23

cemʿ (< Ar. جمع *cemʿ*) toplama, toplanma, bir araya gelme; topluluk: 3a/21, 3a/24, 3b/8, 4b/10, 4b/22, 8b/11, 9a/13, 9b/7, 9b/12, 13b/13, 14a/3, 18a/7, 32a/7, 52a/15, 55b/9

cemʿ ėt(d)- toplamak, bir araya getirmek: bk. *cemʿ eyle-*
c. ė.-üp (cemʿ ėdüp) 3a/24, 8b/11, 9a/13, 9b/12, 18a/7

cemʿ ėtdür- toplatmak, hazırlatmak: *cemʿ ėt-dür-*
c. ė.-eydi 3a/21

cemʿ eyle- bk. *cemʿ ėt-*
c. e.! 4b/22, 13b/13
c. e.-yüp 4b/10

cemʿ ol- toplanmak, bir araya gelmek:
c. o.-dı 52a/15
c. o.-ından 32a/7
c. o.-maḳ 3b/8
c. o.-up 55b/9

cemīʿ (< Far. جميع *cem-īʿ*) bütün, hep, cümle: 1b/3, 3a/8, 3a/14, 3a/25, 4a/11, 4b/1, 4b/17, 7a/17, 8b/1, 22b/2, 36a/19, 38b/10

Cemşīd *ö.a.* (< Far. جمشيد *Cemşīd*) Şâhnâme'de adı geçen hükümdar, Cemşit: 6a/20, 6a/20, 7a/8, 7a/21, 8b/12, 8b/13, 8b/18, 8b/24, 23a/25, 26a/16, 31a/15

C.+ (āyīn-i pādişāh-ı Cemşīd) 6a/21

C.+ (ber-taḫt-ı Cemşīd) 8b/21

C.+di 10a/11, 25a/1

C.+e 21a/3

C.+lerüñ 22b/15, 32b/24

C.+üñ 7a/1, 7a/20, 8b/7, 8b/11

cenāh (< Ar. جناه *cenāh*) merkezin sağ veya sol tarafı, kanat:

c.+ı 28a/3

Cendel *ö.a.* (< Far. جندل *Cendel*) Şâhnâme'de adı geçen Acem pehlivanı: 16a/10, 16a/12, 16a/18, 16a/22, 16b/13

C.+ (Cendel-i pür-māye) 17a/11

C.+üñ 17a/14

ceng (< Far. جنك *ceng*) cenk, savaş, çekişme: 5a/2, 6a/10, 6a/25, 7b/5, 8b/7, 9a/21, 14b/10, 19a/10, 25a/9, 27a/22, 28b/15, 29a/4, 30b/3, 30b/9, 30b/22, 31a/23, 31b/8, 31b/12, 37a/15, 42a/24, 44b/12, 46a/19, 46b/15, 47a/7, 48b/17, 51b/1

c.+ (āyīn-i ceng) 4b/10

c.+ (ceng-i neheng) 49a/11

c.+ (ceng-i peleng) 30b/20, 44b/12, 46b/15

c.+ (ceng-i peyvend-i mihr) 2b/15

c.+ (ceng-i süvār) 18b/8

c.+ (esbāb-ı ceng) 36a/23

c.+ (merd-i ceng) 21a/13

c.+ (pīlān-ı ceng) 20a/7

c.+ (zūpīn-i ceng) 23b/20

c.+den 31b/15

c.+deydi 30b/21

c.+e 14a/14, 25a/6, 28a/10, 29b/25, 31a/21, 38a/13, 47b/22, 49a/15, 49b/10, 49b/21, 50a/7

c.+i 28a/6

c.+idür 27b/16

c.+ile 12b/13

c.+inden 3b/5, 49b/14

c.+ine 30b/25

c.+le 47a/4

c.+üm 33a/7

c.+üñ 30b/4

ceng-cū savaşa hazır, savaşmak isteyen: bk. *ceng-cūy*

c.+ (Ḳāren-i ceng-cū) 25a/13

ceng-cūy bk. *ceng-cū* 13a/14, 28a/25, 28b/1

c.+ (şeh-i ceng-cūy) 29a/8

c.+uñ 28b/16

ceng-kerden savaşmış, ceng etmiş:

c.+ (ceng-kerden-i Ṭahmūrs̱) 6a/9

ceng ėt(d)- savaşmak, çekişmek: bk. *ceng eyle-, ceng ur-, ceng ü cūş ėt-*

c. ė.-elüm (ceng ėdelüm) 27a/22

c. ė.-ersin (ceng ėdersin) 48b/17

c. ė.-mege 5a/2, 46a/19

c. ė.-üp (ceng ėdüp) 25a/9

ceng eyle- bk. *ceng ėt-*

c. e.-mez 51b/1

c. e.-ye 37a/15

ceng ur- bk. *ceng ėt-*

c. u.-up 42a/24

ceng ü cūş ėt(d)- bk. *ceng ėt-* 29a/4

c . ė.-erdi (ceng ü cūş ėderdi)

cengī (< Far. جنکی *ceng-ī*) savaşçı, savaşan: 53b/13, 54b/6

c.+ (Ḳubād-ı cengī) 27a/15

c.+ (Nerrīmān-ı cengī) 26a/18

cennet (< Ar. جننت *cennet*) cennet: 26a/9, 42b/12

cerrāḥ (< Ar. جرراح *cerrāḥ*) cerrah, doktor:

c.+lar 8b/1

cest (< Far. جست *cest*) hızlı, çevik, sürâtli: 29b/6

cevāb (< Ar. جواب *cevāb*) cevap, karşılık, yanıt: 10b/11, 12b/11, 13a/11, 13b/23, 16a/23, 16b/14, 17a/18, 17b/2, 19b/10, 21a/7, 21b/24, 22a/6, 22a/14, 25b/1, 25b/21, 28a/19, 30a/2, 31b/1, 35b/8, 36b/8, 39a/12, 41b/11, 42a/17, 42b/2, 43b/4, 43b/7, 44a/19, 44b/6, 45a/2, 45b/10, 45b/22, 46a/23, 47a/19, 48a/16, 48b/5, 51a/23, 51b/6, 52a/10, 52b/24, 54a/25, 55a/24, 55a/25

c.+a 16b/15, 16b/24, 24b/23, 24b/24, 40a/4

c.+ı 19b/14, 44b/13, 45b/13

c.+ın 17a/12, 25b/1

c.+ına 52b/23

c.+ını 2a/14, 45a/5

cevāb vėr- cevaplamak, karşılık vermek, yanıtlamak:

c. v.! 10b/11, 19b/10

c. v.-di 12b/11, 13a/11, 21b/24, 28a/19, 30a/2, 31b/1, 35b/8, 36b/8, 39a/12, 42a/17, 42b/2, 45b/22, 46a/23, 47a/19, 48a/17, 48b/5, 51a/23, 52a/10, 55a/25

c. v.-diler 41b/11

c. v.-dügi 52b/24

c. v.-meyüp 22a/14

c. v.-üñ! 16b/14, 17a/18, 17b/2, 44b/6

c. v.-üp 16a/23, 43b/8, 44a/19, 51b/6

cevāhir (< Ar. جواهر *cevāhir*) cevherler, değerli taş: 6b/19, 11b/22, 36a/8, 45a/15, 50b/4

c.+den 7a/9, 8a/19

c.+le 32a/13

cevher (< Ar. جوهر *cevher*) 1. yaratılıştan gelen değer, kıymet:

c.+dür 1b/12

2. mücevher, değerli maden:

c.+ler-ile 50b/5

cevherī (< Ar. جوهری *cevher-ī*) değerli taşlardan oluşan: 18b/22

ceviz (< Ar. جوز *cevz*) ceviz: 19b/8

cevr (< Ar. جور *cevr*) haksızlık edip incitme, eziyet, zulüm: 8b/19, 11a/19, 13a/18

c.+ini 4a/13

cevr ėt(d)- incitmek, eziyet etmek: 8b/19

c. ė.-ecek (cevr ėdecek)

cevşen (< Far. جوشن *cevşen*) zincirden yapılma zırh: 4b/10, 6b/1, 15b/19, 21a/23, 23b/18, 27b/2, 28a/1, 28a/11, 30b/18, 37a/21, 49b/12

c.+den 31b/11

c.+üñ 28a/19, 30b/19

cevşen-pūş zırhlı, zırh giymiş: 27a/6

ceyş (< Ar. جيش *ceyş*) asker, ordu: 47b/12

ceyūş (< Ar. جيوش *ceyyūş*) askerler: 14b/7

cezā (< Ar. جزا *cezā*) cezâ, karşılık:

c.+muza 53a/24

cıda (< Moğ. *zıda* Lessing 1049a) kargı, mızrak: 17a/1

cılav (< Moğ. *ciluga* Lessing 1055b) at dizgini, yular: 29a/9, 30b/24, 49a/14, 54a/6

c.+ısı 26a/5, 54a/16

Cidde *ö.a.*(< Ar. جدده *Cidde*) Cidde şehri:

C.+ye 18a/8

ciger (< Far. جكر *ciger*) ciğer, bağır, iç: 52b/3

c.+i 4b/16, 15a/18, 21b/9, 32b/12, 33b/20, 38a/14, 46a/13, 48a/22

c.+inden 19a/10

c.+ine 23a/5, 40a/16

c.+inüñ 40a/13, 49b/5

c.+lere 53b/20

c.+leri 14a/17

c.+üm 11a/18

c.+ümde 34a/7

c.+ümüñ 37b/13

ciger-ḫaste gönlü yaralayan: 13b/3

ciger-sūz bağır yakan, üzücü: 9b/12

cihān (< Far. جهان *cihān*) kâinat, yeryüzü, dünya: 3a/6, 4a/5, 4a/9, 5a/13, 5b/13, 5b/14, 6a/4, 6a/10, 6a/22, 6a/23, 7a/1, 7a/7, 7a/18, 7b/16, 8b/16, 8b/18, 8b/25, 9b/6, 9b/8, 9b/11, 10a/8, 11a/25, 11b/15, 11b/25, 12a/3, 13a/7, 14b/12, 15a/11, 15b/6, 15b/8, 15b/9, 16a/16, 16b/24, 18a/22, 18b/5, 18b/14, 19b/8, 1b/2, 21a/4, 22a/13, 23b/9, 23b/12, 25a/3, 25a/11, 26a/11, 26a/15, 26a/19, 26a/20, 27b/10, 27b/23, 28b/19, 29a/20, 30b/12, 31b/23, 32b/12, 33a/20, 34a/15, 36b/10, 37a/6, 37a/14, 37a/25, 37b/17, 37b/24, 39a/22, 40a/4, 40a/9, 40a/11, 40b/10, 40b/21, 41a/2, 41a/22, 41b/5, 44a/8, 45b/6, 45b/7, 45b/15, 46b/3, 47a/4, 47a/10, 47a/22, 48a/8, 48b/12, 49a/20, 49b/1, 49b/2, 49b/10, 51a/2, 52b/3, 53a/3, 53a/4, 53a/15, 53b/15, 55b/9

c.+ (cihān-dār-ı gürz) 28a/13
c.+ (çerāġ-ı cihān) 3a/4
c.+ (gird-gār-ı cihān) 21a/14, 34a/6, 44b/3, 53a/9
c.+ (ḫüdā-yı cihān) 23a/8, 42a/19
c.+ (kār-ı cihān) 2b/5, 2b/5
c.+ (kār-zār-ı cihān) 4a/1
c.+ (ketḫüdā-yı cihān) 15a/6
c.+ (pehlevān-ı cihān) 34b/21, 35b/1, 37a/16, 42b/23
c.+ (şāh-ı cihān) 12b/11, 21b/23, 23a/18, 24b/4, 37a/9, 54a/13, 54a/23
c.+ (şehriyār-ı cihān) 24b/14
c.+ (tāc-ı cihān) 23b/18
c.+a 4b/7, 7a/16, 8b/21, 9b/25, 10a/11, 15a/11, 15b/10, 16a/3, 17b/7, 33a/5, 34b/15, 37a/11, 37a/14, 43b/21, 53a/17
c.+a (ser-efrāz-ı cihān) 50b/11
c.+a (şāh-ı cihān) 50a/5, 54a/1
c.+a (şehriyār-ı cihān) 20a/9
c.+da 2a/6, 3a/24, 4a/9, 4b/3, 4b/4, 7a/12, 8a/24, 16b/3, 19a/3, 20b/1, 25b/17, 27a/21, 33b/11, 35b/1, 35b/18, 37b/5, 38a/22, 40a/18, 43a/14, 43a/17, 43b/6, 45a/24, 45b/18, 48b/21, 49a/15, 49a/20, 50a/4, 50a/25, 51a/25, 54a/21, 54b/3
c.+dan 19b/25, 22a/20, 34a/2, 42a/15
c.+dan (şāh-ı cihān) 49b/21
c.+ı 2b/18, 3a/2, 3a/7, 3a/13, 4a/21, 5b/9, 7a/15, 11b/18, 12a/2, 12a/13, 12b/24, 13a/19, 15a/4, 15a/20, 15a/23, 15a/25, 15b/10, 15b/16, 15b/20, 19a/12, 19b/20, 20b/2, 25a/9, 25b/12, 26b/14, 27b/17, 28b/19, 33a/12, 36a/10, 38a/12, 39a/4, 40b/17, 43a/4, 43b/20, 44b/9, 44b/20, 48a/21, 48b/17, 49b/7, 49b/20, 49b/20, 50a/18, 55a/3
c.+ıla (gird-gār-ı cihān) 51b/1
c.+la 11a/1
c.+la (şāh-ı cihān) 50a/10
c.+un (pehlevān-ı cihān) 41b/23
c.+uñ 3a/23, 4a/23, 5a/9, 5b/17, 6a/18, 7a/13, 8a/7, 9b/5, 10a/9, 12b/20, 19b/8, 20b/18, 23b/10, 30a/17, 32a/14, 34a/9, 34a/16, 41b/20, 46b/7, 49a/16, 49a/17, 51b/1, 53a/12, 53a/20, 54b/23
c.+uñ (gird-gār-ı cihān) 2a/12
c.+uñ (pehlevān-ı cihān) 26b/24
c.+uñ (şāh-ı cihān) 48a/12
cihān-āferīn Allah, cihânı yaratan: bk.
cihān-āferīnende 7a/17, 29b/5, 42b/21
c.+ (selām-ı cihān-āferīn) 42a/14
c.+e 5b/7, 15b/13
c.+üñ 2b/11, 18b/19, 29a/21, 31b/19

cihān-āferīnende bk. *cihān-āferīn*

c.+si 3a/3

cihān-baḫş cihânı bahşeden: 28a/21

c.+ (Gürşāsb-ı cihān-baḫş) 27a, 31b

cihān-cūy cihâna hâkim olmak isteyen (hükümdar): 12a/9, 25a/1, 28b/18, 31b/22

c.+a 10a/5

c.+ı 20b/13

cihān-dār cihâna sâhip olan (kimse), pâdişâh: 5b/7, 7a/7, 8b/12, 12a/23, 13a/16, 14a/12, 22a/22, 25a/1, 29a/18, 47b/17, 49a/4

c.+ (cihān-dār-ı perverdigār) 12a/4

c.+ (şāh-ı cihān-dār) 24b/16, 31a/25, 49b/23

c.+ (şenā-yı cihān-dār) 29a/17

c.+a 43a/7

c.+a (şāh-ı cihān-dār) 51a/18

c.+dan 25a/15

c.+dan (şāh-ı cihān-dār) 16a/22

c.+umuz 49a/5

c.+uñ 13a/6, 14a/3, 23b/7, 30a/22, 31b/10, 52a/9

c.+uñ (şāh-ı cihān-dār) 47b/5

c.+uñ (şehriyār-ı cihān-dār) 26a/8

cihān-gīr cihânı zapteden büyük hükümdar, büyük fâtih: 9b/22, 25a/5, 26b/15, 29a/23, 31b/12

c.+lerden 33a/24

c.+üñ (Sām-ı cihān-gīr) 50b/11

c.+üñ (Tūr-ı cihān-gīr) 19a/24

cihān-ketḫüdāy cihânı düzene koyan, hükümdar: 24b/21

cihān-pehlevān yiğit, cesur: 25a/8

cihān-sūz cihânı yakan: 24a/21

cihān-tāb cihânı aydınlatan: 36b/18

cihānā (< Far. جهانا *cihānā*) ey dünya! 22a/18

cihānı ṭut- her tarafa yayılmak, her yeri kaplamak:

c. ṭ.-dı 26b/14, 49b/20

cihāniyān (< Far. جهانيان *cihāniyān*) insanlar, dünyada yaşayan herkes:

c.+ı 1b/2

cilāla- (< Ar. جلاء *cilā'*) parlatmak:

cilā+la-

c.-rdı 5b/4

cinninde cinler alemi: *cinn+inde* 4b/19

cism (< Far. جسم *cism*) 1. varlık, nesne: 28a/25

c.+e 1b/12

2. beden, vücût:

c.+i 28a/25

c.+ine 2b/17, 4a/5, 4b/10

c.+iñüz 20b/6

civān (< Far. جوان *cuvān*) genç, yakışıklı, taze: 7b/18, 12a/22, 23a/11, 28b/22, 34b/21, 39b/13, 40a/19, 54b/10

c.+ (şāh-ı civān) 32a/9

c.+ (Zāl-ı civān) 38a/16

c.+dan 43a/19

c.+dan (pehlevān-ı civān) 36b/9

c.+dı 12a/21

c.+dur 37b/21

civān-merd temiz, asil ve mert yaratılışlı: 15b/24, 42a/14, 54a/2

c.+ler 38b/7

civān ol- gençleşmek:

c. o.-dı 12a/22, 54b/10

civānī (< Far. جوانی *civān-ī*) gençlik, tazelik: 30b/19

civānlıḳ gençlik: *civān+lıḳ* 37b/15

cūş (< Far. جوش *cūş*) coşma, coşkunluk: 8b/7, 10b/23, 18b/5, 20a/18, 24b/16, 29a/4, 30b/22, 39a/1, 43b/4, 47b/12, 48a/15

c.+a 14a/12, 26a/13, 28b/14, 39a/2, 47b/1, 48a/19

cūş ėt(d)- coşmak: bk. *cūşān ol-*

c. ė.-di 18b/5, 47b/12

c. ė.-erdi (cūş ėderdi) 39a/1

c. ė.-üp (cūş ėdüp) 10b/23, 43b/4

cūşa gel- kendinden geçecek kadar coşmak:

c. g.-di 47b/1

c. g.-üp 14a/12, 26a/13, 48a/19

cūşān (< Far. جوشان *cūşān*) coşkun, coşan, kaynayan: 18b/4, 39b/23

c.+dan (deryā-yı cūşān) 33a/11, 53a/14

cūşān ol- bk. *cūş ėt-*

c. o.-dum 39b/23

cūyā (< Far. جویا *cūyā*) arayan, isteyen (kimse):

c.+ydı 33b/13

cübūr (< Far. جبور *cübūr*) kemikten yapılmış mızrak:

c.+la 54a/15

cüft (< Far. جفت *cuft*) çift, eş: 13a/17, 16b/10, 18a/17, 40a/18, 43a/15, 43a/17, 43a/18, 43a/25, 44a/10, 45a/9, 46b/20, 51a/25, 55a/23

c.+den 41a/3

c.+i 8a/23

c.+ine 10a/17, 41a/4, 44b/24

c.+le 43a/14

c.+üm 39a/22, 40a/18, 42b/21, 45b/9

cüft-i betül Hz. Fâtıma'nın kocası, Hz. Ali: 3a/2

cüft ol- eş olmak, evlenmek:

c. o.-a 55a/23

c. o.-mışduḳ 13a/17

cülūs (< Ar. جلوس *culūs*) hükümdârlık tahtına oturma, başa geçme: 6a/20

c.+ (cülūs-ı Ṭahmūrs) 5b/15

cümle (< Ar. جمله *cümle*) tamamı, herkes, her şey: 1b/3, 4a/14, 5a/3, 6a/1, 8b/10, 9b/12, 9b/19, 11a/12, 13b/11, 14a/18, 15b/20, 16b/8, 17b/18, 18a/7, 21a/16, 23b/22, 23b/24, 24a/2, 28b/25, 29a/20, 31a/11, 31a/21, 31b/17, 31b/21, 34b/6, 34b/11, 34b/12,

36b/24, 37b/12, 37b/25, 38b/21, 3a/23, 42b/15, 43a/13, 46a/23, 47a/23, 48a/10, 48a/23, 49a/5, 50b/15, 51b/20, 54b/5, 55a/1, 55a/6, 55a/23

c.+si 43a/6

c.+sin 13b/12

cümleten (< Ar. جملة *cümleten*) hep birlikte, tamamı: 26a/9

cünbān (< Far. جنبان *cunbān*) sallanan, hareket eden: 28a/4

cünbān ol- dalgalanmak, hareket etmek:

c. o.-ur 28a/4

cünbüş (< Far. جنبش *cunbiş*) coşku dolu hareket, kaynaşma: 2a/17, 2a/21

c.+inden 2b/13

cünbüş eyle- hareket etmek, kaynaşmak:

c. e.-yüp 2a/17

cünne (< Ar. جننه *cünne*) kalkan: 47b/23

cüretlü (< Ar. جرأت *cüret*) atılgan, cesaretli: *cüret+lü* 9b/20

cürm (< Ar. جرم *curm*) suç, kabahat: 22b/17

c.+ (cürm-i felek) 4b/10

cüst I (< Far. جست *cust*) arama, araştırma: 53a/6

c.+ile 34b/11

cüst II (< Far. جست *çust*) çabuk, hızlı: 24a/8, 44a/12

cüst ü cū arayıp sorma, araştırma: bk. *cüst ü cūy* 12a/24, 13a/3

cüst ü cūy bk. *cüst ü cū*

c.+dan 10a/16

cüzz (< Ar. جز *cuzz*) parça, kısım:

c.+ (cüzz-i ḫār) 38a/5

çaba (Tietze II/124) gayret, âzim:
ç.+yla 4b/12

çābuḳ (< Far. چابك *çābuḳ*) çabuk, hızlı, becerikli: 38a/23, 54a/17

çadır (*ça:tır* EDPT 403b) çadır: 21b/20, 25b/25, 26a/2, 27b/13
ç.+a 31b/23
ç.+dan 38b/12
ç.+ın 27a/9
ç.+ına 27b/24
ç.+lar 38b/4, 47a/24, 55b/3

çadır-ı ʿanberī sabah aydınlığı: 21b/1

çadır ṭut- çadır kurmak:
ç. ṭ.-mış 25b/25,
ç. ṭ.-up 26a/2, 27b/13

çadırlu çadırda yaşayan: *çadır+lu* 27b/24

çaġ (*ça:ğ* EDPT 403b) vakit, dönem, çağ:
ç.+ında 37b/14

çaġır- (*çakır-* EDPT 410a) çağırmak:
ç.-dı 11b/4
ç.-up 45a/12
ç.-ur 11b/13
ç.-urdı 11b/12

çaġla- (*çağı:la:-* EDPT 408a) düşünmek, tasarlamak, tahmin etmek: *çağı+la-*
ç.-dılar 27a/9
ç.-r 2b/4
ç.-sam 30b/2
ç.-yup 30a/8

çaġrış- (*çığru:ş-* EDPT 410b) bağırmak, seslenmek: *çaġ(ı)r-ış-*
ç.-dılar 39a/7, 40a/21, 54a/18
ç.-ma 4b/19
ç.-urdı 47b/3

çāk (< Far. چاك *çāk*) yırtık, yarık: 4b/14, 21b/1, 22a/16

çāk ėt- yırtmak, yarmak: bk. *çāk eyle-*
ç. ė.-di 4b/14

çāk eyle- bk. *çāk ėt-*
ç. ė.-di 21b/1, 22a/17

çaḳ- (*çak-* EDPT 405b) aksetmek, ışık saçmak:
ç.-up 29a/4, 30a/16

çak çak çarpma sonucu oluşan yansıma sesi: 49b/24

çākerāne (< Far. چاكرانه *çāker-āne*) kölecesine, köle gibi: 39a/11

çākerī (< Far. چاكرى *çāker-ī*) kulluk ile ilgili, kula ait: 25a/4

çaḳır (*çakır* EDPT 409b) çakır doğan denen kuş türü: 5b/21

çāk (< Far. چاك *çāk*) şafak:
ç.+ (çāk-ı ṣubḥ) 27b/20

çāk-ı ṣubḥ şafak vakti: 27b/20

çal- (EDPT 417b) 1. andırmak, benzemek:
ç.-ar 39b/23, 53a/12

2. vurmak, çarpmak, atmak:
ç.-up 4b/14, 12b/25, 31a/2, 45b/12

3. ses çıkarmak:
ç.-ar 40b/15,

ç.-ardı 18a/9
ç.-arlar 55b/8
ç.-dı 45a/21,
ç.-maġa 54b/15
ç.-maġıyla 36a/2
ç.-maḳdan 32b/4
ç.-masından 46b/15
ç.-up 49b/7, 53b/19, 55b/3, 55b/6

çaldur- (*çaltur-* EDPT 419a) çaldırmak, ses çıkartmak: *çal-dur-*
ç.-up 36a/16, 48a/24, 55b/5, 55a/11

çalġu çalgı: *çal-ġu*
ç.+lar-ıla 55b/14
ç.+yladı 52a/9

çalın- (EDPT 421a) çalınmak, seslendirilmek: *çal-ın-*
ç.-dı 6b/15, 15a/7, 25a/16, 25a/24, 30b/4, 30b/9, 32a/12, 43a/13, 44b/20, 54b/13, 55a/17
ç.-up 18b/13, 25a/20, 32a/4, 42b/24, 50a/7
ç.-ur 26a/13, 55b/7, 55b/16
ç.-urdı 18a/9, 28a/5, 47b/3

çalış (EDPT 421a) karşılıklı kılıç vurma, savaşma: *çal-ış*
ç.+da 39b/14

çalış- (EDPT 421b) çalışmak, çaba göstermek:
ç.-dı 6a/17
ç.-maḳdan 30b/25

çalḳan- (*çalkan-* EDPT 420a) sallanmak, çalkalanmak: *çalḳa-n-*
ç.-up 28b/5
ç.-urdı 47b/14

çañ (EDPT 424a) çan: 36a/3, 54a/4
ç.+lar 27a/4, 55b/8
ç.+uñ 38a/12

çapın- (EDPT 398a) hızla hareket etmek, saldırmak, atılmak: *çap-ın-*
ç.-ur 28a/6

çār-pāy (< Far. چارپای *çār-pāy*) dört ayaklı hayvan: 13a/13

çarḫ (< Far. چرخ *çarḫ*) âlem, kâinat, felek: 12a/7, 20a/8, 22a/1, 33a/8, 39a/23, 46a/5, 46a/8
ç.+ (çarḫ-ı dūn) 50b/17
ç.+ (çarḫ-ı gerdān) 23b/2, 33a/7, 36b/16, 37b/22, 44a/1, 52a/24
ç.+ (çarḫ-ı kebūd) 2b/16
ç.+ (çarḫ-ı köhne) 32b/5
ç.+ (çarḫ-ı revān) 49a/8
ç.+ (çarḫ-ı ẓālim) 3b/11
ç.+a 32b/2, 40b/11, 49b/3
ç.+da 42a/9
ç.+dan 27b/21, 37a/11
ç.+uñ 11b/11, 12a/1, 13a/18, 15a/12, 19a/10, 19a/11, 20b/24, 36a/4, 53a/16

çāre (< Far. چاره *çāre*) çâre, kurtuluş yolu, tedbir: 5b/21, 7b/20, 7b/21,

8b/4, 9a/9, 9b/6, 9b/9, 9b/15, 13a/22, 14a/10, 14a/23, 17a/3, 17b/25, 21b/14, 21b/16, 24a/8, 28b/23, 29a/2, 29b/17, 29b/20, 30a/5, 30b/6, 32b/20, 34a/16, 40a/2, 40a/25, 40b/3, 41b/4, 41b/25, 42a/4, 42a/20, 42b/1, 46a/10, 47b/15, 49a/3, 50a/14, 50b/1

ç.+leri 24a/8

ç.+leyin 40b/24

ç.+si 29b/20

ç.+sin 9b/4, 22b/14, 32b/21

çāre-sāz çâre bulan: 8a/8

çāre-sāz ėt(d)- çâre bulmak:

ç. ė.-üp (çāre-sāz ėdüp) 8a/8

çāre bul- halletmek, çözmek: bk. *çāre ėt-, çāre eyle-, çāre ḳıl-, çāre ol-*

ç. b.- dı 32b/20

ç. b.-madılar 9a/9

çāre ėt(d)- bk. *çāre bul-*

ç. ė.-diler 34a/16

ç. ė.-eceksin (çāre ėdeceksin) 7b/20

ç. ė.-üp (çāre ėdüp) 29b/17, 29b/21

ç. ė.-mege 28b/23, 40b/3, 50b/1

ç. ė.-mek 40a/2, 46a/10

ç. ė.-señe 14a/10

çāre eyle- bk. *çāre bul-*

ç. e.! 7b/20, 9b/9, 41b/25, 42a/4, 42a/20

ç. e.-yem 30b/6, 47b/15, 49a/3

ç. e.-üp 9b/6

çāre ḳıl- bk. *çāre bul-*

ç. ḳ.-alar 24a/8

çāre ol- bk. *çāre bul-*

ç. o.-a 42b/1

çāre vü ḥīle düzet- çaresine bakmak, tuzak kurmak: bk. *çāre vü ḥīle ḳıl-*

ç. d.-diler 21b/17

çāre vü ḥīle ḳıl- bk. *çāre vü ḥīle düzet-*

ç. ḳ.-dılar 21b/14

çarḫa (< Far. چرخه *çarḫa*) ordunun ileri birliklerinin düşmana karşı yaptığı hareket:

ç.+ya 27a/12

çarıḳçı (*çaruk* EDPT 428b) çarık yapan veya satan (kimse): *çarıḳ+çı* 24a/3

çarḳap (< Far. چرقب *çarḳap*) altın sırma işlemeli ipek kumaş: 53b/11

çāşnī-gīr (< Far. چاشنیکیر *çāşnī-gīr*) çeşnigir, yemeklerin tadına bakan kişi: 9a/2, 53b/8

ç.+em 8a/10

ç.+i 12a/22

ç.+ler 52a/13

ç.+lerüñ 9a/8

çāşnī-gīrlik(g) çeşnigirlik, aşçıbaşılık: *çāşnī-gīr+lik*

ç.+e (çāşnī-gīrlige) 8a/11

ç.+in (çāşnī-gīrligin) 9a/5

çāşt (< Far. چاشت *çāşt*) kuşluk vakti: 30a/15

çat- (EDPT 402a) yüzünü buruşturmak, öfkelenmek:
ç.-up 10b/24, 22a/6, 40a/14

çatıl- kurulmak, yapılmak: *çat-ıl-*
ç.-mış 35a/14

çatılu kurulu, kurulmuş: *çat-ılu*
ç.+dur 47a/10

çatla- (*çatı:la:-* EDPT 403a) yarılmak, parçalanmak: *çat+la-*
ç.-ya 30b/4

çatuḳ (*çatuk* EDPT 402b) sert ve düşünceli bir ifade ile gerilmiş (yüz, kaş vb.): *çat-uḳ* 21b/9, 38a/16

çavuş (EDPT 399a) askerlerin başı:
ç.+lar 47b/4, 51b/15

çayır (Tietze II/170) çimenlik yer, otlak:
ç.+ın 23a/2

çehār (< Far. چهار *çihār*) dört:
ç.+ı 2a/16

çehār-yār Hz. Muhammed'den sonraki dört halife:
ç.+ (der-faẓilet-i çehār-yār) 3a/1

çehre (< Far. چهره *çehre*) yüz, surat: bk. *çihr* 33b/14
ç.+ (çehre-yi şād-nev) 15b/6
ç.+ler 40b/9, 41b/19
ç.+müz 45b/24
ç.+ñdür 8a/21
ç.+ñüñ 40a/9
ç.+si 39b/24, 41b/4
ç.+sinden 9a/20, 42a/5
ç.+sine 34b/4, 36b/7, 41b/17

çek- (EDPT 413b) 1. çekmek:
ç! 15b/8
ç.-di 5a/10, 8a/17, 12a/22, 12b/6, 12b/22, 18b/7, 20b/3, 29a/9, 29b/12, 32b/7, 34b/14, 52a/3, 54a/8
ç.-di-ki 15a/16
ç.-diler 6a/13, 26b/23, 27a/18, 38b/15, 50b/19, 52a/14
ç.-dügümden 21a/17
ç.-dügüñüzden 37b/20
ç.-düñ 30b/8
ç.-e 9a/7, 9a/23
ç.-ecegüm 49a/23
ç.-em 33b/2, 44a/8
ç.-er 9a/22, 13b/23, 14a/9
ç.-erem 50a/25
ç.-erse 47a/7
ç.-ersem 16b/22
ç.-me 48b/5, 50a/22
ç.-medi 49b/4
ç.-mek 46b/7
ç.-mese 4a/2
ç.-miş 35a/24
ç.-üp 6a/4, 6b/2, 6b/15, 10a/3, 10a/6, 10b/20, 13b/19, 15a/9, 22a/15, 25a/20, 26b/17, 27a/9, 29a/25, 31b/18, 49a/19
2. göndermek, sevketmek (ordu, asker vb.):

ç.-*di* 4b/6, 56a/9
ç.-*düm* 29a/23
ç.-*düñ* 30b/8, 48b/20
ç.-*em* 44b/17
ç.-*esin* 49b/25
ç.-*mek* 37b/11,
ç.-*üp* 36a/6, 48a/18, 51a/4, 55b/1

çekdür- (*çektür-* EDPT 414b) getirtmek, zorla alıkoymak: *çek-dür-*
ç.-*di* 25a/18
ç.-*üp* 24a/12
ç.-*ürdi* 9a/16

çekil- (EDPT 415a) 1. çekilmek, uzaklaşmak: *çek-il-*
ç.-*di* 15a/8
ç.-*miş* 35a/14, 36b/20
ç.-*üp* 18a/22
ç.-*ür* 55b/7

2. sevkedilmek, gönderilmek:
ç.-*di* 19a/14, 21b/2
ç.-*üp* 26b/12

çekiş (*çeküş* EDPT 417a) mücadele, kavga:
ç.+*den* 15b/5

çekiş- (EDPT 417a) mücadele etmek, savaşmak: *çek-iş-*
ç.-*diler* 4b/12
ç.-*mek-ile* 48a/8
ç.-*mekde* 54a/13

çekişik(g) çekişme, savaş: *çekiş-ik* 30b/23
ç.+*den* 20b/17, 6a/22
ç.+*e (çekişige)* 31a/23

çeküç (*çekük* EDPT 415a) çekiç: 11b/12

çemen (*çümgen* EDPT 423a) çimen, yeşillik yer: 42b/9
ç.+ *(serv-i çemen)* 17b/2
ç.+*de* 15b/7, 40a/5
ç.+*in* 23a/2

çenber (< Far. چنبر *çenber*) çember, dâire:
ç.+*i* 20a/23

çenberī (< Far. چنبرى *çenber-ī*) daire şeklinde:
ç.+ *(künbed-i çenberī)* 21b/1

çendān (< Far. چندان *çendān*) hiç: 9a/14

çene (< Far. چنه *çene*) çene:
ç.+sinden 49b/4
ç.+sine 49b/3

çeng (< Far. چنك *çeng*) kanuna benzer telli bir çalgı: 53b/18, 55b/8
ç.+ler 55b/15

çengāl (< Far. چنكال *çengāl*) çengel, pençe: 39a/17, 48a/3
ç.+ı 5a/7
ç.+ın 4b/13

çepçevre bütün çevresi, her tarafı: *çep+çevre* 5b/8

çerāġ (< Far. چراغ *çerāġ*) 1. ışık, alev: 2a/23, 9b/11, 40b/22
ç.+ *(çerāġ-ı cihān)* 3a/4
ç.+*ıdur* 2a/6
ç.+*la* 2b/16

2. yağ kandili, mum, meşale:

ç.+ı 2b/18

çeri (*çerig* EDPT 428b) asker: 4b/6, 4b/10, 4b/11, 4b/22, 5a/3, 5a/5, 5b/16, 8b/10, 8b/11, 11a/1, 11a/9, 11b/16, 12a/14, 14a/14, 14b/10, 15b/21, 17b/8, 17b/9, 19a/14, 21b/6, 21b/11, 22b/2, 22b/8, 22b/20, 23b/17, 24a/4, 25a/6, 25a/21, 25a/22, 25b/7, 25b/11, 26b/3, 26b/11, 27a/5, 27a/9, 27a/13, 27a/15, 27b/17, 27b/22, 28a/2, 28b/5, 28b/15, 28b/20, 29a/1, 29a/23, 29b/19, 30a/24, 30b/4, 30b/8, 30b/12, 31a/13, 31a/22, 32a/14, 32a/21, 35a/4, 35b/25, 36a/22, 37b/11, 37b/23, 47a/24, 47b/1, 47b/2, 47b/10, 47b/14, 47b/19, 48a/4, 48a/18, 48b/20, 51a/4, 55b/1, 55b/6, 56a/9

ç.+den 7a/11, 12b/2, 14a/23, 18b/14, 21a/10, 26b/10, 29b/13

ç.+ile 5a/6

ç.+ler 8b/9, 27a/17

ç.+lerin 21b/3, 26a/1

ç.+mi 12b/10

ç.+nüñ 12a/15, 26a/23, 27a/5, 29a/3, 32a/20, 47b/17

ç.+si 6a/8, 14a/15, 21b/12

ç.+sin 12b/6

ç.+siyle 29a/2, 47a/13

ç.+ye 21b/8, 30a/12, 32b/8

ç.+yi 29b/21, 29b/23, 36a/5, 38a/14, 47b/15, 47b/20

ç.+yle 30a/22

çeri çek- asker göndermek:

ç. ç.-di 4b/6, 56a/9

ç. ç.-düm 29a/23

ç. ç.-düñ 30b/8, 48b/20

ç. ç.- mek 37b/11

ç. ç.-üp 51a/4

çeri düz- asker toplamak, ordu düzenlemek:

ç. d.-üp 28b/20

çerilik(g) askerlik: *çeri+lik*

ç.+le (çeriligle) 19b/7

çerisüz askersiz, ordusuz: *çeri+süz* 16b/6

Çerkes *ö.a.* Kafkasya'nın yerli boylarından biri: 26a/18

Çerkezī *ö.a.* Çerkezler ile ilgili: 53b/10

çeşm (< Far. چشم *çeşm*) göz: 42a/12

ç.+ (çeşm-i ḫurūş) 27a/15

ç.+i 40b/19

ç.+ine 4a/6

çeşm-i āfitāb güzel yüzlü sevgilinin gözü: 51b/13

çeşm-i ḫoros horoz gözü gibi kendinden geçmiş, sarhoş: 55b/6

çeşm-i şīr cennetteki süt çeşmesi: 3a/11

çeşm-i zamān o dönemde yaşayan kimseler: 28b/6

çeşme (< Far. چشمه *çeşme*) çeşme:

ç.+den 52a/25

çetr (< Far. چتر *çetr*) çadır, gölgelik:

ç.+ (çetr-i zı̄bā) 23b/15

ç.+ler 23b/18

çetr dut- çadır kurmak:

ç. d.-dılar 18b/1

çevrin- (*krş. çevür-* EDPT 398b) dönmek, çevresini dolaşmak: *çevür-in-*

ç.-diler 54a/10

çevür- (*çevür-* EDPT 398b) 1. çevirmek, döndürmek:

ç.-di 2b/1, 5b/14

ç.-meyem 49b/23

ç.-üp 18b/7

2. yönetmek:

ç.-di 28a/20

çevziñiş- (*krş. çevrün-/çevrin-* Tietze II/200) dolanmak, kıvrılmak:

ç.-di 50b/19

çığır- (*çığru:-* EDPT 410b) bağırmak, haykırmak: *çıġ+ır-*

ç.-alar 14b/9

ç.-dı 27b/23, 29a/12, 31a/8

ç.-ur 28a/5

çığlıḳ (*çığlık* Tietze II/205) bağırma, feryât: *çıġ+lıḳ* 31b/8

çığlıḳ ḳop- bağırmak, feryât etmek:

ç. ḳ.-dı 31b/8

çığrıḥ (*krş. çığrı:* EDPT 410a) çıkrık, kapı:

ç.+dan 15a/1

çıḳ- (*çık-* EDPT 405b) çıkmak, ayrılmak:

ç.-a 18b/3, 41a/5

ç.-acaḳdur 30b/12

ç.-alar 51b/8

ç.-an 6a/11

ç.-ar 47a/6

ç.-ar-ısa 31a/10

ç.-ardı 8a/15, 10b/13

ç.-arsa 41b/8, 44a/3

ç.-arsız 41b/11

ç.-asın 17b/4

ç.-dı 5a/24, 5b/3, 10a/7, 11b/6, 11b/11, 12a/14, 14a/24, 15b/4, 16a/14, 17a/12, 20a/3, 21b/2, 24b/11, 25a/14, 25a/21, 25b/10, 27a/8, 2a/25, 30b/18, 32a/14, 32b/6, 33a/2, 33b/4, 36b/4, 37b/2, 42b/5, 44a/14, 46b/14, 47a/12, 47a/16, 47b/23, 48a/18, 54a/9, 54b/7, 55b/17

ç.-dılar 8b/8, 12b/15, 17b/5, 17b/12, 21b/4, 22b/2, 47b/10, 55a/12

ç.-duġı 33a/3

ç.-duñ 14a/10

ç.-ınca 3a/3

ç.-maġa 3a/15, 22b/1, 35a/18

ç.-maḳ 5a/24

ç.-mayup 16b/17

ç.-maz 29b/8

ç.-maz-ıdı 23b/15

ç.-sun 25a/18

ç.-up 4a/23, 5a/25, 6b/20, 10a/8, 10b/1, 11b/8, 12b/2, 13b/16, 14a/23, 20b/5, 21a/22, 25b/23, 27a/5, 27a/17, 28a/25, 30a/18, 32a/15, 32b/5, 33b/17, 34a/3, 34a/16, 37a/26, 38a/19, 42b/5, 46a/22, 47a/24, 49a/16, 49b/1, 50a/20, 50b/12, 52b/20, 53a/13, 55b/6, 56a/4

ç.-updur 52b/15, 53a/14

çıḳagel- beklenmeyen anda gelmek: *çıḳ-a gel-*

ç.-di 9a/19, 27a/8, 47b/25, 50a/7, 54a/17

çıḳar- (*çıkar-* EDPT 410b) çıkarmak, ayırmak: *çıḳ-ar-*

ç! 4a/8

ç.-a 26b/14, 45b/16

ç.-am 26b/21, 48a/17

ç.-dı 5b/11, 6b/7, 10b/22, 21a/24, 22a/15, 22b/24, 30a/11, 47a/22

ç.-dılar 8b/24, 15a/8, 32a/7, 54a/4

ç.-sam 11a/10

ç.-up 9a/10, 11b/14, 20b/8, 26b/10, 26b/23, 29b/25, 31b/8

ç.-ur 9a/2

ç.-uram 17a/9

ç.-urlar 52b/20

çıḳayaz- neredeyse ölmek, canı çıkmak: *çıḳ-a yaz-*

ç.-dı 36b/23

çıḳdur- (*çıktur-* EDPT 406b) çıkartmak: *çıḳ-dur-*

ç.-ur 13a/23

çıḳışabil- baş edebilmek, yeterli olmak: *çıḳış-a bil-*

ç.-amazsın 11a/1

çıñır- (*çıñra:-* EDPT 426b) çınlamak, ses çıkartmak: *çıñ+ır-*

ç.-ur 28a/5

çıñraḳ(ġ) (*çıñra:k* EDPT 426b) küçük çan: *çıñ+ra-ḳ*

ç.+ı (çıñraġı) 36a/3

çi…çi (< Far. چه...چه *çi*) hem …hem anlamına gelen bağlaç: 25a/4, 26a/22, 29a/25, 43a/25, 48b/2, 4a/4, 55b/7

çihr bk. *çehre* 22b/12, 24b/17

ç.+ilen 23b/10

ç.+ine 21b/7

çīn I (< Far. چین *çīn*) kırışık, buruşuk: 28a/2

Çīn II *ö.a.* Çin ülkesi: 4a/2, 8b/14, 19a/13, 19a/23, 19b/4, 19b/6, 27b/6, 27b/19, 28b/1, 31b/6, 31b/18, 32a/5

Ç.+ (būt-ārā-yı Çīn) 41b/3

Ç.+ (eyvān-ı Çīn) 55a/6

Ç.+ (ḫāḳān-ı Çīn) 40a/11, 40a/17

Ç.+ (ḥudūd-ı Çīn) 25a/3

Ç.+ (ıḳlīm-i Çīn) 21b/25

Ç.+ (rāh-ı Çīn) 22a/24

Ç.+ (sālār-ı Çīn) 21a/12

Ç.+ (ser-i şāh-ı Çīn) 29b/7

Ç.+ (süvārān-ı Türkān u Çīn) 20a/1

Ç.+ (şehen-şāh-ı Türkān u Çīn) 19a/25

Ç.+de 40a/5

Ç.+den 19b/15, 26b/10

Ç.+e 19a/15

Ç.+e (deryā-yı Çīn) 49b/2

Ç.+üñ 29a/24

Çīnī *ö.a.* Çinlilere ait: 6a/16, 23b/20, 24b/5, 28b/9, 28b/25, 32a/6, 32a/7, 42a/6, 50b/5, 55a/10, 55b/8

çil (*çi:l* EDPT 417b) benekli bir yaban kekliği: 8a/15

çirk (< Far. چرك *çirk*) kir, kötülük:

ç.+i 13a/4

ç.+ini 2b/24

çise (*çise/tise* Tietze II/238) çise, yağmur serpintisi: 14a/18

çiz- (*çız-:* EDPT 432a) çizmek, resmetmek:

ç.-di 12a/10

çizgin- (*krş. çevrün-/çevrin-* Tietze II/200) dönmek, dolaşmak:

ç.-di 47b/21

ç.-üp 53b/20

çoḳ(ġ) (*ço:ğ* EDPT 405a) çok, fazla: 2b/7, 2a/9, 2a/11, 3a/21, 7a/16, 9b/22, 11b/16, 12a/11, 14a/1, 15a/1, 1b/14, 20a/7, 20b/10, 21b/14, 23a/9, 23b/21, 24a/10, 24a/16, 25a/25, 25b/4, 29a/6, 29b/8, 30a/4, 30b/23, 31b/12, 33b/3, 34b/13, 35a/25, 35b/5, 36b/8, 36b/9, 36b/10, 37b/25, 38a/22, 43b/5, 43b/18, 44b/10, 44b/23, 45a/4, 45b/2, 45b/11, 45b/15, 46a/10, 47b/12, 49a/13, 49b/20, 52a/18, 52b/1, 54a/6, 54b/4, 54b/9

ç.+dılar 10a/13

ç.+dur 17a/21, 35a/10

ç.+ın (çoġın) 22b/21

çomaḳ(ġ) (*çomak* EDPT 422b) savaşlarda kullanılan, baş kısmı yuvarlak ve ağır sopa: 4a/2, 15b/19, 27a/15, 27b/21, 49a/10

ç.+dan 24b/9, 31b/11

ç.+ı (çomaġı) 28b/3

ç.+ından 4a/7

ç.+ını (çomaġını) 36b/6, 51b/21

ç.+lar 23b/19

ç.+uñ (çomaġuñ) 49a/11

çör çöp dayanıksız ve gelişi güzel yapılmış, cılız:

ç.+le 7b/23

çöz- (EDPT 432b) çözmek, bozmak:

ç.-diler 55b/3

çözil- çözülmek, açılmak: *çöz-il-*

ç.-üp 15a/7, 47b/3

çü (< Far. چو *çü*) çünkü, ne vakit ki; gibi: bk. *çün* 1b/10, 3a/2, 5b/13, 7a/17, 9b/11, 11a/17, 11b/22, 13a/18, 13b/23, 14a/8, 17b/6,

18a/9, 18a/10, 18a/16, 18b/9, 19a/8, 19a/9, 19b/3, 20b/17, 21a/9, 21a/13, 21a/21, 21b/1, 22a/20, 22b/12, 23b/9, 23b/17, 24a/16, 24b/17, 24b/21, 25a/1, 25a/7, 25a/19, 25b/6, 25b/24, 26a/13, 26a/15, 27b/4, 28a/16, 28b/19, 28b/25, 31a/8, 32b/2, 41a/5, 41b/22, 42a/2, 42a/3, 42a/13, 46b/18, 47a/22, 47b/22, 48b/12, 52a/18, 52a/20, 55b/6

çün bk. *çü* 2a/11, 2a/14, 2a/18, 2a/21, 2a/22, 2a/25, 2b/4, 2b/11, 2b/17, 3a/24, 3b/6, 4a/3, 4a/20, 4a/22, 4a/23, 4b/8, 4b/16, 5a/2, 5a/11, 5a/19, 5a/20, 5b/18, 6a/6, 6a/7, 6a/18, 6a/19, 6b/17, 6b/23, 7a/18, 7b/7, 7b/9, 7b/25, 8a/6, 8a/10, 8a/13, 8a/16, 8a/22, 8b/15, 8b/22, 9a/7, 9a/12, 9a/17, 9b/9, 10a/1, 10a/6, 10a/7, 10a/17, 10b/9, 10b/23, 11a/18, 11b/2, 11b/3, 11b/9, 11b/11, 11b/20, 12a/1, 12a/17, 12a/23, 12a/24, 12b/9, 12b/12, 12b/17, 13a/15, 13b/4, 14a/15, 14a/25, 14b/8, 14b/11, 15a/1, 15a/5, 15a/17, 15a/18, 15b/1, 15b/9, 15b/14, 15b/18, 15b/20, 15b/21, 16a/12, 17a/3, 17a/11, 17a/15, 17b/14, 18a/3, 18a/12, 18a/20, 18a/23, 18a/24, 18b/4, 18b/7, 18b/12, 18b/23, 19a/10, 19a/11, 19a/20, 19a/21, 19b/4, 19b/9, 19b/18, 20a/10, 20a/18, 20b/8, 20b/13, 20b/23, 20b/25, 21a/23, 21b/2, 21b/3, 21b/4, 21b/10, 21b/17, 21b/19, 21b/20, 21b/24, 22b/4, 22b/8, 23a/6, 23a/18, 23a/19, 23a/22, 23a/24, 23b/5, 23b/9, 24a/4, 24a/5, 24a/13, 24b/4, 24b/13, 24b/16, 25a/21, 25b/4, 25b/24, 26a/10, 26a/22, 26b/8, 26b/15, 26b/17, 27a/20, 27b/20, 28a/8, 28a/10, 28a/16, 28a/17, 28b/10, 28b/11, 28b/16, 28b/17, 28b/21, 28b/22, 29a/9, 29a/11, 29b/1, 29b/2, 29b/4, 29b/11, 29b/12, 29b/17, 29b/18, 29b/22, 29b/23, 30a/1, 30a/5, 30a/8, 30a/11, 30a/12, 30a/15, 30b/13, 31a/3, 31a/8, 31a/11, 31b/1, 31b/4, 31b/12, 31b/23, 32a/8, 32a/11, 32a/21, 32b/8, 32b/19, 33a/2, 33a/3, 33a/5, 33a/25, 33b/16, 34a/8, 34a/18, 34a/23, 34b/5, 34b/13, 34b/15, 34b/18, 35a/7, 35a/12, 35a/15, 35a/25, 35b/3, 36a/1, 36a/4, 36a/16, 36a/20, 36a/24, 36a/25, 37a/11, 37a/17, 37a/25, 37b/3, 37b/6, 37b/17, 37b/20, 37b/21, 38a/16, 38a/24, 38b/8, 38b/10, 38b/18, 39a/4, 39a/6, 39a/16, 39a/18, 39a/19, 39b/16, 39b/19, 40a/12, 40a/15, 40b/8, 41a/1,

41a/2, 41a/5, 41a/16, 41b/9, 42a/11, 42b/1, 42b/5, 42b/13, 42b/19, 42b/24, 43a/4, 43a/5, 43a/19, 43b/3, 43b/23, 44a/1, 44a/23, 44b/3, 44b/12, 44b/13, 44b/16, 45a/3, 45a/10, 45a/20, 46a/2, 46a/11, 46b/13, 47a/6, 47a/13, 47a/24, 47a/25, 47b/5, 47b/19, 48a/4, 48a/7, 48a/9, 48a/16, 48a/22, 48a/23, 48a/25, 48b/8, 48b/22, 48b/25, 49a/3, 49a/6, 49a/14, 49a/20, 49a/22, 49b/3, 49b/6, 49b/25, 50a/3, 50a/5, 50a/6, 50a/8, 50a/13, 50a/16, 50a/19, 50a/23, 50a/24, 50b/2, 50b/8, 50b/24, 51a/1, 51a/12, 51a/15, 51a/21, 51a/22, 51b/6, 51b/10, 51b/11, 51b/13, 52a/4, 52a/10, 52a/14, 52a/16, 52b/12, 52b/16, 53a/5, 53a/7, 53b/2, 54a/1, 54b/13, 54b/16, 54b/21, 55a/2, 55b/5, 56a/2

ç.+di 27a/3

çün-kim çünkü: 6a/15, 7a/19, 15a/20, 19a/21

çünki bu yüzden, bu sebeple; ne zaman ki: 4a/2, 4a/3, 8b/18, 19a/3, 20a/17, 20b/2, 20b/12, 22a/25, 22b/12, 26b/13, 28a/21, 29a/17

dād (< Far. داد *dād*) 1. adâlet, doğruluk: 5a/17, 11a/14, 15a/3, 15a/22, 16a/6, 16b/1, 19b/24, 22b/13, 23b/12, 29a/19, 29a/22, 31b/5, 32a/25, 32b/1, 32b/19, 33a/7, 33a/21, 34a/21, 35a/8, 35a/17, 48b/10

d.+ (ẖüdāvend-i dād) 2b/22

d.+ (ẖüsrev-i dād u rāst) 33a/21

d.+a 11b/12, 12a/13, 38a/3, 49a/4

d.+da 7a/25, 11a/12

d.+dan 10a/1

d.+dur 4a/4, 43a/8

d.+ı 37b/24

d.+ından 29a/21

d.+la 5b/17, 12a/16, 31b/7, 33a/5, 33b/4, 37b/1

d.+umı 11a/14

d.+uñuzdan 48b/12

2. bağış, ihsan, yardım: 22b/13

d.+ından 29a/21, 52a/25

3. feryât, figân: 11a/13

dād-ger âdil, insaflı, doğru (kimse): 12b/1, 32a/25, 35b/17, 48b/12

d.+ (dāver-i dād-ger) 23a/3

d.+den (dāver-i dād-ger) 42b/20

d.+e 48b/13

dād-ver adâletli: 37a/26

dād ėt- adâletli davranmak: bk. *dād ḳıl-*

d. ė.-düñ 32b/1

d. ė.-erse 19b/24

dād ėdici affedici, affeden: 32a/25, 35a/17

d. ė+sin 29a/22

dād ḳıl- bk. *dād ėt-*

d. ḳ-an 19b/24

dād u feryād ḳop- feryât etmek, sızlanmak:

d. ḳ.-dı 11a/13

dād vėr- 1. aman vermek, bağışlamak:

d. v.-mez 22b/13, 32b/19

2. adâlet dağıtmak:

d. v.-mekden 11a/14

dādār (< Far. دادار *dād-ār*) adâletli hükümdar:

d.+lar 22b/16

daġ (*ta:ğ* EDPT 463a) dağ: 6b/19

d.+uñ 21b/7

dāġ (< Far. داغ *dāġ*) acı, keder, yara: 21b/13, 23a/5, 40b/21

dāġ-derd dertli, üzüntülü, yanık: 46a/11

dāġ-derd ol- dertli olmak, üzülmek:

d. o.-mış 46a/11

dāġ-ı dil gönül yarası: 22b/20, 24a/17, 34b/16

dağıl- (*krş. tığıl:* EDPT 469b) dağılmak:

d.-maġa 52a/16

Ḍaḥḥāk *ö.a.* Cemşid'in yerini almış olan İran'ın zâlim ve gaddar hükümdarı: 7a/23, 7b/3, 7b/15, 7b/16, 8a/1, 8a/18, 8b/15, 8b/18, 8b/21, 8b/22, 9a/17, 10a/6,

10a/14, 10a/24, 11a/1, 11a/3, 11a/5, 12b/24, 13a/11, 13b/4, 13b/23, 14a/1, 14a/12, 14a/14, 14a/23, 15b/9, 15b/13, 32b/25, 43b/2

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı bed-ẖū) 9a/15

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı bī-dād-ger) 8a/5

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı cādū-perest) 10b/14

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı ejdehā-peyker) 8b/11

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı nā-pāk-dīn) 10a/3

Ḍ.+ (Ḍaḥḥāk-ı Tāzī) 13a/3, 38b/8, 55a/7

Ḍ.+ (eyvān-ı Ḍaḥḥāk) 12b/16

Ḍ.+ (ser-fīrāz-ı Ḍaḥḥāk) 30a/22

Ḍ.+a 8b/10, 8b/13, 9a/21, 9b/10, 9b/21, 10b/7, 13b/16, 16b/23

Ḍ.+dan 10b/5, 14a/19, 15b/12, 47a/4

Ḍ.+ı 14a/22, 15a/10, 15a/13, 15a/15, 15a/24

Ḍ.+mış (toḥm-ı Ḍaḥḥāk) 47b/18

Ḍ.+uñ 8a/9, 8a/25, 8b/3, 8b/25, 10a/16, 10b/16, 10b/25, 11b/14, 12a/2, 12a/5, 12b/24, 13a/12, 13a/16, 13b/5, 14a/17, 14b/5, 15a/19, 48a/15, 51a/16

daḫı (*takı:* EDPT 466a) dahi, bile, ayrıca, de/da bağlacı: *taḳ-ı* 1b/5, 1b/15, 2a/12, 2a/17, 2a/22, 2b/1, 2b/2, 2b/8, 2b/9, 2b/18, 3a/12, 3a/13, 3a/15, 3a/16, 3a/21, 3a/23, 3b/13, 3b/14, 3b/16, 3b/17, 5a/6, 5a/12, 5a/23, 5a/24, 5b/2, 5b/10, 5b/13, 5b/14, 4a/24, 4a/25, 4b/7, 4b/11, 4b/12, 6a/14, 6a/18, 6b/3, 6b/5, 6b/6, 6b/9, 6b/18, 6b/20, 6b/23, 7a/5, 7a/10, 7a/12, 7a/15, 7b/6, 7b/17, 8a/4, 8a/6, 8a/7, 8a/8, 8a/13, 8b/19, 9a/14, 9b/23, 9b/24, 9b/25, 10a/5, 10a/6, 10a/10, 10a/12, 10a/21, 10b/1, 10b/8, 10b/17, 10b/24, 11a/6, 11a/8, 11a/19, 11b/3, 12a/1, 12a/6, 12a/11, 12a/21, 12a/25, 12b/4, 12b/20, 13a/12, 13b/1, 13b/20, 14a/2, 14a/7, 14a/23, 14a/25, 14b/6, 15a/17, 15b/1, 15b/7, 15b/10, 16a/5, 16a/8, 16a/10, 16a/11, 16b/2, 16b/4, 16b/11, 16b/12, 16b/20, 16b/23, 16b/24, 17a/3, 17a/22, 17a/23, 17b/7, 17b/10, 18a/5, 18a/10, 18a/15, 18a/16, 18a/18, 18b/3, 18b/7, 18b/11, 18b/13, 18b/16, 19a/6, 19a/14, 19a/15, 19a/17, 19a/18, 19a/22, 19b/10, 19b/17, 19b/18, 19b/25, 20a/4, 20a/22, 20a/24, 20b/4, 20b/15, 21a/10, 21a/12, 21a/16, 21a/25, 21b/12, 21b/13, 21b/14, 21b/17, 21b/18, 21b/19, 22a/8, 22a/11, 22a/12, 22a/20, 22b/14, 23a/3, 23a/5, 23b/3, 23b/8,

23b/18, 23b/20, 24a/8, 24a/9, 24a/21, 24a/24, 24b/23, 24b/24, 24b/25, 25a/16, 25a/20, 25b/12, 25b/17, 25b/18, 25b/24, 26a/4, 26a/18, 26a/24, 27a/8, 27a/9, 27a/17, 27b/2, 28b/12, 29a/2, 29a/7, 29a/13, 29b/8, 29b/13, 29b/18, 30a/3, 30a/21, 30a/25, 30b/6, 30b/15, 30b/21, 31a/3, 31a/15, 31a/17, 31b/4, 31b/5, 31b/6, 31b/15, 31b/20, 32a/13, 32a/23, 33a/10, 33a/19, 33b/3, 34a/10, 34a/17, 34a/18, 34a/19, 34b/18, 34b/20, 35a/10, 35a/11, 35b/3, 35b/5, 35b/8, 35b/24, 36a/5, 36a/7, 36b/2, 36b/7, 37a/1, 37a/22, 37a/25, 37b/2, 37b/10, 37b/15, 37b/23, 38a/4, 38a/9, 38a/17, 38b/14, 39a/14, 39a/20, 39b/15, 39b/19, 39b/22, 40a/1, 40a/10, 40b/18, 41a/1, 41a/3, 41a/11, 41a/23, 41a/24, 41b/12, 41b/16, 41b/18, 41b/19, 41b/23, 41b/25, 42a/1, 42a/8, 42a/20, 42b/19, 42b/22, 43a/2, 43a/15, 43a/17, 43b/4, 43b/6, 43b/14, 43b/21, 43b/24, 44a/2, 44a/13, 44a/18, 44a/19, 44a/22, 44a/25, 45a/16, 45a/18, 45a/23, 45b/9, 45b/10, 45b/13, 46a/6, 46a/8, 46b/5, 46b/7, 46b/13, 47a/1, 47a/12, 47a/16, 47b/10, 47b/20, 47b/24, 48a/3, 48b/5, 48b/14, 48b/15, 48b/20, 49b/4, 49b/9, 49b/15, 50a/3, 50a/15, 51a/14, 51a/24, 51a/25, 51b/3, 51b/7, 51b/8, 51b/13, 51b/17, 51b/19, 52a/6, 52a/15, 52a/18, 52b/10, 52b/11, 52b/14, 52b/15, 52b/17, 52b/23, 53a/1, 53a/7, 53a/10, 53a/12, 53a/17, 53a/21, 53a/22, 54a/2, 54a/10, 54a/12, 54a/14, 54a/20, 54b/2, 54b/9, 54b/12, 54b/20, 55b/10, 55b/19, 56a/3, 56a/4

dāḫil (< Ar. داخل *daḫil*) iç, içinde bulunan: 34b/11

dā'īm (< Ar. دائم *dā'ım*) devam eden, sürekli: 5a/1, 6a/3, 7b/1, 10a/8, 10a/24, 10b/16, 11a/22, 11a/23, 14a/12, 15b/21, 16a/2, 24b/1, 27b/15, 2b/13, 2b/23, 32b/10, 33b/12, 46a/4

dā'īmā (< Ar. دائما *dā'ımā*) her zaman, devamlı: 19a/24, 33a/19

dā'īre (< Ar. دائره *dā'ıre*) çember biçimindeki şekil: 49b/9

d.+ler 53b/18

dal- (*tal-(d)* EDPT 490b) bir işle meşgul olmak:

d.-up 15a/1

dām (< Far. دام *dām*) tuzak: 3b/16, 9b/2, 16b/19, 34a/21, 46a/9

d.+a 7b/18, 41b/6, 48b/12

d.+ına 2b/12, 26b/15

dām ėt(d)- tuzağa düşürmek:

d. ė.-üp (dām ėdüp) 46a/9

dām ḳur- tuzak kurmak:

d. ḳ.-dı 16b/19

dānā (< Far. دانا *dānā*) âlim, bilgin: 2b/4, 9b/12, 16a/9, 17b/8, 22a/11, 25b/14, 47a/9, 51a/14

d.+ (dānā-yı tüvānā) 34b/13

d.+ (mūbed-i dānā) 10a/6

d.+ydı 9b/21

dāne (< Far. دانه *dāne*) 1. tohum: 46a/23

2. tane, adet, miktar: 41a/9

d.+si 55a/5

dāne dāne tek tek, tane tane: 46b/23

dāniş (< Far. دانش *dāniş*) bilgi, ilim, irfan: 2b/11, 3a/15, 5a/16, 6a/24, 29a/22, 34a/3, 38a/11, 39a/1, 51a/3

d.+de 17a/25

d.+den 16a/21, 38a/10

d.+i 38b/17

d.+ile 13b/12, 17a/20

d.+üñ 2a/14

dāniş-āmūz öğretici, ders verici, bilgin: 26b/18

dāniş-ehl âlimler sınıfı: 38a/10

dañyu ḳal- (*krş. tañ* EDPT 510b) şaşırmak:

d.k.-dı 11b/1

dar (< Far. دار *dār*) ağaç: 43a/11

dār (< Far. دار *dār*) ev, hane, yurt:

d.+ın 22b/16, 32b/24

d.+laruñ 32b/24

d.+umı 48b/23

dār-ı beḳā âhiret:

d. b.+ya 3b/5

dār-ı fenā dünya: 22b/13, 32b/19

d.f.+dan 3b/5

dār u gīr (< Far. داروکیر *dār u gīr*) kavga, savaş, mücadele: 3a/4, 30b/11

dār u gīr eyle- savaşmak, dövüşmek:

d.e.-di 3a/4

ḍarb (< Ar. ضرب *ḍarb*) vurma, vuruş: 6a/25

darpā (< Far. درپا *darpā*) yalnız, tek: 2b/15

darpā eyle- yalnız bırakmak:

d. e.-di 2b/15

daru (*tarığ* EDPT 537b) darı, buğday:

d.+larla 8a/16

dārū (< Far. دارو *dārū*) ilaç: 7a/15

dārü'l-ḫilāfet hilâfet merkezi, başkent:

d.+de 3a/20

dāsitān (< Far. داستان *dāstān*) hikâye, masal, destan: 3a/19, 3b/14, 4a/20, 22a/13, 33b/8, 36b/17, 39a/22, 45a/2, 45a/4, 46a/5, 47a/1, 50a/18

d.+da 34b/19

d.+ı 19b/1

d.+ların 3a/24

d.+um 43a/21

dāsitān-ı dıraḫt yeni destan: 46a/7

dāsitān-ı kühen eski hikâyeler: 4a/20

daʿvāt (< Ar. دعوات *daʿvāt*) duâlar: 6a/5, 6a/8, 12a/20, 12b/25

dāver (< Far. داور *dād-ver*) adâletli, insaflı hükümdar: 32a/25

d.+ (dāver-i dād-ger) 23a/3, 42b/20

d.+ (dāver-i reh-nümūn) 23a/2

dāye (< Far. دایه *dāye*) dadı, çocuk bakıcısı: 10a/5, 33b/19, 35a/10, 35a/24, 35a/24, 37a/2

d.+dür 37a/7

d.+nüñ 35b/13

d.+si 34a/24

d.+yi 10b/21

dāyelıḳ(ġ) bakıcılık: *dāye+lıḳ*

d.+a (dāyelıġa) 35a/6

dāz-ār (< Far. دازار *dāz-ār*) Allah, yaratan: 12a/13

dė- (*tė:-/dė:-* EDPT 433a) demek, söylemek:

d.! 8a/19, 9b/8, 18b/25, 19b/18, 27b/1, 40a/22, 47b/13

d.-di 3a/5, 3b/13, 4a/20, 5a/17, 5b/6, 5b/17, 6a/23, 7a/12, 7a/18, 7a/19, 7b/15, 8a/20, 8a/23, 9b/4, 9b/10, 9b/13, 10b/4, 11a/8, 11a/15, 11a/17, 12a/2, 12a/4, 12a/7, 12b/11, 12b/21, 13b/18, 13b/23, 14a/1, 14a/7, 14b/4, 14b/6, 16a/10, 16a/21, 16b/4, 16b/14, 16b/18, 16b/20, 17a/5, 17a/14, 17a/16, 18a/13, 18a/17, 18a/18, 18b/6, 18b/8, 18b/9, 18b/22, 19a/11, 19a/25, 19b/7, 19b/8, 19b/9, 19b/12, 20a/13, 20b/4, 20b/14, 21a/6, 21a/12, 21b/25, 23a/3, 23b/6, 23b/10, 23b/11, 23b/12, 24b/21, 24b/22, 25a/2, 25a/10, 25a/18, 25b/1, 25b/14, 26a/7, 26b/19, 27b/4, 27b/9, 28a/21, 28a/22, 29b/18, 30a/4, 30a/6, 30a/21, 30b/2, 31b/1, 31b/13, 31b/25, 33a/6, 33a/21, 34a/10, 34b/18, 34b/19, 35a/23, 35b/6, 35b/22, 36b/11, 37b/10, 38a/2, 38a/6, 38a/11, 38b/19, 39a/3, 39a/9, 39a/15, 39a/22, 39b/9, 40a/14, 41a/1, 41a/4, 41b/25, 42a/14, 42a/23, 42b/18, 42b/22, 43a/1, 43a/8, 44a/8, 44a/16, 44a/22, 44b/8, 45a/4, 45a/16, 45a/18, 45b/4, 45b/14, 46a/5, 46a/7, 46a/8, 46a/16, 46a/18, 46a/20, 46a/25, 46b/15, 47a/3, 49b/24, 50a/5, 50a/10, 50a/16, 50b/10, 50b/12, 51a/2, 51a/10, 51b/9, 51b/13, 52a/7, 54b/12, 55a/20, 55b/21, 56a/10

d.-di-ise 20a/17

d.-di-ki 16a/24

d.-diler 6a/14, 9a/11, 9a/25, 10a/14, 11b/7, 13a/6, 15b/22, 22a/22, 24a/10, 24a/14, 24a/15, 24a/19, 27a/16, 34b/21, 37a/13,

40b/7, 41a/11, 41a/14, 41a/16, 50b/12
d.-dügi 2a/5, 51a/15
d.-dügin 1b/16
d.-dügüñ 2b/8
d.-dükleri 2a/1, 30b/9, 44a/6
d.-düklerini 24b/20
d.-düm 36b/24
d.-düñ 48b/21, 53a/6, 53a/17
d.-düñse 24b/22, 24b/23, 25b/1
d.-gil 16b/1, 25b/2, 25b/21, 30a/3, 45a/25, 53a/9
d.-me! 18b/25, 33b/8
d.-medi 7a/18
d.-medüm 43a/22
d.-megüñ 2b/8
d.-mek 13a/19, 41a/14
d.-mekdür 7b/4, 46a/13
d.-meyüp 28a/12
d.-mez 46a/19, 52b/15
d.-mezdi 33b/18, 40b/22
d.-mezler 21b/14
d.-mezlerse 20b/9
d.-mezsek 9b/17
d.-mezsüz 27b/10
d.-miş 3b/5, 10b/14
d.-mişdi 13a/22, 17b/15
d.-mişdür 2a/9, 39b/17
d.-mişler 1b/12, 4a/1
d.-mişse 24b/21
d.-mişsiz 25b/12
d.-r 10a/10, 11b/13, 16b/5, 20b/21, 24b/23, 33b/12
d.-r-ise 34b/11
d.-r-isem 3a/14, 44a/24
d.-r-isen 34b/10
d.-rdi 23a/22
d.-rem 21b/25, 46a/15
d.-rler 12b/8, 6b/9, 6b/14, 16a/5, 30a/25, 30b/1, 47b/10
d.-rler-idi 27b/16, 44a/1
d.-rlerdi 6b/7, 12b/16, 13b/5, 19a/14
d.-rse 8a/13
d.-rsek 9b/17
d.-rsem 16b/21, 17a/20
d.-rseñ 7b/12, 7b/19, 10a/21, 14a/1, 35b/25, 38a/6, 39a/14, 48b/25, 51a/13
d.-rsin 3b/8, 48b/25
d.-rsiz 34b/19, 43a/22, 43a/24
d.-rsüñüz 14a/2
d.-señüz 7a/17
d.-yecek 46a/14
d.-yelüm 25b/20, 55a/24
d.-yem 10b/11, 20a/17, 20b/4, 21a/2, 34a/9, 44a/25
d.-en 38b/24
d.-yesin 26a/17, 36b/20, 38b/22, 41a/24, 41b/2
d.-yesiz 37b/19
d.-yeydüñ 9a/24, 9a/24, 12b/22, 18a/22, 18b/3, 20b/13, 23b/7, 26a/16, 28a/2, 28a/3, 28a/5, 28a/17, 28a/20, 28b/1, 28b/4, 28b/7, 28b/9, 29a/3, 29a/4,

29b/3, 30b/10, 30b/12, 32a/17, 32a/25, 35a/13, 49b/8, 51b/5

d.-yicek 10b/2

d.-yü 7b/4, 7b/19, 8b/12, 9a/16, 10b/15, 11b/5, 13b/10, 17b/2, 17b/19, 18b/21, 25a/18, 25a/19, 29a/11, 30a/2, 33b/20, 36a/15, 39a/24, 41b/16, 44a/12, 44b/18, 45a/22, 45b/17, 47a/8, 47a/14, 48a/1, 48a/17, 51b/15, 51b/18, 53b/5, 55b/11, 55b/12, 56a/11

d.-yüp 4a/16, 7a/1, 9b/13, 21b/16, 28a/23, 30a/21, 35a/24, 45b/11, 52a/9

debūs (< Far. دبوس *debūs*) gürz:

d.+larla 53b/12

ded ü dām etçil ve otçul hayvanlar: 9b/2, 48b/12

dede (*dede:* EDPT 451b) dede, büyük baba: 5a/15, 23b/17

d.+leri 22a/23

d.+m 27b/11, 46a/18

d.+mden 46a/20

d.+müz 33a/13

d.+ñ 33a/19, 33b/2

d.+si 4b/25, 23a/24, 31b/15, 32a/11

d.+si-idi 43b/2

d.+sinden 4a/19

d.+sinüñ 5a/23

def (< Ar. دف *deff*) tef (müzik aleti): 18a/9

defāyin (< Ar. دفاين *defāyin*) hazineler, defineler:

d.+inde 3b/23

deffāf (< Ar. دففاف *deffāf*) tef çalan:

d.+lar 38b/5

defter (< Far. دفتر *defter*) defter:

d.+i 3b/9, 19a/7

d.+ini 56a/1

deg- (*teg- (d-)* EDPT 476a) 1. ulaşmak, erişmek, isabet etmek:

d.-di 4b/9, 31a/7, 34b/3, 35b/19, 37a/5, 38b/17, 42a/16

d.-dügi 15b/2, 40b/11

d.-düm 36b/21, 43a/17

d.-erdi 14a/18, 42b/11

d.-mede 44a/9

d.-medi 30a/6, 51b/6

d.-mek 30a/8

d.-memisin 2b/7

d.-mez 45b/7

d.-mezdi 40a/15

d.-üp 9b/8, 22a/23, 26a/19, 49b/6

2. seçmek, beğenmek, ayırt etmek:

d.-di 5b/20

degdür- isabet ettirmek, eriştirmek: *deg-dür-*

d.-di 42b/4

degil (*tegül (d-)* EDPT 480a) değil olumsuzluk edatı: bk. *degül* 2b/2, 12b/7, 15a/20, 15a/23, 15b/1, 18a/23, 18b/6, 19a/2, 20b/5, 23a/7, 26b/1, 26b/9,

32a/21, 32b/15, 33b/10, 34b/23, 41b/23, 44a/24, 45a/19, 45b/18, 46a/25, 49b/13, 53a/23

d.+di 25b/9, 43b/2

d.+di 27b/6

d.+dür 2a/6, 7b/17, 8b/4, 8b/19, 9b/17, 10b/25, 11a/2, 14a/11, 20b/6, 21a/3, 31b/2, 33a/10, 33b/24, 39a/13, 39a/14, 42b/2, 43b/1, 43b/10, 43b/11, 45b/14, 48b/6, 54b/23, 56a/10

d.+idi 19a/23

d.+se 13a/18

d.+sin 21a/4

d.+üm 39b/24

d.+üz 17a/1, 51a/19

degin (*krş. teg- (d-)* EDPT 476a) kadar, dek, değin: *teg-in* 3b/20, 4a/12, 5a/10, 5b/8, 6a/1, 6a/2, 9a/18, 9a/23, 12a/18, 12b/14, 15a/15, 15a/16, 18a/8, 21b/16, 27a/2, 27a/3, 27b/7, 30a/9, 31a/2, 31a/13, 37a/23, 37a/24, 38a/17, 41b/5, 46b/3, 47a/20, 49a/23, 49b/13, 50a/7, 50b/19, 51a/18, 52a/19, 53a/15, 53b/22, 55b/20

degirmen (*tegirme:n* EDPT 486b) değirmen: *teg-ir-men* 47b/21

degirmi (*tegirme:/tegirmi:(d)* EDPT 486b) yuvarlak: *degir-mi* 23a/25

degirmi yüzlü yuvarlak yüzlü: *degir-mi yüz+lü* 23a/25

degiş- (*tegiş- (d-)* EDPT 487b) değişmek:

d.-üp 29b/23

degme (*tegme: (d-)* EDPT 482a) 1. her, her biri: 16b/24, 17a/21,

2. seçilmiş, beğenilmiş: 25a/10, 37a/19

3. gelişigüzel, rastgele: 17b/14

degşür- (*tegşür- (d-)* EDPT 488a) değiştirmek: *degiş-ür-*

d.-üp 23a/15

degül bk. *degil:* 39a/10, 40a/12

d.+di 8a/12

d.+dük 31a/22

d.+dür 14b/2

d.+em 48b/15

d.+se 35a/21

degür- (*tegür-* EDPT 486a) eriştirmek, ulaştırmak: *deg-ür-*

d.-diler 41a/11

dehlīz (< Far. دهليز *dehlīz*) üstü kapalı, dar geçit; koridor:

d.+inde 32a/4

dehr (< Ar. دهر *dehr*) dünya, cihan, âlem: 2b/17

d.+den 4a/8, 20b/15

dehr-i ḳarañu karanlık, kötü dünya: 2b/17

dehrī (< Ar. دهرى *dehr-ī*) dünyevī, dünya ile ilgili: 15a/22

dek (*teg* EDPT 475a) kadar, değin: 17b/23, 30b/19

del- (*tel- (d-)* EDPT 490b) delmek, parçalamak:

d.-di 47b/22, 49b/12

delālet (< Ar. دلالت *dalālet*) yol gösterme, kılâvuzluk: 2a/2

delālet ėt- yol göstermek: 2a/2

delik(g) (*telük (d-)* EDPT 498a) derin, çukur yer; mağara: *del-ik*

d.+de 15a/18

d.+üñ (deligüñ) 15a/18

delü (*telü* EDPT 491b) deli, çılgın: 27b/10

d.+lerden 39a/19

dem (< Far. دم *dem*) 1. nefes, soluk: 18b/22, 42b/4, 44a/7

d.+ (dem-i ejdehā) 19b/23

d.+inde 6a/9

d.+inden 49a/18

2. zaman, çağ: 7a/5, 21b/25, 22b/15, 32b/23, 49b/6

d.+de 26b/18, 30b/13, 35b/13, 46a/17

d.+inde 44b/11

dem-beste susmuş, sessiz: 8b/1, 43b/2

dem-beste ḳal- susmak, sessiz kalmak: bk. *dem-beste ol-* 43b/2

dem-beste ol- bk. *dem-beste ḳal-* 8b/1

dem-sāz dost, sırdaş:

d.+dı 23b/17

Demāvend *ö.a.* Mazenderân bölgesinde yer alan bir şehir: 9a/23

D.+e 15a/15

D.+e (kūh-ı Demāvend) 15a/14

demren (*temürge:n* EDPT 509b) ok, mızrak vb. şeylerin ucundaki sivri demir:

d.+i 54a/8

demrenlü ucu sivri demirli: *demren+lü* 18b/8, 47b/23, 49b/3

demür (*temir (d-)* EDPT 508b) demir: 9b/23, 15b/18, 25b/5, 48a/3

d.+den 11b/10

d.+e 14a/24

d.+i 5a/18, 5a/19, 6b/1

d.+inden 14a/20

demürci demirci, demir zanâatkârı: *demür+ci* 11a/23, 11b/24, 12a/8

d.+ler 11b/12

d.+lere 12a/8, 12a/13

demürcilik(g) demiri işleme sanatı: *demürci+lik*

d.+i (demürciligi) 5a/19

deñe- (*teñe:- (d-)* EDPT 516a) denemek:

d.-medüm 30a/25

d.-yüp 19b/11

deng (< Far. دنك *deng*) şaşkın, sersem: 54a/9

deñiz (*teñiz (d-)* EDPT 527a) deniz, derya: 3a/7, 26b/24, 27a/18, 28b/5, 29b/15, 30a/18, 47b/14, 49b/1

d.+de 30a/16

d.+den 49a/18, 52b/15

d.+e 29b/22, 30a/15, 31a/5

d.+i 3a/9, 39b/23

d.+ile 6b/22
d.+inde 8b/14, 32a/15
d.+ine 29a/6

deñlü (*deñlü* II EDPT 1084) kadar: 36b/22

dep- (*tep- (d-)* EDPT 435a) 1. yere vurmak:
d.-di 11b/6
2. atını ileri sürmek:
d.-di 29a/2
3. hücum etmek, saldırmak:
d.-di 36b/19, 48a/1

depe (*töpü: (töpö:)* EDPT 436a) 1. baş, kafa:
d.+si 2a/25, 7b/25
d.+sinde 5a/25
d.+sinden 8b/15
d.+sine 28a/24, 31a/12, 39a/25
2. tepe, zirve:
d.+si 35a/13
d.+sine 12b/2

depesi üstine düş- baş aşağı yıkılmak, düşmek:
d. d.-üp 7b/25

depin- tepinmek, çırpınmak: *dep-in-*
d.-üp 34a/13

depre- (*tepre: (d-)* EDPT 443b) kımıldamak, hareket etmek:
d.-yüp 9b/16, 22a/9

depren- kımıldanmak, harekete geçmek: *depre-n-*
d! 44a/25
d.-di 2a/22, 9a/24, 30b/17
d.-e 26a/20
d.-esin 16b/24
d.-meyüp 28b/15
d.-üp 28b/6

depret(d)- hareket ettirmek, sarsmak: *depre-t-*
d.-di 18b/5, 30b/25
d.-emez (depredemez) 29b/15
d.-üp (depredüp) 37b/11, 38b/1, 54a/16
d.-ürler (depredürler) 55b/8

der (< Far. در *der*) kapı: 3a/5

dėr- (*tė:r- (d-)* EDPT 529a) dermek, toplamak:
d.-di 6b/2
d.-diler 4b/18, 40b/5
d.-em 46b/6
d.-enler 40b/7
d.-erlerdi 40b/6
d.-erüz 41b/13
d.-mesinde 23b/21
d.-üp 11b/16, 20a/2, 22b/1, 40b/3

der-beyān hakkında, beyanında: 3a/19, 7a/23
d.+ (der-beyān-ı gerdiş) 2b/14
d.+ (der-beyān-ı ḥayvān) 2b/3
d.+ (der-beyān-ı Sulṭān Maḥmūd) 3b/16
d.+ (der-beyān-ı tevḥīd) 2b/10

der-çāh kuyu içinde: 8a/01

der-faẓilet fazileti hakkında: 3a/01

der-faẕilet-i çehār-yār dört halifenin fazileti hakkında: 3a/01

der-gerdiş dönüşü hakkında: 2b/17, 2b/19

der-gerdiş-i ḳamer ayın dönüşü hakkında: 2b/19

der-gerdiş-i şems güneşin dönüşü hakkında: 2b/17

derd (< Far. درد *derd*) dert, sıkıntı, üzüntü: 2b/13, 11a/19, 11a/24, 15b/10, 18a/23, 21a/17, 22a/20, 22b/4, 22b/5, 24a/20, 46b/5, 50a/2, 53a/18, 53a/20

d.+den 9a/8, 26b/6

d.+e 9b/15, 22b/14, 32b/21, 40a/1, 44a/7

d.+i 39b/18

d.+ile 52a/11

d.+inden 5a/10, 14a/17, 32b/14, 36b/1, 39a/4, 43a/22

d.+ine 9b/13, 22b/6, 55a/23

d.+le 8b/20, 9a/23, 9a/24, 9b/19, 10b/23, 21a/10, 23a/21, 28a/9, 33a/1, 39a/4

d.+üñ 6b/21

d.+üñün 39b/18

derd-i ḥasret hasret üzüntüsü: 32b/13

derd-i ser baş belası: 11a/23

d. s.+le 47a/4

derd-mend dertli, üzüntülü: bk. *derd-nāk* 4b/19

d.+ler 43a/2

d.+leri 44b/10

derd-mend ol- üzülmek:

d. o.-mış 4b/20

derd-mendlik(g) dertli olma hali: *derd-mend+lik*

d.+le (derd-mendligle) 51b/4

derd-nāk bk. *derd-mend* 46b/6

derde uġra- sıkıntısı olmak:

d. u.-dı 44a/7

dere (< Far. دره *derre*) dere, nehir: 47b/14

d.+sinden 49a/16

derece (< Ar. درجه *derece*) kademe, seviye: 40b/18

d.+sine 1b/16

dergāh (< Far. درگاه *der-gāh*) bir büyüğün, büyük bir yerin huzuru; hükümdar katı:

d.+a 15a/8, 36a/23

d.+dan 45b/20

d.+ına 11b/20, 12a/15, 20a/5, 24b/4, 31b/23, 41b/15, 48b/7, 50b/10, 51b/14, 52a/21

d.+ından 11a/13, 11b/11

d.+uñ 4a/14

d.+uñuñ 25a/5

dergāh-ı ʿālī padişah kapısı: 4a/15

dergāh-ı ʿizzet Allah'ın huzuru: 36b/24

deri (*teri: (d-)* EDPT 531a) deri, ten: bk. *derü* 4b/13, 11b/12, 11b/21, 37a/2, 43a/23

d.+den 6b/4

d.+si 15a/16, 30b/4, 45b/19

d.+sin 4a/24, 5b/11

d.+sinden 4a/24, 14b/8

dėril- toplanmak, bir araya getirilmek: *dėr-il-* 8a/20

d.-di 8b/1, 9a/13

d.-diler 7a/1

d.-e 16b/1

d.-ecekdür 8b/6, 37a/12

d.-üp 4b/19, 5a/6, 8b/2, 23a/20, 50a/23, 52a/22

d.-üpdururdı 14a/16

d.-ürdi 32b/10

deriñ (*teriñ (d-)* EDPT 551a) derin: 7b/23

derisin çıḳar- derisini etinden yüzüp çıkarmak:

d. ç.-dı 5b/11

dermān (< Far. درمان *dermān*) şifâ, çare, ilaç: 2b/13, 8b/3, 8b/4, 9a/6, 9b/13, 22b/14, 32b/21, 34a/16, 40a/1, 40a/2, 40a/16, 42a/25, 48a/2, 55a/23

d.+ı 9b/5

d.+ıdur 39b/18

d.+ındadur 31b/17

d.+la 7a/15

d.+uñ 6b/21

dermān bul- çare bulmak:

d. b.-madı 22b/14, 32b/21

d. b.-madılar 8b/3

d. b.-mazdı 34a/16

dermān ėt(d)- halletmek, çözmek: bk. *dermān ḳıl-*

d. ė-medük 40a/2

d. ė-esiz 48a/2

d. ė-üp(dermān ėdüp) 9a/6

dermān ḳıl- bk. *dermān ėt-*

d. ḳ.-a 42a/25

dermān ol- çare olmak:

d. o.-a 40a/16

d. o.-am 55a/23

dėrnek(g) (*tėrne:k (d-)* EDPT 551b) toplantı, eğlence meclisi: *dėr-in-ek*

d.+e (dėrnege) 55b/19

d.+i (dėrnegi) 22b/20

dėrşür- derlemek, toplamak: bk. *dėvşür-* 38a/10

d.-üp 55b/3

d.-ürse 48b/6

derü bk. *deri:*

d.+mi 43b/25

dervīş (< Far. درویش *dervīş*) âlim kişi, Allah dostu: 15b/15

d.+ler 51a/7

d.+lere 33a/16, 44b/23

dervīşāne (< Far. درویشانه *dervīş-āne*) dervîşlere yaraşır biçimde: 4a/15

deryā (< Far. دریا *deryā*) deniz: 2a/23, 28a/16, 32a/4, 44a/6

d.+ (deryā-yı cūşān) 33a/11, 53a/14

d.+ (deryā-yı ḫūn) 28a/16

d.+ (deryā-yı sebz) 47b/1

d.+da 18b/21, 31a/18

deryā-yı ḫūn kan gölü: 28a/16

deryā-yı Çīn *ö.a.* Çin Denizi: 49b/2

deryā-yı Nīl *ö.a.* Nil Nehri: 28a/4, 28b/3, 39b/12

deryā-yı Sind *ö.a.* Hint denizi:
d. S.+e 37a/24

dest (< Far. دست *dest*) el: 11a/11, 29a/18, 33a/14, 35b/23, 42b/6, 42b/6
d.+ile 23b/19

dest-bürd kuvvet, üstünlük: 24a/16, 33a/14

dest-dār elinden tutan, yardım eden: 37a/14

dest-gāh kudret, iktidâr: 5b/25, 8b/16, 16b/9, 20a/9, 27b/12, 31b/4
d.+umuz 31a/22

dest-gīr elden tutan, yardımcı: 3a/11
d.+üñüz 31b/13

dest-gīr ol- yardım etmek:
d. o.-a 3a/11

dest-kār el işinden anlayan, becerikli:
d.+durlar 6b/14

dest-māl el bezi, mendil: 45a/8
d.+lar 53b/11

dest-renc el emeği:
d.+iyle 6b/18

dest-res kuvvet, zenginlik: 37a/1

dest vėr- el vermek, nasip etmek:
d. v.-di 35b/23

destān (< Far. دستان *destān*) destan, büyük manzum hikaye: 8a/3, 8a/4, 35a/25, 38a/23, 40b/6, 48b/8, 50a/5, 50a/8
d.+uñ 53a/3

Destān *ö.a.* Şâhnâme'de yer alan büyük hükümdar Rüstem'in babasının lakabı: bk. *Destān-ı Sām, Destān-ı Sām-süvār* 35b/6, 36a/1, 39a/5, 39a/18, 40b/7, 40b/8, 40b/17, 42b/6, 43a/5, 45b/6, 45b/14, 46b/7, 47a/2, 48a/25, 51a/17, 54b/12, 55b/1, 56a/14
D.+a 41a/16, 42a/9
D.+ı 36a/12
D.+uñ 41a/8, 44a/20, 50b/23

Destān-ı Sām Sâm oğlu Destân: bk. *Destān:* 38a/18, 43a/7, 54a/7
D.+uñ 38b/8, 45a/10

Destān-ı Sām-süvār binici Sâm oğlu Destân bk. *Destān:* 42a/13

Destān-ı zendī Zerdüşt Destân: 35a/24

destān düz- hakkında bir destan söylemek: bk. *destān ėt-*
d. d.-di 35a/25, 47a/2

destān ėt- bk. *destān düz-*
d. ė.-erlerdi 38a/23

deste (< Far. دسته *deste*) deste, demet, tutam: 45a/8

destūr (< Far. دستور *destūr*) izin, müsâade: 21a/1, 44a/9, 45b/11, 51b/16, 53b/25

destūr iste- izin istemek:
d. i.-di 51b/16, 53b/25

destūr ol- izinli olmak:
d. o.-a 44a/9

d. o.-ursa 21a/1

destūr vėr- izin vermek:

d. v.-di 45b/11

deşne (< Far. دشنه *deşne*) hançer: 14b/4, 42b/10

d.+ydi 40b/22

deşt (< Far. دشت *deşt*) çöl, sahrâ, bozkır: 2a/23, 19b/4, 26b/24

d.+i 17a/7, 19b/4

d.+üñ 10b/18, 15a/12

deşt-i nıže-verān mızrak kullanmada hünerli yiğitlerin yetiştiği çöl: 19a/17

deştī (< Far. دشتی *deşt-ī*) çöle ait, çölde yaşayan: 5b/10

devā (< Ar. دوأ *devā'*) çare, tedbir: 34a/16, 37a/4

d.+sı 31b/17

devā ol- çare olmak:

d. o.-madı 34a/16

deve (*teve:/teve:y* EDPT 436a) yük ve binek hayvanı, deve: 15a/9, 50b/5

d.+den 51b/20

d.+ler 18a/19, 18a/24, 36a/19, 38b/4

d.+lere 15b/19, 32a/6

d.+ylen 35a/12

deveci deve bakıcısı: *deve+ci* 44b/19

devir- (*tevir-* EDPT 443b) devirmek, yıkmak:

d.-ür 12b/22

devlet (< Ar. دولت *devlet*) devlet, ülke: 5a/15, 11a/5, 12a/21, 12a/24, 16a/1, 39b/13

d.+ (erbāb-ı devlet) 53b/6

d.+ (erkān-ı devlet) 48a/10

d.+de 13b/20

d.+e 22a/1, 53b/2

d.+i 4a/10

d.+ine 6a/3

d.+üñ 23b/25

d.+üñde 52a/8

d.+üñüñ 50b/16

devlet-nişest devletin sahibi, hükümdar: 4a/23

devletlü nimet ve mutluluğa erişmiş (kimse): *devlet+lü* 51b/24

d.+ (şehriyār-ı devletlü) 13a/17

devr (< Ar. دور *devr*) dönme, dönüş: 2b/19

d.+i 38b/16

d.+ini 4a/12

devr-i felek kader, tâlih: 35a/23

devr-i sipihr felek, baht: bk. *devr ü gerdān-ı sipihr* 25b/13

devr ėt(d)- kendi ekseni etrafında dönmek:

d. ė.-er (devr ėder) 2b/19

devrān (< Ar. دوران *deverān*) kader, talih, baht: 11a/19

d.+uñ 17a/8

dėvşür- bk. *dėrşür-: dėg-şür-* 2b/9, 4b/21

d! 31b/22

d.-di 6b/2, 47a/21

d.-diler 26b/10

d.-diyse 20a/18

d.-üp 5a/16, 5b/7, 6b/6, 25a/6

dėyiş kelâm, söz: *dė-(y)-iş*

d.+lerin 41a/1

dėyivėr- birden söylemek, anlatmak: bk. *dėyüvėr- dė-(y)-i vėr-*

d.-di 30a/20, 36b/15, 47b/7

d.-meñ 41a/6

dėyüvėr- bk. *dėyivėr-*

d.-di 4b/8, 20b/14, 24b/18, 26b/5, 27b/9

d.-diler 3a/23, 17b/18

dıraḫşende (< Far. درخشنده *diraḫşende*) parlayan, ışıklı, nurlu: 18b/21

dıraḫt (< Far. درخت *dıraht*) ağaç: 25b/8, 31a/9, 39a/7

d.+ (bār-dār-ı dıraḫt) 10a/1

d.+ (dāsitān-ı dıraḫt) 46a/7

d.+ (dıraḫt-ı bülend) 40b/2

d.+ (dıraḫt-ı nev-āyīn) 32a/23

dırāz (< Far. دراز *derāz*) uzun: 8b/18, 25b/20, 27b/4

dırāz ḳıl- uzatmak:

d. ḳ.-alum 25b/20

dībā (< Far. دیبا *dībā*) renkli motiflerle süslü ipek kumaş 23b/15, 24b/20, 39b/6

d.+ylan 42a/6

dībā-yı Rūm Anadolu'dan gelen bir tür değerli ipek kumaş: bk. *dībāc* 11b/21, 17b/13

dībāc (< Far. دیباج *dībāc*) bk. *dībā*

d.+la 24b/5

Dicle *ö.a.* Dicle Nehri: 12b/8

dīdār (< Far. دیدار *dīdār*) yüz, çehre: bk. *dīẕār* 43a/2

d.+a 42a/20

d.+da 17a/23

d.+ı 38b/17, 54a/1

d.+ıla 43a/19

d.+ına 32a/11, 53b/12

d.+ından 17a/10, 39a/21, 41a/18, 45b/7, 47a/18, 47a/19, 51a/9, 51b/9

d.+ını 54b/22

d.+uñı 49a/3

d.+uñla 21a/11, 39a/15

d.+uñuza 21a/18

d.+uñuzdan 22a/5

dīdār-ı rūşen güzel, parlak yüz: 41b/5

dīdār-ı rūşen-revān saf ve güzel yüz: 20b/22

diger (< Far. دگر *diger*) başka, öteki:

d.+ (beyt-i diger) 23b/6

dīhīm (< Far. دیهیم *dīhīm*) taç: 8b/13, 15b/4

d.+ (mülk-i dīhīm) 12b/8

d.+inden 26a/3

dīhīm-cū taç isteyen:

d.+ya 16b/13

dȟīm-dār taç sahibi:

d.+ (şāh-ı dȟīm-dār) 37a/13

dihḳān (< Far. دهقان *dih-gān*) çiftçi:

d.+ (dihḳān-ı sālḫūrde) 18a/11

d.+ (dihḳān-ı süḫen-gūy) 30a/6

dihḳān-fārisī Fars çiftçi:

d.+ (şehriyār-ı dihḳān-fārisī) 4a

dihḳān-zāde çiftçi soyundan gelen, çiftçi oğlu: 3a/20

dijem (< Far. دژم *dijem*) 1. öfkeli, saldırgan, kendinden geçmiş: 19b/3, 49a/19

d.+ (ejdehā-yı dijem) 48a/21

d.+ (neheng-i dijem) 18b/22, 49a/22

2. çatık (kaş vb.): 40b/19

dik- (*tik- (d-)* EDPT 476b) 1. bitki yetiştirmek, büyütmek:

d.-diler 42a/7

d.-dük 46a/1

d.-er 15a/11

d.-erseñ 48b/21

d.-esin 20b/24

d.-medi 18a/11

d.-miş 19b/10

d.-üp 31a/10, 40b/2

2. giyilecek veya kullanılacak eşya meydana getirmek:

d.-mesin 6b/5

3. izlemek, takip etmek:

d.-erlerdi 21b/6

4. beklemesi, göz kulak olması için bir şeyin başına koymak:

d.-medük 21b/11

5. dikine duracak biçimde yerleştirmek:

d.-diler 31a/13

diken (*tiken (d-)* EDPT 483b) ucu sivri sert çıkıntı, diken: *tik-ken* 31a/10

d.+durur 5a/13

dikil- dikilmek: *dik-il-*

d.-di 54a/13

dil I (*tıl (d-)* EDPT 489b) 1. dil, konuşma organı: 3a/12, 4a/8, 26a/15, 33b/23, 34a/20, 37b/11, 41b/22, 43a/1, 48b/10

d.+de 42b/16

d.+den 15b/20, 19a/12

d.+e 39b/11, 43a/10, 43a/23

d.+i 12a/16, 19a/25, 25b/24, 49a/24

d.+inde 39b/1, 39b/19

d.+inden 51a/4

d.+ine 20a/16

d.+ini 17a/19, 23b/13, 49b/3, 49b/4

d.+leri 15a/2

d.+lerinde 23a/14

d.+üñe 43b/12

2. lisân: 2a/8, 6a/16, 39a/18, 50b/24

d.+de 42a/23

d.+den 19a/12, 20b/8

d.+e 4a/17, 53b/4

d.+i 2b/3, 4a/5, 20a/11, 21b/20, 25b/24

d.+ile 54b/17

d.+in 41b/10

d.+inde 22a/7

d.+inden 31a/20

d.+lerinde 22b/11

d.+lerle 3b/21, 4a/13

d.+üñi 17a/2

3. anahtar:

d.+i 37b/25

dil II (< Far. دل *dil*) gönül, yürek: 5a/10, 15a/25, 17a/10, 17b/4, 41b/4, 42b/11, 55a/2, 55a/21

d.+de 19a/20

d.+e 43a/23

d.+i 4b/9, 10a/18, 12a/16, 24a/20, 24b/3, 35b/6, 40b/20

d.+ile 51a/17

d.+inde 18a/13

d.+ini 49a/4

d.+le 6a/20, 23a/13, 23a/15

d.+leri 54a/15

d.+ümde 20b/1

d.+ümden 37a/8

d.+üñüzi 22a/4

dil-ārām gönle rahatlık veren, gönlü dinlendiren: 13b/6

dil-dār sevgili:

d.+ını 42a/12

dil-ferā gönlü geniş, sevinçli:

d.+dur 13b/13

dil-firūz gönlü aydınlatan, gönle ferahlık veren: 32b/10, 38a/19, 40b/22

d.+ (bahādır-ı dil-firūz) 56a/13

dil-güftār sözleriyle gönle sevinç veren: 31a/19

dil-güşā iç acıcı, ferahlatıcı: 7b/22, 21b/5, 29a/18, 37a/23

d.+sı 13b/5

dil-ḥaste gönlü yaralı, âşık: 40a/21

d.+ (şāh-ı dil-ḥaste) 22b/23

dil-pehlevānlıḳ yiğit, cesur: 35b/20 *dil-pehlevān+lıḳ*

dil-sitān gönlü alan, gönlü kendine bağlayan: 40b/23

dil-sūzem yürek yakan, ızdırap verici: 32b/10

dil-şād gönlü sevinçle dolu, mutlu: 21b/3, 25a/8, 37a/13

dil-teng gönlü daralmış, sıkıntılı, kederli: 34b/22

dil ėt(d)- konuşmak:

d. ė.-e (dil ėde) 4a/8

dil ṭut- söze uymak, gönülden bağlanmak:

d. ṭ-up 17b/4

dil uzat- haddini aşarak konuşmak:

d. uz-dı 43a/1, 50b/24

dilāver (< Far. دلاور *dil-āver*) yürekli, cesur, kahraman: 3a/4, 10b/20, 16b/24, 18b/25, 19b/13, 30b/6, 41a/3, 51b/12

d.+ (mūbed-i dilāver) 10a/3

d.+ (pehlevān-ı dilāver) 41a/23

d.+ (Sām-ı dilāver) 48a/25

d.+üñ 28a/10

dilber (< Far. دلبر *dil-ber*) gönlü kendine çeken, güzel: 37a/12
d.+i 42b/11
d.+inüñ 19a/6
d.+ler 40b/13

dile getür- anlatmak, ifade etmek:
d. g.-düm 4a/17
d. g.-üp 2a/8

dile- (*tile:- (d-)* EDPT 492a) dilemek, istemek arzulamak: *dil+e-*
d.! 8a/19, 17a/3, 20a/14, 39a/9, 55b/21
d.-di 4b/23, 37a/4, 45b/17, 48a/11
d.-dügi 4a/10
d.-düm 17a/17
d.-düñ 34a/6
d.-medügin 18b/20
d.-mezseñ 2b/23
d.-mezüz 14a/22
d.-r 37a/10
d.-r-idüñ 33b/21
d.-rdi 18b/1, 22a/9
d.-rdüm 20b/2, 32b/2
d.-rem 10b/2, 23a/5, 23a/6, 23a/9
d.-rler 21a/6
d.-rse 7b/2, 17a/7, 18b/20
d.-rseñ 2b/11, 3a/13, 35b/24, 50a/22
d.-rsin 39a/9, 40a/7, 48b/22, 55b/21
d.-rsüñ 19b/20
d.-ye 17a/11
d.-yeler 24a/9
d.-yüp 40a/21

dilek(g) istek, arzu: *dile-k*
d.+e (dilege) 17a/6, 33b/21
d.+i (dilegi) 37a/4, 54b/4
d.+idür (dilegidür) 51b/2
d.+ince (dilegince) 18a/5
d.+inden (dileginden) 13a/15
d.+ine (dilegine) 54b/24
d.+ler 17a/3
d.+ümüzdür (dilegümüzdür) 46a/8
d.+üñ (dilegüñ) 8a/20, 44a/25
d.+üñce (dilegüñce) 19b/20, 49a/5, 55a/1
d.+üñde (dilegüñde) 44a/12, 44b/17
d.+üñden (dilegüñden) 17a/3

dileş- birbirinden dilemek: *dile-ş-*
d.-idururken 26a/1

dilini ṭut- konuşmamak, susmak:
d.üñi ṭ.! 17a/2

dilīr (< Far. دلیر *dilīr*) yürekli, cesur, yiğit (kimse): 7b/3, 8a/4, 8a/13, 10b/24, 11a/7, 20a/7, 23b/1, 26a/22, 26b/2, 26b/8, 27b/22, 28a/7, 28b/25, 30b/1, 32a/18, 32a/21, 33b/19, 33b/22, 33b/23, 34b/17, 37b/21, 42a/24, 44a/3, 47b/18, 54a/21, 54b/1, 55b/4
d.+ (pīl-i dilīr) 28b/5
d.+ (saʿd-ı dilīr) 19a/8

d.+ (şāh-ı dilīr) 14b/8, 28b/18

d.+ (Tūr-ı dilīr) 19b/9

d.+ (Zāl-ı dilīr) 42a/11, 48b/3, 53b/25

d.+e (Sām-ı dilīr) 48a/23

d.+dür 44a/4

d.+lerinüñ 27b/19

d.+üñ (pehlevān-ı dilīr) 48a/3

dilīr ėt- yüreklendirmek, cesaretlendirmek:

d. ė.-mek 8a/13

dilīrlik yiğitlik, kahramanlık: *dilīr+lik* 13a/8, 19a/1, 19a/4

dilīrlik göster- yiğitçe davranmak, kahramanlık göstermek:

d. g.-di 19a/5

dilkü (*tilkü:* EDPT 498b) tilki: 5b/11, 26a/22, 28a/18

dillü güzel söz söyleyen: *dil+lü* 19b/12, 24b/16

dilsüz sessiz, sakin: *dil+süz* 10b/21

dimāġ (< Ar. دماغ *dimāġ*) zihin, akıl:

d.+ı 47a/7

dīn (< Far. دين *dīn*) din, inanç, iman: 2b/22, 9a/17, 11b/13, 15a/3, 21a/3, 29a/19, 39a/18, 42b/22, 43b/1

d.+ (āyīn-i dīn) 13a/5

d.+ (dīn-i Yezdān) 43a/17

d.+ (ḫüdāvend-i dīn) 3a/2

d.+ (rāh-ı dīn) 29b/7

d.+ (sulṭān-ı dīn) 3a/1

d.+de 33a/15

d.+den 38a/20

d.+e 21a/6, 43a/25, 50b/21

d.+i 6a/2

d.+ince 55b/24

d.+ine 34a/6

d.+ini 39a/19

d.+le 33a/6

d.+leriydi 32b/17

d.+üm 22a/6, 33a/8

d.+ümce 18a/17

d.+üme 55a/1

d.+ümüz 17a/1, 24b/1

d.+ümüzde 39a/14

dīn gözle- dine uymak, ibâdet etmek:

d. g.-en 11b/13

d. g.-erdi 9a/17

d. g.-mek 2b/22

din- (*tın- (?d-)* EDPT 514a)sona ermek, durmak:

d.-di 2a/18

dīnār (< Far. دينار *dīnār*) altın liranın dörtte biri değerinde olan eski bir para birimi: 24b/20

dinç (*tınç (d-)* EDPT 516a) sağlıklı: *tın-ç* 6b/12

diñle- (*tınla:- (d-)* EDPT 522a) dinlemek: *tıñ+la-*

d.! 7b/19, 14a/2, 24b/23, 25b/21, 46a/15, 47b/13

d.-di 7b/7, 10a/6, 13b/3, 16b/14, 28b/22, 31b/1, 39a/16

d.-diler 37a/25

d.-mez 53a/11

d.-ñ 39a/12

d.-r 47b/3

d.-ye 46a/7

d.-yeler 4a/11

d.-yüp 25b/22

diñlen- dinlenmek, istirahât etmek: *diñle-n-*

d.-di 50a/7

d.-elüm 11b/14

d.-me! 2a/14, 34b/23, 38a/11

d.-medi 51b/25

d.-medüm 30a/3

d.-mek 55a/16

d.-mekden 7a/6

d.-meyüp 13b/2

d.-mez 2b/18

d.-üp 37a/16, 50a/11

d.-ür 44b/24

dip(b) (*tü:b (d-)* EDPT 434b) dip, alt bölüm:

d.+ine (dibine) 3a/9, 42a/11

dipi (*tüpi:* EDPT 436a) kar fırtınası: 18a/1

dipsüz sonu, dibi görünmeyen: *dip+süz* 12b/12, 15a/17

direfş (< Far. درفش *direfş*) bayrak, sancak: 11b/23, 12b/7, 25b/6, 27a/7, 33a/10, 35a/4, 47b/11, 55b/7

d.+in 49a/10

d.+le 27b/7

d.+lerle 48a/24

direk (*tire:k* EDPT 543b) direk, sütûn: 22b/3

d.+ler 35a/14

direk ol- yükselmek:

d. o.-mış 22b/3

direklü direkleri olan, sütûnlu: *direk+lü* 9a/24

direm (< Far. درم *direm*) dirhem: 15b/18

direng (< Far. درنگ *direng*) gecikme, oyalanma, dinlenme: 6a/10, 19a/2, 28b/13, 44b/3, 48b/11

d.+ (serāy-ı direng) 19b/20

d.+in 53b/15

direng ėt(d)- durup beklemek, oyalanmak:

d. ė.-emezdi 6a/10

diri (*tirig (d-)* EDPT 543b) canlı, sağ, dinç: 34b/23

d.+dür 34b/20

d.+si 3b/17

d.+ydi 4b/3

dirīġ (< Far. دریغ *dirīg*) esirgeme, kıyamama: 7b/1, 33a/10

2. eyvah, yazık: 23a/11

dirīġ eyle- esirgemek, kıyamamak:

d. e.-mezdi 7b/1

diril- 1. dirilmek, yeniden canlanmak: *diri-l-*

d.-di 26a/16

2. yaşamak, ömür sürmek:

d.! 31b/25

d.-e 38a/18

d.-em 38a/2

dirlik(g) (*tiriglik* EDPT 546a) huzur, rahat: 6a/2, 8b/18, 45b/7

d.+i (dirligi) 21a/17, 23a/15

d.+in (dirligin) 6b/6

d.+inden (dirliginden) 2b/2

diş (*tı:ş (d-)* EDPT 557b) diş:

d.+i 41a/5, 42b/13, 44a/4

d.+inüñ 38b/24

d.+iyle 4b/15

d.+le 44a/3

d.+leri 26b/8

dişi (*tişi: (d-)* EDPT 560b) kadın, dişi: 18a/20, 34a/19

ditre- (*titre:- (d-)* EDPT 460a) titremek, korkmak; hareket etmek:

d.-di 11b/5, 25b/22, 46a/12

d.-gi 8b/24

d.-r 34a/2, 51a/11

d.-rsin 9b/1

d.-yüp 10b/5, 28b/2

dīv (< Far. دیو *dīv*) dev, canavar, şeytan: 4b/5, 4b/6, 5a/8, 6a/9, 6a/22, 6b/25, 7a/6, 7a/13, 8a/8, 8a/23, 9b/7, 11a/9, 20b/3, 20b/5, 24a/25, 30a/24, 30b/15, 31b/3, 39b/18, 40a/3, 41b/12, 49b/3

d.+ (dīv-i melʿūn) 5a/4

d.+ (dīv-i nā-pāk) 24a/22

d.+ (dīv-i pelīd) 4b/9, 4b/22, 24b/22

d.+ (dīv-i siyāh) 4b/13

d.+ (sipāh-ı dīv) 5a/6

d.+den 9b/9, 33a/17, 44b/1

d.+e 11b/4

d.+le 5a/9, 9a/15, 30b/16

d.+ler 6a/6, 6a/8, 7a/8, 8b/23, 13a/1, 14a/14, 15a/15, 47b/9, 49b/14

d.+lerden 13b/22, 4b/11

d.+lere 6a/12, 6a/14, 6b/16, 6b/17

d.+leri 6a/5

d.+ler-ile 5a/8

d.+lerinden 47b/7

d.+lerle 4b/4

d.+lerüñ 6a/11, 6b/18, 47b/9

d.+üñ 4b/11, 5a/7, 5b/18, 13a/20

dīv-beççe dev yavrusu: 4b/12, 34a/9

dīv-bend devleri yakalayan, bağlayan:

d.+ (Ṭahmūrş-ı dīv-bend) 5b/15, 26a/16

dīvān I devler: *dīv+ān*

d.+un 47a/4

dīvān II (< Ar. دیوان *dīvān*) büyük meclis: 18b/17, 22b/21, 23a/10, 24b/10, 28a/20, 36b/5, 39a/5, 50a/11

d.+ (aṣḥāb-ı dīvān) 18b/18

d.+ (bār-gāh-ı dīvān) 51a/1

d.+ (erbāb-ı dīvān) 52a/14

d.+a 16b/17, 17a/12, 19b/7, 24b/11, 32b/5, 32b/7, 33a/2, 39a/6

d.+da 25a/17

d.+ına 19b/18, 36b/4, 48a/11, 54a/22

d.+ından 51b/15

dȳān-ḫāne geniş toplanma yeri, salon:

d.+den 9a/19, 11b/6

d.+ye 25a/24

d.+yi 24b/5

dȳān-sālār meclisin başı:

d.+lar 52a/3, 53b/12

dȳān ṭut- meclis düzenlemek:

d. ṭ-ardı 22b/21

dīvāne (< Far. دیوانه *dīvāne*) çılgın, akılsız, âşık: 18b/25, 39a/21, 50a/1

d.+lerüñ 8b/23

dȳāne ol- deliye dönmek:

d. o.-up 39a/21

dīvār (< Far. دیوار *dīvār*) duvar: 6b/17

d.+ına 41b/7

d.+lardan 14a/17

d.+uñ 42a/11

dīvī (< Far. دیوی *dīv-ī*) şeytanî, şeytanla ilgili: 11a/10

diyār (< Far. دیار *diyār*) memleket, ülke:

d.+lara 26b/10

diz (*ti:z (d-)* EDPT 570b) diz:

d.+inüñ 50b/20

dizdār (< Far. دزدار *diz-dār*) kale muhâfızı: 29b/23, 30a/5, 30a/10, 30a/16, 41b/13

d.+a 30a/3

d.+lan 30a/9

dizgin (*tizgin (d-)* EDPT 574b) dizgin: 12b/21, 54a/15

d.+i 39b/11, 47b/24

d.+lerin 47b/16

dizlik (*tizlig* EDPT 575a) dizi korumak için kullanılan savaş aleti: *diz+lik* 6b/1

doġ- (*toğ- (d-)* EDPT 465a) doğmak:

d.-ar 56a/10

d.-dı 9b/22

doġan (*toğan (d-)* EDPT 470b) doğan, bir kuş türü:

d.+larıyla 44a/15

doġru (*toğuru: (d-)* EDPT 473a) 1. doğru, gerçek: *toġur-u* 13a/19, 24a/23, 29a/20, 38a/6

d.+sın 46b/1

2. -e karşı, -e doğru: 18b/5, 29b/9, 42a/10, 47b/16, 49b/3, 54a/17

doġrulıḳ(ġ) doğruluk, dürüstlük: *doġru+lıḳ* 29a/20

d.+dan 43b/7

d.+dayken 45b/24

d.+ı (doğrulığı) 46b/4

d.+la (doğrulığla) 44a/10

doḳın- I (*toḳı- (d-)* EDPT 466b) dokuma yoluyla meydana getirmek: *doḳı-n-*

d.-mış 50b/7
d.-muş 55a/5
doḳın- II (*tokın- (d-)* EDPT 471a) değmek, temas etmek:
d.-maḳ 23b/14
d.-up 54a/9
doḳındur- zarar görmesine neden olmak: *doḳın-dur-*
d.-madı 8a/2
dolaş- (*tolğa:-ş-* EDPT 497a) ilişmek, sarılmak: *dola-ş-*
d.-dılar 19b/15
dost (< Far. دوست dūst) dost, sevgili, yâr: 6b/3, 8a/4, 50b/17, 51a/19
d.+dan 11b/16
d.+dur 41b/15
d.+ı 4a/10, 11b/15, 11b/18
d.+lar 37b/25
d.+uñ 13b/9
dost-āne doştça, dosta yakışır biçimde: 42a/10
dost-kām büyük kadeh:
d.+ı 17b/23
d.+lar 13b/15
dostlıḳ(ġ) dostluk: *dost+lıḳ* 30a/10
d.+da 16b/6
d.+ı (dostlıġı) 40a/20
d.+uñ (dostlıġuñ) 22a/19
dög- (*tö:g- (d-)* EDPT 477b) dövmek, vurmak:
d.-diler 54a/6
d.-e 9a/7, 22b/11
d.-er 6b/11
d.-üp 49a/14
dögil- davul çalmak: *dög-il-*
d.-di 54a/4
d.-üp 26a/12
dök- (*tök- (d-)* EDPT 477a) dökmek, akıtmak:
d.-di 15b/20, 23a/10
d.-diler 31b/11, 42a/7, 51a/1
d.-e 13a/21, 26a/23, 29b/7
d.-eler 12b/3
d.-en 43b/19
d.-erler 26a/25
d.-erse 27b/19
d.-icek 29a/8
d.-mek-ise 31a/23
d.-meñ 31b/9
d.-üp 11b/22, 22b/25, 29b/5, 46a/13
dökil- dökülmek: *dök-il-*
d.-di 49b/12
d.-e 8b/5
d.-en 44a/6
d.-miş 41b/1
d.-ü 45a/9
d.-üp 17b/12, 46b/23
d.-ür 37b/14
d.-ürdi 30a/15
döl döş çoluk çocuk, zürriyet: 44b/1
dölek (*tölek (d-)* EDPT 498a) uslu, ağır başlı: 13b/4
dölen- (*töle:- (d-)* EDPT 492b) huzura kavuşmak, sukûnet bulmak: *döle-n-*

d.-mezdi 35a/3

dön- (*tö:n- (d-)* EDPT 515a) dönmek: *d.!* 18b/9, 41a/13 *d.-di* 6a/11, 8b/8, 8b/13, 10b/9, 10b/24, 12a/21, 18a/23, 18b/23, 20b/12, 20b/13, 24a/7, 28a/11, 29a/14, 29b/2, 29b/22, 30a/19, 30b/10, 32a/9, 32b/8, 36a/6, 36a/10, 36b/7, 37b/4, 38a/18, 41a/6, 41a/22, 41b/9, 41b/24, 42b/6, 44a/2, 44a/20, 45a/6, 45a/22, 45b/5, 46a/25, 46b/22, 46b/25, 55b/7 *d.-diler* 21b/20, 22b/11, 28a/12, 35b/25, 43a/5 *d.-dügi* 20b/12, 32a/12 *d.-düginden* 18b/1 *d.-dügümleyin* 49b/12 *d.-dügümüzde* 21b/11 *d.-dükçe* 20b/24 *d.-düm* 54b/8 *d.-e* 20a/23, 47a/8 *d.-ecek* 22a/25 *d.-em* 37b/20 *d.-er* 2b/14, 6a/19, 18b/20, 22a/1, 22b/12, 44b/3, 53a/19 *d.-erdi* 38a/23 *d.-erseñ* 7b/17 *d.-erüz* 14a/21 *d.-medi* 18a/5 *d.-meginden* 15a/17 *d.-mekden* 2b/13 *d.-meye* 44a/9 *d.-mez* 19a/11, 46a/8 *d.-miş* 45a/6 *d.-mişdi* 29a/9, 49b/2, 55b/15 *d.-mişsiz* 11b/5 *d.-üp* 7b/16, 8b/7, 9b/4, 9b/9, 10a/12, 12a/7, 14a/7, 18b/18, 19a/9, 22a/24, 22b/9, 28a/10, 32b/8, 32b/10, 33a/15, 35b/6, 38a/15, 45a/11, 45b/25, 46a/11, 46a/12, 49a/8, 50b/20, 51b/23, 52b/12

döndür- yöneltmek, çevirmek: *dön-dür-* *d.!* 35a/1 *d.-di* 16a/5, 18b/7, 29a/10, 29b/13, 34a/3, 37b/23, 38b/16, 48a/4, 52a/5 *d.-e* 14a/1, 17a/3 *d.-ecekdür* 25b/24 *d.-esin* 14a/11 *d.-mege* 6a/6 *d.-mez* 19a/1 *d.-mişdi* 29a/7 *d.-mişlerdi* 14a/19 *d.-üp* 3b/4, 7a/11, 7a/19, 8b/9, 18b/3, 24a/17, 29a/10, 33a/11, 34a/10, 40a/13, 40b/1, 43a/25, 47b/16, 55a/3 *d.-ür* 53a/3 *d.-ürsem* 50b/21

dördinci (*törtünç (?dö:rdünç)* EDPT 535b) dördüncü: *dört+inci* 3a/2,

6b/13, 8a/17, 9b/18, 40a/10, 52b/12

dört (*tört (?dö:rd)* EDPT 534a) dört, 4: 2a/18, 6b/24, 27b/15, 27b/17, 49a/25, 50b/8, 53b/10

d.+de 41a/12

dört ayaḳlu hayvan: 51b/20 *dört ayaḳ+lu*

d.+dan 7a/25

döşe- (*töşe:- (d-)* EDPT 561b) 1. bir yeri kaplamak:

d.-di 2a/17

2. sermek, yaymak:

d.! 13b/11

d.-diler 24b/5, 38b/16, 47a/19, 52a/13

d.-mege 55a/13

d.-ñ! 19b/1

d.-yüp 18a/6, 23b/15, 42a/6

döşek(g) (*töşe:k* EDPT 563b) yatak, şilte: *döşe-k* 5b/19, 20b/23, 50b/8

d.+den 51b/20

d.+i (döşegi) 23a/9

d.+ini (döşegini) 13b/11

d.+ler 17b/14

d.+üm (döşegüm) 38a/4

döşen- yayılmak, serilmek: *döşe-n-*

d.-di 2a/19

d.-miş 17b/14

d.-üp 38b/4

d.-ür 20b/9

dövüş (*krş. tö:g- (d-)* EDPT 477a) kavga: *döv-üş*

d.+e 18a/14

döy- (Tietze II/484) dayanmak, katlanmak:

d.-emedi 28a/10

duʿā (< Ar. دعأ duʿā’) duâ, yakarış: 4a/15, 8a/10, 13a/6, 14a/25, 15a/7, 15b/20, 15b/23, 16a/14, 18a/2, 18b/18, 25a/22, 29b/10, 30a/21, 35b/17, 38a/18, 43b/16, 44a/18, 45a/10, 47b/4, 48a/11, 48b/9, 51b/16, 52a/17, 55a/17, 55b/12

d.+dan 12a/3

d.+dur 4a/8

d.+lar 36a/9, 51a/18

d.+muzdan 50b/17

d.+ñı 42a/18

d.+sından 54a/1

d.+yla 36a/14

duʿā ėt(d)- dua etmek, yalvarmak: bk. *duʿā eyle-, duʿā ḳıl-*

d. ė.-erdi (duʿā ėderdi) 47b/4

d. ė.-üp (duʿā ėdüp) 52a/17, 14a/25, 16a/14

duʿā eyle- bk. *duʿā ėt-*

d. e.-di 48a/11, 48b/09, 51b/16, 55a/18

d. e.-diler 13a/6

d. e.-yü 25a/22

duʿā ḳıl- bk. *duʿā ėt-*

d. ḳ.-dı 8a/10

duʿā vü āferīn eyle- duâ ve takdir etmek: bk. *duʿā vü āferīn ḳıl-*

d. e.-di 55b/12

duʿā vü āferīn ḳıl- bk. *duʿā vü āferīn eyle-*

d. ḳ.-dı 30a/21

duʿā vü ṣenā eyle- övmek, methetmek:

d. e.-diler 15a/7

d. e.-yem 38a/18

duʿācı şükredici, dua eden: *duʿā+cı*

d.+sı 4a/2

dūçār (< Far. دوجار *dūçār*) tutulmuş, yakalanmış: 34b/24

dūd (< Far. دود *dūde*) 1. duman: 30a/18

d.+dur 2b/16

2. soy, kabile, aile: 5a/8

dūd-ı ādem insan soyu: 5a/8

dudaḳ(ġ) (*todaḳ* Räsänen 491) dudak, ağız kenarı: 20a/11

d.+ın (dudaġın) 40b/16

d.+ları 53b/10

duḫt (< Far. دخت duḫt) kız: bk. *duḫter* 39b/3

d.+ (duḫt-ı Sīnduḫt) 43a/24

duḫt-ı şekker-bā-senç şeker tartanın kızı, Sînduht'un kızı: 39b/3

duḫter bk. *duḫt*

d.+ (duḫter-i ferḫunde-rāy) 54b/18

d.+ (duḫter-i Mihrāb) 41b/9, 54a/3

d.+ (duḫter-i nām-dār) 42a/13

dūn (< Ar. دون *dūn*) alçak, aşağı, soysuz:

d.+ (çarḫ-ı dūn) 50b/17

d.+e (dünyā-yı dūn) 15b/8

dūr (< Far. دور *dūr*) uzak: 31b/3, 55a/2

dūr ḳal- uzakta olmak, ayrı kalmak:

d. ḳ.-up 55a/2

dūr ol- uzaklaşmak:

d. o.-a 31b/3

dur- I (*tur- (?d-)* EDPT 529b) 1. ayağa kalkmak:

d.-dı 55a/19

d.-duġı 21b/19

2. beklemek:

d.! 30a/3

d.-dı 19a/3, 36b/5

d.-dılar 47a/16

d.-maḳda 53b/7

d.-uram 49b/15

dur- II (*tu:r-* EDPT 530b) yardımcı fiil, ek-fiil:

d.+ur 2a/11, 2b/22, 3a/5, 3a/6, 4a/11, 5a/13, 8a/4, 14b/7, 15a/21, 17a/1, 18a/17, 22b/17, 23b/25, 24a/25, 25a/4, 34b/10, 34b/11, 34b/12, 39a/22, 39a/23, 41a/25, 43a/18, 43a/21, 43a/24, 50b/17, 53a/15

d.+urlar 25b/2, 37b/13, 51a/5

durūġ (< Far. دروغ *durūġ*) yalan: 3a/17

dut- (*tut-* EDPT 451a) 1. tutmak:
d.-a 9a/23, 14a/4, 14a/5, 21a/15
d.-ar 19b/23
d.-ardı 23b/14
d.-arlar 11b/12
d.-arsan 15a/22
d.-arsız 21a/3
d.-aruz 24a/24
d.-dı 5b/13, 19a/21, 21a/20, 22b/20, 23a/3, 23a/16, 23b/24, 28b/2, 40a/13, 44b/13, 44b/21, 50b/9, 51b/25
d.-dılar 20b/14, 24a/7, 26b/24
d.-ma! 9b/6
d.-maḳ 21a/2
d.-mañ! 22a/3
d.-maya 50a/1
d.-mazduḳ 24a/18
d.-uñ! 21a/21, 28b/25
d.-up 19b/1, 30b/17, 42b/6, 47a/19, 4a/13, 4b/14, 7a/18
2. kabul etmek, saymak:
d.-dı 20a/18, 24b/16
d.-up 3a/15
3. saklamak, muhafazâ etmek:
d.-ar-ıdı 13b/5
d.-maḳ 21a/7
d.-up 3a/23
4. kullanmak:
d.-ar 27a/7
d.-arlar 27b/3
d.-maġa 4a/3
d.-up 14a/16

dutuş- kavgaya girişmek: *dut-uş-*
d.-alum 30b/9
d.-maḳ 54a/13

duyur- (*krş. tuy- (d-)* EDPT 567b) ilân etmek: *duy-ur-*
d.-dı 9b/5, 17a/14

duzaḳ(ġ) (*tuzak (?d-)* EDPT 573a) tuzak, hile: 31a/8
d.+a (duzaġa) 35a/11, 41a/14, 7b/21
d.+da 26b/16
d.+ı (duzaġı) 30b/11, 37b/13

duzaḳ ḳur- tuzak kurmak:
d. ḳ.-duñ 31a/8

duzaġa düş- tuzağa düşmek, yakalanmak:
d. d.-er 35a/11
d. d.-di 41a/14

duzaġa düşür- tuzağa düşürmek, yakalamak:
d. d.-em 7b/21

dü (< Far. دو *dū*) iki: 1b/9, 15a/25

dü-reng iki renkli:
d.+ (peleng-i dü-reng) 34a/9

dügün (*tügün (d-)* EDPT 484a) düğün, merasim: 18a/12

düken- (*tüken-* EDPT 484b) tükenmek, bitmek: *tüke-n-*
d.-mez 3a/9

dükkān (< Ar. دققان *dukkān*) dükkân:
d.+ın 47a/21
d.+ına 12a/9
d.+larda 55a/11

dümen (Meninski II/2190) dümen:
d.+i 3a/8

dün (*tün (d-)* EDPT 513a) gece: 10b/14, 14a/13, 29a/25, 44a/14
d.+de 14a/4, 21a/15, 45b/6
d.+den 9b/11, 28a/1
d.+e 23a/23
d.+i 14a/13, 50b/9
d.+üm 10b/14, 16b/8
d.+üñ 44b/19
d.+üñe 13b/18

dün gün gece gündüz: bk. *dün ü gün, dün ü gündüz* 10b/3, 10b/19, 10b/22, 13a/22, 13b/2, 18a/8, 20a/4, 23a/20, 30a/8, 38a/11, 38b/2, 39b/24, 53a/6, 54b/4, 56a/3

dün ü gün bk. *dün gün* 6b/8, 10b/2, 49a/17, 51b/25

dün ü gündüz bk. *dün gün*
d.+dür 53a/3

dündār (< Far. دندار *dündār*) yiğit, savaşçı:
d.+lar 38a/20

dünle geceleyin: *dün+le*
d.+den 7b/22, 7b/24, 41b/15, 44b/16, 52a/21

dünyā (< Ar. دنيا *dunyā*) dünya, yeryüzü, cihân: bk. *dünye* 2a/23, 4a/22, 4b/15, 5a/14, 6b/12, 9b/7, 10b/3, 19b/25, 20b/10, 20b/25, 28b/12, 37b/21, 39b/9, 45b/17, 48a/14
d.+da 2a/13, 2b/12, 2b/12, 7a/13, 8b/14, 11a/14, 15a/16, 16a/2, 16b/18, 19b/18, 20a/24, 34a/14, 37b/6, 48b/13
d.+dan 2b/9, 8a/7, 8b/6, 8b/18, 20b/6, 22a/3, 32b/13, 32b/18, 37b/21
d.+nuñ 43a/16
d.+ya 21a/3, 31a/3
d.+yı 4b/6, 5a/18, 7a/12, 10a/14, 11a/2, 16a/4, 16a/10, 49b/6, 53a/5

dünyā-yı dūn alçak, sefil dünya: 15b/8

dünyā-yı murdār kötü, pis dünya: 5a/12

dünyā-yı fānī ölümlü dünya: 53a/18

dünyā endīşesinden geç- dünya işlerinden vazgeçmek:
d. g.-miş 10b/3

dünyāya gel- doğmak:
d. g.-di 31a/3

dünyāyı başına ṭar eyle- başına bela olmak, sıkıntıya sokmak:
d. b.+uma ṭ. e.-di 49b/6

dünye bk. *dünyā*
d.+de 33b/8

düre- (*törü:- (d-)* EDPT 533a) türemek, çoğalmak:
d.-sin 44b/1

düret(d)- yaratmak: *düre-t-*
d.-en (düreden) 18b/20

düredici Allah, yaratan: *düret-ici*
d.+yi 48b/17

düril- (*krş. tür- (d-)* EDPT 530b) katlanmak: *dür-il-*
d.-ürdi 28a/2

dürlü (*törlüg* EDPT 546b) türlü, başka, çeşitli: 2a/9, 3b/13, 8b/2, 10a/9, 10a/13, 12a/11, 12b/20, 12b/25, 16b/4, 16b/8, 16b/12, 18a/13, 19a/22, 19b/16, 23b/3, 24b/24, 25a/25, 29b/1, 31a/3, 33b/9, 33b/9, 35a/9, 38a/9, 38a/20, 39b/19, 40b/4, 41b/12, 41b/25, 43b/4, 43b/5, 44a/22, 46a/10, 50a/24, 50b/4, 50b/7, 52b/14, 53b/4, 54a/6, 54a/11, 55b/8
d.+den 52b/13
d.+ydi 21b/12

dürlü dürlü çeşit çeşit, başka başka: 6b/19, 8a/11, 8a/12, 11b/24, 15a/9, 32a/14, 37a/19, 50b/5, 55a/4, 55b/7

dürr (< Ar. در *durr*) inci: 11b/22, 38b/24, 50b/2

dürr-i ẖisāb sayısız inci: 40b/22, 42b/13

dürr-i ẖoş-āb parlak inci: 55a/5

dürt- (*türt-* EDPT 536b) sirkelemek, sallamak:
d.-di 28a/9, 30b/17

dürūd (< Far. درود *dürūd*) duâ, övme: 43b/18

dürüst (< Far. دروست *durust*) 1. mert, doğru: 2a/14, 2b/21, 12b/22, 24a/8, 35b/6, 46b/6
d.+dür 51a/23

2. düzgün, eğri olmayan, hatasız: 11b/10, 34b/11, 52b/12, 53a/6

3. tam, eksiksiz: 53a/8

dürüst ol- düzene girmek:
d. o.-a 53a/06
d. o.-ur 2b/21, 34b/11

dürüş- (*türüş- (d-)* EDPT 554a) mücadele etmek, uğraşmak, çabalamak:
d.! *15a/20, 15b/8, 50a/19*
d.-di 5b/11, 6a/17, 6b/7
d.-elüm 27a/22
d.-mege 50a/10
d.-mekle 22a/3
d.-üñ! 20b/11

düstūr (< Ar. دستور *dustūr*) kural, kâide:
d.+dur 26a/24

düş (*tü:ş (d-)* EDPT 559a) düş, rüya: 9b/12
d.+de 9a/18, 35a/3, 36b/18
d.+den 35a/11
d.+i 9b/3, 9b/5, 34b/19
d.+ümden 9b/14

düş-vār zor, çetin: 10a/17, 35b/7, 36b/19, 39a/10, 44b/2, 52a/8

düş- (*tüş- (d-)* EDPT 560a) düşmek:
d.-di 8b/23, 31a/4, 33b/24, 34a/4, 36b/17, 40b/12, 41a/14,

44a/24, 45b/22, 46a/2, 49b/9, 54b/10, 54b/17

d.-e 7a/20, 13a/20

d.-er 7b/17, 26b/17, 35a/11, 38b/22, 56a/13

d.-meyeydi 41b/24

d.-miş 29b/16, 34a/25, 41b/23, 47a/5

d.-mişdi 17b/13, 42b/14

d.-se 30a/8

d.-üp 5b/3, 7b/25, 9b/24, 10a/7, 18a/4, 19a/17, 22a/17, 29b/2, 31a/7, 39b/19, 42b/4, 43a/24, 45a/12, 47b/15, 52a/3

düşmān (< Far. دشمان *düşmān*) düşman, hasım: bk. *düşmen*

d.+a 33a/9

d.+dan 33b/2

d.+ıdur 11b/15

düşmen bk. *düşmān* 3a/12, 4b/8, 5a/13, 6b/4, 11a/8, 11b/15, 14a/10, 22b/12, 32b/11, 37b/12, 48a/6, 48b/11, 51a/19

d.+den 11b/18, 37b/23

d.+e 5a/14, 18a/14, 27a/22, 45b/25

d.+i 4a/10, 4b/4, 4b/23, 23b/13, 36b/9, 48b/19

d.+inüñ 6a/3

d.+lerinüñ 33b/20

d.+lerüñ 49a/1, 56a/11

d.+üm 11a/7

d.+üñ 9b/9, 13b/9, 27a/8, 51b/22

d.+üñi 50b/18

düşmenlik(g) düşmanlık, hasımlık: *düşmen+lik* 4b/5, 4b/7, 10a/4

d.+den 35b/9

d.+inden (düşmenliginden) 9b/10

düşür- (*tüşür- (d-)* EDPT 566a) 1. bir durum içinde bırakmak: *düş-ür-*

d.-düñ 52a/10

d.-em 8a/15

d.-ür 53a/5

2. öğretmek:

d.-di 5b/22

3. avlamak, öldürmek:

d.-di 29a/6

d.-em 7b/21

d.-ür 47a/9

dütüz- (*tütüz-* EDPT 463a) tütsülemek, koku vermek için yakmak: *düt-(ü)z-*

d.-eler 15b/7

düz (*tüz (d-)* EDPT 571b) düz: 25b/9

düz- (*tüz- (d-)* EDPT 571b) 1. hazırlamak, meydana getirmek, kurmak:

d.-di 2b/15, 33b/7, 35a/17, 35a/25, 37a/17, 47a/2, 54a/7, 5b/12, 6a/5, 6a/17, 8a/9

d.-diler 12a/10, 17b/24, 27a/9

d.-düm 29b/1

d.-enlerüñ 31b/17

d.-er 46a/7

d.-erem 29b/4

d.-üp 5b/23, 6b/3, 6b/17, 7b/6, 17a/22, 28b/20, 37b/8, 50a/22, 51b/17

2. süslemek, donatmak:

d.-üp 3a/15, 11b/23

düzdür- hazırlatmak: *düz-dür-*

d.-üp 22a/25

düzen (Meninski II/2168) tertip, nizâm: *düz-en*

d.+in 47a/21

düzet(d)- (*düzetmek* Meninski II/2166) hazırlamak, tanzim etmek: *düz-et-*

d.-di 1b/3, 3a/2, 7b/24

d.-diler 21b/17

d.-gil 3b/6

d.-üp (düzedüp) 48b/22

düzetdür- hazırlatmak: *düzet-dür-*

d.-üp 56a/6

düzgün (*düz+gün* Erdal 327-329) doğru biçimde, uygun: *düz-gün* 5a/23

düzin- hazırlanmak, süslenmek: *düz-in-* 46b/16

düzine (*düzine/düzüne* Tietze II/535) düzine: 26a/5, 49b/18

düzil- bir işe girişmek: *düz-il-*

d.-düñüz 25b/4

ė- (*e-/i-* EDPT 2a) i- yardımcı fiili:
ė.-di 5a/1, 6a/1, 6a/3, 6b/9, 7b/5, 7b/12, 9b/20, 11a/22, 15b/17, 20b/7, 30a/15, 30b/20, 31a/19, 31b/19, 38a/25, 42b/7, 43a/21, 49a/1, 49a/24, 4b/3, 52a/2, 53b/12, 55a/6, 55a/11
ė.-sez 51a/19

ebedī (< Far. ابدی *ebedî*) sonsuz: 33b/6, 53a/23

ebr (< Far. ابر *ebr*) bulut: 37a/5

ebr-i bahār bahar bulutu: 37a/5

ebreşīm (< Far. ابرشام *ebreşām*) ipek iplik: 17b/13

ebter (< Far. ابتر *ebter*) eksik, noksan:
e.+dür 52b/17

Ebūbekr *ö.a.* Hz. Ebûbekir: 3a/1

Ebūbekr-i ṣıddıḳ Hz. Ebûbekir'in güvenilir olduğunu gösteren sıfatı: 3a/1
e.+den 2b/25

ebyāt (< Ar. ابيات *ebyāt*) beyitler, manzum sözler:
e.+ları 3b/22

ecel (< Ar. اجل *ecel*) ölüm zamanı: 5a/12, 6a/18, 6a/19, 22b/13, 32b/20, 3b/16, 53a/19
e.+den 22b/14, 32b/23

edeb (< Ar. ادب *edeb*) terbiye, hayâ, utanma: 37b/18
e.+inden 51a/9
e.+le 17b/21

ėdebil- yapabilmek, yapmaya gücü yetmek: *ėt(d)-e bil-*
ė.-dügüñce 3b/12

ėdin- (*ėtin-(ėdin-)* EDPT 61b) edinmek, bir şeyin sahibi olmak: *ėt(d)-in-*
ė.-di 2b/2, 11b/21, 11b/22, 24a/23
ė.-diler 5b/11, 5b/19
ė.-em 44a/10
ė.-mek 3a/12
ė.-miş 17a/15
ė.-üp 3a/17, 5a/19
ė.-ürem 40a/17

ėdivėr- hızlıca, birden yapmak: *ėt(d)-i vėr-*
ė.-di 13b/8
ė.-üñ 9b/14

efāżıl (< Far. افاضل *efāżil*) erdemli kimseler, seçkin kişiler: 3b/21
e.+ı 9b/12

eflāk (< Ar. افلاك *eflāk*) gökler, felekler:
e.+ (ṭabaḳāt-ı eflāk) 43a/10
e.+a 29a/5
e.+ı 2b/15
e.+uñ 44b/5

efser (< Far. افسر *efser*) taç:
e.+i 40a/4
e.+ini 33a/5
e.+üñ 21a/14

efser-i nām-dār yiğitlik tacı: 56a/1

efser-dār taç sahibi, hükümdâr: 17b/20

efsūn (< Far. افسون *efsūn*) büyü, sihir, tılsım: 12a/20, 29b/1, 30a/5, 42b/15

e.+a 12b/4

e.+ıla 33a/4

e.+la 5b/12, 6a/5, 6a/13, 6b/20, 12b/12, 12b/25, 18a/6, 18b/2, 40a/25

efsūn-ger büyücü, büyü yapan (kimse): 6a/8, 18a/3

e.+ (server-i efsūn-ger) 17b/25

efsūn-keşān büyü çeken:

e.+uñ (şāh-ı efsūn-keşān) 18a/1

efsūn ėt(d)- büyü yapmak:

e. ė.-er (efsūn ėder) 29b/1

eg- (EDPT 99b) eğmek, bükmek:

e.-di 46a/8

e.-üp 27b/25, 48b/25

eger (< Far. اگر *eger*) eğer, şâyet: 2a/10, 2a/12, 2b/10, 2b/23, 3a/6, 3a/10, 3a/12, 3a/15, 4a/2, 4a/4, 4a/7, 5b/5, 7b/15, 7b/17, 8a/7, 8a/10, 8b/19, 9b/3, 9b/16, 9b/17, 9b/18, 9b/23, 10a/4, 10a/20, 11a/7, 11a/14, 11a/15, 11a/23, 11a/24, 12b/8, 13a/18, 14a/1, 14a/2, 14a/21, 15a/11, 16b/15, 16b/21, 16b/22, 17a/1, 17a/2, 17a/5, 17a/7, 17a/8, 17a/16, 17a/20, 18b/10, 19b/2, 19b/24, 19b/25, 20a/22, 20b/4, 20b/17, 21a/9, 21b/15, 21b/21, 21b/25, 22a/2, 23a/7, 23a/23, 24a/25, 25b/2, 25b/15, 26a/20, 26a/21, 26b/3, 26b/4, 27b/2, 27b/6, 29b/7, 29b/15, 29b/19, 30a/4, 30b/2, 30b/3, 31a/10, 31a/23, 31a/25, 31b/3, 31b/6, 33a/13, 33b/11, 34a/6, 34a/20, 34b/23, 35a/9, 35a/21, 35b/12, 37a/11, 38a/4, 38a/8, 39b/10, 39b/12, 40a/2, 40a/9, 40a/17, 40a/25, 40b/2, 40b/17, 41a/5, 41a/14, 41a/20, 41a/21, 41b/8, 41b/15, 41b/24, 42b/16, 42b/18, 43a/17, 43b/6, 43b/9, 43b/11, 43b/25, 44a/3, 44a/4, 44a/13, 44a/24, 46a/20, 46a/21, 46b/2, 46b/6, 46b/20, 47a/7, 47b/24, 48b/6, 48b/21, 49a/5, 49a/15, 49b/14, 50a/16, 50b/21, 51a/4, 51a/19, 51a/23, 51b/7, 51b/9, 52b/22, 53a/11, 53a/23, 53a/25, 54b/21, 55b/1, 55b/20

egerçi (< Far. اگرچه *egerçi*) her ne kadar, … ise de: 7a/16, 8a/21, 24a/22, 30b/1, 40a/16, 44a/7, 51a/25, 52a/11

egil- (EDPT 106b) eğilmek: *eg-il-e.-di* 48a/17, 50b/13

eg(i)n (EDPT 109a) sırt, arka:

e.+ine (egnine) 39b/6, 47a/22

egir- (EDPT 113a) kumaşı bükerek iplik haline getirmek:

e.-mesin 6b/4

e.-mişsin 31a/11

egirt- ip haline getirtmek: *egir-t-*

e.-di 5b/19

eglen- (*eğlen-/eglen-* Tietze II/560) 1. oyalanmak, beklemek, vakit geçirmek: *eğle-n-*

e.-diler 52a/23

e.-elüm 28b/21

e.-me! 19b/17, 34b/24, 44a/13

e.-medi 29b/9, 51b/25

e.-mek 12b/20

e.-memek 19b/13

e.-meyüp 36a/21, 51b/13

e.-üp 41a/6

e.-ürdi 23a/21

2. hoşça vakit geçirmek:

e.! 52a/13, 54a/3

egri (EDPT 112a) art niyetli, kötü: 5b/25

egrilik(g) kötülük, fenalık: *egri+lik* 8b/25, 19b/21,41a/20, 46b/1, 46b/4

e.+den 20b/1, 34a/5

e.+e (egrilige) 8b/8, 20b/3

e.+in (egriligin) 45a/19

ehl (< Ar. اهل *ehl*) 1. sahip, mâlik: 3b/22, 11b/11, 33b/11

2. bir yerin, bir topluluğun mensubu olanlar, cemâat:

e.+i 3a/25, 7a/1

e.+inden 51a/1

3. bir işte yetenekli (kimse):

e.+i 14b/12, 15a/22, 16b/4, 19b/16

ehl-i ma'rifet hüner sahipleri, mârifetli kimseler: 3b/22

ehl-i bāzār çarşı veya pazar yerindeki tüccar kimseler: 11b/11

ehl-i naẓar bakan kimseler: 33b/11

Ehnūḫuşī *ö.a.* Şâhnâme'de sanatla uğraşan kimseler: 6b/13

Ehnūz *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 30a/25

Ehrimen *ö.a.* Zerdüştler'in iki tanrısından kötülüğü temsil edeni, şeytan, dev: 4b/11, 13a/9, 20a/20, 27b/16, 34a/6, 34a/7, 37b/12

E.+dür 7a/16

E.+le 46b/20

E.+lerüñ 55a/2

E.+üñ 11b/15

ejdehā (< Far. اژدرها *ejderhā*) ejderha, canavar: bk. *ejderhā* 4a/4, 11a/24, 12a/12, 12b/24, 14a/21, 18b/2, 18b/3, 18b/8, 21a/8, 24a/21, 37a/14, 39b/13, 43b/10, 44a/4, 48a/14, 49a/16, 51b/8

e.+ (dem-i ejdehā) 19b/23

e.+ (ejdehā-yı bed-liḳā) 13a/20

e.+ (ejdehā-yı dijem) 48a/21

e.+ (ejdehā-yı heft-ser) 20b/5

e.+ (ejdehā-yı zişt) 49b/11

e.+dan 25b/19

e.+lara 10b/17

e.+nuñ 8b/15, 11a/12, 12b/19, 13a/19, 15a/5, 47a/4
e.+sı 48b/19
e.+ya 8b/25, 18b/25, 49a/23
e.+yı 15a/8, 18b/9, 47a/9, 50a/12
e.+yla 18b/6

ejdehā-peyker ejderha görünümlü: 8b/11

ejder yüzlü canavar yüzlü, korkutucu görünümlü: 14a/22

ejderhā bk. *ejdehā* 4b/5, 8b/9, 13a/8, 13a/9, 29b/3

ek- (EDPT 100a) (bitki) ekmek, dikmek:
e.-di 25b/14
e.-düñse 20b/4
e.-en 31a/20, 46a/23
e.-mege 5a/22
e.-üp 16a/4
e.-üpdurursın 31a/10

ekābir (< Far. اکابر *ekābir*) ileri gelenler, yüksek mertebe sahipleri: 3b/21
e.+e 11a/6
e.+ler 3a/25
e.+üñ 43b/2

ėki (*ėkki:* EDPT 100b) iki, 2: 2a/6, 2a/20, 2b/9, 2b/19, 2b/21, 3a/3, 4b/11, 4b/14, 5a/7, 5a/25, 7b/4, 8a/21, 8a/24, 8a/25, 8b/16, 8b/24, 9a/2, 9a/3, 9a/5, 9a/7, 9a/19, 10b/16, 10b/19, 11a/25, 11b/10, 12a/6, 12a/18, 12b/1, 13a/16, 13b/21, 14a/5, 14b/1, 14b/7, 16a/7, 16b/3, 16b/12, 19a/21, 19b/3, 19b/18, 20a/12, 20a/17, 20a/20, 20b/14, 20b/15, 20b/18, 21a/13, 21b/4, 21b/5, 21b/12, 21b/13, 21b/18, 22a/20, 22a/24, 23a/4, 24a/6, 24a/6, 24a/16, 24a/18, 24b/1, 24b/8, 24b/17, 24b/18, 24b/21, 24b/22, 25a/6, 25a/8, 25a/9, 25b/2, 25b/9, 25b/17, 25b/21, 26a/17, 26b/1, 26b/5, 26b/12, 27a/2, 27a/10, 27b/20, 28a/6, 28a/12, 28b/5, 28b/6, 28b/7, 28b/16, 28b/20, 29a/4, 29a/7, 29a/24, 29b/6, 30b/9, 30b/12, 30b/14, 30b/16, 30b/19, 30b/21, 30b/24, 31a/13, 31b/19, 33a/11, 35a/5, 35b/7, 35b/16, 37a/6, 38b/23, 39b/3, 40a/8, 40a/24, 40b/19, 40b/20, 41a/9, 41a/12, 41b/21, 42a/14, 42b/6, 42b/9, 43a/2, 44b/4, 44b/9, 44b/19, 45a/16, 45a/23, 46a/14, 48b/2, 48b/9, 48b/24, 49a/24, 49a/25, 50b/19, 52b/10, 52b/15, 53a/1, 53a/16, 53b/7
ė.+si 4b/12, 9a/4, 12a/6, 12a/8, 12a/25, 12b/1, 13b/20, 20b/7, 21b/19, 24a/9, 27a/8, 38b/15, 43a/1, 44b/8, 47a/1, 47a/2, 51b/3, 51b/7, 52b/11
ė.+sini 55b/25

ė.+sünüñ 19a/16

ėki gözi yolda bekle- sabırsızlıkla beklemek:
ė. b.-r 22a/24

ėki yüz iki yüz, 200: 9a/13, 50b/8, 51b/21

ekin (EDPT 109a) ürün, hasat: *ek-in* 49b/14
e.+den 51b/20

ėkinci (*ėkkinç* EDPT 110a) ikinci: *ėki+nci* 15a/24, 51b/13, 55a/23

ėkişer (*ėkkirer* EDPT 115b) ikişer: *ėki+şer* 21b/7

ėkişer ėkişer ikişer ikişer: 21b/11, 43a/15

eksil- (*eksil- (egsül-)* EDPT 117b) eksilmek, azalmak: *egsü-l-*
e.-di 7a/21, 34a/6
e.-megine 45b/25
e.-mesün 16a/21

eksük(g) (*egsük* EDPT 116b) eksik, noksan: *egsü-k* 6b/23, 24a/25, 43b/9, 52b/9, 52b/12, 53a/7, 53a/8, 53a/10, 54b/3
e.+i (eksügi) 33b/16
e.+in (eksügin) 6b/16

eksüklik(g) eksik olma durumu, yokluk, noksanlık: *eksük+lik* 11a/12, 44b/11
e.+den 34a/5
e.+üñ (eksükligüñ) 46b/5

eksüklü engelli, sakat: *eksük+lü* 15b/15

eksüksüz noksansız, tam: *eksük+süz* 12b/10

ekşer (< Ar. اكثر *ekṣer*) genellikle, umûmiyetle: 2a/7

ėl I (*ė:l* EDPT 121b) ülke, memleket, diyâr: 14a/8, 31a/8, 35b/2, 46a/23, 49b/25, 51a/5
ė.+de 16a/16, 23a/4,
ė.+den 6b/22, 13b/2, 34a/11, 38a/20, 39a/9
ė.+dendür 20b/15
ė.+e 6b/22, 9a/11, 11b/18, 13b/2, 14a/8
ė.+i 4a/3, 20b/1, 23b/24
ė.+inde 29a/20
ė.+ine 19b/6, 31a/8, 31b/1
ė.+ini 33a/18, 37b/12
ė.+ler 37b/3
ė.+lerden 9b/12
ė.+lerinden 48a/20
ė.+lerüñ 20b/16
ė.+ümüzde 46b/3
ė.+üñ 56a/10
ė.+üñden 37b/1
ė.+üñe 16a/23

ėl II (*ė:l* EDPT 121b) yabancı, başkası: 10b/11, 13b/20, 15a/4, 21a/2, 44a/4, 44a/11, 51a/11
ė.+de 46b/13, 49b/10, 49b/13
ė.+den 11a/21, 34a/11
ė.+e 33a/16, 34a/10
ė.+üm 49b/17

el (*elig* EDPT 140b) el (vücudun parçası): 3b/7, 4b/23, 5a/18, 6a/4, 6a/25, 6b/23, 8a/16, 8a/18, 9b/17, 10b/25, 11a/15, 12a/10, 12b/21, 14b/5, 16a/1, 16a/23, 17a/10, 18a/6, 22a/1, 22a/13, 25b/10, 26b/8, 29b/10, 29b/12, 30b/2, 30b/16, 31a/1, 32a/10, 33a/18, 34b/1, 34b/7, 39b/8, 46a/12, 48a/2, 48a/3, 49a/14, 49a/20, 54b/16, 55b/25,

e.+de 27a/7, 47b/22

e.+den 8a/19, 30a/10

e.+e 3a/5, 3b/14, 8b/15, 15a/22, 26a/22, 28a/16, 28b/3, 28b/19, 30b/11, 31a/5, 40b/3, 40b/11, 47a/12, 48a/1, 51b/6, 51b/21

e.+i 2b/3, 4a/5, 18a/4, 22b/17, 25a/24, 33a/15, 35b/20, 39b/11, 41b/2, 41b/22, 46a/12, 51a/4

e.+idür 39b/12

e.+in 5b/13, 11b/10, 16a/21, 19a/16, 32a/24, 35a/22, 36a/17, 36b/1, 48b/3, 50a/15, 51a/14, 51b/20

e.+inde 3b/4, 7a/8, 9a/20, 9b/9, 11b/13, 12a/2, 12b/24, 14a/4, 14a/10, 14a/24, 14b/3, 14b/4, 18b/14, 18b/14, 20b/6, 25a/24, 27a/15, 29a/13, 29b/10, 30b/24, 36a/22, 36a/23, 36b/6, 37a/21, 38a/19, 38b/9, 42b/6, 44a/18, 47b/25, 50a/8, 50b/4, 50b/25, 52b/14, 55b/17

e.+indedür 10b/15

e.+inden 9a/9, 15b/9, 22b/16, 35a/12

e.+ine 3b/2, 4a/23, 5b/1, 6b/23, 10a/18, 11b/3, 12b/22, 13b/16, 18b/7, 22a/8, 22a/15, 28a/9, 28a/12, 28a/24, 31a/16, 36a/1, 40b/10, 45b/13, 48a/17, 51a/14, 51b/20, 52a/9, 53b/23, 54a/7, 54a/11

e.+inen 47a/4

e.+ini 5b/18, 6a/24, 9a/22, 10b/19, 14b/8, 15a/16, 33a/12, 45a/22

e.+iyle 5a/9, 11a/16, 19b/10, 29a/13, 45b/12, 49a/6

e.+leri 16b/8

e.+lerin 17b/11

e.+lerinde 26a/25, 27a/6, 41b/10, 52a/23, 53b/11, 53b/20, 55a/13

e.+lerine 13a/4, 54a/5, 54a/14

e.+üm 33a/10

e.+ümde 47b/20

e.+ümdeydi 22a/2

e.+üme 30b/1, 47b/15, 47b/23, 49b/6

e.+ümle 18a/14

e.+ümüzden 13a/17

e.+üñ 12a/3, 19b/23

e.+üñde 10a/4, 10a/5, 11b/7, 13a/16, 35b/11

e.+üñden 3b/10

e.+üñe 2a/14, 11a/3, 44a/14, 47b/16, 49a/3

e.+üñüz 31b/7

e.+üñüzde 41b/16

el alış- birbirinin elini tutmak:

e. a.-dılar 55b/25

el çek- vazgeçmek, bırakmak:

e. ç.-di 29b/12

e. ç.-üp 6a/4

el ele birlikte, beraber: 45b/8

el ele vėr- el ele tutuşmak:

e. v.-dük 45b/8

el getür- dua etmek için el kaldırmak:

e. g.-di 4b/23

el ur- 1. dokunmak, elini sürmek:

e. u.-dı 14b/5, 34b/1, 46a/12

e. u.-dılar 54b/16

e. u.-dum 48a/3, 49a/14

e. u.-up 10b/25, 12b/21, 33a/18

2. başlamak, bir işe girişmek:

e. u.-a 34b/7

e. u.-am 3b/7

e. u.-aydı 49a/20

e. u.-dı 6a/25, 31a/1

e. u.-dıysa 6b/23

e. u.-up 5a/18, 12a/10, 30b/2

e. u.-ursa 22a/1

el uzat- 1.dokunmak, elini sürmek:

e. u.-dı 8a/16, 8a/18, 48a/2

2. zarar vermek, kötülük etmek:

e. u.-duñ 11a/15

el vėr- yardım etmek:

e. v.-meyüp 18a/6

el yu- vazgeçmek:

e. y.-mak 9b/17

ele al- elde etmek, kazanmak:

e. a.-dı 31a/5, 51b/21

e. a.-up 3b/14

e.+ine a.-dı 4a/23

e.+ine a.-up 13b/16

e.+üñe a.-asın 2a/14

e.+üñe a.-up 44a/14

ele getür- elde etmek, yakalamak:

e. g.-e 51b/6

e. g.-elüm 28b/19

e. g.-em 48a/1

e. g.-esiz 40b/3

ele gir- yakalanmak:

e. g.-di 8b/15

eli ayaġı ditre- çok korkmak:

e. d.-di 46a/12

elin eline al- el ele tutuşmak:

e. a.-dı 51a/14

e. a.-up 51b/20

elinden gel- becermek, yapabilmek:

e.+üñden g.-ür 3b/10

ela (*a:la:* EDPT 126a) sarıya çalan kestane rengi, ela: 53b/9

Elānān *ö. a.* Şâhnâme'de geçen yer: 29b/13

elbette (< Ar. البته *el-bette*) şüphesiz, muhakkak, tabiki: 10a/25, 37b/15, 46a/4

Elburz *ö. a.* İran ile Hindistan arasında kalan büyük bir sıra dağı: 4a/3, 10b/2, 15a/4, 34a/11, 34b/2, 35a/2, 36b/19, 44a/11
e.+a (kūh-ı elburz) 10b/3

Elburz-gerd Elburz Dağı'nı dolaşan: 4a/3

èlçi (*èlçi:* EDPT 129a) elçi: *èl+çi* 16b/15, 16b/17, 16b/20, 24a/10, 24b/3, 24b/4, 24b/12, 24b/15, 24b/17, 25a/25, 25b/21, 26a/1, 26a/2, 26a/7, 31b/14, 44a/19, 44b/21, 45a/4, 50b/11, 54b/13
è.+si 20a/4, 20b/12, 44a/17
è.+sin 44b/14
è.+sini 24b/11
è.+ye 20a/19, 24b/24, 25b/1, 44b/17, 45b/11

èlet(d)- (EDPT 132a) götürmek, ulaştırmak, sevk etmek: bk. *èltür-*
è.! 14b/7, 20a/2
è.-di 26a/2, 34b/2
è.-diler 15a/10, 19b/7
è.-düñ 48b/16
è.-e (èlede) 15a/10
è.-eler (èledeler) 34a/11
è.-em (èledem) 10b/2, 35b/2
è.-esiz (èledesiz) 41a/9
è.-medi 29b/8
è.-mezdi 7b/23
è.-miş 46a/10
è.-mişdi 43b/22
è.-sün! 29b/7
è.-üñ! (èledüñ) 41a/10, 50b/22
è.-üp (èledüp) 8b/25, 9a/2, 19b/6
è.-ürdi (èledürdi) 45a/2

èlli (*ellig* EDPT 141a) elli, 50: 6b/2, 6b/3, 6b/6, 6b/14, 6b/23, 16a/5, 50b/3, 50b/5

èlli biñ elli bin, 50000: 32a/7, 50b/2

ellik (*eliglig* EDPT 144a) eldiven: *el+lik* 6b/1

elmās (< Ar. الماس *el-mās*) çok kıymetli parlak taş, elmas: 29a/3, 48b/10, 49b/2
e.+uñ 30b/10

èltür- bk. *èlet-*
è.! 12a/16

em- (EDPT 155b) emmek, dudak veya solukla içine çekmek:
e.-dügüm 43b/23
e.-düm 48b/15
e.-er 10a/19, 34a/14
e.-erdi 34a/22
e.-mekle 34b/5
e.-üp 37a/1

emānet (< Ar. امانت *emānet*) emanet: 10a/25, 17a/11, 36b/11
e.+de 3a/1
e.+e 12a/4
e.+i 10a/20
e.+ümdür 37b/18

emcek (*krş. emig* EDPT 158b) meme: *em-cek*

e.+den 48b/15

emīn (< Ar. امين *emīn*) 1. tehlikeden uzak, emniyetli: 2b/12, 3a/1, 4a/3, 6b/13, 19a/25, 46b/2, 48a/9, 51a/12

e.+ (şehr-i emīn) 51b/24

e.+ken 48a/14

e.+sin 20a/14

2. sağlam, dayanıklı:

e.+ (bünyād-ı emīn) 52b/18

emīn ėt- güvenli hale getirmek:

e. ė.-en 19a/25

emīn ol- emniyet içinde olmak:

e. o.-am 51a/12

e. o.-dı 3a/01, 4a/3

e. o.-up 2b/12, 48a/9

e. o.-ydum 46b/2

emīnlik emniyet, güvenlik: *emīn+lik* 49b/9, 50a/11

2. dürüstlük, doğruluk: 51b/21

emīr-zāde (< Far. امیرزاده *emīr-zāde*) komutan çocukları:

e.+ler 32a/20, 52a/16, 53b/8

emn (< Ar. امن *emn*) güven, huzur, emniyet:

e.+i 22b/13, 32b/20

emr (< Ar. امر *emr*) emir, söz, buyruk: 30a/2, 34b/7, 34b/11, 3b/13

e.+ (der-beyān-ı emr-i şerī'at) 2b/23

e.+ (ḫüdāvend-i emr) 2b/25

e.+i 9a/15

e.+ile 34b/8

e.+ine 7a/6

e.+insüz 17a/8, 34b/7, 34b/10, 43a/12

e.+iyle 12b/4, 34b/11

e.+üñ 9b/1

e.+üñe 8a/8

emr ėt- emir vermek, buyurmak:

e. ė.-di 30a/2

emzür- (*emzü:r-* EDPT 165a) emzirmek, beslemek: *em-(ü)z-ür-* 10a/20

ėn (*ė:n* EDPT 165b) en, genişlik:

ė.+i 20a/5, 50b/7

ėn- (EDPT 168a) inmek:

ė.-di 4b/16, 5b/2, 14b/3, 17b/11, 24b/12, 25a/16, 28a/25, 37a/5, 37b/2, 42b/6, 43a/3, 44a/18, 47a/24, 47b/4, 50a/2, 55b/10

ė.-diler 47a/16

ė.-dügi 48b/7

ė.-en 15b/23, 23a/7

ė.-icek 35b/25

ė.-mezdi 7b/5

ė.-üp 10b/10, 14a/15, 17b/10, 21a/19, 23a/2, 33b/26, 34b/1, 36a/25, 47b/6, 48b/1, 50b/13, 55b/10

enām (< Ar. انام *enām*) yaratılmış olan bütün mahlûkat, halk:

e.+ (seyyīd-i enām) 1b/4

encüm (< Ar. انجم *encum*) yıldızlar:

e.+üñ 44b/6

encümen (< Far. انجمن *encumen*) meclis, cemiyet, topluluk: 3a/4, 3b/17, 17a/19, 17b/21

e.+ (mih-ter-i encümen) 10b/5

e.+ (şāh-ı encümen) 40b/14

endām (< Far. اندام *endām*) boy bos, vücût güzelliği: 33b/24

e.+da 16a/6, 33b/16

e.+ı 53b/10

e.+ından 34b/16

endāze (< Far. اندازه *endāze*) ölçü, derece, mertebe: 17a/7, 22a/20

ender (< Far. اندر *ender*) içinde anlamı katan Farsça edat: 1b/11

endīşe (< Far. اندیشه *endīş>endīşe*) kaygı, tasa, merak: 1b/7, 1b/9, 3b/11, 5a/20, 5b/12, 5b/13, 6b/3, 8a/8, 9a/5, 11b/5, 13a/10, 17b/25, 27b/4, 29b/18, 45a/12, 45b/22, 46b/7, 48a/22, 50a/6, 52a/12, 52a/20

e.+den 19a/24, 35a/3, 36b/9, 39a/24, 45a/21, 51b/12, 54b/16

e.+lere 6a/3

e.+me 43b/5

e.+müz 30a/8

e.+nüñ 24a/7

e.+si 10b/18

e.+sin 11a/4

e.+sinde 39b/25

e.+sinden 10b/3

e.+sine 19a/11

e.+sini 19a/24, 7b/21

e.+ye 31a/3, 50a/14, 52b/21, 52b/22

e.+yle 28b/20, 38a/18, 39a/3, 50b/19

endīşe çek- kaygılanmak, endişelenmek: bk. *endīşe düş-, endīşe ėt-, endīşe eyle-, endīşe ḳıl-, endīşeye bat-, endīşeye düş-, endīşeye var-*

e. ç.-mek 46b/7

endīşe düş- bk. *endīşe çek-*

e. d.-di 45b/22

e. d.-üp 45a/12

endīşe ėt(d)- bk. *endīşe çek-*

e. e.-e (ėndişe ėde) 13a/10

e. e.-meklige 9a/5

e. e.-meyüp 52a/12

e. e.-üp (ėndişe ėdüp) 17b/25

e. e.-erem (ėndişe ėderem) 11b/5

e.+sin ė.-üp (ėndişesin ėdüp) 11a/4

endīşe eyle- bk. *endīşe çek-*

e. e.-di 29b/18

endīşe ḳıl- bk. *endīşe çek-*

e. ḳ.-dı 5a/20, 6b/3

endīşeye bat- bk. *endīşe çek-*

e.+ye b.-dı 44a/24

e.+ye b.-up 19a/10

endīşeye düş- bk. *endīşe çek-*

e.+ye d.-di 31a/4

endīşeye var- bk. *endīşe çek-*

e.+ye v.-dugından 52b/23

ėndür- (EDPT 180b) indirmek: *ėn-dür-*

ė.-di 5a/20, 12b/25, 14b/5, 35b/15

ė.-dügine 6a/20

ė.-eler 6a/7

ė.-mek 7a/4

ė.-meyüp 12b/10

ė.-üp 5b/21, 13b/21, 47b/16

ė.-ür 6a/19, 15a/11, 30b/1, 51b/2

ė.-ürdi 6b/25, 49a/19

ė.-ürsin 9b/23

eñek(g) (EDPT 183b) çene:

e.+in (eñegin) 49a/24

ėniş (EDPT 191a) iniş, inme: *ėn-iş*

ė.+de 48a/4

ė.+inden 20a/14

engübīn (< Far. انگبن *engubīn*) bal:

e.+ (mey-i engübīn) 3a/11

ėnlü (*enlig* EDPT 185a) genişliği fazla olan: *ėn+lü* 52b/2

eñse (Räsänen 45) ense, boynun arkası:

e.+sinde 25b/5

e.+sinden 4b/13

envāʿ (< Ar. انواع *envāʿ*) çeşitler, türler: 8a/16, 12b/25, 33b/9, 37a/19, 50b/4

epsem (Meninski I/26) sessiz, susan: 7b/21, 8b/4, 20b/7, 26b/9, 30b/7, 40b/16, 46b/23

epsem ol- ses çıkarmamak, susmak:

e. o.! 7b/21, 30b/7

er (EDPT 192a) 1. erkek, adam; yiğit: 7a/24, 9a/13, 17b/11, 22b/4, 23a/13, 24b/16, 26b/8, 28b/24, 30a/18, 30b/1, 34b/17, 35a/6, 36a/19, 38a/24, 39a/2, 41a/23, 41b/20, 44a/3, 49b/10, 53a/10, 55b/8

e.+den 13a/24, 46b/10

e.+di 16a/14

e.+i 9a/15

e.+idi 33a/13

e.+le 29b/6

e.+lerinden 54b/23

2. asker: 14a/19, 26a/22

e.+di 13b/5

e.+i 14b/10, 30a/16, 30a/18

e.+le 30a/23

ėr- (EDPT 194a) erişmek, ulaşmak, yetişmek:

ė.-di 5b/13, 7a/19, 10a/18, 10a/19, 11b/10, 12a/15, 14b/2, 15a/13, 15b/12, 19a/15, 25a/22, 25b/25, 27b/2, 29a/1, 29a/11, 29b/9, 30a/1, 30a/15, 32b/14, 32b/19, 33b/3, 36a/15, 37b/3, 37b/9, 38a/22, 42a/8, 42a/9, 42a/11, 43b/22, 44a/7, 45a/3, 45a/6, 48a/7, 49b/1, 50b/10, 54a/8, 54b/15

ė.-diler 16a/9, 25a/19, 28b/12, 32a/11, 51a/3

ė.-dügi 12b/4, 22b/15, 28b/21, 32b/23

ė.-dügince 43a/8
ė.-düñ 42a/3, 54b/24
ė.-e 17a/22, 24a/16, 28b/17, 52b/1
ė.-ecekdür 12a/8, 15a/13, 36b/10
ė.-eceklen 43b/11
ė.-em-ki 41b/4
ė.-icek 50b/16
ė.-ici 36b/24
ė.-ilmez 3a/9
ė.-ince 30b/22, 37a/26, 44a/14
ė.-medi 7a/15
ė.-mege 35a/21, 37a/2
ė.-mesün 16a/23, 19b/17
ė.-meye 35a/14, 46b/12
ė.-meyüp 38a/3
ė.-mezdi 10b/18
ė.-miş 9b/1, 18b/10, 20a/5, 26a/10, 35a/13
ė.-mişdi 29b/12
ė.-mişdür 12b/18
ė.-se 49a/11
ė.-üp 9a/6, 13b/10, 19a/25, 19b/12, 27a/19, 28b/13, 29a/22, 31b/7, 35b/13, 3b/16, 44b/10, 46a/3, 50b/24, 53a/5, 55a/9
ė.-üpdururam 44a/6
ė.-üpdür 29b/16, 32a/1
ė.-ür 2b/3, 2b/13, 9b/15, 16b/8, 22a/1, 33b/12, 37a/2, 52b/19, 53a/3, 53b/2
ė.-ürdi 23b/11, 35a/17
ė.-ürse 53a/25
ė.-ürsin 35b/18
ė.-ürüm 35b/13

erbaʿa (< Ar. اربعه *erbaʿa*) dört:
e.+ (der-beyān-ı ʿanāṣır-ı erbaʿa) 2a/1

erbāb (< Ar. ارباب *erbāb*) bir işten iyi anlayan, o işte becerikli (kimse): 18b/18

erbāb-ı devlet devlet idârecileri: 53b/6

erbāb-ı dīvān meclis üyeleri: 52a/14

Ercest *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdar: 3b/5

ercümend (< Far. ارجمند *erc-mend*) şerefli, haysiyetli, itibarlı: 24a/16, 26a/13, 7b/18
e.+ (sihr-i ercümend) 8b/23

ercümend ḳal- değerini korumak:
e. ḳ.-ur 7b/18

erdeşīr (< Far. اردشير *erdeşīr*) cesur, kahraman savaşçı:
e.+leri 22b/16

eren (EDPT 232b) yiğit, kahraman kimseler; erler: *er+en* 30a/1
e.+ler 11b/13, 16b/24, 19a/13, 27a/12, 28b/25, 29a/1, 30b/23, 32a/21, 36a/3, 38a/21, 39a/5, 39b/18, 50a/18
e.+lerden 3a/22, 16b/6, 19b/1, 26a/6, 29b/19, 33b/5, 38a/10
e.+lerdür 27b/7
e.+lere 6a/24
e.+leri 20a/8, 27b/18, 27b/22, 28b/12, 28b/25

e.+lerin 24a/3
e.+lerinden 3a/13
e.+lerine 31b/19
e.+lerini 30a/14
e.+lerinüñ 27a/15
e.+lerüm 16b/7
e.+lerüñ 6a/12, 20a/7, 22b/9, 30a/17, 32a/16, 33a/22, 49b/2

ėreyaz- ulaşmak, yetişmek: *ėr-e yaz-*
ė.-dı 23a/23

erġuvān (< Far. ارغوان *erġuvān*) eflâtun ile kırmızı arası morumsu pembe renkteki çiçek: 17b/7, 39b/12, 41b/23, 42a/2, 42a/8
e.+ (ruḫ-ı erġuvān) 20b/22, 22a/17
e.+a 12a/21, 45a/6

ėrgür- (EDPT 227b) ulaştırmak, eriştirmek: *ėr-gür-*
ė.-esin 3b/13
ė.-üp 44b/9

ėrin- (*erin- (?ėrin-)* EDPT 235a) üşenmek, tembellik etmek:
ė.-me! 47b/13

ėriş- (EDPT 239b) erişmek, yetişmek, ulaşmak: *ėr-iş-*
ė.! 19b/18
ė.-di 6a/12, 6a/18, 13b/18, 18a/13, 22b/6, 24b/4, 25a/15, 25b/24, 28a/20, 28b/19, 29a/8, 2b/17, 31a/8, 31a/10, 36a/10, 36b/16, 37b/15, 37b/17, 45a/11, 47a/1, 47b/4, 48a/19, 48b/12, 54b/3, 55b/19
ė.-diler 12b/17, 32a/11, 36a/16
ė.-düm 26a/10, 26a/13
ė.-e 9b/15, 11a/19, 35a/12, 41b/17
ė.-icek 17b/10
ė.-ince 19b/20
ė.-mege 35a/18, 42a/4
ė.-mez 3a/14, 52b/11
ė.-miş 3a/8
ė.-üp 5a/7, 5a/9, 43a/19, 46a/2, 47a/5
ė.-ür 16b/13, 44b/4, 53a/23

ėrişdür- eriştirmek, ulaştırmak: *ėriş-dür-*
ė.! 37a/16
e.-düricek 39b/14

erkān (< Ar. ارکان *erkān*) 1. ileri gelenler, devletin seçkin kişileri: 18b/18
2. âdet, yol yöntem, usûl: 38a/1
e.+ (erkān-ı yaḳīn) 13a/5
e.+ca 15b/5
e.+ın 4a/21
e.+ıydı 18b/13
e.+la 44a/10

erkān-ı devlet devletin ileri gelenleri: 48a/10

erkek (*ėrkek* EDPT 223b) er kişi, dişinin karşıtı: *erk+ek* 5b/20, 10a/12, 18a/20, 26a/11

erlik yiğitlik: *er+lik*

e.+de 39b/14

Ermāyıl-i pāk-dın *ö. a.* Şâhnâme'de yer alan insan ismi (güvenilir Ermayîl): 9a/3

Ernūvāz *ö.a.* hükümdar Dahhâk'ın cariyelerinden biri: 9b/4, 13a/15, 13b/7

E.+ (leb-i Ernūvāz) 14a/4

E.+dan 16a/7

ėrte (EDPT 202b) ertesi gün, yarın: *ėrt-e* 7b/14, 8a/14, 22a/1, 45a/17

ė.+de 52b/16

ė.+si 19b/7, 52a/3

ė.+ye 5b/8, 6a/2, 21b/16, 50a/7, 50a/16, 51a/18, 52a/19

ėrür- (*krş. ėrgür-* EDPT 227b) ulaştırmak, eriştirmek: *ėr-ür-*

ė.-di 44a/19

ė.-e 3a/14, 33a/16, 37b/22, 51b/10

ė.-elüm 41b/6

ė.-em 27b/4, 37b/20, 42b/3, 48b/22, 52a/12

ė.-en 42b/3

ė.-esin 23a/9

ė.-mege 24b/18

ė.-mek 54b/20

ė.-mekden 24a/25

ė.-mez 3a/16

ė.-sin 50a/24

ė.-üp 10a/1, 12a/14, 36a/12

ė.-ür 8b/21

ė.-ürse 32b/2

Ervend I *ö.a.* Dicle Nehri'nin Şâhnâme'de geçen ismi: 12b/7

E.+e 12b/8

ervend II (< Far. اروند *ervend*) tecrübeli: 48a/12

erzaḳ(ġ) (< Ar. ارزاق *erzāḳ*) yiyecek malzeme, kumanya:

e.+ı (erzaġı) 12a/15

erzānī (< Far. ارزانی *erzānī*) lâyık, uygun: 5b/5, 36b/3

erzānī ḳıl- layık görmek, uygun bulmak:

e. ḳ.-dı 36b/3

e. ḳ.-up 5b/5

es- (EDPT 240b) esmek (rüzgar vb.):

e.-di 27b/1

e.-dügin 21a/18

e.-ecekdür 6a/19

esbāb (< Ar. اسباب *esbāb*) eşya, bir işe lazım olan şeyler:

e.+dan 45b/23

e.+ı 38b/4

e.+ın 37b/8, 38b/14

e.+ını 13b/11

esbāb-ı ārāste süslenmiş eşya: 53b/8

esbāb-ı ceng savaş âleti: 36a/23

esbāb-ı ʿıyş sofra âleti: 52a/15

esdür- esmesini sağlamak, estirmek: *es-dür-*

e.-meyüp 10b/6

e.-üp 18a/1

esen (EDPT 248a) sağ, sıhhatli: 20a/15

esenleş- birbirine esenlik dilemek, selâmet dileyerek vedâlaşmak: *esen+leş-*

e.-diler 49a/23

e.-üp 43a/1

eşer (< Ar. اثر *eṯer*) 1. tesîr, etki: 18a/3, 43a/23, 53b/20

2. eser, yapıt: 46a/20

eşer ėt(d)- tesîr etmek, etkilemek: bk. *eşer eyle-*

e. ė.-meyince 43a/23,

e. ė.-üp (eşer ėdüp) 53b/20

eşer eyle- bk. *eşer ėt-*

e. e.-medi 18a/3

esīr (< Ar. اسير *esīr*) tutsak, köle: 3a/11

esirge- (*esirge:-* EDPT 252b) korumak: *es+irge-*

e.-r 50a/2

e.-yeler 23a/5

eski (*eski:* EDPT 246b) üzerinden zaman geçmiş olan, yeni karşıtı: 3a/18, 3a/20, 4a/18, 9b/14, 18a/7, 33a/13, 33a/24, 33b/5, 50a/18, 53a/22, 53a/22

eski- (*eskir-* EDPT 246b) yeniliğini kaybetmek:

e.-mez 46a/3

est (< Far. است *est*) Farsça III. tekil kişi ek-fiili (-dır): 1b/8, 1b/9

ėş (*ė:ş* EDPT 253b) 1. karı kocadan her biri:

ė.+i 51a/8

ė.+inüñ 19a/5, 19a/5

ė.+üñe 17b/20

2. dost, arkadaş: 15a/15

ė.+üm 44a/6

ėş ol- dost olmak:

ė. o.-up 15a/15

eşek(g) (*eşgek* EDPT 260a) eşek, yük ve binek hayvanı:

e.+i (eşegi) 5b/10

ėşidibil- işitebilmek: *ėşit(d)-i bil-*

ė.-e 2a/10

ėşik(g) (EDPT 260a) hemen yakını, dibi:

ė.+üñdür (ėşigüñdür) 50b/16

ėşit(d)- (*ėşid-* EDPT 257b) işitmek, haber almak, dinlemek:

ė.! 1b/11, 7b/14, 22a/20, 25b/1, 33b/5, 35b/6, 38a/10, 50a/16

ė.-di 8a/10, 8a/22, 10a/14, 11b/1, 12b/12, 13a/15, 13b/13, 13b/17, 14a/6, 14b/8, 16a/13, 16b/23, 17a/4, 17a/13, 18b/12, 19b/9, 20a/3, 20a/18, 21b/24, 22a/6, 24b/21, 25a/14, 26b/5, 29b/17, 34a/1, 34a/23, 35b/4, 36a/21, 36a/25, 37a/17, 38b/8, 39b/16, 40a/13, 40b/8, 41a/1, 41a/16, 42a/16, 42a/21, 42b/2, 44a/8, 44b/13, 46a/11, 46b/14, 47b/21, 48a/7, 48b/25, 50a/3, 50a/13, 51a/21, 54b/21, 55a/3, 55b/5

ė.-diler 4b/17, 8b/9, 15b/21, 40a/21

ė.-dilerse 41b/17
ė.-diyse 22a/14, 27b/9, 41a/7, 49a/23
ė.-dügin 19b/7
ė.-dügini 3a/23
ė.-dügüñ 19b/1
ė.-düm 8a/4, 24b/22, 24b/23, 25b/13, 29b/1, 45b/12
ė.-düñ 50a/12
ė.-e (ėşide) 43b/6
ė.-em (ėşidem) 7b/12
ė.-en (ėşiden) 27a/1, 50a/13
ė.-eñ (ėşideñ) 9b/3
ė.-evüz (ėşidevüz) 55b/1
ė.-eydi (ėşideydi) 24a/19
ė.-icek (ėşidicek) 7a/18, 29b/25, 40a/12, 45b/18, 46b/21, 52b/5
ė.-medi 43b/4
ė.-megi 41b/19
ė.-mek 2a/8, 3b/1, 54b/15
ė.-mekle 16a/16
ė.-mesinüñ 2a/8
ė.-mez 6b/11, 53a/11
ė.-mezdi 36a/3
ė.-mişdi 34b/19, 56a/2
ė.-mişsin 14a/12
ė.-üñ (ėşidüñ) 11b/8, 17a/20, 42a/3
ė.-üp (ėşidüp) 3b/2, 4a/11, 7b/16, 19b/6, 20b/12, 28a/16, 30a/5, 41b/13, 44b/21, 45b/11, 4b/15, 51a/15
ė.-ürdi (ėşidürdi) 55b/3
ė.-ürdük (ėşidürdük) 33a/19
ė.-ürse (ėşidürse) 39a/13, 42b/18, 44a/5, 50b/21

eşyā (< Far. اشیأ *eşyā'*) eşya, nesne: 1b/13
e.+da 1b/3

eşyā-yı kemāh nesnelerin özü:
e. k.+ı 1b/13

et (EDPT 33b) vücudun adeleli kısmı, et: 8a/12, 8a/18, 37a/1, 43a/23
e.+in 4a/24, 4b/15
e.+inden 4a/24, 8a/15, 8a/17

ėt(d)- (*ė:t- (ė:d-)* EDPT 36b) yapmak, kılmak (yardımcı fiil):
ė.! 2b/10, 3b/12, 6a/20, 15a/21, 33b/25, 35b/22, 38a/1
ė.-di 1b/4, 2a/21, 3a/24, 3b/3, 4b/14, 4b/25, 6b/20, 8a/6, 9b/13, 10b/24, 14a/23, 16a/24, 16b/5, 18b/5, 21a/8, 23a/4, 23a/9, 23b/9, 24a/19, 24b/7, 24b/23, 25a/18, 29a/15, 29a/17, 29b/12, 30a/2, 33a/4, 36a/11, 38b/3, 38b/12, 41a/3, 44a/11, 44b/14, 45b/10, 46b/12, 46b/24, 47a/4, 47b/12, 48b/20, 49b/5, 50a/13, 50b/14, 51a/15, 51b/21, 52a/7, 54a/8
ė.-diler 9a/7, 9a/10, 9a/11, 11b/20, 14a/20, 15a/1, 15b/25, 23a/21, 25a/19, 26a/3, 27b/17, 32b/18, 33a/1, 34a/16, 38b/14, 38b/15, 41b/19, 42b/24, 48a/19,

50a/5, 50a/13, 52a/7, 55b/24, 56a/4
ė.-dügi 2b/1, 7a/22, 29b/14, 32b/9
ė.-dügi-çün 13a/13
ė.-dügin 2a/1
ė.-düginden 4b/24
ė.-dügini 2a/13, 54b/11
ė.-dügüm 43b/5
ė.-dük 29a/24, 45b/8, 50a/2
ė.-dükden 8b/17, 44a/18
ė.-dükleri 24a/9
ė.-düm 3b/7, 7a/13, 7a/17, 10a/22, 19a/4, 20b/1, 21b/14, 35b/23, 36b/10, 42b/20, 42b/22, 49a/25
ė.-düñ 32b/1
ė.-düñse 20b/19, 31a/11
ė.-dürür 11a/18
ė.-dürürdi 9a/17
ė.-e (ėde) 2a/4, 4a/3, 4a/4, 4a/8, 4b/16, 8a/13, 8b/17, 9a/6, 10a/4, 10a/18, 13a/10, 14b/11, 15b/2, 20a/17, 23b/13, 25a/9, 25b/16, 28b/12, 28b/22, 31a/11, 33b/6, 35a/13, 35a/19, 39b/11, 39b/12, 40a/17, 41a/3, 41a/4, 42b/21, 43a/25, 46b/11, 48b/11, 52b/4, 52b/4
ė.-ecegüñ (ėdecegüñ) 10b/24
ė.-ecek (ėdecek) 2a/3, 8b/19, 12a/1, 29b/13, 32b/15, 46a/21
ė.-ecekdi (ėdecekdi) 46b/13
ė.-ecekdür (ėdecekdür) 5b/14, 21a/5, 46b/1, 47a/3
ė.-eceksin (ėdeceksin) 7b/20
ė.-eler (ėdeler) 6b/16, 17a/10, 18a/18, 28a/22, 31a/11, 46b/13, 52a/21
ė.-elerdi (ėderlerdi) 34a/25
ė.-elüm (ėdelüm) 9a/5, 17a/2, 19a/5, 27a/22, 28b/19, 28b/21, 41b/25
ė.-em (ėdem) 3b/9, 7b/12, 13a/14, 22a/4, 28a/14, 29b/5, 43b/6
ė.-emedük (ėdemedük) 48a/2
ė.-emeye (ėdemeye) 39b/11
ė.-emez (ėdemez) 32b/22
ė.-emezdi (ėdemezdi) 6a/10
ė.-en (ėden) 2a/2, 19a/25
ė.-ende (ėdende) 30b/1
ė.-enden (ėdenden) 30a/19, 35b/15, 53b/17
ė.-eni (ėdeni) 11a/15
ė.-enler (ėdenler) 31b/9
ė.-er (ėder) 2b/13, 2b/19, 4a/13, 26a/13, 26b/16, 28a/4, 29a/17, 29b/1, 34b/25, 39b/15, 41b/3, 43a/12, 44a/9, 44b/2, 46a/4, 52b/21
ė.-er-idi (ėder-idi) 22b/1
ė.-er-idüm (ėder-idüm) 42a/18
ė.-erdi (ėderdi) 6a/2, 7b/2, 9a/3, 10b/3, 10b/6, 10b/19, 18a/20, 23a/23, 29a/4, 32a/10, 32b/10,

38b/23, 39a/1, 39b/2, 42b/17, 47b/4, 53b/20, 56a/6
ė.-erdüm (ėderdüm) 4a/15
ė.-erem (ėderem) 11b/5, 14a/8, 35b/9
ė.-erler (ėderler) 1b/15, 13b/20, 24a/18, 33b/5, 54b/19
ė.-erlerdi (ėderlerdi) 14a/17, 16a/1, 22b/2, 37b/5, 37b/6, 38a/23, 38a/25, 40b/24, 40b/25, 5a/23
ė.-erse (ėderse) 19b/24, 44b/1
ė.-ersem (ėdersem) 41a/21, 49b/14, 50b/21
ė.-erseñ (ėderseñ) 3b/20, 48b/21
ė.-ersin (ėdersin) 40a/9, 40a/22, 48b/17, 55b/20
ė.-ersiz (ėdersiz) 41a/21, 41b/11
ė.-erüz (ėderüz) 39a/15, 50b/16
ė.-esin (ėdesin) 1b/12, 8b/4, 24a/1, 39a/11, 50a/16, 50b/18
ė.-esiz (ėdesiz) 27a/21, 40a/2, 43b/6
ė.-evüz (ėdevüz) 21a/6, 24b/2, 33b/11, 51b/11
ė.-eydi (ėdeydi) 34a/7
ė.-eyin (ėdeyin) 1b/11, 14b/4,
ė.-eyüm (ėdeyüm) 42a/18
ė.-gil! 15a/21
ė.-icek (ėdicek) 39a/25
ė.-me! 44a/25, 51b/12
ė.-medi 14b/3, 19b/9, 29b/4, 32b/15, 34b/1, 46a/10
ė.-mediler 43b/9
ė.-medük 49b/22
ė.-medüm 45a/25
ė.-medüñ 19b/21
ė.-mege 5a/2, 6b/5, 7b/22, 12a/25, 15b/18, 18a/7, 25b/10, 28a/4, 28b/14, 28b/23, 30a/11, 38a/3, 40b/3, 46a/19, 50b/1
ė.-megi 23b/12
ė.-mek 1b/13, 2a/3, 2a/12, 5b/5, 8a/13, 10b/1, 11a/10, 11a/24, 15b/7, 21a/2, 21a/20, 30a/5, 34b/23, 38a/8, 38a/11, 40a/2, 46a/10
ė.-mekde 13a/18
ė.-meklige 9a/5
ė.-melü 35b/21, 41b/23
ė.-melüysem 51a/20
ė.-memek 1b/16, 2a/3
ė.-memiş 43b/7
ė.-memüşüz 16b/12
ė.-meñ! 30a/1, 41b/16
ė.-meñüñ 44b/15
ė.-meñüz 21b/15
ė.-meyecek 2a/3
ė.-meyesin 50a/20
ė.-meyesiz 17a/25, 27b/8
ė.-meyince 43a/23
ė.-meyüp 4b/25, 11a/11, 35b/22, 39a/19, 52a/12
ė.-mez 6b/12, 22a/10, 28b/13, 40a/16, 52b/14
ė.-mezse 43b/11

ė.-mişdi 3b/18
ė.-mişdüñ 29a/22
ė.-mişsin 3b/9
ė.-señe 14a/10
ė.-üñ (ėdüñ) 5b/24, 9b/14, 27b/17, 37b/19, 39a/7
ė.-üp (ėdüp) 2a/18, 3a/16, 3a/24, 3b/9, 3b/18, 5b/14, 5b/16, 5b/24, 6a/6, 6a/24, 6b/2, 6b/21, 8a/2, 8a/7, 8a/8, 8a/11, 8a/14, 8b/11, 8a/17, 9a/6, 9a/13, 9b/7, 9b/12, 10b/6, 10b/21, 10b/23, 11a/4, 11a/12, 11a/19, 11a/22, 11b/2, 11b/18, 11b/20, 12a/12, 12a/13, 12a/25, 13a/6, 13a/12, 13a/16, 14a/23, 14a/25, 14b/6, 15a/2, 15a/3, 15a/8, 15a/18, 15a/23, 15b/14, 15b/16, 15b/18, 15b/21, 15b/24, 16a/3, 16a/14, 16a/19, 17a/7, 17b/14, 17b/25, 18a/7, 18b/16, 19a/3, 19a/4, 19a/12, 19b/20, 20b/11, 20b/19, 21a/23, 21b/4, 22a/3, 22a/14, 22a/15, 22b/4, 22b/11, 23a/15, 23a/17, 23b/3, 23b/6, 23b/12, 24a/2, 24a/14, 24a/21, 24b/2, 24b/19, 25a/6, 25a/9, 25a/13, 25a/13, 25a/14, 25b/12, 27b/17, 27b/24, 28b/10, 29b/7, 29b/9, 29b/14, 29b/17, 29b/21, 29b/23, 30a/20, 30b/25, 31a/1, 31b/13, 32a/10, 33b/3, 33b/25, 34a/10, 34a/14, 34a/15, 34a/23, 35a/7, 35a/8, 35a/9, 35a/20, 35b/15, 35b/24, 36a/3, 37a/12, 37a/12, 39a/5, 39a/24, 40a/20, 40b/2, 40b/4, 40b/9, 41b/11, 42b/4, 42b/19, 43a/7, 43a/8, 43b/4, 43b/5, 43b/25, 44a/20, 44b/16, 45b/17, 46a/9, 46b/8, 46b/11, 47b/6, 49a/2, 49a/23, 49b/23, 51a/17, 51b/12, 52a/13, 52a/15, 52a/17, 52a/18, 52b/6, 52b/20, 53a/24, 53b/20, 55a/21

etbāʿ (< Ar. اتباع *etbāʿ*) bir kimseye tâbi olanlar, ona uyanlar:
e.+nuñ 3a/6

ėtdür- yaptırmak: *ėt-dür-*
ė.! 35a/22
ė.-eydi 3a/21
ė.-üp 14b/8
ė.-ürdi 23b/16
ė.-ürem 41a/21

etek (EDPT 50a) elbisenin belden aşağı kısmı:
e.+lerin 26a/19

etmek (*etmek/ötmek* EDPT 60a) ekmek kelimesinin eski metinlerdeki asıl şekli: 5a/22, 8a/12, 45a/14

eṭrāf (< Ar. اطراف *eṭrāf*) çevre, civâr:
e.+dan 18b/17

ev (*e:v* EDPT 3b) 1. hâne, mesken:
e.+de 5b/23, 42a/5
e.+den 42b/7
e.+e 5b/10, 5b/21, 14a/5, 47a/12

e.+i 47b/17

e.+idür 12b/19, 53a/18

e.+in 52b/20

e.+inden 42a/8, 53b/16

e.+ine 12b/24, 21a/25, 39a/14, 39b/2, 45a/15, 51b/23, 53b/23, 55a/23

e.+ini 5a/4, 48a/13

e.+lere 55a/4

e.+leri 9a/14

e.+lerine 17b/21

e.+üm 43b/24

e.+ümden 17a/9

e.+üñ 13a/1, 55a/10

2. burç, yıldız:

e.+de 2a/20

e.+inden 32b/15

3. ahiret, öbür dünya:

e.+de 4a/9, 53a/23

e.+ine 3a/12

eve ögret- evcilleştirmek:

e. ö.-di 5b/10, 5b/21

evini başına yıḳ- mahvetmek, yıkmak:

e. y.! 48a/13

e. y.-sam 5a/4

ėv- (*ė:v-* EDPT 4b) acele etmek, hızlı davranmak:

ė.-mek 12b/20, 16b/16, 26b/9

evān (< Ar. اوان *evān*) o zaman, o vakit:

e.+ın 5b/3

Evkān *ö.a.* Feridûn'un ordusundaki komutanlardan biri: 26a/25

evkāt (< Ar. اوقات *evkāt*) müddet, zaman: 11a/24, 16a/13, 28b/24, 30b/6, 52a/13, 52b/12

e.+da 4a/15

evlād (< Ar. اولاد *evlād*) çocuk, soy: 8a/5

e.+ı 8a/3

e.+ına 1b/5

evlet- evlendirmek: *ev+le-t-*

e.-mege 17b/6

evlü evine "herkes kendi yerine gitsin." anlamında kullanılan kalıplaşmış söz: 21a/25, 53b/23

evrend (< Far. اورند *evrend*) heybet, görkem:

e.+ini 21b/15

evvel (< Ar. اوّل *evvel*) önce, ilk olarak: 2a/17, 2b/20, 2b/22, 3a/1, 3a/22, 4a/8, 4a/18, 4a/19, 4a/21, 4a/22, 5a/18, 6a/24, 6b/17, 7a/1, 7b/11, 8b/20, 13a/4, 17a/16, 17a/22, 18b/17, 19a/13, 19b/16, 19b/18, 20a/12, 21b/20, 25a/2, 29a/17, 31b/15, 35b/7, 37a/24, 46a/2, 46b/11, 46b/18, 48a/21, 50a/25, 52b/8, 52b/24, 55a/22

e.+den 4a/12, 5a/23, 19a/1, 19a/4, 53a/22, 54b/20

e.+i 20b/23, 47a/18

e.+in 43b/16

e.+inden 2a/14

e.+ini 53b/2

e.+üñden 34b/25

evvelki (< Ar. *evvel;* Far. *-ki* اوّلکه *evvel-ki*) önceki: *evvel+ki* 41b/13, 48b/21

evzān (< Ar. اوزان *evzān*) ölçüler, vezinler:

e.+ları 3b/22

ėy (*ey* Tietze II/672) seslenme ünlemi: 1b/11, 2a/11, 7b/11, 8a/4, 8a/19, 8a/20, 9a/25, 10a/21, 10b/4, 11a/6, 11a/21, 11a/22, 11b/4, 11b/7, 11b/8, 11b/13, 12a/4, 12a/7, 13a/7, 13a/17, 13b/8, 13b/18, 15b/9, 15b/22, 16b/2, 16b/15, 18b/19, 19a/25, 19b/3, 19b/10, 19b/13, 20a/14, 20a/19, 20b/20, 20b/21, 21a/6, 21a/12, 21b/25, 22a/20, 22b/13, 22b/14, 22b/15, 22b/16, 23a/2, 23a/3, 23a/6, 23a/8, 23a/11, 23a/12, 23b/3, 23b/6, 23b/12, 24a/20, 24b/15, 25a/6, 26b/19, 27a/20, 27a/23, 27b/1, 27b/18, 28a/18, 28a/21, 28a/22, 29a/12, 29b/18, 30b/7, 31a/8, 31a/14, 31b/8, 32a/2, 32a/25, 32b/20, 32b/23, 32b/24, 32b/25, 33a/21, 33b/12, 33b/22, 33b/25, 34a/5, 34b/8, 34b/9, 34b/10, 34b/21, 35a/5, 35a/19, 35a/24, 35b/10, 35b/17, 35b/22, 36b/10, 36b/24, 36b/25, 37a/13, 37a/26, 37b/10, 38a/9, 39a/9, 39b/6, 39b/9, 40a/4, 40a/23, 40b/14, 41a/13, 41a/23, 42a/14, 42a/17, 42a/19, 42a/23, 42a/24, 42b/18, 43a/1, 43a/2, 43b/8, 44b/8, 45a/3, 45a/23, 45a/25, 45b/4, 46a/9, 46a/25, 46b/4, 46b/20, 47b/8, 47b/12, 47b/13, 49a/3, 49a/25, 50a/19, 50a/24, 51a/10, 52a/7, 52b/10, 54a/1, 54a/2, 54b/1, 54b/18, 54b/25

eyā (< Far. ایا *eyā*) ey, hey anlamına gelen seslenme ünlemi: 15a/22, 29a/9, 46b/16, 54b/9

ėydivėr- hızlıca söylemek, birden açıklamak: *ėy(i)t(d)-i vėr-*

ė.! 2a/12, 7b/11, 7b/20, 9b/1, 10b/10, 41b/4, 45a/12, 45a/14, 45b/21, 46b/1, 51a/8, 51a/10, 51b/18

ė.-di 29b/14, 41a/7, 41a/15, 45a/2, 51a/16, 54b/22, 55a/18

ė.-e 12a/19

ė.-em 31b/21

ė.-mek 17b/1

ė.-üñ! 41a/20

ė.-üp 51a/13

ė.-ür 40a/15

eye (*eye/iye* EDPT 267a) idâre eden, yönetici, sahip:

e.+leri 18b/17

eyer (*eḏer* EDPT 63b) eyer: 6a/5, 47b/20

e.+de 30b/17, 39b/11, 39b/13, 47b/23
e.+den 12b/22, 31a/1
e.+dür 49b/16
e.+e 20a/3, 21a/19, 49a/21, 51b/5
e.+i 50b/3
e.+ine 12b/14

eyer düz- binmeye hazır hale getirmek:
e. d.-di 6a/5

eyerle- ata eyer vurmak: *eyer+le-*
e.-yeler 14a/14

eyerlü eyer vurulmuş, binmeye hazır: *eyer+lü* 7b/4, 48a/25, 52a/17

ėy(i)t(d)- (*ayıt-* EDPT 268b) söylemek, demek:
ė.! 11a/16, 17a/5, 20a/20, 24a/16, 35a/25, 41a/8, 41a/13, 45a/3, 47a/12, 48b/24
ė.-di 3a/10, 3b/2, 3b/9, 3b/15, 4b/21, 5a/3, 5b/4, 5b/24, 7b/10, 7b/13, 7b/18, 7b/19, 7b/20, 8a/10, 8a/19, 8b/3, 9b/18, 9b/21, 10a/19, 10b/10, 11a/6, 12b/9, 12b/19, 13a/15, 14a/7, 15a/3, 16b/14, 18b/19, 18b/23, 19b/17, 20b/21, 26b/7, 27b/1, 29b/23, 30a/3, 30b/5, 30b/7, 31b/16, 32a/25, 36b/2, 36b/7, 37a/26, 37b/23, 38b/18, 39a/9, 39b/21, 40a/22, 40b/1, 40b/17, 41a/8, 41a/12, 41a/19, 44a/13, 44b/15, 45a/3, 45a/12, 45a/17, 45b/13, 45b/21, 46a/13, 46b/11, 46b/12, 46b/19, 47a/11, 47b/8, 48a/12, 48b/8, 48b/25, 50a/15, 50b/22, 51b/22, 52a/8, 52b/6, 54b/17
ė.-diler 9a/5, 9b/16, 13a/20, 26a/1, 28b/20, 41a/22, 43a/1, 47a/8
ė.-dügi 54b/12
ė.-dügüñ 10a/22
ė.-düm 3b/8, 3b/11
ė.-e (ėyde) 31a/20, 55b/4
ė.-em (ėydem) 38a/18
ė.-esin (ėydesin) 5a/1, 8b/19, 31a/2, 39a/1, 39b/15, 39b/25, 41b/22, 41b/23, 44a/14, 48a/7, 51b/5, 55a/15, 55a/25, 55b/15
ė.-esiz (ėydesiz) 50a/3
ė.-evüz (ėydevüz) 55b/1
ė.-eydi (ėydeydi) 54b/14
ė.-eydüñ (ėydeydüñ) 12b/18, 12b/21, 26b/25, 30b/16, 36b/7, 36b/21, 45b/19, 55b/9
ė.-gil 44b/15, 54b/18
ė.-mek 54b/15
ė.-mekden 32b/4
ė.-miş 36b/3
ė.-üñ! (ėydüñ) 17b/1
ė.-üp (ėyidüp) 23a/7
ė.-ür (ėydür) 3b/7, 3b/12, 7a/15, 7b/11, 7b/16, 7b/17, 9b/1, 9b/3, 9b/6, 10a/3, 10a/21, 10a/25, 10b/11, 10b/24, 10b/25, 11b/8,

13a/18, 14a/1, 14a/2, 16a/22, 16a/24, 16b/15, 16b/20, 20a/14, 20a/19, 21b/11, 21b/21, 26a/7, 26a/13, 41b/3, 41b/4, 41b/13, 42a/3, 42a/4, 45a/14, 45a/16, 45a/23, 46a/3, 46b/4, 46b/16, 50a/18, 50a/19, 50a/21, 50a/23, 51a/7, 52b/11, 52b/12, 52b/15, 54a/1, 54a/2, 54a/13, 54b/25, 55a/2, 55b/19, 55b/20

ė.-ürdi (ėydürdi) 11b/17, 22a/9, 23a/2, 23a/8, 23a/11, 35a/5, 35a/19, 38a/17, 48a/21

ė.-üreyüm(ėydüreyüm) 10b/11

ė.-ürler (ėydürler) 40b/6, 7a/3

ė.-ürmezseñüz (ėydürmezseñüz) 9b/19

ė.-ürsek (ėydürsek) 9b/16

ė.-ürseñ (ėydürseñ) 48b/24

ė.-ürsiz (ėydürsiz) 14a/2

eyle (*öyle/ayla:* EDPT 272b) öyle, o şekilde: 2a/1, 4a/13, 7a/13, 7a/15, 7b/19, 9a/10, 9a/23, 10a/15, 11b/25, 13b/13, 21a/9, 22a/20, 23a/4, 25a/12, 25b/16, 26b/25, 27b/24, 28a/19, 28a/24, 28b/2, 29a/9, 30a/2, 34a/14, 35b/25, 41b/16, 41b/24, 42a/17, 48a/17, 50a/16, 50a/19

e.+dür 38a/6

e.+ydi 33b/25

eyle- (*eġle:-* EDPT 57a) yapmak, etmek (yardımcı fiil):

e.! 4b/22, 4b/23, 7b/11, 9b/6, 9b/9, 10a/20, 11a/22, 13b/24, 31b/22, 33b/1, 35b/22, 36b/9, 38a/9, 40a/12, 41b/25, 42a/4, 42a/20, 48a/13, 48a/15

e.-di 2a/23, 3a/4, 3a/25, 4a/23, 4b/12, 4b/14, 4b/21, 5a/16, 5a/18, 5a/20, 5b/6, 5b/8, 5b/9, 5b/23, 6a/16, 6a/22, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 7b/9, 8a/1, 8a/7, 8a/12, 8a/14, 8b/19, 10a/15, 10a/17, 10b/8, 10b/14, 12a/4, 12a/6, 12a/12, 12a/22, 13a/1, 13b/14, 13b/15, 14a/13, 15a/24, 15b/15, 15b/16, 16a/4, 16b/14, 17a/13, 17b/21, 17b/23, 18a/7, 18a/9, 18b/9, 18b/21, 19a/1, 19a/2, 19a/7, 19a/10, 19a/15, 20a/23, 21a/3, 21a/19, 21b/1, 21b/17, 21b/23, 22a/17, 23a/7, 23a/16, 23b/8, 23b/24, 24b/17, 28a/13, 28a/17, 28b/15, 29b/5, 29b/13, 29b/18, 30b/15, 31a/13, 31a/14, 31b/16, 31b/24, 32a/24, 32b/9, 32b/16, 34a/5, 34a/7, 34a/15, 34b/3, 35a/15, 35b/22, 36b/3, 36b/7, 37a/18, 38b/1, 38b/13, 39a/4, 39a/15, 39a/16, 39a/18, 40b/12, 41a/16, 42a/4, 42a/23, 42b/1, 43a/8, 43a/14, 43b/16, 43b/17, 44b/3, 44b/22, 44b/23, 45a/10, 46a/13, 46a/17, 47a/14, 47a/18, 47a/19, 47b/5, 48a/11,

48b/9, 49a/7, 49b/6, 50b/12, 51b/16, 52a/17, 52b/24, 53b/4, 54a/22, 54b/13, 55a/4, 55a/18, 55b/12, 55b/23, 56a/5
e.-di-ki 15a/25, 16a/13
e.-diler 11a/12, 13a/6, 15a/7, 15b/6, 20a/9, 21b/10, 22b/10, 24a/3, 28b/17, 31b/10, 38b/11, 47a/8, 48b/4
e.-dügi 52b/7
e.-düm 10b/2, 20a/25, 37a/9, 37b/15, 47a/4, 47b/21, 47b/22, 55a/21
e.-düñ 18b/21, 20a/19, 45a/24, 55a/22
e.-düñse 27b/4
e.-düñüz 20a/21
e.-gil 4a/8, 4a/9, 46a/16
e.-me! 4b/21, 7b/20, 14a/1, 22a/12, 51a/8
e.-medi 18a/3, 34a/17
e.-mege 5a/18
e.-mek 18b/6, 46b/21
e.-mekdür 43a/9
e.-meñ! 22a/4
e.-mez 11a/12, 51b/1, 53a/12
e.-mezdi 7b/1
e.-mezsin 18b/10
e.-miş 41b/2
e.-ñ! 20b/8, 50b/11
e.-r 4a/18, 4a/19, 41b/16, 44b/24, 45a/19, 53a/6
e.-r-idi 44a/1
e.-rseñ 7b/15
e.-ye 8b/20, 10a/3, 14a/4, 14a/4, 19b/13, 23a/6, 33a/16, 37a/15, 37b/21, 38b/2, 38b/11, 40a/2, 46b/21, 55b/24
e.-yeler 6b/8
e.-yelüm 27b/24, 28b/17
e.-yem 3a/16, 3b/7, 5b/18, 30b/6, 33a/12, 33a/18, 42b/20, 46a/13, 46b/4, 47b/15, 49a/3, 52a/13, 55a/1
e.-yen 18b/20
e.-yesin 49b/24, 52b/22
e.-yü 14a/9, 22b/23, 25a/22, 31a/10, 47b/11, 54b/20, 55b/14, 56a/7
e.-yüp 2a/13, 2a/17, 2a/20, 2b/15, 4b/5, 4b/10, 4b/19, 5a/3, 5a/19, 5a/20, 6a/22, 7b/20, 8a/16, 10b/5, 11b/6, 11b/19, 12b/14, 13a/2, 21b/9, 27a/18, 28b/19, 30a/10, 30a/20, 31b/6, 31b/15, 33a/7, 34a/6, 34a/14, 34a/16, 34b/22, 35a/16, 38b/12, 39a/11, 40a/12, 42b/20, 45a/14, 48b/15, 51a/15, 51a/18, 52a/3, 53b/17, 55a/12
e.-yüpdururdı 12b/25
e.-yüpdür 13a/9

eylen- yapılmak, edilmek: *eyle-n-e.-di* 45b/9

eymen- (EDPT 273b) korkmak, çekinmek, utanmak:

e.-me! 9b/10
e.-megi 49a/21
ėyü (*ėḏgü:* EDPT 51b) iyi: 2b/3, 3b/9, 6a/1, 6a/3, 7a/24, 7b/7, 7b/11, 8a/2, 9a/7, 12a/3, 12a/19, 15a/20, 16b/3, 16b/6, 17a/17, 18a/16, 18b/20, 19b/9, 21a/3, 27b/19, 29a/16, 29b/12, 30a/8, 31a/11, 31b/16, 32b/14, 32b/15, 34b/14, 35a/12, 35a/24, 35b/10, 37b/19, 40b/25, 41b/18, 45b/5, 49a/7, 51a/14, 53a/23
ė.+de 30a/4
ė.+den 35b/24, 41b/18, 52a/12
ė.+dür 35b/2
ė.+ler 3a/14, 12a/17
ė.+si 31b/22
ė.+ydi 38a/4
ė.+ye 5a/14, 35a/1
ė.+yi 1b/13
ė.+y-idi 52a/8
ėyü şanıcı iyi niyetli: 31b/3
ėyü yüzlü güzel yüzlü, hoş görünümlü: 7b/5
ėyülik(g) iyilik: *ėyü+lik* bk. *ėyülük* 2b/12, 8b/23, 15a/5, 17a/8, 19a/4, 19a/25, 20a/20, 21a/1, 29a/19, 34a/5, 34b/3, 34b/21, 34b/22, 49a/9, 49b/22
ė.+den 11a/11, 35b/2, 40a/22, 43b/7
ė.+den (ėyüligden) 45a/24
ė.+e (ėyülige) 50b/24
ė.+i (ėyüligi) 15a/23, 21a/16, 44b/10
ė.+ile 15a/5
ė.+ine (ėyüligine) 6a/4
ė.+le (ėyüligle) 21b/24, 31b/7, 31b/18, 33a/6, 33a/9, 43a/10, 54b/20, 55a/22
ėyülük(g) bk. *ėyülik* 15a/20, 15b/23
ė.+le 12a/7, 15a/14
ė.+le (ėyülügle) 3a/22, 11b/21
eyvān (< Far. ایوان *eyvān*) köşk, kemerli yüksek bina: 53b/15
e.+ (eyvān-ı Çīn) 55a/6
e.+ (eyvān-ı Ḍaḥḥāk) 12b/16
e.+da 39b/11
e.+dan 55a/18, 56a/4
e.+ı 12b/18, 20a/8
e.+ına 8b/25, 10b/9, 13b/21
e.+ında 39b/3
e.+ından 10b/25, 48a/19
e.+ını 29b/5
e.+lar 18a/6
e.+larda 40a/9
e.+ları 10b/22, 55a/4
e.+um 51a/12
e.+uma 32a/1
e.+umuz 53a/25
e.+uñ 11b/9, 12b/24, 14b/2
e.+uñda 13b/22
eyyām (< Far. ایّام *eyyām*) devir, zaman:
e.+ (tāc-ı baḫş-ı eyyām) 3b/24

ez (< Far. از *ez*-) Türkçe -den ekinin karşılığı olan Farsça ön ek: 11a/5, 11b/20, 26a/15

ez-cemād cansız varlıklardan, nesnelerden: 1b/2

ez-taḫt hükümdarlık, egemenlik: 8b/1

faḫr (< Far. فخر *faḫr*) övünme, iftihar: 37a/12

faḫr ėt(d)- gururlanmak, övünmek:
f. ė.-üp (faḫr ėdüp) 37a/12

fāʿil (< Ar. فاعل *fāʿil*) yapan, eden: 34b/10

fāʿil-i muṭlaḳ Allah: 34b/10

fāl (< Ar. فال *fāl*) fal: 11b/22, 12a/14
f.+da 14a/2
f.+dan 13a/23
f.+ı 13b/1
f.+la 17a/17, 54b/7, 56a/9

fāl-ı ferrūḫ uğurlu tâlih: 11b/22, 12a/14

fānī (< Ar. فانى *fānī*) ölümlü, sonu olan:
f.+den (serāy-ı fānī) 8b/20

fāriġ (< Ar. فارغ *fāriġ*) vazgeçmiş, terk etmiş: 6b/11, 7a/5, 18a/12

fāriġ ol- vazgeçmek, el çekmek:
f. o.-dı 18a/12

Fārisī (< Far. فارسى *Fārisī*) Farsça, İran dili: 50b/3, 52b/9
f.+den 4a/11

farḳ (< Ar. فارق *farḳ*) fark, ayrım: 1b/16, 16a/12, 17a/24, 27b/8

farḳ ėt- ayırt etmek, seçmek:
f. ė.-memek 1b/16
f. ė.-meyesiz 27b/8

farḳ olın- ayırt edilmek:
f. o.-maya 16a/12

faṣiḥat güzel sözlü, konuşmakta becerikli:

fāş (< Far. فاش *fāş*) meydana çıkmış, açığa vurulmuş: 50a/8

fāş ol- meydana çıkmak:
f. o.-dı 50a/9

fāyda-mend faydalı, yararlı: 4a/11

fāyda-mend ol- yararlı olmak:
f. o.-alar 4a/11

fāyide (< Ar. فايده *fāyide*) fayda, yarar: 2a/12, 6a/18, 17b/18, 33b/10, 38a/10, 50a/17

fāyide bul- faydalanmak, yarar görmek:
f. b.-ur 33b/10
f. b.-asın 38a/10

fāyide vėr- yaramak, fayda sağlamak:
f. v.-mez 50a/17

fāyidelü yararlı, faydalı: *fāyide+lü* 7b/10
f.+dür 5b/18

fāżıl (< Ar. فاضل *fāżıl*) fazīlet sahibi, erdemli: 9b/12, 52a/21
f.+ (ḥikem-i fāżıl) 2a/11, 3b/7
f.+lar 11a/7, 38a/10
f.+larda 3a/19

fażīlet (< Ar. فضيلت *fażīlet*) ahlakî meziyetlerin genel adı, erdem:
f.+i 2b/2, 10a/12

fażl (< Ar. فضل *fażl*) cömertlik, lütûf, kerem:
f.+da 9b/20

fedā (< Ar. فدأ *fidā'*) bir şey uğruna vazgeçme: 10a/21, 10b/16, 11b/17, 21a/2, 23a/21, 40a/24

fedā ėt- vazgeçmek: bk. *fedā ḳıl-, fedā ol-*

f. ė.-diler 23a/21

fedā ḳıl- bk. *fedā ėt-*

f. ḳ.-dı 10b/16

f. ḳ.-up 11b/17

fedā ol- bk. *fedā ėt-*

f. o.-a 21a/2

f. o.-sun 10a/21, 40a/24

fehīm (< Ar. فهيم *fehīm*) anlayışlı, idrak sahibi: 9b/20

fehm (< Ar. فهم *fehm*) anlayış, idrak: 2b/6, 39b/25

f.+i 35b/5

f.+in 52b/7

felek(g) (< Ar. فلك *felek*) 1. gökyüzü, semâ: 17b/7, 20a/23, 47a/21, 48b/11

f.+ (māh-ı felek) 39a/1

f.+de 43b/17, 45a/10

f.+e (felege) 28a/2, 29b/16

f.+ler 2a/21

f.+üñ (felegüñ) 36b/20

2. dünya, âlem:

f.+ (cürm-i felek) 4b/10

f.+den (devr-i felek) 35a/23

f.+den 43b/22

felek-i bülend yüksek gökyüzü: 44b/7

fen (< Ar. فن *fenn*) ilim:

f.+den 38a/10

fenā (< Ar. فنا *fenā*) kötü: 22b/13, 32b/19

ferāġat (< Ar. فراغت *ferāġat*) hakkından isteyerek vazgeçme, el çekme: 9a/10, 20b/18

ferāġat bul- kurtulmak:

f. b.-a 20b/18

feraḥ (< Ar. فرح *feraḥ*) sevinç, gönül açıklığı: 53b/21

ferāset (< Ar. فراست *firāset*) zihin açıklığı, çabuk kavrama: 5a/16

ferāz (< Far. فراز *ferāz*) kan: 8a/14

fercām (< Far. فرجام *fercām*) son, âkıbet: 52a/12

f.+ını 19a/4

ferdān ferdān (< Far. فردان *ferdān*) teker teker, sırayla:

f.+ile 24a/13

ferheng (< Far. فرهنگ *ferheng*) ilim, hüner, marifet: 32b/3

f.+di 5a/1

ferheng-dār marifetli, becerikli: 29a/17

ferḫunde (< Far. فرخنده *ferḫunde*) uğurlu, kutlu, mübârek: 4b/3, 10a/18, 13b/10, 23b/10, 23b/12, 26a/18, 33b/20, 41b/5, 42a/5, 54b/2, 56a/9

f.+ (Ferīdūn-ı ferḫunde) 15a/2

f.+ (Zāl-ı ferḫunde) 44b/21

f.+siyüz 3a/6

ferḫunde-fāl tâlihli, kutlu ve uğurlu olan:

f.+uñ (Menūçihr-i ferḫunde-fāl) 51b/25

ferḫunde-rāy iyi fikirli: 31b/8

f.+ (duḫter-i ferḫunde-rāy) 54b/18

ferḫunde ol- mutlu olmak:

f. o.-sun 13b/10

f. o.-a 42a/5

Ferīdūn *ö.a.* (< Far. فریدون *Ferīdūn*) Pişdâdîlerin altıncı pâdişâhı olup Cemşîd sülâlesinden demirci Gâve'nin yardımıyla Dahhâk'ı öldüren hükümdar: 9b/25, 10b/4, 10b/15, 10b/23, 11a/4, 11a/5, 11b/14, 11b/17, 11b/20, 11b/21, 11b/24, 12a/1, 12a/5, 12a/7, 12a/9, 12a/20, 12b/7, 12b/12, 12b/17, 12b/18, 12b/23, 12b/24, 12b/25, 13a/10, 13a/15, 13a/18, 13a/23, 13b/10, 13b/15, 14a/16, 14a/21, 14b/5, 15a/23, 15b/3, 15b/9, 16a/3, 16a/18, 16b/13, 16b/19, 17b/4, 17b/15, 17b/22, 18b/1, 18b/2, 18b/19, 20a/4, 20a/12, 20a/18, 20b/8, 20b/12, 21a/14, 22a/24, 22b/7, 22b/15, 22b/21, 23b/1, 23b/9, 24b/4, 24b/24, 25b/1, 26a/3, 26b/8, 26b/14, 26b/18, 29a/16, 29a/19, 29b/6, 29b/10, 31a/9, 32a/5, 32a/14, 32a/24, 32b/5, 32b/7, 32b/9, 32b/14, 32b/23, 46b/7, 47a/4, 47b/17, 48a/23, 49a/10,

F.+ (Ferīdūn-ı ferḫunde) 15a/2

F.+ (Ferīdūn-ı ferrūḫ) 32a/11, 32a/22, 33a/13

F.+ (Ferīdūn-ı ferrūḫ) 10a/10, 16a/23, 18b/12, 26b/5, 27b/11

F.+ (Ferīdūn-ı ferzāne) 19a/20

F.+ (Ferīdūn-ı yigit) 25b/1

F.+ (meşel-i Ferīdūn) 10b/12

F.+ (pehlevān-ı Ferīdūn) 10a/2

F.+a 10a/12, 13a/6, 14a/25, 14b/1, 16a/17, 17a/12, 19b/18, 20b/21, 22b/3, 22b/6, 24a/8, 24a/10, 25a/19, 26b/13, 29a/15, 31b/14, 31b/17, 32b/19

F.+dan 11b/18, 11b/19, 12a/6, 18a/13, 18a/16, 18a/24

F.+ı 10a/23, 11a/4

F.+la 14a/19, 44b/5

F.+uñ 10a/8, 10a/15, 10a/17, 10a/18, 10b/9, 12a/10, 12b/10, 13b/4, 14a/14, 14a/15, 17b/6, 18b/10, 20a/5, 20a/10, 29b/9, 32a/12, 32b/9, 33a/2

Ferīdūn-gerd çevik, süratli Feridun: 16a/24, 24a/15

ferīnde (< Far. فرینده *ferīnde*) kibirli, dik kafalı: 5a/13

ferişte (< Far. فرشته *fīrişte*) melek: 4b/8, 4b/21, 12a/18, 14b/6, 15a/14, 17a/15

fermān (< Far. فرمان *fermān*) emir, buyruk: 2b/7, 8a/7, 8a/13, 14a/1, 20a/17, 27b/24, 31b/16, 31b/17,

36b/24, 40a/22, 46a/15, 47a/19, 48b/24, 51a/20

f.+ı 49b/22

f.+ın 46b/2

f.+ına 7b/12, 17a/5, 43a/8

f.+ında 11a/1

f.+ından 6a/6, 8b/7, 14a/21, 16b/22

f.+ıyla 14b/6, 17a/8

f.+um-ıla 15a/5

f.+uma 7a/14

f.+uñ 37b/24

f.+uñ-ıla 48b/20

f.+uñda 33a/20

f.+uñdadur 9b/2, 47a/10

f.+uñdan 11b/8, 55a/1

fermān-ı ilāh Allah'ın emri: bk. *fermān-ı Yezdān* 32b/19

fermān-ı Yezdān bk. *fermān-ı ilāh* 44a/3

fermān-ber aldığı emri yerine getiren: 5a/19

fermān-revā hükmeden, hükmü geçen: bk. *fermān-revān* 8a/20, 39a/10

f.+ (pīrūz-ı fermān-revā) 5a/17

fermān-revān bk. *fermān-revā*

f.+ (şāh-ı fermān-revān) 7a/9

fermān ėt(d)- emretmek, buyurmak: bk. *fermān eyle-*

f. ė.-e (fermān ėde) 8a/13, 20a/17

f. ė.-ersin (fermān ėdersin) 40a/22

fermān eyle- bk. *fermān ėt-*

f. e.-di 47a/19

fermān ol- emredilmek:

f. o.-ursañ 8a/7

f. o.-ursa 27b/24

fermān ṭut- emrine uymak, sözünü dinlemek: bk. *fermāna ṭur-*

f. ṭ.-a 46b/2

fermāna ṭur- bk. *fermān ṭut-*

f.+a ṭ.-mışam 17a/5

fermāndan çıḳ- emrine uymamak, sözünden çıkmak: bk. *fermāndan dön-, fermānından baş çek-*

f.+dan ç.-up 8b/8

f.+dan ç.-dılar 11b/8

fermāndan dön- bk. *fermāndan çıḳ-*

f.+dan d.-erüz 14a/21

fermānından baş çek- bk. *fermāndan çıḳ-*

f.+dan ç.-ersem 16b/22

ferr (< Far. فر *fer*) parlaklık, aydınlık, nur: 12b/7, 14b/9, 18a/20, 18b/6, 21b/15, 25b/19, 29a/12, 29a/21, 31b/20, 32a/23, 42b/16, 46a/22

f.+ (ferr-i külāh) 35b/7

f.+ (ferr-i mūbedān) 33a/20

f.+ (ferr-i ʿālem) 43a/2

f.+ (ferr-i sübḥān) 6a/8

f.+ (ferr-i sübḥānī) 33a/8

f.+ (ferr-i şāhen-şehī) 10a/10, 41b/20
f.+ (ferr-i şāḫ) 41b/21
f.+de 41b/20
f.+i 4b/1, 6a/23, 9a/20, 16a/7, 52b/2
f.+inde 6a/23
f.+inden 13b/6
f.+ine 42b/8
f.+iyle 5b/9, 6a/25
f.+le 10a/11, 12a/15, 13b/9, 42b/10
f.+ümi 35b/11, 35b/13
f.+üñüñ 54a/1
f.+üñüz 17b/3

ferr-i fīrūzī iyi talih: 7a/21

ferr-i Yezdān Allah'ın nuru: 9a/20

ferr-i Yezdānī ilahî nur: 7a/18, 8b/8, 18a/2

ferruḫ (< Ar. فرخ *ferruḫ*) uğurlu, mübârek, mesût: 3a/22, 6a/21, 11a/7, 15a/14, 15b/12, 16b/12, 17a/17, 17a/18, 33a/19, 36a/10, 38a/7, 38b/16, 41b/9, 43a/6, 44b/8, 45a/4, 45a/7, 45b/5, 54b/1, 54b/4, 54b/7
f.+ (fāl-ı ferruḫ) 11b/22
f.+la (fāl-ı ferrūḫ) 12a/14
f.+ (Ferīdūn-ı ferruḫ) 10a/10, 16a/24, 18b/12, 27b/11, 33a/13
f.+a (Ferīdūn-ı ferrūḫ) 32a/11
f.+uñ (Ferīdūn-ı ferrūḫ) 32a/22
f.+dan (Ferīdūn-ı ferrūḫ) 26b/5
f.+ (naḳş-ı ferruḫ) 44b/5
f.+ (sālār-ı ferruḫ) 53b/25
f.+dan 45a/6, 48a/7

ferruḫ-baḫt uğurlu, talihli: 51b/23

ferruḫ-zā hayırlı, kutlu:
f.+yla 51b/6

ferruḫī (< Ar. فرخی *ferruh-ī*) uğurluluk, mesûtluk: 7a/7, 29a/19

feryād (< Far. فریاد *feryād*) inleme, sızlanma, yakarış: 11a/13, 14a/1, 22a/15, 35b/18, 38a/14
f.+a 14a/19
f.+ı 30a/17
f.+la 45a/22

feryād-res feryat edenin imdâdına yetişen, yardım eden (kimse): 50a/4
f.+den 29a/18

feryād ėt(d)- yakarmak, sızlanmak: bk. *feryād eyle-*
*f. ė.-üp (feryād ėdüp)*11b/12, 22a/15

feryād eyle- bk. *feryād ėt-*
f. e.-me! 14a/1

ferzāne (< Far. فرزانه *ferzāne*) âlim, bilgin: 15b/20, 39a/22
f.+ (Ferīdūn-ı ferzāne) 19a/20
f.+lerüñ (girdār-ı ferzāne) 8b/22

ferzānlıḳ âlimlik, bilginlik: *ferzān+lıḳ*
f.+la(ferzānlıġla) 18a/2, 33a/6

ferzend (< Far. فرزند *ferzend*) oğul, erkek çocuk: 10b/4, 17b/4, 33b/14, 43a/19
f.+ (ferzend-i Sām) 40b/16
f.+e 35b/22
f.+i 4b/25, 8a/3, 13a/11
f.+ine 15b/20
f.+ini 35a/2
f.+inüñ 25b/20
f.+üm 25b/9
f.+üñ 17a/2

fesād (< Ar. فساد *fesād*) kötülük, fitne:
f.+a 2a/9

fesāne (< Far. فسانه *fesāne*) efsâne sözünün eski metinlerde rastlanan bir şekli: 3a/17
f.+dur 5a/14

fetḥ (< Ar. فتح *fetḥ*) ele geçirme, zaptetme: 15b/18, 15b/23, 29a/16

fetḥ ėt(d)- ele geçirmek:
f. ė.-üp (fetḥ ėdüp) 15b/18

fevā'īd (< Ar. فوائد *fevā'īd*) faydalar, yararlar:
f.+den 33b/9

fevākih (< Ar. فواكه *fevākih*) meyveler, yemişler: 33b/9
f.+ile 33b/9

fevkü's-ṣerā toprağın üstü, yeryüzü:
f.+da 20a/5

fezāyende (< Far. فزاینده *fezāyende*) arttıran, çoğaltan:
f.+si 21a/14

fıṭrat (< Ar. فطرت *fiṭrat*) yaratılış, mizaç: 40b/23

fiġān (< Far. فغان *fiġān*) ıztırapla bağırma, haykırma, feryât: 4b/20, 22b/4, 26a/18

fiġān ėt(d)- bağırmak, haykırmak:
f. ė.-üp (fiġān ėdüp) 22b/4

figende (< Far. فکنده *figende*) tutkun, âşık: 17a/15

fik(i)r (< Ar. فکر *fikr*) düşünce: bk. *fikr* 3b/9, 8a/14, 10b/25, 16b/5, 29b/12, 44a/24, 52a/13, 52a/20
f.+e (fikre) 16b/17, 34a/4, 44a/24, 50b/20, 52b/21
f.+i (fikri) 31a/23, 35b/6, 45b/15, 46b/8, 51b/17
f.+inde (fikrinde) 39a/24
f.+iyle (fikriyle) 5a/18
f.+le 11a/5, 28b/22, 30b/6, 44b/1
f.+üñ (fikrüñ) 22a/10, 34b/25
f.+üñ-ile (fikrüñ-ile) 13b/1
f.+üñüzde (fikrüñüzde) 16b/23

fikr bk. fikir 5a/16, 24a/7, 33b/3, 52b/14
f.+le 27b/25

fikr-i rāst *doğru fikir:* 50a/5

fikre düş- düşünmek, tefekkür etmek: bk. *fikre var-, fikre yėt-*
f. d.-di 34a/4, 44a/24

fikr ėt- düşünmek: bk. *fikr eyle-*
f. ė.-mişsin 3b/9
f. e.-di 16b/5, 29b/12
f. e.-üp 46b/8

fikr eyle- bk. *fikr ėt-*

f. e.-di 8a/14

f. e.-yem 52a/13

fikre var- bk. *fikre düş-*

f. v.-dı 50b/20

fikre yėt- bk. *fikre düş-*

f. y.-di 16b/17

fīl (< Ar. فيل *fīl*) fil: bk. *pīl*

f.+üñ 50b/6

fi'l-ḥāl (< Ar. فىالحال *fi'l-ḥāl*) derhâl, hemen şimdi: 14b/6, 46a/17, 51a/16

fi'l-cümle (< Ar. فىالجمله *fi'l-cümle*) hep birlikte, beraber: 4a/15

fiʿil (< Ar. فعل *fiʿil*) iş, eylem: 17b/18, 36a/13

f.+den 5b/25, 8b/5, 15b/1, 32b/11

f.+e 30a/9

f.+i 2b/8, 11a/11, 15b/2, 20b/4

f.+ler 7b/8

filori üzeri zambak çiçekli altın para: 24a/12, 50b/2

Firānek *ö.a.* (< Far. فرانك *Firānek)* hükümdar Feridûn'un annesi: 10a/18, 10a/25, 10b/4, 10b/11, 15b/11

firāvān (< Far. فراوان *firāvān*) çok, aşırı, bol: 3a/18, 7b/10, 8a/11, 9b/22, 13a/9, 16b/17, 38b/9

Firdevsī *ö.a.* (< Far. فردوسى *Firdevsī*) Şâhnâme'nin yazarı: 2a/9, 3a/19, 3b/7, 33b/7

Firengī (< Fr. *fireng;* Far. *-ī*) Frenklere ait, Avrupa tarzında: 37a/20

firīb (< Far. فريب *firīb*) aldatma, kandırma, hîle: 19b/13

f.+le 14a/11

firūz (< Far. فروز *firūz*) uğurlu, mesût: 49a/10

firūzān (< Far. فروزان *firūzān*) parlak: 21b/1

firūzende (< Far. فروزنده *firūzende*) meşhur bir lale türü: 1b/8, 16a/20

f.+si 21a/14

fīrūzī (< Far. فروزى *fīrūz-ī*) mutluluk:

f.+ (ferr-i fīrūzī) 7a/21

fitne (< Ar. فتنه *fitne*) karışıklık, fesat, kargaşa: 14b/12, 19b/6, 40b/20

f.+si 24a/23

f.+sinden 56a/11

f.+ye 2a/9

fürū-daşt (< Far. فروداشت *fürū-daşt*) musikîde makam değiştirme: 53b/17

fürū-mānde âciz, ezilmiş, zayıf: 31a/5

f.+yüz 43b/8

fürūġ (< Far. فروغ *fürūġ*) ışık, aydınlık: 2b/16

füsūn (< Far. فسون *füsūn*) büyü, sihir, tılsım:

f.+la 17b/4

fūżalā (< Ar. فوضلاء *fūżalā'*) ahlâk, ilim ve meziyetçe üstün, fazîletli kimseler:
f.+yı 34b/18

ġabġaba (< Ar. غبغبه *ġabġaba*) gerdan: 42a/22

ġāfil (< Ar. غافل *ġāfil*) gaflet içinde bulunan, düşüncesiz: 30a/3

ġāfil başlu düşüncesiz, aymaz (kimse): 28a/18

ġāfil ol- habersiz bulunmak:
ġ. o.-ma! 30a/3

gāfilāne (< Ar. *ġāfil;* Far. *-āne*) gāfilce, düşüncesizce: 10a/25

ġaflet (< Ar. غفلت *ġaflet*) gerçeği görememe, aymazlık: 43a/7

gāh (< Far. گاه *gāh*) zaman zaman: 8b/16, 13b/6, 16a/20, 35b/8, 41a/2
g.+um 35b/7

ġalaba (< Ar. غلبه *ġalebe*) kalaba, sayıca çok, pek çok: 5a/5, 30a/24, 47b/17
ġ.+dan 54a/16

ġalabalıḳ(ġ) kalabalık: *ġalaba+lıḳ* 4b/6, 9a/23, 48b/19
ġ.+la (ġalabalıġla) 5a/6, 11b/20, 47b/11

ġalebe (< Ar. غلبه *ġalebe*) dövüşte ve savaşta yenme, galip gelme: 12a/22, 17b/23, 21a/23, 26b/10, 29a/10
ġ.+den 6b/13
ġ.+si 53b/22
ġ.+sin 27a/9
ġ.+sinden 19a/1, 36a/2

***ġalebe ėt(d)-*:** üstün gelmek, bastırmak: bk. *ġalebe eyle-*
ġ. ė.-üp (ġalebe ėdüp) 21a/23

ġalebe eyle- bk. bk. *ġalebe eyle-*
ġ. e.-di 12a/22, 17b/23

ġālib (< Ar. غالب *ġālib*) yenen, üstün gelen: 24a/23

ġālib ol- yenmek, üstün gelmek:
ġ. o.-dı 24a/23

ġam (< Ar. غم *ġamm*) kaygı, tasa, keder: 2a/2, 9a/23, 18a/13, 20b/22, 21a/16, 23a/7, 33a/1, 39b/21, 43a/3, 45b/19, 46a/5, 48b/5, 50a/25, 56a/13
ġ.+dan 15b/10, 26b/6, 37a/17, 40a/3, 47b/20, 54b/16
ġ.+ıla 13b/9, 46b/6
ġ.+ında 39b/24
ġ.+ından 38a/17
ġ.+la 18a/23, 22b/4, 51b/22

ġam-güsār gam gideren, teselli veren: 50a/4
ġ.+um 39b/22

ġam çek- üzülmek, kaygılanmak: bk. *ġam ṭut-*
ġ. ç.-ecek 2a/2
ġ. ç.-dügümden 21a/17
ġ. ç.-erem 50a/25

ġam ṭut- bk. *ġam çek-*
ġ. ṭ.-ar 20b/22

ġamm-gᵾn gamlı, kederli: 18a/23, 22a/4, 29a/9, 2a/2, 30b/7, 32b/13, 43b/23, 46a/24, 46b/22

ġ.+dür 52a/11

ġamm-gīn ol- kederlenmek:

ġ. o.-up 2a/3, 29a/9

ġ. o.-ma! 30b/7

ġ. o.-dı 46b/22

ġamze (< Ar. غمزه *ġamze*) göz ucu ile bakma, yan bakış:

ġ.+si 42b/12, 51a/4

ġanīm (< Far. غنيم *ġanīm*) düşman, hasım:

ġ.+inde 52b/3

ġarāyib (< Ar. غرائب *ġarā'ib*) şaşılacak şeyler, tuhaflıklar: 3b/21, 7b/6, 38b/3

ġarb (< Ar. غرب *ġarb*) batı:

ġ.+a 46b/4

ġarīb (< Far. غريب *ġarīb*) kimsesiz, zavallı, bîçâre:

ġ.+lere 44b/23

ġarḳ (< Ar. غرق *ġarḳ*) bir şeye batmış, batırma: 3a/10, 12b/14, 14a/24, 19a/22, 26b/12, 30b/23, 42b/15, 46b/18

ġarḳ-ḫūn kana batmış, kan içinde: 28b/8

ġarḳ eyle- suya batırmak:

ġ. e.-yüp 12b/14

ġarḳ ol- batmak, … ile dolmak:

ġ. o.-maḳdan 3a/10

ġ. o.-up 14a/24, 19a/22, 26b/12, 30b/23, 46b/18

gāv (< Far. گاو *gāv*) öküz, sığır: 10a/5, 10b/8, 10b/18, 12a/10

g.+ (gāv-ı pür-māye) 10a/12, 13a/12

g.+dan 10b/7, 10b/20

g.+ıla 28a/24

g.+uñ 10a/21, 10a/24

gāv-çihr öküze benzer, öküz yüzlü: bk. *gāv-peyker*

g.+ (gürz-i gāv-çihr) 13a/14, 49b/7

gāv-peyker bk. *gāv-çihr*

g.+ (gürz-i gāv-peyker) 14a/10, 18b/13

gāv-ser sığır başı biçiminde: 49b/6

g.+ (gürz-i gāv-ser) 9a/20, 13b/23, 38a/19, 49a/22

g.+e (gürz-i gāv-ser) 14b/5

Gāve *ö.a.* (< Far. گاوه *Gāve*) Dahhâk'ın zulmüne karşı halkı ayaklandıran meşhur İranlı demirci: bk. *Gāveyān* 11b/3, 11b/9, 11b/11, 11b/20, 12b/7

g.+ (Gāve-yi ḫām-gūy) 11b/7

g.+ (Ḳāren-i Gāve) 25a/15

Gāve-yi dād adaletli Gâve: 11a/17

Gāveyān *ö.a.* bk. *Gāve* 12b/7

g.+ (aḫter-i gāveyān) 12a/1

Gāveyānī (< Far. گاويانى *Gāveyān-ī*) Gâve'ye ait: 11b/23, 25b/6, 27a/7, 27b/7, 33a/10

ġavġā (< Far. غوغا *ġavġā*) savaş, cenk, mücadele: 5a/8, 6a/9, 26b/10, 29a/10, 29b/25

ġ.+dan 6b/13, 19b/25

ġ.+ya 18a/14

ġ.+yı 28a/2

ġavġā ḳop- savaş çıkmak:

ġ. ḳ.-dı 5a/8

ġavġā ḳopar- savaşmak, mücadele etmek: *ġavġā ḳop-ar-*

ġ. ḳ.-arduġumuzlayın 29b/25

ġavġā vü feryād ėt(d)- şiddetli tartışmak:

ġ. ė-üp (ėdüp) 11b/12

ġavġā vü ḫurūş şiddetli çarpışma, vuruşma: 8b/6, 26a/13, 30b/22

ġavġā vü ḫurūş ėt(d)- savaşmak:

ġ. ė.-er (ġavġā vü ḫurūş ėder) 26a/13

ġāyet (< Ar. غايت *ġāyet*) çok, pek fazla: 33b/15, 40b/8

ġ.+de 9b/10, 11a/10, 29b/8, 30b/25, 35b/10, 46a/10, 53b/3

ġayret (< Ar. غيرت *ġayret*) çaba, mücadele: 14a/23, 14b/2, 30b/25

ġ.+ile 15b/14, 31a/16

ġayret ėt(d)- çaba göstermek:

ġ. ė.-üp (ġayret ėdüp) 14a/23, 30b/25

ġayrı (< Ar. غيرى *ġayrı*) -den başka: 7a/6, 7a/12, 9a/1, 12a/3, 17b/5, 19b/21, 21b/14, 34b/19, 35b/21, 36b/13, 39b/17, 39b/25, 42b/23, 45b/9, 49b/13, 49b/15

ġażab (< Ar. غضب *ġażab*) kızgınlık, öfke, hışım: 20a/18

ġ.+a 10b/23, 14a/6, 19b/9, 45a/19, 49a/25

ġ.+la 11b/3, 21b/8, 28a/10, 34a/5, 40a/14

ġażab ḳıl- öfkelenmek, hiddetlenmek: bk. *ġażaba gel-*

ġ. ḳ.-dı 20a/18

ġażaba gel- bk. *ġażab ḳıl-*

ġ. g.-di 10b/23, 45a/19, 49a/25

ġ. g.-üp 14a/6, 19b/9

ġazel-ḫan (< Ar. *ġazel*; Far. *-ḫan*) gazel okuyan (kimse): 53b/19

gėce (*kėçe:/gėce:* EDPT 694b) gece: 2b/15, 2b/18, 2b/19, 2b/21, 3b/8, 4b/24, 5b/7, 6a/2, 7b/7, 8a/14, 9a/2, 9a/6, 9a/18, 11b/25, 12a/17, 12b/1, 13b/15, 13b/17, 14a/13, 16b/15, 17b/5, 17b/22, 17b/23, 21a/23, 21a/24, 21b/16, 27b/15, 27b/25, 27b/25, 28b/13, 28b/14, 28b/17, 28b/19, 29a/5, 29b/21, 30a/3, 30a/9, 30a/11, 33b/21, 34a/22, 34b/16, 35a/2, 36a/5, 38a/21, 39a/3, 39b/17, 43a/9, 44a/15, 44b/24, 47a/18, 47a/20, 47a/20, 47b/13, 50a/6, 50a/17, 50b/17, 52a/19, 53a/3, 53a/5, 53a/10, 55b/2

g.+de 12b/15, 33a/9

g.+den 48a/8

g.+ler 51a/18

g.+lerde 44a/5

g.+lerden 34b/16

g.+nüñ 2b/18, 5b/8
g.+si 5b/9, 53b/5

geç (*kė:ç/gė:c* EDPT 692b) geç, erken karşıtı: 25b/24

geç- (*keç- (g-)* EDPT 693b) geçmek:
g.-di 5a/15, 8b/22, 10a/9, 12a/1, 15a/12, 16a/5, 19a/19, 23b/2, 23b/15, 25a/24, 32a/1, 33a/2, 33a/4, 34b/13, 37a/9, 39a/25
g.-diler 36a/6
g.-diyse 16b/23, 17a/16, 31b/21, 54b/11
g.-düginden 13b/15, 36b/16
g.-dükden 23a/16
g.-düñ 13b/24
g.-e 2b/5, 11a/3, 13b/24, 15b/4, 19b/3
g.-ecek 29a/8
g.-ecekdür 15a/12, 53a/22
g.-en 20a/2, 24a/20, 55b/14
g.-er 2b/21, 3b/11, 16b/8, 39b/14, 48b/12, 51a/21, 52b/12, 53a/6
g.-erdi 34b/14
g.-erlerdi 53b/22
g.-erse 34b/23, 43b/24
g.-erseñ 7b/17
g.-icek 6b/3, 31a/5
g.-medin 56a/13
g.-mege 31a/6
g.-mek 37a/8
g.-meñ! 17b/3
g.-meyem 42b/20
g.-mez 20a/16, 43a/12, 48b/6
g.-miş 10b/3, 24a/18, 54a/6
g.-üp 3a/13, 6a/21, 10b/22, 13a/2, 16a/5, 19b/17, 29b/1, 36a/7, 40b/12, 40b/13, 45a/13, 48a/9, 49b/4, 52a/20, 53b/16

geç ḳal- gecikmek:
g. ḳ.-mayup 25b/24

geçe (*geçe/keçe* Tietze III/169) taraf, yan, yaka: *geç-e*
g.+sinde 40b/5
g.+ye 40b/12

geçebil- geçmeye gücü yetmek: *geç-e bil-*
g.-mez 44a/2

geçmiş geride kalan zaman dilimi: *geç-miş* 3a/20
g.+i 35b/22

geçür- (*keçür- (g-)* EDPT 698b) geçirmek, geçmesini sağlamak: *geç-ür-*
g.-di 16a/21, 29b/12, 39a/8, 54a/10, 54a/12
g.-diler 23a/15, 55b/25
g.-dük 13a/9
g.-düm 20a/19
g.-e 17a/23
g.-me! 12b/11, 15a/20
g.-mezem 21a/1
g.-üñ! 12b/10
g.-üp 11b/13
g.-ürdi 33b/4, 34b/5

geh… geh (< Far. که *geh*) vakit vakit, ara sıra: 15a/12, 24a/25

gehī (< Far. گهی *gehī*) bazen, ara sıra: 6b/13, 28b/14, 43a/12

gel- (*kel- (g-)* EDPT 715b) gelmek:

g.! 15a/20, 40b/13, 42a/10, 47a/12

g.-di 1b/5, 2a/19, 2b/1, 3b/1, 4a/22, 4b/15, 5a/3, 5a/6, 5a/11, 5a/12, 5b/16, 6a/10, 6b/23, 7a/14, 7b/8, 7b/23, 8a/16, 8a/24, 8b/1, 8b/12, 9b/10, 10a/7, 10a/13, 10a/25, 10b/7, 10b/8, 10b/21, 10b/23, 11a/16, 11a/25, 12a/2, 12a/18, 12a/19, 12b/4, 13a/2, 13b/5, 13b/21, 14a/10, 14a/20, 14a/24, 14b/5, 14b/6, 15a/2, 15a/14, 15a/15, 15b/5, 16a/17, 16a/19, 16b/23, 17b/11, 17b/23, 17b/25, 18a/3, 18a/6, 18b/1, 18b/3, 18b/9, 18b/14, 18b/21, 19a/11, 19a/22, 19b/9, 20a/9, 21a/19, 21a/22, 22a/8, 22b/4, 22b/22, 23b/3, 23b/5, 24a/5, 24b/13, 25a/15, 25a/24, 25b/25, 26a/1, 26a/2, 26b/13, 26b/18, 27b/1, 28a/1, 28a/8, 28a/9, 28a/11, 29a/6, 29a/14, 30a/19, 30a/22, 30a/24, 30b/5, 30b/13, 30b/18, 31a/3, 31b/1, 31b/23, 31b/24, 32a/3, 32b/15, 33a/2, 33b/19, 33b/26, 34a/4, 34a/18, 36a/8, 36a/15, 36a/16, 36a/17, 36b/1, 36b/6, 38a/19, 38b/6, 38b/11, 38b/16, 39a/6, 39b/2, 39b/4, 40b/9, 41a/15, 41a/17, 41b/12, 42a/12, 43a/3, 43b/21, 44a/17, 44a/20, 45a/4, 45a/20, 45b/20, 46a/12, 47a/11, 47a/14, 47b/1, 47b/4, 47b/17, 48a/11, 48a/23, 48b/2, 48b/8, 49a/25, 49b/5, 49b/24, 50a/15, 50b/11, 50b/12, 50b/13, 51b/14, 51b/15, 51b/23, 52a/1, 52a/6, 52b/8, 53b/25, 54b/14, 54b/21, 55a/20, 55a/24, 55b/22, 55b/24

g.-di-ki 44a/4

g.-dikleyin 32a/14

g.-diler 8b/10, 11b/20, 12a/9, 12b/14, 13b/19, 15b/21, 15b/24, 18a/2, 18b/18, 19a/16, 25a/6, 25a/23, 27b/3, 27b/14, 32b/3, 36a/1, 36a/25, 38b/10, 39a/5, 40b/5, 42b/7, 43a/5, 43a/6, 47a/17, 47a/25, 47b/11, 48b/7, 4b/18, 53b/24, 54a/23, 55b/13, 56a/8

g.-diyse 45a/2

g.-dügi 12b/24, 14a/9, 16a/18, 17b/6, 20a/4, 22b/3, 35a/23, 51b/24

g.-düginde 21b/12

g.-düginden 17a/14, 17b/9, 24b/4, 38b/8, 55a/16

g.-dügini 13b/4

g.-dük 4a/17, 31a/22

g.-dükde 6b/8
g.-düklerin 47a/25
g.-düm 13a/12
g.-düñ 13a/8, 39b/7, 42a/14, 51a/18
g.-e 4a/11, 7a/16, 10a/6, 11a/3, 13b/23, 13b/24, 14b/7, 17a/25, 25a/8, 25b/16, 26b/4, 30b/3, 36a/12, 36a/22, 41a/10, 43b/21, 45b/16, 45b/20, 49b/21, 50a/3, 50b/21, 51b/9
g.-ecegi 29a/1
g.-eler 23b/23, 36a/20, 37a/10, 52a/21
g.-elüm 31a/24, 53a/14
g.-en 18a/16, 23b/6, 31a/6, 51b/7, 55a/24
g.-ene 47b/16
g.-enler 32a/16
g.-enüñ 53b/12
g.-esin 28a/23
g.-evüz 54b/12
g.-eydi 13a/1
g.-eyüm 28a/22
g.-icek 30a/17, 33b/15
g.-imez 26b/20
g.-ince 30b/20
g.-iyorur 55b/4
g.-medi 9b/25, 22a/7, 44a/22
g.-medük 31a/21
g.-mege 13b/3
g.-mek 46a/4
g.-mekdür 41b/15
g.-meñ! 21a/3
g.-meye 7a/16, 14a/5, 14b/8, 30b/7, 31a/17, 41a/4, 51a/11
g.-meyüp 12b/5
g.-mez 13b/3, 20a/20, 38b/20, 39a/13, 40a/22, 41a/2, 49a/5, 49b/13, 50b/21
g.-mezler 9a/14
g.-miş 12a/19, 18b/17, 55a/8
g.-mişdi 42b/24
g.-mişdurur 35b/2
g.-mişem 11a/14
g.-se 43b/19
g.-sün 48b/8, 50b/12
g.-üñ! 11b/14, 11b/17, 21a/5, 50b/12
g.-üp 3b/3, 4b/8, 4b/21, 5a/15, 5b/1, 6a/7, 6a/21, 7b/6, 8a/1, 8a/10, 8b/3, 9b/21, 10b/21, 11a/13, 11b/9, 13a/10, 13a/23, 14a/6, 14a/12, 14a/14, 15a/8, 15a/18, 16a/20, 17a/9, 17a/12, 17b/11, 18a/13, 18b/16, 18b/23, 19b/15, 21b/5, 24b/8, 24b/11, 24b/12, 25a/19, 25a/20, 26a/13, 27b/9, 28a/12, 28b/14, 28b/22, 30b/5, 31b/21, 31b/24, 32b/6, 32b/17, 34b/13, 35a/20, 35b/12, 36a/9, 36b/4, 36b/5, 37b/6, 37b/7, 38a/15, 38b/17, 39a/2, 39a/11, 40b/5, 40b/17, 41a/18, 41b/7, 41b/14, 42a/12, 42a/12, 43a/16, 44b/7, 45a/13, 45a/19,

46b/14, 46b/21, 47b/6, 48a/11, 48a/19, 48b/4, 50b/20, 51b/13, 52b/5, 52b/10, 53a/8, 55b/8, 55b/10, 56a/5

g.-üpdurur 55b/9

g.-üpdür 30b/7

g.-ür 3a/7, 3b/10, 11a/2, 13b/3, 20b/22, 26b/15, 26b/17, 28a/21, 28a/23, 30a/4, 32b/11, 33b/12, 41a/19, 41a/24, 41b/8, 45a/25, 46b/5, 46b/18, 47a/15, 51b/15, 52b/12, 52b/12, 52b/14, 52b/16, 53a/6, 53a/7, 53a/8, 53a/10, 53a/12, 53a/20

g.-ürdi 7a/25, 13a/17, 32a/15, 34b/17, 35a/5, 36b/23, 48a/22, 49b/24

g.-ürem 30a/2, 51b/13

g.-ürken 12b/4

g.-ürler 52b/18

g.-ürler-idi 36a/4

g.-ürlerdi 22b/12, 37b/4

g.-ürse 28a/13, 30b/2, 44a/9, 46a/4, 46a/16, 46a/22, 48a/21

gelebil- gelmeye gücü yetmek: *gel-e bil-*

g.-ür 30b/3

gelin (*kelin (g-)* EDPT 719a) bir kimsenin oğlunun eşi: *gel-in* 17a/16

gemi (*kemi: (g-)* EDPT 721b) su üstünde giden taşıt, gemi: bk. *gemü* 3a/7, 3a/8, 12b/9, 28a/3, 31a/5

g.+lerden 3a/8

g.+ye 6b/22

g.+yle 8b/14, 40b/13

gemici gemi kullanan kişi, denizci: *gemi+ci* bk. *gemüci*

g.+lere 12b/9

gemü bk. *gemi*

g.+lerini 30a/20

g.+ñüz 12b/10

g.+yi 12b/11

gemüci bk. *gemici* 12b/10

gėñ (*kė:ñ (g-)* EDPT 724b) geniş: 27a/9

genc (< Far. گنج *genc*) hazîne: 4a/6, 5b/17, 6b/3, 8a/2, 8b/13, 8b/20, 15a/2, 15b/17, 15b/18, 16b/1, 20b/9, 20b/19, 21b/22, 22a/2, 23b/18, 24b/3, 27b/2, 29b/16, 32a/7, 32b/7, 34a/21, 38b/9, 41a/11, 47a/8, 48b/18, 50a/16, 50a/21, 50b/6, 50b/22, 51b/3, 53a/18, 54b/20

g.+den 16b/8, 55b/19, 55b/21

g.+dür 20b/23

g.+i 5a/14, 13b/4, 15b/20, 17a/21, 21a/15, 21a/16, 24a/14, 26a/25, 31b/22, 38b/5, 41a/11, 56a/3

g.+ile 18a/11

g.+ine 33a/16

g.+ini 37b/1, 51a/13

g.+le 38b/6, 46a/1
g.+ler 23b/21, 32a/16
g.+leri 26a/5
g.+lerinüñ 24a/11
g.+lerümüñ 37b/25
g.+lerüñ 18a/7
g.+üm 51a/12
g.+ümüz-ile 53a/20
g.+üñ 23b/22, 34b/3, 50a/22, 56a/2

genc-i ārāste süslenmiş hazîne: 18a/21

genc-ḫāne hazinenin saklandığı yer:
g.+si 26b/1

gencūr (< Far. گنجور *gencūr*) hazîne bekçisi, hazînedâr:
g.+dur 26a/24

genç (*ke:nç (g-)* EDPT 727b) 1. delikanlı, yaşı ilerlememiş: 24b/4, 34b/20
2. taze: 8a/17

gėne (*genem/ginem* Tietze III/192) yine, tekrar: 2b/20, 8a/1, 28b/20, 36a/14, 37b/17, 38a/3, 42a/23

geñezlik(g) (*krş. keñes (keñez)* EDPT 734a) kolaylık: *geñez+lik*
g.+e (geñezlige) 44b/2
g.+le(geñezligle) 41a/3

ger (< Far. گر *ger*) eğer edatının nazımda kullanılan şekli: 3b/13, 4a/7, 8a/4, 11a/22, 11a/24, 12b/22, 16b/3, 18b/8, 18b/22, 20a/1, 20b/19, 22b/15, 22b/15, 25a/8, 27a/1, 31a/10, 31b/13, 32b/2, 32b/23, 34a/19, 34b/10, 35a/7, 35b/8, 37a/11, 39b/12, 40b/25, 41a/21, 44a/4, 44a/10, 44a/25, 45a/8, 48b/13, 53a/24

ger- (*ker- (g-)* EDPT 735b) germek, dimdik tutmak:
g.-di 31a/1, 54a/7, 54a/11
g.-üp 28a/24, 52b/23

gerçek (*krş. kėrtü:* EDPT 738b) aslı olan, hakikî: *kirtü+çe+ok* > *girçek* > *gerçek* 14a/2

gerd (< Far. گرد *gerd*) 1. hüzün, keder: 11a/20, 26b/25
g.+ile 4b/20
2. toprak: 2b/16, 22b/24

gerd-i siyāh kara toprak: 22b/24

gerdān (< Far. گردان *gerdān*) dönen, döndüren, dolaşan:
g.+ (çarḫ-ı gerdān) 23b/2, 33a/7, 36b/16, 44a/1
g.+dan (çarḫ-ı gerdān) 37b/22
g.+uñ (çarḫ-ı gerdān) 52a/24
g.+ (sipihr-i gerdān) 54b/2
g.+ (sipihr-i gerdān-ı girdār) 26a/4
g.+uñ (sipihr-i gerdān) 38a/8

gerdān-ı sipihr felek, baht: 2b/14, 38a/23
g. s.+üm 43a/24

gerden-firāz başı dik, boynunu dik tutan: 13b/3

gerden-keş boyun çeken, inatçı: 49a/15, 54a/17

g.+ler 26a/22, 34a/8, 54a/13, 54a/18

gerden-keşān inatçı, kibirli:

g.+ (şāh-ı gerden-keşān) 13b/18, 17b/16

gerden-keşlik inatçılık: *gerden-keş+lik*

g.+le 22a/5

gerdiş (< Far. گردش *gerdiş*) dönüş, dönme:

g.+ (der-beyān-ı gerdiş) 2b/14

g.+de 2b/18

g.+inden 52a/22, 55b/11

gerdiş-i rūz-gār dünya, felek: 9b/13, 20b/21, 53a/1

g. r.+da 9b/13

gerdiş-i sipihr dünyanın dönüşü: 10a/12, 25b/23

gerdūn (< Far. گردون *gerdūn*) kağnı:

g.+lar 55a/12

g.+larla 24b/4

gerek(g) (*kergek/kerge:k (g-)* EDPT) lüzum, lâzım olan: *kerge-k* 2a/14, 2b/22, 2b/23, 3a/10, 5a/3, 5a/4, 5a/14, 7b/13, 8b/18, 9a/2, 9b/17, 9b/22, 10a/5, 10b/1, 11a/10, 11a/18, 12b/10, 13a/24, 13b/15, 13b/23, 15b/11, 16b/15, 16b/16, 16b/19, 16b/24, 17a/20, 17b/17, 18a/14, 18a/20, 19b/13, 21a/20, 22a/1, 22b/12, 24a/1, 24a/21, 25a/12, 25b/8, 25b/14, 26b/7, 26b/9, 30a/8, 30b/2, 37b/11, 37b/12, 37b/15, 37b/19, 37b/24, 39b/21, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 41a/3, 41a/7, 44a/18, 46b/7, 46b/17, 46b/21, 48a/21, 48a/22, 49b/19, 50a/4, 51a/5, 51b/2, 52a/25, 54b/12

g.+dür 3a/13, 3a/17, 5a/4, 9b/4, 10b/24, 11a/9, 12a/8, 16b/10, 19b/19, 21a/16, 22a/19, 24a/1, 25b/12, 29b/13, 29b/20, 30a/7, 37b/22, 40a/17, 40a/18, 43a/9, 43b/5, 43b/13, 44a/23, 46a/9, 46a/20, 50a/1, 50a/10, 50a/24, 53a/21, 54b/20

g.+em 50a/20

g.+i (geregi) 28a/3

g.+ince 16b/12, 39a/18, 47b/6, 49b/5

g.+se 6b/12, 15b/11, 34b/6, 40a/19, 40a/25, 53a/12

g.+sin 3a/12, 10b/6, 11a/24, 11a/25, 38a/8

g.+siz 5b/6, 9b/16, 11a/10, 11a/11, 13a/19, 17b/1, 25a/13

g.+üz 19b/11, 46a/10

gerek- (*kerge:-* EDPT 743b) gerekli olmak, lâzım gelmek:

g.-em 21a/7

g.-en 34b/7

g.-mez 7b/21, 11a/8, 11a/18, 12b/20, 14b/10, 15a/6, 17a/19, 17a/22, 18a/14, 19b/13, 20b/20, 21a/1, 21a/5, 26b/7, 31b/4,

36b/13, 37b/20, 39a/23, 47a/5, 50a/24
g.-mezdür 48a/13, 49b/22

gerekdür- gerektirmek: *gerek-dür-*
g.-ür 15a/6

gereklü lüzumlu olan, ihtiyaç duyulan: *gerek+lü* 1b/13, 6a/14, 10a/11, 16a/10, 16b/20, 17a/17, 37b/10, 47a/9
g.+dür 49a/4
g.+yse 20b/18

germ (< Far. گرم *germ*) sıcak: 21b/18
g.+inden 2a/18

gėrü (*kė:rü (g-)* EDPT 736b) geri, arka taraf: 5a/12, 7b/14, 8a/6, 9a/9, 11b/2, 11b/11, 15a/21, 18a/23, 18b/23, 19b/22, 20a/23, 20b/13, 21b/11, 22b/11, 26a/1, 26b/7, 28a/12, 29b/11, 37a/3, 38a/15, 40a/16, 41a/6, 41b/9, 41b/24, 42b/24, 44a/10, 46b/25, 48a/8, 50b/21, 54b/8
g.+den 38a/9
g.+sine 28a/12

geşt (< Far. گشت *geşt*) durum, hâl:
g.+ini 3a/23

getür- (*keltür- (g-)* EDPT 716b) getirmek:
g.! 13b/11, 13b/12, 18a/10, 45a/17, 46b/10
g.-di 3a/21, 3b/14, 5a/16, 5b/23, 6a/8, 7a/23, 8a/9, 8a/18, 9a/18, 9b/12, 10b/2, 15a/4, 15a/13, 17b/15, 17b/21, 18a/8, 18a/12, 18a/19, 19b/14, 23b/8, 24b/11, 26b/15, 28a/1, 32b/6, 34b/5, 36a/17, 36b/6, 37a/7, 45a/8, 45a/22, 45b/10, 45b/13, 46a/18, 46a/19, 4a/21, 4b/14, 4b/21, 4b/23, 50a/9, 50b/2, 52a/4, 52b/6, 54a/18, 55b/13, 56a/1
g.-diler 2b/9, 8b/14, 9a/7, 9a/10, 10a/16, 12a/11, 13a/4, 19b/15, 20a/9, 24b/5, 25a/25, 27b/14, 32a/8, 34a/12, 37a/21, 38b/14, 51b/19, 52a/2, 52a/13, 52a/17, 56a/5
g.-dügünde 44a/11
g.-dükleri 31b/11
g.-düm 4a/17, 10b/22, 31a/9, 46a/7, 48a/4
g.-düñ 46a/3
g.-e 17a/23, 51b/6
g.-elüm 28b/19, 39a/11
g.-em 12a/13, 44a/10, 48a/1, 48b/7, 50a/11
g.-en 33a/10, 55a/21
g.-esiz 40b/3
g.-evüz 51b/11
g.-eyüm 3b/2, 3b/13
g.-medi 12b/11
g.-mege 37a/4, 45a/16
g.-mek 21a/6
g.-meye 8b/5
g.-meyüp 50a/6
g.-mezler 52b/20

g.-üñ! 50b/12
g.-üp 4a/19, 5b/18, 6b/16, 7a/8, 7b/18, 10a/2, 12b/3, 12b/9, 13a/2, 13b/14, 15a/9, 15a/17, 17a/22, 19a/7, 19b/23, 21a/11, 31a/14, 31b/10, 32b/7, 37a/9, 38a/20, 38b/5, 38b/14, 40a/7, 40b/1, 44b/6, 44b/10, 45a/8, 49a/4, 52b/7, 54a/10, 56a/9
g.-ür 43a/11, 45b/1, 50b/11
g.-ürdi 9a/15, 9a/16, 45a/1
g.-ürem 16a/24, 24a/18

getürt- gelmesini sağlamak: *getür-t-*
g.-üpdi 35b/25

gevher (< Far. گوهر *gevher-guher*) 1. cevher, elmas, mücevher: 6b/19, 7a/1, 15a/22, 15b/25, 19a/16, 23b/18, 27b/12, 31b/8, 38b/10, 41a/9, 42b/9, 43b/15, 49b/11, 50b/7, 51b/3, 55a/6, 55b/13, 55b/18
g.+den 15a/22, 42a/17, 44b/9, 51a/25
g.+i 16b/12, 17a/15, 41b/18
g.+le 27a/2, 35b/3, 39b/6
g.+ler 11b/24, 15b/19, 51b/19, 55b/18
g.+lerden 11b/25
g.+lerle 50b/6
g.+üñ 37b/7, 55a/7
2. bir şeyin aslı, özü: 2a/18
g.+e 2a/14, 2a/16
g.+le 2a/19
g.+inden 10b/10
g.+indendür 43b/10
g.+ine 44a/23
g.+üñüz 20a/21

gevher-i şeb-çerāḳ geceyi aydınlatacak kadar parlak mücevher: 55a/6

geyik(g) (*kėyik (?g-)* EDPT 755a) geyik: 26b/15, 31a/7, 46b/15
g.+i (geyigi) 5b/10

geyimlü (*krş. gejim,geim* Meninski II/4121) zırhlı (at): *geyim+lü* 38b/9

geyme (*krş. gejmek* Meninski II/4121) giyecek, elbise: *gey-me*
g.+ilen 36b/5

gez- (*kez- (g-)* EDPT 757a) gezmek, dolaşmak:
g.-di 6b/23
g.-diler 40b/5
g.-er 13b/2, 6b/22
g.-erdi 35a/19
g.-erken 5a/24
g.-erse 40b/17
g.-mek 41b/14

gezend (< Far. گزند *gezend*) zarar ziyan, âfet, musîbet: 3a/16, 24a/24

gezend ol- zararı dokunmak:
g. o.-ur 24a/24

ġıdā (< Ar. غداء *ġıdā'*) yiyecek, besin: 2b/2, 9a/3

ġıdā ėdin- yemek, beslenmek:

ġ. ė.-di 2b/2

ġıdā ėt(d)- beslemek:

ġ. ė.-erdi (ġıdā ėderdi) 9a/3

ġıjġur- (*gıjgır-/kıjgır-* Tietze III/220) haykırmak, gürlemek: *ġıj+ġur-* bk. *ḳıjġur-*

ġ.-dı 49a/25

ġıjıldu (*gıjılda-* Tietze III/220) haykırma, bağırma: *ġıjıl+du*

ġ.+yla 34b/2

ġıyāb (< Ar. غيب *ġiyāb*) kendisine, şahsına:

ġ.+ına 52a/18

ġıybetçi dedikoducu: *ġıybet+çi* 37b/20

gibi (*ki:b (g-)* EDPT 686a) gibi, benzer biçimde: 1b/16, 2a/9, 2a/23, 2b/1, 2b/2, 2b/6, 2b/14, 2b/16, 2b/20, 3a/5, 3a/13, 3b/21, 4a/1, 4a/2, 4a/25, 4b/1, 4b/2, 4b/5, 4b/16, 5a/25, 5b/6, 5b/7, 5b/11, 5b/20, 5b/22, 5b/24, 6a/4, 6a/23, 6b/18, 6b/20, 7a/12, 7a/16, 7b/13, 7b/25, 8a/1, 8a/23, 8a/24, 8a/25, 8b/5, 8b/24, 9a/8, 9a/20, 9a/22, 9b/1, 9b/3, 10a/1, 10a/11, 10a/13, 10a/19, 10a/20, 10a/22, 10a/23, 10b/5, 10b/7, 10b/18, 10b/20, 10b/21, 11b/7, 12a/11, 12a/16, 12a/19, 12b/15, 12b/19, 12b/20, 12b/24, 13a/5, 13b/17, 13b/20, 14a/9, 14a/10, 14a/18, 14b/5, 15b/17, 16b/1, 16b/2, 16b/8, 16b/9, 16b/15, 16b/16, 16b/18, 17a/16, 17a/23, 17b/2, 17b/5, 17b/13, 18a/10, 18a/11, 18a/18, 19b/9, 19b/18, 20a/1, 20a/8, 20a/12, 20a/21, 20b/10, 20b/18, 20b/22, 20b/25, 21a/9, 21a/13, 21b/19, 23a/9, 23b/8, 23b/10, 24b/1, 24b/10, 24b/20, 25b/6, 25b/7, 25b/11, 26b/8, 26b/24, 27a/16, 27a/19, 27b/1, 28a/3, 28a/6, 28a/8, 28a/9, 28a/12, 28a/14, 28a/23, 28b/5, 28b/6, 28b/21, 29a/3, 29a/4, 29a/5, 29a/6, 29a/10, 29b/24, 30a/5, 30a/18, 30a/24, 30b/6, 30b/9, 30b/11, 30b/13, 30b/14, 30b/15, 30b/20, 30b/21, 31a/7, 31a/15, 31a/16, 31a/18, 31b/11, 31b/24, 32a/17, 32a/18, 32a/20, 32b/11, 32b/13, 32b/14, 32b/20, 33a/23, 33b/7, 33b/15, 34a/1, 34a/2, 34a/4, 34a/7, 34a/13, 34b/14, 34b/22, 35a/2, 35a/4, 35a/11, 35a/16, 35b/6, 35b/16, 35b/21, 36b/19, 36b/20, 37a/5, 37a/26, 37b/4, 37b/16, 38a/15, 38a/25, 39a/5, 39a/7, 39a/11, 39b/4, 39b/6, 39b/11, 39b/23, 40a/3, 40a/5, 40a/6, 40a/9, 40a/11, 40a/13, 40a/24, 40b/4, 40b/11, 40b/17, 40b/21, 40b/24, 41a/1, 41a/13, 41a/23, 41a/25, 41b/14, 41b/20, 42a/5, 42a/13, 42b/2, 42b/9, 42b/20,

43b/20, 44a/15, 44a/16, 44a/18, 44a/19, 44a/21, 45a/10, 45b/2, 45b/14, 45b/21, 45b/24, 46a/6, 46a/17, 46a/18, 46b/6, 46b/15, 46b/18, 46b/24, 47a/6, 47b/1, 47b/9, 47b/12, 47b/17, 47b/21, 47b/24, 47b/25, 48a/2, 48a/3, 48a/4, 48b/4, 48b/18, 49a/10, 49a/15, 49a/24, 49a/25, 49b/1, 49b/2, 49b/8, 49b/14, 49b/25, 50a/1, 50b/9, 50b/13, 51a/6, 51a/15, 51b/10, 51b/12, 51b/22, 52b/10, 52b/15, 52b/17, 52b/25, 53a/4, 53a/5, 53b/5, 53b/25, 54a/5, 54a/17, 54a/21, 54b/2, 54b/12, 54b/23, 55a/15, 55b/12, 56a/2

g.+dür 19b/8, 21a/8, 40a/19, 41b/23, 46b/5

g.+sin 34a/20, 35b/14, 42a/15

g.+ydi 20a/11

g.+yse 51b/7

gider- (*kė:ter- (g-)* EDPT 705b) ortadan kaldırmak, yok etmek: *git-er-*

g.! 39a/13

g.-düñ 48b/17

g.-eler 21b/18

g.-mişdi 23a/13

g.-üp 13a/4, 30a/5, 49a/21

gidi (Tietze III/230) alçak, yaramaz, kahpe: 11a/19

gir- (*kir- (g-)* EDPT 735b) girmek, içeriye varmak:

g.-di 2b/13, 8b/15, 12b/23, 13a/13, 13b/6, 13b/21, 15a/13, 24b/13, 25a/14, 25a/15, 29b/6, 33b/19, 39a/7, 39b/3, 45b/20, 51b/23

g.-diler 21b/20, 25a/19, 32b/3

g.-dügi 53b/7

g.-dügim 29b/24

g.-düginleyin 11b/9

g.-em 29b/24

g.-esin 9a/11

g.-meye 41a/4

g.-miş 36a/1

g.-üñ 11b/14

g.-üp 4a/3, 13a/3, 18b/19, 19b/16, 23a/16, 25a/24, 29b/10, 29b/12, 36a/5, 41b/16, 45b/18, 47b/13, 51b/4

g.-ür 52b/14

g.-ürdi 7b/23

g.-ürse 29b/15

girān (< Far. گران *girān*) ağır, çok, kıymeti fazla olan: 44b/14

g.+ (gürz-i girān) 27a/6, 27b/3, 28b/3, 28b/6

g.+ıyla (gürz-i girān) 13a/2, 49b/20

girān-māye değeri çok olan, kıymetli: 6a/20, 10b/16, 16b/10, 54b/17

g.+ (Sīnduḫt-ı girān-māye) 51b/14

g.+ (şāh-ı girān-māye) 17b/18, 20a/14, 20b/21

g.+den (Zāl-ı girān-māye) 46b/2

g.+ye (Sīmurġ-ı girān-māye) 37b/16

gird-ā-gird çepeçevre: 33b/9

Gird-gār (< Far. گردکار *Gird-gār*) Allah, Tanrı: 7a/7, 7a/19, 18b/20, 22a/11, 23a/6, 35a/9, 38a/5

G.+a 31b/15, 34a/5, 44b/21

Gird-gār-ı cihān cihânın yaratıcısı, Allah: 21a/14, 34a/6, 44b/3, 53a/9

G. c.+uñ 2a/12

G. c.+ıla 51b/1

Gird-gār-ı pāk mübârek yaratıcı: 43a/8

gird-māh ay: 13b/7, 24b/6

girdār (< Far. گردار *girdār*) iş, davranış, üslûp: 7b/8, 8b/22

g.+ı 4b/9

g.+ından 9a/9, 13a/8, 19a/12, 41a/19

g.+ından (sipihr-i gerdān-ı girdār) 26a/4

g.+la 2b/6

giriftār (< Far. گرفتار *giriftār*) tutulmuş, tutkun, müptelâ: 44a/3

girih (< Far. گره *girih*) düğüm: 23b/20

g.+in 26b/21

giryān (< Far. گریان *giryān*) ağlayan: 38a/2, 43a/3, 44a/5, 45b/19, 52b/4

g.+um 45b/7

giryān ėt(d)- ağlatmak:

g. ė.-e (giryān ėt-) 52b/4

giryān ol- ağlamak:

g. o.-dum 44a/5

gīsū (< Far. گیسو *gīsū*) omuza dökülen uzun saç:

g.+muñ 42a/25

gīsū-yı gül-bār gül saçan şaç, güzel kokulu saç: 42a/21

git(d)- (*kėt- (g-)* EDPT 701a) gitmek, bir yerden bir yere hareket etmek:

g.! 19b/17, 2b/24, 50a/22, 51b/18

g.-di 3b/6, 3b/16, 4b/11, 5b/3, 5b/12, 6a/6, 7a/21, 7b/25, 8b/12, 8b/13, 8b/14, 8b/18, 9a/9, 10a/6, 10b/2, 10b/9, 11a/20, 12b/2, 13b/1, 15a/10, 16a/15, 18a/15, 18a/15, 18b/12, 19a/14, 19b/15, 20a/3, 20b/12, 21a/4, 28b/16, 31b/5, 32b/13, 32b/18, 34a/4, 34b/16, 37a/9, 37b/15, 39a/2, 39a/3, 39a/21, 41b/9, 47a/23, 51b/5

g.-diler 3a/22, 17b/21, 31a/18, 34a/12, 40b/5, 47a/13, 47b/13, 53b/23

g.-di 26a/7

g.-dügi 21a/14, 36a/8
g.-dügine 15a/8
g.-düñ 30a/21
g.-e (gide) 2a/4, 18a/24, 26b/18, 39b/12, 46a/23
g.-ecek (gidecek) 20b/6, 32a/1, 43a/19
g.-enden (gidenden) 52a/18
g.-enüñ (gidenüñ) 53b/13
g.-er (gider) 41b/15, 46a/4, 46a/24, 53a/8
g.-erdi (giderdi) 11b/19, 27a/4, 27a/13, 48a/20
g.-erem (giderem) 12a/3, 45a/17
g.-erken 8b/14
g.-erler-idi (giderler) 15a/9
g.-erlerdi (giderlerdi) 26b/24
g.-erse (giderse) 22b/12
g.-ersin (gidersin) 45a/13
g.-ersiz (gidersiz) 41b/11
g.-evüz 3b/12
g.-eydi (gideydi) 13b/4
g.-eyoruz (gideyoruz) 18b/10
g.-icek (gidicek) 43a/19
g.-mege 21a/25, 26b/9, 32b/8, 51b/16, 53b/25, 56a/5
g.-mek 12a/5, 20b/23, 32a/1, 36a/23, 37b/15, 41a/8, 46a/4, 47a/12, 53a/21
g.-melüyem 37b/22
g.-mesünler 41a/10
g.-meye 32a/2
g.-meyesin 22b/17
g.-miş 20a/6, 36b/20
g.-mişi 37a/3
g.-üp (gidüp) 9b/23, 12b/5, 21b/21, 29b/3, 32b/14, 39a/16, 39b/17, 41a/22, 42a/11, 43a/23, 49a/20, 54a/12, 56a/11

gītī-fīrūz (< Far. گیتی‌فروز *gītī-fīrūz*) dünyayı aydınlatan: 25a/5

giy- (*ke:ḏ (g-)* EDPT 700b) giymek, vücuduna geçirmek:
g.! 50a/19
g.-di 4b/10, 8a/6, 15b/5, 17a/11, 32b/5, 33a/2, 38a/19
g.-diyse 11b/23
g.-eler 6b/4
g.-em 42b/19
g.-erlerdi 4a/25
g.-esin 35b/3
g.-mek 4a/25
g.-miş 4b/8, 4b/13, 37a/2, 42b/10
g.-üñ! 31b/9
g.-üp 2b/17, 4a/24, 18b/11, 21a/23, 24b/7, 28a/1, 36a/18, 36b/4, 39b/6, 40b/4, 50b/2, 50b/9, 55a/12

giydür- giydirmek: *giy-dür-*
g.-di 32b/15
g.-üp 7a/3

giyecek kıyafet: *giy-ecek* 5b/11

giymek elbise, urba: *giy-mek*
g.+leri 5a/23

giysi giysi, elbise: *giy-si* bk. *giyüse*
g.+lerden 23b/20

giyün- giyinmek: *giy-ün-*
g.-üp 36a/21

giyür- (*keḏir-* EDPT 705a) giydirmek: *giy-ür-*
g.-miş 49a/13
g.-üp 35b/25

giyüse *giy-üse* bk. *giysi* 22b/15

giz (*kez* EDPT 760a) sır, gizem: 41a/12

gizle- (*kezle- (g-)* EDPT 760a) gizlemek, saklamak: *giz+le-*
g.-di 30a/7, 40b/11
g.-düm 10b/15
g.-me! 10b/10, 46b/1
g.-mek 9b/3, 20b/21, 24b/22, 46b/17
g.-meñ! 9b/14
g.-yüp 18b/8, 30a/4, 40b/10

gizlen- saklanmak: *gizle-n-*
g.-mez 34b/14
g.-ür 40a/13

gizlü gizli, belli olmayan, saklı: *giz+lü* 6a/15, 6b/22, 9a/13, 11a/7, 16a/3, 16b/18, 19a/20, 21b/7, 39b/21, 41a/12, 43a/15, 43a/17, 44a/8, 45a/24, 46a/25, 51a/13, 52b/6
g.+idi 43b/15, 51a/16
g.+rekdür 9b/5

gizlü ṭut- saklamak, gizlemek:
g. ṭ.-ardı 19a/20
g. ṭ.-uñ 52b/6

gizlüce gizli biçimde, belli etmeden: *gizlü+ce* 8a/4, 41a/6

ġov- (*kov-* EDPT 580b) kovalamak, takip etmek: bk. *ḳov-*
ġ.-an 30b/14

göç- (*köç- (g-)* EDPT 694a) bulunduğu yerden ayrılıp başka bir yere gitmek: bk. *göç ėt-*
g.-di 32a/4, 48a/18
g.-er 31a/20
g.-üp 26b/23, 44b/17

göç ėt- bk. *göç-*
g. ė.-üp 15a/8

gög(ü)s (*kögüz (gögöz)* EDPT 714a) göğüs, bağır:
g.+i 5a/11
g.+in (gögsin) 52b/23
g.+ini (gögsini) 54a/11
g.+lerine 22b/11

gögüsliḳ zırh: *gögüs+liḳ* 6b/1

gök(g) (*kö:k (g-)* EDPT 708b) 1. gökyüzü, semâ: bk. *gökyüzi* 26a/13, 36b/24, 49a/9, 51a/6, 51a/11
g.+de 12b/18, 18a/16, 34b/12, 35a/15
g.+den 15a/22, 15b/23, 40a/10, 43a/15
g.+e (göge) 4b/23, 5a/6, 10a/1, 10b/22, 22b/3, 23a/8, 32a/25, 34a/5, 42a/18, 46a/2, 46a/22, 49a/10, 51b/10

g.+i (gögi) 18b/19, 1b/16, 42b/22, 6a/9
g.+ler 39b/23
g.+lerde 36b/24
g.+üñ (gögüñ) 2b/16
2. yeşile çalan mavi rengi: 23a/14

gökçek (*gökçek* Meninski II/4086) güzel, şirin, hoş: *gök+çek* 6b/20

gökyüzi bk. *gök*
g.+ni 30a/16

gölge (*köli:ge: (g-)* EDPT 718a) karartı, gölge: 34a/25
g.+si 29b/16
g.+sinde 3a/16

gölgelen- kararmak, sönükleşmek: *gölge+len-*
g.-di 46a/2

gölgelü gölgesi olan: *gölge+lü* 34b/18

gölmek (*krş. köñlek (g-)* EDPT 732a) gömlek: bk. *göñlek* 36a/18

gönder- (*köndger- (g-)* EDPT 730a) göndermek, yollamak:
g.-di 12a/17, 12b/9, 15b/20, 19a/15, 19b/5, 29b/6, 31b/21, 32a/3, 43a/5, 44a/13, 44b/18, 45a/10, 45b/12, 50b/10, 51b/12, 52b/6, 54b/3, 54b/7, 54b/10, 55b/4
g.-diler 9a/9, 17b/9, 22a/22, 24a/13, 24a/14
g.-dügi 25b/1, 29a/16, 31b/14, 43b/15
g.-dügüñüz 25b/17
g.-dükden 18a/22, 24a/14
g.-dükleri 24a/10
g.-düm 16b/11, 21a/10, 49b/21, 50a/3, 54b/6
g.-düñüz 25b/4
g.-e 43b/14
g.-ecek 41a/10
g.-eler 24a/8, 24b/1
g.-em 17a/11, 49a/3
g.-enler 20a/17
g.-erüz 19b/12
g.-esiz 21a/22
g.-me! 18a/18
g.-mek 25a/10, 50b/20
g.-miş 52a/11
g.-mişler 40b/8
g.-üp 16b/19, 17a/17, 19b/8, 24a/14, 29b/19
g.-ür 40a/6

gönderici (*krş. gönder* Tietze III/259) mızrakçı: *gönder+ici*
g.+ler 32a/19

göñel- (*gönel-* EDPT III/1752) yönelmek, yüzünü döndürmek:
g.-miş 47a/5

göñlek bk. *gölmek* 2b/17

göñ(ü)l (*köñül (g-)* EDPT 731b) gönül, yürek: 2b/24, 4b/3, 5a/2, 11a/18, 11a/20, 11b/4, 13b/1, 19a/23, 21b/7, 23b/6, 25b/12, 26b/12, 28a/9, 30a/6, 30a/6, 30a/7, 39b/16, 40a/19, 41b/17,

41b/24, 43a/24, 44a/4, 46b/22, 54b/8, 56a/12
g.+de 16b/14, 43a/2
g.+den 11b/13, 20b/8, 23b/23, 40a/7, 40a/21
g.+e (göñle) 35a/22
g.+i (göñli) 5b/25, 6a/15, 6a/21, 7b/7, 7b/9, 7b/16, 9b/21, 10b/23, 11b/25, 19a/22, 19b/16, 20a/1, 21b/2, 21b/9, 22a/20, 22b/4, 23a/18, 23b/17, 24a/6, 26a/17, 26b/6, 28b/14, 30a/9, 30a/9, 32a/9, 32b/13, 34a/19, 35a/3, 35b/21, 35b/22, 37a/7, 37a/17, 38a/17, 39a/2, 39a/8, 39a/21, 39b/18, 40b/8, 41a/8, 41a/23, 41b/9, 42a/15, 43b/2, 43b/4, 44b/2, 44b/24, 46b/9, 46b/24, 48a/21, 48a/22, 49a/1, 49a/17, 50b/22, 51a/1, 52a/20, 53b/3, 54b/16, 54b/17, 54b/21
g.+in (göñlin) 18b/2, 39b/4, 39b/16, 43a/7, 50a/14
g.+inde (göñlinde) 3a/10, 22a/6, 23b/1, 29b/18, 38b/17, 39a/15, 39a/17, 39b/1, 39b/19, 41a/3, 43b/2, 43b/15, 48a/17, 50a/14
g.+inden (göñlinden) 35b/14, 51b/11
g.+ine (göñline) 8a/15, 7a/20, 21b/6, 23a/19, 34a/25, 34b/15, 38b/13, 50a/6, 50b/21, 56a/13
g.+ini (göñlini) 17a/19, 20a/10, 21a/6, 35a/6, 36b/3, 39a/20, 39a/23, 42b/21, 43a/7, 46a/9, 46b/11, 51a/14, 52a/5
g.+le 54b/6
g.+ler 53b/21
g.+leri 18a/18, 20a/13, 24b/8, 26b/3, 38b/13, 48b/7, 54a/14, 56a/10
g.+lerinde 52b/19
g.+lerinden 13a/4, 25a/7
g.+üm (göñlüm) 3b/9, 8a/20, 8b/20, 16b/11, 16b/21, 16b/22, 20a/20, 32a/1, 36b/22, 37b/14, 37b/25, 39b/23, 39b/24, 40a/15, 43a/21, 43b/23, 44a/7, 44a/12, 45a/13, 46b/2, 52a/11, 54a/2
g.+ümde (göñlümde) 35b/14, 45a/16, 45b/4
g.+ümden (göñlümden) 3b/11, 46b/6, 49a/21
g.+üme (göñlüme) 4a/16, 10a/25, 11b/10, 33b/3, 42b/3, 45b/22, 51b/9
g.+ümi (göñlümi) 35b/23, 37a/3, 40a/2, 43b/21, 46a/10
g.+ümüñ (göñlümüñ) 37b/13
g.+ümüz (göñlümüz) 29a/17, 33a/20, 43a/8
g.+ümüzde (göñlümüzde) 21b/13
g.+üni (göñlüni) 33b/25, 35b/14, 46a/24

g.+üñ (gönlüñ) 2b/23, 3a/12, 19b/1, 21a/8, 33a/22, 37b/25, 44a/25, 49a/2, 54b/24

g.+üñde (gönlüñde) 35a/10, 38a/6, 44a/11, 50a/1, 54a/3

g.+üñden (gönlüñden) 16a/21, 34b/23, 39a/12

g.+üñe (gönlüñe) 18a/13, 27b/4, 33b/6, 52a/10

g.+üñi (gönlüñi) 8b/20, 41b/6, 48b/16, 51b/12

g.+üñüz (gönlüñüz) 11b/4, 41b/8

g.+üñüzde (gönlüñüzde) 21a/17, 22a/3

g.+üñüzi (gönlüñüzi) 20b/3

gön(ü)l aç- ferahlamak:

g.+in a.-up 39b/4

gönül berkit(d)- bir işe bağlanmak:

g. b.-üp (gönül berkidüp) 26b/12

gön(ü)l dut- bütün varlığı ile bağlanmak:

g.+üñ d.-up 19b/1

gön(ü)l götür- vazgeçmek: bk. *gönül ṭut-*

g. g.-üp 11b/4

g. g.-üpdür 13b/1

g.+ini g.-miş 35a/6

g.+üñi g.-üp 48b/16

gönül ṭut- bk. *gönül dut-*

g. ṭ.-dı 5a/2

gön(ü)l vėr- aşık olmak:

g.+ümi v.-mişem 43b/21

gönli açıl- ferahlamak, içi açılmak:

g. a.-up 6a/15

g. a.-dı 23a/18, 54b/16

gönli bulan- endişelenmek, kuşkulanmak:

g. b.-up 26b/6

gönli cūş ėt(d)- çok heyecanlanmak, coşmak: bk. *gönli cūşa gel-*

g. c. ė.-üp (gönli cūş ėdüp) 43b/4

gönli cūşa gel- bk. *gönli cūş ėt-*

g. c. g.-üp 28b/14, 39a/2

gönli dölen- içi rahat etmek:

g. d.-mezdi 35a/3

gönli feraḥlan- rahatlamak:

g. f.-dı 41a/8

gönli ḫoş ol- memnun olmak, hoşnut olmak:

g. ḫ. o.-up 7b/9, 51a/1

gönli ḳalḳuḳ heyecanlı: 48a/21

gönli ḳop- çok heyecanlanmak:

g. ḳ.-up 19a/22

g. ḳ.-dı 40b/8

gönli pür-derd ol- endişelenmek, dertlenmek:

g. p. o.-dı 7b/16

gönli pür-kīn ol- nefret etmek:

g. p. o.-dı 34a/19

gönli şād u ḫandān ol- mutlu olmak:

g. ş. o.-dı 32a/9

gönli ṭaral- içi sıkılmak, bunalmak:

g. ṭ.-dı 38a/17

gönli yıḳıl- üzülmek:

g. y.-ur 50b/22

gönlin ara- düşüncesini anlamak istemek:
g. a.-ya 18b/2
gönlin endīşeye bıraḳ- kaygılanmak: bk. *gönline endīşe getür-*
g. e. b.-dı 50a/14
gönlinde yėr ėt- sevilip sayılmak:
g. y. ė.-di 41a/3
gönlinden çıḳar- gönlünden çıkarmak, unutmak:
g. ç-up 35b/14
gönline düşür- âşık etmek:
g. d.-em 8a/15
gönline endīşe getür- bk. *gönlin endīşeye bıraḳ-*
g. e. g.-meyüp 50a/6
gönlini ḳopar- hoşnut etmek:
g. ḳ.-alum 41b/6
gönüllü 1. cesur, yürekli: 25a/10, 36b/12 *gönül+lü*
2. şerefli, itibarlı: 38b/7
gör- (*kör- (g-)* EDPT 736a) görmek, bakmak:
g.! 2b/7, 2b/10, 2b/24, 8b/18, 8b/21, 9a/18, 11b/15, 13a/13, 13b/12, 15a/10, 20b/19, 21a/10, 28a/13, 29a/13, 32b/14, 34a/18, 42a/4, 51b/13
g.-di 3a/9, 3b/14, 5a/6, 7b/9, 8b/15, 9a/18, 10a/14, 10a/17, 10b/13, 11b/21, 12a/2, 12b/17, 13b/6, 13b/17, 14a/25, 15a/3, 15b/20, 16a/9, 17a/4, 17a/13, 18a/19, 18b/7, 18b/12, 18b/23, 19a/8, 19a/10, 19a/11, 20a/5, 20b/10, 20b/25, 23a/17, 23a/18, 23b/10, 24b/12, 24b/13, 25b/22, 25b/25, 26b/18, 27a/20, 28a/8, 28a/10, 28b/11, 29a/1, 29a/9, 30a/5, 30a/13, 30b/13, 30b/18, 31a/8, 31b/12, 31b/24, 32a/9, 32b/3, 33b/26, 34a/2, 34a/23, 34b/17, 35a/3, 35a/13, 35a/22, 35b/16, 35b/19, 37b/4, 39a/18, 40b/7, 40b/10, 42a/12, 42a/17, 42b/11, 44a/16, 45a/11, 45b/7, 45b/18, 45b/21, 46b/19, 47b/5, 47b/18, 47b/21, 50a/2, 50b/19, 50b/24, 51a/9, 51a/15, 51a/21, 51b/11, 54a/19, 55b/10, 56a/3
g.-diler 5a/25, 6a/6, 12a/25, 21b/4, 27a/8, 39a/20
g.-diyse 26b/5
g.-dügi 20a/12, 34b/19, 36b/16, 49a/25
g.-düginden 5b/12
g.-dük 13a/18
g.-düklerin 36b/18
g.-düm 10b/18, 26a/10, 26a/13, 36b/20, 43a/18, 45b/12, 47b/24, 47b/25, 48b/15, 49a/20, 52b/17
g.-düñ 9b/1, 11a/16, 19b/22, 45b/13, 46b/6, 48b/20
g.-düñ-ise 51b/18
g.-e 21a/23, 21b/22, 21b/24, 25b/15, 29b/3, 29b/7, 36a/13,

38a/13, 38b/3, 39b/11, 41a/19, 48b/11, 49a/3, 49b/25
g.-ecekdür 20b/10, 20b/25
g.-eceksin 36b/9
g.-eler 27b/13, 37a/10, 52a/22
g.-elerdi 38a/24
g.-elüm 4a/17, 7a/23, 33b/11, 47a/12
g.-em 3b/15, 17a/9, 17a/10, 21a/11, 38a/17, 41a/5, 44b/17
g.-en 10a/10, 23a/22, 23b/4, 25b/14, 26b/13, 28a/8, 44a/6, 50a/2, 50a/13, 54a/23
g.-enler 37a/18, 54a/9
g.-enüñ 39b/16
g.-esin 35b/8, 35b/13, 42a/4
g.-esiz 27b/7, 41b/8
g.-eydi 23a/23
g.-eyin 45a/16
g.-icek 12b/23, 18b/14, 27b/1, 36a/7, 36a/25, 48b/1, 50b/15
g.-icekdür 54a/19
g.-inden 32b/14
g.-indi 22b/13
g.-me! 11a/2
g.-medi 7a/10, 15b/4, 18a/11, 22b/22, 29a/2, 31a/15, 34a/3, 34a/14, 35b/21, 38a/22, 49a/14, 51b/5
g.-mediler 21a/1
g.-medin 39a/3, 40a/20
g.-medük 13a/10, 25b/9, 40b/15
g.-medüm 39b/15
g.-mege 41b/24, 55b/20
g.-megi 41b/18
g.-megil 16a/22
g.-mek 2a/8, 16a/15, 18a/5, 25a/12, 26b/9
g.-mekden 22b/8, 45b/8
g.-mekdür 41b/4
g.-memisin 1b/14
g.-memiş 37b/21
g.-memişdi 40b/24
g.-memişdiyse 35b/5
g.-memişdür 26a/8, 36b/13
g.-mesinüñ 2a/7
g.-mesün! 20a/15
g.-meye 11a/3, 40b/17, 54b/2
g.-meyeler 23a/5
g.-meyem 26b/22
g.-meyesin 25b/4
g.-meyüp 11a/9, 55b/2
g.-mez 23a/10
g.-mez-idi 23b/14
g.-mezdi 36a/2
g.-mezlerdi 43b/3
g.-mezmisiz 41b/14
g.-mezse 16b/15
g.-mezseñ 11a/15
g.-mezsin 14a/9
g.-mezüz 16b/24
g.-mince 12b/11
g.-miş 3a/21, 15b/24, 16a/9, 16b/24, 26b/1, 32a/21, 37a/2, 37b/10, 44a/17
g.-mişdi 9b/12, 23b/21, 33b/26

g.-mişdür 15a/4
g.-se 11b/16, 26a/23, 39a/1
g.-sün! 26a/8, 45a/17
g.-üñ! 21a/3
g.-üp 1b/3, 5b/1, 5b/5, 5b/22, 7b/20, 8b/16, 11b/21, 18b/9, 20b/21, 21a/22, 21a/25, 21b/14, 23a/5, 23a/24, 23b/21, 25a/18, 27b/13, 27b/15, 29b/20, 30a/2, 30a/6, 31a/13, 33a/21, 35a/23, 35b/2, 35b/3, 36b/22, 36b/24, 37b/25, 38b/2, 38b/8, 38b/11, 38b/19, 39a/15, 39a/25, 41b/10, 43a/5, 43b/9, 45a/20, 47b/22, 49b/21, 51b/8, 52a/23, 54b/12, 55a/3, 56a/2
g.-ür 15a/22, 19a/8, 19b/23, 28a/21, 44b/17, 51a/7
g.-ürdi 5a/2, 38a/25, 42a/5
g.-ürem 46a/11
g.-ürse 29b/19, 39b/12, 41b/16, 44b/12, 55b/1
g.-ürsin 35a/9, 52b/13

gördür- baktırmak (fal, talih vb.) *gör-dür-*
g.-üp 36b/8

göre (Tietze III/264) 1. göz önünde tutulursa, bakılırsa, nazaran: *gör-e* 2b/2, 48b/14

2. uygun şekilde, uygun olarak: 9b/9, 15b/1

görin- görünmek, belirmek: *gör-in-*
g.-di 22b/7, 25a/21, 32b/19
g.-mezdi 45a/9
g.-ür 2b/21, 27a/4, 33b/23
g.-ürdi 2b/21, 38a/25

göriş- görüşmek, birlikte oturup konuşmak: *gör-iş-*
g.-di 17b/11, 25a/23, 38b/12, 47b/6
g.-diler 18b/16, 25a/16, 25a/23, 32a/2, 36a/17, 47a/16
g.-dükden 18b/18
g.-üp 47a/17, 52a/2

görklü (*körklüg (g-)* EDPT 743a) güzel, gösterişli, görkemli: *görk+lü* 37a/15

göster- (Tietze III/269) görmesini sağlamak, göstermek, ortaya koymak:
g.! 45a/16, 51b/8, 55a/24
g.-di 2a/18, 5a/13, 5b/19, 6b/5, 6b/6, 6b/15, 8b/19, 10a/12, 12a/10, 13a/5, 16a/19, 18b/22, 19a/5, 22b/12, 27b/4, 30b/15, 36a/11, 36b/19, 38a/24, 48a/16, 53b/24, 54a/12
g.-diler 12a/23, 20a/12, 21b/4, 24b/14
g.-diyse 19a/7
g.-dügini 54b/12
g.-e 17b/2
g.-ecekdür 5b/14
g.-elüm 6a/14
g.-eydi 42a/19
g.-me! 15b/8

g.-mek 24a/21
g.-meklige 51b/17
g.-meye 3b/11
g.-mez 2b/19
g.-üñ! 37b/19
g.-üp 5b/25, 6a/25, 15a/3, 25a/12, 27b/21, 29b/24, 30a/10, 30a/12, 33a/14, 53b/13, 54a/6, 56a/6
g.-ür 2a/20, 8b/20, 9b/14, 18b/2, 37a/10, 52a/22
g.-ürse 44b/6

götür- (*kötür- (kötör-; g-)* EDPT 706a) taşımak, ulaştırmak:
g.! 31b/23
g.-di 20b/13, 23b/14, 31a/2, 34b/1, 35b/15
g.-düm 29b/3
g.-e 48a/2
g.-eler 34a/11
g.-elüm 33a/14
g.-em 7b/20
g.-esin 20b/17
g.-gil 35b/11
g.-meyüp 21b/12
g.-üp 35b/2, 48b/16,
g.-ür 6b/11
g.-ürdi 6b/25

2. öldürmek:
g.-elüm 7b/19

3. gidermek, ortadan kaldırmak, terk etmek:
g.-diler 48a/10
g.-miş 35a/6
g.-üp 10b/1, 11b/4, 21b/17, 34a/13, 52a/5
g.-üpdür 13b/1

4. bulunduğu yerden aşağı indirmek:
g.-e 43b/24

götürt- aldırmak: *götür-t-*
g.-di 37b/16

gövde (*kövdöñ (g-)* EDPT 688a) beden, vücut: 28b/17
g.+den 28b/18, 31a/6
g.+mde 40a/19
g.+mden 51a/23
g.+si 34a/2, 34b/14, 40b/12
g.+sinde 23b/11
g.+sinden 5a/11, 28a/20, 29a/13
g.+ye 54b/14

göyne- (*krş. küñ- (g-)* EDPT 726b) yanmak: bk. *göyün-*
g.-r 44a/7

göyün- bk. *göyne-*
g.-di 34b/4

göz (*kö:z (g-)* EDPT 756b) göz, görme organı: 2a/7, 3a/12, 16b/3, 23a/16, 24a/18, 24a/24, 41b/21
g.+den 16b/4
g.+i 5a/25, 6a/11, 7a/24, 9a/22, 14b/3, 19a/23, 20a/10, 21b/9, 22a/24, 22b/8, 23b/17, 24a/20, 29b/6, 32a/9, 32b/5, 32b/12, 36a/7, 42b/15, 49a/25, 55a/2, 55b/2
g.+in 22a/6, 27b/12, 55a/17

g.+inden 5a/2, 23a/1, 23a/7, 23a/10, 34b/4, 38a/14

g.+ine 15b/18

g.+ini 17b/17, 20a/10, 23a/1, 35a/6, 55b/23

g.+inüñ 38b/24

g.+iyle 11a/2

g.+ler 23a/12, 40a/25, 56a/2

g.+leri 4b/20, 9a/8, 9b/16, 9b/19, 18a/18, 22b/9, 23a/10, 23a/13, 24a/17, 24b/8, 27a/4, 32a/8, 33a/1, 35b/4, 35b/20, 38a/16, 38b/13, 40b/19, 47b/21, 53b/9, 56a/10

g.+lerin 40a/13

g.+lerinden 10a/19, 12a/4, 45b/3

g.+lerini 21b/12

g.+lerinüñ 40b/23

g.+lerüm 17a/7

g.+lerümden 37b/14, 43a/21

g.+üm 16b/15, 16b/19, 16b/22, 17a/10, 18a/13, 18a/17, 20a/19, 32b/3, 37a/6, 45a/17, 45b/4

g.+üme 43b/25, 45b/6, 49b/1

g.+ümi 8a/22

g.+üñ 19b/23

g.+üñde 40a/6

g.+üñden 37b/1

göz dut- 1. bakmak:

g. d.-dı 23a/16

2. umutla beklemek:

g. d.-mazduk 24a/18

g. d.-aruz 24a/24

göz ṭut- dilemek, istemek:

g. ṭ.-arsañ 3a/12

göz yaşı ağlarken gözden akan sıvı: 48b/7

g.+la 24b/2

gözet- (*köze:ḏ- (g-)* EDPT 758a) 1. göz önünde bulundurmak, dikkat etmek: *göz+et-* 2b/14, 3a/13, 7a/19, 15b/9, 30a/6

g.-gil 8a/3, 20b/21

2. gözetlemek, takip etmek:

g.-di 19a/7, 19a/8, 30b/16, 54a/16

g.-üp 32a/5

gözik- gözükmek, ortaya çıkmak: *göz+ik-*

g.-di 15b/19, 18b/3, 30b/18, 32a/22, 49b/1

g.-icek 42a/13

g.-mez 2b/20

g.-ür 2b/20, 2b/20, 4b/1, 8a/5, 52b/25

gözinden ırma- göz önünden ayırmamak, çok dikkat etmek:

g. ı.-yup 5a/2

gözle- (*közle- (g-)* EDPT 760b) 1. gözetmek, uymak, riâyet etmek: *göz+le-*

g.! 2b/12, 12a/3, 46b/12, 51a/7

g.-me! 46b/1

g.-medi 29b/9

g.-mege 55a/20

g.-mek 2b/22

g.-rdi 9a/17

g.-ye 43b/14

g.-yelüm 33a/13

g.-yen 11b/13

g.-yicek 16b/5

g.-yüp 5a/17, 20b/25, 48a/1, 48b/20

2. bakmak, gözetlemek:

g.! 7b/21

g.-di 12a/23

g.-rlerdi 15b/21

g.-mege 8a/6

g.-ñ! 17a/25

g.-r 45b/3

g.-r-idi 30b/24

g.-yüp 47a/7

3. beklemek:

g.-mek 15a/5

g.-di 28b/24

4. nişan almak:

g.-di 54a/8

gözleyici bekleyen, arzu eden: *gözle-(y)-ici* 43a/2

ġubar (< Ar. غبر *ġubar*) toz, ince toprak: 26b/3

ġulām (< Ar. غلام *ġulām*) köle, kul, esir: 38b/25, 41a/1, 41a/7, 41a/15

ġ.+a 40b/12

ġ.+dan 54a/10

ġ.+uñ 42b/4

ġulġul (< Far. غلغل *ġulġul*) gürültü, velvele: bk. *ġulġule*

ġ.+ından 9a/25

ġulġule bk. *ġulġul* 44b/19

gūn (< Far. كون *gūn*) renk: 39b/16, 50b/17

gūn-ā-gūn renk renk, türlü türlü: 47b/11, 55a/8

gūn ol- renklenmek:

g. o.-dı 39b/16

gūr (< Far. كور *gūr*) mezar, kabir: 27a/23

gūr-ı teng dar mezar: 27a/23

ġuṣṣa (< Ar. غصا *ġuṣṣa*) gam, keder, tasa:

ġ.+dan 37a/17, 52b/18, 54b/22

ġ.+yla 20b/23

gūş (< Far. غوش *gūş*) kulak: 20a/18, 24b/16, 29b/22

gūş dut- dinlemek, kulak asmak:

g. d.-dı 20a/18, 24b/16

gūş-vār küpe: 24b/7, 26a/19

gūyā (< Far. كويا *gūyā*) sözde, sanki 4a/3

gūyende (< Far. كوينده *gūyende*) şarkı söyleyen kimse, söyleyici, hânende: 7a/2, 13b/14, 22b/1, 27b/13, 38b/5, 52a/15, 53b/19

g.+ler 53b/15

g.+lerin 39a/12

g.+lerüñ 13b/12

gūyende-yi pür-fen söz söylemekte hünerli kimse: 13b/14

güç(c) (*kü:c (gü:c)* EDPT 693a) 1. zulüm, haksızlık, eziyet: 11a/15, 11a/16, 11a/21, 20b/19, 32b/1

g.+e (güce) 5a/22, 44a/7

g.+ler 43b/22

2. zor, müşkül:

g.+dür 44b/5

güç ar- yorulmak:

g. a.-mışlar 32b/1

güç ėr- sıkıntı çekmek, eziyet görmek:

g. ė.-di 43b/22, 44a/7

güç ėt(d)- zulmetmek, sıkıntıya sokmak: bk. *güç ḳıl-*

g. ė.-üp (güç ėdüp) 11a/22

güç gör- zulüm görmek:

g. g.-düñ 11a/16

güç işlü zâlim, zulüm eden: 28a/18

güç ḳıl- bk. *güç ėt-*

g. ḳ.-mağı 11a/15

güft (< Far. گفت *güft*) söz, laf:

g.+ümi 42b/21

güft-gū karşılıklı söyleşme, konuşma: bk. *güft ü gū, güft ü gūy* 19b/11

güft ü gū bk. *güft-gū* 35b/5, 39a/24

güft ü gū ėt(d)- söyleşmek, konuşmak:

g. ė.-üp (güft ü gū ėdüp) 39a/24

güft ü gūy bk. *güft-gū* 39b/16

g.+la 31a/12

güftār (< Far. گفتار *guftār*) söz, kelâm: 1b/10, 2b/6, 53b/9

g.+ı 7b/8, 25b/21, 45a/19

g.+ın 48a/7

g.+ından 41a/19, 41b/5

g.+ını 8a/22

g.+umuzı 20a/2

güftār-ı nerm güzel, hoş söz: 20a/11

gül (< Far. گل *gul*) gül çiçeği: 5a/25, 13a/6, 16a/6, 18a/4, 20a/11, 23a/24, 38a/25, 40a/16, 40b/5, 40b/6, 40b/7, 41b/13, 41b/16, 41b/23, 42a/7, 42b/15, 43a/21, 45b/21, 45b/24, 46a/11, 49a/25

g.+ (berg-i gül) 38b/21

g.+ (būy-ı gül) 42a/2

g.+de 38a/5

g.+den 41b/1

g.+e 31a/10, 33b/9, 40a/16

g.+e (reng-i gül) 45b/5

g.+i 20b/17, 39b/13, 46a/8

g.+ile 40b/4, 41a/9, 41a/25

g.+ini 13a/23

g.+ler 3b/21, 33b/8, 45a/23

g.+leri 48b/9

g.+lerini 45a/23

gül-āb gül suyu: 8a/18, 42a/7, 52a/6

g.+dan 55a/14

g.+ı 55a/4

gül-bār gül kokulu, gül saçan:

g.+ın (gı̈sū-yı gül-bār) 42a/21

gül-bahār pembe: 35b/16

gül-berg gül yaprağı:

g.+e 33b/13

gül-berg-i ter taze gül yaprağı:

g. t.+üñ 38b/1

gül-berg-rūy gül yüzlü: 26a/15

gül-bin gül kökü, gül fidanı: 16a/4

gül-deste gül demeti:
g.+ (şāḫ-ı gül-deste) 41b/10

gül-efşān gül saçan: 17b/24, 22b/24

gül-endām gül fidanı gibi güzel ve ince boylu:
g.+uñ 41a/18

gül-nār nar çiçeği: 39b/16, 42a/3
g.+a 38b/23

gül-ruḫ gül yanaklı: 9b/10, 42a/12

gül-zār gül bahçesi: 40b/6
g.+ı 5a/13

gül yañaḳlu kırmızı yanaklı: 41a/17

gül yüzlü gül güzelliğinde güzel yüzlü:
g.+lere 23a/16
g.+yi 42a/17

gül- (*kül- (g-)* EDPT 715b) gülmek:
g.-di 8b/22, 27b/9, 41a/1, 55b/2
g.-e 51b/23, 52a/10, 55b/19
g.-eler 34a/9
g.-er 24a/19
g.-esüm 28a/23
g.-mek 20a/11
g.-mekle 20b/23
g.-mesün! 42b/3

gülistān (< Far. گلستان *gül-istan*) gül bahçesi: 5a/21, 38b/22, 40b/6, 41a/17, 41b/12, 50a/1, 51a/22
g.+a 40b/8
g.+dan 41a/8, 41b/13
g.+dur 26a/8, 33b/8, 33b/10
g.+ın 22b/25
g.+ına 39b/3

güllik gül bahçesi: *gül+lik* 17b/23

gülşen (< Far. گلشن *gul-şen*) gül bahçesi: 17b/25, 24b/15

gülşen-i ḫüsrevī pâdişâhlara yakışır gül bahçesi: 17b/25

gülümse- (*külümsin- (g-)* EDPT 719a) gülmek, tebessüm etmek: *gül-ümse-*
g.-di 55a/20

gümān (< Far. گمان *gümān*) şüphe, kuşku: 1b/8, 14a/8, 19a/8, 38a/25, 41a/21, 43a/25, 43b/11, 45a/16, 49a/25
g.+ı 18b/2
g.+um 46b/5
g.+umda 30b/1
g.+uñ 15b/23, 43b/13

gümān ėt(d)- süphelenmek:
g. ė.-e (gümān ėde) 43a/25
g. ė.-erem (gümān ėderem) 14a/8,
g. ė.-ersem (gümān ėdersem) 41a/21
g. ė.-düm 49a/25
g. ė.-mezse 43b/11

gümiş (*kümüş (g-)* EDPT 723b) gümüş: 6b/20, 15b/25, 32a/17, 34a/1, 42a/22, 50b/3, 55a/13
g.+den 24b/6, 26a/12, 37a/20, 41b/2
g.+ile 32a/16

gün (*kün (g-)* EDPT 725a) 1. gündüz: 2b/19, 3b/1, 3b/4, 3b/4, 4a/22,

4b/5, 5a/24, 6a/1, 7a/1, 7b/5, 7b/22, 8a/15, 8a/17, 8b/6, 8b/14, 9a/4, 9a/11, 9b/18, 9b/24, 10a/16, 10b/9, 11a/4, 11a/5, 12b/9, 15b/8, 16b/8, 16b/15, 17b/3, 17b/14, 17b/22, 20a/24, 21a/2, 21a/21, 22b/14, 22b/20, 23a/5, 23a/15, 23b/10, 25a/17, 28b/15, 30a/9, 32b/8, 32b/23, 34a/21, 34b/5, 35a/1, 35a/8, 35b/2, 36a/13, 36a/18, 38b/1, 39a/12, 39a/25, 39b/1, 39b/7, 40b/3, 41b/15, 43a/10, 44b/7, 47a/18, 47a/20, 47b/10, 49b/17, 51a/11, 51b/13, 52a/2, 52a/13, 52a/23, 52b/1, 52b/20, 53b/22, 54a/2

g.+de 12a/14, 29a/25, 33a/9, 42b/2, 45b/7, 46b/13, 49b/10, 49b/13

g.+den 8a/19, 25a/18, 34a/11, 39a/9, 51a/21

g.+di 10b/14

g.+dür 41b/12, 53a/8

g.+e 33a/16, 34a/10, 50b/9, 51a/21, 53a/15

g.+i 8b/7 , 14a/13, 21a/1, 22b/8, 22b/20, 24a/7, 28b/7, 29a/9, 33b/20, 41b/13, 48b/19

g.+inde 2b/16, 15a/15, 29a/18, 31a/18

g.+le 24a/5, 52b/25

g.+ler 42a/18, 54b/5

g.+lerde 33b/15, 49b/23

g.+lere 41b/13

g.+leri 28b/15, 51a/21

g.+lerüm 52a/8

g.+lerüñ 9b/25

g.+üm 10b/14, 11b/9, 32b/10, 49b/17

g.+ümüz 24b/1

g.+üñ 7b/4, 13b/10, 13b/18, 22b/21, 53b/2

2. güneş: 2b/20, 6a/23, 9a/25, 13b/20, 14a/23, 17a/23, 17b/6, 18a/5, 18a/20, 20a/11, 21a/23, 23b/5, 28b/2, 28b/16, 28b/19, 29a/25, 30a/11, 31b/13, 34a/11, 38a/12, 39a/11, 39b/3, 40b/13, 41b/3, 46b/15, 47b/14, 49a/9, 49a/13, 55a/9

g.+den 31a/16, 35a/19

g.+e 22b/24, 23a/23

g.+üñ 26b/25

3. zaman, vakit, 24 saatlik zaman dilimi: 5b/17, 15b/24

g.+de 3b/6

g.+i 3a/22, 32a/19, 54a/5

g.+idür 27b/16, 31b/5

g.+inde 20b/11, 29a/16, 29a/24, 30a/23, 31a/17, 32a/25, 44b/5

gün-be-gün gittikçe, günden güne: bk. *gün-e-gün* 4b/4, 15b/22, 17a/12

gün-e-gün bk. *gün-be-gün* 25b/18

gün geçür- yaşamak, hayatını sürdürmek:
g. g.-di 23a/15
g. g.ürdi 34b/5

gün yañaḳlu güneş gibi parlak yüzlü: bk. *gün yüzlü* 40b/13

gün yüzlü bk. *gün yañaḳlu*: 23b/5, 39b/3
g. y+ler 9a/25
g. y+yi 17a/23

günāh (< Far. گناه *gunāh*) günah, aykırı davranış: 25b/12, 25b/16, 29b/8, 34a/6, 43a/25, 48b/14, 48b/20
g.+dan 34a/17, 43a/8
g.+ın 3b/6
g.+ından 27b/18
g.+umuz 24a/22
g.+uñ 24a/9, 24a/20

günāh ėt(d)- günah işlemek: bk. *günāh eyle-*
g. ė.-e (günāh ėde) 25b/16
g. ė.-di 48b/20

günāh eyle- bk. *günāh ėt-*
g. e.-yüp 34a/6

gündelikçi günlük çalışan (kimse), işçi: *gün+de+lik+çi* 24a/4

gündüz (*küntüz (g-)* EDPT 729b) güneşin doğuşu ile batışı arasındaki zaman, gün: *gün+düz* 3b/8, 4b/24, 6a/2, 7b/7, 14a/13, 30a/3, 33b/21, 38a/21, 39b/17, 42b/14, 43a/9, 44a/15, 44b/24, 47b/13, 48a/7, 50b/17
g.+i 2b/15

güneh-kār günah işlemiş (kimse): 22a/20, 31b/4, 38a/2, 51a/4, 51a/19, 53a/24
g.+sa 31a/25

güneh-kār ol- günaha girmek:
g. o.-up 53a/24

güneş (*küneş (g-)* EDPT 734a) ısı ve ışık veren gök cismi, güneş: 2b/19, 2b/25, 4a/21, 4a/25, 9b/11, 12a/11, 18a/3, 19a/8, 21a/13, 21b/17, 23a/24, 24b/10, 26b/25, 30a/15, 30a/17, 33b/15, 34a/24, 35a/4, 35b/20, 42a/9, 42b/2, 46b/18, 50a/6, 50a/18, 53a/3, 53a/5, 53a/17, 53b/23
g.+den 19b/20, 24b/23, 30a/11, 34a/25, 38b/21
g.+e 7b/20, 9a/19, 12a/14, 13b/10, 26b/21, 27a/14, 45b/16, 48a/7
g.+i 2a/25, 18b/21, 20b/21, 24b/22, 55b/20

günlik 1. bir gün sürecek kadar: *gün+lik* 12a/1
2. güneşten korunmak için yapılan yer, gölgelik: 26a/1

günün (< Ar. كنون *günūn*) kaplama: 28a/14

günün ėt(d)- kaplamak:
g. ė.-em (günün ėdem) 28a/14

gür (*kür (g-)* EDPT 735b) çok fazla:
g.+di 18a/12
gürd (< Far. كرد *gürd*) cesur, kahraman, yiğit: 37a/13, 42a/24, 54a/21, 55b/4
gürgen (*gürgen/gülgen* Tietze III/327) gürgen ağacı: 49a/24
gürz̄ ėt- gecenin geçmesi:
g. ė.-mege 30a/11
Gürksār *ö.a.* Başkurt Türkleri, Başkurtlar:
G.+dan 48b/22
G.+lardan 47b/7
Gürksārān Başkurt Türklerinin yurdu: *Gürksār-ān* 49b/16
G.+a 37b/11, 44a/15, 56a/9
G.+dan 46a/25
G.+lardan 44b/18
gürrek daha kuvvetli, daha sağlam: *gür+rek* 15a/17
gürs (< Far. كرز *gurz*) gürz, ağır topuz: bk. *gürz*
g.+i 22a/8
g.+ile 22a/8
Gürşāsb *ö.a.* (< Far. كرشاسب *Gürşāsb*) Şâhnâme'deki hükümdarlardan Cemşît'in oğlu: 24b/25, 25a/1, 25a/10, 25a/25, 25b/5, 26a/19, 26a/22, 26a/24, 27a/12, 28a/13, 28a/16, 28a/21, 28a/22, 28b/2, 29a/23, 30b/21, 39b/10
G.+ (Gürşāsb-ı cihān-baḫş) 27a/13, 31b/24
G.+ (Gürşāsb-ı kişver-küşā) 26a/17
G.+ (Gürşāsb-ı ser-efrāz) 27b/15
G.+a 27a/11, 28b/12
G.+dan 26a/6
G.+ı 24b/24
G.+la 28a/6
G.+uñ 28b/11, 31b/24
Gürşāsb-ı Cem Cemşīt'in oğlu Gürşasb: 25b/11
gürūh (< Far. كروه *gurūh*) bölük, takım: 26b/24
gürz bk. *gürs* 10a/2, 10a/6, 12a/8, 12a/10, 13a/1, 18b/11, 27b/21, 28a/11, 28a/13, 28b/8, 28b/9, 30a/14, 30a/22, 30a/25, 30b/24, 33a/12, 36a/23, 42b/16, 47b/1, 48b/19, 49a/23, 54a/4
g.+ (ḫüdāvend-i gürz) 29a/19
g.+e 12b/21, 49a/14
g.+i 12b/22, 12b/24, 13b/20, 22a/8, 26a/20, 26a/21, 28a/16, 28a/23, 28a/24, 47b/15, 49b/6
g.+in 26a/22
g.+ini 6a/8
g.+inüñ 50a/12
g.+le 6a/13, 13b/22, 25b/6, 41b/16, 44b/10, 49b/17
g.+ler 37a/21
g.+üm 28a/15
g.+üm-ile 15a/5
g.+üñle 51a/3

g.+üñüñ 48b/11

gürz-i gāv-çihr öküz başı şeklinde gürz: bk. *gürz-i gāv-peyker* 13a/14, 49b/7

gürz-i gāv-peyker bk. *gürz-i gāv-çihr* 14a/10, 18b/13

gürz-i gāv-ser öküz başlı gürz: 9a/20, 13b/23, 38a/19, 49a/22

g. g.+e 14b/5

gürz-i girān ağır gürz, topuz: 27a/6, 27b/3, 28b/3, 28b/6

g. g.+ıyla 13a/2, 49b/20

gürz-i raḫşān parlayan gürz: 12a/11

gürz-i yek-zaḫm tek vuruşta öldüren gürz: 47b/20

gürz-dār gürz kullanan: 14b/11, 43b/20, 49a/14

gürz-i gāv-reng öküz başı biçiminde gürz: 9a/21

g.+ıla 28a/24

güstāḫ (< Far. گستاه *gustāḫ*) haddini bilmez, saygısız, utanmaz: 14a/1, 17b/14, 41b/10

güstāḫ ėt(d)- saygısızlık etmek, haddini bilmemek:

*g. ė.-üp (güstāḫ ėdüp)*17b/14

güşād (< Far. گشاد *guşād*) açılış, açma: 4a/8

g.+ını 52a/24

güşāde (< Far. گشاده *guşāde*) açık, açılmış, ferah: 15b/18, 19b/16

güşāde-dil gönlü ferah: 36a/1

güşāde-ruḫ güler yüz: 41a/7

güşāde-zebān açık sözlü: 3b/1, 3b/10

güşāyiş (< Far. گشایش *guşāyiş*) açılma, ferahlama: 32b/22

g.+üñ 13a/16

Güştāsb *ö.a.* (< Far. گشتاسب *Güştāsb*) Şâhnâme'de adı geçen savaşçı:

G.+la 3b/5

güvāh (< Far. گواه *guvāh*) şâhit, delil, tanık:

g.+umdur 27b/11

güven- (*küven- (g-)* EDPT 690a) güven duymak, emin olmak:

g.-me! 18a/23

güyegü (*küḍe:gü: (g-)* EDPT 703a) damat: 46b/2

g.+den 18a/15

g.+leri 18a/3

g.+lerine 18a/7

g.+si 17b/22

g.+ye 51b/17

güz (*küz (g-)* EDPT 757a) sonbahar: 43a/11

g.+üñ 34b/20

güzāf (< Far. گزاف *guzāf*) manasız, boş, saçma:

g.+a 30a/10

güzāfa yėre boşuna, gereksiz yere: 30a/10

güzellik (*krş. göz(?)+el* Räsänen 295) güzel olma hali: *güzel+lik*

g.+de 19a/6

güẕer (< Far. گذر *guẕer*) geçme, geçiş:
12b/14, 36b/9, 37b/21, 38a/8, 38a/9, 42b/13, 53b/20

güẕer ėt(d)- geçmek: bk. *güẕer eyle-*, *güẕer ḳıl-*
g. ė.-mek 38a/8
g. ė.-erdi (güẕer ėderdi) 53b/20

güẕer eyle- bk. *güẕer ėt-*
g. e.! 36b/9, 38a/9
g. e.-ye 37b/21

güẕer ḳıl- bk. *güẕer ėt-*
g. ḳ.-alar 12b/14
g. ḳ.-urdı 42b/13

güzīde (< Far. گزیده *güzīde*) seçkin, seçilmiş: bk. *güzīn* 3b/22, 33a/22

güzīn bk. *güzīde* 34b/8, 52b/2
g.+ (ʿOṯmān-ı güzīn) 3a/2

ha…ha söylenen iki şey arasında bir fark bulunmadığını bildiren bağlaç: 46b/24

ḫ̬āb (< Far. خواب *ḫāb*) uyku: 2b/2, 9a/17, 10a/8, 23a/23

ḫ̬āb-dīde rüyâ görmüş: 9a/17

ḫaber (< Ar. خبر *ḫaber*) haber, bilgi, nakledilen söz: 8b/12, 10b/7, 10b/21, 11b/18, 12b/9, 13b/8, 13b/18, 15b/12, 20a/9, 24a/5, 25a/15, 26a/3, 26b/13, 29a/11, 29b/11, 33b/10, 33b/17, 34b/15, 36a/9, 36a/10, 36a/15, 36b/17, 37b/3, 38a/7, 38b/11, 41b/17, 41b/25, 44a/19, 45a/2, 46a/25, 48a/18, 48a/23, 50b/11, 50b/12, 52a/1

ḫ.+i 4b/7, 12b/2, 15b/11, 22a/25, 28b/21, 55a/16

ḫ.+ile 11b/19

ḫ.+in 33a/5, 44a/17, 44b/13, 44b/21

ḫ.+iyle 45a/4

ḫ.+üm 48b/16

ḫaber al- öğrenmek, bir şeyi duymak: bk. *ḫaber ėriş-*

ḫ. a.-dı 46a/25

ḫ.+in a.-dı 44b/13

ḫ. a.-maḳ 44a/17

ḫaber ėriş- bk. *ḫaber al-*

ḫ. ė.-di 25a/15, 48a/19

ḫaber ėt(d)- haber göndermek, haber vermek: bk. *ḫaber eyle-*

ḫ. ė.-elüm (ḫaber ėdelüm) 41b/25

ḫaber eyle- bk. *ḫaber ėt-*

ḫ. e.-diler 20a/9, 38b/11

ḫ. e.-di 50b/12

ḫ. e.-ñ! 50b/11

ḫaber gel- haber erişmek, bilgilenmek:

ḫ. g.-di 24a/5,

ḫ. g.-diyse 45a/2

ḫaber gönder- biri aracılığı ile haber vermek:

ḫ. g.-di 12b/9

ḫaber iste- öğrenmek istemek:

ḫ. i.-yüp 11b/18

ḫaber ḳıl- bk. *ḫaber ėt-*

ḫ. ḳ.-madı 33b/17

ḫaber ol- haberi olmak, öğrenmek:

ḫ. o.-dı 10b/7, 10b/21, 29a/11, 34b/15, 36a/15, 48a/23, 52a/1

ḫaber şor- durumu, hali sormak:

ḫ. ş.-dı 13b/8, 44a/19

ḫ. ş.-dılar 26a/3

ḫaber vėr- bildirmek:

ḫ. v.-di 13b/18, 26b/13, 33a/5, 38a/7

ḫ. v.-diler 41b/17

Ḫabeş *ö.a.* (< Ar. خبش Ḫabeş) Habeşistân toprakları:

Ḫ.+e 36a/5

Ḥabīb (< Far. حبیب *ḥabīb*) Hz. Muhammed (Allah'ın sevgilisi):

Ḥ.+üñ 3a/3

ḫacālet (< Ar. خجالت *ḫacālet*) utanç, utanma:
ḫ.+le 29b/9

ḫācet (< Ar. حاجت *ḫācet*) hacet, istek, ihtiyaç: 4b/23, 33b/10, 37a/4

ḫadd (< Far. خدّ *ḫadd*) yanak: 53b/9

ḫadd-i māh-rūy ay yüzlü güzelin yanağı: 53b/9

ḫadd (< Ar. حدّ *ḫadd*) 1. sınır:
ḫ.+e 1b/16
ḫ.+en 16a/12, 20b/21, 30b/23
ḫ.+i 11a/20
ḫ.+inde 31b/6
ḫ.+inden 20a/16

2. derece, mertebe:
ḫ.+inden 6b/16

3. boy, endâm:
ḫ.+i 33b/16, 34a/1
ḫ.+ini 39b/2
ḫ.+üñ 40a/5

ḫadeng (< Far. خدنگ *ḫadeng*) kayın ağacından yapılmış ok:
ḫ.+ (tīr-i ḫadeng) 23b/20, 36a/23, 40b/11
ḫ.+i 49b/3
ḫ.+le (tīr-i ḫadeng) 47b/23
ḫ.+üñ 54a/9

ḫadīṣ (< Ar. حدث *ḫadīṣ*) Hz. Muhammed'in sözleri, davranışları: 2a/16, 3a/6

ḫadīṣ-i peyem-ber Hz. Muhammed'in sözü: 3a/6

ḫāfıẓ (< Ar. حافظ *ḫāfiẓ*) koruyan, muhâfaza eden: 2a/9

hafta (< Far. هفتا *hefte*) hafta: 2b/21, 15b/16, 26b/17, 33b/17, 56a/3, 56a/4

ḫā'in (< Ar. خائن *ḫā'in*) hain: 31b/4

ḫāk (< Far. خاك *ḫāk*) 1. toprak: 15a/19, 19b/20, 20a/24, 21a/4, 32b/21, 34a/24, 39b/14, 43a/23, 49b/24, 51b/3, 51b/3
ḫ.+ (zīr-i ḫāk) 12a/12
ḫ.+dan 13a/19
ḫ.+mış 47b/18

2. dünya:
ḫ.+dan 10b/5
ḫ.+ı 2a/17

ḫāk-i pāy ayağın bastığı toprak, büyük bir kimsenin huzûru:
ḫ. p.+uñ 51a/5
ḫ. p.+uñda 24b/19
ḫ. p.+uñdan 54b/25
ḫ. p.+uñdur 33a/25

ḫāk ol- toprak olmak, ölmek:
ḫ. o.-up 15a/19, 21a/4
ḫ. o.-dılar 32b/21
ḫ. o.-ur 51b/3

ḫāk-bus ḳıl- yeri öpmek:
ḫ. ḳ-a 17a/16

ḫāḳān (< Far. خاقان *ḫāḳān*) hükümdar:
ḫ.+ (ḫāḳān-ı Çīn) 40a/11, 40a/17

ḫaḳīḳat (< Ar. حقيقت *ḫaḳīḳat*) gerçek, asıl: 3a/13

ḥaḳīḳaten gerçekten, doğrusu: 29b/8

ḫākim (< Ar. خاكم *ḫākim*) hükmeden, buyruğu geçen, egemen: 34b/10, 42b/22

ḫākim-i muṭlaḳ Allah: 34b/10

ḥakīm (< Ar. حكيم *ḥakīm*) akıllı, derin düşünceli, basîret ve sağ duyu sâhibi (kimse): 3a/7, 35a/17

ḫākim ol- egemen olmak, hükmetmek: *ḫ. o.-maya* 42b/22

Ḥaḳḳ I *ö.a.* (< Ar. حقّ *Ḥaḳḳ*) Allah, Cenâbıhak: 2b/12, 4b/20, 5b/4, 23b/4, 34a/17, 34b/7, 35b/23, 36b/3, 37b/16, 42b/20, 50b/14, 50b/15

Ḥ.+a 34b/25

Ḥ.+dan 34a/18, 35a/11, 50b/17

Ḥ.+ıla 33a/17

Ḥ.+uñ 4a/17, 6a/12, 6a/23, 8b/2, 19b/21

ḥaḳḳ II (< Ar. حقّ *ḥaḳḳ*) 1. pay, hisse: 2a/11, 34b/10

ḥ.+dur 22b/17

ḥ.+uma 35b/10

2. lâyık olma:

ḥ.+ı 20a/24, 20a/24

ḥaḳḳınca hak ettiği şekilde, lâyığınca: *ḥaḳḳ+ı+n+ca* 43a/9

ḥaḳḳında üzerine, ilgili olarak: *ḥaḳḳ+ı+n+da* 49a/1

ḥaḳḳ-şinās herkesin hakkını gözeten, adâletli: 34b/21

Ḥaḳḳ-teʿālā şânı yüce Allah: 36b/19, 50b/17

Ḥ.+nuñ 4b/23, 5a/17, 35b/5

Ḥ.+ya 32a/10

Ḥaḳḳ-teʿālā celle ve ʿalā şânı ve gücü büyük Allah: 2a/3, 2a/15

ḥaḳḳā (< Ar. حقا *ḥaḳḳā*) gerçekten, doğrusu: 4b/24

ḥal (< Ar. حلّ *ḥall*) bir işin zor ve karanlık yönlerini çözme: 32b/22, 43b/6, 50b/14, 53b/3

ḥal ėt(d)- sorunu çözmek: bk. *ḥal ḳıl-*

ḥ. ė.-emez (ḥal ėdemez) 32b/22

ḥ. ė.-esiz (ḥal ėdesiz) 43b/6

ḥal ḳıl- bk. *ḥal ėt-*

ḥ. ḳ.-ur 50b/14, 53b/3

ḥāl (< Ar. حال *ḥāl*) durum, vaziyet: 2a/12, 8a/25, 10a/18, 10b/14, 47a/1

ḥ.+ (ḥāl-i şāh) 32b/19

ḥ.+de 2b/11, 3b/23, 39b/24, 45b/20, 49b/17

ḥ.+den 31b/15, 43b/3, 47a/13

ḥ.+deyken 22b/2

ḥ.+e 3a/14, 32b/12, 33b/13

ḥ.+ıla 15b/11

ḥ.+i 3b/6, 16b/14, 19a/11, 43a/22, 45b/10

ḥ.+in 46b/25

ḥ.+inden 21b/10, 24a/6, 29b/11, 51b/18

ḥ.+ine 22b/6, 52a/5

ḫ.+ini 9a/4, 16a/16, 36a/12, 45b/18

ḫ.+iyle 2a/1

ḫ.+le 2b/2, 3b/16, 7a/6, 7a/23, 8b/18, 21a/4, 21b/16, 23a/15, 32b/13, 33a/2, 34a/16, 35a/19, 37a/12, 39a/25, 39b/20, 43b/22, 44b/1, 46a/4, 53a/9

ḫ.+lerini 3a/23

ḫ.+ümden 9b/3, 39b/22

ḫ.+üme 11a/22, 40a/1

ḫ.+ümüz 9b/18, 46a/3

ḫ.+üñi 2a/13, 2b/10

ḫalāṣ (< Ar. خلاص *ḫalāṣ*) kurtulma, kurtuluş: 3b/16, 9a/12, 13a/22, 54a/8

ḫalāṣ bul- kurtulmak: bk. *ḫalāṣ ol-*

ḫ. b.-up 9a/12

ḫalāṣ ėt- kurtarmak:

ḫ. ė.-di 54a/8

ḫalāṣ ol- bk. *ḫalāṣ bul-*

ḫ. o.-a 13a/22

ḫ. o.-madı 3b/16

ḫalāyıḳ (< Ar. خلائق *ḫalā'ıḳ*) cariye, köle: 4a/24, 4b/16, 5a/21, 5b/10, 5b/22, 49a/7

ḫālıḳ (< Ar. خالق *ḫāliḳ*) yaratıcı, yaratan: 34b/8, 49a/8

ḫ.+larına 6b/8

ḫālī (< Ar. خالى *ḫālī*) boş, noksan: 7b/7, 33b/10, 39b/24

ḥālīyā (< Ar. حاليا *ḥālīyā*) şimdi, şu anda: 3b/12, 33b/11, 35b/9

ḫalḳ (< Ar. خلق *ḫalḳ*) aynı ülkede veya topraklarda yaşayan insan topluluğu: 3a/25, 5b/16, 6b/7, 6b/20, 7a/2, 10b/1, 15a/1, 40a/7, 52b/18

ḫ.+a 2a/13, 5b/18, 7a/22, 7b/1, 24a/1, 50b/15,

ḫ.+dan 12b/1, 42a/5

ḫ.+ı 11a/25, 11b/11, 14a/16, 22b/2, 23a/14, 23a/20, 36a/8, 38b/14, 49b/10, 55b/9

ḫ.+ından 15b/23

ḫ.+ını 12a/3, 18a/7

ḫ.+ınuñ 3a/6, 51a/20

ḫ.+umı 12b/10

ḫ.+uñ 7b/21

ḫalḳ ėt(d)- davranmak:

ḫ. ė.-üp (ḫalḳ ėdüp) 5b/16

ḫalḳa (< Ar. خلقه *ḫalaḳa*) ortası boş yuvarlak, çember: 5b/8, 6b/5, 38b/22, 40b/20, 41b/7

ḫ.+sına 42b/4

ḫalḳa ol- çember biçiminde toplanmak:

ḫ. o.-up 5b/8

ḫallāḳ (< Ar. خلاق *ḫallāḳ*) yaratma gücü sınırsız olan Allah: 53a/9

ḫalūḳ (< Ar. خلوق *ḫalūḳ*) iyi huylu, herkesle güzel geçinen: 55a/13, 55b/17

ḫalvet (< Ar. خلوت *ḫalvet*) inziva, yalnız kalma, tenhâya çekilme: 19b/16, 21b/9, 44a/20, 51a/2

ḫ.+e 15b/13, 18b/19

ḫ.+üm (ins-i ḫalvet) 3b/8

ḫalvet ėt(d)- yalnız kalmak: bk. *ḫalvet eyle-*

ḫ. ė.-üp (ḫalvet ėdüp) 4a/20

ḫalvet eyle- bk. *ḫalvet ėt-*

ḫ. e.-yüp 21b/9

ḫalvet ḳıl- baş başa kalıp konuşmak:

ḫ. ḳ.-dı 51a/2

ḫalvete gir- herkesten uzaklaşıp belli vakit bir yere kapanmak: bk. *ḫalvete var-*

ḫ. g.-üp 18b/19

ḫalvete var- bk. *ḫalvete gir-*

ḫ. v.-dı 15b/13

ḫam I (< Far. خم *ḫam*) eğri, bükülmüş, yay biçiminde: 4a/3, 39a/23, 40b/19, 42b/4

ḫam ḳıl- bükmek:

ḫ. ḳ.-dı 42b/4

ḫam-ender-ḫam büklüm büklüm, kıvrım kıvrım: 42a/22

ḫām II (< Far. خام *ḫām*) boş, abes, gerçekleşmesi mümkün olmayan: 13a/6, 27b/5, 40a/15, 50a/21

ḫām-gūy boş sözlü, boşuna konuşan:

ḫ.+ (Gāve-yi ḫām-gūy) 11b/7

ḥamāīl (< Ar. حمائل *ḥamā'il*) ucuna kılıç takılan, omuzdan bele kadar uzanan kayış: 42b/10, 46a/14

ḥamd (< Ar. حمد *ḥamd*) şükür, minnet: 1b/2, 50b/16

ḥamd ėt(d)- şükretmek:

ḥ. ė.-erüz (ḥamd ėderüz) 50b/16

ḫāme (< Far. خامه *ḫāme*) kalem: 4a/16

ḥamel (< Ar. حمل *ḥamel*) koç burcu: 4a/21, 32a/9, 53a/4, 53a/15

ḥāmile (< Ar. حامله *ḥāmile*) hamile, gebe: 23a/18

ḥāmile bulın- hamile kalmak:

ḥ. b.-dı 23a/18

ḫamīr (< Ar. خمير *ḫamīr*) hamur:

h.+den 14a/9

ḥamle (< Ar. حمله *ḥamle*) düşmana doğru atılma, hücûm: 4b/12, 30b/15

ḥamle eyle- saldırmak, hücûm etmek:

ḥ. e.-di 4b/12, 30b/15

ḥammām (< Ar. حمّام *ḥammām*) hamam: 6b/17

hāmūn (< Far. هامون *hāmūn*) geniş ova, sahrâ:

h.+a 25a/20, 26b/23

ḫān (< Far. خان *ḫān*) konaklamak için yapılan yer: 48b/23

ḫançer (< Ar. خنچر *ḫancer*) ucu eğri ve sivri, keskin bıçak: 22a/15, 27b/21, 29a/13, 31a/16

ḫ.+den 31b/12

ḫ.+i 39b/14

ḫ.+ile 17a/1, 23a/4

ḫ.+le 22a/21

ḫandān (< Far. خندان *ḫandān*) gülen, şen, neşeli: 4a/10, 12a/7, 32a/9, 37a/13, 38b/5, 38b/25, 41a/5, 41a/7, 42a/15, 43a/7, 44b/7, 51b/6, 54b/16, 55b/13, 56a/8

ḫ.+dur (rūy-ı ḫandān) 26a/9

ḫandān ol- yüzü gülmek, sevinmek:

ḫ. o.-a 42a/15, 51b/6

ḫ. o.-ur-ıdı 38b/25,

ḫ. o.-up 41a/5,

ḫāne (< Far. خانه *ḫāne*) ev: 12b/16

ḫ.+me 39a/10

ḫ.+ñe 39a/13

ḫ.+si 55a/2

ḥānedān (< Far. حندان *ḥānedān*) köklü, asil ve büyük aile: 3a/6

ḥānedān-ı Muḥammed Hz. Muhammed'in ailesi: 3a/6

ḫānumān (< Far. خان و مان *ḫān u mān*) ev, bark, yuva:

ḫ.+dan 10b/22

ḫ.+uñ 37b/24

ḫār I (< Far. خار *ḫār*) diken: 2b/3, 38a/5

ḫār II (< Far. خوار *ḫār*) değersiz, itibarsız, hor: 48a/4

ḫār u ḫāşāk diken, çer çöp:

ḫ.+e 2b/3

ḫār u zār hor, zavallı: 31a/1, 32b/18

ḫar-bende eşek, katır gibi yük hayvanlarının bakıcısı: 44b/19

ḫarāb (< Ar. خراب *ḫarāb*) yıkık dökük, kötü durumda olan, bitik, perîşan: 20b/2, 30a/19, 46a/23, 48a/13, 50a/23

ḫarāb ėt(d)- yıkmak, mahvetmek: bk. *ḫarāb eyle-*

ḫ. ė.-enden (ḫarāb ėdenden) 30a/19

ḫarāb eyle- bk. *ḫarāb ėt-*

ḫ. e.! 48a/13

ḫarāb ol- yıkılmak:

ḫ. o.-maya 50a/23

ḫ. o.-up 46a/23

ḥarb (< Ar. حرب *ḥarb*) savaş, cenk: 6a/25

ḫarc ėt(d)- karıştırmak:

ḫ. ė.-üp (ḫarc ėdüp) 8a/2

ḫāre (< Far. خاره *ḫāre*) çok sert: 29b/5

ḫ.+nüñ (seng-i ḫāre) 14a/20

ḥareket (< Ar. حركت *ḥareket*) kımıldama, doğrulma: 25a/11

ḫareket ḳıl- kımıldamak:

ḥ. ḳ.-duġından 25a/11

ḫāric (< Ar. خارج *ḫāric*) dış, dışta kalan: 34b/11

ḥarīr (< Ar. حرير *ḥarīr*) ipek: 31a/10, 37a/1

ḥ.+e 22a/22

ḥ.+le 22b/5

ḫāristān (< Far. خارستان *ḫār-istān*) 1. gam, keder yeri olan dünya: 53a/18, 53a/20

2. dikenlik, çalılık: 52b/18

ḫ̮ārlıḳ zavalı olma hâli: *ḫār+lıḳ* 37a/1

ḫāṣa (< Ar. حاصه *ḫāṣa*) temiz, iffetli: 43a/18

Ḥasan *ö.a.* (< Ar. حسن *Ḥassān*) Hz. Muhammed'in torunu: 3a/3

ḫased (< Ar. حسد *ḫased*) kıskançlık, çekememe: 4b/5, 12a/25, 21b/3

ḫ.+den 23a/23

ḫased ėt(d)- kıskanmak, çekememek: bk. *ḫased eyle-*

ḫ. ė.-üp (ḫased ėdüp) 12a/25

ḫased eyle- bk. *ḫased ėt-*

ḫ. e.-yüp 4b/5

ḫāṣıl (< Ar. حاصل *ḫāṣil*) olan, ortaya çıkan, gerçekleşen: 6b/20, 12b/21, 18b/24, 22a/4, 33b/21, 35b/1, 41a/21

ḫāṣıl ėt(d)- elde etmek, ortaya çıkarmak:

ḫ. ė.-di 6b/20

ḫ. ė.-em (ḫāṣıl ėdem) 22a/4

ḫ. ė.-ersiz (ḫāṣıl ėdersiz) 41a/21

ḫāṣıl ol- meydana gelmek, gerçekleşmek:

ḫ. o.-a 12b/21, 18b/24

ḫ. o.-dı 35b/1

ḫ. o.-up 33b/22

ḫasm (< Ar. خسم *ḫasm*) düşmanlık: 42b/21

ḫasm-ı bī-kār faydası olmayan düşmanlık: 42b/21

ḫasret (< Ar. حسرت *ḫasret*) özlem, kavuşma arzusu:

ḫ.+le 20b/23, 22a/18

ḫ.+le (derd-i ḫasret) 32b/13

ḫāṣṣ (< Ar. خاص *ḫāṣṣ*) 1. seçkin, değerli: 47a/10

2. bir kimseye ait olan, özel: 56a/4

ḫ.+la 50b/17

ḫāṣṣ ü ʿāmm seçkin kimseler ve halk, herkes: 47b/2

ḫ.+ı 55b/5

ḫ.+la 6a/2

ḫāṣṣa (< Ar. خصًّا *ḫāṣṣa*) bir şeye veya bir kimseye mahsûs olan: 17a/6, 56a/11

ḫaste (< Far. خسته *ḫāste*) hasta, dertli: 18a/23, 20a/1, 42b/3, 44b/2

ḫ.+leridür 25a/4

ḫaste-cān gönlü hasta, üzgün, dertli: bk. *ḫaste-dil* 46b/23

ḫaste-dil bk. *ḫaste-cān* 39a/24

ḫaste-dil ol- üzülmek: bk. *ḫaste vü ġamm-gīn ol-*

ḫ. o.-dı 39a/24

ḫaste-ḫār zavallı: 6a/13

ḫaste ėt(d)- dertlendirmek, üzmek:

ḫ. ė.-er (ḫaste ėder) 44b/2

ḫaste vü ġamm-gīn ol- bk. *ḫaste-dil ol-*

ḫ. o.-up 18a/23

Hāşīmī *ö.a.* (< Ar. هاشيمى *Hāşīm-ī*) Hz. Muhammed'in mensup olduğu kabile: 3a/5

ḫaşr (< Ar. خشر *ḫaşr*) toplama, bir araya getirme: 3b/6

ḫaşr ol- kıyamet günü dirilip bir araya gelme:

ḫ. o.-an 3b/6

ḫaṭā (< Ar. خطاء *ḫaṭā'*) yanlış, kusurlu davranış; kabahat: 22b/17, 51a/11

ḫ.+ya 3a/12, 7a/23

ḫaṭā ėt- yanlış hareket etmek:

ḫ. ė.-dügi 7a/23

ḫaṭar (< Ar. خطر *ḫaṭar*) tehlike, kötülük: 35a/14

ḫāṭır (< Ar. خاطر *ḫāṭir*) gönül, duygu, his:

ḫ.+ın 11b/1, 47a/11, 48b/5, 51b/6, 52a/22

ḫ.+ları 4b/17, 17a/11

ḫaṭṭ I (< Ar. خطّ *ḫaṭṭ*) 1. pâdişâh yazısı, ferman, buyruk:

ḫ.+ı 11b/2

2. yazı:

ḫ.+uñuzla 11a/11

ḫaṭṭ II (< Ar. حطّ *ḫaṭṭ*) yüz çizgisi:

ḫ.+ı 20a/11, 34a/1

ḫaṭṭā (< Ar. حطّى *ḫaṭṭā*) üstelik, hem de: 38a/24

ḫātūn (< Far. خاتون *ḫātūn*) kadın: 10a/21, 51a/22

ḫ.+dı 10a/18

ḫavāle (< Ar. حوالت *ḫavālet*) bir işi başkasının sorumluluğuna bırakma: 29b/5

ḫavāle eyle- bir işin yapılmasını istemek, onun sorumluluğuna bırakmak:

ḫ. e.-di 29b/5

ḫavāṣṣ (< Ar. خواصّ *ḫavāṣṣ*) ileri gelenler, seçkin sınıf: 52a/15

ḫavāst (< Far. خواست *ḫavāst*) süs, ziynet, altın:

ḫ.+dan 39a/1

ḫavāste (< Far. خواسته *ḫavāste*) zenginlik, varlık: 43a/17

ḫāver (< Far. خاور *ḫāver*) doğu, şark: 19a/13, 19a/14, 24a/11, 25a/3, 25b/24, 28a/17, 31b/14, 40a/6

ḫ.+ (şāh-ı ḫāver) 25b/25

ḫ.+de 21b/22

ḫ.+den 20b/14, 24a/12, 26b/10, 26b/12, 26b/13

ḫ.+i 19a/13, 19b/4

ḫ.+üñ (şāh-ı ḫāver) 31a/3

ḫāver-zemīn doğu toprakları, doğudaki ülke: 21b/25

havl (< Ar. هول *hevl*) korku, endişe:

h.+uñ-ıla 13a/22

hāy (< Far. های *hāy*) feryât: 35a/7

hāy u hūy feryât figân, inleme: 28b/1

h.+ı 6a/12

h.+la 22b/20

hāy u hūy ḳıl- inlemek, bağırmak:

h. ḳ.-up 28b/1

ḫayā (< Ar. حياء *ḫayā'*) utanma, sıkılma:

ḫ.+sından 42b/15

ḫayāl (< Ar. خيال *ḥayāl*) bir kişi, olay veya nesnenin zihinde canlanması; düş:
ḫ.+i 40a/5, 43a/23
ḫ.+inden 39b/24
ḫ.+ler 55a/7

Ḥaydar *ö.a.* (< Ar. حيدر *Ḥayder*) Hz. Ali'nin yiğit ve cesur anlamına gelen lâkabı: 3a/5

ḫāye (< Ar. خايه *ḥāye*) yumurta:
ḫ.+den 41a/5
ḫ.+mi 41a/5

ḫayf (< Ar. حيف *ḥayf*) yazık, eyvah: 24a/1

ḫayf ol- yazık olmak, ziyan:
ḫ. o.-a 24a/1

ḫayḳır- (*hajkyrmak* Meninski III/5432) çok yüksek sesle bağırmak: *ḫay+ḳır-*
ḫ.-dı 11b/5, 35a/11, 40a/14
ḫ.-dum 49b/2
ḫ.-urdı 27b/15

ḫayli (< Far. خيلى *ḫayli*) oldukça fazla, çokça, epey: 47b/7

ḫayme (< Ar. خيمه *ḫayme*) çadır: 21b/20

ḫayr (< Ar. خير *ḫayr*) iyi ve kabul edilen davranış veya iş, ihsân: 18b/10, 29b/9, 40a/23
ḫ.+a 52a/12
ḫ.+la 54b/20

ḫayr ėt(d)- dürüst davranmak:
ḫ. ė.-üp (ḫayr ėdüp) 29b/9

ḫayr eyle- fayda sağlamak:
ḫ. e.-mezsin 18b/10

ḫayrān (< Ar. حيران *ḥayrān*) hayran:
ḫ.+dı 42b/14

ḫayret (< Ar. حيرت *ḥayret*) şaşırma, şaşkınlık:
ḫ.+den 34a/7, 45b/19

ḫayrlıḳ iyilik, doğruluk: *ḫayr+lıḳ*
ḫ.+la (ḫayrlıġla) 42b/3

ḫayvān (< Ar. حيوان *ḥayevān*) hayvan: 1b/2, 2b/1, 49a/19
ḫ.+ (der-beyān-ı ḥayvān) 2b/3
ḫ.+ı 18b/20
ḫ.+uñ 32b/5

ḫazā'īn (< Ar. خزائن *ḫazā'ĭn*) hazineler: 32b/7

ḫazā'ĭn-i ārāste vü pīrāste süslenmiş, donatılmış hazineler: 32b/7

ḫazān (< Far. خزان *ḫazān*) sonbahar, güz: 15b/7, 43a/11
ḫ.+a 32b/8

ḫażar (< Ar. حضر *ḥażar*) barış:
ḫ.+da 6b/3

ḫaẕer (< Far. حذر *ḥaẕer*) sakınma, çekinme, korkma: 46a/4
ḫ.+i 46a/24

ḫaẕer ėt- çekinmek, korkmak:
ḫ. ė.-üp (ḫaẕer ėdüp) 46a/4

ḫāżır (< Ar. حاضر *ḥāżır*) hazır, uygun: 8a/12, 13b/14, 28b/25, 29a/1, 30a/3, 30b/5, 34b/11, 40a/23, 48a/10, 53b/11

ḥāẕır eyle- hazır duruma getirmek:
ḥ. e.-di 8a/12, 13b/14

ḥāẕır ol- hazır durumda bulunmak: bk. *ḥāẕır ṭur-*
ḥ. o.-mış 28b/25
ḥ. o.-a 30a/3, 40a/23
ḥ. o.-dılar 48a/10

ḥāẕır ṭur- bk. *ḥāẕır ol-*
ḥ. ṭ.-dı 30b/5

ḫāzīn (< Ar. خازين *ḫāzın*) hazine bekçisi, hazinedâr: 26a/5

ḫazīne (< Ar. خزينه *ḫazıne*) hazine: 18a/25, 29b/16
ḫ.+den 32a/5, 41a/9, 51b/19
ḫ.+ler 26b/13
ḫ.+lerden 45b/23
ḫ.+lerle 32a/16
ḫ.+lerüñ 50a/21
ḫ.+sinden 45b/1
ḫ.+yle 55b/4

ḫazıne-dār hazineyi korumakla görevli (kimse):
ḫ.+ına 23b/22, 50b/23

ḥażret (< Ar. حضرت *ḥażret*) şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilen saygı sözü: 11b/24, 23a/3
ḥ.+ (aʿyān-ı ḥażret) 48a/10, 53b/7
ḥ.+üñe 50b/14

ḥażret-i ʿizzet Allah: 23a/3

ḥaẓẓ (< Ar. حظ ً *ḥaẓẓ*) hoşa giden duygu, zevk: 4a/14

ḥaẓẓ al- zevk almak, hoşa gitmek:
ḥ. a.-ur 4a/14

hecīn (< Ar. هجين *hecīn*) çok hızlı giden, susuzluğa çok dayanıklı binek devesi:
h.+e 19b/5, 22b/4, 29b/6

hediyye (< Ar. هديَّه *hediyye*) hediye, armağan: 5b/6, 33b/3, 48b/22
h.+ñ 55b/20
h.+si 50b/24

heft-ser yedi başlı:
h.+üñ (ejdehā-yı heft-ser) 20b/6

ḥekīm (< Ar. حكيم *ḥekīm*) doktor: 8b/3, 10a/2, 32b/20
ḥ.+ler 7a/17, 8a/25, 8b/1, 8b/2
ḥ.+leri 34a/16

ḥekīmlik(g) doktorluk: *ḥekīm+lik*
ḥ.+e (ḥekīmlige) 6b/21

helāk (< Ar. هلاك *helāk*) ölme, mahvolma, yok olma: 3b/5, 4b/15, 4b/23, 10a/17, 10b/8, 10b/21, 12a/25, 13a/17, 31a/2, 31a/17, 33a/18, 46b/11, 46b/21
h.+dan 1b/15

helāk ėt(d)- yok etmek, mahvetmek: bk. *helāk eyle-, helāk ḳıl-*
h. ė.-üp (helāk ėdüp) 10b/21
h. ė.-mege 12a/25
h. ė.-e (helāk ède) 46b/11

helāk eyle- bk. *helāk ėt-*
h. e.-di 10a/17, 10b/8
h. e.-yem 33a/18
h. e.-mek 46b/21

helāk ḳıl- bk. *helāk ėt-*

helāk ḳ.-duñ 31a/17

helāk ol- ölmek, mahvolmak:

h. o.-dı 3b/5, 31a/2

h. o.-duġın 4b/15

h. o.-maġ-içün 4b/23

h. o.-mamaġ-çün 13a/17

ḥelāl (< Ar. حلال *ḥelāl*) nikâhlı eş:

ḥ.+üm 10b/13

hem (< Far. هم *hem*) cümleye "üstelik, bir de, şu da var ki, zâten" mânâları katarak anlamı kuvvetlendiren bağlaç: 2b/13, 2b/13, 4a/9, 6a/23, 6a/24, 8a/3, 11a/9, 11b/10, 12b/19, 14a/8, 15b/2, 17a/21, 17a/22, 17b/18, 17b/19, 19a/2, 19a/17, 21a/5, 21a/22, 22a/13, 23b/9, 23b/17, 24a/2, 24a/13, 25b/9, 25b/18, 25b/22, 26a/2, 26b/6, 26b/17, 27b/20, 29a/14, 29a/19, 29a/20, 29a/22, 30a/6, 32b/1, 32b/25, 33a/7, 33a/8, 33a/9, 35a/24, 35b/12, 37a/4, 37b/18, 38a/8, 39a/18, 39a/20, 39b/21, 39b/21, 39b/22, 40b/6, 41b/21, 42b/13, 43b/1, 44a/18, 45b/15, 46a/21, 47a/1, 47a/22, 48b/19, 50a/5, 50a/17, 50b/15, 50b/17, 51b/17, 52b/1, 52b/2, 53a/18, 56a/10, 56a/11

hem-ber birlikte olan, beraber: 40b/25

hem-ber ol- birlikte olmak, bir araya gelmek:

h. o.-a 40b/25

hem-dāsitān aynı sözleri söyleyenler, ağız birliği edenler:

h.+um 51a/25

hem-daḫı ve dahi, bundan başka: 17b/16, 21b/7, 27a/25

hem-rāh yol arkadaşı, yoldaş: 39b/22

hem-rāh ol- yoldaş olmak:

h. o.-uñ 39b/22

hem-reng aynı renkte (olan): 45a/5

hem-tām eş, benzer, denk: 28a/14

hemāl (< Far. همال *hemāl*) eş, karı koca: 44b/8

hemāl ol- birbirine eş olmak:

h. o.-alar 44b/9

hemān (< Far. همان *hemān*) derhâl, hemen, vakit geçirmeden: 2a/22, 2b/3, 4b/12, 4b/13, 8a/24, 8b/19, 9b/5, 9b/11, 10a/12, 10a/16, 11a/13, 11b/13, 12b/3, 13a/12, 14b/4, 15a/21, 15b/19, 16b/3, 17a/25, 18b/5, 19a/11, 20a/23, 20b/8, 20b/13, 22a/15, 23a/22, 24a/22, 26a/23, 26b/11, 26b/14, 27a/4, 27b/16, 27b/19, 28a/5, 28a/15, 28b/11, 30a/16, 30a/18, 30b/14, 32a/24, 33a/25, 33b/24, 34a/21, 35b/3, 36b/13, 37a/21, 39b/15, 41a/24, 41b/6, 41b/19, 42a/1, 42b/9, 42b/18, 43b/10, 44a/1, 44b/5, 45b/3, 47a/12,

48b/6, 48b/7, 49a/17, 49b/18, 51a/15, 51a/25, 51b/2, 52b/12, 54a/24, 54b/2

hemānā (< Far. همانا *hemānā*) güyâ, sanki: 20a/22, 3a/11, 49b/22

heme (< Far. همه *heme*) bütün, hep, cümle: 15b/11

hemīn (< Far. همین *hemīn*) "yerine göre, ancak, hemen, her zaman" vb. anlamlar ifâde eden kelime: 4a/8, 7a/17, 20a/2, 22a/10, 41b/23, 46b/23

hemīşe (< Far. همیشه *hemīşe*) dâima, her zaman: 3a/20, 8a/20, 13b/8, 16a/2, 20b/22, 35b/18, 39b/24, 43b/24, 49a/7

hemm-nāk (< Ar. همّ *hemm*; Far. *+nāk*) dertli, hüzünlü: 35a/11

hendese (< Ar. هندسه *hendese*) geometri:
h.+yle 6b/17

hengām (< Far. هنکام *hengām*) vakit, zaman:
h.+ı 20b/6
h.+ında 25b/3

hengām-ı gird akan zaman, geçen ömür: 43b/18

henüz (< Far. هنز *henüz*) daha, şimdiye kadar, hâlâ: 16b/11, 26a/6, 42b/16

hep (*heb/hep* Räsänen 158) dâimâ, her zaman: 3a/14, 6a/17, 6b/5, 6b/22, 8a/12, 8b/23, 9b/5, 11a/13, 11a/24, 11b/11, 12b/25, 13b/3, 14a/18, 15b/17, 17a/14, 17b/23, 18a/15, 22b/7, 23a/1, 23b/17, 25b/13, 25b/23, 26a/19, 26b/3, 26b/19, 27a/6, 31a/18, 31b/7, 31b/9, 31b/16, 32a/13, 33a/13, 33b/17, 34a/1, 36b/24, 37b/19, 38a/11, 40a/4, 45a/25, 45b/2, 47a/14, 48a/9, 48a/24, 48b/12, 49a/1, 49a/7, 49a/19, 49b/10, 49b/17, 50a/13, 50b/21, 51a/1, 51b/3, 52a/8, 52a/22, 52b/1, 53a/11, 53b/1, 54a/14, 54a/22, 54a/25, 54b/7, 54b/20, 55a/6, 55b/22

her (< Far. هر *her*) her, her bir: 2a/2, 2a/4, 2a/19, 2a/20, 2a/21, 2b/1, 2b/19, 3a/7, 3a/19, 3a/21, 3a/25, 3b/14, 3b/20, 4a/11, 5a/22, 5b/18, 5b/23, 6a/1, 6b/6, 6b/14, 6b/15, 6b/16, 6b/23, 7a/20, 7a/22, 7b/1, 7b/22, 8a/13, 8b/2, 8b/6, 8b/7, 8b/8, 9a/2, 9a/6, 9a/11, 9a/12, 9b/7, 9b/13, 9b/22, 10a/13, 10a/15, 10a/21, 11a/1, 11a/2, 11a/4, 11a/18, 11b/16, 11b/18, 11b/23, 12a/5, 12a/9, 12a/13, 12b/24, 13a/1, 13a/3, 13a/13, 13b/5, 13b/22, 14b/9, 15b/5, 15b/24, 15b/25, 16a/6, 16a/9, 16a/16, 16b/8, 16b/9, 16b/24, 17a/20, 17b/15, 18a/9, 18a/21, 18a/25, 19a/6, 19b/5,

19b/16, 20b/7, 21a/25, 21b/7, 23a/8, 23a/13, 23b/24, 24a/19, 24a/21, 25b/14, 25b/15, 26a/3, 26a/12, 27a/4, 27a/6, 27a/7, 27a/19, 27a/20, 27a/21, 27b/18, 27b/18, 29a/5, 29a/10, 29b/1, 29b/16, 29b/19, 30a/8, 30a/23, 30b/11, 30b/23, 31b/2, 31b/13, 32a/6, 32a/8, 32a/9, 32a/17, 32a/19, 32a/20, 32b/1, 32b/9, 32b/22, 33a/15, 33b/8, 33b/9, 33b/10, 34b/8, 34b/10, 34b/12, 34b/20, 34b/21, 35a/8, 35b/2, 36a/9, 36a/19, 36b/18, 36b/21, 37b/5, 38a/10, 38a/20, 38a/25, 38b/4, 38b/7, 38b/9, 40b/3, 40b/4, 40b/5, 40b/24, 41a/3, 41a/12, 41b/5, 41b/10, 41b/15, 42b/11, 42b/12, 42b/20, 42b/23, 43b/5, 44a/8, 44a/9, 44b/14, 45a/14, 46a/9, 46b/8, 47a/3, 47a/20, 47b/9, 47b/10, 47b/12, 48a/5, 48b/4, 49a/6, 49a/8, 49a/23, 50b/4, 50b/14, 50b/25, 51a/12, 51a/24, 52b/9, 52b/13, 52b/25, 53a/13, 53a/25, 53b/11, 54a/5, 54a/19, 54a/25, 54b/1, 54b/4, 54b/15, 54b/25, 55a/5, 55a/22, 55b/7, 55b/8, 55b/17, 55b/19, 56a/8

hergiz (< Far. هرگز *hergiz*) asla, hiçbir şekilde: 20b/10, 23a/4

Hermāyil *ö.a.* Dahhâk'ın mutfağında bulunan çeşnicilerden biri: 9a/3

hest (< Far. هست *hest*) var, mevcût: 1b/10

hevā I (< Ar. هوا *hevā*) hava, gökyüzü: 6a/11, 24b/15, 28b/4, 29a/3, 30b/10, 30b/11, 38a/12

h.+ (bād-ı hevā) 23b/14

h.+da 5a/8, 18a/1, 55a/15

h.+dan 6b/25, 49a/19

h.+sı 31a/24

h.+sın 32a/2

h.+ya 6b/25, 35b/15, 37a/5

h.+yı 17a/2, 29a/3, 52b/4

hevā II (< Ar. هوى *hevā*) istek, arzu: 44b/1, 55b/20

h.+yı 31b/2, 37b/23

h.+ñı 35b/24

hevā ėt(d)- istemek, arzulamak: bk. *hevās ėt-*

h. ė.-erse (hevā ėderse) 44b/1

h. ė.-ersin (hevās ėdersin) 55b/20

hevā yüzi gökyüzü: 26b/3, 29b/21, 49a/17

h. y.+nden 34b/1

h. y.+ne 7a/8

heves (< Ar. هوس *heves*) istek, heves: 3a/25, 3b/7, 6b/21, 14a/16

h.+i 37b/24

heves ėt(d)- heveslenmek, istemek: bk. *heves ḳıl-*

h. ė.-üp (heves ėdüp) 6b/21

h. ė.-düm 3b/7

h. ė.-erlerdi (heves ėderlerdi) 14a/17

heves ḳıl- bk. *heves ėt-*

h. ḳ.-dı 3a/25

hevl (< Ar. هول *hevl*) korku:

h.+ine 35a/15

h.+le 25b/21

hevl-nāk korkunç, korkulu: 27b/5

hey (< Far. هی *hay*) seslenme ünlemi: 39a/7, 45a/12

heyāt (< Ar. هیات *hey'āt*) beden, vücût:

h.+la 38b/20

heyāt (< Ar. هیات *heyāt*) fil ve develerin üstüne konulan sepet:

h.+ına 50b/6

heybet (< Ar. هیبت *heybet*) büyüklük, ululuk: 30b/15, 35a/15, 38b/20

h.+de 31a/15

h.+e 8b/16

h.+ile 9a/23, 12b/4

h.+inden 5a/7, 27a/14, 37a/5, 51a/11

h.+ine 31a/13

h.+le 18b/3, 36b/15, 48a/1, 54a/21

h.+len 12b/22

h.+üñ-ile 48b/10, 51a/6

heybetlü büyük, heybetli: *heybet+lü* 27a/3, 30a/25

hezār (< Far. هزار *hezār*) bin, 1000: 1b/2, 26a/18

hezārān (< Far. هزاران *hezārān*) binlerce kez, bin defa: 50a/5

hezīmet (< Ar. هزیمت *hezīmet*) yenilgi, mağlubiyet: 8b/12

ḫırāmān (< Far. خرامان *ḫırāmān*) salına salına, naz ile, edâ ile yürüyen: 12a/18, 39a/16, 41b/7

ḫıred (< Far. خرد *ḫired*) akıl: 16a/24

ḫıred-mend akıllı, anlayışlı: 10b/12, 16a/17, 16b/5, 21a/6, 41a/13, 43a/6

ḥırṣ (< Ar. حرص *ḥirṣ*) hırs, kızgınlık, öfke:

ḥ.+a 19a/22

ḥ.+ı 20b/8

ḥ.+uñuz 20b/5

ḫışm I (< Ar. خصم *ḫışm*) akraba: 51a/17

ḫ.+ı 48a/15

ḫ.+ıyam 51a/16

ḫ.+um 51a/12

ḫışm II (< Far. خشم *ḫışm*) kızgınlık, öfke: 10a/3, 16a/7, 19a/23, 21a/2, 21a/3, 22a/6, 27a/10, 28a/2, 31a/6, 31b/10, 33a/7, 34a/15, 45a/17, 48a/16, 50a/11

ḫ.+ı 5a/6

ḫ.+ıla 48b/6

ḫ.+ını 50a/9

ḫ.+la 4b/9, 6a/7, 9a/8, 10a/4, 14a/14, 14b/3, 20a/17, 30b/16, 40a/14, 42b/19, 45a/21

ḫ.+uña 48b/23

ḫışm-nāk kızgın, öfkeli: 7a/21, 12b/12, 21a/5, 45b/16, 54a/15

ḫışm-nāk ol- kızmak:

ḫ. o.-up 7a/21, 12b/12, 45b/16

ḫışm ėt(d)- öfkelenmek:

ḫ. ė.-mek 21a/2

ḫ. ė.-üp (ḫışm ėdüp) 34a/15

ḫışt I (< Far. خشت *ḫişt*) küçük mızrak: 47b/1

ḫ.+ı 54a/12

ḫ.+lar-ıla 54a/10

ḫışt II (< Far. خشت *ḫişt*) tuğla:

ḫ.+ı 37b/4

Ḫıṭāy *ö.a.* Doğu Türkistan: 52a/19

Ḫıṭāyī *ö.a.* Doğu Türkistan'a ait: 32a/7, 39b/20, 50b/3, 53b/10, 54a/10, 55a/12

hicāz (< Ar. هجاز *hicāz*) mûsikîde bir makam:

h.+da 53b/16

hiç (< Far. هیچ *hīç*) hiç: 5b/14, 6b/10, 8a/3, 11a/3, 12b/5, 13a/3, 14a/5, 15b/8, 19b/1, 19b/21, 22a/9, 32b/22, 34a/15, 35a/3, 39b/8, 45b/2, 51b/12, 53a/11

hiçbir hiçbir: *hiç+bir* 33b/16, 48b/14

ḥikāyet (< Ar. حکایت *ḥikāyet*) hikâye, hadîse: 4a/19, 7a/23, 33b/5, 33b/11, 45b/1

ḥ.+dür 33b/8

ḥ.+ini 36a/12

ḥ.+lerden 33b/5

ḥ.+leri 55b/14

ḥ.+lerin 4a/11

ḥikāyet eyle- anlatmak:

ḥ. e.-r 4a/19

ḥikem (< Ar. حکم *ḥikem*) hikmetler: 2a/11, 3b/7

ḥikem-i fāżıl fazîletli hikmetler: 2a/11, 3b/7

ḥikmet (< Ar. حکمت *ḥikmet*) hakîmlik, bilgelik:

ḥ.+i (celāl-i ḥikmet) 1b/3

ḥ.+ile 8b/4, 50b/15

ḥ.+in 1b/4

ḫilāf (< Ar. خلاف *ḫilāf*) ters olma, aykırılık: 42a/11

ḫilʿat (< Ar. خلعت *ḫilʿat*) süslü elbise, kaftan: 7a/3, 12a/11, 17a/11, 33b/3, 35b/25, 37a/17, 37b/8, 45a/8, 54a/23, 54b/8, 56a/1

ḫ.+a 37b/8

ḫ.+den 37b/9

ḫ.+i 36a/18, 37a/25

ḫ.+in 10b/5, 31b/9

ḫ.+la 52b/5

ḫ.+lar 51b/18

ḫ.+ler 32a/3

ḫilʿat-i şāh-vār hükümdarlara yaraşır kaftan: 56a/1

ḫilʿatle- kaftan hediye etmek:

ḫilʿat+le-

ḫ.-yüp 36a/19

ḫīle (< Ar. حیله *ḫīle*) hile, düzen, aldatma: 4b/8, 8a/6, 21b/14,

21b/17, 30a/5, 30a/9, 30a/20, 46a/9

ḥ.+yle 28a/18

ḥ.+ylen 5b/21

ḥīle eyle- aldatmak, kandırmak: bk. *ḥīle ḳıl-*

ḥ. e.-yüp 30a/20

ḥīle ḳıl- bk. *ḥīle eyle-*

ḥ. ḳ.-duġını 4b/8

himmet (< Ar. همَّت *himmet*) yardım, ihsan: 33a/23

h.+ (Ḫüdā-yı himmet) 36b/19

h.+ (himmet-i bülend) 54b/23

h.+inde 20a/16

h.+üñ 17b/7

h.+üñ-ile 51a/5, 55a/1

h.+üñle 29a/22

h.+üñüzde 55b/12

Hind *ö.a.* Hindistan yarım adası: 13b/1, 34b/17

H.+den 13a/14

H.+e 37a/23

Hindī *ö.a.* Hindistan'la ilgili, Hind'e âit: 6a/16, 31b/12, 33a/25, 36a/3, 37a/18, 38a/12, 47b/25, 50b/2, 50b/5, 54a/4, 55b/8, 55b/14

H.+ (usṭurlāb-ı Hindī) 52a/23

Hindüstān *ö.a.* Hint ülkesi: 13a/20, 35a/3, 38b/2, 39a/12, 40a/4, 40a/11, 43b/23

H.+a 10b/1

H.+uñ 48a/13

hirās (< Far. هراس *hirās*) korku, korkma, ürkme: 7a/20, 13a/22, 49a/17

ḫīre (< Far. خیره *ḫīre*) donuk, fersiz: 6a/11, 25b/2, 25b/13

ḥisāb (< Ar. حساب *ḥisāb*) hesap: 6a/16, 11a/25, 20b/10, 43b/25, 44b/5

ḥ.+ (dürr-i ḥisāb) 40b/22, 42b/13

ḥ.+a 52b/20

ḥ.+da 7b/3

ḥ.+dan 26b/1

ḥ.+ıla 48a/5

ḥ.+ında 52b/9

ḥ.+ını 53a/9

ḥ.+uñ 2b/9

ḥ.+uñdan 11a/25

ḥisāb ėt(d)- düşünmek:

ḥ. ė.-üp (ḥisāb ėdüp) 43b/25

ḥisāb ṭut- kıyaslamak, karşılaştırmak:

ḥ. ṭ.-maḳ 11a/25

ḥiṣār (< Ar. حصار *ḥiṣār*) kale: 30a/14, 30a/15, 30a/16

ḥ.+a 29b/12, 29b/25, 30a/3, 31a/4

ḥ.+dan 29b/20

ḥ.+ı 30a/10

ḫīş (< Far. خویش *ḫīš*) akraba: 15a/19, 46b/9

hizebr (< Ar. هزبر *hizebr*) arslan: 26a/23

hizebr-i jiyān kükremiş arslan: 26a/23

ḫiẕmet (< Ar. خذمت *ḫiẕmet*) hizmet: 9a/6, 9a/17, 10b/19, 13b/20, 21a/10, 24b/2, 39a/11, 52a/3

ḫ.+de 53b/6

ḫ.+e 7b/6, 15b/25, 21b/2, 23a/20, 36a/14, 49b/20, 53b/11

ḫ.+inde 4a/6, 10a/22

ḫ.+ine 8a/10, 16a/23, 25a/15, 31b/21, 50b/12, 50b/16, 51b/4

ḫ.+üñdür 50b/15

ḫ.+üñe 45b/1

ḫ.+üñüze 21a/20

ḫiẕmet-gār hizmet eden (kimse):

ḫ.+a 41b/3

ḫ.+ı 51a/8

ḫ.+ları 39b/20

ḫ.+larınuñ 4a/14

ḫ.+um 39b/22

ḫiẕmet ėt(d)- iş görmek, çalışmak:

ḫ. ė.-e (ḫiẕmet ėde) 9a/6

ḫ. ė.-erdi (ḫiẕmet ėderdi) 10b/19

ḫ. ė.-erler (ḫiẕmet ėderler) 13b/20

ḫ. ė.-üp (ḫiẕmet ėdüp) 24b/2

ḫiẕmet ėtdür- çalıştırmak: *ḫiẕmet ėt-dür-*

ḫ. ė.-ürdi 9a/17

ḫoca (< Far. خواجا *ḫoca*) öğreticilik yapan (kimse), hoca:

ḫ.+lar 3b/1

ḫod (< Far. خود *hod*) kendi: 3a/1, 3a/12, 3b/13, 4a/9, 4b/7, 8a/20, 9a/1, 9a/8, 9b/17, 10a/14, 10a/24, 11a/15, 11a/17, 11a/20, 14a/12, 15b/2, 16b/3, 16b/23, 17a/6, 17a/24, 17b/1, 17b/19, 19a/2, 19a/21, 19b/14, 20a/19, 20a/24, 20b/3, 20b/6, 20b/15, 21b/13, 22a/25, 25b/15, 26a/7, 27b/23, 28a/18, 29b/16, 30b/8, 31a/5, 33b/11, 35a/10, 35a/18, 36b/23, 37b/20, 38a/25, 39a/14, 39a/18, 39b/11, 40a/6, 40a/17, 40b/21, 41a/12, 43a/16, 43b/13, 43b/18, 44a/9, 46b/1, 46b/3, 49a/1, 49a/2, 49b/12, 50a/2, 50a/4, 50a/12

ḫod-rāy dik başlı, asi: 49b/22

ḫōn (< Far. خون *ḫōn*) sofra: 8a/17, 12a/22, 13b/12, 27b/14, 38b/4, 38b/16, 47a/19, 52a/13, 53b/8

ḫ.+dan 38b/18

ḫ.+lar 53b/16

ḫ.+uñ 8a/14

ḫōn çek- sofra kurmak, ziyafet vermek: bk. *ḫōn döşe-*

ḫ. ç.-di 12a/22

ḫōn döşe- bk. *ḫōn çek-*

ḫ. d.-diler 38b/16, 47a/19, 52a/13

ḫ. d.-yüp 38b/4

ḫor (< Far. خور *ḫor*) değersiz, bayağı, hakir: 4a/10, 11a/8, 11a/9, 15a/21, 18b/20, 35a/9, 35b/18, 36b/14, 37b/1, 42b/19, 50a/24, 53a/17

ḫ.+dı 37b/17

ḫ.+dur 4a/6, 17a/7, 40a/16

ḫor gör- değersiz ve bayağı görmek:

ḫ. g.-meyüp 11a/9

ḫor ṭut- önem vermemek:

ḫ. ṭ.-maḳ 50a/24

ḫ. ṭ.-up 42b/19

ḫor u zār önemsiz, değersiz: 9a/23, 15a/10, 18a/4

ḫorla- değer vermeyip küçük görmek: *ḫor+la-*

ḫ.-rsız 43b/5

ḫ.-yup 39a/19

ḫorlıḳ(ġ) bayağılık, aşağılık, değersiz olma: *ḫor+lıḳ*

ḫ.+la (ḫorlıġla) 9b/15

ḫoros (< Far. خروز *ḫurūs*) horoz:

ḫ.+ (çeşm-i ḫoros) 55b/6

ḫ.+ı 5b/22

ḫorṭum (< Far. خرطوم *ḫurṭūm*) fil hortumu:

ḫ.+ları 27a/4

ḫoş (< Far. خوش *ḫōş*) hoş, güzel, iyi: 3b/10, 6a/2, 7a/19, 7b/8, 7b/9, 11b/2, 13a/13, 14b/7, 15a/2, 15a/3, 16a/2, 20a/13, 21a/22, 22a/7, 22b/17, 30b/6, 34a/16, 34b/16, 35a/7, 36a/5, 36a/12, 38b/17, 39a/13, 39b/17, 40b/2, 41b/8, 43a/18, 43b/2, 44a/22, 48a/9, 50b/21, 51a/1, 51a/23, 51b/6, 51b/9, 52b/5, 52b/17, 53b/21, 54b/22, 56a/12

ḫ.+ki 15a/20

ḫ.+dur 18a/9, 22a/11, 32b/14, 35b/10, 41a/2, 41a/14, 41b/24

ḫ.+uz 55b/12

ḫoş-āb parlak, iyi (inci, yakut vb.): 55a/5

ḫ.+ (dürr-i ḫoş-āb) 55a/5

ḫ.+ından 39b/6

ḫoş-dil gönlü hoş, halinden memnun: 27a/24, 27a/25, 3b/1, 44b/18, 51b/24, 6b/6

ḫoş-dil ol- memnun olmak:

ḫ. o.-dılar 27a/24

ḫ. o.-ur 27a/25

ḫoş-ḫulḳ iyi tabiatlı, hoş yaratılışlı: 4b/2

ḫoş bul- memnun kalmak:

ḫ. b.-duñ 54b/22

ḫoş eyle- iyi muâmele etmek, mutlu etmek:

ḫ. e.-yüp 34a/16

ḫoş gel- beğenmek:

ḫ. g.-di 7b/8

ḫ. g.-e 51b/9

ḫ. g.-medi 22a/7, 44a/22

ḫ. g.-mez 39a/13, 50b/21

ḫ. g.-üp 38b/17, 52b/5

ḫ. g.-ür 41b/8

ḫoş gör- güzel biçimde karşılamak:

ḫ. g.-di 15a/3

ḫoş sözlü güzel sözlü: 7b/6

ḫoşlıḳ(ġ) hoş, rahat durumda olma hali: *ḫoş+lıḳ* 11a/3, 29a/22, 36b/13

ḫ.+a (ḫoşlıġa) 8b/19

ḫ.+dan 7a/7

ḫ.+ı (ḫoşlıġı) 4a/4, 39b/16

ḫ.+la (ḫoşlıġla) 54b/8

ḫoşnūd (< Far. خوشنود *ḫoşnūd*) memnun, râzı: 36b/3

ḫoşnūd eyle- memnun etmek:

ḫ. e.-di 36b/3

ḫū (< Far. خوی *ḫūy*) huy, âdet, gelenek: bk. *ḫūy* 46a/20

ḫūb (< Far. خوب *ḫūb*) güzel: 2b/6, 3b/1, 8a/9, 23a/17, 25b/15, 34b/4, 36b/6, 44b/24, 45b/24, 50b/15, 51a/15, 54b/17, 55a/3

ḫ.+dı 42b/16

ḫ.+dur 40b/24

ḫ.+lar 38b/21

ḫūb-ārām huzurlu uyku: 43a/23

ḫūb-çihr güzel yüz: 41a/1, 42a/17

ḫūb-düş güzel rüya:

ḫ.+di 41a/15

ḫūb-girdār güzel davranış, iyi amel: 53b/9

ḫūb-güftār güzel söz: 42a/19

ḫūb-ḫūr güzel kadın, huri: 39a/3

ḫūb-rū güzel yüzlü: bk. *ḫūb-rūy* 35a/4

ḫūb-ruḫ güzel yanaklı, al yanaklı: 16a/7, 33b/18, 41a/25

ḫ.+lar 41b/9

ḫūb-rūy bk. *ḫūb-rū*

ḫ.+dı 4b/3

ḫūb yüzlü güzel yüzlü: 12a/17

ḫūblıḳ(ġ) güzellik: *ḫūb+lıḳ* 52b/9

ḫ.+da 16a/11, 19a/6

ḫ.+da (ḫūblıġda) 39a/3

ḫ.+dan 43b/7

ḫ.+ı (ḫūblıġı) 38b/21

ḫ.+ından (ḫūblıġından) 38a/24, 39a/21

ḫ.+la (ḫūblıġla) 17a/4, 44b/15

ḫuceste (< Far. خجسته *ḫuceste*) uğurlu, hayırlı: 4b/25, 13b/9, 16b/1, 56a/9

ḫ.+ (baḫt-ı ḫuceste) 44b/21

ḫudūd (< Ar. حدود *ḫudūd*) sınır: 25a/3

ḫudūd-ı Çīn Çin sınırı: 25a/3

ḫūn (< Far. خون *ḫūn*) kan: 15a/11, 23a/1, 25b/18, 28a/16, 28a/25, 29a/13, 35b/21, 39b/14, 41b/22, 51a/4

ḫūn-ciger dert, keder:

ḫ.+le 27a/17

ḫūn-dil dertli gönül: 34a/20

ḫ.+le 12a/4

ḫūn-kil kanlı toprak: 29a/15

ḫūnī (< Far. خونی *ḫūn-ī*) gaddar, zâlim, kan dökücü: 26b/12

ḫ.+den 25a/8

hūr (< Far. هور *hūr*) güneş: 43b/17

ḫūr (< Ar. حور *ḥūr*) güzel kadın: bk. *ḫūrī* 39b/6

ḫūr-ı behişt cennet kızı: bk. *ḫūrī-yi behişt* 39b/6

ḫurd I (< Far. خرد *ḫurd*) kırık, parçalanmış: 13a/2, 14b/5, 41a/21

ḫurd-ḫām paramparça: 28a/11

ḫurd-ḫām ol- parçalanmak:
ḫ. o.-dı 28a/12

ḫurd ėt(d)- kırmak, parçalamak: bk. *ḫurd eyle-*
*ḫ. ė.-üp (ḫurd ėdüp)*14b/6

ḫurd eyle- *bk. ḫurd ėt-*
ḫ. e.-yüp 13a/2

ḫūrd II (< Far. خورد *ḫūrd*) yiyecek: 2b/2, 10a/8, 11a/8

ḥūrī bk. *ḥūr* 42b/8

ḥūrī-yi behişt bk. *ḥūr-ı behişt* 12a/18

ḫurşīd (< Far. خرشید *ḫurşīd*) güneş: 9b/3, 18a/10, 27b/21, 28b/4, 40a/5, 40a/16, 40a/18, 46b/18, 49a/9, 53a/4
ḫ.+ (ḫüdāvend-i ḫurşīd ü māh) 27b/12, 36b/25
ḫ.+di 10a/11, 25a/1
ḫ.+e 37a/16, 42a/8

ḫūrşīd-i raḫşende aydınlık saçan güneş: 28b/13

ḫūrşīd-i Zābilistān Zabilistan'ın güneşi 54b/13
ḫ. z.+di 11b/25
ḫ. z.+uñ 3b/25

ḫurşīd-i şarḳ doğunun güneşi, hükümdarı: 46b/18

ḫurşīd-i tābende parlak güneş: 53a/4

ḫurşīd-rū güneş gibi aydınlık yüzlü: 42a/8

ḫurşīd-ruḫ parlak yanaklı, güzel kimse: bk. *ḫurşīd ruḫlu*
ḫ.+ları 17b/2

ḫurşīd-tābān ışık saçan, aydınlatan: 43a/4
ḫ.+ (taḫt-ı ḫurşīd-tābān) 7a/9

ḫurşid ruḫlu bk. *ḫurşīd-ruḫ* 9b/3

ḫurūş (< Far. خروش *ḫurūş*) coşma, gürleme, gürültü: 14a/20, 18b/9, 20a/8, 22b/11, 26b/25, 27b/17, 29a/5, 30b/11, 42b/19, 46a/17, 47b/12, 47b/20, 48a/19, 50a/9
ḫ.+ (çeşm-i ḫurūş) 27a/15
ḫ.+ı 27a/1, 30a/17, 30b/10, 38a/12
ḫ.+la 23a/12

ḫurūş ėt(d)- coşmak, gürlemek: bk. *ḫurūş eyle-, ḫurūş ḳıl-*
ḫ. ė.-diler 14a/20, 27b/17
ḫ. ė.-er (ḫurūş ėder) 26a/13
ḫ. ė.-üp (ḫurūş ėdüp) 22b/11, 42b/19

ḫurūş eyle- bk. *ḫurūş ėt-, ḫurūş ḳıl-*
ḫ. e.-di 18b/9, 46a/17, 47b/21

ḫurūş ḳıl- bk. *ḫurūş ėt-, ḫurūş eyle-*
ḫ. ḳ.-dı 47b/12

ḫurūşān (< Far. خروشان *ḫurūşān*) coşan, çağlayan: 18b/3

hūş (< Far. هوش *hūş*) akıl, şuur: 29a/12

hūş-mend akıllı, anlayışlı: 5b/15

hūş-yār aklı başında olan, akıllı: 19a/3, 20a/19, 37a/13

h.+ (dil-i hūş-yār) 15a/25

hūş-yār-dil uyanık gönül: 37b/10

Hūşeng *ö.a.* İran hükümdarlarından Keyûmers'in oğlu: 5a/1, 5a/5, 5a/9, 5a/15, 5b/1, 5b/6, 5b/15

H.+ (nişesten-i Hūşeng) 5a/15

H.+e 5a/3, 5b/13, 23a/24

ḫuşk (< Far. خشك *ḫuşk*) kuru: 37a/6, 52b/13, 53a/11

ḫ.+ (kāfūr-ı ḫuşk) 38b/1

ḫuşk ol- kurumak:

ḫ. o.-dı 37a/6

ḫ̬uvār (< Far. خوار *ḫuvār*) inleyen, ağlayan: 54a/18

ḫūy bk. *ḫū* 44a/22

ḫ.+ (ḫüdāvend-i ḫūy) 3a/11

ḫ.+da 19a/22, 51a/9

ḫ.+ı 37b/22, 39b/8

ḫ.+ından 41b/5

ḫ.+la 37b/1

ḫużūr (< Ar. حضور *ḫużūr*) rahatlık, huzur:

ḫ.+la 6b/8

Ḫüdā (< Far. خدا *Ḫudā*) Allah: 49a/7

Ḫ.+dan 25a/2, 39b/19, 7a/11

Ḫ.+nuñ 9a/25

Ḫ.+ya 12a/4, 23b/8

Ḫ.+yla 38a/6

Ḫüdā-yı cihān Allah: 23a/8, 42a/19

Ḫüdā-yı himmet Allah'ın yardımı: 36b/19

ḫüdāvend (< Far. خداوند *ḫudāvend*) Allah; sâhip, hükümdâr: 3a/11, 43b/17, 43b/17

Ḫ.+e 7a/20

ḫüdāvend-i cā yeryüzünün sâhibi: 1b/7

ḫüdāvend-i dād adalatli, adil hükümdar: 2b/22

ḫüdāvend-i dīn dinin sâhibi: 3a/2

ḫüdāvend-i emr emrin sahibi: 2b/25

ḫüdāvend-i gürz gürz kullanan hükümdar: 29a/19

ḫüdāvend-i ḫurşīd ü māh güneşin ve ayın sâhibi: 27b/12, 36b/25

ḫüdāvend-i ḫūy töre sâhibi: 3a/11

ḫüdāvend-i mülk her şeyin sahibi olan Allah: 3b/25

ḫüdāvend-i nām şöhret sâhibi: 1b/7

ḫüdāvend-i nehiy yasaklayan, men eden Allah: 2b/25

ḫüdāvend-i perverdigār bütün yaratılanları besleyen Allah: 2b/14

ḫüdāvend-i pīrūz-gerden hayır ve baht sâhibi: 31b/16

ḫüdāvend-i Rūm Rum ülkesinin hükümdarı: 4a/1

ḫüdāvend-i şerm hayâ sahibi: 3a/2

ḫüdāvend-i şimşīr ü kūpāl gürz ve balta kullanan hükümdar: 43b/18

ḫüdāvend-i tāc taç sahibi, hâkim: 3b/25, 29a/19

ḫüdāvend-i tenzīl ü vaḥiy vahiy sahibi Allah: 2b/25

ḥükemā (< Ar. حكما *ḥükemā*) ilim adamları, bilginler:
ḥ.+nuñ 9b/19

ḥükm (< Ar. حكم *ḥukm*) 1. emir, buyruk, ferman: 34b/7, 37a/22
ḥ.+i 31a/25, 37a/25
ḥ.+inden 37a/8, 38a/8
ḥ.+iyle 31a/22
2. hâkimiyet: 11a/24
ḥ.+inde 38b/8

ḥükm ėt- yönetmek, idâre etmek:
ḥ. ė.-mek 11a/24

ḥükminden geç- buyruğundan, sözünden çıkmak:
ḥ. g.-mek 37a/8

hümā (< Far. هما *hümā*) saâdet, kutluluk: 12a/6, 29a/18, 29a/18, 29b/16

meg̲el-i hümā devlet kuşu olarak da anılan efsanevî kuşun hikayesi: 23b/25

hümā-nāk saâdetli, kutlu: 31a/16

hümāyūn (< Far. همايون *hümāyūn*) kutlu, mübârek: 9b/25, 25a/19, 26b/23, 29b/16, 29b/20, 49a/11

hüner (< Far. هنر *hüner*) ustalık, mahâret, beceri: 2b/4, 5a/18, 6a/14, 6a/15, 7a/12, 7a/19, 11a/6, 14b/11, 18b/6, 18b/23, 19a/2, 19a/19, 19b/22, 27a/22, 31b/16, 35b/17, 45b/16, 46a/20, 48b/18, 54a/6, 54a/11
h.+de 38b/15, 54b/7
h.+den 6b/23, 13a/10, 38a/22, 43b/20
h.+dür 40a/20
h.+i 6a/17, 9a/1, 37b/22, 41a/11
h.+inden 51a/9
h.+ine 43b/9
h.+le 37b/18, 43b/20, 54b/11
h.+len 37a/16, 43b/20
h.+ler 23b/16
h.+lere 6a/17
h.+leri 45b/15
h.+lerin 18b/2, 18b/12
h.+lerle 33a/12
h.+lerüñi 49a/3
h.+üñüz 17b/3

hüner-mend becerikli, hünerli: 8a/10, 23a/25

hüner göster- bir işte ustalık ve yeteneğini ortaya koymak:
h. g.-elüm 6a/14
h. g.-üp 54a/6
h. g.-di 54a/12

ḥürmet (< Ar. حرمت *ḥurmet*) hürmet, saygı: 5a/13, 22a/10, 52a/4

ḥürmet ėt- saygı göstermek, saymak: bk. *ḥürmet göster-*
ḥ. ė.-mez 22a/10

ḥürmet göster- bk. *ḥürmet ėt-*
ḥ. g.-di 5a/13

ḫürmetlü saygıdeğer, saygın: *ḫürmet+lü* 20a/6

ḫürrem (< Far. خرّم *ḫurrem*) sevinçli, şen, gönül açıcı: 10b/18, 13b/1, 13b/6, 15a/1, 16a/23, 16b/6, 17a/20, 17b/5, 18b/23, 19a/24, 21b/2, 26a/8, 31b/25, 32a/2, 36a/9, 40b/4, 42a/5, 53b/3, 55b/22

ḫürrem-dil sevinçli, mutlu: 55a/19

ḫürrem ol- mutlu olmak, sevinmek: bk. *ḫürrem ü şād-kām ol-*
ḫ. o.-uruz 16b/6
ḫ. o.-uñ 17a/20

ḫürrem ü şād-kām ol- bk. *ḫürrem ol-*
ḫ. o.! 19a/24

ḫürremlıḳ(ġ) mutluluk: *ḫürrem+lıḳ*
ḫ.+ıla (ḫürremlıġ-ıla) 55a/3

ḫüsām (< Ar. حسام *ḫüsām*) keskin kılıç: 26a/18

Hüseyin-i emīr *ö.a.* Hz. Muhammed'in torunu: 3a/4

ḫüsn (< Ar. حسن *ḫusn*) güzellik: 46b/19
ḫ.+de 40b/18
ḫ.+ine 39a/17, 39b/5
ḫ.+ini 44b/6
ḫ.+le 39a/2

ḫüsn-rāy iyi fikir, güzel düşünce: 23b/25

ḫüsrev (< Far. خسرو *ḫusrev*) hükümdar, şah, padişah: 19a/18, 25a/5
ḫ.+ (ḫüsrev-i dād u rāst) 33a/21

ḫüsrev-i pāk-dīn günahsız, suçsuz hükümdâr: 47a/8

ḫüsrevāne (< Far. خسروانه *ḫusrevāne*) hükümdârlara yaraşır şekilde: 38a/1

ḫüsrevānī (< Far. خسروانی *ḫusrevān-ī*) hükümdârlara lâyık, padişahlarla ilgili: 18a/5, 22a/2, 31a/9, 31a/12, 33a/2, 42a/16, 45b/23, 53b/5, 54b/8
ḫ.+ (aḥbār-ı ḫüsrevānī) 3b/8

ḫüsrevī (< Far. خسروی *ḫusrev-ī*) hükümdarla ilgili, hükümdara âit: 7a/8, 50b/7
ḫ.+de (gülşen-i ḫüsrevī) 17b/25
ḫ.+ (tāc-ı ḫüsrevī) 6a/21

ıḳlīm (< Ar. اقليم *ıḳlīm*) ülke, diyâr: 4a/7, 9b/2, 13b/10, 28a/16, 51a/6
ı.+de 33a/15, 40a/10
ı.+den 37b/10
ı.+i 33b/2
ı.+inde 34b/17
ı.+ine 13b/1
ı.+üñ 11a/24

ıḳlīm-i Çīn Çin diyârı: 21b/25

ʿınān (< Ar. عنان *ʿınān*) dizgin: 4a/3

ʿınān ėt- dizgin tutmak:
ʿı. ė.-e (ʿınān ėde) 4a/3

ır- (*krş. aḏır-* EDPT 66b) ayırmak, uzaklaştırmak:
ı.-mayup 5a/2

ıraḳ(ġ) (*ıra:k* EDPT 214a) uzak: *ır-aḳ* 34a/11, 35b/9, 39b/8, 44a/2, 45b/8, 47b/8, 54b/6
ı.+dan 3a/9, 24b/12, 38a/25, 41a/5, 41b/19, 42a/13, 44a/16, 48a/1, 48a/25
ı.+dı (ırаġdı) 19a/25

ıraḳ ėt(d)- uzaklaştırmak:
ı. ė.-erem (ıraḳ ėderem) 35b/9

ʿıraḳ (< Ar. عراق *ʿıraḳ*) mûsikîde bir makam: 53b/16

ırmaḳ(ġ) (*irmak* Meninski I/149) ırmak, akarsu: 30a/19, 40b/5, 40b/6
ı.+a (ırmaġa) 12b/13
ı.+ına (ırmaġına) 12b/7
ı.+lar 5a/21
ı.+uñ (ırmaġuñ) 12b/9

ışır- (*ısır-* EDPT 251b) ısırmak:
ı.-dı 40b/16

ışmarla- (*ısmarla-* EDPT 241b) emânet etmek, bırakmak:
ı.-dı 23b/22, 28b/1, 28b/23, 29b/23, 56a/11
ı.-dılar 8a/11
ı.-dum 12a/4, 22a/3, 37b/17
ı.-maḳ 50a/21
ı.-yayın 21a/5
ı.-yup 10a/23

ıssı (*krş. isig* EDPT 246a) sıcak, sıcaklık: 34b/1
ı.+da 34a/22
ı.+dan 35a/1
ı.+sından 34b/20

ışşuz (*issüz* Tietze III/646) sahipsiz: 3b/17

ışşuz ḳal- sahipsiz kalmak:
ı. ḳ.-dı 3b/17

ışıḳ(ġ) (*işık* Meninski I/240) demir başlık, miğfer: 6b/1, 15b/19, 23b/18, 37a/21
ı.+dan 28a/25
ı.+ı (ışıġı) 30b/17, 36b/5, 47b/24, 52b/3
ı.+ın (ışıġın) 18b/11, 28a/21
ı.+ınuñ (ışıġınuñ) 28a/11
ı.+uñ (ışıġuñ) 28a/19, 30b/19

ʿışḳ (< Ar. عشق *ʿışḳ*) aşk: 39a/22, 39a/25, 43a/23, 45b/4
ʿı.+a 39b/20
ʿı.+ı 38b/21, 47a/2, 50a/2

ʿı.+*ına* 39a/1

ʿı.+*la* 46a/11, 47b/14

ʿ**ıyāl** (< Ar. عيال *ʿıyāl*) eş, zevce:

ʿı.+*ümi* 17a/9

ʿ**ıyd** (< Ar. عيد *ʿıyd*) bayram:

ʿı.+*umuz* 50b/15

ʿ**ıyş** (< Ar. عيش *ʿıyş*) yiyip içme, zevk safâ: 15b/7, 18a/8, 21a/6, 25a/11, 32a/10, 33b/1, 37b/7, 37b/8, 38b/14, 42b/24, 43b/22, 55a/2

ʿı.+ *(esbāb-ı ʿıyş)* 52a/15

ʿı.+*a* 15a/7, 17b/22, 38a/15, 56a/12

ʿı.+*ı* 13a/24

ʿı.+*la* 36a/5, 52a/8

ʿı.+*lar* 55a/11

ʿ***ıyş ėt(d)-*** yiyip içmek, eğlenmek:

ʿı. *ė.-diler* 42b/24

ʿı. *ė.-mek* 15b/7

ʿı. *ė.-üp (ʿıyş ėdüp)* 32a/10

ʿ**ibādet** (< Ar. عبادت *ʿibādet*) ibâdet, tapınma: 5a/23, 5b/7, 6a/2, 6b/8, 7b/22, 10b/3, 30a/7

ʿ***ibādet ėt(d)-*** ibâdet etmek, tapınmak: bk. *ʿibādet eyle-, ʿibādet ḳıl-*

ʿi. ė.-erdi (ʿibādet ėderdi) 6a/2, 10b/3

ʿi. ė.-erlerdi (ʿibādet ėderlerdi) 5a/23

ʿi. ė.-mege 7b/22

ʿ***ibādet eyle-*** bk. *ʿibādet ėt-*

ʿi. e.-yeler 6b/8

ʿ***ibādet ḳıl-*** bk. *ʿibādet ėt-*

ʿi. ḳ.-urdı 5b/7

ʿ**ibāret** (< Ar. عبارت *ʿibāret*) -den meydana gelmiş, -den oluşmuş:

ʿi.+dür 33b/7

iblīs (< Ar. ابلیس *iblīs*) şeytan: 7b/9, 7b/23, 8a/6, 8b/3

i.+ (naṣīḥat-ı iblīs) 7b/15

iblīs-i laʿin lanetlenmiş şeytan: 8a/1

ʿ**ibret** (< Ar. عبرت *ʿibret*) ibret, uyarıcı ders: 4a/12, 33b/5

ʿi.+den 34a/9

ʿi.+dür 4a/12

ʿ***ibret al-*** kendi payına ders çıkarmak:

ʿi. a.-up 33b/5

ibrīḳ (< Ar. ابریق *ibrīḳ*) kulplu su kabı, ibrik:

i.+ler 55a/8

ibrīşim (< Far. ابریشم *ebrīşum*) ipekten yapılmış iplik: 53b/19

i.+den 6b/4

icāzet (< Ar. اجازت *icāzet*) izin, müsaâde: 51b/18, 54a/2

i.+dür 50b/12

i.+üñle 33b/2

icāzet vėr- izin vermek:

i. v.-di 51b/18

iç (EDPT 17a) 1. iç, dâhil: 53b/14

i.+i 33b/8, 50b/25, 51b/4, 55b/14, 55b/18

i.+inde 3a/7, 3a/9, 3a/18, 9a/18, 9a/24, 10a/8, 11b/9, 12b/15, 13a/23, 13b/7, 14a/13, 15a/10, 15a/13, 15a/17, 15a/18, 18a/18, 19b/21, 21a/12, 21a/13, 21b/3, 22b/5, 22b/7, 25b/25, 29a/4, 29b/15, 29b/16, 30a/20, 30b/4, 32b/10, 32b/18, 33a/25, 33b/9, 34b/24, 35a/11, 36b/21, 37b/5, 38b/20, 39a/23, 39b/9, 40a/5, 40a/7, 41a/17, 41a/22, 43b/22, 44a/4, 46b/4, 49a/25, 4a/23, 50a/11, 52b/2, 53a/5, 53b/15, 54b/3, 55a/10

i.+indedür 13a/22, 13b/2, 52b/21

i.+indeki 45b/22

i.+inden 15a/4, 18b/18, 21b/20, 22b/4, 47b/20, 49b/25, 54a/17

i.+ine 7b/25, 12b/23, 15a/13, 15a/18, 21b/20, 22a/22, 31a/7, 34a/24, 34b/5, 42a/7, 46b/18, 49b/5, 52b/14

i.+ini 42b/13

i.+leri 37a/20

2. gönül, kalp, yürek:

i.+i 39a/4

i.+inde 21b/3, 53b/4

i.+indeki 30a/7

i.+üñden 46a/24

içi yan- üzülmek, kahrolmak:

i.+i y.-dı 39a/4

iç- (EDPT 19a) içmek:

i.-di 7b/12, 17b/22, 39b/1

i.-diler 17b/5, 17b/23, 25a/17, 32b/4, 47a/20, 48a/9, 52a/16, 53b/22, 56a/4

i.-e 11a/2, 17b/8, 21b/2, 47b/13, 56a/8

i.-elüm 54a/3

i.-er 44b/24

i.-erler 20b/19

i.-mede 7b/5, 15a/1

i.-meden 38a/11

i.-mege 27b/14, 51b/24

i.-mek 5b/8, 7a/3, 7a/6, 15b/7, 55a/16

i.-mekle 36a/4, 38b/5

i.-meñüz 7a/14

i.-se 9a/15

i.-üñ! 21a/21

i.-üp 1b/16, 13b/15, 27b/14, 28a/15, 39a/12, 39a/13, 53b/21, 55a/11, 56a/4

içerü (*krş. içre:* EDPT 30a) içte kalan yer, iç kısım: *iç+erü* 11a/16, 20a/9, 24b/13, 45a/13

içmek (EDPT 27b) içilecek şey, içki: *iç-mek*

i.-de 6b/11

i.-ler 18a/8, 54b/15

içre (*içre:* EDPT 30a) içinde, arasında: *iç+re* 4a/1, 27b/23, 34b/8, 34b/10, 34b/12, 39a/22, 51b/3

içün (*üçün* EDPT 28b) için, -den dolayı, amacıyla: 4a/6, 4b/23, 15b/14, 19b/11, 21a/10, 28b/24, 2a/15, 36a/21, 42a/3, 46b/7, 50a/25, 52b/7, 53a/10

idrāk (< Ar. ادراق *idrāk*) anlama, anlayış, kavrama: 1b/13

idrāk ėt- anlamak:

i. ė.-mek 1b/13

ʿ**ifrīt** (< Ar. عفرت ʿ*ifrīt*) cinlerin çok zararlı ve çok korkunç kabul edileni:

ʿ*i.+ler* 5a/8

iḫlāṣ (< Far. اخلاص *iḫlāṣ*) samimi bağlılık, doğruluk: 47a/4

i.+la 50b/16

iḫlāṣ ėt- doğruluk ve adâlete kavuşturmak:

i. ė.-di 47a/4

iḫtiraḳ (< Ar. احترق *iḫtiraḳ*) tutuşup yanma:

i.+ı 53b/19

iḫtirām (< Ar. احترام *iḫtirām*) saygı, hürmet:

i.+la 16a/19, 52a/2

iḫtiyār (< Ar. اختيار *iḫtiyār*) 1. seçme, tercih: 19a/3, 23b/5

2. eski: 45b/25

iḫtiyār ėt(d)- seçmek, tercih etmek: bk. *iḫtiyār ḳıl-*

i. ė.-üp (iḫtiyār ėdüp) 19a/3

iḫtiyār ḳıl- bk. *iḫtiyār ėt-*

i. ḳ.-ısar 23b/5

ʿiḳāb (< Ar. عقاب *ʿiḳāb*) azâp, eziyet:

ʿi.+dan 2b/22

iḳdām (< Ar. اقدام *iḳdām*) gayret, çaba, azim: 3b/9

iḳdām ėt(d)- çaba göstermek, gayret etmek:

i. ė.-üp (iḳdām ėdüp) 3b/9

iken (*iken/ken* Tietze III/584) -dığında anlamı katan zarf-fiil eki: *i-ken* 2b/17, 3b/5, 9a/4, 18a/4, 24a/7, 25b/23, 40b/18, 41a/3

iḳrār (< Ar. اقرار *iḳrār*) 1. kabul, tasdîk, bîat: 5b/5, 11a/12

2. bildirme, söyleme: 55a/21

iḳrār ėt(d)- kabul etmek, bîat etmek:

i. ė.-mek 11a/12

i. ė.-üp (iḳrār ėdüp) 5b/5

iḳrār eyle- bildirmek, söylemek:

i. e.-düm 55a/21

İlāh *ö.a.* (< Ar. اله *İlāh*) Allah:

İ.+ (fermān-ı İlāh) 32b/19

İ.+umdur 27b/11

İ.+uñdur 3b/13

İlāhā " ey Allah'ım! " anlamına gelen hitap sözü: *ilāh+ā* 4a/8

İlāhī (< Ar. الهى *İlāh-ī*) Allah'la ilgili, Allah'a âit, Allah'tan gelen:

İ.+ (tāc-ı İlāhī) 11b/17

2. "ey benim Allah'ım" anlamındaki hitap sözü: 3b/6

ildür- (*iltür-* EDPT 133b) dokundurmak, iliştirmek: *il-dür-*

i.-e 53a/4

i.-mekden 42b/17

ile (*krş. birle:* EDPT 364b) birlikte, beraber: bk. *ilen bir+ile > bile > ile* 3a/9, 6a/8, 7b/8, 7b/11, 8b/9, 13b/23, 14a/23, 21a/7, 24a/14, 25b/10, 26b/21, 27b/21, 28b/9, 29a/12, 30a/25, 34b/6, 35a/5, 37b/8, 37b/23, 41b/19, 42a/10, 48a/22, 48a/22, 50b/3, 52a/2, 55a/5, 55b/6, 55b/13

ilen bk. *ile ile+n* 4b/13, 7b/21

ilen- (EDPT 148a) bedduâ etmek, kötü söz söylemek:

i.-di 34a/10, 41b/10

i.-ürsin 41b/12

ilerü (*ilgerü:* EDPT 144a) ileri, ön tarafa: 9b/21, 12b/5, 13b/10, 14b/5, 16a/9, 18b/1, 20b/14, 25a/10, 25a/25, 27b/22, 36a/2, 36b/1, 36b/8, 42b/24, 43b/15, 44b/7, 44b/14, 45a/22, 47a/10, 47b/20, 48b/1, 50a/9, 50b/10, 54b/17, 55b/24

i.+dür 40a/11

iley (Meninski I/401) ön, huzur, kat, yan:
i.+ince 32a/21
i.+inde 4b/2, 24b/20, 37a/8, 42b/20, 48a/7, 50b/23, 51b/15, 52a/22, 53a/1
i.+inden 27b/17
i.+ine 8a/10, 13b/13, 30b/13, 32b/9, 45a/8, 50a/3, 51a/1, 52a/3, 55b/22
i.+ümde 30b/2, 45a/13
i.+üme 47b/16
i.+üñde 27b/5, 36b/25, 48b/23
i.+üñe 14b/7

ilḳā (< Ar. اقاء *ilḳā'*) koyma, bırakma: 1b/15

ilḳā ėt(d)- koymak, bırakmak:
i. ė.-erler (ilḳā ėderler) 1b/15

illā (< Ar. اللا *illā*) mutlaka, ille: 1b/14, 2a/6, 2b/11, 3b/18, 7a/16, 8b/5, 10a/25, 10b/24, 11a/8, 21b/5, 33b/14, 40a/16, 45a/4, 45b/11, 52b/11, 53a/9

ʿ**illet** (< Ar. علت ʿ*illet*) bir şeyin var olmasını sağlayan sebep:
ʿ*i.+le* 13a/22

ʿ**ilm** (< Ar. علم *ilm*) ilim, bilim: 11b/21, 51a/3
ʿ*i.+i* 9b/20
ʿ*i.+üm (şehr-i ilm)* 3a/5

īmān (< Ar. ايمان *īmān*) Allah'a inanma, inanç: 4a/7, 22b/17

ʿ**imāret** (< Ar. عمارت ʿ*imāret*) bulunduğu yeri bayındır duruma getiren câmi, medrese, hastahâne, misâfirhâne vb. eser:
ʿ*i.+den* 53a/21

imdi (*krş. amtı:* EDPT 156b) şimdi, hemen şu an: 2a/5, 2a/9, 15a/20, 40a/22, 47b/13

ʿ**İmrānī** *ö.a.* İran'da yaşayan Yahudilerin dili: 6a/17

inan- (*ınan- (ına:n)* EDPT) inanmak, güvenmek:
i.! 35b/17
i.-maya 15a/25
i.-maz 7a/16
i.-uñ! 17b/2

ʿ**ināyet** (< Ar. عنايت ʿ*ināyet*) lutuf, ihsân, yardım: 34b/3, 48b/18
ʿ*i.+i* 6a/12, 35b/5
ʿ*i.+iyle* 4a/17, 9a/12, 31b/19
ʿ*i.+le* 3a/14

ʿ***ināyet-i Sübḥānī*** ilahî lutuf: 12a/21

ʿ***ināyet-i Yezdānī*** Allah'ın yardımı: 13a/12

ʿ***ināyet eyle-*** yardım etmek:
ʿ*i. e.-di* 34b/3

ince (*krş. yinçge:* EDPT 945a) ince, genişliği az olan: 34b/14, 41b/21, 53b/10

incel- ince duruma gelmek: *ince+l-i.-miş* 2b/20

incin- (*inğinmek* Meninski I/447) üzülmek, acı duymak: *inci-n-*

i.-meñüzle 22a/5

i.-miş 36b/3

i.-mişdür 48b/5

incit(d)- (*inğitmek* Meninski I/445) zarar vermek, kırmak: *inci-t-*

i.-me! 22a/11

i.-meden 35b/2, 35b/13

i.-meyem 35b/24, 48b/21

i.-ür (incidür) 15b/2

incü (*krş. yinçü:* EDPT 944b) inci: 33b/7, 38b/9

i.+den 45a/15

i.+yle 11b/22

incülü inciden yapılmış: *incü+lü* 18a/21, 26a/5

inek(g) (*ingek* EDPT 184a) inek, sığır: 10a/23

i.+üm (inegüm) 52b/15

iñilet(d)- (*krş. iñle-* EDPT 186a) acı veya üzüntüden kesik kesik ses çıkarmak: *iñle-t-*

i.-üpdür (iñiledüpdür) 32b/25

ins (< Ar. انس *ins*) insan: 1b/3, 3b/8, 5b/23, 36b/21

i.+den 15a/14

insān (< Ar. انسان *insān*) insan: 8b/6, 49a/19

i.+a 5b/23

i.+ı 18b/20

i.+uñ 32b/5

in-şā'Allah (< Ar. انشاءالله *in-şā'Allah*) Allah isterse, Allah nasîp ederse: bk. *in-şā'Allahü-teʿāla* 3a/14, 42a/5, 48a/17, 49a/4

in-şā'Allahü-teʿāla bk. *in-şā'Allah* 10a/22

intiḳām (< Ar. انتقام *intiḳām*) intikam, öç: 5a/11, 20a/2

intiḳām al- öç almak:

i. a.-dı 5a/11

i. a.-uram 20a/2

irāde (< Ar. اراده *irāde*) 1. istek, dilek:

i.+ñi 49a/4

2. buyruk: 34b/9

İrān *ö.a.* (< Far. ارا ن *İrān*) İran: 4a/2, 8b/8, 8b/9, 8b/11, 17a/7, 19a/17, 19a/19, 19a/23, 19b/4, 19b/8, 21b/22, 21b/23, 21b/25, 26b/13, 28a/14, 28b/12, 32a/14, 47a/7, 47b/9

İ.+ (nigeh-dār-ı İrān) 25a/2

İ.+ (sipeh-dār-ı İrān) 24b/25

İ.+ (şāh-ı İrān) 33a/22, 50a/11

İ.+ (taḫt-ı İrān) 22a/2

İ.+a 18a/22, 24a/13, 25a/19, 26b/12, 26b/13, 29b/9, 32a/4, 32a/5, 36a/24, 37a/11, 44b/10, 44b/17, 44b/20, 47a/25, 52a/1, 52b/5

İ.+a (şehr-i İrān) 13a/14

İ.+da 28b/17

İ.+dan 8b/6, 16a/15, 20a/2, 21b/13, 28a/14

İ.+ı 47a/4

İ.+uñ 26b/1, 31b/23

İrān-zemīn İran ülkesi, İran toprakları: 8b/10, 19a/13, 19b/4, 27b/19, 37a/16

İ.+ (şāh-ı İrān-zemīn) 29b/7

İ.+ (tāc-dārān-ı İrān-zemīn) 40a/17

İ.+den 10b/12

İ.+i 34a/10

İrānī *ö.a.* (< Far. ایرانی *İrān-ī*) İranlı, İran'da yaşayan:

İ.+ler 32a/20

İ.+lerüñ 44b/11

İrec *ö.a.* İran hükümdarlarından Feridûn'un oğlu: 19a/4, 19a/6, 19b/8, 20b/20, 20b/21, 21a/14, 21a/22, 21b/1, 21b/19, 21b/24, 22a/8, 22a/15, 22b/5, 22b/11, 22b/21, 23a/17, 24b/24, 25a/7, 25b/3, 27a/6, 27b/11, 29b/4

İ.+den 20a/2, 21b/12, 25b/4, 27b/2

İ.+di 21b/7

İ.+dür 23a/22

İ.+e 19a/10, 19a/12, 19a/16, 19b/4, 23b/6

İ.+i 21b/6, 21b/19, 23b/7

İ.+üñ 19a/9, 22a/7, 22b/3, 22b/7, 22b/20, 23a/2, 23a/6, 23a/16, 23b/13, 25a/8, 25b/8, 25b/19

iriñ (EDPT 233a) iltihâp, irin: 19b/11

irk- (*ürk-* EDPT 221a) korkmak, irkilmek:

i.-di 50a/23

ise ise, yardımcı fiilin şart hali: *i-se* 6a/15, 18b/10, 21a/9, 22a/14, 30a/4, 34b/12, 37a/9, 50a/16

i.+m 51a/8

ʿİsī *ö.a.* Hz. İsâ'ya âit olan: 38b/23

iskele (Meninski I/217) iskele: 30a/20

İslām *ö.a.* (< Ar. اسلام *İslām*) İslam, müslümanlık: 4a/3

İ.+ (pādişāh-ı İslām) 3b/23

İ.+ı 3a/1

issi (*isig* EDPT 246b) sahip, malik: 3a/16, 10a/21, 16b/6, 19a/14, 20a/9, 20b/25, 24a/10, 26b/15, 29a/22, 30a/25, 31a/20, 35b/3, 37a/26, 52a/4

i.+dür 42b/23, 48b/19

i.+leriydi 15a/2

i.+nden 21a/3, 21a/7

i.+ydi 19a/19, 28a/7

iste- (*iste:-* EDPT 243a) istemek, arzulamak:

i.! 9b/8, 48b/5, 52b/21

i.-di 2b/3, 6a/14, 8b/8, 9b/13, 10b/8, 35a/18, 38a/20, 41a/9, 45a/4, 45a/16, 48a/1, 51b/16, 53b/25, 55a/21, 55a/22

i.-diler 7a/2, 37a/25, 43b/8

i.-düginden 49b/23

i.-düklerin 24b/19

i.-düm 20b/1, 29a/23, 49b/17

i.-dümse 7a/13

i.-düñ 18b/25, 34a/5, 49a/2

i.-düñüz 42a/2

i.-medi 21a/18
i.-medüm 20b/2
i.-medüñ 19b/21
i.-mege 50a/14
i.-mek 3b/1, 16a/15, 27b/16, 33a/21, 53b/22
i.-mekde 40a/25, 50a/24
i.-mekden 10a/24
i.-mekle 26b/21, 40a/20
i.-meñüñ 11a/2, 44b/15
i.-mesinden 34b/23
i.-meye 49a/3
i.-meyüp 21a/16
i.-mez 45b/16, 46b/3
i.-mezem 22a/5
i.-r 2b/4, 3b/9, 4b/8, 6b/21, 16b/6, 28b/18, 29b/19, 32a/1, 39b/8, 42a/10, 43a/25, 54a/13
i.-rdi 10a/8, 16a/2, 18a/5, 18b/23
i.-rdüñ 54b/24
i.-rem 21a/17, 51a/11
i.-rler 12b/8
i.-rlerdi 28b/5
i.-rse 11a/1, 51a/25
i.-rseñ 10a/20, 17a/3, 22b/19
i.-rsin 21a/7, 45a/18
i.-se 6b/25, 26a/20
i.-señ 21b/25
i.-ye 10a/1, 14b/10, 14b/11, 46b/20, 49b/21, 54a/19
i.-yen 29b/8, 39b/15
i.-yene 7b/1, 7b/2
i.-yesin 3a/18, 28a/23
i.-yü 20b/14, 35b/2
i.-yüp 3a/20, 4a/18, 4b/6, 6a/25, 6b/19, 11b/18, 22a/9, 25a/8, 28b/20, 30b/8, 35b/24, 38b/3, 51a/14

isten- istenmek: *iste-n-*
i.-medi 25b/9
i.-meye 25b/18

istifsār (< Ar. استفسار *istifsār*) sorma, araştırma: 26a/3

istifsār ėt- öğrenmek istemek, sormak:
i. ė.-diler 26a/3

istiġfār (< Ar. استغفار *istiġfār*) tövbe etme:
i.+a 35a/20

istiḳbāl (< Ar. استقبال *istiḳbāl*) gelen kimseyi karşılamaya çıkma, karşılama:
i.+e 47a/11

istimaʿ (< Ar. استمع *istimaʿ*) dinleyip kabûl etme: 15a/1

istimaʿ ėt- kulak vermek, kabûl etmek:
i. ė.-diler 15a/1

istimālet (< Ar. استمالت *istimālet*) gönül çelme, vaat: 27a/20, 27a/23
i.+le 27a/25

istimālet vėr- vaat vermek:
i. v.-di 27a/20, 27a/23

iş (*i:ş* EDPT 254a) iş, vazife, hizmet: 2a/22, 3a/21, 5b/6, 7b/17, 8b/4, 9a/5, 14a/9, 14a/11, 15a/4, 15a/23, 16a/14, 17a/4, 17a/8,

17b/18, 18a/6, 18a/13, 19b/9, 23a/9, 27b/5, 28b/21, 30a/8, 34b/6, 34b/12, 34b/19, 37b/9, 37b/15, 40a/3, 40a/17, 42a/9, 44a/4, 44a/16, 44b/2, 45b/14, 50b/10, 50b/14, 54b/23
i.+de 2a/4, 6a/1, 13b/5, 16a/9, 19a/2, 19b/5, 19b/13, 34b/10, 34b/11, 34b/21, 38a/6, 43b/14, 51b/1, 52a/23, 54b/1, 56a/8
i.+den 2a/5, 3a/25, 11a/10, 13b/1, 15b/11, 18a/14, 21b/8, 34a/15, 52a/11
i.+di 8b/3, 45b/17, 55a/7
i.+dür 45a/22, 46b/7
i.+e 5a/22, 6a/17, 6b/5, 11a/12, 17a/22, 21b/18, 23b/16, 24a/18, 25a/13, 25b/2, 28a/23, 34b/7, 37b/25, 39a/23, 40a/1, 42b/18, 43b/8, 44a/9
i.+i 2b/1, 3b/12, 4a/12, 5a/12, 6b/14, 7a/5, 9b/3, 9b/6, 10a/9, 12a/1, 14b/11, 18b/6, 19b/16, 22b/17, 34b/8, 40b/2, 43b/6, 46b/17, 51a/6, 51b/1, 54b/23
i.+idür 42b/14, 49b/2, 49b/23
i.+ile 8a/23
i.+in 6a/6, 14b/11, 19a/9, 24b/22, 29a/13, 43b/5, 51b/17
i.+inde 29b/9
i.+inden 11b/19, 14a/11, 14b/12, 18a/12, 24a/6, 25a/7, 34b/16, 36b/14
i.+ini 7b/19, 12a/11, 12a/24, 13a/1, 15a/13, 22a/21
i.+le 28b/13, 31b/2
i.+ler 5a/22, 32b/11, 46a/6
i.+lere 47a/9
i.+leri 3a/20, 4b/20, 50a/21, 54b/19
i.+lerine 24b/19
i.+lerini 28b/22
i.+üm 35b/8, 40a/18, 43b/25, 49a/1
i.+ümi 39b/21
i.+ümüz 18b/8, 46a/2
i.+üñ 2b/3, 11a/14, 12a/3, 15a/22, 16b/18, 19b/17, 38a/11, 42a/4, 46a/15
i.+üñde 52a/13
i.+üñden 35b/6
i.+üñe 35b/9, 49a/2
i.+üñüz 41b/18
i.+üñüze 15a/1

iş başarıcı kabiliyetli, elinden iş gelen: 16a/14

iş gör- deneyim sahibi olmak:
i. g.-miş 8b/1

işe güce yapuş- bir işi benimseyip tüm gücüyle çabalamak:
i. g. y.-up 5a/22

işe ḳuşan- bir işe girişmek, başlamak:
i. ḳ.-maḳ 25a/13

işe yara- faydalanmak:
i. y.-maz 25b/2
i. y.-r 38a/1

i. y.-rdı 23b/16

işin düz- hizmetini görmek:

i. d.-üp 51b/17

işāret (< Ar. اشارت *işāret*) belirti, alâmet, gösterme: 4a/16, 46b/24

i.+den 4a/16

işāret ėt- göstermek:

i. ė.-di 46b/24

işbu işte bu, bu: *iş+bu* 10a/19, 20b/5, 22b/13, 27a/23, 32b/19, 32b/22, 34b/8, 40a/8, 42b/16

işde işte, işaret sıfatı: *iş+de* bk. *işte* 45b/13, 46a/18

işle- 1. yapmak: *iş+le-*

i.-di 15a/23

i.-dügi 2a/5

i.-yen 34b/9

2. değmek, dokunmak, isâbet etmek:

i.-di 49b/5

işlen- 1. yapılmak: *işle-n-*

i.-medin 34b/12

2. emekle sanatlı biçimde yapılmak:

i.-miş 55a/7

işlet(d)- işlemesini sağlamak, yürütmek: *işle+t-*

i.-en (işleden) 34b/8

ʿişret (< Ar. عشرت *ʿişret*) içki içip eğlenme: 13b/15, 33b/1, 56a/4

ʿi.+de 39b/7

ʿi.+üme 13b/13

ʿi.+üñ 37b/8

ʿişret ėt- eğlenmek, içki meclisinde bulunmak: bk. *ʿişret eyle-*

ʿi. ė.-diler 56a/4

ʿişret eyle- bk. *ʿişret ėt-*

ʿi. e.-! 33b/1

ʿi. e.-di 13b/15

işte bk. *işde* 50a/21, 50a/22

iştiyāḳ (< Ar. اشتياق *iştiyāḳ*) büyük arzu duyma, özlem:

i.+ı 53b/20

ʿişve (< Ar. عشوه *ʿişve*) naz, cilve:

ʿi.+ilen 53b/20

iṭāʿat (< Ar. اطاعت *iṭāʿat*) emre uyma, söz dinleme: 6a/22

iṭāʿat eyle- emrine uymak, boyun eğmek:

i. e.-yüp 6a/22

iti (EDPT 42a) keskin: 53a/10

iʿtibār (< Ar. اعتبار *iʿtibār*) 1. saygı gösterme, değer verme: 6a/20, 24a/1

2. önem: 4a/12

i.+ı 33b/6

iʿtibār al- önem vermek, dikkate almak, ibret almak:

i. a.-up 4a/12

ittifāḳ (< Ar. اتفاق *ittifāḳ*) anlaşmaya varma, birlikte hareket etme: 6a/6, 11a/10, 11a/12

ittifāḳ ėt(d)- anlaşmak, fikir birliğine varmak: bk. *ittifāḳ eyle-*

i. ė.-mek 11a/10

i. ė.-üp (ittifāḳ ėdüp) 6a/6

ittifāḳ eyle- bk. *ittifāḳ ėt-*

i. e.-diler 11a/12

itür- (*krş. yitür-/yittür-* EDPT 943a) yitirmek, kaybetmek:
i.-e 48b/11

ʿivaż (< Ar. عوض *ʿivaż*) bedel, karşılık:
ʿi.+ın 25b/17

ivedi (*krş. ė:v-* EDPT 4b) acele, çabuk:
i.+sinden 36b/23
i.+yle 21b/19, 55a/15
i.+ylen 40b/11

iz (*i:z* EDPT 277a) iz, peş, art:
i.+in 13a/19, 39b/9
i.+ince 2a/5
i.+inden 23a/24
i.+ine 29b/2
i.+ümi 10b/1

izine düş- kovalamak, ardından gitmek:
i.+ine d.-üp 29b/2

izle- (*krş. i:z* EDPT 277a) arkasından gitmek, örnek almak: *iz+le-*
i.-mez 46a/19
i.-r 39b/9

iẓhār (<Ar. اظهار *iẓhār*) açığa vurma, meydana çıkarma, gösterme: 1b/4, 2a/15, 3a/25

iẓhār ėt- göstermek, ortaya çıkarmak: bk. *iẓhār eyle-*
i. ė.-di 1b/4

iẓhār eyle- bk. *iẓhār ėt-*
i. e.-di 3a/25

iẓhār ol- meydana çıkmak:
i. o.-mag-içün 2a/15

ʿizzet (< Ar. عزّت *ʿizzet*) hürmet, saygı, ikram: 5a/13, 6b/16, 15a/21, 16a/18, 31b/13, 52a/2
ʿi.+e (dergāh-ı ʿizzet) 36b/24
ʿi.+e (ḥażret-i ʿizzet) 23a/3
ʿi.+le 5b/16, 16a/20, 19b/6, 22a/18, 39a/8

ʿizzet ėt(d)- hürmet etmek, saygılı davranmak: bk. *ʿizzet ḳıl-*
ʿi. ė.! 15a/21
ʿi. ė.-üp (ʿizzet ėdüp) 31b/13

ʿizzet ḳıl- bk. *ʿizzet ėt-*
ʿi. ḳ.-dı 5a/13
ʿi. ḳ.-a 6b/16

jiyān (< Far. ژیان *jiyān*) kükremiş, kızgın, öfkeli:

j.+ (hizebr-i jiyān) 26a/23

j.+ (pıl-i jiyān) 14b/8, 44b/9, 47b/22, 48a/4

j.+ (şır-i jiyān) 25a/4, 27a/19, 32a/20, 35a/11

j.+dur (pıl-i jiyān) 27a/6, 30b/16

ḳaba (*kaba:* EDPT 580b) kaba, iri: 18b/8, 34b/18, 52b/24, 54a/6

ḳabaḳ (*kabak/kapak* EDPT 582b) kadeh: 7a/3

ḳabaḳ at- kadeh kaldırmak:
ḳ. a.-maḳ 7a/3

ḳabar- (*kabar-* EDPT 585b) kızmak, öfkelenmek:
ḳ.-dılar 9a/5
ḳ.-maġa 19a/21

Kābil *ö.a.* Kuzeydoğu Afganistan bölgesine verilen isim: bk. *Kābilistān* 37a/23, 38b/3, 38b/8, 38b/11, 39a/12, 51a/20
K.+ (şāh-ı Kābil) 41b/14, 48b/18, 51b/16, 56a/1
K.+ (şehr-i Kābil) 48a/19, 51a/24
K.+de 38b/10, 45b/6, 48b/19, 50a/8, 50a/12, 51b/19, 51b/22
K.+den 38a/9, 38b/8, 44a/13, 44a/14, 48a/20, 48b/24, 51a/19, 55a/20, 56a/5
K.+e 38b/6, 48b/24, 49b/25, 51b/10, 54b/10, 54b/13, 55b/1, 55b/13
K.+üñ 41a/17, 45b/16, 46a/22, 48a/13, 51a/4, 55b/5
K.+üñ (şāh-ı Kābil) 50a/15

ḳābil (< Ar. قابل *ḳābil*) olabilir, mümkün olan: 25b/16, 49b/13
ḳ.+i 40a/24

Kābil-şāh Kabil'in hühümdârı:
k.+ (Mihrāb-ı Kābil-şāh) 39a/6

ḳabīle (< Ar. قبيله *ḳabīle*) aynı soydan gelen topluluk:
ḳ.+den 16b/18

Kābilī *ö.a.* Kabilli, Kabil şehrinden olan: 44a/17, 50b/11

Kābilistān bk. *Kābil* 50a/23
K.+ (māh-ı Kābilistān) 40b/8, 41a/17, 50b/23, 55a/23
K.+ (şāh-ı Kābilistān) 54b/14, 55b/11
K.+a 48a/22
K.+dan 49b/25
K.+ı 55a/10
K.+la (şāh-ı kābilistān) 55a/23
K.+uñ 51a/13

Kābilistānī bk. *Kābilī* 46b/11

ḳabūl (< Ar. قبول *ḳabūl*) 1. kabul, razı olma: 7b/12, 8b/11, 21a/19, 21b/15, 22a/3, 24a/21, 34a/7, 35a/22, 35b/23, 39a/15, 40a/20, 42b/21, 42b/22, 43a/21, 44a/9, 45a/24, 46b/1, 50a/20, 51b/21

2. verilen bir şeyi alma, geri çevirmeme: 10a/20, 10a/22, 10b/6, 37a/4, 42b/20, 50b/21, 50b/24

ḳabūl ėt(d)- razı olmak, geri çevirmemek: bk. *ḳabūl eyle-*
ḳ. ė.-di 51b/21
ḳ. ė.-düm 10a/22, 35b/23, 42b/20, 42b/22
ḳ. ė.-e (ḳabūl ėde) 42b/21

ḳ. ė.-ecekdür (ḳabūl ėdecekdür) 46b/1

ḳ. ė.-em (ḳabūl ėdem) 7b/12

ḳ. ė.-er (ḳabūl ėder) 44a/9

ḳ. ė.-ersem (ḳabūl ėdersem) 50b/21

ḳ. ė.-erüz (ḳabūl ėderüz) 39a/15

ḳ. ė.-eydi (ḳabūl ėdeydi) 34a/7

ḳ. ė.-meyesin 50a/20

ḳ. ė.-üp (*ḳabūl ėdüp*) 8b/11, 10b/6, 22a/3, 24a/21, 40a/20

ḳabūl ėtdür- razı etmek, kabul ettirmek: *ḳabūl ėt-dür-*

ḳ. ė.! 35a/22

ḳabūl eyle- bk. *ḳabūl ėt-*

ḳ. e.! 10a/20

ḳ. e.-di 21a/19

ḳ. e.-düñ 45a/24

ḳabūl ol- geri çevrilmemek:

ḳ. o.-up 37a/4

ḳ. o.-duġın 50b/24

ḳabża (< Ar. قبضا *ḳabża*) tutulacak yer (kılıç, silah vb.):

ḳ.+ları 30b/11

ḳ.+ya 54a/8

ḳaç- (*kaç-* EDPT 589b) kaçmak:

ḳ.-acaḳ 18b/25

ḳ.-anı 30a/15

ḳ.-ar 31a/8

ḳ.-ar-iken 10a/15

ḳ.-arsın 31a/8

ḳ.-dı 8b/15, 29a/11, 29b/2

ḳ.-dum 10b/17

ḳ.-ma! 31a/9

ḳ.-maġ-ıla 31a/5

ḳ.-maġa 31a/4

ḳ.-maġla 10b/22

ḳ.-up 29b/15

ḳaçan (*kaçan* EDPT 592a) ne vakit, o zaman: 6b/25, 9a/15, 24a/19, 28a/22, 34a/19, 34a/20, 37a/15, 41b/4, 43a/9, 43b/24, 46a/19, 46b/1, 46b/8, 46b/20

ḳaçan-kim ne zaman ki, -diği zaman: 43a/13, 48b/11

ḳadan- (*krş. kaḏu:-* EDPT 596b) saplanmak:

ḳ.-dı 49b/4

ḳadar (< Ar. قدر *ḳadar*) 1. aşağı yukarı, yaklaşık: 3a/7, 9a/13, 15b/15, 23a/10, 25a/14, 28b/10, 30a/18, 36a/15, 44b/19, 45a/23, 48a/5, 50b/2, 50b/8, 50b/19

ḳ.+ı 12b/17

2. ölçüde, derecede: 7a/6, 22a/5, 26a/5, 35b/5, 35b/24, 45b/5

ḳadd (< Ar. قدّ *ḳadd*) boy: 10a/2, 20a/23, 40a/19, 42a/2, 50a/1, 51a/23

ḳ.+ (serv-i ḳadd-i semen) 53b/9

ḳ.+den 16a/12

ḳ.+e 17a/23, 19b/1, 31a/15, 38b/15, 41b/20

ḳ.+i 24b/6, 26a/14, 35b/19, 38b/22

ḳ.+ini 39b/2

ḳ.+iyle 26a/16

ḳ.+üñ 40a/5, 41b/5

ḳadeḥ (< Ar. قدح *ḳadeḥ*) kadeh: 18a/10, 53b/20

ḳadem (< Ar. قدم *ḳadem*) ayak, adım: 7a/13, 19a/14, 31a/20

ḳ.+i 37b/6

ḳ.+ile 54b/8

ḳadem baş- ayak basmak, adım atmak:

ḳ. b.-madı 7a/13

ḳ. b.- dı 19a/14

ḳadem-rence tenezzül: 16a/22, 25a/13

ḳadem-rence ėt(d)- tenezzül etmek:

ḳ. ė.-üp (ḳadem-rence ėt-) 25a/13

ḳader (< Ar. قدر *ḳader*) kader: 19b/1

ḳ.+ümüz 50b/15

ḳāḍı (< Ar. قاضى *ḳāḍı*) bilgin, âlim:

ḳ.+lardan 44b/4

ḳadīd (< Ar. قديد *ḳadīd*) çok zayıf, iskelet gibi kurumuş kalmış: 50b/18

ḳadīfe (< Ar. قديفه *ḳadīfe*) kadife, parlak kumaş: 24a/12, 25b/25, 38b/9

ḳ.+den 37a/20

ḳadīm (< Ar. قديم *ḳadīm*) geçmişi uzun zamana dayanan, eski: 4a/20

ḳad(i)r (< Ar. قدر *ḳadir*) değer, kıymet: 43b/14

2. itibar, şeref:

ḳ.+i (ḳadri) 7a/21

ḳādir (< Ar. قادر *ḳādir*) kudret ve kuvvet sahibi, gücü yeten: 16b/8, 34b/11, 43a/14

ḳ.+i 15a/4

ḳafā (< Ar. قفا *ḳafā*) kafa, baş:

ḳ.+sına 14b/2

ḳ.+sından 10b/17, 22a/21, 31a/7

kāfir (< Ar. كافر *kāfir*) Allah'ın varlığını inkar eden, küfreden (kimse):

k.+dür 33a/17

k.+e 4a/2

ḳaftān (< Far. قفتان *ḳaftān*) kaftan, kıymetli elbise: 25b/5, 35b/25, 45a/15

ḳ.+dan 34a/24

ḳ.+ı 50a/7

ḳ.+ın 54a/20

ḳ.+lar 15b/19, 50b/1, 53b/11

ḳ.+lardan 37a/19, 54a/24

ḳ.+ları 23a/14, 37a/19, 45a/20

ḳaftānlıḳ kaftan yapımında kullanılan değerli kumaş: *ḳaftān+lıḳ* 50b/4

kāfūr (< Ar. قافور *kāfūr*) kâfur ağacından elde edilen beyaz, yarı şeffaf madde: 6b/21, 20a/11, 34a/1, 37a/21, 38a/25, 38b/1, 39a/5, 50b/4, 52b/13

kāfūr-ı ḫuşk kuru kâfur: 38b/1

kāfūr-mūy kâfur gibi yumuşak tüylü: 26a/15

kāfūrī (< Ar. قافورى *kāfūr-ī*) kâfurdan yapılmış: 49a/12

ḳaġan (*xağan* EDPT 611a) kükremiş, kızgın (aslan): 32a/18, 52b/4, 54b/6

ḳ.+ı 37a/15

ḳ.+lar 27a/16

kāḫ (< Far. کاخ kāḫ) köşk, kasır, kule gibi bina: 42b/6

kāḫ-ı bülend yüksek yapı:

k.b.+üñ 42b/6

kāh (< Far. کاه *kāh*) bazen, bazı zaman: 43a/12, 52b/16

kāh kāh zaman zaman: 53a/10

Ḳaḥṭān *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen yer: 46b/20

ḳahr (< Ar. قحر *ḳahr*) üzüntü, keder, sıkıntı:

ḳ.+ıla 50b/18

ḳ.+ına 6a/3

ḳ.+la 32b/21

ḳaḳı- (*kakı:-* EDPT 609b) öfkelenmek, kızmak, azarlamak:

ḳaḳ+ı-

ḳ.-rsın 41b/12

ḳ.-dı 9b/18, 14a/6, 34a/3, 41b/10, 50a/9

ḳ.-maġa 45a/19

ḳ.-maḳ 22a/15

ḳ.-ya 43a/25

ḳ.-yup 45b/11

ḳāʿide (< Ar. قاعده *ḳāʿide*) kâide, usûl, kural, dayanak: 2a/11, 33b/10, 38a/1

ḳ.+si 18b/13

ḳ.+since 37b/8, 38b/5

ḳāʿidece usûlünce, uygun biçimde:

ḳāʿide+ce 38b/12

ḳāʿide-yi pādişāhāne hükümdârlık usûlleri, gelenekleri: 38a/1

Kākū *ö.a.* Dahhâk'ın torunu: 30a/22, 30b/3, 30b/6, 30b/9, 30b/14, 30b/15

K.+ (Kākū-yı ser-efrāz) 31a/16

K.+dan 30b/7

K.+nuñ 31a/1

Kākū-yı şīr aslan yürekli, cesur Kâkû: 30b/13

ḳaḳum (< Far. ققوم *ḳaḳum*) beyaz tüylü sansara benzer etçil hayvan, kakum: 5b/11

kākül (< Far. کاکل *kākül*) alna düşen saç, perçem:

k.+lerine 55b/16

ḳāl (< Ar. قال *ḳāl*) söz, kelâm: 41a/15

ḳal- (*kal-* EDPT 615b) kalmak:

ḳ.-a 3a/17, 7a/5, 15a/20, 24a/20, 43a/20, 46a/23, 54b/3

ḳ.-an 4a/24, 10a/12, 12b/13, 27a/12, 43a/20, 53b/2

ḳ.-anından 23a/17

ḳ.-asız 20a/24

ḳ.-aydı 43a/17

ḳ.-dı 3a/24, 3b/6, 3b/12, 3b/17, 3b/20, 3b/23, 5a/12, 5a/24, 5b/9, 5b/12, 7a/4, 7a/23, 8a/19, 8b/12, 8b/16, 9a/18, 9b/23, 12b/5, 15a/18, 15a/19, 15b/7, 19b/22,

29b/3, 30a/16, 31a/5, 32b/14, 39b/25, 44a/21, 45a/25, 45b/2, 45b/6, 45b/14, 48a/8, 49b/4

ḳ.-dılar 4b/20, 9b/18, 43b/2, 47b/20

ḳ.-dum 38a/5, 44a/2, 49a/25

ḳ.-madı 11a/20, 15b/9, 15b/15, 20a/22, 29a/8, 37a/5, 39b/25, 49b/12

ḳ.-masun 45a/16

ḳ.-maya 20a/23, 21a/4, 25b/17, 46b/13, 49a/15

ḳ.-mayadı 16b/3

ḳ.-mayasın 3a/13

ḳ.-mayasıñ 2b/11

ḳ.-mayısar 15b/9, 31a/3

ḳ.-mayup 12b/23, 25b/24, 49a/19, 49b/18, 53a/22

ḳ.-mayupdur 43a/22

ḳ.-maz 13a/11, 41a/12

ḳ.-mış 3a/18

ḳ.-mışdı 29b/1, 34a/22

ḳ.-mışdur 48a/14

ḳ.-mışlardı 30b/25

ḳ.-sun! 16a/20

ḳ.-up 5b/7, 6a/18, 8a/25, 13b/2, 25a/8, 30b/24, 32b/18, 36b/7, 37a/9, 42b/24, 43b/23, 45b/8, 51b/2, 53a/20, 55a/2

ḳ.-ur 4a/14, 5a/14, 7b/18, 15a/21, 33b/11, 37b/14, 37b/22, 43a/18

ḳ.-ur-ıdı 29a/14

ḳ.-urdı 4a/2, 5b/22, 38a/24

ḳ.-urdum 15a/7

ḳ.-ursa 44a/13

ḳalʿa (< Ar. قلعه *ḳalʿa*) kale: bk. *ḳale* 29b/11, 29b/21, 30a/1, 30a/6, 30a/17, 30a/20

ḳ.+da 30a/16

ḳ.+dan 30a/4, 31b/21

ḳ.+nuñ 30a/1, 30a/13

ḳ.+sı 29b/13

ḳ.+ya 29b/15, 29b/23, 29b/24, 30a/13

ḳ.+yı 30a/4

ḳalb (< Ar. قلب *ḳalb*) bir şeyin ortası, merkezi: 28a/3

ḳ.+de 27a/11

ḳ.+inden 13b/17

ḳalb-gāh savaşta hükümdâr ve merkez birliklerin bulunduğu yer: 28a/1

ḳ.+a 28b/2

ḳaldur- (*kaltur-* EDPT 619b) kaldırmak:

ḳ.! 35a/21

ḳ.-a 2b/18, 33a/16, 37b/22, 47a/5, 53a/4

ḳ.-an 43b/20, 49a/10

ḳ.-asın 54b/24

ḳ.-dı 2a/24, 8a/25, 16a/20, 24a/5, 29b/10, 30a/12, 52b/23, 56a/12

ḳ.-dılar 31a/13

ḳ.-dugına 6a/19

ḳ.-dum 31b/2

ḳ.-madı 52a/4

ḳ.-madın 52b/14

ḳ.-up 2a/25, 4a/21, 4b/5, 5a/10, 7a/3, 13b/17, 16a/1, 16a/15, 18a/3, 20a/9, 20a/12, 23a/8, 29b/24, 32a/10, 34b/13, 43a/4, 49a/15, 50b/22, 53a/14, 54b/7

ḳ.-ur 6a/19, 51b/2

ḳ.-urlardı 35a/4

ḳ.+ya 30b/5

ḳ.-durup

ḳalem (< Ar. قلم *ḳalem*) kalem: 40b/19, 41b/2, 43a/13, 44b/5, 49a/8

ḳalem çal- yazmak:

ḳ. ç.-dı 49a/8

ḳalıp (< Ar. قالب *ḳāleb*) biçim verilmek amacıyla kullanılan nesne, kalıp: 6b/17

ḳāli (< Far. قالی *ḳāli*) halı: 17b/14

ḳaliyye (< Ar. قلیّه *ḳaliyye*) az etli kabak veya patlıcan yemeği: 8a/17

ḳalḳ- (*kalk-* EDPT 620a) kalkmak, uyanmak:

ḳ.-ardı 7b/22

2. yerinden doğrulmak, harekete geçmek:

ḳ.! 19b/13

ḳ.-a 48b/11

ḳ.-ardı 46b/24

ḳ.-dı 34a/23, 38b/18

ḳ.-up 22a/8, 39a/16

3. yükselmek: (sis, bulut vb.):

ḳ.-dı 2a/24

ḳalḳan (*kalkan* EDPT 621a) kalkan, siper: 23b/20, 54a/10

ḳ.+dan 54a/12

ḳ.+ları 32a/17

ḳ.+um 49a/22

ḳalḳanlu zırhlı: *ḳalḳan+lu* 47b/2

kām (< Far. کام *kām*) arzu, istek, maksat: 2b/2, 21b/25, 24a/15, 36a/1

k.+um 39b/24

k.+uñ 8a/23

k.+uñı 52a/12

kām-kār isteğine kavuşmuş, devlet ve ikbal sâhibi: 38b/6, 43a/14

k.+ (pādişāh-ı kām-kār) 52a/7

k.+ (şeh-i kām-kār) 15b/3

k.+ (şehriyār-ı kām-kār) 44b/17

kām-zūr sanatçı, sanatkâr: 14b/11

ḳamer (< Ar. قمر *ḳamer*) ay:

ḳ.+ (der-gerdiş-i ḳamer) 2b/19

ḳāmet (< Ar. قامت *ḳāmet*) boy, endam: 39a/17

ḳ.+de 10a/2, 17a/23, 38b/6, 38b/15, 51a/22

ḳ.+i 20a/10, 36a/22, 40b/18, 42b/12

ḳ.+in 10a/10, 32b/20

ḳ.+inden 51a/9

ḳ.+ine 36b/6

ḳ.+leri 16a/6

ḳ.+üñi 38b/11

ḳāmetlü boylu, endamlı: *ḳāmet+lü* 41a/23

ḳāmiʿ (< Ar. قامع *ḳāmiʿ*) kahreden, ezen, buyruğu altına alan kimse: 3b/24

ḳāmiʿü'ẕ-ẕulm zulmü ortadan kaldıran, yok eden: 3b/24

kāmil (< Ar. كامل *kāmil*) 1. ilim ve hüner sâhibi, olgunluğa erişmiş (kimse): 1b/11, 44a/23, 52a/16

k.+ (server-i kāmil) 35a/5

k.+ (üstād-ı kāmil) 3b/7

k.+ler 1b/12

k.+lerden 52b/8

2. eksiksiz, tam: 38b/16

kāmilliḳ(ġ) olgunluk, mükemmellik: *kāmil+liḳ*

k.+i (kāmilliġi) 7a/19

ḳamu (*kamuğ* EDPT 627a) bütün, tamamı; hepsi, herkes: 4a/6, 5a/16, 5a/17, 8a/20, 12b/14, 14a/16, 15a/7, 15b/19, 15b/22, 16a/1, 16b/1, 17b/12, 18a/11, 18b/24, 19b/20, 20a/18, 21a/15, 21b/6, 23b/20, 23b/22, 24a/1, 24b/8, 25a/3, 26a/19, 26b/18, 27a/6, 27a/20, 27a/24, 27b/14, 27b/24, 27b/25, 28b/1, 29a/1, 29a/14, 29a/20, 29b/22, 30a/16, 30a/20, 31a/14, 31a/23, 31b/3, 31b/5, 31b/7, 31b/8, 31b/10, 31b/15, 33a/4, 33a/18, 34b/11, 34b/12, 34b/24, 35b/18, 36a/3, 36a/20, 37a/17, 37a/18, 37a/23, 37b/1, 37b/4, 37b/9, 38b/16, 40b/24, 42b/19, 43a/21, 43b/7, 43b/18, 43b/20, 47a/15, 48b/12, 49a/4, 49b/16, 51a/5, 51a/17, 52a/8, 52a/19, 54b/16, 55b/9, 56a/7

ḳ.+dan 9b/21

ḳ.+lara 4b/6

ḳ.+sı 27b/23, 31a/3, 32b/21

ḳ.+ya 49a/10

ḳan (*ka:n* EDPT 629b) kan: 7a/22, 9a/8, 10a/19, 12a/4, 20b/24, 22a/14, 23a/6, 26a/25, 29a/8, 29b/7, 31a/23, 31b/9, 34b/4, 34b/5, 34b/6, 37b/14, 38a/4, 38a/15, 49b/9

ḳ.+a 13b/22, 22a/17, 30b/23

ḳ.+dan 5a/25, 29a/6, 30a/19

ḳ.+dı 43b/23

ḳ.+dur 19b/11

ḳ.+ı 15a/18, 30b/20, 38a/14, 40b/12, 43b/19, 49b/5

ḳ.+ıla 13a/24, 48a/22

ḳ.+ın 13a/21, 15a/25, 22a/13, 27b/19, 28a/15, 28b/18

ḳ.+ına 8a/3, 8a/4, 12a/14, 14b/4, 27a/19

ḳ.+ından 25b/15, 34b/5

ḳ.+ını 24b/20, 29b/5, 46a/13

ḳ.+ıyla 28a/14, 31b/19, 45b/3

ḳ.+la 4b/16, 8a/13, 9b/19, 23a/13, 27b/24

ḳ.+lan 25b/8, 28b/3

ḳ.+umda 34a/7

ḳan aġla- büyük bir üzüntü içinde olmak:

ḳ. a.-dı 7a/22

ḳan al- intikam almak:

ḳ.+ın a.-up 15a/25

ḳan dök- yaralamak veya öldürmek:

ḳ.+ın d.-e 13a/21

ḳ.+ın d.-erse 27b/19

ḳanat(d) (*kanat (?kana:d)* EDPT 635a) kanat: 7a/9, 36a/4, 37a/4

ḳ.+a (ḳanada) 7a/9

ḳ.+ı (ḳanadı) 35b/15, 37a/6, 49a/18

ḳ.+ılan (ḳanadılan) 47b/9

ḳ.+um (ḳanadum) 35b/11

ḳ.+uñ (ḳanaduñ) 35b/7

ḳanat ur- uçmak: bk. *ḳanat ḳaḳ-*

ḳ. u.-dı 37a/4

ḳanat ḳaḳ- bk. *ḳanad ur-*

ḳ. ḳ.-up 40b/11

ḳanatlan- yükselmek, uçmak: *ḳanat+lan-*

ḳ.-dı 51b/5

ḳanda (*kanta:* EDPT 635b) nerede, her nerede, nereye: 9b/12, 14a/8, 27a/22, 23b/18, 37b/5, 41b/11, 45a/5, 45a/12, 46b/3

ḳ.+dur 13a/20

ḳandalığın nerede olduğunu: *ḳanda+lıḳ+ı+n* 11b/18

Ḳandahār *ö.a.* Kandahar şehri:

Ḳ.+a 46b/3

ḳanı (*kanı:* EDPT 632b) hani, nerede: 8b/16, 15b/9, 28a/13, 55b/20

ḳanḳı (*kanı:kı:* EDPT 637b) hangi: 16a/3

ḳ.+sıdur 17b/17

ḳañlı (*kañlı:* EDPT 638a) kağnı, at arabası:

ḳ.+lara 24a/12

ḳ.+ları 24a/12

ḳ.+larına 12a/15

ḳanlu 1. kanlı, kanlanmış: *ḳan+lu* 22b/25, 27a/18, 31b/19, 32b/16, 50a/19

2. katil:

ḳ.+nuñ 24b/17

Ḳannuç *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen şehir:

Ḳ.+dan 40a/6

ḳānūn (< Ar. قانون *ḳānūn*) mızrapla çalınan müzik aleti: 53b/18

ḳap (*ka:b* EDPT 578b) kap, çanak:

ḳ.+lar 37a/20

ḳap- (*kap-* EDPT 580a) tutmak, yakalamak:

ḳ.-dı 31a/1, 54a/18

ḳapa- (*kapğa:-* EDPT 583b) bağlamak:

ḳ.-dı 14b/3

ḳapḳara çok kara, simsiyah: *kap+kara* 4b/6, 5a/25, 5b/1, 22b/3, 34a/24, 52b/10

ḳaplan (*kapla:n* EDPT 584b) kaplan: 36b/12

ḳapu (*kapığ* EDPT 583a) 1. kapı: 20a/8
ḳ.+da 12b/23, 14b/9, 32a/12, 36a/14, 50a/7, 50b/10, 52a/1
ḳ.+dan 11b/9, 20a/6, 24b/12, 39a/7, 41b/11, 47a/24, 53a/13, 53b/7
ḳ.+larda 14a/16
ḳ.+ların 15b/18
ḳ.+nuñ 53b/13
ḳ.+ñ 20b/17
ḳ.+sı 15b/18, 26a/8
ḳ.+sın 18a/7, 20b/19, 23a/11, 24a/11, 26a/8, 30a/13, 32b/18, 37b/7, 39a/5, 45a/21
ḳ.+sına 26a/10, 30a/1, 41b/9, 44b/11,
ḳ.+sında 7b/22, 24b/10, 42b/24, 44b/20
ḳ.+sından 38a/13
ḳ.+sını 30a/6
ḳ.+ya 25a/16, 36a/20, 43a/6, 53b/24
ḳ.+yı 42a/9
2. makam, huzur, toplantı yeri:
ḳ.+ñuzda 39a/10
ḳ.+sına 4b/17, 15b/24, 37b/21, 39a/5, 50a/8, 51b/25
ḳ.+sında 13b/8, 15b/25, 24a/13, 55a/18
ḳ.+ya 52a/3

ḳapucı kapıcı, bekçi, nöbetçi: *ḳapu+cı* 30a/2, 36b/5, 41b/10, 48b/8
ḳ.+lar 47b/5, 51b/15, 53b/14

ḳar (*ka:r* EDPT 641a) kar: 34a/1

kār (< Far. كار *kār*) iş, amel, davranış: 2b/5, 14a/13, 15b/14, 18a/4, 21a/5, 49a/5, 49b/5
k.+ (serencām-ı kār) 22a/10
k.+ı 9a/1
k.+ını 6a/7
k.+umuz 49a/5, 55a/1

kār-ı cihān dünyanın oyunu: 2b/5

kār-ı rūz-gār dünyanın aldatıcılığı: 21a/5

kār-dān iş bilen, işten anlayan: 6a/4

kār-zār savaş, cenk, kavga: 4a/1, 14b/11, 18b/8, 39b/10

kār-zār-ı cihān cihan savaşı, dünya mücadelesi: 4a/1

kār-zār ėt(d)- savaşmak:
k. ė.-e (kār-zār ėde) 39b/11

kār ėt- tesir etmek, etkilemek:
k. ė.-di 49b/5

ḳar- (*kar- (?ka:r-)* EDPT 642a) birbirine katıp karıştırmak:
ḳ.-maḳ 44b/4
ḳ.-up 37b/5

ḳara (*kara:* EDPT 643b) siyah, kara: 2a/22, 4b/5, 8a/25, 8b/7, 9a/14, 12b/19, 13b/20, 14a/4, 14a/13, 14a/18, 14a/20, 14a/23, 14a/25, 16b/15, 22b/23, 23a/14, 24a/7, 26b/21, 28a/7, 30a/16, 30b/10, 31a/7, 35a/14, 35b/13, 35b/20, 38a/12, 41a/15, 46b/8, 46b/23,

47a/22, 49a/24, 49b/1, 49b/13, 50a/6, 50a/7, 52b/22

ḳ.+dur 48b/17

ḳ.+ya 22b/10, 23a/14

ḳara eyle- karartmak:

ḳ. e.-di 14a/13

ḳara ḳara siyah siyah: 32a/15

ḳara ol- kararmak:

ḳ. o.-dı 8b/7

ḳ. o.-up 24a/7

ḳaraḳ(ġ) (*karak* EDPT 652a) göz, göz bebeği: *ḳara+ḳ*

ḳ.+ı (ḳaraġı) 40a/14

ḳ.+ın (ḳaraġın) 10b/23

ḳaralan- boyanmak: *kara+la-n-*

ḳ.-up 6a/5

ḳaran- (*karan-* Tietze IV/127) küfretmek, sövmek, lanet etmek: *ḳara-n-*

ḳ.-dı 34a/10

ḳarañu (*karañğu* EDPT 662b) karanlık: 2b/17, 2b/18, 4b/15, 11b/25, 12b/15, 13b/17, 17b/22, 21a/15, 28a/1, 28b/13, 29a/5, 29b/21, 32b/12, 33a/9, 35a/2, 44a/5, 55b/2

ḳ.+ (dehr-i ḳarañu) 2b/17

ḳ.+sında 27b/14, 29a/25

ḳ.+sınuñ 30a/11

ḳarañu ol- kararmak:

ḳ. o.-dı 4b/15, 35a/2

ḳ. o.-up 32b/12

ḳarañulıḳ(ġ) karanlık: *ḳarañu+lıḳ* 50a/17, 52a/20, 53a/16, 54b/19

ḳ.+a (ḳarañulıġa) 20b/3, 28b/19

ḳ.+dan (ḳarañulıġdan) 6a/11, 17a/9

ḳ.+ın (ḳarañulıġın) 51a/21

ḳ.+ından (ḳarañulıġından) 51a/3

ḳarār (< Ar. قرار *ḳarār*) karar, kesin hüküm: 2a/20, 4a/23, 16a/5, 28b/15, 45b/9, 53a/18

ḳ.+da 43a/11

ḳ.+ı 53b/1

ḳarār ėt- karar vermek:

ḳ. ė.! 6a/20

ḳarār eyle- dönüp dolaşıp bir yerde durmak: bk. *ḳarār ḳıl-*

ḳ. e.-yüp 2a/20

ḳ. e.-di 4a/23, 28b/15

ḳarār ḳıl- bk. *ḳarār eyle-*

ḳ. ḳ.-dı 16a/5

ḳarar- (*kara:r-* EDPT 663a) aydınlığı azalmak, koyulaşmak: *ḳara+r-*

ḳ.-dı 8b/8, 11b/9, 25b/13, 32b/10

ḳ.-mış 14b/3, 23a/10, 24a/5

ḳ.-up 7a/22

ḳarart(d)- karanlık hale getirmek, koyulaştırmak: *ḳarar-t-*

ḳ.-dı 26b/25

ḳ.-up (ḳarardup) 45b/4

ḳaravaş (*karavaş* EDPT 644b) câriye, hizmetçi: 40b/17, 41a/11, 41b/4, 50a/22, 50b/18

ḳ.+dan 54a/24

ḳ.+ıdur 19a/6

ḳ.+la 55b/17

ḳ.+lar 32a/8, 36a/19, 40a/21, 40b/3, 40b/6, 40b/24, 41a/14, 41a/16, 41b/25

ḳ.+ları 40b/8

ḳ.+uñdan 46a/15

ḳaravul (< Moğ. *karagul* Lessing 933b) nöbetçi, gözcü: 24a/3, 27a/15, 27b/15, 36a/5

ḳ.+a 27a/25

kārbān (< Far. کاربان *kārbān*) kervan: 34b/14

ḳardaş (*karında:ş* EDPT 662a) kardeş: *ḳar(ın)+daş* bk. *ḳarındaş* 12a/16, 19b/15, 20b/16, 21a/17, 22a/13, 44b/22

ḳ.+ı 12a/6, 13b/21

ḳ.+ına 18b/7, 22a/15

ḳ.+ından 22a/6

ḳ.+ını 20b/9

ḳ.+ınuñ 12a/25, 23a/25

ḳ.+lar 21b/4

ḳ.+ları 8b/24, 12b/6, 13a/6

ḳ.+larıyla 14a/3

ḳ.+um 21b/22

Ḳāren *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 25a/9, 28a/8, 28a/9, 29b/17, 30a/11, 30b/2, 30b/5, 36b/4

Ḳ.+ (Ḳāren-i ceng-cū) 25a/13

Ḳ.+ (Ḳāren-i Gāve) 25a/15

Ḳ.+ (Ḳāren-i kāne-dār) 27a/5

Ḳ.+ (Ḳāren-i pīl-ten) 27a/7

Ḳ.+ (Ḳāren-i rezm-cūy) 26b/23

Ḳ.+ (Ḳāren-i rezm-zen) 25b/6, 26a/23, 27b/15, 29a/6, 29b/23, 30a/9, 32a/20

Ḳ.+ (Ḳāren-i ser-leşker) 27a/14

Ḳ.+e 28b/23

Ḳ.+i 29b/14

Ḳ.+ilen 25a/19, 29a/8, 30a/14

ḳargı (*karğu:* EDPT 653a) büyük ve uzun mızrak: 38a/16

ḳarı (*karı:* EDPT 644b) yaşlı, ihtiyar: 4a/22, 26a/7

ḳarıl- (*karıl- (ka:rıl-)* EDPT 658b) karıştırılmak: *ḳar-ıl-*

ḳ.-dı 2a/19

ḳarınca (*karınçğa* EDPT 662a) karınca: 43a/13

ḳ.+yı 22a/11

ḳarındaş bk. *ḳardaş ḳarın+daş* 20b/16, 25b/15, 34b/9, 47b/13

ḳ.+a 31a/8

ḳarış- (*karış-* EDPT 663b) birbiri içinde dağılmak, birleşmek: *ḳar-ış-*

ḳ.-a 18a/14

ḳ.-dı 5a/7, 6a/17

ḳ.-duġı 47a/2

ḳ.-up 10a/4, 14a/22, 30b/12, 47a/6

ḳarışdur- karıştırmak: *ḳarış-dur-*

ḳ.-aydum 25b/10

ḳ.-dı 13b/22

ḳ.-maḳdan 17b/18

ḳ.-up 16b/12, 30b/20, 55a/4, 55b/16

ḳarışdurıcı karıştıran: *ḳarışdur-ıcı* 39b/14

ḳarsala- yakmak, kavurmak:

ḳ.-p 29a/3

ḳarşu (*karşı:* EDPT 663b) 1. karşı, ileri, -e doğru: 2b/19, 5a/6, 5b/5, 5b/7, 7a/22, 10b/19, 14b/1, 16a/20, 17b/10, 17b/12, 18b/14, 18b/15, 18b/25, 19b/6, 21b/4, 21b/12, 21b/20, 22b/1, 22b/15, 25a/20, 28a/9, 28a/21, 30b/15, 31a/23, 32a/16, 32b/24, 33b/9, 36a/16, 36b/6, 37b/4, 38b/10, 41a/18, 46a/21, 47a/11, 47a/13, 47a/14, 47a/15, 47b/2, 47b/4, 47b/6, 47b/11, 48a/20, 48a/24, 48b/1, 48b/2, 48b/23, 50a/15, 52a/2, 55a/12, 55a/16, 55b/5, 55b/10, 55b/17

ḳ.+dan 32a/22

ḳ.+larında 55b/25

ḳ.+sına 5b/6, 13a/1, 50a/15

ḳ.+sında 6b/4, 42b/7

2. ön, huzur, kat:

ḳ.+ña 30b/3

ḳ.+sına 13a/1, 27b/23, 40b/9, 50b/13

ḳ.+sında 26a/19, 48b/8, 53b/6, 53b/8

ḳarşu çıḳ- gelen bir kimseyi karşılamaya gitmek:

ḳ. ç.-dı 25a/21, 55b/17

ḳ. ç.-dılar 17b/12, 21b/4, 55a/12

ḳ. ç.-maġa 22b/1

ḳarşu gel- karşılamak, karşısına çıkmak, rastlamak:

ḳ. g.-di 5a/6, 18b/14, 28a/9, 36a/16, 47a/14, 47b/4

ḳ.+sına g.-di 50b/13

ḳ. g.-diler 38b/10

ḳ. g.-eydi 13a/1

ḳ. g.-üp 16a/20, 41a/18, 47b/6

ḳ. g.-ür 47a/15

ḳ. g.-ürlerdi 37b/4

ḳarşu ḳarşu biri ötekinin karşısında olacak şekilde: 27a/10

ḳarşu ṭur- 1. karşı koymak, muhalefet etmek:

ḳ. ṭ.-dı 30b/15

ḳ. ṭ.-maġa 31a/23

ḳ. ṭ.-ur 22b/15, 28a/21, 32b/24

ḳ. ṭ.-ursın 46a/21

2. karşısında ayakta durmak, saygı göstermek:

ḳ. ṭ.-dı 36b/6, 50a/15

ḳ. ṭ.-up 5b/7, 10b/19

ḳ.+sına ṭ.-up 27b/23

ḳarşu var- karşılamaya çıkmak, karşılamak: bk. *ḳarşu yüri-*

ḳ. v.! 47a/11

ḳ. v.-dı 17b/10, 47b/2

ḳ. v.-dılar 18b/15, 48a/24

ḳ. v.-maḳda 21b/12

ḳ. v.-up 52a/2, 55a/16

ḳarşu vėr- karşılık vermek, cevaplamak:

ḳ. v.-mege 14b/1

ḳarşu yüri- bk. *ḳarşu var-*

ḳ. y.-di 48b/1, 48b/2, 55b/10

ḳarşula- karşılamak, gelen kimseye karşı yola çıkmak: *ḳarşu+la-*

ḳ.-dı 4b/11, 25a/16, 36a/25, 38b/9

ḳ.-maġa 22b/2, 32a/14

ḳ.-yup 14a/15, 36a/8, 38b/12, 47b/5

ḳaru pazu, kol:

ḳ.+laruñ 42a/25

ḳ.+sı 41b/22

ḳ.+sıyla 49a/5

ḳarva- (*karva:-* EDPT 646a) elle yakalamak, tutmak:

ḳ.-dı 5a/9

Ḳarzen *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 26a/24

ḳaṣd (< Ar. قصد *ḳaṣd*) niyet, istek, amaç: 10b/14

ḳ.+ına 12b/1

ḳaṣd eyle- zarar vermeye niyet etmek:

ḳ. e.-di 10b/14

ḳāṣıd (< Ar. قاصد *ḳāṣıd*) haber götüren, postacı, ulak: 19b/14, 20a/8, 20a/9, 20a/14, 20a/21, 20b/11, 24b/21

ḳ.+a 19b/17, 24b/22

ḳ.+ı 20b/13, 24a/14

ḳ.+ın 17a/4

ḳ.+uñ 20a/10

ḳaşr (< Ar. قصر *ḳaṣr*) köşk, küçük saray:

ḳ.+ın 22b/16, 32b/24

ḳaş (*ka:ş* EDPT 669a) 1. kaş: 10b/23

ḳ.+ı 21b/9, 34a/1, 38a/16, 40a/14, 42b/12

ḳ.+ın 22a/6

ḳ.+ınuñ 40b/19

ḳ.+ları 28a/2, 40b/19

2. yüzüğün tepesi:

ḳ.+ı 45a/9

ḳaşı ḳarağı çat- kaşını çatıp yüzünü buruşturmak, sinirlenmek: *bk. ḳaşın gözin çat-*

ḳ. ḳ. ç.-up 40a/14

ḳaşın gözin çat- bk. *ḳaşı ḳarağı çat-*

ḳ. g. ç.-up 22a/6

kāş-ki (< Far. کاشکه *kāş-ki*) keşke: 34a/25, 45b/5

ḳat (*kat* EDPT 593b) 1. huzur, yan, ön:

ḳ.+ıdur 36b/20

ḳ.+ına 5a/3, 6b/8, 7b/6, 8b/3, 10a/16, 10a/19, 11a/16, 11b/14, 11b/17, 12a/2, 12a/9, 12a/11, 12a/18, 12a/19, 15a/2, 15b/21, 16a/19, 16b/18, 17a/11, 17a/17, 18a/4, 18b/21, 19a/24, 19b/12, 20a/4, 20a/9, 20a/16, 21a/13, 21b/9, 23b/23, 24b/1, 25b/19,

26a/2, 27b/1, 27b/9, 29a/16, 29b/10, 29b/24, 30b/5, 31a/19, 31b/15, 32a/5, 32a/12, 32a/14, 33b/17, 33b/19, 33b/26, 34a/16, 34b/17, 35a/5, 35b/2, 36a/1, 37a/9, 39a/7, 39b/1, 40b/1, 40b/13, 41a/10, 42a/3, 43b/13, 45a/10, 46b/14, 46b/16, 48a/22, 48b/4, 48b/8, 50a/20, 50b/2, 51a/7, 51b/4, 51b/16, 51b/24, 53b/25, 54b/8, 54b/18, 54b/21, 55b/4

ḳ.+ında 2b/12, 3a/24, 3b/21, 3b/22, 4b/25, 8a/21, 11a/7, 11a/16, 11b/2, 26a/22, 32a/12, 35b/1, 37a/4, 37b/17, 39b/14, 41b/16, 42a/17, 44a/25, 45b/16, 47a/3

ḳ.+ından 7b/16, 16a/14, 17b/4, 20b/12, 20b/12, 30a/2, 40b/3, 45a/4, 47a/14, 55a/24

ḳ.+larına 24b/19

ḳ.+uma 16b/19, 17a/9, 22a/10, 46b/10, 49b/24

ḳ.+umda 8a/19, 28a/18, 31b/3, 33a/16, 35b/24, 37a/8, 41a/20, 45b/7, 46b/6, 52a/13

ḳ.+uña 54b/9

ḳ.+uñda 35a/9, 40a/7, 51a/13

ḳ.+uñdan 8b/18

ḳ.+uñuza 21a/19

ḳ.+uñuzda 37b/13, 37b/18

2. üst üste olan kısımlardan her biri, kat: 40a/10

ḳat eyle- bükmek, kıvırmak:

ḳ. e.-di 4b/14

ḳat- (*kat-* EDPT 594b) eklemek, birleştirmek:

ḳ.-alar 9a/10

ḳ.-ardum 47b/16

ḳ.-up 9a/12, 9a/23, 11a/10, 17b/12, 19b/14, 24a/13, 42a/6, 44a/14, 50b/9, 51a/1

ḳaṭār (< Ar. قطار *ḳaṭār*) katar, sıralanmış hayvan dizisi:

ḳ.+larıyla 38b/3

ḳaṭʿā (< Ar. قطعا *ḳaṭʿā*) asla, hiçbir zaman: 18a/3

ḳatı (*katığ* EDPT 597b) 1. çok, fazla, gayet: 13a/21, 30b/15, 39a/16, 41b/15, 46b/11, 51b/20, 52b/1

2. şiddetli, sert, kırıcı: 13a/22, 14a/6, 15a/18, 20a/3, 33a/11, 35a/5, 40a/4, 41b/10, 43b/19, 48a/12

ḳatı sözlü sert, kırıcı sözler söyleyen:

ḳ. s.+yle 20a/16

ḳatıl- (*katıl-* EDPT 601b) eklenmek: *ḳat-ıl-*

ḳ.-up 28b/5

ḳatılıḳ(ġ) (*katığlık* EDPT 599b) güçlük, şiddet, sertlik: *ḳatı+lıḳ*

ḳ.+a (ḳatılıġa) 45a/3

ḳ.+la (ḳatılıġla) 20b/16

ḳatır (*katır* EDPT 604a) katır: 5b/20, 18a/19, 50a/22, 50b/6, 50b/19, 50b/22
ḳ.+dan 54a/24
ḳ.+lar 36a/19, 38b/4

ḳatlan- (*katlan-/ka:tlan-* EDPT 602a) dayanmak, tahammül etmek:
ḳ.-maya 26a/20

ḳatrān (< Ar. قتران *ḳatrān*) katran: 30a/18

ḳavl (< Ar. قول *ḳavl*) söz, kelâm: 45b/9, 46b/12
ḳ.+i 11a/11, 52b/4

ḳavl ėt- sözleşmek, anlaşmak:
ḳ. ė.-di 46b/12

ḳavm (< Ar. قوم *ḳavm*) kavim, aynı soydan gelen insanlar: 51a/17
ḳ.+den 16b/18
ḳ.+i 47b/13

ḳavs (< Ar. قوس *ḳavs*) yay, yay biçiminde olan:
ḳ.+dur 19a/11

Kāvus *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdâr: 32b/25

ḳay- (*kay-* EDPT 674b) ayrılmak, uzaklaşmak:
ḳ.-ar-ıdı 42b/17
ḳ.-up 21b/12

ḳaya (*kaya:* EDPT 674b) kaya, taş: 6b/18, 12b/4, 29a/9, 34a/24, 47b/14, 49b/8
ḳ.+dan 35a/17
ḳ.+dur 29b/15
ḳ.+nuñ 12b/4, 34a/12, 34b/1
ḳ.+ya 5b/2, 13b/20, 35a/15
ḳ.+yı 5b/1, 12b/2, 12b/3, 42b/16

ḳayalu büyük taş parçalı: *ḳaya+lu* 12a/25

ḳayd (< Ar. قيد *ḳayd*) iş güç: 42a/5
ḳ.+ı 21a/23, 24a/4
ḳ.+ın 13b/12, 20b/19, 21a/25, 51b/12
ḳ.+ını 1b/3
ḳ.+uñı 3b/15, 7b/20, 14a/9

ḳayd gör- hazırlamak, düzenlemek, işini yapmak:
ḳ. g.-ürdi 42a/5
ḳ.+ın g.! 13b/12, 20b/19, 51b/13,
ḳ.+ın g.-e 21a/23,
ḳ.+ını g.-üp 1b/3, 21a/25
ḳ.+uñı g.-mezsin 14a/9
ḳ.+uñı g.-üp 7b/20

ḳayd ḳayur- işini halletmek:
ḳ.+uñı ḳ.-am 3b/15

ḳayġu (*kaḏğu* EDPT 598b) kaygı, endişe, tasa: 2b/23, 7a/22, 16a/22
ḳ.+dan 4b/15
ḳ.+sıdur 50a/25
ḳ.+sın 50a/22
ḳ.+ya 35b/4

ḳayġu bağla- endişelenmek, kaygılanmak:
ḳ. b.-dı 7a/22

ḳaygu çek- meraklanmak:
ḳ.+sın ç.-me! 50a/22

ḳaygıya bat- endişeye boğulmak, kederlenmek:
ḳ.+ya b.-up 35b/4

ḳaygulan- kaygılanmak: *ḳaygu+lan-* bk. *ḳayulan-*
ḳ.-ur 4a/6
ḳ.-ursañ 38a/8

ḳaygusuz endişesiz, dertsiz: *ḳaygu+suz* 15b/4

ḳayır- (*kaḏğur-* EDPT 599a) 1. ilgilenmek, önem vermek:
ḳ.-am 3b/15
ḳ.-mazam 50a/25
2. endişelenmek:
ḳ.-up 47b/7

ḳayırmaz (*krş. kaḏğur-* EDPT 599a) önemi yok, zarar vermez: *ka(ḏ)ğur--maz* 46a/20

ḳayış (*kaḏış* EDPT 607a) kayış: 5a/10, 9a/22, 15a/15
ḳ.+ıla 15a/16
ḳ.+la 9a/22

ḳayış çek- bağlamak:
ḳ. ç.-di 5a/10, 15a/16
ḳ. ç.-er 9a/22

ḳayna- (*krş. kayın-* EDPT 678a) 1. kaynamak:
ḳ.-r 34a/7
ḳ.-rdı 49a/18
ḳ.-yup 49b/5
2. ağlamak:
ḳ.-r 34a/23

ḳayr (< Ar. قير *ḳayr*) karanlık, siyah: 52b/10
ḳ.+a 6a/11, 30b/11

ḳayr-gün siyah, kara: 41b/21

ḳayra dön- kararmak:
ḳ. d.-di 6a/11

Ḳayşer *ö.a.* eski Roma ve Bizans imparatorlarının ünvânı:
Ḳ.+lerüñ 22b/16, 32b/24

ḳayulan- bk. *ḳaygulan-*
ḳ.-dı 7a/21

kāz (< Far. کاز *kāze*) makas:
k.+e 13a/20

ḳaz- (*kaz-* EDPT 680b) kazmak:
ḳ.-dı 7b/23

ḳażā (< Ar. قضاء *ḳażā'*) kaderde olanın ortaya çıkması, kaza: 9a/18, 9b/17
ḳ.+ya 24a/23
ḳ.+ydı 49b/11

ḳażā-yı Yezdānī Allah tarafından ezelde tâyin ve tespit edilen kaderin sonuçları: 14b/1

ḳazan- (*kazğan-* EDPT 683a) kazanmak:
ḳ.-maḳ 5a/22
ḳ.-uram 45a/14

ḳazdur- kazdırmak: *ḳaz-dur-*
ḳ.-dı 6b/19

ḳazıl- kazılmak: *ḳaz-ıl-*
ḳ.-mış 55a/7
ḳ.-mışdı 7b/25

ḳażiyye (< Ar. قضيَّه *ḳażiyye*) iş, husus, mesele:
ḳ.+si 33b/12

ḳazu- (*kazı:-* EDPT 681a) kazımak, ortadan kaldırmak: *ḳaz-u-ḳ.-yup* 13b/24

kebāb (< Ar. كباب *kebāb*) kebap: 8a/17

kebāb ėt(d)- kebap pişirmek:
k. ė.-üp (kebāb ėdüp) 8a/17

kebert(d)- (*krş. kėber- (g-)* EDPT 691a) gebertmek, öldürmek: *keber-t-k.-üp (keberdüp)* 30b/13

kebīr (< Ar. كبير *kebīr*) büyük, ulu, yaşlı (kimse): 18b/18

kebūd (< Far. كبود *kebūd*) mavi:
k.+ (çarḫ-ı kebūd) 2b/16

keçi (*krş. eçkü:* EDPT 24b) keçi: 5b/10, 9a/13

kef (< Far. كف *kef*) köpük: 49a/16

kefen (< Ar. كفن *kefen*) kefen, gömülmek için kullanılan bez: 23a/12, 42b/19
k.+i 50a/19

keff (< Ar. كفّ *keff*) avuç: 18a/9
k.+üm 33a/11

keff çal- el çırpmak:
k. ç.-ardı 18a/9

kehribār (< Far. كهربار *kehribār*) kehribar taşı: 53a/4

kejīm (< Far. كژيم *kejīm*) atların üzerine serilen zırh: 6b/1, 37a/21
k.+den 31b/11
k.+i 49b/12

kejīmlü zırhlı: *kejīm+lü* 27a/3

keklik (EDPT 710b) keklik kuşu: 8a/15

kelām (< Ar. كلام *kelām*) söz: 42b/12
k.+ıla 54b/1

kelānī (< Far. كلانى *kelānī*) iri cüsseli, heybetli:
k.+ler 32a/18

kelle (< Far. كله *kelle*) baş, kafa: 51b/20

kelle kelle sayısız, çok fazla: 51b/20

kem-ā-kem (< Far. كماكم *kem-ā-kem*) eksiksiz, noksansız: 34b/25

kemāl (< Ar. كمال *kemāl*) olgunluk, her hususta mükemmel oluş: 15a/4
k.+e 2a/25, 3b/13

kemāle ėrgür- olgunluğa erişmek:
k. ė.-esin 3b/13

kemāle yėt- büyümek, gelişmek:
k. y.-di 2a/25

kemān (< Far. كمان *kemān*) yay: 36a/22, 47b/23
k.+ (şast-ı kemān) 40b/15
k.+um 47b/24

kemān-ı keyānī büyük hükümdarlara layık yay: 36a/22, 47b/23

Kemān-çaçī *ö.a.* okçuları ile meşhur Taşkent'e ait olan: 23b/20

kemend (< Far. كمند *kemend*) ucu ilmikli ip: 14b/8, 41b/1, 47b/23, 49a/24, 49b/19, 52a/18, 52b/4
k.+i 14a/25

k.+in 42b/4

k.+ine 14b/3

k.+le 41b/7, 42a/22, 43a/3

k.+üñ 38b/22, 42b/1

2. sevgilinin saç kıvrımı (edebiyat): 38b/22, 42b/12

kemend-i dırāz uzun ilmikli ip: 47b/22

kemend-i kemīn pusuda bekleyen ilmik: 41b/1

kemer (< Far. كمر *kemer*) kuşak, bel bağı: 6a/20, 9a/20, 9b/15, 10a/1, 12a/2, 12a/14, 12b/13, 13a/14, 21a/3, 23a/6, 23b/17, 23b/18, 24b/20, 32a/19, 32b/3, 36a/21, 37a/22, 38a/20, 38b/19, 39a/5, 43b/19, 44b/8, 50b/3

k.+den 13b/24, 24b/9, 39a/9, 54a/24

k.+ile 24b/20, 53b/11

k.+in 5a/17, 5b/16, 12b/6, 21a/20, 32a/2, 52a/21

k.+iyle 50b/9

k.+lerden 32a/17

k.+üñde 13a/16

kemer-i keyān hükümdâr kemeri: 12a/2

kemer-bend kemer bağı:

k.+ine 48a/3, 54a/17

k.+ini 31a/1

k.+inüñ 30b/17

kemer-beste 1. kemer kuşanmış: 27b/16, 52b/5, 54a/22,

2. hizmete hazır durumda olan: 6a/10, 13b/7, 15b/25, 53b/24

k.+leridür 25a/5

kemer-gāh kemer yeri, bel: 22a/17

k.+ına 30b/16

k.+um 49b/18

kemer bağla- 1. bir işe girişmek, niyet etmek:

k. b.-yup 12a/14

k. b.-ya 23a/6, 32b/3

2. hizmete hazır olmak:

k. b.-mışam 13a/14

k. b.-yalum 24b/20

k. b.-yuban 12b/13

k. b.-yup 6a/20, 9a/20

k.+in b.-dı 5a/18, 32a/2

k.+in b.-yu 21a/20

k.+in b.-yup 5b/16

kemer ḳuşan- hizmet etmek:

k. ḳ.-a 36a/21

ḳ.+in ḳ.-dı 12b/6

ḳ.+in ḳ.-up 52a/21

kemḫā (< Far. كمخا *kemḫā*) bir tür ipekli kadife: 24a/12, 38b/9, 41a/10, 43b/22

k.+dan 37a/19, 37a/19

k.+lar 55a/13

k.+ları 41b/18

kemīn (< Ar. كمين *kemīn*) pusu: 29a/25

k.+ (kemend-i kemīn) 41b/1

kemīn çek- pusu kurmak:

k. ç.-üp 29a/25

kemīne (< Far. کمینه *kemīne*) âciz, zavallı: 16a/23, 43b/21

kemter (< Far. کمتر *kem-ter*) çok değersiz, pek itibârsız:

k.+iydüm 4a/14

kemterīn (< Far. کمترین *kem-ter-īn*) çok âciz, pek hakir, en küçük: 35b/23

kemük (*kemük/gemük* Tietze IV/223) kemik:

k.+leri 8a/1

k.+lerini 15a/16

k.+lerinüñ 49b/24

kemür- (*kemür- (g-)* EDPT 723a) kemirmek:

k.-e 44a/3

kenār (< Far. کنار *kenār*) 1. kenar, köşe, yan: 32b/9, 42b/17

k.+a 42a/8

k.+ın 2a/25, 49b/3

k.+ına 17a/25, 19b/8, 40b/9, 55b/11

k.+ında 17b/24, 23a/3, 37a/6

k.+ları 40b/6

k.+uma 44a/6

k.+uñda 22a/18

2. kıyı, sahil:

k.+ı 3a/9, 40b/6

k.+ın 32a/4

k.+ına 12b/9, 26b/24, 40b/5

kenār eyle- çekilmek, vazgeçmek:

k. e.-di 32b/9

Kender *ö.a.* Dahhâk'ın hizmetkârlarından biri: 13b/5

Kendev *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 13b/16, 14a/2

K.+i 13b/10

kendözi (EDPT 729a) kendisi: 18a/24, 28b/23, 45b/21

k.+mden 16b/6

k.+n 34b/8

kendü (*kentü:* EDPT 728b) kendi: 4a/19, 4a/24, 4b/14, 4b/15, 4b/22, 5a/1, 5a/5, 5a/18, 5b/8, 5b/12, 6b/1, 6b/23, 8a/9, 8a/23, 9b/2, 9b/23, 10a/15, 10a/17, 11a/11, 11b/19, 12a/21, 13b/5, 14a/1, 15a/1, 15b/10, 15b/17, 16a/14, 16a/15, 16b/6, 16b/17, 17a/13, 17b/10, 18a/14, 18a/17, 19b/10, 19b/16, 20a/16, 21a/23, 21b/3, 22b/23, 25a/16, 25a/18, 25b/9, 26b/8, 30a/1, 32a/1, 32a/4, 32b/3, 32b/13, 34a/14, 36a/16, 37a/9, 37a/17, 37a/22, 37b/24, 38a/9, 38a/22, 39a/24, 39b/2, 39b/13, 41a/19, 43b/5, 44a/16, 44b/18, 44b/22, 45a/19, 47a/10, 47b/6, 53a/19, 54a/17, 54b/22, 56a/9

k.+den 7a/10, 54a/21

k.+ler 6b/11, 20a/13, 21b/4, 26a/18, 27a/17, 49a/20, 54a/4

k.+leri 20b/25

k.+lerin 1b/14

k.+lerüñ 55b/24
k.+m 50a/25
k.+mde 48b/14
k.+mden 7a/12, 44a/6
k.+me 21a/16, 22a/4, 44a/10
k.+mi 29b/23
k.+n 15b/24
k.+ni 15b/2, 33a/18, 36a/17
k.+nüñdür 12a/24
k.+nüñ 2a/15, 13a/12, 18b/13, 28b/24, 36b/16, 50b/25, 51b/2
k.+ñ 31a/11
k.+ñden 14a/11
k.+ñe 9b/6, 11a/23, 14a/10, 18b/10
k.+ñi 2b/9, 22a/11, 35b/22
k.+si 6b/17, 9b/20
k.+ye 6b/2, 15a/25, 16a/15, 18a/4, 23b/24, 38b/17, 44a/11, 44a/21, 54b/5
k.+yi 7b/6, 7b/9, 14b/3, 18b/2, 18b/25, 36a/22, 52a/3
k.+yle 39b/21

Keng-i dej ẖoht *ö.a.* Pehlevîcede Kudüs'e verilen ad: 12b/16

kerem (< Ar. كرم *kerem*) cömertlik, iyilik: 25a/13, 25b/16, 35b/22, 37a/3, 39a/20
k.+ (āb-ı kerem) 29b/7
k.+in 45b/20

kerem ėt(d)- iyilikle davranmak:
k. ė.! 35b/22
k. ė.-üp (kerem ėdüp) 25a/13

kerīm (< Ar. كريم *kerīm*) 1. Allah:
k.+e 15b/20
2. ulu, şerefli, aziz: 44b/23

kerkes (< Ar. كركس *kerkes*) akbaba: 30b/11
k.+üñ 49a/18

kerm (< Far. كرم *kerm*) eyer:
k.+in 31a/7

kermūn ? 5b/11

kerpiç (EDPT 737b) kerpiç, çiğ tuğla: 14a/17

kerre (< Ar. كرّه *kerre*) kez, defâ, sefer: 30b/2, 46b/3

kes (< Far. كس *kes*) kimse, kişi, şahıs: 1b/10, 20b/20, 28a/14

kes- (EDPT 748b) kesmek:
k.-diler 8b/2
k.-ecekdür 6a/18
k.-em 5b/18, 6a/24
k.-er 53a/13
k.-medüm 46a/17
k.-üñ! 31b/6
k.-üp 8a/18, 13a/19, 13a/21, 13b/22, 23a/12, 29a/12, 29b/5, 30b/19, 31a/13, 31b/20

kesil- kesilmek: *kes-il-*
k.-di 22b/8, 4a/7
k.-mekden 31b/5
k.-miş 29b/7
k.-üp 40b/12

kesgün iyi kesen, kesici: *kes-gün* 47a/6, 52b/14

kestür- 1. kestirmek: *kes-dür-*

k.-di 6b/17, 6b/18
k.-mek 50a/4
k.-üp 23a/1
2. ayrılmak, uzaklaşmak:
k.-di 8a/15
k.-esiz 43b/6
k.-me! 36b/12
kesük kesilmiş: *kes-ük* 23a/4
Keşef *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen nehir: 49a/16
Keşef-rūd Keşef Nehri:
k.+da 50a/12
keşf (< Ar. كشف *keşf*) ortaya çıkarma, anlama: 19a/9
Keşmīr *ö.a.* Hindistan'ın kuzeyinde bulunan dağlık bölge: 37a/23, 38b/3
keten (< Ar. كتان *kettān*) iplik ve kumaş elde edilen bitki:
k.+den 6b/4
ketḫüdā (< Far. کدخدا *ked-ḫudā*) sahip, efendi: 2a/20, 7b/13, 15a/6, 24b/14
k.+sıyam 5b/17
k.+ya 13b/13
ketḫüdā-yı cihān cihanın sahibi: 15a/6
ketḫüdā-yı zamān devrin sahibi: 24b/14
ketḫüdālıḳ(ġ) sahiplik, sahip olma durumu: *ketḫüdā+lıḳ*
k.+ın (ketḫüdālıġın) 4a/23
kevn-kāste varlığı olmayan, eksik: 51b/3
kevşer (< Ar. کوثر *kevşer*) cana can katan, hayat veren, saf, temiz: 42b/12
keyān (< Far. کیان *keyān*) hükümdârlar:
k.+ (kemer-i keyān) 12a/2
k.+ (tāc-ı keyān) 19a/17
k.+ (taḫt-ı keyān) 21b/22
keyānī (< Far. کیانی *keyān-ī*) büyük hükümdârlara mahsus: 15b/5, 20a/11, 31b/24, 32b/8, 35b/8, 42a/24
k.+ (kemān-ı keyānī) 36a/23, 47b/23
k.+ (tāc-ı keyānī) 13a/2, 36b/4
Keyānīstān *ö.a.* Şâhlar ülkesi anlamına gelen, İran'ın Şâhnâme'deki eski ismi:
K.+ (şāh-ı Keyānīstān) 32a/2
Keylān *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen deniz: 32a/15
Keyūmerş *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen İran'ın ilk hükümdârı: 4a/21, 4a/22, 4a/23
K.+ (vefāt-ı Keyūmerş) 5a/13
K.+üñ 5a/12
Keyvān (< Far. کیوان *Keyvān*) *ö.a.* Zuhal yıldızı, Satürn:
K.+a 53a/25
Keyyūs *ö.a.* Şâhnâme'de zâlimliği temsil eden hükümdâr:
K.+lara 32b/24

kez (*kez (g)* EDPT 756a) defa, kere: 8a/12, 11a/25, 19a/5, 24b/24, 25b/4, 29b/4, 37b/7, 40a/21, 42a/19, 42b/11, 42b/20, 51b/8, 53a/7

kezin (*krş. gezin* Tietze III/216) kez, defâ: *kez+in* 40a/11

ḳıble (< Ar. قبله *ḳible*) kıble, yönelinen istikâmet: 5b/6

ḳıble eyle- yönelmek:
ḳ. e.-di 5b/6

ḳıġır- (*kıkır-* EDPT 612a) çağırmak, davet etmek, seslenmek:
ḳ.! 48b/8
ḳ.-a 43a/5
ḳ.-dı 5b/16, 7a/11, 11a/6, 11a/16, 13b/14, 15b/17, 18a/7, 18b/22, 21b/9, 25a/10, 35a/12, 36b/8, 37b/10, 45a/22, 50a/9, 54b/17
ḳ.-dılar 52a/3
ḳ.-duġı 24b/24
ḳ.-up 11b/12, 13b/10, 16a/9, 16b/18, 17a/4, 17a/13, 20b/14, 29b/14, 34b/19, 43b/15, 44b/14, 45a/2, 49a/6

ḳıġırıcı haberci: *ḳıġır+ıcı* 43a/5

ḳıġırt(d)- çağırtmak: *ḳıġır-t-*
ḳ.-a (ḳıġırda) 16a/12
ḳ.-dı 52b/6

ḳıjġur- bk. *ġıjġur*
k.-up 5a/8, 30b/14

ḳıl (*kıl* EDPT 614b) kıl, saç teli: 14a/9, 19b/19, 35a/7
ḳ.+dan 35b/21, 6b/4
ḳ.+ı 33b/16, 35b/16
ḳ.+ına 42b/2, 45b/7

ḳıl- (*kıl-* EDPT 616a) yapmak, kılmak (yardımcı fiil):
ḳ.! 3b/6, 15a/22, 21b/25, 22a/20, 23a/3, 23b/6, 23b/12, 23b/13, 35a/21, 37a/2, 52b/22
ḳ.-a 2a/10, 4a/3, 6b/16, 13a/10, 18a/4, 18a/9, 19a/4, 21a/9, 24a/24, 25b/12, 26b/8, 26b/20, 40a/12, 42a/25, 43a/9, 43a/18, 43b/17, 44b/3, 44b/12
ḳ.-acaḳ 19a/9
ḳ.-alar 6a/15, 12b/14, 24a/8, 37a/17, 40a/10
ḳ.-alum 25b/20, 39a/11
ḳ.-am 2a/10, 13a/19, 15a/6
ḳ.-an 18b/20, 19b/24
ḳ.-asın 3a/13, 22b/12, 48b/23, 52b/22
ḳ.-asız 20b/11
ḳ.-avuz 19b/3
ḳ.-dı 2b/15, 2b/16, 3a/1, 3a/25, 5a/13, 5a/20, 5b/5, 6b/3, 7b/9, 8a/10, 8a/16, 10b/9, 10b/16, 14a/6, 15b/13, 15b/21, 16a/5, 17a/5, 19a/12, 19b/3, 20a/18, 23b/4, 24a/16, 24b/15, 24b/16, 28b/3, 28b/24, 29b/10, 30a/21, 32b/2, 32b/8, 33b/20, 34a/18, 34a/19, 35b/17, 39b/3, 39b/19, 42a/15, 42b/1, 42b/4, 42b/5,

44a/9, 45a/12, 46b/15, 47b/5, 47b/12, 48b/9, 49b/10, 51a/2, 52a/4, 52a/5, 53b/3, 53b/5, 54b/13, 56a/12
ḳ.-dılar 21b/14, 25a/7, 27a/24, 33a/19, 36a/9, 37b/6, 41a/18, 41a/22, 52a/21
ḳ.-dıysa 5b/14
ḳ.-duġından 25a/11, 45a/6
ḳ.-duġını 2a/12, 4b/8
ḳ.-dum 15b/1
ḳ.-duñ 18b/21, 19b/23, 31a/17, 32b/1
ḳ.-duñuz 16a/22
ḳ.-ıcaḳ 49a/10
ḳ.-ısar 23b/5
ḳ.-ma! 11a/22, 15b/9
ḳ.-madı 28b/15, 33b/17
ḳ.-madum 16b/5, 20a/25, 45a/18
ḳ.-maduñ 19b/21
ḳ.-maġa 7a/1, 9a/21, 16b/5, 26b/22, 37b/4, 37b/18, 41a/3
ḳ.-maġı 11a/15
ḳ.-maḳ 6a/2, 17a/20, 44b/16
ḳ.-maḳdan 17a/13, 54b/24
ḳ.-mayup 18b/2
ḳ.-maz 40a/1
ḳ.-mış-ıdı 49a/16
ḳ.-mışdı 40b/23
ḳ.-mışlardur 1b/12
ḳ.-sañ 2b/10
ḳ.-sun! 50b/17, 50b/18
ḳ.-uñ! 9b/14, 47a/9
ḳ.-up 2a/5, 2a/16, 4b/2, 5b/6, 6a/10, 11b/17, 13a/15, 13b/14, 17a/2, 21a/19, 21b/15, 22b/5, 27b/19, 28b/1, 28b/17, 33b/18, 35a/8, 36b/3, 36b/8, 37a/3, 38b/15, 39b/20, 40a/1, 40b/1, 43a/1, 47a/25, 47b/4, 51b/10, 51b/11, 52a/12, 54b/13, 54b/23, 55a/1
ḳ.-updur 22b/16
ḳ.-updurur 50b/14
ḳ.-ur 20b/22, 2b/11, 34b/7, 43a/11, 50b/14, 53a/20
ḳ.-urdı 5b/7, 42b/13
ḳ.-urken 48b/11
ḳ.-urlar-ıdı 53b/18
ḳılāde (< Ar. قلاده *ḳılāde*) gerdanlık: 24b/10
ḳılıç(c) (*kılıç* EDPT 618a) kılıç: 4b/12, 14a/16, 14a/17, 15b/19, 19a/18, 20b/17, 20b/25, 27a/15, 27b/2, 27b/3, 28b/8, 28b/9, 29a/9, 29b/24, 30a/14, 30a/21, 30b/11, 30b/19, 31a/12, 36a/23, 47a/6, 47b/25, 48b/18, 50b/5
ḳ.+a (ḳılıca) 10b/25, 33a/18, 43b/7, 46a/12
ḳ.+dan 31b/11, 39a/9
ḳ.+ı (ḳılıcı) 36a/7, 50a/20
ḳ.+ıla 31a/2, 33a/25, 44b/9, 52b/4
ḳ.+ın (ḳılıcın) 28a/9, 28a/12
ḳ.+ında (ḳılıcında) 4a/7

ḳ.+ıyla (ḳılıcıyla) 29a/6, 31b/20
ḳ.+la 27b/21, 28b/6
ḳ.+lar 23b/19, 26a/25
ḳ.+lardan 37a/18
ḳ.+laruñ 27b/7
ḳ.+um (ḳılıcum) 28a/15, 30b/1
ḳ.+uñdan 48b/10

ḳılıç çalıcı kılıç kullanan (kimse), savaşçı: 18b/11, 33a/9, 35b/20

ḳılıç dut- kılıç kullanmak:
ḳ. d.-arlar 27b/3
ḳ. d.-up 14a/16

ḳılıç ur- kılıçla vurmak:
ḳ. u.-dı 28b/8, 30b/19, 31a/12

ḳılıvėr- yapıvermek: *ḳıl-ı vėr-*
ḳ.-di 8a/14

ḳımıldan- (*kımıldan-* Tietze IV/267) hareket etmek: *ḳımıl+da-n-*
ḳ.-maz 34b/10

ḳın (*kı:n* EDPT 630b) bıçak, kılıç gibi kesici aletlerin kabı:
ḳ.+dan 47a/6
ḳ.+ı 50b/5
ḳ.+ından 50a/20
ḳ.+la 23b/19
ḳ.+lar-ıla 37a/18

ḳına- (*kına:-* EDPT 634a) cezalandırmak:
ḳ.-dı 34a/18

ḳır (*kır (?kı:r)* EDPT 641b) kül rengine çalan beyaz, gri:
ḳ.+a 29a/5

ḳır-gūn gri renkli: 30b/10

ḳır- (*kır-* EDPT 643a) öldürmek, yok etmek:
ḳ.-dılar 30a/14
ḳ.-ma! 6a/14
ḳ.-maġla 31a/4
ḳ.-up 10b/8, 13a/24, 30a/20

ḳırba (*kırba* Tietze IV/276) yay kabı:
ḳ.+nından 18b/7

ḳırıl- öldürülmek: *ḳır-ıl-*
ḳ.-dı 30a/18, 48a/5

ḳırḳ (*kırk* EDPT 651a) kırk, 40: 5a/15, 9a/17, 50b/4

ḳırḳdur- (*krş. kırk-* EDPT 651a) kestirmek: *ḳırḳ-dur-*
ḳ.-up 5b/19

ḳırlıḳ beyazlık: *ḳır+lıḳ*
ḳ.+dan 34a/3

ḳırmızı (< Ar. قرمزى *kırmızı*) kırmızı, kızıl: 40a/8, 47a/22

ḳıs(ı)m (< Ar. قسم *ḳısm*) bölük, kesim:
ḳ.+ından (ḳısmından) 1b/14, 1b/15

ḳısmet (< Ar. قسمت *ḳısmet*) kısmet, nasip:
ḳ.+de 39b/24

ḳışa (*kısğa:* EDPT 667a) kısa, uzun olmayan: *ḳış-a* 46b/15

ḳışa eyle- engellemek: bk. *ḳısa ḳıl-*
ḳ. e.-yem 33a/12

ḳışa ḳıl- bk. *ḳışa eyle-*
ḳ. ḳ.-dı 46b/15

ḳışşa (< Ar. قصًّا *ḳişşa*) ibretli hikâye, rivâyet: 20b/11

ḳışşa ḳıl- ibret almak, ders çıkarmak:
ḳ. ḳ.-asız 33a/12

ḳısu (*krş. kısığ* EDPT 666b) sıkıntı, sıkıntı içinde olan: *ḳıs-u*
ḳ.+ya 41a/4

ḳısuḳ (*kısığ* EDPT 666b) dar yer: *ḳıs-uḳ* 14b/7

ḳış (*kış* EDPT 670a) kış mevsimi: 7a/2
ḳ.+uñ 34b/20

ḳıvan- (*krş. küven-(g-)* EDPT 690a) övünmek, gurur duymak:
ḳ.-ur 11a/19

ḳıy- (*kıḏ-* EDPT 595a) öldürmek:
ḳ.-up 23a/6, 31b/19

ḳıya (*krş. kıḏ-* EDPT 595a) sert, haşin:
kıḏ-a
ḳ.+a 49a/11

ḳıyı (*krş. kıḏığ* EDPT 598a) kenar, yan:
ḳ.+sından 28a/11

ḳıyıḳlıḳ(ġ) zâlimlik, insafsızlık, kıyıcılık: *ḳıyıḳ+lıḳ*
ḳ.+ın (ḳıyıḳlıġın) 28b/11

ḳıymet (< Ar. قيمت *ḳiymet*) değer, paha: 43a/16
ḳ.+in 37b/16

ḳıymetī (< Ar. قيمتى *ḳiymet-î*) değerli, kıymetli: 16b/12, 32a/5

ḳıynaḳ(ġ) (*kıynak/kaynak* Tietze IV/299) yırtıcı hayvan tırnağı, pençe:
ḳ.+ında (ḳıynağında) 38a/4

ḳıynaḳlu yırtıcı tırnaklı, pençeli: *ḳıynaḳ+lu* 5a/5

ḳız (*kı:z* EDPT 679b) kız çocuk: 8b/24, 13a/6, 14a/3, 16a/10, 17a/25, 27b/2, 45b/2, 51a/9, 51b/24
ḳ.+a 33b/13
ḳ.+dan 17a/7
ḳ.+ı 9a/16, 16a/16, 17a/24, 17b/14, 18a/16, 23a/19, 33b/12, 39a/3, 39b/4, 41a/4, 42b/16, 46b/14, 51a/8, 51b/21, 54b/21
ḳ.+ından 16a/18, 40a/3, 44a/5, 47a/6, 52a/25, 55b/2
ḳ.+ını 43a/21, 44a/10, 45a/22
ḳ.+ınuñ 40a/4, 55a/2
ḳ.+ıyla 44b/8
ḳ.+lar 8b/24
ḳ.+ları 17a/15, 18a/4
ḳ.+um 16b/19, 45b/14, 46a/17
ḳ.+uñ 16b/21, 18a/23, 42a/8, 42a/17, 51b/23
ḳ.+uñ-ıla 50a/11

ḳız- (*kız-* EDPT 681a) kırmızı hale gelmek, kızarmak: bk. *ḳız-ar-*
ḳ.-a 39b/12
ḳ.-dı 26b/24

ḳızar- bk. *ḳız-*
ḳ.-dı 47b/21

ḳızıl (*kızıl* EDPT 683b) kızıl, kırmızı: *ḳız+ıl* 12b/7, 13a/6, 20a/11, 32a/14, 32b/16, 33b/24, 37a/22, 38a/25, 45a/9, 46a/8, 47b/2,

48a/24, 50b/5, 50b/25, 55a/7, 55b/7

ki (< Far. که *ki*) ki bağlacı: 1b/4, 1b/9, 1b/10, 1b/11, 1b/12, 1b/14, 1b/15, 1b/16, 2a/1, 2a/4, 2a/7, 2a/8, 2a/9, 2a/11, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2a/16, 2a/17, 2a/20, 2a/21, 2a/22, 2b/1, 2b/7, 2b/8, 2b/10, 2b/11, 2b/12, 2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/18, 2b/20, 2b/23, 2b/25, 3a/3, 3a/4, 3a/5, 3a/7, 3a/9, 3a/10, 3a/11, 3a/13, 3a/15, 3a/17, 3a/18, 3a/21, 3a/22, 3a/24, 3b/3, 3b/7, 3b/9, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/14, 3b/18, 3b/19, 3b/20, 3b/23, 3b/25, 4a/3, 4a/8, 4a/12, 4a/14, 4a/17, 4a/20, 4a/21, 4a/22, 4b/5, 4b/7, 4b/11, 5a/1, 5a/2, 5a/3, 5a/4, 5a/16, 5a/18, 5a/22, 5a/23, 5a/24, 5b/2, 5b/4, 5b/6, 5b/7, 5b/12, 5b/14, 5b/17, 5b/18, 5b/21, 5b/23, 5b/24, 5b/25, 6a/7, 6a/14, 6a/15, 6a/17, 6a/24, 6b/3, 6b/8, 6b/9, 6b/10, 6b/13, 6b/14, 6b/18, 6b/20, 6b/25, 7a/2, 7a/4, 7a/5, 7a/10, 7a/11, 7a/15, 7a/16, 7a/19, 7b/5, 7b/8, 7b/9, 7b/10, 7b/14, 7b/19, 7b/21, 7b/22, 7b/25, 8a/4, 8a/14, 8a/15, 8a/17, 8a/18, 8a/21, 8a/23, 8a/24, 8b/2, 8b/4, 8b/5, 8b/7, 8b/9, 8b/12, 8b/13, 8b/16, 8b/18, 8b/19, 8b/20, 8b/21, 8b/24, 9a/1, 9a/2, 9a/5, 9a/6, 9a/9, 9a/11, 9a/14, 9a/15, 9a/18, 9a/19, 9a/24, 9a/25, 9b/1, 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/5, 9b/7, 9b/8, 9b/10, 9b/11, 9b/12, 9b/15, 9b/20, 9b/22, 9b/25, 10a/4, 10a/5, 10a/9, 10a/12, 10a/14, 10a/17, 10a/19, 10a/24, 10b/1, 10b/10, 10b/11, 10b/12, 10b/14, 10b/16, 10b/18, 10b/24, 11a/2, 11a/3, 11a/6, 11a/7, 11a/8, 11a/10, 11a/13, 11a/14, 11a/16, 11a/17, 11a/18, 11a/19, 11a/20, 11a/21, 11a/24, 11a/25, 11b/1, 11b/2, 11b/3, 11b/4, 11b/8, 11b/10, 11b/11, 11b/12, 11b/13, 11b/17, 11b/18, 11b/19, 12a/1, 12a/2, 12a/7, 12a/12, 12a/15, 12a/17, 12a/19, 12a/20, 12a/21, 12a/23, 12b/6, 12b/11, 12b/18, 12b/18, 12b/19, 12b/19, 12b/20, 12b/22, 12b/24, 13a/1, 13a/5, 13a/7, 13a/8, 13a/10, 13a/11, 13a/13, 13a/15, 13a/19, 13a/21, 13a/22, 13a/23, 13b/6, 13b/8, 13b/9, 13b/12, 13b/15, 13b/19, 14a/2, 14a/3, 14a/8, 14a/9, 14a/11, 14a/13, 14a/17, 14a/21, 14a/23, 14b/1, 14b/2, 14b/4, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/9, 14b/10, 14b/12, 15a/2, 15a/3, 15a/4, 15a/6, 15a/7, 15a/8, 15a/10, 15a/12,

15a/13, 15a/14, 15a/15, 15a/22, 15a/23, 15a/24, 15a/25, 15b/1, 15b/2, 15b/3, 15b/9, 15b/11, 15b/12, 15b/14, 15b/15, 15b/17, 15b/22, 16a/2, 16a/5, 16a/1116a/16, 16a/17, 16a/18, 16a/20, 16b/1, 16b/2, 16b/3, 16b/4, 16b/5, 16b/6, 16b/8, 16b/9, 16b/10, 16b/13, 16b/18, 16b/19, 16b/20, 16b/23, 16b/24, 17a/3, 17a/5, 17a/6, 17a/9, 17a/14, 17a/19, 17a/20, 17a/22, 17a/24, 17a/25, 17b/1, 17b/2, 17b/3, 17b/5, 17b/14, 17b/15, 17b/16, 17b/17, 17b/18, 17b/23, 17b/24, 18a/1, 18a/3, 18a/4, 18a/6, 18a/9, 18a/11, 18a/13, 18a/15, 18a/17, 18a/18, 18a/25, 18b/1, 18b/3, 18b/4, 18b/6, 18b/11, 18b/13, 18b/22, 18b/23, 18b/24, 18b/25, 19a/1, 19a/2, 19a/4, 19a/6, 19a/7, 19a/9, 19a/10, 19a/11, 19a/19, 19a/23, 19a/24, 19b/1, 19b/3, 19b/5, 19b/8, 19b/10, 19b/11, 19b/13, 19b/14, 19b/17, 19b/18, 19b/19, 19b/21, 19b/22, 19b/23, 20a/4, 20a/8, 20a/9, 20a/10, 20a/12, 20a/13, 20a/19, 20a/20, 20a/21, 20a/22, 20a/23, 20b/3, 20b/7, 20b/8, 20b/10, 20b/13, 20b/15, 20b/16, 20b/18, 20b/21, 20b/25, 21a/3, 21a/4, 21a/7, 21a/12, 21a/17, 21a/18, 21a/19, 21a/20, 21a/24, 21b/1, 21b/5, 21b/6, 21b/11, 21b/18, 21b/23, 22a/1, 22a/5, 22a/10, 22a/12, 22a/13, 22a/18, 22a/23, 22b/3, 22b/8, 22b/17, 22b/20, 22b/21, 22b/22, 23a/4, 23a/5, 23a/6, 23a/7, 23a/9, 23a/10, 23a/11, 23a/17, 23a/24, 23b/2, 23b/4, 23b/7, 23b/8, 23b/10, 23b/13, 23b/14, 23b/15, 23b/16, 23b/21, 23b/23, 24a/5, 24a/6, 24a/8, 24a/15, 24a/16, 24a/17, 24a/18, 24a/19, 24a/21, 24a/22, 24a/24, 24a/25, 24b/1, 24b/2, 24b/7, 24b/9, 24b/15, 24b/18, 24b/25, 25a/4, 25a/4, 25a/6, 25a/7, 25a/10, 25a/15, 25a/22, 25b/3, 25b/4, 25b/5, 25b/8, 25b/9, 25b/10, 25b/12, 25b/13, 25b/14, 25b/16, 25b/17, 25b/18, 25b/19, 25b/20, 25b/23, 26a/4, 26a/7, 26a/13, 26a/14, 26a/17, 26a/20, 26a/24, 26b/2, 26b/5, 26b/7, 26b/8, 26b/9, 26b/11, 26b/13, 26b/15, 26b/16, 26b/20, 26b/21, 26b/22, 26b/23, 27a/4, 27a/6, 27a/8, 27a/16, 27b/1, 27b/3, 27b/5, 27b/6, 27b/7, 27b/8, 27b/10, 27b/11, 27b/12, 27b/13, 27b/16, 27b/17, 27b/18, 27b/20, 27b/23, 27b/25, 28a/1, 28a/3, 28a/4, 28a/11, 28a/13, 28a/15, 28a/17,

28a/18, 28a/19, 28a/20, 28a/21, 28a/23, 28a/25, 28b/2, 28b/4, 28b/7, 28b/9, 28b/12, 28b/18, 28b/22, 29a/1, 29a/5, 29a/8, 29a/9, 29a/12, 29a/15, 29a/17, 29a/19, 29a/22, 29b/1, 29b/3, 29b/4, 29b/7, 29b/8, 29b/11, 29b/12, 29b/13, 29b/14, 29b/18, 29b/20, 29b/24, 30a/2, 30a/3, 30a/6, 30a/7, 30a/11, 30a/16, 30a/21, 30a/24, 30b/1, 30b/6, 30b/7, 30b/10, 30b/12, 30b/13, 30b/16, 30b/17, 30b/18, 30b/19, 31a/2, 31a/8, 31a/9, 31a/10, 31a/12, 31a/14, 31a/16, 31a/19, 31a/21, 31a/24, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 31b/8, 31b/9, 31b/13, 31b/16, 31b/19, 31b/20, 31b/22, 31b/25, 32a/1, 32a/6, 32a/9, 32a/19, 32a/21, 32a/22, 32a/25, 32b/1, 32b/2, 32b/3, 32b/5, 32b/6, 32b/10, 32b/14, 32b/15, 32b/17, 33a/6, 33a/7, 33a/8, 33a/13, 33a/14, 33a/15, 33a/21, 33a/22, 33a/23, 33b/5, 33b/7, 33b/9, 33b/10, 33b/11, 33b/13, 33b/14, 33b/18, 33b/20, 33b/21, 33b/23, 33b/26, 34a/4, 34a/5, 34a/6, 34a/8, 34a/9, 34a/11, 34a/14, 34a/15, 34a/17, 34a/18, 34a/19, 34a/20, 34b/1, 34b/2, 34b/3, 34b/8, 34b/9, 34b/10, 34b/13, 34b/17, 34b/19, 34b/20, 34b/21, 34b/23, 34b/24, 34b/25, 35a/1, 35a/3, 35a/5, 35a/9, 35a/11, 35a/13, 35a/14, 35a/15, 35a/16, 35a/17, 35a/21, 35a/22, 35a/23, 35a/24, 35a/25, 35b/1, 35b/2, 35b/6, 35b/7, 35b/8, 35b/9, 35b/11, 35b/12, 35b/14, 35b/16, 35b/17, 35b/18, 35b/23, 36a/2, 36a/4, 36a/6, 36a/11, 36a/12, 36a/20, 36a/21, 36a/22, 36b/2, 36b/7, 36b/9, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 36b/16, 36b/17, 36b/21, 36b/24, 36b/25, 37a/3, 37a/4, 37a/5, 37a/7, 37a/9, 37a/10, 37a/12, 37a/13, 37a/14, 37a/15, 37a/18, 37b/4, 37b/5, 37b/6, 37b/8, 37b/10, 37b/11, 37b/12, 37b/13, 37b/14, 37b/18, 37b/19, 37b/20, 37b/22, 37b/24, 37b/25, 38a/2, 38a/3, 38a/6, 38a/7, 38a/9, 38a/10, 38a/13, 38a/15, 38a/17, 38a/18, 38a/22, 38a/23, 38a/24, 38a/25, 38b/1, 38b/2, 38b/3, 38b/7, 38b/11, 38b/13, 38b/16, 38b/18, 38b/19, 39a/2, 39a/3, 39a/4, 39a/7, 39a/9, 39a/10, 39a/13, 39a/18, 39a/22, 39a/23, 39a/24, 39a/25, 39b/1, 39b/5, 39b/7, 39b/9, 39b/15, 39b/17, 39b/18, 39b/20, 39b/23, 39b/25, 40a/3, 40a/4, 40a/7, 40a/8, 40a/10, 40a/11, 40a/12, 40a/14, 40a/16, 40a/18,

40a/20, 40a/21, 40a/22, 40a/23, 40b/2, 40b/3, 40b/7, 40b/9, 40b/12, 40b/14, 40b/15, 40b/16, 40b/17, 40b/24, 40b/25, 41a/2, 41a/3, 41a/4, 41a/6, 41a/7, 41a/8, 41a/10, 41a/12, 41a/13, 41a/14, 41a/16, 41a/24, 41b/1, 41b/3, 41b/4, 41b/11, 41b/12, 41b/14, 41b/15, 41b/17, 41b/18, 41b/19, 41b/22, 41b/23, 41b/25, 42a/1, 42a/3, 42a/4, 42a/9, 42a/10, 42a/13, 42a/15, 42a/16, 42a/17, 42a/18, 42a/19, 42a/20, 42a/22, 42a/24, 42a/25, 42b/2, 42b/3, 42b/7, 42b/16, 42b/17, 42b/18, 42b/20, 42b/21, 42b/22, 43a/5, 43a/9, 43a/14, 43a/15, 43a/18, 43a/19, 43a/20, 43a/21, 43a/22, 43a/24, 43b/1, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 43b/5, 43b/6, 43b/8, 43b/9, 43b/10, 43b/12, 43b/13, 43b/14, 43b/15, 43b/17, 43b/22, 43b/24, 44a/2, 44a/3, 44a/6, 44a/8, 44a/10, 44a/11, 44a/14, 44a/17, 44a/22, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/5, 44b/8, 44b/15, 45a/3, 45a/4, 45a/8, 45a/9, 45a/11, 45a/13, 45a/18, 45a/23, 45a/24, 45a/25, 45b/1, 45b/4, 45b/5, 45b/6, 45b/7, 45b/10, 45b/12, 45b/13, 45b/14, 45b/16, 45b/18, 45b/22, 45b/24, 46a/1, 46a/3, 46a/4, 46a/7, 46a/8, 46a/17, 46a/18, 46a/23, 46a/24, 46a/25, 46b/1, 46b/2, 46b/3, 46b/7, 46b/8, 46b/10, 46b/12, 46b/15, 46b/19, 46b/20, 47a/2, 47a/3, 47a/5, 47a/8, 47a/9, 47a/10, 47a/14, 47a/19, 47a/21, 47b/2, 47b/9, 47b/10, 47b/15, 47b/21, 47b/24, 47b/25, 48a/2, 48a/8, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 48a/14, 48a/17, 48a/19, 48a/21, 48a/23, 48b/4, 48b/5, 48b/13, 48b/14, 48b/17, 48b/18, 48b/20, 48b/21, 48b/23, 48b/24, 49a/2, 49a/4, 49a/5, 49a/7, 49a/8, 49a/16, 49a/20, 49a/25, 49b/1, 49b/2, 49b/4, 49b/5, 49b/9, 49b/11, 49b/13, 49b/15, 49b/16, 49b/17, 49b/18, 49b/19, 49b/20, 49b/22, 49b/23, 49b/24, 49b/25, 50a/1, 50a/2, 50a/3, 50a/7, 50a/10, 50a/12, 50a/14, 50a/17, 50a/19, 50a/20, 50a/21, 50a/24, 50b/10, 50b/11, 50b/19, 50b/20, 51a/2, 51a/4, 51a/6, 51a/7, 51a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/16, 51a/17, 51a/19, 51a/21, 51a/23, 51a/25, 51b/2, 51b/3, 51b/5, 51b/6, 51b/7, 51b/9, 51b/12, 51b/13, 51b/25, 52a/1, 52a/7, 52a/10, 52a/11, 52a/23, 52a/24, 52b/1, 52b/8, 52b/10, 52b/11, 52b/13, 52b/15, 52b/16, 52b/17, 52b/18, 52b/19, 52b/25,

53a/1, 53a/2, 53a/3, 53a/4, 53a/6, 53a/9, 53a/10, 53a/13, 53a/14, 53a/15, 53a/16, 53a/17, 53a/18, 53a/19, 53a/24, 53a/25, 53b/23, 54a/8, 54a/9, 54a/14, 54a/16, 54a/18, 54a/19, 54a/20, 54a/21, 54a/23, 54b/2, 54b/3, 54b/4, 54b/5, 54b/6, 54b/8, 54b/10, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/16, 54b/19, 54b/20, 54b/22, 54b/23, 54b/24, 55a/5, 55a/7, 55a/15, 55a/18, 55a/20, 55a/21, 55a/22, 55a/23, 55a/24, 55a/25, 55b/2, 55b/2, 55b/4, 55b/14, 55b/19, 55b/21, 55b/22, 55b/23, 56a/2, 56a/6, 56a/10

kibār (< Ar. كبار *kibār*) büyük, ulu ve seçkin kimseler: 27a/20

kiçi (*kiçig* EDPT 696a) küçük: 3a/8, 4a/11, 9a/21, 11a/7, 12a/16, 13b/19, 15b/11, 16a/1, 17a/24, 17a/25, 18b/9, 19a/23, 21a/20, 32b/17, 33a/6, 43a/25, 47b/4, 52b/19

k.+de 16a/7

k.+den 14b/10

k.+dür 17b/1, 21a/20

k.+ler 3a/24, 37b/5

k.+lere 43b/6

k.+müzüñ 19b/2

k.+ñüz 19a/2

k.+señ 21b/21

k.+si 9a/19, 13b/19, 16a/7, 17a/24, 17b/17

k.+sinde 19b/22

k.+ye 17b/19

k.+yi 17b/1, 17b/19

kiçilik yaşça küçük olma: *kiçi+lik*

k.+den 22a/5

kihterāne (< Far. کهترانه *kihter-āne*) saygılı biçimde: 16a/19

kil (< Far. کل *gil*) yumuşak toprak, kil: 12b/13, 40a/16

k.+den 40a/16

k.+e 51b/7

kilīd (< Far. کلید *kilīd*) kilit: 2b/6, 42a/9, 45a/3

k.+i 50a/22

k.+in 9a/6, 12a/20

kim I (< Far. کم *kim*) ki bağlacı: 1b/2, 2b/14, 2b/21, 2b/24, 3a/16, 3b/8, 3b/17, 3b/19, 7a/12, 7b/5, 7b/21, 8a/23, 8b/14, 8b/17, 9b/4, 13a/24, 13b/13, 13b/17, 15a/22, 15b/14, 16a/4, 16a/8, 16b/14, 16b/22, 17a/13, 17a/19, 18b/5, 19a/18, 20a/14, 20a/18, 20b/5, 20b/7, 20b/9, 21a/7, 21a/8, 22a/9, 22a/11, 22b/13, 22b/14, 23b/5, 23b/25, 24a/3, 24a/14, 24a/24, 25a/13, 25b/1, 25b/2, 25b/15, 26a/20, 26b/14, 26b/25, 27a/21, 27a/22, 27a/23, 27b/2, 27b/10, 28b/1, 29a/18, 31a/6, 32a/9, 32b/20, 32b/22, 32b/23,

33a/17, 33b/1, 33b/8, 33b/10, 34a/16, 34a/20, 34b/7, 34b/9, 35b/6, 38a/2, 38a/25, 39a/3, 39b/15, 43a/18, 43b/23, 44a/9, 44b/12, 45b/4, 46a/19, 46b/6, 47b/12, 48a/15, 48b/11, 50b/14, 52b/24, 53a/6, 53b/7, 55b/19

kim II (EDPT 720b) kim, hangi kimse? : 2b/11, 4a/18, 4a/19, 7a/15, 7a/19, 7a/20, 11a/2, 11b/16, 11b/23, 13a/01, 13b/13, 14b/09, 15a/4, 24a/19, 25b/14, 26a/5, 26a/6, 26a/7, 27b/18, 30b/3, 32b/1, 36b/18, 39b/14, 42b/11, 44a/8, 49a/23, 50a/12, 51a/19, 51a/24, 53a/13, 54a/13, 54a/19

k.+den 11a/16, 37a/12, 45b/1

k.+di 41a/6

k.+dür 10b/10, 13b/10, 30b/3, 34a/9, 40b/7, 46b/3, 54a/17

k.+e 4a/7, 9b/8

k.+ler 26a/4

k.+lerdür 26a/5

k.+üñ 9b/9, 9b/15, 10b/10, 13a/7, 40a/16

k.+üz 19b/24

kimesne (*krş. kim* EDPT 720b) kimse: bk. *kimse* 2a/4, 2a/5, 4a/13, 16b/4, 19b/12, 22b/14, 22b/14, 26b/20, 32b/21, 32b/22

k.+ler 1b/14, 1b/16

k.+ye 3b/18, 4a/15

kimi (*krş. kim* EDPT 720b) bazı: *kim+i* 13b/22, 18a/9, 18b/20, 20a/15

k.+müz 31a/20

k.+n 5b/10, 51b/2

k.+ne 3a/15, 4a/14

k.+si 8a/9

k.+sini 6a/12

kīmiyā (< Ar. كيميا *kīmiyā*) hile, düzen, plan: 29b/4

kimse (*krş. kim* EDPT 720b) bk. *kimesne kim ėr-se* 2a/11, 2b/25, 3a/14, 4a/18, 4b/4, 4b/7, 6b/12, 7a/10, 7a/16, 7b/2, 7b/10, 7b/23, 8b/13, 9b/18, 10a/13, 10b/8, 11a/15, 11b/11, 12a/9, 12b/11, 12b/23, 13a/10, 14a/24, 15a/13, 16a/5, 16a/16, 20a/15, 21b/14, 22b/14, 23a/11, 24a/8, 24a/19, 25a/10, 25a/12, 26a/7, 28b/15, 29b/15, 30a/6, 30a/7, 30a/22, 31a/3, 31a/15, 32b/15, 32b/23, 33a/15, 33a/17, 33b/17, 33b/18, 34a/14, 34a/17, 34b/20, 35a/18, 35b/1, 36a/2, 37b/8, 37b/9, 38a/2, 38b/19, 38b/20, 39a/19, 39b/10, 39b/11, 39b/25, 40a/7, 40a/8, 40a/23, 40b/24, 41a/2, 41a/10, 42b/22, 43a/12, 43b/3, 43b/5, 43b/9, 44a/2, 45b/17, 45b/18, 46b/9, 47a/5, 47a/6, 48b/14, 49a/20, 51a/4, 54a/19, 54b/23, 55a/10

k.+den 6b/11, 35b/12, 41a/4
k.+ile 48b/13
k.+ler 48a/15
k.+lere 15b/14, 51a/12
k.+nüñ 6b/10, 7a/12, 7b/21, 10b/18, 12b/2, 16b/5, 25b/15, 30a/7, 34b/9, 48b/15, 55a/16
k.+ye 3b/15, 5a/13, 7b/13, 13a/11, 15b/14, 20b/10, 21a/4, 22b/15, 23a/9, 29b/21, 33a/13, 43a/22, 52b/3
k.+yi 22b/14, 32b/23, 36a/2
k.+yle 22a/19

kīn (< Far. كين *kīn*) nefret,intikam alma isteği: bk. *kīne* 5a/2, 5a/10, 6a/10, 10a/3, 10a/4, 11a/2, 16a/8, 16b/23, 20a/1, 20a/17, 20b/24, 21a/2, 21a/6, 22a/3, 22a/7, 23a/21, 25b/8, 25b/9, 25b/18, 26a/21, 26b/21, 27b/7, 27b/16, 29a/23, 29b/1, 29b/8, 30b/8, 31b/18, 31b/20, 33a/9, 48b/21, 50a/1, 51b/11
k.+ (tīġ-i kīn) 4a/2
k.+den 7b/5, 24b/2, 26b/21, 31a/4, 42b/21, 46b/11, 50a/11
k.+e 30a/22, 31a/21, 32b/2
k.+i 5a/11, 48a/17
k.+ile 13a/11, 28a/8
k.+ile (gürz-i kīn) 28a/16
k.+in 13a/12, 23b/13
k.+inden 25b/8
k.+ine 4b/24, 23a/19, 24b/24, 25a/7, 25b/4, 25b/11, 27a/6
k.+iyle 29a/1
k.+le 4b/9, 10b/7, 10b/23, 12a/16, 14a/14, 18a/13, 19a/23, 21b/9, 26a/25, 26b/12, 27a/10, 30b/16, 31a/6, 31b/10, 33a/11, 33a/18, 46a/12, 48b/20
k.+ümüzden 24a/25
k.+üñi 4b/22

kīn-dār kin tutan, intikam almak isteyen (kimse): bk. *kīne-dār*
k.+lar 27a/16, 38a/21

kīn al- intikam almak:
k. a.-maḳ 23a/21
k.+in a.-a 23b/13
k.+in a.-maġa 13a/12
k.+üñi a.-up 4b/22

kin alıcı intikamını alan (kimse): *kin al-ıcı* 33a/9

kīn dut- düşmanlık duymak: bk. *kīn ėt-*
k. d.-maḳ 21a/2
k. d.-mañ 22a/3
k. d.-maya 50a/1

kīn ėt(d)- bk. *kīn dut-*
k. ė.-evüz (kīn ėdevüz) 21a/6
k. ė.-mege 5a/2
k. ė.-erseñ (kīn ėderseñ) 48b/21

kīn ėdici düşmanlık duyan: *kīn ėt(d)-ici* 20a/1, 27b/7

kīn iste- intikam almak istemek:
k. i.-düm 29a/23

k. i.-mek 27b/16

k. i.-mekle 26b/21

k. i.-meñüñ 11a/2

k. i.-yen 29b/8

k. i.-yüp 30b/8

kīn isteyici intikam almak isteyen kimse: *kīn iste-(y)-ici*

k.+i i. 5a/11

kīne bk. *kīn* 12b/13

k.+sin 37b/7

kīne-cūy intikam arayan, öç almaya çalışan: 23b/23

kīne-dār bk. *kīn-dār*

k.+ (Ḳāren-i kīne-dār) 27a/5

k.+lara 33a/13

k.+um 31b/3

k.+uñ 31a/4

kīne-gāh savaş meydanı, cenk yeri:

k.+da 31a/22

kīne-ḫāh intikam isteyen: 26b/20, 27b/3

k.+a 29a/11

kīne-sāz kin besleyen, kindâr: bk. *kīne-ver* 27b/24

kīne-ver bk. *kīne-sāz* 21b/5, 32b/2

kīne ḳuşan- intikam almaya niyetlenmek:

k.+ine ḳ.-dı 4b/24

k.+ine ḳ.-dılar 25a/7

kīnlü öç almak isteyen, düşmanlık eden (kimse): *kīn+lü* 27a/18, 30b/9

kireç (< Far. کرج *gireç*) kireç: 6b/17

k.+le 6b/17

kiriş (*kiriş (g-)* EDPT 747a) yayın iki ucuna bağlanan ip: 45a/14

k.+e 18b/8

kirpük(g) (*kirpik* EDPT 737b) kirpik:

k.+i (kirpügi) 34a/1, 35b/20, 51b/7

k.+lerinden 46b/23

kise (< Far. کیسه *kīse*) kese, küçük torba: 41a/9

k.+nüñ 17a/2

kisenüñ aġ(ı)zın aç- cömert davranmak, gönlü zengin olmak:

k. a. a.-up 17a/2

kīş (< Far. کیش *kīş*) din, mezhep: 9a/17

kişi (*kişi:* EDPT 752b) insan, kimse, adam: 2a/6, 2a/10, 2b/5, 2b/11, 4a/22, 5a/22, 6b/16, 7b/19, 8a/25, 8b/5, 10a/4, 10a/23, 10b/2, 10b/3, 10b/12, 10b/19, 11a/3, 11a/17, 11a/18, 13a/9, 13b/24, 15b/5, 16a/24, 16b/7, 16b/22, 19a/2, 19a/21, 19b/5, 20a/9, 20b/9, 21a/25, 21b/8, 23b/4, 23b/25, 26b/17, 28b/24, 29b/9, 31a/19, 31b/1, 35a/5, 37b/20, 38b/20, 40b/17, 41a/12, 43b/1, 47a/9, 51b/21, 52b/14, 53a/21, 55b/4

k.+de 27a/23, 41a/12

k.+den 12a/5

k.+dür 22a/11, 26a/5, 30b/3, 39b/8, 45b/1

k.+i 2a/2
k.+ler 10a/13, 16b/17, 25b/18, 4a/14
k.+lerden 9b/14, 16a/9
k.+lere 15b/15
k.+leri 18a/7
k.+lerle 37b/21
k.+lerüñ 18b/6
k.+nüñ 2a/1, 9a/16, 13a/21, 14a/12, 15b/2, 26a/20, 30a/8, 34b/7, 35a/5, 41a/3, 53a/25
k.+siz 30a/2
k.+ydi 7a/24
k.+ye 2a/7, 9b/24, 10a/25, 11a/18, 14a/6, 19b/19, 21b/14, 24a/10, 29a/18, 55a/24
k.+yem 10b/11, 11a/23
k.+yi 7b/14

kişne- (*kişne:*- EDPT 754a) ses çıkarmak (at vb. hayvan için):
k.-megi 27a/1
k.-yüp 47b/3

kişver (< Far. كشور *kişver*) memleket, ülke: 9b/11
k.+den 9a/3, 26b/25
k.+i 13b/19, 17a/21
k.+inde 38b/11
k.+inden 26a/4
k.+üñ 6b/9, 15b/25, 23b/23, 26a/6

kişver-güşā memleketleri açan, fetheden:
k. (Gürşāsb-ı kişver-güşā) 26a/18

kişver-i lāciverd gökyüzü: 9b/11

kitāb (< Ar. كتاب *kitāb*) kitap: 3b/20

Kiyānūş *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdâr Feridûn'un kardeşi: 12a/6, 12a/15

kiyāset (< Ar. قياست *ḳiyāset*) uyanıklık, anlayışlılık:
k.+ile 9a/20
k.+inden 8a/19
k.+le 5a/16

ḳo- (*ko:ḏ-* EDPT 595b) koymak, bırakmak, yerleştirmek:
ḳ.! 37b/24
ḳ.-dı 2a/17, 2b/22, 3a/7, 3b/3, 8a/11, 13b/8, 15b/10, 19a/7, 20a/12, 23b/8, 24b/13, 25a/14, 29b/10, 35a/3, 36a/18, 45a/8, 45a/12, 52a/8, 55b/13, 55b/23
ḳ.-dılar 6b/9, 11b/23, 24a/8, 24b/6, 27a/12, 32b/17, 41b/17, 42a/7
ḳ.-dum 10b/19, 23b/11, 35a/24, 49b/3
ḳ.-madı 6b/22, 7b/10, 37b/9
ḳ.-madılar 55a/10
ḳ.-madum 29b/1
ḳ.-maḳ 9b/16, 26b/7, 50a/21
ḳ.-mayalardı 43a/3
ḳ.-mayalum 28b/17
ḳ.-mayam 27b/12, 44a/12
ḳ.-mazsın 46a/21

ḳ.-mış 26a/14
ḳ.-mışam 35a/20
ḳ.-mışdı 7b/3, 36a/1
ḳ.-ram 37b/13
ḳ.-rlardı 4b/2
ḳ.-sam 37b/12

ḳoca (*koca*/*kocca* Tietze IV/330) yaşlı, ihtiyar: 11b/16, 14a/21, 19b/19, 21b/1, 55b/9
ḳ.+ya 53a/12

ḳocal- yaşlanmak: *ḳoca+l-*
ḳ.-dı 19a/20
ḳ.-maġa 19a/21

ḳocalıḳ(ġ) yaşlılık: *ḳoca+lıḳ*
ḳ.+a (ḳocalıġa) 11a/19

ḳocalt- yaşlandırmak: *ḳocal-t-*
ḳ.-dı 7b/14

ḳoç (*koçña:r* EDPT 592a) koç: 8a/17, 30b/21

ḳodur- (*koḏur-* EDPT 605a) koydurmak: *ḳo-dur-*
ḳ.-dı 6b/24

ḳoḳ- (*kok-* EDPT 609a) kokmak, koku yayılmak:
ḳ.-ar 40a/8
ḳ.-ardı 16a/8
ḳ.-sun 16b/1

ḳoḳu koku: *ḳoḳ-u*
ḳ.+sı 16a/8, 16b/1, 36b/22, 41a/24, 52b/13
ḳ.+sından 37a/6

ḳoḳulu kokan, kokusu olan: *ḳoḳu+lu* 6b/20

ḳol (*ko:l* EDPT 614b) 1. kol:
ḳ.+ında 38a/19
ḳ.+ını 31a/1, 46a/14
ḳ.+um 33a/10
ḳ.+umda 49a/22
ḳ.+uñ 34b/10
2. taraf, kanat, yan: 28a/3
ḳ.+a 28b/8, 28b/8
ḳ.+da 6b/8, 24b/8, 27a/12, 30b/21, 53b/6
ḳ.+dan 28b/8
ḳ.+ı 27a/11, 27a/11, 53a/16
ḳ.+ına 29b/19
ḳ.+ında 13b/7, 18b/14, 25b/7, 36b/4, 42a/11

ḳol ḳol dizi dizi, sıra sıra, kollar halinde: 27a/10, 30b/4

ḳolay (*oña:y* EDPT 191b) 1. zahmetsiz, kolay: 30b/18
ḳ.+a 49a/5
2. müsait, elverişili an:
ḳ.+ın 48a/1

ḳolayla- zahmetsiz hale getirmek: *ḳolay+la-*
ḳ.-yup 47b/24

ḳollıḳ savaşlarda kola giyilen zırh: *ḳol+lıḳ* 6b/1

ḳollu ḳolunda herkesin kendi yerinde bulunması gerektiğini bildiren ikileme: 27b/21

ḳoltuḳ (*koltuk* EDPT 619a) kolun gövde ile birleştiği yer, koltuk:
ḳ.+ı (ḳoltuġı) 41b/10

ḳ.+ına (ḳoltuġına) 45a/20

ḳ.+ında (ḳoltuġında) 5a/2

ḳon- (*ko:n-* EDPT 632a) 1. konaklamak, durup yerleşmek:

ḳ.-ar 31a/20

ḳ.-dı 12b/9, 15b/8, 21b/5, 44a/20

ḳ.-dılar 32b/4, 47a/17

ḳ.-mış 55a/7

ḳ.-mışdı 19a/8

ḳ.-uñ 17b/3

ḳ.-up 12a/17, 36a/5, 38b/4, 38b/14

2. bir yere inmek (kuş vb.):

ḳ.-a 52b/16

ḳonaḳla- mola vermek, yola ara vermek: *ḳon-aḳ+la-*

ḳ.-dı 36a/18

ḳonç(c) (*konc/konç* Tietze IV/358) ayağa giyilen giysilerin bilekten yukarı kısmı:

ḳ.+uñdan (ḳoncuñdan) 22a/15

ḳondur- (*kontur-* EDPT 636a) yerleştirmek, misafir etmek, ağırlamak: *ḳon-dur-*

ḳ.-dı 24b/24, 36a/18

ḳ.-dılar 17b/14, 19b/7

ḳ.-up 16b/17, 19a/20, 52a/2

ḳonuḳ(ġ) (*konak/konuk* EDPT 637b) konuk, misafir: *ḳon-uḳ* 13b/23, 14a/1, 14a/5, 51b/12

ḳ.+a (ḳonuġa) 13b/24

ḳ.+dur 13b/23

ḳ.+uñ (ḳonuġuñ) 51b/17

ḳonuḳlıḳ(ġ) (*konukluk II* EDPT 638b) misafirlik: *ḳonuḳ+lıḳ* 47a/18, 52a/3

ḳ.+a (ḳonuḳlıġa) 15b/17

ḳ.+dan 13b/24

ḳop- (*kop-* EDPT 580a) 1. ortaya çıkmak, meydana gelmek:

ḳ.-a 37a/14, 44b/1, 47a/6

ḳ.-an 23a/24

ḳ.-ar 13b/17

ḳ.-dı 2a/21, 5a/8, 5b/4, 8b/7, 8b/16, 11a/13, 11b/15, 20a/8, 22a/7, 26b/25, 28b/7, 29a/10, 30a/16, 30b/4, 31b/8, 34b/14, 38a/11, 40b/8, 48a/19, 51b/5, 51b/15, 53b/22

ḳ.-ıcaḳ 49a/9

ḳ.-maya 20a/4, 54a/20

ḳ.-mış 51b/11

ḳ.-sa 43b/18

ḳ.-up 19a/22, 30b/9, 44b/19, 47b/1, 48a/14

2. bulunduğu yerden ayrılmak, kesilmek, tükenmek:

ḳ.-dı 15a/16

ḳ.-madı 40a/8

3. harekete geçmek, fırlamak, kalkmak:

ḳ.-updurur 33a/23

ḳopar- (*kopur-/kopor-* EDPT 586a) 1. meydana gelmek, ortaya çıkmak, peydâ etmek: *ḳop-ar-*

ḳ.-a 29b/8

ḳ.-alum 41b/6

ḳ.-am 46a/14

ḳ.-an 43b/19

ḳ.-dı 2a/20, 5b/4, 6a/10, 30a/11, 30a/12, 46b/24

ḳ.-dılar 4b/19

ḳ.-duġumuzlayın 29b/25

ḳ.-up 18a/1

ḳ.-ur 15a/10

ḳ.-urdı 53b/21

2. ayırmak, parçalamak, kesmek:

ḳ.-a 15a/4

ḳ.-dı 5b/1

ḳ.-dılar 12b/2, 22b/6

ḳ.-mazsañ 21b/15

ḳ.-up 4b/16, 22b/25, 41b/13

3. kaldırmak, harekete geçirmek:

ḳ.-ur 3a/7

ḳopuz (*kopuz* EDPT 588b) kopuz: 18a/9

ḳ.+ı 53b/18

ḳ.+lar 55b/15

ḳorḫu (*krş. korkınç/korkunç* EDPT 654b) korku, endişe, kaygı: bk. *ḳorḳu*

ḳ.+sı 22b/13, 32b/20

ḳorḳ- (*kork-* EDPT 651b) korkmak:

ḳ.! 51a/6

ḳ.-acaḳ 9b/25

ḳ.-ar 16b/22

ḳ.-aram 11a/9, 11b/8, 12b/20, 18a/14, 20b/5, 47a/4, 56a/11

ḳ.-arsuz 20a/22

ḳ.-asın 27b/5

ḳ.-dı 35a/11, 46b/10

ḳ.-duñ 9b/2

ḳ.-ma! 9b/10, 51b/22

ḳ.-maz 22a/9

ḳ.-uben 26a/21

ḳ.-uñ! 20b/3

ḳ.-up 9b/1, 14a/11, 17a/3, 34a/3, 43a/9

ḳorḳu bk. *ḳorḫu* 44b/13, 53a/17, 53b/1

ḳ.+dadur 53a/10

ḳ.+dan 51a/12

ḳ.+dur 9b/17

ḳ.+ñdan 35a/20

ḳ.+sı 19b/18, 20b/1

ḳ.+sıdur 46a/21

ḳ.+sın 9a/14

ḳ.+sından 7a/24, 8b/15, 10a/7, 11a/4, 11a/12, 11b/4, 21a/18, 26a/23, 28b/2, 35a/6, 41a/22, 45a/11

ḳ.+yı 30a/4, 46a/24, 49a/21

ḳoş- (*koş-* EDPT 670b) 1. katmak, karıştırmak, eklemek:

ḳ.-up 51b/22, 53b/18

2. atı arabaya bağlamak:

ḳ.-dılar 5b/10

ḳoşun (*krş. koruğjı:n* EDPT 656b) saf, asker dizisi: 27a/9

ḳoşun düz- saf bağlamak, savaş düzenine girmek:

ḳ. d.-diler 27a/9

ḳov çav (*krş. ko:v* EDPT 580a) arkadan çekiştirme, dedikodu: 7a/18

ḳov- bk. *ġov-*

k.-ar 31a/7, 52b/11

k.-ayorurken 31a/12

k.-maġla 31a/4

ḳoy- (*ḳo:ḏ-* EDPT 595b) koymak, bırakmak, yerleştirmek:

ḳ.-a 22a/1, 54a/21

ḳ.-alar 53b/1

ḳ.-am 21b/23, 29b/20, 29b/21, 50a/16

ḳ.-asın 14a/9

ḳ.-avuz 3b/11

ḳ.-dılar 4b/18, 24a/12

ḳ.-maġla 22b/11

ḳ.-mış 29b/15

ḳ.-up 3a/22, 5b/9, 7b/8, 12a/3, 15a/7, 17a/12, 18b/19, 20b/23, 23a/3, 25b/3, 29b/4, 30a/1, 31b/10, 32b/9, 33b/4, 35b/16, 37a/8, 38a/18, 41a/18, 42b/5, 44b/5, 45a/6, 46b/5, 46b/14, 46b/25, 47b/15, 49a/12, 50a/6, 51b/16, 52a/6, 54a/5

ḳ.-updururam 18b/24

ḳoyıl- üzerine saldırmak: *ḳoy-ıl-*

ḳ.-dı 29a/2

ḳoyıvėr- serbest bırakmak, salmak: *ḳoy- ı vėr-*

ḳ.-düginden 55a/17

ḳoyun I (*krş. ko:ñ* EDPT 631a) koyun: 5b/10, 8a/12, 9a/8, 9a/10, 9a/12, 9a/13, 31a/21

ḳ.+dan 7b/1, 24a/3

ḳ.+ı 49a/12

ḳ.+uñ 5b/19

ḳoy(u)n II (*krş. ko:ñ* EDPT 631b) göğüs, bağır:

ḳ.+ı (ḳoynı) 41b/10

köhne (< Far. کهنه *kuhne*) eski, yıpranmış: 39a/23

k.+ (çarḫ-ı köhne) 32b/5

k.+yem 5a/4

kök (EDPT 708a) bitkilerin yer altındaki kısmı:

k.+ini 21b/15

kömür (EDPT 723a) kömür madeni:

k.+den 13b/17, 49b/13

köp (EDPT 686b) çok, fazla: 32a/15

köpek (< Far. کوپك *kūpek*) köpek: 46b/21

köpür- (EDPT 691a) köpük çıkarmak:

k.-üp 27a/17

kös (< Far. کوس *kūs*) büyük davul: 15a/7, 16a/5, 18b/13, 25a/15, 25a/20, 25a/23, 26b/3, 27a/16, 27b/3, 30b/4, 30b/9, 32a/4, 37b/2, 44b/20, 47a/15, 47b/3, 55b/6, 55b/8, 55b/16

k.+ (āvāz-ı kös) 38a/11

k.+ile 56a/6

k.+le 36a/2, 47a/13

k.+ler 32a/12, 32b/3, 47b/12

k.+leri 22b/9, 28a/5

k.+üñ 30b/10

köşe (< Far. کوشه *kūşe*) köşe, yer, taraf: 19b/25

k.+de 13a/3, 18a/9

k.+den 10a/7

k.+ye 10a/7

köşk (< Far. کوشك *kūşk*) bahçe içinde büyük süslü ev, köşk: 17b/24

k.+i 55a/8

k.+ine 23a/2

k.+ler 6b/18

köy (< Far. کوی *kūy*) köy: 37b/4

k.+ini 37b/12

k.+lerüñ 55a/14

Ḳubād *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 27a/15, 27b/8

Ḳ.+ı 27a/25

Ḳ.+uñ 27b/1

Ḳubād-ı cengī savaşçı Kubâd: 27a/15

Ḳubād-ı Gāve Gâve oğlu Kubâd:

Ḳ. G+ylen 27a/11

ḳubbe (< Ar. قبّه *ḳubbe*) kubbe, çatı, tepe:

ḳ.+si 12b/18

ḳucaḳla- (*kuçakla:*- EDPT 591a) sarılmak, kucaklamak: *ḳuç-ak+la-*

ḳ.-dı 52a/6, 55b/10

ḳ.-yup 38a/14

ḳucaḳlaş- karşılıklı sarılmak: *ḳucaḳla-ş-*

ḳ.-up 32a/2, 36a/17

ḳuç- (*kuç-* EDPT 590a) sarılmak, kucaklamak:

ḳ.-dı 16a/20, 17b/11, 47b/6, 55b/23

ḳ.-up 22b/21

ḳudret (< Ar. قدرت *ḳudret*) kuvvet, güç, iktidâr:

ḳ.+ (ḳudret-i Allah) 15b/1

ḳ.+den 5b/4, 29b/15

ḳ.+e 33b/18

ḳ.+i 2a/15, 5b/5, 34b/9

ḳ.+i (ins ü cān-ı ḳudret) 1b/3

ḳ.+in 1b/4

ḳ.+inden 34b/3

ḳ.+iyle 8b/2

Ḳudretu'l-lah Yüce Allah:

Ḳ.+dan 4a/13

Ḳudüs *ö.a.* Kudüs şehri:

Ḳ.+ (Ḳudüs-i pāk) 12b/16

Ḳ.+den 30a/24, 30b/6

Ḳ.+e 12b/16

kūh (< Far. کوه *kūh*) dağ: 2a/23, 10b/3, 15a/12, 15a/14, 26b/24, 47b/19, 49a/11

kūh-ı bülend yüksek, yüce dağ: 49a/11

kūh-ı Demāvend *ö.a.* Demâvend Dağı:

k. D.+e 15a/14

kūh-ı Elburz *ö.a.* Elburz Dağı:

k. E.+a 10b/3

kūh-tā-kūh dağdan dağa erişecek biçimde: 47b/10

kūhe (< Far. کوهه *kūhe*) saldırma, hücum: 28a/4

kūhsār (< Far. کوهسار *kūh-sār*) dağlık yer, dağın tepesi:
k.+a 35a/12
k.+da 53a/18

ḳul (*kul* EDPT 615a) kul, köle: 10a/22, 22b/17, 24b/1, 24b/20, 26a/18, 43a/9, 49b/22, 50a/22, 50b/18, 52b/19
ḳ.+a 40b/14, 44b/2
ḳ.+am 16a/23, 20a/16, 33a/13, 36b/25
ḳ.+dan 5b/25, 8a/20, 24a/18, 54a/24
ḳ.+ı 13b/4
ḳ.+ını 51b/9
ḳ.+ınuñ 3b/4, 44a/5
ḳ.+ıyam 17a/5, 43b/21
ḳ.+lan 40b/9
ḳ.+lar 13b/8, 21a/10, 36a/19, 38b/9, 53b/10
ḳ.+lardan 37a/19, 45b/23
ḳ.+ları 13b/7
ḳ.+larına 2a/3, 16a/22
ḳ.+larıyuz 31a/23, 43b/18
ḳ.+laruñ 24b/19, 37a/21
ḳ.+laruñuñdur 25a/4
ḳ.+laruz 31a/20, 49a/7
ḳ.+uñuñ 14a/2

ḳulaç (*kulaç* EDPT 618a) kulaç, uzunluk ölçüsü: 14a/24, 49b/19
ḳ.+la 50b/7

ḳulaġuz (*krş. kula:wuz* EDPT 617b) kılavuz, yol gösterici:
ḳ.+ıdur 2a/1

ḳulaġuz ṭut- örnek almak, rehber edinmek:
ḳ. ṭ-up 2a/5

ḳulaḳ(ġ) (*kulgak* EDPT 621a) kulak: 2a/8, 32b/4
ḳ.+ın (ḳulaġın) 48b/25
ḳ.+ına (ḳulaġına) 4b/9, 15a/14
ḳ.+ından (ḳulaġından) 20b/18
ḳ.+lar 56a/2
ḳ.+ları 6b/12
ḳ.+uma (ḳulaġuma) 11b/9
ḳ.+uñ (ḳulaġuñ) 20b/4
ḳ.+uña (ḳulaġuña) 18b/10

ḳulaḳ dut- dikkatle dinlemek: bk. *ḳulaḳ ṭut-*
ḳ. d.! 51b/25
ḳ. d-dı 7b/7

ḳulaḳ ḳabart- gizlice dinlemek:
ḳ.+ın ḳ-dı (ḳulaġın ḳabartdı) 48b/25

ḳulaḳ ṭut- bk. *ḳulaḳ dut-*
ḳ. ṭ.! 33b/12, 46a/15
ḳ. ṭ-up 17a/18

ḳulaḳ ur- dinlemek, önem vermek:
ḳ. u.! 11a/20
ḳ. u-dı 10b/23
ḳ. u-mışdı 46b/10
ḳ. u-up 10a/6, 13b/3, 31b/1

ḳulaġına deg- öğrenmek, işitmek:
ḳ. d.-di 4b/9

ḳulan (*kula:n* EDPT 622b) kısrak, Orta Asya menşeli yabânî at: 52b/4
ḳ.+a 42b/17
ḳ.+ı 5b/9

ḳulavuzla- (*krş.kula:wuz* EDPT 617b) yöneltmek, doğru yolu göstermek: *ḳulavuz+la-*
ḳ.-dı 15a/3
ḳ.-ram 35b/10
ḳ.-yup 6a/3

ḳulle (< Ar. قله *ḳulle*) kule, tepe, zirve:
ḳ.+si 52b/19
ḳ.+sinde 36b/20

ḳullıḳ(ġ) kulluk: *ḳul+lıḳ* 2b/4, 21a/20, 43a/9
ḳ.+a (ḳullıġa) 38a/18
ḳ.+ı (ḳullıġı) 7a/19
ḳ.+ını (ḳullıġını) 19a/25

ḳullıḳçı köle, hizmetkâr: *ḳullıḳ+çı*
ḳ.+lar 42b/7
ḳ.+lara 39b/21
ḳ.+sıdı 39b/21

kūpāl (< Far. کوپال *kūpāl*) demir topuz, gürz: 30a/21, 47b/22
k.+ (ḫüdāvend-i şimşīr ü kūpāl) 43b/18
k.+dur 49b/20
k.+um 49b/18

ḳūr (< Ar. قور *ḳūr*) sıra, saf: 53b/9

ḳur- (*kur-* EDPT 643a) kurmak, ortaya koymak, hazırlamak:
ḳ.! 3b/25
ḳ.-dı 16b/19, 37b/8
ḳ.-dılar 24b/6, 27a/5
ḳ.-duñ 31a/8
ḳ.-maġa 23b/3
ḳ.-up 13b/12, 22b/21, 32a/13, 38b/4

ḳurb (< Ar. قرب *ḳurb*) yakın, yakınlık:
ḳ.+ında 11b/14

ḳurd (*kurt (kurd)* EDPT 648a) kurt: bk. *ḳurt* 23a/5, 24a/3, 27b/6
ḳ.+la 49a/12

ḳurıl- kurulmak, hazırlanmak: *ḳur-ıl-*
ḳ.-mış 3a/7
ḳ.-up 13b/15, 54b/15, 55a/6
ḳ.-urdı 23b/15

ḳurılu kurulmuş, hazırlanmış: *ḳurıl-u* 7a/8

ḳursaḳ(ġ) (*kuruğsa:k* EDPT 657b) mide, kursak:
ḳ.+ı (ḳursaġı) 23a/12

ḳurt bk. *ḳurd* 4b/1, 5a/5, 26a/7, 47b/17
ḳ.+dan 13a/24, 4b/9

ḳurtar- (*kurtğar-* EDPT 649b) kurtarmak, tehlikeden uzaklaştırmak:
ḳ.-acaḳdur 20b/11
ḳ.-amaz 22b/14
ḳ.-asın 48a/14
ḳ.-avuz 9a/6
ḳ.-dum 15a/5
ḳ.-ımaz 32b/23
ḳ.-maḳ 40a/3

ḳurtıl- (*kurtul-* EDPT 650a) kurtulmak, tehlikeyi atlatmak:
ḳ.-acaḳ 14b/2
ḳ.-am 3a/10
ḳ.-dı 6a/22, 9a/12, 31b/5, 36b/3, 52a/20, 54b/16
ḳ.-duġın 50b/24
ḳ.-ıcaḳ 2b/23
ḳ.-masa 3a/10
ḳ.-mayup 8b/15
ḳ.-mış 7a/2
ḳ.-ur 19b/25

ḳuru (*kuruğ* EDPT 657a) 1. kuru, ıslak olmayan: 52b/15, 53a/10
ḳ.+ca 5b/3

2. kara parçası, toprak:
ḳ.+dan 29b/22
ḳ.+ya 12b/15

3. deneyimli, yaşlı, tecrübeli: 24a/3

ḳuru- (*kurı:-* EDPT 657a) kurumak, ıslaklığını kaybetmek:
ḳ.-r 52b/16
ḳ.-ya 52b/3

2. soyu tükenmek:
ḳ.-sun 18a/15

ḳuş (*kuş* EDPT 670b) kuş: 4b/1, 23a/5, 27b/6, 35a/6, 35a/16, 37a/1, 37b/17, 38a/4, 40a/8, 43b/25, 44a/15, 44a/23, 44b/1, 47b/9, 48b/13, 49b/25, 51b/7, 52b/15, 53a/17
ḳ.+dan 4b/10, 13a/24, 36b/13, 36b/15
ḳ.+ı 40b/13
ḳ.+la 40a/25
ḳ.+lar 7a/9
ḳ.+lardan 5a/5, 5b/21, 8a/12
ḳ.+larla 5a/8
ḳ.+uñ 35a/15, 36b/21, 53a/14

ḳuşan- (*krş. kurşan-* EDPT 665a) kuşanmak, bağlamak:
ḳ.! 46b/16
ḳ.-a 36a/21
ḳ.-dı 12b/6,
ḳ.-up 50b/9, 52a/21

2. bir işi yapmaya girişmek, niyetlenmek:
ḳ.-dı 4b/24, 50b/1
ḳ.-dılar 25a/7
ḳ.-maḳ 25a/13

ḳūşe (< Far. قوشه *ḳūşe*) değersiz: 29a/13

kūtāh (< Far. کوتاه *kūtāh*) kısa: 37a/2
k.+ıdı 39a/19

ḳutlula- (*krş. kut* EDPT 594a) kutlamak, tebrik etmek: *ḳut+lu-la-*
ḳ.-ya 36a/12
ḳ.-yup 37b/6

ḳuvvet (< Ar. قوَّت *ḳuvvet*) kuvvet, güç: 2b/6, 31a/1, 31b/16, 34b/8, 35b/17, 43a/17, 51a/6, 54a/21
ḳ.+de 31a/15
ḳ.+den 54a/12
ḳ.+e 39b/11
ḳ.+i 2a/15, 5b/5, 38b/7, 38b/13

ḳ.+iyle 6b/24, 49a/21, 49b/7

ḳ.+le 28a/9

ḳ.+üm 16b/7, 50a/10

ḳ.+ümüz 31a/23

ḳ.+üñ 3b/10

ḳuvvet ėt(d)- güç kullanmak, çaba göstermek:

ḳ. ė.-üp (ḳuvvet ėdüp) 31a/1

ḳuvvetlü kuvvetli, güçlü, sağlam: *ḳuvvet+lü* 7a/25, 9b/20, 27a/3, 27a/25, 30a/25, 30b/1, 54b/1

kūy (< Far. کوی kūy) köy:

k.+e 15b/10

ḳuyruḳ(ġ) (*kuḏruk* EDPT 604a) kuyruk:

ḳ.+ın (ḳuyruġın) 49b/6

ḳ.+ına (ḳuyruġına) 49a/23

ḳuyu (*kuḏuğ* EDPT 598b) kuyu, derin çukur: 7b/23, 7b/25

ḳ.+nuñ 7b/25

ḳ.+ya 52a/19

ḳ.+yı 8a/1

ḳuzġun (*kuzğu:n* EDPT 682b) kuzgun, kara karga: 18a/1, 35b/20

ḳuzı (*kuzı:* EDPT 681a) kuzu: 4a/22, 8a/17, 31a/18, 41b/7

ḳ.+dan 7b/1

ḳ.+nuñ 5b/19

küçük(g) (*kiçig* EDPT 696a) ufak, genç, yavru: 15a/7, 33b/17

k.+i (küçügi) 34a/12, 34b/1

küfr (< Far. کفر *küfr*) Allah'ın varlığını, birliğini kabul etmeme, inkar etme:

k.+üñ 4a/7

küfr-ger Allah'ı inkar eden, küfür eden: 13a/4

kühen (< Far. کهن *kuhen*) eski, köhne: 13a/7, 19a/21, 25b/18

k.+ (dāsitān-ı kühen) 4a/20

k.+ (merd-i kühen) 24b/23

k.+ (rūz-gār-ı kühen) 15a/10

külāh (< Far. کلاه *kulāh*) padişahlık tacı: 8b/12, 19b/3, 20a/15, 20a/24, 21a/1, 21b/8, 21b/23, 22a/2, 23b/5, 24b/7, 26a/15, 27b/2, 28a/1, 32a/18, 32b/1, 32b/2, 33a/8, 35b/8, 37b/1, 39b/6, 40a/10

k.+a 16a/1

k.+ı 21a/16

k.+lan 54a/22

k.+umdur (ferr-i külāh) 35b/7

k.+uñ 38a/8

külāhlu başlıklı: *külāh+lu* 26b/2

külek(g) (*külek/kölek* Tietze IV/475) gemi direğinin üzerindeki gözetleme yeri:

k.+i (külegi) 3a/8

küllī (< Ar. کلی *küll-ī*) bütün, hepsi: 23b/10

küme (< Ar. کمه *küme*) topluluk, grup, yığın:

k.+sine 29b/22

kümes (Meninski II/4093) kümes, kanatlı hayvanların barınağı: 5b/23

künām (< Far. کنام *kunām*) vahşi hayvan ini:
k.+da 36a/13

künbed (< Far. کنبد *gunbed*) gökyüzü: 2a/20, 2b/12, 8a/15, 21b/1, 41b/1

künbed-i çenberī yuvarlak gökyüzü: 21b/1

künbed-i lāciverd mavi gökyüzü: 8a/15

künbed-i sīm gümüş renkli gökyüzü: 41b/1

künbed-i tīz dönen felek: 2a/20, 2b/12

künd (< Far. کند *kund*) cesur, yiğit: 7b/3, 8a/9, 11a/7, 23b/11, 41b/9

künde (< Far. کنده *kunde*) kısa, biçimsiz: 23b/13, 33b/20

küngüre (< Far. کنگره *küngüre*) kubbenin en yüksek noktası: 42a/23
k.+nüñ 42b/4
k.+si 20a/5
k.+sini 14b/2, 26a/10
k.+ye 41b/7

küpe (*küpe:* EDPT 687b) küpe, kulağa takılan süs:
k.+siyle 50b/6
k.+yle 42b/8

Kürd *ö.a.* Kürt halkı:
K.+üñ 9a/14

küre (< Far. کره *kure/küre*) demirci ocağı:
k.+ler 5a/19

küre-ber-küre halka halka: 41b/2

kürsi (< Ar. کرسی *kürsi*) taht: 24b/6, 45a/7, 53b/7
k.+de 24b/14
k.+den 22a/8
k.+lerini 13b/11
k.+ye 13a/2

lā-büdd (< Ar. لابدّ *lā-budd*) elbette, mutlaka: 2a/5

lā-cerem (< Ar. لاجرم *lā-cerem*) şüphesiz, besbelli: 32b/12, 53b/2

lāciverd (< Far. لاجورد *lācverd*) koyu mavi, lacivert: bk. *lājiverd* 9b/11, 14a/23, 17b/7, 17b/13, 18a/4, 26b/25

l.+ (kişver-i lāciverd) 9b/11

l.+ (künbed-i lāciverd) 8a/15

lāciverdī (< Far. لاجوردی *lācverd-î*) koyu mavi renkte (olan): bk. *lājiverdī* 26b/6

laḥẓa (< Ar. لحظه *laḥẓa*) zaman, an: 7b/7, 8b/15, 11b/13, 2b/13, 30b/1, 44a/13

laʿin (< Ar. لعن *laʿin*) lanetlenmiş, lanetli:

l.+ (iblīs-i laʿin) 8a/1

lājiverd bk. *lāciverd* 10a/9

l.+e 46a/12

l.+le 32b/16

lājiverdī bk. *lājiverdī* 53a/5, 54a/20

laḳab (< Ar. لقب *laḳab*) takma ad, lâkap:

l.+ı 7b/3

laʿl (< Ar. لعل *laʿl*) 1. kırmızı renkli değerli mücevher: 6b/19, 6b/24, 45a/9, 46b/18, 50b/3, 50b/4

l.+ (leb-i laʿl-fam) 40b/25

l.+den 37a/19, 55a/9

l.+ine 40b/22

2. parlak kırmızı renk: 35b/21, 41b/22

l.+ıla 42b/13

laʿl-fam parlak kırmızı renkli: 40b/25, 55a/25

laʿl-i Bedaḫşī Bedehşan şehrinde işlenen kırmızı renkli meşhur mücevher: 50b/25

lālā (< Far. لالا *lālā*) bakıcı, terbiyeci:

l.+sı 23b/14

lāle (< Far. لاله *lāle*) lale çiçeği: 40b/20, 40b/21, 42b/15

l.+dür 28b/7

lāle-gūn lale renginde, pembe: 28a/14, 40b/12

lāle-ruḫ pembe yanaklı:

l.+laruñ 41a/21

lāle-zār lale bahçesi: 42b/9

laʿlīn (< Far. لعلين *laʿl-īn*) kırmızı: 40b/1, 53b/10

lāyıḳ (< Ar. لايق *lāyıḳ*) uygun, münâsip, hak etme: 13b/14, 16a/6, 16a/8, 16a/11, 16b/8, 17a/19, 18a/17, 19a/2, 19b/2, 23b/1, 23b/5, 23b/21, 25a/12, 35b/19, 51a/19, 54b/25

l.+dı 19a/18, 21b/6

l.+dur 11b/17, 38b/20, 40b/25, 45b/1

l.+ına 16b/13

l.+ınca 31b/13, 32a/3, 51b/18

l.+sız 51b/1

lāyıḳ gör- uygun bulmak, münâsip görmek:

l. g.-di 35b/19

l. g.-üp 23b/21

lāyıḳ ol- hak etmek:

l. o.-an 13b/14

l. o.-dılar 16a/8

lāyıḳlu hak eden (kimse): *lāyıḳ+lu* 16b/13

lāzım (< Ar. لازم *lāzım*) gerekli:

l.+dur 46a/4

leb (< Far. لب *leb*) dudak: 14b/1, 50a/7

l.+ (leb-i Ernūvāz) 14a/4

l.+ (leb-i laʿl-fam) 40b/24

l.+i 35b/21, 42b/13

l.+ine 41b/6

l.+ini 40b/1, 41b/6, 43a/7, 51b/11

l.+leri 23b/7, 38b/23

l.+leriyle 40a/8

leb-ā-leb ağzına kadar dolu: 38b/16

lenger (< Far. لنكر *lenger*) gemi demiri, çapa:

l.+i 3a/7, 3a/8

lerzān (< Far. لرزان *lerzān*) titreyen, titrek: bk. *lerze* 48b/10

lerzān ol- titremek, korkmak:

l. o.-a 48b/10

lerze bk. *lerzān* 39b/6

leşker (< Far. لشكر *leşker*) asker: 5a/7, 5b/17, 8b/9, 15a/9, 17b/8, 17b/10, 18b/15, 19a/15, 20a/2, 21b/24, 22a/24, 22b/2, 22b/10, 24b/8, 25a/15, 25a/18, 25a/20, 26b/10, 26b/12, 26b/13, 26b/24, 27a/4, 27a/15, 27b/1, 27b/2, 28b/4, 28b/7, 29a/4, 30a/13, 30a/16, 30b/21, 31a/20, 31b/10, 32a/11, 32a/12, 32a/15, 36a/1, 36a/6, 36b/4, 37b/11, 41b/14, 47b/4, 47b/10, 47b/12, 48a/23, 48a/24, 49b/25, 54a/18, 54b/6

l.+ (ser-i leşker) 26a/5, 26a/24

l.+den 22b/24, 28a/6, 29a/10

l.+dür 26b/1

l.+e 5a/4, 36a/20

l.+i 5b/8, 12b/13, 13b/19, 17a/21, 20a/8, 21a/23, 21b/7, 21b/11, 26b/17, 27a/18, 28a/3, 28b/23, 30b/21, 30b/22, 31a/4, 31a/18, 32a/22, 35a/22, 36a/4, 36a/16, 44b/17, 44b/18

l.+ile 4b/6, 24b/1, 38a/13, 47b/17, 48a/12, 48b/19, 56a/5

l.+in 27a/8, 27a/20, 36a/17

l.+inden 4b/22, 26a/3, 26a/6

l.+ine 27a/24, 33a/6, 36a/19

l.+ini 28b/11, 29a/24

l.+iydi 27a/12

l.+iyle 30a/4, 36a/24, 36a/25

l.+le 8b/11, 25a/16, 25b/4

l.+üm 11a/9, 16b/7

l.+ümden 47b/15

l.+ünüñ 25b/5

l.+üñ 6b/9, 9a/4, 21a/14, 23b/22, 30b/13, 38a/8, 47b/19

leşker-gāh askerin toplandığı yer, ordugâh:

l.+ına 29a/14

l.+ında 38b/14

l.+ından 27a/1

leşker-şiken düşman askerini kıran, bozguna uğratan: 25b/7

leşker çek- asker göndermek, orduyu sevk etmek:

l. ç.-esin 49b/25

l. ç.-üp 36a/6

l.+i ç.-üp 26b/17

leṭāfet (< Ar. لطافت *leṭāfet*) güzellik, hoşluk:

l.+de 42b/13

levḥ (< Ar. لوح *levḥ*) üzerine yazı yazılabilecek düz yüzey: 43a/13

levn levn (< Ar. لون *levn*) renk renk: 2a/20

libās (< Ar. لباس *libās*) elbise, giyecek: 5b/19

l.+dan 9a/14

l.+ın 22b/7

l.+uñuz 7a/14

livā (< Ar. لواء *livā'*) bayrak, sancak: 3a/11

luġāt (< Ar. لغات *luġāt*) diller, lisanlar: 3b/21

luṭf (< Ar. لطف *luṭf*) bağış, cömertlik, iyi muâmele, kerem: 7a/25, 24a/1, 24a/21, 25a/12

l.+ın 45b/20

l.+ından 37a/3

l.+la 5b/16, 24a/1, 31b/12, 32a/3, 38a/23, 38b/15

luṭf ėt(d)- iyi davranmak, iyilikte bulunmak: bk. *luṭf göster-*

l. ė.-esin (luṭf ėdesin) 24a/1

luṭf göster- bk. *luṭf ėt-*

l. g.-mek 24a/21

l. g.-üp 25a/12

mā (< Ar. ما *ma'*) su: 3a/11

mā-yı mu'īn cennetten akan su: 3a/11

mā-lā-budd (< Ar. مالابدَّ *mā-lā-budd*) gerekli olan şey, ihtiyaç:
m.+uñı 3b/15

madde (< Ar. مادَّه *mādde*) madde, nesne: 2a/19

ma'den (< Ar. معدن *ma'din*) maden, cevher:
m.+in 6b/19

ma'fil (< Ar. معفل *ma'fil*) toplantı yeri, meclis:
m.+de 41a/12

maġāra (< Ar. مغاره *meġāre*) mağara: 15a/17
m.+larda 4a/23, 6b/7

maġrib (< Ar. مغرب *maġrib*) batı:
m.+e 2b/17

maġruḳ (< Ar. مغرق *maġruḳ*) suya batırılmış: 7b/4, 23b/19, 48a/25

maġz (< Far. مغز *maġz*) beyin, dimağ: 7b/10
m.+ı 19b/9
m.+ını 10b/17

maġz-ālūde aklı karışmış, şaşırmış:
m.+dür 20a/20

māh (< Far. ماه *māh*) 1. ay, kamer: bk. *meh* 13a/3, 18a/20, 23a/19, 23b/4, 28b/4, 40a/6, 40a/16, 40a/17, 40b/21, 42a/13, 43a/10, 49a/9, 53a/9
m.+ (ḫüdāvend-i ḫurşīd ü māh) 27b/12
m.+ (māh-ı bānū) 51b/15
m.+ (māh-ı felek) 39a/1
m.+ (māh-ı Kābilistān) 40b/8, 41a/17, 50b/23, 55a/23
m.+ (ser-i māh-ı nev) 15b/6
m.+a 37a/26, 40b/22
m.+dan 37a/26
m.+dur 26a/14
m.+ı 32a/9
m.+la 41a/2

2. ay gibi güzel sevgili: 13b/7, 23b/5, 40b/1
m.+la 18a/17, 43a/1
m.+uñ 42b/10, 51b/23

māh-ı nev yeni ay: 18a/12

māh-peyker yüzü ay gibi parlak olan: 30a/12

māh-rū ay yüzlü, yüzü güzel sevgili: bk. *māh-rūy* 35a/4, 42a/4
m.+nuñ 23a/22
m.+ (ser-efrāz-ı māh-rū) 45a/24
m.+nuñ (Rūẕābe-yi māh-rū) 51a/17

māh-ruḫ yanağı ay gibi parlak ve güzel olan: 41a/8, 41b/19, 41b/25, 45a/3, 56a/7
m.+ (Rūẕābe-yi mah-ruḫ) 39b/3
m.+dan 33b/14
m.+lara 23a/16

māh-rūy bk. *māh-rū* 33b/22, 39b/9, 45a/18, 46a/25, 53b/9
m.+a 55b/23
m.+uñ 42b/1

Māh u Mihr günümüzdeki Nevruz bayramının Şâhnâme'deki ismi: 15b/7

maḥall (< Ar. محل *maḥall*) 1. uygun, lâyık, münasip: 41b/19

2. yer, mekân, mevki: 25b/13

maḥall-i mihr ayın yeri, ayın parlayan yüzü: 25b/13

maḥalle (< Ar. محله *maḥalle*) mahalle, sokak:

m.+lerde 14a/17, 55a/11

maḥbes (< Ar. محبس *maḥbes*) hapishane, cezaevi: 3b/22

maḥbūb (< Ar. محبوب *maḥbūb*) sevilen kimse, sevgili: 3b/22, 32a/7, 55a/13

m.+a 50b/25, 9a/16

maḥbūbe (< Ar. محبوبه *maḥbūbe*) sevilen kadın:

m.+ler 13a/20

māhī I (< Far. ماهی *māhī*) balık: 8a/8, 9b/7

māhī II (< Far. ماهی *māh-ī*) ay gibi güzel, parlak: 40b/18

māhitāb (< Far. ماهتاب *māhitāb*) mehtap, dolunay: 23a/23

maḫlūḳ (< Ar. مخلوق *maḫlūḳ*) yaratılmış: 5a/2, 34b/8, 36b/25

maḫmūr (< Ar. مخمور *maḫmūr*) içkiden sersemlemiş, kendinden geçmiş (kimse): 43a/3

maḫmūr ol- sersemlemek, kendinden geçmek:

m. o.-mış 43a/3

mahmuzla- (< *krş.* Ar. مخماز *miḫmāz*) atı mahmuzla dürtmek: *mahmuz+la-*

m.-dı 54a/11

maḫzen (< Ar. مخزن *maḫzen*) tek, yalnız: 4a/10

maḫżar (< Ar. محضر *maḫżar*) mektup: 11a/11

m.+a 11b/5

m.+ı 11b/3, 11b/6

m.+ına 11a/13

m.+umuzı 11b/7

mā'il (< Ar. مائل *mā'il*) bir davranışa veya kişiye meyilli: 3a/25, 52a/5

m.+dür 3a/12

mā'il ḳıl- meyletmek, yönelmek:

m. ḳ.-dı 52a/5

mā'il ol- birine bağlanmak, sevgi göstermek:

m. o.-dı 3a/25

maḳām (< Ar. مقام *maḳām*) 1. yer, mekân: 17b/24

2. yüksek mevki, önemli görev:

m.+ına 16a/9

maḳhur (< Ar. مقهر *maḳhur*) çok üzülmüş, üzgün, perişan: 46b/25

maḳṣūd (< Ar. مقصود *maḳṣūd*) söylenilmek istenen, kastedilen, maksat, amaç: 23b/9

m.+a 9a/6, 37b/9

m.+dan 36b/13

m.+ı 5b/25, 8a/24, 8b/5, 31a/24, 41a/15, 54b/4, 55b/2
m.+ın 43b/8
m.+ını 16b/21
m.+la 36a/10, 38b/6
m.+um 40a/20, 44a/12
m.+uñ 8a/19, 18b/24, 22a/13, 38a/6, 48b/21, 50a/16, 52a/12, 55b/21
m.+uña 42a/3

maḳṣūda ėr- amacına, isteğine ulaşmak:
m. ė.-di 37b/9
m. ė.-üp 9a/6
m.+uña ė.-düñ 42a/3

maʿḳūl (< Ar. معقول *maʿḳūl*) akla uygun davranan, akıllı: 16a/14

māl (< Ar. مال *māl*) değerli eşya, servet, hazine: 8a/2, 24b/3, 32a/7, 50a/16, 50a/21, 50b/22, 54b/20
m.+dan 55b/19
m.+ı 5a/14, 24a/13, 50a/24, 56a/2
m.+larından 48a/20
m.+um 51a/12
m.+uñ 50a/22
m.+uñuza 25b/21

maʿlūm (< Ar. معلوم *maʿlūm*) herkes tarafından bilinen: 1b/12, 34b/12

maʿlūm ėt(d)- bilmek, öğrenmek:
m. ė.-esin (maʿlūm ėdesin) 1b/12

maʿmūr (< Ar. معمور *maʿmūr*) gelişmiş, bayındır, bakımlı: 16b/7, 31b/6, 45b/22, 51a/12
m.+ı 20b/2

mānend (< Far. مانند *mānend*) benzer, eş, gibi: 35b/21, 42b/6
m.+ (mānend-i ʿāc) 38b/22
m.+ (serv-i mānend) 45b/24
m.+i 52b/2
m.+ine 38b/7

maʿnī (< Ar. معنى *maʿnī*) anlam, mânâ:
m.+de 2b/7
m.+si 2b/8
m.+sin 3a/18

mānīʿ (< Ar. مانع *mānīʿ*) engel: 7b/2

mānīʿ ol- engellemek:
m. o.-maya 7b/2

manşıb (< Ar. منصب *manṣıb*) yüksek mevki, makam:
m.+dan 7a/3
m.+ı 7b/15

mār (< Far. مار *mār*) yılan: 15a/25
m.+laruñ 13b/2

mār-ber-mār-ber kıvrım kıvrım: 42a/22

maʿrifet (< Ar. معرفت *maʿrifet*) beceriklilik, hüner, mahâret:
m.+ (ehl-i maʿrifet) 3b/22
m.+den 6a/24

maʿrūf (< Ar. معروف *maʿrūf*) bilinen, tanınmış: 3b/19

maşlaḥat (< Ar. مصلحت *maṣlaḥat*) uygun, münâsip: 29b/19, 39a/13

maştūr (< Ar. مصتور *maṣtūr*) yazılmış, çizilmiş:
m.+dur 40a/9

maşrıḳ (< Ar. مشرق *maşrıḳ*) doğu:
m.+dan 2b/17

maʿşūḳ (< Ar. معشوق *maʿşūḳ*) aşık olunan (kimse): 2b/20, 42a/11
m.+ın 42a/10

maṭbūʿ (< Ar. مطبوع *maṭbūʿ*) güzel, hoş:
m.+dı 5b/21

mātem (< Ar. ماتم *mātem*) matem, yas: 47a/21

Māy *ö.a.* Hindistan'da büyücüleriyle ünlü şehir: 37a/23
M.+da 38b/3

māye (< Far. مایه *māye*) öz, maya, asıl: 2a/15, 2a/16, 18a/15, 18a/16, 24b/15, 35a/10, 50b/6, 50b/20
m.+dür 37a/7
m.+ler 18a/19

mażarrat (< Ar. مضرَّت *mażarrat*) zarar, ziyan: 2a/7, 50a/24

Māzenderān *ö.a.* İran'da yer alan şehir: 49a/14, 49b/16, 56a/11
m.+a 37b/11
m.+dan 48b/22
m.+uñ 47b/7

maẓlūm (< Ar. مظلوم *maẓlūm*) mazlum, zulüm gören: 9a/5

mażmūm (< Ar. مضموم *mażmūm*) anlam, mana:
m.+ın 36a/18, 52a/10

mecānīn (< Ar. مجانين *mecānīn*) akıl hastaları, deliler: 1b/14

meclis (< Ar. مجلس *meclis*) meclis, toplanma yeri, toplantı: 13b/15, 22b/21, 27b/13, 38b/4, 39a/11, 42b/7, 48a/9, 56a/12
m.+de 9b/21, 11a/13, 54b/25
m.+inden 13b/16

meclis-i şāh-vār şahlara lâyık meclis: 42b/7

meclis-gāh toplantı yapılan, görüşülen yer: 53b/5

meclis bėze- eğlenmek veya görüşmek üzere bir araya gelmek, toplanmak: bk. *meclis eyle-*, *meclis ḳur-*
m. b.-yüp 48a/9, 56a/12

meclis eyle- bk. *meclis bėze-*, *meclis ḳur-*
m. e.-üp 39a/11

meclis ḳur- bk. *meclis bėze-*, *meclis bėze-*
m. ḳ.-up 13b/15, 22b/21, 38b/4

mecmūʿ (< Ar. مجموع *mecmūʿ*) bir araya getirilmiş, toplanmış: 3b/21

mecmūaʿ (< Ar. مجموعه *mecmūaʿ*) el yazması kitap: 4a/10

medār (< Ar. مدار *medār*) dönme, dönüş:

m.+da 43a/11

meded (< Ar. مدد *meded*) yardım, imdat: 36b/24

medḫ (< Ar. مدح *medḥ*) övme, övüş: 39a/18, 43b/18

m.+ine 24b/17

medḫ eyle- övmek:

m. e.-di 39a/18

meftāḫ (< Ar. مفتاح *meftāḥ*) hazine:

m.+ını 8a/11, 23b/22

meger (< Far. مگر *meger*) meğer, oysaki, halbuki: 3a/14, 3b/2, 4a/18, 4b/4, 7a/16, 8a/3, 8a/4, 9a/6, 9b/5, 9b/14, 11a/25, 12a/1, 12b/20, 13a/20, 13a/21, 15a/15, 18a/12, 19b/3, 20b/2, 21a/11, 21b/11, 23a/6, 23b/7, 23b/13, 24a/24, 24b/2, 25a/8, 25b/4, 25b/19, 26a/16, 26b/20, 27b/10, 28b/17, 29b/2, 29b/20, 30a/7, 32a/1, 33b/5, 33b/14, 34a/6, 34a/25, 34b/3, 35a/2, 35b/8, 40a/25, 40b/21, 40b/25, 41a/4, 41a/9, 41a/12, 41b/7, 42b/17, 42b/21, 43a/2, 43a/14, 43b/13, 43b/24, 44a/2, 44a/9, 47a/8, 47b/18, 48a/2, 48b/13, 48b/14, 49b/3, 50a/11, 50a/21, 50a/23, 51b/8, 54b/5, 55a/1

meh bk. *māh* 3a/4, 43b/17

mehd (< Ar. مهد *mehd*) taht: 32a/13, 56a/6

mehd-i muraṣṣa‘ süslenmiş taht: 56a/6

mehleke (< Ar. مهلكه *mehleke*) tehlikeli durum, iş veya davranış:

m.+lere 1b/15

mekān (< Ar. مكان *mekān*) 1. mekan, yer: 49b/10

m.+dan 35a/19

m.+ı 12b/19, 53a/19

m.+ına 39b/18

2. kâinat, âlem: 18b/20, 23a/8

m.+ (perverdigār-ı zamān u mekān) 23a/8

Mekke *ö.a.* Mekke şehri:

M.+ye 18a/8

mekr (< Ar. مكر *mekr*) hile, düzen, aldatma:

m.+inden 9b/10

mektūb (< Ar. مكتوب *mektūb*) mektup:

m.+ını 52a/9

melaḫ (< Far. ملخ *melaḫ*) çekirge: 47b/19

melālet (< Ar. ملالت *melālet*) bıkma, usanma:

m.+le 35a/2, 44b/1

melek (< Ar. ملك *melek*) melek: 39a/1

melik (< Ar. ملك *melik*) hükümdar, padişah: 37b/3

melik-zāde hükümdar soyundan gelen: 23b/3

melike (< Ar. ملكه *melike*) hükümdarın eşi:

m.+nüñ 43a/7

melūl (< Ar. ملول *melūl*) üzgün, hüzünlü: 33b/25, 35b/24, 44a/24, 45a/21, 46a/11, 46a/24, 46b/2, 46b/22, 46b/25

m.+dılar 15a/8

melūl ėt(d)- üzmek:

m. ė.-üp (melūl ėdüp) 35b/24

melūl ol- üzülmek:

m. o.-up 44a/24, 45a/21, 46a/24, 46b/22

m. o.-mazdı 46b/2

melʿūn (< Ar. ملعون *melʿūn*) lanetli, nefret edilen:

m.+dan 4b/22

m.+uñ (dīv-i melʿūn) 5a/4

memālik (< Ar. ممالك *memālik*) hükümdarın hükmü altında bulunan yerlerin tamamı, ülkeler:

m.+ (vüzerā-yı memālik) 3b/23

memleket (< Ar. مملكت *memleket*) memleket, ülke: 5b/17, 16a/3, 21b/10, 21b/13, 22b/2, 27a/21

m.+de 16a/10, 23a/13

m.+den 6a/6, 11a/1, 11a/6

m.+e 6a/6, 36a/9

m.+i 15a/24, 3a/22

m.+ler 33a/12, 37a/24

m.+üñ 8a/6

memleket ṭut- ülke fethetmek:

m. ṭ.-an 3a/22

menşūr (< Ar. منشور *menşūr*) padişah fermanı:

m.+ını 37a/25, 56a/10

Menūçihr *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdar: 23b/2, 23b/11, 24a/4, 25a/7, 25a/9, 25a/25, 25b/4, 25b/22, 26a/16, 26b/14, 26b/17, 26b/19, 26b/22, 27a/10, 27a/19, 27a/20, 27a/24, 27a/25, 27b/9, 28a/1, 28a/12, 28b/22, 29a/14, 29b/10, 30a/19, 30a/21, 30b/13, 30b/25, 31a/19, 31b/14, 31b/23, 32a/12, 32b/6, 32b/15, 33a/2, 33a/3, 36a/10, 36b/1, 36b/4, 37a/22, 42b/18, 43a/25, 43b/14, 46a/22, 47a/19, 47a/25, 47b/5, 49a/9, 52a/6, 53b/4, 56a/10

M.+ (Menūçihr-i ferḫunde-fāl) 51b/25

M.+ (Menūçihr-i pīrūz) 52a/21

M.+ (Menūçihr-i ser-efrāz) 48a/10

M.+di 28b/12

M.+e 23b/21, 24b/7, 25b/3, 26a/4, 27b/1, 29a/11, 32b/7, 33a/19, 37b/12, 49a/6

M.+i 24b/1, 24b/19

M.+len 27a/7

M.+üñ 24a/6, 29a/16, 30a/4, 31a/4, 32a/22, 33a/3, 36a/25, 51b/4, 51b/24

menzil (< Ar. منزل *menzil*) varılacak yer, mesafe: 18a/22, 32a/3, 38a/13

m.+de 12a/17

m.+den 12a/16, 21b/2

m.+e 12a/16, 21b/2

m.+ine 3a/14

menzil-be-menzil menzilden menzile, yoldan yola: 47a/25

merd (< Far. مرد *merd*) 1. yiğit, cesur, güvenilir (kimse): 3b/10, 22a/20, 23b/1, 27b/25, 29a/12, 31a/2, 49b/20

2. insan, adam, kimse: 7b/25, 13a/13, 14a/22, 17a/22, 18a/3, 21a/13, 24b/23, 31a/8

merd-i bī-dād adaletsiz kimse: 31a/8

merd-i bīnā-füsūn büyücü: 17a/22

merd-i ceng savaşçı: 21a/13

merd-i efsūn-ger büyü yapan (kimse): 18a/3

merd-i kühen tecrübeli, gün görmüş (kimseler): 24b/23

merd-i nā-pāk dürüst olmayan (kimse): 14a/22

merd-i nā-pāk-rāy kötü fikirli (kimse): 13a/13

merd-i Yezdān-perest Allah'a tapan (kimse): 7b/25

merd-baṣīr kalp gözü açık, anlayışlı (kimse): 3b/22

merd-ceng savaşçı, savaşmakta yetenekli (kimse): 9a/15

merd-civān asil, mert, yiğit (kimse): 10b/16, 25b/23

merd-ġayret gayret eden, mücadele eden (kimse): 30b/24

merdān-merd çok cesur (kimse): 27b/25

merd-şinās doğruluk bilen, adaletli (kimse): 7a/25

merdān (< Far. مردان *merdān*) mert insanlar, yiğitler: bk. *merdāne* 27b/25

m.+ (aḫbār-ı merdān-ı rāstān) 3b/14

m.+lar 30a/25, 44b/21

merdān-eren yiğit, cesur kişiler:

m.+ler 6b/9

merdāne (< Far. مردانه *merd-āne*) bk. *merdān* 11a/7, 11b/16, 13b/4, 16b/7, 18b/1, 18b/25, 20a/7, 23a/25, 26b/22, 29b/19, 30b/23, 31b/14, 33b/23, 38a/10, 40a/19, 50b/9, 6a/12, 6a/24

m.+ler 27b/7, 32a/20

m.+lerüz 18b/11

merdāne-vār mertçe, yiğitçe: 50b/1

merdānlıḳ(ġ) yiğitlik: *merdān+lıḳ* 3a/22, 5b/9, 6b/10, 16a/9, 18b/23, 37b/14, 48b/18

m.+a (merdānlıġa) 13a/8, 13b/24, 52b/1

m.+da 31a/15

m.+ın (merdānlıġın) 27b/21

m.+la (merdānlıġla) 10a/1, 19a/4, 33a/6, 37a/15, 44b/9

m.+uñuz (merdānlıġuñuz) 17b/3

merdānlıḳ göster- yiğitlik göstermek, mertçe davranmak:

m.+ın g.-üp 27b/21

merg (< Far. مرك *merg*) ölüm, vefat: 3b/3

merġūb (< Ar. مرغوب *merġūb*) istenilen, beğenilen: 3b/21, 8a/9

merkez (< Ar. مركز *merkez*) merkez, bir şeyin ortası:

m.+idi 2a/22

mertebe (< Ar. مرتبه *mertebe*) derece, rütbe, kademe, miktar: 13b/20, 16b/9, 19a/19, 34a/21, 37b/19

m.+de 13a/10, 26a/6, 43b/10, 7a/3

m.+sin 6b/6

m.+since 2a/20, 15a/3, 18b/16, 37b/8

m.+sinde 4b/25

m.+sini 6a/25, 6b/16

m.+ye 25a/12

merzubān (< Far. مرزبان *merz-bān*) sınır beyi, hudut muhâfızı:

m.+ları 19a/18

meṣāliḥ (< Ar. مصالح *meṣāliḥ*) işler:

m.+in 21a/25

meşel (< Ar. مثل *meṣel*) hikâye: 34a/19, 46a/7

m.+ (meṣel-i Ferīdūn) 10b/12

m.+ (meṣel-i hümā) 23b/25

m.+ *(meṣel-i hoş)* 46a/19

mesned (< Ar. مسند *mesned*) büyük mevki, makam, rütbe:

m.+i 6a/23

m.+ine 7a/13

mest (< Far. مست *mest*) sarhoş, kendinden geçme hali: 1b/16, 14a/5, 28b/8, 39a/14, 42b/6, 43a/4, 53b/23

m.+e 45a/22, 50b/20

m.+ler 13a/5

mest ol- kendinden geçmek, aklı başından gitmek: bk. *meste dön-*

m. o.-duġı 14a/5

m. o.-alar 1b/16

m. o.-up 28b/8, 39a/14

meste dön- bk. *mest ol-*

m. d.-di 45a/22

m. d.-üp 50b/20

mest-mend kendinden geçmiş: 40b/20, 50a/3, 51a/20

mestlik sarhoşluk, kendinden geçme hali: *mest+lik* 2a/1

m.+ile 11a/3

meşġūl (< Ar. مشغول *meşġūl*) bir işle uğraşan, bir işi yapmakta olan: 7b/6, 17b/22, 27b/14, 38a/16, 52b/19, 56a/12

meşġūl ol- ilgilenmek, bir işle uğraşmak:

m. o.-a 38a/16

m. o.-dı 7b/6, 56a/12

m. o.-up 17b/22, 52b/19

meşhūr (< Ar. مشهور *meşhūr*) bilinen, tanınmış: 55a/7
m.+dur 3b/20

meşrebe (< Ar. مشربه *mişrebe*) maşrapa, su içecek kap:
m.+ler 37a/20, 55a/8

mevc (< Ar. موج *mevc*) dalga: 3a/10, 28b/6, 30b/12
m.+i 39b/23
m.+le 30b/12
m.+ler 3a/7

mevcūd (< Ar. موجود *mevcūd*) var olan, bulunan: 1b/3

mevt (< Ar. موت *mevt*) ölüm:
m.+üñ 22b/16

mey (< Far. می *mey*) şarap, bâde: 3a/11, 7a/2, 7a/8, 13b/14, 15b/6, 17b/12, 17b/21, 23b/11, 41a/24, 48a/9, 55a/4
m.+den 43a/3
m.+le 56a/12

meydān (< Ar. میدان *meydān*) meydan, geniş alan: 26a/13
m.+a 4a/3
m.+da 30b/21, 54a/6
m.+dan 55a/18

meyl (< Ar. میل *meyl*) yönelme, istek ve arzu duyma: 1b/13
m.+üm 16b/4

meyl ėt- yönelmek, istemek:
m. ė.-mek 1b/13

meymene (< Ar. میمنه *meymene*) ordunun sağ kanadı: 24a/4

meysere (< Ar. میسره *meysere*) ordunun sol kanadı: 24a/4

meyve (< Far. میوه *mīve*) meyve:
m.+le 43a/11

mezġār (< Ar. مزغار *mezġār*) mezar:
m.+a 10a/18

mezīd (< Ar. مزید *mezīd*) uzun: 50b/17

mı soru edatı: bk. *mi, mu, mü* 8a/25, 19b/3, 22a/13, 26a/4, 34b/20, 35a/18, 38a/18, 39b/8, 41b/8, 43a/24, 43a/25, 45a/24
m.+dur 22a/10
m.+sın 22a/9, 51a/8
m.+sız 25b/16

Mışır *ö.a.* Mısır ülkesi: 18a/8, 30b/6

mi bk. *mı* 8b/13, 13b/23, 21a/4, 25b/4, 26b/8, 39b/9, 41a/19, 41b/8, 48b/22, 51a/7
m.+dür 20a/13, 20b/4, 40b/14, 41b/18
m.+sin 13a/15, 21b/11, 22a/10

mīġ (< Far. میغ *mīġ*) sis, duman: 29a/3, 33a/10

mih-ter (< Far. مهتر *mih-ter*) daha büyük, daha ulu: 8b/10, 10b/5, 37b/5, 37a/26, 51a/14
m.+üñ 20b/7

mih-ter-i encümen yüce meclis: 10b/5

mih-terī (< Far. مهترى *mih-ter-ī*) büyüklük, yücelik: 12a/13, 25a/4

miḥāffe (< Ar. محافه *miḥāffe*) deve üstüne konulan sepet: 56a/6
m.+ler 18a/25

m.+lerden 18a/19

mihmān (< Far. مهمان *mihmān*) misafir, konuk: 55a/23

m.+uñ 41b/25

m.+uñ-ısa 14a/3

miḥnet (< Ar. محنت *miḥnet*) sıkıntı, eziyet, zorluk: 10b/15, 31b/8

m.+e 22a/1, 48b/16

m.+ile 32b/10, 32b/21

m.+inden 12a/5

miḥnet çek- sıkıntı çekmek:

m. ç-üp 10b/15

mihr (< Far. مهر *mihr*) 1. sevgi, dostluk, yakınlık: 5b/14, 7b/24, 8a/3, 10a/12, 13a/14, 21a/8, 21b/4, 24b/17, 34a/13, 38a/23, 45b/3

m.+ (ceng-i peyvend-i mihr) 2b/15

m.+ (mihr-i şīr-dil) 21b/25

m.+i 19a/10, 23b/22, 26a/4, 39a/17, 39b/1, 39b/2, 39b/24, 40b/21, 45b/6

m.+in 35b/14, 37a/2

m.+ine 21b/6, 21b/7, 39b/16

m.+ini 9b/6, 40a/19

m.+iyle 24b/9, 39b/23

m.+le 37a/7, 41b/4, 41b/17

m.+üm 43a/23

m.+ümüz 25a/6

m.+üñ-ile 51a/3

m.+üñle 8a/20, 40a/9

2. güneş: 23b/4, 41a/2, 49a/10

m.+ (nāhīd-i mihr) 1b/8

m.+ (maḥall-i mihr) 25b/13

mihr-dil mutlu, sevinçli:

m.+dür 36b/7

mihr ėt(d)- sevgi göstermek: bk. *mihr göster-*

m. ė.-üp (mihr ėdüp) 5b/14, 21b/4

mihr göster- bk. *mihr ėt-*

m. g.-di 10a/12, 38a/24

Mihrāb I *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen Arap hükümdar: 38b/6, 38b/11, 38b/18, 39a/7, 39a/9, 39b/1, 39b/4, 39b/9, 40b/7, 43b/10, 44a/5, 45b/19, 45b/20, 46a/3, 46a/12, 46a/25, 46b/10, 47a/1, 48a/13, 48a/20, 50a/18, 50a/21, 51a/24, 55b/2, 55b/5, 55b/10, 55b/24, 56a/7

M.+ (duḫter-i Mihrāb) 54a/3

M.+ (duḫt-ı Mihrāb) 41b/9

M.+ (Mihrāb-ı āzāde) 55a/24

M.+ (Mihrāb-ı Kābil-şāh) 39a/6

M.+ (Mihrāb-ı rūşen) 51a/16

M.+ (Mihrāb-ı şīr) 55b/4

M.+a 39b/7, 45b/22, 46a/14, 48a/18, 51b/12, 51b/18, 54b/11

M.+a (serāy-ı Mihrāb) 43a/23

M.+dan 48a/11

M.+dı 51a/4

M.+ı 38b/17

M.+la 55b/14

M.+uñ 38b/14, 39a/8, 40b/18, 43a/21, 43b/2, 44a/9, 44b/8, 47a/2, 47a/6, 48a/19, 50a/9, 50b/11, 51a/8, 51b/17, 52a/25, 54b/16, 56a/4

miḥrāb II (< Ar. محراب *miḥrāb*) kıble: 5a/23

mihribān (< Far. مهربان *mihr-bān*) şefkatli, güler yüzlü, dost: 10b/21, 34a/21, 40a/21, 54b/9

m.+sız 40a/1

Mihrināz *ö.a.* İran hükümdarı Cemşîd'in kız kardeşi: 8b/25

miḳdār (< Ar. مقدار *miḳdār*) miktar, nicelik: 13a/9, 26a/5

m.+ı 3b/5

2. değer, kıymet:

m.+um 8a/21

m.+uñ 28a/18

miḳdārlu değerli, kıymetli: *miḳdār+lu*

m.+dur 30b/2

miḳdārsuz değersiz, kıymetsiz: *miḳdār+suz* 11b/24

mil (< Ar. مل *mil*) mil, uzunluk ölçüsü: 12b/17, 27a/2, 27a/4, 27a/13, 50b/19

minnet (< Ar. منّت *minnet*) 1. şükür, hamd etme: 1b/2

2. yardım, ihsan, iyilik: 44b/13

m.+i 6b/11

m.+üm 35b/7

minnetsüz şükürsüz: *minnet+süz* 14a/1

mīr (< Far. میر *mīr*) baş, reis, bey: 27a/20

mīr-āḫūr sarayda atların bakımından sorumlu kimselerin başı: 53b/7

miṣāl (< Ar. مثال *miṣāl*) benzer, gibi: 42b/14, 54b/1

m.+i 12b/18, 17a/23, 18a/5, 28b/5, 34a/1, 35b/20, 40a/5, 44b/4, 47b/14, 49a/24, 49b/8

m.+inde 3a/7, 12a/10

m.+ine 55a/9

m.+ini 40a/6

mīsār (< Far. میسار *mīsār*) savaşçı:

m.+lar 6b/9

misk (< Ar. مسك *misk*) güzel koku, misk:

m.+e 37b/4

m.+ini 10a/17

misk-ter taze kokulu misk: 42b/13

m.+den 42b/12

miskīn (< Far. مسكين *misk-īn*) kara, siyah: 42a/22, 42b/1

miṣl (< Ar. مثل *miṣl*) eş, benzer: 47b/19

mismār (< Ar. مسمار *mismār*) çivi:

m.+larla 15a/18

mīşe (< Far. میشه *mīşe*) ormanlık, sazlık alan: bk. *pīşe*

m.+de 10b/7

m.+den 10b/20, 27a/4, 27a/8

m.+lerdür 9a/11

m.+sinden 27a/8

m.+ye 10a/25, 10b/17

miyāne (< Far. میانه *miyāne*) orta, ara: 17b/19, 51a/23

mū (< Far. مو *mū*) saç teli: bk. *mūy*

m.+da 16a/12

muaʿllāḳ (< Ar. معلاق *muaʿllāḳ*) asılı, boşlukta kalan: 12b/5

muaʿllāḳ ḳal- hareketsiz kalmak:

m. ḳ.-dı 12b/5

mūbed (< Far. موبد *mūbed*) Mecusîlerde dini lider, bilgin: 19b/15, 20a/3, 47a/8

m.+ (mūbed-i dānā) 10a/6

m.+ (mūbed-i dilāver) 10a/3

m.+ (mūbed-i pīş-bīn) 43b/1

m.+ine 44a/8

m.+ler 3a/21, 17b/8, 31b/5, 35a/4, 37a/10, 37b/11, 38a/20, 52a/16, 52b/7

m.+lerden 20a/25, 27b/19, 38a/1, 44b/3, 52b/7

m.+lere 18a/17

m.+leri 35a/12

m.+lerle 47a/3

mūbedān (< Far. موبدان *mūbedān*) Mecusî alimler, bilginler:

m.+ (ferr-i mūbedān) 33a/20

muġannī (< Ar. مغنّى *muġannī*) şarkıcı, şarkı söyleyen: 23a/12

m.+leri 13b/12

muġarraḳ (< Ar. مغرَّق *muġarraḳ*) donatılmış, doldurulmuş: 32a/16

muġīṯü'l-enām halkın koruyucusu, yardımcısı: 3b/23

muḥabbet (< Ar. محبَّت *muḥabbet*) sevgi, aşk, dostluk: 19a/12, 20b/17, 21b/18, 21b/20, 21b/21, 23a/17, 30a/10, 34a/25, 36b/22, 38a/8, 38b/17, 41a/3, 41b/24, 42b/23, 51a/17

m.+de 51b/7

m.+den 35a/10, 48b/16

m.+i 31b/9, 34b/15, 38b/13

m.+in 20b/20, 35a/24, 35b/13, 37a/2, 45b/19, 52b/20

m.+inden 2b/20, 40b/8

m.+ine 43b/21

m.+iyle 10a/18, 4b/3

m.+le 10b/13, 38b/15

m.+ümi 8a/15

m.+üñe 22a/19

muḥabbet ėt(d)- sevmek:

m. ė.-mek 38a/8

m. e.-üp (muḥabbet ėdüp) 23a/17, 51a/17

muḥāl (< Ar. محال *muḥāl*) olması, gerçekleşmesi mümkün olmayan: 3a/15

Muḥammed Muṣṭafā *ö.a.* Hz. Muhammed: 1b/4, 3a/6, 3a/9

muḫāṭara (< Ar. مخاطرا *muḫāṭara*) tehlikeli durum, tehlike: 1b/13

muḫāṭara ol- tehlikeli olmak, korku vermek:

m. o.-an 1b/13

muḥibb (< Ar. محبّ *muḥibb*) sevgi duyan, seven (kimse):
m.+ile 47a/5

muḥkem (< Ar. محكم *muḥkem*) dayanıklı, sağlam, kuvvetli: 3a/8, 3b/20, 36b/21, 52b/17
m.+ (peyġāmber-i muḥkem) 2b/24
m.+ (ʿahd-ı muḥkem) 27a/24

muḥtāc (< Ar. محتاج muḥtāc) itiyacı olan (kimse): 3b/15, 52b/21
m.+dılar 15b/14

muḥtāc ėt(d)- ihtiyaç duyar hale getirmek:
m. ė.-er (muḥtāc ėder) 52b/21

muḥtāc ol- ihtiyacı olmak:
m. o.-mayasın 3b/16

muḥterem (< Ar. محترم *muḥterem*) saygıya değer:
m.+dür 17a/6

muḳābil (< Ar. مقابل *muḳābil*) karşı, karşılığında: 4b/11, 30b/3, 38b/20
m.+in 16b/6

muḳābil ol- karşısına gelmek, karşılıklı bulunmak:
m. o.-dı 4b/11

muḳarrer (< Ar. مقرَّر *muḳarrer*) kararlaştırılmış: 23b/24

muḳayyīd (< Ar. مقيَّيد *muḳayyīd*) gözetme, önem verme: 44a/13

muḳayyīd ol- önem vermek, üstüne düşmek:
m. o.-ma! 44a/13

muʿamma (< Ar. معمًّا *muʿamma*) bilinmeyen, anlaşılmayan: 52b/7

muʿaṣfer (< Ar. معصفر *muʿaṣfer*) sararmış: 40b/1

muʿīn (< Ar. معين *muʿīn*) yardım eden, yardımda bulunan (kimse): 3a/11

mūr (< Far. مور *mūr*) karınca: 47b/19

murād (< Ar. مراد *murād*) istek, dilek, amaç: 4a/8, 23b/9, 36a/5, 44b/15
m.+dan 16b/8
m.+ı 5b/25, 8b/23, 41a/14, 42a/4, 49b/21, 56a/12
m.+ın 37b/9
m.+ınca 32b/11
m.+ını 54b/3
m.+la 54b/24
m.+uñ 20a/14, 43b/12, 51a/18
m.+uñcadur 20a/16
m.+uñı 8a/7

murād bul- isteğine ulaşmak:
m.+ın b.-dı 37b/9
m.+ını b.-dum 54b/4
m.+uñı b.-duñ 8a/7

muraṣṣaʿ (< Ar. مرصَّع *muraṣṣaʿ*) süslenmiş, mücevherle bezenmiş: 3b/22, 6b/25, 11a/6, 18a/19, 18a/21, 18a/25, 24a/11, 24b/5, 24b/10, 26a/12, 27a/2, 32a/13, 32b/17, 35b/3, 37a/18,

38b/10, 45a/7, 47a/22, 53b/11, 55b/13

m.+ (mehd-i muraṣṣaʿ) 56a/6

m.+ (tāc-ı muraṣṣaʿ) 50b/6

murdār (< Far. مردار *murdār*) kirli, pis: 5a/10

m.+ (dünyā-yı murdār) 5a/12

m.+ıla 34b/6

m.+sın 15a/11

murġ (< Far. مرغ *murġ*) kuş: 6a/22, 8a/8, 9b/7, 38b/3

murġ-perverde kuş tarafından beslenmiş:

m.+dür 42a/1

murġ-zār kuşu çok olan yer, kuş yatağı: 52b/13, 53a/10

m.+dan 10b/7

m.+uñ 52b/14

musaḫḫar (< Ar. مسخر *musaḫḫar*) ele geçirme, zabt etme: 23b/24

musaḫḫar eyle- fethetmek, ele geçirmek:

m. e.-di 23b/24

muṣāḥib (< Ar. مصاحب *muṣāḥib*) sohbet arkadaşı olan kimse: 37b/21

muṣḥaf (< Ar. مصحف *muṣḥaf*) sayfalar halinde meydana getirilmiş:

m.+ından 42b/15

mūsıḳī (< Ar. موسقى *mūsıḳī*) müzik: 53b/16

Mūsī *ö.a.* Hz. Musa:

M.+den 38b/23

muştıcı (< Far. مژده *müjde*) sevindirici haber getiren, müjde veren (kimse): *muştı+cı* 23b/6

muştıla- müjdelemek: *muştı+la-*

m.-dı 33b/20, 54b/22

m.-dılar 23b/6

muştılıḳ(ġ) müjde, güzel haber: *muştı+lıḳ* 34b/18

m.+a (muştılıġa) 51b/12

muştılıḳ vėr- müjde vermek:

m. v.-üp 34b/18

muṭālaʿa (< Ar. مطالعه *muṭālaʿa*) görüş, fikir:

m.+sından 4a/14, 23b/10

muṭbaḫ (< Ar. مطبخ *muṭbaḫ*) mutfak:

m.+a 9a/2

m.+ınuñ 8a/11

m.+uñ 9a/6

mūʿteber (< Ar. موتعبر *mūʿteber*) saygın, üstün ve değerli kabul edilen: 3b/20, 4a/10

muṭīʿ (< Ar. مطيع *muṭīʿ*) itâat eden, boyun eğen, tâbi olan (kimse): 7a/6, 8a/8, 11b/17, 26a/11, 36b/25

muṭīʿ ol- itâat etmek, boyun eğmek:

m. o.-alum 11b/17

m. o.-dı 36b/25

m. o.-mış 26a/11

m. o.-ur 8a/8

muṭlaḳ (< Ar. مطلق *muṭlaḳ*) mutlak, kesin:

m.+ (fāʿil-i muṭlaḳ) 34b/10

m.+ (ḫākim-i muṭlaḳ) 34b/10

muvāfıḳ (< Ar. موافق *muvāfıḳ*) uygun, münâsip: 42a/11

m.+dur 3a/18

muvāffaḳ (< Ar. موافق *muvāffaḳ*) başarılı, başarmış: 21b/6, 25a/12, 41a/19

m.+sın 54b/25

muvāffaḳat (< Ar. موافقت *muvāffaḳat*) uzlaşma, razı olma: 23a/15

muvāffaḳat ėt(d)- razı olmak, kabul etmek:

m. ė.-üp (muvāffaḳat ėdüp) 23a/15

mūy bk. *mū* 13a/3, 33b/24, 40a/20, 42b/1

m.+da 51a/9

m.+ı 33b/13

m.+ı (rū-yı mūy) 46b/19

m.+ına 39a/17, 42b/8

m.+la 40a/10

muẓaffer (< Ar. مضفر *muẓaffer*) galip, zafer kazanmış: 28b/12, 44b/18, 56a/8

mübālaġa (< Ar. مبالغه *mübālaġa*) aşırı, fazla, çok: 8b/11, 18a/25, 40b/18, 45b/2, 56a/2

mübārek (< Ar. مبارك *mübārek*) mübarek, hayırlı, kutlu: 8a/22, 10b/19, 37b/6, 51a/2, 54b/8

mübāriz (< Ar. مبارز *mübāriz*) teke tek dövüşen savaşçı: 27a/14

m.+ler 29a/6

m.+lerden 26b/2

müberrā (< Ar. مبرًّا *müberrā*) arınmış, arındırılmış: 34a/5

mübeşşer (< Ar. مبشّر *mübeşşer*) müjde verici, müjdeleyici:

m.+ler 14b/9

mübtelā (< Ar. مبتلا *mübtelā*) düşkün, tutulmuş: 34a/15

mübtelā eyle- düşkün hale getirmek:

m. e.-di 34a/15

mücellā (< Ar. مجله *mücellā*) cilâlı, parlak: 3b/21

müdām (< Ar. مدام *müdām*) devamlı, sürekli: 27b/6, 38b/24

müdārā (< Ar. مدارا *müdārā*) dost gibi geçinme, güler yüzle davranma: 35a/19, 45a/14, 45a/19, 50a/19

müdārā eyle- iyi geçinmek, dostça davranmak:

m. e.-r 45a/19

m. e.-yüp 45a/14

müddet (< Ar. مدّت *müddet*) müddet, zaman, vakit: 3b/16, 8a/13, 10a/9, 10b/19, 19a/19, 23a/9, 23a/15, 29b/12, 33b/14, 34b/13, 38a/4, 56a/13

m.+den 3b/20, 23b/2

mü'eyyed (< Ar. مئيّد *mü'eyyed*) güçlü, sağlam, dayanıklı: 28b/12

mühdī (< Ar. مهدى *mühdī*) hediye:

m.+leri 18a/21

mühendis (< Ar. مهندس *mühendis*) sayı ve yıldızlarla uğraşan:

m.+lerden 44b/13

müheyyā (< Ar. مهيًّا *müheyyā*) hazır: 13b/14, 36a/24, 38b/14, 50b/8, 52a/15, 53b/8

müheyyā ėt(d)- hazırlamak: bk. *müheyyā ḳıl-*

m. ė.-diler 38b/14

m. ė.-üp (müheyyā ėdüp) 52a/15

müheyyā ḳıl- bk. *müheyyā ėt-*

m. ḳ.-up 13b/14

müheyyā ol- hazırlanmak:

m. o.-dı 50b/8

mühīm (< Ar. مهيم *mühīm*) mühim, önemli: 2b/10

mühlik (< Ar. مهلك *mühlik*) öldürücü, helak edici: 1b/13

mühmel (< Ar. مهمل *mühmel*) anlamsız, boş: 20b/8, 25b/13

mühr (< Far. مهر *mühr*) mühür: 16a/1, 20b/25, 25a/9, 31b/8, 32b/1, 37a/22

m.+e 28a/4, 32a/23

m.+i 22a/3, 30a/5

m.+in 21a/22, 29b/24, 44a/20

m.+iyle 37a/22

m.+le 37b/1

m.+üm 33a/7

m.+üm-ile 12b/11

m.+ümde 19b/2

m.+üñ 42b/16

m.+üñüñ 14a/10

müjde (< Far. مژده *müjde*) müjde, sevindirici haber: 42a/3, 44b/8, 45a/7, 46b/15

müjde vėr- sevindirici haber vermek:

m. v.-di 45a/7

mükedder (< Ar. مكدَّر *mükedder*) kederli, üzgün: 53a/3

m.+ (nāzır-ı mükedder) 46b/25

mükedder ol- üzülmek, kederlenmek:

m. o.-up 53a/3

mükemmel (< Ar. مكمَّل *mükemmel*) mükemmel, kusursuz: 3b/22, 36a/21

mülk (< Ar. ملك *mülk*) ülke, memleket: 4a/20, 24b/3, 33b/6, 42b/23

m.+ (ḫüdāvend-i mülk) 3b/25

m.+ (mülk-i baḫt) 4a/10

m.+ (mülk-i dīn) 12b/8

m.+ (vāriṣ-i mülk-i Süleymān) 3b/24

m.+e 5a/17, 23b/24

m.+i 6a/7, 7b/15, 34b/10

m.+ine 7b/16

münācāt (< Ar. مناجات *münācāt*) Allah'a yalvarma: 15b/21, 18b/19

münācāt ėt(d)- dua etmek, Allah'a yalvarmak: bk. *münācāt eyle-*

m. ė.-üp (münācāt ėdüp) 15b/21

münācāt eyle- bk. *münācāt ėt-*

m. e.-di 18b/19

münāfıḳ (< Ar. منافق *münāfiḳ*) iki yüzlü, bozguncu: 33a/17

münāsebet (< Ar. مناسبت *münāsebet*) sebep, vesile, alâka:
m.+le 3b/19

münāẓara (< Ar. مناظره *münāẓara*) hesaplaşma, tartışma:
m.+sı 44b/5

münaḳḳaş (< Ar. منقش *münaḳḳaş*) nakışlı, süslü, işlenmiş: 17b/13, 26a/1, 32b/16
m.+ (tāc-ı münaḳḳaş) 20b/16

müneccim (< Ar. منجّم *müneccim*) müneccim, falcı:
m.+i 36b/8
m.+ler 10a/13, 19a/7, 20a/25, 37a/10, 44b/4, 52a/21
m.+lerden 9b/7
m.+leri 52b/5
m.+lerüñ 9b/16

münevver (< Ar. منوّر *münevver*) aydınlık, ışıklı, nurlu: 2a/23, 33a/9, 37a/3, 37b/18, 41b/17, 47a/23, 53a/3, 53a/15, 54b/18
m.+dür 40a/11

münevver ḳıl- aydınlatmak:
m. ḳ.-up 37a/3

münevver ol- aydınlanmak:
m. o.-up 47a/23
m. o.-dı 2a/23, 41b/17, 54b/18
m. o.-ur 53a/3

münezzeh (< Ar. منزّه *münezzeh*) eksiklik veya kötülükten arındırılmış: 35a/19

münteşir (< Ar. منتشر *münteşir*) dağılmış, yayılmış olan: 10a/24

münteşir ol- yayılmak, herkes tarafından bilinmek:
m. o.-dı 10a/24

mür-ḫavḳ acı dolu, kederli: 48a/21

mürekkeb (< Ar. مركب *mürekkeb*) toplanmış, birleştirilmiş: 9a/20
m.+dür 20b/16

müretteb (< Ar. مرتب *müretteb*) düzenlenmiş: 6a/17, 6b/2, 9a/20, 26b/18

müretteb eyle- düzenlemek, bir araya getirmek:
m. e.-di 6b/2

mürġān (< Far. مرغان *mürġān*) kuşlar: 35b/17

mürşid (< Ar. مرشد *mürşid*) rehber, kılavuz, önder:
m.+ümüz 50b/15

mürüvvet (< Ar. مروّت *mürüvvet*) yiğitlik, mertlik: 13a/18

müsellem (< Ar. مسلّم *müsellem*) verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş: 7a/14

müstaḳīm (< Ar. مستقيم *müstaḳīm*) doğru yolda olan, dürüst: 9b/20

müste-mend (< Far. مستمند *müste-mend*) gamlı, dertli, zavallı kimse: 2b/23, 24b/1

müstelim (< Ar. مستلم *müstelim*) yenilmiş, bozguna uğramış:
m.+ (ejdehā-yı müstelim) 12a/12

müṣül (< Ar. مثل *müṣül*) misaller, örnekler: 26b/15

müṣül getür- örnekler vermek:
m. g.-di 26b/15

müşāhede (< Ar. مشاهده *müşāhede*) şahit olma, tanıklık: 4a/13

müşāhede ėt- şahit olmak, görüp varlığını tanımak:
m. ė.-er (müşāhede ėder) 4a/13

müşekkel (< Ar. مشكل *müşekkel*) bir şekle konulmuş, şekil verilmiş: 3b/21
m.+dür 4a/13

müşerref (< Ar. مشرَّف *müşerref*) şerefli: 4a/10

müşevveş (< Ar. مشوَّش *müşevveş*) düzensiz, karışık, karmaşık: 47a/1

müşg (< Far. مشگ *müşg*) misk kokusu: 13a/3, 16b/1, 17b/12, 22a/21, 24a/12, 37a/21, 38a/25, 38b/1, 38b/9, 40a/6, 41b/6, 42a/6, 50b/4, 52a/5, 52b/13, 55a/4, 55a/13, 55a/14, 55b/16, 55b/17, 55b/18
m.+e 33b/13
m.+i 37b/5
m.+in 38b/22
m.+ini 14a/4
m.+le 38b/25, 41b/1, 41b/2

müşg-būy misk kokulu: 42b/18, 53b/9

müşg-mūy misk kokan saç: 20a/22, 40b/20, 45a/25

müşg-nāb saf, halis misk: 6b/21
m.+la 8a/18

müşg-sār misk kokan, misk kokulu yer: 52b/22

müşgīn (< Far. مشكين *müşg-īn*) misk kokulu, misk kokan: 12a/18, 14a/5, 23b/15, 32a/18, 40b/19, 52a/18
m.+ (caʿd-ı müşgīn) 41b/2

müşkil (< Far. مشكل *müşkil*) zorluk, güçlük, sıkıntı: 21a/15, 43b/6
m.+dür 44b/2
m.+e 46a/10
m.+ini 50b/14
m.+leri 53b/3
m.+üñ 52a/24

müşkil-güşā zorlukları yenen, çözen (kimse): 32b/22, 50b/14

müşrik (< Ar. مشرك *müşrik*) Allah'a ortak koşan (kimse): 33a/17

müşt (< Far. مشت *müşt*) avuç:
m.+ine 29b/2

müşterī (< Ar. مشترى *müşterī*) Müşterî yıldızı, Jüpiter: 12b/18, 45a/10
m.+ (sebeb-i müşterī) 19a/8

müteʿalliḳ (< Ar. متعلق *müteʿalliḳ*) âit, dâir, ilgili:
m.+dür 1b/12

müteġayyir (< Ar. متغير *müteġayyir*) başka bir hal almış, değişmiş: 46a/11

müteḥayyir (< Ar. متحير *müteḥayyir*) şaşmış, hayrete düşmüş: 8a/25, 13b/2, 30b/25, 31a/5, 38a/24

müteḥayyir ḳal- şaşırmak, hayret etmek:

m. ḳ.-up 8a/25, 13b/2

m. ḳ.-mışlardı 30b/25

m. ḳ.-urdı 38a/24

mütevātir (< Ar. متواتر *mütevātir*) ağızdan ağıza yayılan, herkesin dilinde olan: 32a/15

müvecceh (< Ar. موجَّه *müvecceh*) uygun, münâsip: 8a/9, 9b/10, 28b/23,

müyesser (< Ar. ميسَّر *müyesser*) nasip olan: 42a/4, 56a/12

müyesser eyle- nasip etmek:

m. e.-di 42a/4

müẕehheb (< Ar. مذهَّب *müẕehheb*) altın suyuna batırılmış, yaldızlanmış: 55a/9

m.+ (tāc-ı müẕehheb) 36a/6

müẕehheb-taṣvīr yaldızlanmış, parlak resim: 53a/5

müzeyyen (< Ar. مزيَّن *müzeyyen*) süslenmiş, bezenmiş, süslü: 2a/24, 3b/21, 3b/22, 5b/18, 13a/5, 35b/21

müzeyyen eyle- süslemek:

m. e.-yem 5b/18

müzeyyen ol- süslenmek, bezenmek:

m. o.-dı 2a/24

m. o.-dılar 13a/5

m. o.-up 35b/22

nā- (< Far. نا *nā-*) olmayan, değil anlamına gelen ön ek: 2b/20, 2b/17, 3b/1, 3b/3, 3b/4, 3b/11, 3b/16, 3b/17, 4b/8, 5b/2, 6a/18, 7a/11, 7a/20, 8a/24, 9a/6, 10a/16, 10b/6, 11a/13, 11b/15, 13a/19, 13a/22, 13a/24, 14a/22, 14b/9, 14b/12, 15a/24, 17a/15, 17b/15, 18b/12, 20a/16, 20a/17, 20a/20, 24a/22, 24b/21, 25b/2, 25b/13, 28b/13, 28b/21, 29a/7, 30a/9, 30a/22, 30a/23, 30a/25, 30b/24, 31b/9, 32b/19, 33b/25, 34a/2, 34b/21, 36b/9, 39a/15, 43a/8, 45a/11, 46b/11, 50b/10, 52b/20

nā-be-kār işe yaramaz, hayırsız: 25b/13

nā-bedīd meydanda olmayan, görünmez: 2b/17, 5b/2, 8a/24, 18b/12, 28b/13

nā-bedīd ol- ortadan kaybolmak, yok olmak:

n. o.-dı 2b/17, 5b/2, 8a/24, 18b/12, 28b/13

nā-gāh ansızın, birden, vakitsiz: bk. *nā-gehān* 2b/20, 3b/1, 3b/3, 3b/4, 3b/11, 3b/16, 4b/8, 10b/6, 17b/15, 28b/21, 29a/7, 30a/9, 30a/23, 32b/19, 43a/8, 45a/11, 46b/11

nā-gehān bk. *nā-gāh* 6a/18, 50b/10, 52b/20

nā-güzīr mecbur, kaçınılmaz: 11a/13, 43b/23

nā-güzīr ol- mecbur olmak:

n. o.-up 11a/13

nā-ḥaḳḳ haksız yere, boşuna: 9a/6, 31b/9

nā-ḫoş hoş olmayan, çirkin: 13a/24

nā-ḫoşlıḳ(ġ) çirkinlik:

n.+ı (nā-ḫoşlıġı) 34b/16

nā-ḫūb güzel olmayan, yakışıksız: 14b/9

nā-hüşyār akılsız, aklı başında olmayan: 20a/17

nā-merd sözünün eri olmayan, korkak, alçak: 30b/24

nā-pāk temiz olmayan, kötü, günahkâr: 25b/2, 30a/22, 30a/25, 50a/10

n.+ (dīv-i nā-pāk) 24a/22

n.+a 20a/20

n.+dan 13a/19

n.+dı 14b/12, 14b/12, 15a/24

n.+ı (merd-i nā-pāk) 14a/22

n.+laruñ 10a/16

nā-pāk-dīn doğru olmayan inanç, din: 39a/15

n.+ (Ḍaḥḥāk-ı nā-pāk-dīn)

nā-pāk-rāy yanlış düşünce, doğru olmayan fikir: 24b/21

nā-peydā kaybolmuş, ortadan kalkmış: 3b/17

nā-peydā ol- kaybolmak, yok olmak:

n. o.-up 3b/17

nā-sezā lâyık olmayan, uygun düşmeyen: bk. *nā-sezā-vār* 20a/16, 36b/9

nā-sezā-vār bk. *nā-sezā* 11b/15

nā-sipās şükretmeyen, nankör: 7a/11, 7a/20, 13a/22, 33b/25, 34b/21

nā-sipās ol- nankör olmak, şükretmemek:
n. o.-a 7a/20, 34b/21
n. o.-dı 7a/11
n. o.-up 13a/22

nā-sipāslıḳ nankörlük, şükürsüzlük: *nā-sipās+lıḳ*
n.+dan 35a/10

nā-süfte evlenmemiş, bekar: 17a/15

nā-ümẍd ümitsiz: 34a/2

nā-ümẍd ol- ümitsiz olmak:
n. o.-dı 34a/2

nāb (< Far. ناب *nāb*) saf, hâlis, katıksız: 42b/13

nacaḳ (< Far. نجق *nacak*) balta:
n.+dan 24b/9

nādīde (< Far. نادیده *nā-dīde*) eşi benzeri olmayan, görülmemiş: 18a/11

naġar (< Far. نغر *naġar*) öfke: 8b/20

naġz (< Far. نغز *naġz*) güzel, göze hoş gözüken: 7b/10
n.+ıla 31a/19

nāhẍd-i mihr Venüs, Zühre: 1b/8

naḥiyye (< Ar. نحیَّه *naḥiyye*) çevre, civar, bölge:
n.+sinde 26b/13

naḳāre (< Far. نقاره *naḳāre*) büyük davul, kös: 17b/9, 18a/21, 25a/16, 25a/20, 25a/24, 32a/4, 42b/24, 47b/3, 54a/4, 54b/13, 55b/6
n.+ler 32b/3, 48a/23
n.+yle 47a/13

naḳḳāş (< Ar. نقاش *naḳḳāş*) süslenmiş, bezenmiş: 39b/11

naḳş (< Ar. نقش *naḳş*) işleme, resim, görünüş, tasvir: 15b/1, 33a/2, 50b/7
n.+ı 40a/9, 41b/3, 55a/5
n.+ın 14a/11
n.+lar 53b/18

naḳş-ı ferruḫ mübarek işleme: 44b/5

naḳş ḳıl- resmini çizmek, kağıda işlemek:
n. ḳ.-dum 15b/1

naḳş-bend bezeyen, süsleyen, nakkaş: 40b/23

naḳşī (< Ar. نقشی *naḳş-ī*) dokunmuş, süslenmiş: 55a/6

naʿl (< Ar. نعل *naʿl*) nal:
n.+ı 51b/5
n.+ınuñ 33a/11
n.+ıyla 25b/6

nālān (< Far. نالان *nālān*) inleyen, ağlayan: 45b/7

nāle (< Far. ناله *nāle*) inleme, inilti: 22b/5, 34b/2, 48a/19

nāliş (< Far. نالش *nāliş*) feryât: 4b/24, 32a/25, 34a/5

nāliş ėt- inlemek, feryat etmek: bk. *nāliş eyle-*

n. ė.-düginden 4b/24

nāliş eyle- bk. *nāliş ėt-*

n. e.-di 34a/5

naʿm (< Ar. نعم *naʿm*) nimet:

n.+la 3a/9, 15b/15

nām (< Far. نام *nām*) ün, şöhret, şan: 10a/1, 14b/10, 1b/9, 23b/11, 24a/15, 27a/22, 27b/4, 43a/20, 6a/25

n.+ (ḫüdāvend-i nām) 1b/7

n.+da 15b/20

n.+ını 19a/4

n.+uñ 8a/23

nām-cūy nam arayan, ün arayan: 4b/2, 7b/24, 10b/11, 16b/16, 33b/25

n.+ (server-i nām-cūy) 33b/22

nām-dār (< Far. نامدار *nām-dār*) namlı, ünlü, meşhur: 3a/20, 3a/22, 3a/24, 4a/8, 7a/12, 14a/2, 17b/8, 18a/6, 22b/9, 25a/12, 27a/12, 27b/18, 28a/12, 28a/17, 28b/10, 28b/17, 29a/11, 30a/11, 30a/22, 30b/7, 33b/17, 33b/18, 34a/4, 35a/25, 36a/11, 37a/13, 37b/5, 37b/10, 37b/12, 38a/9, 38a/13, 38b/6, 38b/20, 40b/8, 40b/17, 41a/6, 41a/23, 43a/5, 43b/3, 45a/2, 46a/21, 46b/12, 47a/14, 50a/24, 51a/7, 51b/18, 51b/25, 52a/1, 52b/10, 54a/17, 54a/21, 54b/1, 54b/9, 56a/9

n.+ (duḫter-i nām-dār) 42a/13

n.+ (efser-i nām dār) 56a/1

n.+ (şehriyār-ı nām-dār) 31b/25

n.+dı 12a/9

n.+ı 25a/10

n.+ı (şāh-ı nām-dār) 31b/15

n.+la 47a/24

n.+lar 9a/25, 11a/16, 11b/13, 27a/6, 29b/22, 39b/9

n.+lara 21a/19

n.+lardan 23a/11, 36a/8

n.+ları 23b/23

n.+larını 36a/19

n.+larla 25b/11

n.+uñ 25b/3, 29b/4, 44a/18, 51a/1, 54a/1

nām-dārān meşhur kimseler, namlı yiğitler: 3a/3, 21a/2

nām-kām nam isteyen: 43b/12

nām-ver namlı, ünlü: 20b/20, 23a/6, 23b/6, 39b/10

n.+ (şāh-ı nām-ver) 4b/23

n.+ (şeh-i nām-ver) 11b/8

namāz (< Far. نماز *nemāz*) namaz, ibadet: 6a/2, 42b/20

namāz eyle- ibadet etmek:

n. e.-yem 42b/20

namāz ḳıl- namaz kılmak, secde etmek:

n. ḳ.-maḳ 6a/2

nāme (< Far. نامه *nāme*) 1. mektup: 21a/10, 21a/14, 24b/25, 29a/15, 29b/10, 31b/15, 31b/21, 43b/12,

43b/14, 43b/15, 43b/16, 44a/12, 44a/19, 45b/13, 49a/3, 49a/6, 49b/14, 50a/5, 51b/4, 51b/13, 52a/11

n.+ (nāme-yi sūd-mend) 21a/12

n.+ (ser-i nāme) 21a/14, 25a/2

n.+de 24a/14, 29b/5, 43b/15

n.+den 54b/3

n.+nüñ 21a/22, 25a/9, 44a/20, 45a/5

n.+si 29a/16, 44a/18, 50a/8

n.+sin 25a/17, 52a/9

n.+sine 54a/25

n.+sini 45b/12, 49a/6, 53b/3

n.+siyle 51b/24

n.+yi 45b/13

n.+yle 24a/14

2. kitap: 3a/24, 3b/6, 3b/18, 4a/17

n.+ (nāme yi-şehriyār) 3a/17

n.+dür 3a/18

n.+i 3b/2

n.+nüñ 3a/24

n.+ye 3b/7

n.+yi 3a/21

nāmūs (< Ar. ناموس nāmūs) dürüstlük, doğruluk, adalet: 27a/22, 27a/23, 30b/24

n.+a 39a/24

nār (< Ar. نار *nār*) ateş: 38b/23

nār-ber-nār-ber ateş üstüne ateş: 42a/22

naʿra (< Ar. نعره *naʿre*) bağırma, haykırma: 9a/24, 28a/2, 28b/2, 29a/2, 36a/3

naʿra ėt(d)- bağırmak, haykırmak: bk. *naʿra ur-*

n. ė.-üp (naʿra ėdüp) 36a/3

naʿra ur- bk. *naʿra ėt-*

n. u.-dı 9a/24

n. u.-up 28b/2, 29a/2

Nārven *ö.a.* (< Far. نارون *Nārven*) Şâhnâme'de adı geçen orman: 3b/17, 27a/8, 27b/6

nasıḳ (< Ar. نسق *nasıḳ*) öğüt, nasihat:

n.+ınca 2a/16

naṣīb (< Ar. نصيب *naṣīb*) nasip, kısmet, talih, pay: 11a/24, 12b/17, 19b/4

n.+i 21a/9

n.+ümüz 46a/1

naṣīb ol- sahip olmak, kısmetinde bulunmak:

n. o.-maya 19b/4

n. o.-urdı 11a/24

n.+ümüz o.-a 46a/1

naṣīḥat (< Ar. نصيحت *naṣīḥat*) nasihat, öğüt: 7b/15, 26b/18, 33a/19, 35a/23, 37b/19, 46a/10, 48b/4

n.+ (naṣīḥat-ı iblīs) 7b/15

n.+ıyla 6a/20

n.+ümden 17b/2

naṣīḥat ėt(d)- nasihat etmek, öğüt vermek: bk. *naṣīḥat eyle-*, *naṣīḥat vėr-*

n. ė.-üñ! (naṣıḥat ėdüñ) 37b/19

naṣıḥat eyle- bk. *naṣıḥat ėt-*

n. e.-diler 48b/4

naṣıḥat vėr- bk. *naṣıḥat ėt-*

n. v.-üp 26b/18

n. v.-düm 46a/10

nāṭıḳ (< Ar. ناطق *nāṭıḳ*) canlı, yaşayan:

n.+dan 51a/14

nāy (< Far. نای *nāy*) ney: bk. *ney* 53b/19, 55a/11, 55b/8

n.+lar 55b/15

nāz (< Far. ناز *nāz*) naz, edalı tavır: 9a/18, 41b/11, 53a/18, 53b/20

n.+la 12b/1, 23a/22

naẓar (< Ar. نظر *naẓar*) 1. bakma, bakış, göz atma: 2b/9, 3b/20, 11a/22, 16a/3, 19a/7, 23a/3, 23a/16, 23b/6, 35a/15, 37b/4, 39a/19, 40a/1, 40a/16, 42b/1, 52a/13, 53a/12, 55b/23

n.+ (ṣāḥib-i naẓar) 33b/10

n.+ı 42b/10

n.+ıyla 4a/12, 48b/18

n.+lar (ehl-i naẓar) 33b/11

2. eşi, benzeri olmayan:

n.+ı 17a/21

naẓar ėt(d)- bakmak, izlemek: bk. *naẓar eyle-, naẓar ḳıl-*

n. ė.! 2b/10

n. ė.-erseñ (naẓar ėdersen) 3b/20

n. ė.-meyüp 39a/19

n. ė.-mez 40a/16

*n. ė.-üp (naẓar ėdüp)*16a/3, 52a/13

naẓar eyle- bk. *naẓar ėt-, naẓar ḳıl-*

n. e.! 11a/22,

n. e.-di 19a/7, 23a/16, 35a/15, 42b/1, 53a/12, 55b/23

naẓar ḳıl- bk. *naẓar ėt-, naẓar eyle-*

n. ḳ.! 23a/3, 23b/6

n. ḳ.-maġa 37b/4

n. ḳ.-maz 40a/1

naẓarında birinin düşüncesine göre, değer ölçüsüne göre, gözünde: *naẓar+ı+n+da* 3b/21, 40b/1, 51a/20

naẓar-dār bakış sahibi, bakan: 46a/6

naẓāre (< Ar. نظاره *naẓāre*) izleme, izleyiş; seyirci: 49b/10

naẓāre ol- izlemek, bakmak:

n. o.-up 49b/11

nāẓır (< Ar. ناظر *nāẓır*) bakan, izleyen (kimse): 34b/11, 46b/25, 53b/12

nāẓır-ı mükedder kederli, üzgün bakan (kimse): 46b/25

nāzik (< Far. نازك *nāzuk*) nazik, ince yapılı, zarif: 22a/16, 34b/5, 42a/19

naẓīr (< Ar. نظیر *naẓīr*) benzer, eş:

n.+i 36b/7

n.+in 38a/22

n.+üm 32a/1

naẓm (< Ar. نظم *naẓm*) vezinli, kafiyeli söz: 33b/7

n.+a 3b/2

n.+ıla 4a/15

ne (*ne:* EDPT 775a) ne, hangi: 1b/9, 1b/11, 1b/12, 1b/16, 2a/1, 2a/4, 2a/10, 2a/12, 2a/14, 2a/15, 2b/3, 2b/4, 2b/7, 2b/8, 2b/13, 2b/16, 3a/14, 3b/8, 3b/17, 4a/2, 4a/6, 4a/6, 4a/17, 4b/7, 4b/8, 4b/10, 5a/13, 5b/14, 6a/15, 6a/18, 6a/19, 6a/20, 7a/17, 7a/19, 7a/23, 7b/12, 7b/19, 7b/20, 8a/13, 8a/15, 8b/17, 8b/18, 9a/7, 9a/14, 9a/15, 9a/17, 9a/18, 9b/1, 9b/8, 9b/13, 9b/14, 10a/8, 10a/14, 10a/21, 10b/10, 10b/11, 11b/5, 11b/10, 11b/11, 12a/19, 12a/20, 12a/23, 13a/7, 13a/9, 13a/13, 13a/14, 13a/17, 13b/6, 13b/8, 13b/17, 14a/2, 14b/4, 15a/10, 15a/11, 15a/13, 15b/11, 16a/22, 16a/23, 16b/5, 16b/23, 17a/4, 17a/5, 17a/7, 17a/13, 17a/16, 17a/18, 17a/20, 17b/5, 18a/9, 18b/6, 19a/7, 19b/22, 20a/14, 20a/17, 20a/18, 20a/19, 20a/22, 20a/24, 20b/4, 20b/10, 21a/2, 21a/3, 21a/4, 21a/13, 21a/16, 21a/22, 21b/23, 21b/24, 21b/25, 22a/2, 22a/25, 22b/17, 23a/23, 23b/5, 24a/14, 24a/19, 24b/3, 24b/21, 24b/22, 24b/23, 25b/1, 25b/3, 25b/14, 25b/15, 25b/19, 26a/5, 26a/5, 26b/7, 27b/4, 27b/9, 27b/11, 27b/24, 29a/16, 30a/2, 30a/6, 30a/8, 30a/15, 30a/16, 30b/2, 30b/3, 31a/2, 31a/3, 31a/5, 31a/11, 31b/2, 31b/21, 31b/22, 32b/20, 33b/10, 33b/12, 33b/26, 34a/1, 34a/9, 34a/13, 34a/16, 34a/18, 34b/7, 34b/12, 34b/19, 35a/16, 35b/6, 35b/24, 35b/25, 36a/13, 36b/15, 36b/22, 37a/2, 37a/9, 37a/10, 37a/11, 37a/12, 37b/21, 37b/25, 38a/6, 38a/17, 38b/3, 39a/9, 39a/14, 39a/14, 39b/10, 39b/11, 39b/17, 39b/25, 40a/1, 40a/5, 40a/15, 40a/17, 40a/17, 40a/22, 40b/15, 41a/7, 41b/11, 41b/17, 41b/25, 43a/15, 43a/18, 43a/22, 43a/24, 43b/15, 43b/21, 43b/22, 44a/7, 44a/9, 44b/1, 44b/6, 44b/17, 44b/24, 45a/2, 45a/18, 45a/22, 45a/25, 45b/1, 45b/3, 45b/21, 46a/6, 46a/13, 46a/15, 46a/16, 46a/22, 46a/23, 46b/13, 46b/17, 47a/4, 47b/19, 48a/1, 48a/6, 48a/19, 48b/5, 48b/15, 48b/20, 48b/20, 48b/21, 48b/24, 48b/25, 49a/4, 49a/5, 49b/15, 50a/22, 50b/10, 50b/14, 50b/21, 50b/22, 51a/7, 51a/8, 51a/9, 51a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/14, 51a/16, 51a/18, 51b/18, 52a/22, 52a/23, 52b/3, 52b/10, 52b/24, 53a/7, 53b/4, 54a/19, 54a/20, 54b/10, 54b/13, 54b/24,

55a/16, 55a/18, 55a/22, 55a/24, 55b/2, 55b/3, 55b/20, 55b/21, 55b/24, 56a/2

n.+dür 2b/5, 2b/25, 4a/17, 6b/13, 8a/19, 18b/8, 27b/2, 35a/7, 37a/10, 38b/24, 40a/20, 43a/23, 46a/4, 46b/16, 46b/17, 52b/11, 52b/15, 55a/24, 55b/2

n.+m 55b/22

n.+si 51b/19

n.+ydi 36a/13

n.+ye 6b/23, 7b/13, 16a/22, 32b/14, 33b/12, 34b/7, 34b/12, 44b/4, 49a/8

n.+yse 16b/16, 19a/24, 31a/24, 38a/7, 41a/20, 50a/16, 54b/4, 54b/5, 55b/21

nėce (*ne:çe:* EDPT 775a) nece, birçok; nasıl, ne kadar, ne zaman: 3a/22, 3a/23, 3b/19, 5a/24, 6b/2, 7a/13, 11a/18, 11a/21, 11a/25, 14a/9, 16a/15, 16b/14, 17a/16, 18a/22, 20b/25, 21a/10, 21a/21, 21b/1, 21b/9, 21b/10, 22b/15, 22b/16, 25b/2, 25b/20, 26b/7, 27a/13, 27b/25, 28a/22, 29b/7, 30a/1, 30a/20, 30a/23, 32b/24, 32b/25, 36a/13, 38a/2, 38a/14, 38a/18, 38b/2, 38b/16, 39a/3, 39a/12, 39a/25, 39b/8, 40a/1, 40b/10, 41b/18, 42a/18, 42b/12, 43a/22, 44a/8, 46a/3, 46a/16, 46b/3, 47a/11, 47b/15, 48a/23, 48b/13, 49b/14, 49b/16, 50a/2, 50a/8, 50a/13, 50a/19, 51a/8, 52a/13, 52b/7, 54b/3, 54b/22, 55b/20, 55b/24

n.+dür 41b/4, 45b/1

n.+sin 20a/13

n.+ydüñ 39b/7, 52a/7

ne-çün niçin, neden: 1b/15, 46a/17, 46a/21

ne-dest yardımsız, yardım olmadan: 35a/15

ne ḳadar hangi miktarda, ne ölçüde; çok: bk. *ne miḳdār* 4b/17, 5a/14, 7a/11, 7a/25, 10b/8, 10b/15, 11a/8, 12b/10, 21a/18, 21b/11, 22a/14, 33b/16, 35b/5, 36b/16, 36b/21, 39a/8, 43b/11, 44b/10, 49b/12, 50a/17, 53a/2, 53a/8

ne miḳdār bk. *ne ḳadar* 7b/2

nebāt (< Ar. نبات *nebāt*) bitki, ot: 2b/2, 8a/12

neberd (< Far. نبرد *neberd*) savaş, cenk: 4a/3, 26b/22, 27b/25, 28a/22, 54a/19

n.+ (vaḳt-i neberd) 43b/19

neberd ėt(d)- savaşmak:

n. ė.-e (neberd ėde) 4a/3

nebī (< Ar. نبی *nebı̄*) peygamber: 32b/20

nebīre (< Far. نبیره *nebı̄re*) erkek torun: 25a/1, 26b/8

necāt (< Ar. نجات *necāt*) kurtulma, kurtuluş: 22b/19

neden (*krş. ne:* EDPT 775a) niçin, hangi sebeple: *ne+den* 43b/4

nefes (< Ar. نفس *nefes*) nefes, soluk: 53a/19

n.+e 40b/21

n.+in 53a/13

n.+iyle 48a/21

nefīr (< Ar. نفير *nefīr*) boru şeklindeki nefesli müzik aleti: 25a/20, 28a/5, 30b/4, 32a/4, 32a/12, 36a/3, 36a/16, 44b/20, 47b/3, 50a/7, 54a/4, 55b/5

n.+ler 26a/12

nefrīn (< Far. نفرين *nefrīn*) lânet, beddua: 14a/25, 15b/13, 22b/23, 33a/17

nefrīn eyle- lânet etmek, beddua etmek: bk. *nefrīn ḳıl-, nefrın oḳı-*

n. e.-yü 22b/23

nefrīn ḳıl- bk. *nefrīn eyle-, nefrın oḳı-*

n. ḳ.-dı 15b/13

nefrīn oḳı- bk. *nefrīn eyle-, nefrīn ḳıl-*

n. o.-urlar 14a/25

nefs (< Ar. نفس *nefs*) can, ruh: 1b/13

nefs-i nāṭıḳa insan ruhu, insanın canlılar arasındaki yerini belli eden cevher: 1b/13

nehār (< Ar. نهار *nehār*) aydınlık, ferah:

n.+ (bāġ-ı nehār) 39b/4

n.+ı 10a/9

neheng (< Far. نهنگ *neheng*) timsah: 10b/20, 18b/3, 32a/19, 34b/24, 54a/17

n.+ (ceng-i neheng) 49a/11

n.+ (neheng-i belā) 39b/13

n.+ (neheng-i dijem) 18b/22, 49a/22

n.+i 49a/19

n.+ler 28a/15

n.+lerden 54a/20

nehengī (< Far. نهنگی *neheng-ī*) timsah soyundan:

n.+süñ 18b/9

nehīb (< Ar. نهيب *nehīb*) dehşet, korku: 27b/8

nehiy (< Ar. نهی *nehiy*) yasaklama, men etme: 16a/21

n.+ (ḫüdāvend-i nehiy) 2b/25

nejād (< Far. نژاد *nijād*) tabiat, yaratılış, soy: 27b/12

nejend (< Far. نژند *nijend*) zavallı, hakir: 53a/17

n.+ (be-ḫāk-ı nejend) 6a/19

n.+sin 35b/18

nem-gīn (< Far. نمكين *nem-gīn*) ıslak, yaşlı: 32b/12

nemçe (< Far. نمچه *nemçe*) hançer: 50b/5

neng (< Far. ننگ *neng*) 1. ün, şan, şöhret: 6a/25, 14b/10, 43b/11

2. ar, utanma duygusu: 27a/23, 43a/17

ner (< Far. نر *ner*) erkek, er: bk. *nerre* 12b/24, 13a/9, 18a/19, 24a/21, 41b/22

n.+ (şīr-i ner) 39b/11, 41a/14, 54b/1

nerede (*krş. ne ara* Tietze V/312) nerede, hangi yerde: *ne+arada* 34b/11

nergis (< Far. نرگس *nergis*) 1. nergis çiçeği: 38b/24, 40b/6, 41b/21, 42a/7, 43a/21, 51b/22

n.+ (nergis-i āb-dār) 45a/23

n.+i 14a/25

n.+ile 13a/6

n.+inüñ 45b/3

n.+ler-ile 46a/8

n.+lerinüñ 46b/23

n.+üñ 40a/24, 48b/9

2. sevgilinin gözü:

n.+ini 43a/1

nerm (< Far. نرم *nerm*) yumuşak, güzel, hoş: bk. *nermin* 17b/21, 35b/22, 41b/3

n.+ (güftār-ı nerm) 20a/11

nerm-cūy güzellik, hoşluk isteyen: 26a/15

nerm-gūy yumuşak sözlü:

n.+ (zebān-ı nerm-gūy) 26a/15

nerm eyle- hoş tutmak, iyi davranmak:

n. e.! 35b/22

nermin bk. *nerm*

n.+de (rū-yı nermin) 33a/15

nerre bk. *ner* 6a/8, 8a/4, 13a/1, 13b/22, 14a/14, 18b/14, 19a/1, 19b/9, 23a/4, 23b/1, 26a/10, 26a/22, 26b/7, 26b/16, 28a/9, 28b/5, 28b/18, 30a/23, 30b/15, 32a/17, 34a/19, 36a/22, 44a/4, 47b/8, 47b/9, 48a/3, 48a/23, 49b/2, 53b/14, 53b/25

nerre-şīr erkek aslan:

n.+ (post-ı nerre-şīr) 44a/3

nerrīmān (< Far. نرّیمان *nerrīmān*) yiğit, cesur, pehlivan: 22b/15, 26a/18, 26a/24, 32b/23, 42b/19

n.+lan 25b/7

nerrīmān-ı cengī savaşçı yiğit: 26a/18

nesne (*nesne/nese/neste* Tietze V/325) şey, varlık: *ne+ise/nese+ne* 2a/15, 2a/24, 4a/12, 5a/25, 5b/4, 5b/18, 6b/19, 6b/22, 6b/23, 7a/5, 7a/7, 8b/17, 10a/14, 10a/20, 10a/25, 11a/11, 15a/17, 15b/10, 15b/15, 16b/2, 16b/3, 34b/8, 35a/10, 35b/21, 36b/14, 37b/2, 40a/22, 45a/16, 45a/21, 45b/2, 45b/9, 45b/11, 48b/24, 49b/13, 50a/4, 52b/6, 54b/4

n.+de 2a/2

n.+den 2a/15, 2b/14, 18a/21, 29b/16, 37a/1, 54a/25

n.+dür 2b/8, 39a/10, 52b/10

n.+ler 2a/8, 6b/20, 43a/15

n.+lerden 1b/14, 2a/2, 2a/7, 2a/9, 32a/5

n.+lere 1b/13, 2a/2

n.+leri 2a/3, 6b/20

n.+nüñ 2a/7

n.+yle 11a/19

neṣr (< Ar. نثر *neṣr*) düz yazı: 22a/24, 26a/19, 26b/9, 26b/17

n.+ile 4a/15

Nestūh *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: 25b/6

neşter (< Far. نشتر *nişter*) neşter, ucu sivri bıçak: 11a/22

n'ėt- ne etmek:

n.-diler 47b/13

netāyic (< Ar. نتايج *netāyic*) neticeler, sonuçlar:

n.+idür 2a/7

nete (*ne:te:g* EDPT 776a) nasıl: 55b/11

nete-kim sonuç olarak: 5a/23, 24a/20

netīce (< Ar. نتيجه *netīce*) netice, sonuç: 2a/19

netīce vėr- beklenen sonucu doğurmak:

n. v.-di 2a/19

neʿūẕubillah (< Ar. نعوذبالله *neʿūẕubillah*) "Allah'a sığınırız, Allah korusun" anlamına gelen söz: 53a/24

nevʿ (< Ar. نوع *nevʿ*) çeşit, tür, cins:

n.+e 22b/12

n.+le 23a/9, 44a/11

nev (< Far. نو *nev*) yeni, taze:

n.+ (ber ü bār-ı nev) 32a/23

n.+ (dıraḫt-ı nev-āyīn) 32a/23

n.+ (sālār-ı nev) 32a/23

n.+ (ser-i māh-ı nev) 15b/6

n.+e (şāh-ı nev) 18a/12

n.+i (māh-ı nev) 18a/12

nev-āyīn yeni biçimde, taze: 32a/23

nev-bahār ilkbahar: 40b/6

nev-civān delikanlı, genç: 4a/22, 22b/21, 25b/20, 34b/14

n.+ (şeh-i nev-civān) 22a/17

n.+sañ 33a/13

n.+uñ 37b/6

nevbet (< Far. نوبت *nevbet*) nöbet: 11a/25, 53b/10

n.+i 49b/19

n.+ümüzdür 33b/1

nevḥa (< Ar. نوهه *nevḥa*) ölünün arkasından ağlama, feryat etme: 11a/18, 32b/10

n.+yla 22b/22

nevīr (< Far. نوير nevīr) sinirli, öfkeli:

n.+ (sālār-ı nevīr) 31a/6

nevmīd (< Far. نوميد *nevmīd*) ümitsiz: 48a/20

nevmīd ol- ümidi kırılmak, beklentisi kalmamak:

n. o.-dılar 48a/20

Nevrūz I *ö.a.* (< Far. نوروز *nev-rūz*) Nevruz bayramı: 7a/1

nevruz II mûsikîmizin en eski makamlarından biri: 53b/17

Nevẕer *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdar: 36a/11, 36a/15,

36a/24, 47a/10, 47a/14, 47a/16, 47a/17, 47a/20, 47a/24

N.+ (Nevẕer-i şehriyār) 36a/20

N.+e 36a/18

ney bk. *nāy* 7a/2

neyistān (< Far. نیستان *neyistān*) kamışlık, sazlık: 17a/2

n'eyle- ne eylemek, ne yapmak:

n.-di 51a/4

n.-düm 11a/22

n.-r 14a/3, 36a/22, 54a/3

neyyīre (< Ar. نيِّره *neyyīre*) güneş: 43b/17

nezdīk (< Far. نزديك *nezdīk*) yakın: 2b/19

nezdīk ol- yakın olmak, yaklaşmak:

n. o.-ur 2b/20

niçün (*krş. neçük* EDPT 775b) niçin, neden: *ne+(i)çün* 2a/1, 8b/18, 10a/4, 11a/15, 11b/7, 14a/9, 20b/24, 21b/11, 21b/21, 36b/15, 45a/25, 45b/21, 46b/4

nigāh (< Far. نگاه *nigāh*) bakış, bakma: 19b/21, 20a/25, 21b/14, 27b/17, 34b/25

nigāh ėt(d)- bakmak, gözlemek:

n. ė.-üñ! (nigāh ėdüñ) 27b/17

nigār (< Far. نگار *nigār*) resim, nakış; resim gibi güzel sevgili: 33b/13, 39b/5, 39b/11, 40b/24, 40b/24, 42a/4

n.+a 32a/7

n.+dı 10b/18

n.+dur 38b/21

n.+dur (reng-i nigār) 52b/13

n.+ın 42b/8

n.+la 17a/23

n.+umsın 33a/24

nigehdār (< Far. نگهدار *nigeh-dār*) sahip olan, koruyan: 25a/2, 33a/23

nigeh-dār-ı İrān İran ülkesinin hükümdarı, sahibi: 25a/2

nigehbān (< Far. نگهبان *nigeh-bān*) bekçi, gözcü, koruyan: 2a/9, 14a/7, 37a/11

n.+ı 13a/1

nigehbān ol- korumak, sakınmak:

n. o.-a 37a/11

n. o.-mayasın 14a/7

nigerān (< Far. نگران *nigerān*) bakan, seyreden: 37b/3

n.+uz 51b/2

nigīn (< Far. نگين *nigīn*) padişahlık yüzüğü, mühür: 21a/13, 25a/3

n.+ (şāḥib-i taḫt u tāc u nigīn) 24b/15

nigūn (< Far. نگون *nigūn*) baş aşağı olmuş, tersine dönmüş: 15b/23

nigūn ol- tersine dönmek:

n. o.-sun 15b/23

nihād (< Far. نهاد *nihād*) huy, yaratılış, mizaç: 2b/22

n.+ı 53a/12

nihāle (< Far. نهاله *nihāle*) halı, kilim:

n.+ler 55a/4

n.+sini 13b/11

nihān (< Far. نهان *nihān*) gizli, saklı: 2a/13, 8b/22, 8b/23, 21a/13, 24b/22, 27b/10, 28b/19, 34a/7, 34a/9, 36b/8, 38b/3, 45b/6, 46a/6, 47b/13, 53a/9

n.+ı 8a/22, 12a/1, 22a/19, 23a/21

nihān eyle- gizlemek, saklamak:

n. e.-di 34a/7

nihān ol- gizlenmek:

n. o.-dı 47b/13

n. o.-up 8b/22

nihānī (< Far. نهانی *nihān-ī*) gizli, gizlice: 12b/2, 13b/16, 29b/19, 41a/14, 42a/5, 44b/3, 49b/21

nihāyet (< Ar. نهایت *nihāyet*) son:

n.+i 11a/20

nihāyetsüz sonsuz, sayısız: *nihāyet+süz* 16b/7

nīk (< Far. نیك *nīk*) iyi, hoş, güzel: 9b/13, 32b/25, 33b/10, 40a/23

n.+ile 2b/14

nīk-baḫt talihli, bahtiyar, mutlu: 13a/7, 13a/11, 21a/24

n.+ (ʿārif-i nīk-baḫt) 46a/6

nīk-ḫ ̧āh iyilik isteyen, hayır dileyen: 12a/16, 19b/3, 29a/14, 49a/3

nīk-ḫūy iyi huylu: 21b/5

nīk-nām nâmı iyi olan, iyi nam kazanmış: 38a/18, 52b/1

nīk-pey uğurlu, hayırlı: 34b/15

nīk-rāy iyi fikirli: 7b/11

Nīl *ö.a.* Mısır'da bulunan Nil Nehri: 49b/8

n.+ (baḥr-ı Nīl) 4a/5

n.+ (deryā-yı Nīl) 28a/4, 28b/3, 39b/12

nīl-ḫūy kötü huylu: 8a/19

nīl-reng lacivert, koyu mavi: 22b/10

nīm-merd (< Far. نیممرد *nīm-merd*) tam cesur olmayan, yarı korkak yarı dürüst kimse: 28a/22

nīm-rūz (< Far. نیمروز *nīm-rūz*) yarı gün, öğle: 40b/23

n.+a 37b/3, 56a/8

Nīmrūz *ö.a.* Sistan şehrinin eski adı:

n.+ (ḫüsrev-i Nīmrūz) 25a/5

n.+ (şeh-i Nīmrūz) 52a/20

niʿmet (< Far. نعمت *niʿmet*) nimet, bağış, ihsan: 18a/24, 37b/20, 43a/16

n.+ile 20b/9

n.+le 51b/3, 52b/6

nīreng (< Far. نیرنگ *nīreng*) hile, düzen:

n.+den 8b/5

n.+üñ 17b/17

niṣār (< Ar. نثار *niṣār*) merasimlerde saçılan para; saçma, serpme: 15b/25, 37b/5, 37b/7, 39a/8, 39a/11, 47b/4, 50b/2, 50b/18, 51b/11

n.+la 36a/9, 38b/12, 55a/14

n.+larla 15a/2

niṣār ėt- saçmak, serpmek, dağıtmak: bk. *niṣār ḳıl-*

n. ė.-diler 15b/25

n. ė.-erlerdi (niṣār ėderlerdi) 37b/5

n. ė.-evüz (*niṣār ėdevüz*) 51b/11

niṣār ḳıl- bk. *niṣār ėt-*

n. ḳ.-up 47b/4

niṣār ṣaç- para saçmak:

n. ṣ.-arlardı 37b/7

n. ṣ.-dılar 39a/8

nisbet (< Ar. نسبت *nisbet*) ölçü, derece: 40a/5

nişān (< Far. نشان *nişān*) işaret, iz, alâmet: 1b/8, 11b/19, 13a/3, 13b/18, 16a/18, 17b/16, 19a/8, 19a/9, 19a/18, 22a/12, 30a/12, 34a/3, 34a/4, 34b/18, 38b/23, 39b/20, 49a/15, 53a/2

n.+ı 2b/8, 34b/15

n.+ın 10a/8, 10a/14, 29b/24, 37a/12

n.+umı 12b/11

nişān eyle- göstermek, işaret etmek: bk. *nişān vėr-*

n. e.-yüp 11b/19

nişān vėr- bk. *nişān eyle-*

n. v.-diler 19a/9

n. v.-mediler 34a/4

n. v.-dük 53a/2

nişāne (< Far. نشانه *nişāne*) hedef, nişangâh: 54a/5

nişānlu belli, aşikâr: *nişān+lu* 40a/7, 54a/19

nişesten (< Far. نشستن *nişesten*) oturmak: 5a/15, 8b/21

nişesten-i Hūşeng Hûşeng'in tahta geçmesi: 5a/15

nişīb (< Far. نشیب *nişīb*) iniş: 27b/8

nişīm (< Far. نشیم *nişīm*) yuva, mesken, barınak: 35a/17

n.+de 44a/1

n.+üñ 35b/7

niyāz (< Far. نیاز *niyāz*) duâ, istek, yalvarıp yakarma: 12a/4, 23b/8, 25b/21, 42b/20

niyāz-mend yalvaran, isteyen: 32a/11, 43b/24

niyāz eyle- dilemek, istemek, duâ etmek:

n. e.-di 12a/4, 23b/8

n. e.-yüp 42b/20

niye (*nėge* EDPT 774b) niye, niçin, neden: 11a/24, 19a/23, 19b/2, 20a/19, 20b/22, 41b/12, 45a/25, 48b/17

niyyet (< Ar. نيَّت *niyyet*) niyet, yapmaya karar verme: 34b/1, 38b/3, 52b/14

n.+dür 3b/10

n.+i 30a/24

n.+ine 12a/14, 50b/23

n.+lerden 7b/7

niyyet ėt- niyetlenmek, yapmaya karar vermek:

n. ė.-di 38b/3

n. ė.-medi 34b/1

nüz-ḫançer ucu sivri hançer:

n.+le 22a/16

noḳṣān (< Ar. نقصان *noḳṣān*) noksan, eksik: 42b/3, 53a/9

noḳṣānlıḳ eksiklik, kusur: *noḳṣān+lıḳ* 43b/9

n.+dan 19b/21

n'ol- ne olmak:

n.-dı 8b/13

n.-duñ 41b/12

n'ola ne olur, ne olacak: 3b/9, 9b/18, 51b/9

n.+ydı 43a/2

nöbetçi (< Far. نوبت *krş. nevbet*) nöbet tutan, gözcü, bekçi: *nöbet+çi* 13b/22

nöker (< Moğ. *nöker* Lessing 593b) kul, köle: 40b/14

n.+ler 48b/2

nuḫust (< Far. نخست *nuḫust*) ilk olarak, birinci: 2a/15, 2b/21

nuḳre (< Ar. نقره *nuḳre*) gümüş: 33b/23

n.+süñ 33b/24

nūr (< Ar. نور *nūr*) nûr, manevi ışık, aydınlık: 6a/5, 5b/4, 9a/20, 18a/3, 29a/21, 34a/1, 52a/20

n.+a 5b/5

n.+dan 2b/17, 36a/7

n.+dur 5b/4

n.+ı 3a/3, 8a/21, 45b/4

n.+ına 32b/5

n.+ını 17a/10, 18a/13, 18a/17

n.+la 4a/21, 43a/4

nūr-ı Yezdān Allah'ın nûru: 6a/5

nūr-ı Yezdānī ilahî ışık, Allah'a ait nûr: 18a/3

nūr-ı zer-ver güneş ışığı: 52a/20

nūr-dīde göz nuru:

n.+me 20b/2

nūrānī (< Ar. نورانی *nūrān-ī*) temiz, mübârek, nurlu: 4a/25, 21a/24, 35a/4

nuṣḥ (< Ar. نصح *nuṣḥ*) nasihat, öğüt:

n.+la 15a/3

nuṣret (< Ar. نصرت *nuṣret*) 1. Allah'ın yardımı: 31b/4

n.+iyle 6a/23

2. üstünlük, başarı, zafer:

n.+üñ 49b/17

nuṣretlü başarılı, üstün: *nuṣret+lü* 54b/1

nūş (< Far. نوش *nūş*) 1. içme, içiş: 20b/19

n.+a 38a/16

2. tatlı: 28b/14, 43b/3

n.+la 8b/19

nūş ėt- içmek:

n. ė.-düñse 20b/19

nühüft I (< Far. نهفت *nuhuft*) mûsikîde bir makam: 53b/17

nühüft II (< Far. نهفت *nühüft*) gizli, saklı:

n.+e 40a/18

n.+üm 39a/23

nümāyan-rāh doğru yol, hakikat yolu: 43a/10

nüsẖa (< Ar. نسخه *nüsẖa*) yazılı bir şeyin benzeri, tıpkısı:

n.+sını 56a/2

nüvāẖt (< Far. نواخت *nüvāẖt*) övme, beğenme: 8a/10, 18b/16, 38b/12, 45b/17, 47b/6, 51a/14, 52a/7, 54b/11

nüvāẖt ėt(d)- övmek, methetmek, güzel söz söylemek:

n. ė.-di 38b/12, 52a/7

n. e.-yüp 54b/11

n. ė.- üp (nüvāẖt ėdüp) 8a/11, 18b/16, 45b/17, 47b/6

nüvāziş (< Far. نوازش *nüvāziş*) gönül alma, iltifat etme: 17a/5, 21a/20, 26b/8

nüvāziş ėt- iltifat etmek, gönül almak:

bk. *nüvāziş ḳıl-*

n. ė.-mek 21a/20

nüvāziş ḳıl- bk. *nüvāziş ėt-*

n. ḳ.-dı 17a/5

n. ḳ.-a 26b/8

nüvīd (< Far. نوید *nüvīd*) iyi haber, müjde: 23a/19, 41b/24

o (*krş. ol* EDPT 123a) o işaret sıfatı ve kişi zamiri: 13b/2, 13b/7, 16a/13, 29a/17

od (*o:t (o:d)* EDPT 34b) 1. ateş: 2a/17, 5a/24, 5b/4, 5b/7, 6a/11, 10b/9, 12b/21, 13b/17, 15b/6, 18b/4, 20a/4, 22b/25, 23a/2, 29a/4, 29a/6, 30a/15, 30a/16, 40a/13, 44b/4, 45b/8, 46b/8, 47b/24, 49a/25

o.+a 39b/17, 51a/21

o.+da 44a/5, 52b/4

o.+dan 22b/19, 30a/18

o.+dı 5a/24

o.+ı 14b/2, 19a/1, 21b/3

o.+ına 45a/17

o.+lar 11a/23, 13a/23, 18b/12, 55a/16

o.+lara 45b/6

2. iç yakıcı dert, aşk acısı: 21b/13, 45b/4

o.+a 39b/17

o.+dan 34a/7

o.+ı 40a/13

o.+ına 39a/25

od başdur- hızlandırmak (at vb.):

o.+lar b.-up 55a/16

od bıraḳ- ateşe vermek, yakmak:

o. b.-dı 10b/9, 23a/2

od ḳop- ateş çıkmak, parlamak: bk. *od ḳopar-*

o. ḳ.-ar 13b/17

o. ḳ.-dı 5b/4

o. ḳ.-maya 20a/4

od ḳopar- bk. *od ḳop-*

o. ḳ.-dı 5b/4

od ṣal- ateşlemek, tutuşturmak:

o. ṣ.-dı 22b/25

o.+a ṣ.! 35b/12

od yaḳ- ateş yakmak: bk. *od yandur-*

o. y.-dı 5b/8

o. y.-up 15b/6, 45b/4

o.+a y.-ma! 51a/21

o.+lara y.-up 45b/6

od yandur- bk. *od yaḳ-*

o. y.-dı 30a/15

o.+a y.-dı 23a/1

o.+a y.-urdı 12b/24

oda (*ota:ğ* EDPT 46b) oda:

o.+dan 45a/10

o.+sına 46b/25

oġlan (*oğlan* EDPT 84b) oğlan, erkek çocuk: *oġ(u)l+an* 4a/8, 16b/3, 18b/6, 20b/14, 33b/16, 33b/19, 33b/26, 34a/21, 34b/13, 34b/20, 35a/4, 35a/7, 37a/8, 40b/10, 40b/13, 41a/5, 50b/3, 55a/13, 55b/9

o.+ (oğlan-ı pāk) 35a/21

o.+a 40b/17, 41a/8, 41a/12

o.+dan 34a/8, 35a/23, 41a/16

o.+ı 10b/2, 10b/6, 34a/2, 34a/14, 37b/13

o.+lar 32a/8

o.+ları 17b/6

o.+larını 17a/13

o.+laruñ 17a/5

oğlancuḳ(ġ) değerli, kıymetli çocuk: *oğlan+cuḳ* 34a/8, 34a/23, 34b/22

o.+ı (oğlancuġı) 10a/19, 34a/14

o.+cuġuma (oğlancuġuma) 11a/15

o.+umdan (oğlancuġumdan) 17a/7

o.+uñ (oğlancuġuñ) 23b/12

oğlanlıḳ yiğitlik, mertlik: *oğlan+lıḳ* bk. *oğul+lıḳ*

o.+da 33b/23

oğrın (*krş. oğrı:* EDPT 90a) gizli, saklı: 4b/5, 10a/8, 12b/1

oğrılayın (*krş. oğur* EDPT 89a) gizlice: *oğ(u)r+layın* 12a/19, 41a/16, 42b/10

oğ(u)l (*oğul* EDPT 83b) oğul, evlat, çocuk: 3a/3, 4a/18, 4b/2, 7b/3, 7b/13, 8a/4, 11a/20, 15b/18, 16b/7, 17a/24, 17b/5, 21a/6, 23a/19, 23b/5, 23b/8, 29b/7, 32b/13, 33b/12, 33b/22, 35a/9, 35b/1, 35b/22, 36b/23, 37b/15, 43a/19, 46a/19, 53a/12

o.+a 33b/13, 46a/7

o.+da 18a/19, 46a/20

o.+dan 16b/2, 19b/18, 34b/15

o.+duḳ 19b/1

o.+dur 50a/4

o.+ı (oğlı) 4b/5, 5a/2, 5b/15, 11b/6, 15b/11, 16a/6, 17a/15, 18b/9, 20b/7, 24b/18, 26a/17, 33b/12, 39b/8, 40a/18, 44a/1, 45b/15, 46a/9, 47a/13, 47b/17, 52a/1

o.+ıdur (oğlıdur) 43a/20, 46b/17

o.+ın (oğlın) 22b/8

o.+ına (oğlına) 8a/2, 18b/5, 19a/23, 35a/23, 36b/17, 43a/20, 48b/1

o.+ından (oğlından) 5a/1, 15b/12, 34b/18, 47a/6, 52a/25

o.+ını (oğlını) 10a/18, 10b/2, 11b/2, 23b/8, 35b/19, 36b/3

o.+ınuñ (oğlınuñ) 22b/21, 24b/18, 32a/11, 52a/17

o.+ıydı (oğlıydı) 23a/25

o.+ıyla (oğlıyla) 41b/18

o.+la 11a/17, 11a/19

o.+ları 17b/22, 18a/2, 18b/15

o.+ların 18b/21

o.+larına 18b/2, 18b/4

o.+larıyuz 18b/11

o.+laruñ 19b/22

o.+um (oğlum) 10b/1, 20b/18

o.+uma (oğluma) 16a/11, 16b/21

o.+umı (oğlumı) 35a/21

o.+umuñ (oğlumun) 11b/1, 37a/7

o.+umuz (oğlumuz) 25a/6

o.+unuñ (oğlunuñ) 23a/21

o.+uñ (oğluñ) 10a/20, 23b/4, 33b/19, 54b/2

o.+uñı (oġluñı) 10a/22

o.+uñuñ (oġluñuñ) 10a/22

oġullıḳ bk. *oġlanlıḳ oġul+lıḳ*

o.+dan 29b/8

oḫ (*krş. ok* EDPT 76a) ok: 42b/12

oḫra- (*krş. oxşa:*- EDPT 97a) iyi ve güzel davranmak, gönlünü almak:

o.-yup 44b/22

oḫşa- (*oxşa:*- EDPT 97a) hoşnut etmek, sevgisini göstermek:

o.-dı 31b/13

o.-yup 44b/22

oḳ bk. *oḫ* 4b/12, 14a/17, 29a/5, 30a/14, 30a/18, 30b/11, 40b/10, 47b/24, 49b/8, 54a/4, 54a/5, 54a/8, 54a/9

o.+a 40b/15

o.+dan 54a/14

o.+ı 18b/8, 49b/5

o.+ıla 48a/2

o.+la 46b/21

oḳı- (*okı:*- EDPT 79a) 1. okumak, söylemek, anmak:

o.! 19b/1

o.-dı 11b/3, 12b/4, 36a/1, 39b/5, 44a/21, 46b/19, 53b/3, 56a/2

o.-dılar 8b/10, 33a/5, 49b/11

o.-ma! 50a/19

o.-maġa 3a/25, 56a/3

o.-maġla 12b/23

o.-mayam 34a/10

o.-r 40b/17, 46a/6

o.-rduḳ 46a/1, 51a/18

o.-rlar 14a/25

o.-rlardı 7b/4, 19a/19

o.-ya 35a/25

o.-yan 3a/25

o.-yalum 19a/1

o.-yup 4b/24, 18a/2, 18a/9, 19a/16, 24a/2, 31b/7, 55b/18

2. çağırmak, davet etmek:

o.-dı 5a/2

o.-yup 6a/8

oḳın- söylenmek, anılmak: *oḳı-n-*

o.-ur 28a/13

oḳıt(d)- 1. okutmak: *oḳı-t-*

o.-dı 25a/17, 52a/10

2. eğitim vermek, eğitmek:

o.-up (oḳıdup) 10b/6

ol bk. *o* 1b/2, 1b/9, 2a/4, 2a/5, 2b/6, 2b/12, 2b/25, 3a/1, 3a/4, 3a/9, 3a/12, 3a/17, 3a/22, 3a/23, 3b/4, 3b/9, 3b/12, 3b/14, 3b/20, 4a/9, 4a/14, 4a/15, 4a/16, 4a/19, 4a/21, 4b/7, 4b/12, 4b/13, 4b/22, 5a/3, 5a/24, 5a/25, 5b/8, 5b/14, 5b/18, 5b/21, 5b/24, 6a/21, 6b/13, 7a/1, 7a/4, 7a/5, 7a/16, 7a/21, 7a/24, 7b/22, 7b/25, 8a/2, 8a/3, 8a/11, 8a/14, 8a/21, 8b/13, 8b/16, 8b/25, 9a/3, 9a/7, 9a/22, 9a/24, 9a/25, 9b/4, 9b/5, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/21, 9b/25, 10a/1, 10a/5, 10a/12, 10a/17, 10a/18, 10a/19, 10a/20, 10a/21,

10a/23, 10b/3, 10b/7, 10b/16, 10b/17, 10b/18, 10b/19, 10b/20, 10b/21, 11a/4, 11b/3, 11b/10, 11b/12, 11b/15, 11b/21, 11b/24, 12a/9, 12a/16, 12a/17, 12b/1, 12b/2, 12b/5, 12b/7, 12b/9, 12b/11, 12b/12, 12b/14, 12b/17, 12b/19, 12b/22, 13a/1, 13a/3, 13a/6, 13a/7, 13a/9, 13a/11, 13a/13, 13a/17, 13a/20, 13a/23, 13b/1, 13b/4, 13b/15, 13b/20, 14a/5, 14a/6, 14a/11, 14a/13, 14a/15, 14a/21, 14a/22, 14b/5, 14b/7, 14b/12, 15a/8, 15a/14, 15a/16, 15a/17, 15a/18, 15a/19, 15a/20, 15a/23, 15a/24, 15b/14, 15b/15, 15b/17, 15b/22, 16a/1, 16a/24, 16b/4, 16b/5, 16b/9, 16b/10, 16b/11, 17a/3, 17a/9, 17a/15, 17a/22, 17b/1, 17b/5, 17b/14, 17b/16, 17b/22, 17b/23, 17b/24, 18a/5, 18a/12, 18b/7, 18b/22, 19a/2, 19a/7, 19a/21, 19b/14, 19b/15, 19b/20, 19b/25, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 20a/17, 20a/20, 20a/23, 20b/14, 20b/16, 20b/20, 20b/25, 21a/3, 21a/10, 21a/13, 21a/14, 21a/18, 21a/20, 21a/22, 21a/24, 21b/3, 21b/6, 21b/8, 21b/16, 22a/1, 22a/8, 22a/9, 22a/15, 22a/16, 22a/17, 22a/21, 22a/22, 22a/24, 22b/5, 22b/6, 22b/15, 22b/20, 22b/21, 22b/22, 22b/24, 23a/4, 23a/8, 23a/10, 23a/16, 23a/17, 23a/19, 23a/21, 23a/22, 23a/24, 23b/2, 23b/8, 23b/24, 24a/5, 24a/6, 24a/9, 24a/16, 24a/19, 24a/22, 24a/24, 24a/25, 24b/2, 24b/13, 24b/21, 24b/22, 25a/3, 25a/9, 25a/17, 25a/21, 25b/2, 25b/8, 25b/10, 25b/13, 25b/14, 25b/21, 25b/22, 25b/23, 26a/2, 26a/6, 26a/7, 26a/13, 26a/21, 26b/2, 26b/3, 26b/4, 26b/5, 26b/7, 26b/9, 26b/10, 26b/19, 26b/20, 26b/21, 26b/24, 27a/1, 27a/9, 27a/10, 27a/13, 27b/9, 28a/17, 28a/18, 28a/25, 28b/1, 28b/3, 28b/5, 28b/8, 28b/9, 28b/15, 28b/18, 29a/10, 29a/11, 29a/15, 29a/17, 29a/18, 29a/19, 29a/21, 29b/8, 29b/9, 29b/10, 29b/11, 29b/12, 29b/15, 29b/17, 29b/24, 30a/6, 30a/7, 30a/9, 30a/12, 30a/14, 30b/12, 30b/13, 30b/20, 30b/21, 31a/1, 31a/2, 31a/5, 31a/9, 31a/12, 31a/14, 31b/12, 31b/16, 31b/19, 31b/20, 31b/22, 32a/9, 32a/14, 32a/23, 32b/4, 32b/7, 32b/18, 32b/22, 33a/2, 33a/7, 33a/14, 33a/17, 33b/5, 33b/14, 33b/15, 33b/17, 33b/21, 33b/22, 33b/24, 34a/12, 34a/15, 34a/17, 34a/21, 34b/1, 34b/3, 34b/4, 34b/7, 34b/13, 34b/15,

34b/16, 34b/18, 34b/20, 35a/11, 35a/12, 35a/14, 35a/15, 35a/16, 35a/17, 35a/19, 35a/22, 35b/5, 35b/12, 35b/13, 35b/21, 35b/22, 36a/5, 36a/11, 36a/22, 36b/1, 36b/2, 36b/6, 36b/14, 36b/15, 36b/16, 36b/18, 36b/19, 36b/23, 37a/4, 37a/24, 37b/8, 37b/16, 38a/2, 38a/15, 38a/19, 38a/25, 38b/15, 38b/18, 39a/3, 39a/8, 39a/10, 39a/17, 39a/18, 39b/17, 40a/3, 40a/8, 40a/16, 40a/18, 40b/3, 40b/6, 40b/12, 40b/13, 40b/14, 40b/22, 40b/23, 40b/24, 41a/1, 41a/12, 41a/18, 41a/23, 41b/1, 41b/5, 41b/6, 41b/7, 41b/13, 41b/17, 41b/19, 41b/23, 42a/8, 42a/13, 42a/14, 42a/15, 42a/16, 42a/17, 42a/22, 42b/1, 42b/6, 42b/7, 42b/8, 42b/11, 42b/16, 42b/21, 43a/1, 43a/7, 43a/20, 43b/6, 43b/10, 43b/13, 43b/15, 43b/17, 43b/21, 43b/23, 44a/10, 44a/14, 44a/16, 44a/18, 44a/19, 44a/22, 44a/23, 44b/1, 44b/12, 44b/16, 44b/18, 44b/20, 44b/22, 44b/23, 45a/5, 45a/7, 45a/23, 45b/7, 45b/9, 45b/16, 46a/1, 46a/17, 46a/22, 46b/10, 46b/19, 46b/23, 47a/2, 47a/5, 47a/12, 47a/13, 47a/15, 47a/18, 47a/19, 47a/20, 47b/7, 47b/8, 47b/10, 47b/12, 47b/13, 47b/15, 47b/17, 47b/19, 47b/20, 48a/1, 48a/3, 48a/5, 48a/6, 48a/14, 48a/25, 48b/14, 48b/18, 49a/8, 49a/14, 49a/16, 49a/21, 49b/7, 49b/9, 49b/10, 49b/11, 49b/13, 49b/16, 49b/17, 49b/21, 50a/2, 50a/3, 50a/10, 50a/12, 50a/20, 50b/1, 50b/7, 51a/11, 51a/14, 51b/8, 51b/23, 52a/2, 52a/19, 52a/23, 52b/8, 52b/9, 52b/11, 52b/13, 52b/15, 52b/18, 52b/19, 52b/21, 53a/1, 53a/6, 53a/10, 53a/12, 53a/14, 53a/16, 53a/17, 53a/20, 53a/23, 53b/22, 54a/9, 54b/3, 54b/11, 54b/18, 55a/9, 55a/22, 55a/23, 55b/18, 55b/19, 55b/22, 55b/23, 56a/1, 56a/10, 56a/13

o.+dı 29b/14

o.+dur 27b/10, 30b/1, 33a/15, 34b/8, 35a/1, 39b/15, 41b/23, 43b/10

ol-dem o anda, hemen, derhâl: 27b/8

ol-kim o kişi: 18a/16, 21a/6

ol-zamān o zaman, o vakit: 27a/24

ol- (EDPT *ol*-/125b; *bol*-/332a) olmak (yardımcı fiil):

o.! 3b/13, 3b/15, 7b/21, 13b/9, 15b/24, 16a/23, 19a/24, 30a/3, 30a/4, 30b/7, 32a/2, 35a/8, 40a/23, 47b/8

o.-a 2a/5, 3a/11, 3b/13, 4a/10, 5a/12, 6a/14, 6b/9, 6b/18, 7a/20,

8a/25, 8b/5, 8b/6, 9a/5, 9b/4, 9b/25, 10a/2, 10a/5, 11a/25, 11b/9, 11b/18, 12a/12, 12b/20, 12b/21, 13a/10, 13a/22, 13b/23, 15a/22, 16a/2, 16b/4, 16b/15, 16b/22, 17a/3, 17a/10, 17a/19, 18a/4, 18a/16, 18a/20, 18b/8, 18b/24, 19a/3, 19a/21, 19b/20, 20b/7, 20b/16, 20b/24, 21a/2, 21b/11, 21b/22, 22a/13, 22b/15, 23b/11, 23b/25, 24a/1, 24a/15, 24a/16, 24b/1, 25a/3, 25a/13, 25b/5, 25b/16, 26a/5, 26a/21, 26b/3, 26b/4, 26b/8, 26b/15, 27b/4, 27b/19, 27b/25, 28a/15, 28a/16, 29a/9, 31b/3, 31b/17, 32b/23, 33a/17, 33a/17, 34b/21, 35a/7, 35b/25, 36a/14, 37a/11, 37a/13, 37a/14, 37a/15, 37a/16, 37b/6, 37b/21, 37b/25, 38a/7, 38a/16, 38a/19, 39a/3, 39a/7, 39a/24, 40a/8, 40a/9, 40a/16, 40a/18, 40a/24, 40b/16, 40b/25, 41a/2, 41a/12, 41b/8, 41b/9, 42a/5, 42a/13, 42a/15, 42b/1, 43a/18, 43a/19, 43a/24, 43b/7, 43b/12, 43b/18, 44a/3, 44a/4, 44a/9, 44a/23, 44b/10, 44b/11, 45b/17, 46a/1, 46a/6, 46b/3, 46b/9, 47a/5, 47a/7, 47b/24, 48a/6, 48b/5, 48b/10, 49a/1, 49a/5, 49a/11, 49b/22, 49b/25, 50a/11, 50a/18, 50a/19, 50a/23, 50b/7, 51b/6, 52b/1, 52b/2, 52b/3, 52b/4, 52b/5, 53a/2, 53a/6, 54b/5, 55a/23

o.-acaġa 43a/13

o.-acaġı 9b/19, 20b/14, 25b/23, 33b/23, 34b/3

o.-acaġın 9b/16, 12a/23

o.-acaġından 21b/10

o.-acaġsa 12a/19

o.-acaḳ 2a/2, 7b/17, 8b/3, 21a/4, 53a/22

o.-acaḳdur 9b/8, 9b/9, 9b/24, 10b/5, 11b/11, 13a/16, 29b/13, 37a/11, 42b/19, 43a/22, 44a/17, 44b/5, 46a/3, 49a/7

o.-alar 1b/16, 4a/11, 5b/24, 20b/15, 25b/12, 37b/25, 44b/9, 51b/8

o.-alı 40b/23

o.-alum 11b/17, 40a/25, 40a/25

o.-am 3a/10, 25b/19, 39a/23, 39a/23, 44a/12, 50a/24, 51a/12, 51b/9, 55a/23

o.-an 1b/13, 1b/14, 1b/15, 2a/9, 3b/6, 4a/12, 13b/14, 17a/13, 20b/22, 24a/20, 28b/25, 32a/12, 33b/16, 38b/10, 44a/16, 46a/4, 46a/6, 46b/17, 48a/6, 51b/1, 51b/22, 53a/21, 53b/1

o.-andan 36a/14

o.-anı 15b/3, 53a/12

o.-asın 2b/23, 5a/4, 7a/19, 7b/16, 14a/8, 33b/7, 35b/19, 42b/22, 51b/13
o.-asız 9b/3, 31b/4
o.-avuz 9a/5, 27b/11
o.-aydı 15b/11, 22b/21, 34a/25
o.-aydum 46b/2
o.-dı 2a/15, 2a/20, 2a/22, 2a/24, 2b/2, 2b/5, 2b/6, 2b/7, 2b/17, 3a/1, 3a/25, 3b/4, 3b/5, 3b/6, 3b/19, 4a/3, 4a/16, 4a/21, 4a/22, 4b/1, 4b/11, 4b/15, 5a/7, 5a/9, 5a/12, 5a/15, 5a/20, 5a/21, 5a/22, 5b/2, 5b/3, 5b/7, 5b/18, 5b/20, 6a/11, 6a/22, 6a/23, 6b/18, 6b/22, 6b/25, 7a/11, 7a/16, 7a/23, 7b/6, 7b/12, 8a/1, 8a/3, 8a/14, 8a/16, 8a/24, 8a/25, 8b/3, 8b/7, 8b/9, 8b/22, 9a/7, 9a/10, 10a/24, 10b/7, 10b/21, 11b/10, 12a/14, 12a/17, 12a/22, 12b/23, 14a/15, 15a/19, 15a/22, 15b/13, 15b/16, 15b/18, 16a/6, 16b/14, 17b/9, 17b/14, 17b/22, 18a/12, 18a/15, 18b/1, 18b/4, 18b/5, 18b/12, 19a/22, 19b/2, 19b/6, 19b/14, 19b/19, 20a/10, 20b/5, 21b/12, 21b/13, 22a/25, 22b/8, 23a/10, 23a/12, 23a/18, 23a/19, 23b/7, 23b/24, 24a/5, 24a/6, 24a/20, 24a/22, 24a/23, 24b/4, 25b/3, 26b/6, 26b/11, 26b/17, 26b/25, 28a/12, 28a/20, 28b/4, 28b/13, 29a/11, 29a/21, 29b/18, 30a/9, 30a/19, 30b/10, 30b/11, 31a/2, 31a/16, 31b/5, 31b/9, 32a/9, 32a/23, 32b/19, 33b/17, 33b/20, 34a/2, 34a/18, 34a/19, 34b/13, 34b/15, 34b/16, 34b/20, 34b/25, 35a/1, 35a/2, 35b/1, 35b/8, 36a/15, 36a/17, 36a/25, 36b/22, 36b/25, 37a/5, 37a/6, 37a/8, 37a/17, 38a/3, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/21, 38a/23, 38b/17, 39a/2, 39a/22, 39a/24, 39b/16, 39b/19, 39b/20, 40a/15, 41b/4, 41b/17, 41b/18, 42a/11, 42a/16, 42b/17, 43a/15, 44b/13, 45a/13, 45a/23, 45b/17, 45b/19, 45b/21, 46a/19, 46b/6, 46b/7, 46b/8, 46b/22, 47a/14, 47a/23, 47a/24, 47b/2, 47b/4, 47b/13, 48a/2, 48a/10, 48a/16, 48a/23, 48b/12, 49a/7, 49a/9, 49b/8, 49b/9, 49b/10, 50a/9, 50b/8, 51b/14, 52a/1, 52a/15, 52a/20, 52a/24, 53b/3, 53b/4, 53b/15, 54a/2, 54a/12, 54a/16, 54b/10, 54b/11, 54b/14, 54b/15, 54b/16, 54b/18, 55a/18, 55a/24, 55a/25, 55b/19, 56a/12, 56a/13
o.-dı-ki 15b/8
o.-dılar 3b/1, 6a/15, 13a/5, 16a/8, 17b/6, 19a/19, 21a/25, 21b/3, 21b/6, 21b/11, 24a/6,

24a/7, 27a/24, 32b/4, 32b/21, 40b/4, 43a/6, 48a/9, 48a/10, 48a/20, 48b/2, 51b/24, 52a/16, 52a/22, 53b/23, 54a/9
o.-dıysa 29a/16, 35a/9
o.-duġı 14a/1, 14a/5, 41b/24
o.-duġın 2a/14, 4b/15, 16a/1, 36a/13, 50b/24
o.-duġına 36a/12
o.-duġınca 2b/22, 13a/7, 13b/9
o.-duġından 15b/10, 24b/3, 25a/11, 34b/22, 36b/2, 36b/14, 36b/17
o.-duġuñuz 21a/18
o.-duḳça 31b/25
o.-duḳda 24a/1
o.-dum 32a/1, 39b/23, 42a/20, 44a/5
o.-duñ 2b/9, 9b/1, 41a/7, 45a/25
o.-ġıl 15b/11, 30a/4
o.-ıcaḳ 7b/13, 28a/22, 28b/15, 30a/8, 39a/2, 43b/20, 50b/20, 53b/22
o.-ınca 27b/14, 37b/16, 47a/20
o.-ından 32a/7
o.-ısar 23b/4
o.-ma! 30a/3, 30b/7, 44a/13
o.-madı 3b/16, 9b/25, 23b/16, 34a/16, 38b/18, 45b/9
o.-madın 3b/11, 39b/1, 55a/16
o.-madugına 33b/6
o.-maġ 2a/15, 4b/23
o.-maġa 5b/12, 19b/19, 49a/8
o.-maḳ 2a/2, 2a/3, 2a/6, 3b/8, 7a/5, 35b/10, 35b/10
o.-maḳdan 3a/10, 13b/1
o.-malıdur 20b/24
o.-mamaġ-çün 13a/17
o.-masa 41b/24
o.-masaydı 49a/15
o.-masun! 4a/9, 9a/11, 12a/3, 16a/21, 17b/3, 19b/25, 20a/15, 21b/8, 22a/6, 30a/21, 37b/2, 40a/23, 41a/20, 42b/2, 44b/18, 45b/2
o.-maya 7b/2, 8a/4, 10a/22, 16b/7, 17a/24, 19b/4, 19b/19, 21a/7, 23a/9, 27a/23, 38a/9, 40a/6, 41a/4, 42a/22, 42b/22, 43b/7, 44a/25, 50a/1, 50a/23
o.-maya-ıdı 55b/3
o.-mayacaḳ 43a/18
o.-mayacaḳdur 20b/10
o.-mayadı 16b/4
o.-mayam 38a/3
o.-mayasın 3b/16, 14a/7
o.-mayaydı 43a/17
o.-mayısar 15a/21
o.-mayup 2b/4, 3b/4, 7b/7, 19a/10
o.-maz 1b/14, 6b/11, 9b/3, 10b/24, 15a/17, 16b/2, 16b/16, 17a/8, 17b/15, 18b/3, 19b/14, 20b/21, 24a/1, 24b/22, 25a/10, 35a/1, 37a/8, 38a/8, 38b/19, 38b/20, 41a/2, 41b/14, 41b/20,

42b/18, 44a/4, 44b/16, 46a/5, 50a/4, 50a/17, 51b/1, 52b/9
o.-mazdı 46b/2
o.-mazsan 34b/22
o.-mış 4b/20, 5a/11, 7a/7, 10a/15, 13b/6, 22a/13, 22b/3, 22b/4, 24a/17, 25b/20, 26a/11, 28b/25, 35a/13, 35a/16, 35b/7, 43a/3, 46a/11, 46b/6, 47a/1, 54b/19
o.-mışdı 9b/11, 16a/3, 18a/22, 24b/10, 30a/18, 30b/13, 30b/23, 32a/11, 32a/15, 33b/14, 55a/14, 55b/15
o.-mışduḳ 13a/17
o.-mışdur 2a/1
o.-mışlar 14b/1
o.-mışsız 41b/25
o.-sa 4a/7, 4a/13, 6a/4, 9a/16, 10a/5, 14a/21, 14b/8, 19a/10, 21a/8, 24a/1, 25a/12, 32a/19, 38b/20, 41b/20, 47b/25, 52a/25
o.-sın 22a/13
o.-sun! 1b/2, 1b/4, 1b/5, 7b/19, 10a/21, 13b/9, 13b/10, 15b/23, 16a/20, 18b/24, 19b/17, 25b/19, 31a/18, 31b/7, 31b/13, 33a/15, 33a/19, 33a/23, 33a/25, 33b/21, 38a/11, 39b/8, 40a/19, 40a/24, 41b/16, 42a/14, 42a/15, 44b/8, 46b/15, 47b/8, 50a/5, 54a/2, 54b/6, 55a/2
o.-uñ! 12a/7, 17a/18, 17a/20, 27b/17, 30a/5, 31b/4, 39b/22, 39b/23, 51a/24
o.-up 2a/21, 2a/23, 2b/12, 3b/2, 3b/17, 4a/9, 4b/4, 4b/19, 5a/12, 5b/8, 6a/6, 6a/9, 6a/18, 6a/25, 6b/8, 6b/17, 7a/21, 7b/9, 8a/14, 8b/1, 8b/14, 8b/22, 8b/23, 9a/8, 9a/13, 9b/21, 10a/9, 10a/10, 10a/19, 10a/22, 11a/13, 11a/21, 11b/19, 12b/12, 12b/13, 13a/17, 13a/22, 14a/6, 14a/19, 14a/24, 14b/10, 15a/15, 15a/19, 15b/2, 15b/5, 15b/23, 16b/10, 17b/20, 17b/22, 18a/4, 18a/23, 18b/4, 18b/23, 19a/22, 20b/1, 21a/4, 21b/1, 21b/7, 22a/20, 22b/8, 22b/10, 23b/23, 24a/7, 24b/12, 25a/22, 25b/13, 26b/12, 26b/14, 27b/3, 27b/18, 27b/24, 28a/3, 28a/6, 28b/8, 28b/19, 29a/8, 29a/9, 29b/7, 29b/10, 30b/8, 30b/14, 30b/23, 31a/3, 31b/17, 32b/11, 32b/12, 33a/1, 33b/19, 33b/22, 34b/16, 34b/23, 35b/3, 35b/4, 35b/12, 35b/22, 36a/5, 36a/10, 36b/2, 37a/4, 37a/6, 37a/11, 37a/14, 38a/13, 38a/21, 39a/8, 39a/14, 39a/15, 39a/21, 39b/22, 40a/8, 40a/23, 41a/4, 41a/5, 41a/7, 42b/11, 43a/16, 44a/1, 44a/21, 44a/24, 44b/22, 44b/24, 45a/5, 45a/7, 45a/21,

45b/6, 45b/16, 45b/25, 46a/23, 46a/24, 46b/9, 46b/18, 46b/22, 47a/18, 47a/19, 47b/21, 48a/9, 49a/18, 49b/11, 49b/13, 50a/9, 51a/1, 51b/7, 51b/22, 52a/10, 52b/19, 53a/3, 53a/4, 53a/22, 53a/24, 53b/10, 54b/22, 55a/1, 55a/14, 55a/22, 55b/9, 56a/13
o.-updur 13a/24
o.-updurur 20a/25
o.-ur 2a/9, 2b/14, 2b/17, 2b/19, 2b/20, 2b/21, 2b/22, 8a/8, 9b/15, 11a/21, 13a/7, 16b/3, 18a/20, 1b/14, 24a/24, 24b/7, 27a/25, 27b/18, 28a/4, 33b/10, 33b/12, 34b/6, 34b/11, 34b/20, 39b/12, 39b/12, 39b/18, 41b/8, 42a/17, 43a/9, 43a/22, 43a/25, 46a/4, 46b/7, 46b/20, 48a/15, 50b/14, 50b/22, 51a/2, 51b/3, 51b/4, 52b/12, 52b/19, 53a/1, 53a/3, 53b/2
o.-ur-ıdı 38b/25
o.-uram 10b/10, 11b/5
o.-urdı 4b/3, 4b/25, 8a/12, 11a/24, 27a/1, 31a/6, 39a/1, 40a/3, 42b/11
o.-ursa 3b/13, 3b/18, 8a/4, 11a/8, 13a/12, 21a/1, 24a/25, 27b/24, 31a/10, 34b/12, 46a/20, 48b/19, 48b/24, 49a/5, 50a/1, 50a/17, 53a/23
o.-ursam 27a/21
o.-ursañ 8a/7
o.-ursın 7b/18, 15a/12, 22a/14
o.-uruz 16b/6, 50b/15
olın- olunmak, yapılmak: *ol-ın-*
o.-dı 25a/24, 43a/24
o.-madı 43a/14
o.-maya 16a/12
o.-mış 50b/7
omuz (*krş. oğurğa:* EDPT 92b) omuz:
o.+ın 12b/15
o.+ına 6a/8, 8a/22, 8a/24
o.+ında 7a/8, 10a/2, 10b/16, 15a/25
o.+ındağı 13b/2
on (*o:n* EDPT 166b) on, 10: 2a/20, 40b/18, 41a/9
on altı on altı, 16:
o.+ya 10b/9
on biñ on bin, 10000: 7b/4, 30a/18
on dört on dört, 14: 53b/5
on ėki on iki, 12: 6b/14, 8a/14, 39b/22, 52b/9, 52b/24, 52b/25
oñ- (*on-* EDPT 168b) düzelmek, ferahlamak:
o.-a 55a/1
oñar- (EDPT 189a) düzeltmek:
o.! 17b/5
o.-a 34a/17
oñat (*krş. oñ* EDPT 167a) doğru, dürüst, iyi: *oñ+at* 17a/17
oñat sözlü doğru sözlü: 17a/17
oñult- (*krş. oñal-/oñul-* EDPT 185b) iyileştirmek: *oñul-t-*

o.-avuz 9b/4

oradan o yerden, o aradan: 15a/4

oraḳ (*orağ/orak* EDPT 216b) orak: 5a/20, 52b/14

oraḳlu orak tutan, orak kullanan: *oraḳ+lu* 53a/10

ordu (*ordu:* EDPT 203a) ordu:

o.+sına 44a/20

o.+sından 47a/14

orta (*ortu:* EDPT 203b) orta, merkez, ara, iç: 53b/12

o.+da 9a/19, 17a/24, 17a/25, 24a/25, 41b/6

o.+dan 42a/11

o.+larında 13b/19

o.+sı 55a/7

o.+sına 30b/14, 54a/8

o.+sında 12b/11, 19b/8, 21b/10, 23b/1, 45a/1, 52b/22, 54b/11

o.+ya 9b/15, 28a/8, 50a/21

ortadan git(d)- ortadan kalkmak, yok olmak:

o. g.-üp (ortadan gidüp) 42a/11

ortancı üç kardeşten yaşça ortada olan: *orta+n+cı* 17a/24, 17a/25, 17b/1, 18b/7, 19a/1

o.+sı 17b/17

o.+yı 17b/1

oruç ṭut- (< Far. اورچ *oruç*) oruç ibadetini yerine getirmek:

o. t.-ardı 6a/1

o. t.-up 6a/2

orun (EDPT 233a) 1. yer, mekân:

o.+a 7b/23, 12b/15

2. makam, mevki:

o.+uñ 22a/2

ʿ**Oṯmān** *ö.a.* dört halifeden biri olan Hz. Osman: 3a/2

ʿ***Oṯmān-ı güzīn*** seçkin, itibarlı anlamında Hz. Osman'a verilen unvan: 3a/2

ot (EDPT 34b) ot, bitki: 2a/25, 5b/20, 8b/2, 16a/4, 49b/13, 53a/10

o.+a 5b/3, 53a/11

o.+ı 2b/2, 52b/15

o.+lar 5a/21, 23a/7

o.+ları 52b/13

otaḳ (*ota:ğ* EDPT 46b) geniş, süslü çadır; otağ:

o.+lar 38b/4

otlaḳ(ġ) otlak, çayır, mera: *ot+laḳ*

o.+uñ (otlaġuñ) 10a/21

otur- (EDPT 67b) 1. oturmak:

o.! 33b/1

o.-a 11b/2, 14a/3, 20a/1, 44b/12, 56a/7

o.-an 11b/6, 17b/1

o.-anlaruñ 39a/4

o.-dı 5a/16, 5b/16, 7a/22, 10a/8, 11a/16, 13b/9, 13b/21, 16b/17, 17b/16, 17b/22, 19a/14, 19a/16, 19a/22, 20a/12, 20b/13, 21b/10, 22a/23, 24b/6, 24b/7, 25a/22, 25a/25, 31b/24, 36b/4, 37b/7, 38b/13, 39a/3, 42b/10, 43a/3,

47b/7, 48a/11, 52a/7, 52b/8, 55a/10, 55a/19

o.-dılar 5b/8, 26a/2, 26b/6, 27b/14, 38b/16, 52a/15, 56a/3

o.-duġı 44a/21, 44a/24, 50b/20

o.-dum 48b/19

o.-ışın 25b/22

o.-ışını 39b/2

o.-maḳda 53b/7

o.-ması 38a/21

o.-mış 7a/8, 13b/6, 20a/6, 26a/14

o.-mışdı 7a/7, 11a/5

o.-mışlar 23a/14

o.-up 4a/25, 7a/2, 9a/4, 17a/25, 24b/8, 25b/3, 28b/16, 41a/5, 45b/8

o.-updurur 26a/16

o.-ur 13b/6, 26a/1, 52b/25

o.-urken 9a/16, 40b/7

o.-urlardı 18a/6

2. yaşamak, yaşamını sürdürmek:

o.-dılar 4b/20

o.-up 7a/22, 10b/3

oturaḳ(ġ) (*oturak I* Tietze VI/178) yaşanılan, oturulacak yer: *otur-aḳ* 35a/24

o.+a 35a/15

o.+um 38a/4

otuz (*ottuz* EDPT 74a) otuz, 30: 2b/19, 6a/17, 9a/12, 50b/3, 50b/5, 52b/9, 52b/11, 52b/12, 52b/25, 53a/6, 53a/8

o.+dan 53a/7, 53a/8

o.+dur 53a/7

otuz biñ otuz bin, 30000: 28b/23, 28b/25

otuz bir otuz bir, 31: 4a/25

ov- (*uv-* EDPT 4b) ovmak, elini bastırarak gezdirmek:

o.-dı 54a/7

ova (*krş. o:y* EDPT 265b) geniş, düzlük yer: 26b/4, 26b/14, 49b/9

o.+da 6b/3

o.+lara 5a/20

o.+ya 10b/10

o.+yı 18a/1

oyna- (*oyna:-* EDPT 275a) 1. hareket etmek, kımıldamak: *oy(u)n+a-*

o.-dı 2a/24, 48b/1, 53b/24

2. müzik eşliğinde dans etmek:

o.-maġa 54b/15

oynat(d)- hareket ettirmek, ileri sürmek (at vb. hayvanlar için): *oyna-t-*

o.-aydum (oynadaydum) 49b/15

o.-dılar 54a/6

oyun (EDPT 274a) oyun, hile, düzen: 23b/3

öbür (Tietze VI/195) diğer, öteki: 8b/12

öç (*ö:ç* EDPT 18a) öç, intikam:
ö.+inden 32b/10

ög- (*ö:g* EDPT 100a) övmek, methetmek:
ö.-di 52a/18
ö.-erdi 3a/3
ö.-me! 40b/18
ö.-mege 39a/20
ö.-meglige 17a/19
ö.-mek 43a/9

ögil- övülmek, methedilmek: *ög-il-*
ö.-mege 54b/25
ö.-mek 19a/3
ö.-miş 40a/4

ögren- (EDPT 114b) öğrenmek, bilmek:
ö.! 38a/2, 38a/10
ö.-di 6a/16
ö.-diler 6b/5, 17b/17
ö.-mek 38a/11, 40a/25
ö.-mekden 2a/13
ö.-mişdi 35b/5
ö.-üp 34b/6, 51a/3

ögret(d)- (EDPT 114a) öğretmek:
ö.! 36b/12
ö.-di 5b/10, 5b/21, 12a/20
ö.-diler 6a/15
ö.-mege 37b/18
ö.-üp (ögredüp) 5b/20, 9a/1
ö.-ürdi 42b/15

ögür- (*öğür-/ökür-* Tietze VI/206) böğürmek, haykırmak:
ö.-mesi 20a/8

ögürt(d)- bağırtmak, böğürtmek: *ögür-t-*
ö.-üp (ögürdüp) 45a/19, 48a/12

ögüt(d) (EDPT 102a) öğüt, nasihat:
ög-üt 45b/11
ö.+in (ögüdin) 20b/8
ö.+ine (ögüdine) 45b/18
ö.+üme (ögüdüme) 32b/12
ö.+ümi (ögüdümi) 7b/14

ögütle- nasihat etmek: *ögüt+le-*
ö.-di 10a/23

öl- (EDPT 125b) ölmek:
ö.-di 3b/19, 8b/13, 29b/1, 31a/3
ö.-digin 4b/17
ö.-diler 32b/11, 32b/21
ö.-diye 12b/3
ö.-dügi 28a/6
ö.-dükde 25b/15
ö.-düñ 23a/12
ö.-e 10a/4
ö.-ene 23a/3
ö.-icek 42a/9
ö.-medi 5b/3, 23a/11
ö.-mek 7a/5
ö.-meklik 22b/17
ö.-miş 24b/18, 28b/11, 28b/17, 54b/14
ö.-se 9b/22
ö.-ür 53a/13
ö.-ürse 27b/18

ö.-ürsem 23a/7

ölç- (*ölç- II* Tietze VI/212) ölçmek, hesaplamak:
ö.-üp 6b/17

ölçer- (*ölçer- II* Tietze VI/213) kışkırtmak, ayaklandırmak:
ö.-di 40a/13

öldür- (*öldür-/öltür-* EDPT 133b) öldürmek: *öl-dür-*
ö.! 51a/20
ö.-di 13a/12, 28b/9
ö.-dügi 21b/19, 30a/23
ö.-düñ 22a/18
ö.-e 8b/6, 22a/20
ö.-em 50a/11
ö.-emedi 47b/23
ö.-en 49a/11
ö.-me! 22a/10
ö.-medüm 46a/18
ö.-mek 9a/1
ö.-melüysem 51a/20
ö.-üp 5b/11, 50a/13
ö.-ürdi 9a/2, 9a/16
ö.-ürler 9a/6, 10b/16

öldürici katil, öldüren: *öldür-ici*
ö.-lerden 22a/12

ölü (*ölüg* EDPT 142a) ölü, ölmüş kimse: *öl-ü*
ö.+si 3b/17

ölüm (EDPT 146a) vefat, hayatın sona ermesi: *öl-üm* 7a/15
ö.+e 23a/15
ö.+i 13a/16, 42b/3
ö.+in 14a/6
ö.+üñ 9b/9, 10b/15

ʿ**Ömer** (< Ar. عمر *ʿÖmer*) dört büyük halifeden biri, Hz. Ömer: 3a/1

ʿ**ömr** (< Ar. عمر *ʿömr*) ömür, yaşam:
ʿö.+i 4a/10, 52b/1
ʿö.+ini 23b/12
ʿö.+üñ 6a/19
ʿö.+üñi 50b/17

öñ (EDPT 167b) ön, ileri: 20a/22, 22a/18
ö.+den 20b/25, 38a/3, 39a/19, 41b/14, 49a/1, 54b/7, 55b/14
ö.+denki 4a/19
ö.+dün 9b/22
ö.+i 2b/9, 14b/7, 26a/23, 29a/8,
ö.+in 2b/4, 12b/3, 21a/8, 29b/17, 46a/15
ö.+ince 9a/23, 11b/6, 25b/5, 25b/7, 27a/7, 48b/4
ö.+inde 4a/4, 4b/18, 12b/22, 17a/12, 18b/19, 23a/20, 24b/2, 24b/17, 26a/12, 26a/17, 26a/22, 26b/16, 27b/15, 28a/5, 30b/9, 35b/15, 38a/18, 40b/15, 41b/18, 42a/1, 42b/5, 42b/8, 47b/18, 51a/18, 52a/6, 52a/14
ö.+inden 10a/7, 16b/19, 39a/16
ö.+ine 2a/4, 9a/23, 11b/12, 19a/7, 20b/17, 26a/20, 28a/10, 28a/12, 29a/6, 30a/8, 30b/18, 31b/11, 31b/24, 34b/2, 39b/14,

41a/18, 47b/17, 48b/7, 50b/19, 51b/11, 52a/3

ö.+ini 53b/1

ö.+lerince 6a/9, 11b/16

ö.+lerinde 17a/16, 29a/7

ö.+lerinden 21b/17

ö.+lerine 32a/19

ö.+ümde 32b/11

ö.+üme 16b/19, 28a/23, 44a/4

ö.+ümüz 47b/14

ö.+ümüze 27b/3

ö.+üñ 29a/9

öñce önden, ileriden, ilk olarak: *öñ+ce* 11b/19, 12a/15, 17a/24, 5a/5

öp- (EDPT 5a) öpmek:

ö.-di 8a/24, 16a/19, 17a/12, 20a/3, 20a/12, 20b/12, 24b/13, 25a/14, 25a/22, 32a/23, 32a/24, 36a/17, 36a/18, 36b/1, 36b/6, 37b/2, 44a/18, 47b/5, 48a/17, 48b/1, 48b/3, 48b/8, 50b/13, 55a/17, 55b/11

ö.-diler 17b/11, 18b/15

ö.-dügi 8a/24

ö.-üp 8a/22, 36a/21, 51a/16, 52a/4, 52a/9

ördek(g) (EDPT 205b) ördek: 40b/10, 40b/11

ö.+den 24a/3

ö.+i (ördegi) 5b/23

örnek(g) (Tietze VI/234) hisse, ibret:

ö.+ini (örnegini) 33a/3

ört- (EDPT 209b) örtmek, kapatmak, gizlemek:

ö.-diler 55a/10

ö.-eler 53b/1

ö.-üp 7b/23, 11b/21

örte- (*örte:*- EDPT 208b) yakmak:

ö.-di 32b/20

örtü örtü, kumaş: *ört-ü* 5b/19, 50b/8, 51b/20

örtülü kapalı, gizli: *örtü+lü* 18a/21

örtüsüz açık, açıkta kalmış: *örtü+süz* 34a/22

öt- (EDPT 39a) geçmek, aşmak:

ö.-er 20b/22

öte öbür taraf, öbür yan: *öt-e* 6b/24, 12b/10, 30b/18, 47b/23, 54a/9, 54a/12

ötürü (*ötrü/ötürü* EDPT 64b) -den dolayı, sebebiyle: 7b/4, 10a/5, 13b/1, 21b/13, 22a/4, 24a/25, 30b/7, 34a/9, 34a/17, 43b/1, 50a/25

ö.+dür 35a/23, 42a/25

öyke (*öpke:* EDPT 9a) öfke, kızgınlık:

ö.+yle 13a/8, 25b/11, 28a/17, 30b/13, 34a/22, 46b/10

öykelen- öfkelenlek, kızmak: *öyke+len-*

ö.-üp 50b/22

öyle (*öḏleg* EDPT 55b) öğle vakti: 28b/16, 30a/17, 30b/20, 30b/22

öz (*ö:z* EDPT 278a) kendisi, iç, benlik: 10a/20, 26b/20, 41a/5

ö.+i 4b/10, 8b/12, 10a/11, 25a/19, 36b/24, 43a/19, 44a/7
ö.+in 12b/13
ö.+inden 11a/3, 15b/4
ö.+ini 18b/2
ö.+iyle 4a/10
ö.+leri 32a/8, 34b/4
ö.+üm 10b/4
ö.+üñ 8b/21

özi göy(ü)n- içi acımak, yüreği yanmak:
ö. g.-ür 44a/7

özinden geç- kendinden geçmek, kendini kaybetmek:
ö. g.-e 11a/3, 15b/4

özge (*özge:* EDPT 285b) başka, diğer:
öz+ge 4b/7, 7b/10, 20a/15, 22a/5, 28a/14, 29a/18

özle- (*özle:-* EDPT 287b) özlemek, hasret duymak:
ö.-r 39b/8

ʿ**özr** (< Ar. عذر *ʿözr*) özür, af: 7a/23, 20a/19, 24a/18, 24b/19, 25b/16, 29b/8, 40a/21, 45b/17, 48b/5
ʿö.+in 24a/9, 24a/21
ʿö.+ini 34a/6
ʿö.+le 25b/13, 32a/3, 35a/1

ʿ***özr dile-*** af dilemek: bk. *ʿözr eyle-*, *ʿözr getür-*
ʿö. d.-di 40a/21,
ʿö. d.-yüp 45b/17
ʿö.+in d.-yeler 24a/9

ʿ***özr eyle-*** bk. *ʿözr dile-*
ʿö. e.-düñ 20a/19

ʿ***özr ėt(d)-*** bk. *ʿözr dile-*
ʿö. ė.-erler (ʿözr ėderler) 24a/18
ʿö. ė.-üp (ʿözr ėdüp) 24b/19

ʿ***özr getür-*** bk. *ʿözr dile-*
ʿö. g.-di 7a/23

pā-güş-vār ayağı bağlı: 17a/1

pād-şā (< Far. پادشه *pād-şāh*) büyük koruyucu: 5a/17, 7b/16, 8a/20

pādişāh (< Far. پادشاه *pādişāh*) büyük hükümdar, padişah: 4a/21, 4a/25, 4b/17, 5a/1, 7a/15, 8a/10, 8a/11, 8a/21, 8b/22, 11b/2, 13b/14, 16a/14, 17a/11, 18b/16, 24a/13, 25a/22, 27a/21, 29a/19, 31a/22, 31b/1, 36a/25, 37b/23, 38b/6, 39a/9, 43b/13, 47a/8, 48a/10, 49b/22, 50a/1, 50a/3, 50a/8, 52a/1, 52a/3, 52b/25, 53b/5, 53b/8, 53b/12, 55a/18

p.+ (āyīn-i pādişāh-ı Cemşīd) 6a/21

p.+ (der-ʿālem-i pādişāh) 4a/22

p.+ (pādişāh-ı İslām) 3b/23

p.+ (pādişāh-ı kām-kār) 52a/7

p.+ (pādişāh-ı perverdigār-ı ʿālem) 1b/2

p.+ (perverde-yi pādişāh) 17a/19

p.+a 6a/15, 33a/14, 47a/1, 49a/3

p.+dan 11b/5, 21a/1, 25a/13, 27b/20

p.+dur 38b/11

p.+ı 6a/3, 8a/13, 11a/24

p.+ki 44b/12

p.+lar 3b/21, 7a/3, 7a/16, 32b/16, 37a/17, 40b/17

p.+lara 12b/8, 13b/19

p.+lardan 3a/21, 3b/18, 4a/20, 33a/21

p.+laruñ 3a/23

p.+sa 43b/11

p.+um 9b/6

p.+uma 4a/15

p.+uñ 4b/4, 9a/5, 22b/17, 22b/20, 24a/25, 25a/17, 26a/17, 43b/9, 48a/17, 50b/21, 52a/14, 53b/25

pādişāh-zāde padişah oğlu: 16b/10

p.+lerüñ 17b/7

pādişāh ol- tahta geçmek, padişah olmak:

p. o.-dı 4a/21, 4b/1, 8b/22

pādişāhāne (< Far. پادشاهانه *pādişāhāne*) padişaha yaraşır, yakışan şekilde: 13b/15

p.+ (āşār-ı pādişāhāne) 3b/8

p.+ (ḳāʿide-yi pādişāhāne) 38a/1

pādişāhī (< Far. پادشاهی *pādişāh-ī*) padişahla ilgili, padişaha ait:

p.+dür (resm-i pādişāhī) 16a/4

pādişāhlıḳ(ġ) hükümdarlık, padişahlık, saltanat: *pādişāh+lıḳ* 5a/16, 6a/23, 6a/25, 6b/10, 6b/24, 7a/12, 8b/17, 9a/19, 9b/8, 19b/24, 33a/4, 36a/14, 56a/10

p.+a (pādişāhlıġa) 51a/19

p.+dan 17a/3, 35b/9

p.+ı (pādişāhlıġı) 8a/8, 15b/3, 33a/3, 56a/8

p.+ın (pādişāhlıġın) 8b/8

p.+ına (pādişāhlıġına) 8b/10

p.+ından (pādişāhlıġından) 38b/1

p.+ını (pādişāhlıġını) 11a/6

p.+la (pādişāhlıġla) 6a/23

p.+um (pādişāhlıġum) 16b/7

p.+uñ (pādişāhlıġuñ) 18a/25

pādişāhlıḳ eyle- hükümdarlık etmek: bk. *pādişāhlıḳ ėt-*

p. e.-di 5a/16

pādişāhlıḳ ėt(d)- bk. *pādişāhlıḳ eyle-*

p. ė.-e (pādişāhlıḳ ėde) 8b/17

p. ė.-di 33a/4

pāk (< Far. پاق *pāk*) temiz, saf, mübârek: bk. *pākīze* 3b/10, 7b/3, 9a/3, 12a/12, 13a/19, 15a/19, 20b/20, 24a/25, 24b/2, 25a/7, 25b/12, 27b/18, 30b/18, 33b/22, 33b/23, 34b/23, 35a/2, 35b/22, 37b/10, 46b/6, 47a/4, 48a/15, 49a/18, 49a/20, 50a/13, 51b/4, 52a/25

p.+ (āb-ı pāk) 20b/9

p.+ (āyīn-i Yezdān-ı pāk) 37b/19

p.+ (gird-gār-ı pāk) 43a/8

p.+ (Ḳudüs-i pāk) 12b/16

p.+ (oġlan-ı pāk) 35a/21

p.+ (pāk-ı Yezdān) 7a/21, 51a/17

p.+ (Yezdān-ı pāk) 19b/20, 20a/24, 25b/15

p.+uñ (Yezdān-ı pāk) 49b/7

pāk-dīn güzel ahlaklı: bk. *pākīze-dīn* 10b/4, 13a/4, 43b/2

p.+ (Ermāyıl-i pāk-dīn) 9a/3

p.+ (Ḥüsrev-i pāk-dīn) 47a/8

p.+ (Ṭahmūrs̱-ı pāk-dīn) 6a/10

pāk-dil temiz kalpli: 5b/25, 7b/2, 13b/14, 16a/11, 17b/4, 24a/9, 34b/15

pāk-göñül temiz yürekli: 49a/11

pāk-maġz iyi fikirli: bk. *pākīze-maġz* 10a/21, 31a/19

pāk-rāy iyi fikirli, fikri dürüst kimse: 51a/22

pāk-ten güzel vücutlu: bk. *pākīze-ten* 16a/17, 17a/19, 51b/23

pāk ėt(d)- temizlemek: bk. *pāk eyle-*

p. ė.-evüz (pāk ėdevüz) 24b/2

p. ė.-di 50a/13

p. e.-üp (pāk ėdüp) 25b/12

pāk eyle- bk. *pāk ėt-*

p. e.! 48a/15

p. e.-düm 47a/4

pāk ol- temiz hale gelmek, temizlenmek:

p. o.-a 12a/12

p. o.-dı 15a/19

p. o.-mış 46b/6,

p. o.-up 27b/18, 49a/18

p. o.-ur 51b/4

p. o.-ursa 24a/25

pākīze-dīn bk. *pāk-dīn* 33a/18

p.+den 49a/12

pākīze-maġz bk. *pāk-maġz* 16b/5

pākīze-ten bk. *pāk-ten* 8b/24, 16b/11

pāklık dürüstlük, doğruluk: *pāk+lık*

p.+la 33a/6

panbuḳ (*bamuk* EDPT 345b) pamuk:
p.+dan 45b/8

pāre (< Far. پاره *pāre*) parça: 15a/11, 31a/13, 35b/12, 53a/25
p.+si 37b/13
p.+sini 34a/14

pāre pāre parça parça: 5a/11, 5b/3, 13a/1, 23a/14, 44a/1, 45b/19, 48a/2, 54a/12

pāre pāre eyle- parçalamak:
p. e.-di 13a/1

pāre pāre ol- parçalanmak, ayrılmak:
p. o.-dı 5b/3, 45b/19, 48a/2, 54a/12
p. o.-mış 5a/11
p. o.-up 44a/1

pārele- parçalamak, yırtmak: *pāre+le-*
p.-di 22b/7
p.-diler 22b/9

Pārs *ö.a.* (< Far. پارس *Pārs*) Fars ülkesi, İran:
P.+a 17a/19
P.+dan 55a/8
P.+lar 24b/10

pars (*bars (p-)* EDPT 368a) pars, leopar:
p.+ı 5b/20

Pārsī (< Far. پارسی *Pārs-ī*) Fars, İranlı: 6a/16

pās (< Far. پاس *pās*) nöbet: 49a/17

pās ṭut- nöbet tutmak:
p. ṭ.-arlardı 49a/17

pāslu gamlı, yaslı, dertli: *pās+lu* 22b/4

pāsubān (< Far. پاسبان pās-bān) bekçi, muhafız: 14a/7
p.+ıdur 2a/7
p.+ıydı 13a/1

pāy (< Far. پای *pāy*) ayak:
p.+ın 6b/1
p.+ına 52a/19
p.+ınca 32a/21
p.+uñda 21b/22

pāy-bend ayak bağı, köstek: 38b/22, 40b/20

pāy-dād-dil ferah gönüllü: 48b/10

pāy-gāh ayağının dibi, yanı: 6b/15, 40b/1

pāye (< Far. پایه *pāye*) kıymet, değer: 24b/15

pāyende (< Far. پاینده *pāyende*) yerinde duran, kalıcı, sürekli: 16a/1, 53b/2
p.+sin 33a/24

pāyidār (< Far. پایدار *pāyidār*) kalıcı, dâim, devamlı: 4a/10, 15a/20, 18a/23, 20a/24, 24a/1, 33a/19, 37a/15, 50a/17
p.+dur 6b/10

pāyidār ol- devam etmek, sürmek, yok olmamak:
p. o.-a 37a/15, 4a/10
p. o.-maz 24a/1, 50a/17
p. o.-sun 33a/19

peder (< Far. پدر *peder*) baba: 19b/10, 46b/16

p.+ (becā-yı peder) 5a/15, 5b/15

p.+ (der-üftāden-i peder-i Ḍaḥḥāk) 8a/1

p.+ (taḫt-ı peder) 8a/5

pehlevān (< Far. پهلوان *pehlevān*) yiğit, savaşçı, kahraman; iri yapılı ve kuvvetli kimse: 23a/12, 23a/25, 24b/25, 25a/3, 25a/10, 25a/15, 25a/22, 25a/23, 25a/25, 26b/2, 27a/1, 27b/2, 28a/7, 28a/15, 28a/23, 28b/8, 28b/9, 29b/21, 30a/22, 30a/24, 30b/8, 31b/14, 33b/15, 33b/22, 34a/2, 35a/1, 35a/3, 35a/25, 35b/25, 36a/8, 36a/16, 36b/4, 37a/13, 37a/14, 38a/2, 38b/16, 39a/5, 40b/7, 40b/10, 40b/14, 41a/23, 41b/7, 42a/2, 42a/21, 43a/18, 43b/8, 43b/10, 44a/8, 44a/17, 44a/20, 44b/8, 45b/15, 46a/6, 48b/10, 50b/9, 50b/19, 51a/10, 51a/21, 51b/9, 52b/1, 54a/5, 54a/9, 54b/1, 55b/1, 55b/4, 55b/11, 55b/23

p.+ (pehlevān-ı bī-günāh) 34a/13

p.+ (pehlevān-ı cihān) 26b/23, 34b/21, 35b/1, 37a/16, 41b/23, 42b/23

p.+ (pehlevān-ı civān) 36b/9

p.+ (pehlevān-ı dilāver) 41a/23

p.+ (pehlevān-ı dilīr) 48a/3

p.+ (pehlevān-ı Ferīdūn) 10a/2

p.+ (pehlevān-ı ser-efrāz) 25a/6

p.+ (pehlevān-ı ser-fīrāz) 30b/7

p.+ (pehlevān-ı zemīn) 25a/2, 50b/13

p.+ (Sām-ı pehlevān) 47a/17, 50a/12

p.+uñ (Sām-ı pehlevān) 50a/20, 50b/10, 51b/19

p.+ (Zāl-ı pehlevān) 43a/3

p.+a 25a/10, 27a/11, 28b/1, 36b/8, 37b/6, 41a/7, 41a/13, 43b/13, 44a/14, 44b/11, 45a/2, 45b/10, 48a/12, 50b/12, 54b/9

p.+dan 36b/2

p.+dur 30b/1

p.+ı 26a/19, 31b/23, 33a/20, 41b/20, 47b/6

p.+la 25a/23, 30b/21, 47a/16, 51b/21

p.+lar 22b/11, 25b/11, 27b/14, 28a/13, 28b/25, 30a/14, 30b/24, 31b/8, 33a/19, 33b/4, 34a/4, 34a/8, 35b/3, 38b/16, 43a/4, 43a/6, 48a/6, 48a/18, 49a/15, 52a/15, 52b/22, 53b/22, 53b/24, 54a/4, 54a/19, 54a/22, 54a/23, 54b/9

p.+lar-ıla 53b/6, 55b/5

p.+lara 44a/17

p.+larda 39b/10

p.+lardan 9a/15, 39b/14, 54a/13

p.+ları 23b/22, 32b/6, 33a/4

p.+larından 27b/19

p.+larınuñ 49a/14

p.+larla 29b/24

p.+laruñ 30b/9, 31b/23, 49b/15

p.+sın 3b/10

p.+uñ 25a/24, 30b/25, 33b/17, 33b/19, 35b/25, 37a/25, 39a/7, 39a/20, 41b/5, 45b/15, 47a/20, 48a/7, 51a/1, 52a/9, 52a/9, 55b/22

pehlevān-zāde savaşçı ve yiğit kimsenin soyundan gelen: 38b/20, 42a/24, 52a/7

p.+ler 32a/20, 53b/9

pehlevānān (< Far. پهلوانان *pehlevān-ān*) yiğitler, savaşçılar:

p.+ (ser-i pehlevānān u püşt-girān) 51a/10

pehlevānī (< Far. پهلوانی *pehlevān-ī*) yiğitlere yakışır biçimde olan: 36a/22, 42a/24, 48b/18, 49a/13

pehlevānlıḳ(ġ) yiğitlik, mertlik: *pehlevān+lıḳ* 35a/7

p.+ı (pehlevānlıġı) 33b/2

Pehlevce *ö.a.* (< Far. پهلو *Pehlev*) Sasaniler devrinde konuşulan dil: *Pehlev+ce* bk. *Peḥlevīce* 12b/8, 12b/15

Pehlevī *ö.a.* (< Far. پهلوی *Pehlev-ī*) İran'da İsfahan dolaylarında yaşayan bölge halkına verilen isim: 3b/13, 4a/13, 6a/16

Peḥlevīce *ö.a.* bk. *Pehlevce* 7b/3

pehnās (< Far. پهناس *pehnās*) geniş:

p.+ıdı 49a/16

pejmürde (< Far. پژمره *pejmürde*) soluk, canlılığı ve tazeliği kalmamış:

p.+ydi 42a/1

pelās (< Far. پلاس *pelās*) kilim:

p.+lar 5b/19

peleng (< Far. پلنگ *peleng*) kaplan: 4a/24, 5a/5, 20a/7, 26b/15, 31a/7, 32a/19, 34a/25, 34b/24, 44b/12, 46a/19, 46b/24, 54b/5

p.+ (ceng-i peleng) 46b/15

p.+ (peleng-i dü-reng) 34a/9

p.+e 28a/10

p.+ler 23b/18, 24b/11, 53b/14

p.+ler (ceng-i peleng) 30b/20

pelengī (< Far. پلنگی *peleng-ī*) iri kara benekleri olan kaplan derisinden yapılmış giysi: 4b/8

pelīd (< Far. پلید *pelīd*) alçak, kötü, pis: 5a/10

p.+ (dīv-i pelīd) 24b/22

p.+üñ (dīv-i pelīd) 4b/9, 4b/22

pelvend-naġz ele geçirme, yakalama: 16b/5

penāh (< Far. پناه *penāh*) sığınma, korunma: 6b/18, 24a/24, 27b/17, 33a/15, 37a/11

penāh ėt(d)- korumak:

p. ė.-üp (penāh ėdüp) 27b/17

penāh ol- sığınmak, korunmak:

p. o.-a 6b/18

p. o.-up 37a/11

p. o.-ur 24a/24

penc (< Far. پنج *penc*) beş:

p.+ine 41a/11

pençe (< Far. پنجه *pençe*) pençe: 6a/18, 42b/17, 53a/4

p.+üpen 15a/11

perākende (< Far. پراکنده *perākende*) dağınık, darmadağın: 3a/19, 12b/23, 22b/8, 31a/18

perākende ol- dağılmak:

p. o.-dı 12b/23

p. o.-up 22b/8

perdāḫte (< Far. پرداخته *perdāḫte*) parlatılmış, cilalanmış: 25a/7

perdāḫte ḳıl- parlatmak:

p. ḳ.-dılar 25a/7

perde (< Far. پرده *perde*) 1. hükümdar çadırı, makamı: 20a/6, 20a/9, 25b/25, 34b/13,

p.+de 33b/26

p.+den 17b/15

p.+ñde 33b/22

p.+si 39a/20, 41b/14

p.+sin 48a/10

p.+sinde 9a/16

2. sır, giz: 52b/21

p.+sin 9b/5

p.+yle 52b/7

3. bir varlığın görülmesini engelleyen şey, mani, engel: 16a/16, 21b/17

p.+ñ 16b/11

perde-dār odabaşı, kapıcı: 50b/12

perde-serāy küçük çadır: 21b/5, 30b/9, 32a/4, 38a/12, 42b/24, 44b/20, 55b/3

p.+dan 31b/8, 42a/16

p.+ya 21b/19

perde aç- ortaya çıkarmak, belli etmek:

p. a.-up 9b/5

perestār (< Far. پرستار *perestār*) kul, köle:

p.+ı 38b/24

perestende (< Far. پرستنده *perestende*) taparcasına seven, çok fazla sevgi gösteren: 42a/9, 42a/15

p.+yüz 40a/22

perestiş (< Far. پرستش *perestiş*) tapma, tapınma: 5b/6

perestiş ḳıl- tapmak:

p. ḳ.-up 5b/6

pergār (< Far. پرگار *pergār*) pergel: 12a/9

perhīz (< Far. پرهیز *perhīz*) sakınma, uzak durma: 41a/3

perhīz ėt(d)- sakınmak, kendini uzak tutmak:

p. ė.-e (*perhīz ėde*) 41a/3

perī (< Far. پری *perī*) peri, cinlerin güzel ve alımlı olarak farzedilen dişilerine verilen ad: 4b/8, 6a/22, 7a/13, 8a/8, 9b/7, 11a/10, 12a/19, 20a/8, 28a/15, 33b/14, 40b/9, 41b/19, 46b/20

p.+den 5a/5, 9b/9, 11a/9, 35a/18
p.+midür 34a/9

perī-çehre peri yüzlü, güzel yüzlü: bk. *perī yüzlü* 16a/11
p.+ler 19a/5

perī-ruḫ peri yanaklı: 40b/16

perī-rūy peri görünümlü, çok güzel kimse: 42b/5, 50b/23

perī yüzlü bk. *perī-çehre* 41a/17, 42a/21, 45a/7
p.+lerüñ 14b/4

perīşān (< Far. پریشان *perīşān*) acınacak durumda, zavallı, kederli: 7a/23, 9b/20, 46b/25, 47a/1, 47b/20
p.+ (rūz-gār-ı perīşān) 4b/16
p.+um 11a/10

perīşān ḳal- acınacak hale gelmek: bk. *perīşān ol-*
p. ḳ.-dı 7a/23

perīşān ol- bk. *perīşān ḳal-*
p. o.-mış 47a/1

perīşānlıḳ acınacak hal, zavallılık: *perīşān+lıḳ* 47a/3

perken- (*krş. berk* EDPT 361b) sağlamlaşmak, dayanıklık hale gelmek: *perk+e-n-*
p.-miş 3a/8

per (< Far. پر *per*) ayrı, tek:
p.+durur 4a/11

perr (< Far. پرّ *per*) kanat: bk. *perr ü bāl* 39a/17, 40b/10, 41a/5, 52b/3
p.+ümi 35b/11

perr ü bāl bk. *perr*
p.+in 4b/14

perrān (< Far. پران *perrān*) uçan, uçucu: bk. *perrende* 53a/17, 55a/15

perrānī (< Far. پرانی *perrān-ī*) kuşlar alemi, uçuculara ait: 49a/19

perrende bk. *perrān* 4b/19

pertev (< Far. پرتو *pertev*) ışık, parlaklık:
p.+inden 18a/3

pervāz (< Far. پرواز *pervāz*) uçma, uçuş: 34a/23, 35b/15

pervāz ėt(d)- uçmak:
p. ė.-üp (pervāz ėdüp) 34a/23, 35b/15

perverde (< Far. پرورده *perverde*) beslenmiş, büyütülmüş, yetiştirilmiş: 17a/19

perverde-yi pādişāh Simurg tarafından büyütülen Zâl: 17a/19

perverdigār (< Far. پروردکار *perverdigār*) besleyen, rızık veren; Allah: 2a/16, 2b/14
p.+ (cihān-dār-ı perverdigār) 12a/4
p.+ (pādişāh-ı perverdigār-ı ʿālem) 1b/2
p.+ (perverdigār-ı zamān u mekān) 23a/8
p.+dan 25b/16

perverīş (< Far. پروریش *perverīş*) beslenme, besleyiş:

p.+üñ 8a/14

pervīn (< Far. پروین *pervīn*) Ülker takım yıldız, Süreyya:
p.+e 35a/17

pervīz (< Far. پرویز *pervīz*) elek, süzgeç: 38b/24

perze (< Far. پرزه *perze*) asil, soylu: 42b/16

pes (< Far. پس *pes*) öyleyse, şimdi; sonra, ardınca: 2a/1, 2a/14, 2a/21, 4a/15, 7b/22, 7b/23, 9a/15, 13a/6, 14a/23, 15a/12, 15a/20, 15b/12, 17a/10, 20b/20, 24a/5, 24b/17, 25a/11, 26b/7, 28a/15, 32b/14, 33a/1, 33a/17, 33b/3, 34a/19, 35a/8, 36a/1, 36b/1, 36b/3, 36b/5, 36b/11, 36b/14, 37a/1, 37a/25, 38a/2, 41a/3, 41a/5, 41a/6, 43a/1, 43b/18, 44a/23, 44b/16, 47a/1, 50a/4, 52a/1, 52b/5, 54a/25, 55b/18

pesend (< Far. پسند *pesend*) beğenme, seçme, takdir: 19a/25

pest (< Far. پست *pest*) aşağı, alçak:
p.+e 24a/7

peş (< Far. پش *peş*) arka, art:
p.+inde 26a/19

peş-dāme (< Far. پشدامه *peş-dāme*) çalışırken bele bağlanan dokuma:
p.+nine 11b/24

peşīmān (< Far. پشمان *peşīmān*) pişman: 2a/5, 24a/17

peşīmān ol- pişman olmak, üzülmek:
p. o.-a 2a/5
p. o.-mış 24a/17

peşrev (< Far. پشرو *peşrev*) el çırpma:
p.+ler 53b/18

pey-ā-pey (< Far. پیاپی *pey-ā-pey*) birbiri ardınca, arka arkaya: 15a/9

peyām (< Far. پیام *peyām*) haber: bk. *peyġām* 4b/20, 19b/12, 27b/4
p.+ı 16b/14
p.+ını 24b/18
p.+um 16a/23

peyām eyle- haber vermek:
p. e.-di 4b/21

peydā (< Far. پیدا *peydā*) meydanda olan, aşikâr: 2a/20, 5a/18, 7a/23, 8b/17, 11b/10, 15b/2, 30a/15, 43a/14, 52a/24

peydā ėt- meydana getirmek, elde etmek: bk. *peydā eyle-*
p. ė.-dükden 8b/17

peydā eyle- bk. *peydā ėt-*
p. e.-di 5a/18

peydā ol- ortaya çıkmak, belirmek:
p. o.-dı 2a/20, 11b/10, 52a/24
p. o.-up 15b/2

peydā olın- ortaya çıkarılmak:
p. o.-madı 43a/14

peyem-ber peygamber: bk. *peyġāmber*
p.+ (ḥadīṣ-i peyem-ber) 3a/6

peyġām (< Far. پیغام *peyġām*) bk. *peyām* 16b/13, 16b/19, 20a/2, 24a/18, 45a/1, 55a/20
p.+ın 24b/18, 36a/20, 44a/19, 47a/17
p.+ına 44b/24
p.+ından 47a/17
p.+ını 41a/11, 45b/12, 50b/11
p.+la 45a/4
p.+um 20a/16, 41a/10
p.+uñ 20a/14
p.+uñuz 16a/22

peyġām eyle- bk. *peyām eyle-*
p. e.-di 16b/14

peyġāmber bk. *peyem-ber* 2b/24, 3a/5
p.+a 47b/14
p.+lerden 2b/25

peyġāmber-i muḥkem Hz. Muhammed'in güvenilirliğine istinaden söylenmiş söz: 2b/24

peyk (< Far. پیك *peyk*) haberci, ulak:
p.+ler 53b/14

peykān (< Far. پیکان *peykān*) sevgilinin ok gibi güzel kirpiği: 42b/3

peyker (< Far. پیکر *peyker*) yüz, surat: 34a/8

peymān (< Far. پیمان *peymān*) ant, yemin, söz: 7b/17, 8a/7, 40a/1, 44a/11, 45b/8, 46b/11, 50a/2, 50b/1, 51a/11, 51a/15, 51b/17, 51b/21, 55a/21
p.+ı 20a/3
p.+ın 11b/14, 34b/22
p.+ından 8b/7, 16b/22, 44a/9
p.+um 50a/25, 51a/23
p.+umı 49b/23
p.+uñ 9b/2, 33a/20
p.+uñdan 7b/17, 42b/20
p.+uñı 48b/20
p.+uñla 11b/8, 47a/10

peymān ėt(d)- yemin etmek, ant içmek: bk. *peymān ḳıl-*
p. ė.-di 44a/11, 51a/15
p. ė.-dük 50a/2
p. ė.-üp (peymān ėdüp) 8a/7, 46b/11, 55a/21

peymān ḳıl- bk. *peymān ėt-*
p. ḳ.-up 40a/1

peymān ṭut- sözünde durmak:
p.+uñ ṭ.-up 9b/2

peymāndan dön- yeminini bozmak, sözünde durmamak: bk. *peymāndan geç-*
p.+ından d.-meye 44a/9
p.+ından d.-üp 8b/7
p.+uñdan d.-erseñ 7b/17

peymāndan geç- bk. *peymāndan dön-*
p.+uñdan g.-meyem 42b/20

peyvend (< Far. پیوند *peyvend*) bağ, ilgi, alâka: 2b/15, 21a/8, 48b/13
p.+den 15a/19
p.+i 8a/3, 14b/7, 47a/2
p.+in 34a/13, 46b/3
p.+inden 54b/14
p.+ini 21b/15, 31b/18, 51a/15
p.+üme 16b/21

peyveste (< Far. پیوسته *peyvend*) ulaşmış, erişmiş, vâsıl olmuş: 2a/22, 39a/23

peyveste ol- ulaşmak, erişmek:

p. o.-dı 2a/22

pīç (< Far. پیچ *pīç*) kıvrım, büklüm: 42b/4

pīç ėt(d)- kıvırmak, bükmek:

p. ė.-üp (pīç ėdüp) 42b/4

pīl (< Far. پیل *pīl*) bk. *fīl* 4a/5, 18b/15, 25a/20, 26b/2, 26b/3, 27a/3, 27a/13, 28a/4, 28b/3, 28b/5, 29a/6, 29b/22, 31a/1, 32a/21, 36a/2, 39b/11, 41a/21, 47a/15, 49b/8, 50b/9, 50b/19, 50b/22, 51a/6, 53b/14, 56a/5

p.+den 19a/1

p.+e 27a/3, 35b/16, 36a/23, 50b/8, 55b/6

p.+i 30b/1

p.+in 28a/16

p.+le 29b/3

p.+ler 18b/13, 22b/1, 22b/10, 24a/11, 24b/4, 24b/11, 26a/10, 26a/11, 26a/12, 27a/2, 28a/5, 29a/1, 31b/22, 32a/13, 32a/16, 47b/3, 48a/24, 53b/13, 55b/6, 55b/7, 55b/16

p.+ler-ile 55b/5

p.+lerden 50b/8

p.+lere 12a/15, 24a/12, 26b/13, 37b/2, 55a/12

p.+leri 36a/2

p.+lerle 25b/18, 47a/13

p.+lerüñ 28a/20

p.+üñ 27a/2, 27a/14, 28b/8

pīl-i jiyān kızmış, kükremiş fil: 14b/8, 27a/6, 30b/16, 44b/9, 47b/22, 48a/4

pīl-mest kendinden geçmiş, kızgın fil gibi: 31b/24, 46a/16, 47b/25

pīl-ten iri vücutlu, pehlivan yapılı (kimse): 25a/22, 40b/14, 49b/7

p.+ (Ḳāren-i pīl-ten) 27a/7

pīl-vār fil gibi iri:

p.+ından (ten-i pīl-vār) 22a/21

pīl ayaḳlu fil gibi büyük ayaklı:

p. a.+lara 48a/18

pīl gövdelü fil gibi iri gövdeli: 49a/21

pīlān (< Far. پیلان *pīl-ān*) filler: 20a/7

pīlān-ı ceng savaş filleri: 20a/7

pīlī (< Far. پیلی *pīl-ī*) fil gibi: 23b/6

pinhān (< Far. پنهان *pinhān*) gizli: 2b/4, 28b/24, 30b/5, 37a/9, 41a/10

pinhān ol- gizlenmek, saklanmak:

p. o.-mayup 2b/4

pīr (< Far. پیر *pīr*) yaşlı, ihtiyar: 5a/4, 11a/6, 11a/13, 11b/16, 22a/13, 25b/14, 25b/20, 26b/15, 33b/19, 34b/21, 40a/8, 40a/9, 40a/19, 43a/12, 46b/16, 51a/2

p.+ (Sām-ı pīr) 52a/11

p.+e 22a/22

p.+ler 11b/8

p.+lerden 10a/14

p.+sin 8b/21, 36b/9

p.+üz 31b/13

pīr-ser ak saçlı, yaşlı: 39b/8, 42a/1

pīr ol- yaşlanmak, ihtiyarlamak:

p. o.-mış 22a/13, 25b/20

p. o.-ur 51a/2

pīrāste (< Far. پیراسته *pīrāste*) süslenmiş, bezenmiş: 39b/6, 40b/4

p.+ (ḫazāīn-i ārāste vü pīrāste) 32b/7

pīrāye (< Far. پیرایه *pīrāye*) süs, ziynet: 22b/1

p.+ydi 6a/3

pīrlik yaşlılık, ihtiyarlık: *pīr+lik* 37b/15

p.+le 37b/15

pīrūz (< Far. پیروز *pīrūz*) hayırlı, kutlu, uğurlu: 16a/9, 26a/24, 32a/8, 39a/10, 56a/8

p.+ (pīrūz-ı fermān-revā) 5a/17

p.+ (şāh-ı pīrūz) 12b/9

p.+dan 37a/20, 50b/4, 54b/21, 55a/9

p.+dan (tāc-ı pīrūz) 11a/5

p.+uñ (Menūçihr-i pīrūz) 52a/21

pīrūz-baḫt talihli, hayırlı: 3b/25

p.+ (şāh-ı pīrūz-baḫt) 15a/10

pīrūz-gerden hayırlı talih, uğurlu felek:

p.+ (ḫüdāvend-i pīrūz-gerden) 31b/16

pīrūz-şāh kutlu hükümdar: 33a/7

pīrūze (< Far. پیروزه *pīrūze*) mavi renkli kıymetli bir taş; açık mavi: 6b/19, 6b/24, 22b/1, 23b/18, 23b/19, 24b/6, 25b/18, 26a/14, 32a/13, 42a/7, 50b/4

p.+ (tāc-ı pīrūze) 37a/22

p.+ (taḫt-ı pīrūze) 33a/25, 38b/13

p.+den 11b/25, 24b/5

pīş (< Far. پیش *pīş*) ön, ön taraf: 13b/6

pīş ü gāh huzur, kat: 13b/6

pīş-bīn ileriyi gören, basiretli: 13a/23

p.+ (Hermāyil-i pīş-bīn) 9a/3

p.+ (mūbed-i pīş-bīn) 43b/1

pīş-rev (< Far. پیشرو *pīş-rev*) önden giden, öncü, lider: 2a/5, 5a/4, 6a/9, 12b/7

pīş-rev ol- önden gitmek, liderlik etmek:

p. o.-up 6a/9

p. o.-asın 5a/4

pīşe I (< Far. پیشه *pīşe*) 1. sanat, meslek, iş: 5a/19

p.+de 12a/9

p.+dür 6b/14

p.+ñüz 39b/22

2. davranış, huy, alışkanlık:

p.+müz 30a/7

pīşe II bk. *mīşe*

p.+den 27a/17

p.+sinden 27b/6

pīşe-kār sanatkâr: 13b/23, 14a/7

p.+lar 6b/14, 14b/10

pīşe ėdin- meslek edinmek, bir işle uğraşmak:
p. e.-üp 5a/19

pīşkeş (< Far. پیشکش *pīş-keş*) hediye, armağan, peşkeş: 52a/3
p.+i 38b/14, 50b/21
p.+ler 15a/2, 32a/3, 36a/19, 36a/20, 38b/10, 50b/8
p.+ler-ile 38b/12

pīşkeş çek- hediye etmek, sunmak:
p.+ ç.-diler 52a/3
p.+i ç.-diler 38b/15

piyāle (< Far. پیاله *piyāle*) kadeh: 47a/19, 56a/12

post (< Far. پوست *pūst*) post, deri: 44a/3
p.+dan 11b/15

post-ı nerre-şīr erkek aslan postu: 44a/3

pūd (< Far. پود *pūd*) dokumada enine atılan iplik, argaç:
p.+ın 6b/5

pūlād (< Far. پولاد *pūlād*) çelik: 10a/2, 29a/3, 29a/4, 47b/23
p.+dan 25b/5

pūr (< Far. پور *pūr*) oğul: 43a/20

pūr-ı Sām Sâm oğlu Zâl: 43a/20

Pūresb *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen pehlivan: 7b/3

pūs bk. *būs* 42b/1

pūs ḳıl- öpmek:
p. ḳ.-dı 42b/1

pūşīde-rūy yüzü örtülü, kapalı: 16b/11, 16b/13

put (< Far. بت *but*) güzel kadın:
p.+lar 13b/3
p.+ları 13a/4

put-perest puta tapan kimse:
p.+ler 39a/14

put-perestlik(g) puta tapıcılık: *put-perest+lik*
p.+le (put-perestligle) 13a/5

pür (< Far. پر *pür*) çok, fazla, dolu: 2a/25, 18a/10, 29b/6, 30a/9, 39b/4, 40a/9, 41b/4

pür-āb gözü yaşla dolu: 23a/12, 40b/20, 43a/1

pür-abanos koyu, parlak siyah: 38a/12

pür-āvāz yüksek ses: 15b/16

pür-āvāz eyle- şenlendirmek, mutlu etmek:
p. e.-di 15b/16

pür-bār-nev taze meyve yüklü, yemişi çok: 39a/7

pür-ceng mücadele dolu, çok çatışmalı: 25a/11, 46b/24, 48a/14, 48a/15, 50a/9

pür-cevāb cevap dolu: 25b/24

pür-cūş coşku dolu: 42b/19, 46b/9, 48a/15

pür-cūş ol- coşmak:
p. o.-acaḳdur 42b/19
p. o.-up 46b/9
p. o.-ur 48a/15

pür-çīn çok bükülmüş, kırışık, buruşuk: 26b/3

pür-dād çok adaletli, âdil: 16a/13

pür-dāġ çok dertli, yaralı: 22a/20

pür-dāniş çok bilgili, ilim dolu: 17b/4

p.+dür 43b/13

pür-derd çok dertli, dert dolu:

p.+e 39b/19

pür-derd ol- dertlenmek, üzülmek:

p. o.-dı 7b/16

pür-dil yürekli, cesur:

p.+ (şāh-ı pür-dil) 30b/18

pür-endīşe çok endişeli:

p.+dür 6b/14

pür-fen hünerli, marifetli:

p.+ (güyende-yi pür-fen) 13b/14

pür-feryād feryat dolu, çok inleyen: 38a/2

pür-gümān şüphe dolu, çok kuşkulu: 25b/24

pür-günāh günah dolu, günahkâr: 24a/17, 36b/25

pür-ḫande gülücük dolu: 23b/7, 40b/1, 46b/14, 50a/7, 51b/11

p.+ydi 42a/2

pür-ḫ̬āb hile dolu: 40b/20

pür-ḫāk toprakla dolu, topraklı: 28a/25

pür-ḫışm çok kızgın, hiddetli: 46b/24

pür-ḫūn kan dolu, kanlı: 21b/9, 28b/17, 32b/12, 46a/13, 46b/22, 49a/24, 49b/24, 8b/20

p.+dı 14a/17

pür-ḫūn eyle- kanla doldurmak:

p. e.-ye 8b/20

p. e.-yelüm 28b/17

pür-ḫurūş çok çoskulu: 18b/5, 47b/1

pür-ḫurūş ḳop- coşmak, gürlemek: bk. *pür-ḫurūş ol-*

p. ḳ.-up 47b/1

pür-ḫurūş ol- bk. *pür-ḫurūş ḳop-*

p. o.-dı 18b/5

pür-hüner çok hünerli, marifetli: 10a/1, 16a/14

pür-kīn düşmanlık ve kin dolu: bk. *pür-kīne* 26b/3, 34a/19, 46b/9, 46b/13

pür-kīn ėt(d)- düşmanlık beslemek, intikam almak istemek:

p. ė.-ecekdi (pür-kīn ėdecekdi) 46b/13

pür-kīne bk. *pür-kīn* 20b/7

pür-māye çok değerli, kıymetli: 10a/5, 11b/25, 19a/21, 20a/6, 23b/11, 37a/2, 45b/14, 50b/1

p.+ (Cendel-i pür-māye) 17a/11

p.+ (gāv-ı pür-māye) 10a/12, 13a/13

p.+ (taḫt-ı pür-māye) 7a/8

pür-meniş güzel huylu, iyi yaratılışlı: 52a/25

pür-mihr sevgi dolu: 21b/20

p.+di 28b/12

pür-mizāc karakterli, iyi huylu: 54a/15

pür-müşg misk kokulu: 37a/6

pür-nehīb çok şiddetli, çok dehşetli: 24a/6

pür-nigār çok güzel: 42a/6, 46b/18

pür-nūr çok nurlu, çok parlak: 42b/7

pür-reng çok renkli, rengârenk: 10b/18, 17a/23, 41a/25

pür-şadā çok yüksek ses: 18a/22, 53b/15, 55b/14

pür-sebze yemyeşil: 52b/13

pür-şerm çok utanmış, utanç dolu: 17b/20

pür-ümīd ümitli, ümit dolu:

p.+di 11b/25, 13a/13, 41b/24

pür-zāġ çok karanlık, simsiyah: 9b/11

püser (< Far. پسر *püser*) oğul, erkek çocuk: 15b/9, 20b/20

püşt (< Far. پشت *püşt*) arka, art: 52b/5

p.+inden 37a/14

p.+ine 29b/1

püşt-i süvārān atlı askerlerin başı: 52b/5

püşt-gevān kahramanlar, yiğitler: 25a/2

püşt-penāh 1. sığınılacak kişi veya yer:

p.+ı 29b/11

2. yardımcı, koruyucu: 32b/2

raʿd (< Ar. رعد *raʿd*) gök gürültüsü: 47b/12

rāġ (< Far. راغ *rāġ*) çayırlık, çimenlik: 2a/23

rāh (< Far. راه *rāh*) yol: 1b/9, 6b/15, 21a/22, 37a/2

r.+ (rāh-ı Çīn) 22a/24

r.+ (rāh-ı Rūm) 22a/24

2. usul, âdet: 19b/20, 40b/2, 40b/21

r.+ (rāh-ı dīn) 29b/7

rāh göster- yol göstermek:

r. g.-di 6b/15

rāh ṭut- yola çıkmak, yola koyulmak:

r. ṭ.-dı 21a/22

rāḥat (< Ar. راحت *rāḥat*) rahat, tasasız, huzurlu: 5a/21, 5b/12, 6b/11, 17b/6, 32b/4, 33b/7, 36a/5, 50a/23, 51b/24, 53a/21, 53b/23

r.+um 11a/10

r.+uñuz 7a/14

rāḥat ol- üzüntülü veya sıkıntılı durumda olmamak:

r. o.-a 50a/23

r. o.-dı 5a/21

r. o.-dılar 17b/6, 32b/4, 51b/24, 53b/23

r. o.-maġa 5b/12

r. o.-up 36a/5

rāḥatlıḳ(ġ) rahat olma, huzur: *rāḥat+lıḳ* 44b/13, 53a/23, 6a/23

r.+a (rāḥatlıġa) 44b/10

rāḥatlıḳ bul- huzura ermek, rahatlamak:

r. b.-up 6a/23, 53a/23

raḥm (< Ar. رحم *raḥm*) merhamet, acıma: 8b/19, 29b/4

raḥm ėt- merhamet etmek, acımak: bk. *raḥm eyle-*

r. ė.-medi 29b/4

raḥm eyle- bk. *raḥm ėt-*

r. e.-di 8b/19

raḥmet (< Ar. رحمت *raḥmet*) 1. esirgeme, koruma:

r.+ini 4a/12

2. yağmur: 47a/23

raḫşān (< Far. رخشان *raḫşān*) parlak, parlayan: bk. *raḫşende* 6a/23, 21a/13, 50a/18

r.+ (gürz-i raḫşān) 12a/11

r.+ (şemʿ-i raḫşān) 16b/18

r.+ (yāḳūt-ı raḫşān) 40a/5, 41a/9

r.+dan (yaḳūt-ı raḫşān) 26a/14, 42b/10, 47b/5

raḫşān ol- parlamak:

r. o.-a 50a/18

r. o.-dı 6a/23

raḫşende bk. *raḫşān* 6b/25, 15b/24, 18b/21, 20a/24, 35b/7

r.+ (ḫūrşīd-i raḫşende) 28b/13

r.+den (yāḳūt-ı raḫşende) 2b/15

raḫşende yüzlü parlak yüzlü: 33b/15

raḫt (< Ar. رخت *raḫt*) yola çıkarken alınan eşya, yolluk: 21a/24

raḳam (< Ar. رقم *raḳam*) yazı: 41b/2, 43a/13

raḳam çalın- yazı yazmak:

r. ç.-dı 43a/13

raḳḳāṣ (< Far. رقاص *raḳḳāṣ*) dans eden:

r.+lar 38b/5

rām (< Far. رام *rām*) itaat eden, boyun eğen: 2b/7, 13a/17, 20b/10, 35b/15, 43a/24

r.+ı 54b/4

rām ėt(d)- boyun eğdirmek, itaat ettirmek:

r. ė.-enden (rām ėdenden) 35b/15

rām ol- boyun eğmek, itaat etmek: bk. *rām olın-*

r. o.-a 43a/24

r. o.-mayacaḳdur 20b/10

r. o.-up 13a/17

rām olın- *rām ol-ın-* bk. *rām ol-*

r. o.-dı 43a/24

raʿnā (< Ar. رعنا *raʿnā*) güzel, hoş, parlak: 39a/23

r.+lar (ṣanem-i raʿnā) 32a/8

raʿnā ol- güzelleşmek:

r. o.-am 39a/23

rāst I (< Far. راست *rāst*) doğru, eğri olmayan, hatasız: 15a/25, 17b/1, 19b/1, 39a/14, 46a/6, 46b/6, 53a/7, 53b/16

r.+ (fikr-i rāst) 50a/5

r.+ (ḫüsrev-i dād u rāst) 33a/21

rāst II (< Far. راست *rāst*) mûsikîde bir makam:

rāstān (< Far. راستان *rāstān*) haklı, doğru, gerçek:

r.+ (aḫbār-ı merdān-ı rāstān) 3b/14

r.+ (ser-i rāstān) 39a/22

rāstlıḳ doğruluk, dürüstlük: *rāst+lıḳ*

r.+da 41a/20

rāvī (< Far. راوی *rāvī*) rivâyet eden, anlatan, nakleden: 4a/20

ray (< Far. ری *ray*) Hindistan hükümdarlarına verilen unvan: 40a/6

rāy (< Far. رای *rāy*) fikir, düşünce: 2b/6, 19a/9, 19a/24, 23b/24, 24b/24, 26b/16, 29b/13, 32b/22, 39b/19, 40a/11, 40a/17, 41a/3, 44a/22, 45b/15, 48b/20

r.+ (rāy-ı tedbīr) 28b/16

r.+da 38a/22, 54b/2

r.+ı 24a/23, 39a/12, 49b/23, 54b/4

r.+ına 6a/5

r.+ından 17a/14, 41a/19, 41b/5

r.+ını 38b/17, 43b/14

r.+la 17a/18, 23b/25, 23b/25, 34b/9, 47a/4

r.+uñ-ıla 25a/9, 51a/2

r.+uña 7b/19

r.+uñdan 33b/3

rāy-pāk doğru fikirli, dürüst: 41a/23

rāy-zen fikir veren, yöneten: 25b/8

rāy eyle- düşünmek:

r. e.-di 29b/13

rāyegān (< Far. رایگان *rāygān*) karşılıksız, bedelsiz, bedava: 7b/1, 23b/17

rāz (< Far. راز *rāz*) sır, gizlenen şey: 8b/18, 9b/4, 19b/14, 20b/18, 27b/4, 30a/7, 36b/24, 46a/25, 52a/23

r.+ı 9b/5, 9b/15, 12b/20, 13a/15, 13a/18, 13a/20, 13b/3, 17a/13, 20b/13, 34b/13, 44b/4, 52b/6, 52b/22

r.+ıla 46a/6

r.+ın 19a/12, 21b/17, 30a/6, 44a/8

r.+ını 4b/7, 5a/3, 9b/13, 11b/11, 12a/5, 16b/18, 19a/19, 40a/21

r.+um 16b/16

r.+umı 17a/10, 39b/25

r.+umızı 40a/2

r.+uñ 9b/5

r.+uñı 7b/12, 8b/19, 45a/25

rāz-dan sırrı bilen: 43a/11

rāz-dār sırdaş, dost: bk. *rāz-ṭaş*

r.+ı 29b/14

r.+umsız 39b/22

rāz-ṭaş bk. *rāz-dār* 14b/1

rāz-ṭaş ol- sırrını saklamak, sırdaş olmak:

r. o.-mışlar 14b/1

rāz aç- sırrını anlatmak:

r. a.-dılar 20b/18

r. a.-maya 8b/18

r.+ı a.-dı 17a/13, 20b/13, 34b/13, 44b/4

r.+ı a.-dılar 13a/20, 13b/3

r.+ı a.-maḳ 9b/15

r.+ını a.-up 4b/7, 16b/18

r.+um a.-sam 16b/16

r.+uñı a.-mayam 7b/13

r.+uñı a.-up 8b/20

rāz açıl- söz edilmek, sırrı söylenmek:

rāz aç-ıl-

r. a.-a 9b/4

r. a.-updur 46a/25

rāżı (< Ar. راضی *rāżı*) kabul eden, rızâ gösteren: 7b/12, 19a/23, 42b/18

rāżı ol- kabullenmek, rıza göstermek:

r. o.-dı 7b/12

r. o.-maz 42b/18

reʿayyet (< Ar. رعیَّت *reʿayyet*) hükümdarın buyruğu altında bulunanlar, halk: 51a/7

r.+e 33a/16

rebāb (< Far. رباب *rebāb*) gövdesi hindistan cevizi kabuğundan yapılmış saz: 27b/13, 55a/11

r.+ (sūz-ı rebāb) 18a/10

refīḳ (< Ar. رفیق *refīḳ*) arkadaş, yol arkadaşı, yoldaş: 42a/11

refīḳ ol- yoldaşlık etmek, yanında bulunmak:

r. o.-dı 42a/11

reh-nümā (< Far. رهنما *reh-nümā*) yol gösterici, kılavuz: bk. *reh-*

nümūn 1b/7, 16b/4, 20b/4, 37a/3, 50b/15

r.+dur 29a/18

r.+sı 13b/5

reh-nümūn (< Far. رهنمون *reh-nümūn*) bk. *reh-nümā*

r.+ (dāver-i reh-nümūn) 23a/2

rehā (< Far. رها *rehā*) kurtulma, kurtuluş: 18b/3, 24a/21

rehā bul- kurtulmak: bk. *rehā ol-*

r. b.-maz 24a/21

rehā ol- bk. *rehā bul-*

r. o.-maz 18b/3

rehbānlıḳ (< Ar. رهبان *rehbān*) korkaklık: *rehbān+lıḳ* 46b/21

rehī (< Far. رهی *rehī*) hizmetkâr: 6a/22

rehī ol- hizmet etmek:

r. o.-dı 6a/22

rekeb (< Far. رکب *rekeb*) mûsikîde bir makam: 53b/17

reme (< Far. رمه *reme*) sürü: 15b/11

remz (< Ar. رمز *remz*) gizli ve kapalı biçimde anlatma: 3a/18

r.+le 4a/6

renc (< Far. رنج *renc*) sıkıntı, eziyet, zahmet: 2b/13, 4a/6, 5a/14, 5b/12, 6b/2, 8a/3, 8b/21, 11a/24, 13b/2, 15b/18, 16b/1, 18a/11, 20b/23, 21a/16, 21b/22, 33a/16, 37a/2, 37b/7, 50a/2, 52a/10, 53a/18, 56a/13

r.+den 7a/5, 8b/17, 20b/23, 36b/16

r.+e 2b/10, 25a/8, 44a/6

r.+i 6a/17, 36b/2, 38b/5

r.+ile 12b/13, 48b/22

r.+le 11a/14, 18a/24, 24b/2, 35a/16, 46a/1, 52b/11, 53a/20

r.+ler 23b/21, 52a/22

r.+lerüñ 21a/15

r.+ümden 18a/15

r.+ümüz 45b/25

r.+ümüzle 53a/21

r.+üñüz 7a/14

renc-i şikenc sevgilinin büklüm büklüm saçlarının gönle verdiği sıkıntı:18a/12

renc çek- sıkıntı çekmek:

r. ç.-erseñ 5a/14

renc ėt(d)- eziyet etmek:

r. ė.-üp (renc ėdüp) 6b/2

renc gör- zahmet çekmek, sıkıntıya düşmek:

r. g.-düginden 5b/12

r. g.-e 21b/22

r.+ler g.-mişdi 23b/21

renc-revān gönül ağrısı, aşk acısı: 44a/8

renc-revān çek- aşk acısı çekmek:

r. ç.-em 44a/8

rencīde (< Far. رنجیده *rencīde*) incinmiş, gönlü kırılmış: 21a/18, 30b/8, 42a/16

rencīde ol- incinmek, üzülmek:

r. o.-dı 42a/16

r. o.-duġuñuz 21a/18

r. o.-up 30b/8

rencīş (< Far. رنجيش *rencīş*) incinme, ızdtırap, keder:

r.+i 28b/25

rencūr (< Far. رنجور *rencūr*) incinmiş, sıkıntılı, dertli: 31b/3

rencūr ol- incinmek, dertlenmek:

r. o.-a 31b/3

reng (< Far. رنگ *reng*) renk: 9a/21, 10a/11, 10a/13, 10a/19, 17b/20, 40a/5, 40a/24, 41b/21, 48b/17, 52b/13

r.+i 22b/9, 26b/6, 38b/21, 40a/6, 46a/11, 52b/10

r.+in 39b/12

r.+ine 30b/10, 38b/7

r.+ini 11b/23

r.+le 40b/4

r.+leri 4b/17

2. nitelik, durum:

r.+i 33a/2

reng-i benefş mor : 25b/6

reng-i gül kırmızı : 45b/5

reng-i sepīd beyaz: 34a/13

reng al- renklenmek:

r. a.-ur 4a/13

reng reng renk renk, renkli: 47b/12

rengīn (< Far. رنگين *reng-īn*) renkli, parlak, güzel: 10a/20, 14a/10, 17b/21, 30a/5

res (< Far. رس *res*) yetişen, erişen: 29a/18

resm (< Far. رسم *resm*) âdet, usûl; tarz, şekil: 6a/22, 9a/17, 19b/20, 32b/17, 35b/8

r.+e 2b/15, 4a/25, 14a/5, 15a/19, 17b/2, 20a/3, 23b/14, 23b/21, 24b/7, 25a/13, 27a/23, 27b/10, 31a/11, 32b/19, 33b/7, 35a/16, 39a/18, 40b/16, 42b/16, 44b/15, 53a/12, 55b/10

r.+ile 2b/5, 2b/22, 5b/9, 34b/13, 42a/15, 44a/14

r.+iledür 19a/21

r.+ince 15b/4, 55a/6

r.+le 6a/17, 15a/13, 15b/16, 32a/10, 40b/15, 42a/22

r.+ledür 17b/19, 53a/1

resm-i pādişāhī padişahlara özgü âdet:16a/4

resūl (< Ar. رسول *resūl*) Hz. Muhammed: 3a/3

r.+ (şefāʿat-ı resūl) 3a/10

r.+ümüz 1b/4

rev-ā-rev (< Far. روارو *rev-ā-rev*) hızlı hızlı, koşarak: 51b/15

revā (< Far. روا *revā*) lâyık, uygun: 2b/10, 11a/15, 16b/24, 22a/13, 23b/14, 25b/9, 35b/25, 39a/15, 43b/3, 44a/25, 44b/17, 46b/20, 49b/21, 51a/7, 52a/12, 55b/1

r.+dur 8a/20, 31a/25, 44a/5, 44a/25

revā gör- lâyık görmek: bk. *revā ḳıl-*

r. g.-mezdi 23b/14

r. g.-mezlerdi 43b/3

r. g.-mezseñ 11a/15

r. g.-mezüz 16b/24

r. g.-üp 39a/15, 49b/21

r. g.-ür 44b/17, 51a/7

r. g.-ürse 55b/1

revā ḳıl- bk. *revā gör-*

r. ḳ.-sañ 2b/10

r. ḳ.-up 52a/12

revān (< Far. روان *revān*) 1. akan, akıcı, giden: 10a/19, 19b/6, 28a/20, 30a/19, 35a/2, 37a/8, 38a/15, 38a/16, 43b/13, 49b/8, 52a/25, 54b/15

r.+ (çarḫ-ı revān) 49a/8

2. canlı, taze: 3b/1

3. süratle, hızlıca: 5a/21, 18b/5, 47a/23

r.+la 11a/14

4. ruh, can: 39b/25

r.+ı 52a/20

r.+ında 25b/15

r.+ını 37b/19

revān ol- 1. akmak:

r. o.-dı 38a/15, 38a/16, 49b/8

r. o.-sa 52a/25

r. o.-up 10a/19

2. yola koyulmak:

r. o.-dı 19b/6, 28a/20, 35a/2, 37a/8

revān revān sel gibi akıcı: 30b/23

revāriş (< Far. روارش *revāriş*) savaş:

r.+de 29a/15

reviş (< Far. روش *reviş*) eğlence: 2a/21

revnāḳ (< Far. روناق *revnāḳ*) güzellik, zariflik:

r.+ı 2a/6, 6b/10

Rey *ö.a.* Doğu Irak'ta bulunan şehir:

R.+den 55a/8

reyhān (< Ar. ريهان *reyhān*) güzel koku: 42b/14

r.+dı 42b/14

rezm (< Far. رزم *rezm*) kavga, savaş, cenk: 4a/4, 6a/10, 30a/25, 33a/24, 38b/4, 52b/2

r.+de 54b/2

r.+den 38a/1

r.+e 39b/12

rezm-cūy savaş isteyen:

r.+ (Ḳāren-i rezm-cūy) 26b/23

rezm-gāh savaş yeri, harp meydanı:

r.+a 28b/10

r.+da 27b/18

r.+dan 44b/16

rezm-ḫāh savaşa istekli, cenge hazır olan:

r.+dan 27b/9

rezm-zen savaşan, savaşçı:

r.+ (Ḳāren-i rezm-zen) 25b/6, 26a/23, 29a/6, 29b/23, 30a/9, 32a/20

r.+ile (Ḳāren-i rezm-zen) 27b/15

rezm ėt(d)- savaşmak:

r. ė.-e (rezm ėde) 4a/4

r. ė.-ende (rezm ėdende) 30b/1

rıżā (< Ar. رضاء *rıżā*) kabul etme, onay:
r.+ñ 40a/23

rıżā vėr- razı olmak, kabul etmek:
r. v.-di 45a/5

rızıḳ (< Ar. رزق *rızıḳ*) rızık, nimet: 15b/21, 22a/4
r.+la 23b/22

riʿayyet (< Ar. رعيَّت *riʿayyet*) koruma, muhafaza etme: 4b/23

riʿayyet eyle- korumak, muhafaza etmek:
r. e.! 4b/23

rikāb (< Ar. ركاب *rikāb*) üzengi:
r.+ına 56a/6

rīş-ḫand (< Far. ریشخند *rīş-ḫand*) gülme, alay etme: 28a/22

rīv (< Far. ریو *rīv*) hile, düzen:
r.+i 6a/12

rivāyet (< Ar. روايت *rivāyet*) rivayet, anlatılan söz veya hikaye: 2b/11, 4a/18, 33b/5
r.+iyle 3a/14
r.+lere 7b/6
r.+lerin 4a/11

rivāyet ėt(d)- söylemek, anlatmak, nakledilmek: bk. *rivāyet eyle-, rivāyet ḳıl-*
r. ė.-erler (rivāyet ėderler) 33b/5

rivāyet eyle- bk. *rivāyet ėt-, rivāyet ḳıl-*
r. e.-r 4a/18

rivāyet ḳıl- bk. *rivāyet ėt-, rivāyet eyle-*
r. ḳ.-ur 2b/11

riyāh (< Ar. رياه *riyāh*) rüzgârlar: 22b/16

riyāżet (< Ar. رياضت *riyāżet*) nefsi terbiye etme:
r.+de 30a/8

rīże rīże (< Far. ریزه *rīze*) ufak ufak, parça parça: 46a/13

rīże rīże eyle- ufak ufak parçalar haline getirmek:
r. e.-yem 46a/13

rū (< Far. روی *rū- rūy*) yüz, çehre: bk. *rūy* 33a/15, 46b/19
r.+da 16a/12

rū-yı nermin sevgilinin güzel ve yumuşak yüzü: 33a/15

rū-be-rūy yüz yüze, karşı karşıya: 29a/8, 42b/18, 45a/25

ruḫ (< Far. رخ *ruḫ*) yanak, yüz:
r.+ (ruḫ-ı ergüvān) 20b/22, 22a/17
r.+ (ruḫ-ı Şehrināz) 14a/4

rūḫ (< Ar. روخ *rūḫ*) ruh, can:
r.+a 42b/14
r.+la 42b/14

Rūm *ö.a.* (< Ar. روم *Rūm*) Doğu Roma İmparatorluğu, Anadolu toprakları: 19a/13, 21a/12, 25a/3, 31b/6, 36a/4
R.+ (ḫüdāvend-i Rūm) 4a/1
R.+ (rāh-ı Rūm) 22a/24

R.+ (şāh-ı Rūm) 31a/8

R.+*dan* 19b/15, 26a/18, 30b/6

R.+dan (dībā-yı Rūm) 17b/13

R.+ı 19a/13, 19b/4, 23b/24

R.+la (dībā-yı Rūm) 11b/21

R.+uñ 29a/24

Rūmī (< Ar. رومی *Rūm-ī*) Anadolu ile ilgili, Anadolu'ya ait: 6a/16, 23b/20, 26b/20, 28a/1, 32a/6, 32a/7, 37a/19, 40b/4, 50b/9, 53b/10, 55a/10,

R.+ler 20a/1

rūşen (< Far. روشن *rūşen*) parlak, aydın, aydınlık: 2a/23, 6b/2, 8b/7, 11b/8, 14a/22, 16b/15, 23a/4, 24a/5, 24b/1, 24b/23, 26a/8, 29a/21, 2b/17, 34b/23, 37b/25, 39a/11, 39a/20, 39b/23, 42b/2, 45a/13, 45b/15, 46a/9, 47b/10, 49b/12, 52a/25, 53a/15, 54a/2, 55b/1

r.+ (āfitāb-ı rūşen) 36b/18

r.+ (mey-i rūşen) 13b/14, 15b/6, 23b/11

r.+ (mihrāb-ı rūşen) 51a/16

r.+ (rūz-ı rūşen) 10a/9

r.+dür 24b/16, 9b/7

r.+inden (dīdār-ı rūşen) 41b/5

rūşen ėt(d)- parlatmak, aydınlatmak:

r. ė.-di 24b/23

r. ė.-esin (rūşen ėdesin) 39a/11

rūşen ol- parlamak, aydınlanmak:

r. o.-a 24b/1

r. o.-dı 24a/5, 29a/21, 54a/2

r. o.-masun 42b/2

r. o.-ur 2b/17

rūşen-dil gönlü aydınlık, anlayışlı: 16a/17, 17a/19, 51b/9

rūşen-revān gönlü aydın, kalbi hakikatlere vâkıf olan: 10b/16, 25a/8, 41a/13, 43a/6, 43a/19, 52a/10, 54b/16, 56a/8

r.+ (dīdār-ı rūşen-revān) 20b/22

r.+a (Sām-ı rūşen-revān) 36b/8

r.+dan 35a/20

r.+dur 43b/12

r.+ıla 25b/23, 51a/22

r.+la 31b/7

rūşen-revān ol- gönlü aydınlanmak, hakikatlere vâkıf olmak:

r. o.-a 43a/19

r. o.-dı 54b/16

r. o.-dılar 43a/6

r. o.-up 52a/10

rūşen-ter çok aydınlık, pek parlak:

r.+dür 38b/21

rūşenā (< Far. روشنا rūşenā) aydın, ışıklı, münevver: 5b/4

rūşenlıḳ(ġ) aydınlık, parlaklık: *rūşen+lıḳ*

r.+ın (rūşenlıġın) 23b/10

rūy bk. *rū* 7b/24, 13a/14, 40a/10, 40b/20, 42b/8, 51a/9

r.+ (rūy-ı ḫandān) 26a/9

r.+da 54b/2

r.+ı 33b/13

r.+uñdan 41a/24

rūy-i zemīn yeryüzü, dünya: 11b/7, 28a/2, 49b/1

rūy-mūy yüzdeki beyaz, kısa tüyler: 43a/12

rūy ṭut- bir yere yönelmek, gitmek:

r. ṭ.-dı 7b/24

rūyīn (< Far. روين *rūy-īn*) tunçtan yapılmış: 33a/11

rūz (< Far. روز *rūz*) 1. gün, güzdüz: 10a/22, 14b/1, 21a/15, 27b/6

r.+ (rūz-ı rūşen) 10a/9

2. güç, kuvvet:

r.+ıla 30b/1

r.+la 29a/15

r.+ıyla 31b/20

3. iyi talih, kutlu baht:

r.+ı 7a/20

rūz-ceng çetin savaş, zor dövüş: 48b/11

rūz-gār (< Far. روزگار *rūz-gār*) 1. zaman, vakit, devir: 3a/4, 3b/5, 3b/11, 4a/1, 7a/19, 8b/1, 8b/22, 13a/9, 13a/21, 13b/9, 16a/2, 16a/9, 18a/6, 18b/20, 20a/25, 23a/6, 25b/14, 26b/20, 27b/25, 29b/12, 31b/25, 32b/14, 36a/12, 36b/16, 37a/13, 38b/5, 44a/2, 50a/17

r.+ (rūz-gār-ı kühen) 15a/10

r.+a 3b/20, 16b/9, 43a/19

r.+da 7a/7, 49a/16

r.+dan 3a/18, 4a/18, 33b/12, 35b/9, 44a/23

r.+ı 3a/20, 5a/12, 6a/18, 15b/12, 32b/13, 33b/4

r.+ında 37a/16

r.+ından 9a/17

r.+ını 23a/9

r.+la 6b/12

r.+uma 47a/3

r.+umı 3b/9

r.+uñ 3b/12, 4a/12, 7a/4, 44b/22

2. dünya, âlem, felek: 2b/14, 6b/12, 13a/23, 20a/23, 35a/12

r.+ (gerdiş-i rūz-gār) 20b/21, 53a/1

r.+da (gerdiş-i rūz-gār) 9b/13

r.+ (kār-ı rūz-gār) 21a/5

r.+a 31a/17

r.+uñ 11a/9, 11a/21, 12a/4, 33b/6, 55b/11

3. rüzgar, yel:

r.+lar 10b/7, 15a/12

rūz-gār-ı perīşān zavallı dünya*:* 4b/16

rūz-gār geç- zaman geçmek:

r. g.-er 29b/12

r. g.-düginden 36b/16

rūz-gār geçür- zaman geçirmek, yaşamak:

r. g.-dük 13a/9

rūz-gār gör- deneyim kazanmak, tecrübe sahibi olmak: bk. *rūz-gār sür-*

r. g.-dinden 32b/14

r. g.-en 25b/14

r. g.-miş 16a/9

rūz-gār sür- bk. *rūz-gār gör-*

r. s.-miş 8b/1

Rūẕābe *ö.a.* Arap hükümdarı Kâbil'in kızı ve Sâm oğlu Zâl'ın sevgilisi: 39b/16, 40a/13, 40b/1, 40b/25, 41a/25, 41b/18, 42a/5, 42a/10, 42a/24, 42b/11, 42b/22, 45a/15, 45b/2, 46b/13, 46b/16, 46b/21, 48a/20, 49a/6, 51a/25, 54b/25, 55a/9

r.+ (Rūẕābe-yi māh-rū) 51a/17

r.+ (Rūẕābe-yi mah-ruḫ) 39b/3

r.+den 45a/1

r.+nüñ 38b/21, 39b/5, 41a/15, 41b/17, 45a/20, 45b/18, 45b/19, 46a/13, 46b/12, 46b/25, 50a/9, 54b/18, 56a/1

r.+ye 42a/4, 45a/3, 45a/6, 45a/16, 45a/23, 46a/9, 46b/25, 50a/24

r.+yi 46b/10, 55b/20

rūzī (< Far. روزی *rūz-ī*) nasip, kısmet: 23b/4, 24a/16, 35a/21

rūzī ḳıl- nasip etmek, kısmet etmek:

r. ḳ.! 35a/21

r. ḳ.-dı 23b/4, 24a/16

rüsteḫīz (< Far. رستخیز *rüsteḫīz*) kıyamet, mahşer: 28b/4, 30a/11, 46a/14

rüsteḫīz ḳopar- kıyamet koparmak, birinin başına dert açmak:

r. ḳ.-am 46a/14

r. ḳ.-dı 30a/11

Rüstem *ö.a.* (< Far. رستم *Rüstem*) İran'ın meşhur hükümdar ve savaşçısı, Zal oğlu Rüstem:

R.+ (Rüstem-i destān) 56a/14

R.+leri 32b/25

rüsvā (< Far. رسوا *rusvā*) rezil, kepâze: 39a/23

rüsvā ol- rezil olmak:

r. o.-am 39a/23

saʿādet (< Ar. سعادت *saʿādet*) mutluluk: 3b/15, 21a/22, 26b/11, 26b/15

s.+le 10a/11

saʿādetlü mutlu, mesut: *saʿādet+lü* 10b/4, 51b/24

sāʿat (< Ar. ساعت *sāʿat*) vakit, zaman: 8a/24, 10a/16, 11a/13, 12b/5, 25b/22, 26a/2, 30a/3, 30a/6, 32a/24, 35b/13, 36a/21, 37a/4, 47a/12, 48b/8

s.+dan 48b/3

ṣabā (< Ar. صبا *ṣabā*) rüzgâr: 42b/13

ṣabāḥ (< Ar. صباخ *ṣabāḥ*) sabah: 17b/14, 28b/15, 47a/20, 47a/24, 48a/10

ṣabr (< Ar. صبر *ṣabr*) sabır: 4b/24, 4b/25, 19b/13, 43a/22

ṣ.+ı 28b/16, 39a/2

ṣ.+ın 46a/10

ṣ.+la 26b/16

ṣabr eyle- sabretmek, dayanmak:

ṣ. e.-ye 19b/13

ṣabṣaru çok solgun, sararmış: 53a/4

ṣabṣaru ol- sararmak, solmak:

ṣ. o.-up 53a/4

sāc (< Ar. ساج *sāc*) Hindistan'da yetişen, kerestesi çok sert ve değerli iyi cins ağaç: 38b/22, 42a/25

s.+dur 40b/18

ṣaç (*saç* EDPT 794a) saç: 42b/14

ṣ.+ı 9a/22, 14a/4, 23a/23, 34a/2, 34a/8, 34b/22, 35b/16, 38b/23, 39b/6, 39b/15, 41b/22, 42a/24

ṣ.+ın 42a/23, 45b/12

ṣ.+ına 22a/8

ṣ.+ını 12a/18, 22b/25

ṣ.+ları 18a/12, 40b/4

ṣ.+ların 4b/18

ṣ.+larına 38b/25

ṣ.+uñ 35a/7

ṣaç- (*saç-* EDPT 794b) saçmak, serpmek, yaymak:

ṣ.-an 21a/15

ṣ.-ardı 22b/23

ṣ.-arlardı 37b/7

ṣ.-dı 17b/7, 20a/18, 43b/15, 55a/4

ṣ.-dılar 7a/1, 15b/25, 17b/12, 19a/16, 24a/2, 31b/8, 39a/8, 42a/8, 52a/6, 55b/19, 55b/25

ṣ.-mışlar-ıdı 55b/16

ṣ.-up 17b/7, 45a/7, 49b/11

ṣaçıl- dağılmak, yayılmak: *ṣaç-ıl-*

ṣ.-dı 47a/22

ṣ.-mış 20a/11

ṣ.-urdı 18b/4

ṣaçu (*saçu:* EDPT 795a) şenliklerde saçılan inci, para: *ṣaç-u*

ṣ.+lar 56a/5

ṣad (< Far. صد *ṣad*) yüz, 100:

s.+dan 44a/4

saʿd (< Ar. سعد *saʿd*) kutlu, bahtiyar: 12a/14, 44b/6

s.+ (saʿd-ı dilārī) 19a/8

s.+ıyla 51b/23

şadaḳa (< Ar. صدقا *ṣadaḳa*) sadaka, bahşedilen şey: 15b/15, 35a/8

şadaḳa eyle- sadaka vermek, bahşetmek:

ṣ. e.-di 15b/15

sāde-dil (< Far. سادەدل *sāde-dil*) temiz kalpli, saf: 7b/12

şādıḳ (< Ar. صادق *ṣādıḳ*) sadâkatli, vefalı: 42a/11

şādır (< Ar. صادر *ṣādır*) ortaya çıkan, meydana gelen: 35b/12

şādır ol- ortaya çıkmak:

ṣ. o.-up 35b/12

şaf (< Ar. صافً *ṣaff*) saf, dizi, sıra: 4b/18, 6b/9, 7a/10, 15b/25, 17b/10, 25a/21, 27a/10, 27a/17, 27b/15, 28a/12, 32a/22, 39a/6,

ṣ.+uñ 30b/14

şaf bağla- bir kimsenin huzurunda sıralanmak:

ṣ. b.-dı 25a/21

ṣ. b.-dılar 4b/18, 15b/25, 27a/10, 27a/17, 32a/22

ṣ. b.-mış 7a/10

ṣ. b.-yup 17b/10, 39a/6

şaf şaf sıra sıra, dizi dizi: 13b/8, 24b/8, 53b/14

şaf şaf ṭur- sıraya geçmek, sıralanmak:

ṣ. ṭ.-mışlar 13b/8

ṣ. ṭ-up 27b/23

şafā (< Ar. صفاء *ṣafāʾ*) 1. eğlence, zevk, neşe: 15a/7, 16b/4, 18a/9,

ṣ.+ıla 55b/15

ṣ.+larla 55b/13

ṣ.+sından 43a/2

ṣ.+ya 53a/23

ṣ.+yla 36a/3

2. gönül şenliği, rahat, huzur: 49a/10, 54a/2

ṣafā bul- huzur bulmak, rahatlamak:

ṣ. b.-up 54a/2

ṣafā ḳıl- huzur ve neşe vermek:

ṣ. ḳ.-ıcaḳ 49a/10

ṣafaḥāt (< Ar. صفحات *ṣafaḥāt*) katmanlar, kısımlar: 43a/11

ṣafaḥāt-ı zemīn yeryüzünün katmanları: 43a/11

ṣaffet (< Far. صفوت *ṣafvet*) saflık, temizlik: 36a/4

ṣağ I (*sa:ğ I* EDPT 803a) sağ, sol karşıtı: 6b/8, 26a/16, 27a/11, 27a/20, 28a/3, 35a/4, 53b/6

ṣağ II (*sa:ğ II* EDPT 803a) diri, canlı, sağlam: 20a/15, 24a/16

ṣ.+mıdur 26a/7

ṣağ- (*sağ-* EDPT 804b) sağmak:

ṣ.-dılar 5b/10

ṣağın- (*sakın- (sa:kın-)* EDPT 812b) etraflıca düşünmek, hesaplamak:

ṣ.-dılar 19b/16

ṣ.-mayup 24a/11

ṣ.-uñ! 41a/20

ṣ.-up 29a/14

şaġınç istek, arzu, emel: *ṣaġın-ç*
ṣ.+da 42a/1

şaġīr (< Ar. صغير *ṣaġīr*) küçük, ufak: 18b/18

şaġlat- sağlamlaştırmak, emin hale getirmek, korumak: *ṣaġ+la-t*
ṣ.-dum 7a/15

şaġlıḳ(ġ) (*sağlık* EDPT 809a) sağlık, sıhhat: *ṣaġ+lıḳ* 25b/15
ṣ.+uñ (ṣaġlıġuñ) 6b/22

şaġmalu (*krş. sağ-* EDPT 804b) sağılır durumda olan, süt veren: *ṣaġ-malu* 7a/25, 51b/20, 52b/15

şaġraḳ (*sagra:k* EDPT 815b) kadeh:
ṣ.+lar 55a/8

ṣaġraḳ-dār kadeh dağıtan, sâki: 38b/16

şāḥib (< Ar. صاحب *ṣāḥib*) sahip:
ṣ.+ (ṣāḥib-i naẓar) 33b/10
ṣ.+ (ṣāḥib-i taḫt u tāc nigīn) 24b/15
ṣ.+ (ṣāḥib-i tīġ ü zerrīn-güneş) 33a/10
ṣ.+i 10a/21

şaḥn (< Ar. صحن *ṣaḥn*) orta yer, meydan, açıklık:
ṣ.+ (ṣaḥn-ı eyvān) 26a/9

şaḥrā (< Ar. صحراء *ṣaḥrā'*) geniş yer, kır, ova: 30a/19, 47b/19
ṣ.+yı 30b/22

şaḳal (*saka:l* EDPT 808b) sakal:
ṣ.+ı 9a/22
ṣ.+ın 29a/13, 36b/16
ṣ.+ına 22b/25
ṣ.+ların 4b/18
ṣ.+uñ 35a/7

saḳanduruḳ (*krş. sakalduruk* EDPT 811a) gerdanlık, kolye: 50b/3

şaḳın- (*sakın- (sa:kın-)* EDPT 812b) kaçınmak, uzak durmak, korunmak:
ṣ.! 29a/8, 34b/9
ṣ.-maḳ 1b/14, 16b/23
ṣ.-maya 18b/25
ṣ.-mazlar 1b/15
ṣ.-up 26b/19

sāḳī (< Ar. ساقى *sāḳī*) sâki, içki dağıtan kimse:
s.+ler 53b/20
s.+ye 18a/10

sākin (< Ar. ساقن *sākin*) düzenli, huzurlu, kavgadan uzak: 25a/11

şaḳla- (*sakla:-* EDPT 810a) 1. saklamak, gizlemek: *ṣaḳ+la-*
ṣ.-dı 10a/7
ṣ.-ma! 7b/11
ṣ.-maḳ 10b/6
ṣ.-yasın 55b/20
ṣ.-yup 12a/5
2. korumak, muhafazâ etmek:
ṣ.! 12a/5, 56a/11
ṣ.-yan 2a/7
ṣ.-ñ! 5b/24

şaḳlan- saklanmak, gizlenmek: *ṣaḳla-n-*
ṣ.-maz 41a/12

şal- (*sal-* EDPT 824b) 1. bırakmak, koymak, atmak:
ṣ.! 35b/12
ṣ.-a 40a/7, 47b/23
ṣ.-am 7b/21
ṣ.-dı 5a/11, 12b/13, 19b/6, 22b/25, 30a/23, 34b/1, 47a/22, 52a/19
ṣ.-duġından 36b/15
ṣ.-duñ 19b/23, 31a/17
ṣ.-up 7a/17, 41b/7, 46a/8
2. adam göndermek, yollamak:
ṣ.-dı 19b/6
ṣ.-up 26a/1
3. atmak, fırlatmak:
ṣ.-a 40a/7
ṣ.-up 41b/7,52b/4
4. uzatmak:
ṣ.-mayasuñ 2b/12
ṣ.-mış 42b/10
5. sallamak:
ṣ.-up 12b/21

şalıcı gürz, kılıç vb. aletleri kullanan:
ṣal-ıcı 33a/12, 49a/10, 49a/14

sālār (< Far. سالار *sālār*) baş, başkan, reis, kumandan: 19a/15, 25a/2, 25a/5, 31a/6
s.+ (dīvān-ı sālār) 52a/3
s.+ (sālār-ı bī-ẕār-baḫt) 32a/13
s.+ (sālār-ı Çīn) 21a/12
s.+ (sālār-ı ferruḫ) 53b/25
s.+ (sālār-ı nev) 32a/23
n.+ (sālār-ı nevīr) 31a/6
s.+ına 28a/17
s.+ından 11b/19
s.+sın 5a/4
s.+uñ 11b/20, 25b/22

sālār-ı yār komutanların başı: 26a/2

sālār-gerd kumandan seçilmiş, lider olan: 28b/23

sālār eyle- baş seçmek, tayin etmek:
s. e.-di 19a/15

şalavāt (< Ar. صلوات *ṣalavāt*) dualar: 22b/19, 47b/14

salcām (< Far. سلجام *salcām*) uzak: 34a/11

sālḫūrde (< Far. سالخورده *sāl-ḫūrde*) kocamış, çok yaşlı: 7b/14
s.+ (dihḳān-ı sālḫūrde) 18a/11

şalın- (*salın-* EDPT 827b) salınmak, sallanmak: *ṣal-ın-*
ṣ.-ı 50b/13

şalını bulını naz ve eda ile, nazlı nazlı: 41a/17

şalını şalını salına salına, edalı biçimde:

şalıvėr- hızlıca bırakmak, göndermek: *ṣal-ı vėr-*
ṣ.-di 8b/2, 14b/3, 45b/18
ṣ.-ürdi 9a/13

sālī (< Far. سالی *sālī*) yaşlı, ihtiyar: 36b/5

ṣāliḥ (< Ar. صالح *ṣāliḥ*) iyi amel sahibi, günahtan kaçınan: 9a/3

şallan- (*krş. sal-* EDPT 824b) sallanmak, hareket etmek: *şal-la-n-*
ş.-urdı 41b/1

salṭanat (< Ar. سلطنت *salṭanat*) hükümdarlık, sultanlık: 27a/21

salṭanat ėt(d)- hükümdarlık etmek, yönetmek:
s. ė.-esiz (salṭanat ėdesiz) 27a/21

sām I (< Far. سام *sām*) ateş, od: 20b/19

Sām II *ö. a.* Şâhnâme'de adı geçen pehlivan: 26a/18, 27a/11, 27a/14, 28a/10, 28a/11, 30b/21, 30b/22, 33a/20, 33a/23, 33b/4, 33b/18, 34a/3, 34a/18, 35a/5, 35a/11, 35a/15, 35b/1, 36a/7, 36a/10, 36a/21, 36a/22, 36a/25, 36b/4, 36b/11, 36b/15, 37a/25, 37b/7, 38a/13, 39a/13, 40a/18, 41a/23, 43a/24, 43b/16, 44a/1, 44a/15, 44a/19, 45a/4, 46a/21, 46a/24, 47a/13, 47a/19, 51a/7, 51a/14, 51b/18, 52a/16, 52a/18, 54a/1, 54b/3, 55a/19, 55a/25, 55b/2, 55b/10, 55b/19, 55b/21, 56a/2, 56a/9
S.+ (ferzend-i Sām) 40b/16
S.+ (pūr-ı Sām) 43a/20
S.+ (Sām-ı cihān-gı̃r) 50b/11
S.+ (Sām-ı dilāver) 48a/25
S.+ (Sām-ı dilı̃r) 48a/23
S.+ (Sām-ı pehlevān) 47a/17, 50a/12, 50a/20, 50b/10, 51b/19
S.+ (Sām-ı pı̃r) 52a/11
S.+ (Sām-ı rūşen-revān) 36b/8
S.+ (Sām-ı ser-efrāz) 33b/11, 50a/8, 51a/2
S.+ (Sām-ı sipeh-dār) 44b/23, 48a/11
S.+ (Sām-ı süvār) 33b/26, 36a/11, 36a/24, 37b/6, 39b/10, 43b/14, 46b/3, 47a/11, 47a/15, 47a/16, 47a/24, 52a/1, 53b/25
S.+ (Sām-ı yek-zaḥm) 49b/11, 56a/12
S.+ (Sām-ı yėl) 33b/20, 54a/21
S.+ (sulṭān-ı Sām) 48a/8
S.+a 33b/17, 34a/15, 36a/15, 36b/7, 37a/10, 38a/2, 38a/23, 38b/7, 43b/15, 43b/18, 44a/13, 47b/4, 48b/9, 55b/10
S.+da (būstān-ı Sām) 36a/13
S.+dan 38a/16
S.+ı 35a/22
S.+ıla 30b/22
S.+uñ 33b/12, 33b/19, 34a/16, 34b/17, 35a/23, 35b/21, 36a/1, 38a/17, 39b/8, 41b/18, 42b/21, 45b/10, 45b/12, 46a/9, 46b/17, 47a/6, 47a/20, 48b/7, 49a/6, 50b/2, 50b/19, 50b/23, 51b/11, 51b/15, 51b/15, 52a/25, 54b/7

Sām-dār savaşçı Sâm:
S.+dur 48b/14

Sām-ı nerrı̃mān yiğit, cesur, pehlivan Sâm: 25a/16, 25b/11, 26a/25,

34a/17, 42b/18, 43b/20, 54a/3, 56a/5

S. n+a 34b/15, 44b/7, 47a/13, 55b/18

S. n+dan 33b/14, 50a/4

şaman (*sama:n* EDPT 829b) saman, tahıl sapı: 5b/20

şāmit (< Ar. صامت *ṣāmit*) cansız varlık, nesne:

ṣ.+den 51a/14

samūr (< Ar. سمور *semūr*) samur: 5b/11

şan I (*sa:n I* EDPT 830b) ün, şan, şöhret: 3a/17, 6a/25, 28a/7, 29a/20, 44b/11

ṣ.+ı 31b/2, 45b/15, 46b/4

ṣ.+ıyla 27b/19

ṣ.+umuzdan 45b/24

şan II (*sa:n II* EDPT 830b) zan, tahmin: 26b/25

şan ėt(d)- zannetmek:

ṣ. ė.-eydüñ (ṣan ėdeydüñ) 26b/25

şan- (*san- (sa:n-)* EDPT 833a) 1. sanmak, zannetmek: *ṣa-n-*

ṣ.! 26b/25

ṣ.-asın 12b/24, 34a/2, 54b/10

ṣ.-dı 20a/8

ṣ.-ma 22b/13, 32b/20

ṣ.-maya 50b/17

ṣ.-ur 34b/8

ṣ.-urlar 20b/15

ṣ.-ursın 34b/9

2. düşünmek, hesap etmek:

ṣ.-dılar 19b/16

ṣ.-mayup 12b/3

ṣ.-up 29a/14

3. istemek, dilemek:

ṣ.-a 26b/20

ṣ.-anı 28b/19

ṣ.-anlaruñ 23b/13

ṣ.-anuñ 15b/23, 23b/10, 54b/6

ṣ.-mayam 55a/22

şan-kim sanki, güyâ: bk. *ṣanki* 47a/23

saña (*saña:* EDPT 831b) sen zamirinin yönelme hali: 1b/11, 2b/22, 3a/12, 5b/14, 6a/14, 7b/11, 7b/15, 7b/20, 11a/14, 11a/15, 12a/4, 13b/10, 14a/10, 15a/21, 15b/9, 15b/23, 16a/24, 17a/2, 17a/5, 18a/23, 19b/3, 19b/4, 19b/20, 20b/16, 20b/18, 20b/20, 21b/22, 21b/23, 22b/12, 23b/4, 25a/2, 26b/20, 27b/2, 30b/3, 31a/9, 33a/20, 33a/23, 34a/19, 34b/25, 35a/6, 35a/7, 35a/24, 35b/1, 35b/10, 35b/17, 35b/23, 36b/10, 40a/9, 40a/12, 40a/21, 40a/24, 42a/15, 43b/8, 44b/8, 45a/13, 45a/25, 46b/5, 46b/8, 49a/1, 49b/17, 50b/17, 51a/5, 51a/8, 51a/18, 54a/3

s.+dur 48b/24

şanʿat (< Ar. صنعت *ṣanʿat*) zanaat, el emeğine dayalı iş: 14b/11

ṣ.+dan 6b/14

sancaḳ(ġ) (*krş. sanç-* EDPT 805b) 1. sancak, bayrak: *sanç-aḳ* 29b/24, 30a/12

s.+ı (sancaġı) 25a/19, 25a/20, 25a/21, 29b/20, 30a/4, 30a/13, 32a/22

s.+ınuñ (sancaġınuñ) 25b/5

s.+lar 15a/9, 47b/3

s.+lardan 32a/14

2. sınır: 18b/17, 24a/4

sancaḳ begi sınır beyi:

s. b.+leri 18b/17, 24a/4

şanç (< Far. صنچ *ṣanç*) zil: 25a/20, 54a/4

ṣ.+la 47b/3

şanç- (*sanç-* EDPT 805b) süngü batırmak, saplamak:

ṣ.-up 13a/24

şançış- süngüleşmek, mızrak savaşı yapmak: *ṣanç-ış-*

ṣ.-dı 30b/16

ṣ.-duḳ 48a/2

ṣ.-maġa 54a/15

şandal (< Ar. صندل *ṣandal*) sandal ağacı:

ṣ.+dan 35a/14

şanem (< Ar. صنم *ṣanem*) çok güzel kimse, dilber:

ṣ.+ (ṣanem-i raʿnā) 32a/8

ṣ.+den 23a/19

şanki bk. *ṣan-kim* 10a/11, 11b/25, 26a/13, 27a/15, 32a/9, 35b/14, 37a/7, 44a/5

şanu fikir, düşünce: *ṣan-u*

ṣ.+da 42a/1

şar- (*sa:r-* EDPT 843a) sarmak, dolamak:

ṣ.-mışdı 46a/14

şarar- (*sarğar-* EDPT 849a) sararmak, solmak: *ṣar(ıg)+ar-*

ṣ.-dı 47b/20

ṣ.-mış 2b/20

şarart(d)- sarartmak, soldurmak: *ṣarar-t-*

ṣ.-ur (ṣarardur) 20b/22

şarf (< Ar. صرف *ṣarf*) harcama, kullanma: 3b/9

şarf ėt(d)- tüketmek, kullanmak:

ṣ. ė.-em (ṣarf ėdem) 3b/9

sarḫıt- (*sarkıt-* EDPT 849a) sarkıtmak, uzatmak: bk. *sarḫ-ıt-*

s.-dı 50b/20

sarḫoş (< Far. سرحش *ser-ḫoş*) sarhoş, kendinden geçmiş: 52a/16

sarḫoş ol- kendinden geçmek:

s. o.-dılar 52a/16

Sārī *ö.a.* Tahran'ın kuzeydoğusundaki şehrin adı:

S.+ye 32a/15

sarḳıt(d)- bk. *sarḫıt- sark-ıt-*

s.-up (sarḳıdup) 9b/19

şarp (*sarp* EDPT 845a) sarp, çetin: 36b/19, 47b/14

ṣ.+da 30b/24

şarşıl- (*krş. sarsı:-* EDPT 854b) sarsılmak, sallanmak, şiddetle titremek: *ṣarṣ-ıl-*
ṣ.-a 26a/21
ṣ.-up 14a/19, 49b/1
ṣ.-urdı 27a/14, 32b/4, 47b/15

şaru (*sarığ* EDPT 848a) sarı: 12b/7, 17b/7, 32a/15, 48a/25, 55b/7
ṣ.+sıyla 8a/13

şat- (*sat-* EDPT 798a) 1. satmak, kazanç sağlamak:
ṣ.-aram 45a/15
ṣ.-maġa 52b/19
2. ihanet etmek:
ṣ.-a 20b/9

şatan uyluk, kalça ile diz arası:
ṣ.+ından 4b/13

şatun (*satğın* EDPT 800a) bedel, karşılık; intikam: *ṣat-(ġ)un* 24b/21

şatun al- intikam almak:
ṣ. a.-maḳlarını 24b/21

şav (*sa:v* EDPT 782b) söz: 14a/3, 25a/25, 45b/5
ṣ.+da 16b/16, 39a/20
ṣ.+dan 45b/14, 55a/18
ṣ.+ı 39b/17, 53a/13
ṣ.+umdan 20a/21
ṣ.+uñ 45b/25

sāv (< Far. ساو *sāv*) vergi, haraç: 38b/7

sāv vėr- vergi vermek:
s. v.-ürdi 38b/7

şavsuz sessiz, içinde söz olmayan: *ṣav+suz* 9a/16

şavaş (*krş. savaş-* EDPT 793a) savaş, cenk, kavga: 3b/17, 9a/19, 12b/20, 18b/6, 20b/14, 21a/6, 25b/10, 26a/20, 26b/9, 26b/19, 26b/21, 27a/3, 27a/18, 27b/16, 28a/3, 28a/18, 28a/23, 28b/5, 28b/12, 29a/16, 29a/24, 29b/11, 30a/20, 30a/23, 31a/17, 31a/21, 31b/9, 31b/10, 32a/19, 33a/10, 36a/21, 43b/19, 49a/9, 49a/13, 54a/5
ṣ.+a 12a/3, 26b/4, 27a/16, 28a/13, 28b/3, 29b/2, 30a/24, 30b/2, 30b/3, 30b/6, 41b/11, 47b/11
ṣ.+da 6a/10, 23b/1, 27b/11, 28a/22, 29b/18, 30a/25, 31a/16, 32a/21, 38b/20, 39b/13, 48a/5, 48a/6
ṣ.+dan 26b/4, 29b/12, 32a/12, 44b/18, 47a/11, 48a/4
ṣ.+ın 49b/20
ṣ.+ına 4b/11, 26a/20, 26b/22
ṣ.+ında 49b/14
ṣ.+um 22a/4, 30b/7, 48b/13
ṣ.+uñ 36b/12, 44b/11

şavaş ėt(d)- savaşmak: bk. *ṣavaş eyle-*
ṣ. ė.-dük 29a/24
ṣ. ė.-e (ṣavaş ėde) 28b/12
ṣ. ė.-enler (ṣavaş ėdenler) 31b/9
ṣ. ė.-mege 25b/10, 28a/4

ṣ. ė.-üp 30a/20

şavaş eyle- bk. *ṣavaş ėt-*

*ṣ. e.-mek*18b/6

şavaş- (*savaş-* EDPT 793a) savaşmak, mücadele etmek:

ṣ.-ayorurken 29a/7

ṣ.-dı 4b/15

ṣ.-dılar 28b/13

ṣ.-duġuñuza 40a/15

ṣ.-dum 49a/13

ṣ.-ırlardı 14a/22

ṣ.-maḳ 46a/5

ṣ.-maḳdan 29a/1

ṣ.-mayalum 28b/21

ṣ.-up 43b/1, 49b/20

şavaşçı savaşçı, yiğit: *ṣavaş+çı* 6b/9, 11a/1, 14a/14, 23a/11, 24a/3, 26a/3, 26a/5, 27a/5, 27b/7, 29a/1, 29b/22, 30a/24, 30b/15, 31a/21, 32a/18, 38a/21, 47b/7, 47b/9

ṣ.+lar 49b/20

ṣ.+ları 14a/18

şavıl- (*savıl-* EDPT 788b) savulmak, dağılmak, çekilmek: *ṣav-ıl-*

ṣ.! 18b/11

ṣ.-uñ! 39a/7, 51b/15

şavur- (*savur-* EDPT 791a) savurmak, serpmek: *ṣav-ur-*

ṣ.-dı 5a/6

şay- (*sa:-* EDPT 781b) 1. saymak, hesaplamak:

ṣ.-ar 53a/19

ṣ.-arsañ 53a/8

ṣ.-asın 52b/12

ṣ.-ıncaḳ 53a/7

ṣ.-up 53a/13

2. saygı göstermek, değer vermek:

ṣ.-maya 52b/3

ṣ.-up 34b/22

3. farzetmek, öyle sanmak, kabul etmek:

ṣ.-arlardı 39a/19

ṣ.-dılar 12b/3

ṣ.-ma! 13b/24

ṣ.-sam 38a/4

ṣ.-up 5a/14, 41b/13, 54b/5

sāye (< Far. سایه *sāye*) gölge:

s.+si 50b/16

sayesinde yardımıyla, desteğiyle: *saye+si+n+de* 11b/14

şayıl- farz edilmek, öyle kabul edilmek: *ṣay-ıl-*

ṣ.-ur 54a/20

şayru hasta: 7a/5

şayru ol- hastalanmak:

ṣ. o.-maḳ 7a/5

şayrulıḳ(ġ) hastalık: *ṣayru+lıḳ* 7a/15

ṣ.+ından (ṣayrulıġından) 36b/1

ṣ.+la (ṣayrulıḳla) 34a/15

ṣ.+uñ (ṣayrulıġuñ) 6b/22

şayyād (< Ar. صيَّاد *ṣayyād*) avcı: 26b/16

sāz (< Far. ساز *sāz*) 1. çalgı, müzik aleti: 18a/10, 55b/8

2. hazırlık: 18a/7, 25a/6, 29b/1, 47b/22

3. eşya, malzeme, alet:
s.+ı 18a/25
s.+ıla 14b/10
s.+ını 31b/10

sāz-ı ʿArab-vār Araplara özgü çalgı: 18a/10

sāz-ı şeb-ḫūn baskın için yapılan hazırlık*:* 29b/1

sāz ėt(d)- hazırlanmak: bk. *sāz eyle-*
s. ė.-üp (sāz ėdüp) 25a/6

sāz eyle- bk. *sāz ėt-*
s. e.-di 18a/7
s. e.-düm 47b/22

sāz-kār (< Far. سازكار *sāz-kār*) uygun, münâsip:
s.+dı 6a/1

sāzende (< Far. سازنده *sāz-ende*) müzik aleti çalan, çalgıcı: 7a/2, 22b/1, 27b/13, 38b/4, 52a/15
s.+ler 53b/15, 53b/18, 55a/12
s.+lerüñ 13b/12

sebeb (< Ar. سبب *sebeb*) sebep, neden: 3a/19, 5b/10, 5b/24, 19a/8
s.+den 39a/24
s.+ile 1b/14
s.+in 6b/21
s.+inden 36b/10
s.+iyledür 2a/3, 2a/6

sebük (< Far. سبك *sebuk*) derhâl, çabuk: 45a/5

sebük-māye değeri, itibarı az olan: 8a/5, 43b/10

sebük-sāz hızlı, süratli, çevik: 7b/3

sebz (< Far. سبز *sebz*) yeşil: 13a/7, 47b/1

sebze (< Far. سبزه *sebze*) yeşillik, çimen: 5a/21

seç- (EDPT 794b) 1. seçmek, tercih etmek, uygun görmek:
s.-di 19a/17, 27a/25, 36a/5
s.-diler 27b/15, 32a/7
s.-üp 28b/25
2. ayırt etmek:
s.-e 11b/18
s.-mek 1b/13
s.-üp 6b/7

seçil- 1. seçilmek, tercih edilmek: *seç-il-*
s.-üp 11b/16
2. ayırt edilmek:
s.-di 24a/3

Sede *ö.a.* (< Far. سده *Sede*) Hûşeng'in ateşi buluşunu temsilen kutlanan bayram: 5b/8, 5b/9

sefā-hān (< Ar. سفاهان *sefā-hān*) mûsikîde bir makam: 53b/16

sefer (< Ar. سفر *sefer*) savaş için yapılan yolculuk: 15a/6
s.+de 6b/3, 52a/9
s.+den 22b/8

segirt(d)- (*sėkrit-* EDPT 822b) koşturmak, hızlıca gitmek, göndermek: *segir-t-*
s.-di 21b/20
s.-diler 12a/9, 26b/10
s.-en (segirden) 43b/18

s.-i (segirdi) 13b/5, 31a/6, 34b/17, 45a/6, 50a/15

s.-meyle (segirdmeyle) 54a/9, 54b/13

s.-üp (segirdüp) 12b/2, 23b/6

s.-ürler (segirdürler) 53a/2

segirtdür- *segirt-dür-* bk. *segirt-*

s.-ür 9a/23

seḫā (< Ar. سخاء *seḫā'*) eli açık, cömert: 7a/25

seḫāvet (< Ar. سخاوت *saḫāvet*) cömertlik, el açıklığı:

s.+de 39b/12

seḥer (< Ar. سحر *seḥer*) şafağın sökmek üzere olduğu vakit, sabah: 28a/1, 36a/6, 50a/7

s.+den 30b/22, 50a/18, 53b/25

seḥer-gāh seher zamanı, sabah vakti: 20b/19, 25a/17, 32b/4, 53b/23

sehī (< Far. سهی *sehī*) doğru, düzgün boy; fidan gibi: 10a/10, 13b/7, 17a/23, 19a/6, 22a/17, 22b/24, 41a/25, 41b/5, 41b/20, 42a/2, 50a/1, 52b/9

serv-i sehī düz, doğru servi; fidan gibi güzel sevgili: 10a/10, 13b/7, 17a/23, 22a/17, 22b/24, 41b/20, 50a/1, 52b/9

sehl (< Ar. سهل *sehl*) kolay: 8a/12

sehm (< Far. سهم *sehm*) korku, dehşet:

s.+inden 37a/7

sehm-nāk korkunç, dehşetli: 12b/25

Sehrasb *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen pehlivan: 6a/1

sekrān (< Ar. سكران *sekrān*) sarhoş: 1b/15

seksār (< Far. سكسار *seksār*) Şâhnâme'de devlerden kurulu ordunun adı: 47b/10

selām (< Ar. سلام *selām*) selâm, haber: 1b/4, 12a/17, 12b/9, 16a/24, 20a/21, 43a/5, 43b/16, 45a/10

s.+ (selām-ı cihān-āferīn) 42a/14

s.+ın 4b/21, 16a/24

s.+uñ 42a/18

selām ėt(d)- selâmını bildirmek, haber göndermek: bk. *selām eyle-, selām gönder-*

s. ė.-di 16a/24

s. ė.-eyüm (selām ėdeyüm) 42a/18

selām eyle- bk. *selām ėt-, selām gönder-*

s. e.-di 45a/10

selām gönder- bk. *selām ėt-, selām eyle-*

s. g.-di 12a/17

selām vėr- birini selamlamak:

s. v.-diler 43a/5

selāmet (< Ar. سلامت *selāmet*) güvenlik, huzur: 18b/24, 33b/6, 50b/18

selāmetlıḳ(ġ) güvenli ve huzurlu olma, esenlik: *selāmet+lıḳ*

s.+la (selāmetlıġla) 29a/22

selāṭīn (< Ar. سلاتين *selāṭ-īn*) sultanlar, padişahlar: 3b/22

selāṭīn-i ʿālem-ḫazā dünyaya hükmeden sultanlar: 3b/22

Selm *ö.a.* (< Far. سلم *Selm*) hükümdar Feridûn'un oğlu: 18b/24, 19a/5, 19a/8, 19b/16, 21a/14, 21b/8, 21b/10, 21b/19, 24a/10, 27a/12, 28b/10, 29b/4, 29b/12, 29b/18, 30b/21, 31a/5

S.+di 31a/25

S.+e 19a/13, 19b/14, 23b/23, 25b/1, 25b/23, 26b/7, 27a/16, 29b/11

S.+le 24a/5

S.+üñ 19a/22, 20a/4, 20b/12, 20b/13, 24b/11, 26b/22, 28b/14, 30a/24, 31a/18, 31b/14, 47b/17

selmek (< Far. سلمك *selmek*) mûsikîde bir makam: 53b/17

selvet (< Ar. سلوت *selvet*) gönül rahatlığı, huzur, mutluluk:

s.+ümdi 3b/8

semen (< Far. سمن *semen*) yasemin: 41a/25, 53b/9

s.+de 40a/5

semen-i ḫadd yasemin yanaklı*:* 53b/9

semen-peyker yüzü yasemin gibi beyaz olan, yasemin yüzlü: 50b/25

semen-şāḫ yasemin dalı: 42a/8

semend (< Far. سمند *semend*) güzel ve çevik at: 48b/3, 49a/11

s.+e 49a/21

semʿen ve ṭāʿaten işiterek ve itaat ederek anlamına gelen kelime grubu: 4a/16

sen (EDPT 831b) II. tekil kişi zamiri, sen: 3a/12, 3a/13, 3a/17, 3b/15, 5a/4, 7b/14, 7b/18, 7b/20, 8a/3, 11a/1, 11a/23, 12a/5, 12b/18, 12b/21, 13a/15, 13b/24, 14a/7, 14a/8, 16a/23, 16b/24, 17a/5, 17a/6, 18b/21, 18b/24, 18b/25, 20b/17, 21a/6, 21a/7, 21b/21, 22a/20, 23a/12, 24a/1, 26a/13, 27b/4, 28a/23, 29a/21, 2b/9, 30a/3, 30a/21, 31a/10, 32a/2, 33b/1, 34a/5, 34a/6, 34a/20, 34b/6, 34b/9, 37a/1, 40a/7, 41b/23, 42a/15, 42a/20, 43b/12, 45a/12, 45b/2, 46a/3, 50a/22, 50a/24, 50b/18, 51a/8, 52a/12, 54b/20, 54b/23

s.+de 20a/19, 35a/10, 41a/24, 44a/3, 47b/13, 50a/16

s.+dedür 37b/25

s.+den 2b/10, 7a/4, 7b/13, 9b/8, 9b/22, 11a/14, 11a/23, 13a/23, 18b/20, 20a/1, 23a/5, 29b/4, 33a/21, 35b/18, 37b/1, 37b/2, 39b/8, 42a/25, 46a/6, 48b/4, 50a/21, 51a/2, 51a/7, 51a/11, 51a/11, 54b/2, 55a/1

s.+dendür 2a/12, 35b/7, 37a/4
s.+i 2b/9, 8b/19, 10b/15, 10b/18, 10b/19, 10b/22, 19b/8, 21a/11, 21b/16, 32b/2, 35a/24, 35a/25, 35b/2, 35b/9, 35b/11, 35b/13, 35b/23, 38b/11, 50a/11, 50b/14
s.+señ 11a/24
s.+sin 33a/22, 34b/9, 37a/3, 50b/15
s.+süz 20a/15, 30a/21
s.+ün 7b/13
s.+üñ 3b/15, 7b/12, 7b/18, 8a/20, 8a/23, 9a/11, 9b/6, 9b/7, 9b/9, 10a/4, 10a/5, 10a/22, 10b/13, 10b/14, 10b/15, 11a/3, 11a/14, 11a/21, 11a/25, 11b/7, 12a/3, 13a/16, 13a/22, 13b/1, 13b/21, 13b/24, 14a/1, 14a/2, 14a/3, 14a/5, 16b/11, 20a/15, 21a/9, 21b/22, 22a/19, 25a/3, 25a/4, 25a/5, 25a/9, 27b/4, 28a/18, 29a/21, 29a/22, 30b/3, 31a/15, 31a/16, 31a/17, 33a/19, 33a/23, 33b/1, 33b/24, 35a/9, 35a/20, 35b/7, 35b/14, 35b/24, 36b/10, 36b/25, 37a/26, 37b/24, 38a/7, 39a/13, 39a/15, 40a/6, 40a/9, 40a/22, 40a/23, 40b/18, 41a/23, 42b/20, 43b/13, 44a/7, 44a/11, 46a/15, 46b/5, 47b/8, 48a/6, 48b/20, 48b/21, 48b/23, 48b/25, 49a/1, 49a/2, 49a/3, 49a/4, 49a/5, 49b/17, 51a/2, 51a/3, 51a/5, 51a/19, 51a/24, 51b/10, 52a/8, 52a/12, 53a/3, 54b/2, 54b/18, 54b/25, 55a/1
s.+üñ-ile 41a/6, 46b/9, 50a/25
s.+üñdür 8a/8, 13a/18, 48b/24, 51a/20
s.+üñle 19b/11, 21a/11, 31a/11, 35a/25, 35b/8, 35b/11, 37b/25

ş̲enā (< Ar. ثناء *ş̲enā*) övme, övüş: 4a/15, 13b/8, 15a/7, 15b/23, 15b/24, 17a/12, 29a/17, 31b/10, 31b/24, 32a/10, 35a/19, 38a/18, 38b/14, 41a/18, 43b/16, 44a/18, 44b/23, 52a/4
ş̲.+sın 36a/11
ş̲.+yla 18b/18, 24b/25, 52a/17

ş̲enā ėt(d)- övmek, methetmek: bk. *ş̲enā eyle-*, *ş̲enā ḳıl-*, *ş̲enā vü duʿā ėt-*, *ş̲enā vü āferīn ḳıl-*
ş̲. ė.-e (ş̲enā ėde) 35a/19
ş̲. ė.-erdi (ş̲enā ėderdi) 32a/10
ş̲. ė.-erdüm (ş̲enā ėderdüm) 4a/15
ş̲. ė.-üp (ş̲enā ėdüp) 15b/24

ş̲enā eyle- bk. *ş̲enā ėt-*, *ş̲enā ḳıl-*, *ş̲enā vü duʿā ėt-*, *ş̲enā vü āferīn ḳıl-*
ş̲. e.-di 31b/24
ş̲. e.-diler 31b/10

ş̲enā ḳıl- bk. *ş̲enā ėt-*, *ş̲enā eyle-*, *ş̲enā vü duʿā ėt-*, *ş̲enā vü āferīn ḳıl-*
ş̲. ḳ.-maḳdan 17a/13

ş̲enā vü āferīn ḳıl- bk. *ş̲enā ėt-*, *ş̲enā eyle-*, *-ş̲enā ḳıl-*, *ş̲enā vü duʿā ėt-*

s. ḳ.-dı 41a/18

s. ḳ.-dılar 52a/4

ş̲enā vü duʿā ėt- bk. *ş̲enā ėt-*, *ş̲enā eyle-*, *-ş̲enā ḳıl-*, *ş̲enā vü duʿā ḳıl-*

s. ė.-dükden 44a/18

sendān (< Far. سندان *sendān*) demirci örsü:

s.+isine 47b/24

senderūs (< Far. سندروس *senderūs*) ağaçlardan çıkarılan kırmızı reçine:

s.+a 29b/22, 41a/22, 45a/11

senderūsa dön- kızarmak:

s. d.-di 29b/22, 41a/22

s. d.-üp 45a/11

sene (< Ar. سنه *sene*) sene, yıl: 16a/8

seng (< Far. سنگ *seng*) taş: 14a/20

seng-i ḫāre sert taş, mermer taşı:

s. ḫ.+nüñ 14a/20

sep- (EDPT 784a) fırlatmak, saçmak:

s.-düm 47b/24

sepīd (< Far. سپید *sepīd*) ak, beyaz: 19b/19, 21a/15, 22b/8, 34a/2

s.+ (reng-i sepīd) 34a/13

s.+ün 27b/20

sepil- saçılmak, sepilmek: *sep-il-*

s.-sün 45a/17

ser (< Far. سر *ser*) 1. baş, kafa: 9b/24, 11a/23, 14a/4, 18b/5, 20b/7, 30b/19, 37a/16, 42b/9, 47a/4

2. lider, önder, başkan: 7b/24, 17b/21, 26a/5, 26a/24, 29b/7, 39a/22, 47b/18, 51a/10

3. başlangıç, baş: 15b/6, 21a/14, 25a/2

ser-i leşker ordunun başı, askerlerin başkanı: 26a/5, 26a/24

ser-i māh-ı nev yeni ayın başlangıçı: 15b/6

ser-i nāme mektubun girişi: 21a/14, 25a/2

ser-i pehlevānān u püşt-girān pehlevanların ve yiğitlerin başı: 51a/10

ser-i rāstān doğru, mert insanların önderi: 39a/22

ser-i serverān hükümdarların başı: 47b/18

ser-i şāh-ı Çīn Çin hükümdarı: 29b/7

ser-i Tāzīyān Arapların önderi: 7b/24, 17b/21

ser-ā-ser (< Far. سراسر *ser-ā-ser*) baştan başa, tamamıyla: bk. *ser-te-ser* 2b/6, 3a/23, 5b/17, 8a/7, 9b/5, 14b/12, 18a/14, 19a/21, 23a/13, 23b/21, 26b/25, 28b/10, 28b/19, 31a/20, 31b/3, 37a/14, 37b/12, 39b/9, 40a/9, 41a/20, 41b/22, 43a/4, 43a/16, 43b/16, 44a/21, 47a/7, 49a/18, 51a/5

ser-āġāz (< Far. سرآغاز *ser-āġāz*) başlama, başlangıç:

s.+ı 53b/19

s.+ların 53b/16

ser-be-ser (< Far. سربسر *ser-be-ser*) baştan başa: 6a/22, 7a/7, 9b/8, 15a/6, 33a/6, 34a/2, 37b/24, 47a/10, 55a/5

2. birlikte, beraber: 31a/3, 31a/23

3. başa baş, denk: 33a/17, 37a/16

ser-efgende (< Far. سرافگنده *ser-efgende*) başını eğen, boyun eğmiş:

s.+dür 4a/6

ser-efrāz (< Far. سرافراز *ser-efrāz*) başını kaldıran, benzerlerinden üstün olan yüce, seçkin: bk. *ser-firāz* 16a/20, 20a/1, 25a/2, 25b/6, 28a/7, 33a/22, 37a/13, 37a/15, 39a/10, 42b/5, 43a/6, 46b/4, 49b/15, 50a/19, 51b/21

s.+ (Gürşāsb-ı ser-efrāz) 27b/15

s.+ (Kākū-yı ser-efrāz) 31a/17

s.+ (Menūçihr-i ser-efrāz) 48a/11

s.+ (ser-efrāz-ı cihān) 50b/10

s.+ (ser-efrāz-ı māh-rū) 45a/24

s.+ (şāh-ı ser-efrāz) 47a/3

s.+ (Şīyrū-yı ser-efrāz) 31b/21

s.+a (Sām-ı ser-efrāz) 51a/2

s.+ı 40a/4

s.+uñ 34b/17, 47b/17

s.+uñ (Sām-ı ser-efrāz) 33b/11, 50a/8

2. lider, komutan:

s.+ (pehlevān-ı ser-efrāz) 25a/6

s.+ (ser-efrāz-ı sālār) 25a/2

ser-efşān (< Far. سرافشان *ser-efşān*) savaşta baş kesen, savaşçı: 39b/12, 49a/11

serencām (< Far. سرنجام *serencām*) son, âkıbet: 8b/1, 10b/20, 11b/19, 18a/14, 42a/5, 51b/3,

s.+ (serencām-ı kār) 22a/10

s.+uñı 2b/10

ser-firāz bk. *ser-efrāz* 30a/19

s.+ (pehlevān-ı ser-firāz) 30b/8

s.+ (ser-firāz-ı Ḍaḥḥāk) 30a/22

s.+uñ (server-i ser-firāz) 22a/23

ser-firāzlıḳ seçkinlik, yücelik: *ser-firāz+lıḳ* 29a/20

ser-ġāziyān gazilerin başı: 3b/25

ser-ġāziyān-ı şāh "gazilerin başı olan hükümdar" anlamına gelen tamlama tercümenin takdim edildiği II. Murat'a ithafen söylenmiştir: 3b/25

ser-leşker askerlerin başı, komutanı: 27a/8, 52a/2

s.+ (Ḳāren-i ser-leşker) 27a/14

s.+leri 35a/12

ser-nāme mektup girişi: 49a/6

ser-nīgūn baş aşağı, tersine dönmüş: 31b/9

ser-nīgūn ol- baş aşağı olmak:

s. o.-dı 31b/9

ser-te-ser (< Far. سرتسر *ser-te-ser*) bk. *ser-ā-ser* 5a/14

ser-vaḳd (< Far. سروقد *ser-vaḳd*) yalnız görüşmeye uygun boş yer: 45a/1

ser-zülüf (< Far. سرزلف *ser-zülüf*) başın iki tarafından sarkan saç lülesi: 41b/2

s.+dür 40b/20

serā-perde (< Far. سراپرده *serā-perde*) hükümdar çadırı, otağ: 21b/9, 25b/25, 38b/4

s.+nüñ 40b/5

s.+sin 26b/23, 26b/24, 27a/5, 27a/8

s.+ye 25b/25

serāb (< Far. سراب *serāb*) hayal, düş:

s.+dur 51a/4

serāsīme (< Far. سراسیمه *serāsīme*) sersem, şaşkın: 37a/5

s.+ydiler 13a/5

serāsīme ol- sersemlemek, şaşırmak:

s. o.-dı 37a/5

serāy (< Far. سرای *serāy*) saray: 7b/22, 9a/24, 12b/17, 12b/22, 13b/6, 14a/24, 20b/5, 26a/10, 36b/20, 41b/9, 43a/23, 45a/21

s.+a 13b/5, 17b/3, 18b/18, 36a/18, 41a/10, 41b/16, 42a/10, 45a/11, 45b/20, 55b/22, 56a/3

s.+da 7b/13

s.+dan 10b/22, 23b/14, 24b/11, 43a/3, 45b/22, 51b/19

s.+ı 13b/4, 53a/18

s.+ına 10b/8, 14a/14, 14a/23, 21a/22, 36a/9, 41b/5

s.+ında 33b/19, 40b/18

s.+ından 8b/24, 40b/8

s.+ını 10b/9, 15b/17

s.+lar 6b/18, 52b/18, 55a/3

s.+ları 24b/5

s.+um 51a/12

s.+uma 14a/7, 51b/10

s.+umuza 10b/21

s.+uñ 41b/7, 53a/5

s.+uñda 9b/2

s.+uñdur 37b/24

serāy-ı behişt cennet sarayı: 17b/13

serāy-ı bḫ-beḳā dünya: 46a/3

s. b.+nuñ 2a/19

serāy-ı bülend görkemli, büyük saray: 15a/21

s. b.+üñ 12b/23

serāy-ı direng insanı aldatan, oyalayan dünya: 19b/20

serāy-ı fānī fani, ölümlü dünya:

s. f.+den 8b/20

serd (< Far. سرد *serd*) soğuk:

s.+ (bād-ı serd) 8a/2

serḥad (< Far. سرحد *serḥad*) sınır, hudut: 18b/17

s.+dinden 32a/5

s.+dine 18a/8, 27b/6

serīr (< Ar. سریر *serīr*) taht:

s.+e 47a/23

sermāye (< Far. سرمایه *sermāye*) servet, varlık: 6a/3, 35a/10, 35a/24, 42b/19, 46b/16

s.+si 50b/16

s.+sidür 23b/25

sermedī (< Ar. سرمدی *sermed-ī*) sonsuz, ebedî: 53a/24

serpil- (*krş. ser-* EDPT 843b) saçılmak, dağılmak: *serp-il-*
s.-üp 18b/14, 36a/22

Serv I *ö.a.* Şâhnâme'de geçen hükümdar adı: 17b/9, 17b/21, 18a/17, 18a/22

serv II (< Far. سرو *serv*) servi ağacı: 2b/6, 4a/5, 4b/4, 9b/10, 13a/7, 13b/7, 16a/4, 16a/6, 18a/11, 20a/10, 20a/23, 26a/14, 34b/14, 35b/19, 39a/17, 40a/5, 41a/25, 42a/12, 42b/18, 46a/8, 51a/22, 52b/15, 53a/14, 53a/16
s.+den 25b/10
s.+di 24b/6, 39b/5
s.+e 9a/19, 13b/19
s.+le 42a/22
s.+lerini 23a/1
s.+üñ 32b/8, 34b/18, 52b/9

serv-i āzād uzun ve düzgün servi: 38b/6, 42a/14, 56a/13

serv-i berz dosdoğru, düzgün servi: 10a/2

serv-i bülend uzun servi: 3a/16, 19b/1, 26a/16, 37b/16

serv-i çemen salınan servi: 17b/2

serv-i gül-ruḫ gül yanaklı güzel: 9b/10

serv-i ḳadd servi boylu: 53b/9

serv-i mānend serviye benzer, servi gibi: 45b/24

serv-i revān salına salına yürüyen uzun boylu servi: 50b/13
s. r.+a 45a/2

serv-i sehī 1. düz, doğru servi: 10a/10, 17a/23, 22a/17, 22b/24, 41b/20, 50a/1, 52b/9
2. endamı düzgün sevgili: 13b/7

serv-i simīn gümüşten servi: 39b/9, 41a/25

serv-ḳadd servi boylu, uzun boylu: bk. *serv-şāh* 40a/23
s.+ler 50b/25

serv-sāye servi gölgesi: 17a/15

serv-şāh bk. *serv-ḳadd* 16a/17

serv-şāh-ı Yemen servi boylu Yemen şahı: 16a/17, 26a/24, 27b/16

serv boylu uzun boylu, servi boylu: 23a/25, 47b/18

server (< Far. سرور *server*) baş, başkan, reis: 12a/7, 22a/23, 35a/5
s.+dür 41b/21
s.+i 12a/13, 40a/4
s.+idür 38b/21, 40a/11
s.+inüñ 45b/1
s.+ler 28a/12
s.+lerden 28a/18
s.+leri 17a/8
s.+lerinden 7a/24
s.+lerüñ 31b/5
s.+üñ 7b/2, 20b/7

server-i efsūn-ger büyücülerin efendisi: 17b/25

server-i nām-cūy nam arayan lider: 33b/22

server-i Sistān Sistan'ın başı: 24b/25

server-i Tāzī Arap lider: 8a/16

server-i Tāzīyān Arapların başı: 16b/2

serverān (< Far. سروران *server-ān*) başkanlar, reisler, önderler: 47b/18

serverlik ululuk, büyüklük, önderlik: *server+lik* 14a/9

serzeniş (< Far. سرزنش *serzeniş*) sitem, başa kakma: 41a/4, 43b/5, 54b/24

s.+den 34a/3

sev- (EDPT 784b) sevmek:

s.-er 6b/20

s.-erdi 23a/17

s.-erem 40a/20

sevdā (< Ar. سودا *sevdā*) sevgi, aşk:

s.+dan 9b/22

sevgilü sevilen; sevgili: *sev-gi+lü* 18a/20

s.+sinden 20a/12

s.+ydi 23b/1

sevgilürek daha değerli, daha kıymetli: *sevgilü+rek* 35a/9

sevgü sevgi, aşk: *sev-gü* 34b/4, 39b/19

s.+ñ 35b/14

sevin- sevinmek, memnun olmak: *sev-in-*

s.-mek-ile 55b/13

s.-mekle 44b/7

sevindür- sevindirmek, mutlu etmek: *sevin-dür-*

s.-esiz 21a/21

s.-ür 51b/3

seyis (< Ar. سيس *seyis*) at bakıcısı: 44b/20

seyr (< Ar. سير *seyr*) 1. gidiş, işleyiş: 53b/16

s.+ini 4a/12, 44b/6

2. bakma, izleme: 34a/19, 50b/18

3. yolculuk, sefer:

s.+le 38b/5

4. mûsîkide makamların nağme akışı: 53b/17

seyr ėt(d)- izlemek, takip etmek: bk. *seyr ḳıl-*

s. ė.-esin (seyr ėdesin) 50b/18

seyr ḳıl- bk. *seyr ėt-*

s. ḳ.-dı 34a/19

seyrān (< Ar. سيران *seyrān*) gezip dolaşma, gezinti: 38b/2

s.+a 5a/24

s.+ı 38a/21

seyrān eyle- gezmek, dolaşmak:

s. e.-ye 38b/2

seyyīd-i enām mahlûkatın efendisi, Hz. Muhammed: 1b/4

sez- (*sėz-* EDPT 860b) öğrenmek, fark etmek:

s.-di 16a/3

sezā (< Far. سزا *sezā*) yaraşır, uygun, layık: 2b/11, 13b/13

s.+sınca 20a/12

s.+ydı 15a/9, 20a/21

sezā-vār hak eden, layık olan: 6b/15, 22b/22, 26b/19

s.+sın 13b/9

s.+dı 9b/22

şı- (*sı:*- EDPT 782a) 1. bozmak: bk. *şıy-*

ş.-maḳ 44a/25

2. reddetmek, gereğini yapmamak:

ş.-maya 43b/14

şıbġatullah (< Ar. صبغتله *ṣıbġatullah*) Allah'ın yaratıcı kudreti:

ş.+dan 4a/13

şıçra- (*saçra:*- EDPT 798a) sıçramak:

ş.-dı 5a/9, 5b/2, 9a/23, 12b/12, 22a/7, 24b/12, 46a/12

ş.-yup 10a/7, 40a/4

şıçrat- ileri atılmak: *şıçra-t-*

ş.-dı 30b/14, 48b/1, 54a/7

ş.-dum 49b/7

şıddıḳ sadık, güvenilir anlamına gelen Hz Ebubekir'in lâkabı:

ş.+ (Ebūbekr-i ṣıddıḳ) 3a/1

şıfat (< Ar. صفت *ṣıfat*) görünüm, şekil: 10a/2

ş.+ (ṣıfat-ı şīr) 8b/21

şıfatlu görünümlü, benzeyen: *ṣıfat+lu* 8b/10

şığ- (*sığ*- EDPT 804b) uygun düşmek, yakışmak:

ş.-maz 16b/21

şığın- (*sığın*- EDPT 813b) sığınmak, korunmak:

ş.-am 11a/21

ş.-dılar 47a/1

ş.-up 12b/6, 15b/20

şığır (*sığır* EDPT 814b) sığır, büyükbaş hayvan: 8a/12, 8a/17

ş.+dan 7a/25

ş.+ı 5b/10

ş.+lar 10a/12

ş.+uñ 53a/4

şın- (*sın*- EDPT 833a) yenilmek, bozguna uğramak: *şı-n-*

ş.-dı 36a/7

ş.-up 31a/3

şına- (*sına:*- *(sı:na:-)* EDPT 835a) denemek, yoklamak, tecrübe etmek:

ş.-mağına 35b/9

ş.-ñ! 54a/14

ş.-yup 30a/25

şınanmış deneyimli, tecrübeli: *şına-n-mış* 16b/17

şınuḳ mağlup, yenik, bozguna uğramış: *şın-uḳ* 4b/17

ş.+dı 28a/8

şınıl- avlanmak, yakalanmak: *şın-ıl-*

ş.-mamış 26b/15

sınur (*synor* Meninski II/2995) sınır, hudut:

s.+ında 31b/7

sır (< Ar. سرٌ *sırr*) sır, gizli tutulan şey: 6a/7, 41a/12

s.+dan 40a/23

s.+rı 30a/7

ṣ.+rın 2b/11, 30a/6

ṣ.+rına 15a/12

şırt (*sırt* EDPT 846a) sırt, bel:

ṣ.+ınuñ 15a/16

ṣ.+uma 47b/23

şıy- (*krş. sı:-* EDPT 782a) bk. *ṣı-*

ṣ.-dı 6a/7

şıyır- (*syjyrmak* Meninski II/3019) çekip çıkarmak (kılıç, gürz vb.):

ṣ.-dı 28a/8, 28a/12, 31a/7

ṣ.-dum 49b/6

sızur- (*krş. sı:z-* EDPT 861a) eritmek:

s.-dı 5a/19

sīb (< Far. سیب *sīb*) elma:

s.+ (sīb-i behī) 22b/24

siḫr (< Ar. سحر *siḥr*) büyü, sihir: 8b/23

s.+i 42b/15

s.+iyle 40b/23

sīl (< Far. سیل *sīl*) sel, su baskını: 38a/15, 43a/21

s.+ler 27b/24, 30b/23

sīm (< Far. سیم *sīm*) gümüş rengi, gri: 4a/6

s.+den (künbed-i sīm) 41b/1

sīm-dendan parlak dişli: 41a/7

sīm-endām gümüş endamlı, gümüş vücutlu: 53b/20

sīm-āb (< Far. سیماب *sīm-āb*) cıva: 34a/2

Sīmurġ *ö.a.* (< Far. سیمورغ *Sīmurġ*) Kaf Dağı ardında yaşadığına inanılan efsanevî kuş, anka: 34b/1, 34b/3, 34b/5, 35a/22, 35a/24, 35b/8, 36a/1, 36a/4, 37a/5, 37a/8, 38a/4, 43b/22, 43b/24

S.+ (Sīmurġ-ı girān-māye) 37b/16

S.+ (Zāl-ı Sīmurġ) 50b/22

S.+a 35b/6, 35b/17

S.+dan 35b/4, 35b/5

S.+la 36a/13

S.+uñ 34a/12, 34a/23, 34a/25, 35b/4, 36b/14, 36b/17

Sīnduḫt *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen kadın: 39b/7, 45a/11, 45b/14, 45b/21, 46a/5, 46a/14, 46a/16, 46a/23, 46b/4, 46b/10, 46b/14, 48a/20, 50a/9, 50a/14, 50a/19, 50a/23, 50b/2, 50b/13, 50b/23, 51a/2, 51a/10, 51b/9, 51b/11, 55a/2, 55a/21, 55b/17, 55b/20, 56a/7

S.+ (Sīnduḫt-ı girān-māye) 51b/14

S.+a 46a/3, 46b/9, 51a/15, 51b/20, 54b/21, 55b/19, 55b/21

S.+a (duḫt-ı Sīnduḫt) 43a/24

S.+ı 54b/17

S.+la 46b/12

S.+uñ 45a/12, 55a/19

sīretlü (< Ar. سیرت *sīret*) ahlaklı, karakterli: *sīret+lü* 51a/9

sirīşte (< Far. سریشته *sirīşte*) karıştırılmış, yoğrulmuş: 15a/23

sil- (EDPT 824b) temizlemek, silmek:

s.-diler 52a/5

s.-üp 24b/5

silāḥ (< Ar. سلاح *silāḥ*) silah: 31b/11

s.+lar 54a/14

s.+ları 54a/4

s.+larla 47b/2

silāḥ-dār hükümdarı koruyan kimse, muhafız:

s.+dan 40b/9

silk (< Ar. سلك *silk*) dizi, sıra:

s.+de 53b/17

silk- (EDPT 826b) sarsmak, sallamak:

s.-üp 10b/17, 22a/21

silkin- kendini silkelemek: *silk-in-*

s.-di 9a/24

s.-üp 30b/17

simīn (< Far. سمين *sim-īn*) gümüşten yapılmış, gümüşü andıran: 34b/14, 38b/23, 40b/19, 41b/23, 53b/10

s.+ (serv-i simīn) 39b/9, 41a/25

s.+e 34a/8

simīn-ber gümüş gibi beyaz göğüslü: 42b/18

simīn-ten beyaz tenli: 17a/15

sincāb (< Far. سنجاب *sincāb*) sincap: 5b/11

Sind *ö.a.* (< Far. سند *Sind*) Hint: 37a/24

S.+e (deryā-yı Sind) 37a/24

siñek (*señek* EDPT 838a) sinek: 51a/6

sinle (Ötüken IV/4256) mezar, kabir:

s.+de 31a/11

sinn (< Ar. سن *sinn*) diş: 35a/7

sipāh (< Far. سپاه *sipāh*) asker, ordu: 8b/13, 14a/22, 18a/20, 21a/2, 22a/2, 26b/14, 28b/20, 32a/21, 33a/14, 40a/10

s.+ı 21a/16

s.+ıla 27b/3

s.+uñ 4b/6

sipāh-ı dīv dev ordusu:5a/6

sipāhī (< Far. سپاهی *sipāh-ī*) asker, komutan: 9a/2, 14b/10, 48a/6

s.+ler 7a/22, 47a/15

sipās (< Far. سپاس *sipās*) şükür, hamd, övgü: 15b/22, 17a/6, 27b/10, 29a/18, 31b/16, 33a/15

s.+um 16b/9

sipeh-dār başkumandan: 9b/3, 9b/12, 11a/11, 28a/10, 28a/13, 32b/7, 38a/13, 41a/17, 41a/18, 42a/10, 42a/16, 42b/18, 43a/5, 43b/14, 44a/8, 44a/9, 44b/20, 44b/23, 45b/5, 46a/7, 47b/7, 48a/9, 48a/19, 48a/24, 48b/24, 55b/4, 55b/12

s.+ (Sām-ı sipeh-dār) 48a/11

s.+ (sipeh-dār-ı İrān) 24b/25

s.+ (sipeh-dār-ı Tāzī) 39a/22

s.+ (sipeh-dār-ı Türkān) 29a/5

s.+ (sipeh-dār-ı Zāvuliyye) 50b/11

s.+a 13b/17

s.+a (Zāl-ı sipeh-dār) 54a/25

s.+ı 19b/6, 31b/23

s.+la 45a/1

s.+uñ 12a/19, 25a/19, 50b/13

siper (< Far. سپر siper) kalkan:

s.+ler 54a/12

sipihr (< Far. سپهر *sipihr*) 1. gök, semâ: 9b/23, 9b/25, 22b/12, 42a/18, 49b/8

s.+ (gerdiş-i sipihr) 10a/12, 25b/23

s.+ (sipihr-i bülend) 24a/24

s.+ (sipihr-i gerdān-ı girdār) 26a/4

2. felek, baht, talih: 2b/14, 25b/13, 38a/8, 38a/23, 54b/1

s.+den 33a/7

s.+üñ 52a/22

sirāyet (< Ar. سرايت *sirāyet*) tesir, etki: 33b/6

sirāyet ėt(d)- etkilemek, tesir etmek:

s. ė.-e (sirāyet ėde) 33b/6

sirke (< Far. سركه *sirke*) sirke: 40a/16

Sistān (< Far. سستان *Sistān*) *ö.a.* İran'ın kuzeydoğusunda yer alan şehir: 32a/2, 47a/12, 56a/7

S.+ (server-i Sistān) 24b/25

S.+a 25a/14, 33b/4, 33b/15, 36a/14, 36a/15

S.+dan 33a/23

S.+ı 37b/4, 40b/23, 40b/23

sitāre (< Far. ستاره *sitāre*) yıldız: 48b/11

s.+den 40a/15

sitāre-şināś müneccim:

s.+lar 37a/12, 38a/20, 44b/6

sitāre-şümar yıldız bakan, falcı: 36b/9, 44b/8

sitāyiş (< Far. ستايش *sitāyiş*) övme, övgü: 37a/8, 39b/2, 55b/24

s.+le 38b/14

sitāyiş ėt(d)- övmek, yüceltmek, medh etmek: bk. *sitāyiş eyle-*

s. ė.-erdi (sitāyiş ėderdi) 39b/2

sitāyiş eyle- bk. *sitāyiş ėt-*

s. e.-ye 55b/24

sitem (< Far. ستم *sitem*) zulüm, eziyet: 19b/3

sitem ḳıl- zulmetmek, eziyet etmek:

s. ḳ.-dı 19b/3

sitem-gerden zâlim, haksızlık eden: bk. *sitem-kār* 22a/20

sitem-kār bk. *sitem-gerden* 29a/12, 45a/25

siyāh (< Far. سياه *siyāh*) siyah, kara: 6a/9, 19b/19, 22b/8, 28b/4, 30b/13, 34a/8, 34a/13, 40a/6, 42a/12

s.+ (gird-i siyāh) 22b/24

2. kötü, günahkâr: 4b/13, 6a/9, 13b/2

Siyāmek *ö. a.* (< Far. سيامك *Siyāmek*) hükümdar Keyûmers'in oğlu: 4b/3, 4b/11, 4b/14

S.+üñ 4b/7, 4b/9, 4b/24, 4b/25

siz (*si:z* EDPT 860a) siz kişi zamiri: 9b/3, 11a/10, 13a/19, 15a/1, 16b/14, 17a/17, 17a/20, 25a/8, 29b/21, 29b/25, 31b/3, 39b/21,

39b/22, 40b/3, 41b/11, 43b/6, 47a/9, 51a/25, 51a/25, 55b/11

s.+den 17a/25, 18b/23, 20a/21, 20b/3, 21a/20, 25a/12, 39b/25

s.+e 5b/5, 5b/6, 16a/23, 17a/22, 17b/2, 20a/23, 20a/25, 21a/2, 21a/5, 21a/17, 22a/3, 22a/11, 25b/15, 31a/9, 37b/17, 37b/20, 39b/21, 40a/1, 41b/8, 50a/3, 50a/4, 51a/19

s.+i 17a/22, 21a/19, 41a/21, 41b/15

s.+siz 40a/1

s.+üñ 7a/15, 12a/12, 16b/23, 18b/24, 20b/3, 20b/10, 21a/17, 21a/18, 21a/18, 22a/5, 25b/21, 37b/13, 37b/18, 39a/10, 40a/15

s.+üñ-çün 17a/17

s.+üñdür 55b/22

s.+üñle 15a/7, 16b/20, 22a/4

sofrā (< Ar. سوفرا *sufre*) sofra:

s.+lar 37a/20

s.+sına 52a/14

şoḥbet (< Ar. صحبت *ṣoḥbet*) sohbet, konuşma: 44b/24

ṣ.+de 38b/2, 39b/7

ṣ.+e 17b/22, 52a/15

ṣ.+i 38a/21

ṣ.+ine 13b/14

ṣ.+le 48a/9

ṣ.+ler 54b/15

ṣ.+üme 13b/12

şoḥbet eyle- konuşmak:

ṣ. e.-r 44b/24

soḳaḳ (< Ar. زقاق *zuḳāḳ*) sokak, yol:

s.+lara 14a/15

şol (*so:l* EDPT 824a) sol, sağ karşıtı: 26a/24, 27a/11, 27a/12, 27a/20, 29b/9, 35a/4, 53b/6

şol- (EDPT 825a) solmak, rengini kaybetmek: bk. *ṣol(u)ġ-*

ṣ.-dı 32b/8, 45b/22

ṣ.-maġa 20b/17

ṣ.-up 56a/13

şoldur- solgun duruma getirmek: *ṣol-dur-*

ṣ.-maġa 19a/20

ṣ.-ur 13a/23

şolıḳ rengi kaçmış, solmuş: *ṣol-ıḳ* 4b/16, 4b/17, 33a/1, 45b/21, 52b/17

ṣ.+dı 16b/14

şol(u)ġ- bk. *ṣol-*

ṣ.-up (ṣolġup) 25b/22

şoluḳ nefes, soluk: *ṣolu-ḳ* 49a/18

şoñ (*soñ* EDPT 832b) son, nihâyet: 22a/18, 49a/9, 53b/1

ṣ.+a 49a/1

ṣ.+ı 2b/9, 22a/1, 33a/22, 44b/4

ṣ.+ın 2b/4, 46a/15

ṣ.+ından 29a/8

şoñra sonra, ardından: *ṣoñ+ra* 2a/12, 2b/1, 2b/25, 3b/7, 3b/19, 4b/20, 4b/24, 5a/18, 5a/22, 5b/12, 5b/22, 6a/18, 6b/3, 7a/4, 7a/23, 8a/6, 8b/6, 8b/14, 8b/18, 9a/5,

9b/8, 9b/23, 10a/24, 11b/23, 12a/22, 12b/1, 13b/15, 15b/10, 15b/17, 15b/24, 16a/2, 16a/8, 17a/13, 17b/19, 18a/10, 18a/23, 18b/18, 20b/23, 21a/17, 21a/21, 21b/14, 23a/7, 23a/16, 23b/2, 24a/14, 24a/15, 24b/3, 25a/18, 27b/5, 30a/19, 32a/7, 32b/14, 33a/1, 34a/22, 35b/15, 36a/14, 36a/18, 36b/16, 36b/17, 40a/14, 41a/11, 44a/19, 44b/7, 44b/15, 45a/6, 45b/11, 46a/15, 47a/12, 47a/17, 48b/3, 50a/2, 50a/16, 52a/18, 52a/23, 53b/17, 52b/23, 53a/21, 53b/3, 55a/17

şor- (*so:r-* EDPT 843b) sormak:

ş.! 9b/8, 47a/11

ş.-a 17a/25, 31a/24

ş.-alar 34a/8

ş.-ar 51a/8

ş.-ardı 3a/21

ş.-ar-ıdı 3a/21

ş.-arlarsa 38b/24

ş.-arsa 17a/18, 45a/18

ş.-arsañ 20a/15

ş.-arsañuz 16a/23

ş.-asın 42a/20

ş.-dı 10a/3, 11a/16, 13b/8, 17b/16, 20a/13, 30a/2, 36b/1, 36b/8, 36b/14, 38a/20, 40b/7, 40b/14, 41a/6, 41a/19, 41b/18, 44a/19, 45b/21, 47b/7, 52a/7, 52b/8, 52b/10, 52b/17, 55b/11

ş.-dılar 26a/3, 26a/6

ş.-duñsa 10b/11

ş.-duñuz 53a/14

ş.-maḳ 16a/15

ş.-maḳdan 2a/13, 10a/24

ş.-up 16a/16, 25a/17, 38b/3

ş.-uşından 47a/17

şorış- karşılıklı hâl hatır sormak: *şor-ış-*

ş.-dılar 21b/5

ş.-dugından 44b/14

şovuḳ(ġ) (*soğık* EDPT 808a) soğuk: *şovu-ḳ* 3a/16, 10b/6, 18a/3, 19a/10, 21a/18, 39a/4, 46a/13

ş.+da 18a/2, 34a/22

ş.+dan 34b/25

ş.+ından (şovuğından) 34b/20

şovuḳlıḳ soğukluk: *sovuḳ+lıḳ* 2a/18

ş.+dan 2a/18

şoy (*soj* Meninski II/3013) soy, zürriyet, nesep: 7a/24, 9a/3, 43a/18, 44b/4

ş.+a 43b/11

ş.+da 11a/7

ş.+dan 40a/3

ş.+dandı 10b/12

ş.+dı 3a/20

ş.+ı 10b/13, 23a/6, 40a/8

ş.+ından 48a/14, 48a/16

ş.+ını 16a/16

ş.+uma 48b/14

ş.+umuzdan 47a/7

sög- (*sö:g-* EDPT 818b) sövmek, kötü söz söylemek: bk. *sövle-*
s.-mekle 22a/15

sögüt (*sögüt (sögöd)* EDPT) söğüt ağacı: 8b/24, 9b/1

sök- (EDPT 819a) sökmek, çözmek:
s.-emezdi 14b/9

sövle- bk. *sög-*
s.-mekle 14a/6

söyken- (Ötüken IV/4321) dayanmak, yaslanmak:
s.-miş 7a/9

söyle- (*krş. sö:zle:-* EDPT 863a) söylemek, konuşmak, demek: *söz+le-*
s.! 2a/13, 7b/17, 38a/7
s.-di 5a/3, 5b/16, 7a/11, 9b/21, 14b/4, 15a/14, 26b/5, 26b/18, 34a/19, 37b/10, 39b/7, 42a/21, 43b/4, 45b/10, 52b/24, 54b/17
s.-dükleri 52b/23
s.-düñüz 25b/16, 40b/2
s.-gil! 40b/14
s.-me! 39b/18, 40a/12, 48b/24
s.-medi 9b/18, 48b/3
s.-mege 7b/9, 41b/19, 55a/20
s.-mek 2a/8, 3b/12, 3b/15, 41a/2, 50a/20
s.-mekde 3b/10
s.-meñ! 29b/21
s.-mesinüñ 2a/8
s.-mez 53a/12
s.-ñ! 42a/3
s.-r 2b/3, 4a/17, 9a/4, 45b/3, 55b/3
s.-rdi 45a/1
s.-rse 45a/1
s.-rsem 49b/13
s.-rsin 38a/6
s.-se 27a/13
s.-yelüm 25b/2
s.-yem 50a/20
s.-yemedi 43b/3
s.-yesin 44b/18, 53a/11
s.-yerek 55a/20
s.-yü 55b/14
s.-yüp 31b/12, 34a/20, 41a/18, 41b/6

söylen- söylenmek, konuşulmak: *söyle-n-*
s.-di 3b/12, 3b/16, 17a/16
s.-düginden 21b/21
s.-i 39b/2
s.-icek 45b/9
s.-mişdür 41a/13
s.-üp 10a/24, 45b/9, 49a/6
s.-ürdi 42b/16

söyleş- karşılıklı konuşmak: *söyle-ş-*
s.-di 41a/6, 44b/14, 51b/16
s.-e 14a/3
s.-üp 9b/16
s.-ürdi 35b/4

söz (*sö:z* EDPT 860b) söz, laf, konuşulan şey: 2a/14, 3a/14, 3b/10, 3b/12, 7a/11, 7b/11, 7b/17, 8a/4, 9a/4, 9b/8, 9b/10,

9b/18, 11b/8, 14b/4, 14b/8, 15a/21, 15a/22, 17a/1, 17a/4, 17a/16, 17b/21, 19b/17, 20b/4, 21b/10, 21b/21, 25a/11, 25b/1, 29a/16, 33b/11, 35b/12, 39b/18, 40a/3, 40b/14, 41a/1, 41a/12, 43a/16, 43b/2, 43b/3, 43b/15, 44a/22, 45a/3, 45b/1, 45b/9, 45b/14, 45b/18, 45b/25, 47a/2, 48a/12, 48a/16, 48b/6, 49a/6, 50a/16, 50b/11, 53a/22, 53b/4, 54b/17, 55b/2

s.+de 16a/12, 16b/16, 20b/1, 39a/20, 43b/6

s.+de-iken 44a/18

s.+den 7b/17, 14a/12, 16b/4, 29b/21, 39b/18, 45b/9, 48b/6, 49a/4, 55a/18

s.+e 15a/21, 22a/7, 24b/16, 36b/14, 41b/19, 43b/4

s.+i 3a/14, 3b/1, 4a/7, 4a/8, 7a/18, 9b/14, 13a/15, 15a/22, 16b/4, 20a/16, 20b/4, 20b/7, 21a/7, 22a/7, 25b/20, 33b/7, 39b/17, 41a/2, 42b/12, 42b/16, 46a/3, 46a/12, 46b/1, 48a/16, 50a/13, 53a/13, 55a/22

s.+ile 48a/12

s.+in 3b/2, 20b/11, 21b/24, 22a/14, 36a/3, 38b/23, 41a/15, 42a/3, 43b/14, 44a/5

s.+inden 41a/7

s.+ine 7b/7, 7b/18, 8a/13, 10b/23, 11b/4, 12b/10, 17a/18, 17b/4, 20a/18, 45a/7

s.+ini 5a/3, 14a/2, 47a/8

s.+inüñ 24b/3

s.+le 17a/18, 20a/3, 27a/24, 42a/1, 42a/2

s.+len 41b/3

s.+ler 7b/9, 7b/11, 17a/17, 24a/10, 25b/2, 25b/16, 26b/18, 30a/5, 35a/5, 37b/10, 52b/7, 52b/21

s.+ler-ile 45b/11, 47a/7, 48b/4, 51a/15

s.+lerden 41b/8

s.+lere 7b/6, 27b/6

s.+leri 3a/17, 8a/9, 10a/6, 11b/1, 13b/13, 14a/6, 17a/14, 19b/9, 21b/7, 24b/3, 26b/5, 29b/17, 31b/1, 35b/4, 46b/21

s.+lerin 18b/12, 39a/16, 40a/13, 44a/21, 48b/25, 51a/21, 55a/3

s.+lerinden 51b/17, 55a/19

s.+lerini 54b/22

s.+lerinüñ 26b/7

s.+lerle 35b/15, 44b/23

s.+lerüm 7b/10

s.+lerüme 8a/7

s.+lerümi 46a/7

s.+lerüñden 27b/5

s.+lerüñüz 40a/15

s.+lerüñüzi 25b/14

s.+üm 17a/20

s.+ümden 17b/4
s.+üme 7b/15, 11a/20, 17b/2, 32b/12
s.+ümi 7b/14, 19b/9
s.+ümüz 24a/19
s.+üñ 10b/10, 41a/14, 43b/16, 48b/25, 53a/9
s.+üñi 7b/12
s.+üñüzde 41a/20

söz aç- konuşmak, bahsetmek:
s. a.-aram 7b/11
s. a.-dı 19b/17, 48a/12
s. a.-maġ 17a/1
s. a.-up 9a/4, 40b/14
s.+lerinden a.-up 55a/19

söz ṭut- sözünü tutmak, birinin söylediğini yerine getirmek:
s.+ümi ṭ.! 7b/14
s.+üm ṭ.-arsañuz 17a/20

sözden çıḳ- gereğini yerine getirmemek:
s.+ümden ç.-asın 17b/4

sözden geç- sözünden dönmek, caymak:
s. g.-erseñ 7b/17

sözi geç- 1. konuşulmak, söylenmek:
s. g.-diyse 17a/16
2. sayılmak, itibar edilmek:
s. g.-mez 20a/16

söz ehli konuşma yeteneği olan: 15a/22, 16b/4, 19b/16

söz şav dedikodu, bir dolu söz: 14a/3, 25a/25, 45b/5

söz şav ėt(d)- dedikodu yapmak:
s. s. ė.-üp (söz şav ėdüp) 14a/3

sözsüz suskun, sakin: *söz+süz* 9a/16

şu (*su:v* EDPT 783a) su: 2a/17, 6b/16, 12b/15, 28a/3, 34b/24, 36b/20, 41a/2, 44b/4, 45a/17, 46b/8, 52a/25
ş.+da 40b/10, 55a/15
ş.+dan 12b/10, 12b/12, 35a/16, 40b/11
ş.+lar 2a/24, 5a/20
ş.+nuñ 40b/5, 40b/9, 40b/12
ş.+ya 7b/22, 12b/14, 19b/23
ş.+yı 5a/20, 20b/24, 46b/23, 49b/8, 51a/13
ş.+yın 45b/3
ş.+yından 51b/7
ş.+yıyla 2b/24, 48b/9
ş.+yla 16b/22

şu şıġırı su aygırı: 12a/15

sū'āl (< Ar. سوال *sū'āl*) soru: 52b/6, 52b/7
s.+e 52b/24
s.+üñ 52b/23
s.+üñüz 53a/14

sū'āl ėt(d)- soru sormak: bk. *sū'āl eyle-*
s. ė.-üp (sū'āl ėdüp) 52b/6

sū'āl eyle- bk. *sū'āl ėt-*
s. e.-dügi 52b/7

şubḫ (< Ar. صبخ *subḫ*) sabah:
ş.+ *(çāk-ı şubḫ)* 27b/20

suç (EDPT 794b) suç, kabahat:

s.+ı 24a/24

s.+um 20a/17

suçsuz kabahatsiz, günahsız: *suç+suz* 23a/3

sūd (< Far. سود *sūd*) fayda, kar: 48a/22

sūd-mend faydalı: 15a/21, 51b/9

s.+ (nāme-yi sūd-mend) 21a/12

sūd-mend ol- faydalanmak:

s. o.-am 51b/9

Suġdī (< Far. سغدی *Suġd-ī*) Soğdca, İran kökenli antik bir dil: 6a/16

sūḳ (< Ar. سوق *sūḳ*) çarşı, pazar:

s.+larda 55a/11

şula- sulamak: *şu+la-*

s.-sa 3a/16

şulan- yeşermek (göz vb.) *şu+lan-*

ş.-dı 9b/16

şulḥ (< Ar. صلح *şulḥ*) barış: 19a/9, 21a/7, 38a/3

şulḥ ėt- barışmak:

s. ė.-mege 38a/3

sulṭān (< Ar. سلطان *sulṭān*) hükümdar:

s.+ (sulṭān-ı Sām) 48a/8

s.+ına 40a/6

sulṭān-ı dīn İslam dininin hükümdarı anlamına gelen Hz. Ebubekir'in unvânı: 3a/1

Sulṭān Maḥmūd *ö.a.* Gazneli Devleti'nin hükümdarı Sultan Mahmut: 3b/19

s.+ (der-beyān-ı sulṭān maḥmūd) 3b/16

sulṭānī (< Ar. سلطانی *sulṭān-ī*) sultanlara yaraşır şekilde, hükümdarlara lâyık: 33a/9

şunʿ (< Ar. صنع *ṣunʿ*) etki, tesir: 42b/14

şun- (EDPT 834a) sunmak, takdim etmek:

ş.-dılar 52a/14

sūr (< Far. سور *sūr*) şölen, şenlik: 55a/2

şuraş- sulamak: *şu+raş-*

ş.-maḳ 25b/8

şūret (< Ar. صورت *ṣūret*) 1. görünüş, şekil, biçim: 36a/13

ş.+den 45a/18

ş.+e 18b/2

ş.+inde 4b/8, 7b/6, 8a/9, 8b/3, 12a/10, 18b/2, 38b/2

ş.+le 33b/18

2. yüz, çehre:

ş.+de 17b/15

ş.+in 30a/10

ş.+inde 34a/3

ş.+üñ 40a/6

şūret-bāzlıḳ hile, oyun: *şūret-bāz+lıḳ* 23b/3

şūret-bāzlıḳ ėt(d)- oyun oynamak, aldatmak:

ş. ė.-üp (şūret-bāzlıḳ ėdüp) 23b/3

şurnā (< Far. صرنا *şurnā*) zurna: 25a/20, 30b/4, 32a/4, 47b/3, 55b/6

şusatıl- (*krş. su:-* EDPT 782a) bunaltmak: *ṣusat-ıl-*
ṣ.-dı 5a/7

şusız susamış olan: *ṣu+sız*
ṣ.+a 54b/14

sutūden (< Far. صتودن *sutūden*) övülmüş, övgüye lâyık: 1b/10

şuvar- (*krş. suvğar-* EDPT 786b) budamak, dallarını kesmek:
ṣ.-duḳ 46a/1

şuvarıl- (*krş. su:v* EDPT 783a) sulanmak, su verilmek: *ṣuv+ar-ıl-*
ṣ.-mış 22a/16, 54a/15
ṣ.-up 24b/2

sūz (< Far. سوز *sūz*) ateş: 12b/24, 18a/10

sūz-ı rebāb dertli, yanık saz: 18a/10

sūzān (< Far. سوزان *sūzān*) yakan, yakıcı: 43a/3
s.+dan (āteş-i sūzān) 33a/11

sü (*sü:* EDPT 781a) güç, kuvvet: 35a/8

sübḥān (< Ar. سبحان *sübḥān*) her türlü zaaftan uzak olan anlamına gelen Allah'ın ismi:
s.+ (ferr-i sübḥān) 6a/8

sübḥānī (< Ar. سبحانى *sübḥānī*) ilahî, Allah'a ait:
s.+ (ferr-i sübḥānī) 33a/8
s.+dür (ʿināyet-i sübḥānī) 12a/21

süçi (*sü:çig* EDPT 796b) şarap: 39a/13
s.+ye 17b/12

süd (*sü:t (-d)* EDPT 798b) süt: 7b/2, 10a/19, 34a/14, 34b/5, 37a/1, 40a/8, 43b/23, 48b/15
s.+den 7b/1, 34a/24
s.+inden 10a/20
s.+iyle 10a/23, 10b/20

süft-i sīmīn gümüş inci:
s. s.+e 38b/22

süẖen (< Far. سخن *süẖen*) söz, kelâm: 4a/20, 13a/6, 19a/21, 24b/23

süẖen-gūy söz söyleyen, konuşan: 6b/13
s.+ (dihḳān-ı süẖen-gūy) 30a/6

süẖen aç- bahsetmek, hakkında konuşmak:
s. a.-dı 4a/20

Süheyl *ö.a.* (< Ar. سهيل Suheyl) Süheyl Yıldızı: 19a/6
s.+ (Süheyl-i Yemen) 41a/25

Süheyl-i Yemen Yemen'den daha net görüldüğü için Süheyl Yıldızı'na Yemen Yıldızı da denir: 41a/25

süksün (Ötüken IV/4372) boyun, ense:
s.+in 48b/25
s.+üm 49b/18

sülāle (< Ar. سلاله *sülāle*) soy: 23b/4

Süleymān *ö.a.* Hz. Süleyman:
s.+ (vāriṣ-i mülk-i Süleymān) 3b/24

sünbül (< Far. سنبل *sunbul*) sümbül: 42a/8

s.+ (şāḫ-ı sünbül) 41b/13

s.+e 38b/25

s.+lerdür 3b/21

sünḫ (< Ar. سنح *sunḥ*) şehir, merkez: 47b/19

süñü (*süñü: (süñü:g)* EDPT 834b) süngü: 4a/3, 11b/13, 11b/21, 14a/20, 17a/1, 28b/6, 48a/2, 54a/4

s.+ler 37a/21

s.+lerle 54a/15

s.+nüñ 11b/12

s.+ye 31a/13, 43a/23

s.+yle 17a/2

süñülü süngülü: *süñü+lü* 47b/2

süpür- (*sipir-* EDPT 791b) süpürmek, temizlemek:

s.-üp 24b/5

sür- (EDPT 844a) 1. sürmek, devam etmek:

s.-di 7a/5

s.-dükden 9b/23

s.-e 8b/17

s.-miş 8b/1

s.-üp 37a/13

2. ileri atılmak, yönetip yürütmek, gitmek:

s.-di 8b/3, 10a/25, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 12a/2, 12a/19, 14a/14, 16a/18, 17a/12, 18b/7, 19b/6, 28a/7, 35a/13, 41a/16, 42a/9, 42a/10, 47b/22, 49b/6, 50b/9

s.-diler 12b/15, 36a/2

s.-düm 29b/2

s.-e 29a/11

s.-er 28b/1, 30b/20, 46a/5

s.-erdi 38a/14, 55a/15

s.-üp 10a/19, 10b/21, 12a/9, 15b/21, 16a/17, 18b/9, 25a/14, 27b/8, 28b/3, 36a/15, 36a/24, 43a/6, 50a/10, 51b/25, 53b/4, 53b/25, 54b/21

3. dokundurmak, değdirmek:

s.-di 4b/24, 8a/24, 15b/13, 24b/14, 35a/16, 40b/11, 48a/17, 52a/6

s.-diler 18b/16

s.-düm 49b/3

s.-e 44b/12

s.-elüm 39a/12

s.-em 8a/22

s.-se 49a/11

s.-üp 32b/18, 49b/3

sürd (< Far. سورد *sürd*) din adamı:

s.+ler 6b/7

sürdür- göndermek, yollamak: *sür-dür-*

s.-di 44b/19

Şüreyyā *ö.a.* (< Ar. ثُرَيَّا *ṣüreyyā*) Ülker takım yıldızı:

Ş.+ya 3a/8, 9a/25, 35a/13, 52b/1

sürḫ (< Far. سرخ *sürḫ*) kırmızı, al: 11b/23, 47b/12

s.+ken 7b/16

süri- (*krş. sür-* EDPT 844a) sürüklemek: *sür-i-*

s.-ye 10a/3

s.-yü 24b/19

süril- 1. birine doğru itilmek: *sür-il-*

s.-di 47a/20

2. giderilmek, yok edilmek:

s.-di 47a/21

sürin- sürüklenmek, yere değmek: *sür-in-*

s.-ür 49a/24

sürü (*sürüg* EDPT 850a) sürü, topluluk: *sür-ü*

s.+si 31a/18

Ş̱üryānī *ö.a.* (< Ar. ثريانى *Ş̱üryān-ī*) Süryaniliğe mensup (kimse): 6a/17

süst (< Far. سست *sust*) zayıf, güçsüz: 9b/6, 19a/21, 34a/18

süstle- (< Far. سوست *süst*) zayıflamak, güçsüzleşmek: *süst+le-*

s.-r 19a/21

süsüz (*krş. sü:* EDPT 781a) güçsüz, kuvvetsiz: *sü+süz* 17a/1

sütūn (< Far. ستون *sütūn*) sütun, direk: 28b/9

s.+ı 40b/19

süvār (< Far. سوار *suvār*) süvari, atlı asker: bk. *süvāri* 27a/6, 31a/17, 37a/13, 38a/23, 39b/11, 40b/15, 43b/21, 49a/14, 53a/6, 54a/17, 54a/22, 54b/1

s.+ (ceng-i süvār) 18b/8

s.+ (Sām-ı süvār) 33b/26, 36a/24, 39b/10, 47a/16, 47a/24, 53b/25

s.+ (Zāl-ı süvār) 54b/2

s.+a 37b/6

s.+a (Sām-ı süvār) 36a/11, 47a/11, 47a/15

s.+uñ 22b/5

s.+uñ (Sām-ı süvār) 43b/14, 46b/3, 52a/1

süvār-neberd savaşçı süvari: 14a/21

süvārān (< Far. سواران *süvārān*) atlı askerler, süvariler:

s.+ (püşt-i süvārān) 52b/5

s.+ (süvārān-ı Türkān u Çīn) 20a/1

süvāri bk. *süvār* 34b/17

şād (< Far. شاد *şād*) sevinçli, mutlu: 2a/2, 3b/2, 3b/4, 4a/9, 4a/10, 4b/3, 5a/15, 7b/9, 8a/16, 8a/20, 12a/7, 13b/1, 13b/8, 13b/9, 13b/23, 15a/1, 16a/23, 16b/10, 17b/5, 18b/23, 19a/18, 23b/6, 29a/17, 29b/10, 32a/2, 32a/9, 33b/6, 36a/10, 36b/4, 37a/17, 37b/3, 37b/25, 39a/8, 39a/15, 41a/7, 41b/7, 41b/9, 42a/14, 42a/15, 42a/20, 44b/13, 46b/7, 48b/10, 49a/1, 50b/15, 50b/18, 51b/9, 51b/12, 52a/9, 53b/3, 53b/4, 54b/14, 53b/23, 55b/13, 56a/8

ş.+a 30a/9

ş.+dur 21a/11

ş.+ı 46a/5, 47a/21

ş.+ıdur 4a/5

ş.+ıla 38a/17, 43b/22

ş.+ını 36b/13

şād ėt(d)- mutlu etmek: bk. *şād eyle-*

ş. ė.-esin (şād ėdesin) 50b/18

ş. ė.-di 29a/17

ş. ė.-üp (şād ėdüp) 23b/6, 51b/12

şād eyle- bk. *şād ėt-*

ş. e.-di 7b/9

ş. e.-gil 4a/9

şād ol- mutlu olmak, memnun olmak: bk. *şād u ḫandān ol-, şād u ḫürrem ol-*

ş. o.! 13b/9

ş. o.-a 13b/23, 41b/8, 48b/10, 49a/1

ş. o.-acaḳ 2a/2

ş. o.-alar 37b/25

ş. o.-asın 33b/7

ş. o.-dı 5a/15, 8a/16, 37a/17, 44b/13, 46b/7, 53b/4, 54b/14

ş. o.-dılar 19a/19

ş. o.-dum 42a/20

ş. o.-maḳ 2a/2

ş. o.-mayup 3b/4

ş. o.-up 3b/2, 16b/10, 29b/10, 36a/10, 39a/8, 39a/15,

ş. o.-urdı 4b/3

ş. o.-uruz 50b/15

şād u ḫandān ol- *bk. şād ol-, şād u ḫürrem ol-*

ş. ḫ. o.-dı 32a/9

ş. ḫ. o.-uñ! 12a/7

ş. ḫ. o.-up 41a/7

şād u ḫürrem ol- *bk. şād ol-, şād u ḫandān ol-*

ş. ḫ. o.! 16a/23, 32a/2

ş. ḫ. o.-dı 53b/3

ş. ḫ. o.-maḳdan 13b/1

şād-dil (< Far. شاددل *şād-dil*) gönlü mesut, sevinçli: bk. *şādān-dil* 21a/24, 45b/20, 51a/24

Şādkām *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdâr Feridûn'un kardeşi:

Ş.+dı 12a/7

şād-kām (< Far. شادکام *şād-kām*) isteğine ulaşmış, muradına

ermiş, çok sevinçli: 13b/5, 16b/11, 19a/24, 36a/1, 41b/9, 43a/7, 47a/18, 47a/19, 48b/7, 50b/23, 55a/19

şād-kām ol- isteğine kavuşmak, sevinmek:

ş. o.-a 41b/9

ş. o.-up 47a/18, 47a/19

şād-mān (< Far. شادمان *şād-mān*) mutlu, mesut, sevinçli: 8b/23, 12a/24, 15b/14, 17a/10, 21b/2, 23a/18, 33a/22, 35b/19, 36b/22, 37b/3, 38a/3, 38b/5, 44b/22, 47b/8, 48a/9, 48b/12, 51b/16, 51b/22, 51b/23, 54a/5, 54b/6, 54b/10, 54b/17, 55a/14

şād-mān ol- mutlu olmak, sevinmek:

ş. o.! 47b/8

ş. o.-a 17a/10

ş. o.-dı 23a/18, 36b/22

ş. o.-dılar 48a/9

ş. o.-mayam 38a/3

ş. o.-up 8b/23, 51b/22, 55a/14

şād-mānlıḳ(ġ) sevinç, mutluluk: *şād-mān+lıḳ* 22b/2, 45a/4, 54b/11

ş.+a (şād-mānlıġa) 36a/11

ş.+dan 12a/21, 36b/11

ş.+ıdı (şād-mānlıġ-ıdı) 37b

ş.+la (şād-mānlıġla) 23a/20, 30a/13, 38a/15, 45a/7

şādān (< Far. شادان *şādān*) mutlu, sevinçli, şâd: 6b/6, 20b/15, 21a/4, 36a/9, 41b/8, 43b/17, 44b/7, 47a/18

ş.+dur 11a/17

şādān ol- mutlu olmak:

ş. o.-acaḳ 21a/4

ş. o.-alar 20b/15

ş. o.-ur 41b/8

şādān-dil bk. *şād-dil* 6b/12, 44b/22, 56a/7

şādī (< Far. شادی *şād-ī*) sevinç, mutluluk: bk. *şādīlıḳ* 12b/18, 15b/6, 23a/22, 46b/6, 54b/21

ş.+de 39b/21

ş.+den 41a/8, 47b/1

ş.+dür 33b/1

ş.+ye 54b/15

şādīlıḳ bk. *şādī şādī+lıḳ* 9b/23

şādlıḳ(ġ) sevinçli olma hali, mutluluk: *şād+lıḳ* 5b/8, 18a/8, 36b/10

ş.+a (şādlıġa) 32a/10

ş.+dan 23a/1, 23b/7, 37b/3

ş.+ı (şādlıġı) 4a/5, 21a/17, 26b/7

ş.+ına (şādlıġına) 53b/21

ş.+ından (şādlıġından) 45a/5, 51b/23

ş.+la (şādlıġla) 7a/2, 15b/16, 17a/9, 18a/21, 37b/7, 39a/10, 51b/10, 55b/9, 56a/7

ş.+lan (şādlıġlan) 52a/13

ş.+lar 11b/20

ş.+larla 36a/16

ş.+uñ (şādlıġuñ) 49b/17

şāfīlıḳ (< Ar. شافى *şāfī*) şifa, çare: *şāfī+lıḳ*
ş.+dan 55a/25

şāh I (< Far. شاه *şāh*) hükümdar, padişah: bk. *şeh* 3b/5, 5a/24, 5b/4, 6a/4, 6a/10, 6a/12, 6a/14, 6b/8, 7a/19, 8a/3, 8a/10, 8a/21, 9b/18, 11a/16, 11b/2, 11b/15, 11b/22, 13a/15, 14a/5, 14a/21, 15b/10, 15b/11, 15b/21, 16a/20, 16a/23, 16b/20, 17a/7, 17a/13, 17b/16, 18a/17, 18a/20, 18b/10, 19a/10, 19a/11, 19b/12, 20a/5, 20a/9, 20a/16, 21a/6, 21a/22, 21b/14, 21b/23, 22a/20, 22b/2, 22b/8, 22b/10, 22b/20, 22b/21, 22b/24, 23a/14, 23a/16, 23a/21, 23b/3, 23b/9, 23b/25, 24b/6, 24b/7, 24b/17, 24b/21, 25a/9, 25a/20, 25a/23, 25b/12, 26b/14, 26b/19, 27a/20, 27a/25, 27b/1, 27b/23, 28a/3, 28b/20, 28b/22, 29a/7, 29a/14, 29b/13, 29b/19, 30b/5, 30b/13, 30b/14, 30b/17, 31a/20, 31b/1, 31b/21, 31b/23, 31b/25, 32a/3, 32a/9, 32a/10, 32a/12, 32a/21, 32a/22, 33a/1, 33a/23, 33b/3, 36b/2, 36b/3, 36b/10, 36b/14, 37a/9, 37a/26, 38b/11, 39a/13, 43a/1, 43a/25, 43b/11, 46b/25, 47a/3, 47a/10, 48a/4, 48a/7, 48a/16, 48a/19, 49a/9, 51b/6, 52a/5, 52b/19, 53b/21, 54a/2, 54a/18, 54a/22
ş.+ (ḥāl-i şāh) 32b/19
ş.+ (ser-ġāziyān-ı şāh) 3b/25
ş.+ (ser-i şāh-ı Çīn) 29b/7
ş.+ (serv-i şāh-ı Yemen) 26a/24, 27b/16
ş.+ (şāh-ı ʿālem) 45b/16, 53b/4
ş.+ (şāh-ı āzāde) 12b/9
ş.+ (şāh-ı āzāde-merd) 24a/20
ş.+ (şāh-ı bā-dād) 29b/18
ş.+ (şāh-ı bī-dād-ger) 9a/24
ş.+ (şāh-ı bülend) 51b/4
ş.+ (şāh-ı cādū-perest) 13a/2
ş.+ (şāh-ı cāvidān) 47b/8
ş.+ (şāh-ı cihān) 12b/11, 21b/23, 23a/18, 24b/4, 37a/9, 48a/12, 49b/21, 50a/5, 50a/10, 54a/1, 54a/13, 54a/23
ş.+ (şāh-ı cihān-dār) 16a/22, 24b/16, 31a/25, 47b/5, 49b/23, 51a/18
ş.+ (şāh-ı cihān-ketḫüdāy) 24b/24
ş.+ (şāh-ı civān) 32a/9
ş.+ (şāh-ı dırhīm-dār) 37a/13
ş.+ (şāh-ı dil-ḥaste) 22b/23
ş.+ (şāh-ı dilīr) 14b/8, 28b/18
ş.+ (şāh-ı efsūn-keşān) 18a/1
ş.+ (şāh-ı ejdehā) 10a/9
ş.+ (şāh-ı encümen) 40b/14
ş.+ (şāh-ı fermān-revān) 7a/9

ş.+ (şāh-ı gerden-keşān) 13b/18, 17b/16
ş.+ (şāh-ı girān-māye) 17b/18, 20a/14, 20b/21
ş.+ (şāh-ı ḫāver) 25b/25, 31a/3
ş.+ (şāh-ı İrān) 19a/19, 33a/22, 50a/11
ş.+ (şāh-ı İrān-zemīn) 29b/7
ş.+ (şāh-ı Kābil) 41b/14, 48b/18, 50a/15, 51b/16, 56a/1
ş.+ (şāh-ı Kābilistān) 55a/22, 55b/11
ş.+ (şāh-ı Keyānīstān) 32a/2
ş.+ (şāh-ı nām-dār) 31b/15
ş.+ (şāh-ı nām-ver) 4b/23
ş.+ (şāh-ı nev) 18a/12
ş.+ (şāh-ı pīrūz) 12b/9
ş.+ (şāh-ı pīrūz-baḫt) 15a/10
ş.+ (şāh-ı pür-dil) 30b/18
ş.+ (şāh-ı Rūm) 31a/8
ş.+ (şāh-ı ser-efrāz) 47a/3
ş.+ (şāh-ı serv-i Yemen) 25b/7
ş.+ (şāh-ı şīr-dil) 30b/14
ş.+ (şāh-ı Tūrān) 19a/16
ş.+ (şāh-ı Türkistān) 48a/8
ş.+ (şāh-ı Yemen) 16b/14, 17a/20, 17b/2, 17b/18, 17b/21, 18a/13, 27a/11
ş.+ (şāh-ı Yezdān-şināsı) 7a/11
ş.+ (şāh-ı Zābil) 41a/16
ş.+ (şāh-ı zemīn) 21a/12, 31b/18, 37a/18, 42b/21, 46b/12
ş.+ (şāh-ı Zābilistān) 54b/14
ş.+a 8a/17, 8b/12, 9a/25, 9b/1, 9b/5, 10b/13, 11a/17, 11b/6, 16a/9, 20a/2, 20a/16, 22a/24, 22a/25, 23a/15, 23b/6, 24b/13, 24b/18, 25a/22, 25a/22, 28a/13, 30a/19, 30b/14, 31b/10, 36a/10, 36a/12, 36b/9, 37a/26, 45b/23, 50b/13, 52a/7, 52a/17
ş.+dan 8b/8, 20a/10, 25a/17, 26a/3, 27b/20, 29b/17, 54b/8
ş.+dandur 11a/17
ş.+ı 17b/25, 21a/12, 25a/23, 40b/1, 40b/16, 54b/25
ş.+ıla 27a/25
ş.+ına 16b/1, 19a/24
ş.+ınuñ 16a/19, 21a/23, 31b/14, 41b/14, 52a/19
ş.+la 25a/22, 27a/8, 27b/23, 30b/24
ş.+lara 25b/21
ş.+lardan 31a/16
ş.+laruñ 33a/22
ş.+sın 11a/23, 29a/22
ş.+um 26b/18, 31a/9, 36b/9
ş.+uñ 4b/6, 4b/17, 6a/3, 7b/22, 8b/24, 9a/4, 9a/9, 9b/25, 11b/11, 12b/1, 12b/5, 13b/21, 15a/1, 15a/2, 15a/8, 16a/12, 17a/4, 17a/8, 18b/15, 19b/18, 21a/14, 21b/12, 22b/5, 22b/22, 23b/17, 23b/21, 24b/8, 25a/24, 26b/23, 27a/5, 27b/8, 27b/18, 29a/12, 29b/20, 30b/5, 30b/16, 31a/19,

31a/24, 31b/19, 32b/9, 36a/20, 36b/1, 43b/2, 44b/9, 47a/12, 47a/17, 47a/24, 48a/11, 52a/4, 52a/6, 53a/1, 53b/11, 54a/22, 54b/11

ş.+uñdan 40b/18

ş.+uñı 17a/9

şāh-ı encüm güneş: 47a/23

şāh-ı mürġān kuşların şahı Simurg: 35b/17

şāḫ II (< Far. شاخ *şāḫ*) dal, budak: 35a/2, 42b/16

ş.+ (ferr-i şāḫ) 41b/21

ş.+ (şāḫ-ı bülend) 42b/7

ş.+ (şāḫ-ı gül-deste) 41b/10

ş.+ (şāḫ-ı sünbül) 41b/13

ş.+ını 2a/14

şāḫ-ı berūmend meyve dolu dal anlamına gelen tamlama ile yetenekli kişi kast edilmektedir: 35a/2

şāh-bāl (< Far. شاهبال *şāh-bāl*) kuş kanadı: 52b/2

şāh-cerān (< Far. شاهجران *şāh-cerān*) genç hükümdar: 25a/25

şāh-ferr (< Far. شاهفر *şāh-ferr*) nurlu, bilgili hükümdar: 41b/22

Şāh-nāme *ö.a* (< Far. شاهنامه *şāh-nāme*) İranlı şair Firdevsî'nin meşhur eseri: 3a/19, 33b/7

ş.+ (vaṣf-ı Şāh-nāme) 4a/17

şāh-vār (< Far. شاهوار *şāh-vār*) hükümdarlara lâyık: 9a/20, 15b/19, 33b/3, 38b/10, 50b/6

ş.+ (ḫilʿat-i şāh-vār) 56a/1

ş.+a 42b/7

şāh-zāde (< Far. شاهزاده *şāh-zāde*) hükümdar oğlu: bk. *şeh-zāde* 36a/15, 36a/17, 41a/13

ş.+ler 17a/6, 17b/10, 18b/17

ş.+m 16b/20

ş.+nüñ 4b/9

şāhān (< Far. شاهان *şāh-ān*) şahlar, hükümdarlar:

ş.+ (tāc-ı şāhān) 33a/20

şāhāne (< Far. شاهانه *şāh-āne*) şahlara yakışır biçimde: 17a/23, 23b/16, 30a/13, 33b/8, 42b/9

şāhen-şehī (< Far. شاهنشهی *şāhen-şeh-ī*) yüce hükümdarlık, ulu padişahlık: bk. *şāhen-şehlıḳ* 6a/22, 22a/17, 29a/20

ş.+ (ferr-i şāhen-şehī) 10a/10, 41b/20

şāhen-şehlıḳ bk. *şāhen-şehī şāhen-şeh+lıḳ* 4b/1, 24a/18

şāhī (< Far. شاهی *şāh-ī*) hükümdara ait:

ş.+ (bāġ-ı şāhī) 22b/24

ş.+ (tāc-ı şāhī) 32b/6

ş.+ (taḫt-ı şāhī) 8b/16, 19a/17

şāhin (< Far. شاهن *şāhin*) şahin: 5b/21, 24a/3

şāhlıḳ(ġ) hükümdarlık: *şāh+lıḳ* bk. *şehlıḳ* 4a/18, 5b/9, 5b/16, 7a/14,

9a/18, 16a/7, 20b/9, 24a/5, 33a/5, 37a/15, 47a/25

ş.+a (şāhlıġa) 32a/6

ş.+dan 21b/10

ş.+ı (şāhlıġı) 21a/19

ş.+ına (şāhlıġına) 8b/10, 24a/2

şaḳı- (*krş. şağı:la:-* EDPT 867b) ötmek, ses çıkarmak:

ş.-ram 29a/3

şāl (< Far. شال *şāl*) şal, geniş atkı:

ş.+lar 5b/19

Şām *ö.a.* Suriye'nin başkenti:

Ş.+dan 30a/24, 30b/6

Şāmī *ö.a.* Şam'a ait, Şam'dan olan: 32a/6

şān (< Ar. شان *şān*) ün, şöhret:

ş.+ında 1b/4

Şāpūr *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen pehlivan: 24b/11, 25b/6, 26b/2

şār-bān (< Far. شاربان *şār-bān*) şehirli:

ş.+ları 12b/7

şarāb (< Ar. شراب *şerāb*) şarap, içki: 1b/16, 8a/18, 9a/15, 12b/5, 17b/23, 18a/10, 22b/1, 27b/13, 38b/4, 42b/17, 44b/24, 52a/15, 53b/8, 55a/11

ş.+ın 11a/2, 39a/12

şarāb-dār içki sunan, sâki: 53b/8

şarāb-ḫāne şarap yapılan yer: 13b/11, 53b/15

şārba (< Far. شاربه *şārba*) şal, eşarp:

ş.+ları 18a/21

şarḳ (< Ar. شرق *şarḳ*) doğu: 46b/4

ş.+ (ḫurşīd-i şarḳ) 46b/18

şarṭ (< Ar. شرط *şarṭ*) şart, koşul:

ş.+la 6a/14

şast (< Far. شست *şast*) başparmağın yay çekilen yerine takılan yüzük:

ş.+ (şast-ı kemān) 40b/15

şaṭṭ (< Ar. شطّ *şaṭṭ*) büyük nehir: 12b/9

şāyed (< Far. شاید *şāyed*) eğer, ola ki: 13b/23, 51b/6

şāyeste (< Far. شایسته *şāyeste*) lâyık, uygun, yaraşır: 16a/14, 23b/8, 32a/8, 39b/21

şāyestelıḳ(ġ) layık olma hâli: *şāyeste+lıḳ*

ş.+ından (şāyestelıġından) 39a/21

şeb (< Far. شب *şeb*) gece: 10a/22, 14b/1, 27b/6, 36a/4, 50a/7

ş.+ (zīr-i şeb) 46b/15

şeb-çerāḳ (< Far. شبجراغ *şeb-çerāğ*) gece parlayan kıymetli taş:

ş.+ (gevher-i şeb-çerāḳ) 55a/6

şeb-gūn (< Far. شبكون *şeb-gūn*) gece rengi, siyah: 42b/14

şeb-ḫūn (< Far. شبخون *şeb-ḫūn*) gece baskını: 28b/14, 28b/15, 28b/17, 28b/20, 28b/21, 28b/25, 29a/25

ş.+ (sāz-ı şeb-ḫūn) 29b/1

şeb-ḫūn ėt(d)- gece baskını yapmak: bk. *şeb-ḫūn ḳıl-*

ş. ė.-mege 28b/14

ş. ė.-elüm (şeb-ḫūn ėdelüm) 28b/21

şeb-ḫūn ḳıl- bk. *şeb-ḫūn ėt-*

ş. ḳ.-up 28b/17

şebestān (< Far. شبستان *şebestān*) harem, hükümdarın odası:

ş.+ı 33b/17

ş.+ına 23a/16, 39b/2

ş.+ında 33b/13

ş.+ından 13a/3

ş.+uñda 14a/3

şecāʿat (< Ar. شجاعت *şecāʿat*) yiğitlik, cesaret:

ş.+le 26a/16

şefāʿat (< Ar. شفاعت *şefāʿat*) bağışlanması için aracı olma:

ş.+ (şefāʿat-ı resūl) 3a/10

şefḳat (< Far. شفقت *şefḳat*) koruma, acıma, merhamet:

ş.+i 36b/17

ş.+in 20b/20

ş.+üñüz 25b/3

şefḳatlü merhametli: *şefḳat+lü* 10b/5

şeh bk. *şāh* 27a/24, 52a/18

ş.+ (şeh-i āzāde-merd) 8a/2

ş.+ (şeh-i baḫter) 4a/1

ş.+ (şeh-i ceng-cūy) 29a/8

ş.+ (şeh-i kām-kār) 15b/3

ş.+ (şeh-i nām-ver) 11b/8

ş.+ (şeh-i nev-civān) 22a/17

ş.+ (şeh-i nāmrūz) 52a/20

ş.+ (şeh-i Zābilistān) 40b/16

ş.+ (şeh-i zemīn) 21a/13

ş.+e 24b/15

ş.+ler 4a/1, 12a/15

ş.+lere 32b/23, 43b/20

ş.+üñ 5b/15, 6a/4, 8b/2, 11a/13, 12a/18, 56a/1

şeh-zāde bk. *şāh-zāde* 4b/13, 18a/15, 47a/16

ş.+i 4b/14

ş.+ler 20a/6

ş.+lerüñ 17b/11

ş.+nüñ 4b/25

ş.+ye 47a/14

şehā (< Far. شها *şehā*) ey şah, ey hükümdar: 11a/20, 11a/22

şehd (< Ar. شهد *şehd*) bal: 8b/19, 28b/14

şehen-şāh (< Far. شهنشاه *şehen-şāh*) şahlar şahı, padişahlar padişahı: 4a/16, 14a/21, 20b/13

şehlıḳ bk. *şāhlıḳ* 13b/9, 22b/22

Şehnāz *ö.a.* hükümdar Cemşit'in kız kardeşi: bk. *Şehrināz* 8b/25, 9b/1, 53b/17

Ş.+la 9a/18

şehnāz (< Far. شهناز *şeh-nāz*) mûsikîde bir makam: 53b/17

şehr (< Far. شهر *şehr*) şehir, büyük belde: 4a/7, 13b/7, 14a/8, 14a/16, 14a/22, 18b/18, 36a/8, 37b/4, 48a/19, 51a/5, 51a/24

ş.+de 12b/17, 55a/13

ş.+den 12b/17, 14a/22, 15a/9, 17b/11, 26b/23, 48a/23, 49a/10, 49a/16, 55b/21

ş.+e 9a/11, 9a/14, 12b/17, 14a/9, 17b/9, 25a/16, 32b/3, 36a/7, 36a/17, 37b/3, 49a/16, 52a/2

ş.+i 18a/19, 47b/1

ş.+in 19a/17

ş.+ine 44b/21, 47b/9

ş.+ler 35b/2, 37b/3, 49a/10

ş.+lerin 48a/13

ş.+üñ 14a/18, 15a/1, 55b/14

şehr-i emn güvenli şehir: 51b/24

şehr-i ilm ilim şehri:

ş. i.+em 3a/5

şehr-i İrān İran ülkesi:

ş. İ.+a 13a/14

şehrlü şehirli, şehirde yaşayan: *şehr+lü* 14b/10, 15a/8

şehrī (< Far. شهری *şehr-ī*) şehirli: 9a/2, 48a/6, 55b/9

Şehrināz *ö.a.* bk. *Şehnāz* 9b/6, 13b/7, 14a/4, 14a/25

Ş.+dan 16a/7

şehristān (< Far. شهرستان *şehristān*) büyük şehir: 52b/17, 53a/17

ş.+a 52b/21, 53a/20

ş.+dan 52b/18

ş.+uñ 52b/19

şehriyār (< Far. شهریار *şehriyār*) hükümdar, padişah: 11a/21, 11b/1, 11b/7, 13b/8, 14a/8, 15b/4, 15b/12, 15b/18, 16a/2, 16b/7, 20a/17, 20b/21, 26a/2, 26a/14, 29b/18, 30b/3, 30b/7, 31a/15, 32b/13, 35b/3, 36a/12, 36b/6, 36b/11, 37a/17, 46a/22, 49a/25, 51b/10, 52a/17, 52b/5, 52b/12, 53b/5, 54a/1, 54a/3

ş.+ (nāme yi-şehriyār) 3a/17

ş.+ (nevẕer-i şehriyār) 36a/20

ş.+ (ʿādet-i şehriyār) 24b/7

ş.+ (şehriyār-ı cihān) 20a/8, 24b/14

ş.+ (şehriyār-ı cihān-dār) 26a/8

ş.+ (şehriyār-ı devletlü) 13a/17

ş.+ (şehriyār-ı dihḳān-fārisī) 4a/17

ş.+ (şehriyār-ı kām-kār) 44b/17

ş.+ (şehriyār-ı nām-dār) 31b/25

ş.+ (şehriyār-ı yemen) 17a/14

ş.+ (şehriyār-ı zemn) 16b/22, 19b/24

ş.+a 9b/4, 10b/21, 16a/6, 19b/10, 23b/16, 47b/25, 52a/1, 52a/24, 53a/6

ş.+dan 5b/7, 26a/2

ş.+lar 54b/19

ş.+uñ 17a/5, 17a/8, 53b/3

şehriyār ol- hükümdar olmak, başa geçmek:

ş. o.-dı 15b/18

şeker (< Far. شکر *şeker*) şeker, tatlı: 19b/14

şekker-bā-senç şeker tartan, şeker satan: 39b/3

şemʿ (< Ar. شمع *şemʿ*) mum: 32b/20

ş.+ (şemʿ-i raḫşān) 16b/18

ş.+di 40b/22

şemme (< Ar. شمّه *şemme*) çok az, zerre miktarda: 41a/21

şems (< Ar. شمس *şems*) güneş:

ş.+ (der-gerdiş-i şems) 2b/17

ş.+e 40b/22

şenī (< Ar. شنی *şenī*) kötü, fena, çirkin: 47a/5

şenlik(g) (*krş. şen* Meninski II/2864) bayındır, mamur: *şen+lik*

ş.+e (şenlige) 9a/11

şeref (< Ar. شرف *şeref*) şeref, onur:

ş.+i 2a/6

şereng (< Far. شرنگ *şereng*) zehir: 28b/14

şerḥ (< Ar. شرح *şerḥ*) açıklama, anlatma, izah: 2a/12, 49b/14

ş.+in 2a/10

şerḥ ėt(d)- anlatmak, açıklamak:

ş. ė.-mek 2a/12

ş. ė.-ersem (şerḥ ėdersem) 49b/14

şerīʿat (< Ar. شریعت *şerīʿat*) din hükümlerinin bütünü: 2b/24, 9a/15

ş.+ (der-beyān-ı emr-i şerīʿat) 2b/23

şerm (< Far. شرم *şerm*) 1. utanma: 20a/11, 21b/18, 24a/10, 29b/6, 40a/7, 40a/24

ş.+ile 48b/7

2. edep, ahlak:

ş.+ (ḫüdāvend-i şerm) 3a/2

şerm ol- utanmak:

ş. o.-a 40a/24

şerr (< Ar. شرّ *şerr*) kötülük, fenalık: 40a/23, 46b/2, 51b/21

ş.+inden 15a/5

ş.+ini 14a/11

şerẕe-dil (< Ar. شرذه *şerẕe*) açık sözlü: 33b/19

şeş- (EDPT 868b) isabet etmek:

ş.-di 54a/8

şeştā (< Far. ششتا *şeştā*) altı telli eski bir saz: 18a/9, 55b/8

ş.+lar 53b/19

şevket (< Ar. شوکت *şevket*) büyüklük, ululuk, heybet: 9a/18, 13a/8

ş.+e 7a/10

ş.+ile 46a/22

ş.+iyle 12b/7

ş.+üm 16b/7

şevketlü yüce, ulu: *şevket+lü* 7a/25, 24b/12

şeyd (< Far. شید *şeyd*) güneş ışığı: 33a/25

şeyd-i tābende parlak güneş ışığı: 33a/25

şeyṭān (< Ar. شیطان *şeyṭān*) şeytan, iblis: 7b/13, 8b/6, 35a/8, 35a/21

ş.+a 53a/24

ş.+uñ 15b/1

şeyṭāna uy- nefsine uyarak kötü bir şey yapmak, doğru yoldan çıkmak:

ş. u.-arsuz 53a/24

şeyṭānī (< Ar. شيطانى *şeyṭān-ī*) şeytana ait, şeytana yaraşır: 12a/21, 31b/2

şīb (< Far. شيب *şīb*) ince telli, ipekli kumaş çeşidi:

ş.+in 47a/22

şiddet (< Ar. شدّت *şiddet*) şiddet, sertlik:

ş.+e 35a/12

ş.+inden 13a/21

şiʿr (< Ar. شعر *şiʿr*) şiir, manzum: 2b/11

şikār (< Far. شكار *şikār*) av: 23a/4, 49a/5

ş.+ından 41b/7

ş.+umdur 33a/8

şikāyet (< Ar. شكايت *şikāyet*) şikayet, yakınma: 11a/15

ş.+üm 11a/14, 11a/17

şikāyet ėt(d)- yakınmak, dert yanmak:

ş. ė.-eni (şikāyet ėdeni) 11a/15

şikāyetlü dertli: *şikāyet+lü* 38a/2

şiken (< Far. شكن *şiken*) büklüm, kıvrım: bk. *şikenc* 32a/21

şiken-ber-şiken büklüm büklüm, kıvrım kıvrım: 42b/9

şikenc (< Far. شكنج *şikenc*) bk. *şiken* 18a/12

şikest (< Far. شكست *şikest*) kırma, kırılma; kırık: 7a/19, 8a/1, 11b/10

şikest ol- kırılmak:

ş. o.-dı 8a/1

şikeste (< Far. شكسته *şikeste*) 1. mağlup olmuş, yenilmiş: 8b/18, 14b/6

2. kırgın, incinmiş, kederli: 20a/1, 44b/2

şikeste-dil gönlü kırık, mahzun: 46b/23

şikeste ol- bozulmak, kırılmak:

ş. o.-a 39a/24

şimāl (< Ar. شمال *şimāl*) kuzey: 12b/15

şimdi (*krş. amtı:* EDPT 156b) şimdi, artık, şu anda: 3a/24, 3b/23, 4a/17, 7a/2, 7b/19, 9a/14, 10b/24, 11a/11, 12a/8, 13a/18, 13a/19, 13a/24, 16b/12, 17a/17, 18b/11, 18b/23, 19b/11, 20b/10, 20b/18, 21a/18, 21b/13, 22a/2, 24a/20, 27b/11, 28a/19, 29b/13, 30a/24, 30b/5, 30b/7, 31a/10, 31a/22, 31b/25, 32b/3, 33a/3, 33b/1, 34b/25, 35a/1, 35a/20, 35b/2, 36b/10, 37b/15, 37b/17, 38a/5, 38a/9, 40a/1, 40a/2, 40b/2, 41a/13, 41a/14, 41b/3, 41b/25, 42a/4, 42a/20, 42a/24, 43b/1, 44a/2, 44a/4, 44a/8, 44a/12, 46a/13, 46a/15, 46a/18, 46b/5, 46b/16, 48b/17, 49a/2, 49a/12, 49b/16, 50a/1, 50a/10,

51a/18, 51b/25, 53a/13, 54a/2, 54b/24, 55a/24

ş.+cek 44b/16

ş.+den 7b/14, 11b/10, 40a/15

ş.+ki 7a/4, 49b/17

şimden gėrü artık, bundan sonra: *şim(di)+den gėrü* 12a/24, 22a/3

şimşīr (< Far. شمشير *şimşīr*) kılıç: 28b/3, 49b/20

ş.+ (ḫüdāvend-i şimşīr ü kūpāl) 43b/18

şīr (< Far. شير *şīr*) süt:

ş.+ (çeşm-i şīr) 3a/11

şīr (< Far. شير *şīr*) aslan; yiğit, cesur kimse: 3a/3, 3a/12, 4a/4, 8a/4, 8b/21, 19a/8, 19b/9, 20a/7, 26a/22, 26b/7, 28a/9, 28b/18, 30b/13, 32a/21, 33a/24, 34a/19, 34b/24, 36a/22, 40b/14, 41b/22, 47b/9, 48a/3, 48a/23, 49b/2, 53b/25, 55b/4

ş.+di 23b/1, 30a/23

ş.+dür 19a/1, 26b/2

ş.+i 26b/16

ş.+le 28b/5

ş.+ler 18b/14, 26a/11, 32a/17, 53b/14

şīr-i jiyān kükremiş, kızgın aslan: 25a/4, 27a/19, 32a/20, 35a/11

şīr-i ner erkek aslan: 39b/11, 41a/14, 54b/1

şīr-dil aslan yürekli, çok cesur: 12b/12, 29a/15, 52b/1

ş.+ (mihr-i şīr-dil) 21b/25

ş.+ (şāh-ı şīr-dil) 30b/14

şīr-efgen aslanı yenen, aslan avlayan: bk. *şīr-zen*

ş.+ile 25b/7

şīr-merd aslan gibi cesur, yiğit (kimse):

ş.+ler 6b/9

şīr-zen bk. *şīr-efgen* 50b/1

şīrāne (< Far. شيرانه *şīr-āne*) aslan gibi, aslana yakışır şekilde: 13a/8, 31a/14, 40a/18, 48a/3

ş.+ (bazu-yı şīrāne) 41a/24

Şīrḫān *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen yer:

Ş.+a 15a/10, 15a/13

şīrīn (< Far. شيرين *şīrīn*) tatlı, hoş, iç açıcı: 17a/18, 22a/11, 41b/3, 42b/12, 53b/9, 53b/15

ş.+den (cān-ı şīrīn) 3b/4, 28b/11

şīrīn sözlü güzel sözlü: 16a/14, 19b/12, 45a/1

şīrlik yiğitlik, cesurluk: *şīr+lik* 19a/4

şīrlik ėt(d)- cesurca davranmak:

ş. ė.-üp (*şīrlik ėdüp*) 19a/4

Şīrūy *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen savaşçı: bk. *Şīyrū* 26b/2, 30a/1, 30a/12, 32b/7

Ş.+ (Şīrūy-ı şīr-efgen) 25b/7

Ş.+a 29b/23, 30a/12

Ş.+lan 30a/13

şīşe (< Far. شيشه *şīşe*) şişe: 13a/24

ş.+den 42a/7

şitāb (< Far. شتاب *şitāb*) çabukluk, acele: 19a/2, 28a/4, 40b/9, 41b/19, 48b/11

şitāb ėt(d)- acele etmek: bk. *şitāb eyle-*

ş. ė.-diler 41b/19

ş. ė.-e (şitāb ėde) 48b/11

ş. ė.-er (şitāb ėder) 28a/4

ş. ė.-üp (şitāb ėdüp) 40b/9

şitāb eyle- bk. *şitāb ėt-*

ş. e.-di 19a/2

şīve (< Far. شیوه *şīve*) naz, eda, işve: *ş.+ylen* 41b/12

Şīyrū *ö.a.* bk. *Şırūy* 28a/6, 28a/7, 28a/9, 28a/12, 28a/17, 28a/19, 28a/21, 28b/1, 29b/21

Ş.+ (Şīyrū-yı ser-efrāz) 31b/21

Ş.+nuñ 28a/6

Ş.+ñ 28a/11

şoden (< Far. شدن *şoden*) olmak yardımcı fiili: 3b/23, 7a/23, 8b/12, 8b/18

şol (*krş. oş* EDPT 254b) şu, o: *uş+ol* 1b/14, 1b/15, 2a/4, 2b/20, 8b/2, 10b/7, 10b/18, 10b/20, 12b/15, 25a/4, 28b/5, 30b/20, 35a/10, 35a/17, 37a/5, 39b/15, 39b/23, 47b/25, 54b/10

şöhre (< Far. شهره *şöhre*) meşhur, ünlü: 48b/13

şöyle (*krş. çu:/çü:* EDPT 393a) şuna benzer, şu şekilde: *şu+ile* 2b/11, 2b/21, 3a/22, 4a/19, 4a/20, 5b/17, 6b/23, 7a/12, 7b/2, 7b/5, 7b/21, 8b/16, 9b/1, 9b/18, 10b/12, 11a/8, 11b/2, 12b/4, 12b/8, 12b/11, 13b/13, 13b/15, 14b/2, 14b/6, 15a/9, 15a/14, 15b/22, 16a/4, 16a/8, 16a/11, 16a/18, 16b/20, 17a/14, 17a/24, 17b/14, 17b/17, 18a/1, 18a/2, 18a/25, 18b/3, 18b/13, 18b/23, 19a/9, 19b/8, 19b/10, 19b/17, 20b/2, 20b/15, 21a/4, 21a/5, 21a/12, 21a/19, 21b/1, 22a/23, 23a/11, 23b/7, 23b/15, 24a/23, 24b/9, 25b/17, 26b/21, 26b/25, 27a/6, 27b/8, 28b/1, 28b/24, 29a/7, 29a/17, 29b/4, 29b/12, 29b/18, 30a/2, 30a/23, 30b/12, 30b/17, 31b/1, 31b/25, 32a/19, 32b/11, 32b/17, 32b/18, 33a/6, 33a/17, 33a/21, 34a/17, 34b/17, 35a/3, 35a/23, 35b/8, 35b/12, 35b/18, 36a/22, 36a/24, 36b/8, 36b/11, 37b/10, 37b/24, 38a/5, 38a/7, 38a/21, 38a/23, 38b/19, 39a/2, 39a/25, 39b/9, 39b/17, 40a/14, 40b/7, 41a/13, 41b/16, 41b/25, 42a/1, 42a/10, 42b/2, 42b/22, 43a/24, 43b/12, 44a/1, 44a/2, 44a/5, 44a/6, 44a/14, 44a/16, 44a/22, 44b/8, 45a/9, 45b/4, 45b/6, 45b/10, 45b/14, 45b/18, 45b/22, 46a/8, 46a/16, 46a/20, 46a/25, 46b/8, 46b/11, 46b/23, 47a/3, 47a/19, 47b/25,

48a/16, 48b/5, 48b/22, 49a/13, 49a/25, 49b/2, 49b/4, 49b/9, 49b/18, 50a/2, 50a/10, 51a/2, 51a/23, 51b/1, 51b/2, 51b/5, 52a/10, 52a/24, 53a/15, 54a/7, 54a/8, 54a/16, 54a/18, 54b/12, 54b/14, 54b/19, 55a/15, 55a/20, 55a/25, 55a/25, 55b/21, 56a/8

ş.+dür 35b/14, 37b/11

ş.+idi 31a/6, 38b/1, 39b/1

ş.+ki 9b/3

ş.+ydi 11a/3, 9a/2, 9a/3, 46b/5, 47b/24

şöylen (< Moğ. *silün* Lessing 759b) şölen, ziyafet: 8a/17, 52a/14

şöylen çek- ziyafet yapmak:-

ş. ç.-di 8a/17

ş. ç.-diler 52a/14

şu (*krş. çu:/çü:* EDPT 393a) şu: 9a/6, 23b/14, 24b/7, 44a/11

ş.+nlar 13b/12, 15b/14

ş.+nuñ 34a/13, 49a/15

ş.+ña 17b/23

şuʿāʿ (< Ar. شعاع *şuʿāʾ*) güneş ışığı: 53b/24

şuʿāʿ göster- güneşin doğması:

ş. g.-di 53b/24

şūḫ (< Far. شوخ *şūḫ*) neşeli, şen: 8a/3

şūḫ-merd neşeli kimse: 22b/6

şūḫ yüzlü güler yüzlü, mutlu: 29b/9

şuʿle (< Ar. شعله *şuʿle*) ışık, parıltı:

ş.+si 47a/22

şūm (< Far. شوم *şūm*) uğursuz, hayırsız: 22a/24, 31a/8

ş.+uñ 23a/4

şūr (< Far. شور *şūr*) karışıklık, kavga, fitne: 22a/7

ş.+dan 46b/2

ş.+dı 25a/11

şurba (< Far. شوربا *şurba*) çorba:

ş.+lar 8a/12

şükr (< Ar. شقر *şukr*) şükür, Allah'a duyulan minnet: 1b/2, 5b/24, 8a/20, 15b/14, 15b/22, 18b/21, 23b/12, 32a/10, 32b/3, 33b/25, 34b/25, 36b/2, 56a/7

ş.+le 36a/10

şükr ėt(d)- şükretmek, minnet duymak: bk. *şükr eyle-, şükr ü s̱enā ėt-*

ş. ė.! 33b/25

ş. ė.-üñ! (şükr ėdüñ) 5b/24

ş. ė.-üp (şükr ėdüp) 15b/14

şükr eyle- bk. *şükr ėt-, şükr ü s̱enā ėt-*

ş. e.-di 18b/21

ş. e.-yü 56a/7

şükr eyleyici Allah'a şükreden: *şükr eyle-y+ici* 34b/25

şükr ü s̱enā ėt(d)- bk. *şükr ėt-, şükr eyle-*

ş. s̱. ė.-erdi (şükr ü s̱enā ėderdi) 32a/10

şümār (< Far. شمار *şumār*) sayı:

ş.+ı 53a/1

ş.+ını 52a/24

tā (< Far. تا *tā*) dek, değin, kadar:

t. 1b/11, 1b/16, 3a/13, 4a/11, 5a/12, 6a/15, 6a/19, 6b/16, 7a/7, 7a/19, 8a/13, 10a/3, 10b/3, 11a/25, 11b/19, 12b/3, 14a/24, 14b/7, 16a/17, 16b/6, 17b/22, 17b/23, 18a/8, 18a/18, 18b/2, 19a/14, 19b/11, 20a/1, 21a/22, 22b/17, 23b/23, 24a/8, 24a/16, 24b/1, 25a/3, 26a/1, 26b/23, 27a/4, 27b/6, 28b/13, 28b/22, 29b/3, 29b/9, 29b/19, 30b/2, 30b/19, 30b/20, 32a/4, 32b/13, 33a/23, 33b/10, 34a/11, 34b/2, 35a/13, 36a/12, 36b/1, 36b/18, 37a/24, 37a/26, 38a/9, 38a/13, 38a/18, 38b/1, 39b/20, 40b/5, 40b/24, 41a/4, 41a/19, 41b/1, 42b/24, 43a/22, 44a/9, 44a/15, 44b/5, 44b/17, 48a/1, 48b/7, 50b/10, 51a/18, 52a/13, 52a/23, 53a/15, 55b/3, 55b/4, 55b/24

taʿab (< Ar. تعب *taʿab*) sıkıntı, zahmet, eziyet: 53b/1

taʿaccüb (<Ar. تعجَّب *taʿaccüb*) şaşma, hayret etme:

t.+le 37a/8

taʿalluḳāt (< Ar. تعلقات *taʿalluḳ-āt*) akrabalar, yakınlar:

t.+ı 4a/24, 53b/7

t.+ıdur 48a/15

t.+ından 48a/16

t.+ıyla 47a/10, 56a/7

t.+uñ 51a/24

tāb (< Far. تاب *tāb*) 1. sıcaklık, harâret:

t.+ından 12b/24

2. ışıltı, parlaklık:

t.+ı 40b/22

t.+ına 40b/22

tāb-nāk (< Far.تابناق *tāb-nāk*) parlak: 2a/17, 42a/17, 46b/8

tāb-nāk ol- parlamak:

t. o.-dı 46b/8

t. o.-ur 42a/17

ṭabaḳ (< Ar. طبق *ṭabaḳ*) tabak, kap:

ṭ.+lar 37a/20, 42a/6

ṭ.+lar-ıla 38b/9, 55a/13

ṭ.+laruñ 37a/20

ṭabaḳāt (< Ar. طبقات *ṭabaḳ-āt*) katmanlar, tabakalar: 43a/10

ṭabaḳāt-ı eflāk göğün katmanları: 43a/10

tābende (< Far. تابنده *tābende*) parlayan, parlak, aydınlık: 33a/25, 35a/4, 43a/10

t.+ (ḫurşīd-i tābende) 53a/4

tābende-māh parlak ay: 11b/22, 17b/15

ṭabīʿat (< Ar. طبيعت *ṭabīʿat*) 1. varlığın doğal özelliği:

ṭ.+ınca 2a/19

2. yaratılış, huy, mizaç:

ṭ.+ı 20b/16, 3b/1

ṭ.+ın 2a/21

ṭ.+ına 41a/19

ṭ.+iyle 37b/22

ṭ.+le 3b/3
ṭ.+üñ 3b/10
taʿbīr (< Ar. تعبير *taʿbīr*) rüya anlamı, yorum: 9b/14
tābiş (< Far. تابش *tābiş*) parlama, parlayış:
t.+inden 17b/15
ṭabl (< Ar. طبل *ṭabl*) davul: 17b/9, 18a/22, 27a/1, 27a/16, 30b/4, 30b/9, 36a/2, 42b/24, 55b/16
ṭ.+ı 22b/10
ṭ.+lar 22b/1, 26a/12, 47b/3, 54a/4
ṭ.+ları 28a/5
tābūt (< Ar. تابوت *tābūt*) tabut: 22a/22, 22b/5, 45b/25
t.+a 25b/3, 29b/4
t.+ın 32b/17
t.+uñ 22b/6
tāc (< Far. تاج *tāc*) taç, hükümdar başlığı: 3a/11, 3b/15, 3b/25, 4a/9, 4a/20, 5a/15, 5b/17, 8b/13, 9b/15, 9b/23, 9b/24, 10a/1, 11a/1, 11b/23, 12a/2, 13a/11, 14b/3, 15a/2, 15b/4, 15b/9, 16a/1, 16a/6, 16a/8, 16a/20, 16b/20, 17a/9, 17a/15, 18a/11, 19a/18, 19b/2, 19b/3, 19b/23, 19b/25, 20a/15, 20a/24, 21a/1, 21a/3, 21a/5, 21b/8, 21b/10, 21b/22, 21b/23, 22a/2, 22a/3, 23b/5, 23b/18, 24a/11, 24b/3, 24b/7, 24b/19, 24b/20, 25a/1, 25b/18, 25b/19, 27b/2, 27b/20, 31a/9, 32a/23, 32b/1, 32b/5, 32b/15, 32b/17, 33a/8, 33a/12, 33a/14, 35b/3, 35b/8, 38b/9, 40a/10, 40b/19, 42b/10, 42b/23, 43a/20, 43b/19, 46a/1, 47a/8, 47a/22, 47b/6, 48b/18, 50a/22, 51b/1, 53b/11, 54b/8
t.+ (ḫüdāvend-i tāc) 3b/25, 29a/19
t.+ (ṣāḥib-i taḫt u tāc nigᾱn) 24b/15
t.+ (tāc-ı baḫş-ı eyyām) 3b/24
t.+ (tāc-ı cihān) 23b/18
t.+ (tāc-ı ferr) 54a/1
t.+ (tāc-ı ḫusrevī) 6a/21
t.+ (tāc-ı ilāhī) 11b/17
t.+ (tāc-ı keyān) 19a/17
t.+ (tāc-ı keyānī) 13a/2, 36b/4
t.+ (tāc-ı muraṣṣaʿ) 50b/6
t.+ (tāc-ı münaḳḳāş) 20b/16
t.+ (tāc-ı müẕehheb) 36a/6
t.+ (tāc-ı pīrūz) 11a/5
t.+ (tāc-ı pīrūze) 37a/22
t.+ (tāc-ı şāhān) 33a/20
t.+ (tāc-ı şāhī) 32b/6
t.+ (tāc-ı zerrīn) 55b/13
t.+a 16b/8, 17a/6, 21b/6, 22b/22, 22b/23, 23b/1, 35b/19, 37a/11
t.+dan 13b/24, 22a/2, 32b/9, 39a/9, 55b/21
t.+dı 8b/25
t.+dur 54b/21

t.+ı 10b/5, 15b/5, 20b/9, 22a/23, 24b/13, 33a/2, 38a/19, 45b/4, 48a/7

t.+ın 4a/18, 4b/6, 8a/6, 21b/21, 39a/4

t.+ına 24a/2, 38a/15, 4a/6

t.+ından 26a/3, 31a/9

t.+ını 47a/25, 50a/6

t.+lar 55a/12

t.+umı 49a/13

t.+umuzdur 50b/16

t.+uñ 9a/25, 13b/10, 14a/10

tāc urın- taç giymek, hükümdar olmak:

t. u.-dı 15b/4

tāc-dār (< Far. تاجدار *tāc-dār*) hükümdar, padişah: 11a/22, 13b/6, 15b/12, 17a/25, 17b/20, 22a/21, 30a/20, 31b/12, 36a/24

t.+lar 20b/25, 33a/8

t.+uñ 13b/16, 22a/8, 37b/11, 51b/14

tāc-dārān (< Far. تاجداران *tāc-dār-ān*) hükümdarlar, padişahlar: 40a/17, 52b/5

tāc-dārān-ı İrān-zemīn İran'ın hükümdarları: 40a/17

tāc-gāh (< Far. تاجگاه *tāc-gāh*) başkent: 17a/22, 23b/4

tāc-ver (< Far. تاجور *tāc-ver*) taç giymiş, taç sahibi: 19b/10, 24a/24

tāclu başlıklı: *tāc+lu* 55b/17

ṭaġ (*ta:ğ (d-)* EDPT 463a) dağ: 4b/1, 5b/7, 9a/11, 9b/11, 11b/10, 12a/25, 14a/19, 14b/7, 15a/13, 15a/17, 18b/4, 26b/4, 27a/19, 28a/6, 28a/8, 28b/6, 30b/22, 31b/11, 34a/11, 35a/13, 35a/22, 36b/20, 39a/4, 47a/22, 47b/14, 47b/25, 48b/4, 49a/23, 49b/10, 53b/23, 55b/12

ṭ.+a 5a/24, 9a/13, 20a/6, 25b/12, 34b/13, 34b/14, 36b/18, 36b/22, 47b/2, 49a/17

ṭ.+da 7b/5, 10b/3, 14b/7, 31a/19, 36a/4, 40a/8, 44a/15, 48a/5, 48b/15, 48b/16, 49b/25, 52b/17

ṭ.+dan 4b/16, 5b/1, 5b/21, 6b/20, 10b/9, 12a/2, 12b/1, 20a/6, 25b/12, 35b/25, 36a/10, 36b/13, 36b/14, 37a/5, 43a/4, 47b/2, 49a/17

ṭ.+dı 35a/15

ṭ.+ı 5a/25, 18a/1

ṭ.+ıdı 28a/20

ṭ.+ına 9a/23, 10b/2, 34b/2, 35a/2, 36b/19

ṭ.+ında 43b/23

ṭ.+ından 15a/4, 35a/3, 44a/11

ṭ.+la 49b/9

ṭ.+lar 2a/24, 4a/23

ṭ.+larda 6b/7

ṭ.+lardan 5a/20, 5b/9

ṭ.+sañ 9b/23

ṭ.+uñ 12b/2, 35a/19

ṭaġıl- (*tığıl-* EDPT 469b) kırılmak, parçalanmak:
ṭ.-dı 49b/12, 50a/23
2. yayılmak, saçılmak:
ṭ.-dı 7a/22, 52a/14
ṭ.-up 31a/18, 48a/5
ṭ.-urlardı 9a/13
3. ortadan kalkmak, yok olmak:
ṭ.-a 16b/1

ṭaġın- ayrılmak:
ṭ.-mış 12a/18

ṭaġıt(d)- dağıtmak, saçmak:
ṭ.-up (ṭaġıdup) 42a/24

ṭaġla- (< Far. داغ *krş. dāğ*) acı ve ızdırap çekmek: *ṭaġ+la-*
ṭ.-dı 6a/13
ṭ.-dılar 4b/19

tāḥallūt (< Ar. تاحلوت *tāḥallūt*) bir yerde daimi olarak kalma: 6b/8

tāḥallūt ol- bir yerde daimi olarak kalmak:
t. o.-up 6b/8

taḥayyür (< Ar. تحيَّر *taḥayyür*) hayrete düşme, şaşırma:
t.+de 9b/18, 51b/2

taḥayyürde ḳal- şaşırmak:
t. ḳ.-dılar 9b/18
t. ḳ.-up 51b/2

Ṭahmūrş *ö. a.* Şâhnâme'de adı geçen hükümdar, Tahmurs: 6a/7, 10b/13
Ṭ.+ (ceng-kerden-i Ṭahmūrş) 6a/9
Ṭ.+ (cülūs-ı Ṭahmūrş) 5b/15
Ṭ.+ (Ṭahmūrş-ı dīv-bend) 5b/15, 26a/16
Ṭ.+ (Ṭahmūrş-ı pāk-dīn) 6a/10
Ṭ.+ (vefāt-ı Ṭahmūrş) 6a/20

taḥsīn (< Ar. تحسين *taḥsīn*) beğenme, takdir, övgü: 24a/2, 31a/14, 36b/7
t.+e 54b/25

taḥsīn eyle- beğenmek, takdir etmek: bk. *taḥsīn ü āferīn oḳı-*
t. e.-di 36b/7

taḥsīn ü āferīn oḳı- bk. *taḥsīn eyle-*
t. ā. o.-yup 24a/2

taḫt (< Far. تخت *taḫt*) taht, hükümdar koltuğu; hükümdarlık makamı: 3b/15, 3b/25, 4a/9, 4a/20, 4a/25, 4b/6, 5b/17, 6b/24, 6b/25, 7a/9, 8b/12, 8b/13, 9b/15, 9b/23, 10a/6, 13a/11, 14b/3, 15b/12, 16a/1, 16a/6, 17a/9, 17a/12, 17a/22, 18a/5, 19b/2, 19b/3, 20a/24, 20b/25, 21a/1, 21a/3, 21a/5, 21a/16, 21b/8, 21b/10, 22a/2, 22a/3, 22a/25, 23b/5, 23b/18, 24a/11, 24b/6, 24b/13, 25a/1, 25a/14, 25b/19, 27a/2, 27b/20, 29a/20, 31a/9, 32a/23, 32b/17, 33a/8, 33a/14, 33a/20, 35b/3, 37a/11, 37b/2, 38a/8, 39a/16, 39b/8, 40a/10, 42b/23, 43a/20, 47a/25, 48b/19, 50a/22

t.+ (ṣāḥib-i taḫt u tāc nigīn) 24b/15
t.+ (taḫt-ı bülend) 26a/14, 50a/3, 52a/22
t.+ (taḫt-ı ḫurşīd-tābān) 7a/9
t.+ (taḫt-ı İrān) 22a/2
t.+ (taḫt-ı keyān) 21b/22
t.+ (taḫt-ı peder) 8a/5
t.+ (taḫt-ı pīrūze) 33a/25, 38b/13
t.+ (taḫt-ı pür-māye) 7a/8
t.+ (taḫt-ı ʿāc) 19a/18, 25b/17, 33a/12, 38a/19, 47b/6, 54b/9, 54b/21
t.+ (taḫt-ı şāhī) 8b/16, 19a/17
t.+ (taḫt-ı zer) 37a/22, 43b/20
t.+ (taḫt-ı zerrīn) 14b/9
t.+a 4a/23, 8b/11, 8b/17, 8b/22, 14a/21, 15b/4, 16a/21, 16b/8, 17a/6, 17a/23, 18b/22, 22b/23, 19a/2, 21b/6, 21b/8, 23a/25, 25a/24, 31a/15, 31b/24, 32b/1, 32b/6, 33a/2, 33a/3, 33a/4, 35b/19, 36b/3, 37a/26, 43a/3, 44b/12, 48a/11, 51b/1, 52b/25, 55b/25
t.+da 7b/13, 13b/6, 14a/22, 26a/17, 33a/23, 44a/1, 53b/6
t.+dan 21a/19, 22a/2, 32b/9, 33b/25, 39a/9, 54a/23, 55b/21
t.+dur 29b/16
t.+ı 4b/4, 6b/10, 7a/8, 8a/10, 11b/23, 12a/15, 13a/10, 13b/4, 15b/9, 20b/9, 23b/17, 24a/5, 24b/19, 29a/20, 37a/15, 48a/17
t.+ıla 21b/25
t.+ın 8a/5
t.+ına 5a/15, 5a/16, 5b/16, 6a/21, 7a/1, 7a/10, 8b/12, 9b/22, 10a/8, 13a/2, 13a/12, 13b/9, 13b/21, 15b/25, 19a/14, 19a/15, 19b/24, 20b/5, 22a/23, 22b/22, 23a/2, 30b/15, 33b/3, 34a/10, 36a/9, 38a/15, 39a/16
t.+ında 9a/18, 33a/24
t.+ından 4a/9, 6a/7, 10a/6, 13b/4, 26a/3
t.+ını 4b/7, 10b/25, 12a/8, 15b/12, 17a/7, 19a/23, 44b/9
t.+ınuñ 26a/11
t.+la 11a/1, 16b/20, 39b/22
t.+lar 24b/5, 26a/11, 32a/13, 55a/6, 55b/6
t.+ları 28a/11
t.+um 13b/13
t.+umdur 15a/3
t.+umuzdan 45b/17
t.+uma 14a/7
t.+uñ 4b/2, 9a/25, 9b/6, 9b/24, 13b/11, 14a/10, 15b/22, 15b/23, 25a/4, 40b/7, 48a/7, 52a/6, 54a/1, 55a/7, 55a/19
t.+uña 13b/24
t.+uñda 33b/1
t.+uñdan 16b/1, 21b/16, 24b/15
t.+uñı 13a/23

t.+uñla 9b/7

taḫta çıḳ- hükümdarlık makamına geçmek: bk. *taḫta geç-*

t. ç.-dı 15b/4, 32b/6

t. ç.-dıġı 33a/3

t. ç.-up 4a/23, 37a/26

taḫta geç- bk. *taḫta çıḳ-*

t. g.-di 8b/22, 25a/24, 33a/2, 33a/4

taḫt-gāh başkent: 20a/15, 22b/24, 23b/25

t.+um 49b/16

t.+uñdan 45a/24

t.+uñdur 7b/14

taḫt-sezā-ver hükümdarlığa lâyık: 16b/9

taḫtü'ş-şerā yer altı:

t.+da 3a/8, 20a/5

t.+ya 9b/1

taḫta (< Far. تخته *taḫte*) tahta: 16a/8

t.+ların 30b/19

t.+sı 54a/13

t.+sın 22b/6

t.+sından 30b/18

ṭāīfe (< Ar. طايفه *ṭāīfe*) kabile, kavim: 6b/13

ṭ.+sine 6b/7

ṭaḳ- (*tak-* EDPT 464b) asmak, iliştirmek:

ṭ.-ar 9a/22

ṭāḳat (< Ar. طاقت *ṭāḳat*) güç, kuvvet, derman:

ṭ.+ları 49a/15

taḳdīr (< Ar. تقدير *taḳdīr*) takdir, karar:

t.+ (taḳdīr-i Allah) 34b/6

t.+inden 44a/2

taḳṣīrlıḳ (< Ar. تقصير *taḳṣīr*) suçluluk, kabahatli olma: *taḳṣīr+lıḳ* 10a/22

ṭal (*ta:l* EDPT 489a) dal:

ṭ.+a 54b/19

ṭ.+ı 8b/2, 13b/7, 22b/24, 52b/25, 40a/5

tālān (< Far. تالان *tālān*) yağma, çapul: 9a/1

ṭalaz (Ötüken IV/4563) büyük dalga, kasırga: 30b/12

ṭalazlu dalgalı: *ṭalaz+lu* 52b/15

ṭalbı- (*talpı:-* EDPT 493b) çırpınmak:

ṭ.-dı 28a/25

ṭaleb (< Ar. طلب *ṭaleb*) istek, dilek, arzu: 9a/5, 14b/11, 35a/13, 40a/9, 53a/6

ṭaleb ėt(d)- istemek, dilemek, arzu etmek:

ṭ. ė.-e (ṭaleb ėde) 14b/11, 35a/13

ṭ. ė.-elüm (ṭaleb ėdelüm) 9a/5

ṭ. ė.-ersin (ṭaleb ėdersin) 40a/9

ṭālı' (< Ar. طالع *ṭālı'*) baht, talih: 7a/20, 19a/8, 19a/11, 38a/7, 44b/6, 52a/22

ṭ.+i 37a/10

ṭ.+n 19a/9, 36b/8

ṭ.+leri 19a/6

ṭ.+üñden 38a/7

taʿlīm (< Ar. يعلیم *taʿlīm*) eğitim, öğrenme: 6a/16, 23b/16, 38a/1

taʿlīm ėt- öğrenmek: bk. *taʿlīm eyle-*

t. ė.! 38a/1

taʿlīm ėtdür- öğretmek:

t. ė.-ürdi 23b/16

taʿlim eyle- bk. *taʿlīm ėt-*

t. e.-di 6a/16

ṭalu (*talu:* EDPT 491b) omuz:

ṭ.+sı 5a/11, 8a/21, 8a/25

ṭ.+sına 28a/11, 30b/18

ṭ.+sından 8b/2

ṭ.+sınuñ 8a/24

ṭam (*ta:m* EDPT 502b) dam, çatı, tepe: 42a/12, 42a/17, 42b/5

ṭ.+da 42a/12

ṭ.+ına 14a/24

ṭ.+ından 42b/6

ṭ.+lardan 14a/17

ṭam- (*tam-* EDPT 503a) damlamak:

ṭ.-ar 41a/24

ṭamaʿ (< Ar. طمع *ṭamaʿ*) aç gözlülük, tamah: 15b/9, 20b/8, 53a/24

ṭamaʿ ėt(d)- açgözlülük yapmak: bk. *ṭamaʿ ḳıl-*

*ṭ. ė.-üp (ṭamaʿ ėdüp)*53a/24

ṭamaʿ ḳıl- bk. *ṭamaʿ ėt-*

ṭ. ḳ.-ma! 15b/9

ṭamaḳ(ġ) (*tamğa:k* EDPT 505a) damak:

ṭ.+ına (ṭamağına) 49b/3

tamām (< Ar. تمام *temām*) tam, eksiksiz, bütün: 2b/21, 3b/7, 3b/11, 3b/18, 3b/19, 5a/12, 5a/20, 6a/18, 6b/2, 6b/18, 8a/24, 8b/14, 8b/22, 24a/4, 34a/16, 41a/16, 42a/13, 43b/12, 49a/9, 55a/24

tamām eyle- tamamlamak, bitirmek:

t. e.-yem 3b/7

tamām ol- sona ermek, tamamlanmak, bitmek:

t. o.-a 42a/13, 43b/12

t. o.-dı 3b/19, 5a/20, 6b/18, 8a/24, 49a/9, 55a/24

t. o.-madın 3b/11

t. o.-up 5a/12, 6a/18

t. o.-ursa 3b/18

ṭamu (*tamu:* EDPT 503a) cehennem:

ṭ.+ya 11b/4

ṭañ (*tañ (ta:ñ) II* EDPT 510b) hayret, şaşırma; şaşılacak şey: 9b/3, 10a/14, 15a/4

ṭ.+a 44a/21

ṭañ yėri şafak vakti: 42b/24

ṭañla (*tañ (d-) I* EDPT 510b) sabah vakti: *ṭañ+la* 28b/21

ṭaña bat- şaşırmak, hayret etmek: bk. *ṭaña ḳal-*

ṭ. b.-dılar 54a/18

ṭaña ḳal- bk. *ṭaña bat-*

ṭ. ḳ.-dı 28b/6, 39b/5, 44a/21, 50b/19, 54a/23, 55b/23

ṭ. ḳ.-dılar 8b/1

ṭ. ḳ.-up 46b/19

ṭ. ḳ.-ur 23b/4

ṭaʿn (< Ar. طعن *ṭaʿn*) ayıplama, kınama, yerme: 35b/21, 38b/25, 41b/23, 43b/5, 43b/9

ṭaʿn ėt(d)- ayıplamak, yermek:

ṭ. ė.-er 39b/15

ṭ. ė.-mediler 43b/9

ṭ. ė.-melü 35b/21, 41b/23

ṭ. ė.-üp (ṭaʿn ėdüp) 43b/5

ṭaʿne (< Ar. طعنه *ṭaʿne*) sövme, kötü söz, küfür: 6b/11

tanı- (*tanu:-* EDPT 516a) tanımak, bilmek:

t.-dı 5a/19, 6b/22

ṭanıḳ tanık, şahit: *ṭanı-ḳ* 11b/5

ṭ.+dur 49a/1

ṭanıḳ ol- şahit olmak:

ṭ. o.-uram 11b/5

ṭanıḳlıḳ(ġ) tanıklık, şahitlik: *ṭanıḳ+lıḳ* 11a/13, 20a/20

ṭ.+ın (ṭanıġlıġın) 11b/3

ṭ.+la (ṭanıḳlıġla) 42b/23

ṭanıḳlıḳ vėr- şahitlik etmek:

ṭ. v.-ürdi 20a/20

ṭanış- (*tanuş-* EDPT 526b) danışmak, istişare etmek: *ṭanı-ş-*

ṭ.! 26b/19, 34b/6

ṭ.-acaġı 29b/14

ṭ.-dı 51b/16

ṭ.-dılar 4b/5, 19b/15, 26b/6

ṭ.-up 26a/1

ṭanışuḳ(ġ) danışma, istişare: *ṭanış-uḳ* 2a/4, 21b/10

ṭ.+a (ṭanışuġa) 16b/17, 19a/22, 21b/9

ṭ.+ı (ṭanışuġı) 24a/8

ṭ.+um (ṭanışıġum) 16b/16, 16b/20

ṭanışuḳ ėt(d)- danışmak: bk. *ṭanışuḳ eyle-*

ṭ. ė.-e (ṭanışuḳ ėde) 2a/4

ṭanışuḳ eyle- bk. *ṭanışuḳ ėt-*

ṭ. e.-diler 21b/10

ṭañla- (*krş. tañ (d-) I* EDPT 510b) şaşırmak: *ṭañ+la-*

ṭ.-dı 39a/16

ṭ.-r 53b/2

ṭ.-rdı 33b/18

ṭ.-sı 21a/24

ṭ.-yup 56a/3

ṭañlaş- hep birlikte şaşırmak: *ṭañla-ş-*

ṭ.-up 22b/6

Tañrı *ö.a.* (*Teñri:* EDPT 523b) Allah, Tanrı: 2b/4, 4b/21, 7a/24, 9a/14, 9a/18, 10a/20, 10b/24, 11b/4, 12b/4, 12b/23, 14b/6, 15a/4, 16b/8, 19a/4, 19b/18, 20b/1, 20b/3, 24a/15, 31a/18, 33a/23, 34a/18, 34a/25, 34b/3, 34b/15, 34b/25, 37a/4, 37b/15, 39b/5, 40a/12, 44a/1, 44a/10, 44a/25, 46b/19, 48b/17, 51a/6, 54a/7, 56a/3

T.+dan 10a/25, 20a/22, 20b/11, 22a/9, 27b/20, 33b/21, 35b/7, 35b/23, 37a/8, 40b/19, 42b/22

T.+nuñ 3a/14, 5a/6, 12a/13, 35a/6, 44a/2

T.+ya 5a/23, 7a/4, 12b/6, 15a/23, 15b/22, 22a/14, 31b/2, 34b/21, 35a/1, 35a/19, 36b/2, 42a/18, 47a/1, 49b/21, 51a/3

T.+yla 46a/5

Tañrılıġ ilahlık, Tanrılık: *Tañrı+lıġ* 14a/11

ṭapucı (*krş. tap-* EDPT 435a) 1. tapan, kulluk eden: *ṭap-ucı* 33a/13, 45b/23

2. hizmetçi: 51a/5

ṭ.-sı 48a/7

ṭapşur (*tapşur-* EDPT 447a) vermek, sunmak, teslim etmek: bk. *ṭavşur-*

ṭ.-dılar 8b/25

ṭ.-dum 18a/18, 20b/3, 54b/5

ṭ.-maḳ 5a/14

ṭapu (*tapıġ* EDPT 437a) 1. huzur, kat, makam:

ṭ.+ñdan 20a/15, 32b/2

ṭ.+ñuza 49b/21

ṭ.+sına 36a/14

ṭ.+ya 53b/24

2. itaat, saygı: 4b/2, 39a/11

ṭapu ḳıl- itaat etmek, boyun eğmek, saygı göstermek: bk. *ṭapula-*

ṭ. ḳ.-alum 39a/11

ṭ. ḳ.-up 4b/2

ṭapula- bk. *ṭapu ḳıl-*, *ṭapu+la-*

ṭ.-ya 38b/11

tār I (< Far. تار *tār*) karanlık: 28b/15

tār II (< Far. تار *tār*) iplik:

t.+ın 6b/5

ṭar (*ta:r (d-)* EDPT 528a) dar, genişliği az: 14a/15, 25b/3, 28b/19, 45b/6, 45b/25, 49b/6

ṭar eyle- huzursuzluk vermek:

ṭ. e.-di 49b/6

t. e.-yüp 28b/19

ṭar ol- daralmak:

ṭ. o.-dı 45b/6

ṭaraf (< Ar. طرف *ṭaraf*) 1. taraf, yön, yer:

ṭ.+a 30b/23

ṭ.+da 26a/12, 32a/17, 33b/8, 48a/5, 53b/11, 54b/15

ṭ.+dan 8b/7, 15b/24, 29a/5, 30a/8, 44a/19

ṭ.+ı 36b/21

ṭ.+ına 3b/20, 13a/20, 38b/3

ṭ.+ında 3a/7, 12b/24

2. bir kimsenin soyundan gelenlerin hepsi:

ṭ.+ın 47a/7

ṭaral- (*krş. ta:r (d-)* EDPT 528a) daralmak, bunalmak: *ṭar+al-*

ṭ.-dı 10a/9, 38a/17, 41b/10

ṭ.-up 10a/15

ṭarāvet (< Ar. طراوت *ṭarāvet*) tazelik, gençlik:

ṭ.+de 42b/13

ṭarcuḳ daracık, çok dar: *ṭar+cuḳ* 31a/11

ṭarıḳ(ġ)- (*tarık- (d-)* EDPT 540b) daralmak, içi sıkılmak: *ṭar+ıḳ-*

ṭ.-dı 30b/25

ṭ.-up (ṭarıġup) 9b/21, 49a/2

taʿrīf (< Ar. تعريف *taʿrīf*) tarif, tanım: 33b/11

taʿrīf ėt(d)- tarif etmek, açıklamak:

t. ė.-evüz (taʿrīf ėdevüz) 33b/11

tārīḫ (< Ar. تارخ *tārīḫ*) geçmiş:

t.+i 20b/11

ṭarīḳ (< Ar. طريق *ṭarīḳ*) yol, usûl, yöntem:

t.+i 11a/2

ṭarlıġan- (*krş. tarığlan-* EDPT 542b) dertlenmek, kederlenmek:

ṭ.-dı 45b/11

ṭ.-urdı 39a/24

ṭarlıḳ(ġ) (*tarığlık* EDPT 542b) sıkıntı, dert: *ṭar+lıḳ*

ṭ.+dan 45a/3

ṭ.+la (ṭarlıġla) 40b/20

ṭarlu sıkıntılı, dertli: *ṭar+lu* 34a/7

tār u mār (< Far. تارومار *tār u mār*) perişan, darmadağınık: 40a/2, 53a/20

tār u mār eyle- dağıtmak, yıkmak: bk. *tār u mār ḳıl-*

t. e.-ye 40a/2

tār u mār ḳıl- bk. *tār u mār eyle-*

t. ḳ.-ur 53a/20

taṣadduḳ (< Ar. تصدَّق *taṣadduḳ*) sadaka: 7b/2

taṣadduḳ ėt(d)- sadaka vermek:

t. ė.-erdi (taṣadduḳ ėderdi) 7b/2

taṣnīf (< Far. تصنيف *taṣnīf*) müziğe uygun söylenen şarkı:

t.+ler 53b/19

ṭaş (*ta:ş* EDPT 557a) taş: 5b/2, 5b/2, 9a/22, 14a/16, 14a/17, 18b/4, 20b/24, 22a/1, 49b/10, 53b/14

ṭ.+a 5b/2, 5b/4

ṭ.+da 34b/24, 36a/4, 48a/5

ṭ.+dan 5a/18, 5a/24, 5b/3, 6b/20

ṭ.+ı 5a/25, 26a/9

ṭ.+ına 47a/22

ṭ.+la 6b/17

ṭ.+nı 5a/19

ṭaşı- (*taşu:-* EDPT 561a) taşımak, götürmek:

ṭ.-maḳ 12b/10

ṭ.-yam 51a/13

ṭaşra (*taşra:* EDPT 565b) dışarı: *ṭaş+ra* 11b/6, 13a/4, 17b/15, 38b/12, 39a/6, 47b/10

ṭaşra çıḳ- dışarı çıkmak:

ṭ. ç.-dı 11b/6

ṭ. ç.-dılar 47b/10

ṭaşra getür- dışarı çıkarmak:

ṭ. g.-di 17b/15

ṭ. g.-diler 13a/4

ṭaṭlu (*krş. tatığlığ* EDPT 454a) tatlı: 22b/13, 54b/17

ṭāv (< Far. طاو *tāv*) parlak, renkli: 10a/19

ṭavar (*tavar (d-)* EDPT 442b) büyükbaş veya küçükbaş hayvan, davar: 10b/8

ṭavīle ṭavīle (< Ar. طويله *ṭavīle*) sürü sürü, katar katar: 23b/19, 45b/23

ṭavḳ (< Ar. طوق *ṭavḳ*) gerdanlık: 24b/7, 38b/10, 54a/24, 54b/8

ṭ.+ (ṭavḳ-ı zerrīn) 38a/19

ṭ.+ı 50b/6

ṭ.+la 26a/19, 50b/4

ṭ.+lar 26a/12

ṭavşur- bk. *ṭapşur-*

ṭ.-uñ! 50b/23

tavuḳ(ġ) (*takı:ğu:* EDPT 468b) tavuk:

t.+ı (tavuġı) 5b/23

ṭāvūs (< Far. طاوس *ṭā'ūs*) tavus kuşu: 10a/13, 10a/19

ṭayan- (*tayan- (daya:n-)* EDPT 569b) 1. dayanmak, yaslanmak: *ṭaya-n-*

ṭ.-up 30b/15

2. güvenmek:

ṭ.-up 33a/16

tāʿyib (< Ar. تاعيب *tāʿyib*) ayıplama, kusur bulma: 6b/12

tāʿyib ėt- ayıplamak, kusur bulmak:

t. ė.-mez 6b/12

taʿyin (< Ar. تعين *taʿyin*) belli etme, belirleme: 46b/6

ṭayr (< Ar. طير *ṭayr*) kuş: 7a/13

tāze (< Far. تازه *tāze*) 1. taze, dinç, körpe: 24b/3, 42b/2, 52b/17, 54b/10

2. güzel, hoş: 5b/14, 21b/4, 23b/10, 24b/17, 51b/17

3. kurumamış olan, yeşil: 19a/20, 53a/16

tāze çihr güleryüz, hoşnutluk: bk. *tāze yüz* 24b/17

t. ç.+ilen 23b/10

tāze peymān güzel söz: 51b/17

tāze yüz bk. *tāze çihr* 21b/4

t. y.+ümi 5b/14

tāze ol- yeşermek, büyümek:

t. o.-dugından 24b/3

tāzelen- tazelenmek, gençleşmek: *tāze+len-*

t.-di 55a/25

t.-düñ 10b/20

tāzelıḳ(ġ) güzellik, hoşluk: tāze+lıḳ 45b/24

t.+ın (tāzelıġın) 52b/9

tāzī I (< Far. تازى *tāzī*) tazı, av köpeği: 5b/20

t.+ler 44a/15

Tāzī *ö.a.* II (< Far. تازى *Tāzī*) Arap, Arap kavmine mensup: 7b/4, 15b/19, 31a/2, 31a/3, 34b/17, 37a/18, 45b/23, 47b/9

T.+ (Ḍaḥḥāk-ı Tāzī) 38b/8

T.+ (server-i Tāzī) 8a/16

T.+ (sipeh-dār-ı Tāzī) 39a/22

T.+den (Ḍaḥḥāk-ı Tāzī) 13a/3

T.+ler 24b/10, 45b/1

T.+nüñ 7b/18

T.+ye (Ḍaḥḥāk-ı Tāzī) 55a/7

Tāzīyān *ö.a.* (< Far. تازیان *Tāzīy-ān*) Araplar, Arap kavminden olanlar:

T.+ (ser-i Tāzīyān) 7b/24, 17b/21

T.+ (server-i Tāzīyān) 16b/2

teʿallīḳ (< Ar. تعلیق *teʿallīḳ*) ilgi, bağ:

t.+inden 8a/9

tebāh (< Far. تباه *tebāh*) yıkılmış, mahvolmuş, harap olmuş: 2b/14, 10a/5, 28b/22, 34b/20, 35a/1, 40a/15

tebāh ėt(d)- yıkmak, harap etmek:

t. ė.-e (tebāh ėde) 28b/22

tebāh ol- yıkılmak, mahvolmak:

t. o.-a 10a/5

t. o.-dı 40a/15

t. o.-dı-mı 34b/20

t. o.-maz 35a/1

t. o.-ur 2b/14

teber (< Far. تبر *teber*) balta: 26b/8

tecrübe (< Ar. تجربه *tecribe*) tecrübe, deneme:

t.+ylen 10b/24

tedbīr (< Ar. تدبیر *tedbīr*) tedbir, önlem, başvurulan çare: 10a/25, 11a/5, 17b/5, 24a/10, 28b/16, 30b/6, 37b/19, 38a/1, 38b/1, 42a/4, 45b/24, 48a/19, 50a/10, 54b/23

t.+de 19a/22

t.+i 43b/5, 46b/9

t.+ile 4b/14

t.+in 29b/14

t.+inden 43a/12

t.+le 19b/11, 23b/24, 26b/6, 47a/9

t.+lerinden 17a/4

t.+ümle 32b/3

t.+üñ 21a/9, 22a/10, 50a/20, 7b/18

t.+üñden 54b/18

t.+üñe 43b/8

te'emmül (< Ar. تامّل *te'emmül*) iyice, etraflıca düşünme: 8a/14, 16a/13

te'emmül ėt(d)- iyice, etraflıca düşünmek: bk. *te'emmül eyle-*

t. ė.-üp (te'emmül ėdüp) 8a/14

te'emmül eyle- bk. *te'emmül ėt-*

t. e.-di 16a/13

te'essüf (< Ar. تاسّف *te'essüf*) üzüntü: 33a/1

te'essüf ėt- üzülmek:

t. ė.-diler 33a/1

tefekkür (< Ar. تفکر *tefekkür*) düşünme:

t.+e 16a/13, 29b/17

tefekküre var- derin derin düşünmek:

t. v.-up 16a/13, 29b/17

teferrüc (< Ar. تفرّج *teferrüc*) eğlenmek için yapılan gezinti: 39b/3

teferrüc ḳıl- gezinmek, dolaşmak:

t. ḳ.-dı 39b/3

teg (*te:g (d-)* EDPT 475a) gibi, benzer, kadar: 4a/6, 20a/23, 49a/14

teġayyür (< Ar. تغيَّر *teġayyür*) bozularak değişme, başkalaşma: 44a/21

teġayyür ol- değişmek, bozulmak:

t. o.-up 44a/21

tehemten (< Far. تهمتن *tehemten*) iri yarı, boylu boslu yiğit: 25a/21

tehī (< Far. تهی *tehī*) boş: 22b/24

tehlikelü (< Ar. تهلكه *tehluke*) tehlikeli: *tehlike+lü* 21a/8

tekellüf (< Ar. تكلف *tekellüf*) gösteriş, özenti: 38b/15

tekellüf ḳıl- gösteriş yapmak:

t. ḳ.-up 38b/15

temāşā (< Far. تماشا *temāşā*) hayranlıkla seyretme, zevkle izleme: 7a/1, 21b/15

t.+lar 25a/24, 55a/11

t.+larla 36a/8

t.+ya 38a/24

temāşā ḳıl- hayran hayran izlemek:

t. ḳ.-maġa 7a/1

t. ḳ.-up 21b/15

temettuʿ (< Ar. تمتَّع *temettuʿ*) kazanma, kazanç: 16b/5

temettuʿ bul- kazanmak, fayda sağlamak:

t. b.-a 16b/5

Temşiyye *ö.a.* Şâhnâme'de adı geçen şehir:

T.+de 16a/5

T.+ye 32a/11

teʿaccīl (< Ar. تعجَّيل *teʿaccīl*) telaş, acele etme: 25a/14

ten (< Far. تن *ten*) vücut, beden: 6b/14, 21a/2, 21a/21, 26b/20

t.+ (pākīze-yi ten) 8b/24

t.+de 19b/20, 39b/25

t.+den 51b/8

t.+dür 42b/19

t.+i 4a/5, 11b/17, 24a/16, 25b/3, 30b/18, 31a/1, 33b/23, 34a/24, 34b/23, 35b/16, 38b/22, 39a/25, 44b/2

t.+in 15b/13, 23a/4

t.+inde 45b/19, 56a/1

t.+inden 27b/13, 29a/13, 48a/15

t.+ine 50b/1

t.+ini 22a/16, 31a/13, 34a/1, 46a/13

t.+lerini 23a/21

t.+ümden 49b/12

t.+ümi 26b/20, 48b/23

t.+üñde 35a/8

t.+üñe 16b/1, 23a/12, 50a/19

t.+üñi 2b/10

t.+üñüzde 7a/15

t.+üñüzden 31b/8

ten-i pīl-vār fil gibi iri vücutlu: 22a/21

ten-āsānlıḳ (< Far. تناسان *ten-āsān*) rahatını düşünme, keyfine bakma: *ten-āsān+lıḳ* 15b/7

ten-dürüst (< Far. تندرست *ten-dürüst*) sağlıklı, kuvvetli, sağlam: 8a/13, 21a/11, 51a/24

t.+ler 20a/13

ten-dürüstlik sağlıklı olma, sağlamlık: *ten-dürüst+lik* 34b/25

tenbellıḳ(ġ) (< Far. تنبل *tenbel*) tembellik: *tenbel+lıḳ*

t.+ı (tenbellıġı) 13a/15

teng (< Far. تنگ *teng*) 1. dar: 25a/9, 27a/22, 27a/23, 28b/15

2. sıkıntılı, zor: 22b/13, 32b/19

teng ėt(d)- dar etmek, sıkıntılı hale sokmak:

t. ė.-e (teng ėde) 25a/9

t. ė.-elüm (teng ėdelüm) 27a/22

teng-dil dertli, sıkıntılı: 45a/3

tenzīl (< Ar. تنزيل *tenzīl*) gökten indirilen vahiy, Kur'ân-ı Kerim:

t.+ (ḫüdāvend-i tenzīl ü vaḥiy) 2b/25

ter (< Far. تر *ter*) 1. ıslak, yaş: 37a/6, 52b/3, 55a/14

2. taze: 38b/1, 52b/13, 53a/11

ter ol- ıslanmak:

t. o.-mışdı 55a/14

ter-gül ıslak gül:

t.+e 28b/25

terāzu (< Far. ترازو *terāzu*) terazi burcu:

t.+ya 53a/15

terbiyyet (< Ar. تربيَّت *terbiyyet*) eğitim, terbiye: 10b/6

terbiyyet ėt(d)- eğitmek:

t. ė.-erdi (terbiyyet ėderdi) 10b/6

tercüme (< Ar. ترجمه *terceme*) tercüme, çeviri:

t.+sine 4a/15

terk I (< Far. ترك *terk*) miğfer, başlık: 3b/3, 25b/5, 50b/9

terk II (< Ar. ترك *terk*) bırakma: 29b/7, 34a/10, 35a/20

terk ėt(d)- bırakmak, vazgeçmek:

t. ė.-üp (terk ėdüp) 29b/7, 34a/10, 35a/20

terlik yağmur: *ter+lik* 2a/18

ters-nāḳ (< Far. ترسناق *ters-nāḳ*) korkan, endişelenen: 7a/21

ters-nāḳ ol- korkmak:

t. o.-up 7a/21

tertīb (< Ar. ترتيب *tertīb*) sıra, düzen:

t.+ini 1b/3

teslīm (< Ar. تسليم *teslīm*) 1. verme, bırakma: 8a/16,

2. boyun eğme: 9a/7

teslīm ėt- vermek, bırakmak:

t. ė.-diler 9a/7

teslīm ḳıl- boyun eğmek, kabul etmek:

t. ḳ.-dı 8a/16

teşne (< Far. تشنه *teşne*) çok istekli, çok arzulu: 27a/19

teşne ṭur- istemek, arzulamak:

t. ṭ.-dılar 27a/19

teşrīf (< Ar. تشريف *teşrīf*) şeref, şân: 17a/11, 37b/9
t.+ler 51b/18

teşvīş (< Ar. تشويش *teşvīş*) karışıklık, zihin bulanıklığı: 48b/5

tevārīḫ (< Ar. تواريخ *tevārīḫ*) tarihler, zamanlar:
t.+den 50a/18

tevāżūʿ (< Ar. تواضع *tevāżūʿ*) alçak gönüllülük, kibirli olmama: 16a/19, 25a/12

tevāżūʿ göster- alçak gönüllü davranmak:
t. g.-di 16a/19

tevḥīd (< Ar. توحيد *tevḥīd*) Allah'ın birliğine inanma:
t.+ (der-beyān-ı tevḥīd) 2b/10

teẕerv (< Far. تذرو *teẕerv*) sülün: 51a/23

ṭılsım (< Ar. طلسم *ṭılsım*) sihir, büyü: 12a/20, 14a/10
ṭ.+lar 12b/25
ṭ.+uñı 13b/21

tımārcı (< Far. تيمار *tīmār*) at bakıcısı: *tımār+cı* 24a/4

ṭın- (*tın- (d-)* EDPT 514b) ses çıkarmak, söz söylemek:
ṭ.-ardı 45b/3

ṭırāz-būt (< Far. طرازبوت ṭırāz-būt) süslenmiş, güzel kız:
ṭ.+ları 41a/17

ṭırazī (< Far. طرازى *ṭıraz-ī*) süslü, işlemeli: 50b/5

ṭırnaḳ(ġ) (*tırñak* EDPT 551b) tırnak:
ṭ.+ıla (ṭırnaġ-ıla) 4b/14

tīġ (< Far. تيغ *tīġ*) kılıç: 29a/3
t.+ (ṣāḥib-i tīġ ü zerrīn-güneş) 33a/10
t.+ (tīġ-i benefş) 27a/7
t.+ (tīġ-i kīn) 4a/2
t.+dür 33a/10
t.+idür 33a/11
t.+üñ 21a/14

tīġ-zen iyi kılıç kullanan: 4a/4

tīmār (< Far. تيمار *tīmār*) üzüntü, keder:
t.+dan 2b/13
t.+la 45b/19

tīr (< Far. تير *tīr*) ok: 23b/20, 36a/23, 40b/11, 47b/23

tīr-i ḫadeng kayın ağacından yapılmış ok: 23b/20, 36a/23, 40b/11, 47b/23

tīre (< Far. تيره *tīre*) karanlık, kara: 2a/17, 3b/3, 19b/20, 20a/24, 20b/22, 38a/16

tīre-revān dertli, kederli: 39b/19

tīrelen- kararmak: *tīre+len-*
t.-üp 6a/11

tiryāḳ (< Far. ترياق *tiryāḳ*) afyon, panzehir: 46a/1, 47a/6

tiryāḳsız zehirsiz: *tiryāḳ+sız* 49a/9

tīşe-vāre (< Far. تيشواره *tīşe-vāre*) balta: 5a/19

tīz (< Far. تيز *tīz*) 1. hızlı, çabuk, seri: 10a/25, 10b/8, 11b/17, 12a/10,

15a/8, 17b/20, 18b/6, 20b/12, 21a/10, 21a/11, 26b/9, 28b/3, 33b/25, 39b/7, 42a/3, 42a/24, 42b/3, 43b/15, 45a/3, 46b/10, 46b/16, 47a/12, 49a/2, 4b/13, 50a/5, 54b/9, 54b/24

t.+ (künbed-i tīz) 2a/20, 2b/12

t.+icek 12a/9, 23b/5, 54b/10

2. keskin, sert: 12b/13, 38b/17, 44a/5, 55a/1

tīz-ceng 1. cesur, yiğit: 19a/2, 46a/19

2. keskin pençe: 39b/13, 49a/22

tīz-dem yakıcı, ateşli nefes: 49a/22

tīz-fehm çabuk anlayan, anlayışlı: bk. *tīz görüci* 50a/15

t.+dür 52b/8

tīz görüci bk. *tīz-fehm tīz gör-üci* 19b/15

tīz ḳanatlu hızlı uçan: *tīz ḳanat+lu* 5a/8

tīzlen- hiddetlenmek: *tīz+len-*

t.-di 14a/12

t.-me! 49a/2

t.-üp 46b/24

tīzlik(g) hiddet, sertlik: *tīz+lik* 19a/1, 20b/6, 48a/16

t.+le (tīzligle) 20a/3, 31a/2, 31a/12, 34a/7

t.+üñ (tīzligüñ) 19a/3

ṭoġ- (*tuğ- (d-)* EDPT 465a) 1. doğmak, dünyaya gelmek:

ṭ.-a 10a/1

ṭ.-acaḳ 23a/19

ṭ.-an 31a/3, 34a/11

ṭ.-arsa 53a/13

ṭ.-dı 10a/10, 23a/20, 23b/4, 30a/10, 31a/2, 33b/15, 36b/21, 38a/2, 40a/8

ṭ.-duġı 23b/2, 33b/5, 46a/17, 56a/14

ṭ.-duġumlayın 48b/15

ṭ.-dum 43b/21

ṭ.-madı 28b/1, 40a/8, 41a/22

ṭ.-maya 41a/22, 54b/5

ṭ.-mış 32a/17

ṭ.-up 44b/9

2. ortaya çıkmak, gökyüzünde görünmek:

ṭ.-a 50a/18

ṭ.-ar 53a/3, 55b/12

ṭ.-aydı 23a/24

ṭ.-dı 2a/23

ṭ.-duġı 30a/11

ṭ.-madı 2b/25

ṭoġrıl- (EDPT 472a) bir yere gitmek, yönelmek: *toğ(u)r-ıl-*

ṭ.-dı 30b/14, 36a/7, 47a/25

ṭ.-mış 3a/8

ṭ.-up 36a/24

ṭoġrılt(d)- doğrultmak, yöneltmek: *ṭoġrıl-t-*

ṭ.-a (ṭoġrulda) 11a/6

ṭ.-dı 28a/17, 28a/24

ṭ.-dum 49b/5, 49b/17

ṭoġru (*toğuru: (d-)* EDPT 473a) 1. -e doğru, -e karşı: 12b/7, 14a/14,

15a/10, 18a/22, 25b/25, 28b/2, 29b/25, 31a/4, 30b/14, 30b/17, 32a/4, 32a/5, 39a/6, 44b/20, 48a/18, 51b/10, 54a/8

2. doğru, gerçek: 2a/2, 5b/24, 6a/4, 13a/5, 15b/5, 22a/7, 24a/17, 32a/25, 45a/19, 48b/25, 52b/25,

ṭ.+sı 41a/20

ṭ.+sın 10b/10

ṭoġrulıḳ(ġ) doğruluk, dürüstlük: *ṭoġru+lıḳ* 8b/23, 19b/21, 20b/1, 20b/2, 20b/20, 24b/17, 32b/15, 55a/21

ṭ.+a (ṭoġrulıġa) 49a/1

ṭ.+dur 11a/11

ṭ.+ın (ṭoġrulıġın) 45a/19

ṭ.+la (ṭoġrulıġla) 9b/8, 17a/19, 51a/16

ṭoġur- (*toğur- (d-)* EDPT 472a) doğurmak, dünyaya getirmek:

ṭ.-dı 23b/5, 33b/19, 38b/18, 33b/22

ṭ.-dugum 45b/2

ṭ.-mayaydı 45b/5

ṭ.-up 8b/21

ṭoġurıcı doğuran: *ṭoġur-ıcı*

ṭ.+dur 50a/17

ṭ.+yı 48b/16

toḫum (< Far. تخم *tuḫm*) 1. tohum:

t.+ın 25b/14

t.+ını 51b/11

2. nesil, soy sop:

t.+dan 47a/5

t.+ı 35a/21

t.+ısın 13a/7

toḫm-ı Ḍaḥḥāk Dahhâk'ın soyu: 47b/18

ṭoḳ (*tok* EDPT 464b) 1. tok: 17a/21,

2. aç gözlü olmayan: 38b/13

ṭoḳın- (*tokın- (d-)* EDPT 471a) değmek, temas etmek:

ṭ.-mayup 14a/18

ṭ.-up 5b/3

ṭoḳu- (*tokı:- (d-)* EDPT 467a) dokumak, örmek:

ṭ.-duḳdan 6b/5

ṭ.-masın 6b/4

ṭoḳut- dokutmak, ördürmek: *ṭoḳu-t-*

ṭ.-dı 5b/19

ṭol- (*to:l- (d-)* EDPT 491a) dolmak, kaplamak:

ṭ.-a 2b/23, 10a/5, 14b/12

ṭ.-acaḳdur 47a/8

ṭ.-ar 16b/22

ṭ.-dı 7a/18, 7b/8, 9b/19, 19b/8, 21b/8, 28a/10, 28b/19, 34b/16, 36a/9

ṭ.-mış 13b/7

ṭ.-mışdı 11a/4, 29a/5

ṭ.-mışdur 39b/23

ṭ.-up 4b/9, 8a/21, 10b/23, 17b/6, 19a/23, 23a/19, 29a/20, 43b/25, 47a/7, 49a/17, 49b/9

ṭola- (*tolğa:- (d-)* EDPT 497a) etrafında döndürüp sarmak, dolamak:

ṭ.-yup 22a/22

ṭolan- (*tolğan-* EDPT 497b) dolanmak, etrafında gezinmek: *ṭola-n-*

ṭ.-maġa 2a/25

ṭ.-up 33b/2

ṭ.-ur 2b/20

ṭolaş- (*tolğaş-* EDPT 497b) 1. gezinmek: *ṭola-ş-*

ṭ.! 44b/1

ṭ.-dı 46b/8

ṭ.-up 50a/12

2. dövüşmek, savaşmak:

ṭ.-dı 30b/15

ṭ.-dılar 4b/12, 14a/16

ṭolaşdur- dolaştırmak, birbirine geçirip karıştırmak: *ṭolaş-dur-*

ṭ.! 42a/25

ṭ.-u 54a/15

ṭoldur- doldurmak: *ṭol-dur-*

ṭ.-a 2b/18

ṭ.-an 43b/20

ṭ.-dı 4a/21, 4b/7, 18a/3, 38a/12, 43a/4

ṭ.-dılar 22a/22

ṭ.-up 8a/1, 42a/7

ṭ.-urdı 42b/13

ṭolu I (*tolu: (do:lo:)* EDPT 491b) dolu: 3a/9, 4b/16, 4b/20, 6a/21, 7a/8, 10a/18, 11a/20, 12a/16, 14a/14, 15b/6, 20a/10, 20a/11, 23a/14, 23b/18, 24a/20, 24b/3, 24b/9, 25a/11, 26a/15, 26b/1, 28a/2, 29b/6, 29b/17, 31a/6, 31a/18, 31a/19, 37a/7, 37a/20, 38b/10, 39a/1, 39a/17, 40a/24, 40b/20, 41b/10, 43a/8, 43a/11, 46a/11, 46b/4, 48a/22, 49b/10, 50b/4, 50b/25, 51b/4, 52a/20, 55b/18

ṭ.+dur 20a/17, 29a/20

ṭ.+ydı 9a/9

ṭolu II (*tolu: (do:lo:)* EDPT 491b) içki kadehi: 47a/20, 48a/9, 53b/21

ṭ.+sın 47a/20

ṭoluḳ dolu, dolmuş: *ṭol-uḳ*

ṭ.+dı 35b/4

ṭoluşdur- doldurmak, toplamak: *ṭol-uş-dur-*

ṭ.-ur 22a/10

ṭon (*to:n (d-)* EDPT 512b) 1. kıyafet, elbise:

ṭ.+ın 47a/22

2. kılık: 29b/23

ṭon degiş- kılık değiştirmek, gizlenmek:

ṭ. d.-üp 29b/23

ṭon- (*toñ- (d-)* EDPT 515a) hareketsiz kalmak:

ṭ.-dı 36a/7

ṭ.-up 22b/9

ṭonat(d)- (*tonat- (d-)* EDPT 517b) giydirmek: *ṭon+at-*

ṭ.-up (ṭonadup) 55a/12

ṭoñdur- dondurmak, soğutmak: *ṭoñ-dur-*
ṭ.-dı 18a/1

ṭopraḳ(ġ) (*topra:k* EDPT 443a) toprak: 4b/18, 12a/10, 20b/23, 22b/11, 23a/10, 38a/4, 42b/16, 43b/25, 48b/6, 48b/13, 53b/1
ṭ.+a (ṭopraġa) 9a/22, 15a/11, 15b/13, 30b/20, 41b/16, 46a/2, 46a/13, 46b/1, 46b/13, 9b/24
ṭ.+da 28b/1, 34b/24
ṭ.+dan 12b/19, 35a/16, 46b/8, 49b/13, 52a/4, 52a/5
ṭ.+ı (ṭopraġı) 22b/23, 26a/9, 37b/4, 52b/22, 55a/14
ṭ.+ın (ṭopraġın) 7b/8
ṭ.+ından (ṭopraġından) 10b/1
ṭ.+ını (ṭopraġını) 5a/6, 45b/16
ṭ.+la (ṭopraġla) 8a/1
ṭ.+uñ (ṭopraġuñ) 2a/23

ṭopraḳ ėt(d)- parçalamak:
ṭ. ė.-erdi (ṭopraḳ ėderdi) 42b/17

ṭopṭolu çok dolu, tamamen dolmuş: 5a/10, 32b/20, 33b/8

torun (Ötüken V/4878) bir kimsenin çocuğunun çocuğu:
t.+ıymış 30a/22
t.+umı 32b/3

ṭosṭoġru 1. hiçbir eğriliği olmayan, dümdüz: 2b/6
2. doğruca, sağa sola sapmadan: 11b/19

ṭoy- (*to:ḏ- (d-)* EDPT 451a) doymak, kanmak:
ṭ.-dı 8b/20
ṭ.-dum 22a/3

ṭoyur- doyurmak, beslemek: *ṭoy-ur-*
ṭ.-dı 52b/6

toz (*to:z* EDPT 570b) toz, ince toprak: 19a/20, 19b/17, 22b/3, 22b/4, 26b/14, 47b/25, 49a/12, 54a/17
t.+a 23a/24
t.+dan 12a/12, 14a/20, 25a/21, 30b/12, 47b/11, 47b/14
t.+ı 26b/21
t.+ın 30b/10, 52a/5
t.+ından 29a/3, 52a/8
t.+ını 10b/22
t.+uñ 31a/7, 34a/24

toz ḳop- toz kalkmak:
t. ḳ.-dı 14a/23, 36a/2

toz ḳopar- toz kaldırmak, ortalığı alt üst etmek: *toz ḳop-ar-*
t. ḳ.-am 10b/25
t. ḳ.-dı 11b/13, 18b/4, 18b/5, 29a/10, 48a/18, 54a/14, 54a/16
t. ḳ.-sañ 51a/5
t. ḳ.-up 4b/22, 5a/3

toz- (EDPT 572b) toz halinde savrulmak:
t.-ardı 55b/17

ṭūba-ḥırām (< Ar. طوباحرام *ṭūba-ḥırām*) Cennetteki tuba ağacı gibi uzun ve salınmış: 42b/12

tuç (*tu:ç (tu:c)* EDPT 449a) tunç, bronz:
t.+dan 26a/12

ṭudaḳ(ġ) (*dudak* Meninski II/3140) dudak: bk. *ṭuṭaḳ*
ṭ.+ı (ṭudaġı) 9b/16
ṭ.+ında (ṭudaġında) 40b/21
ṭ.+ları 41b/22
ṭ.+um (ṭudaġum) 37a/6

tuḫfe I (< Ar. تحفه *tuḥfe*) hediye: 40a/6

tuḫfe II (< Ar. تخف *krş. tuḥaf*) tuhaf, alışılmışın dışında: 33b/26

ṭul (*tu:l (d-)* EDPT 490a) dul, eşinden ayrılmış: 45a/14
ṭ.+lar 15b/15

ṭuman (*tuma:n (d-)* EDPT 507a) duman: 5b/1

ṭuman ṭut- duman kaplamak:
ṭ. ṭ.-ar 5b/1

Tūr *ö.a.* (< Far. تور *Tūr*) hükümdar Feridûn'un oğlu: 19a/1, 19a/5, 19a/11, 21b/19, 21b/21, 22a/6, 22a/16, 24a/10, 26b/7, 27b/1, 28b/11, 28b/25, 29a/9, 29a/11, 29a/12, 30a/2
T.+ (Tūr-ı cihān-gīr) 19a/24
T.+ (Tūr-ı dilīr) 19b/9
T.+a 19a/8, 19a/15, 21a/14, 21b/10, 21b/25, 23b/23, 24a/5, 25b/1, 27a/16, 29a/8
T.+ı 21b/9
T.+la 25b/23, 26a/1
T.+uñ 19b/7, 20a/4, 20b/12, 21b/24, 26b/22, 28b/14, 29a/16, 29b/10, 29b/20, 29b/24

ṭur- (*tur- (d-)* EDPT) 1. kalkmak, ayağa kalkmak:
ṭ.-a 18a/2, 34b/7
ṭ.-am 17a/6, 42b/20
ṭ.-dı 12b/6, 24b/8, 25a/21, 30b/15, 36b/6, 40b/9, 40b/11, 46a/12, 48b/9, 50a/6, 50a/15, 51a/16, 52a/17
ṭ.-dılar 21b/16, 27a/19
ṭ.-dum 35b/11, 48a/1
ṭ.-madı 29b/2
ṭ.-maġa 31a/23
ṭ.-ması 38a/21
ṭ.-mışam 28a/19
ṭ.-up 6a/2, 7b/24, 21a/10, 22a/7, 24b/15, 33a/18, 33a/21, 37a/26, 40b/3, 46a/14, 52a/8
ṭ.-updur 26a/25
ṭ.-ur 20a/23, 22b/15, 22b/24, 28a/21, 32b/24, 42a/12, 43a/11
ṭ.-urdı 42b/5
ṭ.-urlar 26a/17, 26a/19
ṭ.-ursın 46a/21

2. durmak, hareketsiz kalmak, beklemek:
ṭ.-a 8b/4, 22b/14
ṭ.-acaḳ 26b/9
ṭ.-ayoruram 48b/23, 51a/20
ṭ.-dı 18b/15, 28b/24, 30b/5
ṭ.-dılar 12a/25, 12b/1, 39a/6

ṭ.-duġı 34a/1, 55b/23
ṭ.-ma! 51b/22
ṭ.-madın 42a/5, 42b/11, 53a/2
ṭ.-maduñ 18b/25
ṭ.-mazdı 32a/19
ṭ.-mış 27a/20
ṭ.-mışlar 13b/8
ṭ.-up 27b/22
ṭ.-ur 32b/23
ṭ.-urdı 24b/10, 27a/11, 46b/24
ṭ.-urken 44a/16
ṭ.-urlardı 9b/20

3. saygı göstermek, boyun eğmek:
ṭ.-mışam 17a/5
ṭ.-up 5b/7, 10b/19

ṭurabil- durabilmek: *ṭur-a bil-*
ṭ.-meye 30b/2
ṭ.-mez 13b/3

ṭuragel- ayağa kalkmak, doğrulmak: *ṭur-a gel-*
ṭ.-di 11b/5, 25b/22
ṭ.-diler 9a/25, 21b/18

Tūrān *ö.a.* (< Far. توران *Tūrān*) Eski İranlılar tarafından Türkler'in Orta Asya'daki en eski yurtlarına verilen isim: bk. *tūrān-zemīn* 4a/2, 19a/15, 19b/6, 29a/23
T.+ (şāh-ı Tūrān) 19a/16
T.+a 44b/10
T.+da 21b/22, 28a/7, 28a/14
T.+ilen 31b/18

tūrān-zemīn bk. *tūrān*
T.+e 29a/23
T.+i 19a/14

ṭurġur- (*turğur-(d-)* EDPT 541a) kaldırmak, ayakta tutmak: *ṭur-ġur-*
ṭ.-sız 43b/4
ṭ.-u 53b/24

ṭurış- (*turuş- (d)* EDPT 554a) savaşmak, dövüşmek: *ṭur-ış-*
ṭ.-maġa 28a/10, 38b/7
ṭ.-sun 48a/6

ṭurışdur- dövüştürmek: *ṭurış-dur-*
ṭ.! 39b/13

Tūrī *ö.a.* (< Far. توری *Tūr-ī*) Türk: 28b/9, 28b/25

ṭurş-yüz (< Far. طرش *ṭurş*) ekşi suratlı, suratsız:
ṭ.+le 48a/12

ṭuş (*tu:ş (d-)* EDPT 558a) rastlama, karşılaşma: 20a/10, 53a/12

ṭuş gel- denk gelmek, rastlamak: bk. *ṭuş ol-*
ṭ. g.-di 10a/16

ṭuş ol- bk. *ṭuş gel-*
ṭ. o.-dı 20a/10
ṭ. o.-anı 53a/12

ṭut- (*tut-* EDPT 451a) tutmak, yakalamak:
ṭ.! 7b/14, 17a/2, 37b/24
ṭ.-a 22b/12, 46b/2, 52b/4
ṭ.-alar 6a/7
ṭ.-am 17a/11
ṭ.-an 33a/12, 46a/2

ṭ.-ar 5b/1, 6a/19, 20b/22, 49a/5
ṭ.-aram 17a/7
ṭ.-ardı 9a/2, 19a/20, 22b/21, 23a/8, 46a/20
ṭ.-arlardı 49a/17
ṭ.-arsañ 3a/12
ṭ.-arsañuz 17a/20
ṭ.-avuz 29b/14
ṭ.-ayın 48b/23
ṭ.-dı 2a/21, 5a/2, 5b/11, 5b/22, 6a/5, 6a/9, 7b/24, 8b/9, 8b/22, 9a/21, 12b/8, 13b/16, 13b/18, 14a/24, 15a/15, 21a/22, 22a/24, 26b/14, 28a/8, 28a/9, 28b/23, 29a/3, 30a/11, 30a/17, 30b/19, 31a/1, 31a/4, 32b/5, 37b/3, 38a/13, 40a/20, 44b/20, 47b/11, 49b/4, 49b/5, 49b/20, 50a/8, 54a/8, 55a/3
ṭ.-dılar 8b/14, 9a/8, 10a/16, 11b/20, 21b/19, 26b/11, 28b/14, 29a/8, 30a/14, 32a/5, 33a/1, 36b/3, 37a/12, 40b/4, 56a/7
ṭ.-dılardı 3a/22
ṭ.-dum 36b/24
ṭ.-ma! 33b/25, 46a/24
ṭ.-maḳ 11a/25, 17a/1, 50a/24
ṭ.-maḳdur 33a/22
ṭ.-maya 16a/24
ṭ.-maz 5a/7
ṭ.-mış 25b/25, 36b/21, 37a/6, 43b/24
ṭ.-uben 4a/16
ṭ.-uñ! 37b/18, 52b/6
ṭ.-up 2b/2, 4a/23, 4b/23, 5b/5, 5b/10, 5b/21, 6a/13, 8a/5, 8b/1, 8b/12, 9a/7, 9b/2, 10a/22, 11b/23, 12a/9, 13a/11, 13a/14, 13a/23, 13b/6, 17b/4, 20a/19, 23a/20, 25b/11, 26a/2, 27b/13, 28a/1, 29a/13, 29b/22, 30a/13, 32a/25, 33a/16, 33a/19, 33b/6, 34a/5, 39a/23, 40a/14, 40b/9, 42a/18, 42b/19, 47a/18, 51b/14, 55a/15

ṭuṭaḳ(ġ) bk. *ṭudaḳ*
ṭ.+ı (ṭuṭağı) 42a/2, 42b/12

ṭutıcı 1. avcı, avlayan, yakalayan: *ṭut-ıcı* 21a/8, 46b/21
2. silah kullanan: 33a/12

ṭutıl- 1.kurulmak, düzenlenmek: *ṭut-ıl-ṭ.-dı* 21b/5
2. işlemez duruma gelmek:
ṭ.-urdı 32b/4
3. saklanmak, gizlenmek:
ṭ.-mazdı 41b/14
4. esir olmak, tutsak olmak:
ṭ.-an 44b/18
ṭ.-duġı 14a/14

ṭutılu kapalı, saklı: *ṭutıl-u* 17b/13, 25b/25

ṭutış- (*tutuş-/tütüş-* EDPT 462a) tutuşmak, yanmak:
ṭ.-dı 39a/25

ṭutum (*tutum* EDPT 457a) davranış:
ṭut-um

ṭ.+ında 39b/8

ṭuy- (*tuy- (d-)* EDPT 567b) duymak:

ṭ.-ar-ısa 39a/13

ṭ.-dı 21b/8, 6a/7

ṭ.-duġı 45b/19, 46b/25

ṭ.-masun 41a/10

ṭuydur- duyurmak: *ṭuy-dur-*

ṭ.-dılar 28b/22

ṭuyūr (< Ar. طيور *ṭuyūr*) kuşlar:

ṭ.+dan 35a/18

tünd-bād (< Far. تندباد *tünd-bād*) kasırga, fırtına: 32b/21

Türk *ö.a.* (EDPT 542b) Türk: 19a/13, 23b/20

Türkān *ö.a.* Türkler: *Türk-ān* 19a/15, 19b/4, 19b/6

t.+ (sipeh-dār-ı Türkān) 29a/5

t.+ (süvārān-ı Türkān u Çīn) 20a/1

t.+ (şehen-şāh-ı Türkān u Çīn) 19a/25

Türkī *ö.a.* Türklere ait, Türklerle ilgili: *Türk-ī* 31a/3, 32a/6, 3b/23

Türkistān *ö.a.* Türk yurdu: bk. *Türkiyye* 36a/6

T.+uñ (şāh-ı Türkistān) 48a/8

Türkiyye *ö.a.* bk. *Türkistān* 4a/11

tütün (EDPT 457b) duman: 6a/11, 30a/16, 39a/25, 46a/22

t.+den 49b/1

tüvānā (< Far. توانا *tuvānā*) güçlü, kuvvetli, dinç: 9b/12, 32a/25, 35a/17, 39b/25

t.+ (dānā-yı tüvānā) 34b/13

t.+dur 47a/9

t.+ydı 2b/4

tüvānālıḳ(ġ) güçlülük, sağlamlık: *tüvānā+lıḳ* 43a/17

t.+uñla (tüvānālıġuñla) 29a/21

tüy (*tü:* EDPT 433a) tüy, kıl:

t.+i 13a/13, 52b/3

t.+inde 10a/13

u (< Far. و *ve*) ve bağlacının nazımdaki şekli: bk. *ü,ve,vü* 1b/2, 1b/7, 1b/8, 1b/9, 1b/11, 2a/10, 2a/13, 2b/2, 2b/6, 2b/7, 3a/11, 3a/19, 3b/15, 3b/16, 3b/19, 4a/1, 4a/9, 4a/10, 4a/20, 4b/6, 4b/20, 4b/24, 5a/17, 5b/17, 6b/19, 6b/24, 7a/16, 7a/25, 7b/18, 8a/2, 8a/9, 8a/20, 8b/12, 8b/13, 9a/20, 9a/23, 9b/20, 9b/23, 9b/24, 10a/1, 10a/2, 10a/3, 10a/8, 11a/1, 11a/3, 11b/17, 12a/7, 12a/20, 12b/9, 12b/18, 12b/24, 12b/25, 13a/3, 13a/8, 13a/11, 13b/1, 13b/5, 14b/3, 14b/7, 14b/10, 15a/2, 15a/3, 15a/12, 15b/9, 15b/12, 16a/1, 16a/6, 16a/8, 16a/20, 16a/23, 16b/1, 16b/9, 16b/20, 17a/9, 17b/9, 18a/5, 18a/8, 18a/9, 18a/10, 18a/11, 18a/20, 18b/4, 18b/18, 18b/20, 19a/13, 19a/15, 19a/17, 19a/18, 19a/23, 19a/24, 19a/25, 19b/2, 19b/3, 19b/4, 19b/6, 20a/1, 20a/2, 20a/7, 20a/15, 20a/23, 20a/24, 20b/5, 20b/25, 21a/1, 21a/2, 21a/3, 21a/5, 21a/7, 21a/15, 21a/16, 21a/17, 21b/2, 21b/8, 21b/10, 21b/22, 22a/2, 22a/3, 22a/7, 22a/20, 22b/1, 22b/2, 22b/5, 22b/10, 22b/17, 22b/20, 22b/24, 23a/5, 23a/8, 23a/11, 23a/15, 23b/5, 23b/12, 23b/18, 23b/24, 24a/10, 24a/11, 24a/12, 24a/15, 24a/24, 24b/3, 24b/13, 24b/14, 24b/15, 24b/19, 24b/20, 24b/25, 25a/1, 25a/2, 25a/5, 25a/8, 25a/11, 25b/12, 25b/19, 25b/19, 26a/15, 26b/16, 27a/10, 27a/15, 27a/16, 27a/20, 27a/22, 27a/23, 27b/2, 27b/6, 27b/10, 27b/12, 27b/13, 27b/20, 28a/3, 28a/7, 28a/14, 28b/2, 28b/3, 28b/15, 28b/20, 29a/12, 29a/13, 29a/14, 29a/19, 29a/20, 30a/5, 30b/4, 30b/9, 30b/22, 31a/6, 31a/8, 31a/14, 31b/2, 31b/10, 31b/11, 31b/13, 31b/20, 32a/2, 32a/7, 32a/9, 32a/11, 32a/21, 32a/23, 32b/1, 32b/8, 33a/1, 33a/2, 33a/7, 33a/8, 33a/14, 33a/17, 33a/20, 33a/21, 33b/1, 33b/2, 33b/4, 33b/6, 34a/15, 34a/20, 34a/21, 34b/6, 34b/17, 34b/23, 35a/25, 35b/3, 35b/8, 35b/18, 35b/19, 35b/21, 36a/1, 36a/8, 36b/7, 36b/13, 37a/11, 37a/13, 37a/21, 37b/7, 37b/24, 38a/2, 38a/8, 38a/17, 38b/4, 38b/5, 38b/9, 39a/2, 39a/10, 39b/19, 39b/21, 40a/10, 40a/19, 40a/23, 40b/16, 41a/7, 41b/9, 41b/11, 41b/22, 42a/2, 42a/8, 42b/8, 42b/16, 42b/17, 42b/19, 42b/21, 42b/24, 43a/3, 43a/11,

43a/20, 43a/22, 43b/17, 43b/19, 43b/22, 44a/22, 44b/2, 44b/6, 44b/7, 45a/9, 45a/10, 45a/15, 45b/7, 45b/8, 45b/9, 45b/19, 46a/1, 46a/5, 46b/4, 46b/19, 46b/25, 47a/8, 47a/22, 47a/25, 47b/6, 47b/19, 48a/16, 48a/24, 48b/10, 48b/16, 48b/18, 48b/20, 50a/11, 50a/16, 50a/21, 50b/25, 51a/6, 51a/9, 51a/10, 51a/17, 51a/20, 51b/1, 51b/9, 51b/11, 51b/21, 52a/10, 52a/12, 52b/3, 52b/13, 53a/10, 53a/17, 53a/18, 53b/3, 53b/9, 53b/16, 53b/20, 53b/23, 54a/4, 54b/8, 54b/9, 54b/20, 55a/2, 55b/4, 55b/13, 56a/8, 56a/13

uç(c) (*u:ç (u:c)* EDPT 18a) uç, son, bitiş noktası:
u.+a (uca) 30b/12
u.+da 8b/8
u.+ı (ucı) 9b/6, 34b/10, 38b/22, 41b/23, 45b/25
u.+ın (ucın) 24a/7
u.+ında (ucında) 29b/20
u.+ını (ucını) 40b/4, 42b/1, 44b/5

ucı bucağı belürme- başı sonu belli olmamak:
u. b. b.-mezdi 26b/11

uç- (EDPT 19b) uçmak:
u.-a 52b/16
u.-alum 40a/25
u.-ar 47b/9
u.-ardı 44a/15
u.-dı 51b/5
u.-dıġı 40b/11
u.-mazdı 18a/1
u.-up 44a/3

uçmaḳlıḳ (*krş. uştmax* EDPT 257b) cennet: *uçmaḳ+lıḳ* 27b/18

uçmaḳlıḳ ol- cennetlik olmak, ölmek:
u. o.-ur 27b/18

uçucı kuş: *uç-ucı*
u.+lardan 49a/17

uçur- uçurmak, havaya yükseltmek: *uç-ur-*
u.-up 5b/22, 12b/3

uçurıvėr- hızlıca uçurmak: *uçur-ı vėr-*
u.-di 5b/1

ud (*krş. uvut* EDPT 6b) utanma, hayâ, ar:
u.+dan 46b/22
u.+ından 17b/20, 19b/17, 24a/17, 29b/6, 35a/6, 45b/3
u.+la 17b/21

ʿūd (< Ar. عود *ʿūd*) öd ağacı: 6b/21, 35a/14

uġra- (*uğra:-* EDPT 91a) 1. uğramak, geçmek, kalmak:
u.-dı 47b/12
u.-dıysa 36b/18
u.-maya 20b/17
u.-mazdı 49b/16
u.-rdı 34b/14
2. başına gelmek, maruz kalmak:

u.-dı 44a/7
u.-dılar 32b/12
u.-rsañ 35b/12
u.-ruz 53a/25
u.-yan 46b/5

3. çarpmak, vurmak:
u.-dı 5b/2

uġrat- neden olmak, maruz bırakmak: *uġra-t-*
u.-dı 24a/23

uġur (*uğur* EDPT 89a) yön, yol:
u.+da 39a/21
u.+dan 23a/1, 38a/1

uġurlu kutlu, hayırlı: *uġur+lu* 26b/15

ʿ**uhde** (< Ar. عهده *ʿuhde*) bir işi üzerine alma, sorumluluk:
ʿu.+ye 32b/22

uja- (*uza:-* EDPT 281a) uzamak: *uz+a-* bk. *uza-*
u.-mış 35b/16

ʿ**uḳāb** (< Ar. عقاب *ʿuḳāb*) kartal: 52b/3
ʿu.+dı 55a/15
ʿu.+ı 49a/19

ʿ**uḳde** (< Ar. عقده *ʿuḳde*) güç iş, çözülmesi zor mesele: 32b/22
ʿu.+de 32b/22
ʿu.+ye 32b/22

ulaḳçı (*ula:ğ* EDPT 136a) haberci, postacı: *ulaḳ+çı* 51b/12, 54b/7, 54b/9
u.+lar 26b/10

ulal- (*ula:l-* EDPT 145b) büyümek, yetişmek, yaşlanmak:
u.-duñ 10b/20
u.-mış 37a/1
u.-mışlara 35b/18

ulalt(d)- büyütmek, yetiştirmek: *ulal-t-*
u.-up (ulaldup) 35b/11

ulaş- (EDPT 154a) ulaşmak, erişmek:
u.-a 18a/14
u.-dı 7a/19, 17b/20
u.-duġını 45b/13
u.-maġa 16a/11, 16a/17
u.-maḳlıġa 41a/2
u.-maya 16b/1

ulaşdur- ulaştırmak, eriştirmek: *ulaş-dur-*
u.-asın 3b/18
u.-dı 32b/8
u.-maġa 42a/25

ulaşdurı sürekli, devamlı: *ulaşdur-ı* 48a/15

ulaşıḳ (*krş. ulaş-* EDPT 154a) akraba, yakın kimse: *ulaş-ıḳ*
u.+dur 51a/12

ulaşıḳlıḳ(ġ) akrabalık, yakınlık: *ulaşıḳ+lıḳ* 16b/3
u.+ı (ulaşıḳlıġı) 16b/2
u.+ın (ulaşıḳlıġın) 16b/5

ʿ**ulemā** (< Ar. علماء *ʿulemā*) alimler, bilginler:
ʿu.+ya 9b/8
ʿu.+yı 34b/18

ulu (*uluğ* EDPT 136b) büyük, yüce; şerefli, saygın kimse: 2b/25,

3a/20, 3a/21, 3a/22, 3a/8, 4a/11, 4a/14, 4b/7, 4b/24, 5b/2, 6b/24, 7a/10, 7a/24, 9a/3, 9a/16, 10b/12, 11a/7, 12a/6, 13b/19, 13b/20, 15b/11, 16a/1, 16a/11, 16b/4, 17a/3, 17a/24, 17a/25, 17b/1, 18a/6, 18b/5, 20a/17, 21a/20, 21b/22, 22a/15, 22b/13, 23a/6, 23a/25, 23b/1, 24a/2, 24a/19, 24b/8, 25a/10, 25a/20, 26a/6, 27b/9, 29a/19, 29a/24, 31b/18, 32b/6, 32b/17, 32b/20, 33a/1, 33a/6, 34a/6, 35b/23, 40a/3, 43a/18, 44a/16, 45b/1, 47a/11, 47b/4, 48b/2, 51a/11, 52b/19, 54a/22, 55b/5

u.+ca 43a/25

u.+da 16a/7

u.+dan 14b/10

u.+dur 24a/22, 43b/10, 45b/15, 46b/4

u.+ lar 3a/23, 3a/24, 3a/25, 7a/2, 8b/1, 11a/8, 11b/2, 12b/11, 15b/4, 16b/17, 16b/23, 18b/14, 19a/14, 19a/16, 19a/19, 19b/8, 20a/6, 20a/25, 21a/13, 22b/2, 26a/4, 27b/24, 31a/9, 31a/14, 31b/7, 32a/12, 34a/4, 36b/12, 37b/5, 37b/8, 38a/23, 38b/20, 39a/20, 40a/4, 40a/10, 41a/23, 42a/5, 43b/6, 43b/7, 45a/14, 48a/15, 48b/2, 48b/4, 49b/11, 54a/22, 54b/11, 55a/16, 56a/4

u.+lar-ıla 38b/10, 52b/8, 55b/5

u.+lara 5b/14, 7a/12, 11b/2, 24a/13, 37a/14, 37b/3, 38b/19, 50a/5

u.+larda 45b/14

u.+lardan 3a/22, 4a/19, 13b/14, 16a/10, 16a/16, 19b/12, 25a/11, 25a/17, 29a/25, 39a/19, 43b/9, 44b/3, 54a/13

u.+lardandı 37b/8

u.+ları 5a/16, 7a/11, 9b/711a/6, 14a/18, 15b/17, 15b/25, 18b/17, 34a/9, 37b/10, 51a/2

u.+ların 5b/16, 43a/5

u.+larına 21a/11

u.+larından 7a/4

u.+larla 16b/16, 21b/9, 26b/19

u.+laruñ 11b/3, 53a/1

u.+sı 9a/19, 16a/7, 17a/24, 17a/24, 17b/17, 21a/9

u.+sın 17a/5, 18b/24, 35b/18

u.+sında 19b/22

u.+sıyam 19b/2

u.+ya 17b/19

u.+ydı 29b/8, 34a/12

u.+yı 17b/1, 17b/19

ulula- yüceltmek, saygı göstermek: *ulu+la-*

u.! 18a/24, 37a/11

u.-dı 4b/4, 23a/23

ululan- kibirlenmek: *ulula-n-*

u.-ur 4a/6

ululıḳ(ġ) büyüklük, yücelik: *ulu+lıḳ* 4a/18, 4a/19, 5a/16, 5b/18, 7a/10, 7a/14, 8b/13, 9b/22, 12a/7, 12b/19, 13b/21, 21b/21, 21b/24, 22a/1, 25a/1, 29a/17, 33a/24, 35b/17, 36a/11
u.+a (ululıġa) 12a/12, 16b/21, 35b/19, 50a/3, 51b/1
u.+da 14a/8
u.+dan 7b/5
u.+ı (ululığı) 26b/1
u.+ıla 33a/9
u.+ına (ululığına) 33a/16

um- (EDPT 155b) ummak, beklemek, dilemek:
u.-ardı 44a/22
u.-duġı 44b/13
u.-maḳdan 19a/25

ʿ**unf** (< Ar. عنف *ʿunf*) şiddet, sertlik, kabalık: 24a/1
ʿu.+la 24a/1

ʿunf ėt(d)- sert davranmak, kabalık etmek:
ʿu. ė.-esin (ʿunf ėdesin) 24a/1

ʿ**unnāb** (< Ar. عنّاب *ʿunnāb*) hünnap: 39b/7

ʿunnāb-ı Sinduḫt hünnap gibi kırmızı dudaklı Sinduht: 39b/7

unut- (*unıt-* EDPT 179b) unutmak:
u.-ma! 35b/14

ur- (EDPT 194b) vurmak, çarpmak:
u.-a 10a/2, 26a/21, 34b/7
u.-acaḳdur 30b/12
u.-am 3b/7
u.-asın 11a/22, 23a/5
u.-aydı 18b/22, 42b/16, 49a/20
u.-dı 4a/2, 6a/25, 9a/24, 10a/14, 11b/10, 14b/5, 15a/17, 22a/9, 28a/11, 28a/24, 28b/8, 30b/19, 31a/1, 31a/12, 33a/5, 34b/1, 37a/4, 40b/12, 45a/20, 46a/12, 46b/14, 47a/21, 47a/22, 49b/6, 52a/19, 54a/10
u.-dılar 8b/10, 17b/9, 48b/3, 54b/16
u.-dıysa 6b/23
u.-duḳları 11b/12
u.-dum 34a/20, 48a/3, 48a/4, 49a/14, 49b/4
u.-duñ 45b/12, 54b/19, 54b/20
u.-ma! 14b/6
u.-madı 42b/4
u.-maḳ 11a/8
u.-maḳdan 6b/11
u.-mazam 44a/7
u.-up 3a/10, 5a/15, 5a/18, 5b/6, 6a/6, 9a/21, 10b/19, 10b/25, 11a/17, 12a/10, 12b/21, 13a/1, 13a/14, 21a/22, 24b/7, 25a/9, 28b/2, 29a/2, 29a/24, 30b/2, 33a/18, 42a/24, 42b/3, 45a/22, 50a/15
u.-updur 13a/21
u.-ur 22b/15, 28a/4, 32b/24
u.-ur-ıdı 38b/25

u.-urdı 4b/13, 23a/24, 28b/3, 28b/6, 40b/21

u.-ursa 22a/1

ur ṭut kavga, dövüş: bk. *ura ur* 28a/6

ura ur bk. *ur ṭut* 28b/7

urġan (*krş. uruk* EDPT 215a) urgan, ince halat:

u.+ları 3a/8

urın- (EDPT 235a) giyinmek, kuşanmak, takmak: *ur-ın-*

u.-dı 4a/18, 6a/21, 6b/15, 15b/4, 28a/1, 32b/6, 36a/6, 50a/6

u.-duñ 21b/21

u.-madı 37b/1

u.-mış 24b/7

u.-up 23a/21

uruş kavga, mücadele: *ur-uş*

u.+um 22a/4

uruşdur- vuruşturmak, dövüştürmek: *ur-uş-dur-*

u.-ur 46a/20

uş (*us* EDPT 240a) akıl:

u.+şı 10a/7

u.+şın 11b/16

u.+uñı 4b/21

uşşı başına gel- aklı başına gelmek, kendine gelmek:

u. b. g.-di 10a/7

uşşın başına dėr- aklını başına toplamak: bk. *uşşını başına devşür-*

u. b. d.-üp 11b/16

uşşını başına devşür- bk. *uşşın başına dėr-*

u. b. d.! 4b/21

uşan- (*osan-* EDPT 248b) usanmak, bıkmak:

u.-duñ 35b/6, 45a/24

uşlu akıllı, zeki: *uş+lu* 13b/4, 19b/16

usṭurlāb (< Ar. استرلاب *usṭurlāb*) yıldızların hesaplanmasında kullanılan alet:

u.+ (usṭurlāb-ı Hindī) 52a/23

u.+lar 44b/6

uş (*oş* EDPT 254b) işte, şimdi, böyle: 13a/12, 13a/14, 14b/12, 20a/23, 21b/22, 25b/10, 26b/20, 28a/19, 29a/13, 29b/3, 31a/9, 31b/21, 36b/10, 36b/25, 51b/13, 54b/8, 54b/12

uşda işte: *uş+da* 21b/7, 22a/22, 37a/9, 44a/22, 46b/5, 48b/23, 51a/19

utan- (*krş. uvtan-* EDPT 7b) utanmak: *uvut+an-*

u.-a 38b/24

u.-maz 25b/16

u.-up 22a/10, 29b/4

u.-ursuz 20a/22

uvat- (*krş. uv-* EDPT 12b) kırmak, ufalamak: *uv-at-*

u.-dı 15a/16

uvın- (*uvun-* EDPT 12b**)** ufalanmak, kırılmak, parçalamak: *uv-ın-*

u.-up 8a/1

uy- (*krş. u:ḏ-* EDPT 38a) 1. boyun eğmek, tâbi olmak:
u.-dı 6a/5
u.-dum 7b/19
u.-dumsa 34a/6
u.-duñsa 8a/7
u.-madılar 32b/12
2. örnek almak, benimsemek:
u.-arsuz 53a/24
u.-muş 11b/4
u.-up 7b/12
3. denk gelmek, uygun olmak:
u.-up 53b/16,

uyaḳ (*krş. aḏığ* EDPT 46a) uyanık, gözü açık, tedbirli: 30a/4, 31b/18, 39b/13

uyaḳ göñüllü uysal, anlayışlı: 16a/13

uyaḳ ol- tetikte olmak, uyanık olmak:
u. o.-ġıl 30a/4

uyan (Ötüken V/5006) dizgin, yular:
u.+la 50b/3

uyan- (*oḏun- (oḏon-)* EDPT 62a) uyanmak:
u.-a 12b/4
u.-dı 12b/5, 34b/18, 35a/12, 39b/4, 44b/3
u.-dılar 9a/25
u.-up 21b/17

uyanıḳlıḳ uyanık olma hali: *uyan-ıḳ+lıḳ*
u.+da 12a/23, 39b/23

uyanıḳ göñüllü anlayışlı, kalp gözü açık: 52b/7

uydur- uydurmak, boyun eğdirmek: *uy-dur-*
u.-dı 7b/18

uyḳu (*krş. uḏığ* EDPT 46b) uyku: *uy(u)-ḳu* 9a/18, 12a/22, 17b/23, 44b/2, 55b/2
u.+da 12a/23, 12a/23, 39b/23
u.+dan 12b/5, 21b/17, 44b/3, 51b/14
u.+sı 9a/24, 35a/11
u.+sından 43a/7

uyḳu baş- uykusu gelmek:
u. b.-dı 44b/2

uyluḳ(ġ) (*krş. uḏluk* EDPT 55a) kalçadan dize kadarki kısım, uyluk:
u.+ın (uyluġın) 28a/24, 31a/1
u.+ına (uyluġına) 15a/16
u.+ından (uyluġından) 5a/9

uyu- (*krş. uḏı:-* EDPT 42b) uyumak:
u.-dı 12a/23, 44b/2, 45b/20, 50a/7
u.-maġa 35a/3
u.-mayup 52a/20
u.-mış 51b/14
u.-r 44b/24
u.-rken 12b/4

uza- *uz+a* bk. *uja*
u.-maḳdan 2b/1

uzaḳ(ġ) (*uzak* EDPT 283a) uzak: *uza-ḳ* 20a/13, 31a/8, 32b/14, 44a/24, 45b/22, 52a/10, 54a/5
u.+a (uzaġa) 7b/21

uzaḳ bilici geleceği gören, ilerisini kestirebilen: *uzaḳ bil-ici* bk. *uzaḳ görici* 19b/15

uzaḳ görici bk. *uzaḳ bilici uzaḳ gör-ici* 50a/14

u.+dür 17a/20

uzan- uzamak: *uza-n-*

u.-ur 49b/14

2. büyümek, yükselmek:

u.-dı 2a/25

uzat(d)- uzatmak, ileri doğru yöneltmek: *uza-t-*

u.! 12a/4

u.-dı 4b/13, 8a/16, 8a/18, 48a/2, 50b/24

u.-duñ 11a/15

u.-up (uzadup) 31a/1, 42a/23, 43a/1

ʿ**uzlet** (< Ar. عزلت *ʿuzlet*) inzivâ, yalnız kalma: 33b/6

uzun (EDPT 288b) uzun: *uz+un* 5a/25, 12b/1, 44b/7, 49a/24, 50a/17, 52b/1, 52b/4, 52b/21, 54a/15

uzunı uzunluk: *uzun-ı* 50b/7

ʿ**uzzāl** (< Ar. عزال *ʿuzzāl*) musikîde makam adı: 53b/17

ü (< Far. و *ve*) bk. *u,ve,vü*: 1b/2, 1b/3, 1b/7, 1b/9, 1b/11, 2a/21, 2b/13, 2b/14, 2b/25, 3a/2, 3a/4, 3b/12, 3b/15, 4a/1, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 4a/7, 4a/10, 4a/20, 5a/10, 5a/16, 5b/15, 6a/10, 6a/24, 6b/14, 7a/2, 7b/3, 7b/5, 7b/24, 8a/3, 8a/9, 8b/7, 8b/13, 8b/19, 9a/17, 9a/18, 9b/2, 9b/13, 9b/24, 9b/25, 10a/1, 10a/22, 10b/15, 11a/7, 11a/19, 11a/24, 11b/22, 12a/24, 12b/7, 12b/17, 13a/3, 13a/4, 13a/5, 13a/8, 13a/18, 13b/6, 13b/14, 14a/8, 14a/22, 14b/9, 14b/10, 15a/19, 15a/24, 15b/5, 15b/6, 15b/10, 15b/23, 16a/1, 16a/4, 16a/17, 16b/1, 16b/10, 16b/11, 17a/10, 17a/16, 17a/19, 17b/4, 17b/5, 17b/12, 17b/20, 17b/21, 17b/23, 18a/8, 18a/20, 18a/23, 18a/24, 18b/6, 18b/11, 18b/15, 18b/18, 18b/23, 19a/13, 19a/19, 19a/24, 19b/4, 19b/13, 19b/20, 19b/22, 20a/7, 20a/13, 20a/17, 20b/9, 21a/2, 21a/8, 21a/16, 21b/15, 21b/18, 21b/20, 22a/2, 22a/21, 22a/24, 22b/4, 22b/17, 22b/20, 23a/13, 23b/4, 23b/18, 23b/20, 24a/2, 24a/7, 24a/9, 24a/12, 24a/18, 24b/2, 24b/12, 24b/15, 24b/25, 25a/3, 25a/11, 25a/16, 25a/20, 25a/24, 25b/2, 25b/18, 26a/9, 26a/13, 26a/15, 26a/18, 26b/3, 26b/20, 26b/24, 27a/20, 27b/2, 27b/3, 27b/10, 27b/12, 27b/21, 28a/2, 28a/7, 28b/8, 28b/25, 29a/4, 29a/18, 29a/19, 29a/21, 30a/1, 30b/1, 30b/4, 30b/22, 31a/5, 31a/14, 31b/8, 31b/13, 31b/20, 32a/4, 32a/10, 32a/12, 32a/19, 32a/21, 32a/23, 32b/1, 32b/3, 32b/17, 33a/10, 33a/24, 33a/25, 33b/3, 34a/13, 34b/15, 34b/21, 34b/24, 35a/15, 36a/1, 36a/9, 36b/24, 37a/13, 37a/21, 37b/7, 37b/10, 37b/12, 37b/21, 38a/1, 38a/16, 38a/24, 38b/3, 38b/20, 39a/1, 39a/17, 39a/18, 39b/5, 40a/16, 40a/25, 40b/10, 41a/11, 41a/24, 41b/1, 41b/4, 41b/9, 41b/22, 42a/6, 42a/12, 42a/24, 42b/4, 42b/9, 42b/16, 42b/18, 42b/22, 43a/8, 43a/11, 43a/15, 43a/17, 43a/21, 43b/13, 43b/17, 43b/18, 44b/20, 44b/23, 46a/22, 46a/23, 46b/2, 46b/23, 47a/7, 47a/9, 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48a/15, 48b/10, 48b/12, 48b/22, 49b/20, 50a/2, 50a/3, 50a/9, 50b/21, 51a/5, 51a/6, 51b/3, 52a/2, 52a/6, 52a/25, 52b/2, 52b/13, 52b/14, 53a/11, 53a/15, 53a/18, 53a/20, 53b/17, 54a/9, 54a/21, 54b/8, 55a/2, 55a/4, 55a/6,

55a/13, 55a/19, 55b/4, 55b/8, 55b/16, 55b/17, 55b/18, 56a/8

üç (EDPT 18b) üç; 3: 2a/7, 2a/16, 7a/22, 9a/19, 9b/18, 10a/23, 13b/18, 16a/6, 16a/10, 16a/11, 16a/18, 16b/7, 16b/10, 16b/11, 16b/12, 16b/13, 16b/15, 16b/18, 16b/19, 16b/20, 16b/21, 17a/2, 17a/7, 17a/8, 17a/9, 17a/10, 17a/15, 17a/23, 17a/25, 17b/2, 17b/3, 17b/4, 17b/14, 17b/15, 17b/16, 17b/20, 17b/22, 17b/24, 18a/4, 18a/10, 18a/12, 18a/13, 18a/15, 18a/17, 18a/20, 19a/12, 19b/1, 19b/22, 20b/2, 20b/7, 25a/18, 29a/25, 32b/9, 32b/10, 36a/18, 38a/13, 41a/12, 44a/12, 50b/24, 54a/12, 56a/4

ü.+den 20b/7

ü.+dür 16b/3

ü.+i 16a/10, 16b/20, 17b/7, 17b/16, 18a/5, 36b/21

ü.+inden 17a/24

ü.+ine 16b/11

ü.+ümüz 18b/11

ü.+ümüzden 50a/23

ü.+üñ 13b/19

üç biñ üç bin, 3000: 36a/15

üç yüz üç yüz, 300: 7a/5, 26a/22, 27a/2, 28b/10, 55b/17

üç yüz biñ üç yüz bin, 300000: 48a/6

üç yüz on biñ üç yüz on bin, 310000: 27a/5

üçinci üçüncü: *üç+inci* 6b/10, 8a/16, 12b/8, 15a/24, 24a/25, 25b/17, 41a/24, 49b/5, 53a/6

ü.+si 3a/2

ügürtle- (*ögürtlemek* Meninski I/531) iyisini seçmek, tercih etmek: *ügür-t-le-*

ü.-di 5b/20

üleş (*ülüş* EDPT 153a) hisse, pay: *üle-ş* bk. *üleşik*

ü.+üm 38a/5

üleşdür- paylaştırmak: *üle-ş-dür-*

ü.-di 15b/16, 44b/23

üleşik(g) (*krş. ülüşlük* EDPT 154b) *üleş-ik* bk. *üleş*

ü.+ine (üleşigine) 19a/23

ümīd (< Far. امید *ümīd*) ümit, beklenti, umut: 11a/20, 12a/12, 19b/19, 21a/3, 21a/15, 22b/8, 23a/19, 26a/15, 43a/8, 43a/9, 46a/2, 53a/17

ü.+dür 3a/10, 24a/22

ü.+e 41b/17

ü.+i 16b/3, 28b/11, 33b/14, 44b/11

ü.+ine 23a/21, 41a/17

ü.+üm 36b/25, 43b/24

ümīd dut- ümitlenmek, beklenti içinde olmak: bk. *ümīd ėt-, ümīd eyle-, ümīd ṭut-*

ü. d.-a 21a/15

ü. d.-arsız 21a/3

ümīd ėt(d)- bk. *ümīd dut-, ümīd eyle-, ümīd ṭut-*

ü. ė.-üp (ümīd ėdüp) 12a/12

ümīd eyle- *ümīd ėt-, ümīd eyle-, ümīd ṭut-*

ü. e.-mekdür 43a/9

ümīd ṭut- *ümīd dut-, ümīd ėt-, ümīd eyle-*

ü. ṭ.-an 46a/2

Ümmet-i Muḥammedī Hz. Muhammed'e iman edenler, Müslümanlar: 3a/14

ün (*ü:n* EDPT 167a) ses: 28a/13, 28a/17, 42a/23

ü.+inden 18b/5, 28a/5, 36a/3, 55b/15

ü.+üm 29b/25

ün eyle- seslenmek, bağırmak: bk. *ün-gūy eyle-*

ü. e.-di 28a/13, 28a/17, 42a/23

ün-gūy bağıran, seslenen: 47b/11

ün-gūy eyle- bk. *ün eyle-*

ü. e.-yü 47b/11

ürk- (EDPT 221a) ürkmek, korkmak:

ü.-erdi 28b/2

üst (*krş. üstün* EDPT 242b) üst, yukarı: 34b/11

ü.+den 34a/23

ü.+i 12a/25

ü.+inde 3b/25, 4a/25, 18a/5, 18a/25, 29a/1, 38a/24, 38b/13, 43b/25, 49a/9, 49b/12, 50b/7, 53a/17, 53b/7

ü.+inden 34b/1

ü.+ine 2a/25, 7a/1, 7b/25, 17b/7, 18a/23, 19a/16, 21a/22, 21b/13, 23a/15, 23b/15, 28a/25, 34a/12, 38b/1, 39a/22, 39b/5, 41b/23, 42a/12, 42a/12, 42b/5, 43a/13, 44a/23, 44b/12, 45a/7, 45a/21, 45b/12, 46a/2, 50b/20, 51b/10, 54a/19, 55a/17

ü.+ini 2a/23, 8a/1

ü.+üme 47b/22

ü.+ümüzden 20b/22

ü.+ümüze 22b/12

ü.+üñe 28a/19

üstād (< Far. استاد *üstād*) bilgi ve söz sahibi, âlim, hoca: 2b/4, 3b/7, 12a/8

ü.+lar 23b/16

ü.+laruñ 12a/11

üstād-ı kāmil Şâhnâme'nin yazarı Firdevsī: 3b/7

üstüvār (< Far. استوار *üstüvār*) sağlam, dayanıklı, kuvvetli: 4a/10, 31a/11

ü.+dur 6b/10

üstüvār ėt(d)- sağlamlaştırmak:

ü. ė.-eler (üstüvār ėdeler) 31a/11

üstüvār ol- sağlam olmak, dayanıklı olmak:

ü. o.-a 4a/10

üşen- (*üşenmek* Meninski I/518) çekinmek, korkmak:

ü.-me! 2a/13

ü.-üp 8b/5

üşür- (*krş. üş-* EDPT 256a) üşüştürmek, musallat etmek: *üş-ür-*

ü.-lerdi 38a/24

üzengü (*üzeñü* EDPT 289b) üzengi:

ü.+leri 32a/17

ü.+sin 18b/15

ü.+sine 48b/2

ü.+ye 20a/3, 25b/23

üzere (*üzre* EDPT 289b) üzerine, üstüne: 6b/1, 9b/11, 11b/22, 14a/20, 24b/6, 25a/18, 41a/25, 43a/10, 44b/6, 52b/3

üzeri (*üze:* EDPT 280b) 1. üzeri, üst taraf:

ü.+lerinde 6b/11

ü.+lerine 17b/12, 55b/25

ü.+me 45b/5, 49b/11

ü.+müze 12a/7, 26b/4, 30a/23, 46a/22

ü.+nde 7a/8, 7a/9, 10a/11, 11b/21, 17b/23, 18a/25, 27a/2, 28a/3, 32b/17, 35b/21, 36b/20, 40b/7, 41b/21, 52b/16, 53b/7, 55a/19

ü.+nden 10b/6, 15a/12, 22b/10, 28a/24, 30a/12, 35a/14

ü.+ne 4b/6, 5b/1, 10a/9, 10a/12, 10a/13, 12a/1, 12a/10, 12b/3, 15a/17, 19a/19, 20a/11, 20a/25, 20b/24, 21a/23, 22b/1, 23a/20, 23b/2, 23b/15, 24a/11, 25a/9, 26a/1, 28a/24, 31b/7, 32b/15, 34a/24, 34a/25, 36a/8, 36b/16, 38a/15, 39a/8, 45a/9, 47b/24, 48a/16, 49a/8, 49a/24, 54a/5, 54a/6, 54b/5, 55a/10, 55a/22, 55b/18, 55b/24, 56a/13

ü.+nedür 43a/16, 43a/17

ü.+neyem 52a/11

ü.+ñe 10a/5, 15b/23

ü.+ñüze 21a/18

2. bir kimsenin kendisi, şahsı adına:

ü.+ne 1b/4, 2b/25, 8b/8, 10b/5, 44a/2, 46b/19

üzerine ditre- korumak, gözetmek:

ü. d.-yüp 10b/5

üzil- (*krş. üz-* EDPT 279b) üzülmek: *üz-il-*

ü.-di 28b/11

ü.-ür 34a/20

üzin- üzülmek, kendini harap etmek: *üz-in-*

ü.-üp 33b/13

ü.-ür 51a/17

ü.-ürdi 33b/21

üzle- (*krş. ü:z* EDPT 278b) yol göstermek, kılavuzluk etmek: *üz+le-*

ü.-r-idi 6a/4

vaʿde (< Ar. وعده *vaʿde*) zaman, mühlet: 12a/12

vaʿde eyle- zamanı gelmek:

v. e.-di 12a/12

vaḥiy (< Ar. وحى *vaḥy*) ilahi emir, vahiy:

v.+ (ḫüdāvend-i tenzīl ü vaḥiy) 2b/25

vaḥşü (< Ar. وحش *vaḥş*) vahşi, yabani: 7a/13, 35a/18

vaḥş-ṭayr yabani kuş: 55b/15

vaḳʿa (< Ar. وقعه *vaḳʿa*) olay, hâdise: bk. *vāḳıʿa* 38a/9

v.+ya 35b/12

vaḳʿa ol- meydana gelmek, gerçekleşmek:

v. o.-maya 38a/9

vaḳār (< Ar. وقار *veḳār*) ağırbaşlılık:

v.+la 19a/3

vaḳāyiʿ (< Ar. وقايع *veḳāyiʿ*) olaylar, hâdiseler, vak'alar:

v.+den 3b/19

vāḳıʿa bk. *vaḳʿa* 40a/3

vaḳt (< Ar. وقت *vaḳt*) vakit, zaman, devir: 11b/12, 14a/5, 15b/7, 22a/25, 26b/9, 30a/11, 30b/7, 38a/3, 38a/17, 41b/11

v.+ (vaḳt-i neberd) 43b/19

v.+i 17b/23, 37b/17, 43a/19

v.+idür 20b/6, 26b/9

v.+inde 12b/20, 26b/19, 37b/14

v.+ine 30b/22

v.+üm 32a/1

vaḳtā-ki (< Ar. وقتاكه vaḳtā-ki) ne vakit ki, -dığı zaman: 5b/4

vāle (< Far. واله *vāle*) ipekli kumaş:

v.+dür 28b/7

vālih (< Ar. واله *vālih*) şaşırmış, hayret etmiş (kimse): 39a/1, 54a/9

vālih ol- şaşırmak:

v. o.-dılar 39a/1

var (*ba:r* EDPT 353a) var, mevcut: 2b/3, 2b/18, 3b/9, 3b/10, 5a/25, 7a/15, 8a/4, 9a/14, 11a/7, 11a/21, 12b/20, 13b/20, 16a/23, 16b/19, 16b/20, 17b/3, 18b/6, 20a/14, 20a/16, 20a/19, 20a/22, 22a/11, 22b/13, 26a/4, 26a/6, 27a/22, 27b/5, 32b/20, 32b/20, 33a/23, 34b/8, 34b/10, 36a/13, 39b/8, 39b/22, 40b/18, 41a/10, 41a/24, 41b/21, 43a/15, 43b/17, 44a/17, 45b/15, 45b/16, 49a/7, 49a/8, 52b/9, 52b/25, 53a/15

v.+dan 22b/13

v.+dı 3a/20, 3b/3, 3b/14, 4b/2, 4b/5, 4b/7, 4b/25, 5b/15, 5b/25, 7a/24, 7b/3, 7b/4, 7b/22, 9b/12, 9b/22, 10a/8, 10a/12, 10b/12, 12a/1, 12a/6, 12a/25, 13b/4, 15b/11, 16a/7, 16a/16, 17b/16, 17b/24, 20a/22, 20b/7, 21a/17, 28a/7, 29a/4, 29b/11, 31a/5, 33b/13, 33b/14, 34a/11, 34b/3, 35a/18, 35b/5, 35b/6, 37a/15,

37b/5, 38b/6, 39b/3, 39b/20, 42a/5, 45a/1, 48a/6, 48b/16

v.+dur 2a/8, 7b/10, 8b/10, 11a/14, 16a/22, 16b/7, 16b/9, 16b/11, 16b/16, 16b/20, 17a/21, 19b/19, 20b/15, 30a/24, 30a/25, 30b/10, 31b/6, 33a/7, 33a/8, 39a/14, 40a/10, 40a/19, 49a/7, 49b/21, 50a/25, 50b/11, 51a/12, 55b/20

v.+ıdı 3b/8, 4b/10, 22a/25, 33b/19, 34b/21, 49b/18, 50b/25, 51a/4, 54a/6, 56a/4

v.+ısa 28a/15, 38b/3, 50b/22, 51a/24, 51b/19, 53b/4, 55b/22, 56a/2

v.+ken 21a/1, 24a/1

v.+mış 17a/15, 47b/17

v.+sa 2b/7, 4b/17, 5b/5, 7a/25, 9a/7, 9b/13, 10a/4, 12a/23, 12b/10, 14b/10, 16b/3, 21a/13, 21a/23, 22a/19, 23b/18, 27b/12, 31b/22, 38a/6, 39a/8, 39b/14, 41a/14, 44b/10

var- (*bar-* EDPT 354a) gitmek, varmak, ulaşmak:

v.! 13b/11, 17a/5, 20a/2, 25b/21, 30a/3, 35b/2, 41a/8, 41a/13, 45a/3, 46b/10, 47a/11, 51b/18, 51b/22, 54b/18

v.-a 2b/19, 26a/20, 31a/19, 36a/11

v.-alar 1b/16

v.-alum 11b/17

v.-am 21a/2, 33b/2, 42b/20

v.-asın 19b/18, 35a/25

v.-avuz 39a/14, 55b/1

v.-ayum 29b/24, 41b/5, 56a/9

v.-dı 3b/14, 10a/19, 12a/17, 13a/20, 13b/11, 15b/13, 17b/10, 38a/13, 39b/1, 47b/2, 50b/20

v.-dılar 9a/6, 12b/2, 18b/15, 20a/8, 26a/2, 27b/25, 28b/20, 41a/11, 48a/24, 54a/5, 55b/22, 56a/3

v.-duġı 26b/22

v.-duġından 52b/23

v.-dum 36b/19, 47b/8

v.-duñ 39b/7

v.-ımaz 32b/22

v.-ınca 37a/24, 53a/16

v.-ıncaya 18a/8

v.-madı 38b/13

v.-maġa 39a/13, 51b/17

v.-maḳ 50a/20

v.-maḳda 21b/12

v.-maḳdur 41b/15

v.-uban 27a/21

v.-uñ! 50b/12

v.-up 11b/14, 12a/8, 16a/13, 17a/14, 17a/17, 17b/5, 17b/7, 18b/15, 19a/14, 19b/10, 21a/25, 21b/14, 25a/12, 26a/8, 29b/17, 30a/20, 33b/4, 36a/14, 42a/3, 45a/15, 45a/16, 45b/10, 46a/18,

46b/16, 49a/20, 52a/2, 55a/16, 55a/23, 55b/4

v.-urdı 7b/22

varaḳ (< Ar. ورق *varaḳ*) kitap yaprağı: 42b/15

vāriṣ (< Ar. وارث *vāriṣ*) mirasçı:

v.+ (vāriṣ-i mülk-i Süleymān) 3b/24

varlıḳ(ġ) var olma durumu: *var+lıḳ*

v.+ına (varlıġına) 5b/5

vaṣf (< Ar. وصف *vaṣf*) vasıf, sıfat, özellik: 40b/24

v.+ (vaṣf-ı Şâhnāme) 4a/17

v.+a 49b/13

v.+ı 1b/11, 10a/24, 39b/1

v.+ın 38b/24, 39b/18

v.+ına 33b/11

v.+ında 1b/12, 39a/19

v.+ını 14a/12

vaṣf ėt(d)- tarif etmek:

v. ė.-erlerdi (vaṣf ėderlerdi) 40b/24

vaṣiyyet (< Ar. وصيَّت *vaṣiyyet*) vasiyet: 3b/18

v.+in 3b/18

vaṣiyyet ėt- öldükten sonra ne yapılacağını bildirmek:

v. ė.-mişdi 3b/18

vaṣl (< Ar. وصل *vaṣl*) sevdiğine ulaşma, kavuşma: 42b/14

vaṣl-ı rūḥ ölüm:

v. r.+a 42b/14

ve (< Ar. و *ve*) bk. *u,ü,vü*: 1b/3, 1b/4, 1b/5, 1b/12, 1b/13, 1b/15, 2a/1, 2a/2, 2a/3, 2a/5, 2a/8, 2a/9, 2a/13, 2a/15, 2a/17, 2a/18, 2a/19, 2a/22, 2a/23, 2a/24, 2b/3, 2b/4, 2b/6, 2b/8, 2b/12, 2b/13, 2b/15, 2b/16, 2b/20, 2b/21, 2b/24, 3a/3, 3a/8, 3a/9, 3a/14, 3a/15, 3a/17, 3a/19, 3a/20, 3a/22, 3a/23, 3a/24, 3a/25, 3b/1, 3b/7, 3b/8, 3b/10, 3b/11, 3b/13, 3b/15, 3b/20, 3b/21, 3b/22, 3b/23, 4a/7, 4a/11, 4a/12, 4a/13, 4a/14, 4a/15, 4a/16, 4a/19, 4a/20, 4a/24, 4a/25, 4b/1, 4b/3, 4b/4, 4b/6, 4b/9, 4b/10, 4b/12, 4b/13, 4b/15, 4b/17, 4b/18, 4b/19, 4b/21, 4b/24, 5a/1, 5a/2, 5a/5, 5a/7, 5a/9, 5a/11, 5a/12, 5a/13, 5a/14, 5a/19, 5a/20, 5a/21, 5a/22, 5a/23, 5a/24, 5a/25, 5b/4, 5b/5, 5b/6, 5b/8, 5b/9, 5b/10, 5b/11, 5b/12, 5b/17, 5b/18, 5b/19, 5b/20, 5b/21, 5b/22, 5b/23, 5b/24, 5b/25, 6a/1, 6a/3, 6a/4, 6a/5, 6a/7, 6a/8, 6a/9, 6a/11, 6a/12, 6a/15, 6a/16, 6a/17, 6a/17, 6a/17, 6a/20, 6a/21, 6a/23, 6a/24, 6a/25, 6b/1, 6b/2, 6b/3, 6b/4, 6b/5, 6b/6, 6b/7, 6b/8, 6b/9, 6b/10, 6b/11, 6b/12, 6b/13, 6b/14, 6b/15, 6b/17, 6b/18, 6b/19, 6b/21,

6b/22, 7a/2, 7a/3, 7a/4, 7a/5, 7a/6, 7a/10, 7a/13, 7a/14, 7a/15, 7a/17, 7a/20, 7a/22, 7a/24, 7a/25, 7b/1, 7b/2, 7b/5, 7b/6, 7b/8, 7b/12, 7b/13, 7b/14, 7b/15, 7b/17, 7b/19, 7b/20, 8a/6, 8a/8, 8a/12, 8a/14, 8a/15, 8a/17, 8a/18, 8a/19, 8a/22, 8a/24, 8b/1, 8b/4, 8b/5, 8b/8, 8b/10, 8b/11, 8b/12, 8b/16, 8b/17, 8b/19, 8b/20, 8b/21, 8b/23, 8b/25, 9a/1, 9a/2, 9a/3, 9a/4, 9a/6, 9a/8, 9a/11, 9a/13, 9a/14, 9a/15, 9a/16, 9b/1, 9b/2, 9b/6, 9b/7, 9b/8, 9b/9, 9b/10, 9b/12, 9b/14, 9b/15, 9b/17, 9b/19, 9b/20, 9b/21, 9b/23, 10a/11, 10a/13, 10a/14, 10a/18, 10a/22, 10a/24, 10b/5, 10b/7, 10b/10, 10b/12, 10b/13, 10b/17, 10b/20, 10b/22, 10b/23, 11a/6, 11a/7, 11a/10, 11a/11, 11a/12, 11a/14, 11a/20, 11a/22, 11a/24, 11b/5, 11b/6, 11b/13, 11b/14, 11b/15, 11b/16, 11b/24, 11b/25, 12a/5, 12a/6, 12a/11, 12a/15, 12a/16, 12a/20, 12a/21, 12a/23, 12a/24, 12b/6, 12b/10, 13a/1, 13a/5, 13a/7, 13a/8, 13a/15, 13a/17, 13a/22, 13a/24, 13b/1, 13b/4, 13b/5, 13b/8, 13b/9, 13b/11, 13b/12, 13b/13, 13b/16, 13b/17, 13b/20, 13b/21, 13b/22, 13b/24, 14a/6, 14a/7, 14a/9, 14a/10, 14a/11, 14a/16, 14a/17, 14a/18, 14a/21, 14a/25, 14b/5, 14b/6, 14b/7, 14b/8, 14b/10, 15a/1, 15a/2, 15a/3, 15a/5, 15a/9, 15a/12, 15a/13, 15a/16, 15b/1, 15b/2, 15b/7, 15b/12, 15b/13, 15b/14, 15b/15, 15b/19, 15b/20, 15b/22, 15b/24, 15b/25, 16a/3, 16a/4, 16a/6, 16a/7, 16a/9, 16a/10, 16a/11, 16a/12, 16a/14, 16a/15, 16a/16, 16a/19, 16a/20, 16a/21, 16a/22, 16b/2, 16b/6, 16b/7, 16b/8, 16b/17, 16b/18, 16b/21, 16b/22, 17a/1, 17a/4, 17a/5, 17a/6, 17a/7, 17a/11, 17a/12, 17a/13, 17a/14, 17a/18, 17a/21, 17a/23, 17b/1, 17b/2, 17b/3, 17b/6, 17b/8, 17b/9, 17b/17, 17b/18, 17b/19, 17b/21, 17b/22, 18a/1, 18a/6, 18a/8, 18a/11, 18a/14, 18a/15, 18a/16, 18a/19, 18a/20, 18a/21, 18a/25, 18b/12, 18b/13, 18b/14, 18b/17, 18b/20, 18b/21, 18b/25, 19a/1, 19a/5, 19a/6, 19a/7, 19a/13, 19a/15, 19a/17, 19a/18, 19a/22, 19a/23, 19b/2, 19b/4, 19b/5, 19b/8, 19b/13, 19b/15, 19b/16, 19b/17, 19b/18, 19b/21, 19b/22, 19b/24, 20a/1, 20a/2, 20a/3, 20a/4, 20a/5, 20a/8, 20a/10, 20a/12, 20a/13, 20a/14, 20a/16, 20a/19,

20a/21, 20a/22, 20a/25, 20b/3, 20b/6, 20b/9, 20b/10, 20b/12, 20b/13, 20b/19, 20b/20, 20b/23, 20b/24, 20b/25, 21a/2, 21a/5, 21a/11, 21a/12, 21a/14, 21a/16, 21a/17, 21a/21, 21a/25, 21b/1, 21b/3, 21b/4, 21b/6, 21b/7, 21b/9, 21b/10, 21b/19, 22a/2, 22a/5, 22a/10, 22a/11, 22a/15, 22a/16, 22a/24, 22b/1, 22b/2, 22b/6, 22b/8, 22b/11, 22b/23, 22b/25, 23a/2, 23a/8, 23a/10, 23a/13, 23a/14, 23a/20, 23a/21, 23a/23, 23b/1, 23b/8, 23b/14, 23b/19, 23b/20, 23b/23, 24a/2, 24a/3, 24a/4, 24a/6, 24a/10, 24a/12, 24a/13, 24a/20, 24a/24, 24b/1, 24b/4, 24b/5, 24b/9, 24b/10, 24b/11, 24b/21, 25a/4, 25a/8, 25a/10, 25a/11, 25a/12, 25a/17, 25a/21, 25a/22, 25a/23, 25b/1, 25b/5, 25b/6, 25b/8, 25b/11, 25b/12, 25b/17, 25b/19, 26a/2, 26a/3, 26a/4, 26a/5, 26a/6, 26a/10, 26a/11, 26a/17, 26b/1, 26b/2, 26b/3, 26b/4, 26b/5, 26b/6, 26b/7, 26b/10, 26b/13, 26b/15, 26b/16, 26b/19, 26b/22, 26b/23, 27a/3, 27a/4, 27a/9, 27a/10, 27a/14, 27a/16, 27a/17, 27a/18, 27b/2, 27b/3, 27b/7, 27b/9, 27b/14, 27b/16, 27b/20, 27b/21, 27b/24, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/12, 28a/18, 28a/19, 28a/20, 28a/23, 28b/9, 28b/11, 28b/14, 28b/16, 28b/18, 28b/25, 29a/10, 29a/16, 29a/21, 29a/22, 29a/23, 29a/24, 29b/5, 29b/8, 29b/10, 29b/11, 29b/13, 29b/14, 29b/20, 29b/21, 29b/24, 30a/3, 30a/5, 30a/7, 30a/9, 30a/10, 30a/12, 30a/14, 30a/15, 30a/16, 30a/17, 30a/19, 30a/20, 30a/21, 30a/24, 30a/25, 30b/3, 30b/5, 30b/6, 30b/8, 30b/10, 30b/14, 30b/16, 30b/19, 30b/21, 30b/22, 30b/23, 30b/24, 31a/1, 31a/2, 31a/5, 31a/6, 31a/7, 31a/10, 31a/15, 31a/16, 31a/17, 31a/19, 31a/21, 31a/22, 31a/23, 31a/24, 31b/2, 31b/3, 31b/4, 31b/6, 31b/7, 31b/8, 31b/10, 31b/11, 31b/12, 31b/15, 31b/16, 31b/17, 31b/18, 31b/22, 31b/23, 32a/1, 32a/3, 32a/5, 32a/6, 32a/7, 32a/8, 32a/15, 32a/16, 32a/17, 32a/18, 32a/24, 32b/3, 32b/4, 32b/5, 32b/6, 32b/9, 32b/11, 32b/12, 32b/13, 32b/15, 32b/16, 33a/1, 33a/6, 33a/7, 33a/8, 33a/9, 33a/10, 33a/16, 33a/19, 33a/20, 33a/21, 33a/22, 33a/23, 33a/24, 33a/25, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/7, 33b/9, 33b/10, 33b/12, 33b/14, 33b/16, 33b/18, 33b/20, 33b/21, 33b/25,

34a/1, 34a/3, 34a/4, 34a/5, 34a/8, 34a/10, 34a/12, 34a/14, 34a/19, 34a/22, 34a/24, 34b/2, 34b/17, 34b/18, 34b/24, 34b/25, 35a/1, 35a/2, 35a/5, 35a/6, 35a/11, 35a/12, 35a/15, 35a/16, 35a/17, 35a/18, 35a/19, 35a/20, 35a/21, 35a/22, 35a/24, 35b/2, 35b/3, 35b/6, 35b/7, 35b/13, 35b/19, 35b/20, 35b/25, 36a/2, 36a/3, 36a/4, 36a/8, 36a/9, 36a/12, 36a/13, 36a/16, 36a/17, 36a/18, 36a/19, 36a/23, 36a/24, 36b/1, 36b/4, 36b/6, 36b/8, 36b/12, 36b/13, 36b/14, 36b/15, 36b/16, 36b/17, 36b/21, 36b/22, 36b/24, 37a/1, 37a/2, 37a/3, 37a/4, 37a/7, 37a/8, 37a/10, 37a/11, 37a/15, 37a/17, 37a/19, 37a/20, 37a/21, 37a/23, 37a/24, 37a/25, 37b/1, 37b/3, 37b/4, 37b/8, 37b/9, 37b/11, 37b/12, 37b/13, 37b/14, 37b/15, 37b/17, 37b/18, 37b/19, 37b/21, 37b/22, 37b/23, 37b/25, 38a/1, 38a/2, 38a/4, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/10, 38a/11, 38a/12, 38a/14, 38a/15, 38a/16, 38a/19, 38a/20, 38a/21, 38a/22, 38a/23, 38b/2, 38b/3, 38b/4, 38b/5, 38b/6, 38b/7, 38b/9, 38b/10, 38b/11, 38b/12, 38b/13, 38b/15, 38b/16, 38b/17, 38b/18, 38b/19, 38b/21, 38b/23, 39a/9, 39a/11, 39a/13, 39a/14, 39a/17, 39a/19, 39a/20, 39a/21, 39a/22, 39a/25, 39b/1, 39b/2, 39b/3, 39b/4, 39b/5, 39b/7, 39b/11, 39b/12, 39b/13, 39b/16, 39b/17, 39b/18, 39b/19, 39b/21, 39b/23, 39b/24, 39b/25, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 40a/4, 40a/7, 40a/8, 40a/9, 40a/11, 40a/12, 40a/13, 40a/14, 40a/18, 40a/19, 40a/20, 40a/22, 40a/25, 40b/2, 40b/4, 40b/5, 40b/6, 40b/18, 40b/19, 41a/1, 41a/7, 41a/8, 41a/11, 41a/15, 41a/18, 41a/19, 41a/21, 41a/22, 41a/23, 41a/24, 41b/3, 41b/4, 41b/5, 41b/8, 41b/10, 41b/11, 41b/12, 41b/15, 41b/18, 41b/20, 41b/21, 41b/25, 42a/1, 42a/3, 42a/6, 42a/7, 42a/10, 42a/11, 42a/18, 42a/19, 42a/21, 42b/2, 42b/8, 42b/10, 42b/21, 43a/4, 43a/5, 43a/6, 43a/7, 43a/8, 43a/9, 43a/11, 43a/12, 43a/17, 43a/18, 43a/23, 43b/1, 43b/7, 43b/8, 43b/9, 43b/10, 43b/18, 43b/21, 43b/23, 43b/25, 44a/1, 44a/4, 44a/6, 44a/7, 44a/10, 44a/12, 44a/15, 44a/16, 44a/19, 44a/24, 44a/25, 44b/1, 44b/2, 44b/3, 44b/4, 44b/6, 44b/7, 44b/11, 44b/13, 44b/14, 44b/15, 44b/19, 44b/20, 44b/21, 44b/23, 44b/23,

44b/24, 45a/2, 45a/4, 45a/12, 45a/19, 45a/24, 45b/1, 45b/2, 45b/3, 45b/4, 45b/7, 45b/9, 45b/11, 45b/12, 45b/14, 45b/15, 45b/19, 45b/20, 45b/21, 45b/22, 45b/23, 45b/24, 46a/1, 46a/2, 46a/3, 46a/9, 46a/10, 46a/11, 46a/16, 46a/21, 46a/23, 46a/24, 46b/4, 46b/5, 46b/6, 46b/8, 46b/9, 46b/14, 46b/16, 46b/22, 46b/24, 46b/25, 47a/1, 47a/2, 47a/4, 47a/6, 47a/9, 47a/10, 47a/11, 47a/13, 47a/15, 47a/16, 47a/19, 47a/20, 47a/24, 47b/1, 47b/2, 47b/3, 47b/5, 47b/6, 47b/7, 47b/9, 47b/11, 47b/21, 48a/3, 48a/5, 48a/6, 48a/11, 48a/12, 48a/13, 48a/15, 48a/16, 48a/17, 48a/18, 48a/19, 48a/20, 48a/21, 48a/22, 48a/24, 48a/25, 48b/2, 48b/5, 48b/6, 48b/7, 48b/8, 48b/9, 48b/13, 48b/15, 48b/17, 48b/18, 48b/19, 48b/20, 49a/2, 49a/3, 49a/4, 49a/7, 49a/12, 49a/19, 49a/21, 49a/22, 49a/25, 49b/5, 49b/10, 49b/11, 49b/12, 49b/13, 49b/14, 49b/16, 49b/17, 49b/18, 49b/21, 50a/1, 50a/5, 50a/6, 50a/7, 50a/9, 50a/13, 50a/14, 50a/15, 50a/17, 50a/23, 50a/25, 50b/3, 50b/4, 50b/6, 50b/13, 50b/18, 50b/19, 50b/22, 50b/25, 51a/5, 51a/6, 51a/7, 51a/8, 51a/9, 51a/11, 51a/14, 51a/16, 51a/18, 51a/19, 51a/20, 51a/22, 51a/24, 51b/1, 51b/4, 51b/5, 51b/9, 51b/15, 51b/16, 51b/18, 51b/19, 51b/20, 51b/23, 51b/24, 51b/25, 52a/2, 52a/3, 52a/5, 52a/7, 52a/8, 52a/9, 52a/15, 52a/16, 52a/17, 52a/23, 52a/24, 52a/25, 52b/1, 52b/6, 52b/9, 52b/10, 52b/11, 52b/12, 52b/14, 52b/15, 52b/17, 52b/18, 52b/19, 52b/21, 52b/22, 53a/1, 53a/3, 53a/4, 53a/6, 53a/8, 53a/11, 53a/13, 53a/14, 53a/16, 53a/17, 53a/18, 53a/19, 53a/21, 53a/22, 53a/24, 53b/1, 53b/2, 53b/6, 53b/8, 53b/9, 53b/10, 53b/11, 53b/12, 53b/13, 53b/14, 53b/15, 53b/18, 53b/19, 53b/20, 53b/21, 53b/22, 53b/24, 54a/2, 54a/7, 54a/8, 54a/11, 54a/13, 54a/14, 54a/15, 54a/17, 54a/18, 54a/20, 54a/22, 54a/23, 54a/24, 54b/1, 54b/2, 54b/3, 54b/4, 54b/8, 54b/9, 54b/11, 54b/13, 54b/14, 54b/15, 54b/16, 54b/17, 54b/21, 54b/22, 54b/25, 55a/4, 55a/8, 55a/9, 55a/10, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/14, 55a/17, 55a/18, 55a/21, 55b/5, 55b/6, 55b/7, 55b/8, 55b/9, 55b/12, 55b/14, 55b/15, 55b/16, 55b/18, 55b/19, 55b/21, 55b/24,

56a/2, 56a/3, 56a/5, 56a/6, 56a/7, 56a/10, 56a/12

vech (< Ar. وجه *vech*) sebep, vesîle:

v.+ile 2b/15, 8a/5, 15a/10, 27b/4, 51a/10, 53a/6, 53a/22

v.+ile-dür 1b/11

v.+le 3b/17, 7b/19, 8a/8, 9b/2, 9b/9, 16b/9, 16b/13, 18a/5, 19a/12, 19b/10, 20a/4, 23a/7, 26a/3, 28b/13, 30b/20, 31b/12, 33b/17, 34a/15, 35a/17, 35b/1, 35b/24, 36b/18, 36b/22, 38a/23, 39a/2, 39a/16, 39b/15, 39b/24, 40a/1, 40b/15, 41b/5, 41b/25, 42a/16, 42b/24, 43a/14, 43a/18, 43b/4, 43b/21, 44a/11, 44b/1, 45a/14, 46a/6, 47b/3, 48a/1, 48a/4, 48a/19, 48b/14, 49b/23, 53a/8, 54b/10, 55a/2, 55b/24

v.+len 36b/11

vedāʿ (< Ar. وداع *vedā*) hayırlar dileme, esenleşme: 32b/18, 49a/23

vedāʿ ėt(d)- vedalaşmak:

v. ė.-diler 32b/18

v. ė.-üp (vedāʿ ėdüp) 49a/23

vefā (< Ar. وفاء *vefā'*) sözünde durma, sadâkat: 7b/15, 18a/9

v.+ (āsumān-ı vefā) 4a/4

vefāt (< Ar. وفات *vefāt*) vefat, ölüm: 32b/9

v.+ (vefāt-ı Keyūmerṣ) 5a/13

v.+ (vefāt-ı Ṭahmūrṣ) 6a/20

vefāt ėt- ölmek:

v. ė.-dügi 32b/9

vehm (< Ar. وهم *vehm*) korku, endişe: 13a/21, 42b/11

velī (< Far. ولی *velī*) ama, fakat, lâkin: bk. *velīkin* 2a/11, 2b/7, 5b/3, 10b/4, 13b/20, 14a/2, 15a/22, 15b/1, 16a/7, 17a/6, 17a/20, 18a/5, 20a/17, 20b/7, 22a/19, 23b/24, 24a/24, 24b/22, 25b/14, 30a/8, 30a/25, 33b/2, 33b/16, 35a/10, 35b/10, 35b/13, 38a/7, 39a/15, 41a/2, 43a/9, 43b/5, 43b/8, 44b/16, 45b/15, 49a/8, 50a/24, 52a/11

velīkin bk. *velī* 17a/8, 21a/8, 27b/4, 42b/19, 52a/11

velvele (< Ar. ولوله *velvele*) gürültü, patırtı: 44b/19

v.+ye 38a/12

vėr- (*bė:r-* EDPT 354b) vermek:

v.! 10b/11, 11a/14, 16b/21, 19b/10, 19b/12, 22b/19, 47b/14

v.-di 2a/19, 5b/6, 5b/20, 5b/25, 6a/14, 6b/8, 6b/15, 7b/9, 10b/2, 12a/11, 12b/11, 13a/11, 13b/18, 15a/5, 16b/9, 17b/19, 18a/12, 19a/13, 19a/17, 19a/18, 19a/23, 19b/20, 21b/24, 23b/8, 23b/9, 23b/18, 23b/21, 25b/20, 26b/13, 27a/20, 27a/23, 27b/2, 27b/10, 28a/19, 29a/21, 29b/10, 30a/2, 31b/1, 31b/4, 33a/5, 33a/8,

33b/2, 33b/3, 35b/8, 35b/17, 35b/23, 36a/19, 36b/8, 37b/9, 37b/15, 37b/17, 38a/7, 39a/12, 42a/17, 42b/2, 44a/11, 44a/19, 45a/5, 45a/7, 45a/8, 45b/11, 45b/13, 45b/22, 46a/23, 47a/17, 47a/19, 48a/17, 48b/5, 51a/23, 51b/18, 52a/9, 52a/10, 54a/25, 55a/25, 56a/11

v.-diler 3b/2, 9a/7, 9a/10, 11b/2, 19a/9, 20b/2, 27a/11, 41b/11, 41b/17, 43a/5

v.-dilerdi 49a/19

v.-dügi 52b/24

v.-dügüñce 53a/19

v.-dük 41b/24, 49b/19, 53a/2

v.-düm 18a/14, 29b/19, 34a/20, 45a/16, 46a/10

v.-düñ 32b/1

v.-e 10a/1, 11a/3, 19b/4, 40b/3, 43b/17

v.-eceksin 45b/2

v.-eler 9a/10

v.-elüm 9a/5

v.-em 12a/13, 17a/10, 27a/21, 45a/17

v.-en 49a/10

v.-esin 8b/20, 11b/1, 19b/25

v.-evüz 24b/3

v.-eydüñ 43a/2

v.-eyüm 10a/21

v.-me! 11a/23, 18b/10

v.-medi 5b/14, 7a/7

v.-mediler 34a/4

v.-medük 37b/9

v.-medüñ 22a/19

v.-mege 14b/1

v.-mek 7a/3, 16b/13

v.-mekde 35a/8

v.-mekden 11a/14

v.-memişdi 16a/8

v.-memişsin 16b/11

v.-meyüp 3b/11, 8b/15, 10a/17, 12b/3, 18a/6, 22a/14

v.-mez 22b/13, 22b/15, 32b/19, 32b/23, 50a/17

v.-mişdür 2a/4

v.-mişem 43b/21

v.-ü 48b/18

v.-üñ! 8b/5, 16b/14, 17a/18, 17b/2, 44b/6

v.-üp 2a/25, 5b/12, 5b/23, 7a/9, 8b/4, 9a/13, 10a/23, 11b/4, 12a/20, 12b/8, 16a/23, 19a/15, 19b/7, 23b/2, 23b/18, 24b/20, 26b/18, 27a/11, 31b/14, 32a/3, 33a/18, 34b/18, 39b/7, 40b/10, 43b/8, 44a/12, 44a/19, 44b/17, 45b/11, 48b/21, 51b/6, 55a/21, 56a/9

v.-ür 2b/21, 24a/15, 34b/8, 38b/23

v.-ürdi 7b/1, 20a/20, 38b/7, 53b/21

v.-ürem 7b/11

v.-ürler 45a/15

v.-ürlerdi 9a/12

v.-ürsem 16b/21

vėribi- (*krş. bė:r-* EDPT 354b) göndermek:

v.-düm 29b/3

vėril- verilmek: *vėr-il-*

v.-e 45b/25

v.-miş 50b/5

veyā (< Ar. و ve; Far. یا yā) veya: 9b/15, 30b/10, 33b/8, 39b/8, 42a/25, 43a/25, 43b/10, 46b/16, 50a/12, 51a/8, 55a/15

vezīr (< Ar. وزیر *vezīr*) vezir, yüksek mevki sahibi (kimse): 6a/4

v.+i 5b/25

v.+ler 8a/11, 18b/17, 26a/4, 43a/5, 52a/16

v.+lere 53b/21, 53b/21

vezīrlik vezirin makamı: *vezīr+lik* 4b/25

vilāyet (< Ar. ولایت *vilāyet*) memleket, diyar, ülke: 18b/17, 31b/6, 46a/23, 51a/6, 51b/24

v.+de 16a/3

v.+den 3a/21, 9b/7

v.+deydiler 33a/6

v.+e 9a/11, 48b/20

v.+ini 18a/14, 33a/18

v.+ler 37a/24

v.+lerin 48a/13

v.+üñ 56a/10

vīrān (< Far. ویران *vīrān*) yıkık, yıkılmış, harap: 10b/9, 13a/15, 16a/3, 48b/23, 51a/6

vīrān ėt(d)- yıkmak, harap etmek, mahvetmek: bk. *vīrān ḳıl-*

v. ė.-üp (*vīrān ėdüp*) 13a/16

vīrān ḳıl- bk. *vīrān ėt-*

v. ḳ.-dı 10b/9

v. ḳ.-asın 48b/23

vīrān ol- yıkılmak, harap olmak:

v. o.-mışdı 16a/3

vur- bk. *ur-*

v.-dı 5a/10

vuṣlat (< Ar. وصلت *vuṣlat*) sevdiğine kavuşma:

v.+ına 51a/17

vü (< Far. و *vü*) bk. *u, ü, ve:* 3a/11, 5b/21, 6a/13, 7a/2, 7b/10, 11a/13, 11a/18, 11b/15, 12b/13, 13a/22, 14b/12, 15a/7, 15b/23, 16a/3, 16a/9, 16a/11, 17a/1, 17a/19, 17b/14, 18a/2, 18a/4, 18a/9, 18a/19, 18a/22, 18a/23, 18b/1, 18b/18, 20a/7, 20a/24, 21b/7, 21b/14, 21b/16, 22b/1, 22b/5, 22b/24, 23a/22, 24a/4, 24a/12, 24a/16, 24b/20, 25a/20, 26a/18, 26b/12, 27b/13, 27b/16, 28a/2, 29a/18, 29b/19, 30a/5, 30a/9, 30a/21, 30b/5, 31a/14, 32a/4, 32a/20, 32b/7, 33b/23, 34a/9, 34a/17, 34b/2, 34b/24, 35b/17, 36b/24, 37a/9, 38a/1,

38a/18, 38b/5, 38b/9, 38b/14, 40b/20, 40b/25, 41a/18, 43b/16, 43b/22, 44a/18, 44b/3, 45b/6, 47b/21, 48a/19, 49a/22, 51a/23, 52a/4, 52a/15, 52b/5, 52b/13, 53a/9, 54a/4, 55b/12, 56a/6

vücūd (< Ar. وجود *vücūd*) vücut, beden:

v.+a 10a/13, 23b/3, 23b/5, 27b/2, 9b/25

v.+ından 4a/9

vücūda ėr- dünyaya gelmek, doğmak: bk. *vücūda gel-*

v. ė.-di 27b/2

vücūda gel- bk. *vücūda ėr-*

v. g.-di 10a/13, 23b/3, 23b/5

v. g.-medi 9b/25

vüzerā (< Ar. وزراء *vüzerā'*) vezirler, yöneticiler: 3b/23, 7a/17, 53b/6

v.+ya 11a/6

vüzerā-yı memālik ülkelerin yöneticileri: 3b/23

ya (*ya:* EDPT 869a) ya, peki, veya: 9b/15, 22a/9, 34a/9, 37a/2, 38b/24, 40b/14, 42a/25, 45a/14, 55a/24

yā (< Ar. يا *yā*) ey, hey: 29a/12

yaban (< Far. بيابان *krş. biyābān*) ıssız, vahşi yer:

y.+a 5b/13, 9b/17, 34a/15, 35b/6, 36b/15, 37b/16, 38a/3, 40a/7, 48b/15, 49b/25

y.+dan 5b/22

y.+ı 28b/17

y.+lardan 5b/9

yabana at- hiçe saymak, değer vermemek:

y. a.-a 34a/15

y. a.-arsın 35b/7

y. a.-dı 5b/13

y. a.-ma! 38a/3

y. a.-malu 9b/17

y. a.-up 49b/25

yabana bıraḳ- terk etmek: bk. *yabana ṣal-*

y. b.-dum 37b/16

y. b.-duñ 48b/15

yabana ṣal- bk. *yabana bıraḳ-*

y. ṣ.-a 40a/7

y. ṣ.-dugında 36b/15

yabanī (< Far. يبانى *yabān-ī*) yabanî, insana alışkın olmayan: 55b/9

yad I (*ya:t (-d)* EDPT 882b) yabancı:

y.+la 30a/10

yād II (< Far. ياد *yād*) 1. anma, hatırlama: 3b/18, 12a/13, 16b/12, 19a/5, 20b/8, 23b/9, 31b/16, 35b/22, 36a/11, 42a/15, 49a/4, 51b/12, 52b/20, 52b/24, 55b/14

2. hatır, hâfıza, zihin: 3a/23

y.+ından 36b/23

y.+umda 21a/7

y.+umdan 20a/19

3. hatıra, anı:

y.+ına 44a/10, 47a/19, 48a/9

y.+ından 39b/17

yād dut- aklında tutmak:

y. d.-up 3a/23

yād ėt(d)- hatırlamak, anmak: bk. *yād eyle-, yād ḳıl-*

y. ė.-di 36a/11

y. ė.-elüm (yād ėdelüm) 19a/5

y. ė.-me! 51b/12

y. ė.-memişüz 16b/12

y. ė.-meyüp 35b/22

y. ė.-üp (yād ėdüp) 3b/18, 12a/13, 23b/9, 52b/20

yād eyle- bk. *yād ėt-, yād ḳıl-*

y. e.-di 31b/16, 52b/24

y. e.-ñ! 20b/8

y. e.-yü 55b/14

yād ḳıl- bk. *yād ėt-, yād eyle-*

y. ḳ.-dı 42a/15

yādigār (< Far. يادكار *yād-gār*) bir kimseyi veya olayı hatırlatmak üzere verilen yâhut onlardan

kalan şey, hatıra: 3a/17, 3a/24, 5a/1, 6a/18, 7a/4, 7a/5, 15a/20, 15b/7, 37b/2, 54a/21, 54b/3

y.+um 33a/24

y.+umdur 37b/18

yādigār ḳal- hatıra kalmak, geride kalmak:

y. ḳ.-a 7a/5, 15b/7, 54b/3, 15a/20

y. ḳ.-dı 3a/24, 7a/4

y. ḳ.-up 6a/18

yāften (< Far. یافتن *yāften*) bulmak: 11b/20

yaġ (*ya:ğ* EDPT 895a) yağ:

y.+dan 7b/1

yaġ- (*yağ-* EDPT 896a) 1. yağmak (yağmur vb.):

y.-ar 11a/23, 14a/18, 30b/11

y.-ardı 14a/18

y.-dı 47a/23

2. yayılmak, saçılmak:

y.-ar 10a/10

y.-ardı 29a/5

y.-up 30b/11

yaġdur- yağdırmak, arka arkaya atmak: *yaġ-dur-*

y.-dı 2a/24

y.-urdı 49b/8

yağı (*yağı:* EDPT 898a) düşman:

y.+dur 37b/13

y.+lar 27a/10

yağmur (*yağmur* EDPT 903b) yağmur: *yaġ-mur* 2a/24, 10a/11, 29a/5, 30b/11

y.+dan 6b/18

yağrın (*krş. yarın I* EDPT 970a) sırt, kürek kısmı: 38b/19

y.+ı 35b/20, 41b/21

yaḫūd (< Far. یاخود *yaḫūd*) yâhut, veya: 28b/7

yaḳ- (*yak-* EDPT 897a) 1. yakmak, ateşe vermek:

y.-a 48a/21

y.-ar 6a/19

y.-aruz 18b/12

y.-aydı 18b/22

y.-dı 5b/8, 29a/4, 45b/6

y.-duġını 30a/21

y.-ma! 51a/21

y.-maḳ 9a/1

y.-up 10b/9, 15b/6, 30a/19, 45b/4, 48a/13

2. üzmek, acı vermek:

y.! 23a/4

y.-asın 22a/13

y.-mayup 37a/3

yaḳa (*yaka:* EDPT 898a) kıyı, sahil:

y.+ya 12b/11

yaḳıl- aşık olmak, derin bir sevgi duymak: *yaḳ-ıl-*

y.-urdı 39b/20

yaḳın (*yakın* EDPT 904a) yakın: *yaḳ+ın* 12b/17, 18b/4, 21b/2, 22b/4, 24b/13, 25a/16, 25a/19, 25a/22, 28a/17, 28b/10, 29b/23, 32a/11, 34a/11, 34b/9, 36a/16, 36a/24, 42a/20, 52a/7

y.+dan 38a/25
y.+ına 25b/24, 39a/6, 52a/4
y.+ında 30a/1

yaḳın ėr- yaklaşmak: bk. *yaḳın ėriş-*, *yaḳın gel-*, *yaḳın yėt-*
y. ė.-di 25a/22
y.+ına ė.-di 25b/25
y. ė.-diler 32a/11

yaḳın ėriş- bk. *yaḳın ėr-*, *yaḳın gel-*, *yaḳın yėt-*
y. ė.-diler 12b/17, 36a/16

yaḳın gel- bk. *yaḳın ėr-*, *yaḳın ėriş-*, *yaḳın yėt-*
y. g.-di 22b/4, 24b/13
y. g.-diler 36a/25
y. g.-üp 25a/19

yaḳın yėt- bk. *yaḳın ėr-*, *yaḳın ėriş-*, *yaḳın gel-*
y. y.-di 18b/4, 21b/2, 28a/17
y.+ına y.-di 39a/6, 52a/4
y. y.-diler 29b/23
y. y.-icek 25a/16

yaḳış- (*yakış-* EDPT 908b) yaklaşmak: bk. *yaḳışal-*
y.-dılar 32a/21

yaḳışaḳlu uygun, münâsip: *yaḳış-aḳ+lu* 35b/1
y.+yla 38b/19

yaḳışal- yaklaşmak: *yaḳış-al-*
y.-dı 13b/3

yaḳışdur- yakıştırmak: *yaḳış-dur-*
y.-dı 2a/16, 24b/17

yaḳışdurıcı yakıştıran, süsleyen: *yaḳışdur-ıcı* 43b/20

yaḳīn (< Ar. ياقين *yaḳīn*) kesin, sağlam: 3a/6
y.+le (erkān-ı yaḳīn) 13a/5

yaḳra yakıcı, yakan: yakan: *yaḳ-ra* 29a/6

yāḳūt (< Far. ياقوت *yāḳūt*) yakut: 6b/19, 6b/24, 37a/22, 38b/9, 40b/3, 41b/1, 45a/9, 46b/18, 50b/4, 50b/25
y.+ (yāḳūt-ı raḫşān) 26a/14, 40a/5, 41a/9, 42b/10, 47b/5
y.+ (yāḳūt-ı raḫşende) 2b/15
y.+dan 37a/19, 55a/7, 55a/9
y.+ıla 50b/2

yāḳūt-ḫāk işlenmiş, oyulmuş yakut: 42a/17

yāḳūt-ı zerd 1. sarı yakut: 9b/11
2. güneş: 8a/15

yāl (< Far. يال *yāl*) boyun, gerdan: 14b/2, 38b/19
y.+ine 17b/12
y.+ini 39b/2
y.+lerine 55b/16

yāl ü bāl boy pos, endam:
y. b.+üm 49b/18

yalabı- (*krş. yal-* EDPT 918a) parlamak, parıldamak:
y.-duġın 36a/7
y.-duġından 27a/13
y.-duġını 27b/7
y.-r 12b/18, 46b/18

y.-rdı 4b/1
y.-yı 48b/4
yalabıḳ parlak: *yalabı-ḳ* 32a/14
yalabıt- (*krş. yal-* EDPT 918a) parlatmak: *yalabı-t-*
y.-dı 39a/4
yalan (*yalğa:n* EDPT 926b) yalan, asılsız söz: 16b/21
y.+dan 41a/21
yalat(d)- (*krş. yala:-* EDPT 919a) yalatmak: *yala-t-*
y.-urlardı (yaladurlardı) 34b/5
yalçın (*krş. yalt* EDPT 922a) dik, sarp: 36b/19, 47b/14
yaldura- (*krş. yal-* EDPT 918a) parlamak:
y.-yı 48b/4
yalın I (*yalıñ* EDPT 929b) çıplak, açık: bk. *yalıncaḳ* 14b/4, 43b/22
yalıñ II (*yalın* EDPT 929b) alev: 5b/3
yalıñ- (*yalın-* EDPT 931a) alevlenmek, yanmak: yal-ıñ-
y.-dı 12b/21
yalıncaḳ bk. *yalın yalın+caḳ* 4b/13
yalman (*yamla:n* EDPT 936b) kılıç ya da bıçak ağzı, ucu: 27a/15
y.+ı 28a/15
yalñız (*yalñu:s* EDPT 930b) yalnız, tek: *yalıñ-ız* 7b/23
yalvar- (EDPT 920b) yalvarmak:
y.-asın 53a/11
y.-maḳ 51b/4
y.-up 15b/13, 16a/1, 24a/10
y.-urdı 22a/16, 35a/19
y.-urdum 42a/18
yaman (*yama:n* EDPT 937a) kötü, fena: 16b/14
y.+a 5a/14
yaman- (*yama:n-* EDPT 937a) değmek, yanaşmak:
y.-dı 47b/24
yan (*ya:n* EDPT 940a) yan, taraf, beraberinde:
y.+ı 26a/24, 26b/1, 53a/16
y.+ın 29b/20
y.+ına 6b/24, 17a/25, 23b/8, 27a/18, 32a/24, 36b/22, 42a/25, 42b/10, 47b/6, 54a/9
y.+ında 3a/10, 3a/12, 3b/23, 5a/1, 9a/19, 12a/16, 13b/7, 17b/20, 20a/7, 22b/5, 24b/7, 25a/24, 25a/25, 26a/10, 26a/16, 26a/17, 26a/18, 29b/11, 31b/25, 35a/4, 44a/16, 50b/25, 53b/8, 53b/13, 53b/15, 55a/19
y.+larından 12a/25
y.+uma 19b/1
y.+umdan 49b/1
y.+uña 38a/9
y.+uñuza 27b/17
yan- I (EDPT 942a) yanmak:
y.-ar 11a/18
y.-ardı 21b/13
y.-dı 2a/17, 5b/3, 14b/2, 39a/4, 39b/17
y.-duġından 21b/3

y.-ınca 8b/20

y.-maḳdan 2b/18

y.-up 13a/24, 23a/21, 49a/18

yan- II (EDPT 941b) dönmek, değişmek:

y.-up 8b/24

yañа (*yañа:* EDPT 943b) taraf, yön; tarafa, -e doğru: *yañ-a* 2b/1, 6b/9, 7a/22, 8b/12, 11b/18, 11b/20, 13b/4, 14a/15, 18a/24, 22a/15, 24b/11, 27a/2, 27a/25, 27b/15, 28a/17, 28b/18, 29a/10, 29b/10, 30a/4, 30a/14, 30a/15, 30b/7, 31b/21, 34a/12, 35b/9, 37b/23, 38a/9, 38b/2, 39a/20, 40a/19, 40b/5, 40b/12, 42a/7, 42b/7, 47a/7, 48b/24, 52b/7, 52b/8, 53b/7, 55b/7

y.+da 20a/7

y.+dan 4b/11, 4b/12, 6a/11, 6a/12, 7a/20, 27a/10, 28b/7, 29a/7, 29a/10, 30b/11, 30b/21, 30b/21, 30b/22, 32a/16, 41b/13, 44b/14, 44b/20, 44b/21, 46a/9, 47a/3, 47a/15, 47a/16, 48b/2, 55a/14, 55b/8

y.+ya 29b/17

yañaḳ(ġ) (*yañа:k* EDPT 948b) yanak: *yañ+aḳ* 20a/11

y.+da 51a/22

y.+ı (yañaġı) 14b/1, 18a/4, 35b/21, 38b/21, 39b/12, 40b/22, 42a/3, 42a/17, 42b/9, 46b/15

y.+ını (yañaġını) 40b/1

y.+lar 40a/24, 40b/20

y.+ları 35b/16, 40b/6, 41b/22, 46a/11, 46b/22, 53b/10

y.+larına 45a/22

y.+larum 43b/23

y.+larumı 42a/1

yandur- (*yantur- II* EDPT 947b) yakmak, tutuşturmak: *yan-dur-*

y.-dı 23a/1, 30a/15

y.-up 10b/22

y.-ur 51b/2

y.-urdı 12b/24

yanḳu (*yañku:* EDPT 949a) yankı: 29a/5 *yan-ḳu*

y.+lardan 14a/19

yanḳulan- yankılanmak: *yanḳu+lan-*

y.-dugından 12b/4

y.-urdı 27a/16

yap yap yavaş yavaş, usul usul, sessizce: 12a/5

yap- (EDPT 870b) yapmak, inşa etmek, hazırlamak:

y.-arlar 52b/18

y.-dı 12b/20

y.-dılar 32b/18

y.-mış 52b/16

y.-up 37b/7

yapdur- yaptırmak, inşa ettirmek: *yap-dur-*

y.-dı 6b/17

yapıl- yapılmak, hazırlanmak: *yap-ıl-*

y.-mış 35a/16

yapraḳ(ġ) (*yapurğa:k* EDPT 879b) yaprak:
y.+dı (yapraġdı) 5a/23
y.+ı (yapraġı) 8b/24, 9b/1, 19a/20, 19b/11, 32b/8, 45b/21, 52b/16
y.+ın (yapraġın) 25b/8

yapu (*yapığ* EDPT 873a) yapı, bina: *yap-u* 12b/19, 20a/5, 52b/17

yapuş- (EDPT 880b) tutmak, kavramak:
y.! 42a/25
y.-dı 30b/11, 42b/4
y.-duġı 48a/2
y.-up 5a/22, 13a/4, 22a/8, 53b/23, 54a/17

yaʿni (< Ar. يعنى *yāʿnī*) yani, aslında: 6b/14, 37a/24

yār (< Far. یار *yār*) bildik, tanıdık kimse; dost: 3b/9, 3b/12, 11a/15, 14b/3, 15a/12, 19a/3, 20b/5, 20b/20, 27a/20, 34b/8, 34b/10, 34b/20, 40a/1, 49a/5
y.+ (sālār-ı yār) 26a/2
y.+dan 31b/13
y.+dı 3b/3
y.+dılar 39b/21
y.+inüñ 33b/15, 41b/17
y.+um 33a/8, 38a/4, 3b/7, 40a/18
y.+ümsiz 31b/3

yār ėt- yardım etmek, fayda sağlamak:
y. ė.-medi 14b/3

yār ol- yakın olmak, yardımcı olmak:
y. o.-a 19a/3
y. o.-ur 34b/20
y. o.-ursa 49a/5
y. o.-ursın 15a/12

yār-dār dostu olan, dost sahibi:
y.+ıdı 33b/14

yar- (*yar- (ya:r-)* EDPT 954b) yarmak, parçalamak:
y.-a 27b/8

yārā (< Far. یارا *yār-ā*) Ey sevgili: 47b/13

yara- (*yara:-* EDPT 956a) fayda sağlamak, uygun olmak:
y.-dum 38a/18
y.-maya 35b/9
y.-maz 25b/2, 44b/18
y.-r 7a/4, 7b/13, 14a/21, 18b/24, 19b/3, 20b/9, 31a/25, 32b/2, 38a/1
y.-r-ısa 35a/6, 46a/16
y.-rdı 21a/7, 21a/19, 21b/2, 23b/16
y.-rsaḳ 3a/6
y.-rsam 8a/10
y.-ya 16a/11, 17a/6
y.-yaydı 16a/17
y.-ydı 26b/22

yaradıl- (*yaratıl-* EDPT 962a) yaratılmak, var edilmek: *yarat-ıl-*
y.-an 2a/12
y.-dı 43a/13

y.-mış 2b/9

y.-mışda 2b/7

y.-mışdan 21a/9, 40a/23

yaraḳ(ġ) (*yara:ğ* EDPT 962a) 1. hazırlık, malzeme, teçhîzat: 4b/25, 13b/24, 18a/7, 25a/14, 38b/2, 38b/8, 55a/24, 56a/5

y.+ıla 47b/11

y.+ın (yarağın) 12a/5, 18a/19, 23a/24, 25a/18, 26b/9, 26b/18, 27b/13

y.+ına (yarağına) 41b/25

y.+ınca (yarağınca) 36a/21

y.+ında (yarağında) 47a/12, 53b/2

y.+ıyla (yarağıyla) 28b/25, 36a/23

y.+lar 55a/12

y.+umuz 54b/12

y.+uñ (yarağuñ) 20b/19, 21a/10, 42a/9

2. savaş aleti, silah: 21a/2, 31b/11

y.+ın (yarağın) 12b/6

y.+la (yarağla) 17b/8, 27b/16

3. idmanlı, pişkin (at vb.): 31a/7

yaraḳ ėt(d)- hazırlık yapmak: bk. *yaraḳ eyle-, yaraḳ gör-*

y. ė.-di 4b/25

y. ė.-mege 18a/7

y. ė.-üp (yarag ėdüp) 25a/14

y.+uñ ė.-üp (yarağuñ ėdüp) 20b/19

yaraḳ eyle- bk. *yaraḳ ėt-, yaraḳ gör-*

y. e.! 13b/24

y. e.-di 56a/5

y.+ın e.-di 12a/6

y.+lar e.-yüp 55a/12

yaraḳ gör- bk. *yaraḳ ėt-, yaraḳ eyle-*

y. g.-üp 38b/2, 38b/8

y.+ın g.-di 18a/19, 26b/18

y.+ın g.-mek 26b/9

y.+ın g.-üp 23a/24, 25a/18, 27b/13

y.+umuz g.-üp 54b/12

y.+uñ g.! 21a/10

yaraḳ ḳuşan- silahlanmak:

y.+ın ḳ.-dı 12b/6

yaraḳla- hazırlamak: *yaraḳ+la-*

y.-dı 36a/22

y.-dılar 37a/25

yaraḳlan- hazırlanmak: *yaraḳla-n-*

y.! 34b/23

y.-dı 17b/8

y.-dılar 12a/25, 27a/17

y.-gil 42a/3

yaraḳlu silahlı, teçhîzatlı: *yaraḳ+lu* 28b/24, 29b/19, 30a/22

yaralan- yaralanmak: *yar-a+la-n-*

y.-mış 28b/11

yaramaz (*krş. yara:-* EDPT 956a) kötü, zararlı, boş, yararsız: *yara-maz* 2a/7, 4b/9, 5b/25, 7b/7, 9a/4, 9a/9, 15a/17, 15b/1, 15b/8, 18a/13, 20a/25, 32b/11, 35a/5, 40a/3, 43b/11, 46b/7, 47a/7, 51b/12

y.+dan 31b/6

y.+lardan 26b/19

yaramaz işlü kötü işli, faydasız (kimse): *yaramaz iş+lü* 24a/17

yaramazlıḳ(ġ) kötülük, fenâlık: *yaramaz+lıḳ* 8b/24, 18a/14, 21a/3, 26b/11, 38a/9

y.+a (yaramazlıġa) 8b/8, 13a/9, 31b/3

y.+dan 2b/12, 6a/4, 6a/24, 9a/1, 15a/23, 43b/7

y.+dur 31b/2

y.+ı (yaramazlıġı) 12b/5, 31b/6

y.+ından (yaramazlıġından) 11a/9

y.+ını (yaramazlıġını) 11a/21

y.+uñ (yaramazlıġuñ) 12b/3, 25b/17, 31b/18, 51a/3

yaramazlıḳ eyle- kötülük yapmak:

y. e.-di 21a/3

yārān (< Far. یاران *yār-ān*) dostlar:

y.+dan 16a/23

yarar (*krş.yara:-* EDPT 956a) faydalı, işe yarayan: *yara-r* 6a/1, 12a/24, 15a/23, 16a/10, 16a/15, 31b/2, 35b/9, 37a/11, 38a/3, 39a/18, 49b/22, 50a/4, 51b/7, 54b/24

y.+dı 37b/8, 44a/23

y.+ı 31b/22

y.+ını 32a/6

y.+sa 51a/14

yaraş- (EDPT 972a) yakışmak, uygun olmak, lâyık olmak: *yara-ş-*

y.-maz 17b/1, 19b/3, 19b/25

y.-mazuz 19b/24

y.-ur 5b/17, 7b/15, 13b/13, 19b/2, 21b/8, 39b/15, 47a/9

yaraşdur- düzenlemek, uygun biçimde hazırlamak: *yaraş-dur-*

y.-up 51b/19

yaraşdurıcı düzenleyen, hazırlayan: *yaraşdur-ıcı* 43b/19

yaraşıḳ(ġ) yakışık, lâyık, uygun: *yaraş-ıḳ* 16a/6

y.+ı (yaraşıġı) 17a/9

y.+ıdur (yaraşıġıdur) 25b/5

yaraşıḳlu yakışıklı, süslü: *yaraşıḳ+lu* 38b/18

yarat(d)- (EDPT 959b) yaratmak, var etmek:

y.-dı 1b/3, 30a/7, 31b/20, 35a/17, 43a/15, 51a/6, 53a/9

y.-duñ 2a/15

y.-sa 43a/15

y.-ur (yaradur) 2b/14, 51b/2

Yaradan Allah: *yarat-an* 18b/19, 18b/20, 34a/15, 35a/8, 37b/17, 42b/22, 48b/18, 49b/7

y.-a 5b/24, 15b/21, 23b/12, 33a/13, 35a/16

y.-ı 12a/3, 23b/9, 36a/10

y.-la 48b/17

y.-uñ 11b/15, 29a/13, 49a/20

yardım (< Far. یاری *krş. yārī*) yardım: 32b/1

y.+ı 7b/21

yardım ḳıl- yardım etmek:
y. ḳ.-duñ 32b/1

yardımcı yardım eden: *yardım+cı* 30a/24
y.+ñ 31a/17
y.+ñuz 31b/14

yāre I (< Far. یاره *yāre*) bilezik: 54a/24, 54b/8

yare II yara kelimesin eski metinlerde geçen şekli:
y.+sin 9b/4

yāren (< Far. یاران *yārān*) arkadaş, dost:
y.+lerine 12b/19

yarıl- (EDPT 967b) yarılmak, parçalanmak: *yar-ıl-*
y.-a 44a/3
y.-dı 9a/24
y.-urdı 14a/20

yarın (*krş. yarın II* EDPT 970a) yarın, ertesi gün: 13b/3

yarlıġa- (*yarlıka:-* EDPT 968a) bağışlamak, affetmek:
y.-rsa 25b/15

yarma (*yarma:* EDPT 969a) iri iri kırılmış, dövülmüş arpa, mısır, buğday: 6b/12

yas (*ya:s* EDPT 973b) yas, mâtem: 33a/1, 47a/21
y.+ıla 4b/19

yas ṭut- ölüm ardından üzüntü duymak:
y. ṭ.-dılar 33a/1

yaş- (*yas-* EDPT 973b) yayın kirişini gevşetmek:
y.-updurur 32b/25

yaşa- (*yasa-* EDPT 974a) düzenlemek, hazırlamak, kurmak:
y.-dı 6b/24, 28a/3, 54a/23, 55b/6
y.-dılar 27a/10, 39a/6, 42a/6, 56a/6
y.-dum 47b/20
y.-yam 33a/3
y.-yup 32a/13, 47b/10

yasaḳ (< Moğ. *yasag* Lessing) buyruk, emir, ferman: 47a/14

yasaḳ eyle- buyurmak, emretmek:
y. e.-di 47a/14

yaşan- düzenlenmek, hazırlanmak: *yaşa-n-*
y.-dı 30b/5
y.-up 36b/5

yaşat- hazırlatmak: *yaşa-t-*
y.-dı 27a/15

yaşdan- (*yastan-* EDPT 974b) yaslanmak, dayanmak, uzanmak: *yaşda-n-*
y.-mış 38a/25
y.-up 42a/23

yaşduḳ(ġ) (*yastuk* EDPT 974a) yastık: 20b/24, 54b/25
y.+a (yaşduġa) 50a/6
y.+ı (yaşduġı) 23a/10
y.+umda (yaşduġumda) 16b/15

yaslu üzüntülü, mâtemli, yas tutan: *yas+lu* 4b/16, 4b/20, 22b/4, 32b/13, 52b/17

yaşşı (*yası:* EDPT 973b) basık, yayvan: 18b/8, 41b/21

yaş I (*ya:ş I* EDPT 975b) 1. göz yaşı: 22b/25, 23a/1, 23a/10, 34b/4, 37b/14, 43a/21, 43b/19

y.+dan 23a/7

y.+la 23a/13, 24b/2

y.+umdur 44a/6

2. taze, ıslak, nemli: 52b/15, 53a/10

yaş dök- ağlamak:

y. d.-di 23a/10

y. d.-üp 22b/25

yaş II (*ya:ş II* EDPT 975b) yaş, doğumdan itibaren geçen zaman: 19b/2

y.+da 11a/7, 11a/8, 12a/6, 13b/19, 21a/20

y.+ı 10b/9

y.+la 9a/9

yaşa- (*yaşa:-* EDPT 976b) yaşamak: *yaş+a-*

y.-mış 10a/13

y.-ñ! 15a/1

y.-ruz 50b/16

yaşar- (*yaşar- (yaşa:r-)* EDPT 979b) yeşermek, yeşillenmek: *yaş+ar-*

y.-up 24b/17, 52b/16

yaşın- (*krş. yaşna:-* EDPT 979a) parlamak:

y.-dı 47a/23

yaşlu I yaşlı, ihtiyar: *yaş+lu* 9a/21

y.+yam 10b/4

yaşlu II gözleri nemli: *yaş+lu* 7a/24, 23a/14, 24a/20, 33a/1, 38a/16

y.+dur 24a/17

yaşur- (EDPT 979b) saklamak, gizlemek:

y.-a 53a/5

y.-up 14a/13

yat- (EDPT 884a) 1. yatmak, uzanmak:

y.-ar 45b/21

y.-duġına 12b/14

y.-duġından 36b/15

y.-ma! 30a/3

y.-maḳ 7a/6, 55a/16

y.-ur 21a/24, 34a/24

y.-urdı 34b/16

y.-urken 9b/2

2. uyumak:

y.-dı 12a/23, 17b/24, 44b/2, 45b/20, 50a/6

y.-dılar 53b/23

yataḳ(ġ) (*yatğa:k* EDPT 888a) yuva: *yat-aḳ*

y.+ına (yataġına) 13a/8

yatlu (*jatlü* Meninski III/5562) kötü, uğursuz, fena: 2b/3, 8a/2, 9a/7, 12a/3, 12a/19, 15a/20, 16b/16, 18b/20, 21a/1, 29a/16, 29b/12, 30a/8, 31a/11, 31b/16, 34b/14, 44b/18, 45b/5, 49a/7

y.+da 17a/17, 30a/4

y.+dan 35b/24, 41b/18, 52a/12
y.+ya 35a/1

yatlulıġ kötülük: *yatlu+lıġ*
y.+la 21a/1

yatsu (*jatsi* Meninski III/5533) yatsı vakti: 13b/15

yavaşat(d)- (*krş. yavaş (yava:ş)* EDPT 880b) yavaşlatmak, ehlileştirmek: *yavaş-at-*
y.-up (yavaşadup) 5b/22

yavaşlıḳ yumuşak huyluluk, sakinlik: *yavaş+lıḳ*
y.+la (yavaşlıġla) 5b/23

yāver (< Far. یاور *yāver*) yardımcı:
y.+üm 32b/1

yavru (*jawrü* Meninski III/5554) yavru, çok küçük insan ya da hayvan: bk. *yavrucaḳ*
y.+ları 34b/2, 36b/21
y.+larından 43b/24
y.+laruñ 34b/2
y.+sı 34a/7, 34a/23
y.+sın 34a/19, 34b/24
y.+sına 34a/21
y.+sından 34a/23, 5b/23
y.+sınuñ 51b/8

yavrucaḳ bk. *yavru yavru+caḳ*
y.+lar-ıla 34b/6
y.+larıyla 34b/3
y.+larumla 35b/11

yavu (*yava:* EDPT 871b) kaybolmuş, kayıp: 39b/20

yavu ḳıl- aklı başından gitmek:
y. ḳ.-up 39b/20

yavuz (*yavız* EDPT 881b) kötü, fena, çirkin: 15b/23, 16a/23, 23b/10, 26b/20, 39b/8, 45b/2, 54b/6, 55a/22
y.+dan 1b/13
y.+lardan 15a/24
y.+laruñ 33a/12

yavuz-rāy kötü fikirli, art niyetli: 43b/1

yavuz ṣan- kötü niyet beslemek:
y. ṣ.-a 26b/20
y. ṣ.-anuñ 15b/23, 23b/10, 54b/6
y. ṣ.-mayam 55a/22

yavuz ṣanıcı kötü düşünceli: *yavuz ṣan-ıcı*
y.+lar 35b/18
y.+nuñ 46b/9, 47b/8, 48a/8

yavuzlıḳ(ġ) kötülük: *yavuz+lıḳ*
y.+dan 20a/14, 33a/12, 48a/13, 50b/24
y.+ı (yavuzlığı) 47b/8, 54b/6
y.+ından (yavuzlığından) 48a/8, 51b/22
y.+la (yavuzlıḳla) 15a/20

yay I (*krş. ya:* EDPT 869a) yay, ok atma aleti: 40b/10, 42b/12
y.+a 40b/10, 40b/15, 54a/7
y.+ı 54a/11
y.+ın 18b/7, 54a/7
y.+ını 32b/25
y.+la 47b/22, 54a/4
y.+lar 23b/20

y.+ların 54a/5

y.+sın 45a/14

y.+um 49a/22

yay II (*ya:y* EDPT 980a) yaz mevsimi: 43a/11

yay- (EDPT 980b) yaymak, dağıtmak:

y.-dı 41a/5

y.-up 47a/21

yaya (*krş. yaḍa:ğ* EDPT 887a) piyade, asker: 32a/18, 47b/1, 48a/5

yayan yaya, yürüyerek, binitsiz: *yaya+n* 22b/10, 24b/12, 25a/22, 32a/23, 36a/17, 36a/25, 40b/10, 44b/19, 47b/4, 48b/2

yayan ol- yürüyerek gitmek:

y. o.-dı 32a/23, 36a/17, 36a/25, 47b/4

y. o.-dılar 48b/2

y. o.-up 22b/10, 24b/12, 25a/22

yayıl- (EDPT 981b) yayılmak, dağılmak: bk. *yayın- yay-ıl-*

y.-a 6a/4

y.-dı 5a/21, 34b/15, 36a/9

y.-ur 26b/10

yayın- bk. *yayıl- yay-ın-*

y.-dı 37a/7

yaylım (*krş. ya:* EDPT 869a) havaya atılan ok:

y.+ımı 24a/16

yaz (*ya:z* EDPT 982b) yaz: 28b/7, 41b/12, 43a/11

yaz- (*yaz- III* EDPT 984a) yazmak:

y.-a 11b/3

y.-alar 24b/25, 29a/15

y.-amaz 41b/3

y.-dı 6a/16, 9b/5, 15b/20, 17b/25, 19a/24, 25b/13, 33b/7, 37a/23, 54b/1

y.-dılar 11a/13, 11b/2

y.-dum 33a/2, 51b/4

y.-maḳ 11a/11, 43b/12

y.-mış 52a/11

y.-mışdı 19a/7, 44a/1

y.-up 21a/14, 29b/5, 31b/15, 49a/3, 50a/5, 55a/9

yazı (*yazı:* EDPT 984b) ova, düzlük: *yaz-ı* 30b/23

y.+da 3a/4, 6b/3, 7b/5, 18b/12, 25b/25, 27a/1, 31a/19, 36a/5, 44b/19, 49b/15, 52b/18

y.+dan 5b/22, 12b/17

y.+nuñ 29a/5, 31a/6

y.+sından 46b/20

y.+ya 26b/14, 26b/17, 27a/5, 27a/17

y.+ydı 30a/17

y.+yı 28b/17

yazıcı yazıcı, kâtip: *yaz-ı+cı* 21a/11, 49a/6

y.+yı 43b/15

yazıl- yazılmak: *yaz-ıl-*

y.-an 46a/5, 8b/4

y.-anı 53b/3

y.-mış 15b/1, 24a/20

y.-mışdı 19a/8

y.-up 13b/10, 24a/4

yazılu (*krş. yazı:* EDPT 984b) ovada, kırda yaşayan: *yazı+lu* 31a/21

yazu (*krş. yaz- III* EDPT 984a) yazı, dil: *yaz-u*

y.+yı 6a/16

y.+yla 3b/13

yazucılıḳ(ġ) yazma işi: *yazu+cı+lıḳ*

y.+ı (yazucılıġı) 6a/15

yė- (*yė:-* EDPT 869b) yemek:

y.! 15b/8

y.-di 8a/18, 9a/10, 39b/1

y.-diler 5b/10, 17b/5, 25a/17, 32b/4, 52a/14, 52a/16, 53b/22, 56a/4

y.-düginden 36b/15

y.-me! 15a/1

y.-mede 7b/5

y.-meden 38a/10

y.-mege 8b/5, 27b/14, 34b/1, 51b/24

y.-mek 4a/25, 5b/8, 7a/3, 7a/6, 36a/3, 38b/5, 54b/15, 55a/16

y.-mekde 6b/11

y.-mekler 18a/8

y.-meñüz 7a/14

y.-meye 52b/3

y.-necek 2a/24

y.-ñ! 21a/21

y.-r 28a/15, 53a/19

y.-rlerdi 4a/24

y.-süñ! 6b/12

y.-ye 17b/8, 21b/2, 47b/13, 56a/8

y.-yelüm 54a/3

y.-yüp 4a/24, 53a/21, 56a/4

y.-yürler 40a/17

yebūset (< Far. ییوست *yebūset*) kuruluk, nemsizlik: 2a/18

yėcek yiyecek, yemek: bk. *yėyecek yė-cek*

y.+ler 12a/22

yėdi (*yėtti: (yėddi:)* EDPT 886a) yedi, 7: 2a/20, 9b/2, 11a/24, 13b/10, 19b/8, 28a/16, 33a/15, 38b/23

yėdi yüz yedi yüz, 700: 8b/17

yėdi yüz otuz yėdi yüz otuz yedi, 737: 31b/25

yėdür- yedirmek, doyurmak: *yė-dür-*

y.! 15b/8

y.-diler 10b/17

y.-ürler 10b/17

yeg (*yėg* EDPT 909b) daha iyi, üstün: 15a/22, 19b/2, 21a/6, 32a/25, 40b/15, 46b/2

y.+dür 14a/2, 27a/23

yeg gör- daha iyi saymak, üstün görmek:

y. g.-ür 15a/22

yek (< Far. یك *yek*) tek, bir: 2b/10, 2b/25

yek-zaḥm tek vuruşta yıkan, parçalayan:

y.+ (gürz-i yek-zaḥm) 47b/20

y.+ (Sām-ı yek-zaḥm) 49b/11, 56a/12

yeksān (< Far. یکسان *yeksān*) her zaman, daima: 53a/11

yekser (< Far. یکسر *yek-ser*) bir baştan bir başa: 4a/3, 27b/21
y.+e 9b/23

yel (< Far. یل *yel*) pehlivan, kahraman:
y.+üñ 33b/20

yėl (*yė:l* EDPT 916b) rüzgar, yel: 2a/17, 10b/6, 12a/16, 14b/5, 19b/17, 19b/18, 20b/22, 21a/18, 27b/1, 28a/12, 29a/10, 29b/2, 29b/20, 43b/19, 43b/25, 44a/18, 45b/25, 46b/2, 46b/8, 51b/11, 52b/20, 54a/21
y.+den 6b/18, 16b/24, 19a/25, 20a/4, 40a/13
y.+e 5a/14, 11a/3, 30a/16, 45b/2
y.+i 6a/19, 12b/15, 49a/11, 53a/19
y.+ile 30b/18
y.+inden 30b/4, 52a/8
y.+ini 48b/11
y.+le 29a/4
y.+ler 3a/7, 18a/1

yėl ayaḳlu hızlı koşan at: *yėl ayaḳ+lu*
y. a.+ları 14a/13
y. a.+ya 31a/7

yėl ḳopar- rüzgâr çıkartmak:
y. ḳ.-an 43b/19

yėle vėr- heba etmek, mahvetmek:
y. v.-eceksin 45b/2

yėl- (EDPT 918a) yel gibi gitmek, koşmak, acele etmek:
y.-düm 36b/22
y.-me 13b/17
y.-mek 19b/17
y.-mekde 52b/11
y.-mekden 2b/18
y.+yle 44a/17
y.-ürse 53a/2

yėldür- koşturmak: *yėl-dür-*
y.-e 29b/19
y.-ür 13b/21

yelek(g) ok tüyü:
y.+inden 30b/11

yelken (*krş. yėl* EDPT 916b) yelken: *yel+ken*
y.+i 3a/8
y.+leri 3a/7

yėlmelü (*krş. yel-* EDPT 918a) hızlı giden: *yėl-me+lü* 20a/9

yėm (*yė:m* EDPT 934a) yem, yiyecek: *yė-m* 5b/23
y.+i 20b/15

yėmek(g) yemek, yiyecek: *yė-mek* 8a/11, 8b/4
y.+den 8a/18, 12a/22
y.+e (yėmege) 8a/16
y.+i (yėmegi) 8a/15
y.+leri 5a/22
y.+üm (yėmegüm) 38a/4

Yemen *ö.a.* (< Ar. یمن *Yemen*) Yemen, Arap yarımadası: 7a/24, 16a/19, 16b/1, 17a/7, 18a/14, 18a/19, 19b/4
Y.+ (Serv-şāh-ı Yemen) 16a/17, 26a/24, 27b/16
Y.+ (Süheyl-i Yemen) 41a/25

Y.+ (şāh-ı Serv-i Yemen) 25b/7
Y.+ (şāh-ı Yemen) 16b/14, 17b/2, 17b/18, 17b/21, 18a/13
Y.+ (şehriyār-ı Yemen) 17a/14
Y.+den 18a/8
Y.+e 16a/18, 17b/6, 17b/8, 17b/11
Y.+le (Serv-i Yemen) 46b/7
Y.+le (şāh-ı Yemen) 27a/11

yėmiş yemiş, meyve: *yė-miş* 5a/23, 49b/14
y.+i 19b/11, 31a/10
y.+in 25b/8

yeñi (*yañı:* EDPT 943b) yeni: 5a/4, 7a/2, 9b/15, 11b/20, 13a/7, 13b/6, 15b/5, 23b/10, 24a/5, 25b/21, 26a/2, 27b/1, 29b/8, 30a/20, 31a/9, 31b/12, 32b/5, 39b/13, 43a/19, 46a/3, 51b/17, 52b/25, 53a/22, 54b/18, 55b/12, 55b/15

yeñil- (*krş. yeñ-* EDPT 942b) yenilmek, mağlup olmak: *yeñ-il-*
y.-üp 28a/9

yep- (Ötüken V/5294) okşamak, sıvazlamak:
y.-di 32a/24

yėr (*yė:r* EDPT 954a) yer, zemin, taraf; ülke: 2a/20, 2a/25, 2b/17, 3a/12, 3a/15, 3a/16, 4a/23, 6a/9, 6b/8, 8b/4, 13b/9, 14a/19, 15a/3, 15a/18, 15b/23, 16a/19, 17a/12, 18a/18, 18b/15, 18b/22, 19b/5, 19b/20, 20a/3, 20a/12, 20a/22, 20b/12, 21a/8, 22a/7, 23a/10, 24a/23, 24b/7, 24b/13, 24b/14, 25a/22, 25b/6, 26a/13, 28a/3, 28a/4, 29a/8, 29b/5, 30b/10, 30b/12, 31a/5, 32a/23, 32b/4, 33a/8, 36a/21, 36b/1, 36b/6, 36b/24, 38b/12, 38b/13, 41a/3, 43a/13, 44a/18, 46a/21, 46a/23, 47b/5, 47b/15, 48b/1, 48b/8, 48b/15, 49a/18, 50b/13, 51a/6, 51a/11, 51a/16, 52a/4, 52a/7, 52a/14, 55a/17
y.+de 2a/22, 2b/1, 3a/25, 5a/8, 5a/17, 5a/25, 6a/1, 6b/2, 9a/13, 9b/11, 10a/15, 10a/16, 12b/4, 13b/2, 14b/11, 15a/6, 17a/16, 17a/21, 17b/1, 18b/25, 19b/11, 23a/13, 24b/24, 28b/23, 28b/24, 29a/1, 31b/6, 32a/17, 34a/1, 34a/11, 34a/12, 34b/12, 36b/18, 38b/4, 42a/21, 44a/16, 44a/21, 44a/24, 45b/8, 47b/15, 49a/5, 49a/24, 50b/20, 51a/8, 52a/15, 52b/3, 53b/7, 53b/12, 54a/5, 55b/23
y.+den 6b/6, 12a/1, 12a/17, 12b/17, 14a/14, 14a/15, 15a/8, 15a/22, 15b/2, 16b/17, 22b/23, 29b/19, 35a/20, 41b/13, 43a/14, 44b/13
y.+denüm 10b/10
y.+dür 16a/18

y.+e 4b/2, 4b/14, 4b/24, 5a/10, 5a/16, 6b/25, 9b/24, 11b/6, 12a/17, 13b/8, 14a/18, 15a/7, 16b/17, 19b/7, 19b/15, 19b/16, 20a/12, 22a/14, 22a/17, 22a/23, 22b/7, 23a/7, 24b/13, 25b/14, 26a/23, 26a/25, 27a/2, 27a/9, 27b/24, 28a/25, 28b/16, 29a/8, 31a/2, 31a/17, 31a/20, 31b/10, 34a/11, 34a/13, 35a/16, 35a/20, 37b/22, 38a/8, 38a/17, 38a/22, 45a/21, 45b/3, 45b/4, 45b/12, 46b/14, 46b/23, 47b/12, 48a/4, 49b/6, 50a/2, 50b/19, 51b/6, 55b/9

y.+i 2b/23, 12b/22, 17a/1, 18b/19, 18b/22, 19a/13, 28a/18, 28b/3, 29a/6, 29a/15, 29a/17, 29b/13, 42b/22, 48a/15

y.+idür 12b/19, 53a/18, 53b/1

y.+in 48a/8, 49a/19, 52b/20, 53b/13

y.+inde 12b/20, 17a/1, 19a/2, 19b/13, 23a/22, 25a/1, 31a/21, 38b/23, 43a/18, 53a/20

y.+indedür 17b/1

y.+inden 11b/5, 14a/9, 19a/22, 21b/19, 22a/7, 25b/22, 26a/20, 26b/21, 29b/15, 40a/3, 40b/8, 46a/12, 6b/24, 9a/25

y.+indeydi 17b/19

y.+ine 2a/19, 27a/18, 30a/15, 30a/17, 37a/3, 41a/15, 43b/19, 43b/19, 49a/12

y.+le 1b/16

y.+lerde 1b/14

y.+lerden 5a/21

y.+leri 6b/8

y.+lerinden 18a/2, 21b/16, 28b/6

y.+üm 10b/4, 15a/3, 49b/16

y.+ümüz 20b/15

y.+üñ 5a/6, 9a/11, 33b/1, 47b/13, 49a/16

y.+üñden 16b/24, 21a/9, 21b/16

y.+üñe 35a/25

y.+üñüz 7a/14, 27b/22, 31b/7

yėr ėdin- yer bulmak, yanında olmak:

yėr ėt-in-

y. ė.-di 24a/23

y. ė.-mek 3a/12

yėr ėt(d)- 1. yerleşmek:

y. ė.-eler (yėr ėdeler) 18a/18

y. ė.-üp (yėr ėdüp) 15a/18

2. ağırlamak, misafir etmek:

y. ė.-esin (yėr ėdesin) 8b/4

3. yıkmak:

y. ė.-em (yėr ėdem) 24b/7

yėr öp- yeri öperek saygı göstermek:

y. ö.-di 16a/19, 17a/12, 20a/3, 20a/12, 20b/12, 24b/13, 25a/22, 32a/23, 36b/1, 36b/6, 44a/18, 47b/5, 48b/1, 48b/8, 50b/13, 55a/17

y. ö.-diler 18b/15

y. ö.-üp 36a/21, 51a/16, 52a/4

yėr ṭut- yerleşmek, oturmak:

y. ṭ.-dı 2a/21

y. ṭ.-up 4a/23

yėr yėr kısım kısım, bölük bölük: 24b/6

yėre çal- yere fırlatmak, şiddetle atmak: bk. *yėre vur-*

y. ç.-dı 45a/21

y. ç.-up 4b/14, 12b/25, 31a/2, 45b/12

yėre vur- bk. *yėre çal-*

y. v.-dı 5a/10

yėrince uygun, münâsip: *yėr+i+n+ce* 37b/10

yėrine bir şey veya başkasının yerini tutmak üzere: *yėr+i+n+e* 5a/2, 16a/4, 23a/1, 34b/4, 37a/1, 37b/14, 38b/1, 39b/19, 43b/15, 48b/6

yėrlü yėrince olması gereken şekilde: *yėr+lü yėr+i+n+ce* 53b/10

yėrlü yėrinde olması gereken yerinde: *yėr+lü yėr+i+n+de* 18b/15, 19a/18, 28b/15, 32a/22, 36b/5, 47a/16

y. y.+ümüzde 28b/21

y. y.+üñüzde 27b/21

yėrlü yėrinden bulunduğu yerden: *yėr+lü yėr+i+n+den* 21b/18, 53b/24

yėrlü yėrine olması gereken yere: *yėr+lü yėr+i+n+e* 17b/5

yėryüzi yeryüzü, dünya: 2a/24, 6a/11, 14b/12, 15a/19, 24b/9, 28a/5, 33a/25, 46b/8, 47b/21, 49a/18, 49b/9, 50a/11, 55b/7

y.+n 34a/23

y.+nde 5a/3, 27a/14, 27a/23, 34a/21, 49a/19, 54b/19

y.+nden 6b/25, 47a/21

y.+ne 18b/21, 29a/21

y.+ni 4b/23, 5a/21, 25a/8, 27a/22, 29a/3, 31b/20, 33a/11, 47b/11, 50a/13, 55a/3

y.+nüñ 33a/4

yeşil (*yaşıl* EDPT 978a) yeşil: *yaş+ıl* 32a/15, 47b/2, 48a/24

yėt- (EDPT 884b) ulaşmak, erişmek; yeterli olmak:

y.-di 2a/25, 3a/23, 7b/25, 8b/12, 10b/3, 10b/9, 12a/16, 12b/9, 13b/17, 13b/23, 15b/12, 16b/17, 17a/12, 17b/9, 18b/4, 19b/6, 20a/5, 21b/2, 26b/13, 28a/17, 28a/24, 28b/16, 29b/11, 30b/15, 30b/17, 31a/5, 31a/12, 32a/13, 36a/9, 37b/3, 39a/6, 40b/13, 41a/15, 43a/23, 44a/15, 44b/21, 52a/1, 52a/4, 54b/9, 54b/13

y.-diler 17b/8, 29b/23, 41b/9, 55b/10

y.-dügi 20a/4

y.-düm 29b/2

y.-e 14b/5

y.-er 20b/20

y.-icek 25a/16
y.-memişdür 14b/6
y.-mez 50a/10
y.-miş 9b/1, 12b/1, 36b/23, 49a/12
y.-üp 3b/5, 32b/13, 35b/25, 55a/1
y.-ür 53b/2

yėtegel- hızla gelmek, yetişmek: *yėt-e gel-*
y.-di 44a/18

yetim sahipsiz, kimsesiz: *yet-im*
y.+lerdi 15b/15
y.+lere 44b/23

yėtiş- (EDPT 894a) ulaşmak, erişmek: *yėt-iş-*
y.-di 4a/16
y.-e 43a/19
y.-em 54b/9
y.-ür 2a/7

yėtmiş (EDPT 891b) yetmiş, 70: *yėt(i)+miş* 3a/7

yėtür- I (*yėtür-II* EDPT 893a) 1. ulaştırmak, eriştirmek: *yėt-ür-*
y.-diler 28a/2
y.-düñ 32b/1
y.-miş 7a/9

2. büyütmek, yetiştirmek:
y.-di 31a/9
y.-diler 2b/9
y.-e 40b/2

yėtür- II (*yitür-/yittür-* EDPT 893a) kaybetmek, yitirmek:
y.-em 5b/19
y.-me! 2b/9
y.-ürsin 35a/8

yevmen fe-yevmen günden güne, gün geçtikçe: 7a/21

yėyebil- yiyebilmek: *yė-y-e bil-*
y.-ür 50a/12

yėyecek bk. *yėcek yė-y-ecek* 8a/18
y.+den 8a/14

Yezdān (< Far. یزدان *Yezdān*) Allah: 34a/15
Y.+ (āyīn-i Yezdān-ı pāk) 37b/19
Y.+ (dīn-i Yezdān) 43a/17
Y.+ (fermān-ı Yezdān) 44a/3
Y.+ (Yezdān-ı pāk) 19b/20, 20a/24, 25b/15, 49b/7
Y.+a 56a/7
Y.+*adur* 16b/9
Y.+ıla (ferr-i Yezdān) 9a/20
Y.+la (nūr-ı Yezdān) 6a/5
Y.+uñ 49a/20
Y.+uñ (pāk-ı Yezdān) 51a/18

Yezdān-perest Allah'a tapan, inanan: 6a/12, 11b/13, 35b/23
Y.+ (merd-i Yezdān-perest) 7b/25
Y.+ler 12a/17

Yezdān-şināś Allah'ı bilen, anlayan: *Y.+ (şāh-ı Yezdān-şināś)* 7a/11

Yezdānī (< Far. یزدانی *Yezdān-ī*) Allah'a ait, Allah'la ilgili, ilahî: 5b/4, 12b/6

Y.+ (ferr-i Yezdānī) 7a/18, 8b/8, 18a/2
Y.+ (ḳażā-yı Yezdānī) 14b/1
Y.+ (nūr-ı Yezdānī) 18a/3
Y.+ (ʿināyet-i Yezdānī) 13a/12

yıġ- (*yığ-* EDPT 897a) yığmak, toplamak: bk. *yıġışdur-*
y.-am 5a/3
y.-up 4b/11

yıġıl- yığılmak, toplanmak: *yıġ-ıl-*
y.-dı 17b/10, 26b/11, 28b/10, 31b/11
y.-dılar 6a/7
y.-mış 15b/17
y.-up 4b/17, 11b/16

yıġışdur- bk. *yıġ- yıġ-ış-dur-*
y.-up 5a/5

yıġnaḳ(ġ) (*krş. yığın-* EDPT 904b) toplantı, topluluk, kalabalık: *yıġ(ı)n+aḳ* 7a/2, 12a/14, 20a/25, 24a/2, 26b/4, 52a/21, 53b/4
y.+da 24a/9, 26a/7, 26b/21, 44a/7
y.+dan 39a/8
y.+uñ (yıġnaġuñ) 21a/11

yıġnaḳ ėt(d)- toplamak, bir araya getirmek: bk. *yıġnaḳ eyle-*
y. ė.-eler (yıġnaḳ ėdeler) 52a/21
y. ė.-üp (yıġnaḳ ėdüp) 24a/2

yıġnaḳ eyle- bk. *yıġnaḳ ėt-*
y. e.-düm 20a/25

yıġnaḳ ol- toplanmak, bir araya gelmek:
y. o.-dı 12a/14

yıḫ- (*yık-* EDPT 897b) yıkmak, dağıtmak: bk. *yıḳ-*
y.-tı 14b/6

yıḳ- (*yık-* EDPT 897b) bk. *yıḫ-*
y.! 48a/13
y.-am 29b/5
y.-an 22b/16
y.-ar 32b/24
y.-dı 30a/2
y.-maḳ 9a/1
y.-sam 5a/4
y.-up 5a/9, 6a/13, 10b/25, 30a/19, 37b/12, 52b/20, 53a/20

yıḳa- (*krş. yu:-* EDPT 870a) yıkamak, temizlemek:
y.-yup 48b/9

yıḳıl- yıkılmak, dağılmak: *yıḳ-ıl-*
y.-dı 2b/1, 22a/23, 29b/3, 30b/24, 48a/4
y.-up 10a/6, 18b/15, 22a/17, 22b/7
y.-ur 50b/22

yıḳıcı yıkan, dağıtan: *yıḳ-ıcı* 44a/4

yıl (EDPT 917a) yıl, sene: 4a/25, 4b/20, 5a/15, 6a/17, 6b/2, 6b/3, 6b/6, 6b/14, 6b/15, 6b/23, 7a/2, 7a/3, 7a/5, 7a/22, 7b/1, 8a/14, 8b/6, 8b/13, 8b/17, 8b/22, 9a/17, 10a/23, 15b/3, 15b/8, 15b/10, 19b/8, 31b/25, 33a/3, 33a/4, 36b/17, 38b/7, 39b/13, 39b/22, 53a/9,

y.+a 49a/12, 49b/13
y.+dan 4b/20, 8b/14
y.+dur 49b/16
y.+ından 16a/5
y.+lar 3b/22, 54a/6

yıl- (Ötüken V/5325) kendine doğru çekmek:
y.-dı 55a/17

yılan (*yıla:n* EDPT 930a) yılan: 5b/2, 5b/3, 8a/25, 10b/16, 15b/2, 46b/21
y.+a 9a/10
y.+dur 15b/2
y.+lara 13a/17, 9a/3
y.+lardan 13b/2
y.+laruña 11b/1

yıldırım (*krş. yaltrı:-/ yaldrım, yıldrım* EDPT 923b) yıldırım: 29a/3

yılduz (*yultuz* EDPT 922b) 1. yıldız: 2a/22, 32a/17, 47a/23
y.+a 12b/18, 26a/10
y.+da 52a/23
y.+ı 18a/16
y.+ın 19a/9
y.+lar 31b/13, 44a/5
y.+lar-ilen 35a/13
y.+larından 19a/6

2. talih, baht, şans:
y.+dur 13a/7
y.+ından 23b/16
y.+ını 37a/10
y.+ınuñ 37a/12
y.+ları 24a/7
y.+larında 26b/11
y.+uñ 13a/7, 52a/24
y.+uñdan 16b/2

yılduz ara- talihine bakmak:
y.+ını a.-yalar 37a/10

yılduz şayıcı falcı: *yılduz şay-ıcı* 10b/14, 38a/7, 44b/4

yılla- (*krş. yıl* EDPT 917a) eskimek, üzerinden zaman geçmek: *yıl+la-*
y.-mış 8a/18

yırt- (EDPT 958b) yırtmak, parçalamak:
y.-a 11b/8
y.-alar 34b/3
y.-dı 11b/6, 22b/25, 31a/2
y.-up 22b/9

yırtıcı vahşi, yabani: *yırt-ıcı* 5a/4, 44a/23, 49b/15
y.+lar 5a/8
y.+lardan 5b/20, 49a/18
y.+laruñ 5a/7

yırtıl- parçalanmak: *yırt-ıl-*
y.-up 30b/17

yige (Ötüken V/5331) güç, kuvvet:
y.+yle 5b/2

yigin (*krş. yėg* EDPT 909b)üstün, baskın, galip: *yig+in*
y.+dür 39b/10

yigirmi bėş biñ yirmi beş bin, 25000: 48a/5

yigit(d) (EDPT 911b) yiğit, cesur, delikanlı: 3b/1, 4b/3, 7b/7,

7b/11, 7b/12, 8a/9, 9a/11, 9a/12, 9a/19, 9a/21, 9b/20, 9b/25, 11a/8, 11b/16, 12a/18, 13b/18, 14a/21, 19a/3, 19b/19, 21b/1, 26b/15, 29b/6, 34b/13, 35b/3, 43a/12, 44a/14

y.+ (Ferīdūn-ı yigit) 25b/1

y.+de 43a/18

y.+di 29b/8

y.+e (yigide) 23b/2, 44a/12, 53a/12

y.+i (yigidi) 9a/2, 9a/7, 9a/10

y.+ler 9a/3, 9a/9, 12a/6, 18a/24, 32b/11, 51a/2

y.+sin (yigidsin) 7b/14

y.+üñ (yigidüñ) 3b/2, 7b/10

yigitlik cesurluk, kahramanlık: *yigit+lik* 3b/9, 11a/2, 11a/20, 19b/10, 37b/14, 43a/25

y.+den 11a/18

yine (*yana:* EDPT 942a) yine, tekrar, bir daha: 2a/25, 3b/6, 3b/11, 4a/22, 6b/5, 6b/25, 8a/17, 8b/2, 8b/3, 8b/20, 8b/21, 9a/7, 9b/17, 10a/3, 12a/23, 14a/7, 15a/14, 17a/11, 18a/13, 19b/14, 20b/4, 20b/5, 21a/11, 21a/22, 22a/14, 22a/18, 23b/2, 26b/8, 26b/17, 29b/3, 32b/22, 33b/5, 35b/13, 36a/8, 38a/5, 39b/7, 43a/20, 44a/2, 44b/1, 45b/10, 47a/21, 49a/3, 49b/4, 49b/5, 50a/23, 52b/12, 52b/12, 52b/21, 53a/5, 53a/19, 53a/24, 54a/9, 54a/11, 54b/6, 55b/11, 55b/21, 56a/9

yoġurt (*krş. yuğrutluğ* EDPT 907a) yoğurt: *yoġur-t* 7b/2

yoḳ (*yo:k* EDPT 895b) yok, bulunmayan, mevcut olmayan: 2a/15, 2b/1, 2b/8, 2b/14, 3a/5, 3a/12, 7a/6, 7b/5, 11a/19, 12a/21, 12b/2, 17b/18, 18a/16, 19b/5, 19b/23, 20a/1, 20a/17, 25b/21, 26a/4, 28a/14, 34b/7, 34b/9, 35a/10, 35b/9, 38a/5, 38a/6, 39b/24, 40a/20, 40a/22, 43a/14, 43b/17, 48b/14, 49a/7

y.+dı 4b/4, 4b/12, 7a/5, 19b/7, 20b/1, 22a/7, 26b/12, 32a/1, 33b/12, 33b/16, 36b/22, 38b/7, 39b/17, 44b/15, 49a/20

y.+dur 1b/15, 2a/11, 2b/8, 2b/10, 3a/16, 8a/21, 11a/10, 11a/15, 14a/9, 16b/3, 16b/21, 17a/21, 19a/12, 22a/4, 26b/4, 29a/18, 31a/22, 31a/23, 34a/21, 35a/10, 36b/7, 37a/1, 40a/7, 40b/21, 40b/21, 41b/6, 41b/12, 45b/7, 45b/9, 45b/15, 48b/5, 50a/10

y.+ıdı 28b/4, 34b/23

y.+mış 17a/15

yoḳ yėre boş yere, boşuna: *yoḳ yėr+e* 9b/9, 36b/11, 50a/2

yoḳlıḳ(ġ) yokluk, fakirlik: *yoḳ+lıḳ*

y.+la (yoḳlıġla) 51b/3

yoḳsa 1. yoksa, aksi takdirde: *yoġ+sa* 8b/4, 18b/11

2. acaba: 18b/8, 26a/7, 34b/20, 41b/19, 43a/25, 50a/19

yoḳsul fakir: *yoḳ+sul* 52b/19

yoḳuş (*jokus* Meninski III/5627) yokuş, dik yol:

y.+da 48a/4

y.+ından 20a/14

yol (*yo:l* EDPT 917a) yol; tutum, usûl: 3a/13, 5b/24, 6a/24, 8a/1, 9b/14, 13a/5, 13b/16, 17b/19, 20b/11, 31b/6, 35a/18, 35a/18, 36b/22, 39a/7, 42a/20, 43b/6, 47a/11, 47b/5, 48b/14, 49a/24, 51a/3

y.+a 2a/2, 2a/4, 2b/24, 6a/4, 15b/5, 18b/10, 19a/15, 19b/17, 20a/19, 21a/24, 21b/20, 24a/17, 25a/14, 25a/18, 25a/19, 29b/6, 31a/5, 39a/18, 50b/15, 51b/12, 51b/23

y.+da 19b/17, 22a/24, 29b/9, 30a/3, 32a/9

y.+dan 18b/13, 21b/11, 22b/3, 24a/23, 33a/15, 38a/15, 52a/1

y.+ı 20b/17, 21b/11, 33a/19, 36b/11, 36b/13, 44a/13

y.+ıdur 43b/1

y.+ın 2b/22, 8b/1, 14a/15, 18a/2, 22b/15, 29b/14, 32b/24, 33a/4, 33a/13, 33b/6, 35a/8, 46a/19, 53b/13, 56a/7

y.+ına 11b/17, 15a/3, 37b/20, 50a/24

y.+ında 7b/23, 31a/22, 41b/12, 46a/7, 49a/17

y.+ından 3a/18, 34a/3

y.+ını 7b/24, 15a/5, 44b/11, 48b/11

y.+larda 25a/24, 32a/10, 36a/4, 55a/12

y.+ları 47b/1

y.+larına 18b/1, 55a/13

y.+laruñ 55a/14

y.+umdan 20b/3

y.+umuz 18b/10

y.+umuzdan 18b/9, 18b/11

y.+uñ 20a/13, 52a/8

y.+uña 10a/21

y.+uñda 10b/16, 42a/25

yol bul- ulaşmak, erişmek:

y. b.-a 48b/14

y. b.-asın 3a/13

*y. b.-maġ*a 42a/20

yol ėt(d)- yol açmak: bk. *yol eyle-*

y. ė.-üp (yol ėdüp) 6a/24

y. ė.-üñ! (yol ėdüñ) 9b/14, 39a/7

yol eyle- bk. *yol ėt-*

y. e.-di 47b/5

y. e.-yüp 31b/6

yol göster- kılavuzluk etmek:

y. g.-di 13a/5

y. g.-üp 5b/25

yol gösterici akıl veren, kılavuzluk eden: *yol göster-ici* 35a/1

yol iste- izin istemek:
y. i.-di 35a/18

yol gözle- yolunu gözlemek, beklemek:
y.+ın g.-yelüm 33a/13

yol kestür- çözmek, halletmek:
y. k.-esiz 43b/6

yol ṭut- 1. yola çıkmak, yola koyulmak:
y.+ın ṭ.-avuz 29b/14
y.+ın ṭ.-dılar 56a/7
y.+ın ṭ.-up 8b/1
2. bir davaya bağlanmak:
y.+ı ṭ.-up 33a/19
y.+ın ṭ.-up 33b/6

yola gir- yola çıkmak:
y. g.-di 25a/14, 29b/6, 51b/23
y. g.-diler 25a/19

yol- (*yul-* EDPT 918b) yolmak, koparmak:
y.-dılar 4b/18
y.-duñ 45b/13
y.-maġla 22b/25

yoldaş arkadaş, dost: *yol+daş* 22b/17, 30a/4, 43a/15
y.+ın 44b/22
y.+lan 50a/8
y.+ları 21a/25
y.+larıyla 55a/15
y.+larla 21b/1
y.+uñuz 20b/5

yoldaşlıḳ(ġ) dostluk, arkadaşlık: *yoldaş+lıḳ* 6a/25
y.+a (yoldaşlıġa) 21a/10

yollu yolınca kurallara uygun: *yol+lu yol+ınca* 47a/16

yor- (*yör-* EDPT 955b) fikir yürütmek, yorumlamak:
y.-arlardı 16a/8

yorı kötü, fena: 2a/13

yorıl- yorulmak: *yor-ıl-*
y.-mışdı 12a/22
y.-up 30b/25

yort- (EDPT 959a) koşmak, hızla ilerlemek, dört nala at koşturmak:
y.-du 12b/21
y.-duñ 48b/22
y.-maḳda 30b/8, 52b/11
y.-mayla 44a/14, 44b/21, 50b/9, 51b/13, 54b/9
y.-uñ! 51b/15
y.-up 53a/2

yortum koşma, peşinden gitme: *yort-um*
y.+la 31a/7

yoşı- (Ötüken V/5364) yorulmak, zayıf düşmek:
y.-maz 43b/1

yoz (*krş. yoza:-* EDPT 985a) kötü, âdî, bayağı: 2b/11, 23b/13, 24a/19, 28b/19, 32b/11

yoz ėt- kötülük yapmak:
y. ė.-di 24a/19

yoz işlü günahkâr, kötülük yapan: *yoz iş+lü* 26b/17

yozlıḳ(ġ) kötülük: *yoz+lıḳ* 34a/5
y.+a (yozlıġa) 51b/21
y.+la (yozlıġla) 15a/20

yön (*jön* Meninski III/5638) izlenen yol, tutum:
y.+ini 43a/25

yönel- yönelmek, yola çıkmak: *yön+el-*
y.-di 56a/9
y.-diler 18a/24

yönelt(d)- çevirmek, yönelmesini sağlamak: *yönel-t-*
y.-em (yöneldem) 49a/4

yöre (*yöre:* EDPT 956a) etraf, civar, çevre:
y.+sinde 15b/3, 35a/19
y.+sine 4b/2, 14b/7, 38a/24
y.+ye 49b/16

yu (*yu: I* EDPT 869b) çok yazık, yuh: 29a/8, 29b/14

yu çek- ayıplamak:
y. ç.-di 8a/3

yu- (*yu:-* EDPT 870a) temizlemek, yıkamak:
y.-dı 45a/23
y.-dum 31b/20
y.-duñ 33a/25
y.-maḳ 9b/17
y.-masın 6b/5
y.-ya 42b/21, 44b/10
y.-yasız 25a/9, 37b/19
y.-yup 2b/24, 4a/21, 13a/4, 14a/10, 15a/23, 15b/13, 24b/2, 25b/8, 46a/8, 46b/11

yuḳaru (*yokaru:* EDPT 906b) yukarı, üst: 12b/1, 17b/1, 24a/11, 29a/14, 29a/15, 29b/25, 39a/8, 42b/5
y.+dan 2a/23, 5b/2, 30a/14
y.+sına 49b/4

yulva- (*krş. yuv-* EDPT 871b) yuvarlamak:
y.-yı 12b/3

yūm (< Ar. يوم *krş. yumn*) uğur, şans, iyi talih: 11b/21

yum- (EDPT 934a) yummak, göz kırpmak:
y.-dı 23a/1
y.-ınca 27b/12
y.-up 40a/14

yumışaḳ (*yumşa:k* EDPT 938b) yumuşak: 34b/4, 48b/4

yumrıḳ (*krş. yıdruk* EDPT 892b) yumruk: 4b/12

yumurda (*yımırtğa/yumurtğa* EDPT 938a) yumurta: 8a/13
y.+sından 5b/24
y.+ya 41a/5

yumuşa- (*yumşa:-* EDPT 939a) inadı, öfkesi geçmek:
y.-yup 45a/3

yumuşat(d)- (*yumşat-* EDPT 939b) yumuşatmak: *yumuşa-t-*
y.-up (yumuşadup) 6b/1, 35b/15

yun- temizlenmek: *yu-n-*
y.-mış 46b/20
yunt (*yunt(yund)* EDPT 946a) kısrak: 31a/21
y.+dan 7b/1
yurt(d) (EDPT 958a) yaşanılan yer, memleket:
y.+ın (yurdın) 52b/20
y.+uñuz (yurduñuz) 7a/14
yuva (*krş. uya: I* EDPT 267a) yuva, barınak: 35a/13, 35a/24, 35b/9, 36b/20, 38a/4, 39b/8, 52b/16
y.+da 34b/4, 43b/23
y.+dan 36b/13, 36b/15
y.+nuñ 36b/23
y.+sı 34a/12, 34b/2, 53a/15
y.+ya 52b/16
y.+ydı 43b/24
yuvalan- (*krş. yuv- I* EDPT 871b) yuvarlanmak, döne döne düşmek: *yuv-ala-n-*
y.-urdı 34a/12
yuyıl- temizlenmek: *yu-y-ıl-*
y.-maz 46a/5
yüce (*krş. uça:* EDPT 20b) büyük, ulu, yüksek: 5a/21, 6b/18, 10b/22, 20b/3, 21b/16, 24b/13, 40b/7, 43a/15, 43a/20, 49a/21, 49b/18, 52b/18, 54a/1
y.+dür 35a/18
y.+lerden 35a/18
yücel- yükselmek: *yüce+l-*
y.-di 2b/6
y.-miş 54b/18
y.-sün 8a/23, 15b/22
yücelik ululuk, büyüklük, yüksek mertebe: *yüce+lik*
y.+de 11a/4, 35a/13
y.+den 7a/10
yücelt(d)- yükseltmek, kaldırmak: *yücel-t-*
y.-üp (yüceldüp) 37b/22, 48b/21
yügrük (*yügrüg (yügürüg)* EDPT 914a) hızlı giden, iyi koşan: *yüg(ü)r-ük* 5b/11, 13b/16, 15b/19, 31a/7, 47b/9, 52b/11
yügrüş- (EDPT 915a) koşuşmak: *yüg(ü)r-üş-*
y.-me 4b/19
yügür- (EDPT 914b) hızlı koşmak:
y.-düm 36b/22
y.-meyle 13b/17
yük (*yük(yü:k)* EDPT 910b) 1. acı, sıkıntı, dert: 35b/12
2. eşya:
y.+ler 56a/6
yükçi yük veya insan taşıyan: *yük+çi* 50b/6
yüklen- yerleştirilmek, koyulmak: *yük+le-n-*
y.-di 50b/8
y.-mişdi 27a/3
y.-üp 12a/15
yüklet(d)- hazırlatmak, yerleştirmek: *yükle-t-*
y.-di 15b/19

y.-diler 32a/6

y.-üp (yükledüp) 31b/22

yüksek (*yüksek (yükse:k)* EDPT 915b) yüksek, büyük, yüce: *yükse-k* 2a/17, 2b/21, 3a/15, 4b/1, 12b/19, 35a/3, 36b/14, 36b/18, 36b/20, 37b/19, 44a/16

yükseklik(g) büyüklük, yücelik; uzunluk: *yüksek+lik* 2a/22

y.+e (yükseklige) 35a/15

y.+i (yüksekligi) 12b/18, 29b/16

y.+ile (yükseklig-ile) 53a/25

yüksel- (*krş. yükse:-* EDPT 916a) uzamak, yükselmek: *yükse-l-*

y.-di 2a/24

yün (< Ar. يون *yün*) kürk:

y.+in 18b/9

yüñ (*yuñ* EDPT 941b) kuş tüyü: 34b/4

y.+ümden 35b/12

yüñlü tüylü: *yüñ+lü* 18b/8

yürek(g) (EDPT 965a) yürek, gönül, kalp:

y.+i (yüregi) 9a/8, 9a/24, 10b/23, 14a/20

y.+in (yüregin) 22a/13

y.+inde (yüreginde) 14b/2

y.+ine (yüregine) 31a/14

y.+ini (yüregini) 6a/13

y.+leri 23a/14, 9b/19

y.+üm (yüregüm) 34a/20, 36b/23

y.+ümden (yüregümden) 35b/14

y.+üme (yüregüme) 11a/22

y.+üñi (yüregüñi) 8b/20

yüregi ṭutuş- üzülmek, kederlenmek:

y. ṭ.-up 36b/23

yüregini ṭağla- üzmek, canını yakmak:

y. ṭ.-dı 6a/13

yüreklü yürekli, cesur, yiğit: *yürek+lü* 27a/3, 36b/12, 37a/15, 47b/10, 54a/20

yüri- (*yorı:-* EDPT 957a) 1. yürümek, ilerlemek, hareket etmek:

y.! 27b/1, 51b/22, 54b/17

y.-di 5a/5, 6a/8, 12a/15, 14b/5, 25a/23, 28a/3, 36b/1, 38b/18, 39a/16, 40b/9 42b/7, 48a/2, 48b/1, 48b/2, 48b/4, 52a/17, 55b/10

y.-düm 47b/16

y.-mek 48a/22

y.-meye 2a/5

y.-mez 2b/1, 39b/10

y.-r 13b/2, 26a/25, 27a/7, 32a/21

y.-rlerdi 15b/14

y.-rsin 7b/14

y.-se 27a/14

y.-ye 17a/24

y.-yen 14a/13

y.-yerek 40b/5

y.-yüp 16a/2, 47a/25

2. hücum etmek, saldırmak:

y.! 4b/22, 48a/13

y.-di 48a/8

y.-rem 49a/22

y.-yem 10b/25

y.-yüp 6a/5, 37b/12, 47b/20, 52a/19

3. gezmek, dolaşmak:

y.-yü 16a/10

yüri çık- karşılamak:

y. ç.-dı 44a/14

yürit(d)- 1. yürütmek, sevketmek, göndermek:: *yüri-t-*

y.-di 8b/11, 29a/1, 33b/4

y.-ürsin (yüridürsin) 49a/12

y.-e (yüride) 26b/3

y.-elüm 29b/21

y.-em 29b/17

y.-üp 18b/13

2. döndürmek, çevirmek:

y.-en (yüriden) 43b/17, 49a/9

y.-ür (yüridür) 43a/12

yüriyenler insanlar, insanoğlu: *yüri-y-en+ler* 2b/1

yüriyiş 1. yürüyüş: *yüri-y-iş* 38b/18

y.+e 51a/23

y.+i 9a/20

y.+in 39a/18, 39b/10

y.+ini 12a/24

2. saldırı, hücum: 3b/3, 12a/14

y.+de 19b/13

y.+e 37b/11

yüriyiş ėt- saldırmak, hücum etmek:

y. ė.-di 3b/3

yürügen (*yürügen II* Ötüken V/5407) hızlı giden, iyi yürüyen (deve, at vb.): 13b/16, 50b/6, 52b/10, 55b/12

yüz I (*yü:z I* EDPT 983a) yüz, 100: 7a/5, 8b/13, 8b/14, 8b/17, 9a/13, 9a/24, 11a/1, 15b/3, 15b/8, 26a/21, 26a/22, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 28b/10, 30a/23, 33a/3, 33a/4, 40a/24, 47b/15, 48a/6, 49a/12, 49b/6, 50b/2, 50b/5, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 51b/21, 55b/17

yüz II (*yü:z II* EDPT 983a) yüz, surat, çehre: 3b/4, 3b/11, 5b/5, 5b/13, 6a/6, 7a/11, 7a/19, 8a/5, 8b/9, 8b/10, 8b/12, 8b/19, 8b/22, 11b/5, 11b/7, 11b/20, 12b/8, 13b/16, 14a/19, 14a/24, 15b/8, 15b/11, 17a/3, 17b/21, 18b/7, 19a/1, 19a/21, 19b/11, 20b/14, 21a/20, 21b/4, 22b/12, 22b/20, 23a/20, 23a/24, 24b/13, 25a/14, 25b/24, 26b/11, 28b/14, 29a/10, 29b/13, 29b/22, 30a/9, 30a/11, 30a/13, 30b/14, 31a/4, 32a/5, 33b/3, 34a/3, 35b/1, 36a/11, 36b/3, 36b/12, 37a/10, 37b/2, 38a/13, 39a/12, 39b/5, 40b/3, 41a/14, 41b/2, 44b/21, 46b/14, 48a/4, 48a/17, 48b/3, 50a/8, 50b/5, 50b/6, 51a/13, 51b/14, 51b/25, 52a/22, 53a/3, 53b/9, 54b/12, 55a/3, 55a/15, 56a/6

y.+de 4b/4, 16a/12, 33b/24, 38b/7, 53b/14, 53b/14

y.+den 46a/5

y.+e 23a/24, 30a/9, 30b/14, 41a/14, 55a/9
y.+i 4a/7, 6a/5, 9a/19, 9a/22, 10a/11, 12a/11, 12a/18, 12a/21, 13b/7, 13b/19, 16b/14, 17b/15, 20a/10, 22b/9, 23a/23, 23b/7, 24b/6, 26a/14, 29a/5, 29b/6, 30b/12, 30b/24, 31a/6, 32a/14, 35b/20, 38a/15, 38a/24, 38b/21, 38b/22, 38b/23, 38b/25, 39b/16, 39b/17, 40b/22, 42b/12, 42b/15, 44b/15, 45a/21, 45b/12, 46b/25, 47b/11, 47b/19, 48a/14, 51b/23, 54b/16, 55a/5
y.+idür 33b/23, 42b/14
y.+in 2b/19, 9a/21, 11a/16, 11b/21, 14a/23, 21b/4, 22b/25, 23a/3, 24b/13, 31b/24, 32a/25, 34a/10, 37a/2, 39a/1, 40a/13, 40a/14, 44b/12, 47b/5, 48b/1, 52a/6, 53a/5, 55a/17, 55b/10
y.+inde 6b/4, 33b/16, 40b/21, 41b/21, 45b/17
y.+inden 10a/10, 30a/10, 36a/4, 36b/22, 41b/20
y.+ine 2b/19, 8b/22, 11b/1, 11b/3, 15a/8, 20a/10, 23a/1, 34a/20, 34b/3, 36a/7, 39a/15, 39b/5, 40a/14, 42b/1, 46b/12, 53a/25, 53b/16
y.+ini 2b/16, 3a/15, 4b/23, 4b/24, 5b/14, 7a/13, 8a/24, 10a/7, 11b/22, 15b/13, 16b/18, 23a/8, 23a/22, 23a/23, 23b/4, 25b/4, 26b/25, 30a/17, 34a/4, 35a/16, 37b/4, 37b/23, 38a/17, 40b/12, 45b/3, 49a/16, 51b/8, 52a/4, 52a/5
y.+inüñ 20a/11, 40b/22
y.+iyle 38b/19
y.+ler 45b/22
y.+leri 4b/20, 16a/6, 17b/20, 26b/3, 26b/6
y.+lerin 21b/19, 24a/17
y.+lerinden 21b/18
y.+lerine 18b/15, 32b/17
y.+üm 36b/24, 51b/10
y.+üme 43b/25
y.+ümi 5b/14, 8a/22, 42a/18
y.+üñ 20b/17, 41b/24, 42a/19
y.+üñe 40a/5, 45b/1
y.+üñi 13a/18, 35a/1, 38b/11, 50b/15, 55a/24

yüz çevür- itaat etmemek, ilgilenmemek, terk etmek: bk. *yüz dön-*
y.+ini ç.-di 5b/14

yüz dön- bk. *yüz çevür-*
y. d.-mişsiz 11b/5

yüz döndür- yüz çevirmek, terk etmek, bırakmak: *yüz dön-dür-* bk. *yüz kes-tür-*
y. d.-di 18b/7, 29a/10, 29b/13, 34a/3, 48a/4
y. d.-e 17a/3
y. d.-ecekdür 25b/24

y. d.-mege 6a/6
y. d.-mez 19a/1
y. d.-mişlerdi 14a/19
y. d.-üp 3b/4, 7a/11, 7a/19, 8b/9
y.+in d.-üp 34a/10, 40a/13
y. d.-ür 53a/3

yüz dut- yönelmek, meyletmek:
y. d.-dı 5b/13, 19a/21, 21a/20, 22b/20, 23a/3, 44b/21, 51b/25
y. d.-dılar 20b/14

yüz göster- nasiplenmek, kısmet olmak:
y. g.-di 8b/19, 36a/11
y. g.-dügini 54b/12
y. g.-me! 15b/8
y. g.-meye 3b/11
y. g.-üp 56a/6
y. g.-ür 37a/10, 52a/22

yüz kestür- bk. *yüz döndür-*
y. ḳ.-me! 36b/12

yüz ḳızdur- yüz kızartmak, utandırmak: *yüz ḳız-dur-*
y. ḳ.-up 11b/7

yüz suyı şeref, itibâr: 41a/21

yüz sür- saygı ile yere kapanmak:
y. s.-di 48a/17
y.+in s.-di 24b/14, 52a/6
y. s.-elüm 39a/12
y.+in s.-e 44b/12

yüz ṭut- dönmek, yönelmek, meyletmek:
y. ṭ.-a 22b/12
y. ṭ.-dı 8b/9, 8b/22, 12b/8, 13b/16, 14a/24, 30a/11, 31a/4, 37b/3, 38a/13, 50a/8, 55a/3
y.+in ṭ.-dı 9a/21
y. ṭ.-dılar 11b/20, 26b/11, 28b/14, 32a/5, 36b/3, 40b/4
y.+lerin ṭ.-dılar 21b/19
y. ṭ.-up 5b/5, 8b/12, 23a/20, 29b/22, 30a/13, 51b/14, 55a/15

yüz ur- 1. başvurmak, danışmak:
y. u.-dılar 8b/10

2. saygı ile yere kapanmak, secdeye varmak:
y. u.-dı 46b/14
y. u.-dılar 48b/3
y. u.-urdı 23a/24

yüz üsti yüzü yere gelecek şekilde:
y. ü.+ne 9a/8

yüze yüz yüz yüze, göğüs göğüse: 30a/9, 30b/14, 41a/14

yüze yüz ol- karşılaşmak, yüz yüze gelmek:
y. o.-dı 30a/9
y. u.-up 30b/14

yüzi örtülü kadın: *yüz+i ört-ü+lü* 16b/10, 19b/14
y. ö.+ler 13a/16

yüzin burtar- yüzünü buruşturmak:
y. b.-up 11a/16, 40a/14

yüzine ur- yüzüne açık açık söylemek, açığa çıkarmak: bk. *yüzine vur-*
y. u.-dum 34a/20

yüzine vur- bk. *yüzine ur-*

y. v.-madı 12b/5

yüzini göge ṭut- Allah'a dua etmek, yalvarmak:

y. g. ṭ.-ardı 23a/8

y. g. ṭ.-up 4b/23, 34a/5

y.+in g. ṭ.-up 32a/25

y.+ümi g. ṭ.-up 42a/18

yüzini toprağa sür- saygıyla eğilmek, secdeye kapanmak: bk. *yüzini yėre sür-*

y. t. s.-di 15b/13

yüzini yėre sür- bk. *yüzini toprağa sür-*

y. y. s.-di 4b/24, 35a/16

yüz altmış yüz altmış, 160: 28b/10

yüz biñ yüz bin, 100000: 11a/1, 30a/23, 40a/24

yüz yigirmi yüz yirmi, 120: 33a/3, 33a/4, 49b/19

yüz yigirmi birinci yüz yirmi birinci, 121.: 49a/12

yüz yigirmi üç yüz yirmi üç, 123:

y. y. ü.+den 50b/7

yüzik(g) (*yüzük* EDPT 986b) yüzük, hükümdarlık sembolü: 45a/9

y.+i (yüzigi) 29b/20, 30a/5

y.+üñ (yüzigüñ) 9b/7

yüzinden -den dolayı, sebebiyle: *yüz+i+n+den* 2b/7, 4b/1, 28b/4, 36b/22

yüzlü güzel görünümlü, yakışıklı: *yüz+lü* 41a/23

2. şerefli, onurlu:

y.+dür 36b/12

Zābil *ö.a.* (< Far. زابل *Zābil*) günümüzde Afganistan ile İran arasında kalan tarihî bölge: bk. *Zābilistān, Zāvulistān* 39a/6

Z.+ (şāh-ı Zābil) 41a/16

Z.+den 38b/6, 39a/7, 56a/5

Zābilī *ö.a.* (< Far. زابلی *Zābil-ī*) Zâbil'de yaşayan, Zâbil'e ait: 44a/17

Zābilistān *ö.a.* (< Far. زابلستان *Zābil-istān*) bk. *Zābil* 37b/24, 41b/14

Z.+ (şeh-i Zābilistān) 40b/16

Z.+a 32a/3, 51a/13

Z.+da 36a/11

Z.+uñ 56a/8

Z.+uñ (ḫūrşīd-i Zābilistān) 54b/14

żabṭ (< Ar. ضبط *żabṭ*) yönetimi altına alma, sahip olma, ele geçirme: 31b/22

żabṭ eyle- ele geçirmek, tutmak:

ż. e.! 31b/22

zāde-ḫūy iyi huylu, güzel davranışlı: 39b/9

ẓafer (< Ar. ظفر *ẓafer*) galibiyet, zafer: 6a/12, 15b/23

ẓafer bul- yenmek, gâlip gelmek:

ẓ. b.-dı 6a/12

zaʿfrān (< Ar. زعفران *zaʿferān*) safran: bk. *zaġferān* 8a/18, 17b/12, 37a/21, 42a/8

z.+a 28a/11, 37b/5, 46b/22

zaġanos (*zağanos* Ötüken V/5424) doğan cinsinden bir av kuşu: 5b/21

zaġferān bk. *zaʿfrān* 55b/16, 55b/18

zāhid (< Ar. زاهد *zāhid*) takvâ sahibi, sofu:

z.+ler 51a/7

zaḫm (< Far. زخم *zaḫm*) 1. yara:

z.+uñ 9b/4

2. vurma, darbe: 4a/3, 47b/22, 49b/18

z.+dan 49b/8

z.+ıla 31a/17

z.+ın 50a/12

zaḫm ḳıl- vurmak:

z. ḳ.-a 4a/3

ẕaḫme (< Far. ذحمه *ẕaḫme*) mezar: 32b/16, 32b/18

zaḫmet (< Ar. زحمت *zaḫmet*) sıkıntı, eziyet, güçlük: 6b/2, 6b/15, 11a/23, 15b/8, 18b/10, 30b/8, 33a/16, 37b/20, 53b/1

z.+de-idi 36b/2

z.+den 36b/2, 7a/5

z.+deydi 33b/15

z.+in 35a/24

z.+inden 7a/2, 47a/11, 52a/8

z.+le 2b/9, 44a/8

z.+ler 35a/23

z.+üñ 37b/7

zaḫmet çek- sıkıntıya uğramak, eziyet çekmek: bk. *zaḫmet gör-*

z. ç.! 15b/8

z. ç.-dügüñüzden 37b/20

z. ç.-düñ 30b/8
z.+in ç.-miş 35a/24
z. ç.-üp 6b/2, 6b/15

zaḥmet eyle- eziyet etmek, sıkıntı vermek: bk. *zaḥmet vėr-*
z. e.-ye 33a/16

zaḥmet gör- bk. *zaḥmet çek-*
z.+ler g.-üp 35a/23

zaḥmet vėr- bk. *zaḥmet eyle-*
z. v.-me! 11a/23, 18b/10

zā'il (< Ar. زائل *zā'il*) sona eren, yok olan: 2a/1, 36b/2

zā'il ol- yok olmak, ortadan kalkmak:
z. o.-up 2a/1, 36b/2

Zāl *ö.a.* (< Far. زال *Zāl*) İran pehlivanı Rüstem'in babası (doğduğu zaman saçları, kirpikleri ve kaşları bembeyaz olduğu için Rüstem'in babasına lakap olmuş isim): 33b/5, 36a/17, 36a/22, 36a/24, 36b/7, 36b/15, 36b/21, 37a/10, 38a/2, 38a/13, 38a/22, 38b/12, 38b/15, 38b/17, 38b/18, 39a/3, 39a/24, 39b/10, 40a/18, 40b/9, 40b/12, 40b/25, 41a/6, 41b/3, 41b/9, 41b/19, 42a/1, 42a/10, 42a/23, 42b/1, 42b/8, 42b/9, 43b/3, 43b/15, 44a/18, 44b/21, 45b/10, 45b/13, 48a/11, 48a/20, 48b/8, 51a/8, 51a/25, 51b/24, 51b/25, 52a/1, 52a/19, 52a/21, 52b/8, 52b/24, 53b/3, 54a/11, 54a/16, 54b/13, 55a/15, 55a/17, 55a/19, 55b/3, 55b/14, 56a/12
Z.+ (Zāl-ı civān) 38a/16, 39b/20
Z.+ (Zāl-ı dilīr) 42a/11, 48b/3, 53b/25
Z.+ (Zāl-ı ferḫunde) 44b/21
Z.+ (Zāl-ı girān-māye) 46b/2
Z.+ (Zāl-ı pehlevān) 43a/3
Z.+ (Zāl-ı Sīmurġ) 50b/22
Z.+ (Zāl-ı sipeh-dār) 54a/25
Z.+ (Zāl-ı süvār) 54b/2
Z.+a 34a/18, 37b/7, 37b/23, 38a/23, 38b/11, 38b/15, 39a/12, 39a/15, 41a/16, 44b/21, 48a/18, 49b/19, 51b/6, 51b/21, 52b/8, 55b/12, 56a/9
Z.+dan 36b/17, 44b/8, 52b/7
Z.+ı 37a/6, 38a/14, 52b/6
Z.+la 36a/16, 49b/23, 55b/4, 56a/5
Z.+uñ 37a/10, 37b/20, 38a/14, 38b/14, 38b/21, 39a/2, 39a/8, 39a/17, 39a/21, 39b/1, 39b/1, 39b/16, 39b/17, 39b/23, 41a/15, 41b/6, 43a/20, 44a/17, 44a/19, 44b/14, 45b/19, 45b/20, 46b/25, 47a/2, 47a/5, 48b/25, 49a/6, 51b/24, 52b/1, 53b/3, 54a/25, 54b/4, 54b/22, 55b/13

Zāl-ı Sām Sâm oğlu Zâl: 41b/8
Z. S.+la 40b/25

Zāl-ı Zer Simurg'un Zâl'a verdiği isim, değerli Zâl: 36a/1, 48b/1, 51b/4, 52a/14, 52b/23, 54b/7

Z. Z+den 42b/23

Z. Z+üñ 37b/4, 39a/25, 41a/11

ẓālim (< Ar. ظالم ẓālim) zulmeden, acımasız:

ẓ.+ (çarḫ-ı ẓālim) 3b/11

ẓ.+e 15b/2

zamān (< Ar. زمان *zemān*) zaman, vakit, devir: bk. *zamāne* 2a/14, 4a/1, 4a/4, 4a/9, 4b/12, 5a/2, 5a/24, 5b/13, 6b/18, 8a/11, 8a/12, 8b/16, 9b/9, 11a/18, 12a/1, 12b/1, 16b/16, 18b/20, 19a/18, 23a/8, 23a/15, 23a/19, 23b/2, 23b/15, 26a/21, 28b/2, 32b/9, 33a/25, 34a/22, 41a/8, 42b/6, 42b/17, 42b/23, 43a/2, 45b/11, 48a/1, 48b/12, 51a/14, 51b/16, 52a/4, 52b/22, 53a/11, 53a/13

z.+ (çeşm-i zamān) 28b/6

z.+ (ketḫüdā-yı zamān) 24b/14

z.+ (perverdigār-ı zamān u mekān) 23a/8

z.+a 3a/17, 10a/11, 43b/25, 45a/13, 45b/25, 48a/14

z.+da 3b/14, 7a/4, 7a/24, 32a/1, 39a/10

z.+dan 3b/4, 6b/6, 15b/17, 34a/22, 43b/25, 45a/13, 45b/25, 48a/14

z.+ı 14b/6

z.+ında 19b/10

z.+ından 31a/15

z.+um 9b/15

z.+uñ 47a/9

zamāne bk. *zamān* 3a/4, 6a/22, 6b/6, 7b/14, 8b/22, 15b/4, 18a/9, 19a/19, 19b/2, 22a/5, 25a/11, 28b/13, 33a/23, 34b/16, 37b/1, 43a/16, 49b/19, 55b/15, 56a/6

z.+nüñ 9b/6, 25b/9

z.+sinde 44b/12

z.+ye 7a/16

zar (< Far. زر *zar*) ince örtü, perde:

z.+lar 17b/13

zār (< Far. زار *zār*) ağlama, inleme: bk. *zārī* 23a/4, 23a/11, 38a/2, 51a/20

z.+ına 34b/2

z.+la 23a/12

zār u ḫār ağlayıp inleme, sızlanma: 7b/18, 29b/4

zār u ḫār ol- ağlayıp inlemek:

z. o.-ursın 7b/18

zār u ḫor değersiz, bayağı: 13a/12, 40a/12

zār u ḫor ėt(d)- kaba ve kırıcı davranmak: bk. *zār u ḫor eyle-*

z. ė.-üp (zār u ḫor ėdüp) 13a/12

zār u ḫor eyle- bk. *zār u ḫor ėt-*

z. e.-yüp 40a/12

zār zār ağlaya ağlaya, inleye inleye: 32b/9, 35b/16, 50a/11

zārī bk. *zār* 4b/16, 11a/18, 22b/5
z.+len 46b/16
z.+yle 32b/11
zārī ėt(d)- ağlatmak, inletmek: bk. *zārī ėtdür-*
z. ė.-e ė.-e (zārī ėde ėde) 4b/16,
zārī ėtdür- bk. *zārī ėt- zārī ėt-dür-*
z. ė.-ür 11a/18
zārīlıḳ(ġ) ağlayıp inleme hali: *zārī+lıḳ* 4b/19, 4b/20, 4b/21, 10a/18, 23a/7
z.+la (zārīlıġla) 22b/4, 32b/10, 37a/1
ẕāt (< Ar. ذات *ẕāt*) kimse, kişi, şahıs:
z.+ında 6b/23, 35b/4
zavallu (< Ar. *krş. zevāl*) zavallı, muhtaç: *zevāl+lu* 23a/14
Zāvulistān *ö.a.* bk. *Zābil, Zābilistān*: *Zāvul+istān*
Z.+a 37b/2, 48a/18, 55a/15, 56a/5
Z.+tan 37a/24
zebād (< Ar. زباد *zebād*) değersiz, işlevsiz: 7b/9
ẕebād ḳıl- değersizleştirmek:
z. ḳ.-dı 7b/9
zebān (< Far. زبان *zebān*) dil, lisân; konuşma: 26a/15, 40b/14
z.+ı 30b/10
ẕebān-ı nerm-gūy hoş sözlü: 26a/15
ẕebān-dār güzel konuşan: 24a/9
zeber-dest (< Far. زبردست *zeber-dest*) elinde olma, sahip olma: 38b/6
zeberced (< Ar. زبرجد *zeberced*) açık yeşil renkli, değerli taş: 24a/2, 55a/5, 55b/25
z.+den 37a/20
z.+ile 55a/14
z.+le 38b/10
zebūn (< Far. زبون *zebūn*) güçsüz, zayıf, âciz: 17a/22, 33a/15
z.+ıdı 3a/4
zehr (< Far. زهر *zehr*) zehir: 21a/8, 46a/1, 49a/9, 49b/8, 49b/9
z.+e 19b/14
z.+inden 49a/18
z.+le 22a/16, 43b/3, 47a/6
zehr-āb acı su: 50b/5
zehre (< Far. زهره *zehre*) cesaret, yiğitlik:
z.+si 34b/7
z.+sinden 49b/2
z.+yle 13a/10
zelzele (< Ar. زلزله *zelzele*) sarsıntı:
z.+yle 53a/19
zemīn (< Far. زمين *zemīn*) yer, yeryüzü: 4a/1, 10b/4, 24b/15, 26a/21, 28b/2, 33a/25, 41b/1, 43a/24, 47a/9, 48b/12
z.+ (āsumān-ı zemīn) 43b/17
z.+ (pehlevān-ı zemīn) 25a/2
z.+ (şafaḥāt-ı zemīn) 43a/11
z.+ (şāh-ı zemīn) 21a/12, 31b/18, 37a/18, 46b/12
z.+ (şeh-i zemīn) 21a/13

z.+ (şehriyār-ı zemīn) 16b/22, 19b/24

z.+e 26a/21, 29a/23

z.+e (pehlevān-ı zemīn) 50b/13

z.+i 31b/20

z.+üñ (şāh-ı zemīn) 42b/21

zemīn-pūs saygıdan yeri öpme: 41a/22, 45a/12

zemīn-pūs ḳıl- saygıdan yeri öpmek:

z. ḳ.-dı 45a/12

z. ḳ.-dılar 41a/22

zen (< Far. زن *zen*) kadın: 39a/23

z.+den 41a/11

zeng (< Far. زنگ *zeng*) savaşlarda kullanılan zil: 55b/3

z.+e 22a/1

z.+ler 55b/8

z.+üñ 38a/12

zengār (< Far. زنگار *zengār*) bakır rengi: 55b/22

Zengibār *ö.a.* Doğu Afrika'da hüküm sürmüş sultanlık: 36a/7

zengī (< Far. *zengī*) zenci, siyahî: 30b/12

zer (< Far. زر *zer*) altın: 4a/6, 25b/19, 37b/7

z.+ (taḫt-ı zer) 37a/22, 43b/20

zer-efşān altın süsleme: 39b/12

zer-nigār altınla işlenmiş: 42b/7

zer-ver altın sahibi:

z.+ (nūr-ı zer-ver) 52a/20

zerd (< Far. زرد *zerd*) sarı, sararmış: 11b/23

z.+ (yaḳūt-ı zerd) 9b/11

z.+e 7b/16

zerd-ā-zerd sapsarı: 2b/20

zerd-ā-zerd ol- sapsarı olmak:

z. o.-ur 2b/20

zerde dön- sararmak:

*z. d.-üp*7b/16

ẕerre (< Ar. ذرَّه *ẕerre*) çok küçük parça, çok az: 12b/5, 23b/16, 35b/24

zerrīn (< Far. زرّين *zerrīn*) altından yapılmış, altın gibi sarı ve parlak: 18a/25, 23b/17, 23b/19, 32a/18, 39a/5, 42a/6, 43b/19, 44b/8, 48a/24, 50b/3, 52a/13, 53b/11, 53b/12

z.+ (tāc-ı zerrīn) 55b/13

z.+ (ṭavḳ-ı zerrīn) 38a/20

z.+e (taḫt-ı zerrīn) 14b/9

zevāl (< Ar. زوال *zevāl*) 1. sıkıntı, dert:

z.+ler 10b/15

2. öğle vakti:

z.+ine 28b/16, 30b/20

ẕevḳ zevk; hoşa giden, eğlendiren şey: 18a/8, 32a/10, 33b/1, 37b/1

ẕ.+di 18a/9

ẕ.+ler 36a/8

ẕevḳ al- hoşlanmak:

ẕ. a.-ur 37b/1

ẕevḳ ü ʿıyş ėt(d)- eğlenmek:

ẕ. ü ʿı ė.-üp (ẕevḳ ü ʿıyş ėdüp) 32a/10

ẓıll-ı ʿavāṭıfu'r-raḥman Allah'ın gölgesi: 3b/24

zırh (< Far. زره *zirh*) zırh, demirden giysi: bk. *zirih* 26b/20, 41b/2, 41b/23

z.+da 42b/12

z.+ı 30b/17

zi (< Far. زهی *krş. zehī*) ne güzel, ne hoş: bk. *zihī zihī* 1b/9, 1b/10

zīb (< Far. زیب *zīb*) süs, bezek: 52b/2

zībā (< Far. زیبا *zībā*) süslü, güzel: 3b/14, 7a/2, 7b/10, 30b/5, 32a/8, 33b/16, 54a/25

z.+ (çetr-i zībā) 23b/15

zībā-girdār güzel davranışlı, iyi işli:

z.+dı 6a/1

zībā-müşekkel iri, heybetli: 8a/9

zībā-ruḫ güzel yanaklı: 42a/2

zībā-ter pek güzel, çok süslü:

z.+dür 40a/16

zībende (< Far. زیبنده *zībende*) süslü:

z.+ydi 42a/3

zīc (< Far. زیج *zīc*) yıldızların yerlerini ve hareketlerini gösteren cetvel: 52a/23

z.+ler 44b/6

zift (< Ar. زفت *zift*) kömür katranı: 30a/18

zihī zihī bk. *zī* 53b/5

zihn (< Ar. زهن *zihn*) zihin, akıl:

z.+üñ 3b/10

zi-nām namlı, nam sahibi: 1b/8

zincīr (< Far. زنجیر *zencīr*) zincir: 15a/9

z.+le 24b/10

z.+ler-ile 53b/13

zindān (< Far. *zindān*) zindan, kapalı yer:

z.+ı 45a/24

zinde (< Far. زنده *zinde*) güçlü, kuvvetli, sağlam: 4a/5, 18b/13, 19a/1, 20a/7, 23b/7, 24b/11, 26a/10, 26b/2, 26b/12, 27a/2, 28a/4, 28a/19, 28b/3, 29a/1, 36a/23, 39b/11, 47a/13, 47a/15, 49b/8, 50b/7, 53b/13, 55b/6

z.+yüz 27b/23

zinde ol- sağlam olmak, diri olmak:

z. o.-dı 23b/7

zinhār (< Far. زنهار *zinhār*) sakın, aman, af: 3a/13, 6a/14, 18a/23, 22a/9, 26b/20

zinhār dile- aman dilemek, af istemek:

z. d.-rdi 22a/9

zinhār ḳıl- affetmek:

z. ḳ.-a 26b/20

zīr (< Far. زیر *zīr*) alt, aşağı:

z.+ (zīr-i ḫāk) 12a/12

z.+ (zīr-i ser) 14a/4

z.+ (zīr-i şeb) 46b/15

zīr ü zeber alt üst: 11b/18, 23b/13, 27b/12

zīr ü zeber ėt(d)- alt üst etmek, yıkmak:

z. ė.-e (zīr ü zeber ėde) 23b/13

z. ė.-üp (zīr ü zeber ėdüp) 11b/18

zīrā (< Far. زیرا *zīrā*) zirâ, çünkü: 2a/7, 2a/8, 17a/19, 22a/7, 24a/18, 30a/24, 31a/24, 39b/21, 43b/2, 45b/16, 55b/2

zīrek (< Far. زیرك *zīrek*) anlayışlı, aklı başında, zeki: 9b/20, 19b/5

zīreklik(g) anlayışlılık, zekilik: *zīrek+lik*

z.+in (zīrekligin) 52b/6

zirih bk. *zırh* 23b/20

zişt (< Far. زشت *zişt*) çirkin: 14a/6, 20a/13, 33b/24

z.+ (ejdehā-yı zişt) 49b/11

ziyā (< Ar. زیا *ziyā*) ışık: 38b/18

z.+lar 32a/8

ziyāde (< Ar. زیاده *ziyāde*) fazla, çok: 1b/16, 4b/4, 36a/8

ziyāde ol- artmak:

z. o.-up 4b/4

ziyān (< Far. زیان *ziyān*) kayıp, zarar: 5a/13, 17a/25, 18a/15, 18a/16, 21a/9, 21b/23, 23b/16, 32b/15, 40a/17, 44b/10, 45b/2, 46b/12, 48b/24

z.+dur 5b/18

z.+ın 8a/6

z.+um 43b/7

ziyān bul- zarar görmek:

z. b.-dı 18a/16

z. b.-dum 18a/15

ziyān ėt(d)- zarar vermek: bk. *ziyān eyle-, ziyān ḳıl-*

z. ė.-e (ziyān ėde) 17a/25, 40a/17

ziyān eyle- bk. *ziyān ėt-, ziyān ḳıl-*

z. e.-di 21b/23

ziyān ḳıl- *ziyān ėt-, ziyān eyle-*

z. ḳ.-a 21a/9

ziyān ol- zarar görmek, heder olmak:

z. o.-madı 23b/16

z. o.-ursa 48b/24

ziyānsuz zararsız: *ziyān+suz* 11a/23

ziynet (< Ar. زینت *zīnet*) süs:

z.+i 2b/16

zor (< Far. زور *krş. zūr*) zor, güç, çetin: 43b/17

Zuḫal *ö.a.* (< Ar. زخل *Zuḫal*) Zuhal yıldızı, Satürn:

Z.+den 35a/14

ẓulm (< Ar. زلم *ẓulm*) zulüm, eziyet: 13a/18, 16a/3

ẓ.+ini 9a/4

z.+le 16a/3

ẓ.+üñ 11a/20

ẓulm ėt- eziyet etmek:

ẓ. ė.-mekde 13a/18

ẓulmet (< Ar. زلمت *ẓulmet*) karanlık: 47a/23

ẓulümānī (< Ar. زلمانی *ẓulümān-ī*) karanlık, siyah: 2a/22, 21a/23

ẓulümāt (< Ar. زلمات *ẓulüm-āt*) karanlıklar:

ẓ.+a 53a/4, 53a/5

ẓ.+dan 4a/21

ẓ.+dur 53a/16

ẓ.+ınuñ 27b/25

ẕ.+la 2b/18

zūpīn (< Far. زوپين *zūpīn*) çatal uçlu mızrak: 47b/1, 54a/10, 54a/11

z.+ (zūpīn-i ceng) 23b/20

z.+den 54a/14

zūr (< Far. زور *zūr*) kuvvet, güç: 13a/8, 30a/25, 31a/14

zūr-mend güçlü, kevvetli: 28a/21, 35b/19, 52b/4

ẕü'l-celāl güç sahibi Allah: 42b/14

ẕü'l-fiḳār Hz. Ali'nin meşhur kılıcı: 3a/5

zülf (< Far. زلف *zulf*) yüzün iki tarafından sarkan saç, zülüf:

z.+i 14b/1, 38b/25, 41b/23, 42b/12

z.+ine 42b/13, 42b/14

z.+lerini 14a/5

z.+üñüñ 40a/6

zümrüd (< Ar. زمرود *krş. zumurrud*) zümrüt taşı: bk. *zümürrüd*

z.+ile 41b/1

zümürrüd bk. *zümrüd*

z.+i 42a/6

zünnār (< Ar. زنّار *zünnār*) bele bağlanan kuşak: 32b/16

SONUÇ

Geçmişini, kültürünü ve dilini unutan uluslar, tarih sahnesinden kaybolmaya mahkûmdur. Millî değerlerin ve kültürün korunmasında da en etkili unsur dildir. Firdevsî, kaleme aldığı bu millî destan ile belki de öz kimliğinden uzaklaşmaya başlayan bir milleti küllerinden yeniden doğurmayı başarmıştır. Biz de bu amaçla çalışmamızda kültür mirasımızın bir parçası olan XV. yüzyıla ait Şâhnâme tercümesini birçok yönden ayrıntılı biçimde ilim dünyasına tanıtmaya çalıştık.

Şâhnâme ile ilgili geniş bir bibliyografya taramasından sonra eserin Türkçeye çevirileri ve bu çeviriler hakkında yapılan çalışmalar derlendi. Özellikle üzerinde çalışılan tercümenin, Şâhnâme'nin Türkçe ilk çevirisi olması, bu nüshanın seçilmesinin temel sebebidir. Çalışma, yazmanın 1b-56a varak aralıklarını kapsamakta ve bu sayfa aralıkları kelime hazinesinin ortaya çıkarılması, dil özelliklerinin tespiti bakımından çevirinin tamamıyla ilgili fikir edinmeye ve genel sonuçlara ulaşılması açısından yeterli olmuştur. Metinde okunamayan sadece bir kelime bulanmaktadır.

Eser dönemin dil özelliklerini yansıtması ve kelime hazinesinin ortaya çıkarılması açısından da önemlidir. Eserde, dönemin diğer eserlerinde görülmeyen ve sözlüklerde de kendisine yer bulamayan yeni kelimelere rastlandı. Bu durum, mütercimin Türkçe bakımından geniş bir kelime hazinesine sahip olduğunu ve dile yeni kelimeler kazandırma çabasına kanıt gösterilebilir.

Eser, özellikle Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçişte Türkçe eklerin ve ağız özelliklerinin gelişiminin incelenmesi bakımından oldukça değerlidir. Çevirinin yazım ve dil özellikleri dönemin birçok eseriyle ortak özellikler taşısa da kimi zaman bu genel durumlara aykırı kullanımlar da tespit edilmiştir. Kelimelere getirilen eklerin kimi zaman kelimeye bitişik kimi zamansa ayrı yazılması, ünlülerin yazımındaki ikili kullanımlar, kapalı ė sesinin kullanımındaki tutarsızlıklar çalışmamızda ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Eserin kimi bölümlerinde yazı karakterinin değişmesi çevirinin birden çok müstensih tarafından yazıya geçirildiğini de göstermektedir. İmlâ konusunda ise eser, hem Uygur imlâ özelliklerini hem de Arap-Fars imlâ özelliklerini de taşımaktadır. Özellikle ünlü ve ünsüz harflerin gösteriminde bir birlik yoktur.

Ayrıca Türk hikâyeciliğinde hikâye anlatma ve meddâhlık geleneğinin gelişmesi açısından büyük pay sahibi olan bu tercümenin; dönemin kültürel ve sosyolojik yapısı, tarih ile çeviri anlayışları hakkında ipuçları sunduğu kanaatindeyiz. Bu nedenle doktora çalışması olarak çalışmayı tercih ettiğimiz ve tüm yönleriyle incelemeye çalıştığımız bu değerli eserin, bir basamak oluşturarak yeni çalışmalara kaynaklık etmesini ve Türk diline katkı sağlamasını temenni ederiz.

KAYNAKÇA

1. Kitaplar

Atalay, Besim (2006). *Divanü Lûgat-it-Türk Dizin*. Ankara: TDK Yayınları.

Beyreli, Latif, Zuhal Kültüral (1999). *Şerifî Şâhnâme Çevirisi I-IV*. Ankara: TDK Yayınları.

Blochet, Edgar (1932). *Catalogue des manuscrits Turcs de la Bibliothīque Nationale II*. Paris.

Devletşâh-i Semerkandî (1977). *Tezkiretü'ş-Şuarâ* (Çev. N. Lugal). İstanbul: Tercüman Yayınları.

Ergin, Muharrem (1972). *Türk Dilbilgisi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Erol, Hülya Arslan (2008). *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*. Ankara: TDK Yayınları.

Firdevsî, Ebû'l-Kâsım (2009). *Şahnâme* (Çev. N. Lugal; Önsöz N. Yıldırım), İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Flügel, Gustav (1865). *Arabischen, Persischen, Türkischen Handschriften Der Kaiserlichen und Königlichen Hofbibliothek Zu Wien I*. Vienna.

Gabain, A. Von (1988). *Eski Türkçenin Grameri* (Çev. M. Akalın). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Gökyay, Orhan Şaik (1982). "Şehnâme ve Türkçe Tercümeleri" Şu kitapta: Haz. Orhan Şaik Gökyay. *Destûrsuz Bağa Girenler*. İstanbul: Dergâh Yayınları, s.41-44.

Gülsevin, Gürer (2017). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler.* Ankara: TDK Yayınları.

Karatay, Fehmi Ethem (1961). *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu II. Cilt.* İstanbul: MEB Yayınları.

Korkmaz, Zeynep (2011). *Türkçede Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları.* Ankara: TDK Yayınları.

Korkmaz, Zeynep (2013). *Türkiye Türkçesinin Temeli Oğuz Türkçesinin Gelişimi.* Ankara: TDK Yayınları.

Köprülü, Mehmet Fuad (2004). *Edebiyat Araştırmaları I*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Lugal, Mehmet Necati (1994). *Şehnâme I-IV* (Ön söz: Kenan Akyüz). İstanbul: MEB Yayınları.

Lugal, Mehmet Necati (2013). *Şahnâme* (Ön söz: Nimet Yıldırım). İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.

Merhan, Aziz, Funda Şan (2016). *Eski Anadolu Türkçesi Notlar ve Metinler.* Ankara: Bilgesu Yayıncılık.

Mohl, Jules (1876-1878). *Le Livre Des Rois Par Abou'lkasım Firdousi*. Paris.

Nizâmî Arûzî Semerkandî (2016). *Çehâr Makâle* (Çev. E. Eren Soysal). İstanbul: Demavend Yayınları.

Özkan, Mustafa (2009). *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*. İstanbul: Filiz Kitapevi.

Safâ, Zebîhûllah (2005). *İran Edebiyatı Tarihi I-II* (Çev. H. Almaz). İstanbul: Nüsha Yayınları.

Sev, İsmet Gülsel (2007). *Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Şahin, Hatice (2011). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Şişman, Bekir, Muhammet Kuzubaş (2017). *Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri.* İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Tarlan, Ali Nihat (1944). *İran Edebiyatı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Tekin, Talat (1995). *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi-13. Ankara: Simurg Yayınları.

Tekin, Talat (1998). *Orhon Yazıtları* (Haz. M. Ölmez). İstanbul: Simurg Yayınları.

Tekin, Talat (2016). *Orhon Türkçesi Grameri*. Ankara: TDK Yayınları.

Tiken, Kamil (2004). *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf-fiiller*. Ankara: TDK Yayınları.

Timurtaş, Faruk Kadri (2012). *Eski Türkiye Türkçesi*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Türk, Vahit, Şaban Doğan, Yasin Şerifoğlu (2013). *Eski Anadolu Türkçesi Dersleri. İstanbul:* Kesit Yayınları.

Yıldırım, Nimet (2012). *İran Mitolojisi.* İstanbul: Pinhan Yayınları.

Yıldırım, Nimet (2016). *Şahnâme II.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

Anbarcıoğlu, Meliha (1981). "Şeh-nâme-i Firdevsî ve Edebiyat-ı Türk." *Doğu Dilleri*, C. 2, S. 4, s. 1-6.

Ardıç, Nureddin, Franz Babinger (1939). "Osmanlı Şeh-nâmecileri". *Aramak: Güzeli, İyiyi, Gerçeği*, S. 32, s. 19.

Ateş, Ahmed (1954). "Şahnâme'nin Yazılış Tarihi ve Firdevsî'nin Sultan Mahmud'a Yazdığı Hicviye Meselesi Hakkında." *Türk Tarih Kurumu Belleten,* C. 18, S. 70, s. 159-168.

Aydın, Ahmet (2002). "Osmanlılarda Tarih Yazıcılığı". *Türkler Ansiklopedisi.* Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. C. 11, s. 417.

Caferoğlu, Ahmet (1993). *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Enderun Kitabevi.

Clauson, Sir Gerard (1972). *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*. Oxford University Press.

Çağbayır, Yaşar (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük: Orhun Yazıtlarından Günümüze Türkiye Türkçesinin Söz Varlığı I-V*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Çiftçioğlu, İsmail (2003). "Karamanlı Dönemi Şehnâme Yazarları ve Eserleri Üzerine." *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 4, s. 57-66.

Devellioğlu, Ferit (2005). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara: Aydın Kitapevi.

Dilçin, Cem (2013). *Yeni Tarama Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Erdal, Marcel (1991). *Old Turkic Word Formation, A Functional Approach to the Lexicon I-II*. Wiesbaden.

Eren, Hasan (1999). *Türkçenin Etimolojik Sözlüğü*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Gülensoy, Tuncer (2011). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlügü I-II*. Ankara: TDK Yayınları.

Gülsevin, Gürer (2009). "Eski Anadolu Türkçesi Ağızlarında Uzun Ünlüler Üzerine." *Dil Araştırmaları*, S.5, Güz, s.39-56.

Gültekin, Hasan (2013). "Firdevsî, Şeh-nâme, Şeh-nâmecilik ve Meşâhir-i İslam'da Firdevsî Maddesi." *JASS-The Journal of Academic Social Science Studies*, C. 6, s. 239-261.

Huart, Clèment (1913). "Firdâwsi". *Encylopèdie de l'İslam*. Paris: Volume 11, s. 116-117.

Kanar, Mehmet (2010). "Firdevsî". *İslam Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları. C. 13, s. 125.

Kanar, Mehmet (2010). "Şâhnâme". *İslam Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları. C. 38, s. 289.

Kanar, Mehmet (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.

Kanar, Mehmet (2013). *Türkçe-Farsça Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.

Karadogan, Ahmet (2003). "Eski Anadolu Türkçesinde Yuvarlaklaşan Ekler." *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten*, S. 44, s.171-179.

Karaoğlu, Serdar (2016). *Eski Anadolu Türkçesinde (14. YY.) Türetim Ekleri ve Söz Yapımı*. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Korkmaz, Zeynep (1953). "Batı Anadolu Ağızlarında Aslî Vokal Uzunlukları Hakkında." *Türk Dili Araştırmaları-Belleten*, s. 197-203.

Kowalski, Tadeusz (1983). "Şehnâme'de Türkler." (Çev. H. Güngör). *Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.1, s. 289-300.

Kuğu, Mustafa (2017). *15. Yüzyıla Ait Şâhnâme Tercümesi: Giriş-Metin-Sözlük. Doktora Tezi,* Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.

Kültüral, Zuhal (2010). "Şâhnâme Türkçe Tercümeleri". *İslam Ansiklopedisi*. Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları. C. 38, s. 291.

Lessing, Ferdinand (1960). *Mongolian-English Dictionary.* Los Angeles: University of California Press.

Ménage, V.L. (1965). "Firdâwsi". *Enclopedia of İslam.* Volume 11, s. 918.

Meninski, Franciscus M. (2000). *Thesaurus Linguarum Orientalium Turcicae, Arabicae,Persicae Lexicon Turcico, Arabico, Persicum I-III.* İstanbul: Simurg Yayınları.

Nişanyan, Sevan (2009). *Sözlerin Soyağacı: Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü.* İstanbul: Everest Yayınları.

Öz, Yusuf (2002), "Şehnâme Tercümeleri ve Sözlükleri." *Name-i Âşina (Ortak Kültür Mirasının Arayışında)*, s. 25-38.

Özcan, Abdülkadir (2003). "Fatih Devri Tarih Yazıcılığı ve Literatürü". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 14, s. 55-62.

Özcan, Abdülkadir (2007). "Osmanlı Tarihçiliğine ve Tarih Kaynaklarına Genel Bir Bakış." *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 1, s. 274.

Pala, İskender (1989). "Şehnâme". *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları. C. 2, s. 380.

Räsänen, Martti (1969). *Versuch Eines Etymologischen Wörterbuchs der Türksprachen.* Helsinki.

Redhouse, Sir James William (2011). *A Turkish and English Lexicon*. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Ritter, Hellmut (1945). "Firdevsî". *İslâm Ansiklopedisi*. İstanbul: MEB Yayınları. C. IV, s. 643-649.

Sevortyan, Edvard Viladimiroviç (1974-1989). *Etimologiçeskiy Slovar' Tyurkskilj Yazikov I-IV*. Moskova.

Steingass, F. (1998). *Persian-English Dictionary İncluding The Arabic Words And Phrases To Be Met With İn Persian Literature.* Lebanon: Librairie Du Liban Publishers.

Şemseddin Sâmi (2009). *Kâmus-i Türkî*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Tanındı, Zeren (2008). "Sultanlar, Şairler ve İmgeler: Şehnâme-i Firdevsî'nin Mukaddimesinin Resimleri." *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi,* S. 15, C. 2, s. 267-296.

Tietze, Andreas (2016-2019). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugati I-X*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.

Tulum, Mertol (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: TDK Yayınları.

Tuna, Osman Nedim (1972). *Osmanlıcada Moğolca Ödünç Kelimeler.* İstanbul: Türkiyat Mecmuası.

Türk Dil Kurumu (1995). *XII. Yüzyıldan Beri Türkiye Türkçesiyle Yazılmış Kitaplardan Toplanan Tanıklarıyla Tarama Sözlügü C. I-VIII*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Türk Dil Kurumu (2009). *Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü I-VI.* (Haz. Ö. A. Aksoy, E. Vardarlı, Ş. Ülkütaşır, A. Ünver, G. Akın Cankoçak, O. Sarıbaş, C. Dilçin). Ankara: TDK Yayınları.

Türk Dil Kurumu (2010). *Yazım Kılavuzu.* Ankara: TDK Yayınları.

Woodhead, Christine (2010). "Şehnameci". *İslam Ansiklopedisi.* Ankara: Diyanet Vakfı Yayınları. C. 38, s. 456-458.

1b
2a

3b

وخوجلرا ستمك واشتمك اردنجه اولدیلرناکاه برکون برکیچ کلدی خوش دل وکشاده زبان سوزی خوب وطبیعتی روان
ایتدی بن بونامه نظمه کوریم بونك سوزن اشدب شاد اولوب بونامهٔ ایلینه ویرمدیلر مکر بو یکیدك بولدیغنی
وارديکه طبیعتله فصیحت یاردی بیت اکابودینی ایدی ناکاه مرك • کلوب یاشنه قودی بیرینه ترك • زمانلرن
برکون شاد اولیوب اولبدخولغله بیان شیرینلرن برعا اولدی برکون بختاندن یوزندن وب ناکاه برتولدن لدره
هلاك اولدی کشتاسبله ارجنب شاه جنکندن بیك بیت مقدادی دمشیکنوزکار بنا ایتوب دارفنادن رهاکار
کلدی چون بونك حالی بویله اولدی بونامه ینه قالدی بیت الهی عفوقل اولنك کناهن • دوزنکل خشر اولارکنده مهنا
اندن صکره استاد کامل وحکم فاضل فرده وسخی ایدن هوس اتدم که بونامینه الاوزم باشدکه تمام ایلیم وبادیم
واریدی کیم کجه کندز ایلس خلوتم وجلیس تلو قدی اکا ایتدم نه درتین بولجا رخسروانه واثار پادشاهانه جمع اولنی
دفتری کوکلم استرکه اقدام ایدم وبیرم وزکاری بوکه صرف ایدم اول یار ایدی بوفکرا تمشتین نوله یکدك وار
وقوتك وار طبیعتك پاك وزهنوك آری خوش نیتدر الوکدن کلور مردکشاده زبان وسوزسوتیلکدره بهاوار ایدین
ینه ایتدم که کوکلدن بوا ندیشه کرکدنا کاه روزکارامان ورمیوب وچرخ ظالم بوزکوسترمیا تمام اولمادین قویاوز
کیده هزاولیا رایدرکه روزکارك اشی بوددر خا لیا سوزکسوتیلکدی قالدی یه بلدوکوکجه جدوجهدایت سوتیلکدن
اولاولاکه کتا له ایرکورایتین وکریدر دولدوغنی خود امسرالاهکدرین کتوریم بهلوی یازویله بنده وارددی
واردی کتوردی بودخی اله الوب کوردیکه برزیبا داستان مرطرفده اخبار مردان راستان اولزمانده بربك واردی
تاج وتخت وسعادت وبختیله بوکا ایتدی سن سوتیلك اردنجه اول بن سنوك نما لابدکی کوروم وقیدوکرتارم کیسنا یحتاج
اولمیاتین بوسالله برمدت سوتیلندی ناکاه اجل ازروب بونیك دلجی دام وبلادن خلاص اولدی کیکندی دربیان سلطان
محمود اصتوزقالدی بندن دخی بخمن نه وجهله کوبا غدن ناروین صواغی راسنده پایدا اولیا لوتوجه نرجه بلورسکز
الاوصیت بویله اتمشید یکه بونامه تمام اولورسه پادشاهلردن برکسنیه اولشدوه بین انولك وصیتین یاد ایدوب
اولذیکه مناسبتله بوبخه وقا یعدن صکره سلطان محمود سبکتکین آدنه تمام اولدی بحکه عالمله اخبار مغروفه اثار
مشهوره دراولمدتدن بوروزکاره دکین آنولك آدنه قالدی بر معتبر کتاب ومحکم بنیاد کهرطرفنه نظرادیلسه باغ وبهار
کبی تزین وبجاکلره سنبللردن مشکلر اغان غرایب دلکلرله مجموع افاضل واکابر قتنه مرغوب بکلره پادشاهلر نظرنده
محبوب بایاتلری محبتلی ومرصع امرازلری تزین ومکمل اهل معرفت قتنه کزیده ومسرد بصیر بویله یلدرسه اخلص عالم اخلا
یندره ووزرای تمالك دفا یتنده قالدیغی حمدی یکا لده دربیان سبب ترکی شدن پادشاه اسلام معیشتا لانام
تاج بخش ایام • وارث ملك سلیمان ظل عواطفا لرحمن قالع قامع الظلم والطغیان موسس اساس العدل والاحسان
سرغازیان شاه پیروزبخت • کهتوزتاج خورشیدك اوستنده تخت بیت خداوندملك خداوندتاج

4a

خداوندروم وشه باختر ایلدی آنولك اولکاردجهان بویله مشارزمین وزمان بوکون زکارایچه شهارکهی
بوکون دعاجیلرنی ایزار تورکی آکرمیکسه کاوزنج کین نزایران قلوردی نزتورانزمین چاق اوردی چنکه بی صفه
امین اولدی اسلام ایلکنه کروب چونکه میدانه آیدی به قله زخم کویاکه البرزکردد سکودوقعاچون عنان ایلیه
اوکنده چه بیروچه شیروردم آکربزم ایده اسما فی وفا آکروزم اده تیغ زن ازدها زمان خوشلغی عدلله داده
جهان شاد ایلغ انك شادوده تنی زنده پیل وحنی جبرئیل الی برهمن دلی بحر نیل سروبخت بدخواه اندیجمه
زروسیم تك خوردوجشنه نه اولولنزنا جنه کنجیون نه قیغولنزوزله ریخیون قوخذمتنده سزاف کده
کرآزاد لرواکر بنده در کدای قلیخنده کرلك سوزی چاغندن ایلدی ایاغ زیور بغشلرکه اولنه ایلیم وکنه
دعادرهمین دهرزاکا بتکدرکه اوغلازه لایده کناد سوزی چیقرا غزندن اولماه الاها انی امدا رایلیکل
بواوده همراولاوده شادکل جهان تاج وتختدار اینسوه خود انسزجهاندن زمان زاده وجود ندزاباد اولوبتاج وبخت
اوزیله مشرق انك ملکبخت دولتیاریدار عمرجاستوار اکا دوستی شاده وخندان دشمنی خوار دلدیکی بوعجم معتبر ومعزز

پرده درغارسیدن ترکیه کله تاجمیع اولمیچون فایده مندا ولاز یحکایتلرین اشیدوب وروایتلرین دکلیلرهبری اعتبار
البصیرتسنه اکلیله لرکه روزکارك اشی بوددر آخره دکین عبرتدور عقل اولان عبرت نظریله بونك سیرفی ودوردنی وجودفی مشاهده ادقدرة الله دن بودوتوب صیغة التهدن رنك الوریله اولنه پهلوی دلی مشکلدر بعضی کسنه
مطالعه سندن حظ الورو بعضی کشیلرفی بهره قلوربو یکینه که اول لودرکا هلك جمله حذه متکارلرینك برکتریم فی
الجمله دروغیشانه پادشاهومه اوغاتره نطفیله دعاونثریله ثنا ایدرم پس اولدرکاه غالبدن بونك توجمسنه رغبتم
اشارت اولدی اول اشارتدن جانومه وکوکله بشارت یتشدی سمعا وطاعة دیو بیت شهنشاه اینه طلوب خامه
کتوردمه دله وصف شهنامه حقك عنایتیله کلدك نمدی اغاز کاره کورم لوم نه درنامه شهرایرد همان فارغ نیستوکز
اول لولوح آدنکم استیوب شاهلق تاجین کیم باشه اوردی فکسنه اسکی مرونکاه دن بلزمکر اوغل اتادن روایت ایلر
کرا ولکندا ماسندن ودده سندن شویله حکایت ایلرکیشم الولوح آدنی کیم الروکتورو باوکدکی اولولردن کیم اولاتین
بصدی راوی داستان کهن چون قدیم پادشاهلردن امدی سخن شویله دیدیکه غالبه تخت وتاج آیین وملك وبخت
ارکان کیومرث کتوردی اول پادشاه اولی اولدی حمل بورجندن که کنش باغ قدیم وب جهانی ظلماتدن بیرون بوردیکه
طلدردی اول کیکه دنعالم پادشاهی کردیه بود کیومرث هوزی برجنه کلدچون کون عیان • قرهدنیه اولدی نیه نوبهار
کیومرث بربخت چون دولت نشست کیومرث تخته چقوب جهانك کخدا لغن انه الذی طاعلرا چندی مفاد لردیه ترطبقه قرارداد
کندو تعلقاتی یلنك درتین کوب جانوراتن یرلردی بآتی خاتون دخوقلان جانورلرلك اتدن یوب ودرتندن
کیرلردی دخی بوندن غیری میك وکیمك بلزلردی نورا فی تختا وستنده کتش کبی اوتورب اوتوزیرلی بورتمه پادشاه

4b

اولدی بدای بر یکنك طاغ باشنده کوزیکرکی شهنشهلق فرّی یوزندن بلا بره ی جمیع حیا نور لرقوت و توش
بونك یورشنه اشوب تحتك ایندره طپو قلوب باشنره قورلره چاوغل وادیسی برسرونا بجوچاتنی کی خوش خلق
و خوب رویدی برفرخنده یکیدایدی ادی سنیامك اتاسنی بولك بجیله دردیدی کوکلی جهاندن اکلهٔ شادلو لوزدی
یوزده ای و بویده سنره پادشاهلك بختی و بختی کون بکون زیاده اولوب اولادی جهاندهٔ کمنه دشمنی بوغدی مکر دولت
کاوغرده دشمنلك بوکحندایلیونیه رکون طاشدرباشلدی دیونباش قلدیله نوك براوغل وادی برقوی اژدهاکی
غلبلو دیولشکرایله دنیای قبضه بصوب شاهلك وسیاهلك تختوتاجن استیوب بونلرك اوزرنه چرچی چکدی قوتون
رانی اچوب جهانه دشمنلك اوزانی طلدده دی سنیامکلك خودنه خبری واردی که اولانو بختی اندن اوزکه دشمنه
اشترنا کاه برفرشته کلوب یکیکنه یکمش پری صورتنده دشمنانا سنیله نه خیله قلدوغنی بربره یوردی چون
دیوبلیدك یرامزکرنادی سنیامك قولاغنه دکدی شاهزاده نوك یانشیکسنله وه لرخشمله طولوب توزنك
وقوشدن آدمیدن چری جمع ایلیوب ـــــــــ اوزیکیدی جمینه جم فلك ـ نرجوش واریدیهٔ ایچون دیوك
دیوك صواشنه کندی اهرمن دخی یولردن ایوب هرشولدی ای یکی چپی که بربرنه مقابل اولدی بویکادن سنیامك
اول یکادن دیوبچه حمله ایلدی طولشدیلر برزمانا کنی یله چکشدیلر اوق قلیچ دخی یوغدی همان یورمق و چنالهٔ
ایلن بوانی اولیوفی اوردی یلنی شهزاده همان بردیکمش یزچنکالین اوزندی دیوسنیاه اکشندن وصاندی
شهزاده دیونو بایکی قات ایلدی بوکدکتوردی یره چالوب طرفیله پروبالن یاقدی سنیامك کندو تدبیرینه
و بلوسیله کلدی سواشدی هلاك اولدوعنانی شیدوب فیغوندن دنیاباشنه قراکو اولدی دسیله کندوه ارتن
قوپروب زاری ایده طاغدن اشغا اندی بکری صولق حکری قانله طولدرونه کاری پرپشاریکوبانیلوچون خلایق
شاهك اولدوکن اشتدیلر جمیع خاطرلری صنوق و رنکاری صولق نقدرآدمی وارنه یغلوب پادشاه قپوسنه
کلدرصف بغلدلردده دیلرونباشلرون آیوپا وکنده طپراق توزیدیاراغلشدیلرتاچلرین وصفالرین یولدلرنیا توزلر
پرنده وجنبنده دیلوب زاریلیوب اولیونیکرشمه و چغرشمه قوپردیلرطاغلرتولدك تولك اولوبلرلسیله دردمند
اولش یوزلری کوزلری طولوکردیله قالدیلرپریشانلواوتوردیلرباشلری صفان وزاریلوبریلدنصکره حق یلم
ایلدی کلوبه فرشته تکری تللرین کوردیای ایتدی اصکی باتکه دوشرپوندن بویله اغلیه وزاریلوقایله یوفر
بیروغنیله چری جمع ایله یوری اولدیوپلیدك لشکرندن توزقوپوپاولرینه دین ملعونوندن کندوکیوکی آلوب
یربوزنی رعنیتایله شاه نامور یوزنی کوکه طولوب لشکرتوردی خاجت دلدی دشمنی هلاك اولیجون توقمالك
الوآدلرین اوقیوب یوزنی یره سوردی حفه نالش اندوکندن صکره سنیامکلك کیسته قوشندی کیمه وکندنصبر
ارام ایتیوب یراق ایتدی سنیامکولك برچنسته فرزندی وادیدی دخی قاتندن و نیرلك مرتبسنده الوردی بوشهزادهٔ

5a

ادی هوشنك ایدی ایده ستکی باشدن ایاغندفرهنکدی پادشاه بونی اوغلنه یادکار بولوب دایم کندوینده وتو
لوغنده بنلردیبرزمانکوزندن ارمایوپا وغلیرنه کوردوردی چون کوکلطلتدی کین وجنك اعکا اموردی که مخلوق
کلدی قاتنه برسوزفی سویلدی هوشنکه رازی جمله اشکاره ایلیوپ ابتدی بن چوبوم کرك کریبوزنه توزقوپویا ول
دیوملعونك اوفی باشنه یقسم کرك سن بولتکره کرکدرکه پیش روا ولسین بن پیرکمسیم سن یکی تاللرسن یرتخی جاتوزلرك
پیروپلنك وارنلاك وقورت وقیقلو قوشلردن وپریدن یغشدروب غله چری کندواوجه وهوشنك اوکه بوردوی
چری یله سنیاه دیوبدخی بونوکوردی غلبلغله دللوب یروك طپراغنی کوکه صوردی قرسوکلدی تکریتوك خشمی
ایریشوبیرتخی لرك هیبتدن واغرهاعتدن دیولد چنکاراطوغزاولدی صوستلدی کی لشکربرنه قادرشدی
یرده دیولرایله یرتخیلرو هواده تیزقنلوقوشلرله عفریتلرقزغنوب سغوغاقوپدی دوداآدمدن عاجت دیوباضلدی
صچردی هوشنك اریشوب دیوله براسراولدی جهاتوك باشنه بقوبیراینله بوینندن وبراینله ایلوعنندن قوادی
بویچه قالدوبیرده وردی ایتنی دردندن دلوچانی طپلطلوکین باشندن ایاغنه دکین قانیش چکدیمدانی اچنی پلید
کوده شندن ایروب کوکنی وطاشنی ایتروب پاره پاره اولش ایاغی آلتنه ضالدی چون بوکنی اشتیچی کلدی واستقام الندن
کیموتك دوزکارنام اولبا جل کلدیغانی لدی دنیای مردارانمدن دخی کروقالدی بونك اچنی بودرتا اوله واوکه
کمشیه نه حرمت کنتردی ونه عزت قلدی وطاکیومرثیت جهان برغرنده دشمندرد زیان اچنی کلزاری یکندد
و دنیاسرترالدعوج وفساندنه ایوپه قلورونه یمانه نقدرزخ چکرتك یله صانیوب آخرمالی کچی دشمنه طاشرمی کوله
ششتن هوشنك یای بدیر بخته و کلوب یکدی هوشنك باتای وادده ده تحته تاج اورنیا اولدشاه قرنیل
پادشاهلق ایلدی فکروفراست دانش وکیاستله اولوتختنه کاتوردی قهوا لولری دوشروبکوردیبرین
دده ملکه بوکوزنم یادشا ـ قهرپده پیروزفرمان روا ـ حق تعالیلك یروغن کوزلیوب عدل وداد کبرین یلنه
غلدی اندن صکره الاوروب دنیای اباذال یلکه بشلدی اوتلرمتکدفکزیله پیلا ایلدی که طاشدن دموزی ایرتیه
چون دموری تاندی وطاشی بولدی کوه لرایلیوپ سزوردی دموریچیکی پشه ایدنوب بلتا وفرمان بروتیشه واه
یل واورا قایلدی چون بوتمام اولدی طاغلردن اوالرا قلرایلیوب صولرا قتعا اندیشه قلدی اندی دموی
یوجیریلدون بیکارلرواریاقلرروان آقوب خلایق بایلدی باضلدی مراحتاولدی وتلرتوبیرپوزنی تین وکلشای
پرده انلردزاکساوپمکاباشلدلرمکتی اپشه کوپه یاپوبا تمك قزغون اوزدیخه اولدی اندمضکره کوباشلرتدی یمکلری
یش و کیمکلری پیراغدی دخی دهشوك ایدن بویله یکه اولدن دوزکون عیاوتایدلردی تکریتنکم عزیلرولك محرابی
اولزمان اودی ودخی طاشدن اوه چمق اندن قالدکه برکون برنجه آدمله شاه طاغنه پقدیتیرانه کرکن باقدی
کوردلربرده براوزون قیقرق نشنه دپنده ایکی کوزی واراکی قاندن کلکی اغزندن بخاری چیقیوب اولبخاردن طاغ یخا

6a

5b

6b

7a

7b

8a

8b

9a

10a

9b

11a

10b

13b

14a

14b

15a

15b

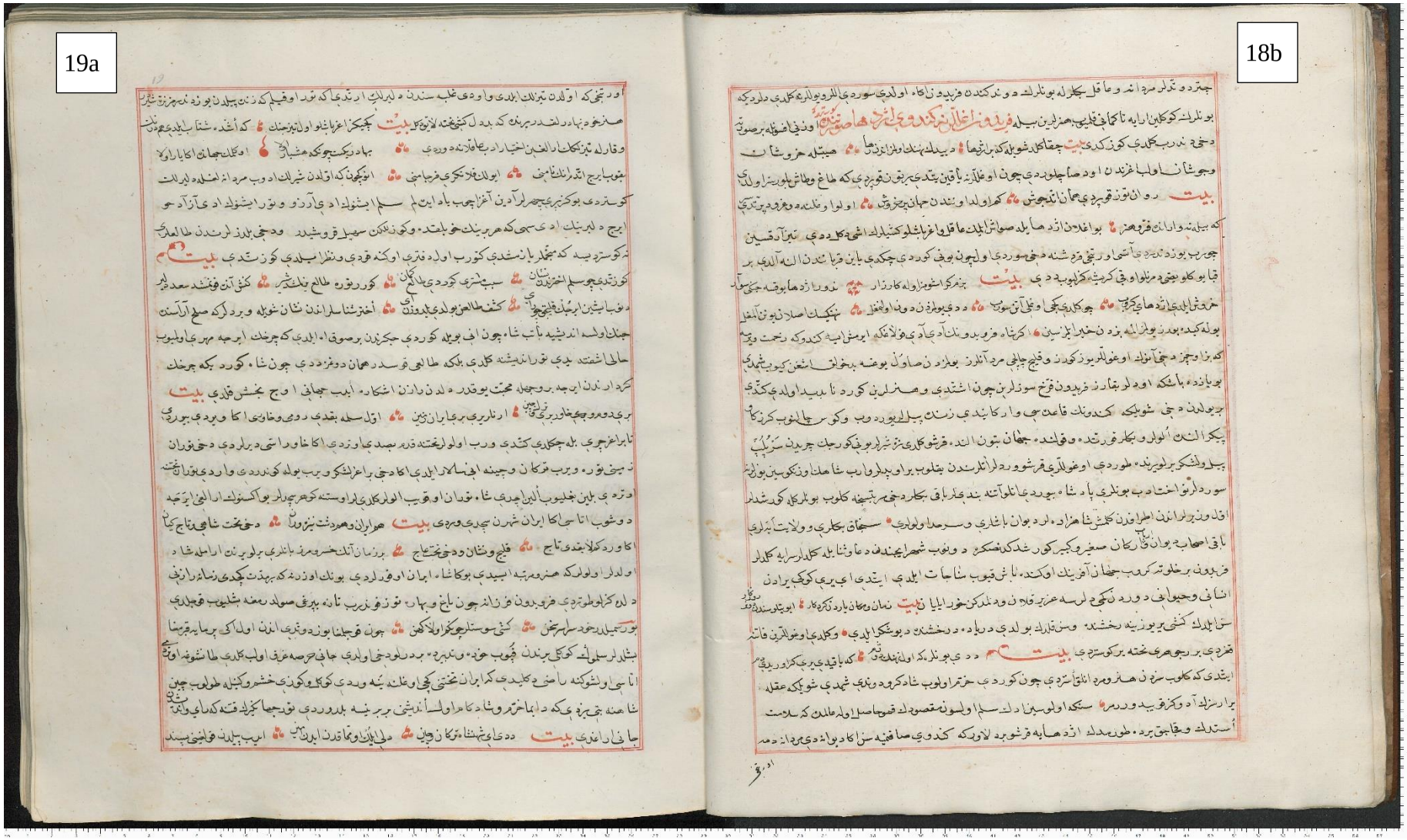
16a

16b

17a

17b

18b

19a

19b

دوشك باشه قان سرايند ۞ كوكلان دوتوب بوده استا فاوقتى كه هيچ راست نلوده ن اشتد وكل بوقدر اوج اوكون
تخت وتاج لايق كجمراك بخش نيه يك اولدى بلالرا كرياش وعقلى ن اولوسير زمانه نم مهمدن يارشور بيت
چوبند نكجه تاج وتخت ۞ برشركه ركا اى بندغلام ۞ بدى قلاوز نراكى نم ۞ انا بين بولكه قلدى نم
جوز ايران وبمزوده شتى اربجه وبر ردى وطاوركى بيت كه ايلدوده دشت وتركا تيكى ۞ نصيب اولمايه بزه ايران زمين
بوبخشتن بكاربوب وآتمك باشتن بلدمج بتى برعاقل كشى بولديكه هراشن زيرك كوزده ى برعجينه بتوب
دوان اولدى سوردى قولان ايلنه يتدى تركان وچين سپهارى فته اشدرب فرشواده صلدى عزله الدوب
بريره قوندده لرارتشى وياماه اشتدلرنى ودرباشتدكن چرياكلا بربر اكه دده ى ۞ نورالله باشتن بينى يوندى
يدى يل ملولدى شويله دم بكه بتى وبتى جهانك بركنارنه كدى رباج اولولرا وبرشنده جهان زبركبد ايران
مغزى بخشتن آمزيا وايش ايتدى بوسوزلرى چون اشتدى قوب دليرغضبه كلدى بتى تيزكجى يدى سوى اكله
دخى شهريار دارب شويله جواب ويرمكه بيت بكلمن زمانه ن بزى بريد ۞ بوبجهلدادى اى تاجور ۞ براجدر كندواليله وكش
كه بديخى قاندرمينى اربك سنوكلى بزشمدى بركفت كوايمون بريره بوين قوكون نا عاقلانه تدبيرله دكيوب تا
شاه فته اولولرد ن بره لتوشرين سوزلى كمسنه كو نلدوزون بيت اكاه دى بزدن ايرى قيزم
كه اى شاه بنياد لو بنك نام ۞ اوتوقلق وغريب يرندن دلاور كرمن كه صبرايدنا بواشدن اكلمدن كرك يورشن
خود اساسيش ولمز قاصدكه جوابى كوردى يينه سكله اولى يوز اورنلوراز اشكان اولدى دهرم شكرفا توب
بوقدم ش دومدن كندى اولد چيندن بريرن كلوب طاشدلرده ولشدلر كوردلر تيركوكى دجى واوزق بتى بربوبتد
كندواوصلو وكوكلى كشاده سوزا هجى بربلوت يره كرب هردولو اخى صاندلر وصاغ عندلرا اول سلم اتاسى
اوده نزن بكوب سوزاچدى قاصدن ايتدى شويله كيت بوله كه نوزه يله دخى ارمسون بولدن اكلمه ايشك يلدن ايلسون
يا كوجريدونه اريش چون شاهك دبوانته واره سن اول بواكى اوغلرن ودخى بكه شكرى قورقوى بياده والتون
كتيده كركدد بيت بكت قوجه اولمنه وردن اميد ۞ سياه اولبه قوكه اولدن اميد ۞ دلريك يرا اولاسكا جانب
سكاتدده اكلا اولدلرايدونك ۞ جهانى سكاورده يزدانك ۞ كنندن اريشجه بوتيرخالك ۞ قوم ليكجه اده بسم ورلا
حقك قلدرلك بويرغندنكا ۞ استمرلك اكربلك ونقصانلدن غيرى كه بخشش ايجون هيچ طغرلق اتمدلك
اوج اوغلرلك اولدى عاقل وبهادرا اولوسون وبكيسون نه هنركوردلك كه برى ازدن كرو قلدى بيت
برى جه مراد دهاقلدلك ۞ بريخى كتوب صوبه صلدلك ۞ برى تاج ديندن كوردركدلك دوترا اولمه يوقكه
براتدن ازدن كموزو پاوشا هلق تختنه يرشهريار زمين بويله داد ايدبه بزه دن اكا
آفرين اولسون اكرتاج اولبرا شهريا شدن النورسه دنيا غوغادن قورتلورجهانى بركوشه دخى اكا ويرسن

20a

تا بلم كجى سندن ايروحسته وكوكلى شكسته انوز بيت وكربنى سواران تركا بجين ۞ سراغراز روبيلر ايبخى كين
بى شمار لشكر يرب ايرجدن وايراندن انتقام الدوب هين بزم بوبيغام وكشار مزى وارايلك اولدى بويرخكين شاهه
موبدجون بوقتى سوزلرى پيمانى اشتدى بيراويدى وجقدى كندى اول رسمه تيزتكه اوزنكه ابرتابوب ايزه
بندى كه بلدن اوده دخى اول وجمله قوپدكلرى بيت كلدى سلك وتوراك ايلجى فريدون قاتنه يتدى ازدن دوزكون
شاه فريدونك دكاهنده يتدى بيرايو كوردى بانى تخت الثراه ويا شوق الثراه كنكن جى بلوده ماره مشغولدى
برطغدن برطاغه كمش اوترمش اين حركتلو اولولر قيودن برده پورمايه بكلر شهزاده لر بيت
بويانتن جنى خلوشرو بلدن ۞ برى يكاه دزدن بيلدن چنك ۞ بوبخه مرانده وبهاد روده ليرا نلرك اوازندن ارسلان
اوكرمسى كى برخوش قوپدى كه بواوياني چرخ والشكرى قاصدبى صاندى وارد لرقيوارنلرى شهريار
جهانه خبر ايلدلركه بركاصد كلدى شاه فته بر يلاوه دستكاه اتى كتى بيورده ى بيرده ۞ قلدرب آتلدا چروكمه لر
قاصدلك چون كوزى فريدونك طوشى اولدى كوزينى وكوكلى شاهدن طلوبولدى كه قاچ سرو بوزن
كون بوزنك حجلى مزلكلا اوزدنه بجلن كاموركبدى بيت دوق طلوكلك بكوطلوشم ۞ كيافى وبالولوكشادنه
كوردى كجى باشى بزقوبى ويزاو بدى فريدون بيورد كه قلدرب زاسجد بركوستدلر اوتردى بوكا اول آكى سوكلو
سندن صوردكه كوكلارى خوش وكنه ولرتندرستلرمى ۞ اندن دى بخسين بوزشت وارلاق بولنك استسندن
واينشدن وبوقشندن نه پيغامك ونه مرادلك وآندله كه بوزلتدن امين سن قاصدايدى شاه كرايلايه
سنسزاولسون بوتختكاه كسه كورسون طاكبرن اوزكه تاج وكلاه كجى صوردرسك صاغ واسن سنلك آدلك
هم تتن مراد نجه دى بربوقوم بن شاهه نازا وكندوديلنه كجن سوزى بيغام وارشاه فته فتى سوزلرايله حزين
اولوبنر صوجيرين وبلكونرنلركبن وخشملوطولدى بيت دبرجوكه وبان اين شهريار ۞ نه ديدى اولاكى نا هنيار
بيوردى اكاكه آغزاچدى ۞ نه دوشوردبه قوبجدى ۞ فريدون بولك سوزنه دوكوش ۞ چون اشتدى بابانه وعصبيلندى
ايجيه ايدراى هوشيار نيه ايلدلك عذرسندن زوار كه بن خود كون زمرايله طلوب يادمدن بوبى بكوده روبنم
كوكلم اكا طاقلق وررد كه بدكهرد ن ايلك كلن ايت اول اكى بيهوده ناپاكه كه اكى اهرمن مغزاكلده ۞ دكه
سرد ن بونك بكى قاصدوسلام سزايدى كه كوهروكنا شكان ايلدكزنم سوندن باشكز بوشلوب يلدون نبزن كوز
قلدرنه اوتزسز بندن ونه تكرين وقرسز هاناكه بوزدن غرى بربره نخوار بيت بكا اولك اكرواره ى شدى بوى
همان سرو بنك قدزاى پرى ۞ بخاولك كه الدم چنرى ۞ بوزلماده ى وشزده وبنطوردى كرى ۞ سزبويله قلماى بوده وزكا د
نخود قلوسزده بندى پايدار ۞ بنام خداوندبزدان زبالك ۞ بورخشدن كونخچه بزخالك ۞ دخى تاج حقى دخت وكلاه ۞
سن قلدرمزبزمزبكا ۞ بريخناق ايلدماولولرد وبخلرو موتبلردن دوزكارا لوپدربونك اوزنه بيداد نعله

20b

21a

22a

اولوقه صوکلر رمخته ☆ کرلنه اغلو اولد وزدولته ☆ بوچرخ الاوردیه بوقوندی ☆ قوبارنه بطاش بالیکه
نه تاج ونه تخت ونه کنج وسپاه ☆ نه اورنك نه خزینه وانکله ☆ اکر تخت ایران بم المدن سیدی شهدی تخندن وتاجدن
طویدم سزه اصمیلدم تاج وتخت ومهری شمدی کزکر وکوکلکزی بندن کیده ونك قبولایوب دنیاده نیشکله
کندوسه رزق حاصل ایدرسز کله بزه اورشرصواشمز میدر دلوکزی بندن اوزه نمکین ایلمك
که دیار کزدن اوزکه سزلنه انجنکوزله نماندأ ستمز پکیدکزدن آدق آیینر بوقدر وکردن
کشلکله دینمز اولسون قره شدندن تورپوله جواب اشتدی فاشین کوزین چاتوب کوکلکن چشم
وکین شورچدی ایرجك سوزی خوش کلدی زیرا دلنن طمع وسون پرپوغدی مچودی برزنن طمروب
کلدی کوردیدن فلتوب اول آلتونلو آغزکوی بوآلته الوب دخی ایرج تاجدارك صاچنه یاپشوب کوزیله
دیدن براوردی اول جانله امان استیوب نه نهاد لودی ابردد یکرتکریدن فوقنسین هیچ یه آکدن
اوتوب حرمت اتمزسین همین بومدد فکرلنه و تدبیرلنه اولدرمه چکه سرانجام کار بنم قامته طولشدر
کرد کار برقرنجا عا بحثمه کرده انه کشدر اکدخی خان وار خان شرین بن وسن خوشدر کندوکی آدم
اولدرجاردن أیله که بوندن بویله بندن دخی نشان بویله سین بیت دیکر روایتی که همردستان اولسون
اولدجانك جانشان اولسین ☆ فرزند فان أل بویاب پرادنك اتانك بوردکین یاقین مقصودلك جهان
اسه بولدلنه بهوده یره فان اوب نه تخریب عاسی اولوریسین ☆ بقدر سوزین اشتدیسه جواب ویرب
همان فاقق وسوکمکله برخنجر قویندن چکوب جقره جانله آلدی ایرج بویکا اول یکا وزیاده ایرب اولوزشته
وبوکا بلواردی وآغلردی نوذر بقیوب بیوکندی وبنه اول دفعه صوکرادنش نیز خنجرله نازلنه تیغی چالنه
ایلدی بیت ایندن دوشوب یره سرو بدنی ☆ بوشدی کرکاه شاهنشهی ☆ بویندی فنه اول دخی ایرجان
یقلوب یره اول شهریوران ☆ جهانا اولکه بیلدیلك عزتله کاردکن نه صولدك اولدردلنه حسرتله جانه آمان
ویرملك نهایی بزتر کسیله دوستاغك وارسه ولی اشکاره محبتکه سنك اغلاموکرکدر بیت
اشت سندخی کیکاردی ☆ جهاندن اولوب کوکلی یردی ☆ چوناه اولدردیکنه ایلدی ☆ بوایکی تفرکه دن اولدی تحول
اول تن پیلوانون ناجدار باشی خنجله آیرب ایشی بتوردلی نهاسندن بینشی سلکوب مشك وعنبر له
طولدردلر برسریره طولیوب اول باشی بوالتون تابوت اچنه جهانه دیرنه کوندردلر ☆ دد لرا وشده اول
سرو سرفرازلك باشی که دد لری ناچی اکه دکوب تختنه اوردی شویله یقلدی یره بیت
دنیوب طوتدی اولایکی بیاد شوم ☆ بویداه چین ویری ایله دومرنش ☆ فریدون اکی کوزی بوله بکلر ولشکر
شاهه آرزومندیوکه دخی تخت وفتاولدی آتسینك خود بوندن نه خیری واریدی شاهه تخت دنیه رب

21b

فروزان اولوب کندیچنی ☆ چوچاناك ایلدی چاد یعمری ☆ ایرج بریخه توجه ویکت بولدراشدرله شویله که
خسته یاره یچکدی چقدی پی وغم وشادمانی بیه ایچه منزلدن منزله چون بولدی یقین بندی کوکلی خرم
وکندو دلشاد بولدلنه ایچنده حسد اوه دی بند غندن اولپی خبرآلدیچون کاه اولدلر بتون چریلرن بندره
کندولرعاد تجنده بوکه قوشو چقدلر چون قره شلر بولدیوندن کوردلر هرایرب وتاره یوزکوسترلر اکی یره دلاوری
بنك خوی بری بوندن صورشدلر الاکه براندره بیت اکی کینه ودیر یوغ کشا ☆ کلوب قوندطونلری پره یره
اولچری بتون اوچه کرلره یکه تاجه وتخته لایقدی وعالمك توکنه موافق بیت قوی قرا اولدلر هرینه
کوکلرینه وهمدخچرینه ☆ بوداغدلشکچی اکیشی اولوب سوزلری ایردی کرلوواشکار هربینن بوکه اویشك
تاج وتخته یرشور کیشی بوفسوز اولسون نخ کلاه سلم اراالقدن چیه بقوب طویدی اولدلشدن باشی نخطبه اولدی
کوکلی کینه جکری یرخون فاشی کوزی چاتی سراپره خلوت ایلوب قوردی فتنه قزی وبرنجه اولولرله طاشقین
اوتردی چون طاشق ایلدلر شاهلندن تاج وتخت حالندن ومملکت نجه اولمغدن سوزاوردیسن توره سلم
ایردچی یخون اکشر اکثر اولدلر بلوسین کرود ونکرلنه یوللدن مکرلنکری دکملك اولاکه بقدر یولی
قیوب کونلرینی ایرجدن کوتره یوب اکی شاهلك چرنیچی دخی قرشو وآرمتدن برده دلویدی کلوکندن آیرقسی اولدی
بزم ایرانزن اوتروکوکلره اودینا ردی شمدی چوداغ اوسننه برداغ دخی اولدی اکی مملکت بکلریخ دخی »
نکاه الله بوندن صکره انزن غیرنی کشیه شاه دیزلره دخی چوچاره وحیله قلدلر کسه بکلردن وآب ائی کوریب
بیت تماشا قلوب قوادوندی ☆ قبول ائمکوجانه بیوندی ☆ اکربونك کوکنی قوپرمزسك
برکزن بوجد تحتکدن آیاغ السنه سنی براغوزده یوب بوعالله بولدزن طویدلر اولکسه ارتیاد کن چاره و
وحیلده وزتتدلر چون کشلر وکلدزن بره ۰ کتب دازن اشکان ایلدی بولدره دخی اوبخودن اویانیب
برلوبدن طوین کلدلر اکی بیهوده ۰ دال دخی بوایشه کریمکه بوزلرندن محبت وشرم کیدیدلر سلم وتوره
ایرج اولدریلك اکنی بخاوه ۰ ویله برندن دوده دخی کجی بوزلرین بره ۰ سرایه طوتدلر چون ایرج
چاد رایچندن بوله بقدی دلی برمهر ومحبت بولدن قرشو سکرتدی چون دونلر خیمه ایچنه کردلر اولدلر
برزسوز سویلندکندن محبت کتب تور بوکه ایردی اکرسن بزدن بکیلك بخون آلولق تاجدن اوزلك بیت
سکا اولد ایران وتخ کیان ☆ بن اوش قوشه راسن سیان ☆ الوقره شهر کوبره خاوره رنج ☆ بلکه سنك تاج باکن کنج
بوبختی که شاهجهاندن آلدك ☆ سکا آمتی بین زیان اولدك ☆ نه تاج شاه قوبرن سکا شهری نه کلاه نه ایران
کورن نه الولق نه لشکر چون ایرج تورلك بوسوزین اشتدیجا یلی کله بوکه جواب ویردی بیت
دد یعقوبه ای بهریشوه لی ☆ اکرکام استك بردم آرام قلی ☆ نه ایران ویرن بن نه خاوه رزمین ☆ نه تخت یله بکلن نه آلیم چین

22b

پیوزه والتون پرایه ایدر دیدی قرشو چقمنا شراب وسازندن وکوپنن دروتب پیللرلو وزرنه طبللرلر کوسب
جمیع مملکت خلقی شادمانلقلردی قرشولمغا چقدلر بکلر واولولر چری بوحالدن یکن شاه والشکر
بقدلرکه بولدن مرتب قرن توز کوکه درلك اولمش فریدونه ایرجدن باشی کلدی کی چون یاقین
چون یقین کلدی توز ایچندن برمجمینه بخش بریاسلوار کوکلی درد وغملو یاسلو اولمش طهمتان ایرب نامرلمله
اغلار اول سوارلك بریاندن برالتون تابوت اچندن حریرولد ایرج شاهدن باشی بیت قلوب ناله واه وزار اولدی
فریدونه ارشدیاولشوچ بونك حالنه وردنه طوللاشوب تابوتك تختهسن قوپروللر آندن مجی بزملسنه
ایجدیلر ایرجوك باشی کورنجه فریدون آتندن یره یقلوب هپ لباسن پاره لدی بیت
سیاه اولدکوپی وکوزلری سیدی که کوزیمکدن اوغلی کلدی چون شاه سفردن بویله جری پراکنده اولوب
اغلمقدن کوزلری طوب عللری برتوب کوللری یارللدلر تاسماراللرینه یوزی رنکی آپنوسه دونوب
پیللرلو وزرنه طبلی قرایه بویوب اون یوز آتلری یللرینه اللدللر شاه والشکر بایان اولوب باشلرینه
طپرق قویمغله اندن کرو دنللر بهللو اللرده للرنده ایرج خروشی اوب اغلیو باشلرینه وکوکسلرنده کی
کللورلردی بیت بونوعده وزاوسنمزسیر کدرسه کرك چوکه کدرد چوشمز فلاسن سکه سورمز طولمز
تنك کورانلرکا اشبو فغا داد وزمزمه کیمان دآرضا آنهنی وارسنمه بویره لای اولد کم اجلی فرنجی وارمدن اصللو
کسته بوددردمان بوکی چاره سن بونك کسنه بلدی کسه کسای اجلدن ای بخی فوزترمز کمطویرمز کوزده تخی
اردوکی مرکسیه ورمزلمان کرفریدون اوله اولکرتمان ای بخه کیوسه اولد قرشولمز ای بخه قیصرلرلهقصرلرینقان ای بخه داداولوده آرزینقان اردشیرلردی قلبدریوریان ابوموتلك اندن آدآه
حقدراولمك الك بانی بولدی تاکه بوزن کتیاسن اولدی قول اشجیر وخطادن خطا پادشاهلرنه دردعفوطا

فاعلاتن فاعلاتُ فاعلاتُ
وبرصلواتاودتذاکرسلمجات

شاه وچری داغ دل وهای وهویله اندن ایرجك باغنه یوزدوندی اول کون که پادشاهلرله دون کی کون
که اولیدی کونك چوغن اول باغده ایرج مجلس قوب دیوان طوتردی فریدون اول نوجوان شاه اغلیوك باشنی کوتوب
بزمنه بصدی اغلیو اغلیو وتوجیله کلدیلر اول شاهك نعشی تختنه بقوب شاهك باشی که تاجه سزاوار کوردی
تاجدوتختنه تغرین ایلیوشاه دلخسته قوطپرغنی بردن آلوب تختنه وکندوناشنه صچاردی بیت
طرد باغ شاهی وسروسهی کلاشان زاغ طاوسیچی تهی شاه واشکرد ناول تختگاه چقردی کوتدن کردسیاه
باغه اوه صللدی وبوزدن یرتدی اق صقالنه فالو بالشه وکوب صاچی یولمغله کلستانلرنی قوپوب بوستانك

23a

سرولرنی اوده بندردی هپ کدرلرپراوغردن شاه لقدن کوزنی یومدی کوزندن یوزنه باشی یرنه خوردی
ایچنه ایدیدیکی ده آمد رهنمون باغنك چمنلرنی چمن یوزلرکوشکنه وختنه اودیردی ایرجك باشنه
کلدیلرکه قوب یوزن حضرت عزتنه دوندی بیت دخی دیای اوردادکر بوسوجسز اولنه قلرینظر
بشخیزله کسولدیوزن زار تین اثری اولایلن ارسلان شکار اول کی بیلدشومك جانی ایله باق که هرکزروشن
کون کورمیلر دخی دلرم سندن آنلرك جکرنه برداغ اوره سن که قوردقوشن کوب اسرکیا لر بیت
یوفی دیلرم ای اولوکگار که ایچنه امان ایلیه دوزکار مکر ایرجك صوی برنامور قیوب بغلیا بوفا یخوزکر
اندن صکره اکرا ولورسه غمدکل بووجمله ایدیآغلدیی زارلق ایدیی که کوزندن اینه یاشدن یره اوتلر بتدی
هرزمان باشی قدرب یوزنی کوکا طرتردی ویدریدی ای خدای جهان وپرورد کار زمان ومکان اول
کسیه که بونك کبی یشی اندی دلرم جوزمرت اولیله کدروزکاردن آنك یوزوله باشه اردوره بین دوشکی
بیوویاصدفی طپرق کوزلری قردمش اولمقدن کوزندن یاش دوکدی که کوزلری کورمز اولدی دیوان
قیوسن بغلیوب آغزن اچوب ایردی زاردی دیخ ای صوانجی جوان کسه نامدارلردن اولدی شویکه
سن اولولرلهای پهلوان باشکی زاده کسوب تنوکه ارسلانلر قورسغی کفن اولدی بیت مغافی جوشله کوزلرینه
کدرمشدر عالمدن آرام آلمش سراسر مملکتن اروعورت هربره بوللر بوللر دللرنی فالله وکوزلری باشله
طولوازمشلرنا ولانو بیتلو فغتلرلی کولك وقاره دللرنن شاه ویورکلری پاره پاره عالم خلقی قریو بیتدی
شاهه موافقت ایدب جان ودللهدرلکی اللومه دکشوب بهدرت بوحاله کون کوردلر برزمان بونلاوسنه
کچدکدن صکره شاه ایرجك شبستانه کروب اول ماه رخلرنظر ایدی بردبرد اول کلبوزلوزن کوزه دیدی
برخوب جاریه کوردیکه آرالرنن آفیریکه ایرج اسکله محبت ادوب فلاندن ارتق سوردی فضایله اول
جاریه حامله بولندی چون بوفی بویله کوردی شادمان اولدی شاه جهان کوکلی آچلدی بیت
طلوب کوکلنه اول صنم لرن امید اوغل کینه جانی بولدی نوید چون طغاجق زمان اولدی ماه افریدلسه برقزی
طغدی عالم خلقی اوزرنه دلوب شادمانلغله بسلکه وخزینه یوزطوتوب اوکندوه دونکون حاناردی
وتلرفی فدا اتدلر اوغلنك دردلرنهافی یاانوب شاه بوکلم آشکار اکلتوردی اولکین امتی امیدنه اودنوب
افی شادی وتانلهبسلردی اولماه رونك یوزفی کوزن باشندن ایاغه همان یرجدیرن دردی چون
اولدی واه یاردی یوزی کونه بکردی وصلاحی بیت اکر بوزفی کورده حساب حسدن نه ارام اردی بخی
کشیچون طوغدیاولکلرن بوزاوردی یزدن قزلرن دکسی انك یرانغن کورمب هوشکه وردی که
اولوفرشنك اوغلیدی برد کرمی یوزلوسروبویلو ارصلان سینلو هزمنده مردانه پهلوان جمشید اصلی
نخته

24a

23b

بزم دینور و کوه زروشن اولا بوایکی ستند بیجارنک فاتحه منوچهری براغز لشکر یله کونرلر که تا قول کچه ایمر
اوکنن حرمت ادب بکراولرایچ که بوکیدن بنده ی کوزیاشله بویه پاک اداوز جلد وبجمد ایرب ریخله صولیلر
تازه اولدغندن صکن اکامال وملک تاج و وکیج وبن وز الجی بوسوزلری دلجی طلوب سوزنک باشی بلمونه ایاغی
پیلر وکیج کردون لرله اراستد شاه جهان دورکامنه ابرشدی ۵ چونایچی کلدکندن فریدون اکامالدای
بوردی دیوان خانی وسرایلری سلوب سپورب چیچن دیبا جلده وشدلر بختلر کتوردلر مرصع پیروزه دن
قوردلر آغزکوریچی آلتوندن کومشدن پیرقوللر ۵ بوپیرونه نعمتاوزه اژدری ۵ قدری سرودچی یوزی کرمای
کیوب تاج اوریلو قاقنوس شورسمه کاولوزاوه دن نهاریار ۵ منوچهره برانداریانشاه ۵ اژدهاوردنش بیشه کلاه
کلوب ایکی قولدن اولو بکلراو ترب لشکر صف صف ایاغرطوردی کوزلری قوشاغلنه
مهرله طلو شویکه التون بخقدن وچومقدن التون کمردن وبشمقدن پریوزی
کنش کچه اولمشدی پارسلر وتازیلر مرصع قلاده ۵ والتون زنجیرله دیوان قپوسنده طوردی
بریکا جلو اصلانلر و پلنکلر وبریکا زنلر پیلر چقدی سرایدن شاهور کلوب سلک انجمنه پروانه کردی
انچه اراقدن بقدی بوعظم وشوکتلو بارکاهی کوردی چرخ آستدن اندی بیاض اولب کلوب قپودن
ایچرو کردی چون شاهه یقین کلدی اول بوجه تخت وتاجی کوردی بوزیر قوندی براوپندی بوزن
سوردی شهریار جهان وکدخدای نشان بوردیجا کابر آلتون کورسه ده یرکوستردلر بیت
طرب انچی فلک شهانون ۵ کرای صاحبخ تاج کین ۵ کرزمین پایه تحکدن کلشن وهوا سایه بختکدن
دوشندر بیت اچقد لقوار چون سوزه قلدجوش ۵ اکاد وندی شاه جهاندارکی ش
چو مدحینه شاه ایدیتاره چمی ۵ بسایچی اوکنن بقشدردیمهر ۵ طغرلی باشی یاشرب ایکی قلولنک
پیغامن اردیمکه بشلدی ایکی بیداد اوغلنک پیامن اوغلی اولش شاهه بردیوبردی که بن
قولدرلک جانله خالک پایکن سوزیوأغلرنه عذرایدب منوچهری قلدیه استد کلدین تاج وتخت
اکاوریب قولکچ ایلیندن کمربغلیم دد کلدیغ دیبا وه یاروتاج وکمربله استدن آتاسی قاچ
صتون آلمقلرنی قاصد بردیدی وشاه اشتدی بیت چوبرداشتدیجهان خدای ۵ ندینسه اولایکی پالهای
قاصد ندیکه اشتدم ولی کونشی کزیلنا ولدی بیت نهان ایشین اولایکی دیوپلید
کشتدن دنی وشن اندی ۵ اشتدم ندیکه پیکن ۵ جوابنه دیردکلمه مردکهن بوکرانچیه
شاه جهان کدخدای نه اجابردنی دلوبشلدی یای ۵ افریده قدرت فریدون کرشاسبی برج کیومرث قدر
بیوردی کدوخی اخرین وثنایله بنامه بزلر بهدار ایران وسرو سیستان کرشاسب پهلوان که

بیت الولتیرینک چوخرشیدی ۵ بنین جهاندارحمشیدی ۵ جهانیکوی کرشاسپ تاج
وتخت ۵ سرافرازسالاروبیداربخت ۵ سرنامه اولده دیآخرین ۵ خداوندسکاپهلوان ۵ کجهاداریازدیبت کوان
اولاحیاودان اولیجهانپهلوی ۵ قهوخاوروروم وتازیان ۵ سنوك آدکیله یزدلرکتین بیت
چه آلرکه تحکمرومصری ۵ سنك قولدرکلدیجاکری ۵ وشول بهادرلرکه شیرژیان آوده خسته لریدر
سنك درکاهکان کمربسته لریدر بیت سروسرکشان بخسروپیروزن ۵ جهاکیوسالاروکیوقهرمان
بلسین ایپهلوان سرافراز که بیومراکی اوغلن که کلدلرجنکه سانادیت چری دوشرب یومرصعموز
کوکلترندن پاك پرداخته قلدلر بیت چوایرچ اشتدن که بوشندلر ۵ منوچهرکینه قوشندلر بیت
وکربخه قلوب جهانپهلوی ۵ کله بین دلشادوروشن روان ۵ مکرایرجولنه سزاستوب پریوزنی ایکی خویندن
بویسز سنولنه رایکیله منوچهرجنك ایرب جهانی اول ایکی بریخته شاه نامنامناوزه مهراوریشاه فان
نامدارپایلرو تعزدی ودیدیکرشاسب پهلوانده که کسه کندرمناولزکه اولوکوکلدوکوکلاه پهلوانلنك
ساکن اولدغندن زمانه طلوعیشوسوزانك حرکت قلدغندن جهان پرجنك دیشودی ۵ پس اکااولوردن
برنامدارکسه وآب لطف کسترب نواضع ویله کونرمك کرك ایله اولسه سزدن سواغ وبومنیچه لایق
کهاولدکرکوایب قدرنخه ایب بواشه فوشمغ کرکسز فاژن جنك چری پاد شهدن بورسمه بویرق ۵
اشتدی یوزقوچ تخت آیغنی اوپدی چقدی بریك قدآدملی براغ بوکله کردی تعیین سوویپتاه
کردی خبرآرشدی که جهاندارده ن پهلوان خدمتنه قارن کاوه کلدی پهلوان بوردی لشکر بندی کوس
ونقاره چالندی سام نریمان التنوب لشکرله فرشولدی شهره یقین تحت کندوده نی قاپویه اندی کوشلر
شاهندن والوردن صورب اولکون بدلرایچلرسحرکاه پادشاهمك نامسین وقدی دیوانن بویرغی باشر
اوزره دیوآت چکدردی بندی کندویولله عزم اتدی لشکرایغن کروب اوج کونن صکره چقسون دیبیت
اوزی فارنیلن بولله کردلر ۵ چوایراه یقین کلوب ایردلر ۵ سپهدارله سنجقی بلوردی یه بوفی بیرونه بشارت اتلر مهاریون
سنجقی بعامونه چکوب پیل وکوس وصنج صورنا ونقاره ونفیرجایلنب لشکرینون کلب اولوبکرنوب شاه دنی فرشو
چقدی چون تهمتن توزدن بلوردی وسنجاغی کوزدی بوچری بوندن اولچری آنه صف بغلدی طوردی
بیلین که شاهه یقین اردی براوپدی وشاهه دعالیلیواتردی پادشاه وچری بایان اولوب شاهه پهلوان
کوردیدی وپهلوان یوردی شاهجانه بندیدی شاه آنه بکلدکلرپهلوانله کوشدلرالوآته بوکوهم
ونقاره چلدیی بولدده تاشالرالوندی پهلوانلنك الی شاهلنك النن کلدی یوان خانیه کرب نخته کچدی بهرباتن
کرشاسب پهلوان وبریانن منوچهرشاه جهان اقردی بچودی بچالرلوکتوزدلرلوسوزصاولوانندی

25b

بیت د د ب الجیه فریدون بکت ۵ نسون کرد دکنه جوانبا شت فریدون سلمه وتون جواب کوندیم کی

دیکلا ول اکی بی شرم وبی باکه کم اکی بدمصروبی ادنا پاکدر دلرخین سوزلرایشه یرمز نجبه سوبلیم اکر
منوچهره شفقتوکن اولدیجا یرج نامدارلک تجنه اولدی که هنکامسنن اوتوب باشنی برطاربوته قیوب
بکا کوندردکزبوکزچون ایرجدن ایرلشدوتخت منوچهرکینه می دوندلرکزبوزنفکورسیاسن مکرچوبلشکرله که
باشنن بولادتدن تولنه واکسیسنده مورتختنان اوله اوکنجه کرشاسب جهاکیرکه سنجاغنولنه ولشکرنان یرشوهزر

بیت بله کرزله کاویانی درفش ۵ یرات نعلیله چرخ نک بنفش ۵ قاره رنم نذکجی سرافزان ۵ شابورشتره
کی لشکر یکن بوقوشنه سام بنوه سیرده ی شیرا فکیله وبرقلدزه تزیمانرشاه سروین ۵ چرخ اوکجنه
بولرآیدن اولدرخت که ایرجک کیندن بتدی یرآغزوه یتن قاتلن بویه کین بوستانن صورشق کرلک
اندن بروانچون کین استمدی که زمانه نک آفاسین دوزکورمدلک هرمزداد کلدی که بن کندواکی فرزندم
ایله صواشی الکه الدفادشدوریدم ۵ اوتز اول سرودن که بربارداربودق چقدی ارسلان
کجاوکیله راآسی کینه یلی بغلوچوی نامدارلرله بله سام نرمان کی وکرشاسب جم کجی پهلوانلرچرخطوب
طاغدن طاغه جای وجهانی لالی بیت ودخی مشن کرکورکه شاه کوکل پاک ایرچ عفوقلاکاه
که برنه بویله یزدی دوریمدکه عقل خیرلی اولوب محل مهرقرردی ۵ اشتدم هپ اولدمهمل مذلله نا بجا د
سوزلرکزی ولی کورلک که اول روزکارکوزنه پرده آنادوی بیت که هرکزجفا یخن آکدی یر
نه طاغلقنه اولدکزنجه ۵ اکربلعزسه بردانیالت ۵ سزنه خودقوزنه قندن ۵ هرکسولسه کرروآینده
عقلی اولا ایله کناه اده که عذرقابل کله پرورد کاردن اونمزسن که بولنه کرم سوزلرسویلدکز
بودخی شوله قیلیا وبوبرمزلعولنه عوشن اکی جهانن بولا سز بیت اوچنجی که کندره کنج تاج
ودخی بیلرله پیروزه تاج ۵ ودخی بوکرین کیشلرکونکون ۵ که استیا کبن وهمربیته خوت
الهابجلت فائده تاج وزه ۵ که تخت اوسوزباشه بها الم مکرازده هنادن بترا ولم
که دیلپیرا ولشی آته نوجوان فرزندنوله جانی بصسا به وردی بیت سوزیجه بخه قلام دلی
برنه بوق سرلسه اکرنیاز ۵ جابه کله وردکل اول بیادکرا ولاکی بکی شاهان ۵ اچی بوصوله کفتاری
دکیوب سوچرسالارلک اوتوشین کوردی صولعوب دتردی یرسندن طرکلدی هراول ساعت
اوزکوبرآیق بصدی جعوب هپ اولجی اولمرد جوان روشن دوآیله بلدیکه توزله سلمه بوکره شهریارا کن
دخی کیچ قلیوب یوزدنزه کدر بیت ارشدی بولادن چوآب دوآن ۵ بنی برجواب دلی یکمان ۵ چون خاوریان
اردی یازده برسراپرده کوردی طوتلوطغرسراپرده یه کلدی پرده ایچندن شاه خاورین قدیمه جا دروشن

26a

تاجلرین اوزرنه صالوب منقش کوبلان آلتنده توزله انوررطانسوبه وتخته وردکن ابندلرا یچی کرو کلدی
صراول ساعت کلدی سالادیارایچی شهریارفته الدی بریکجاد رطوب آندن وردلرا توردلروبکی شهریارین
خبرصوردلر دربهسندن وتاجندن تختندن هروجعله استفسار اتلرلوفیروزشاهدن ولشکرین صواشجی
بهادرلرلرن وکتورندن ودخی سپهرکردان کوه آرندن که منوچهرمهربان ورمجی یوقی اولولر کمارووزبرلر
کلدرنه مقدارکجلری اولاوخاذین نه کدر اجملو بلاوبی دوزنه قورا اولا وسرلشکر کهصواشجی
ادلوارنلرن مرتبه ده کروارکرشاسبدن صوره لرولشکرندن واولوکشورلک ادلولرکلرندن صنوزاول
فری قوت صاغمدر بوقصه کتبی که اول یغناقن خود آنک ادفی کرا کابلوده یمی ایچی ایردکسه که
دوشن بهادی کورمشدر وقرب شهریارجهانمارلک فیوسن کوسون برخم کلستاندر فیوسی
جنت طبرغی عزیزوطاشی جملهٔ آلتون بیت پهرده وآن صحن ایوانلرد ۵ بهشت برین روی خندانلرد
چون سرای قیوسنه ایرشدم کنکن سخی یلدزه ایرشن کورمدم ۵ بربانده زنن پیلرو بربانده نر
شیرلر جهان بتون تختنک آلتنن وبختنه طبع اقتش پیلرآ قدسنده التون تختلر ارکاارسلانلر
بوینن مرصع طوقلر پیللرا وکسنن طبللرد وکلوب هرطرفن توجدن بورلرو کومشدن نقوبلر
چالنورسز آیدسنکه میدان جوشه کلوب بروکلک غوغا وخروشایردی بیت ارشدم چوکردم کداول
فوشن اشه پیروزه تختلرنده ۵ اوتوردشن اندن برشهریارکه قدی سروبوزنه ماهدر باقوت رخشانزن تاشدن
کلاه بیت چوکاهورسوی چوکلرآید ۵ دلان زه جوی ونابوکوی ۵ اکلم جهاندطلوبم اسید
دیبلرله دلاری مرجمیشد ۵ منوچهرنذیلرسوبلند ۵ شجاعتله طهموث دیوبند ۵ صاغ یانندن اوترسدر
تختن دسیمن که پادشاهلک کوکلی وخاندر بریانندن کرشاسب کوکرکشای اکی اوغلی اوکدنه ایاغه طرلر
بیت زبهان جنکی وفرخنده سام ۵ فنان کندولریانندن حسام ۵ دخی چرکس ورومدن کوهرار
سبنده قوطوقله کوشوار نقش صب انکلدین بهرنه دکوب کرشاسب قرشوسندده ایاغ طرلر جهان پهلوانی
اکریه ندن دپرنه جهان بتون صواشنه قتلمیا کهواه بلوراوکه صواشی استه برکشنک که کرزی
الخیوزتمان ارتوا اوکلا بیت اکراول زمینه اوزکزکین ۵ زسان قورقین صرصله بوزمین ۵ چون
کرشاسب کرزن آلدکلا کردن کشارتون عجبا قلالر بیت چه دلکوا وکنده چه یوزتن شیر ۵ چه رارقتنه
هزبرژیان کورسه آیجکلر ۵ همان فورقندن دوکه یره آب ۵ چرنیک اوک قانی رزمرزن ۵
دخی صولیانی سروشاه بین ۵ زبان که بیاد دستوردد ۵ که پیروز کرشاسب کجوزرد ۵ سرلشکرلان
کوکان آنکله بورد اوکان سام نریمان طربدد قلجلرا لرزنده یره بوکیله قانزد وکرلر ۵ انلرلک کجی

26b

وکنج خانہ بنی حنا بدن آرتو قدند بوا ولولغی وعظمتی کورمشدی کل ایرانلر اکی یانی طولوشکرینی الدون
کرلو وآلتون کلاه لو مبارزلرین شیرویی که برده زنان شیرده ٭ شابور پهلوان اول زمانده پیلدلر بیت
کراولیرپی بوده پیلدکوتی ٭ صوابوزی لوله غبارلیتوی ٭ صب کوکلری پرکین وبوزلری پرچین
صوآشدن آرتو آرزولری بیتدی اول یغاق آکرمزاوزرمزه صواشه کلاطاغ واوا آولا واوا طاغ اولا
آنلرو برینه کورده بیه برفی دیوورده ی وسویلدی اولسوزلریکه فریدون فرخزاد اشتدی اکی طغایسته
نوانه کوکلی بوده زدن بولوب غمدن بوزلری رنکی لاجوردی اولدی اوزلرو همدرد بیرله طاشلدلر
سوزلرینک نرمانی تلویدی نه آیاغی پس سله توابتدی اما چوشاد لغی کرکرفوکرکیت کرکرکه اول بچه دن شیر
اولاد شاری بزوکندیلیک ٭ آنلر کیب آرپی همدچاکلا ٭ کرانی خوارش ویدوردقلا ٭ برکندن چولآل بنیره یا
بتین اولاداندن بته کتیانشر صواش براغن کورینکرینه کوسک وقدرایسه رطوبتی وقت دکلدیز
چوبدذا ولیچیلرجیقرب سکوتدلر چیدن وخاوردن لشکره وشوردلرا اول دیاردلوح غوغا وغلبه بابلیور
بتون الدن بوزطوتدلر ٭ برچری یغلدیکه اوجی وجغی بلوردمزدی برهزلق همان اولدیکه بلوزلرینی صحابت
یوغدی جبه وکچمه غرق اولوب اکی لشکرخاوردن ایرانه چکلوب اکی طرفی کیللی کوکلیرکدب زدن
پیلدن وحزینلرچوکه ایران ناجیه سنن کورن کلدی خبریوندن خبرورده یکه خاوردن برلشکرینکه ایرانه آلدی
آوه بلورسن اولوب قزچهاتی طوتدی بیت بوردیچفریوندن سوچشان ٭ هماکمزیدیه چقارسپاه
برمشکورده ی چهاکیزپرکه چون بچت سغادتاشی واغزاولاولا ٭ صاغمش کیلدآنک دامنه کلوردیلدن
آردی صین وصیتادا وکندیله بیت که صیله عقلده رای وبلو ٭ اردنزیشی دوزقره آلو ٭
یون اشلوکشی پنه اشدو ٭ دوشرماقت همرکاوربا شر چون منوچهر لشکری بازیه چکوب برهفته اولدی
قمویاغن مرتب کورده ی کیده دمن فریدون کلدی بوکا نصیحت ورب دآنق آمین سوزلرسویدی شاهم حالی
اولدیرمزلردن صاقنی صوقوشوقدنه صب فاقل بکلرله واولولرله طاشی بیت منوچهردده ی بازاوارشاه
کلیرکسنه سکاکیفخواه ٭ سکاوکه یاوزصناروکلا ٭ فلااوزتن وجانه زیاد ٭ بن اوشتنوبی زدچوزده
ایل شوله بغلاریمرکه کیندن آچیمیم کرمن کین استکلی صواش برندن قارتوزی کوشتدچقرمراولیغیاقت
کوی میمرمردانه کیه پرایدیکه قلمنا بتله بزرد منوچهرسلمن وتورلدن صواشنه وارد مخ بوردکه
نا قارن ردم جوی کوجب شهردن شاهک سرایرد ٭ سن جقرب همایون تخلی هاسونه چکدلر وپهلوان
جرنانک سرایرد ٭ سن آب روانولکنارنه دوتدلر بیت کوردلرلشکرکرمضاکرمی ٭ دکرکیچیقیزدی اولدیکوه
فرزندی کونانک بوزنی شویله کرد ٭ صن آیریلدک اولدی کنش لاجورد ٭ سرسرکشوردن ایلدرقوشی قیلیکم

27a

کراولوردی اول فرخ وشاشیدن عربی ایغزلرلک کشمکی یازده ٭ طبل اوازن باسوردی پهلوان لشکرکا
اکی بیلدین وکین اکی یکازنن پیلدر بغلشدی آلتش پیلوک اوزرنده آلتون تخت کوهرله مرصع اوچیوز
پیله آغزوق بوکلمشدی آنچی یوزبورکلو وقوتلو وهیبتلو پیلیا بشدن ایاغه دکن کزکملو صواچوندی
همان کوزلری وحرکملری کوریزو بیونلرنن چاکلرکه هریانک اوازی بر پیل کردوی نامیشدن لشکر
جقوب یازیرشاهک سرایرده ٭ سن قوردلر چریانک یکی فارن کیه دآچرچاوج بوزاون بیک صواچی
سوارقوه جوشن پوشنامدارلرالترنن برکرکزکران شویله بهادرلرکه هربری بر پیل دنیا یزده هپایرچ کینه
پیلدیغلش بیت اوکنجه یورکاوبانی دوشر ٭ دوترآلدن هربری تیغ بنفش ٭ منوچهرلن فارن پیلدن
جقاکلرآکسی دخی بیتدی نارون میشه سندن شاهل سرلشکرکه چندی ٭ شمنولک لشکرن کوردلرسرایرده ٭
سن وچادرین وغلبه سن چاغلادلر بوناردنجی چری اولکیک بن چکوبالا یی یزدلر وقوشون دوزدلر چری
بکلریخ قول قول یصادلراول بکادنالدلر وبویکادن بونلراکی یانی لرقوشوقوشوخشروکیللرصف بغلدلرلر شوچهر
شاه یمنده قلبده طرددی صول قولی کرشاسبه وردلرصاغ قولی قباد کاوه بیلن سام پهلوانه وربه
فلان بکلردن بنیه وچرخید نامدارلرنلرقودلرصول قولده کرشاسب نامدارلرایرنن سالم لشکریی
کرشاسب جناحنجی پیلدارفاسنده سوبله اوانی بر پنجه میل کردی کچی یلاه بدوغندن اولچری
آرآسنده کوشه یکزدی بورسه بر بوزنن پیلوله هیتدن صوصلوردی فارن سرلشکروسپارزسام
چری انلرنلرلدن یمان وقلیچ قراول ناشی قباد جنکی بوصوبکچی بلیمان سکی برلشکریاصتدی چشمرخی
کچی که تغانلرا کرده ی وطبل وکوس بانقولدزی سلم وتورده دلرکه کیندلرلرصواشه
برقلندلرخون جکرله اغزلری کوپرب پیشدن یانزیه چقوب صف بغلدلرلر بونلردنجی چرلرکندولر
قتلو وبندی کیللو لشکری قشون قشون ایلوب صواش برینه چکدلر بریانه دکن وبریانه
طاغ اوب براوسنوچهر فاتنه نشانه طوردلر هربری برشیرزیان کبی بیت
چون منوچهرلشکرن کوردی ای یار ٭ صاغ وصول طوروشی قومیروکبار ٭ هربرینه استمالت وردی شاه
کوجلادن نزاولورسنوچرپادشاه ٭ هربریکزن ویرمزمملکت ٭ وارونلرادسزسلطنت
دوردشالم نامچون جنلرایلم ٭ دشمنه بریوزنی تنلرادلم ٭ قذکروارنام وناموس صنی
کشیدن کراولیناموسونلک ٭ بریوزنه اکایکدرکورتلک ٭ اشبوسمه استمالت وردای جان
لشکرنه شه منوچهراولزمان ٭ بوسوزله قاموخوشدلاولدلر ٭ انجلم عهد محکم قلدلر
استمالتلا اولوردقتلوشاه ٭ همدخی شاهیلااولورخوشدلشاه ٭ بویکامنوچهرقبادی قراولیله

27b

28a

30b

ایدنه زود یله پیلی اندد د رلرد اکچه دلیرلر وارسلان قوتلو پهلوانلر کانمده اولدرکه قیامیوم القیامه لدوغمز لرظه
ایلیمن طوره بله بوکزه اکرصوباشه کلورسه بزبرالی و روبهای چیقه لم سمرکند تاکوره نمقدار لوصرا کادیدی قارن
شهریارسنوك قرشوکه کرکله بلورصوباشه کاکونه کشدره وتاکونه کشدره سکا مقابل غالمك کیدراکرسنوك برابرکه کلجك
ایچنده درسی چنلیه جنکك یلندن سمرکاه کله نصرکوکوس جالندی طبل وصرنا اوازی قوپدی چری قول قول
بصندی شاه قلیه کلدی خانلر طوردی قارن شاهك قانته کلب کاکا ایتدی بیورر سك اشکاره وپنهان زشیدی زیبا
فکرله واوکات تدبیر بوکا برخوش یار الیلم که بوندن بویله سره شامدن وقدسدن وشدن کاکچی یه لاوردنی صوباشه
بوکا کلیه شهریارنامدار اکا ایتدی کاکو دنا اوتوری غیکن اماکه شیدی یه صواشم وقت کلب دیر زاپسلو اولای پهلوان
سرفرازنی خود بویر تمکث ریخین اولوب چرچی حکك وکین استیب زحمت چکدوك بوندن بویله بن وپهلوان
کاکوآکیتلو اصلان دوتشلم بویله دد کدی کچه یه سرای اوکندن طبل جنك اولدی فوزکه سرچالندی پهلوانلر وك
خروشی وکوسك اوازندن هوا تیرکون اولدی ویرا بوس بوسه دندی دیدك کرالماسك خانی واردوماقره توزك زبانی
سریکادن خروشدار وکیریلرب هوا کرکردوزخ اولدی اوقدیکدن بلندن یاغمور یاغرکی قارن یاغب قلیچ قضدی الیمیاشدی
دیدلرکه یرنویله موج اورجقدرکه اول اطلاسموجله اوجه چیقدیرا کچری یرینه قارنب توزدن جهان زنکی یوزیچ
کی سیاه اولشدی کرا اولمدا ویکیله کاکوی شیرکبر دب لشکرولا ایلینه کلدی چون منوچهر شاه آذکوردی شیر
غوا کچی قزغورب طوغرلدی یکی صفدك اورتسن همان شاه وکاکو یوزیوزا اولب چرتدی شامه طغرشاه شیر
دل نخی قرشوطوردی بتدی کاکو نرّه دیوکی طولندی بوکاحمله ایلدی تختنه طبب قچی هیبت کسترزدی یوسوچی
دیوله سنچه تکرن ایدیدك اکی پیل زیاندرکه کینله بل غلیب وخسلله ال اجیدرلرکو زتدی شامك کرکاهنه
طغرید وتب یتدی شویله درتدی کله یرده شاه سلکتب یاشدن ایشخی پرندی کربندك زدی یزینب
جوشن تخته سندن پاك تیزکو رکدی بلیله اوته چقدی شاه یرّه اکو ردی کراوکنه قلای کلدی طالوسنه
طوتدی یرلیم اوردی خرکیا ایشغدك سربینی من وجوشنك بفاسن ارفه تختلرن تابلنه دك ایردی اینکخوانی
بوجمله تا اویله زوالنه کلجله شول جنکی پانکرکی قانی طبرلغه قرشدوب بوانی اولیون سودرایدی
میدانده ایکی قولدن لشکردنی سالم بریکادن وکرشاب فوج کیی بریکادن اولیکادن سلم لشکری یه اینله جنکیکیدی
وبوریکادن سام لشکری سامیله سحرن اویله وقتنه ایرنجه جنك وجوشن خونغا وخرو شیدی طاغ وصحرای
یازی قانه غوتا اولب هرطرفه سیللر روان دوان اولشدی جدن کچه جکنك اولب چق مرد انه ارنلر اولو
پهلوانلر یقلدی مرد غیرت کرزالدن ناموسکو زلرینی وفادن بی حمیت یوزی صرید وجاوا وغزلردی کی کیاشامله
بوپهلوانك جنکله تخیر قلشلردی موجهر طالشمقدن ارتوق غایتك بورلب طارقدی غیرت امیدوبهاتونی پرکلدی

30b

اویلوغن

31a

اویلوغن کردی وقولنی اوزادب الاوردی کاکو نك یکوندن طوتدی قوتلیدب خوار وزار اول پیل تمزایردن چکدی
کوتردی پیرسنا اب قیصیله یکوندن بغازینه دکن برتدی اولدم تازی یدکله هلا اولدی یاپ سن که نراندن طوغدی ونه
دنیا یکلدی نه تازی نه ترکه طوغرسر پیرا اولوب قاموسی کسه قلمایه رچون اولدی شاه خاورك اوماسی ضربه دنوم رلوانیشه
دشدی کینه دارك باشی کیندن بوشندطوغری حصناره چقه بظندی اردصره منوچهرك لشکری قوتلی اغله قرباغله
یولوه الهالدی سلم اولچغیله دکین یندی نه کی بولدی ونه خوچکدی پیروارد یی تختره وزمانان قالدی
یازینك یوزی یاشلودن وکودن نوبله یدی کرسکری کان انلوکمکه غالبزاولوردی تختم وکینله طولوسنا لاترنور
یکله ویاق سیلا یقلو پرنب کزین صیردی کدی قزتوزك ایچنه دنب کیلدقوریلنك کی تفاستدن یورتوملهیت
ارشدی چوکردی تختی شاه دم چغودی کم اوی ده پیلدشوم ایچون قزداشه قردك دوردی چولدوك اینه تخرسن اوقنا
کردم سکا شام وتاج تخت بیزدی براولخروانی دیت اولوتاجندن بویله قچاکه فریدون سین برپکی تخت زیبد
اغ که دکب بلدوك یاره اشدی شیدی یشیلیوکه کله اکاردکن اولوروسه سزاکبد دررسین وکوحریچقرسیه
کندوك اکرمشین چونظارجق سندك استوارایدن لرایوباتلونه اتکسه جله سنوکله یرکاراید یورسمه
کفت وکویله اردی صرّ قوّایوُرکن اولتیزکله یتدی برقلچ اوردی دپسینه کهاولخروانی
تتی یلنه دکین ایکی پاره ایلدی بوردی یاشی کسب سکویرکد لوتالدیمیلرچوکوروب بلوك هیبه عجبا قلدلر
اولدرو بازوو شیرانه بورکنه تختینی کتروب اولولرقوافرین ایلدی کله شاه بیتّا زلیاك دین
جشیدزمانندن رودنی سنوك کبی شهریارکسه تختکو رمدی قدّه وقوتن ومردانلقن وهیبتن
غیرتله یاشلك ایدن وکودن بلندواولدی شاه لرده زسنوك کبی الله هما نك صواشن خیچ الدی کرکاوکی
سرافرازورکان برسوار دلنی صواشکوتندن کلیه برخیله پیرو صلدوك وهلاك قلدوك سنك یارد یحلا
تنکری ولسونهب لشکری سلمك برکاکند طوطکوتندن قوزی وروسی کبی طاغلوب بوك بولك کندلودنیا
وطاغدن وبازیدن اراوندن عاقل پاك معزکتنی کردلکفتارنغزیله طولولایدی بولدلوکرمنوچهرنا هلك قاتنه وار
لشکرداندن ایدن برسراسر فولرلرشاه بویرو غضنزیرقدم یین بصمیلوم کومزیرودنکن بچن ایسیرزورکه چوقونو
یونت پچرورو فین اریدرجله کومواشن یرینن بولندوقارزویله کینه وجنکرکلدوك صوشی ویازیلو
چری دکولدوك یادشاه حچیله کلدك بوکینه کاهمن دست کاهمن بوقدرشیدی باشوجا یله بولندن وبیروغندن
قولرلزبوزسیرلرکه فکری جنك وقان دکمکیبه بروم قزشوطورمغه وحچکشوکه قوتمزبقدرقو
لکناهزباشومزجانمزلالوم شاهك اباغنده کلوم معضودی وصواشی نیبه سون زیرکه جانمزباشمون
حکمی رواد رکنه کارسه سلمدی بزه کناه یرادکرنی یاغشلرسنه شاه جهاندار

31b

کلدی شاه ایلنه نو عاقل کشی بوسوز لری یدی چون پادشاه قولق اورب بریر کلدی نویله جواب ورر
کبرنار زوبی وهوای برنهاد وصفای قلعه دوم هرنه ایشلر تکریه واد میرر دکلدر کرشیطان ویرامز قدر
بیت سرامز فتنه بنود وراوله یرامز چون چخور اولا سزاکر قامو بوکنه دار وکر ابوصابخی دیمیر
عاقل اولك وبدفعللو کزکه اندیچی وخاین اولامیز چون صرف ویرچوق یکاد سکاه ویرمدی کنه کاردانی
قورتلدی دکناه دخی بوکرداد کویند رسید اولق کندی سه ورلرك باشی کسلکدن ازاد اولدی قوتیدلر
دخی عقله یولایلیب باشدن یرامزلغی براز دن کسك بریر دکر وارد در معمور ولایت کرچینی جدندن واکر وهم
سورندن صبایلوکله وداوله اکزایرب رویشن روانله پرکرا وسونا ولولغوایرن اوقیاوزرنه الوف
وکوهرساجدلر یرجغلوق قویدی یره سرایدن که ای فرخنده رای پهلوانلر فوجك الاق تنوکردن چقروب پهروخت
خلعتن کیك بوندن بویله ناحق قان دکك که جنایتیشلرولك محبتی سرنکون اولدی اندن صب صواشی ایدنلر
خشم وکینه هربرباشی یره قویب شاهه ثنا ایلدلر قولشکرانی وصواشی سازنی کتوروب جهاندارك
اوکینه دکدیلر بولك کتردکلری سلاح ویراغ بطاغ کبی یکیلدی جوشندن کتیدن وچوقدن وقلعدن
وصدی خبزدن نجون بوجمله جنك الوق کوردی اولجهاتکیر یکی اجداد یوندر چون الطفله سویلیب
اوخشدی کلا یقتحه هربینه عزت ایدیب یدی کرچاریرکدیست کبروکوزا وسونای کون ویلدیزلو یادون
یاردیمکر بربهلوان مردانه ایچوبلب خاور شاهنك باشنا کروروب سلك باشی کندرکی نوجهه قریدون
دخی برنامه یازوب دده سوقاتنه جنکدن وجاردن وقوتحالدن بلدروبیاذلکره کاافرین ایلیوب اندن شاه نامدای
یادایلدی اینمدی سپاس ولخدا وندیه یرویرکدن که اندندن درقوتن واندندن درهرصبایوتلوانك فرمان
اولب فرمانلستن وجلدرزلروك دوابسی اینك دیانندن درییت فریدونه اندن اولا افرین
اولیافی اصلوولوشاه زمین ایچمچی بابناهوك بندفی دوکوچولوکله یوندن قولایلن کبن جبك وچین
ارنلوینه قیبانلروك حاینه بوسواچدم شاهك عنایتیله اولایکی بیلدکه اولیکه قتلوایدی جهانافرینك
فیروزوریله که اولیندی سمان وزمینی کین قجیله باشلدی کتب بیربوزن بیلدردن بودمرن داخی
اوغرنامه اردخه شاه خدمتنه کلب سرکچدیسه اراللد جمله ایدیکودم قلعدن بیکاکزدی شیرودم فرفره
جهانجوی اکابیودی که اولکچی اندیاردی وایوسوخه وارسه دشرضبطایله پیلوارقاسه بوکلدوب
شاه درکاهنه کمزایرانك سپهداری سه پهلوانلروك ارضی جهانی پهلوان جهاندن کلدی منوچهرچون
کرشاسبك یوزین کوردی اوکنه کلب ثنا ایلدی کرشاسب جهاننخشی پیلستکی کلدی کیانی تخته اوتردی
شاه یاتندن نویله دیدی شهریارنامدان کرهرمدل روزکاراولدقچه شمدی یدیوزاوتوزاوچ پیله

32a

کیدی که زمانك نظیرو مثلی یوغدی بنم مکر کیدجك وفهم ایدیدکه کندوایوامنه ارزمندا ولدم وکوکلم کمك استز
بنهجانم ستان سواسن ازلدی سن شاد وخرم اولای شاه کیتن ستان موچقلاشب کوروشدیلر کمتله کیرین یغلدی
شاه اکلایقتحه خلعتلرویشرکشلرویروب برمنزل انکله بله کلدی عذرله ولطفله انی ابلستان کوندردی
کندوایرانه طغرق کوچدی بیوردی تایرده سرای دملیزنن کوس ونفیر وصورناونقاره نیاکیانین
کذب چین محدلدن ایرانه طغرو وفریدون قاتنه یوزلدلر فیتی ینلردن تخزندن وجیه خاندن بولدقلری
التوندن پقدن وبزلردن شاملغه یارادی دوه لر یکلدلر بیلدیلر شامی ومصری بیلدیلر ان ترکی وچینکر مصریری
برنکان بکزردی بعدلرچقاردلر بوبخه مال وکنج جمع اولندن مکره بالای بیلدیچینی وروی وخطای محبوب
اوغلانلروشایسته زیبا قزوشلرهربری صنم عذارکوزلری بلالوواوزلری زیبالکتریلرچون پیروز
دندی شاه مجوان اندن کوزی کورکلشاد وخندان اولدی بولدن هرکیکه اولشاه کوردی صاکه جلبوچندی
بولدی اقلدرب بوشادیلغه حق تعالی برشکوه ونشا ایدردی بورسمله ذوق وعیش یدوب بولدوشاه
ولشکرفریدون فرقحه باقیناردلرچون تمشیه ایرشدلردد سی اوغلنلرینه یارنه بنارمندا ولیشدی
منوجهصواشدن فریدونك قاتنه دکدکی قاپوده ونفیروکوسلرچالندی اولولرشاه قاتندن اولشکر
بندی عب پیلدارقاسنه پیرونه نخللریصایب سلاه بیذارنخت داخی التون مهدقوروب جواهرله مرصع الملسله
چرعیاران قاتنه کلدکلین فریدون قرشولغه چقدی اولدولولرلولرلاقون سچقلردن چهلنك یوزی قزلر
بشل صاروونفشلرولیشدی کیلادن دکزینده وه فن بولتلرك چتب متواتر سارییه لشکرکلوردی
کجلوپیلوزخرلرله بوبکادن قرشوکلنلرانلری الاتیقن معرف کمیشیله والتونیله ارنلوك
کیش قلقنلری وکمیشلرا وزکولری التون کرلردن بیرده بیلدوزطوخمیش دیدلك هرطرفده مزین کرکی
اتلولردلیو وصوتیچی باده رلوکلاربلرقفان ارسلان کوکی اتلوبایه باشلرنده مشکین کلاه وبیلرنده زرین
کرکه صوتش کوزنا ولسه هربری شویله کوندرجیلرکه اوکلرینه بلنك ونهنك طرمزی فوزنلی شاهك
ایرانیلرهربری شیرژیان کبی مردانلرادلولرمیرداده لرولرپهلوان داده لربیت چرنك باشی قارن روزمزن
که کورمزدکلصوشدن تکن چرچایلینجه یوزدیلوشیر بولارك پایچه ارنلردلیر چونکه اقتدارلرشاه وشیاه
کرقرشودن شاه فریدون فرقوخك سنجاغی کزکدی منوچهروك لشکری بربرپلورینه صف بغلدلر بیت
استدن ریان اولدی سکلاره نو درخت نوا پرین بروبارنو پیراویدی دخی اول فروبخت وتاج مهر
افرین ایلدی بیوردی فریدون کاا تنه بندی باینه الیالدن اویدی وارتسین بیدی صمان شاه
یوزین کوکه طوتب نالش ایدی کرای توانادا دکرطوغرو سیلجی سن دیدلك کرین دادایدچی داوریلکوتنن

کچیدن

32b

کوچ ارسلان یاور مهر داد اندك بکاسه یار دم قلدوك مهر تاج وتخته بیرندك هم مهر وکلاه وردلك که هرکیم
قلدی سنی پشت پناه بیرکوار وردسه چرخه کلاه دلوردوطپکمدن چوبرکینه ورکه بوکینه نهادیه
بیله کوشکوکی توزنمی کوردی کوزمشمدی وکندوهنك وایین تدبیرمله کلدلرشهرکردلرنقاره لوکوسلر
اوازندن پیرصوصلردی چالمقدن وایتمکدن قولق طولدی اول قوندلر بیدیلر اجدیلر راحتاولدیلر سحرگاه
که بوچرخ کهنه التوندن بریکی تاج کیدکموتر نه یقمقدن اسانلرو حیوانلر کوزی طوندی فریدون دیوانه چقب
اولوبکلری وپهلوانلری کوردی چوردیکر منوچهر کلوبالتون تخته چقدیی وتاج شاهی باشنه اورندیکی
سیمدارشیروی اولخزاینی راسته وپیاسته کوتوب دیوانه چکدی فریدون بیوردی منوچهره اولکچ
یتون جاریه الشدردی چون بندیلر قلدی بخت وکون دونب کلمکه بنلایه کلینه مرك پیرانی صولدی خزانه دنکز
فریدون فوفات اتیو مزیده ن اوج شاهلك یاشنی یلینه توب تاجدن وتختدن کنارایلدی هرزمان نارزا اغلیه
محتبله دیلوردی یوخه ایچدن زار یلغله دایم ایدردی کیروا وج دلفریزدلسوزه اوجلدن بزبختوردونب کونم فریدیکر
زاریله سویله اولب بنم اوکدن دوشمن مراد یخه اولدلر یکدلر بنوك کبی ورنا شلوکلودی بدخولقدن ویرلرقدلدن
سوزومه واوکورومه ای عدلرکاجرموجهان باشلرینه قزیکه اولب بوحاله اوغرلرچکری یرخون وکوزی یمکین
کندویاسلوکوکلی عمکین بوحاللهتارورکاری باشه نیب دردحسرتله دنیادن کتدی انکیکی شهریارا وغول
دردندن کورکه نیه اردی بوبخه اوناق دونکادکوردندن صکره فریدون کی کدیبك دی قالدی پس ایوادخشید
وطوغرلیوکه کیمسه ابوذیان اوندن اصلی ایتمدی وایدیلك دکل منوچهرکلدیی ایرینه باشنه تاج کیدردی
ویلینه برقانلوزنار بغلدی پادشاهلرایینجه قزلالتون کلاه زوردلله منقشجرنخه ایلدی التنه برعاجدن
تخت قوددیاردتخت اوزرندن برمرصع تاج اسدیلرشویله کدرسم وایین ودینلوریدی ایکیکی کلیناموتن یوزلرینه
سوروب وداع اتدلرزخمه تاپوسین یاپدلراچدن قلبلرلغزیدنیادن شویله خوارزارکندی بیت

چوزیورسمه اولدی تاکه خالدنیاه	اردی قتلدیزفرمانی اکه	تنلکورندی کاکاشوفنا	دادویرزدی کمان درکرفا
ایمخ رصفیوبوردی ای اولو	کیم اجل یوتورخوسوم ارسلیو	شمع کیبی قاتیله اورتدی بویم	نه بخچ لدی کاکاچاره حکیم
قاسیوبمحتبله اولدلر	تندباد قهرله خالك اولدلر	کیمسه بودرده دریان برتنك	جان سن یونك کیمسنه بلدك
بلنیه هرعقدده مشکلاتی	ابن مزیوعقدحل ایچیرای	هیچ کیمسه وادیمزاولیعمیر	کمکشایتیوله اشوعقدیر
کسه کسیایی ایجلدنای انی	نورزیرکم ملرکون داغی	اردکه مرغلره ویرمزاناك	کرمزیدونا وله کرنه شان
ای بخه چیشلرلوله یولزاورد	ای بخه کوتسلرقرشوطمرد	ای بخه دارلرلوك دارزنقیلر	ای بخه قیصرلرلوك عقدزیقار
بخه تخاك اغلدیدسرای مهر	بخه کاوسکرکلدیله رزیوم	بخه بیك رستملری یاهتیه	بخه بهرامزیانی یاجبه درد

33a

33

پس برای شاه واولو بکلریاسولوتدلر وناسفاییدلرکوزلرینه یاشلوبکزلری صولوغردردلله اولب برایدن سوکره
کلدی منوچهره یوانه چقدی تختکیدی واوراخسروانوتاجکیدی یوحالله چون یوزده وفریدونلك نقش ومزکی
شیدی یعلیم منوچهراولدرکی منوچهر تخته چقدوغی یادشاهلغی یوزیکره بیتل چون منوچهر
تخته کیدی افسونیله جادولغلولوك یولن بغلایوب یوزیکری یرلیادشاهلغاتدی فوزیروزیرلرینه بهلوانلرکی
اکاباشوایش امرزاوفقدبلدچون شاهلغانه رینه باشنه اوردی جهانه رسیتون بشارت خبرن وردی اوله
ودینله ومردانلغله یاکلکله وایولکله وفزانلغله سربرلتکرینه اولوکچکه ولایتدن بدیلرشویله دیدی
اولیهرکزخرج کرهان سپهردن هم خشوجنکه وارد روهم داد ومهروم وارد ربخاولجتاریپردن شاهلیلب
تاج وتختوکلاه وردی پیربندوچرخ یاره که بوکن تاجدارلرباشنی شکارمدروهم دینوارزدرهم فرتیجان
همرایوکیله بختم همراولولوقیله سلطانی فزکوکچن کین ایچیومنورکوندی دشمانه قلیچ چالیچی

بندصاحبتیغ وزرین کوشش	دنکوزن کاوبانه درفش	قولمزبندتیغ درواله بادپیچ	صواشارسندجانم دکلدروغ

دریای جوشاندن ارتوب بنم ایکی کمرانتنی سوزاندن قنیاتزنعلنك تیغی ریپرپوزنی کیندله دوبین اطلسه دنکدیك
باوزلرولیك النی باوزلقدن فضله ایلیم صلیبی اکمکزملوتخ تاج طوتن ممکندالن تخت عاج بوبخه هنرلرایچون جهانی
یاردنه طایوجه برکیه قولم وزیدون فرخ یولرکوزلیکه دمزاسکی اریدی اکه پرنوخواسنك هب کینه
دارلره دست برکه کزوب دست اولیادشاه کونورلم بیت که اندندن تاج وتخت سپاه
سپاسولندن اولسوکراولدرنا هم کیمسه بلدی قلبدن روی زمینه یولدن دونب دینه دینه ازالی التندن غی زبون
طوتب درویندره دیخ ایرون کچنه واولوغیه طایانب باش قلدوره رعیته وایله کونه زحمتایلیه بنوفاقه
دیوتدینه بزسربسرمنافق ومشرك کافردریلیت پس اولکیکسرسنویله پیرلرلا اکابرلرحمیله یزدانکه
کیله التیجه اوروب ایلنی وکایتی یاغه وبروب کندوی هلاك ایلیم ایاغه طوروب هونا کین دیب
ویهلوانلرمنوچهراوزین قلدلرسنك فرقیچ دده دیکی بوبولطونب دایماصحبتویله ایستدوك پایدار اولدی
سکاتخت وتاج شاهان وفرتوبذان بکایك کوکلوزمانکدن وحاجزیمانك التدن درجهان پهلوانی ساه ایاغه
طوروب شویله دیبکرای خسرو داز وراست پادشاهلردنبزوم اوروب واستمك سندن بویروق وبندن
طوتمقدرکزین ارتولوك وسرافرازشاهلرك صوکی اتهاندن شاه ایران سنین کرکوکلك شادمان وبختك بیدار
وبوهنترکسنك وارتکری سکاکلدارا اولسونکه تاساه سیتان دن فریدیدرزمانه برسوك کبی شاه تخت
بزبیبدراسکی جهانکیرلردن بنوزیادکارم واولولوق تختندن تکارمسین دزم اراسندن شنبویایندسین
وزم ایچندن شیدتابندزمین وزمان خاك پایکدرهمان تخت پیرون جایلدیاولسونجونیرمونی صندی قیلیله یوك

34b

صالدی کرا و اکو جکی . یمکه نیت ایتدی معا یوزندن ایتب سیمرغ الاوردی کم ردی اول استی قایناك اوستندن الدی
غزلدویله البرزطاغنه المتدی کراندن یدی یواسی و بویلری بوریلوك اوکنه برقدی تاناله ومزارینه بقایاسانی
بیرتلرایلك ویرجکی بکاری عمایت ایلدی کم قدرتندن مکراولچوزاردی دکدی سیمرغ یورچقلریله اولکجه یوزینه
کوزندن باشی یرینه تان اوتدی عجیب ایکا سوکوبرقدرا اول خوب جورسینه اوزلری کوبندی یواده . میشق یوك
ایچنه براغی قوزلرنازك اوکرم کبردی سیمرغ قانندن بلاددولردی آکاچون سد بلزدی قان امکله کون نکورردی
یویجقلریله اکرتب قان ومرداریله بسلوردی بیت سوزیکه نمه کرکسه بیدلطفتی تقدرالله ایله اولورجله اتی

امراکحه رحمآنکدراولانور فنبنه کرکن اولرحوم بیلور زهرسی یوفه کرشیندکیم طی اندامرنسوزبرانیه الاوده
اشلدن اولدرهرایشی کی کرکن نه مشاورلرشوغلوقکدوکن هرزرعضایعاچرکرمیوقوا خالق ایریله ویررلراولایار
سوزمانورسین اشلیوب سوزتوقین اوقرنداشوبیلوردنکه سفین فندوقیوتکسنلبولرادده کراوزیندسرایله اولوده
فاعل مطلق هرایشده خدند ملکی اچی خاکه مطلقدور کرهریسك برقلراوچکرولا اندامرسوزقیلهآمزاولیاد
داخل خارج فرحبتیله او جمله اندامرایله اولورددت فاسواشده قادرناظیردور امرزده دیرلیسه حاضردور
بیدرکوکن جمله ایشلرتشکدین هرنیه بنیاد ایسه بشیدین جمله اندندرراکاملومقن افاق ایچی هرنزاولورشکم

بورسمیله برمدت کمکدی برده . فالدروبه اناکی توانازی احدیوچون اوغلان چوبکناولدی اول طاغه کلوب
کاربان اوغردی کچردی . یوجوان موتدیکه برکچی بوی کچکدی برلیچه کوده . سی برسیمین طاغه بکوزیری اویانوکومز
شوك نشان جهانه ریایلدی سام نریمانه خبرا ولدی اول بیلدی ویاکدول اوغولدلنچون کوکله یونك محبتی بکری
طولدی اولناخوشلغی اندامندن کندی خوشنا ولدی کچردن برکچه زمانه ایشدن اشفته اولوب داغ دلاینوکی
شوله کوردیکه هنا قیلمندن بارهتاری تله سکردی سامك قانندکلوردی بوسواری سرافرازلك ویهاددویردی
دخی اوغلندن کاستدن ویردیاولکوکلوسولدقیابوداغندن نشان دیدی چون اویندی عمای مضلاً
قوزیکودکه شی انلر دیدی اندن غیری کرانش بلزدن ایشمتیدی بوداستان نرددسرددیدی عقلکوبوکه
یاراولودی که اول کچ اوغلان دخی دریدربوقسه قشوك کوزلی استیندن صوغندن بتاماولدی مرکسك
واریدی پروجوان اغزاچوب دیدکرای پهلوان جهان نصرکه تکریناسپاس اوله براشدن ایلك بلوچق تاشی
ایلیوب اولوسن ایلك ویرجنك پیمانن نصب انك کبی بکا . اغلجقوفی خچین ساچی ان اولدغندن دل شك
اواب تخی پاك وروشن اندن عارایتمك یوغیدی اکرکوکلکدن کچرسه که دری دکال بلدن استمتسدن دکلمز
واکلنمه بیت کرطاشدن وطیراغده شیرویلنك بلوسودیچرایچین نمنك قویاوروسین بیلجدد
وحقه شکرایچی درسکاتن درستلك اندن اولدی ثمدی کم نکوك اولکدنارتدی کم تکری کاکراید رکاه صوقدن

واسیدن

35a

35

واسیدن اولزتباه عدزله یوزکی تکریبرندن رشمدی که ایویه یاتلویرولکسنجواولدراولدکه بیرپهلوان اغلمن
وملاذلته البرزطاغنه روان الدی سکراندن پاك فرزندنی وانولکی بیرشاخ برومندی یولله کچه فرکواولدی
اومماغه پهلوان باشن موردی کوکلی اندیشدن مهیج دولمزدی شویله کوردی دوشه که صدوستان طاغندن بریکیك
تابندیروفش قلدرلردی کشتی کچیزانی بخوب روا ولغلان نیراغرچوی یلبندصناع یاپندن برمویدلرایله صوصولیاپتن
سیمرورکامل یراکی کشنیك بری شاه قاتنه کلوردی قانی سوزلرایله اغزاچوب ایدردی کرای ارسیرکشی ویزامز
عملوتکریندن اوندنه وتوقندن کوزکوکلی کمرتمیش ار بیت سکه دایلیغه برارسیه قوش
تنوردپهلوانلرنابوطاغی کراد من اق قیل اولدعجاج سقالك سلچوك ترکیدیلور سکابواغلیچون بنارتایدی
صدتمرویکدن بیدارلق قلب دادیولین ایزرسین پرسیرادن عاسلن ایدوب بیذارا ولرطیان سوکه صرکون تکن
بچ رلوکوردرسین اوغول اکرسوك قاتکن خورا ولدیسه ای عزیز ایدوب بسلدی کردکارکه اندن سوکلورك
دایه نسنه یچرمکدن داغی یقه رسنده خوه محتندن مایروت ولمانا سپاسلقدن کوکلکن سرنامیرچقدرشول
شیرترتان کیچ وزاغه دوغرایتوسیلیچندن طاقردی سام وتردی جفدن واول وهمناك دوشدی کرد نجی
شدتدراریشه روزکارالندن چون اویندی موبدلری وسرلشکرلری قفزدی بب ایوه دولین اولکوهسار
سوردی تابرقده غنی طلب ایدکوردی برطاغ دپسی تیانزارشرع بیدوك که یلدزلرایلن بوجلکدن برایولمش بربون
انولك اوزندن چکلمش بلندکرزخلدن اکرخطرامیدایشغه سندن صندلدن دکرکلوراولهوغلوداغلجلکچاتلش اول قرم
قیایرچون نظراییدی سام اول توشك هیبت وهولنه واول بچکلکله اوتوغاکرطاغدی باشی کوکه . ندسه
رخله یاپلمش وشرصودن طیراتدولمش برایه افریز ایلیب یوزینی بیرسوردی که انلکچاول رسمه قوش
برتدی وغول وچهله نشیمودی کرقیادن باشنی پروینه ایردی یلدی کراولرادایدیچی حکم عادلقانا
ویوجلردنیوجدچقغه یولاستدی خودیولی وادی کسیه وحش وطیبوردن ادمیدن پریلرکاکارشمکدار
تکریه یلوارددی وتنایدیه اول طاغدیورسندن کزردی یوچاله مدارا بولدی ایدیدی ای منز مکاندن بایدن وکوندن
وردوشن رواندن یغدی سوك موتر تکدن خانمز لك ایدوب استغفارن کلوب باشی پریه . توسشوعفوایدوب بوزبردن
فالدروبه قدوغزاوغلومی کچاروزی قیل اکرپواغلان پاك بویلدسنه کربکوم رشیطان تخمی کوکسه بوندن یرسکر
بندیچاردنك الزلوبا ولبی کناه کوکله قبول ایتدرطاع باشندن سیمرغ که باغدی سام وبولشکرکوردیچ
بلدیکراندن کلدوکاوغلندن اوتردکرد ورنلکدن زحمتلرکوروب نصیحت المشدرشویله دیدیساسك اوغلنه
سیمرغ که ای اوتوزن محبتن دیووی زحمتن چکمزسنی بیلیچره ایرام هم ایرام هم ایرام پوسرپایرام وسکا اولوده مردستان وندیی
کرانك سنکله دزدی چون دستان وبندچون پیروکروان سین ایکدپواده اوتیه سنی پهلوان تامدار بیت

814

35b

36a

کلاه اورنمدی بسرله وداد له خویله وبلویله زمانرسندن ذوق الورقو غالمك کچنی کوزکدن خوار ایکیکدن ارتق
سنه اولسون عالمدن یاد کارسندن اشغا اندی نخخت یاغن اولدی کوش برکدوب چمدنی اندن زاواشاریوز
طلندی شهرلرو ایللر یوندی تکوان بولرشاه عالم یوشاد لغدن شادمان چون ملك نیروزنه ایردی شهره والولر خبر یتدی
سیستان پشت کمیزه لرکه طیراغی سکردندی وخشی اتونه نظر قلمغه قرنوکولوردی خهرکوکه زال زرك یوزیکو ولدی قتی
مشکی زعفرانه فرب التوفی اچدیلدن شاد ایدلرای اولولرکچیل اچدن چماندن شاد مانلغدی هرقندن کبرسهترنامدار اولدی
دنیاده سام سوار کلب قونلو لیسا فرین قلدلرکه بونوجوانك قدمی مبارك اولله پهلوانه چون قونللیسا فرین ایدرلرکی
کلب زاله شاد مچرلردی او تودی کوکیعیش وشاد لغیله سام قپوسن یاپب رخ وزحمتك کینسن اچیدنه وکو
اسپابن قوردی عیش ایله عیشرتك اولکسکه اولولردندی وخلعتله برادری مزتهیخه خلعتن دوزراه اولولرقاعدن
تشریف وردی کسه قومدی بخشیش ویرمك اندن وخلعتدن التوندن وایچدن قوتمقصود ایردی ومرادین بولدی بوایش
کومش ولولری اقلیمدن قغرمی فخی انلرکه کلوبخه سوزلرسویلدی سنویله دیدی کرای امدار عاقلله یاك وهشیار
دل مویدلرسویله دیبوردی تاجدارك کرچی چمکدکرك یوربنه براعزلشکر دیدب کرکسارانه وباذنطلشر
یوریب ایلنی وکویی یغب اندن برنامدار قوسم کردك کرچیله بدتن وحاذاوا ماهرمن جانیله سراسر منوچهر دشمن
دررلوسیزوك فانکوزده متوزمربوا وغلی کچا نمك یارمسی وچکوسك یاغیدروکوکلك دمنراغی بلسرکه
خانم وکوکلربوندن قلورکه بوسنوبایش برینه کوزلرومدن قان دکلورکچنك حیاغدن ومرداندن تخنن بربیوی
ایشلیلدومرشیدی پرلك ارشدیی وجوانلق کتدی ابنه بوپیرکلمه یزدی کتمك کرك کرکی اوغول ویرك
قیمتن بلبوب اولیلرکلمه یازمزفده سیمرغ کران مایه حق بلدوروب کوترندی سبلندی برسروبلندکی ولچه
بکاخوردی وقوش قاتلن عزیزچون بخشایش وقتی ارشدی جهان یاردن کنه وردی شیدی سیزاصلرام
ادب اوکرنکحیانی هنرله متوزقلمغه بلسن کریزوك فانکوزده بنزهم یادکارمدروهم امانندرغزیطوتلرك
ویضحی ایدولك صبایوتدبیرویکنك مرتبه کسترك کرك دوانتی عقللهیوبایسیزودبیرکرمودرایبن یدان یلك
چون بزدونم انك یولیله زحمت چکدوکدکزدن اوتوچ سین نعمت ایرورکرکمز خودغیبتی کشتی کرزالك
قوسنه کذرایدیه دلیروجواندرد نیاکودمش ونزدنیادن بیرالمشرچون کشیلرله مصاحبا ولهانلرله
خوی وطبیعتعتیله قالورهنری کرکدیرمیه ایرورکه چوخ کدماندن یانتی یوجلدوب قالدونرکه بزکتلو
وچری یاشلری ایله یادشاه پیوریغیله دشمندن یکاانلدن بوزیقی زاله دندمدی اخرایکیدی هوای
هوسی قونعدل وداد ی طوتوب سنویله بلکه زابستان کندوسرایکدرجهان سربیرفرمانلرالتن کرلرسنوك جانمانك
اباداولهکردوستلرکوروبانی شاداولرازوجودن کوکلم سنوکله شادوکجنلروبدجمله دلی سندن درسوشن کوکلك

یرداوکرندك وبلدك بزم دن ودزم دن براوغردن موبیلدوردن تدبیروایین حسروانه وارکان قاعدن یادشاهانه تعلیم ایت
واکرن پس سامه دیدی الپهلوان کی نجیه دسربلرین بوندن زادوکربان کسه کماندن کنه کاروطوغدی بنم اول شکایتلو یر
فریادیاردکه واذه ایرمیب اولمیام شادمان بوندن اوکدن بوینجه کایردك وقت اولدی صلح ایمکه کیه بیانه ایمکه
برمدت قوش قنیاغدن دوشکوم طیراق ویکوقاز قهرانم یوروبایرم سیمرغ اکرانلردن مایسیم دانی ایویدی
شمدی بنه ایروقالدوم بچیرمجدن شویله بسلرنکرنجی کرکدکار بیت اولینوم بنم کلان جزخاریوق
بواشدن خدایله بیکاریوق کدیدی اناسی کنه درسن ایلدروغرسویلرسن کوکلکن نه وارسه ومقصودوك
نیسه سویله ولی یلدزصلابچی وطالع ضیبی سنوك فرج طالعکدن شویله خبرورمردکه بواراده اولله سنویله ارامکاهك
هم بوندن لشکرك وحشت وکاهك سپهرکردانك حکمندن کذرایمك اولزبویره محبت ایمك کرکسن اکرقیغولنورسك بوندن
ای نامدارکایلدن یکاداغی کذرایله ولیورق برزکرودن که تابردولویرامزلی واقع اولسایشمدی کذویا یکه
درشوردانش اهل فاضللرومردانه ارسلردن هرفندن اوکرن واشکه هرداندن برفایدن بولاسن بخشندن ویمك
اچمدن دون کوف وکلمه هپ دانش اوکرهمك وعدلله ایمك اولسوزلرغیك بیت بوفی دیدی وقوپدی اوازکوس
هواقرکون اولدی براینوس زنکوك خروغنی وهندق چاکای واذی جهاف ولولیه طولردی پرده سرای
قیوسندن بنب برنامدارلشکریله اراسنه اولب سپهدارچنکه یوزطوتدی اوج منزلله ذالیله وارد ی کتاسام کون
چریخ بخه سوردی انسی ذالی قوچقلیوب اندن برعجایب اغلشمه وفریادا ولدی ذالك اغلمقدن چکری قانی کوندن
کلوب اول قان یوزی اوزدنه سیل کبی دوان اولدی سویردکه بولدن کرو ناچنه وتخته دونب شادمانلغله عیشه
ونوشه شغوللرا ولله سامدن چون ایرلدی ذالجوان کوزلری یاشلوکندونیره دوان اولدی قانی قرغی چاتوق
ایرولوغمندن کوکلطارلدی ایدردهی عجب نه وقتدکن سامك یوزنی بردانی کورم که ادام وشادیله یاشم یره
قویب اوکندن دعاوثنا ایلیم ایدم کیمن قولوغه یرادی بوا تدیشیله دوندی دستان سام بنجه دریله تاکه نیك
نام اولاکلدی بخت عاجه چقب باشنه اولدلمزوزتاجی کیدی قولندن بازلك والمندن کرزه کاوسر بوینندن طوق
ذرین کرلینه هرایلدن موبیلرکوترب هردرلوبندن وایندن صوردی واسندی ستاره شنا سلردن ذالزر
صوتیجی ارنلردوکیندارلرکجه کوندزیله اولوب ازوچوق انلرکلدی سحیتی وسیرانی ترسی وطوسرسی شویله اولکه
ذالچوق بلودن وهندن که عالمدن اظهرترین التمسلی رایین وبلوده بویره ارد ی کجهاندن کندن ونظیرین کورمدی
شویله چاپك سوارا ولدیکه اولولرالدن دستان ادرلردی بوجمله دوتردی کرمان سپهرسامه وزاله لطفلهمهر
کسترد ی خویلمندن بخشیرقلوردی ارو عورت چون کوره لهدی بورسنه اوشرلردی نماشایه کحطی یوزی وسندن
اق کوله قزل یصدنمش کبی کوترد ی هرکیم یاقندن اسرلدن کوررد ی کانشك اوبرلودی اولخود کافوراید یکه

38b

بتمشدی سنك بر بنه كلبرك ترك اوستنه كامفور خشك شويله يدی كه بركون تدبير ايلدی تا پادشاهلغندن ايق دبره
بريكا اوصورتنك سيران ايليه اناد وكله كه دون كون صحبتده وايبنده يله يدی برنجه بها درلرله براق كوروب صدوستان
طرفنه نيت اندی كه كابل وكشمير مرغ مايده اشكارنهان صورب استيوب نه واريسه عجايب ونغرايب كوره يله قطارلر يله
دولرواللر وقاترلر سراپرده وچادرلرواوتاقلرنزم الاتی ورزم اسبابی هر بره قونب مجلس قورب شراب وخون دوشنب سائره
وكوبنده رقاصلر ودفاقلر كوروب بمك ايچكله روزكار قاعدسنجه ربنی بغليب كنجی ايچنس سيرله خندان وشادمان
زابلدن كابله كلدی برنامدار پادشاه واردی ادی مهراب زبردست كنجله ومقصودله كامكار قاعدتا برسر واژدها
مانند نه يوزده بها درنكنه غافلر كوكلو وجوانمردلرخلقلوهر بيل يسامه ساوير دی كه طورشمانغه قونی يوغدی
كابل اناك حكمدن مخالف تازی اصلندندی چون دستان سامك كلدوكندن اشتدی كابلدن براق كوروب بندی
قرشولدی قلواق كنج وكيملواللر وقوالرهر برنك النده طبللرليله بجوباقوت سنك صنبرا طلس وكخنا ومديفه برتاج
طلوكوهرشاهوارله برطوق زبرجدله مرصع وكابلده اولان اولولرليله جميع پيش كمنلريله قرشوكلدلرچون
ذاله خبرايلديلركه مهراب شاه كابلدی كه سنوطا پوليه ريوزكی قامتكی كوروب افرين ايليه بوكابل كشورنده پادشاه
درننارله وپيش كشلريله قرشوليب چادرلردن طشره ذال انوكيله كورشدی ونواخت اندی تماعدجه پيرايليوب
اوتردی فوزی ورمديغ كه صحبتی كوكلنه پيرايلدی سخت پيروزه اوستنك كوكلاری چوق وكوزلری طوق بزم الاتين
كوروب عيش اسبابن مهنيا اندلرمهرابك خلقی دانی ذالك لشكركاهندی قونب كوزيرديلرفنا وسنا يشله پيش كشی
چكدلرذال اكه اول ذاله تكلف قلوب لطفله ومحبتله افرين اندلرآكسی قدده قامتده نی نظير بلوده وهمزده
كامل پرپهلوان خوش ده وشدلو كلدی فرخ بكلو پهلوانلرقواوتردلرسفرقدارانجام ليالب پرنجه كه دوری ده ندكی
ذال سيرانی باشدن ايا غه دكنك كنده ديداری خوش كلوب محبت بازاری حكمكلنده تيزاوتاقنی دانشی وزلرغ
بكنب ايتدی الی لنا كه طوغرده ای ولسا ولدی چون مهرابسوغندن قلقدی يوردی ذال بقدی يارشقلو بوريش زرسا
يافرن بال كوروب شويله ديدی اولولره كه بوندن ياقشلويله بغلنسه اولركسه كرعالمدن بونك بويله ويوزيله
كسه اولسه اولمز بوهيبت وهيا تله بركشی بقا بل كلمز صوغدی بوكا اولولرايچنده نامدارپهلوان زابلرلا بقدر روزنك
خوبلغوفالك عشقه بركاردر جمله سويلرسوردريوزی كونشدن روشن تردر ياكهی رنكی ويوزی برك كوله بيت

تنی ياشدن ايا غه مانند عاج يوزی كلستان ديس تكتاج دوشمفت سمنيه مشكبو كنكد كندك اوچی خلقه پای بند
يوزی كلنار وللبلری نارسيمن برندن بتمش ايكی نارنبل مهی بوسيدن وروبكنشا انرزی عيسی سوزن ايدكبيان
دشنك وصفن صورولرسه ندر اوتنه پرويزدينا كايه در كوزينك ترکمس پرسناری مدام
صهارينه مشكله عنبرغلام يوزی خندان اولوريدی ترکله زلف طعنه اورويدی سنبله

39a

كوهرسه يوزين والله اولوردی ملك جوشادمردی عشقنه ماه فلك طلوارايش دانش وخواستندزايدن
بربهشتدرذالك كوكلی جوشه كلوب شويله اولدی كه ارام وصبری كدبه حسنله اربو وجهله اولجاف
خوبلغن قزی كهربلوريجه اولادیدی اول كجه انی يتيمله اوتردی زاكله كوهرمدين اندن خوب خوركندی
دردله برصوق اه ايلدی كه دردندن اوتورنلرك ايچی ياندی چون طاغ ياشدن ناجن پالا بندی جهاف
كافورکچاق ايدوب اچدی ديوان قاپوسين اچلدی دستان زرين كمرلرنلرا تلوا تنه بلتب پهلوان قاپوسنه كلدلر
صف بغليوب بصاد بلوطوردبلوطشره كلدی مهراب كابل شاه زابل ديوانه طوغروچون باركاهك ياقنه بتدی
قاپودن چاغرشدلركه يولايدلك هاى صاولك بهلوانك قامتنه كردی مهراب بوددرخت كبی كه پربارنواوله زابلدن
نقدرادلوبكلوارسه مهرابك اورزنه نثارصاچدلرذالك كوكلی شادا ولوب انی عزتله اول يغنا قدن يوقرو يكردی
ايتدی دله بندن نه دلرسين كردن وقلچدن تختدن وتاجدن ايلدن وكوندن بيت اكادبكمهراب كای پادشاه
سرافرازويروزفرمان روا بنم ارزوم زمانده برسندكه اول سبزك قاپكزنده دشوارد كولكه شاذلغيله بنجاغنه
كلب كون كبی دوشن ادسن طيوقللرونثاركوزلوم خدمت ياغنوك باژن بتورلوم چاكرانه مجلس ايليوب بندكانه
يوزسوريلوم برنجه كون كابل خراجن اچوب هندوستان كونيندلرين دكلك اكاجواب وردی ذاله پورای كوكلكان
كدركسنك خانكه ورمانه بكا مصلحت دكلدربوفی سام طوياريه بكفنوشاه امشدرسه خوش كلمزكه بزسوجه ايچوز
وستاولوب دشی پوت پرستلرانه وارا وزپويله راست دكلدردبيمزده ونه خود وارددرآيمزده بوندن غيری نه درسك
روا كوروب سنك ديدار كله شاه اولوب قبولسايدن روزبيت دبيكذال كوكلكان ناپاك وطن يوزينه ايلدی افرين
بوسوجهله چون سوزلرين كلك كدب مقل باغدن قوتوكلك تخت اوكندن خلقوب خرامان تختنه افرين ايلدی پوردی
انك سهری ذالك كوكلندطولواول قامت وچنكال وبازوفزباله عجبه قالوب انك حسننه اول سروبوينه وجعده وبينه
دستان چون اوددندن پوريشن كوردی كه كجه بكلوه يوفی مداح ايلدی اول رسمه كه دين وهم پوله يرادل خود
انك وصفندن كوناهيدی اوكدن اكاكسه اولولردن نظرايتيوب دلولردن صبرلردی دينسی وآيشوخولايسچوت
روشن كوكلفی پهلوانك ندن يكاكرم كوردلرسوزده صاوده اولولردنی برواوكمكه باشلدلرانی وهم پرتكاردندی
بالاسندن ودديدارندن واستغلغندن وحريلغندن ومشايسته لغندن ذالك كوكلی براوغرده مديوانه اولب عقلكندی
وعشق فزانه اولدنك بيت سهدرتازی سری راستا بنوك اوسته ديكبرداستا كه اتم جهان ايچره جمقدره
خوچرخ كهنه نهفته دردر كه كزيكا زنكه رعنا اولم بلولرليچندن رسوا اولم بواشه طوتوب پيوسته كوكلی
اندبشدن ذالجسته دل اولدی كندوكه نكفت وكوايدوب طارلغنوركه بوسببدن ناموسه شكسته اولهديوبر
نجه كون بوحاللهكچدی ذال ذرك باشندن كوربعشق اودينه جانی وتنی طوتندی شويلكه تون اه ايدبجك دپسنه

39b

شویله یدی کبرکون مهراب زالك قاتنه واردی یدی اجدی اخشم اولما دین دلنن ذالك وصفی وکوکلندك انلك مهری
سویلیی اونه کلدی انلك مهری ستایش یدردی انلك یلنی ویالنی قلینی وحدنی طورشنی واوتوشنی کندوشیستا نته
کردی وکلستانته تفرج قلدی ارکی کون یوزلوواردی ایواندن برسین دخت شکربا سخ وبری روزایه ماه روخ
بری عورق وبری قزی مهراب بونلرکیله کوکلن اچب برزکلدی واردیدی بزمشلو باغ نهارکبی باشدن اباغه بود
بورنلك ونکاروفا ایتزك یوزنه بقوب حسنته طکافلدی اوستنه نکری ادین اوقدی کبوی سرودی ویوزیدر
ای صاحبی عنبردن باشنه کاره دیباکیب کنه باشی بوبنی کومرله پیراسته خورپشت کبی راسته خوشابندن لرزه
وبرب عنابه سین دخت اغزاچوب سویلدی مهرابه که بوکون تیزواردلك ویته کلدلك یتجیدلك عشرتدن وسحبتدن کچ
باوزان مستدن اباغ اولسون مجه کشدر بوپیرسرسامك اغلی دخت استرویابوی اوزلرهیچ ادمیلق خوی داری بلمتمك
یه تامدارلرا زین ازلری بیت کادیدی مهرابزاده خوی کای سروسیمن برماه روی شویله بلکه دنیا لچندسز
نامور پهلوانلره ذال بورینین کسه یوزمزنکه شاسب بوکه بکزرنه سام سوارانلردن یکین دراکرکارزار
ایدن الی ودزکبی کبی نقاغی ایواندن یکار ایدن میه نرخوایردهانلك کسه برسوارکوره بیت دله شیرنرقوته زندپیل
الی درنخاوندن درهای نیل اکرهزم ایدن ذرافشان اولور وکردزمه کین سام افشان اولور یکانی رنکن کوردسه قزعوان
کلی یکی پیل کندواویاق ودولت جوان بیت ایرده بلش بیزجنك ازدها صوشه نخورشد نهنك یاز
چلك قرشدورخ خاك بخون ارشدرجلك خنجری یکون پهلوانلردن کم واردسه قتلدن برین اسرکدن انلك اوکنه کچ
کورمدم همان میبی اولدرکم صاحبی قدرعیب استرین اخق اکه طعنه اورصاحبی افلنی دخی شول وجهله یاسرشورکه این سن
کورنلك کوکلن اولدرچوزردایه بوکفت وکوی اشتدی بوزی کلنا دکون اولدی کوکل ذالك مهرنه بویلیوب اوی خوشلغی
یوزی کدب جانی اوده یاندی شویلکه ذالك یاندن واندن غیری کیجه کوندزاول ایرلك سوزصاوی بویندی نه خوشلغی
بوسوزکه انه که ارنلرو صفن سویله عورنه عورتلرك کوکلی دیومکانته یکزرسوزدن اولور دیردی وسوزه مردنلك دیهاندی
چون عقلی برشی ارزوقلدی دخی دیرلرا ولدی دای وایین وخرده دون کون پردیرده وتیره رمان ده وشب سوکوکلن وزلن
زالیجوان اولدی بوحاله تاندن برلشان بلوردی کعقلی یاوقلب عشقته یاقلورکانلك بیلیش خطای جنه مکارلری وارددی که
هم قوللیجه ی وهم کندویله غم وشادی ده یاردیلرپوشایسته قوللیغلرماینده ی سین کزلوایتمی اجسم کرك زیراسزبتوم
رازدارم سزهم تنه مکارم هم غم کسادم سزواردلرا ولب بیل اون اکی ای تختلله همراه اولك بلك پیشکوزدنی نهم حالندن
واکاه اولك که چوشان اولدم شول کوکاردکیوی کبی که موجی اسمانه چلردوشن کوکلم زالك مهرله طولمشدی که ایقود اوایاق
انلك حیاللندن خالی دکلم برحالن ارام وبروجهله بوضمندن کام بوقدیه کوکلم انلك مهری ضمنده دون کون جانم چوشی
اندیشه سزدنه باشدن عقل قلدی ونه تندن توان این سن که ینه نهم رواون قلدیکه سیزدن غیری کسه رازدی بلمز

40a

دیلورسه دخی جامله نظرقلزدرده دسرمان سزسزویارمهربان سزغمدی سزنیجه پیمان قلوب وبوانشه کرك نه وجمله
درمان ایدسزاکربزم رازمزی تم اشکاره بله جانمزدن بزی تارمارایلیه غمدی برچاره انمك کرك جانی وکوکلی
غمدن قورتروسکرك بونلره عجب کلدی اول سوزکه یارمزاغی واقع اولدی اولوصویدن وبکلرقزندن دیوکبی پرندن
صحیح بیهیچ تیجواب بشلدلرکه ای جهان پانولرینك اضری اولولرقزینك سرافرازی وسروری اوکلفی هندوستان و
چینده بونلرایچنده یاقوت رخشان مثالی نه قدیك کبی چمنن سروطالی نه حسن رنك کبی سمنن رنك خیالی بوزکه شبیخورشید
ماه نرلنکوك رنکی کبی مشك سیاه اولمیه سنوك صورتلك مثالی قنوجدن رای خاص سلطانه نخمنه کوندرسنك خودکوزی
شرم وقاتکن ازرم یوقدیرکسکه کوکلدن انتی بیانه صله سن دلرسن کاترب باعزوکه یاصه سن خلق ایچنده نشانلو
اولب طاغن قوشی بلمش اولله کسه اندن پیرطوغدی واول که طوغدی انلك صوتی قومیدی اشیوا کی سدقورقرمزی بیلرلی
بجیاولهاکر پیرطلب ایدسن جهان سراسرسنك مهرکله پروا یوانلره سنوك چهرکلك نقشی صورد رسکا یونلك کبی
دوی بالاوسویله دسرد نجی قات کوکدن ارزوقلولرپوانلیمان دنجی نجه اولولرواردرکه بخت وتاج وکلاه وسپاه
ایلربدرجاقان چین کبی وسرای که هندوستان سروسریدرکه یونلرك عدلیله جهان معمورد ریونلرك برسین برکزین
ایله که انلك سکا اشدیجك افرین قله یوعزیزاریلیوب سویله انی که نکری وادم یکیخاك دکول چرت
دوانایه یونلرك سوزلرین اشتدی اودیلدن کرلوکبی جکرنلی اودی اولجردی وددندی یوزین دوندیه ادب وکوزلرین
یوسب غضبله طوتب یونلرك یوزنه برحیفردی اندن سکرمشعله یوزین یورتاروب وقاشی قرغن چتب شویله دیدیکه
سزلك بوخام سوزلرکوزصوشدوفکزه دکمزدی بنم کوکلم چون ستاردن تیاه اولدی نه ایدی ویورا که شمدیدن
کروخرشید وماه اکرچه کلدن کل زیبا نزدرالاکله نظرا تمزاولکه کلجوردد کموك که جکرنه سرکه درمان اولا
اکربالیورلرزبان این بیت نه رای کرکدرنه خاقان چین نه خردتاجداران ایران زمین نه ماه اینیایدنورم نه
خورشیدچفت بنم اول کرکدرکه جفتم اولا نهمت بنم اشوم وبایدم جهاندن سام اوغلی ذالسکرکدرکه شیرانه بازولری
واردرومردانه قدرویالی بنم کودمدن جانم کبیدرکرکسه بیراولسون کرکسه جوان یکاانوائی مهرقی کوکلی
کورمدین قبول ایدوب دوستلغی اسمکله طوتدی بن انی سورم بوق که موی وبوی هزدرمقصودم ندرازدی
قراشلوبوکزرازنی اکدلولرایشتدلراهله دلخسته اوازنی عندوردلوب چاغرشدلرکه بزبندلرکوکلدن سکامهربان
وپرستدن یوزدی امدی نه زبان ایدرسن که سنوك بویوغکدن ایلکدن ارتوق نشنه بن کلمزبرسی انلردن ایتدی
ای سروقدحافظ اولکه کسه بوسردن اکاه اولسون خیروشرنیك بك عقل یاردلشدن سنوك رضالك اولوب
یونزیلك یزوم کبی سکافدا اولسون بیت ای ترکسك قابلی شرم اولا یکفلرطولرنك ازدم اولا
اکرچاذولن اوکرنهك کرکسه بندوا فسونله کوزلرینغلمق اوچلم قوشله وچاذواولام بیللوم وچاره اسمکدن آهوالامکر

41a

چون بلردن بنوك كبي سوز اشتدي غارم كولدي ودشلرين ايشتدي بيت ماهي دخي بونلره ديدي اولخوبچه
كه خوشده برارادهساهله ولي سيلك اولركسه بوسوزي كاه اولاكه بوارنغه صوكلز اوله اولشقلغه چون جهان
راي قلعه بشلدي پس بحث هركشينك كوكلنده بيراندي دلاور كجفتدن پرهيز ايدركرك مكز لكله اكن داخي
قصويه كه بيله جهد ايده تا اصاو قزي ولسيا مكراولب بركسدن باشنه كليه سرزلش كه بويله دي جفته باز نر
چو يومرتبه اوتزب ياپدبرا كه خيايدن چقه دبشي كوريم پس اوزخايي ارقدن ايرم بونلردن چون خندان اولسا غارت
كروه وندي پس اندن ذال نامدار صوردي كيمدي كه ستوكيله انن اكلنوب كز لوجيه سويلشدي بربركدي وبرك
كرك كه انك سوزندن شاد وخندان اولب كشاده رخ وسيم دندان اولدك نه انديشه غارم بربرپهلوانه ايدي ورد
شاديدن دستانك جاني وكوكلي فرخلندي بوساه رخ اوغلانترايتدي كه واراتلره ايت كه بوكلستاندن برزمان كمتك
مكر كليله بله باغدن كوهرايلن سزاكي كسه التون ايچه استدي حاذندن اون دانه ياقوت رخشان بيش التونلو
كحنا بيورديكه كسه طوتيسون زينهار بوني انلرك قاتنه ايلدك براز كمتونلرسرايه كه انلاره كله پيغام وارك دن رحلك
وارد لربت رخلر بيخنده اخي دكوكردلو بوزلريله كنجي وزندن صكره كنج وهنري پيغامتي ديدلر ذال رزك قراوش
يواغلانه ايتدي هركز سوزكز لوقلر مكراولكه اكي كشي اراسندن اولا اوچ كشيدن سيرصقلغه زدرتان خودبير معقلدن
كبي سويلمشدر شمدي دون واراينكپهلوانه كه اي خردمند روشن روان شويله بلكل اي شاهزاده
اكر سوزك وارسه نهاني بزه يوزه يوزدمك خوشدر قراوشلر بري برنه ديدلركه دراغه دشدي شيرنر شمشيرلي
روذابنك ومقصودي ذالك برنه يتدي وخوب دشدي تال كلدي قره كوزلو غارم بونلرك سوزين ايدي وردي
بربرتمام دستانه نه كه قراوشلو بوكه اوغرلين دد لرزاله اشكارايلدي چون اوغلاندن اشتدي شاه زابل سوزن
سپهدار كابلك باغنه كلدي صالني بولدي كلستانه ايچندن ماه كابلستان امذينه پري يوزكل بكفلوطراز بتلري
قرشوكلب اوكه باش قيوب تناوافرين قلدلر سپهدار بونلركله سويليب اول كل اندامك باللاسيندن ودبدا
برندن كفتارندن وكردارندن رايندن وعقلندن صوره دي تاكوره كندوطبيعته موافق كلوري بيتك
سراسر بكاطفزهبي نيسه ايدي وبرك اكر بلك اولسون سوزكوزه ساقنوك اكر اتسلقدن بولنرسكوز بنوم تامندن
يوزسوي حاصل ايدرسوزكر لاوندن اكر بلكندن برنمه كان ايدرسم سزي پيلا باغي لتندن خرداندوردم لاله
رخلرك قورقوسندن بكزي كدوب سندروسه دوندي زمين پوس قلدلراينلراندن جهان اچندن طوغمبه
اولولراسنان سام نامدار كبي واول بوزلوقا متلوپهلوان كوكلي وبلوسي وراي پاك اردخي سنك كبي پهلوان دلاور
بوبرزوبالاكه سندهوار وبوبازوي شيرانه هان مي طعرديسين رويكدن وعيبرقوتوسي كلوروبوبكدن اوچونخي دخي
روذابه خوب رخ كبي برسروسيمين دربرپرنيك بوي بشندن اياغه كليله سمن سهي سروازوزر سهيل بن

40b

شاه ماه قتنه كوزرب انوك نظرلرندن پاكاه بولوزلعلين لبني روذابه پرخندن قلب معصفريكاغتي بندبه دندبروبايتدك
انلاوره كه شمدي خوش سويلك كزبوده رايين وبوده رراه كه اكرچهدايده وب بواشي بتوزه سوزبردرسخت بلندده وب بارتيزه
سزكه هركون بافوتچوره باسرني دهب اله كوزه سزكه هركون قراواشلربونك قاتندن طوريهاولپچاره لوحدان انكه بوز
طنلوصاچاري اوجني كليله پواستهايدوب روسي اطلسلركيب راستهاولدلوهردبلوبوي وزنكله بزندلرحتي پهاركچي
بيتي بيله كندلرتا اسرهاني كتارنه كلوب هريكاكزدلوه وكل دسرد بلوبوريرك تاسراپرده نك براربرنه كلدلرصونك بوكچمنن
اول قراوشلوهم كلدوردلردي وهم دستان ايدرلرا يرمق كاراي تركس وبنفشه ونوبهاردبكافلري كلستان كنارلري كلزار
بوجه تحمنك اوزنن دستان اوتوركن بقدي بونلري كوسردي صوردكه بوكل دبرنلركندنوليله ديديلر پهلوان كه مهراب
نامدار سرايندن قراوشلري كلستانه كوندبرمشلرماه كابلستاندن چون اشتدي دستان كوكلي توپدي غايتمحقندن بوندن
طوبردي بوقوللن شتايدوب صالني صونك بوكتارنه طوتوب بوردودي بوي چمون لوقرشوسنه كه كلدي ذال الحادثه
بايي الوب بروبال اچدي بيان اولبوبر قصوده بربخيه اوردك كوبردي براوق كزلوب بايه اغلان النه وبربجهاديپهلوان
اله الوب كزلدي طوردي صودن اوردلك اوجدني كجا بودويلن بربرحدنك چرخه سوبردي فنات فاقوب دكدكي بني
اوبردي بايني كسلوب كودسي اولكجيه دشدي قاني صونك بوزوني لاله كون ايلدي غارمه ذال بوبردي كه اول بكاكجب اولدي
باشوزقوشي ال كلكسيله كجب بواي بوزلواغلان اولكون بكفلودلربرقاتنه بتدي بيت ماهي
قله سوزكبونلركاي پهلوان بزه سويلكل بوزلچب زبان كاول شيربازكري بيلمز نوكرهيدرباشاه ايچمن
كبوبرحمله اچنكشصدكان نه چالرانلك اوكندبدكان كوبرهدلكبوندن يلك برسوارك بايه اوته بوجهله
جست وكامكارلوله بري رخ دودغوني اصردي كه ايسم شاهي بودسمه اكه بيت شه زابلستان اوفرزندسام
كه دستان اوقرباوغهلرنام اكچهجاني بتوركزرسه بركشي كوبرهيه برنونك كبي نامدار قراوش كلوب بواغلانه ايتدك
اكن دخي بولحيه ميالغه اوكه برماهي وارمهرايلك سرايندن سنك شاهكدن حسندن اون درجه ارتوقامتي ساجد دو
چشمي عاج باشندن تكردن برمشكين تاج كوزلري دزم وقاشلري خم ستوني نازكي قاشناك سيمين قلم بيت
افرطار لغيله دلي بستهند سرزلفنه چلقه پايبندند اكي فتنه پرخواب پرآسيبروي كيتاوطولاله ومشك بوي
نفسه مكرطولوداغندن وارديقد بجهان بوزندن خودانك كبي ماه يقتدر بيت مهري لاله بخزه اوردكي داغ
بوزي ياهه تجنكي نمسه بياغ باكهتاينه دبزدي افتاب نفشه بيدي لعلنه دبرزي تاج
سيستاني قليشكي نيم رود كوزلرينك بحراه اولدلستان سيستاقليشكي بابلستان نفش بندقطرت اولالي اشكبار
كوبرهشكي كسه انك كبي كاكي قراوشلرهريي اشكاره قووصف ايدبرلردي كه بويله خوبدراولكاردتابوجايدبلين اولدي
لعل فمي كلماشنالادبرلردي ذال ساءله بيت ايولاينقدبرياركيا ولا كدروذابه وزال هيرا ولا

41

چون بلردن بنوك كبي سوز اشتدي غارم كولدي ودشلرين ايشتدي بيت ماهي دخي بونلره ديدي اولخوبچه
كه خوشده برارادهساهله ولي سيلك اولركسه بوسوزي كاه اولاكه بوارنغه صوكلز اوله اولشقلغه چون جهان
راي قلعه بشلدي پس بحث هركشينك كوكلنده بيراندي دلاور كجفتدن پرهيز ايدركرك مكز لكله اكن داخي
قصويه كه بيله جهد ايده تا اصاو قزي ولسيا مكراولب بركسدن باشنه كليه سرزلش كه بويله دي جفته باز نر
چو يومرتبه اوتزب ياپدبرا كه خيايدن چقه دبشي كوريم پس اوزخايي ارقدن ايرم بونلردن چون خندان اولسا غارت
كروه وندي پس اندن ذال نامدار صوردي كيمدي كه ستوكيله انن اكلنوب كز لوجيه سويلشدي بربركدي وبرك
كرك كه انك سوزندن شاد وخندان اولب كشاده رخ وسيم دندان اولدك نه انديشه غارم بربرپهلوانه ايدي ورد
شاديدن دستانك جاني وكوكلي فرخلندي بوساه رخ اوغلانترايتدي كه واراتلره ايت كه بوكلستاندن برزمان كمتك
مكر كليله بله باغدن كوهرايلن سزاكي كسه التون ايچه استدي حاذندن اون دانه ياقوت رخشان بيش التونلو
كحنا بيورديكه كسه طوتيسون زينهار بوني انلرك قاتنه ايلدك براز كمتونلرسرايه كه انلاره كله پيغام وارك دن رحلك
وارد لربت رخلر بيخنده اخي دكوكردلو بوزلريله كنجي وزندن صكره كنج وهنري پيغامتي ديدلر ذال رزك قراوش
يواغلانه ايتدي هركز سوزكز لوقلر مكراولكه اكي كشي اراسندن اولا اوچ كشيدن سيرصقلغه زدرتان خودبير معقلدن
كبي سويلمشدر شمدي دون واراينكپهلوانه كه اي خردمند روشن روان شويله بلكل اي شاهزاده
اكر سوزك وارسه نهاني بزه يوزه يوزدمك خوشدر قراوشلربرنه ديدلركه دراغه دشدي شيرنر شمشيرلي
روذابنك ومقصودي ذالك برنه يتدي وخوب دشدي تال كلدي قره كوزلو غارم بونلرك سوزين ايدي وردي
بربرتمام دستانه نه كه قراوشلو بوكه اوغرلين دد لرزاله اشكارايلدي چون اوغلاندن اشتدي شاه زابل سوزن
سپهدار كابلك باغنه كلدي صالني بولدي كلستانه ايچندن ماه كابلستان امذينه پري يوزكل بكفلوطراز بتلري
قرشوكلب اوكه باش قيوب تناوافرين قلدلر سپهدار بونلركله سويليب اول كل اندامك باللاسيندن ودبدا
برندن كفتارندن وكردارندن رايندن وعقلندن صوره دي تاكوره كندوطبيعته موافق كلوري بيتك
سراسر بكاطفزهبي نيسه ايدي وبرك اكر بلك اولسون سوزكوزه ساقنوك اكر اتسلقدن بولنرسكوز بنوم تامندن
يوزسوي حاصل ايدرسوزكر لاوندن اكر بلكندن برنمه كان ايدرسم سزي پيلا باغي لتندن خرداندوردم لاله
رخلرك قورقوسندن بكزي كدوب سندروسه دوندي زمين پوس قلدلراينلراندن جهان اچندن طوغمبه
اولولراسنان سام نامدار كبي واول بوزلوقا متلوپهلوان كوكلي وبلوسي وراي پاك اردخي سنك كبي پهلوان دلاور
بوبرزوبالاكه سندهوار وبوبازوي شيرانه هان مي طعرديسين رويكدن وعيبرقوتوسي كلوروبوبكدن اوچونخي دخي
روذابه خوب رخ كبي برسروسيمين دربرپرنيك بوي بشندن اياغه كليله سمن سهي سروازوزر سهيل بن

41a

41b

که اول کنند سیمدن تازمین صالنوردی کلدن کمندکین یاقوت زمرد یله دکلمش عنبر و مشکله باغنی بوکلمش بیت
سوزلف جعدکه مشکین زره برقشوه یاسن کره برکره الی برمغنی برکوسشدن قلم اکامشکله ایلمش یوزوقم
یزامزیو نقشنی بت دای چین بوکا ایلن کون ادمراخرین فال ایچنده شکاره شرین سوزلن ونرم اوازلن ایدرکه نمدی
چارمیخه درکا ایرمکه بکا ایدی درکه بنم دلوجانم انلك مهرله پرادلدی وارزم چهره سی کوسرمکدر قرلوشل ایدر چون بوسه
واریم اول سهی قدلك سرینه دکین جهان پهلوانك فرخنده رایندن وکفتا رخویندن ودیدار دروشندن هرجهله
سویلیوب کوکلنی تو پارلم هان بوزاول اورتن بیکانه یقدر سشك بوبایشنی دامه برخوب لبنی ذالك لبنه ایروروم
مکر پهلوان برکسندله خرامان اول بلند سرایك دیوارنه کلوب کنکره خلقه صالوب اسهسادن قوزی شکارندن شاد
اولا اندن کوره سوزخوش کلوری سزه دیوسوزلردن کوکلکوزشادان اولوری بیت اکربورجه چغارسه ذالسام
بودحت مهرابولاشام کلم بولرکندی ذال کوکلی شاد وکندونوخ کروندی چون خوب رخلوسرای قپوسنه یتدی
هربینك قوینی وقولتوغی طلوالکزن بردشاخ کلدسته قابوچی بونلری کوروب طرلدی وقپی قاقدی ایلنکه دلن کشاخ
ایدوب بونلرکیله صواشه بشلدی که وقت قپودن چغرسزعجبلرم کسوقدن کدرسزونه ادرسزبونلرجواب ویردلرنا
شیوه یلن که نولرلك نیه قادرسن وایلرسن بوکون دنی بردرلوکوندر کلستان یولندن اخوازغون دیوبقدر یازکلدی
یردن شاخ سنبل قوبرب کلستاندن کل دروز دیزداراول یکادن اشدوب ایدیوکتی اولکی کونلوه صاپینمدی
اوکدن که کبی کونك اولزبونن لشکر کلب زابلستان شاهنك پردسی یلوتلزدی کورمزسرکه شاه کابل
هرکون دتلدن اته بنوب انوك درکاهنه کدرکه بری بسیله قپی دوستدرواریقدرکلك درهرکون اکرسزی
شویله کوروسه کول الکزده کوزله طوغه براربلردنی اتمك بوسیله ایله اولسون دیبوسرایه کروب ای یوزلوقاتلن
نه ایشتلرسه بریرخبرورلرسزلراولدی کوکل دوذابنك مهرله اول امینز که یارنلك چهرسنه ارشه قودیلر
کوهری وکحالوی اوکتن مسوردی روذابه ایوون یاتلودن که بخه اولدی ایشکزسامك اغلیله کرمکی دانی یومیدر
یوتسه اراقدن اشمکی هان بری چهره لرماه رخ ایله سوزه محل بولدلرلربشی دانی سویلکه شتاب اتدلرکه ذال اولم
جهانك پهلوانی ایشدن وفرده انك کبی اولسه اولز بیت براربا قسین قدره سروسهی یوزندن اقرقرشاهنشهی
هم یوزندن رنك بوواره هم ازرندن فرتوشاخ برسروردیلی ایخه ویایغنی یصقی بیت اکی کوزاکی نرکس قپوکردن
طوده تلوی ایمل دیکلنی چوزن قروسی الی ایدسین شیرونی زابلغلو بلکه دل وشاه فر باشنك ساچه اسوا قدسیه
اولدرهمین داخی بلعن ایمادوکل اول پهلوان جهانك زلفی اوچی سیمن ذره کبی دره کلرغوان اوسننه وشمش سوزیه
ایله اولدنی خوشدراکرایله اولسه محبت دشمیك بیت یوزك کوسکه اکه ورمدك کردوتکی بزدن کوکل پرامید
شمدی مهمانك براغنه چاره ایله وبیورکه نه وجهله اکاخبرایدلوم شویله دیدی قرابولکه ماه رخ بردرلودنی اولمش

42a

صانوده صاغنجان هان ذال دنی که سرغ پرورده درشویله پیرسوبژمرده دیدی بنم یکملرومی سوزله اوکندن زنبانداندن
اندنبها استدکوز بیت بلورچوبوی کل ارغوان سهی قدوزیبارخ وپهلوان بوسوزله طوطانی پرخنان دی
یکانی چوکلنارزیندوی ایدرتزمزدیچون انك قاتنه وارب سویلك وسوزین اشیدك که مقصودکه ایردلك برا قان
کل که برماه روتکارکوره سین جاریایدرروزابیه شمدی جاده ایله ایرشمکه تدبیرکورکه سرادی میسرایلدی پوایشله
سرانجام ان شاءالله فرخنان اولا روذابه طوهمدین قیدکوردی خلقدن نهانی براوده واردی حرم نهاركبی اولوچهر
سندن پرتکاوچینی دیبابلن دوشیب ذرین طبقلرصالورمشك عنبری بری برینه قوب زمردی وعقیقی اکه
دکدلرشیشدن بادیلره کلاب طولدروب پیروزه والتوندن جاملری اچنه قودیلربریکا دکدیلربنفشه کل ترکس
ارغوان برکناره مجمرلرسمن شاخ وسنبل دنی زعفران اولخرشید دوتزك اوندن بوی خوش خرشیدی
بیت کنفچرخدن اولیمك قپویی بغلدیوارادی کلبد پرتندسوردی دستانه که ایش بتدی ایلنکه
ایله دوستانه کل ذال وروذابه بولشمق شویله که معشوقن استرعاشق سپهدارسرایه دوغروسوردی
قولندن صادقچون رفیق اولدی موافق خلاف اورمزدن کدوب بیراولدی معشوق وعاشق دیوارك دینه ارکذال الزبر
طام اوستنه کلب بقدی دلدارنی اشغاده کوردی اوستنه کلوب سیاه چشم وکل رخ کلدی طورطامدن برسوه
کبی که باشندن ماه تمام اولا بیت ماهی ارقدن چودستان سام اوکزی کیمك اول دختری ناز
اکی یچاه دسن اچب اول سروازاد دیدی شاه کلدك ای جوانمرد شاد بیت سلام جهان افرین اولسون
چهاندن سکا افرین اولسون پرستندن خندان اولاکوکلم انك کیسین سن که اول قلدی یاد بورسمیله
پرده سرایدن بوکه اول حسرانی ایقلوکز یغیب اولدی سپهدار کبو وجهله اوازه اشتدی دکدی اول کل
یوزلوبی کوردی بیت کطام اولکوهردن اولوتزك یکانی قتنه یاقوتدن جواب ایله ورکای خوشچهر
سادمك بن اوایم دعاکی چپه نیچه کونلرکدیوزومی کوکه طوتب اه وفغان ایدرلیم ونکریه یلوارردوم
که ای خدای جهان یکا برکزیوزك کوسترمدی اشکاره توخوب کفتا روناذك بحدالله
که شمدی شادا ولدم اوازوکیله دیدار ه داخی یاقن یولسه بولغه برچاره ایله صورسن سن باروده
وبن برده بری یوزلوسویلدی وپهلوان اشتدی باشندن کیسوی کلیادین واغدب بیت
اچربکندله سروله بلند کاولیا اول رسمله مسکین کند خم اندرخام مادربومادیر کش غبغبه
تادیرنادیر اوذادب سچن بصدنب کنکوره دیدی دلده ذال ای کندسه کنه اون ایلدی
روذابه کای پهلوان زاده کردوه دلبرساچی شمدی بزیطاغدوب بیلکه بغله کیانی جنك اوزب پهلوانی
قرولرك طولندیروکیسوملك بربانته یاپش که سندن اوترودربوساج یا اولندیمغه درمان قله ویایولکدن

42b

چارا وله نظرا یلدی چون ذال اول ماه سر دیك یوزنه مجبه قلدی یو یوی موی بیت یوسکین کنه لطاوجنی قلدی
کاشتکاوا نین یوسغ دس شویله جواب ویرد که بودازه دکلدر بونك کبی کورنش روشن اولسون وبونك کبی قلنه
نقصان یوردن علمدن کلسون که بن اولومی خیر لغله جانه اوردب یوجسته کوکله یوزیمکان ایوردم بیت
غلام ملك کندین الوب قلدی خم ایدوب بیچ ودکدوددی اورمادم باشی کنکرنك خلقسنه دشب یاپشکانفا
یوقر مجقدی چون سرافراز نظام اوسنه جقب طوردی پری دوی اوکندی باش قیوب افرین قلدی بیت
دوشب اول زمان دست دستان بدست ایکی بله دوندی مانند مست اشغاندی کاخ بلندك طامندن الندی
شاخ بلند یوزنکاراودن یکا یوردی اول مجلس شاهوار دکلدرکه بربهشت یدیجك زلفش پرنور قالمجلو قرشو
سندن واوکندن حوری ذال دریغیا قلشدی انك دوی مویینه بالاسته وقرنه بلزك وبوغاق وکوپیله اول یکادین
بزنمش کوهر واطلسله باغ بهادکی بیت اکی یاکانی لاله زارجمن سرجعد زلفی شکن برشکن همان زال شاهان
فرّله بوساهك یانده اوتردی یاقوت رخشاندن باشنه برتاج کیمش وبرالموغلو دشنه حایل صالمش اوغرلین نظری
یوندن اولب دروذا یه طوسهدین دکردی بیت هرکبوکزکوزکی اول دلبر جان اولرکی وهم اندن دلبر
غمزه سی اوج قاشی یایی ذلوکند هرزره دن مسك تردن یوزی جنت تامتی طوی جرام طوطغی کوغرسوزی شیرین کلام
هم لطافتدن لبی العلیله ناب هم طراوتدن دشی دوزی شکّر چون صبا زلفنه قلوزگذار طولدرکی باغ ایچینی سدقه
ساج شب کون یوزکدرکندی صنع اشیدردشمشکذلیادر زلفنه ریحان انك جبرائیل وصل برجه روحله ریحانیل
لاله یوزی مصفندن بروقر کل حیاسندن ناشکفته یری کوزی امون اوکردکه بابله سحری بلورتیکی جمله بابله
انشورسمه خوبکی مهرك قوی دلده هوزسویلدزدی خوی اول شاخ وبال اول فروپرزنکه اکرکوزاوردیکی فیای بلوری
ایددی یوزمان رالقده شراب وبوسه کنارا ولدی مکرا رسلان که قولانه بنجه ایلدرسکدن قیاردیکی بیت
سپهدار دیدی بوکاردیوکی کاشکی سمن برومشك بوی سنوچهرا کراشدرسه بوایشه راضی اولمزهان سام
نیرم دخی خروش ایدوب بکا بنوکیجون باشی خشملهٔ یوجوش اولجقدر ولیکن سرمایه جان وتندرقوخوطوشکمن کم
قبولسانمدم داوردادکردن که هرکزسنك بیمانکدن کچمیم وارم حوایلینمن نیازایلیب عابدلرکبی یاغاطورم نمازایلیم
مکرکه اول سامك وشاه زمینك کوکلی بویله خشم بکارو کیندن جهان افرین کمتهی قبول ایدن مکراشکارا جفه تم
اولاسن اکادیدی روذابرکه بن دخی شویله قبولسانمدم دین وایین بیردن دکریدن که کسه حاکم اولمیه بری کوکی
یزین طاقلغله پهلوان جهان ذال دندن غیری تخت تاج ملك بخت ایسیدر تخت هرزمان بری بریه ارث عقل
کرو تمالب ارزوایلر وکلشدی یوزجهله عیش ایتدلر تاطاقی بری اغردی پرده سرای قیوسندی طبل ونقاره چالنیجون یوزه

43a

اغردی پس اول ساهله شاه استلشوب دیدی بیت قلب نرکسی اکسی پراب دلاوزادبا تدلرای افتاب
ای فری عالم دخی برزمان تولیدی بزه ویریدیك اماً سکربواکی دیذارکوزیمچی درمندلردیذا رصفاسندن کوکلان
غم قومیاردی کریان وسوزان بادودن کندله اندی ذال پهلوان سرایدن کلدی تختاوتردی میدن مخمورا ولمش
ویوسدن مست چون خرخشید تابان طغدن باش قلدروب جهانی سراسر نورله طولدردی بهادرلرو پهلوانلرباك ایلك
کلدلردستان نامدارکوروب سادم ورملردندلرسپهدارتفرجی کوندیردکه بلکه اولولرین فغره چون وزیلرکیلر
سرافرازبهادرلرو فتح پهلوانلر بیت خرمندروشن روان اولو سرب جلسی قیوبه کلدلر
اغرا چوب دستان سام لبنی چندان وکوکلی شاذکام اول ملیکنك کوکلن غفلت ویقوسندن بیلدایدوب چهاندلر افرین
ایلدی دیدیکردکاربابك وعطا بخشندن برتوم کوکلرطلوامیدووادردقهانته عقل ادرکنیچه نکاه ایدیکناهه
فوتوقوب ویخشایشنه امیدایلمکدرانی حقیچه اوکنك قاچن اولورولی کیچه کندیخجلوقول کرکدرکه قوالوقله
بیت یوردیچی کون اوزره تاپیلمش دله ایلکیله نمایندراه اتوکیله درطیقاتافلوك
مدارده واتوکیله طورر صفحات زمین فراده بیت کتوردیزوکوزویای خزان فلورطوسین له دارازدن
بیکیوردرکاه یارنلك بوبر یادغرسبدوی موی کچیرادرغوغندن وتدبیرندن کسه کچمزانولکارسنوز
یواوسننه قرنچه بصمز بیت فخنکیرادلدی لوح قلم اولاجاغه جمله چلندی قوچ
جهاندن ارتمغچفتله ایلدی که یردن ارتمق برجهله پیدا اولمدی بیت کربن مکرقادرکامکار
کاکنه جفت ونربلداشوا دخی نربوسه ایکشریاردی کزلوسنلربوکیله اشکاراولدی یوجه کوکدن
بویروغله سوزکلوب سراسرخودنیانك بنیادی اوزرندرزمانزاده میله اراسته اولب اندن قیمت بلورنعمت
وخواسته اکرچهاندن خجلت ولمیایدی قوت وتوانلق کزلوقالدیدی ودخی تنك اوزرندردین یزدان دکدم
وکوردم کیکندنه دچمله یرندن قله حاصله کم براولوصوی اولاجفت اولمیاچق خ بهرم قلورنه خوشدر پهلوان
جواندن کهفرزندروشن روان اولاچون کدیجك وقتی یتشه اوغول دیدلرسیله بریکی وکارهایرشیازی کدجك
قاله اوغلنه نام که بوزالك اوغلدیراول پورسام بیت انکله بزنه ینه تاج وتخت اته اوله بوقلن یوجه بخت
قوبویم داستانمدردر کل ونرکس وبوستاندر که قبولسایدی کوکل مهرایك قزبنی کوزلرمدن یاش سیل
اولورانك درمندن که بندن عقل وصبروقرارییدرنه درسزبونك اخری بخمه اولجقدر دیدم کسیه بوحالی تاجان و
دله عشق اثرانمیچه جالینك خیالی خوب ارام بندن کدیات ودری ندیچی سکوکه یتدیخلك سرای مهابهدر
دوشب بلسزکه شویله زمینی کردان سپهدم دوربیت کوکل دخت دخته اولشکارام نه درسزبوکارام اولای سام
ویاقانیای منوچهرشاه یکتلك کتابن ایدن یوقسه کتاً یونخ دینه آیینه دندرب چه اولیچه کچی جفت استرا ولور

43b

یوندن او تروعاقل کشی صوشب یوشمز که هم عیب دکلدر وهم دین یولیدر شمدی یزه موبد بیشن بین ویاوزدای عاقل
پاك دین اکابرك کوکلنن سوزیولا شب دم بسته قالدلرکه شاهك کوکلی انلردن خوش دکلدی زیرا اصحاك مهرایك دیدی
یدی کسه اچوق سوزیوسالدیب سویلمدی که نوش زهرله برکشه وار وواکر سوزلریدی چون یونلردن ذانامدار
پروسهله جواب اشمدی کوکلی چوش اوب بردلرداخی سویلدی که باولدم ندن یوسوزه طرو عوغرسزاکچوزکه
اندیشمه طعن ایدوب اندوکم تدبیری خورلرسوزوطهرکسه که کندواشن بکنه کرکدرکه چوق دلوسرزنش
ایشدن بکا اکر یوسوزده یولکستوسز یوسشکل بندی حل ایدن سزاول شیءادم جهاندن سوزکه دنی کچلره اولولر
اتمش اولاخوبلدن یاکوکدن ودغرولدن براموزلدن برقچیه زیانم اولمیه قوبکلوا ولولرلرکا جواب
ویرب مقصودن وارماسن استلرکه بزسکابرمزبندن ولی عجایب اینه فرومانده یوزیوتدیپوکه ای پهلوان
اولولردن کسه عیب کورب طعن ایتملرکه بویلدرلرتوق واکرکسك عودتدن یادشاهك هنرنه نقصانلق
ویااولکه مهراب یومرتبه دکلدرلرا ولودروپهلوان سبك مایه دکلدرهان اولدرکه ازدهاکوهرندندر
نقدراکرهربستانه پادشاهسه اکرشاه براموکمان ایتمزسه اندن صویه واصله تنك ایرجکلن دکلدر بیت

مرادك بنوکیله اوله تمام که بودیلکه بولسون نام کام شویله بازسن روشن روان دیوسزنامه یزمق

کرکدرپهلوانه سزوك خودمقلوك بزدن ارتوق که دوران کانك به اندیشن وپروانشدرمکراول پادشاه فاتحه
برنامه کوندره انك رایینی کوزلیه منوچهردنی سام سوارك سوزین بوقدراشن باشدکه صمیمه سپهدار
یارنجی نیزایلروقعزب نکه کوکلنن کزلویدی اجبا ول نامدن سوزیرنه کوهرصاچدی

زال سامه نامه

کندردکی بیت

بیوردی یزه نامه برنام سام سراسرد عاوثنا وسلام سوزك اولین افرین ایلدی
اکاکاسمان زمین ایلدی کاول قبله شاهان واولکی بویردن فلکده مه ومهر خداوندوادوخداوندبن
قموقوللرسوزانك ازوجق یلنن اوله سامه سلح خداندنمشیروکوپال خود سکردن اوقوپسه هنکام کرد
بکردن اری کلسه وقتنجه قپارن قوی پیل سواغی پرنه بولتدن دکن قانی یاش پر یرشنه پچی تاج وزرین کمر
بقشدرچی شهلوبخت زر جهانی هنزلن قوطولدی هنزله هنزدن بوین قالدی سام نریمان کبی کوزاراولچق

جهانه نه کلدی نه کله برسوار دنی بن انوك برکسنه قولیم محبتنه سیانی وکوکلی ویرمشم اندن طوغدم اول وجهله
که بلورسز فلکدن بکانه حاللله کوجلوردی اته عیش وشاذیله کنادا طلسلرایچنده سیمرغ التمشدی اج یالن
هندوستان طاغندن اول یوده قالب ناکزیرقاندی امدکم چون سودیولنمزدی کوکلم عکسین ویکفتاروبرمرده
امیدم همیشه سیمرغ طوتمش تیا زمندآکه کاوقین کوره سکویورلیلوندن کچرسه بنی دانی آکه اوم یووه بیدی
وقوش ایتیم آکما نلردن حساب ایده وب یوزمه بقالردی زماندن زمانه کوزمه طیراق طولب دریی پیل دستدن

44a

پاره پاده اولب ایلدی هان بکاسام اوغلی درلویدی سام تهتن وبن نشمن چون نکری شویله بازستکیرخ کردان
دنی انك اوزنه دندی شمدی که بنه اراق قلدیم بیحریجدن بنی شیله بسلرکه روزکارکسه نکرینك تقدیرندنکیه بلز
اکراوچب بولن چقرسه سندن انی اکردینله کوره دلیراد کریاریله انك اوازندن پوستر شیر بیه کرفنا رنه زبان یوزدان اولا
کردشی اغزندن صدرانلا برکوکل بقایین شمدی اکومه کلدیکه ایل اچندن اکوی اولز اته اکردلیرده روکرنازده ها
بن قولنك سوزین اشدرسه رواددرین مهراب قوزندن شویله کریان اولدم صانکه تیزاوده دقره کوکچاوده یلدزلر
بنم ایشوم وشویله بلسین که درپاد دکلوی کتارسه دوکلن یاشمدرکندمدن برپخه ایرب دده رم که بنی کورت
یغنافدن ازی کویزواغلراکرچه کوکلم بوپخه کوجه اردی ودرده اغردی سوزك بوبروکسوزدم اورمازم نریبوده
شمدی جهان پهلوان که بوزحمتله پخه رخ روان چکم سپهدارداشتك موبدنه دیدی که هرکیم کزلوزاین انکار
قلدی قبولسایدرهرنه کم باشنه کلورسه سپهدارخودپیماندن دکمن ودغمیه بواشه مکردستواوله تابن
قزلی دوغرولغله ایینله وارکانله الوب کندومه جفت ایدنم اتایادینه کتورمه مکراول کی که نکری تکابنی کرو
کندویه وردی البرنطاغندن زکتردکندن ایل اراسندن شونوعله پیمان اتدکه کوکلکن سنولك برجعله ارزو
قولمایم دلاکوکن اولام شمدی علمدن مقصودم بوکوکلم بوکه بغلمشدیدیبوبرجست یکن ودروب نامه اوچ
اتله سامه کابلدن کوندردی ایتدی اکربری قلورسه مقتدایله براق برلحظه اکلمنه برنه داخی بنوب یولی
الوکه الوب دن قوب بورسمیله پهلوانه ایرپخه یوری چقدی کابلدن اول بکت شویله یورتوسیله کایدن سن
التندن اتی قوشکبی اوچردی کچه کندزتاکرکسارانه بتدی سام برطاغدن اولنی یوردردی تازیلروه وغانلریله
کندوبریکسلیوده طوررکن ایراقدن بقدوقی کبی کوردی بونی شویله دیدی اول یانندن اولن اولوکلره وایتی
کورهش پهلوانلره که برکابلی پهلوان کلدی یلمیله التندن یوبوزات وارذابلی ذالك لچسی اولچدرانوك خبرن الیق
کراك هم اول سوزده یکن اتلوداخی پیلکبی بنیه کلدی الندن ذال نامدارك نامسیاندی پیراویدی ثناوده عاالندکن
صکره نامه وردی سام نامه الدی واول طرفندن خبرسوردی لچی داخی بلدکی کبی جواب ویرب ذالك پیغامن ایرردی
پهلوانا ودن دوندی کلدی اوردوسنه قوندی خلوت ایدوب نامنك مهرن اچدی دستانك
سراسرسوزلرین اوقدی بکرزی اوتردنی یرده تغیراولب طکا قلدی انك کبی ارزوکندویه
خوشوکلدی داخ درلوخوی وزای اومردی شویله دیدیکه اوشنه بلوردی اول سوزکه
انك کوهرینه یرردی چون یسلیبی سی یرنجی قوشی اوله پس اولسه کامل دل اوستنه کرکدرروزکار
دن اوتردنی یرده سلولاولب اوزاق فکرده شدی واندیشیه باندی اکردرسیم بوفکردکلجاهلق
امه عاقارانه دیرن نکری قاتندی وادم اراسندن دنی اندصبق روااولمیه وکردیم یلی دیلکوك دوادکوکلك

45a

44b

45b

کم دن سوزکتور رحکایت نجیب دیونه کشدرکه یوزکه وخندستوکه لایقدر تا زیلرسرینك اولوخزینسندت
مبالغه بزه نسنه قلدی چوق اضی وزیان بویاوزادیله سن هب بیله ویرمکسن بن طوغزدکم کی تزهیچ اولسنور وذا به
همان بیره باقب ایاغن کوزلوانسی اودندنك سویلدونه طنادی نرکسنك قانیله یوزنی بزیب کوزلرنده مهرضون
یره اقدردی انسنه شویله دیدی که ای بانیم تاجی وکوزم نوری بلکه کل کم عشق بنم کوکلمدن اودیاقب جانمی قورتدی
رنکی کوله دوندی کاشکی بنی فرج انا طوغرمایدیدی که بنم ارزومه یوقدرایوبایاتلوسوزصاواولمایدی سپهداد
دستانکه کابدن قالدی شویله انك مهری بنی اولدیره یقدی که جهان کوزمه طاراولیاشکاره ونهان دونان
وکونن نالان وکریانم انلفدیدارندنایروبکادمالك یقدرکه جهان بتون قانمدن انلك یرقلنه دکزبلسون کی اولنجی کورکی
بله بریده اوتریب عهدالله ورمك عهدوپیمان اندك بزومیله انك اراسنده اودیقبوقدنلی فالب قالب کومرمکدت
وسوزدن غیری نسنه اولمادی دانمی سویلمیك سوزسویلنب قولوقرارابلندیکینمه اندن ارتق جفتم بوقدراول
دخی بنمله شویله عهداندکی سامك ادم وارب بوسالی سویلدی اندن بنه جواب ذال پهلوانه کتوردی
برزمان قاقیب طارلغندی والامکره اوکت سوزلریله دیبا شدوب دستوروردی لجیه چونسنه ویرب
کندردی کورمدم سامك نامسنی واشتدم پیغامتی بوعمرتك البیله که یوزی اوسنه یره چالب اوردك وسنان
بولدك نامه بنوك الته ویربوبکاکتوردکایندی بنم دخنمامه جوابی اشدن بولدیدی که کورمدك ذال بوکا اولشدغنی
بکنب سن دخت بوسوزوصاودن اشغا قلدی شویله دیدی که قزم بوازاش دکلدردستان کبی اولمادیره برپرمایه
پهلوان یقدرا ولوردوهم جهان پهلوانك اوغلی همدای صانی وارهم روشن فکری ورای هنرلوچق ولی بزیی
وارکه برعنجه هنزاول غیب قاتندن ازدرکه بناه عالم بوخنمنك اولب کله کابالك طیرانغی کوننه چقره زیرااستمرکه
بزم تحمزدن دنیایوزدن براته بلزکسه اولاعورقولیخت ایدوب عذردلدی بلزلکله برایشدی اولدی دیو
انی صالوردی دوفا بهنك شویله کوردی حالنی که جهاندن کسه اوکوردنه کوب سوزایشدیجك دکل مهرابه
ذالك ووروزا بنك محبتن مطوعنج بوحیرتدن ایدبدك درسی تتندن پاره پاره اولدی غم وتیمارله کریان
کلدی بتدی اویدی بوحالدن مهرابه درسکاهدن سنادلك کله ذالك لطفن وکرمن اکاضیله سرابه کردی
سین دخت یاترکزی صولن وکندوزی اشفته کوردی صوردی بتدی نه اولدی لیدی ویزنجیون بوکل پرینی کبی
یوزلوصولدی شویله جواب وردی مهرابه که کوکلومه براوزق اندینه دشدی بوسعوزسهرایدن راحتمدن
اسیابدن بوتا دزکاتلودن طویله طویله وبوحزینتلودن وبوشاهه طوبوجی توالدن بوباغه بوستاندن وحرمدن
بارکاهدن بوکل کبی خوبچهره سوزوسروساننده بویزدن بواده وصانمزدن وتدبیرلومزدن که بوتا زلق ودمغ لوقدن
زمانه دن زمانه اکسلماکنه دنوب بزوم ریخمزپیل ولیاختیارسوزصوك اوچ شمنه ویرله برطارتابوت

46a

بزم نصیبزاوله اول انجدن که تریاك اوقردق باری بزه زهراولادکدك وبرنجبله صوویردق بوداقلریتی تاج کجله
بزیسچوزیانچی کوکه ایرشوب کولکلندی اکاامیدطوتن وبچیون باشی اوستنه طوپراغه دشدی اول اخرزمانیتور
بوکا ایرب بلزرکه حالمزنجه اولجقدرمهرابیایدسن دخنه بوسوزی سن بکی کتوردك وبکی سکزسازی بی بقایو
حالله اولورکه عاقل اولان البته دایم اندن حذرایدبری کلورسه بری لازمدرکه کدرکلك کتمك ندیزی
چرخ برسرعزوشادی بازلین بویلزبوبن تکریله صوشمق اولزاکادیدی سین دخت بوداستانی بریوزدن
دنحاوقرداست بیت نروجمله سندن اولایلوان بنك کبی رازیله اشلرنهان نظرداراولن عارتوفیلخنث
اوغوله دورزدستان دخنث اتوکیچون بومثل کردم که سپهداد عقل بولندن بنم سوزلرومی دکیه بیله دیدیاثن
اشغاصالب سرواکدی دخی نرکسلریله قزل کوطوبوب دیدی که چرخ ارامزه شیله دونمرکه بزم دلکومزدو
دیزه کرکدرای عاقل روفاییه بلسین سامك اغلی هریکادن حیله والیله دام ادوب روشن کوکلنی الوب
صبرون وارامن ایلمش بزبومشکله بردرلوچارمانمك کرکوزچوقضیعت ورمدم اصلی تمدی غایتده کوکلی
ملول کوررم وانك بکرتی متغیرکل یکقلریکی دونب وجانی طولوعشقله داغ درداولمش چون اشتدك
بوسوزی مهرابه یرندن صچردی طوردی کلدی کینله الفلجه اوردی بکزی لاژورده دونب الی یاغی دوردی
چکری یوخون برصوقاه ایلدی ایتدی روذابنك فانیتی شمدی طوپراغه دوکب تتنی ریزه دین ایلیم تدمکدر
بویاشنه بردستحاز قوپرم بویله دیچك سین دخت طوروب اکی قولنی بیله حایل براغب مهرابه صرمشدی
برك بن قرواشکدن شمدی قولق طوت ندرم بوزه کله اینمك اوکن صوکن اکله اندن صکره فنجان سنك
عقلوکدن نجیه کلورسه وبیلوکه نریراویسه انی ایلکل دیدی سین دخت شویله بوقدی وبیل
مست کبی برحوش ایلدی که بنم قوزوم طوغنغی کبی فی الحال اول دمدن بچون انك باشنی کسمدوم
دم اینجه وارب اولدرمدم کاایشان شمدی بکابوزك کبی بدنا ملوك کتردی دیدی بیت
اغول کم اتانك یولن ازلز بهادرلربیلندن انی بمز بکارمثلیخوش کردی بلنك قچن اولدی بجنبلدا تمکه تیزلیله
بکادیدی اورشدوزار زنو دمدنانم شویله طوتردکو اتادن اغولن کرکدراغر قیرمزاکراتاولرسه هنو
هم جان قورقسیدبو وهم عارایدجك یرینچون بکاقرشوطورهرهن قومزسن اکرسام نامدك
سنوچهره شهریارادل فرزوشوکتیله بزوم اوزرومزه کلورسه کابالك توتوقه کوکه چقب نه برایادن
یرقله ونه یردانه اکن بچن که جمله ایل ولایت خراب اولب انت ایاغنه کدن سن دخت جواب وردکه
بوبایدن ملول اولب کوکلوکه غمکین طوتمه ایچکدنه قورقویی وحذری کیدرکه سام
یوندن خبرالدی کرکسادانندن انوکیچون دندی کزلو دکل بوراز اچلیدر شویله دیدی مهرابکای

46b

47a

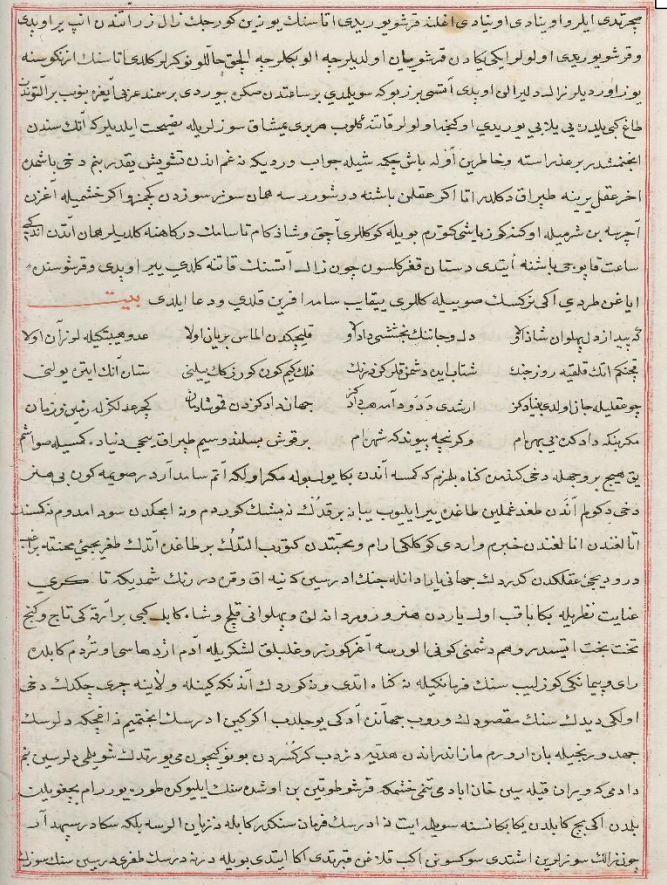
47b

شادیدن و املدن برخورشن قوپ چوری دریای سبز کچی شه کلدی شهری ویولدی بزیب اتلو یا یاکز زیپ چیشله
اغرسلاه محاربه یغلنب خاص و عام قرشوواردی برچوری اولدیکه طاغدن طاغه سکولو و قوزل یتسل قلقانلو اوسیله
کوس صورنا و نقاره وصفیله نفیر چالنوردی غرابی یعنی لرکتنیب و بیللر چاغرشوردی سنجقلر چوزلب طبللرد کارتوپله
بولشکر قرشوکلدی سامه نشار قلوب اولوکچی دعا ایددی چون یارکاهه ایرشدی اندن اندی یان اوردیلر یاتلر
قپوجیلر قرشولیب یول ایلدی چون شاه جهاندار دلی یوزین کوردی براو پدی و افرین قلدی سنوچهر یاقوت رخشانلدن
یاشنلر تاج ویخت عاج دن اینب قرشوکلوب پهلوانی قوچدی وکورشدی کرکچه نواختا ایدوب کندو یانینه الدی
اوتوردی اول صواتجی کرکسادلردن وماوزندرانك دیولوندن قاپوب خیلی صوردی سپهدار بریردی وردی
ابتدی شادومان اول ای شاه جاوزان یاوزلغی سنوك جاکلدن اداق اولسون وادم اول تن
دیولرك شهرنه نه دیولرکه هربری برصونجی تن شیر فنا دیلون قوشیکچ اوچرو تازی اتلردن یکرك ایران پهادر
لرندن یورکلو اول چوری که سکسادد رلرانلو هربری دخی طشن چقدیلر براغرلسکرکه کون تاکون یصایب دوشن کوتن
یوزی توزدن بلور مزدی براغیله وغلبلغله آن کوی یلیو یکا قرشوصواشه کلدلر بیت بریوز فی طورتکو تاکوزی وشن
چی عجلورنك رهنك مرخ بنفو رعدکبی کوسلر قلدی برقوشی لشکرلشکر بحر احضر کبی جوشی هربریکم اوغرکی اول جیشلرك
اول یرك قوی کوب اولدی نهاز کچه کندیبه ایچه کندیر دکله امدیای قرنداشلرندیر دی ارنمه سنان اتکای یر
ویرصلوات عشقله پیغمبر چوری دکزمثالی چلقاتردی توزدن کون بلور مزاردمزطاغ اکزیالچین قیاصوب دره
دشیبن لشکر مدن صاردصلوردی بلدم که بوکا نیچه پچاره ایلیم چریی اول پرده قوپ بن بویوز یطمانکوزی الله
الدم بونلره دوغرو یوردم ایلیومه کلنه بربرداندرب بینسنی ایلکه قتاردم الایلرین دوندوروب دزکونلرین بوزدی
جهاندار قرندون اوغلی سلمك براوغلی وارمشن توزقچی برغلبه لشکر بله چرینك اوکنه کلدی اول سراغرازلرله اوچی
کودی برسردیو یلوای یوزلودلیر بیت اتادن مکرنخم مختا کش سری سروران اوکنه مخاکش
چوری یکوان مثل مورویلخ نرمحوا بلودرنرکن مزسخ چون اولنچه نهایت لشکرك یوزی بلوزکزنم بهادرلرلرك
بکوزی ندن صاردوی پریشان قلدلرین اول کوزیلك زخم المدن چوی یصادم دخی الوردیو ریب ایرانچندن برخوشر
ایلدم که بریوزی ذکرمن کچی اولب اتلو باشلری چوکندی وکوزلری قوزدی بیت کوردی واشکدی اوارمی
کوب زخم کوپال سربازی چوپیل ذیان ایلدم جنکه ساش بکاسردی الان کندیر اراز اتب اوسنمه دلدی بوبالله
کندمه رتماجنه صله اکلدم ایردم اوته چقدی اولدیر مدی کان کیانی الومه الب بولادم دنلو تیرمدکلمانك
دزکین قولایلیو باودکبی ازرنه اون سپدم کانم شوبلدیری که اکرباشی سنمانسنه دخی اشغی باشنه بمانکز اولاکوزی
توزاراستدن چقاکلدی شول بیل ست کبی برهندی قلچ النك شویله کوردم انی شهریارا که طاغ اولسه بربرابرندن

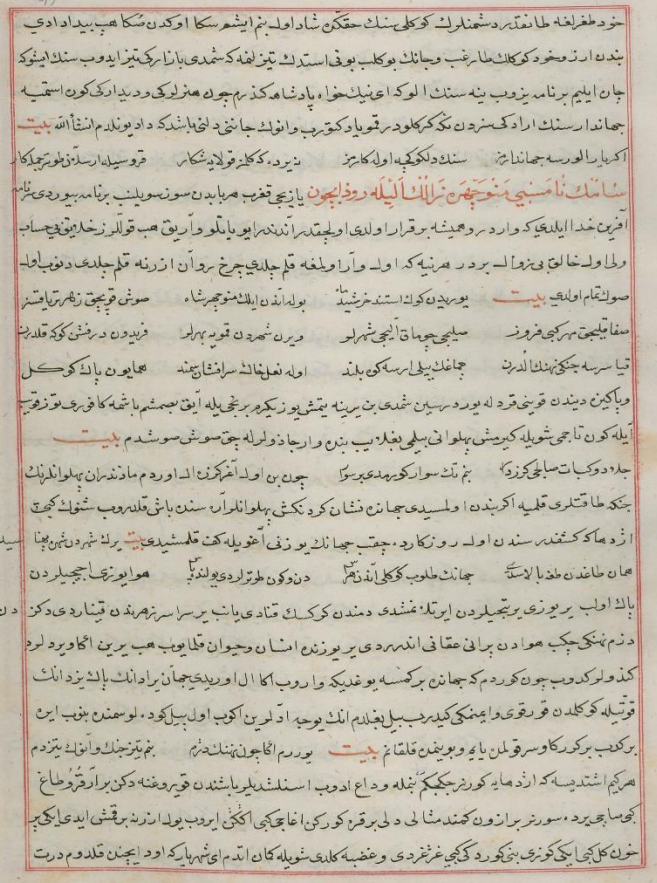
48a

اول هیتله اندن امان استدی اول دیدی بن طوردم قولاین کوزلیب تا دوجمله الله کتورم دیو برزمان اول بنی بن انی ایرا قدن
صاپخشدی سکوبان باره اولدی اوقیله دریاندن ایدن مدتله یوریدی الاورتدی که سکر بنی اندن کوتوره یاپشدیکچی
بندنخال اوردم کمرینده اول پهلوان دلیرلرنن شیر کبی آتندن ایروب بوردم کچی چنکال وشیرانه بازوبلن بر
بیل زیاده کچی کتوردم بن اوردم چون شاه بو وجهله خوارقلدی چری صوشدی نیوزندیره عاقشدی توقش
طاغن وطاشن هرطرفن طاغلدب ادم بولدی بولدی بریکره بشن بیك قدر آلمویایه اول صوشن حسابیله قرلدی
اوله اوچ یوز بیك واردی شهری وسپاهی وپهلوانلر اول صوشن اولن آلدردن طورشسون دشمن سندیکیله
تحتك طاپوجی ایلیندن چون پهلوانك کفاریی اشتدی شاه فرحدن ایدن سن تاجی کونشه ایردی چون کندز
کیجدن چکشکیله کوقلدی شاه ترکستانك سلطان سامه کیوریدی یرین الدی جهان پاوزصلحنك یاوز
لغندن امین اولب محو مجلس بزیب شادومان اولدنر صحبتله خوش کچب هب سپهدار یاد ندطلوا عجدلر چون
صباح اولدی بارکاهك پرده سین کتوردیلر ارکان دولت واعیان حضرت جمله حاضر اولدلر پادشاه منوچهر
سرافراز کلدی تختله اتوردی ساه سپهدار شاهك دیوانه کلوب افرین ودعا ایلدی بوده لدکه زال و مهرابدن
سوزاچیدی که شاه چمانك اوکدب ترشیون دله وقاتی سوزیله پهلوانه ایتدی اروندوبکلریله وآغرلشکریله
یوری هندوستانك شهرلرین وولایتلرین خراب ایله یاقب ومهراب کابلك اوفی باشنه یوکرکمزه رکه یاوز اقدی
آنی قورتارسین که ازدها صویندن اول قلشدیرنماندن زماندن اندن براوازه قوپ دنیا یوزی امینکن برچنك
وجوشا لودرا لولرآتوکیله اولشدر وکسلرکم انك خصمی وتعلقاتدر باشنی تندن آیروب بری باشایله ضحاکك
صویندن وتعلقاتندن اکاشاه چون خشم ویزلك کستره ی اولدی سوزی اوزرنه سوزارتمدی سنویله جواب
وردیکه ایله ادم که بادشاهك کوکلدن انشاء الله کینی جیقرمدیو اکلدی تحتی اوبدی وبادشاهك الته یوزسره ی
وچتری جری چکب زاولستاد طغری کوجدی پهلوانلر پیل یقلولر ینب توزقوبره ی مهرابه وزاله یوخبر
ارشدی کشاه وسپهدارنه وجمله تدبیر اتدیلر شهرکا بلچوشه کلب مهرابك ایواندن ناله وخروش قوپدی
مهراب دخت وروداید جانلرندن وماللرندن وایللرندن نومید اولدلر کابلدن زال آتسنه قرشوکردی باشی
مرخوق وکوکلی ملسوق ایدردی که ازدهادن دزم کلورسه کجانی نفسیله یقا اولیخم بلشوم الوکرك آندن
کابلستانه یورمك کرك آتسنك قاتله کلوردی کوکلی اندیشه ایله وباغی سوداایله وچکری قانیله طلوچون
سامه دین خبرا ولدیکه شهرده نخه تن شیر کلدیکه فریدون علنی بزیب جمله لشکر آتدیلر شارتچون نقاره لر
چالدرهب سپهدار ولشکرا کا قرشوواردیلر هب پیللر ارقاسنی زرین درفشلرله بن دیلر قرنیل ویسنیل
وصرووبنفشی ملمع رچون دستان ایرقدن بلردی ساه دلاورا اول مغرق ایرلوواللتون چیلکملوا آیغری

48b

49a

49b

یاغدن جمان کرفمه دکیز کچی کوزکدی قن تسوندن کاغزنده چقب بولد. ایردی اوانیندن روی زمینوم رسلب
زهم سندن جمان دریای چینه دغشیدی شیلکه بها دسا رنلرك ایشیدم رنرم شیر کچی اکا برحیقردم الماس
دمزلو برحد نکی چرخه سروب ی دنرك چشمه دغری سوردم مکرد لخ طغنه قدیم دیوجون اغزنك برکارین
طوتدی قدندی شویلکه دلخ اغزنه چکدی شویله قالدی ینه بردخ اشغه چکشدن اوردم کچب یارسنه
اشلدی واوجنجو اقی ینه طغرلدم بغزنك ایچنه طوتدی کارانلدی کرکنجه کچکرنك قنی قبنا یب اغزدن کلدی بوکلدی
قیر وغن یر دکب بکاسردی چون دم اوردی دنیای بنم باشمه طار ایلدی صیردم بویوز بطوی بکاوسرکزی الماه
الدم جمانی جانی یزادن یزدان یاکلك قوتیله سچردم اول پسل تن آیغری بیت جلب باشنه کوزی کاوچم
دیدیك قیا یغدیردی سچم • آفاندم باشخدنن پسل کچی رواندن اولدی نرصاندن نیل سوی مثالی پرنخدرت
شیله دشدیکه دخی طاوغدی بنیسندن اوی طاغله برابرا ولدی اولدیرن قان بزم طوب یرینوزی املك
وارامه مکان اولدی هب ایلد. کوندن طاغ طاشی طلوارعورت بکا آفرین قلدی جمان خلقی اول جنکه نظارن
اولب که اولدزدهارنشت قضادیدی الولوازدمه کوهرو المتون صاحب بکاسام یلك زخم آمدن اوقدسیلم
آندن دندکملین روشن تمدن جوشن دلدی دکلدی واتمك کرکنجی طاغلدی اوستدن قلدی آنی خود دهقدر
سویلرسم وصفه کلز قابل دکلکه اولد ایلدن کوندم برقچ یلده دکن قن طیرقدن وکمردن شیری نسته اولیاوت
ویغشواکن بقدی اکردیونر جنکدن شرح ایدرسم انلك سواشدن نامه اوزانرنچه بوزلك کچی وبوندن
غیری دخی که سرافرازیم بهلوانلرك باشنی یاغما لتنه آلب دیرم دیازین کربی آت اوبنا دیدم یرتجارسلاه
اولیوریله اغزندی شمدی بنچه یلدرکات ارقاسی وایردیرم وتحکما هم قوکرکسران وماندیران بوانغر
کرزله سکاطغرلتدم وهب سنك شاه لغلك ونصرتك استدمکه برکون ایلم کونم اکدم شمدیکه حالن بنم اولد
زخم اوردیکه کوبالم هما ن یوجه بویم وبالم وبالم شویله کرواریدی بوردزنه قلمایب سوکسنم بوکلیه وکرکاهم
بوشلسه کرك کیوزیکره قولاچ برکمندآتوب تماذبنی عکسنچه بغلامظ بشلدی شمدی نوبتی زاله ویردلك
کمرد شمشیروکوبالدیچون صوتچیلر صواشی صواشب جمانی کزکراشیله طوتدی بوندن بویله خدمتنه
وجنکه انی رواکروپ طابوکرك کندرم بن نامفهادی وآردرکاله شاه جماندن استیه برآرزودراولدتا
کویله یارر که ایلك انلك دیمانی لتندن درا عتدلك پادشه بویرغنسنرکه قولکرکمن درخودرای اولاهما نا که
رای شاه جماندراریشید بریم زاللهبیما نجی که انلك استدکندن بروجمله جوریم بوکوتلرده بزدن آرزوایدوب
بنم قامتمکلدی برخون خانك که کوکلرینلك جانلك جانلك اوازی کلوردی بوقی دیدی املن برده آرایلیسین
بیلك که کابله لشکرچکسین چون طاغدن قوشی بسلنش اولد اما سی ایل ایچندن بیابانه آتب کابلستاندن الدکجه رای کورن

50a

سرد سمی کچه قدوباشندن دیواندکلستان الورسه عجب اولیه پادشاه کرکدرکه کوکلندن اندن کینه قیه شمدی
خود رنج وعشق بریه اندی که انی کورن اسرکرنجه درد کدا ولکوردی اولیق برن مسکن شیله بیمان اندك
که پادشاه دخی اشتدی سین کندرم فی دلد ومستمند چون اولتخت بلندك ایلینه کله انی ایدسترکه الولغه
یادرسنزخود عقلدن نسنه کسترمك اولز جماندن بوینم براغلدرپس کرك تمکسار کرك فریادرسن سام نریماندن
شاه جماندن هزاران آفرین اولسون دیدی وهم اندنخی الولن چون نامه یزوب فکراست اندیدستان الدی
وایاغدطوردی کشنوچون باشنی بصیدغه قویوب کچه قن تاجنی اورندی کوکلنه ابندیشه کوترمیوبا تدیکه
ارتیه دکن اویدی وکلندی بیت قن قفتنی جنکه برقدی شب • سحرکه چیقاکلدی برخنن لب قپود. فغیرجانلب
برنچه یلداشلن بندی سام سرافرازك ناسی الشنه پادشاه. تمابوسنه یوزطتدی چون کابلن بودستان فاش
اولدی مهرابك باشی برچنك وخوشاولب قاقدی وسین دخت قمزدی یلدوکوردی روذابنك خشمنی
بوکه سرب شیله دیدیکه شمدی بندن غیری تدبیرمقدرکه شاه جماندله دیرشمکه بنم قوتم یترکه کدرکه اولنا باك
تیزکیله سنی کوترم دیوان اچنه زارزارا لدرم مکرشاه ایران بوخشم کیندن دکلب یرینوزی املك اولا
ویاکابلن کم طولاشب آنك کرزنك زخمن بیله بلورایشدك خودکه سام بهلوان کشف رودده اولاژدهاء
نیچه اولدرب باك اندی آندن برو یرینوزفی کورن واشیدن الکاهب آفرین انفیلرچون اشتدی بوسوزی
سین دخت باشن اشغه اندی وچان استمکه کوکلن اندیشیه برقدی کوکلندن رجان بلدیکه اوزاق کوربچی
وتیزفهم عاقلایدی دخی سکردی شاه کابلك قرشوسنه کابلی الزبکرنه اروب قرشوطوردی ایتدی بندن بر
سوزاشت اندنفسکن مقصودك نیسه ایله این سین ددی اکربوبال وکیخ سندن باشن جانیچون سه ارتیه قوم
کسروزکا رطغوربجدیرنه قدرکچه اژدن الورسه انن هم قراکولن فاین وبزم وپایدارا ولمز بیت
سحردن کوشلوغارشتان اولا • جمانی عقیق بدخشان اولا • اکاهراب ایدیراسکی تواریخدن ارانوراسندن داستان
اوقه درشی بنچه مدارا جانکیچون بلورسك ایله یوغسه قتلوکفنی بتوکه کی اکاسین دخت ایدیرای سرافراز اولاکه
سویلیم قبولایتیه سین بوندیرلك قیلیچ قندن نجقب بن سام پهلوانك قاتنه واروق کوکم اولکه سویلك برله بو
خام اشلری عقلاله مکرکه بشورو وزبندن جانن ورتیه قوتق سندن مالوکیخ بکا اصرلق مهراب ایدراشن حزینه
نولك کلیدی اشته سن مالك کنجك قیغوسن چکه قوله قراوشی آت قترتحت تاج دزیب دیدیلرسك الیله کت
مکرکابلستان بزوم اوجزدن خراب اولیاچون ارکدی وطاغلدی دریاب ینه راحت اوله بزمیله سینه دخت ایدیر
ایخامدارجانی اولنه مالی خورطمق کرکدیرطی کرکمزکه چون بن جان استمکن اولم رودذابیه سن بردرلوحضرت ایروسین
بن جمانن آندن اتوری غم چکرم وبوکن سنکیله انکچون بیمانم وارد رکدیمچون قیرمارم انولك جانلك قیغوسدیراولد

50b

51a

51b

52a

53a

53

اول ایك شماری بورسمله دراور کوشروزکاردخی اولکه شاهك والولرك ایلیندن اول اکی اتدن
نشان ویردك که بری بری آردنجه طورمدین سکودرلو باشد که برابر اولدیولرنفد ریورتب یلرسه بری
یوزدن یوزندن درسنك بوده ستاناك دن وکندزدرکه کنشوطغرعالم منوّر الور وکیجه ایردجهان مکدّر اولوب
ظلماتة بترخرشید تابندن که حمل برجندن باش قلدرن وصفرك باشنه بنجه الدن جهان کهربا کبی صب صاروالدب
بلقرلار زوردی سرایك ایچندن مذهب تصویر کبی چون کنش یوزین باشن کیجه ایرب نیه دنیای ظلماتة دشهریار بیت
دن کنجو جمیله اوله درت کیم ایدر طلب پیرین جست • اوچنجی که دیدك اول اتوزسوارکه کلورشهریاره وکچه
برکز بقرسك راست اتوزدرنه آرتوق کلورنه اکسك بردی صایجك اتوزدن براکسك کلورجون عربلرك
اینه بقاسین بری درست اتوزکندر فقدرصیرسك برسوای اتوزدن اکسك کلب بووجمله کلورکدرای
یل حسابنجو بویله یل کلکه کردکارجهان خلاق اشکاره ونهان بوحالله یرتدی بیت دکلسوزك الاّ کی نقطه یاك
کبرکیجه اکسك کلورکاه کاه • وحی بابان ومرغزار اول ایکی ارقلوارکی باشی قوراوت بیجکیکیجون آنده قورقود
درتر وخشك یکسان صب بجراکریلوان سین وسویلیه سین هیچ ایشمز ودکلر بیت بیچی نهان بکوزیزاوته
کرکسه اغولاولکه کسه اته یکیده قوجیبه نظر ایلدن چارطوشولاّ فی نخسیلر جهانك نهادی بورسمه کلور
کدهرکیم اناده طغرسه آلور • زماندربرنفسین صایب ادمك بوقابوده نجقب سوزی وصاوی کسرشهدی
کلدلوم اول سوّالکه کرکز اول سروکه دریای جوشاندن باش قلدرب جقبد روآنده اول قوشنك
یووسیکه وارحمل برجندن تاترازویه دکین جهان ایدنلقده دررو وشن ومتورکنه شویله عقربدن
بالق برجنه وارنجه قره کولق وظلماتدراکی سرچرخك اول ایکی قولکه بریانی تان وبلندده وبریانی
خورونزند استنن برآن قوشن کشك که جهاندقورقوامیزاندندرده نخ شهرستان که دیدك اول
کوهساره آخرت سرای وقرایریدر وبوخارستان دنیای فانی که هوناز وکنج اویدر همه دردورنج
مکافی نفسی اولوب وردکوك جه بربرصیارکندوبسلرینه دونزکندوبیراجل بلکه زلزلیله
کلورجهانك بنیادن یقب تاروماریلرکنجزیله بوخارستان بیرندن قالوب دردورنجله اول شهر
ستانه کتك کرکدر بزم رنجمزله اولنباغدن وعارتدن برکشی دخی یاتیب وراحت بلدقن صکره
اکادخی قلمایوب کیجکدر اولدن آخر سوزبووجمیله اولوب یکی اسکی واسکی یکی اولیق
دکلاکرآنغزایوعملیله اولوسه جانمزاول اود. راحتلق بولوب ابدی صفایه ایرشور
وکرنعوذ بالله که طمع ایدوب وشیطانه اویروزکنه کاراولب نیه جانمزن یقب سرمدی جفایه
اوغرارزاکرایواغزکیواندن ایرسه یکسکلکیله بزوم بوندن بهمن مزبان بیزدرکه هرکشنك یوزنه

52b

نیکنام پهلوان اولانزالك بلندن برشیرد لکه مرد الغه باشی ثریا یه این عربی فتحازدن اولاهم کون چق وهب
زیب وفری آرتق همرایکاوهرشاخ بالی اوله بزم ورزم ایچنده ماندی یولنیه بغایت کزین اوله بیت
نبوده اقتوبی اوله تر قوریه غنچنده جانوجکر عقاب ایشی ازده برجمیه جهان بکلرن کسیه صیمیه
بویی ازدن اوله قولی زورنك قفازاصلی طوته صاب کمند بتون برقدن اوده برباندّ هوای قیلیله کریان اده
کرمبسته وتاجداران اوله پس ایرانه پشت سوارانلوله شهریاربوفی اشدیجك خوش کلوب منجملری خلعتله
ونعمتله طوریدی ایندی بوراذی کزلوطوتك کذردی زالی فغرتدی کوتردی آندن دنسنه سوّال ایدب زیرك لکین و
فهمین بلکیمون برنجه مقاصون تلویرد یله سوزلرکه تورب بریکا اویلق کوکالوموبد لودن زَالَّذِينَ هُمْ بِلِبَاسِهِمْ
اَيْلَدِكِي کلدی اتردی بریکا اولوا الولریله زال اوّل اول کاملودن برسیسی که تیزفهم دریندی صوردی زاله که
اول اون اکی سروسهی تمشدرخویلق وتازه لیغن همرسروك اتوزبدانی وارفارسی حسابندن ارتق اکسك اولمز
دنسنددربردنی ایلروکلب صوردیکه اونامداراکیات برتیرینکی کبی قب قن وبری بللوکبی آق وابدار موزیك
ویوکوك اکسی دنی یورغمتن ویلکن ریخله بری برفی قورواکا ارشمزندر برسیسی دنی ایدراول اتوزآتلوکه
کلرشهریارویکیبوی اکسك الورچون اوکات ینه دونب صیاسین همان درست ینه اتوزکلور دردنجی ایدر
اول مرغزارکه کورسین بوسبزورنك نکاردراودلری هرّلودن ترخشك که انلردن کاورومشك قوقسی
کلورپرکشی برکسکون وبویك اوراق النلن بی بانك بوغزارك ایچنه کرده نخ دولوفکونیت اتزباش قلدرمدین
اول اوقی یاش وقرودیزبحرندربرسی دنخ ایدراول لیکسروکه طلزلودکوزن چقبد اناکم صغمالی کبی برقوش
انلرك اززین یوون یامش یوویه کاه ایرتن کلرکاه اخشمن بوندن چون اوچه یاپراغی قورربرسنه که قونه یشك
تان وابدار بری یاسلوکبی صولق وابتوده برسی دنخ صوردی که برطاغن برشهرستان کودوم خوش یاپو وحکم
بنیاد امین غصه دن واباد کلرلراول شهرستاندن که خلق برخارستان یازین بنیاد براغب یوجه سرایلریپر لر
که قلسی بولده ایورآلمغه صقفه شغولاولب الوکیجی سناء وقول بای دیتسول الورکه کللرندن اول شهرستانك
محبتن چقررلرکن یادایدوب حسابکترلربرسیل چقبنا کمان بنلرك یرن یوردین اویرقین یقب بلدرسن
ایدرازدن فکرواندیشیه براغب بنلری ینه اول شهرستاندن محتاج ایدیرده ایچنده دربوسوزلراستهبول
وپهلوانلراورتاسندن اشکاره قل اکبوراذی اشکاره قلسین قن طبرخی مشك سارایلیسین برزمان اندیشیله
وارد غندن صکره زال زرکوکسین کیروب باشین قالدردنخ سویلیدکلری سوّالك جوابنه اغزآچدی
تکم بل کلرسویلدی بربیاد ایلدی ذَالَ سُؤَالَهُ بِجَوَابٍ وَزَرْدَكِي اوّل اون اکی قاب آچق
که همربینك اتوزطالی وارادون اکی اوده رکه طغرو کوزکوریکی پادشاه یکی تختنه اتوزرکجا اتوزکوزله

اورتلرو یاشنه طپراق قویلرهب زخمت وقورقویرید ویلره وتعب قراری عارفاولون اوکنی اکلایوب صولك
کنك یراغنن الورباینن دولنه ایرروحجامعلی اولینی بلمز آخرفی طکلر لاجرم جاودانی عذابه یاترجون
زال بومشکللری حل قلدی شهریارك کوکلی غایتن شاد وخرم اولدی بندن صکره نامسنی اوقدری زالك یازلمق
دله سرب ایجنده دلوسوزواریسه منوچهر بربیان ایلدی بویغناق بتون عجبه قلدی شاه اولدی شاه
عالم زهی زهی دیوآفرین قلدی برمجلسکاه بزتدی شهریارآیك اوه درت یکمسی کبی پادشاه خسروافسر
تختده ووزرا قرشوسنده خدمتده بلکلرصاغ قولده وپهلوانلریله بکلرصول قولده ارباب دولت واعیان
حضرتده کیکاکیم اترمقده کم ایتاوستنده دریقده میرآخور قاپودن کیردکی برده التون کرسی ازدن تعلقات
یاننده شرابدار وجاشنکیرپادشاه قرشوسنده خوان الاتی مهیا وشراب اسیاب اراسته میرزاده لر
وپهلوان زاده لرقورده یوزخوب کردار وشیرین کفتار سروقدسمن خدماه روی مشك بوی کوزلوآله
دودقلری لعلین ویکمکلری سیمین بلی انجه واندای برلو برنجه چرکزی دوی وخطاع قوالوردرت نوبت الوب
یولك بولك دستما الوالزند اچارضب قفتانلرومرصع تاج وزرین کربله شاهك هرطرفن خدمتده خاطر
وپادشاه بونلرك دیدارنه ناظرایدیک دیوان سالارلرزرین دبوسلرله اورتیرده کلنلك
کیدنك یبرن کسترتب ویولن بلدرمکن قابونك بربانند جنکوزنده پیللروبربانن التورزیخیرلویله
نرشیرلروبلنکلرصف صف قابوجیلرایچ یوزده وبیکلرطاش یوزده پیلی اوزندن واصلان اکوسندن
چهان برصدا اولدی ایوان ایچنده شراپخانه یانندکوسند لروسازندن لوشرین اوازلرین درنکین
سراغازلرین موسیقیخونلربربیه ایوب راست اوندن عراق وسفاهان یوزندکب هجازده سیر
ایلیوب نوروزشهنازسلمك وتهنفت رکب عزال فرداش ادیدندن صکن بوسلکن فرود اشت
قلورلویدی سازندلرقانون وچنك وقوپوزی بربرینه قشوب پیشرولرودایره لرقشلر
وتصنیفلرودانزده شنلرچالب ابریشم آوازی وکوزین سراغازی نای احتراق وغزلخوان
اشتیاقی جانلرواثرایدوب وبچکولرکذرایددی سیم اندام ساقیلرقدح الوزندچرکب نازوعشوه یلن
کوکلرقوپاردی وجانلرفرح وبرردی شاه وزیرلرن بکلرن وبکلروزیرلرن طولوایچب بربری شادیلغنه خوش
کچرلردی اولکون اخشامه دکین بیدیلراچدیلراخشمالحاق آت استمك غلبه سی قبدی پهلوانلروبکلر
شاذومست بربرینك النه یاپشوب آولواوینه کندیلرراحت اولدیلرتیدیلرسحرکاه کهکشن طاغ بیشندن
شعاع کسترمدی اولکلروپهلوانلربرلوبرندن اویندی بتوب قاپویه طرغرووطاپویه کلدیلرکرسته
سحردن زالدیلرسرب پادشاهك قاعته کلدی نرشیرکبی کمکدستوراستدی سالارفرخ سام سوار

شاه جهان ایدرای شهریار بکاسام نامدارك دیماری آرزودرچون بویوجه تختك ایاغن تاج فرقك دعاسنه
جانم وکوکلم صفا بولب روشن اولدی شمدی اجازت السون شاه اکا ایدای چوان مرد بهادر بوکن دخی
بزمیله اکلن یه لوم ایجلوم سکا دخترمهراب ارزوسیدرکوکلکن سام نیم ارزوسی نیلرشهریاریبوردی
ضنج وهندی چالك نقاره وطبیر جقره یلرطبللرد وکلدی سکوکرزاق یایله پهلوانلرسلاحلری اراسته کندولر
بسته شادمان واردیلرصواش کبی کبی یایلرین اللرنه الدیلربراوزاق یرده نشان قویب اق اتدیلرهرپهلونان
بردرلوهنرکسترتب جلده دکدیلرآت اوینا تدیلربرقبا اغ واریدی بومیدانن ازدن چق ایلرایلرکچش
دستان سادیاین النه الب باشن دزدی وبغرن اودی تکری ادین اکوب اق چرتدی یایه کردی شیله
چکدیکه اوق دمرفی قبضیه اردی طرتدی وکوزلدی اغاجك ارتاسنه طغرو شصدی شیله خداوص ایتدیکه
دقتب اوته یانه چقدی اولپهلوان خدنك که کورنلرواله ودنك اولدیلرات سکردیله ینه براق
دخی اوردی کچوردی قلقان کوتوب زوبین دارلرا عرخشتلریله چوفرندیلرخطای غلامدن قلقان
الوب زالاتی مهمزلدی وکوکسنی کردی یایی برقدی وزوبین النه الدی ینه برد رلوهنر
دخی کسترتدی آتوب خشتی اوج قلقاندن اوته کچوردی قوتدن سپرلربان یان اولدی کیدوب
تحتنی دکلدی کردنکشلر شاه جهان ایدر بنوکیله دوشمق کم استر پهلوانلردن والولردن چکشان
دخی برصنالك اوقدن وزپیندن توزقباردی عب سلاحلرالوب بهادرلرکوکلری
خشمنالك ودلری برمزاج درکن طولشلر وبنکیله صاچنمغا ازدن سکولرله صورلشن جبورلو
شویله اولدی کهآدم آدمی بحردی غلبدن زالاتی دبردب توزقبردی کوزتدیکه آتلرجلاوسی
دعزی کذونامدارکردن کشوچابك سوارکمدرتوزاجندن نهنك کبی چقاکلدی کمرینده یاپشب
شیله خوارانتدن قیدی کتوردی کهشاه ولشکرعجبا قلوب طکابانديلرچاغرشدیلرواوزیله کردنکشلر
پهلوانلرکه کسه بونشانلوآدم دکوردی دکورجکدیر هرکیم بنوکیله نبرد ایتسه آتسی اوستنه
قفتانن لاژوردی بویبه اصلندن دخی بنك برکلووبهادر قوتمیه نه اصلون که نهنکلردن صایلور
بویله قوت وهیبتله بختلوسام یلکه بونك کبی نامدارقویه یادکارکذوودن جهانن کزدودلیر
سوارشاه اکا آفرین ایلدی والوپهلوانلرواولوبکلرهب کمربسته وکلاه ملن الولرشاهك دیوانه
دیوانه کلدیلربرخلعت یاصدی شاه جهان کهکوردن طکا قلدی بکلروپهلوانلرآغربهالوتحدثن
یاندوطوف والتون کردن همان التون لوقفتانلردن قولدن قرواشدن آتدن قاتردن
نغدن وجنسن هرنسنه دن هب بنلری زال سپهداران وردی پس زالك نامه سنه زیبا جواب

54b

وفرح كلمه بتجي يزديك اي پهلوان نامدار سوار و دلير صراشده نصرتلو و قوتلو مثال شير نر سپهر
كردان سنك كبي برد نخي كورميه رآيده وروين بزمده و رزمده همان فرخنده اغلك زال سوار كسنده
جهاندن ياد كارقله اولنامه دن كه سام كندوي ارتوق اكسك ايجنده بخه بلدردي بوندن ارشدي ومرادي
بولدم مقصودي دلكي وارامي نيسه بتدي هرهنسه كه آنك رامي وزالك رايجي دن كن ارامدي چوق فرح
كونلران رنه صايب جمله ارزوسي نيسه كندويه طپشدرم براصلندن كه انك آوي پلنك اولا طفيه مكر
ينه جنكي قهغان اصلان كندرديم شادمان كوكلله كه ياوز صنانك ياوز لغه آندن ايراق اولسون لشكر
بهادر لرندن هپ باش قلدرب صنزده فرح فالله چقدي زال زراولكدن اولا قچي كندوي سامك
قتنه كه شاهدن كوكل خوشلغه ومبارك قدميله اوش كروندم خسروانه خلعت وتاج طوق ويان
وتخت عاجلن بندنخي يورتميله تيز قانكه يتشوا يامهربان ونامدار پهلوانلر چوق اولا تجي پهلوانديدي
ستول وجمله شادمان دشنديكه آق باشله صناسين تان جوان اولدي تيزجك كابله براتلوكندوي ديكه
اولدي وكجديسه يرير سهرا به بلدردي شاهك نواخت اتدوكني والولرا وتاسندن اول هنزله شاد
مانلق يوزكسترد كني دخي ديديكه اوشدوستان بكا ايتدوكي كجي شويله كرك يارغمزكوربه آنن كلاوز
الچي سكرد مله كابله يتدي چون بلدبلركه زال نه ايلدي وندقلدي بشارتلر قلب نقارن چلندي خورشيد
زابلستانك بيوندندن شيله شادا ولدي شاه كابلستانكه ايديديكه اولشكردي به جان كلدي وصوسن
روان ايردي هرطرفن صحبتلو تورلي ايتك واينشمك يمك واچمكلر اولدي شادي وچاملغه اوينامغه آلدي
اوردولركه قاموغندن واندپشدن قرتلدي چون مهرلبك كوكلي اچلدي وروشن روان اولدي يوزي خندان
وكوكلي شادمان دشندي كواغايه سين دخي بالمر وقدري اكا طتلو دليله خوب سوز سويلادي ايتدي يوري
روذابك قامتنه وارا اول يوجلسش يكآيه اينكلاي دخترفرخنده راي سنك تدبيركدن متورا ولدي
بوترى كولق اولمش اشلري برطاله اوردك پريوزندن كه اكا شهريارلرا فرين ايدرلر شويله كه بولك
اولدن ايولكيله سن بنياد ن اوردك كوكه راخرفده نخي برخيرله باشه ايرمك هپ سالن وكنج ايليوكه ارآسته
اكرتخت عاج واكر پيروزدن تاجدرچون سين دخته بوفي اشتدي سرب قرتي قامته كلدي كوكلي شادي
كندوغصه دن ازاد اولوب ايدبوردي اتاسنك سوزلرفي وزالك ديدارفي مشتاقده ديكه نجه خوش بلدك
سن بواشيكه كسه بونك كبي ايش قلوب تدبير برمحق دكلدرجهانك ارلوندن هورتلردن هپ بلندبايله
يراركه سرزنش قيلمقدن باشكه قلدره سين كوكلك دلكنه تيزايردك شدي نكاستردك بلدك مراده اكا
دوذابه ايدراي عورتلرشاهي هرمجلسده اكلكه لايق وتحسنه موافق سين بن سنك خاك پايكدن باشمه سيشوق

55a

قلب فرمانكدن دخنه ارايش ايليم سنك دلكوكجه اولب جمله كادن مزهتوكيله باشه يتب بوتيز بزارزمكراوكاسندن
اهرمنلرك كوزي دوروقالب دل وجانك خانه سي عيش وسورالسون چون سين دخت ايدرقينك بووجمله
خوب سوزلرين كوريب اشتدي سرايلرنزمكه يوز طوتدي جهاني حرم لغيله بوستانه دندريريوزفي بهشت
برين ايلدي ايوانلري بزيب دريلود رلو بسا طلرونفا ليلركلاه بي مي ومشك وعنبري قوشدرب اولن صاچدي
برسباط برقدي نقشها لتون سريمرز بزجد ايله دفشي برسنك يوزي باشدن ايا غه درخوشراب كه هرداشي
بركوهرشب چراق ادي برايوان چين آيين وارايش رسمنجه جمله آلتون تختلرقرلب هپ نقشي كوهر
قمشي كوهرلك ارتاسي خيا الوقزلشي تختك ايا غي قزله ياقوتدن كه ضحاك تازيه اشلمشي برمشهوراي شدي
بركوشكي كوناكون باديه لرواريقلر وبلبللرومشرابريدن وبارسدن واصوازدن كلشن جاملر وسغراقلر
ياقوتدن ولعلدن پيزوده ن بزدي اولكون يون جاذ ولقلر يادوب رودابه بهشت سالنه ايدوب اول مذهب
اولك ايجنده اتوردي ازرنه كسه قادير كابلستاني بتون اورتديلر رومي طلسيله وچيني التونلوزلرله
سوقلرده ودكانلرده ومحللرده شراب ايچوب نايورباب چلدرب بولك بولك عيشلر وتماشالر ايدرك
سارزن لرالتون تاجلركيوب بيللرن بندلرو كردون لرطوزادب قرشوچقدلرير اقلرايليب يولاردە بيك خطاي
محبوب اغلن الزنن التون كمشي طبقلرليله مسك وعنبرخلوق اطلسلر وكمخا لرشهده يولاردنه دونمكه
بزعبرينه شادمان اولوب مشك زبرجدياله نثارله كلابدن يولاردك وكيلرك طبراغي تراولمشيدي بويكادن
زال يلدا شلرياله زاولستانه يورطلتب اوذياله شويله سربدي كه ايدسين صوده، كجي ويا صواده، پرآن عمالدك
يمك نه يمق نه ايچمك نه دكلمك آتا اودلرلرصدرهپ كسنك كلدكندن خبري اولمادين الولرقرشوآدب
بشارتلرجالندي يوزين كوزين اوبدي بوبين بيلدي قوي وردكدن صكرن زال بيرا وبدي وآسته دعا
ايلدي نه كه انن بادشاه قپوسنن اولدي سوزدن صاودن ميداندن وايواندن برير ايدوردي اغر
تختك ازرندن اتوردي سام زال يانندن ايا غن دوردي خرم دل وشادكام سين دختك سوزلرندن آجب
سويلمكه بنلدي كلمسدي سويلميرك كزنلكه باشلدي شويله ديدي كه كابلدن بزه پيغام كلدي پيغام
كتورن سين دخت اد لوبرعورتدي بندن پيمان ادوب وطغرولق استدي دل وربوب اقرار ايلدم كه اكا
ياوز صفيام هرنه كه بندن ايلوكيله استدي انك سوزي ازرنه اولوب عهد ايلدك اولا اولكه شاه
كابلستانله ماه كابلستان جفت اولا اكنجي اول كه انك اونه سهمان وآروب جمله دردنه درمان اولام
شمدي آدم كلدي آنك قاتندن كه براق تماداولدي يوزكي كسترياكلي كشيله جواب ندرته ديلوم مهراب
ازاديه شافيلمقدن شيله تازلندي كه سام باشدن ايا غه اين سين لعل فام اولدي شيله جواب وردي كه

قلبر

56a

باشندہ انك افسر نامدار تنزن شهنك خلعت شاهوار كوتوردی شاه كابل روذابنك جاهزی دفترق اول
ارسته كنجك نخشنی نه وارسیه اكا اقدی كه كوزلركوب وقلقدراشته مشدی چون سام انك كبی بیالغه مثالك
وكنجی كوردی طكلیوب تكری ادین اقغه بشلدی واردیلراندن برسرایه دخی اوتوردیلر برهفته اندن دن كون
یبوب ایجب عشرت اتدیلر ایواندن جقب مهرابك برخاص باغ واردیدی اوچ هفته دنی باغدن یدیلر ایجدیلر الولر
زابلدن كابلدن كلوب صاحبلرك كوردیلر آی باشندن سام نیریم یراق ایلدی زاولستانه كتمكه زالله ولشكریله پیل
وكوسیله كه اكا زمانه یوزكسترب ركابنه یوسه اوردی عماری ومحفه ویوكلردن تدرب برمهد مرتع یاصدیلر
ماه رنج اتوره سین دخت ومهراب قوتعلقاتیله سیستان یولن طوتدیلر یوشاذ لغیله یزداند نكرایلیوشاذآن
دلدوروشن روان شیله شاد وخندان بیه ایجه یفروزن كلدیلر هراشدن مظفروبیروزن زابلستانك پادشاه
لهی سام نامدارزاله ویرب فرخنده فالله كذ وجری جكری جسته علنی كه توب نیه كوكسرانه یوزلدی وایم
دیدی كه اولپادشاهلق بندر همراولایلك كوكلری وكوزلری بزیله دغرنكلدرمنوچهراولهلایتك منشوری
بكاوردی هرمقاله دیواصرلدی بداصل دشمنلرك نتنسندن قورقوم خاصته ساوزندران بهادرلری ندن كب
سام یك زخم زال قلدی سیاه مجلس بزیب بزاله قادیدی كوكل خوش ومرادی میسر عیشه مشغول اولدی براز
مدت ازرنه كچمدین سروازاد بردار اولب اول بهاد دلفروز صولغب كوكلنه غم وریخ دشرالدی دستم

دستان طغدغی بیت كركس سردیكوده اولبكلان دنب ارغوان یكتن زعفران

انسوكا ایدرای نه جانفزنه اولدك كه بكزك شیله هرایب یوزلك كلیكن زعفرانه دندی شویله جواب وردیكه
بن دن كن آخرم آجب فریادله برادرم یرده، وبرادرم كوكده، درهانا بكزركه زمانم ارمشده، یوجمله دن بجدد
قورتلرسم سن ایده، سین دیمك ایجنه طاش طولدرب دررلو ویا بوتوندنی مردندراشیوجا الله تاطوغرمغه
یقین ارنجه ایقویه ودراحتلغه محتاجدی شویلیدی كه بركون اتوری یورركن عقلی كندی دشدی
دستانك ایواندن فریاد قیدی جغلوادوب سین دخت یوزن یرتدی اول مشك بوی سچلدی یولغه
باشلدی فی الحال برایشدن دستانه خبراولدیكه سروسهینك پیرانجه صولقدی اشدیجك دستانك یورگی
یاندی وكوزلری طولغب رودابنك باشی قاتله كلدی كوزی یشلو وجیكری بشلو برینشان اولدی
بلمزكه نیلیه نه قاله كه ناكا، سیمرغك فنادیوكا وكنه كلدی سین دخته مژده، اولسون دیدی ویركلدی یتزبر
مجمركوردی وعود توتزب اول یكدن برباره چق یقدی همان اول ساعتن هوایوزنی قره بولت طوتركچی
سیمرغ فرمان روان بیدا اولدی برلوت كبی كه یغموری وجان اولانه رجان كه ارایشوله جان اولازاله
بوكه نوحدآفرین ایلیب باشنی برقودی دعاوثنا ایلدی شویله دیدی عنقاكه بوقیغوبخوندرتن شیرك كوكلنن

55b

اكرم پهلوان روشن بلوسندن رواكوررسه جری چكب كابله وارا وزبویابدن انكیله این وزاشیده وزدستنه
باقب كلدی سام زیراكه بلدی آندن مقصودی ندرقی كوكجیه كوزی یقوكوبیوب نسوزكه مهراب قیزندن
اولمیایدی زال افی نسویلرونه اشیده دی بیوردی تاژنك بوری چالب جادرلرو درشوریب برده، سراچه دیلر
بركشی كندردی هزینه اوكرده وپهلوان دلیرتا مهراب شیرولنه قاتنه وارب ایده كه سپهدار كلیوررزالله
وپیلریله والوبكلریله پهلواندریله چون استدی مهراب نفیرجالدردی وبندی خرشوالولریله كابلك خاصی وعامی
جقب پیلارقاسین تحتلرایله یزدرلرمنا ونقاره چالب پیله بركندی كوسچری چیادی چوجیشرخروس زنده،
پیللرواید یجیلر یزیوزی بهشته دندی چكیلرهریكادرلرودراودرخشوچه اق چه قزیل چه صاروبنفشجا لتور
نای وچنك وششتادبردرلرهندی چاكلرو وچینی زنكارلرك كوسلراوازی كلوب وجالولرهریكادن بردرلوسازآر
عورت اغلان وقوچیا شهری ویابانی بزین جمع اولب ایدیلك جهان خلقی اندن كلیدرقوبنیارتلریله وشادلغله
بورسمه سامسكلوب بیتدیلرآندن اینب قرشویوردی مهراب كوردی سام دخی آندن اندی قوچقلدی یونیز
اوبدی نیه آندبندیلر پهلوان كتاوندالب آفی روزكارلرك كردشندن نه سیزدیوصوردی شاه كابلستان
همتكزده، خوشزدیوسپهدارودآله دعاوآفرین ایلدی بریورگن عربیه بخشی طاغ بشندن بكای طغرلیكیی
بالقوبرتاج زرین كوهرایله مرصع كبوتردی نالك باشنه قودی صفالولهسوغیكیله شادوخندان كابله كلدیلر
اوكدن كچن حكایتلری یادایلیومهرابله زال بری بریله سویلیوكه شهرك وباغلرك ایچی همندوچالغولریله پرصدا
قوزلرچنكلرونایلراوندن این سین وبشن طیرایدیجا ولیسندی وزمانه بوصفایله بریكی ارایسنه دغشیدی
الملك یالدنه وكاكلرینه مشك وزعفران قارشدرب صاچشلریدیی پیللرارقاسندن چالنورگوس طبل ارالقدن
مشك وعبیرخلوق توزردی سین دخت بزنب قرشوچقدی اوچ یوزالتون تاجلوقراوشله هربرینك اندن
برالتون جام ایچه طلومشك وزعفران كوهرلرسپس سام نزمایه افرین افتیب اوزرنه اول جاملردن وكوهر
صاچدیلرهركدك اولدرنكه ایرشدی مالدن وكجدن بی نیازاولدی كاله كاله سین دخته سام ایدردخی
روذابه نجیه دكن صقلیاسین اكاسین دخت ایدراكوكشی كوریكه هوایدرسین قنی هدیك نه وآردی
نیه شیله دیدی سین دخته سام كه دله بندن نه دلرسین مقصودك نیسه تاجدن وكجدن تحتدن وتاجدن
بنم نم واریسه هب سزكدر واردیلراول زرنكارسرایه كه اندن یدی اول خرم بهاركلدی پهلوانك ایلینه باش
قودی پهلوان باشنی توجدی نظركه ایلدی اول ماه رویه طوردنی یرده، طكا قادی بلدیكه كوزینی بولمك
ازرنه نجه اجب نه وجمله ستایش ایلیه بیوردی تامهراب ایلروكلدی كذ ولرلك اینی ودینجه عقد اتدیلر
الی الشدیلراكسنی قرشولرنن برتخته كجوردیلراوزرلرینه عقیق زبرجد صاچدیلر بیت

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında Kocaeli'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Kocaeli'de tamamladı. 2008 yılında başladığı Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi/Türkçe Öğretmenliği bölümünden 2012 yılında mezun oldu. Aynı yıl Kandıra Çamkonak Ortaokuluna Türkçe öğretmeni olarak atandı. 2012 yılında Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilimdalı, Türk Dili alanında yüksek lisans öğrenimine başladı. Yüksek lisans tez çalışması olarak Prof. Dr. Emine GÜRSOY NASKALİ yönetiminde Şükrullah el-Amasyavî'nin *Kitâbu Behçeti't-Tevârîh*'inin 16. yüzyılda Mustafa el-Fârisî tarafından *"Mahbûbu'l-Kulûbi'l-'Ârifîn"* adıyla Türkçeye çevrilen kopyasının 361a-390b varakları arasındaki bölümünü hazırladı.

2014 yılında yüksek lisans eğitimini tamamladıktan sonra aynı yıl Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde doktora eğitimine başladı. 2016 yılından bu yana Kandıra Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nde Türkçe öğretmeni olarak görev yapmaktadır. Yabancı dili İngilizcedir.

Fatih BUDAK